

Ja ua ra 'da'yo cohi bi
gomi Oja yø ja'i

Tenango Otomi New Testament

Contents

Nuna ra Mateo, ja ua yø hya bi 'yo't'i ngue te bi 'yøtra Jesucristo.	1
Nuna ra Marcos, ja ua yø hya bi 'yo't'i ngue te bi 'yøtra Jesucristo.	58
Nuna ra Lucas, ja ua yø hya bi 'yo't'i ngue te bi 'yøtra Jesucristo.	93
Nana ra Xuua, ja ua yø hya bi 'yo't'i ngue te bi 'yøtra ra Jesucristo.	149
Ja ua yø hya bá øtyø xädi ra Jesucristo p'u bá fædi bi 'yonna hoga 'da'yo hya.	191
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Roma.	242
Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Corinto.	267
Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Corinto.	292
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Galacia.	308
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Efeso.	317
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Filipos.	325
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Colosas.	330
Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Tesalónica.	336
Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yæc'ei Tesalónica.	341
Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba ra Timoteo.	344
Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba ra Timoteo.	351
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba ra Tito.	356
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba ra Filemón.	359
Ja ua ra carta bi 'bennbabi yø 'yæc'ei, ca ra nyogui testamento, nt'o't'i ra hya ngue ra ebreo.	361
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Santiago.	379
Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Bedu.	385
Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Bedu.	391
Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Xuua.	395
Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Xuua.	401
Ja ua rá hyu ra carta bi 'yo'tra Xuua.	402
Ja ua ra carta bi 'yo'tra Judas.	403
Nuna ra Jesucristo, ja ua ya yø hya bi 'yutra Xuua, bi japi da badi te ja ngue di nja m'mefa.	405

Ja ua ra 'da'yo cohi bi gomi Oja yø ja'i

New Testament in Otomi, Tenango (MX:otn:Otomi, Tenango)

Language: Otomi, Tenango

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

49777bd9-644f-530b-a83f-c28fa63c84b9

ISBN: 978-1-5313-0515-4

Ra Mateo

*Nuna ra Mateo, ja ua yø hya bi 'yot'i
ngue te bi 'yøtra Jesucristo.*

Ja ua ra lista ngue yø thuhu ya yø mboxita ra Jesucristo.

1 Ja ua ra lista ngue yø mboxita ra Jesucristo, guehna ra mbom'meto na ngue ra David. Ra David, ra mbom'meto na ngue ra Abraham.

² Ra Abraham, ra papá na ngue ra Isaac. Ra Isaac, ra papá na ngue ra Jacob. Ra Jacob, ra papá na ngue ra Judá co 'ne'u mi'da yø 'nyohu. ³ Ra Judá, ra papá na ngue ra Fares 'nehra Zara. Nu ra mamá ya yonc'ei ya, ni hu ngue ra Tamar. Ra Fares, ra papá na ngue ra Esrom. Ra Esrom, ra papá na ngue ra Aram. ⁴ Ra Aram, ra papá na ngue ra Aminadab. Ra Aminadab, ra papá na ngue ra Naasón. Ra Naasón, ra papá na ngue ra Salmón. ⁵ Ra Salmón, ra papá na ngue ra Booz. Nu ra mamá na ra Booz ni hu ngue ra Rahab. Ra Booz, ra papá na ngue ra Obed. Nu ra mamá na ra Obed, ni hu ngue ra Rut. Ra Obed, ra papá na ngue ra Isaf. ⁶ Ra Isaf, ra papá na ngue ra dast'abi David. Ra David, ra papá na ngue ra Salomón. Nu ra mamá na ra Salomón, gue'a ra 'danxu mará xisu ndu ra Urías, bi nthatui ra David.

⁷ Ra Salomón, ra papá na ngue ra Roboam. Ra Roboam, ra papá na ngue ra Abías. Ra Abías, ra papá na ngue ra Asa. ⁸ Ra Asa, ra papá na ngue ra Josafat. Ra Josafat, ra papá na ngue ra Joram. Ra Joram, ra papá na ngue ra Uzías. ⁹ Ra Uzías, ra papá na ngue ra Jotam. Ra Jotam, ra papá na ngue ra Acáz. Ra Acáz, ra papá na ngue ra Ezequías. ¹⁰ Ra Ezequías, ra papá na ngue ra Manasés. Ra Manasés, ra papá na ngue ra Amón. Ra Amón, ra papá na ngue ra Josías. ¹¹ Ra

Josías, ra papá na ngue ra Jeconías co 'nehmi'da yø 'nyohu. Gue'a ra pa'a ngue yø judío bi ma mabent'i, bi ts'its'i i map'u ja ra hai Babilonia.

¹² M'mefa p'uya ra Jeconías, ra papá na ngue ra Salatiel. Ra Salatiel, ra papá na ngue ra Zorobabel. ¹³ Ra Zorobabel, ra papá na ngue ra Abiud. Ra Abiud, ra papá na ngue ra Eliaquim. Ra Eliaquim, ra papá na ngue ra Azor. ¹⁴ Ra Azor, ra papá na ngue ra Sadoc. Ra Sadoc, ra papá na ngue ra Aquim. Ra Aquim, ra papá na ngue ra Eliud. ¹⁵ Ra Eliud, ra papá na ngue ra Eleazar. Ra Eleazar, ra papá na ngue ra Matán. Ra Matán, ra papá na ngue ra Jacob. ¹⁶ Ra Jacob, ra papá na ngue ra José, nuna rá damme ra Maya. Guehna ra Maya rá mamá ra Jesús. A nuna ra Jesús, ni hu ngue ra Cristo, guehna bá t'ets'i ngue di ndast'abi.

¹⁷ Janangue 'de'ma goho yø papá bi m'mui ngue bi m'muhyø basi, bá fudi ngue ra Abraham asta ra David. 'De'ma goho yø papá bi m'mui, bá fudi ngue ra David asta gue'mø mi mbentyø judío ngue bi ts'ixpu ja ra hai Babilonia. Bá fu'u yø pa'u p'uya ngue bi m'muhmi 'de'ma goho yø papá asta gue'mø mi m'muhra Cristo.

Ya bi mihra Jesucristo.

¹⁸ Nguna bá njap'u bá mihra Jesucristo. Nuna ra Maya ya xi nhohra hya ngue di nthatui ra José. Pe hante ngue da me, ya mi ha rá basi. Pe ra Espiritu Santo'a bi japi ngue bi hya rá basi. ¹⁹ A nuna ra José, ya ja ngue da 'yø't'e ngue rá damme. Mi zä mi badi ngue ya ha rá basi ra Maya, bi ne ra José ngue xtä 'yø't'e te mmamp'u ja ra ley ngue xti nxummi rá xisu. Pe himbi nepe xtä mbadi xangu yø ja'i te xtä 'yø't'e. ²⁰ Mente di 'nyomfeni te ja ngue da 'yørbuya, nu'mø mi n'aha, bi nu n'na rá anxe Oja 'mø mi n'ui. Bi 'yembi:

—Ague José rá mbom'meto'i rá David, oguí sũ guí mme'a nĩ xisu rá Maya. Porque nu'a rá basi ha'a, gue'a rá Espíritu Santo bi japi bi hya rá basi. ²¹Nuna rá Maya, di m'mu'a n'na rá ts'unt'u 'ne gdi hutĩ ngue rá Jesús. Porque nuna, guehna dá yanyo ja'i ja yø ts'oqui na —bi 'yembi.

²²Ya bi nja gátho ya yø hya ya para ngue di nja'a te rá hya bi bennbabi rá pøngahya Oja bi ma, bi 'yena: ²³“Nu'a n'na rá hmute xisu dá hya rá basi ngue dra ts'unt'u. Nu'mø bi m'mui, di hu ngue rá Emanuel”, bi 'yena. A nuna rá Emanuel i nne dá ma ngue ya 'daua di 'buhmu Oja.

²⁴Mi nnu'a nt'aha rá José, bi 'yø'te tengutho xi xihra anxé nuna rá m'menhni Oja. Bi zixra Maya p'uya ngue di m'muhmi. ²⁵Pe himbi dádi mente rá pa bi hya rá basi rá Maya. Mi zá mi m'muhra müdi ts'unt'u rá Maya, nuna rá José i hutĩ ngue rá Jesús.

Bi ma nthanne rá Jesús.

2 Nup'u ja rá hnini Belén ngue rá häi Judea, ja bi mip'u rá Jesús. Guehya yø pa mi ndast'abi rá Herodes, gá mađi manda'a rá xequi'a. Nup'u ja rá danihni Jerusalén bi zøp'u 'da yø n'yohu ngue ja yø mfađi ngue di xädi te gá 'yo yø sø, bi 'yep'u ja n'na rá häi ni bøxyadi. ²Bi 'yännbaya, bi 'yembi:

—¿Hapu 'buhra 'uene nu'a bi mihya, nuna rá dast'abi yø judio? Porque nup'u ni bøxyadi dá handähe n'na rá dasø, gue'a rá hmeya'a ngue ya bi mi. A nuyá, nná ehé gá thannehe ya —bi 'yena.

³Nuna rá dast'abi Herodes mi zá mi 'yøhna rá hya na, ya dá zährá n'yomfeni ngue sũ. Dá guehyø mmengu Jerusalén, gá bi nsũ. ⁴Nuna rá dast'abi bi zøhni gátho'u yø hmu yø mmäcja, dá guehyø xännbate ngue rá ley. Bi 'yørpa rá nt'änni ngue hapu ja ngue di mihra Cristo nu-na bá ex Oja ngue di ndast'abi. ⁵Nuya

bi t'ørpa rá nt'änni p'uya, bi 'yembra Herodes:

—Nup'u ja rá hnini Belén ngue rá häi Judea ja di mip'u. Porque gue'a rá hya bi 'yotrá pøngahya Oja'a, bi 'yena: ⁶“Nup'u ja rá hnini Belén ngue rá häi Judea, man'na tate'a ngue gátho yø danihni ja'a rá häi'a. Porque ja dá pømp'u n'na rá dast'abi nu'a di mandagui'u ma ja'i ngue yø judío”.

⁷A nuna rá Herodes nt'aguitho bi zon'u yø n'yohu øtra nt'änni, ena ngue pađi te gá 'yo yø sø. Rá Herodes bi 'yänni tema pa bá fađi bi nequi rá sø. ⁸Mi xifi hanja p'uya, nuna rá Herodes bi 'yembi:

—Ni mähä Belén, bá homhmu rá 'uene asta gue'mø guá timhmu. Nu'mø guá timhmu p'uya, gđi 'yehmi ua ngue guí xicju njuani, n'namhma ngue 'nequi gá mma ngue gá ma thanne —bi 'yembi.

⁹Nuya yø n'yohu, mi 'yø'a rá hya bi xihra dast'abi, bi ma. Nu'a rá sø xi hyanda m'met'o p'u ni bøxyadi, mahømbi hyandi ngue bi ja rá sø p'u ha ni ma. Nup'u ja rá ngu 'buhra 'uene ja søp'u rá thai rá sø, gue'a hantho'a. ¹⁰Mi zá mi hyandi hapu exa ja ngue dá zøni, janjuani di johya. ¹¹Mi zømp'u ja rá ngu, bi yut'ambo. Bi nu ngue 'bup'u rá 'uene conná Maya rá mamá. Gä bi ndantyøhm'u yø n'yohu ngue bi danne rá 'uene. Bi xuhyø 'beni ngue bi hyahra oro op'u, conná hoga bopo mahotho gá yuni 'ne man'na rá hoga bopo ni hu ngue rá mirra, gá bi unni.

¹²M'mefa p'uya, nu'mø mi n'ahya yø n'yohu, bi 'yut'a Oja ngue nu'mø bi mengui, ya hini map'u ha 'buhra Herodes. Sinoque n'nan'yo man'na rá 'yu di mengui.

Bi ts'ixra Jesús i map'u ja rá häi Egipto.

¹³Mi ma ya yø n'yohu, nu'a n'na rá anxé Oja bi nu rá José 'mø mi n'aha ngue bi n'yembi:

—Dami nangui n'na zihmantho, gui sixra 'uene co 'nēhrá mamá. Gui 'dagui, i map'u ja rá hái Egipto. Ja bá m'mup'u astá gue'mø ga xi'i ngue guá pengui. Porque nuyá, rá Herodes dá hyonna 'uene ngue dá hyo —bi 'yembi.

¹⁴Nxui'tho'a rá ora'a, pe rá José n'na zihmantho bi nangui ngue bi zixra 'uene conná mamá. Bi ma, i ma Egipto. ¹⁵Ja bá m'mup'u astá gue'mø mi du rá Herodes. Nguna bi nja para ngue di nja ya yø hya bi bennbabi rá pøngahya Oja dá ma ngue bi 'yena: “Ga ma si ma Ts'unt'u bí 'bu'a Egipto”, bi 'yen'Oja.

Xangu yø 'uene bi thop'u ja rá hnini Belén.

¹⁶Mi bahra Herodes ngue nuya yø n'yohu bi nyai ngue honna 'uene ya hin'i mengbu ha 'bui, man'natho bi mbøcue p'uya. Bi menhyø soldado p'u ja rá hnini Belén ngue bá ho yø ts'unt'u nu'u 'bu'a nyo jeya pani gai. Gátho mathet'i rá hnini Belén bi tho yø ts'unt'u. Porque yø n'yohu bi xifi ngue hingui tho'a nyo jeya xi mudi bi nu rá sø. ¹⁷Rá ndødum-mui bi nja tengutho rá hya bi 'yotra pøngahya Jeremías, bi 'yena: ¹⁸“Nup'u ja rá hnini Ramá bi t'øde ngue janjuaní ngue ya dummui n'na rá xisu, 'ne zoni. Guehna rá Raquel i zoni ngue xi thopyø basi. 'Ne himbi ne xtí nhojpabi rá mmui porque ya gá xi du yø basi”.

Nuna rá Jesús i ts'ixpu ja rá hnini Nazaret.

¹⁹Mi du rá Herodes, nup'u Egipto mambi 'buhra José bi n'ui 'mø minxui ngue n'na rá anxø Oja bi 'yembi:

²⁰—A nuyá, dami sixra ts'unt'u conná mamá, i map'u ja rá hái Israel. Porque ya bi du rá Herodes nuna mi nne xta hyo rá ts'unt'u ya —bi 'yembi.

²¹Nuna rá José p'uya, bi zixra ts'unt'u conná mamá, bi ma i map'u ja rá hái Israel. ²²Pe mi 'yø p'uya ngue nuna rá Ar-

quelao rá ts'unt'u rá Herodes, guehna mi ndast'abi p'u ja rá xequi mi nne xtí ma. Porque bi ponnbabi ndu rá papá. Rá José p'uya bi zu xtí map'u ja rá xequi ngue rá hái Judea mađi manda na. Mahombi n'ui rá José p'uya, bi sifi ngue di map'u ja rá hái Galilea. ²³Mi zømp'u ja rá hái Galilea, bi m'mup'u ja rá hnini Nazaret. Nguna bi 'yø'te para ngue di nja ya yø hya xi manyø pøngahya Oja ngue bi 'yena: “Nuná, di hutyo ja'i ngue rá mmengu Nazaret”.

Nuna rá Xuua bi 'yotra nxixya bi xihyø ja'i ngue di nsä, dá dø'mra Jesús bá ep'u.

3 Nu'u yø pa'u p'uya, nuna rá Xuua mi øtra nxixya p'u ja rá hái Judea, mi du'mi bi xihra hya yø ja'i bi mpeti p'u ja rá dapo. ²Bi 'yembyø ja'i:

—Dami 'bäni mmuihu, gui hyehmu p'u rá nts'o gni 'yohu. Porque ya dá guehyø pa jap'uya dá 'yu Oja ngue di manda ua —bi 'yembi.

³Nuna rá Xuua guehna bi manna pøngahya Isafás 'mø mi nya ngue bi 'yena: “Dá t'øde te dá man'a n'na nc'ei dá manna hya p'u ja rá dapo ngue dá 'yena: Dami nsähu ya, porque ya bá ep'u rá Hmu, dá 'yembyø ja'i”.

⁴Nu rá he rá Xuua, gue'u yø xingu rá cameyo ntø'te ngue rá ulu. Di ngut'a n'na rá xifani. Nu'a te si p'uya, yø mmäcja t'axi mi sa. 'Ne rá t'afi t'asa timp'u ja rá dapo mi si. ⁵Xangu yø ja'i bi zøp'u 'buhra Xuua ngue øxra hya bi ma. Bi zøp'u yø ja'i bá nexpu ja rá hnini Jerusalén, gátho'u yø hnini ja'a rá hái Judea, gátho'u yø xequi ngue rá dathe Jordán, gá bá ehyo ja'i. ⁶Nuya yø ja'i bi ma ngue ja yø ts'oqui, guehya bi xixyabi rá Xuua p'u ja rá dathe Jordán.

⁷Mi nu rá Xuua ngue mandøngu dyø judío 'bup'u ni 'yehē di xixyabi. 'Bup'u yø fariseo, 'bup'u yø saduceo. Bi 'yembuya:

—Guí øthu tengutho øtyø c'eyā ngue 'da'mø bá ep'u rā sibi. Xiya, ¿hague gnī pahmu ngue bá ep'u rā ndate castigo dī nja? ⁸Damī 'yøthu rā nho, n'namhma dī nequi ngue ya gā hyehmu p'u rā nts'o. ⁹Yo sã guí enā ngue ya hīnte guí jahu ngue yø mbom'meto'ahū rā Abraham. Porque dī xi'ahū ngue nuua ja yø do ja ua, dā zã dā 'yøt'Oja ngue dā bœcua yø mbom'meto rā Abraham. ¹⁰Guí øthu tengutho yø za hīngui zudi, guí njathu p'uya. Pe ya ja rā acha dā 'yexyø za. Gãtho yø za hīngui nne dī nzadi, dā t'ets'i ngue dā ma nt'udi. ¹¹A nugui, majuanī ngue nuua yø ja'i i mma ngue dā hyep'u rā nts'o, guehya dadi xixyabi conna dehe ya. Pe bá ep'u man'na dā 'yøtra nxixyā conna sibi 'mø bi ha'ahū rā ts'edi rā Espíritu Santo. Nunā, man'na tate na ngue nugã. ¿Hapu gue gā sucã tengu na? ¹²Guehna dā huanhyø ja'i na tengutho 'mø mahoqui rā trigo, n'nani nī ma yø xi. Rā trigo p'uya, mapeti ngue dā 'bets'i. Nu'a rá xi p'uya, dā t'up'u ja rā sibi hīnjam'mø dā huēt'i.

Rā Xuua bi xixyabi rā Jesús.

¹³Nunā rā Jesús bá nexpu ja rā häi Galilea, bi zøp'u ja rā dathe Jordán mī 'buhra Xuua ngue bi xixyabi. ¹⁴Pe rā Xuua hīngui nne xtī xixyabi rā Jesús. Bi 'yembi:

—Nugã go dī nnegã ngue gui xixyagui, 'nē go gnī 'yehē ngue gā xixyā'i ya —bi 'yembi.

¹⁵Pe rā Jesús bi 'yembra Xuua:

—Damī ne ngue gui xixyagui, porque jatho gā øt'ui'a te gā dī manda Oja —bi 'yembi.

Janangue rā Xuua bi xixyabi rā Jesús.

¹⁶Høntho bi nxixyā rā Jesús, bi ma nenthe p'uya. Bi nu ngue bi xohra c'amahets'i. Nu'a rā Espíritu Santo, entho n'na rā paloma p'u i hnu, ngue bi zøp'u ja rá yā rā Jesús. ¹⁷Bi t'ø p'uya ngue bá nyā Oja maya, bi 'yena:

—Nunā 'bœcua ya, guehna mā Ts'unt'u dadi madi. A nuyá, janjuanī ngue ja gam-pähä connā guehna —bi 'yena.

Rā zithu bi hyonnbī ha dī 'yøtra ts'oqui rā Jesús.

4 Rā Espíritu Santo bi zixpu bí ja rā dapo rā Jesús para ngue ja dā sãmhya p'u rā zithu, dā hyonnbī ha dī mestho rā hyā dī manda Oja. ²Mente nyote mā pa, rā pa rā xui hīmbi zi rā hmē. M'mefa p'uya, ya bi zã ngue mathoguito tu manthuhu. ³Rā zithu p'uya bi guarbu 'bähra Jesús. Bi hyonnbī ha dī 'yøtra ts'oqui, bi 'yembi:

—Nu'mø ngue gue'e rá Ts'unt'u'i Oja, damī 'yøt'e ngue yø do janu dā gohi dī nthuhmē —bi 'yembi.

⁴Mī dahra Jesús, bi 'yembra zithu:

—Nup'u ja rā Maca Libro, nt'ot'i p'u rā hyā ngue ena: “Nu rā ja'i hīnda ne dā 'yøde te mman'Oja, madague'a dā zi rā hmē rā ja'i, pe ya hīnda zã dī m'mui”.

⁵Rā zithu p'uya, bi zixpu ja rā maca danihni Jerusalén, bi ntøp'u ja rá 'bet'e rā nija. ⁶Bi 'yembi:

—Nu'mø gue'e rá Ts'unt'u'i Oja ya, damī nsácia ya. Porque nt'ot'i p'u ja rā Maca Libro rā hyā ngue ena: “Nunā Oja, dā penhyø anxe ngue dā mä'i. Dā 'yøt'e ngue njanate gdi söt'a häi, n'namhma ngue hīndi un'na nī gua yø do” —bi 'yembi.

⁷Mī dahra Jesús, bi 'yembra zithu:

—Xquet'a nt'ot'i rā hyā p'u ja rā Maca Libro ngue nunā Oja, hīnjonda zännbi te dā 'yøt'e para ngue dā fadi ngue'mø majuanī te mma ogue hīn'na.

⁸Rā zithu p'uya bi zixpu bí ja n'na rā danyuni. Bi japi ngue dā hyandi gãtho yø nación i ja rá nguni nximhäi. 'Nē dā hyandi te gā rā nho gā 'bui. ⁹Bi 'yembi:

—Nu te gā guí handya, gā gā 'da'i ngue'mø gui ndantyøhmu gui thannegui —bi 'yembi.

¹⁰Pe rā Jesús bi 'yembi:

—Damī 'uegue grá zithū. Porque nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro ngue hont'a rā Hmū Oja ja ngue da ma nthanne, hinjom man'na.

¹¹Nū'a rā zithū p'uya, bi zop'u rā Jesús, bi ma. Bā ēhyø anxe p'uya ngue bi mäts'i.

Ya bi du'mrā Jesús ngue bi manna hya p'u Galilea.

¹²Bi 'yēhra pa ngue bi n'ofādi rā Xuua. Mī 'yōhra Jesús ngue ya ofādi, bi ma p'uya i mpa p'u ja rā häi Galilea.

¹³Bā sop'u rā hnini Nazaret, bi ma dani m'mup'u ja rā hnini Capernaum. Nunā rā hnini nā, ja jarbū ja rā nenzabi nup'u di ntōt'a häiui rā Zabulón connā häi Nef-talí. ¹⁴Nguna rā hya bi nja para ngue di nja'a te rā hya bi 'yotra pōngahya Isaías ngue bi 'yēna: ¹⁵“Nū'u yø mmen-gu p'u ja rā häi Zabulón, 'nē'u yø mmen-gu p'u ja rā häi Nef-talí, guehya yø ja'i 'bup'u jonna nenzabi, 'nē'u rā m'mup'u man'na nguadi rā dathe Jordán, 'nēp'u ja rā häi Galilea, ja jap'u n'na rā xequi ngue 'buhyø ja'i hingyø judío. ¹⁶Nuya yø ja'i ya mī 'bu 'bexui, pe nuyá, ya bi nū xanho rā nyot'i ya. Guehya yø ja'i entho ya xi dū, pe nuyá, ya bi yorpabi rā nyot'i ya”, bi 'yēna.

¹⁷Ya bi du'mi bi xihra hya yø ja'i rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Damī 'bā'nī mmui ngue gui hyehmu p'u rā nts'o gnī 'yohu. Ya da guehyø pa ja p'uya da 'yu Oja ngue di manda ua ya.

Rā Jesús bi zixi goho yø mahua, bi 'yøt'e ngue yø xādi.

¹⁸Nup'u ja rā nenzabi Galilea, bi thop'u n'na pa rā Jesús. Ja bi dīmp'u yoho yø mahua ngue di n'yohu. Nū'a n'na i Simū, 'nē xquet'a i Bedu. Nunā man'na, rā Andre. Nuya yonc'ei ya, mī entyø xit'a p'u ja rā dehe ngue pahua. ¹⁹Mī nū rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Ma ga mmähä n'yø. Ya hingyø hua guí theui ya, sinoque ga xän'nai ha gdi theui yø ja'i ya —bi 'yēmbi.

²⁰'Bexpi zop'u yø xit'a ngue bi mähä rā Jesús. ²¹Mī thohmits'u nīnguep'u p'uya, mahømbi dīmp'u mī yonc'ei di n'yohu ngue n'nat'a yø papá. Rā Jacobo 'nēhra Xuua, guehya yø ts'unt'u rā Zebedeo. 'Dap'u mī ohu rā papá p'u ja rā barco ngue pøtyø xit'a. Rā Jesús bi xifi ngue da mähä. ²²Nuya ts'its'i, 'bexpi mähä rā Jesús, bi zop'u ja rā barco yø papá.

Nup'u ja rā häi Galilea ja bi mamp'u rā hya rā Jesús.

²³Rā Jesús bi n'yo ndap'u bi zä gä rā häi Galilea. Nū'mø bi zømp'u ja yø ni-ja di mpeti yø judío, xännbabi yø ja'i rā hya Oja. Xihyø ja'i rā hoga 'da'yo hya ngue ha di njap'u di zo rā 'yē Oja yø ja'i. 'Nē øthe yø ja'i di hyenni. Hont'a bi zä man'u hembyø ja'i, gä øthe. ²⁴Gätho rā häi Siria bi n'yo rā hya te øtra Jesús. Janangue nup'u 'buhra Jesús bi ts'innbabi to gä xan'u, ndana bi zä man'u hembi. Nū'u yø ja'i n'youi yø ts'onthi bi ts'innbi ngue øthe. Bi ts'innbabi yø ja'i di guxyø ts'i mø bi gū rā n'u n'youi. Da guehyø ja'i tudyø gua bi ts'innbabi rā Jesús ngue da 'yøthe. ²⁵Nup'u ni ma rā Jesús xandøngu yø ja'i tenni. Bā nexi'da yø ja'i p'u ja rā häi Galilea. Bā nexi'da yø ja'i p'u ja rā häi Decápolis. Bā nexi'da yø ja'i p'u ja rā hnini Jerusalén. Bā nexi'da yø ja'i p'u ja rā häi Judea. Bā nexi'da yø ja'i p'u man'na nguadi rā dathe Jordán.

Rā Jesús bi xännbā rā hya yø ja'i p'u ja n'na rā nyuni.

5 Bi nū rā Jesús ngue xandøngu yø ja'i bi zøhø. Bi map'u bí ja n'na rā nyuni, bi hyoni hapu da mī. Nū'u yø xādi p'uya bi mäspu hudī. ²Nunā rā Jesús bi du'mi bi xännbā rā hya yø ja'i. Bi 'yēmbi:

³—Rā mmenthi di nthui yø ja'i nuya entho hyoya, porque tīnyø mmui ngue di

'behra nho. Porque guehya yø ja'i da zo rá 'ye Oja bí 'bu mahets'i ya.

⁴Rá mmenthi di nthuei yø ja'i tu yø mmui. Porque Oja di hojpa*b*i yø mmui ya yø ja'i ya.

⁵Rá mmenthi di nthuei yø ja'i hinda 'yexpu 'buhyo mmic'e*u*i. Porque guehya yø ja'i da gohmi ra häi ma yat'i ya.

⁶Rá mmenthi di nthuei yø ja'i nuya ho yø mmui ngue honi ha di 'yøtra nho, tengutho 'mø di tumanthu*u* di ja ndummui ngue honi ha di nsihme. Porque da mäx Oja ngue da zä da 'yøt'e.

⁷Rá mmenthi di nthuei yø ja'i nuya da 'yøtra mate ngue da mäxyø mmic'e*u*i. Porque guehya yø ja'i ya da 'yøpa ra mate Oja ngue da mäts'i.

⁸Rá mmenthi di nthuei yø ja'i ngue hin tema nts'o so yø mmui. Porque guehya yø ja'i da nu Oja ya.

⁹Rá mmenthi di nthuei yø ja'i nuya da japi ngue di nhojpa*u* di nsui. Porque guehya yø ja'i da gohi ngue yø basi Oja ya.

¹⁰Rá mmenthi di nthuei yø ja'i nuya da zä ra n'u da ts'ui ngue honi ha di n'yo xanho. Porque guehya yø ja'i da zo rá 'ye Oja bí 'bu mahets'i ya.

¹¹Rá mmenthi gui nthuei 'mø bi ts'u'i ngue guí tenngahu. Da ts'an'ahu, da ts'an'nahü yø fehni. ¹²Dami johyahu 'mø ngue ngu'a bi nja, di nja'ahu mpähä, porque xangu ni nzäbihu bí ja mahets'i. Ya quí pahmu ngue nu'u yø pøngahya Oja xa m'mu'a m'met'o xquet'a bi ts'ui.

Bi ma ma hyequi ra hya te ja ngue da n'yo yø xädi ra Cristo.

¹³Nu ra u, i ja rá 'befi ngue nu tema japi ya hinda nts'oni. Guí njathu p'u ua ja ra ximhäi ya, ngue guí 'buhmu ua, ya xøt'atho ra nts'o da 'yøtyø ja'i. Pe nu'mø bi m'mehrá ts'edi ra u, ya hinda zä to da japi ngue xtä n'u mahøn'a. Ya hinte di muui ra u, da t'ei, da nep'u yø ja'i.

¹⁴Nu'a te gni 'yohu ya, i nnudyø ja'i 'bucua ja ra ximhäi. Gue'ahu, tengutho n'na ra nyot'i di yorbu ja ra 'bexui, i nnu*tho* gätho yø ja'i. Gue'ahu, tengutho n'na ra hni*ni* 'mø bi ja maxøts'e ra nyuni, i nnu*tho* gätho yø ja'i. ¹⁵Nu'mø bi ma ma saqui n'na ra lámpara, hinda thørbu ja ra huada, sinoque da thøxpü ja ra nthøxanyot'i n'nammä ngue di yorpi gätho'u 'bu'ambo ra ngu. ¹⁶Dami njathu p'uya, dami nehü ngue da nu yø ja'i'a te ra nho guí øthu. Nu'mø bi nu yø ja'i'a ra nho guí øthu p'uya, yø ja'i da 'yøspabi na ni Papáhu bí 'bu mahets'i.

Rá Jesús bi ma ngue xanho rá ley Oja.

¹⁷A nuyá, 'yo guí emhmu ngue dá ehg ga hacä ra ley bi 'yøtra Moisés, ogue ga hacä'u yø hya bi nxännbate yø pøngahya Oja. Nu'a, hin'na'a. Sinoque dá ehg ngue nu'a te gäma hya mmamp'u ja ra ley, gä gue'a ga thogä'a. ¹⁸Nugä majuan*i* te dí xi'ahu, mente ngue di siguetho ja ra c'amahets'i 'nehra häi, nu'a te gäma hya nt'ot'i p'u ja ra ley, ni xinga n'na ra letra, ni xinga n'na ra punto di sä ngue da thaqui asta gue'mø bi nja gätho'a tema hya nt'ot'i. ¹⁹Janangue nuyá, nu to bi zä ngue festho ra hya di manda ra ley, madague'a zits'atho, 'ne da ngu'a da xännbabi mi'da yø ja'i ngue da mestho ra hya, guehna ra ja'i ngue hinga eda hnu mansu p'u mahets'i na. Pe nu ra ja'i ngue da 'yøt'e te mman*na* ley 'ne da ngu'a da xännbabi mi'da yø ja'i ngue da 'yøt'e, guehna ra ja'i da hnu mansu p'u mahets'i na. ²⁰Nugä dí xi'ahu ngue nu'mø guí nne di ncu'ahu p'u di manda Oja, ma datho nne ngue xtä ndønho te gdi n'yohu, ngue'a te ga 'yo yø xännbate ngue ra ley 'ne'a te ga 'yo yø fariseo.

Hingui ho ngue to da nu man'u rá cu.

²¹Ya xcä 'yøhmu yø hya bi sännbabi yø ndiua manjam'mø ngue bi t'embi: "Yo grá hyote. A nu ra ja'i ngue di nhoté,

jatho dā thaspa rā güenda ngue dā ma rā castigo”, bi t'embī. ²²Pe nugä dí xi'ahu ngue nū rā ja'i dā nū man'u rá cū, jatho dā thaspabi rā güenda. A nū rā ja'i ngue xihyō ts'omhya rá cū 'mō yaui, jatho ngue dī mpeti yō ts'ut'abi dā hyaspabi rā güenda. Nū to embī ngue rā ndonda rá cū, dā ma rā nidu hapu dī nzō.

²³A nuyá, xi'mō guí mmap'u ja rā altar ngue guá orpahu rā 'bōt'e Oja, 'ne ja dā sop'u nī mmui ngue hingui ho te xcá 'yōrpa nī cūhu, ya hinguá othu rā 'bōt'e. ²⁴Sinoque bá sohnī 'bōt'ehu p'u ja rā altar, guá pengui guí nhojpau nī cū. Ja guá pengui gui dā nī 'bōt'ehu p'uya.

²⁵Nū'mō bī ma mā yapi'ahu, nū'a dī yap'ahu damī nhojpahu p'u ja rā 'yu, n'namhma ngue hīndī dā'ahu p'u ja rā ts'ut'abi. Porque nū'mō ya bī ndā'ahu p'u ja rā ts'ut'abi, rā ts'ut'abi dī dā'ahu rā policia. Rā policia p'uya dā zixahu fādi.

²⁶Majuani te dí xi'ahu, ngue nup'u ja rā fādi, ya hīnda zā guá ponthohu, guá pōmhmu astā gue'mō guá jut'i gātho rā menyū dā ts'an'nhu.

Hingui ho dī n'yots'om'māi rā ja'i.

²⁷Ya xcá 'yōhmu rā hya bi sännbabi yō ja'i ngue bi t'embī: “Yo grā 'yots'om'māi”. ²⁸Pe nugä dí xi'ahu ngue nū to hētā n'na rā xisu 'ne so rá mmui ngue dī n'yots'om'māiui, ya sutho 'mō majuani bī n'yots'om'māiui rā xisu hēti.

²⁹A nuyá, nū'mō guí ena ngue rá ts'oqui nī dā ngue nī n'yei p'u guí othu rā ts'oqui, damī hyahnī dā, gui 'yei. Man'na xanho ngue dī m'm'e'a n'na nī dāhu, hīnda gue'a ngue gā nī do'yohu dā ma rā nidu. ³⁰Nū'mō guí ena ngue rá ts'oqui nī 'ye ngue nī n'yei p'u guí othu rā ts'oqui, damī hyejnī 'ye, gui 'yei yap'utho. Man'na xanho ngue dī m'm'e'a n'na nī 'yehu, hīnda gue'a ngue gā nī do'yohu dā ma rā nidu.

Hingui ho ngue dā 'yenyō xisu yō n'yohu.

³¹Ya xcá 'yōhmu ya yō hya bi sännbabi yō ja'i 'mō yō pa xa thogui ngue bi t'embī: “Nū to dā ne dā 'yenná xisu, i jatho dā nangra sucua ngue rā nxunī”. ³²Pe nugä dí xi'ahu ngue n'na rā xisu 'mō bi 'yenná ndō, nu'mō bī nthatui man'na rā n'yohu, ya rā ts'oqui o'tui nā dā mē. Pe go rá ts'oqui nā rā n'yohu bi 'yenná xisu ngue te dī nja, porque hōndra xisu ngue rā 'yots'om'māi i sã ngue dā t'ei.

'Yo to dī exa ntestigo yō ja'i.

³³Ya xcá 'yōhmu ya yō hya bi sännbabi yō ndiua 'mō yō pa xa thogui ngue bi t'embī: “Nū'mō guí exhu ntestigo Oja ngue majuani dī nja'a rā hya guí mmamhmu, ya ja ts'editho ngue gui 'yōthu'a te rā hya gadi yarpa nī mmic'eihu ngue dī nja”. ³⁴Pe nugä dí xi'ahu ngue 'yo guí exhu ntestigo Oja p'u guí yahu ngue gdī hatra ts'edi nī hyahu. Nū te bi ja mahets'i, 'yo guí exhu ntestigo, porque ja bī 'bup'u Oja, entho go t'exa ntestigo'a. ³⁵'Yo guí exhu ntestigo rā häi, porque Oja dī manda gā rā ximhäi, entho go t'exa ntestigo'a. 'Yo guí exhu ntestigo rā danihni Jerusalén, porque ja rā dast'abi p'u Oja, entho go t'exa ntestigo'a. ³⁶'Yo guí ena ngue dā zā dā t'ōc'a nī ya 'mō hīmma juani te guí mmamhmu. Porque nī yahu, nī xinga n'na nī xtahu dā zā guí 'yōthu ngue xtā nt'axi ogue xtā mpothi. ³⁷A nū'mō guí nne guí mamhmu n'na rā hya, njuantho damī mamhmu ngue'mō dā zā, ogue hīnda zā. Porque rā ja'i ngue rá n'youi rā zithu, hingui t'ēc'ei te mma, jananguē ngue honi te exa ntestigo.

'Yo to dadi cosra nts'o t'orpe.

³⁸Ya xcá 'yōhmu yō hya bi sännbabi yō ja'i 'mō yō pa xa thogui ngue bi t'embī: “Nū rā ja'i dā hyamba rá dā rá mmic'eiuī,

xquet'a dā thāmbabi rá dā. Nu ra ja'i dā 'yōjpa yō ts'i rá mmic'eiui, xquet'a dā t'ōjpa yō ts'i".³⁹ Pe nugā dí xi'ahu, ngue nu'a te ra nts'o ōt'ahu n'na ra ja'i, 'yo gadi cospahu. Hante gue nu'mō to bi mēp'a ni hmihu, dami unman'na nguadi ni hmi ngue dā me'mi.⁴⁰ A nu'mō to guí tupi, 'ne di yap'a'i ngue ä'i ni pahni, co 'nehni tuhū dami unni.⁴¹ Nu'mō to dā 'yen'i guí fāxū n'na kilómetro mādē ngue guí tūspa rá 'beni, dami doblehu'a te xi'i guí fāxū.⁴² Nu'mō te'o dā 'yā'ahu n'na ra cosa, dami unni. Nu'a te'o dā mip'ahu n'na ra cosa, dami hmiti.

Nu to 'buhyo nsuiui jatho ngue di mādi.

⁴³ Ya xcā 'yōhmū'u yō hya bi sānnbabi yō ja'i 'mō yō pa xa thogui ngue bi t'ēmbi: "Dami māhni amigohū. A nu'u sū'ahu, 'yo gadi māhmū'u", bi t'ēmbi.⁴⁴ Pe nugā dí xi'ahu ngue dami māhni nsuihu. Dami 'yāphu Oja ngue di japi to san'ahu. Nu te'o gā nnu mān'u'ahu, dami 'yōrpahu ra nho. Dami marpahu Oja te'o ya mānts'o 'mō guí yahū. Marpahu Oja'u hinguí ho te ōt'ahu.⁴⁵ A nu'mō guí 'yōthu ya yō hya dí xi'ahu ya, ya di nequi ngue yō basi'ahu'a ni Papáhu bí 'bu māhēts'i 'mō. Porque ra hyadi bi hoc'a Oja, hinga hōnnbu 'buhyo hoja'i ōtra nho, sinoque 'nep'u 'buhyo ts'oc'ei ōtra nho ra hyadi. Rā 'ye p'uya, hinga hōndyō hoja'i 'ye p'u ja yō huahī, sinoque 'nehyo ts'oc'ei 'ye p'u ja yō huahī.⁴⁶ A nu'mō ngue hōnt'u to di mā'ahu gadi māhmū, ōndana ra nho di nequi ngue guí ōthu 'mō? Conque asta yō ngūthāi njap'u.⁴⁷ Xi'mō ngue hōnt'u ni amigo gadi zenguahu, ōndana ra nho guí ōthu 'mō? Porque xquet'a njap'u yō ja'i hinguí pa Oja.⁴⁸ Nu ni Papáhu bí 'bu māhēts'i, mā datho ngue xandōnho te ōt'e. Guí njathu p'uya, dami nehu ngue mā datho xtānho te guí 'yōthu.

Nu ra ja'i ōtra nho, 'yo dadi 'yets'i.

6 Nu'a te gā ra nho ja ngue guí 'yōthu, 'yo guí nnehu ngue hōnnbu 'bui xangu yō ja'i dā nu ha gdi 'yōthu ra nho. A nu'mō ngue ra n'yets'i gni 'yōthu ra nho p'u ha 'buhyo ja'i, nu'a ni Papáhu bí 'bu māhēts'i ya hīn temā nzābi di 'da'ahu.² Janāngue nuyá, nu'mō guí fāxū yō ja'i nu'u hyoya, 'yo guí nnehu ngue 'da di batyō ja'i te guí ōthu. Porque ngu'a ōt'i'da yō ja'i p'u ja yō nija 'nep'u ja yō caye, hōntho nne ngue di 'yets'i ngue dā nu yō ja'i'a ra nho ōt'e. Pe mājuāni te dí xi'ahu ngue nuya yō ja'i njap'u, nu'a gā nnu mānho yō ja'i te ōt'e, ya hōnt'a yō nzābi'a.³ Pe nu'ahu, nu'mō guí fāxū yō hyoya, nu te ja ngue guí 'yōthu, 'yo 'be guí xihni amigo gadi nsixui.⁴ Nu'mō guí ōthu ra 'bāxte, nt'aguitho dami 'yōthu. Nu'a ni Papáhu bí 'bu māhēts'i i nūtho te guí ōthu, go dā gut'ahu'a.

Rā Jesús bi xānnbabi ha di mat'Oja yō ja'i.

⁵ A nu'mō ngue guí mmat'Ojahu, 'yo guí ōthu tengutho ōtyō ja'i ngue hīngyō mmui gā 'yōt'a te ōt'e. Di ho te ōrbu ja yō nija ngue 'bāi ha gā mmat'Oja. I nnepe ngue dā nu gātho yō ja'i te ōt'e. Dā guēp'u ja yō caye i mmat'Oja p'u ni ma. Pe nugā mājuāni te dí xi'ahu ngue nu'a gā nnumānho yō ja'i te ōt'e, ya hōnt'a yō nzābi'a.⁶ Pe nu'ahu, nu'mō guí mmat'Ojahu, dami cut'ambo ni nguūhu, tōtra goxthi, dami mat'Ojahu p'uya. A nūna Oja ni Papáhu, ja 'bup'u ha guí 'buhmū na, go nnu dra mhmat'Oja guí ōrbu ja ni nguūhu na, 'ne go dā gut'ahu na.

⁷ Nu'mō gā mat'Ojahu, 'yo ja gadi 'yophobi yō hya guí xihmū Oja. Porque ngu'a ōtyō ja'i hīngui pa Oja, i enā ngue nu'a ya'atho guí yahni, gue'a di 'yō Oja te xi'a.⁸ Pe 'yogui ōthu tengutho ōt'u. Porque nūna Oja ni Papáhu, ya padī te gā

guí homhmu hante ngue gui 'yāpi te guí nnehu. ⁹Janangue nu'mø gá mat'Ojahu, dami 'yemhmu: Ma Papá'ahē guí 'bu mahets'i, dami 'yot'e ngue da hnu man-su'i. ¹⁰Bá ehē guí manda ua. Di nja'a te ni pähä ua ja rā ximhäi tengutho bí ja mahets'i. ¹¹Dami 'dacje rā hme n'na pa ngu n'na pa. ¹²'Ne dami punnga ma ts'oquihe, tengutho gähe xquet'a dadi punnbahe to hingui ho te ørcahe. ¹³Dami faxcahe ngue hinga øt'ähe ra nts'o. Dami yanje ngue ra nts'o. Porque nu'i, gue'e gadi mmandase, jase ni ts'edi, guí tate para zantho. Da ngut'atho.

¹⁴Nu'mø guí 'bui ngue guí punnbabi yø ja'i hingui ho te øt'ahu, nu'a ni Papáhu bí 'bu mahets'i xquet'a di pun'na ni ts'oquihe 'mø. ¹⁵Pe nu'mø hingui nne guí punnbabi ni mmic'eiuui te øt'ahu, nu'a ni Papáhu bí 'bu mahets'i xquet'a hinda pun'na ni ts'oquihe 'mø.

Rā Jesús bi xännbabi yø ja'i ha di 'yetyø mmui.

¹⁶Nu'mø guí nne ngue gui 'ye'ni mmuihu, 'yo gadi hmi dummuihu tengutho øtyø ja'i ngue hingyø mmui ga 'yot'a te øt'e. A nuyá, di hmi dummuí 'mø øtyø mmui, i nne ngue da nu yø ja'i te øt'e. Pe majuaní dí xi'ahu, nu'a ga nnu manho yø ja'i te øt'e, ya hont'a yø nzäbi'a. ¹⁷Pe nu'ahu, nu'mø guí e'ni mmuihu, 'yo gadi hmi dummuihu, sinoque dami 'yejni yahu 'ne dami nxadáhu. ¹⁸'Yo guí nnehu ngue di unna güenda yø ja'i ngue guí e'ni mmuihu. Hinda hont'a ni Papáhu padi ngue guí e'ni mmuihu, go da gut'ahu na.

Dami ne ngue bí ja ni mmetihu mahets'i.

¹⁹'Yo guí nnehu ngue xøgue nma munts'itho'a te guí peshu ua ja rā ximhäi. Porque nu'a te guí peshu ua ja rā ximhäi, da zi yø zu'e, ya di nts'oní. Ogue da be yø be. ²⁰A nuyá, dami nehu ngue nup'u

mahets'i, ja bí jap'u rā nho guí nthehu, nu'a hinha di m'medi. Ya hinda zä da zi yø zu'e, 'ne hinda zä da zønyø be ngue da be'ahu. ²¹Nu'mø guí emhmu ngue bí ja mahets'i'a rā nho tate di muui, hønnbu da zo ni mmuihu p'u 'mø.

Rā Jesús bi hyejpa rā hya n'na rā nyot'i.

²²Nu'mø bi xogui xanho ni dāhu ya, ya guí hethu xanho rā nyot'i i ja. Njarbatho ni n'yomfenihu ya, nu'mø bi xogui xanho, ya guí pahmu ndana rā nho gdi n'yohu 'mø. ²³Pe nu'mø hingui xogui xanho ni n'yomfenihu, ya himma juani guí pahmu ndana rā nho gdi n'yohu 'mø. Ya nsutho 'mø ngue rā ts'a'bexui p'u gni mähä, porque hingui xohni n'yomfenihu ngue guí pahmu ndana rā nho.

Bi hycra hya rā Jesús ngue yoho yø hmu.

²⁴Hingui sä ngue yoho yø hmu rā ja'i di m'mui. A nu'mø ngue yoho yø hmu di m'mui, n'na'a di madi, n'na'a hinda madi. N'na rá hmu da 'yørpe te di manda, man'na rá hmu hinda 'yørpe te di manda. Guí njathu p'aya, hingui sä ngue mbø yoho p'u di ma ni mmuihu. Di ma ni mmuihu Oja, xindi ma ni mmuihu rā menyū.

Nuna Oja fä'u yø ja'i ya o rá 'ye.

²⁵Nugä dí mma, nu'a te ja ngue gui sihu, ogue te ja ngue gui hyehu, 'yo gue'a mathoguitho ga ndu ni mmuihu'a. A nuyá, nu rá te rā ja'i, man'natho di muui ngue'a te da zi. Nu rá do'yo rā ja'i, man'natho di muui ngue'a te da hye. ²⁶Ya guí nnuhu yø ts'int's'u 'yo maya, ngue hingui uahi, 'ne hingui xofu ngue te da mets'i. Pe nuna ni Papáhu bí 'bu mahets'i, go di unni te si yø ts'int's'u na. Goma gue'ahu ya, ngue hinda mäx-ahu Oja, porque man'na xammad'ahu ngue yø ts'int's'u. ²⁷Xiya, xi rā ja'i tu rá

mmui ngue hingui hets'i, ¿ua da zä di nte man'na doyni ngue'a ga nhets'i?

²⁸Yo di tu ni mmui te gui hyehu. Ya guí nuuhu yø dõni bí ja dapo ngue hĩndi mpefi, ni xingui mpe, pe mahotho gui nequi. ²⁹Dí xi'ahu na ra hya na, ngue tengu ra dast'abi Salomón, mandõnho drá he bi hye, pe hĩnha da zudi tengu ganho yø dõni. ³⁰Porque guese Oja øt'e ngue mazihotho gui nequi yø dõni bí ja dapo. Bí ja dapo ya, pe nixudi p'uya, di nzø p'u ja ra orno. Goma gue'ahu ngue hĩndi he'ahu Oja. Pe hingá egui ec'eihu xanho ngue faxahu Oja. ³¹Janangue nuyá, 'yo mathoguitho di tu ni mmuihu ngue sä gui 'yemhmu: “¿Te 'be'a ga sihu ya, o gue te 'be'a ga hehu ya?” gui 'yemhmu. ³²Porque yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, hõnt'a te da zi 'ne'a te da hye ni ma yø mmui honi. Pe nu'ahu, nu'a ni Papáhu bí 'bu mahets'i, ya padĩ ngue guí homhmu gátho ya yø cosa ya. ³³Janangue nuyá, ma datho dami hyoni ha gdi sohú rá 'ye Oja. Nuyá yø hya di manda Oja, dami ja ndummui gui 'yøthu, n'namhma ngue di 'da'i te gáma cosa gui homhmu. ³⁴A nuyá, 'yo sä ma'dihi di tu ni mmuihu'a te ja ngue gui thohmu nixudi. Porque n'na ngu n'na yø pa ja te thohyø ja'i. Hõntho ngue nu'a ra n'u guí thohmu n'na pa ngu n'na pa dami hyoni ha gdi thohmu'a ra pa'a.

'Yo guí haspahu ra güenda te ga 'yo mi'da yø ja'i.

7'Yo guí haspahu ra güenda te ør'mi'da yø ja'i, n'namhma ngue hĩnda hyats'ahu ra güenda Oja te guí øthu. ²Porque da thats'ahu ra güenda tengutho gnĩ hyaspahu ra güenda mi'da yø ja'i. Tengutho gui 'yøthu, xquet'a gue'a di nja'ahu'a. ³¿Hanja yø ja'i ngue ja xangu yø ts'oqui, guehya nne da hyaspa ra güenda yø ja'i ngue ts'adyø ts'oqui ja ya? Tengutho 'mø guí xihni cu ngue oxra häi rá dá, pe nu'i p'uya, ra

biga di o ni dá. ⁴Ya hĩnda zä gui 'yemni cu: “Ague n'yø, tø ga hahmi ra häi o ni dá”, gui 'yembi. A nu'i p'uya, hĩn gadi unna güenda ngue ra biga oxni dá. ⁵Ya hĩnni 'yup'u te guí mma. 'Be dami hyahra biga o ni dá n'namhma da zä gui hyamba ra häi o rá dá ni cu.

⁶Nuna ra hya guí nnu manduxquihu, nu ra ja'i ngue mandõnts'ø drá mmui hĩnda zä gui xihmu ra hya. Porque n'na ra cosa xanduxqui, hingui sä di t'unyø fo'yo. Nu'mø bi ncue ra fo'yo, da za'ahu. Ximmangu n'na ra cosa ngue mandø mmaðitho, hingui sä di t'unyø ts'udi, porque ra ts'udi di 'da'mi, da nep'u häi'a te guí unhnú.

Dami 'yáphu Oja te guí homhmu.

⁷Nuna Oja di 'da'i te guí homhmu. Dami 'yápi te guí nnehu. Nu te gui hyoni, gui tini. Nu'mø gá jãtra goxthi ngue guí nzohmu Oja, da xoc'ahu. ⁸Porque nu ra ja'i ädi te nne, ma t'unni. Nu'a honi, i tini. Nu'a di jãtra goxthi, i sojpi.

⁹Conque nu ra ja'i 'bührá basi, nu'mø bi 'yãpra thuhme, hingui sä rá mmui ra ja'i ngue ra do di unná basi. ¹⁰Ogue ra huá da 'yãprá basi, hingra c'eya di unni. ¹¹A nuyá, i ja ni ts'oquihu, pe guí padĩ guí unna cosa nu'a xanho ni basihu. Man'natho'a ni Papáhu bí 'bu mahets'i ngue xandõnho te di 'da'ahu 'mø gui 'yãphu.

¹²Tengu gnĩ ne ngue da máxahu yø ja'i, da ngu'a gui 'yøthu, dami 'yørpahu ra 'bãxte mi'da yø ja'i. Ja ni gaxpu gátho yø hya nt'ot'i p'u ja ra ley, da gue'u yø hya bi 'yotyø pøngahya Oja.

Mahyejpi ra hya n'na ra goxthi hingui xidi.

¹³Mente guí 'buhmu ua ja ra ximhäi, dami hyaxhu ra 'yu njuantho. A nuyá, para ngue da zä gui hyaxhu na ra 'yu na, dami cøthu p'u ja ra goxthi hingui xidi. Porque nuna ra 'yu ni ma nidu hingui

nnu manhenni yø ja'i na, ngue xa nxidi ra goxthi 'ne xa nxidi ra 'yu. Pe mandøngu dyø ja'i ni map'u. ¹⁴Pe nu ra 'yu njuantho da hyaxra ja'i di nthuui ra 'da'yo te, hingui xidi ra goxthi 'ne hingui xidi ra 'yu. Pe ziyohotho yø ja'i ni map'u.

**Nu'a ga nho rá ndät'ä ra za,
gue'a di fadi tema za'a.**

¹⁵Dami mfähmu xandønho, nuya yø fehni xännbate da zøp'u guí 'buhmu, da 'yena ngue mmambrá hya Oja. 'Yo di hä'ahu, porque maxøts'itho di nequi ngue yø hoga n'yohu, pe nu te ga 'yo, gä ra nts'oní ørbu ni ma. ¹⁶Nu'a te ga 'yo, gue'a gdí pahmu te'o'a. Tengutho p'u ja ra 'uini, guí pahmu ngue hinga ja di nzup'u yø uva. Ni xingyø igo di nzup'u ja yø 'uini. ¹⁷Porque guí pahmu ngue n'na ra hoga za, ra hoga ndät'ä zudi. Pe nu'a hingra hoga za, hingui ho yø ndät'ä zudi. ¹⁸Nu ra hoga za, hinga ja zup'u ra ndät'ä hingui ho. Nu'a hingra hoga za, hinga ja zup'u ra hoga ndät'ä. ¹⁹Nu gätho yø za hingui ho yø ndät'ä zudi da ma nt'ets'i ngue da t'udi. ²⁰Janangue dí xi'ahu ngue nu'a te ga 'yo ya yø fehni xännbate, gue'a gdí pahmu te'o'a.

**Jatho gui 'yøthu'a te
rá pähä ni Hmuhu.**

²¹Nuya yø ja'i da 'yengui ngue drá Hmuqui, hinga gä da yurbu ha di manda Oja. Nu'u majuaní ngue da yurbu di manda Oja, gue'u yø ja'i da 'yørpabi rá pähä ma Papá bí 'bu mahets'i. ²²Nu'mø bi zønna pa da thaspa ra güenda yø ja'i, xandøngu yø ja'i da 'yengui: "Grá hmu, grá hmu. Xquet'a necähe dá xicähe yø ja'i te'o'i. 'Ne conni thuhu dá øthegähe yø ja'i mi n'youi yø ts'onthi. 'Ne conni thuhu dá øt'ähe xangu yø milagro", da 'yengui. ²³Nu'mø dá thacä p'uya, ga embi: "Dami 'uemhmu ua dí 'bucä, porque himma amigo'ahu. Porque høndra nts'o xquí n'yohu", ga embi.

Bi nhyejpa ra hya yoho yø hyønnigu.

²⁴Nu ra ja'i øde te gäma hya dí mmangä 'ne da 'yøt'e te dí xifi, guehna nná hyejpabi n'na ra n'yohu ngue ra njammui na, ngue ra mmundo p'u bi hyøhrá ngu. ²⁵Nu'mø bi nja ra 'ye, bi mo ra dathe, bi n'yo ra ndahi ngue bi nønha ngu. Pe himbi dägüi, porque ra mmundo p'u høxrá ngu. ²⁶Pe nu ra ja'i øde te gäma hya dí mmangä, 'ne hinda 'yøt'e te dí xifi, guehna nná hyejpabi n'na ra n'yohu ngue hin'yu rá n'yomfeni na. Guep'u ja ra 'bomu dehe bi hyøhrá ngu. ²⁷Mi n'ye p'uya, bi mo ra dathe, bi n'yo ra ndahi ngue bi nønha ngu. Bi xot'i, maxøgue bi n'ueni.

²⁸Mi juahya yø hya bi xännba yø ja'i ra Jesús, di 'yødyø ja'i ya yø hya bi xifi. ²⁹Porque yø xännbate ngue ra ley hingui ya manzaqui 'mø xännbate, pe nuna ra Jesús ená nts'ut'abitho 'mø xännbate, nu te mma ngue di nja gue'a di njahma'a.

**Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra
n'yohu mi 'ya rá do'yo.**

8 Mambá ep'u bí ja ra nyuni mambi 'buhra Jesús, xangu yø ja'i bá n'youi. ²Bi guat'a n'na ra n'yohu mi hembra ts'o'ya p'uya. Bi ndantyøhmü p'u 'buhra Jesús, bi 'yembi:

—Ague grá hmu, nu'mø guí nne gui 'yørca ra mate gui 'yøthegui, nugä dí padí ngue da zägui —bi 'yembi.

³Ra Jesús bi dots'i conná 'ye, bi 'yembuya:

—Ahá, dí nne ga øthe'i. Da zä'i ya —bi 'yembi.

Høntho bi manna ra hya na, nuna ra därquchi mi 'ya rá do'yo, 'bexpi zä ha mi hembí. ⁴Ra Jesús bi 'yembra n'yohu mi'u:

—Nuyá, 'yo to guí xifi te dá øt'a'i ya. 'Be ni ma ya, sømp'u 'buhra mmäcja. Da nu ngue ya bi zä'i. Dami 'yøtra 'bøt'e tengutho bi manda ra Moisés ngue da 'yøtyø

ja'i 'mø bi zä rá 'ya hembí. Janangue dá badi gátho yø ja'i ngue ya bi zä'i.

**Rá Jesús bi 'yøthebi
rá hmiqúi n'na rá capita.**

⁵ Nuna rá Jesús, mi zømp'u ja rá hnini Capernaum. Bi ma bá äpra mate n'na rá capita. ⁶ Bi 'yembí:

—Ague grá hmu, nu'a n'na rá ts'unt'u di mpep'u ja ma ngu, sä rá ndate ngue tu gá rá do'yo —bi 'yembí.

⁷ Rá Jesús bi 'yembra n'yohu äpra mate:

—Ga mmagá p'u 'mø, ga ma øthegá —bi 'yembí.

⁸ Nu'a rá capita p'uya, mahombi 'yembra Jesús:

—Pe ague grá hmu, 'yo gadi n'uni. Nugá himma nsä'be ngue guí curbu ja ma ngu. A nuyá, høntho dami manya ngue dá zä rá ts'unt'u dí xi'i, ya dí padi ngue dá zä rá n'u hembí. ⁹ Porque nugui xquet'a 'bui to 'bet'o ngue di mandagui. A nugá p'uya, xquet'a dí si ma soldado dadí manda. Nu'mø dí xi'a n'na rá soldado ngue ha dá ma, i pap'u dí et'i. Ogue ga embí: “Bi 'yecua”, rá soldado p'uya bá ep'u. Ogue ma hmiqúi, ga 'bepi te dá mefi, rá hmiqúi øt'e te dí xifi.

¹⁰ Nuna rá Jesús mi 'yøde te xihra capita, di 'yøtho te sifi. Bi 'yembýø ja'i n'youi p'uya:

—Majuani dí xi'ahu ngue hinjonni judío di põni ngue gdi tinnbá rá nt'ec'ei tengu ga 'yec'eigá na rá n'yohu na. ¹¹ Nugá dí xi'ahu ngue xangu yø ja'i hingyø judío dí bømp'u ni bøxyadi 'nep'u ni yuhra hyadi, ngue nup'u di manda Oja p'u mahets'i, 'dap'u di nsihmgi rá Abraham, conna Isaac, conna Jacob. ¹² A nu'u yø ja'i mi jahma ngue xta nzo rá 'ye Oja 'nē himbi ne, dá t'emp'u thi ja rá 'bexui'u. Ja di nzomp'u 'nē ja di guxp'u yø ts'i'u.

¹³ Rá Jesús bi 'yembra capita mi nyai:

—Ni ma ni ngu ya. Nu'a rá hya guí ec'ei ngue dá zä ga øt'e, ya bi nja ya.

Ngu rá ora bi manna rá hya na, 'bexpi zä rá ts'unt'u mi'u.

Rá Jesús bi 'yøthebi rá to rá Bedu.

¹⁴ Rá Jesús bi map'u ja rá ngu rá Bedu. Nu'a rá to rá Bedu oxpu ja rá t'ots'i ngue mi hembra pa. ¹⁵ Rá Jesús bi bennba rá 'ye rá därkehi ngue bi guts'i. 'Bexpi zä rá pa mi hembí. Nuna rá xisu p'uya, bi nangui ngue bi hojpi te dá zi yø ja'i.

Rá Jesús bi 'yøthe xangu yø därkehi.

¹⁶ Mi dáhra nde p'uya, nup'u 'buhra Jesús, xangu yø ja'i n'youi yø ts'onthi bá ts'innbi ngue dá 'yøthe. Pe rá Jesús høntho dá ma ngue dá zä yø ja'i n'youi yø ts'onthi, 'bexi sä. 'Dama 'dan'yo yø n'u hembyø ja'i, pe gá bi 'yøthe. ¹⁷ Mi nja na rá hya na, ya bi nja'a te rá hya bi manna pøngahya Isaías ngue bi 'yena: “Nu te gäma n'u gmi hèmpha, gá bi hyaqui hapu mi'u”, bi 'yena.

Yonc'ei bi nyai rá Jesús.

¹⁸ Mi nu rá Jesús ngue mandøngu dyø ja'i di mäts'i. Bi xihyø xädi p'uya ngue bi mähä dí ma man'na nguadi rá zabi.

¹⁹ Nu'a n'na rá xännbate ngue rá ley bi guarbu 'bähra Jesús, bi 'yembí:

—Ague grá xännbate, nugá dí nne ga mme hapu gdí ma —bi 'yembí.

²⁰ Rá Jesús bi 'yemp'a yai:

—Yø haho ja yø 'bido hapu säya. Yø ts'int's'u ja yø 'bafi hapu säya. Pe rá N'yohu bí 'ye mahets'i, hin'yu rá ngu hapu di n'oxi.

²¹ Pe nu'a n'na nc'ei rá xädi bi 'yembí:

—Ague grá hmu, dami 'dacra nt'edi ngue 'be dá du ma papá, ga ägui, ya ga me p'uya —bi 'yembí.

²² Mi dáhra Jesús, bi 'yembí:

—Ma ga mmehma. Nu'u yø ja'i entho ya xa ndu ngue hingui pa Oja, gue'u dá 'yähýø mminduui'u.

**Rā Jesús bi säyabi ra
ndahi conyø funthe.**

²³ Nuna ra Jesús bi yərbu ja ra barco ngue bi ma, bi mähä yø xädi. ²⁴ Pe nup'u ja ra zabi, bi nanga n'na ra ndate ndahi. Nu'u yø funthe nangui, so mbo ra barco mente atho ra Jesús. ²⁵ Nu'u yø xädi p'uya, bá äp'u bi äha, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, dami yanje. Ya ja ngue da thunt'a mbonthe ra barco. Ya ga tuhü —bi 'yembi.

²⁶ Ra Jesús bi 'yembjø xädi:

—¿Hanja ngue guí sühü? ¿Ua hinguí ec'ei ngue ga fäxahu? —bi 'yembi.

Mi nangra Jesús, bi hejpabi ra ndahi 'nehjø funthe. Mi hejpi, 'bexpi nsäya.

²⁷ Nu'u yø xädi p'uya, di 'yøtho te bi nja. Di n'yembi n'na ngu n'na:

—¿Te'o ni n'yohu na n'yø? Asta ra ndahi 'nehra dehe ec'ei 'mø bi zofo —di n'yembi.

**Rā Jesús bi 'yøthe yonc'ei
mi n'youi yø ts'onthi.**

²⁸ Mi zøm man'na nguadi ra zabi, ja ra häi ni hü ngue Gadara. Ja bi nthëui p'u ra Jesús yoho yø n'yohu mi n'youi yø ts'onthi. Pe mandønts'otho, xpí 'yep'u ja ra camposanto. Asta nts'utho to da thop'u ja ra 'yu. ²⁹ Mi nu ra Jesús, bi muhra mafi. Bi 'yembi:

—Ague Jesús, rá Ts'ant'u'i Oja, ¿hanja ngue gadi nthint'ua dí 'bucähe? Porque tobe hinguí sønna pa ngue gui pennahe ra castigo —bi 'yembi.

³⁰ Nup'u yap'utho, mambi 'yop'u n'na 'bui yø ts'adi, ma 'yoni p'u ngue sihme.

³¹ Nu'u yø ts'onthi bi 'yembra Jesús:

—Nu'mø guí nne ngue ga hecähe ua ya yø n'yohu 'bucua, pe dami 'dacje ra nt'edi ngue ga cut'ähe yø mmui yø ts'adi bí yonü —bi 'yembi.

³² Ra Jesús bi unna nt'edi yø ts'onthi, bi 'yembi: —I mähä nu bí 'buhjø ts'adi 'mø.

Janangue nu'u yø ts'onthi bi hyep'u yø n'yohu mi n'youi, i ncurbu ja yø mmui yø ts'adi. Yø ts'adi p'uya, bi gu ra 'dih, bi nhyørbu ja ra zabi. Gä ja bi jarbu ra dehe.

³³ Nu'u mi fähjø ts'adi p'uya, bi nsu 'mø mi nu te bi nja. N'na 'dihitho bi map'u bí ja ra hnini ngue bá ma te bi nja. Bi ma tengue xi thohjø ts'adi, 'ne bi ma tengue xi tho'u yø n'yohu mi n'youi yø ts'onthi. ³⁴ Nu'u yø ja'i mambi 'bap'u ja ra hnini, gä bi ma ngue bi zømp'u bí 'buhra Jesús. Mi zønyø ja'i p'u 'buhra Jesús, bi xifi ngue da ma.

**Rā Jesús bi 'yøt'e ngue da
fadi ngue ja rá ts'edi ngue di
punna yø ts'oqui yø ja'i.**

9 Ra Jesús bi yərbu ja ra barco ngue da ma, di ma man'na nguadi ra zabi ha bí ja rá hnini. ² Mi zømp'u ja ra hnini, bá thunnabi n'na nc'ei bá oxrá fidi ngue tudyø gua. Mi nu ra Jesús te øtyø ja'i bá du ra därkehi, i padi ngue ec'ei yø ja'i ngue da zä da 'yøthe ra därkehi. Bi 'yembra därkehi p'uya:

—Ague ts'ant'u'i, 'yo tu ni mmui, ya dá pun'na ni ts'oqui ya —bi 'yembi.

³ Nuna ra hya bi manna Jesús, mi 'yøhyø xännbate ngue ra ley, bi mbøcøe. Bi 'yemp'u ja yø n'yomfëni: “Nuna ra n'yohu 'bucua, thenmahya Oja na co nu'a ra hya i mma”. ⁴ Pe ra Jesús i patho te mbënya yø n'yohu mbøcøe, bi 'yembi:

—Nuna ra hya gá bëmhu ya, hinga ja rá njap'u na. ⁵ Nugä dá xihra n'yohu 'bucua, dí embi: “Ya dá pun'na ni ts'oqui ya”. Pe nuyá, hindi nequi xanho ngue'mø bi mpunnbi oque hin'na. Pe nu'mø ga embi: “Dami nangui, gui caxni fidi, gui mma”, ga embi, nu'mø ngue bi n'yo p'uya, ya guí pahmu xanho ngue ja ma ts'edi. ⁶ A nuyá, dami pahmu ya ngue ra N'yohu bí 'ye mahets'i, ja rá ts'edi ua ja ra ximhäi ngue di punna yø ts'oqui yø ja'i.

Bi 'yembra n'yohu xan'u p'uya:

—Damī nanguī, caxni fidi, ni ma ni ngu.

⁷Rā dārquehi p'uya, bi nanguī, bi ma rá ngu. ⁸Mi nu yō ja'i te bi nja, bi nsu yō ja'i. Pe espabi Oja porque di nequi ngue Oja di unna ts'edi te o'na rá n'yohu na.

Rā Jesús bi zixra Mateo, da 'yot'e ngue rá xädi.

⁹Mi ma rá Jesús, ni nthop'u ja rá oficina n'na rá n'yohu ni hu ngue rá Mateo, nuna jumba rá menyu yō ja'i ja te pä. Mi nu rá Jesús, bi 'yembi:

—Ma ga mme n'yō, ga ot'e ngue ma xädi'i —bi 'yembi.

Rā Mateo p'uya, bi zop'u rá oficina ngue bi me rá Jesús.

Nuya yō ja'i t'embi ja yō ts'oqui, 'dap'u sihmēi rá Jesús.

¹⁰Man'na rá pa p'uya, nuna rá Jesús bi me yō xädi p'u ja rá ngu rá Mateo ngue da nsihme. Xangu yō nguthäi 'bup'u, co 'ne hmi'da yō ja'i t'embi ngue ja yō ts'oqui, ga 'dap'u sihmēi rá Jesús.

¹¹Yō fariseo p'uya mi nu te o'tra Jesús, bi 'yörpabi rá nt'änni'u yō xädi, bi 'yembi:

—¿Hanja ni xännbathu ngue 'dap'u sihmēhu yō nguthäi co 'nehyu mi'da yō ja'i ja xangu yō ts'oqui? —bi 'yembi.

¹²Mi 'yohra Jesús te sipyo xädi, bi 'yemp'u di yahni:

—Nuya yō ja'i di hyenni, guehya ni 'yehra 'yothe ya. Pe yō ja'i xanzaqui, hinga gue'u ni 'ye'u. ¹³Damī xähmu te ni bonyō hya nt'ot'i p'u ja rá Maca Libro ngue ena: “Dí nnegä ngue di nja ni nhucatehu, porque guehna man'natho di muui na ngue yō 'böt'e guí orcahu”, en'Oja. A nugä, dá ehē ngue gue'u yō ja'i ja yō ts'oqui ga xifi da hyep'u rá nts'o ga 'yo, hinga gue'u yō ja'i ena ngue ya 'yo xanho dá ehē ga nzofa —bi 'yembi.

Bi manna Jesús hanja ngue hinguī etyō mmui yō xädi.

¹⁴Nu'u yō xädi rá Xuua bi guarbu 'bähra Jesús. Bi 'yembi:

—¿Hanja ni xädi ngue hinguī etyō mmui? Conque nugähe 'nehyō fariseo emmei dí e'ma mmuigähe —bi 'yembi.

¹⁵Rā Jesús bi 'yembya yai:

—Nu'u yō ja'i ts'ofa ngue da nu rá nthati, hinguī 'bu ndummui ngue da 'yetyō mmui mente 'dap'u 'buhmu rá novio. Njarbutho ma xädigä ya, hinguī etyō mmui ngue 'daua dí n'yo'be. Pe bá ep'u rá pa ngue da zigagui ma nsui'be. Nu'a rá pa'a p'uya, mfađi ngue da zä da 'yetyō mmui ya ma xädi mō.

¹⁶Nuna rá 'da'yo hya dí xännbate, n'nan'yo na ngue rá nyogui xädi. Tengutho n'na rá 'da'yo ulu, hinda zä di 'bōtra ze'ulu. Porque rá 'da'yo ulu di ngants'i, ya man'na di nts'onna ze'ulu.

¹⁷Tengutho rá 'da'yo vino hinguī sä da sirbu ja rá zexfani ngue da zedi. Porque rá 'da'yo vino da xetra zexfani 'mō da sit'i, ja di m'mep'u p'uya. Janangue rá 'da'yo vino, rá 'da'yo xifani da sit'i n'namhma ngue ga yoho händi m'medi.

N'na rá n'yohu bi zixra Jesús ngue da othebi rá t'ixu.

¹⁸Mente rá Jesús bi xihyō ja'i ya yō hya ya, bi zō'a n'na rá n'yohu 'bet'o ngue yō judío. Bi ndantyōhmu p'u 'bähra Jesús, bi 'yembi:

—Nu ma t'ixu exa ja bi du, pe nu'mō guí mma, gui japni 'ye p'u ja rá do'yo, mahōndi m'mui.

¹⁹Rā Jesús bi nangbu mi hudi, bi me'a sits'i. Bi mähä yō xädi.

²⁰Mente ni 'yo rá Jesús, nuna n'na rá xisu ya n'ne'ma yonjeya mi hembra m'mäcji, bi guarbu ja rá xutha rá Jesús ngue bi dārpa rá nyanī rá he. ²¹I en'a mbo rá mmui: “Nu'mō ga thärpabi rá he rá Jesús, da zägui”, bi 'yena. ²²Mi dädi,

'bexpi 'bātrā Jesús ngue bi hyētrā xisu. Bi 'yembuya:

—Ague t'ixu, da hyu ni mm̄i. Ya bi zā'i ngue gá 'yēc'ēigui ngue da zā'i com-mā ts'edi —bi 'yēmbi.

'Bexque'a bi zā rā n'u m̄i hēmbra xisu.

²³Mi zōmp'u ja rá ngu rā n'yohu nā rā Jesús, bi nu ngue 'bup'u yō me'bida. Di yānni yō ja'i 'bup'u ngue zoni. ²⁴Rā Jesús bi 'yemyō ja'i:

—Dam̄i pōmhmu ua. Nuna rā hm̄ute 'būcua, hingūi tū nā, i atho nā —bi 'yēmbi.

Pe nuya yō ja'i yaui rā Jesús, i then-tho, porque pad̄i ngue ya xi dū rā hm̄ute.

²⁵Mi bōn'athi gātho yō ja'i p'uya, rā Jesús bi thop'u brā 'benna hm̄ute. Bi bennbā rá 'yē rā hm̄ute bi gūts'i. Rā hm̄ute p'uya bi bēnnate, bi nangui. ²⁶Nu te bi 'yōtrā Jesús, bi n'yo rā hyā ndap'u bi zā'a rā xequi'a.

Rā Jesús bi 'yōthe yoho yō xādā.

²⁷Mambá ep'u ja rā ngu nā rā Jesús, nup'u ja rā 'yu bi denni yoho yō xādā. Ni mafi, bi 'yēmbi:

—Ague rá mbom'meto'i rā David, dam̄i hūga'be.

²⁸Mi yurbu ja rá ngu rā Jesús, bi guatyō xādā. Rā Jesús bi 'yēmbi:

—¿Ua guí ec'ēiui ngue da zā ga øt'ā nā te guí xicui ya?

Yō xādā p'uya bi 'yēmbi:

—Ahá grá Hmu, dí ec'ēi'be ngue da zā guí 'yōt'e —bi 'yēmbi.

²⁹Bi macyō 'yē rā Jesús ngue bi dārpa yō dā yō xādā. Bi 'yēmbi:

—Ngue guí ec'ēiui ngue da zā ga øthe'au, da zā'au ya.

³⁰Nu'u yō xādā p'uya 'bexpi nzo yō dā. Pe rā Jesús di hejpi ngue h̄inte da mā, bi 'yēmbi:

—Man'nan'yo m̄i 'yōt'e ngue guí mm̄amm̄i te dá øt'au ya —bi 'yēmbi.

³¹Pe nuya mayō xādā, hōntho bi nhyehm̄i rā Jesús, to bi zā xifi te xi 'yōr-pabi rā Jesús.

Rā Jesús bi 'yōthe n'na rā gone.

³²Hōntho bi ma ya mayō xādā, bi zō hm̄i da yō ja'i p'u ha 'bāhra Jesús, bā zinnbabi n'na rā n'yohu di gonebi rā ts'onthi. ³³Nuna rā Jesús bi japrā ts'onthi ngue bi hyep'u rā ja'i n'youi. Bi zā bi nya rā gone. Pe yō ja'i bi nu te bi nja, di 'yōtho, di n'yēmbi:

—Nuna te dá nuhu bi nja ya, mēnte yō pa xa thogui h̄injongui pōni ngue da ngu'a da 'yōt'ua ja rā hāi Israēl.

³⁴Pe yō fariseo bi 'yēnā:

—Nuna rā n'yohu 'būcua, i øthe yō ja'i n'youi yō ts'onthi, porque gue'a rā zithu yō hmu yō ts'onthi i fāts'i te øt'e —bi 'yēnā.

Rā Jesús di huēcyō ja'i.

³⁵Nuna rā Jesús bi n'yo ndap'u bi zā yō hn̄ini. Nup'u ja yō hn̄ini sōni, xānnbabi rá hyā Oja yō ja'i di mpeti p'u ja yō nija yō judío. I xihyō ja'i rā hoga 'da'yo hyā ngue ha di njap'u di zo rá 'yē Oja yō ja'i. Yō ja'i 'dama 'dan'yo man'u hēmbi, pe gā bi 'yōthe rā Jesús. ³⁶Nu'mø bi nu ngue xangu yō ja'i di mpeti p'u ha sōni, emmei di huēqui. Porque yō ja'i 'bū ndumm̄i, hingūi pad̄i te da 'yōt'e. Ğntho yō de'yo 'mø h̄injo'o to da mādi. ³⁷Pe rā Jesús bi 'yēmbi yō xādi:

—Majuani dí xi'ahu, ngue xangu rā 'befi i ja, pe yō mēfi zi yohotho 'bui. ³⁸Janangue nuyá, nuna Oja rá mmeti rā 'befi, dam̄i 'yāphu ngue da menhyō mēfi p'u ja rá 'befi.

Rā Jesús bi 'yēxi 'demā yoho yō xādi.

10 Rā Jesús bi zo'u 'de'mā yoho yō xādi ya xi huanh̄ni. Bi unna ts'edi ngue da 'yōthe yō ja'i n'youi yō ts'onthi, da gue'u yō ja'i hēmbi n'na mā 'dan'yo mā n'u, da 'yōthe. ²Ja ua yō thūhu ya

'de'mā yonc'ēi yø representante rā Jesús. Rā mādi rā thūhu rā Simu, nu'a i nū-tā m'mefa ngue rā Bedu. Rā Andre nū-nā rā n'yohu rā Bedu. Rā Jacobo, 'nehra Xuua, guehya yø ts'unt'u rā Zebedeo ya. ³Rā Lipe. Rā Bartolomé. Rā Toma. Rā Mateo nūnā rā nguthāi. Rā Jacobo nū-nā rā ts'unt'u rā Alfeo. Rā Lebeo nū-nā rā man'nā rā thūhu ngue rā Tadeo. ⁴Rā Simu nūnā n'youi rā partido ngue rā cananista. 'Nehra Judas Iscariote nūnā bi dā rā Jesús.

**Bi xi'u 'de'mā yoho yø xādi rā Jesús
ngue dā ma dā xānnbā rā hyā yø ja'i.**

⁵Nuya 'de'mā yoho yø xādi rā Jesús, bi 'yet'i ngue dā mānna hyā. Rā mādi bi 'yembi:

—'Yo gni mähā p'u ja rā m'muhyø ja'i hīngyø judío. 'Nē 'yo guí cuthu p'u ja yø hnini ja'a rā rā häi Samaria. ⁶Sinoque i mähā p'u 'buhyø judío. Porque yø judío tengutho yø de'yo ngue xā m'mēdi. ⁷Guí xihmu yø ja'i p'u gdī mähā ngue nū-nā Oja bi 'bu mahets'i, ya dā guehyø pa jap'u dā 'yudī ngue dī manda ua ya. ⁸Damī 'yøthehu yø ja'i di hyenni. Guí 'yøthū ngue di bēnnate yø ánima. Guí 'yøthehu yø ja'i 'ya yø do'yo. Guí 'yøthehu yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Nūnā rā ts'edi gā 'da'āhu, hīnte dā jup'āhu. Janāngue nuyá, nū yø ja'i guí 'yøthehu, 'yo te guí jumbāhu.

⁹'Yo guí haxhu rā menyu ngue rā oro ogue rā t'axi ogue rā cobre. ¹⁰'Yo tema lega guí caxhu. O guí caxni mponihu. 'Yo guí caxhu mī'da yø thixfanī ogue yø tōhø. Porque rā mēfi Oja jatho ngue di t'unni te da zi.

¹¹Nū'mø gā sōmhmū p'u ja n'na rā dānihni ogue ja n'na rā t'unihni, damī hyomhmū n'na rā n'yohu nu'a hnu-manho p'u ja rā hnini, damī 'yāphu rā nt'ēdi ngue di 'da'āhu rā ts'āya. Ja damī nsāyahū p'u ja rā ngu'a, astā gue'mø guá ēhmū. ¹²Nū'mø gā cuthu mbo rā

ngu, guí 'yēmhmū: “Oja di japyø ja'i 'bucua”. ¹³Nū'mø dā nū manho'āhu yø ja'i 'bup'u ja rā ngu, ya di tocabi nā rā nzengua guí xihmu 'mø. Pe nū'mø ngue hīngui nnu manho'āhu, nu'a rā nzen-gua guí xihmu, ya hīndi tocabi. ¹⁴Nū'mø ngue hīmbi hnu manho'āhu p'u ja n'na rā hnini ogue ja n'na rā ngu hīndi n'na'āhu rā ts'āya 'nē hīnda ne dā 'yøhyø ja'i nā rā hyā guí xihmu, ni mähā p'uya, pōmhmū p'u ja rā hnini ogue ja rā ngu. Damī huāmhmra fonthāi dī n'youi ni mbonguahū. ¹⁵Majuani dī xi'āhu ngue nū'mø rā pa dāni hyaspa rā güenda Oja ya yø ja'i di ja'āhu p'u, man'nā xangu rā castigo dā thohya, ngue'a te rā castigo dā tho'u yø ja'i mi 'bup'u ja rā hnini Sodoma 'nep'u ja rā hnini Gomorra.

**Bi xihyø xādi rā Jesús ngue
dā zā rā n'u dā ts'ui.**

¹⁶A nuyá, gā pen'nāhu p'u ha 'buhyø ts'oc'ēi, ngue nts'utho, tengutho yø de'yo 'mø bi zømp'u 'buhyø zate. Pe damī 'yot'e ngue gyø njammuihu, guí mfāhmū, tengutho guí mfāhyø c'ēya. Pe 'yo to guí sahmū, guí 'yøthū tengutho yø paloma ngue hīngyø nequisui. ¹⁷Damī mfāhmū p'u 'buhyø ja'i. Porque yø ja'i dā zixāhu fādi. Nup'u ja yø nija yø ja'i dā mep'āhu. ¹⁸Di dā'āhu p'u 'buhyø ts'ut'abi 'nep'u 'buhyø gobierno. Di u'āhu yø ja'i ngue guí ec'ēigāhu. Nū'mø ngue ya gdī 'buhmu p'u ha 'buhyø ts'ut'abi, ngu'u yø judío, ngu'u hīngyø judío, gā dā zā dā 'yøhna rā hoga 'da'yo hyā guí xihmu. ¹⁹Nū'mø bi jo'āhu, 'yo sā di tu ni mmuihu'a te rā hyā ja ngue guí xihmu rā ts'ut'abi. Nū'a rā ora guí dā ni hyāhu p'u ja rā ts'ut'abi, Oja di 'da'āhu rā hyā ja ngue guí mmāmhmū. ²⁰Porque rā Espiritu Santo di ben'nāhu rā hyā guí xihmu rā ts'ut'abi. Hīngni n'yomfenise guí jūcra hyā guí mmāmhmū.

²¹Nū yø n'yohu ec'ēigui, dī yapse yø n'yohu hīngui ec'ēigui ngue dā tho. Yø

papá, nu'mø bi 'yɛc'eigui yø basi, di dā yø basi ngue dā tho. Yø basi p'uya, nu'mø bi 'yɛc'eigui yø papá, di dā yø papá ngue dā tho. ²²Hønnbu bi zā dā zu'ahu yø ja'i ngue guí ɛc'eigah. Pe nu rā ja'i dā zeti hangu rā n'u dā thogui, guehna di nyanná te na. ²³Nu'mø bá ju'ahu n'na rā hñini, dami 'dagui gdi mähä man'na rā hñini. Pe nugä dí xi'ahu, tobe hin gadi tati gadi 'yomhmä rā hya p'u ha 'buhyo judío 'mø mi zønna pa dā hyaspa rā güenda yø ja'i rā N'yohu bí 'yɛ mahets'i.

²⁴Nu rā xädi, 'yo di ɛna ngue hinda dā thogui tengutho thohrá xännbate. Xi mmangu rā hmiqúi, 'yo di ɛna ngue hinda dā thogui tengutho thohrá hmu. ²⁵Nu rā xädi, di m'mui ngue rā conforme, ngue dā thogui tengutho dā thohrá xännbate. Rā hmiqúi p'uya, di m'mui ngue rā conforme, ngue dā thogui tengutho dā thohrá hmu. Nu'mø ngue bi nu man'ugä yø ja'i, gui huqúi ngue drá zithu, goma gue'ahu hinda nu mman'u'ahu yø ja'i ngue guí tenngha.

Rā Jesús bi mā ndana ja ngue dā ts'u.

²⁶Janangue nuya yø ja'i su'ahu, 'yo guí suhu ya. Nu te gāma hya njo'mi, siempre dā fāmhma. ²⁷Nuya yø hya dí xi'asehu, dami xihma gätho yø ja'i. Nuya yø hya dí hut'atho ni guhu, i nt'ode rā hya gā rā hñini. ²⁸Yo guí suhu'ä dā ne dā hyo'ahu. Porque nu'mø bi hyo'ahu, nu rā te ya hinda dā zā te dā japi. Nuna Oja, ja rá ts'edi ngue di juat'a ni do'yohu 'nɛ ni tehu p'u ja rā nidu, guehna dami suhu na.

²⁹Nu'mø bi 'bā yoho yø ts'int'su, hōnda n'na rā xani mā t'uni. Pe hinga n'na di m'm'e'u yø ts'int'su mente ngue hinda unna nt'edi ni Papāhu. ³⁰Janjuanī ngue fāxahu Oja. Conque asta ni xtahu i m'mede n'na ngu n'na. ³¹Janangue 'yo guí suhu yø ja'i. Porque man'na xam-madi'ahu ngue yø ts'int'su, madague'a ngue yø mmundotho'u.

Rā Jesús bi xihyo xädi ngue hinda gomp'u ha 'buhyo mmic'eui.

³²Nu to gätho dā mamp'u 'buhyo ja'i ngue ɛc'eigui, xquet'a ga mmangä p'u 'buhma Papá bí 'bū mahets'i ngue dadi n'amigo'be rā ja'i. ³³Pe nu te'o dā gongä p'u 'buhyo ja'i, dā mā ngue hinguí ɛc'eigui, xquet'a ga mmangä p'u ha bí 'buhma Papá mahets'i ngue hin dadi n'amigo'be rā ja'i dā gongui.

Nup'u ha t'ɛc'ei rā Jesús, bi mā ngue di nja rā sui.

³⁴'Yo guí emhma ngue dā ɛcä ua ja rā ximhäi ngue hin tema n'u guí sähu. Nu'á, hin'na'a. Sinoque di nja rā sui. ³⁵Dā ɛcä ua ngue di nja'a di nsuhyo ja'i. Rā ts'unt'u di nsuhmi rā papá. Rā hmute di nsuhmi rā mamá. Rā ts'ihue di nsuhmi rá cä. ³⁶Nu'u yø nsuiui rā ja'i dā 'yɛc'eigui, gue'u 'bup'u ja rá ngu dā zui.

³⁷A nuyá, nu rā ja'i ngue mā datho di mahrá papá, di mahrá mamá, ngue nugui, guehna rā ja'i ya hingrá nsäui dā denngui. A nu rā ja'i ngue mā datho di mahrá ts'unt'u, di mahrá t'ixu ngue nugui, guehna rā ja'i ya hingrá nsäui dā denngui. ³⁸Nu rā ja'i hingui nne dā denngui ngue su dā tho, guehna rā ja'i ya hingrá nsäui dā denngui. ³⁹Nu rā ja'i dā gohrá mmui ngue su dā tho, guehna rā ja'i di m'mehrá te na. Pe nu rā ja'i hinha ga gohrá mmui mada tho, guehna rā ja'i di nyanná te na.

Oja dā gutyø ja'i'a te rā nho xa 'yøt'e.

⁴⁰Nu rā ja'i dā 'yøt'ahu masu, guehna rā ja'i tengutho 'mø go di ørcagui masu na. Nu rā ja'i dā 'yørcagui masu, tengutho 'mø go di ørpabi masu'a to bá penngui. ⁴¹Nu rā ja'i ørpa masu n'na rá pōngahya Oja porque pahra ja'i ngue gue'a rá m'menhni Oja, di t'unná nzäbi rā ja'i tengutho rá nzäbi mā t'unnī rá pōngahya Oja. Ximmangu rā ja'i ørpa masu n'na rā

hoga n'yohu, porque padí ngue xanho ga 'yo rá n'yohu, di t'unná nzäbi rá ja'i ten-gutho rá nzäbi má t'unni rá hoga n'yohu. ⁴²A nuyá, ndana bi zä ya má xädi, nu rá ja'i da 'yörpa rá nho ngue padí ngue i tenngui, madague'a n'na zi vaso rá dehe di unni, hĩndi 'behrá nzäbi rá ja'i, Oja da gut'i.

**Rá Xuua bi 'yet'i yoho yø xädi
bĩ ma bá nyauĩ rá Jesús.**

11 Nuya 'de'ma yoho yø xädi rá Jesús, mi juadi bi xifi te ja ngue dá 'yø't'e, bi map'u bí ja yø hnĩni ná rá Jesús ngue dá xännba rá hya yø ja'i. ²Rá Xuua ya mi ofädi bi 'yøde te øtra Cristo. Janangue bi menhni yoho yø xädi ngue bá nyauĩ rá Jesús. ³Mi zømp'u ha 'bui, bi 'yembra Jesús:

—¿Ua gue'e ná rá Cristo mi ja ngue dá ghe di ndast'abi, ua gue ga tømähe man'na? —bi 'yembi.

⁴Rá Jesús bi 'yembya yauĩ:

—Ni me ya, bá xihmi rá Xuua'a te rá hya gá nuui bi nja. Xihmi ya yø hya gá 'yøhmi dí mmangä. ⁵Dami xihmi ngue yø xädä ya zø yø dä. Yø dogua, ya i 'yo. Yø ja'i mi 'ya yø do'yo, ya bi zä ha hembĩ. Yø gogu, ya øhra hya. Yø ánima, ya di bennate. Yø hyoya, ya sihra hoga 'da'yo hya. ⁶Rá mmenthi di nthui rá ja'i hinha di gohrá mmui ngue ec'eigui.

⁷Mi mengyø m'menhni rá Xuua, nuna rá Jesús bi d'mi bi c'annbabi yø ja'i ná rá Xuua. Bi 'yembi:

—¿Te'o gá ma guá nuhu p'u bí ja rá dapo? ¿Ua guá nuhu n'na rá n'yohu hingui nzaqui rá mmui, entho n'na rá zafani 'mø anna ndahi? ⁸Xi'mø ngue hĩn'na, ¿te'o guá nuhu 'mø? ¿Ua guá nuhu n'na rá n'yohu ngue he rá hoga ulu? Pe guí pahmu ngue yø ja'i he rá hoga ulu, gup'u ja yø ngu yø dast'abi 'bui. ⁹Pe xi'mø hinga gue'a guá nuhu'a, ¿te'o guá nuhu 'mø? ¿Ua guá nuhu n'na rá pøngahya Oja? Majuani ngue gue'a rá

pøngahya Oja guá nuhu. Pegue tate na, ngue gátho mi da yø pøngahya xa m'mui. ¹⁰Nuna rá Xuua guehna rá m'menhni Oja mmamp'u ja rá Maca Libro na, ngue ena: “Nugä ga et'a má m'menhni, di m'met'o p'u gdĩ ma. Gue'a di hoqui hapu ja ngue gui thogui”, bi 'yena. ¹¹Majuani dí xi'ahu, nu hangu yø ja'i 'bui, hĩnjongui pøni ngue di tate nguehna rá Xuua bi 'yø-tra nxixya. Pe nuyá, to bi zä má ja'i ya o rá 'ye Oja ya, guehya má datho bi nthui rá mmenthi ya ngue rá Xuua.

¹²Bá f'mø yø pa bá øtra nxixya rá Xuua ya, asta quehyø pa dí 'buhmu ya, janjuani di xønyø ja'i da zo rá 'ye Oja. Nuya yø ja'i di xøni da zo rá 'ye Oja, i nne ngue xøgue rá sønitho di nja. ¹³Hante ngue di m'muhra Xuua, nu te gäma hya bi man'a m'met'o yø pøngahya Oja, dague'u yø hya nt'ot'i p'u ja rá ley, gátho bi ma ngue bá ep'u rá pa di manda ua Oja. ¹⁴A nuna rá Elías bi man'a m'met'o rá pøngahya Oja, nu'mø guí nne gui pahmu ha rá nja rá hya, nuna rá Xuua ya, quehna bi t'embi ngue rá Elías. ¹⁵A nuyá, di nja ni gu ngue gui 'yøhmu ná rá hya dí mmangä ya.

¹⁶Ma ga honi te gda hiejpä yø ja'i 'buhra pa ja p'uya. Gdá hiejpabi yø basi n'yemp'u ja rá tai. I mmatyø mmimbasiui ngue di n'yemmi, i embi: ¹⁷“Dá pixt'ähe rá xithi ngue xqui nnehmu, pe hingá nnehmu. Dá tut'ähe yø thuhu ngue yø thundummui, pe hingá nzomhmu”, bi 'yembi. ¹⁸Guí njathu p'uya, nu'mø himbi nja'a te guí mmamhmu, guí mbøuehu. Porque bá øhra Xuua, nuna bi 'yetrá mmui, a nu'ahu p'uya, gá 'yemhmu ngue n'yoi rá ts'onthi ngue'a te ø't'e. ¹⁹A nuyá, guecä drá N'yohu dá e mahets'i, dí si'a te dí tini, a nu'ahu p'uya guí enju ngue drá nhyøt'a zihme. Guí enju ngue dadi thegä'be'u yø ja'i ja yø ts'oqui 'ne'u yø nguthäi. Pe nuna rá hya njuantho, nu'mø di n'yomfeni xanho yø ja'i, da badi ha rá nja rá hya.

**Oja da hyaspa rā güenda yø ja'i
hingui nnu manho rā hya.**

²⁰ Nuna rā Jesús, nu'u yø ja'i 'bup'u ja yø hnini xi 'yø't'e xangu yø milagro, bi mudi bi hejpi te ga 'yo yø ja'i, porque hingui nne yø ja'i da hyep'u rā nts'o ga 'yo. Bi 'yembi:

²¹ —Hague ngu rā castigo da thohyø ja'i 'bup'u ja rā hnini Corazín. Hague ngu rā castigo da thohyø ja'i 'bup'u ja rā hnini Betsaida. Porque himbi 'yec'eigui 'mø mi nu yø milagro dá ørbu ha 'bui. A nu'mø xta nnu yø milagro yø ja'i mi 'bup'u ja yø nyogui hnini Tiro 'nep'u Sidón, n'na zihmantho xta hyep'u rā nts'o man'i n'yo yø ja'i. Xti n'yuxyø 'bospi 'ne xta hye yø he nu'a he yø ja'i 'mø 'bu ndummui. ²² Nugä dí xi'ahu ngue nu'mø rā pa dan'i thaxra güenda, man'na xangu rā castigo da thohyø ja'i festa rā hya ya, ngue'a rā castigo da thohyø ja'i mi 'bup'u ja rā hnini Tiro 'nep'u ja rā hnini Sidón. ²³ A nuya yø ja'i 'bup'u ja rā hnini Capernaum, rá nzegui ena ngue da t'espabi ua ja rā häi, 'nep'u mahets'i da t'esp'i. Pe gue di map'u ja rā nidu ya. Porque himbi hyep'u rā nts'o ga 'yo. Nu'u yø nyogui ja'i mi 'bup'u ja rā hnini Sodoma, nu'mø xta nnu yø milagro tengutho bi njap'u ja rā hnini Capernaum, xta hyep'u rā nts'o man'i n'yo yø ja'i'a rā hnini'a ne hinxta nguahyø ja'i 'mø. ²⁴ Nugä dí xi'ahu ngue nu'mø rā pa dan'i thaxra güenda, man'na xangu rā castigo da tho'u yø mmengu Capernaum ngue rā castigo da thohyø ja'i mi 'bup'u ja rā hnini Sodoma.

Rā Jesús bi 'yεspa Oja.

²⁵ Man'na rā ora p'uya, rā Jesús bi 'yena:

—Ma Papá'i, dadi ja mammadi'i, grá Hmu p'u mahets'i, grá Hmu ua ja rā ximhäi. Porque yø ja'i ena ngue yø bamhya, i ena ngue tini xanho yø mmui hanja rā hya, pe gá 'yajpabi ya yø hya

ya. Gá japi ngue go bi bahya yø ja'i ngue yø 'yøde tengutho yø basi ngue yø 'yøde. ²⁶ Nguna gá 'yø't'e ma Papá'i, porque gue'a guá sänni ngue di nja'a.

Rā Jesús bi zohyø ja'i ya xa nyägui.

²⁷ Rā Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Nu'a ma Papá, bi dāqui gätho yø cosa ngue ga manda. Hingongi pøni ngue dadi mpahmi xanho'a rá Ts'unt'u Oja, sinoque hønse'a rá Papá di mpahmi. Hingongi pøni ngue dadi mpahmi'a rā Papá, sinoque hønse'a rá Ts'unt'u di mpahmi. Nu rā ja'i da neprá Ts'unt'u Oja ngue da badi te'o na rá Papá, da zä da badi. ²⁸ Nu gätho yø ja'i ya xa nyägui ngue hingui hä'ti da 'yø't'e te gäma hya sännbi, dami n'un'i ngue ga faxahu n'namhma ngue da dini ha di nsäya ni tehu. ²⁹ Dami 'yø't'e ngue ni Hmuju. Dami hyaxhu na rā hya dí xän'nahu. A nugui, dí ya mantudi, hingrá n'yets'i nna ya. Nuna rā hya dí mmangä, da hyut'a ni mmuihu na. ³⁰ Nuya yø hya dadi mandagä gui 'yøthu, händi un'ahu ya. Porque nu te dí xännbate, hingui henni gdi 'yøthu.

**Ja rá ts'edi rā Jesús ngue nu te
da zänni di nja 'mø rā pa
ngue rā ts'äya, gue'a di nja'a.**

12 Nuya yø pa ya, nuna rā Jesús co 'nehyø xädi bi tocabi ngue bi thop'u ja yø nuatrigo 'mø rā pa ngue rā ts'äya. Nu'u yø xädi bi zä ngue tu manthuhu, janangue bi daxtyø trigo, bi za. ² Mi nu yø fariseo te øtyø xädi rā Jesús, bi 'yembi:

—Nu ni xädi gue di mpefi. Conque mmamp'u ja rā ley ngue nu'mø rā pa ngue rā ts'äya, hingui sä ngue to di mpefi —bi 'yembi.

³ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Xi'mø mi zuhra thuhu n'na ndi rā David, co 'ne'u mi n'youi, çua hinjam'mø gadi xähmu p'u ha nt'ot'i'a te bi 'yø't'e?

⁴Nu rá David bi yərbu ja rá ngu Oja ngue bi zi yø thuhmɛ xi t'uspabi Oja ngue da nu. Bi zi rá David co 'nɛ'u mi n'youi. Conque nu'u yø thuhmɛ'u, hĩndi unna nt'edi rá ley ngue to bi zã da zi, hĩnda høndyø mmãcja yø ts'i'u yø thuhmɛ t'uspabi Oja. ⁵¿Ua hĩn gadi xãhmu te mmamp'u ja rá ley, ngue yø mmãcja 'bup'u ja rá nija, nu'mø rá pa ngue rá ts'aya di mpefi, pe hĩnda t'embĩ ngue rá ts'aya oti øt'e ngue njap'u? ⁶Nugã dí xĩ'ahũ ya, ngue nuua ha guĩ 'buhmu, 'bũcua n'na nc'ei tate ngue rá nija. ⁷Pe hĩngui tĩnni mmũihũ hanja'a te rá hya nt'oti p'u ja rá Macã Libro ngue ɛna: "Dĩ nnegã ngue di nja ni nhuecatehũ, porque guehna man'natho di muũia ngue yø 'bøt'e guĩ ørcãhũ", i ɛna. Porque nu'mø di ja ni nhuecatehũ, nuya yø ja'i hĩn temã hyã øt'e, hĩngui 'yemphũ ngue ja yø ts'oqui 'mø. ⁸A nu rá N'yohũ bí 'yɛ mahets'i, ja rá ts'edi ngue nu'a go da zãni, gue'a di nja 'mø rá pa ngue rá ts'aya'a.

Rá Jesús bi 'yøthe n'na rá n'yohũ xi 'yotrã 'yɛ.

⁹Mĩ ma rá Jesús, i map'u ja rá nija yø judío. ¹⁰Nup'u ja rá nija, mi 'bup'u n'na rá n'yohũ xi 'yotrã 'yɛ. Yø ja'i honi ha di dinnbabi rá Jesús ngue da ma ma yapi, janangue bi 'yørpabi rá nt'anni rá Jesús, bi 'yembĩ:

—¿Ua guĩ embi ngue ja rá nt'edi da t'øthe n'na rá dãrquɛhi 'mø rá pa ngue rá ts'aya?

¹¹Mĩ dahra Jesús, bi 'yɛna:

—¿Teni 'be'a guĩ 'yøthu 'mø gdi sihu n'na rá de'yo, 'nɛ da zop'u ja rá ots'i 'mø rá pa ngue rá ts'aya? Uanguĩ 'bexque'a guã juts'i n'nahmantho, madague'a rá pa ngue rá ts'aya. ¹²Xi rá ja'i ya, ya fadi ngue man'na xammadĩ rá ja'i ngue rá de'yo. Janangue madague'a dra pa ngue rá ts'aya, i jatho ngue da t'ørpa rá nho yø ja'i.

¹³Rá Jesús bi 'yembrã n'yohũ mi'u rá 'yɛ:

—Dami majni 'yɛ ya —bi 'yembĩ.

Rá n'yohũ p'uya bi macrá 'yɛ, pe 'bexpi zã rá 'yɛ mi 'u. Bi gohi tengutho ja'a man'na rá 'yɛ. ¹⁴Mĩ zã mi nu yø fariseo ngue bi n'øthe rá Jesús, bi ma bá nhecahya ngue honi ha di hyo rá Jesús.

Ya nt'oti te gã øtra Jesús.

¹⁵Mĩ badi te mbennbabi yø ja'i rá Jesús, bi ma. Pe bi ntet'i xandøngu yø ja'i. Gã bi 'yøthe yø ja'i di hyenni. ¹⁶Pe nuya yø ja'i øthe, di 'bepi ngue hĩnjon-da xifi te ørpe. ¹⁷Nuya te gã øtra Jesús, ya bi nja'a te rá hyã bi manna pøngahya Isaiás ngue Oja bi 'yɛna: ¹⁸"Nunã 'bũcua ya, guehna mã mefi ya xtã huanhni. ɛmmei dadi madi. Co nunã, i ja gampãhã. Gã japi ngue di n'youi rá Espĩritu Santo ya, n'namhma ngue di hatra ts'edi te da 'yøt'e. Guehna da xihyø ja'i hĩngyø judío na, ngue nunã Oja, da hyaspa rá güenda te ga 'yo yø ja'i. ¹⁹Nunã, hĩndra nequisui na. Hĩngra hmafi di nya p'u ha di nya. Hĩn hapu da t'øde ngue di dama yahni p'u ja rá hnini. ²⁰Da zerpabi yø ja'i hĩngui hã rá ts'edi. Di hatra ts'edi yø ja'i asta gue'mø bi zønna pa ngue di manda ua. ²¹Gãtho yø ja'i 'bu'a nximhai p'uya da 'yɛc'ei ngue gue'a da yan'a".

Rá Jesús i embyø fariseo ngue rá zithu fãts'i.

²²Nunã n'na rá n'yohũ madi gonebi 'nɛ madi xãdãbi rá ts'onthi mi n'youi, bi ts'ixpu 'buhra Jesús ngue bi 'yøthe. Mi 'yøthe p'uya, bi zã bi nya rá n'yohũ 'nɛ bi zã bi nzø yø dã. ²³Gã di 'yødyø ja'i bi nu te øtra Jesús, bi 'yɛna:

—Pe guehna rá mbom'meto rá David ja ngue di thojpabi rá 'befi na, uague hĩnga guehna.

²⁴Mĩ 'yøhyø fariseo na te rá hyã mmanyø ja'i, bi 'yɛna:

—Nunā rā n'yohu i hma, i øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi, pe gue gue'a rā zithu rá hmu yø ts'onthi fäts'i ngue njap'u.

²⁵Pe rā Jesús, gā padī tema hya mbēnyø ja'i, bi'yembūya:

—Xip'u ha di manda n'na rā dast'abi, nu'mø di ndunhyø ja'i, hinjam'mø da zā dā zehyø hya. Xip'u ja n'na rā hnini oge ja n'na rā ngu, nu'mø di nsuhyø ja'i 'bup'u, di n'uēni. ²⁶Njarbutho nā rā hya dí xi'ahu ya. Xi'mø ngue di hejpasē yø mēfi rā zithu, ya rá 'befise di ts'onī. ²⁷Guí emhmū ngue rā zithu fāxqui ngue dí øthegā yø ja'i n'youi yø ts'onthi. A nu'mø ngue ngu'a, xi ni mmijudío hu tenna hya guí xānbatehu, ¿ua rā zithu fāx'mø øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi? A nuyá, ja di nequi p'uya ngue guí ya xādāhu, hinguí padī te guí mmamhmū. ²⁸A nugui, Oja bá penngagui rā Espíritu Santo ngue ga n'yo'be, dā mǎxqui gā øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Ja di nequi p'uya, ngue ya di manda ua Oja.

²⁹Hingra zithu øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Xi n'na rā n'yohu xanzaqui, nu'mø to dā dut'i, ya dā zā to dā yǎrbu ja rá ngu ngue dā jujpi te ja mbo. Di njadā p'uya, di tut'ā rā zithu di manda yø ts'onthi, janāngue sǎ dí øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi.

³⁰Nu rā ja'i hinguí nne ngue mā n'yo'be, guehna rā ja'i rá n'youi mā nsui'be nā. Nu rā ja'i hinguí fāxqui ngue gā ør'be rā 'befi, guehna rā ja'i di ts'onngātho mā 'befi nā. ³¹Dami pahmu ya, ngue nu'a te gāma ts'oqui øtyø ja'i, dā gue'a te gāma hya man'u gā ya yø ja'i, dā zā ngue di mpunnbi. Pe nu rā ja'i ngue dā nōmman'u rā Espíritu Santo, ya hindī punnbabi Oja. ³²Janāngue nu rā ja'i dā nōmman'u rā N'yohu bí 'yē mahets'i, i sǎ ngue di mpunnbi. Pe nu rā ja'i dā nōmman'u rā Espíritu Santo, ya hindī mpunnbi, ni xinga guehra pa dí 'yohu ya, ni xinga guehra pa di 'yep'u di mpunnbi.

Nu te ganho rā ndät'ä zū'a n'na rā za, gue'a di fa'a.

³³Nu rā hoga za, rā hoga ndät'ä zudi. Pe rā za hinguí ho, hingra hoga ndät'ä zudi. Janāngue nuyá, n'na rā za, nu te rá ndät'ä zudi, gue'a di fa'a ngue'mø rā hoga za oge hin'nā. ³⁴Guí øthu tengutho yø c'eya ngue n'youi rā ndate yø ne. Porque hinguí sǎ guí mmamhmū n'na rā hoga hya. Nu te rā hya bí mihrá mmui rā ja'i, gue'a pōnná ne'a. ³⁵Nu rā hoja'i, rā hoga hya i mma, porque xāho rá mmui. Pe nu rā ja'i hinguí ho rá mmui, xants'o rā hya ja mbo rá mmui, gue'a pōnná ne'a. ³⁶Nugá dí xi'ahu ngue nu'mø rā pa dāni hyaxra güenda Oja, nu te gāma ts'omhya pōnni nehū, gā dā that'ahu rā güenda. ³⁷Nu'mø xāho rā hya xcá mamhmū, ya hin tema castigo gui thohmu. Pe nu'mø xants'o rā hya xcá mamhmū, gue'a rā castigo gui thohmu'a.

Yø ts'oc'eī äpyø milagro rā Jesús.

³⁸Nu 'da yø fariseo conyø xānbate ngue rā ley bi 'yembra Jesús:

—Ague grā xānbate, dí nne gā nnugāhe ha gdi 'yøt'a n'na rā milagro para ngue dā fadi te'o'i —bi'yembi.

³⁹Mi dahra Jesús, bi'yembi:

—Nu yø ja'i 'buhya, ja yø ts'oqui ngue hinguí pa Oja, 'bet'o äcyø milagro dā nu, ja dā 'yēc'eigui. Pe hin tema milagro gā øt'e ngue dā nu yø ja'i. Nu'a dā nōpa hmeya yø ja'i ya, gue'a te bi thohra pōngahya Jonás. ⁴⁰Porque rā Jonás nhyu pa bá o rá mmui rā hua. Dī njarbutho'a rā N'yohu bí 'yē mahets'i ya, nhyu pa dā o häi. ⁴¹Nu'mø rā pa dāni hyaxra güenda Oja, nuya yø ja'i mi 'bup'u ja rā hnini Nínive dā nangui ngue di yappa yø ja'i 'buhra pa ja p'uya. Porque yø ja'i mi 'bup'u ja rā hnini Nínive, bi 'bätyø mmui 'mø mi 'yø'a rā hya bí manna Jonás. Conque man'na dí tategā ya ngue rā Jonás, pe hinguí nne gui 'yøhmu rā hya

dí mmangä ya. ⁴²Dá gue'a n'na rā xisu mī ndast'abi p'u sur, nu'mø rā pa danī hyaxrā güenda Oja, da nangui ngue di yapyā yø ja'i 'buhra pa ja p'uya. Porque nuna rā xisu na, ndøyap'utho rá häi bí 'yehē ngue bi 'yøxra hya mī pahra Salomón. Conque man'na dí tategä ya ngue rā Salomón, pe hinguí nne gui 'yøhmū rā hya dí mmangä ya.

Rā ts'onthi bá pengbu ja rá mmui rā ja'i.

⁴³Nu rā ts'onthi 'mø bi hyep'u rā ja'i mī n'youi, bi 'yo rā ts'onthi p'u ja rā xequi mathoguiho xa 'yot'i, honi ha di nsäya. Pe nu'mø himbi dini ha di nsäya, i ena: ⁴⁴“Ga pengä p'u ja ma ngu dá pøni”, i ena. Nu'mø bá pengbūya, da dinnbabi rá mmui rā ja'i ngue hinjongui 'bup'u, tengutho n'na rā ngu ngue mahoqui xanho, i njoqui. ⁴⁵Da mengbūya, da si mī yoto yø ts'onthi man'na xants'o gue'a rā ts'onthi rá müdi. Gä da yurbu ja rá mmui rā ja'i ngue di m'mup'u. M'mefa p'uya, man'na di m'mumman'u rā ja'i ngue'a te rā n'u mī sä m'met'o. Xquet'a nguna rā hya thohyø ja'i 'buhya.

Bi manna Jesús ndana gue'a da bōni ngue da 'yøt'e tengutho 'mø drā menī.

⁴⁶Rā Jesús tobe yaduitho yø ja'i 'mø mī zøhrā mamá conyø n'yohu. 'Bäp'u thi, i nnepe da ts'ohra Jesús ngue di nyauī. ⁴⁷Hindi 'bedi to bi xihra Jesús, bi 'yembi: —Ni mamá 'nē ni n'yohu 'bäcua thi. I nzo'i ngue gui nyauī 'nā —bi 'yembi.

⁴⁸Mī dahra Jesús, bi 'yenthō:

—Ma ga xi'ahu ndana mā mamá, ndana mā n'yohu —bi 'yena.

⁴⁹Bi macyø 'ye p'uya, bi 'yuhyø xädi, bi 'yembyø ja'i di mäts'i:

—Bucua ya yø ja'i di nnøpe ngue mā mamá, di nnøpe ngue mā n'yohu. ⁵⁰Porque nuya yø ja'i di ho da 'yørpabi rá pähä mā Papá bí 'bu mahets'i, guehya

enthō mā n'yohu, ogue mā nju, ogue mā mamá —bi 'yembyø ja'i.

Rā Jesús bi hyejpa rā hya n'na rā momhmudä.

13 Nu'a rā pa'a, rā Jesús bi bømp'u ja rā ngu mī 'bui, bi ma i mmip'u ja rā nenzabi. ²Pe mandøngu dyø ja'i bi mpeti p'u ha 'bui. Janangue bi yut'a n'na rā barco ja bá mip'u. Nu gätho mī'da yø ja'i 'bu'a nenzabi. ³Xangu yø hya bi xännbabi yø ja'i, honi te gui hyejpa yø hya xifi. Nguna n'na rā hya bi hyequi, bi 'yembyø ja'i:

—N'na rā n'yohu bi ma da ponna trigo.

⁴Nup'u bi thogui ngue ponyø hmudä, bi zop'u ja rā 'yu 'da yø hmudä. Bi map'u yø ts'int's'u ngue bi za yø hmudä. ⁵Mi'da yø hmudä bi moni, bi zop'u hinguī pidi rā häi ngue o rā do. Guehya yø hmudä n'nahmantho bi bøts'e ngue hinguī pidi rā häi p'u bi zo. ⁶Hinga ya mbo pa yø 'yu. Nu'mø bá pøxra hyadi, bi 'yuhyø hmudä ya xi bøts'e. ⁷Mi'da yø hmudä bi zop'u ja yø 'uini. Mī nte yø 'uini p'uya, bi ts'onnyø hmudä ngue bi hyøt'ambo. ⁸Mi'da yø hmudä bi zop'u ja rā hoga häi, guehya emmei bi nja ya. Nu 'da yø hmudä, n'na ciento bi bōni ngue n'na mhmudä. Mi'da p'uya, hyate bi bōni ngue n'na mhmudä. Mi'da p'uya, 'däte ma'det'a bi bōni. ⁹A nuyá, di nja ni gu ngue gui 'yøhmū nā rā hya dí mmangä ya —bi 'yembyø ja'i.

Rā Jesús bi mā hanja ngue honi te gui hyejpa rā hya xihyø ja'i.

¹⁰Rā Jesús bi guatyø xädi, bi 'yembi:

—¿Hanja ngue guí honi te gni hyejpa yø hya guí xihyø ja'i?

¹¹Rā Jesús bi 'yembyø xädi:

—Nuya yø hya hinguī fadi ha di manda Oja yø ja'i, nuna Oja bí 'bu mahets'i i nne nā ngue da dinni mmuihu hanja ya yø hya ya. Pe nu'u mī'da yø ja'i, hinda dinyø mmui ya yø hya ya. ¹²A nu rā ja'i bi dinna mmui hanja rā hya ya, da

mäx'Oja ngue man'na di badi. Pe nuya yø ja'i hingui orpatho masu ya yø hya di mma, nu'a zits'u ra hya bi badi, da thanbi. ¹³ Janangue di honi te nná hyejpa yø hya di xihyø ja'i. Porque yø ja'i nnu te di øt'e, pe øtyø ja'i tengutho 'mø ngue hinte bi nu. Nuya yø hya bi 'yøde, tengutho 'mø ngue hin tema hya bi 'yøde, himbi dinyø mmui hanja na ra hya dá ma. ¹⁴ Nu te øtyø ja'i, ya bi nja'a ra hya bi 'bet'o ra pøngahya Isafas ngue bi 'yena: "Yø ja'i da 'yøde hanja ra hya, pe hinda dinyø mmui hanja ra hya da 'yøde. Nu te da nu yø ja'i, hinda dinyø mmui yø ja'i hanja'a te da nu. ¹⁵ Porque nuya yø ja'i ya, i njot'i yø 'nyomfeni. Ëntho xa ngotyø gu ngue hingui nne da 'yøhra hya. Ëntho xa ts'antyo dá ngue hingui nne da hyet'a te ja ngue da hyeti. Porque hingui nne da dinyø mmui hanja ra hya, 'ne hingui nne di 'bätyø mmui ngue da 'yec'eigui, n'namhma ngue ga punnbabi yø ts'oqui", en'Oja.

¹⁶ Pe ra mmenthi gá nthehu, porque nu te gá guí nnuhu, bi dinni mmuihu hanja ra hya. Nu te ra hya gá 'yøhmü, guí pahmu ha rá nja ra hya. ¹⁷ Majuani di xi'ahü, ngue yø pa xa thogui, xangu yø pøngahya Oja xa m'mui, yø hoga n'yohu xa m'mui, bi ne xta nnu'a te guí nnuhu ya, pe himbi zä bi nu. Bi ne xta 'yø'a ra hya guí øhmü ya, pe himbi zä bi 'yøde.

Ra Jesús bi ma te ni bønaya yø hya bi hyejpa ra momhmudä.

¹⁸ Nuya yø hya dadi hyejpa bi ra momhmudä, dami 'yøhmü xanho hanja ra hya. ¹⁹ Nuya yø ja'i ngue hontho bi 'yøhra hya, guehya gui nhyejpi ngue ra nen'yu p'u bi zo yø hmudä ya. Bi 'yøhra hya yø ja'i ngue ha di njap'u di zo rá 'ye Oja, pe himbi dinyø mmui yø ja'i hanja ra hya. Bi map'u ra zithu p'uya, nuna ra hya xi 'yøhyø ja'i, bi japi ngue bi pumbeni. ²⁰ Mi'da yø ja'i, gui nhyejpa ra häi hingui pidi ngue mi o ra do p'u bi zo yø

hmudä. Mi zä mi 'yøhra hya yø ja'i, januani di johya ngue bi nu manho. ²¹ Guehya yø ja'i himbi bent'i xanho ra hya ya. Zits'utho honi ngue ha di hye'p'u ra hya. Nu'mø bi ts'ui ngue ra hya ec'ei, 'bexi cohyø mmui. ²² Mi'da yø ja'i p'uya, gui nhyejpabi ra häi ngue ja yø 'uini p'u bi zo yø hmudä. Guehya yø ja'i bi 'yøde hanja ra hya ya. Pe nu'a te yø 'befi i ja n'na pa ngu n'na pa, høndyø 'befi ni ma yø mmui yø ja'i. Di ja ndummi honi ha di mmemmeti. Ya hin tema ntho bi 'yørpabi na ra hya bi 'yøde. ²³ Pe mi'da yø ja'i, gui nhyejpa ra hoga häi p'u bi zo yø hmudä. Mi zä mi 'yøhra hya, bi dinyø mmui hanja ra hya. Bi 'yørpabi ra nho na ra hya bi 'yøde. Pe 'bu'i'da yø ja'i ngue mathoguitho bi 'yørpabi ra nho ra hya bi 'yøde.

Bi nhyecra hya ngue bi nuans'ui ra trigo rá hmudä yø paxi.

²⁴ Ra Jesús bi hyoni te gui hyejpa bi n'na ra hya bi xihyø ja'i. Bi 'yembi:

—Nuua ja ra ximhäi di manda Oja, ja nnope ngue rá huahi ua Oja bi thuhra hoga hmudä. ²⁵ Pe mi n'aha gätho yø ja'i, nu'a rá nsuiui ra mmehuü bi yurbu ja ra nuatrigo ngue ra xui. Bi duprá mihyuui ra trigo. Bi ma p'uya. ²⁶ Mi nte yø trigo p'uya, ya ts'ats'i ngue di nja yø trigo. Ja bi nequi p'u ndana gue'a ra paxitho p'uya. ²⁷ Mi nu yø hmiqui ra mmehuü te ja ra huahi, bi ma bá xihra hmu. Bi 'yembi: "Ague grá Hmu, nu'mø ma tuhmu ni huahi, xanho ra hmudä dá tuhmu. ¿Hanja ngue n'youi yø paxi ra trigo ya'mø?" bi 'yembi. ²⁸ Ra hmu p'uya bi 'yembyø hmiqui yau: "Gue'a ma nsuigä'be bi du'u yø paxi guí mmammi ya". Yø hmiqui p'uya bi 'yembra hmu: "¿Ua guí nne ga ma xat'ähe yø paxi n'youi ra trigo?" bi 'yembi. ²⁹ Pe ra hmu bi 'yena: "Hin'na. Ogui xathu yø paxi n'youi ra trigo, porque nu'mø gá xathu yø paxi, 'nehra trigo da c'uts'i.

³⁰ Dami hyemhmaui hma 'dap'u di nte asta gue'mø bi thets'i. Ga xicā yø mefi ngue da gacyø paxi, da 'yøtyø tut'i, da t'udi. Nu'a ra trigo p'uya, da 'bespu ja ra njutrigo'a".

**Bi nhyejpa ra hya n'na zi
hmudā ra mostasa.**

³¹ Mahømbi hyoni te gui hyejpa yø hya xihyø ja'i ra Jesús. Bi 'yembi:

—Ma ga xān'nahū ha di njap'u di nxandyø ja'i da zo rá 'ye Oja ya. N'na ra n'yohu bi dup'u ja rá huahi n'na zihmudā ra mostasa. ³² Majuanī ngue man'na zitchu na ra hmudā na ngue gātho mi'da yø hmudā i ja. Pe nu'mø bi nte, man'na tate ra dat'o ngue gātho mi'da yø c'ani i ja. Nup'u ja yø 'yet'o, ja ørbu yø 'bafi yø ts'int'su.

**Bi nhyejpa ra hya ra hojuni pe
ra levadura ngue dí ixqui.**

³³ Mahømbi hyonna Jesús te gui hyejpa mi'da yø hya bi xihyø ja'i. Bi 'yembi:

—Nu'a di nxandyø ja'i da zo rá 'ye Oja bí 'bu mahets'i, gui nhyejpabi tengutho ra íxi 'mø bi japi hyu 't'eni ra hojuni n'na ra xisu, asta gue'mø di ixqui gā ra juni.

³⁴ Nguya yø hya bi manna Jesús ngue honi te gui hyejpa yø hya xihyø ja'i. Nu'mø i ya, zant'a honi te gui hyejpa yø hya xānba yø ja'i. ³⁵ Nguna bi 'yøt'e, porque mi jatho ngue di nja ya yø hya bi manná pøngahya Oja ngue bi 'yena: “Ga honi te gdā hyejpa yø hya ga xihyø ja'i. Ga xicā yø ja'i yø hya hinguī fadi hanja asta gue'mø mambā nhohra ximhāi”, bi 'yena.

**Bi manna Jesús te ga mbønya
yø hya bi hyequi ngue yø
paxi bi nuas'ui ra trigo.**

³⁶ Mi juadi bi n'yehmi yø ja'i ra Jesús, bi 'yut'ambo rá ngu p'uya. Bi guatyø xādi, bi 'yembi:

—Dami xicje te ga mbønya yø hya gā hyequi ngue yø mihyuui ra trigo bi thup'u ja ra huahi.

³⁷ Ra Jesús bi 'yembyø xādi:

—Nu'a bi duhra hoga hmudā, gue'a ra N'yohu bí 'ye mahets'i'a. ³⁸ Nu ra huahi, ga mbøni ngue guecua ja ra ximhāi'a. A nu ra hoga hmudā, ga mbøni ngue gue'u yø ja'i o rá 'ye Oja. A nu'a rá mihyuui ra trigo, ga mbøni ngue gue'u yø ja'i o rá 'ye ra zithu'u. ³⁹ A nu'a rá nsuiui ra mmehui bi duprá mihyuui ra trigo p'u ja rá huahi, gue'a ra zithu'a. A nu'mø bi thexyø trigo, ga mbøni ngue gue'mø bi gua'a nximhāi 'mø. A nu'u yø mefi da hyexyø trigo, gue'u yø anx'e'u. ⁴⁰ A nu'a rá mihyuui ra trigo da ma mapeti ngue da t'udi, ga mbøni ngue gue'a ra ndate di nja 'mø bi gua'a nximhāi'a. ⁴¹ Porque ra N'yohu bí 'ye mahets'i da menhyø anx'e p'u ha 'buhyø ja'i ya o rá 'ye. Da ziqui gātho yø ja'i nuya xa japi ngue øtra ts'oqui mi'da yø mmic'e'ui, da ziqui gātho'u xants'o te ga 'yo. ⁴² Nuya yø ts'oc'e'i, da hyørbu ja ra orno di danzø. Ja di nzomp'u yø ja'i 'nē dadi guxyø ts'i ngue ra ndate da zā. ⁴³ Pe nuya yø ja'i xa 'yøt'e te di manda Oja, di m'map'u ha di manda yø Papá, dadi yoxni tengutho gui yotra hyadi. Di nja ni gu ngue gui 'yøhmu ya yø hya di mmangā.

**Ra Jesús bi hyecra hya ngue ra
menyu nt'āgui p'u ja ra hāi.**

⁴⁴ Nuya yø ja'i honi ha di zo rá 'ye Oja bí 'bu mahets'i, guehya tengutho n'na ra ja'i bi dini ha nt'āgui xandøngu ra menyu ya. Mi zā mi dini ha o ra menyu, mā hømbi go'mi, di johya ngue'a te bi dini. Da mā te gā pespuya ngue da dānna hāi ha o ra menyu bi dini. Ya drā mmeti ra hāi p'uya.

Ra Jesús bi hyecra hya ngue ra perla.

⁴⁵ Nuya yø ja'i honi ha di zo rá 'ye Oja bí 'bu mahets'i, guehya tengutho n'na

rā pøhø i 'yo ngue honyø perla, tate mandøngu drá muui. ⁴⁶Nu'mø bi dinna perla mandøngu drá muui, da mä te gä pets'i, da dänna perla bi diní.

**Rā Jesús bi hyejpa rā hya
yø huā bi the rā xit'a.**

⁴⁷Nuna Oja bí 'bū māhəts'i, nuya yø ja'i 'bucua ja rā ximhäi di manda, tengutho yø huā bi the rā xit'a 'mø bi ma yø mahua p'u ja rā jathe. 'Dama 'dan'yo yø huā bí the. ⁴⁸Nu'mø bá yuhra xit'a yø mahua, da jaca nenthe p'uya, da mi ngue da huanhni. Yø hoga huā i pets'i, pe yø huā hingui ho i ei. ⁴⁹Di njarbutho'a te rā hya di nja 'mø bi gua'a nximhäi ya. Da ma yø anxe ngue da sicyø ts'oc'ei p'u ha di 'buhyø ja'i xanho te ga 'yo. ⁵⁰Yø ts'oc'ei da hyorbū ja rā orno di dānzø. Ja di nzomp'u ne ja di guxpū yø ts'i ngue ra ndate di sä.

**Bi nhyecra hya ngue rā nyogui
xädi connā 'da'yo xädi.**

⁵¹Bi 'yānyø ja'i rā Jesús, bi 'yembi:

—¿Ua tini xanho ni mmuihu ya yø hya dá mangä ya, uague hin'na? —bi 'yembi. Yø ja'i p'uya bi 'yena:

—Ahá, grá Hmu, tinma mmuigähe hanja rā hya guí mmanya —bi 'yembi.

⁵²Rā Jesús māhømbi 'yembyø ja'i:

—Nu rā xännbate ngue rā ley, nu'mø da gohi ngue mā xädi, mā'da'yo di xädi ha di zo rá 'ye Oja, ya man'na xangu yø hya da badí. Da gohi tengutho n'na rā n'yohu xangu te pespū ja rá ngu, jap'u yø cosa ngue yø nyogui, ximmi jap'u yø cosa ngue mā'da'yo.

**Nu'u yø mmenguhū rā
Jesús hingui ec'ei te ø'te.**

⁵³Rā Jesús høntho bi juadi bi xihyø ja'i ya yø hya bi hyequi, bi ma p'uya. ⁵⁴Mi zømp'u Nazaret ja rā hnini bá nte. Bi map'u ja rā nija ngue bí xännba rā hya

yø ja'i. Nuya yø ja'i bi 'yøde hanja rā hya bi mā, gä di 'yøtho, di n'yembi:

—¿Hague go ga mba'a te rā hya pahna? ¿Hague ga nzä øtyø milagro? ⁵⁵Conque guehna rá ts'ant'u rā yaxi na. Nuna rá mamá p'uya, gue'a rā Maya. Yø n'yohu p'uya, gue'a rā Jacobo, 'nehra José, 'nehra Simu, 'nehra Judas. ⁵⁶Yø nju p'uya, gä 'dadua rā hnini dí 'buhmū. Xina, çhapu go bá hā'a te rā hya xännbate na? —di n'yembyø ja'i.

⁵⁷Janangue yø ja'i embi ngue to bi zā man'yohu nā rā Jesús. Hingui ørpatho masu yø ja'i te xifi. Pe rā Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Gätho yø pøngahya Oja n'nanni ni 'yehē, gä hnu mansu. Pe nu'u yø mmenguhū yø pøngahya, hingui nnu mansu. Ni xinga gue'u to 'bup'u ja rá ngu rā pøngahya di nnu mansu.

⁵⁸Ya himbi 'yø'te xangu yø milagro p'u ja rā hnini p'uya, porque yø mmenguhū hingui ec'eitho ya yø hya bi mā.

**Rā Herodes embi ngue nuna rā Jesús,
gue'a rā Xuua mi øtra nxixya.**

14 Nu'u yø pa'u, nup'u ja rā häi Galilea mi ndast'abi rā Herodes. Rā Herodes mi 'yøde te mmanyo ja'i ngue xangu yø milagro øtra Jesús. ²Rā Herodes bi 'yembyø ja'i ja yø 'befi p'u ha 'bui:

—Nugä dí ena ngue xpi bennate'a rā Xuua mi øtra nxixya. Janangue sä øtyø milagro —bi 'yena.

**Ja mmangua ha bi nja ya ngue bi
du rā Xuua mi øtra nxixya.**

³Nu'mø yø pa bi thogui, rā Herodes bi manda bi mbentra Xuua, bi dut'i conyo cadena bi got'a fädi. Bi upi ngue nuna rā Xuua ya xi xihra Herodes ngue hingui ho di m'muhmi rá 'bepo Herodías nuna mará xisu'a rá n'yohu Lipe. ⁴Nuna rā Xuua xi 'yembra Herodes: “Hin'yu rā nt'edi guí m'muhmi ni 'bepo”, xi 'yembi.

⁵Rā Herodes mi sihnā rā hyā nā, bi ne xtā hyo rā Xuua, pē himbi zā porque rā Herodes bi zu yō ja'i. I padī ngue gātho yō ja'i i mma ngue rā pōngahya Oja nā rā Xuua. ⁶Pē mi zōhrā pa bi nsānigo rā Herodes. Nunā rā t'ixu rā Herodías bi yurbu 'buhyo ja'i xi petra Herodes ngue sännigo, bi muhra hnei p'uya. Rā Herodes di ho te otrā hmute. ⁷Rā Herodes bi 'yembra hmute: “Nu'mō temā cosa gui 'yāqui, nūgā gā 'da'i”, bi 'yembi. ⁸Rā hmute p'uya bi ma bá ānnā mamá te 'be'a dā 'yādi. Mi xihrá mamá te dā 'yāp'u ya, bi ma rā hmute, bi 'yembra Herodes: “Damī 'dacrā ya rā Xuua nūnā mi 'yōtrā nxixya, dā o rā mohi”, bi 'yembi.

⁹Mambi dūtrā mmui rā dast'abi 'mō mi 'yō'a te sifi. Pē ya xi xihra hmute ngue di unni te dā 'yāpi. Yō ja'i 'bup'u mi 'bui, gā xi 'yōde te xi mā. Bi mānda p'uya ngue bi t'unna hmute'a te ādi. ¹⁰Bi 'yet'i to bá hejpa rā ya rā Xuua p'u ja rā fādi p'uya. ¹¹Bá jāt'a n'na rā mohi, bi t'unna hmute. Rā hmute p'uya, bi dāprā mamá.

¹²Mi bahyo xādi rā Xuua ngue bi dū, bi ma bá hā rā ánima ngue bi 'yāgui. M'mefa p'uya, nu'a te bi nja, bi ma bá xihra Jesús.

Rā Jesús bi 'yōt'e ngue bi nsihmē cut'a mahuahī mā'yohū.

¹³Nunā rā Jesús mi zā mi badi ngue ya bi dū rā Xuua, bi 'yo rā barco i ma n'nannī hapu hīnjo'o yō ja'i. Pē yō ja'i bi badi hapu i ma, māndōngu dyō ja'i bi denni ni netra nenthe. Nup'u ja yō hnini thogui, ja nexpu mi'da yō ja'i ngue tet'i. ¹⁴Mi zōhrā barco bá o rā Jesús, bi bōni. Pē ya māndōngu dyō ja'i 'bup'u. Rā Jesús bi huēcyō ja'i p'uya, bi 'yōthe yō dārquehī bi zispabi yō ja'i. ¹⁵Nu'mō ya ni ma di nde p'uya, nu'u yō xādi rā Jesús bi guarbu 'bāi, bi 'yembi:

—Ya bi nde, 'nē nuua dí 'būhmū rā dapo ua. Damī 'yehyo ja'i n'nāmhā dā

map'u bí ja yō hnini, dā dānse rā hmē dā zi —bi 'yembi.

¹⁶Bi 'yembyō xādi rā Jesús:

—Hīngui ja ngue dā ma yō ja'i dā tāi te dā zi. Damī unhnū rā hmē dā zi yō ja'i —bi 'yembi.

¹⁷Nu'u yō xādi p'uya bi 'yembi:

—Pē hōndi cut'a yō thūhmē dí hagāhe, 'nē yoho yō hua.

¹⁸Rā Jesús bi 'yembyō xādi:

—Bí 'dacju ua yō thūhmē conyō hua —bi 'yembi.

¹⁹Bi 'bepyo ja'i p'uya ngue bi mip'u ja rā 'batha. Bi hyan'u cut'a yō thūhmē 'nē'u yoho yō hua. Bi hyanmā hēts'i p'uya, bi ja māmmadi Oja. Bi xenyō thūhmē p'uya, bi unyō xādi ngue di 'darpabi yō ja'i. Daguehyō hua bi dat'i. ²⁰Bi nsihmē xāho yō ja'i, gā bi nniya. Mi juate rā ts'ihmē yō ja'i p'uya, nu'u yō xādi rā Jesús bi peti 'de'mayo canasta yō thūhmē bi bongui. ²¹Nu'u yō ja'i bi nsihmē'a rā ora'a, cut'a mahuahī mā'yohū bi nsihmē. Hīmma cut'i rā güenda yō xisu 'nēhyō basi.

Rā Jesús ni 'yo māxōts'e rā dehe.

²²Mēnte ēhyō ja'i rā Jesús, bi xihyo xādi ngue di m'met'o dā 'yo rā barco di ma mān'na nguadi rā zabi. ²³Hōntho bi juadi bi 'yēhyō ja'i rā Jesús, bi map'u bí ja rā nyuni bá mat'Oja. Mi dāhra nde, bi 'buse p'u ja rā nyuni rā Jesús. ²⁴Pē rā barco ya bi 'yo māde rā zabi. Nup'u ja rā zabi, bi nangra ndate ndahī ngue di cosra barco. Asta pa māya yō fanthe. ²⁵Mi zu'i hyū xudi p'uya, nunā rā Jesús bi map'u bí 'buhyo xādi ni 'yo māxōts'e rā dehe. ²⁶Nu'mō ni ma dā zōmp'u 'buhyo xādi, mi hyandi ngue mmap'u ni 'yo māxōts'e rā dehe. Bi zu p'uya. Nu'a gā nzu p'uya, bi 'yena:

—Bá ēcua rā ndahī.

²⁷Pē rā Jesús bi zofo 'bexque'a, bi 'yembi:

—Go guēcā, 'yoguí suhū —bi 'yembi.

²⁸ Ra Bedu p'uya bi 'yembra Jesús:

—A nu'mò ngue gue'e grá Hmu, dami 'yot'e ngue da zä ga 'nyogä maxòts'e ra dehe. Ga sòngä p'u garä ehe.

²⁹ Ra Jesús bi 'yembi:

—Gue bá 'yo 'mò —bi 'yembi.

Ra Bedu p'uya bi gap'u ja ra barco, ni 'yo maxòts'e ra dehe ngue da zòmp'u bá ehra Jesús. ³⁰ Pe nu'a ga 'yo ra ndahi, i tònhi, bi nsu p'uya. 'Bexpi müdi bi yu'a mbonthe. Xogue rá mafi bi 'yembra Jesús:

—Ague grá Hmu, dami juxcagui.

³¹ 'Bexpi macrá 'ye ra Jesús, bi gúts'i. Bi 'yembi:

—Ague n'yò, çhanja ngue guí yobenì? Gue zits'utho guí ec'eigui.

³² Hontho bi yut'ambo ra barco ra Jesús, 'bexpi nsäya ra ndahi. ³³ Nuya mi o ra barco p'uya bi ndantyòhmu p'u 'bähra Jesús, bi 'yembi:

—Majuani ngue gue'e rá Ts'ant'u'i Oja.

Nup'u ja ra häi Genesaret bi 'yøthe yò därkehi ra Jesús.

³⁴ Mi zòn'a nenthe ja ra häi Genesaret. ³⁵ Mi bahyò ja'i 'bu'a ra xequi'a ngue ya 'bup'u ra Jesús, ndap'u bi zä, bi n'yonnbase ra hya yò ja'i ngue bá ehe. Di nxifi ngue da zixyò därkehi p'u 'bähra Jesús. ³⁶ Yò ja'i bi 'yäpra mate ra Jesús ngue squerangue rá nyanì rá he da därkehi yò därkehi, 'bexque'a sä ha hëmbi.

Ja 'da yò costumbre xä nzänse yò ja'i hinguì nnu manho ra Jesús.

15 Nuya yò fariseo 'nèhyò xännbate ngue ra ley ngue yò mmengu Jerusalén bi guarbu 'bähra Jesús ngue ørpa ra nt'änni. Bi 'yembi:

² —Çhanja ni xädi ngue festho ra hya bi zogahu yò ndiua? Porque hinguì pecra ts'oqui ja yò 'ye, ngue di nxu'ye hante di nsihme.

³ Mi dahra Jesús, xquet'a bi 'yørpa ra nt'änni ya yauì, bi 'yembi:

—Da gue'ahu, xiya yò hya di manda Oja, çhanja ngue guí festhohu, ngue nuya yò hya xcá sänsehü, gue'a gadi ja ndummui guí øthu'a? ⁴ Porque Oja bi xihyò ja'i, bi 'yembi: “Dami su ni papá, dami su ni mamá”. Mahombi 'yembi: “Nu ra ja'i da zanná papá, ogue da zanná mamá, i ja ngue di njapra castigo 'ne da tho”, bi 'yembyò ja'i Oja. ⁵ Pe ya xcá xännbahü yò ja'i ngue ra ja'i da zä da 'yembra papá ogue rá mamá: “Nugä papá, nugä mamá, ya hinda zä ga 'da'i te guí siui ya. Porque nu te gä dí pets'i, guehna Oja dadi unni”. ⁶ Nu'mò nguna ra hya bi manna ja'i p'uya, ya hin gadi japhu ngue di jammansu rá papá ogue rá mamá ra ja'i. Ja di nequi p'uya ngue nuya yò hya di manda Oja, guí emhmu ngue hinte di müui. Porque nuya yò costumbre xä nzänyò ndiua, guehya guí emhmu ngue ja ts'editho gui 'yøthu ya. ⁷ Ni xirbu guí ena ngue guí ec'eihu Oja. Go guí øthu na te ra hya bi 'yotra pøngahya Isaías ngue Oja bi 'yena: ⁸ “Nuya yò ja'i 'bucua, nu'mò bi nya, xogue ena majuanì ngue nnu mansugui. Pe himma juani ngue yò mmui ga ndannegui. ⁹ Ya hinte ni bøn-tho ngue thannegui yò ja'i. Nu te gäma hya xännbate, xangu yò hya xä nzänse ngue embi di manda Oja”, bi 'yen'Oja.

Nu te si ra ja'i hinga gue'a di ts'onnbä rá n'yomfeni ra ja'i'a.

¹⁰ Ra Jesús bi zonhyò ja'i, bi 'yembi:

—Dami 'yøhmu xanhu ya yò hya ga mmangä ya. Dami 'yet'ammuihu. ¹¹ Nu ra ja'i øtra ts'oqui, hinga gue'a te si ra ja'i ga 'yøtra ts'oqui. Nu'a ga 'yøtra ts'oqui ra ja'i, gue'a ra ts'omhya pønná ne ra ja'i'a.

¹² Yò xädi ra Jesús bi guarbu 'bäi, bi 'yembi:

—ÇUa guí padi ngue mbøcue yò fariseo 'mò mi 'yøhna ra hya guí xifi? —bi 'yembi.

¹³ Ra Jesús entho 'mò mi dadi:

—Nu'a ma Papágä bí 'bu mahets'i, nu'u yø ja'i hingui o rá 'ye, da ziju ha 'buhyo ja'i. ¹⁴ Damí hyegui, o sä guí suhu. Nuya guehya yø xädä xännbabi ra hya mi'da yø mmixädäui ya. Nu'mø bi ntheuí ra ots'i, nup'u da zo ra xännbate, ja da zop'u yø xädi.

¹⁵ Ra Bedu bi 'yembra Jesús:

—Damí xicje te ga mbønya yø hya gá hyegui ngue te si ra ja'i.

¹⁶ Ra Jesús bi 'yembi:

—¿Ua xquet'a hingui tinni mmuihu hanja ya yø hya dí mmangá? ¹⁷ ¿Ua hingui pahmu ngue nu te gäma cosa si ra ja'i, mbo rá mmui ra ja'i ni ma, pe pigui te si ra ja'i? ¹⁸ Pe nu ra hya pønná ne ra ja'i, mbo rá n'yomfeni ra ja'i ní 'yehra hya. Nu'mø xants'o ra hya bi manna ja'i, guehna ra ts'oqui na. ¹⁹ Porque mbo rá n'yomfeni ra ja'i bi mihra ts'o n'yomfeni, ra nthote, ra n'yots'om'mäi, ra mfe, ra fehni, ra ts'ate. Gä mbo rá n'yomfeni ra ja'i ní 'yehra ts'omhya. ²⁰ Nuna ra hya naya, guehna ra ts'oqui otyø ja'i na. Pe nu'mø hingui xu'ye ra ja'i 'mø bi nsihme, hinga gue'a ra ts'oqui'a.

Nu'a n'na ra xisu ngue hingra judío bi 'yäpra mate ra Jesús ngue da mäts'i.

²¹ Mi bömp'u mi 'buhra Jesús, i map'u ja n'na ra häi ja ra hnini Tiro conna hnini Sidón. ²² Nup'u ja ra hnini bi zønna Jesús, mi 'bup'u n'na ra xisu hingra judío, mará mmengu p'u ja ra häi Canaán. Bi ma ra xisu p'uya, ní mafi, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, rá mbom'meto'i ra David, damí huégagui. Nu ma t'ixu dí si, n'youi ra ts'onthi. Pe emmei di uni, damí 'yøthets'u —bi 'yembi.

²³ Pe ra Jesús hingui thatho. Yø xädi p'uya bi 'yembra Jesús:

—Damí 'yørpabi nts'edi'a te xi'i, porque ra nxunanyatho ngue nuercahu.

²⁴ Ra Jesús bi 'yembra xisu:

—Nugä bá pengagui Oja ngue høndyø judío ga fäts'i. Porque yø judío entho yø de'yo ya xa n'ueni, ngue hinjongui fädi.

²⁵ Pe ra xisu bi guarbu 'bähra Jesús ngue bi ndantyøhmu, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, damí fäxquits'u.

²⁶ Ra Jesús bi 'yembra xisu yäui:

—Pe nu'mø ngue 'bet'o go ga fäxa'i, 'ne hingrá judío, ya sutho 'mø da thanba ra hme yø basi, ngue yø fo'yo di t'umni.

²⁷ Ra xisu p'uya bi 'yembi:

—Ahá, grá Hmu, gue'a guí mma. Pe yø fo'yo, gue'u yø xemhme täp'u ja ra mexa sihme yø hmu si'u.

²⁸ Ra Jesús bi 'yembra xisu yäui:

—Ague grá xisu, guí ec'eigui xandønho ngue da zä di nja'a te guí mma. Janangu di nja ya.

Nu'a rá t'ixu ra xisu mi n'youi ra ts'onthi p'uya, 'bexque'a bi zä.

Ra Jesús bi 'yøthe xangu yø därkehi.

²⁹ Mi thohra Jesús, i mpa man'na nguadi ra zabi Galilea. Nup'u ja ra nyuni bi zøni, bi mi. ³⁰ Xandøngu yø ja'i bi zømp'u 'bui. Bi zispa yø därkehi xa nnunts'i, yø xädä, yø gone, yø do'ye, yø dogua, xangu mi'da yø därkehi bi ts'ispabi ra Jesús ngue bi 'yøthe. ³¹ Mi nu yø ja'i te øtra Jesús ngue bi zä bi 'yøthe yø därkehi, di 'yødyø ja'i. Yø gone bi zä bi nya, bi zä yø do'ye, bi zä yø dogua. Bi nzø yø dä yø xädä. Mi nja'a p'uya, gätho yø ja'i bi 'yøspabi Oja nuna thanne yø judío.

Ra Jesús bi 'uin'i goho mahuahí ma'yohu.

³² Bi zonhyø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—Dadi huécä yø ja'i 'bucua, porque ya rá hyu pa 'daua dí 'yohu ya. Dí pa'a njuani ngue ya hin'yu te da zi yø ja'i. Nugä hindí nne ga et'i ngue da ma yø ngu 'ne hindí sihme, porque da güennbu ja ra 'yu.

³³ Nu'u yø xädi bi 'yembi:

—Pe ¿hapu go ga hannbahu te da zi ya yø ja'i 'bucua? Porque xandøngu. A nuua dí 'buhmu, ra dapo ua.

³⁴ Bi 'yanyø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—¿Hangu yø thuhme guí hahu 'mø?

Nu'u yø xädi p'uya bi 'yembi:

—Høndi yoto yø thuhme ja ua, 'ne zi yoho yø hua.

³⁵ Bi manda ra Jesús ngue bi mihyø ja'i. ³⁶ Bi hyan'u yoto yø thuhme p'uya conyø hua. Bi ja mamadi Oja ngue ya di nsihme yø ja'i. Bi xenyø thuhme p'uya, bi unyø xädi ngue di 'darpa yø ja'i da zi. ³⁷⁻³⁸ Nu'u yø ja'i bi nsihme, goho mahuahí ma'yohu. A nu yø xisu 'nhyø basi hingui cutra güenda'u. Pe ga bi nniya. Mí juate ra ts'ihme yø ja'i, nu'u yø xädi ra Jesús bi peti yoto canasta yø thuhme bi bongui. ³⁹ M'mefa p'uya, ra Jesús bi 'yehyø ja'i. Bi ma p'uya, bi 'yo ra barco, bi zømp'u ja ra häi ni hu ngue Magdala.

Yø fariseo bi xihra Jesús ngue nne da nup'u da 'yot'a n'na ra milagro.

16 Ngu i zøhra Jesús, nuya yø fariseo conyø saduceo bi ma bá sambahya ra Jesús. Di 'bepi ngue da 'yot'a n'na ra milagro nu mahets'i, para ngue di nequi ngue rá m'menhni Oja na ra Jesús. ² Ra Jesús bi 'yembi:

—Nu'mø ngue ra nde, guí emhmü: “Xta nho ra tiempo ya, porque ja yø zøgui”. ³ Nu'mø xudi p'uya, guí emhmü 'mø: “Nuya händi ho ra pa ya, porque ra nduhmi ra c'ammahets'i ngue ja ra gui”, guí emhmü. Guí ena ngue guí pahmu xanho te ga mbøn'a te bí ja maya. Pe nuya guí ena ngue hingui pahmu te ga mbønya te gäma hya guí nnuhu yø pa dí 'buhmu ya. ⁴ Yø ja'i 'buhya, yø ts'oc'ei ngue hingui pa Oja. 'Bet'o nne da nu yø milagro, ja da 'yec'eigui. Pe hin tema man'na ma milagro di nja ya, hinda

hønt'a te bi thohra Jonás da nøpa hmeya yø ja'i ya.

Bi zop'u yø ja'i p'uya, bi ma.

Rā Jesús bi xihyø xädi ngue di mfädi xanho, nuya yø hya xännbate yø fariseo 'nhyø saduceo, hinda dennbabi yø hya.

⁵ Mí zøm man'na nguadi ra zabi, nu'u yø xädi ra Jesús xi pumbeni ra thuhme xta hyats'i ngue da zi. ⁶ Ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—Damí mfähmu ya, mamí sihu'a ra íxi di unyø fariseo ya, conyø saduceo.

⁷ Dì n'yembi n'na ngu n'na'u yø xädi p'uya:

—Rá nzegui xicju ya ngue hinxtá ha ra thuhme ga sihu.

⁸ Bi bahra Jesús te di nxihyø xädi, bi 'yembi:

—Gue guí ena dí xi'ahu ngue hinx-cuá ha ra thuhme gui sihu. ¿Ua hingui 'yo ni mmuihu na ra hya dí mmangä 'mø? Masque madi zits'u guí ec'eigahu. ⁹ ¿Ua hingui 'yo ni mmuihu ya yø hya dí mmangä? ¿Ua hingui mbemhmu'a te guí nnuhu p'u nná mähä? Xi'mø ra pa ngue høndi cut'a nthuhme i nsihme cut'a mahuahí ma'yohu, ¿ua hingui mbemhmu njammí canasta yø thuhme bi bongui? ¹⁰ Xi'mø ra pa ngue høndi yoto yø thuhme i nsihme goho mahuahí ma'yohu, ¿ua hingui mbemhmu njammí canasta yø thuhme bi bongui? ¹¹ ¿Hanja ngue hingui 'yo ni mmuihu ngue hinga thuhme dí mma ngue dí xi'i ngue guí mfähmu ngue ra íxi di unyø fariseo 'nhyø saduceo?

¹² Ya bi dinyø mmui'u yø xädi te mmanna Jesús, ngue hinga íxi pe ra thuhme'a xifi ngue di mfädi. Sinoque nu'a ra hya xifi, ngue händi xä'u yø hya xännbate yø fariseo 'nhyø saduceo.

Bi manna Bedu ngue rá Jesús, gue'a rá Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi'a.

¹³ Nup'u ja rá xequi ja rá hnini Ce-sarea ngue Filipos, mi zomp'u rá Jesús. Bi 'yányo xädi p'uya, bi 'yembi:

—Nugä drá N'yohu dá ε mahets'i, ¿te'o enyö ja'i ngue guecä? —bi 'yembi.

¹⁴ Nu'u yö xädi p'uya bi 'yembi:

—Bu i'da yö ja'i embi ngue gue'e grá Xuua gmi ötra nxixya. Mi'da yö ja'i p'uya, embi ngue gue'e grá Elías. Mi'da p'uya, embi ngue grá Jeremías. Mi'da p'uya, embi ngue 'bui toni pongahya Oja.

¹⁵ Ra Jesús mahombi 'yembyö xädi:

—Xi'ahu p'uya, ¿te'ogä p'u gni bemhmü ngue guecä?

¹⁶ Mi dahra Bedu, bi 'yembi:

—Nu'i, gue'e grá Cristo, rá Ts'unt'u'i Oja nuna majuaní ngue 'bui.

¹⁷ Ra Jesús bi 'yembi:

—Ra mmenthi gá ntheui grá Simu, rá ts'unt'u'i Jonás. Porque hinjonni ja'i bi ben'na'i rá hya gui mma, sinoque guese na má Papá bí 'bu mahets'i bi ja'i gá man-na rá hya na. ¹⁸ Nugä dí xi'i ya, gue'e gni hu ngue grá Bedu, i nne da má ngue tengutho n'na rá do ngue dup'u fots'i, hin-jongui ani. Gue'e grá mudi 'yec'ei ya ngue gátho mi'da yö ja'i da 'yec'eigui m'mefa. Nu to gä da 'yec'eigui da dapra ndate i ja. ¹⁹ Di nja ni cargo p'u ha di manda Oja ya. Gue'e rá representante'i Oja bí 'bu mahets'i. Nu'a rá hya gui unna nt'edi da 'yötyö ja'i, gue'a di nja'a. Nu'a rá hya hingui unna nt'edi da 'yötyö ja'i ua ja rá ximhäi, hingui sä da 'yötyö ja'i.

²⁰ Mi juadi bi manna rá hya na, bi xihyö xädi p'uya ngue hinjonni ja'i da xifi ngue guehna rá Cristo na.

Ra Jesús bi má ngue da tho, 'ne bi má ngue di bennate.

²¹ Ra Jesús bi xihyö xädi ngue ja ts'editho di ma Jerusalén, ja dami ma ma'uni p'u. Di unyö mmäcja 'nhyö

xänbata ngue rá ley, 'nhyö n'yohu 'bet'o p'u ja rá nja. Da hyo, pe rá hyu pa p'uya di bennate. ²² Ra Bedu p'uya, bi zica n'nanni rá Jesús, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, 'yo da ne Oja ngue da ngu'a gui thogui.

²³ Mi 'bätra Jesús, bi 'yembra Bedu:

—Dami 'uegue, rá mefi'i rá zithu. Porque nu'i gui orcatogui. Hinga gue'a rá ts'anni Oja so ni mmui di nja. Sinoque gue'a te yö hyase yö ja'i so ni mmui di nja.

Rá Jesús bi xihyö xädi ngue hinjam'mo da gohyö mmui'a ga 'yec'ei.

²⁴ Bi 'yembyö xädi rá Jesús:

—Nu to nne da denngui, hingui sä ngue da zänse te da n'yo. Hinha di gohra mmui, madague'a da thop'u ja rá pont'i. ²⁵ Nu rá ja'i da 'uegue ngue su da tho, guehna rá ja'i di m'mehrá te na. Pe nu rá ja'i hingui cohra mmui'a ga 'yec'eigui, mada tho conná ngueque, guehna rá ja'i di nyanná te na. ²⁶ Porque hinte da dahra ja'i, madague'a da 'yöt'e ngue rá mmeti gä rá ximhäi 'ne di m'mehrá te. Ni xinda hangu rá menyu da gutra ja'i, hinda zä da yanná te. ²⁷ A nu'mö bá ehe mahon'a rá N'yohu bí 'ye mahets'i, dí hatra ts'edi Oja, da n'youi yö anxe. Di unyö nzäbi n'na ngu n'na yö ja'i, da gut'i te xa 'yöt'e, xanho ogue xants'o. ²⁸ Majuaní dí xi'ahu ngue nuya 'da 'bucua ya, hinda du, asta gue'mö da nu ngue da hya rá ts'edi rá N'yohu bí 'ye mahets'i di manda ua.

Bi mpä'a te gui nequi rá Jesús.

17 Mi tho'a n'nato má pa, nuna rá Jesús bi zixra Bedu 'nhyä mi yonc'ei di n'yohu, rá Jacobo 'nehra Xuua. Bi mep'u bí ja n'na rá nyuni xanhets'i ngue di m'muse. ² Ja bá nup'u yö xädi p'uya ngue bi mpä'a gui nequi rá Jesús. Nu rá hmi, di yoxni tengu rá hyadi. Rá he p'uya, rá mböse asta di yoxni. ³ Bi nu yö xädi p'uya ngue 'bäp'u rá Moisés con-

na Elías ngue yaui ra Jesús. ⁴Ra Bedu bi 'yembra Jesús:

—Ague grá Hmu, ya xanho ngue dí 'buhmu ua. Xiya, ¿ua guí nne ga hócähe hyu yø t'unnigu, n'na'i, n'na ra Moisés, n'na ra Elías? —bi 'yembi.

⁵Tobe yadra Bedu 'mø mi go'mra gui p'u ha 'bui. Xøgue di yoxni ra gui. Bi 'yø p'uya ngue nup'u ja ra gui ja bá nyap'u Oja, bi 'yena:

—Nuna 'bucua ya, guehna ma Ts'unt'u dadi madi. Co nuna ya i ja gam-pähä. Nuya yø hya da manna ya, dami 'yet'ammuihu —bi 'yembi.

⁶Mi 'yøhyø xädi na ra hya bá man'Oja maya, bi m'memfo häi p'uya, pe matho-guitho bi nsu. ⁷Nup'u ha 'boni, bi guatra Jesús. Bi dots'i n'na ngu n'na, bi 'yembi:

—Dami nangüi, 'yo guí nsuui —bi 'yembi.

⁸Mi hyetyø xädi p'uya, ya hñjon gui 'bäp'u yoho yø n'yohu xi nu. Ya 'bäse p'u ra Jesús.

⁹Ya bá 'yo ngue ní gap'u ja ra nguani p'uya. Ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—'Yo to gui xifi te gá nuui ya, asta gue'mø bi hnu ra N'yohu bí 'yē mahets'i ngue di bennate.

Ra Jesús bi ma ngue ra Elías ya bá ghe, bi xihyø ja'i ngue di nsä porque ya bá ep'u ra Cristo.

¹⁰Nuya yø xädi ra Jesús bi 'yänna n'na ra hya, bi 'yembi:

—¿Hanja na ra hya mmanyø xännbate ngue ra ley, ngue ra Elías embi ngue jatho da 'bet'o hante ngue da ehra Cristo?

¹¹Mi dahra Jesús bi 'yembi:

—Majuani ngue ra Elías mi jatho ngue rá muditho da ghe da xihyø ja'i ngue di nsä. ¹²Pe dami pahmu ya ngue nuna t'embi ra Elías, ya bá ghe. Pe himbi n'yo yø mmui yø ja'i te'o na. Janangue nu hangu ra n'u bi ne da japi, gä bi nja. Xquet'a di njarbutho ra N'yohu bí 'yē mahets'i ya, di unyø ja'i.

¹³Nu'u yø xädi p'uya bi n'yo yø mmui'a ra hya mmanna Jesús ngue nuna ra Xuua bi 'yøtra nxixya, guehna bi t'embi ngue ra Elías.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na nc'ei mi n'youi ra ts'onthi.

¹⁴Mi zøp'u 'buhyø ja'i ra Jesús, bi guat'a n'na ra n'yohu bi ndantyøhmu p'u 'bäi, bi 'yembi:

¹⁵—Ague grá hmu, nu ma ts'unt'u dí si n'youi ra n'u ngue ra ataque, janjuani ngue di uni. Nu'mø bi gu, høt'a sibi, ja'mø hørbu ja ra dehe. Dami huegagui ma ts'unt'u, gui 'yøthe ts'u. ¹⁶Ya xtä xihni xädi ngue xtä 'yøthe ts'u, pe hñxa nzä xa 'yøthe.

¹⁷Ra Jesús bi 'yembi gätho yø ja'i 'bup'u:

—¿Asta njam'mø da zønna pa gui 'yēc'eigahu? ¿Ua guí ena ngue hangu ra pa ga set'ahu? Bá si ua ra ts'unt'u, ga øthegä —bi 'yembi.

¹⁸Nuna ra Jesús bi xihra ts'onthi n'youi ra ts'unt'u ngue bi hyep'u. Ra ts'unt'u p'uya 'bexpi zä ra n'u mi hembí.

¹⁹M'mefa p'uya, bi 'yänse n'nanni yø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—¿Hanja ngue hñxa nzä xtä øthegähe ra ts'unt'u mi n'youi ra ts'onthi?

²⁰Ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—Hñxa nzätha, porque hñ gadi se-gura ni mmuihu ngue da zä ra därkehi. Majuani dí xi'ahu, nu'mø ngue di ja zits'u ni nt'ec'eihu, madague'a tengutho ga nnoho n'na zi hmuä ra mostasa, ya da zä gui 'yemphu ra nyuni ja nu: “Dami 'uecua guí ja grá nyuni, i ma man'na nguadi”, gui 'yemphu, ra nyuni p'uya da 'uegue. Hinte gui hyemphu 'mø di ja'ahu zits'u ra nt'ec'ei. ²¹A nuna tengu ra ts'onthi mi n'youi ra ts'unt'u, para ngue da zä da hyep'u ra ja'i n'youi, mahyonitho ngue da mat'Oja ra ja'i 'ne da 'yeträ mmui.

Mahombi manna Jesús ngue da tho, pe bi ma ngue di bennate.

²² Mente 'youi p'u ja ra häi Galilea yø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—Nu ra N'yohu bí 'ye mahets'i, di ndäpyø ja'i ngue da hyo. ²³ Nu'mø bi hyo p'uya, di bennate'a rá hyu pa.

Nuna ra hya bi xihyø xädi, emmei bi du yø mmui.

Ra Jesús bi gutra menyu njui p'u ja ra nija.

²⁴ Ni n'youi yø xädi ra Jesús, bi zomp'u ja ra hñini Capernaum. Nu'u yø n'yohu juhra menyu p'u ja ra nija p'uya, bi 'yembra Bedu:

—Xi ni xännbatehu n'yø, ¿ua hinda gutra menyu njui p'u ra nija? —bi 'yembi.

²⁵ Ra Bedu p'uya bi 'yembra n'yohu juhra menyu:

—Ahá, da gutra menyu ra xännbate.

M'mefa p'uya bi ma ra Bedu p'u bí ja ra ngu 'buhra Jesús. Hante ngue di nya ra Bedu, ra Jesús bi 'yembi:

—Ague Simu, ¿te guí mmanya? Xi yø dast'abi 'bucua ja ra ximhäi, ¿ndana gue'a jumbabi ra menyu i jui, gue'u yø basi jumbi, ua gue gue'u yø ja'i n'nan'yo jumbi? —bi 'yembi.

²⁶ Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Gue'u yø ja'i n'nan'yo njamba ra menyu —bi 'yembi.

Mahombi 'yenna Jesús:

—Janangue nu'u yø basi Oja hinguí ja ngue da gutra menyu'u. ²⁷ A nuyá, para ngue hinda zucju yø ja'i, ni map'u ja ra zabi ya. Dami hyaxra xone t'egui, guá the n'na ra hua. Nu'a rá müdi ra hua guá huqui, nup'u ja rá ne ra hua, gui tinnbabi ra menyu di op'u. Di zu'a p'uya ngue gui jutra menyu t'äcä p'u ja ra nija, co 'ne'a ra menyu t'äi gui jut'i.

Ra Jesús bí xännba yø xädi ndana ma datho da hnu mansu.

18 Nu'a ra ora'a, bi guatyø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, ¿ndana hant'a ni mmui ngue ma datho da hnu mansu p'u ha di manda Oja bí 'bu mahets'i?

² Ra Jesús bi zohna n'na ra ts'unt'u mi 'bäp'u, bi 'bambu made ha 'bui. ³ Bi 'yembyø xädi p'uya:

—Majuani dí xi'ahu, nu'mø hinguí pähni n'yomfenihu, gui cohmu tengutho ra ts'unt'u 'bucua ya, hñindi cu'ahu p'u di manda Oja bí 'bu mahets'i. ⁴ A nuyá, nuna ma datho da hnu mansu p'u di manda Oja ya, guehna ra ja'i da 'yøt'e ngue hñite di muui, di mmutho tengutho ra ts'unt'u 'bucua ngue hñindi 'yani. ⁵ Nu ra ja'i di ja mmansu n'na ra basi tengu na 'bucua ya, nguna da 'yøt'e porque pahra ja'i ngue nu te øt'e, gue'a dí nnu manho ngue da 'yøt'a, tengutho 'mø ngue go di jamman-su gra ja'i.

Ra Jesús di japa nts'edi yø xädi ngue da zu da 'yøtra ts'oqui.

⁶ Nu'u yø basi ec'eigui ndap'u bi zä, tengutho na ra basi 'bucua ya, nu ra ja'i da japi ngue da hyegagui p'u yø basi ec'eigui, ra ndate castigo tømra ja'i da thogui. Hante ngue da 'yøtra ts'oqui ra ja'i, man'na xanho ngue da t'ennbu ja ra jathe ra ja'i, di ntharpa rá 'yuga n'na ra njuni ngue da gu'mi. ⁷ Xan'utho te ja ua ja ra ximhäi, porque hñindi 'bedi tema cosa ga 'yøtra ts'oqui yø ja'i. Porque ngutho siempre øtra ts'oqui ra ja'i, pe hague ngu ra castigo da tho ra ja'i nu'a di japi ngue øtra ts'oqui rá mmic'eiu.

⁸ Janangue nu'mø guí ena ngue rá ts'oqui ni 'ye ogue rá ts'oqui ni gua p'u gá 'yøtra ts'oqui, dami hyequi, 'yei yap'utho. Man'na xanho ngue gará do'ye ogue gará dogua 'mø gá curbu ha gui m'muhmi Oja, hinda gue'a ngue di ja yoho ni 'ye

ogue di ja gá yoho nī gua 'nē ngútho guí mmap'u ja rá sibi para zantho. ⁹Nu'mø guí enā ngue rá ts'oqui nī dá p'u gá 'yøtra ts'oqui, damī hyahni dá, gui 'yei yap'atho. Man'na xanho ngue dá n'natho nī dá 'mø gá curbu ha guí m'muhmi Oja, hinda gue'a ngue di ja gá yoho nī dá 'nē ngútho guí mmap'u ja rá nīdu dī danzø.

Bi hyecra hya rá Jesús ngue n'na rá de'yo bi 'uegue.

¹⁰Yo guí emhmū ngue hīnte dī muui yø basi. Nugā dí xi'ahū ngue nup'u mahets'i bí 'buhma Papá, nu'u yø anxe zamp'u ha 'bui, gue'u fáxyø basi'u. ¹¹Nu rá N'yohū bí 'yē mahets'i, bi 'yēhē ngue dá yanyø ja'i xa m'medi.

¹²A nuyá, xi'mø ngue di 'bui to di si n'na ciento yø de'yo, 'nē dá 'ue'a n'na nde'yo, uanguí dá zop'u'u goho 'däte ma'de'ma guto nde'yo p'u ja rá dapo di 'yo. Dá ma dá honná nde'yo xá 'uegue.

¹³Nu'mø bá tīmp'uya, man'natho di johya ngue bá tīn'a n'na nde'yo xī 'uegue, hinda gue'u goho 'däte ma'de'ma guto nde'yo hīngui 'uegue. ¹⁴Njarbutho nī Papáhu bí 'bū mahets'i ya, hīngui nnepe ngue dī mm'me'a n'na mباسي ya yø basi 'bucua.

Jatho ngue di punnbabi rá mmic'eui rá ja'i.

¹⁵Nu'mø hīngui ho te øt'a nī cu, damī zofo, júca n'nanī ngue guí nyaseui. Damī xifi ngue hīngui ho te øt'e. Nu'mø bi ne bi 'yø'a rá hya guí xifi, ya xanho. Ya gá nhojpauī nī cu. ¹⁶Pe nu'mø hīmbi ne bi 'yøde te guí xifi, damī hyon'i yonc'eī ogue hyu nc'eī guí sīts'i, dá 'yøde hapu guí nyauī nī cu, ngue guí nne guí nhojpauī. ¹⁷A nu'mø hinda ne dá 'yøde te dá xi'u guí sīts'i, damī dá rá güenda p'u ja rá nija 'mø. A nu'mø hinda ne dá 'yø'a te rá hya dá sip'u ja rá nija p'uya, gui 'yø'nī güenda ngue nuna nī cu tengutho 'mø hīngra 'yec'eī ogue tengutho 'mø drá nguthāi.

¹⁸Dí xi'ahū ngue go gyø representantehu nguehna Oja bí 'bū mahets'i. Nuna rá hya guí unhnū rá nt'edi dá 'yøtyø ja'i, gue'a dī nja'a. Nu'a rá hya hīngui unhnū rá nt'edi dá 'yøtyø ja'i ua ja rá xīmhāi, hinda sá dá 'yøtyø ja'i.

¹⁹I ja man'na rá hya gá xi'ahū ya. Nuna ja rá xīmhāi, nu'mø bi the yø hya yo nc'eī ngue 'da'igu dá 'yāp'a Oja, Oja dī un'a te dá t'āpi. ²⁰Porque nup'u ha dī mpeti yø ja'i ec'eigui, madague'a hōndi yonc'eī ogue hyu nc'eī dī mpeti, pe nup'u ha 'bui, ja dí bucá p'u.

²¹Rá Bedu p'uya bi 'yēmbra Jesús:

—Ague grá hmu, xi mā cu ya gá 'bū'a ngue hīngui ho te ørque, ¿nja mmīndī ga punnbi? ¿Gue asta nyoto nnīdī?

²²Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Nugā hīnte dí xi'i ngue hōndī nyoto nnīdī ja ngue guí punnbi. Sinoque dí xi'i nja mmīndī guí punnbi, yoto yø hyate ma'det'a nnīdī ja ngue guí punnbi.

Rá Jesús bi hyecra hya ngue n'na rá hmiqū hīn'yu rá mpunnbi.

²³Janangue jatho guí punnbabi nī mmīc'eīhu, porque nuna Oja bí 'bū mahets'i, mahyejpi n'na rá dast'abi ngue ørpa rá güenda yø hmiqū hangu tupi.

²⁴Mī du'mī bi 'yørpa rá güenda yø hmiqū, bá ts'innbabi n'na nc'eī ngue yø miyonetho rá menyu mī tupi. ²⁵Pe nuna rá hmiqū bá ts'i, hīn'yu rá menyu dī gutrā güenda. Rá dast'abi p'uya bi manda ngue dá bá rá hmiqū, 'nē dá bāprá xisu, 'nē dá bāpyø basi, 'nē dá bāpi hangu pets'i ngue dī gutrā güenda. ²⁶Pe rá hmiqū p'uya bi ndantyøhmu p'u 'bāhrá hmu. Bi 'yāpra mate, bi 'yēmbi: “Ague grá hmu, damī tøgbagui ts'u mente gá tīngā nī menyu gá jut'a'i”, bi 'yēmbi. ²⁷Nu'a rá hmu p'uya bi huēcrá hmiqū, bi punnbabi rá güenda mī tupi. Bi thøgue.

²⁸Pe nuna rá hmiqū bi ma mapunnbi rá güenda, hōntho bi ma mathøgue, bi

ntheui man'na nc'ei ngue mi tupi zits'u rá menyu. Bi bennbaya bi dorpa rá 'yuga. Bi 'yembi: “Gui jurcagui ma menyu gui tuqui, uague hin'na”, bi 'yembi. ²⁹ Nu'a ra n'yohu mi ndupate zits'u ra menyu p'uya, bi ndantyohmu p'u 'bá'a tupi, bi 'yápra mate, bi 'yembi: “Dami tōgbagui ts'u mente ga tingá ni menyu, ga jut'a'i”, bi 'yembi. ³⁰ Pe nu'a ra n'yohu mi thuprá menyu p'uya, himbi ne xta ndøma tupi. Sinoque bi bent'i, bi zixá fádi asta gue'mø di japi dá gutrá menyu tupi.

³¹ Mi nu mi'da yø hmiqiu'a te bi 'yør-buya, bi dārman'u yø mmui'a te bi japrá mmic'eiui. Bi ma'u p'uya bá xiprá hmu te bi 'yøt'e. ³² Nuna ra hmu p'uya, bi manda bá ts'ofō mahøn'a, bi 'yembi: “Grá ts'oc'ei n'yø. Conque nu hangu ma menyu gmi tuqui, gá dá pun'na'i ngue gá 'yápra mate. ³³ Uangui xta nzá xqui punnbabi ni amigo mi tu'i tengutho dá pun'na'i”, bi 'yembi. ³⁴ Nu'a ra hmu, janjuani ngue mbøcue. Bi manda p'uya ngue bi ts'ixa fádi rá hmiqiu' asta gue'mø dá gutrá menyu tupi. ³⁵ Di ja'ahu p'u ma Papágá bí 'bu mahets'i ya, hīndi pun'nahu, ngue'mø hīnni mmui gdi punnbabi te øt'a ni cuha.

Bi xānnbā yø ja'i rā Jesús ngue hin'yu rā nt'edi di nxummi yø xisu.

19 Rā Jesús mi juadi bi manya yø hya ya, nup'u Galilea mi 'yo, bi ma man'na nguadi rā dathe Jordán, i mpa p'u ja rā häi Judea. ² Pe xandøngu yø ja'i bi denni. Nup'u bi zoni, bi 'yøthe yø ja'i mađi hyenni.

³ Bi guat'ida yø fariseo p'u 'buhra Jesús, porque honnbi ha di zudi ngue hinda gue'a rā hya da ma. Bi 'yembi:

—¿Ua ja rā nt'edi ngue di nxummi rá xisu n'na rā n'yohu hont'a bi zā ma hya di ũpi, uague hin'na?

⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—¿Ua hin gadi xāhmua te rā hya nt'ot'i p'u ja rā Maca Libro, ngue nu'mø mambá nhohra ximhäi, Oja bi hocra

n'yohu 'nē bi hocra xisu? ⁵ Oja bi 'yena: “Janangue rā n'yohu sop'u rá papá, sop'u rá mamá ngue 'buhmi rá xisu. Nuya yo nc'ei ya, di nne n'na ngu n'na, janangue ya hingui yo nc'ei, sinoque entho n'na nc'eitho”. ⁶ Janangue nuyá, nuya yo nc'ei bi pen'na Oja, hin'yu rā nt'edi ngue to di xunnbabi.

⁷ Yø fariseo p'uya bi 'yembi:

—¿Pe hanja na rā Moisés ngue bi 'yembi i sá dá 'yøtra sūcua rā n'yohu ngue di nxummi rá xisu 'mø?

⁸ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna rā Moisés bi unna nt'edi ngue dá nangra sūcua ngue rā nxuni, pe ngue mandø nnaxitho yø n'yomfeni yø ja'i, janangue bi njap'u. Pe nup'u rá mudu, hinga ngu'a rā hya bá sännba Oja dá 'yøtyø ja'i. ⁹ Pe nugá dí xi'ahu, ngue yø n'yohu di nxummi yø xisu 'nē hingra n'yots'om'mäi di ũpi, nu'mø hōmbi nthatra n'yohu, dá me man'na rā xisu, ya rā ts'oqui øtra n'yohu. A nu'mø bi nthatra xisu bi t'ei, ya rā ts'oqui øt'ui rā n'yohu bi me.

¹⁰ Nu'u yø xädi p'uya bi 'yembi:

—Man'na xanho ngue hīndi nthatra ja'i 'mø —bi 'yembi.

¹¹ Pe rā Jesús mahōmbi 'yena:

—Nuna rā hya dí mma, hingui nne dá ma ngue dá gátho yø ja'i di ja ngue di nthati. Sinoque nuya yø ja'i, Oja nnepe ngue di nthati, guehya dí mmangá ya. ¹² I 'buhyø n'yohu ngue hingui sá di nthati. Porque 'buhyø n'yohu ya i mi'a ngue hinda zä di m'muhrá xisu. Ximmi 'buhyø n'yohu ngue m'moqui. Ximmi 'buhyø n'yohu hīndi nthati para ngue dá zäp'u dá 'yørpe xanho rá 'befi Oja bí 'bu mahets'i. Pe nu to ena ngue dá zä di nthati, ya dá 'yøt'e tengutho rā hya dí mma.

Bi xi Oja rā Jesús ngue di japyø basi.

¹³ Bi zixyø basi yø ja'i p'u 'buhra Jesús, i nnepyø ja'i ngue dá dospa yø ya yø basi 'nē dá xi Oja ngue di japyø basi. Pe nuya

yø xädi ra Jesús bi hejpa yø ja'i ba zi yø basi. ¹⁴ Ra Jesús, bi 'yembyø xädi:

—Damí hyehmü yø basi da thocua dí 'bui. Porque tengutho yø ja'i ya o rá 'ye Oja, xquet'a njarbu ya yø basi ya.

¹⁵ Ra Jesús bi japyø 'ye p'u ja yø ya yø basi. M'mefa p'uya, bi map'u ja ra xequi mi 'bui.

Ra mmemmeti himbi ne da 'yøt'e te bi xihra Jesús.

¹⁶ N'na ra n'yohu bi guarbu 'bähra Jesús, bi 'yembi:

—Ague grá hoga xännbate, ¿ndana ra nho exá ja ts'edi ga øt'e n'namhma ngue Oja di 'dacrá 'da'yo te para zantho? —bi 'yembi.

¹⁷ Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—¿Ua guí padí te guí mmana, ngue guí enguí xanhogá? Porque hønse Oja xanho. Nu'mø guí nne ya ngue di 'da'i ra 'da'yo te Oja, damí 'yøt'u yø hya di manda Oja 'mø.

¹⁸ Ra n'yohu p'uya bi 'yena:

—Xi'u yø hya di manda Oja p'uya, ¿ndana gue'a ya yø hya guí mma?

Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—'Yo grá hyote. 'Yo grá 'yots'om'mäi. 'Yo grá bē. 'Yo to guí sännba ra fehni.

¹⁹ Damí sū nī papá, damí sū nī mamá. Damí mahni mmic'ejuí tengutho gni ne ngue di ma ma mad'i.

²⁰ Mí dahra n'yohu p'uya, bi 'yena:

—Nuya yø hya guí xicya, ya gá xtá øt'e asta gue'mø mará ngüegui. Xiya, ¿ndana guehna ra hya di 'bedi ngue hindí øtya? —bi 'yembi.

²¹ Pe ra Jesús bi 'yembra n'yohu yauí:

—Nu'mø guí nne ngue gátho gui 'yøt'a te nī 'yup'u gui 'yøt'e, nī ma ya, damí pä te gá guí pets'i. Damí unna menyü yø hyoya. Nu'mø gá 'yøt'e te dí xi'i ya, ya bí ja nī mmeti mahets'i p'uya. Bá ep'u ya, ga mmp'u nná magá —bi 'yembi.

²² Pe mi 'yøhra n'yohu na ra hya bi sifi, mambi dūdrá mmüi. Bī matho, porque mará ndømmemmeti.

Bí manna Jesús ngue Oja, hinte hembí.

²³ Ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—Nu yø mmemmeti, guehya dí mma ngue xanhenniþho ha di n'uni da zo rá 'ye Oja bí 'bu mahets'i ya. ²⁴ Ya fadi ngue ra cameyo, hinjam'mø da zä da thop'u ja rá xagu n'na ra 'yofani. Pe dí xi'ahu ngue man'na xandøn henniþho ngue n'na ra mmemmeti di n'uni da zo rá 'ye Oja.

²⁵ Nuna ra hya bi manna Jesús mi 'yøhyø xädi, man'natho bi nsu yø n'yomfeni p'uya. Di n'yembi:

—Rá nzegui ya hinjonni ja'i da zä di nyanná te ya'mø —di n'yembi.

²⁶ Bi hyetyø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—Nu'a ngue yø ja'itho, hindá zä da zänse ha di nyanyø te. Pe Oja hinte hembí, nu te nne da 'yøt'e, da zä ha di japi.

Bí manna Jesús ngue di tocabi ra nho'u yø ja'i n'youi p'u ni ma.

²⁷ Nuna ra Bedu bi 'yembra Jesús:

—Nugähe, ya xtá sohme p'u te gä dí peshe ngue dí ten'nahe. ¿Te 'be'a ja ngue di tocahähe 'mø?

²⁸ Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Majuani dí xi'ahu ngue nu'mø ra pa daní gom'na'yo gátho yø cosa i ja, gue'a ra pa'a ngue ra N'yohu dí 'ye mahets'i da mip'u ja rá nthuts'i, di manda te di nja. A nu'ahu p'uya ngue guí tenngahu, nup'u ha di høi 'de'ma yoho yø nthuts'i, ja gui mmihmu p'u ngue gui nts'ut'abihu p'u ha di 'bu'u 'de'mayo 'bui yø mbom'meto ra Israel. ²⁹ Nu to gá xpá nzohyø ngu, xpá nzohyø cu, xpá nzohyø papá, xpá nzohyø mamá, xpá nzohyø xisu, xpá nzohyø basi, xpá nzohyø häi ngue tenngui, pe yø ciento nniditho gá ngu'a te da dini ngue'a te gá xpá nzogui. Ra pa di 'yep'u p'uya, di t'unna te para zantho. ³⁰ Xangu yø ja'i

hñu mǎnsu ua, pe nu'a rā pa'a, ts'utho dā hñu mǎnsu p'ū. Xangu yō ja'i hinguī hñu mǎnsu ua, pe nu'a rā pa'a, ja dani hñu mǎnsu p'ū.

**Rā Jesús bi hyejpa rā hya
yō nzābi tǎhyō mēfi.**

20 Nuna Oja bī 'bū mahets'i dā gutra nzābi. Tengutho n'na rā n'yohū bī ma mxuditho ngue dā honyō mēfi dā tacyō uva. ²Bi gohmi rā cohi yō mēfi ngue nu'a n'na pa rā 'befi, dā gut'i co n'na rā mēnyu ni hū ngue rā denario. Bi menhyō mēfi p'ū bī ja rā huahī p'ūya. ³Mi zu'i guto xudi p'ūya, mahōmbi ma tǎi rā mmēhui. Bi dimp'u ja rā tǎi mī'da yō ja'i ngue hīnte pēfi. ⁴Bi 'yembūya: "Ni mē rā 'befi mā huahigā n'yō. Ga jut'au'i'a te ni 'yup'u guī tǎhmi", bi 'yembī. Nu'u bi si rā 'befi p'ūya, bī ma rā 'befi. ⁵Mi hyuxyadi p'ūya, mahōmbi ma tǎi rā mmēhui. Bī nthēui p'ū mī'da yō ja'i ngue hīnte pēfi. Mahōmbi 'yētrā 'befi rā huahī. Mi zu'i hyū nde, mahōmbi ma tǎi rā mmēhui. Bī nthēui mī'da yō ja'i ngue hīnte pēfi. Mahōmbi 'yētrā 'befi rā huahī. ⁶Mi zu'i cūt'a nde, mahōmbi ma tǎi rā mmēhui. Hōmbi nthēui mī'da yō ja'i ngue hīnte pēfi. Bi 'yembūya: "¿Hanja ngue xcá ndethohu ua n'yō, hīncá mpehmu?" bi 'yembī. ⁷Bi 'yēn'u zo p'ūya: "Xtá ndedāhe ua ngue hīnjon xā xicje rā 'befi", bi 'yembī. Rā mmēhui p'ūya bi 'yembī: "Ni mē rā 'befi mā huahigā 'mō. Ga jut'au'i'a te ni 'yup'u guī tǎhmi", bi 'yembī.

⁸Mi dāhra nde p'ūya, nuna rā mmēhui bi xihrá hmiqūi nuna dī māndabi yō mēfi, bi 'yembī: "Dami zonhyō mēfi ya, guī jutyō nzābi. Rā mudi guī unyō nzābi'u yō mēfi rā nzeguitho xā nzōmp'u ja rā 'befi. A nu'u xā mpefi gā rā pa, rā nzeguitho guī unyō nzābi'u", bi 'yembī. ⁹Mi njutyō nzābi ya yō hmiqūi xi yētra 'befi cūt'a nde. Bī juarpa yō pa, bi unni 'da'a n'na rā mēnyu ngue rā denario.

¹⁰Mi tocabi bi t'unyō nzābi ya yō hmiqūi xinde rā 'befi p'ūya. Bi 'yēnā ngue mān'na xangu yō nzābi xti t'unni porque xi mpefi gā rā pa. Pe mi t'unyō nzābi, hōnda n'na rā mēnyu ngue rā denario bi t'unni. ¹¹Mi hyanyō nzābi p'ūya, bi zūhra mmēhui. ¹²Bi 'yembī: "Nūya yō n'yohū 'bucua, rā nzeguitho bi zōmp'u ja rā 'befi ya. Conque n'na oratho bī mpefi, ¿hanja ngue 'da'igu gā jurcahe? Nugāhe p'ūya xtá sǎgāhe rā n'u gā rā pa ngue xā mpa rā hyādi", bi 'yembī. ¹³Nu'a rā mmēhui p'ūya bi 'yēmbirá hmiqūi nyāui: "Ague n'yō, nugā hīngra nts'oc'ei dī ōt'āhu. Uānguī xtá nyāhu ngue nu'a n'na pa rā 'befi, gā jut'auī co n'na rā mēnyu ngue rā denario. ¹⁴Dami hyanni nzābi'a n'na zi pa xca mpefi, ni ma p'ūya. Nuna mā mēfi rā nzeguitho xā nyūtra 'befi, dī nne gā jut'i tengutho dā jut'a'i. ¹⁵¿Ua gadi mandagui? ¿Ua hīn'yū rā nt'edi ngue gā sǎnse te dī nne gā ōrpabi mā mēnyu? ¿Ua gue gadi seyabi ni mmic'eiui ngue'a rā nho dī nne gā ōrpe?" bi 'yēnā mmēhui.

¹⁶Janangue nuyá, nūya yō mēfi rā nzegui xā nyūtra 'befi ya, guehya rā mudi di t'unyō nzābi ya. A nūya yō mēfi rā mudi xā nyūtra 'befi, guehya rā nzeguitho di t'unyō nzābi ya. Māndōngu dyō ja'i bi ts'ofō, pe ziyohotho yō ja'i bi thanhni.

**Mahōmbi mānā Jesús ngue dā
tho, pe di bēnnate.**

¹⁷Rā Jesús ni hya rā 'yū ngue ni ma Jerusalén, pe bi zica n'nanni'u 'de'mā yoho yō xādi, bi 'yembī:

¹⁸—A nuyá, ya nnā mähä Jerusalén. Nuna rā hīni nā, nu rā N'yohū bī 'yē mahets'i dī ndāpyō hmu yō mmāc-ja conyō xānnbāte ngue rā ley. Nūya p'ūya, guehya dā zānnbī ngue dā dū. ¹⁹Di dāpyō ja'i hīngyō judío. Dā dēnni, di unī, 'nē di cuarta pont'i ngue dā hyo. Pe rā hyū pa di bēnnate.

Rā Jesús bi sifi ngue rā Jacobo 'nēhra Xuua di nja yō cargo xtā nhets'i.

²⁰ Nūna rā Jacobo 'nēhra Xuua, guehya yō ts'unt'u rā Zebedeo ya, 'dap'u 'youi rá mamá, bi guarbu 'bāhra Jesús. Bi ndant-yōhmū nā rā xisu, bi xifi ngue dā 'yōrpa rā mate nā rā hyā nne dā xifi. ²¹ Rā Jesús bi 'yēmbi:

—¿Tema mate guí nne ga øt'a'i? —bi 'yēmbi.

Rā xisu p'uya bi 'yēmbra Jesús:

—Dí nne ngue nup'u ha guí mmi ngue guí ndast'abi, guí unna nt'edi ya yoho mā ts'unt'u 'bucua, ngue n'na di mihni n'yei, n'na di mihni gaha.

²² Pe mi dahra Jesús, bi 'yēmbyo ts'unt'u:

—Ague n'yō, hingui padi te rá nsāui nā rā hyā guí āhmi. ¿Ua dā zā gui thohmi'a rā n'u ja ngue gā thocā? Porque nugā mathoguiho ja ngue di ungā yō ja'i —bi 'yēmbi.

Bi 'yenyō ts'unt'u p'uya:

—Ahá, dā zā gā ságā'be rā n'u.

²³ Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Majuani ngue ngu'a, xandōngu rā n'u ja ngue gui sāui, tengutho rā n'u ja ngue gā thocā. Mathoguiho di un'au yō ja'i tengutho ja ngue dí ungā yō ja'i. Pe nūna rā hyā guí mmammi, hīndi tocagui ngue go gā sānni to di mip'u ja mā n'yei, oque to di mip'u ja mā gaha. Mā Papá'a ya xā nzānni to di mī n'na ngu n'na mā hyo.

²⁴ Nūna rā hyā āhya yo nc'ei di n'yohu, bi mbocue 'mø mī bahya mī 'det'a yō xādi rā Jesús. ²⁵ Pe rā Jesús bi peti gātho yō xādi, bi 'yēmbi:

—Ya guí pahmū ngue yō dast'abi xā t'ets'i, co gātho mī'da yō ts'ut'abi 'bup'u ja yō hnini, gā di mānda yō ja'i. Nū te di mānda yō ts'ut'abi ngue dā 'yōtyō ja'i, gue'a øt'a. ²⁶ Pe nū'ahu, 'yo guí nne ngue guí mandathohu yō ja'i. Nū rā ja'i nne ngue xtā nhets'i rá cargo dā mefi,

guehna rā ja'i jatho ngue di mpefi dā māxyō mmic'eiui nā. ²⁷ A nū'ahu ya, nū'a dā ne di m'met'o ngue gātho yō amigo ya, guehna jatho dā gohi ngue nī mefihu nā. ²⁸ Conque rā N'yohu bí 'yē mahets'i, hīmbi 'yēhē ngue n'narbu dā mī di mandatho. Sinoque bi 'yēhē ngue di mpefi dā māxyō ja'i. 'Nē hinga hōndra 'bāxte dā 'yōt'e, asta dā dū ngue dā yāni xandōngu yō ja'i.

Rā Jesús bi 'yōthe yoho yō xādā.

²⁹ Mī bōmp'u ja rā hnini Jericó rā Jesús, bi ntet'i xandōngu yō ja'i. ³⁰ Nup'u ja rā 'yu i nthogui, mī hup'u yoho yō xādā. Mī bahyō xādā ngue guehna rā Jesús ja ngue dā thop'u hudi. Bi mūhra hmafi p'uya, bi 'yēmbi:

—Ague grā Hmu, rá mbom'meto'i rā David, dami hugga'be —bi 'yēmbi.

³¹ A nū'u yō ja'i mī 'bup'u hūhyō xādā, di hejpi ngue hīndi mmafi. Pe yō xādā p'uya, enā man'na mā'bepi ngue nts'edi gā mafi, bi 'yēmbi:

—Ague grā Hmu, rá mbom'meto'i rā David, dami hugga'be.

³² Rā Jesús bi m'māi ngue øde hmat'i. Bi zonhyō xādā p'uya, bi 'yēmbi:

—¿Te guí nne ngue di nja'au?

³³ Yō xādā p'uya bi 'yēmbi:

—Ague grā Hmu, dí nne ngue di nzo mā dā'be.

³⁴ Bi huēcyō xādā nā rā Jesús. Bi dospabi yō dā, pe 'bexpi nzo yō dā. Janangue bi mähā rā Jesús.

Rā Jesús bi yurbu ja rā hnini Jerusalén, pe espabi yō ja'i, xifi ngue yō dast'abi.

21 Nū'mø ya nī ma dā zōmp'u ja rā hnini Jerusalén, ya 'yop'u ja rā nyuni ja rā mbonza ja yō olivos. Ja jarbutho rā hnini Betfagé. Rā Jesús bi 'yet'i yoho yō xādi. ² Bi 'yēmbi:

—Nī me nū ja rā hnini bí ja nū. Nū'mø gā cut'ui rā hnini, gui tīmī p'u dā

nthat'i n'na rá burru, n'youi rá basi. Bá xoqui ngue guá siui ua. ³Nu'mø to di hec'auí ngue gui xocui rá burru, gui xihmi ngue honna Hmu. Pe dami xihmi ngue hinda ya'atho di ndäpi.

⁴Nguna bi 'yø'te para ngue di nja na te rá hya bi manná pøngahya Oja ngue bi 'yena: ⁵“Dami xihmu yø ja'i 'bup'u ja rá hnini Sión, gui 'yempha: Nuaa guí 'buhmu, ya bá ep'u ni ndast'abihu da zøcua. Pe hinga tunhni ga 'yo ni dast'abihu, bá huxa n'na rá burru ngue rá basi n'na rá mbo'øni ngue rá ndu, gui 'yempha”.

⁶Nuya yoho yø xädi rá Jesús bi map'u bi 'yet'i ngue bá si rá burru, bá n'youi rá basi. ⁷Mi zop'u 'buhra Jesús, yø tuhu yø ja'i bi gaspa yø burru ngue bi nøpa nts'ut'i. Bi hyuxra burru rá Jesús, bi ma. ⁸Xangu yø ja'i di tuns'yø tuhu ngue pøp'u ja rá 'yu ja ngue da thohra Jesús. Mi'da yø ja'i p'uya, bi sajpa yø xi yø palma ngue pøp'u ja rá 'yu. ⁹O made p'u ni ma yø ja'i rá Jesús. I 'bet'o 'da, bá 'befa 'da. Pe yø ja'i 'da ga matho ngue di johya, i ena:

—Nuna Oja, di japhna rá m'menhni 'bucua, guehna tate naya. Guehna rá mbom'meto rá David. Oja di japi. Maguese na Oja bí 'bu mahets'i.

¹⁰Nuna rá Jesús mi yarbú ja rá hnini Jerusalén. Gä bá yans'yø ja'i ngue bi nu. Di 'yembyø ja'i:

—¿Te'o ni n'yohu na n'yø?

¹¹Mi'da yø ja'i p'uya bi 'yena:

—Nuná ya, guehna rá Jesús, rá pøngahya Oja na, guehna rá mmengu Nazaret ja rá häi Galilea na.

Rá Jesús bi 'yetyø ja'i mi mpäp'u ja rá nija.

¹²Nuna rá Jesús bi map'u ja rá nija Oja. Nu'u yø ja'i mi mpäp'u thinnija, da gue'u madí ntäi, Gä bi 'yet'i. Nuya yø ja'i di pøspa yø menyü yø ja'i yap'u ni 'yehé, bi 'yennba yø mexa. Ne bi 'yennba yø

nthuts'i'u pä yø paloma. ¹³Bi 'yembyø ja'i:

—Nup'u ja rá Maca Libro, nt'ot'i p'u rá hya ngue en'Oja: “Nuna ma ngungä, ni hu ngue rá ngunga mhmat'Oja na”. Pe nu'ahu, gui øthu ngue ja di mpeti ua yø be.

¹⁴Nup'u ja rá nija, bi guatyø xädä 'nēhyø dogua p'u 'bähra Jesús ngue bi 'yøthe. ¹⁵Pe yø hmu yø mmácja conyø xännbate ngue rá ley, mi nu yø milagro øtra Jesús, 'ne bi 'yøde te mmanyø basi p'u ja rá nija, ngue enyø basi: “Nuna rá mbom'meto rá David i tate na”, enyø basi. Janangue bi mbøcue. ¹⁶Bi 'yembra Jesús:

—¿Ua hinguí øde te mmanyø basi? Dami hejpi.

Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ahá, dí øde. Pe, ua hin gadi xähmu'u yø hya nt'ot'i p'u ja rá Maca Libro, uangui ja nt'ot'i p'u te øtyø basi ya, ngue ena: “Nu yø t'ubasi, dague'u sutho, gá japi ngue da 'yets'a'i”, uangui ena.

¹⁷Bi zop'u yø ja'i p'uya, i map'u ja rá hnini Betania, ja bá n'oxpu.

Rá Jesús bi øtra za ngue rá igo.

¹⁸Mi hyaxpuya, hømbá pengui, i ma Jerusalén. Nup'u ja rá 'yu p'uya, nuna rá Jesús bi zä ngue tu manthuhu. ¹⁹Bi hyanda n'na nza rá igo p'u ja rá nen'yu. Bi ma bá nu 'mø ngue di zudi. Pe hinte mi zudi, sinoque høntho xi c'amyø xi. Rá Jesús bi 'yembra za:

—Ya hinni mantho di nzuhni ndät'a ya grá za —bi 'yembi.

'Bexpi m'manhna za ngue da 'yot'i.

²⁰Mi nu yø xädi rá Jesús ngue ya fadi øtra za, di 'yøtho hanja. Bi 'yännbuya, bi 'yembi:

—¿Hague nja ngue n'na zihmantho ya nne da 'yotra za? —bi 'yembi.

²¹Mi dahra Jesús, bi 'yembyø xädi:

—Majuani dí xi'ahu, a nu'mø gui ec'eihu xanho ngue gue'a nnu manho Oja

ngue di nja'a te guí xihmu, 'ne hinguí yobení nī mmũihũ, hinga hont'a te gá nuhu dá japá ra za dá zã gui 'yothũ, sinoque dá zã gui 'yemphũ ra nyuni ja nu: "Damí 'uegue grã nyuni, i map'u ja ra jathe", gui 'yemphũ. Ra nyuni p'uya dá 'uegue, di map'u gui xihmu ngue di ma. ²² Janangue nu'mø te guí ãphũ Oja, damí 'yec'eihũ ngue di 'da'ahũ Oja te guí ãphũ. Oja p'uya, dá 'yøt'e ngue di nja'a te gui 'yãphũ.

Nu'u yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío bi 'yãnna Jesús ngue to bi unna nt'edi te øt'e.

²³ Mí zomp'u ja ra nija ra Jesús, bi xãnnba ra hya yø ja'i. Mente xãnnbate p'uya, bi guatyø hmũ yø mmãcja conyø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, bi 'yembra Jesús:

—Ague n'yø, ¿hanja te guí øt'e? ¿To bi 'da'i ra nt'edi'a te guí øt'e?

²⁴ Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nugã xquet'a ga øt'ahũ n'na ra nt'ãnni ya. Pe gue gui xicju hanja'a ra hya ga ãn'nahũ, n'namhma ngue xquet'a ga xi'ahũ to bi 'dacã ra nt'edi'a te dí øt'ã ua.

²⁵ Xiya, ¿te'o bi unna nt'edi ra Xuua ngue bi xixyabi yø ja'i? ¿Ua Oja bi unna nt'edi, uague yø ja'itho rá nt'edi'a te bi 'yøt'e?

Yø ja'i p'uya, di n'yãnni te di dadi. Di n'yembi:

—¿Tení 'be'a ga xihmu ya 'mø? Nu'mø ga xihmu ngue Oja bi unna nt'edi te bi 'yøtra Xuua, dá 'yenju p'uya: "Xina ra hya bi manna Xuua connã ngueque, ¿hanja ngue hinga 'yec'eihũ 'mø?" dá 'yenju p'uya. ²⁶ A nu'mø ga xihmu ngue yø ja'itho bi unna nt'edi te bi 'yøtra Xuua, ya nts'udyø ja'i. Porque gãtho yø ja'i ec'ei ngue rá pøngahya Oja na ra Xuua.

²⁷ Mí dahyø ja'i p'uya, bi 'yembra Jesús:

—Hindí pacãhe to bi unna nt'edi'a te bi 'yøtra Xuua.

Mí dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Ya hinga xicju na ra hya dí ãn'nahũ, nī xinga guecã ga xi'ahũ to di 'dacra nt'edi na te dí øt'e.

Ra Jesús bi hyejpa ra hya yoho yø ts'unt'u.

²⁸ Ra Jesús bi 'yembyø ja'i yaui:

—¿Tengu p'u gdí bẽmhũ na ra hya ga mmangã ya? N'na ra n'yohu di si yoho yø ts'unt'u. Dã 'yemba n'na'u yø ts'unt'u: "Ague ts'unt'u, nī ma ra 'befi p'u ja ma huahigã", dá 'yembi. ²⁹ Nu'a ra ts'unt'u t'etra 'befi, dá 'yenthø: "Nugã hinga mma", dá 'yembrã papã. Pe m'mefa p'uya di pãhrã n'yomfeni, dá ma ra 'befi t'eti. ³⁰ Nu'a man'na rá ts'unt'u p'uya hõnda xifi ngue dá ma ra 'befi. Nuna ra ts'unt'u p'uya di n'unni ngue dá ma ra 'befi, dá 'yembi: "Ahã papã, ga mmagã 'mø", dá 'yembi. Pe himma juani ngue dá ma. ³¹ Xiya, ¿ndana guehna ya yoho yø ts'unt'u ngue bi 'yøt'e te di manda rá papã?

Mí dahyø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Gue'a ra ts'unt'u rá mudi bi ts'ofø, bi 'yøt'e te di manda rá papã —bi 'yembi.

Maõmbi 'yenna Jesús:

—Majuani dí xi'ahũ, ngue yø nguthãi 'nẽhyø xisu ngue yø 'yots'om'mãi, man'na m'met'o dá zo rá 'ye Oja'u ngue'ahũ.

³² Porque ra Xuua bi 'yøtra nxixya, bá ehẽ bi xãn'nahũ ra 'yu njuantho, pe hinga 'yec'eihũ te bi ma. Pe nuya yø nguthãi 'nẽhyø xisu ngue yø 'yots'om'mãi, bi 'yec'ei te bi manna Xuua. Pe nu'ahũ, madague'a gui nnuhu te øtyø ja'i di pãhyø n'yomfeni ngue hep'u ra nts'o ga 'yo, pe hinga ne xqui pãhni n'yomfeni ngue xqui 'yec'eihũ te bi manna Xuua.

Ra Jesús bi hyejpa ra hya n'na ra huahi ngue ra jomhmi.

³³ Damí 'yøhmũ ha rá nja na ra hya ga hyecã ya. N'na ra n'yohu bi 'yøt'a n'na rá nua'uva. Bi øt'e gã rá hãi. Bi hoqui hapu dá de'myø uva 'mø bi nja. 'Nẽ bi

hocra n'nøque hapu da mihra máhuj. Bi hyoni to da gonhui rá huahi, n'namhma ngue nu'mø bi nja yø uva, di t'unna mmehui'a te di tocabi. Bi ma yap'utho ra mmehui p'uya. ³⁴ Mi zønna pa da thucyø uva p'uya, nuna ra mmehui bi menhyø hmiqúi ngue da tu yø uva di tocabi. ³⁵ Pe nu'u yø mefi mambi 'bup'u bí ja rá huahi, bi bennbabi yø hmiqúi ra mmehui ngue bi uni. Bá ho 'da, bá pundo 'da. ³⁶ Ra mmehui p'uya man'na xangu yø hmiqúi hõmbi mennbu bí ja rá huahi. Pe nu'u yø mefi ya mambi 'bup'u ja rá huahi, mahõmbi anyø mefi bi zømp'u 'bui.

³⁷ Rá nzegui p'uya, nuna ra mmehui ya rá ts'unt'use bi mennbu bí 'buhyø mefi conhui rá huahi. Bi 'yena: “Nuyá, ma ga penhá na ma ts'unt'u ya. Nu'mø bi nu yø mefi p'uya, da nu mansu, porque ma ts'unt'u na”, bi 'yena. ³⁸ Pe nu'mø mi zømp'u 'buhyø mefi na rá ts'unt'u ra mmehui, yø mefi di n'yembi: “Nuna ya, guehna ra ts'unt'u ja ngue da gohmi ra huahi naya. Ma ga hohu ya, n'namhma ngue ya ma mmetihu ra huahi”, di n'yembi. ³⁹ Bi bennbabi rá ts'unt'u ra mmehui p'uya, bi gujmaxøts'e ra huahi, ja bá hop'u.

⁴⁰ Nuna ra Jesús, bi 'yanyø ja'i, bi 'yembi:

—Xi'mø ya bi nja ya yø hya dí xi'ahu ya, ¿teni 'be'a da 'yøtra mmehui 'mø bi zømp'u 'buhyø mefi conhui rá huahi?

⁴¹ Bi 'yenyø ja'i 'mø mi dadi:

—Te 'be'a da jap'u 'mø? Gä da hyo'u yø mefi ngue yø dondo, hindí huæqui. Nu'a rá huahi p'uya, n'nan'yo mi'da yø mefi hõnda gonhui ra huahi. Nuya yø mefi da gonhui rá huahi p'uya, nu'mø bi zønna pa da thucyø uva, di dæpra mmehui'a te di tocabi.

⁴² Ra Jesús mahõmbi 'yembyø ja'i:

—Guí pahmu xanho ra hya mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: “Nuna ra do himbi nu manho yø hyønnigu, guehna ra do brá 'bebo p'u brá fuhra jado na. Ngu-

na ra hya xa nzän'Oja ngue di nja ya. A nuju p'uya, dí emhmu ngue mazihotho te øt'Oja”, enna hya.

⁴³ Janangue nuyá, mi ja ngue xqui sohu rá 'ye Oja, pe ya hin'na ya. Nu'u yø ja'i da zo rá 'ye Oja ya, gue'u yø ja'i da 'yøtra nho i nne Oja da 'yøtyø ja'i. ⁴⁴ Nu ra ja'i da zoxma xøts'e ra do, da fõhra ja'i. A nu'mø da dæhra do ngue da zoxra ja'i, da xeni.

⁴⁵ Nu'u yø hmu yø mmæcja 'nehyo fariseo mi 'yõhna ra hya bi hycra Jesús, bi n'yo yø mmui ngue go sihna ra hya na. ⁴⁶ 'Bexque'a bi ne xti bentra Jesús ngue xtá ngot'i. Nja ngue bi zupi xti mbøcue yø ja'i, janangue himbi bent'i. Porque gætho yø ja'i embi ngue rá pøngahya Oja na ra Jesús.

Rá Jesús bi hyejpa ra hya n'na ra dants'ihme di nja.

22 Ra Jesús mahõmbi hyoni te gui hyejpa yø hya xihyø ja'i. Bi 'yembi:

²—Nuna Oja bí 'bu mahets'i di mbita yø ja'i ngue da zo rá 'ye. Æntho n'na ra dast'abi di mbita yø ja'i ngue da nu ra ngo 'mø bi nthatrá ts'unt'u. ³ Bi menhyø mefi ngue da si yø ja'i nuya xa mbita ngue da nu ra nthati. Pe nu'u yø ja'i bá ts'i, himbi ne bá ehe. ⁴ Mahõmbi menhmi'da yø mefi p'uya, bi 'yembi: “Ga 'youi, bá xihmi yø ja'i ya xtá mbitagá, ngue ya xtá nsä tengue da ts'i. Ya xtá ho ma ndani xi noqui. Ya xtá nsä xanho. Bá xihmu ngue da ehe da nu ra nthati”, bi 'yembyø mefi. ⁵ Pe yø ja'i bi ts'i himbi ne bá ehe. Nu'a n'na nc'ei bi ma dra 'befi rá huahi. Man'na nc'ei p'uya, di sigue ngue mpætho. ⁶ Mi'da yø ja'i p'uya bi bentyø nzite xi menhna ndast'abi, bi uni, bi hyo 'da. ⁷ Ra dast'abi p'uya bi 'yemmei bi mbøcue. Bi menhyø soldado ngue da ho'u yø ja'i bi ho yø nzite. Bá urpabi yø hnini ya yø hyote. ⁸ Mahõmbi 'yembyø mefi p'uya: “Nugá ya xtá nsä ngue

rá nthati di nja, pe nu'u yø ja'i ya xtá zofo, hinni 'yup'u ngue xtábá thocua'u. ⁹Pe nuya ni máhä p'u ja yø 'yu ya. To bi zä ma ja'i gui nthehu, bá xihmu ngue da ghe da nu ra nthati", bi 'yembi. ¹⁰Nu'u yø mafi p'uya bi map'u bi ja yø 'yu bi sifi. Nu hangu yø ja'i bi ntheui, gä bá si. Bá si yø ts'oc'ei, bá si yø hoja'i. Janangue bi yuhyo ja'i p'u ja ra ngu.

¹¹Rá dast'abi p'uya, mi yut'ambo rá ngu ngue da nu yø ja'i xi ts'ofu. Bi nu p'uya ngue 'bup'u n'na nc'ei hinguí he rá he tengutho yø he yø ja'i sännigo ngue ra nthati. ¹²Bi 'yembuya: "Ague n'yø, ¿hague xqui cutua ya? 'Ne hinguí he ni he tengu he yø ja'i nuya sännigo ngue nnu ra nthati", bi 'yembi. Pe nuna rá n'yohu hinte ga ndatho. ¹³Rá dast'abi p'uya bi 'yembyø mafi: "Nuna rá n'yohu 'bucua, dami turpau yø gua 'nehyo 'ye. 'Yemmi p'u thi ja rá 'bexui, ja di nzomp'u, 'ne ja di guxp'u yø ts'i", bi 'yembi. ¹⁴Porque xangu yø ja'i bi ts'ofu, pe ziyohotho yø ja'i bi thanhni.

**I nnepyo nsuiui rá Jesús
ngue da 'yembi hinguí ja
ts'edi di njutra menyu i njui.**

¹⁵Yø fariseo p'uya bi nhacahya ha di japi ngue da juppatho häi te ga ya rá Jesús para ngue da zäp'u di yapa m'mefa.

¹⁶Janangue bi menhyø n'yohu p'uya, bi máhä 'da yø ja'i rá Herodes ngue bá nyai rá Jesús. Bi 'yembi:

—Ague grá xännbate, dí pacähe ngue grá hoga n'yohu, porque gä pønmanho rá hya guí mma. Majuaní ngue guí xännbate'a rá hya nne Oja ngue gdá n'yohu. Ni xinguí su'a te mben'na'i yø ja'i. Madague'a ja yø cargo 'da yø n'yohu gui yai, pe hinguí su gui xifi ndana rá hya majuaní. ¹⁷A nuyá, dí nne guí xicje ya, ¿ua xanho ngue di njutra menyu áhra dast'abi, uague hin'na? —bi 'yembi.

¹⁸Pe rá Jesús ya patho te mbennabi yø ja'i nguehna rá nt'änni ørpe, i sãmhyatho. Bi 'yembuya:

—¿Hanja ngue guí sãmhyagahu?

¹⁹Dami 'yurcahu rá menyu nu'a gadi umhma 'mø bi gup'ahu rá menyu rá dast'abi.

Bi unna menyu p'uya ngue da nu. ²⁰Mi nu rá menyu rá Jesús, bi 'yembi:

—¿To rá hmi na n'youi rá menyu ja ua? ¿To rá thuhu na rá thuhu n'youi rá menyu?

²¹Mi dahyo ja'i yai rá Jesús, bi 'yembi:

—Guehna rá dast'abi naya —bi 'yembi.

Rá Jesús bi 'yembyø ja'i yai:

—Nu'a ja ngue gui 'yøthu ya, dami unhna rá menyu di tocabi rá dast'abi. Dague Oja p'uya, dami unhna'a te di tocabi.

²²Nuna rá hya i dahra Jesús, mi 'yøhyø nsuiui, di 'yøtho, ya himbi zä ha xti japi te mbennabi. Bi zop'u p'uya.

**Bi manna Jesús ngue
di bennate yø ánima.**

²³Nu'a rá pa'a p'uya, bi ma 'da yø salueo, nuya embi ngue hinda bennate yø ánima. Bi 'yembra Jesús:

²⁴—Ague grá xännbate, nup'u ja rá ley bi 'yotra Moisés, nt'ot'i p'u rá hya ngue ena: nu'mø bi du n'na rá n'yohu, 'ne hinda m'muhyø basi, nu rá xisu rá ánima da zogui, nu'a rá n'yohu rá ánima gue'a di nthatui rá 'danxu'a, n'namhma ngue di m'muhyø basi tengutho 'mø xti m'muhyø basi rá ánima. ²⁵A nuyá, nuua dí 'buhmu ya, xi'mø ga emhma ngue di 'bu'i yoto ma'yohu ngue edadi ncu. Nu'a rá n'yohu ma da, di nthati. Pe da 'yehra pa da du, 'ne hinda m'muhyø basi. Janangue nu'a rá n'yohu rá ánima m'mefa bi m'mui, go di nthatui rá 'danxu'a. ²⁶Pe xuet'a da du rá n'yohu 'ne hinda m'muhyø basi. Di siguetho di nthatra xisu 'mø bi du rá ndø, asta gue'mø bi du gä yoto ma'yohu. ²⁷Mi zudi ngue bi m'muhami gä yoto ma'yohu

na ra xisu p'uya, xquet'a 'nehse ra xisu da du. ²⁸ A nuyá, xi'mø ra pa dani bennate yø ánima ya, ¿dana gue'a ya yoto ma'yohu rá mmeti ra xisu? Porque gá bi m'mahmi.

²⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i yaui:

—Hinguí padí ha rá nja ra hya guí mmamhmú. Porque hinga guép'u gá ndinni mmuihu'a te ra hya nt'ot'i p'u ja ra Macá Libro. 'Ne hinguí pahmu hangu rá ts'edi Oja i ja. ³⁰ A nu'mø bi bennate yø ánima, da gohi tengutho yø anxe Oja bí 'bu mahets'i, ya hndi nthatyø ja'i. ³¹ Nuna te ra hya nt'ot'i p'u ja ra Macá Libro, ja di nequi p'u ngue di bennate yø ánima. Porque nt'ot'i p'u ra hya bi man'Oja ngue bi 'yena: “Guecá drá Ojagá ngue ra Abraham. Drá Ojagá ngue ra Isaac. Drá Ojagá ngue ra Jacob”, bi 'yen'Oja. ³² Ja di nequi p'uya ngue nup'u 'bu Oja, hinguí tu yø te yø ánima.

³³ Mi 'yøhyø ja'i na ra hya xännbate ra Jesús, yø ja'i di 'yøtho.

Nuya yø hya di manda Oja, bi manna Jesús ndana ra hya ma datho ja ts'edi da 'yøtyø ja'i.

³⁴ Mi 'yøhyø fariseo ngue ra Jesús bi dapra hya yø saduceo, bi nheca hya p'uya ngue honi ha di japra hya da xihra Jesús. ³⁵ Nu'a n'na'u yø fariseo xännbate ra ley, bi ma bá sámhya ra Jesús, bi 'yembi:

³⁶ —Ague grá xännbate, xi'u yø hya nt'ot'i p'u ja rá ley Oja, ¿dana ra hya exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i?

³⁷ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna ra hya guí ännui, guehna ra hya ngue ena: “Dami ja ndummui ngue mathoguiho guí mahmu Oja co gátho ni mmuihu. Hont'a guí mbemhmu'a”. ³⁸ Nuna ra hya naya, guehna exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i naya. ³⁹ Nuna rá yoho ra hya di manda Oja p'uya, 'ne di ja ts'edi Oja ngue da 'yø-

tyø ja'i, guehna ra hya ngue ena: “Dami mahni mmic'eiui, tengutho gni ne ngue di ma mamadi'i”, enna hya. ⁴⁰ Guehya yoho yø hya 'bet'o ya ngue gátho mi'da yø hya di manda Oja. Porque nuya gá mi'da yø hya bi 'yotra Moisés co 'neh'yø pøngahya Oja, hontho xännbabi yø ja'i ha di ma Oja, co 'neh'yø mmic'eiui di madi.

Ra Jesús bi xihyø ja'i ngue ra Cristo hinga ja'itho.

⁴¹ Nup'u 'buhra Jesús, tobe 'bärpautho yø fariseo. ⁴² Ra Jesús bi 'yembi:

—Xi'a t'embi ra Cristo, ¿ua guí pahmu to rá ts'unt'u'a?

Yø fariseo p'uya bi 'yena:

—Nu'a ra Cristo, gue'a rá mbom'meto ra David —bi 'yembi.

⁴³ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Pe ¿hanja na ra hya bi bennbabi ra Espíritu Santo ra David 'mø? Porque ra David, bi ma ngue rá Hmu'a ra Cristo. Ra David bi 'yena: ⁴⁴ “Nuna Oja, nu'mø mi zøjbagui ma Hmu, nguna ra hya bi xifi, bi 'yembi: Dami micua ja ma n'yweigá ya, asta gue'mø ga øt'e ngue guí manda gátho'u ni nsuiui”, bi 'yembi. ⁴⁵ Ja di nequi p'uya ngue ra David, nu'mø nnøn-na Cristo, ni hutí ngue rá Hmu. Janangue ra Cristo di nequi ngue hinga ja'itho, madague'a ngue rá mbom'meto ra David.

⁴⁶ Ni xinga n'na nc'ei xta mbađi te xti dahya yø hya bi manna Jesús. Bi mu'a ra pa'a p'uya ngue nuya yø nsuiui ra Jesús bi zu ngue nimantho xta 'yørpabi yø nt'änni.

Ra Jesús bi xihyø ja'i ngue hinda 'yøt'e tengutho øtyø xännbate ngue ra ley 'neh'yø fariseo.

23 Ra Jesús bi zofo gátho yø ja'i co 'neh'yø xädi, bi 'yembi:

²—Nu'u yø xännbate ngue ra ley 'neh'yø fariseo, guehya embyø ja'i ngue bi t'unyø 'befi ngue di nxännbate te ga

mbønna ley bi 'yotra Moisés. ³ Janangue nuya yø hya di manda ngue gui 'yøthu, dami 'yec'eih. Nu'mø te di 'bep'ahu ngue gui 'yøthu, dami 'yøthu. Pe 'yoguí øthu tengutho ga 'yo ya yø xännbate ya, porque nuyá, nu'a ra hya xännbate, hinga gue'a øt'a. ⁴ A nuna ra ley xännba yø ja'i ngue da 'yøt'e, hincjongui hāt'i da 'yøt'e. Porque entho ra ndate 'beni di dityø ja'i, pe yø ja'i hincjongui hāt'i da duts'i. Ni xinga n'na rā saha di nne di mfāxte ngue di tøxra 'beni. ⁵ Nu te gā øt'e, ga 'yøt'e ngue hønthon di 'yexpu ha 'buhyø ja'i. Porque di ho te øt'e, ngue nup'u ja yø de 'nep'u ja yø guyuni, xa cuatyø sacua ngue nt'ot'i rā hya Oja. 'Nē di ho ngue söt'a häi yø he. ⁶ Nup'u ha øt'a ngo yø ja'i, da guep'u ja yø nija, huantho yø nthuts'i tate xanho ngue ja hup'u. ⁷ 'Nē di ho ngue nup'u ja yø tai, di respeta yø ja'i ha gui zengua. 'Nē di ho 'mø t'embí ngue yø xännbate.

⁸ Pe nu'ahu, 'yo guí nne gui 'yexu ngue di hu'ahu yø ja'i ngue gyø xännbatehu. Porque n'natho ni xännbatehu 'bui, gue'a embyø ja'i ngue ra Cristo'a. A nu'ahu, gā gadi ncuthoh. ⁹ Nua ja ra häi, 'yo toni ja'i gni hutí ngue ni Papáhu. Porque nu'a ni Papáhu, hōnda n'na i 'bui, pe mahets'i bí 'bui. ¹⁰ Yo guí nne da 'yøt'e ngue yø hmu'ahu yø ja'i. Nu'a da 'yøt'e ngue yø hmu yø ja'i, hōndra Cristo'a ra hmu. ¹¹ Nu ra ja'i di mpefi ngue fāxrá mmic'eíui, guehna tate na ngue gātho'ahu. ¹² Porque nu'a nne ngue man'na di hnu mansu, gue'a man'na ts'utho hnu mansu'a. Pe nu'a øt'e ngue hincjongui hnu mansu p'u ga mbeni, gue'a man'natho hnu mansu'a.

**Rā Jesús bí mā te øtyø xännbate
ngue rā ley, da guehyø fariseo.**

¹³ Ague gyø xännbatehu ngue rā ley conyø fariseo, hague ngu rā n'u gui thohmu, ngue himma juani gyø hoja'ihu. Go guí cothu rā 'yu, hincjongui japhu yø

ja'i ngue da zo rā 'ye Oja bí 'bu mahets'i. Ni xinga gue'ahu guí nne gui sohu rā 'ye Oja. Nu'u yø ja'i nne ngue da zo rā 'ye Oja, hincjongui japhu.

¹⁴ Ague gyø xännbatehu ngue rā ley conyø fariseo, hague ngu rā n'u gui thohmu, ngue himma juani gyø hoja'ihu. Porque guí tunnbahu yø ngu yø 'danxu. Guí hāt'i ngue guí embi gui xännbahu te pets'i. Pe para ngue guí corpahu yø dá yø ja'i, ndø ya'atho guí mmat'Ojahu. Pe nuyá, mathoguihu rā castigo gui thohmu ngue guí njahu p'u.

¹⁵ Ague gyø xännbatehu ngue rā ley conyø fariseo, hague ngu rā n'u gui thohmu, ngue himma juani gyø hoja'ihu. Ndap'u bi zā gui 'yohu ua ja ra häi, gui 'daxhu yø jathe ngue gui homhmu yø ja'i da denna hya guí xännbatehu. Nu'mø ya gā 'bāthu n'na ra ja'i ngue da denna hya guí xännbatehu, nuna ra ja'i gui 'bāthu, da gohi ngue ndoble rā castigo da thop'u ja ra nidu ngue'ahu.

¹⁶ Nu to gā guí xännbatehu rā hya 'nē hincjongui pahmu teni bønna hya guí mmamhmu, hague ngu rā n'u gui thohmu. Porque nuya yø ja'i di yat'a n'na rā hya ngue da 'yøt'e, 'nē bi 'yexa ntestigo rā nija, guí xännbatehu yø ja'i ngue hincjongui ja ts'edi di nja'a rā hya bi man'na ja'i. Pe nu rā ja'i exa ntestigo rā oro ja mbo rā nija, guí xihmu rā ja'i ngue ja ts'editho da 'yøt'a te rā hya bi mā. ¹⁷ Pe ngue mā'bedi ni mmuihu, hincjongui timhmu teni bønna hya guí mmamhmu. ¿Ua guí emhmu ngue mits'u tate rā oro ngue rā nija, nuna øt'e ngue xanduxqui rā oro? ¹⁸ Xquet'a nuya yø ja'i exa ntestigo rā altar ngue tema hya di yatra ja'i da 'yøt'e, guí xännbahu rā ja'i ngue hincjongui ja ts'edi da 'yøtra ja'i'a rā hya bi mā. Pe nu'mø ngue bi 'yexa ntestigo rā ja'i'a rā 'bøt'e xa jāxp'u ja rā altar, guí xihmu rā ja'i ngue ja ts'editho da 'yøtra ja'i na rā hya bi mā. ¹⁹ Pe ngue mā'bedi ni mmuihu, hincjongui timhmu teni bønna hya guí mmamhmu.

¿Ua guí ɛmhm̄u ngue m̄its'u tate ja rá ts'edi rá 'bòt'e ngue rá altar, ngue'a ga nduxqui rá 'bòt'e? ²⁰Pe nu rá ja'i ngue exa ntestigo rá altar hinga hõndra altar exa ntestigo, sinoque exa ntestigo'a te gä ja p'u ja rá altar. ²¹A nu rá ja'i ngue exa ntestigo rá nija, hinga hõndra nija exa ntestigo, sinoque gue'a Oja 'bup'u ja rá nija exa ntestigo rá ja'i. ²²Xi mman-gu rá ja'i exa ntestigo mahets'i, gue'a rá nthuts'i Oja espabi ntestigo. Da guese Oja p'uya, porque go bí hup'u bí ja rá nthuts'i mahets'i'a.

²³Ague gyø xännbathu ngue rá ley conyø fariseo, hague ngu rá n'u guí thohmu, ngue himma juani gyø hoja'ihu. Nu'a ra diezmo gadi unhn̄u Oja, gadi un-ni te gä guí timhm̄u asta ra xac'andehe gadi unhn̄u rá diezmo Oja. Da guehra anís, da guehra comino gadi unhn̄u rá diezmo Oja. Ya xanho ngue nguna guí øthu, pe nup'u ja rá ley, i mmamp'u man'na rá hya ngue ja ts'editho guí 'yøthu. Porque nt'ot'i rá hya ngue mahy-onitho guí n'yo manhohu, 'ne di nja ni nhuecatehu, 'ne majuan̄i ngue gä da gue'a te gdi n'yohu. Guehna rá hya ja ts'editho ngue guí 'yøthu naya, da guehra diezmo dami siguetho guí unhn̄u Oja. ²⁴Nuya te gama hya guí xännbathu, 'ne hinguí pahmu te ni bõni. Go guí ørpahu masu ya yø hya zits'utho ja ts'edi, pe nuya yø hya ma datho ja ts'edi ngue guí 'yøthu, hinga eguí ørpahu masu xanho ya.

²⁵Ague gyø xännbathu ngue rá ley conyø fariseo, hague ngu rá n'u guí thohmu, ngue himma juani gyø hoja'ihu. Porque maxøts'etho di nequi ngue gyø hoja'ihu, pe mbo ni mmuihu, gyø behu ngue hont'a te pes'yø ja'i so ni mmui guí hyannbahu. ²⁶Ague gyø fariseohu, hinguí tinni mmui teni bõn'a guí øthu. 'Be da bo mbo ni mmuihu, n'namhma ngue 'nehma xøts'e ni do'yohu di nequi ngue xtanho.

²⁷Ague gyø xännbathu ngue rá ley conyø fariseo, hague ngu rá n'u guí thohmu, ngue himma juani gyø hoja'ihu. Porque nu'ahu, tengutho yø panteón, ngue mazihotho guí nequi maxøts'e ngue mat'axqui, pe mbo yø panteón mandø nts'otho ngue yup'u yø do'yo yø ánima. ²⁸Guí njathu p'uya, maxøts'etho di nequi ngue xanho te gni 'yohu, pe mbo ni mmuihu, madits'u ha dadi nequi p'u'a tengue majuan̄i, hõndra nts'o i ja mbo ni mmuihu.

²⁹Ague gyø xännbathu ngue rá ley conyø fariseo, hague ngu rá n'u guí thohmu, ngue himma juani gyø hoja'ihu. Nuya yø pøngahya Oja xa tho man-jam'mø, go gadi hojpahu yø panteón. Nuya yø ánima xa 'yøtra nho, asta xcá japhu yø dõni yø do 'bäp'u ha o yø ánima. ³⁰Guí ɛmhm̄u p'uya: "Nu'mø xcabá m'muhmu'u yø pa bá m'muhma mboxitahu, hinxca faxu ngue xca hohu yø pøngahya Oja", guí ɛmhm̄u. ³¹Pe nu'mø ngue nguna rá hya guí mmamhm̄u, ya guí pahmu xanho ngue yø basi'ahu yø hyote nuya bi hyopyø pøngahya Oja. ³²¿Te guí tømhm̄u ya? Dami 'yøthu nts'edi tengutho xa 'yøt'a m'met'o ni mboxitahu.

³³Guí 'buhmu tengutho yø c'eya ngue n'youi rá ndate. ¿Ha di zä guí mpomhm̄u rá castigo p'u ja rá nidu? ³⁴A nuyá, ga penhnä yø pøngahya p'u ha guí 'buhmu, ga penhnä p'u yø bamhya, ga penhnä p'u yø xännbate. Nu 'da'u p'uya guí hyohu, guí cuathu rá pont'i. Mi'da p'uya, guí umhm̄u p'u ja yø nija. Mi'da p'uya guí cuhm̄u, nu'mø bi 'dagui ngue di ma mi'da yø hnini, guí mma guá homhm̄u. ³⁵Janangue nup'u ha guí 'buhmu, gä ja da ma ma pen'nahu p'u rá castigo i ja ngue di nja ngue yø hoja'i xa tho. Da fup'u bá tu rá hoja'i Abel asta guerp'u i ntu rá ts'unt'u rá Berequías, nuna rá Zacaría bi hyo ni mboxitahu p'u ha guí nhyacui rá nija rá altar. ³⁶Majuan̄i dí xi'ahu ya, ngue nuna

rá castigo ja ngue di nja, nguna da thogui gátho yø ja'i 'buhya.

Rá Jesús bi dár'man'u rá mmui 'mø mi hyandra hnini Jerusalén.

³⁷Ague gyø mmenguhü Jerusalén, gue'e gui hophü yø pøngahya Oja, da gue'u yø mamhya Oja bi 'ben'nahü gui pãndothohü. Xangu yø nniði dá ne ngue ga pen'nahü tengutho rá øni 'mø di pe-tyø basi ngue di huits'i conyø zahua, dadi ja'ahü p'u. Pe hinga nehü. ³⁸A nuyá, da hyc'ahü p'u Oja ya. ³⁹Dí xi'ahü ngue ya hinni mantho gui nnuju asta gue'mø da 'yehra pa gui 'yemhmü: “Di japrã m'menhni Oja bá penhua”, gui 'yemhmü.

Bi manna Jesús ngue bá ep'u rá pa da xotra nija.

24 Nuna rá Jesús mi bømma xøts'e rá nija, ya ja ngue da ma. Bi guatyø xädi ngue uti te ja rá nija. ²Rá Jesús bi 'yembi:

—Ya guí nnuhü te ja rá nija ya. Pe ga xi'ahü'a te majuani. Nuna rá nija naya, bá ep'u rá pa da xotyø ja'i na. Xøgue di nxudi, hin hapu nmi nequi rá nija.

Bi manna Jesús te di nja hante rá nzegui yø pa.

³Nup'u ni hyandra nija, ja ni gop'u rá nyuni bí ja rá mbonza ja yø olivos. Ja i mep'u yø xädi rá Jesús. Bi mip'u bi zøni. Bi guatyø xädi p'uya ngue yasui, bi 'yembi:

—Dí nne gui xicje njam'mø di nja ya yø hya guí mma, ngue da xotra nija yø ja'i. 'Ne dami xicje tema hmeya di nja'mø guá ehé, da gue'mø bi gua'a nximhäi, te 'be'a má hmeya di nja.

⁴Mi dahra Jesús, bi 'yembyø xädi:

—Dami mfähmü xandønho, 'yo guí nne ngue to da hyä'ahü. ⁵Porque xangu yø ja'i di n'yo ngue da 'yembyø ja'i: “Go guecã drã Cristogã ya”, da 'yembi. Gue'a di hyät'i xangu yø ja'i'a p'uya. ⁶Nu'mø gá

'yøhmü ngue ya ja yø datunhni, ogue gui 'yøhmü ngue ya ja ngue di nja yø tunhni, 'yo sä guí suhü. Porque jatho ngue ya ngu'a ja ngue di nja. Pe hinga gue'u yø hmeya'u ngue rá nzegui. ⁷Da nangyø nación ngue da 'yørpa rá tunhni mi'da yø nación. Da nangyø dast'abi ngue da 'yørpa rá tunhni mi'da yø dast'abi. Di nja yø thuhü, di nja yø guehi. Di 'yan'ahäi ndap'u bi zã. ⁸Ja da fup'u rá n'u ja ngue da tho'a m'mefa yø ja'i p'uya.

Bi xihyø xädi rá Jesús ngue da zã rá n'u, da ts'ui.

⁹Da ma madä'i ngue da ma ma'uni'ahü, 'ne da tho'ahü. Ndap'u bi zã da zä'ahü yø ja'i ngue guí ec'eigahü. ¹⁰Xangu yø ja'i da hyc'p'u yø nt'ec'ei. Asta di dase yø mmi'yec'eiui da zäi. ¹¹Xangu yø fehni pøngahya di m'mui, da 'yena ngue Oja di bennbabi rá hya da ma. Gue'a di hyät'i xangu yø ja'i'a. ¹²Nu'mø ya bi zehra nts'o, xangu yø ja'i da 'yepu'a gui mahyø mmi'yec'eiui. ¹³Pe nu rá ja'i hinda hyegagui, xinda hangü rá n'u da thogui, gä da zeti, guehna rá ja'i di nyannã te na. ¹⁴Hante ngue da zegui te ja ngue gä di nja, da ma ma'yoni na rá hoga 'da'yo hya gä rá nguni mximhäi n'namhma ngue gátho yø ja'i da bad'i ha di njap'u di nzo rá 'ye Oja.

¹⁵Xquet'a gui nnuhü ngue di nja ya yø hya bi manna pøngahya Daniel, ngue nup'u ja rá xequi maduxquibi, ja di ts'omp'u yø ja'i. (A nuyá, nu rá ja'i di xädi, di n'yo rá mmui 'mø bi nu ngue di nja ya yø hya ja ua.) ¹⁶Nu'mø gá nuhü ngue ya bi nja'a p'uya, nu yø ja'i di 'bup'u ja rá häi Judea, da 'dagui, di map'u ja yø xanthø. ¹⁷Nu rá ja'i di tøhma xøts'e rá ngu, 'yo di enã ngue di ma mbo rá ngu ngue te da ha, sinoque da 'dagui. ¹⁸Nu rá ja'i di 'yo rá 'befi, hindi ma rá ngu ngue da ca rá tuhü, sinoque da 'dagui n'nahmantho. ¹⁹Pe huecate yø xisu di

hadyo basi'a ra pa'a, ogue di sudyo basi.
²⁰ Dami 'yaphu Oja ngue nuya yo hya ja ua, hinda gue'mo ra pa ngue xta nse di nja, ni xinga gue'mo ra pa ngue ra ts'aya di nja. ²¹ Porque xandon'utho te da thohyo ja'i'a ra pa'a. Nu te di nja, hinjam'mo xa njap'u asta gue'mo mamba fu'a nximhai. 'Ne ya hinni mantho da hnu ngue mahondi njap'u. ²² Nuna Oja, ya xa nzani ngue hinga ya'atho yo pa di nja na ndate na. A nu'mo ngue ya'atho di nja, ya hinjonda bongui. Pe da 'yot'e ngue da thotho, porque Oja di mahya yo ja'i ya xa huanhni.

Ra Jesús bi ma ngue di n'yo xangu yo ja'i da ne ngue da hyätya yo ja'i ya ec'ei.

²³ Nu'u yo pa'u, 'yo sä gui ec'eihu ya yo ja'i da 'yen'ahu: "Nuua, ja bi 'bucua ra Cristo", ogue da 'yen'ahu: "Ninguehnu ja bi 'buhnu", da 'yen'ahu. ²⁴ Porque xangu yo ndobethani di n'yo ngue da 'yembyo ja'i: "Go gueca drá Cristogä ya", ogue da 'yembi: "Go gueca rá pongahyagä Oja ya", da 'yena. 'Ne da zä da 'yotyö milagro. Nuya yo milagro da 'yot'e, guehya da ne ngue di hyätyo ja'i nuya yo thanhni Oja ya. ²⁵ Pe nuyä, dädi 'bet'o'ahu ya yo hya ja ngue di nja m'mefa.

²⁶ Nu'mo toni ja'i da 'yen'ahu: "Nunu bi ja ra dapo, ja bi 'buhnu ra Cristo", da 'yen'ahu, 'yo sä gui pähä p'u ha da si'ahu. Ogue da 'yen'ahu: "Nup'u bi ja n'na ra cuarto ma'yagui, ja bi 'bap'u", da 'yen'ahu, 'yo sä gui ec'eihu. ²⁷ Porque nu'mo bi zonna pa da ehra N'yohu di 'ye mahets'i, gätho yo ja'i da nu. Tengutho ra huei 'mo bi yot'i, Gä handyo ja'i ndap'u bi zä. ²⁸ Nup'u ha di 'buhyo ja'i ni 'yup'u da thaspa ra güenda, ja di njap'u ra castigo.

Bi manna Jesús ngue mahonda ecua ja ra ximhai.

²⁹ Nu'mo bi tho'u yo ndate di nja, di mexui ra hyadi 'nehra zana. Da tähyo

sø bí ja mahets'i. Nu te Gä bí ja maya, Gä di pädi ha thogui. ³⁰ Nunu maya, di nja ra hmeya ngue ra N'yohu di 'ye mahets'i. Ndap'u bi zä dara zonyo ja'i 'mo bi thandra N'yohu di 'ye mahets'i, da n'youi ra gui. Da nu yo ja'i ngue maguese, porque mathoguitho ja rá ts'edi. ³¹ Ngu di nya ra corneta, nu'u yo anxé da n'youi, da menhni Gä rá ngani nximhai, ngue di perpabi yo ja'i nuya xa huanhni.

Bi nhyejpabi ra hya n'na nza ra igo.

³² Dami pahmu na ra hya Gä hycä ya, ngue gdä hyejpabi ra hya n'na nza ra igo. Nu'mo ya bi c'amyö 'yeza ngue bi 'dogui, gui pahmu p'uya ngue ya ni ma di pat'i xanho häi. ³³ Nguna ra hya ja ngue di nja ya. Nu'mo Gä nuhu ngue bi nja ya yo hya dí xi'ahu ya, dämi pahmu ngue ya xma nguerputho Gä ma ehé. ³⁴ Nuya yo hmeya dí xi'ahu ya, dämi pahmu ngue guehya di nja ya hante ngue da du yo ja'i 'buhyo pa ja p'uya. ³⁵ Nu te bí ja maya, 'ne'cua ja ra häi hingui zai. Pe nuna ra hya dí mmangä, ja para zantho na.

Hingui fadi tema pa da ep'u ra N'yohu di 'ye mahets'i.

³⁶ I pase Oja tema pa di nja ya yo hya dí xi'ahu. Ni xingyo anxé di pädi, ni xinga gueque dí pädi tema pa di nja, madague'a ngue rá Ts'unt'ugui Oja. ³⁷ Tengutho bá nja'mo yo pa mamba m'muhra Noé, xquet'a ngu'a di nja'a ra pa da ehra N'yohu di 'ye mahets'i ya. ³⁸ Porque nu'a ra pa'a, mi sihme yo ja'i, mad'i nthati 'da, ja t'äpyö t'ixu 'da. Pe himbi unna güenda yo ja'i te ja ngue di nja, asta ja gue'mo ra pa mi yurbu ja ra barco ra Noé. ³⁹ Ja bi bahyo ja'i te ja ngue di nja'mo ya jap'u ra ndate 'ye bi juadi gätho yo ja'i. Mahondi njarbutho yo ja'i 'mo bá ehra N'yohu di 'ye mahets'i ya. ⁴⁰ Nu'a ra pa'a, yoho yo n'yohu 'dap'u dädi mpefi. N'na nc'ei da ts'its'i, n'na nc'ei da gohi. ⁴¹ Yoho yo xisu

'dap'u di ncūni. N'na nc'ei da ts'its'i, n'na nc'ei da gohi.

⁴² Janangue dami ndo'matehu, porque hinguí padí tema pa, tema ora da ep'u ni Hmuhu. ⁴³ Dami pahmu na ra hya ja ua, ngue n'na ra mmennigu, nu'mo da badi tema ora da zohra be p'u ja ra ngu'a di nxui, di mfadi xanho, hindi n'aha. Porque hindi n'uni da sojpa ra ngu ngue da fe. ⁴⁴ Xquet'a dami njathu p'uya, dami ndo'matehu. Porque nu'a ra ora ngue hinte di so ni mmuihu, xi'mo gue'a ra ora da zohra N'yohu di ye mahets'i'a.

Rā Jesús bi hiejpa ra hya yoho yø hmiqiu, n'na ra hmiqiu ngue ra 'yøde, n'na ra hmiqiu ngue hingrá 'yøde.

⁴⁵ Ga xi'ahu te 'be'a da 'yotra ja'i bi dinna mmui hanja ra hya, nu te sifi da 'yot'e, gue'a da 'yot'a. Guehna tengutho n'na ra hmiqiu ngue da ma mafati te'o 'bup'u ja ra ngu rá hmu. Nu'mo bi zonna ora di nsihme yø ja'i mafati, da 'uini. ⁴⁶ Ra mmenthi di nthuei ra hmiqiu nuna da 'yot'e te di 'bep'rá hmu. Nu'mo bi zohra hmu da dini ngue dadi mpefi. ⁴⁷ Majuani dí xi'ahu ngue nu te ga pesra hmu, ga di fätrá hmiqiu. ⁴⁸ Pe nuna ra hmiqiu ngue ra ts'oc'ei, da 'yemp'u ja ra mmui ngue him'be da zohra hmu. ⁴⁹ Da mudi da mutyø mmimhmiqiu. Da ma ra hmihni p'uya. ⁵⁰ Nu'a ra pa ra ora ngue hinguí t'om'rá hmu, da gue'a ra ora da zø'a. ⁵¹ Nu'a rá hmu p'uya, mathoguitho da mei, pets'i ngue da xeni. Di 'yemp'u ni gohyø ja'i himma juani yø hoja'i. Ja di nzomp'u p'uya, ne ja di guxpu yø ts'i.

**'Det'a yø hmute i hiejpa
ra hya ra Jesús.**

25 Nuya yø ja'i ya o rá 'ye Oja, gui nhyejpabi 'det'a yø hmute bi duxyø nyot'i ga zø conna aceite. Guehya ndo'mate ngue di hyonna novia 'mo bi zohra ndo bá ep'u. ² Nuya 'det'a yø

hmute p'uya, cut'a'u yø m'memmui, ximmi cut'a'u yø njammui. ³ A nu'u cut'a yø hmute ma'bedi yø mmui, bi duxyø nyot'i, pe himbi dux hman'na ra aceite da hyom'mø bi guahra aceite ga zø yø nyot'i. ⁴ A nuya yø hmute ngue yø njammui bi duxyø nyot'i, pe bi dux hman'na ra aceite da hyoni. ⁵ A nu'a ra novio ntho'mi p'uya, hinha ni 'yani. Mi netha yø hmute p'uya, ga bi n'aha. ⁶ Mi zo made ra xui p'uya, bi t'ode ngue bá enna hmafi n'na nc'ei, bi 'yena: "Bá eua ra novio ya. Ga 'yo ni ma güi c'athu", bi 'yembyø hmute. ⁷ Mi nanguí gätho yø hmute, ya mi ts'utho zø yø nyot'i, bi ne xta xirpa man'na ra aceite ngue di nzø xanho. ⁸ Nuya cut'a yø hmute ma'bedi yø mmui bi 'yembya yø hmute ngue yø njammui: "Dami 'dacjets'u ni aceiteui, porque ma nyot'igähe ya nne da hueti", bi 'yembi. ⁹ Pe nu'u yø hmute ngue yø njammui, entho 'mø mi dadi: "Hinda zä'a, porque nu'mo ga 'da'ähe ra aceite gui homhmu, m'mefa ya hin'yu te di nzø ma nyot'ihe. A nuyá, man'na xanho ni mähä p'u bí 'bä ra aceite, bá tanna aceite gui hyomhmu", bi 'yembi. ¹⁰ Bi ma ra than'aceite'u yø hmute ma'bedi yø mmui p'uya. Pe ra novio ya bi zøho. A nuya yø hmute ya xi nsä, 'da i yuthu mbo ra ngu ra novio ya. Bi no'ra goxthi p'uya. ¹¹ Mi ma n'not'e ra goxthi p'uya, ja bi zø'u mi cut'a yø hmute xi ma ra than'aceite, bi 'yembuya: "Ague grá hmu, dami xogähe ra goxthi", bi 'yembi. ¹² Pe ra novio bi 'yembi: "Majuani dí xi'ahu ngue nugä hindi pa'ahu", bi 'yembi. ¹³ Dami njathu p'uya, ya xqui nsähu 'mø ra pa da ep'u ra N'yohu di ye mahets'i. Porque hinguí pahmu tema pa, tema ora da ehe.

**Bi hycra hya ra Jesús ngue ra
menyu bi ma mafati yø mefi.**

¹⁴ Nuna Oja bí 'bu mahets'i di manda yø ja'i ua, gui nhyejpi tengutho n'na ra n'yohu ja ngue da ma n'na ra häi

yap'utho. Bi zonhyø mefi ngue di dāprá menyu, da 'yørpabi rá 'befi mente rá pa da ma. ¹⁵N'na ngu n'na yø mefi bi unna menyu hangu da zä da 'yørpabi rá 'befi. Nu'a n'na rá mefi bi unni cut'a mahuahi rá menyu. Man'na rá mefi p'uya, bi unni yo mahuahi rá menyu. Man'na rá mefi p'uya, bi unna n'na mahuahi rá menyu. Mi dāpra menyu yø mefi na rá hmu, bi ma yap'utho p'uya. ¹⁶Nuna rá mefi bi ndāpi cut'a mahuahi rá menyu, bi 'yørpá rá 'befi rá menyu bi t'unni. Mi cut'a mahuahi rá menyu bi dāha. ¹⁷Nuna rá mefi bi ndāpi yo mahuahi rá menyu, bi 'yørpá rá 'befi rá menyu bi t'unni. Mi yo mahuahi rá menyu bi dāha. ¹⁸Pe nuna rá mefi bi ndāpa n'na mahuahi rá menyu, bi 'ya'ma n'na rá ots'i. Ja bi gärpa p'u rá menyu rá hmu.

¹⁹Mi ma ya'atho yø pa p'uya, bi zøhrá hmu yø mefi. Bi 'yørpabi rá güenda'a rá menyu xi däpi. ²⁰Rá müdi bi zo'a rá mefi xi däpi cut'a mahuahi rá menyu. Gä bi dāprá hmu'a 'det'a mahuahi rá menyu mi ha. Bi 'yembi: "Ague grá hmu, cut'a mahuahi rá menyu gá däqui, pe jaua mi cut'a mahuahi rá menyu dá taha", bi 'yembi. ²¹Nu'a rá hmu p'uya bi 'yembrá mefi: "Ya xanho grá hoga mefi, hingá nhyetho. Gá pømmanho co nu'a zits'u rá menyu dá fät'a'i. A nuyá, man'na xangu ga fät'a'i ya. Nuyá hangu ra pa di nja'i mpähä ya", bi 'yembi. ²²Bi zø'a rá mefi xi ndāpi yo mahuahi rá menyu p'uya. Bi 'yembrá hmu: "Ague grá hmu, yo mahuahi rá menyu gá däqui, pe jaua mi yo mahuahi rá menyu dá taha, ya goho mahuahi'a ya", bi 'yembi. ²³Rá hmu p'uya bi 'yembrá mefi: "Ya xanho grá hoga mefi, hingá nhyetho. Gá pømmanho co nu'a zits'u rá menyu dá fät'a'i. A nuyá, man'na xangu ga fät'a'i ya. Nuyá hangu ra pa di nja'i mpähä ya", bi 'yembi. ²⁴Rá nzeuguitho bi zø'a rá mefi xi ndāpa n'na mahuahi rá menyu p'uya. Bi 'yembrá hmu: "Ague grá hmu, nugä dí

padí ngue guí ya manzaqui. Guí ä'a te hinxca taha. Guí xoc'a te hinxca pefi. ²⁵Janangue nugä dí su'i. Dá cät'ä hai ni menyu. Pe nuyá, jaua na te ni mmeti ya", bi 'yembi. ²⁶Nu'a rá hmu p'uya bi 'yembrá mefi: "Ua go grá ts'omefi n'yø, gue grá ndø danhyei. Guí engui ngue dí äcä'a te hinxta taha. Guí engui ngue dí xocä'a te hinxta pefi. ²⁷Uangui xtä nzä xqui dä mä menyugä p'u ja rá banco. Nu'mø ma søhø, uangui xti ndäcrá nzäbi ma menyu", bi 'yembi. ²⁸Nuna rá hmu p'uya bi 'yembyø mefi 'bup'u: "Nuna rá mefi 'bucua, dami hyannbau'i'a n'na mahuahi rá menyu ha. Dami unnui rá menyu'a rá mefi ha 'det'a mahuahi rá menyu. ²⁹Porque nu'a rá mefi ya xangu rá menyu ha, gue'a man'natho ma t'unni'a. Pe nu'a rá mefi zits'utho ha, da thannbabi'a zits'u rá menyu ha. ³⁰A nuna rá mefi hingui nne te dá mefi, dami 'yemhmu p'u thi na. Ja di nzomp'u 'ne ja di guxp'u yø ts'i", bi 'yembi.

Gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi da thaspa rá güenda.

³¹Nuna rá N'yohu di 'ye mahets'i, mø bá ehē ngue di ndast'abi, da n'youi yø anxē. Nup'u da mi, ja di njap'u rá ts'ut'abi. ³²Gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi ja di mpeti p'u di hut'i. Di 'ueque n'na ngu n'na yø ja'i tengutho rá mände'yo 'mø sicyø chivo p'u ha 'buhyø de'yo. ³³Nu'u yø de'yo di go'a n'yei, nu'u yø chivo di go'a ngaha. ³⁴Nu'a rá dast'abi da 'yembyø ja'i di go'p'u ja rá n'yei: "Bí 'yemhu ua dí 'bui, di jap'ahu ma Papá. Porque ngu'a bá sänni ngue di nja hante ngue di nhohra ximhäi, ngue nuua ha dí manda ja guí m'muhmu ua. ³⁵Porque nugä dá ntü manthuhu, pe gá 'dacju rá hme dá si. Nu'mø ma nthuthe, gá 'dacju rá dehe dá si. Nu'mø ma n'yo n'nanni n'na rá häi, gá 'dacju rá ts'äya. ³⁶Nu'mø hin'yü rá ulu ga he, gá 'dacju rá ulu dá he. Nu'mø ma

hyenni, gá ma güi zenguagahu. Nu'mø ma o ra fädi, gá ma güa nuju", da 'yembi.

³⁷ Nuya yø ja'i ya bi nhohyø ts'oqui, da 'yembra Hmu: "Ague grá Hmu, ¿njam'mø dá nu'ahe ngue gui tu manthuhu, 'ne dá 'da'ahe ra hme gá si? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gui tũthe, 'ne dá 'da'ahe ra dehe gá si? ³⁸ ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gá n'yo n'nanni n'na ra häi, 'ne dá 'da'ahe ra ts'äya? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue hin'yu ra ulu gui hye, 'ne dá 'da'ahe ra ulu gá hye? ³⁹ ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gá hyenni, ogue gá 'yo ra fädi, 'ne dá ma di zengua'ahe?" ⁴⁰ Nu'a ra dast'abi da 'yembyø ja'i: "Majuani dí xi'ahu, ngue nu'a te gá gá 'yøpahu ya ma cugá 'bucua, madague'a hinguí nnu mansu yø ja'i, pe nu te ra 'bäxte gá 'yøpahu ya, go gá fäxcahu'a", da 'yembi.

⁴¹ Ra dast'abi p'uya da 'yembyø ja'i ni gop'u ja rá gaha: "Dami 'uehmu ua dí 'bui, porque hinguí nnu manho'ahu Oja. A nuyá, guí mmähä ra castigo ja ra sibi i ja para zantho. Guehna ra sibi bi zän'Oja ngue di ma ra zithu co 'ne'u yø anxe teni. ⁴² Porque nugá, nu'mø ma ntũ manthuhu, hingá 'dacju ra hme xcá si. Nu'mø ma ntũthe, hingá 'dacju ra dehe xcá si. ⁴³ Dá n'yo n'nanni n'na ra häi, pe hingá 'dacju ra ts'äya. Ja'mø hin'yu ra ulu ga he, pe hingá 'dacju ra ulu xcá he. Bi nja ra ora dá hyenni, 'ne dá o ra fädi, pe hingá ma güi zenguagahu".

⁴⁴ Mi da'u yø ja'i ts'o p'uya, bi 'yembra Hmu: "Ague grá Hmu, ¿njam'mø dá nu'ahe ngue gui tu manthuhu, 'ne hindá 'da'ahe ra hme xqui si? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gui tũthe, 'ne hindá 'da'ahe ra dehe xqui si? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gá n'yo n'nanni n'na ra häi, 'ne hindá 'da'ahe ra ts'äya? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue hin'yu ra ulu gui hye, 'ne hindá 'da'ahe ra ulu xqui hye? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gá hyenni, ogue gá 'yo ra fädi, 'ne hindá ma xcabi zengua'ahe?"

⁴⁵ Ra dast'abi p'uya da 'yembi: "Majuani

dí xi'ahu, ngue nu'mø hin temá 'bäxte gui 'yøpahu ya yø ja'i 'bucua hinguí nnu mansu yø ja'i, go gueque hinguí nne gui fäxcahu", da 'yembi. ⁴⁶ Nuya yø ja'i ya, guehya da ma ra castigo para zantho ya. A nu'u yø ja'i ya bi nhohyø ts'oqui, di t'unna te para zantho.

Yø nsuiui ra Jesús ya sänni ngue da hyo.

26 Ra Jesús, mi juadi bi ma gätho ya yø hya ya, bi 'yembyø xädi:

²—Guí pahmu ngue manyo patho di nja ra ngo ngue ra pascua ya. Da gue'mø edi ja ra ngo da ma ma dá ra N'yohu bí 'ye mahets'i ngue da ma ma cuati ra pont'i.

³Nu'u yø hmu yø mmäcja conyø xännbate ngue ra ley, conyø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, gá bi mpeti p'u ja rá ngu ra Caifás, nuna ra 'bet'o mmäcja. ⁴Ja bi nheca hya p'u, bi zänni ha di japi ngue di benra Jesús da hyo. ⁵Nuna ra hya bi zänni, di n'yembi:

—Hinga gue'mø era ngo di mbent'i, n'namhma ngue hindá nangyø ja'i, da yani —di n'yembi.

N'na ra xisu bi xispa ra aceite rá ya ra Jesús.

⁶Nuna ra Jesús, ya 'bup'u ja ra hnini Betania ja rá ngu ra Simu nuna xi 'yøthe m'met'o ngue mi 'ya rá do'yo. ⁷Nuna ra Jesús, ya sihme p'u ja ra mexa. Nu'a ra ora'a, bi yat'ambo n'na ra xisu ni du n'na ra m'mo aceite ngue ra alabastro. I yup'u ra aceite mazihotho ga yuni, xandongu rá muui. Bi xispabi ra aceite rá ya ra Jesús. ⁸Nu'u yø xädi ra Jesús mi nu te øtra xisu, bi mbøcue p'uya, bi 'yembi:

—¿Hanja ngue bi ma ma'unitho na ra aceite na? ⁹Xandongu rá muui na, xtá nzá xtá 'bä ngue xti t'unna menyu yø hyoya.

¹⁰Mi 'yøhra Jesús te manyø xädi, bi 'yembi:

—Oguí sūhmu nā rā xisu 'būcua, porque xanho te ørque. ¹¹ A nūya yø hyoya guí mmamhmu, hangū rā pa guí nūhu ya yø hyoya. Pe nūgā hīngā nza-mhmu ua. ¹² A nūnā rā aceite bi xisca mā ya nā rā xisu, ya bi nja'a te mi ja ngue xti nja'mø dá n'yāgui. ¹³ Majuanī dí xi'ahu ngue nup'u ha dā hmānā hoga 'da'yo hyā gā rā ngūni nximhāi, xquet'a 'nē'a te bi 'yørcagui nā rā xisu, dā hmā. Gue'a di fen'a.

Rā Judas di cutyø hyā ha di japi ngue di dā rā Jesús.

¹⁴ Nūnā rā Judas Iscariote, guehna n'na nc'ei'u 'de'mā yoho yø xādi rā Jesús, bi ma bá nyāui yø hmu yø mmācja. ¹⁵ Bi 'yēmbi:

—¿Hangū rā mēnyu guí nne gui 'dacju n'namhma gā dā'ahu rā Jesús? —bi 'yēmbi.

Nū'u yø mmācja p'ūya, 'dāte mā'det'a yø mēnyu ngue rā t'axi bi unni. ¹⁶ Janāngue nūnā rā Judas, bi hyoni ha di japi ngue di dāpyø mmācja rā Jesús.

Yø xādi rā Jesús bi hoqui te dā zi'a rā nde bi nsānnigo ngue rā pascua.

¹⁷ Ya fūhrā ngo nguehya yø pa ts'i rā thūhmē hīngui n'youi rā íxi. Bi guatyø xādi rā Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Hapū guí nne gā hocāhe rā nzibde gdā nsānnigohū ngue rā pascua ya? —bi 'yēmbi.

¹⁸ Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi yø xādi:

—Nī mē nū bí ja rā hnīni ya, gui sōmmi p'u ja rā ngu n'na rā n'yohū. Gui 'yēnuī: “Rā xānnbate i enā: Ya bi zōnna ora ya. Nūua ja nī ngu ja gā sāgāhe ua rā ngo ngue rā pascua, commā xādi, en'a mma”, guí 'yēnuī.

¹⁹ Nūya yø xādi mī yaui rā Jesús, bi 'yø't'e te bi xifi. Nup'u ja rā ngu bi zōni, ja bi hojpu rā nzibde ngue rā pascua.

Bi xihyø xādi rā Jesús ngue padī ndana rá xādi ja ngue di dā.

²⁰ Mī dāhra nde p'ūya, nūnā rā Jesús, gātho'u 'de'mā yoho yø xādi, gā 'bup'u ja rā mēxa. ²¹ Mēnte sihme p'ūya, bi 'yēmbi yø xādi:

—Nūyá, dí xi'ahu ngue 'būcua n'na nc'ei ngue jūgatho hāi, ya xā hyoni ha di japi ngue di dāgui.

²² Nūya yø xādi rā Jesús ēmmei bi du yø mmui nā rā hyā bi xifi. Bi mādi bi 'yānni 'da mī'da p'ūya te'o nā i mma, bi 'yēmbi:

—Ague grā Hmu, ¿ua go guecā'a guí mmanya? —bi 'yēmbi.

²³ Mī dahra Jesús, bi 'yēna:

—Nūnā dí com'me mā mohi ua dí sihmē ya, guehna di dāgā naya. ²⁴ Majuanī ngue rā N'yohū bí 'yē mahets'i, dā tho'a te rā n'u ja ngue dā thogui, tengutho nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro ngue di nja. Pe hague ngu rā castigo dā thohnā rā n'yohū ja ngue di dāgui. Nūnā rā n'yohū nā, man'na xanho ngue'mø hīn xtābā m'mui.

²⁵ Nūnā rā Judas ja ngue di dā p'ūya, bi 'yēmbi:

—Ague grā xānnbate, ¿ua go guecā nā rā hyā guí mmanya? —bi 'yēmbi.

Mī dahra Jesús, bi 'yēnthobi:

—Ahá, go gue'e tengutho guí mmanya.

Rā Jesús bi xihyø xādi ngue di nzibde.

²⁶ Mēnte sihme p'ūya, bi hyajman'na rā thūhmē rā Jesús. Mī ja mammādi Oja p'ūya, bi xēnna thūhmē, bi unyø xādi ngue dā zi. Bi 'yēmbi:

—Damī sihmē rā thūhmē ja ua ya. Nūnā, guehna mā do'yogā nā.

²⁷ Bi decra vaso po rá ngui rā uva p'ūya. Mī ja mammādi Oja, bi unyø xādi ngue dā zi 'da'its'u. Bi 'yēmbi:

—Damī si gātho'ahu naya. ²⁸ Nūnā po rā vaso ja ua ya, guehna mā jigā nā. Porque guehna rā hmēya naya ngue nū'mø dá tu, di nja rá ts'edi rā 'da'yo cohi

øt'ahū Oja. Porque nu'a dī mfām̄ma ji, xāndøngu yø ja'i dī nhohyø ts'oqui. ²⁹ A nuyá, dí xi'ahū ngue ya hīnnī mantho 'dap'u ga sihu rá ngui ra uva, astā gue'mø bi zønna pa ngue mā'da'yo hønga sihu p'u ha dī mānda mā Papá.

³⁰ Mī juate ra nsihmē p'uya, bi dūta n'na ra thūhū ngue espabi Oja. Bi ma p'uya, i map'u bí ja ra nyūni ja ra mbonza ja yø olivos.

I pahra Jesús ngue da zop'u m'mefa yø xādi.

³¹ Ra Jesús bi 'yembyø xādi:

—Gātho'ahū ya, gui sogahū p'u'a dī nx-
uī. Porque dī nja'a te mmamp'u ja ra Ma-
cā Libro ngue ɛna: “Ga øt'ā ngue da dū
ra mände'yo. Yø de'yo p'uya dī n'uenī”, i
ɛna. ³² Pe nu'mø dá bennate, ganī mpagā
Galilea ja ganī tōp'ahū p'u.

³³ Ra Bedu p'uya bi 'yembi:

—Madague'a ngue gātho da zoc'a'i p'u
ya mī'da mā n'yohū, pe nugā hīnga soc'a'i
—bi 'yembi.

³⁴ Ra Jesús bi 'yembra Bedu:

—Majuani dí xi'i ngue nu'a dī nxui ya,
nu'mø tobe hīndī mahra øni, ya xqui cøn-
gā nhyūndī, guī mma ngue hīnguī paqui
—bi 'yembi.

³⁵ Pe ra Bedu p'uya mahøn'a ɛna:

—A, nu'a, hīn'na'a. Madague'a ngue
'dap'u ga tuūi, pe nugā hīnga cøn'a'i —bi
'yembi.

Gātho'u mī'da yø xādi p'uya, 'da'igu bi
ma.

Ra Jesús bi mat'Oja p'u ja ra xequi ni hū ngue Getsemaní.

³⁶ Nunā ra Jesús bi mähā yø xādi, bi
zømp'u ja ra xequi ni hū ngue Getsemaní.
Nup'u bi zøni, bi 'yembi:

—Dami mīhmī ua ya, mēnte ga thocā
mīts'u nī nguehna ngue ga ma mat'Oja
—bi 'yembi.

³⁷ Bi thohmīts'u nī nguep'u ra Jesús, bi
me ra Bedu 'nē bi me'u yoho yø ts'unt'u ra

Zebedeo. Bi mudi bi dār'man'u rá mmui
ra Jesús, mathoguitho ngue bi dū rá
mmui. ³⁸ Bi 'yembyø n'youi p'uya:

—Janjuani ngue tu mā mmuigā, nup'u
nná sá, ya ja ngue 'bexca tu. Dami cohmi
ua ya, pe 'yogui ahmi. Ma ga ä mā
t'ahahu —bi 'yembi.

³⁹ Ra Jesús bi thohmīts'u nī nguep'u.
Bi m'memfo häi p'uya ngue mmat'Oja. Bi
'yena:

—Ague mā Papá'i, nu'mø guī nnu
manho, dami yangui ngue'a ra ndate ja
ngue ga thocā. Pe hīnga nu'a go ga sännā
gue'a dī nja'a, sinoque nu te guī sännī,
gue'a dī nja'a —bi 'yena.

⁴⁰ Mī juadi bi mat'Oja p'uya, bí 'yep'u
'bu'u hyu yø xādi. Pe bi dinī ngue ya mī
aha. Bi 'yembra Bedu p'uya:

—¿Ua xīnga n'na ora di sá guī 'yā
nī t'ahahu n'yø? ⁴¹ Dami mat'Oja, 'yogui
ahmu. Nu'mø hīngā mat'Ojahū, ntham-
benītho hīnda gue'a gui 'yøthu. I nne
nī mmui ngue gui 'yøthu nā ra hya dī
mmangā, pe emmei cuen'ni do'yohū.

⁴² Mahømbi zop'u yø xādi, bi mengbu
xpi 'yehē ngue bá mat'Oja. Bi 'yena:

—Ague mā Papá'i, nu'mø ya hīnguī
nnu manho ngue guī nyanguī ngue'a ra
ndate ja ngue ga thogui, dī nja'a te nī
pähā 'mø.

⁴³ Mambá pengbuya, mahømbi dīnyø
xādi ngue mī aha, porque emmei ne tha.

⁴⁴ Mahømbi zop'u p'uya, bi ma'a rá hyu
ndī ngue bá mat'Oja. Tengutho xi man'a
m'met'o, ngut'a ra hya xi Oja. ⁴⁵ Mahøm-
bi 'yep'u 'buhyø xādi p'uya, bi 'yembi:

—Gue mahønguī ahmi n'yø. A nuyá,
ya bi zønna ora ngue dī ndäpyø ts'oc'ei
ra N'yohū bí 'yē mahets'i ya. ⁴⁶ Dami
nangūi. Ya bá ɛcua nā di dāgui, ma ga
ma c'athu.

Ya bi mbentra Jesús.

⁴⁷ Mēnte nzohyø xādi ra Jesús, bi zøh-
nā ra Judas rá n'youi'u 'de'mā yoho yø
xādi, bá n'youi xangu yø ja'i, bá gu yø

juai, bá gu yø za. Guehya yø ja'i xi menhyø hmu yø mmäcja conyø n'yohu 'bet'o p'u ja ra nija. ⁴⁸ Nuna ra Judas, ya xi xi-hyø ja'i tema senya da 'yøt'e, xi 'yembi: “Nu'a ra n'yohu ga zenguagä ya, 'ne ga surpa rá hmi, gue'a guí homhmu'a p'uya. Damí benthu”, xi 'yembi. ⁴⁹ Janangue mi zømp'u 'bähra Jesús, bi guat'i ngue bi zengua. Bi 'yembi:

—Xcäde grá xännbate —bi 'yembi.

Bi zurpa rá hmi p'uya. ⁵⁰ Ra Jesús bi 'yembi:

—Ague amigo, ya da guehra ora jap'u di nja'a te gni 'yehya.

'Bexque'a bi bentyø ja'i ra Jesús. ⁵¹ Mi ma ma bent'i ra Jesús, bi guxrá juai'a n'na nc'ei rá xädi. Bi zennbabi rá 'yehë ra 'bet'o mmäcja, bi hyejpabi rá gu. ⁵² Ra Jesús bi 'yembra zete:

—Damí fos'ni juai. Porque ra ja'i hote conna juai, xquet'a conna juai ja ngue di du. ⁵³ ¿Ua hingui padi ngue nu'mø ga äpä ma Papá ngue da mäxqui, da pengagui tho'i 'de'ma yo'bui yø anxe ngue da mäxqui? ⁵⁴ Pe nu'mø ngu'a ga øt'e, ya hinda zä di nja'a te ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro 'mø. Porque nu te dí thocä ya, ya nt'ot'i ngue ngu'a di nja.

⁵⁵ Ra Jesús bi 'yembyø nzite:

—¿Ua guí emhmu ngue drá begä, ngue guí cuhu yø juai, 'ne guí cuhu yø za ngue guí bennghu? Conque n'na pa ngu n'na pa nmi xännbä ra hya yø ja'i p'u ja ra nija. Uangui xta nzä ngue ja xqui bennghu p'u. ⁵⁶ Pe nu te guí ørcahu ya, ya bi nja'a te ra hya bi 'yotyø pøngahya Oja p'u ja ra Maca Libro —bi 'yembi.

Gä bi zop'u yø xädi ra Jesús ngue bi 'dagui.

Nuya yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío bi hyaspabi ra güenda ra Jesús.

⁵⁷ Nuna ra Jesús bi ts'ixpu 'bähra Caifás, nuna ra 'bet'o mmäcja. Nup'u ja rá ngu na ra mmäcja na, ja bi mpeti p'u yø xännbate ngue ra ley, conyø n'yohu

'bet'o p'u ja ra nija. ⁵⁸ Pe ra Bedu ni 'befa ya'atho p'u ni ma yø ja'i ni zi ra Jesús. Mi zømp'u ja rá ngu ra 'bet'o mmäcja, bi yut'ambo ra dathi. 'Dap'u bi mihmí yø policía. I tømí tengu da thohra Jesús.

⁵⁹ Nu'u yø hmu yø mmäcja co 'ne'u yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, 'dap'u bi mpeti ngue bi nheca hya, honi ha di japyø fehni, da 'yembi ngue ni 'yup'u da du ra Jesús. ⁶⁰ Pe hingui tini ha di japa hya, madague'a xangu yø ja'i bi manyø fehni ngue di yarpa Jesús. M'mefa p'uya, mahombi guar'mi yonc'ei ngue di yapí. ⁶¹ Bi 'yembi:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, bi 'yen'a n'na ndi: “Nugä da zä ga xorpabi rá nija Oja, 'ne nhyu patho gdá hojman'na ra nija ma'da'yo”, bi 'yena.

⁶² Bi m'mähra 'bet'o mmäcja p'uya ngue bi 'yembra Jesús:

—¿Te guí mmanna ra hya guí nyap'a'i ya n'yø? ¿Ua hin tema hya gdi thadi? —bi 'yembi.

⁶³ Pe ra Jesús hinte ga ndatho. Ra 'bet'o mmäcja p'uya mahombi 'yembi:

—Nuna Oja i 'bui, damí 'yexa ntestigo, damí xicje njuani ya ngue'mø majuani gue'e grá Cristo rá Ts'unt'u'i Oja.

⁶⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ahá, go guecä tengutho ra hya guí mmanya. 'Ne dí xi'ahu, guí nnuhu ra N'yohu bí 'yë mahets'i dani mmip'u bí ja rá n'yei Oja nuna jase rá ts'edi. 'Ne da 'yehra pa ngue hõnda ehë, di 'yë mahets'i da n'youi ra guí.

⁶⁵ Mi 'yøhra mmäcja na ra hya bi manna Jesús, n'na xet'itho rá pahni ngue bi ncue. Bi 'yembyø ja'i p'uya:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, thenmahya Oja na. Nuya mfadi ya ngue hin tema man'na ma testigo dí homhmu ya. Ya gä 'yøsheu ya ngue thenmahya Oja. ⁶⁶ Xiya, ¿te guí mmamhmu na ra hya bi manya? —bi 'yembyø ja'i.

Yø ja'i p'uya bi 'yena:

—Nuna, ni 'yup'u ngue da tho na.

⁶⁷ Yø ja'i p'uya bi zospabi rá hmi ra Jesús 'nɛ bi mut'i. Mí'da p'uya bi mem-ba rá hmi. ⁶⁸ Yø ja'i bi 'yembra Jesús:
—Nu'i guí mma ngue grá Cristo, dami pahya te'o bi mep'a'i ya —bi 'yembi.

**Bi manna Bedu ngue
hingui padí te'o rá Jesús.**

⁶⁹ Ya hup'u ja rá dathi rá Bedu. Nuna n'na rá xisu ngue rá gumí p'u ja rá ngu bi guarbá hu rá Bedu. Bi 'yembi:

—'Nɛ'i ní n'youi rá Jesús nuna rá mmengu Galilea.

⁷⁰ Ra Bedu p'uya, nuna rá hya bi ma, gá bi 'yøhyø ja'i mí 'bup'u ngue bi 'yena:
—Hin'na, hindí pacá temá hya guí nne gui xicya.

⁷¹ Ra Bedu p'uya i map'u bí ja rá gox-thi rá dathi. Mí nu man'na rá xisu p'uya, mahombi 'yembyø ja'i 'bup'u:

—Nuna rá n'yohu 'bucua, xquet'a rá n'youi rá Jesús nuna rá mmengu Nazaret.

⁷² Ra Bedu p'uya asta bi 'yexa ntestigo Oja ngue bi 'yena:

—Hin'na, hindí pacá na rá n'yohu guí mmanya.

⁷³ Mí tho hman'na ts'uquits'u p'uya, nu'u yø ja'i 'bup'u, bi guatra Bedu, bi 'yembi:

—Majuani ngue ní n'youi rá Jesús, porque dí nɛqui ngue ní mmenguha'a, xøgue nt'ødetho'a te gni ya —bi 'yembi.

⁷⁴ Mí dahra Bedu p'uya, mahombi 'yena:

—Da jacá rá castigo Oja 'mø ngue him-ma juani te dí xi'ahu. Pɛ nuna rá n'yohu guí xicju, hindí pacá te'o na.

Mí juadi bi manna rá hya na, bi mmahra øni. ⁷⁵ Ra Bedu p'uya bi zo rá mmui na rá hya xi xihra Jesús ngue xi 'yembi: “Tobe hindí mahra øni, ya xqui cønga nhyundi, guí mma ngue hingui paqui”, xi 'yembi. Ra Bedu p'uya, asta rá zondummui bi bøn'athi.

Bi ts'ixpu 'buhra Pilato rá Jesús.

27 Mí nɛcahäi p'uya, bi mpeti gätho yø hmu yø mmäcja conyø n'yohu 'bet'o p'u ja rá nija. Bi nhecahya ngue sänni ha di japi dá hyo rá Jesús. ² Bi dutra Jesús ngue bi zixpu 'buhra Pilato mará gobierno.

Rá Judas bi nhyose.

³ Nuna rá Judas xi dá rá Jesús, mí badí ngue ya bi nhecahya yø ja'i ngue dá hyo rá Jesús, bi där'man'u rá mmui p'uya. Bi map'u bí 'buhyø hmu yø mmäcja co 'nɛ'u yø n'yohu dí manda p'u ja rá nija. Bi cospabi'u 'däte ma'det'a yø menyu ngue rá t'axi xi unni. ⁴ Bi 'yembi:

—Ra ts'oqui dá øt'a ngue dá dä'ahu na rá n'yohu hinte ndupate ngue dá tho —bi 'yembi.

Pɛ nu'u yø mmäcja p'uya, bi 'yembra Judas:

—Nu'a guí mmanya, ya hindí mportagähe'a ya. Ya guí nnuse p'u te guí øt'e.

⁵ Nuna rá Judas bá enyø menyu p'u ja rá nija. Bi ma p'uya, bi datrá 'yuga connä nthahi i nzadi ngue bi du.

⁶ Nup'u ja rá nija p'uya, nu'u yø hmu yø mmäcja bi hyaxra menyu xi 'yenna Judas, dí n'yembi:

—Nuyá, hingui sä ngue ga uanspahü rá menyu ngue rá ofrenda naya, porque rá nzabi'a to bi dá rá ja'i ngue dá tho na.

⁷ Bi nya p'uya, bi zänni ngue nuna rá menyu, dá dán'a n'na rá häi ní hu ngue rá njats'øye. Bi ne ngue nuna rá häi dá däi, ja dá 'yäp'u yø ja'i dá du, ngue hingyø mmengu p'u. ⁸ Janangue nuna rá häi naya, gui hutyo ja'i ngue rá Ji. ⁹ Ya bi nja na te rá hya xi manna pøngahya Jeremías ngue bi 'yena: “Bi njo'u 'däte ma'det'a yø menyu ngue rá t'axi. Guehna rá nzäbi xi zänyø judío ngue dá gut'i.

¹⁰ Nuna rá menyu na p'uya, guehna i thänna häi ní hu ngue rá njats'øye na. Ya

bī nja tengutho rā hyā bi 'bejpaguī Oja ngue dī nja”, bi 'yēnā Jeremías.

**Nunā rā Jesús ya 'bāp'u 'buhra
Pilato marā gobierno.**

¹¹ Rā Jesús bi ts'ixpu 'buhra gobierno. Rā gobierno p'uya bi 'yembra Jesús:

—¿Ua gue'e rá dast'abi'i yō judío?

Mī dahra Jesús, bi 'yēnā:

—Ahá, go guecā tengutho rā hyā guí mmanya.

¹² Nu'u yō hmū yō mmācja p'uya co 'ne'u yō n'yohu 'bet'o p'u ja rā nija, gā di yāpra Jesús. Pe rā Jesús hīnte gā ndatho te sifi. ¹³ Rā Pilato bi 'yembra Jesús:

—¿Ua hīnguī øde te gāma hyā guí nyap'a'i ya?

¹⁴ Pe ngutho rā Jesús hīnguī thadi. Janangue rā gobierno di 'yōtho ngue hīn temā hyā gā ndatho.

**Bī manda rā Pilato ngue dā ma
maçuati rā pont'i rā Jesús.**

¹⁵ Nunā rā Pilato, ja n'na rá costum-bre ngue di thø'a n'na rā ofādi 'mø ja rā ngo ngue rā pascua. Pe yō ja'i'u huanhni ndana rā ofādi dā ma mathøgue. ¹⁶ Nu'a rā pa'a p'uya, mī ofādi n'na rā n'yohu nī hu ngue rā Barrabás. 'Nē gātho yō ja'i padī ngue xanhets'i rá ts'oqui mī ja nā. ¹⁷ Nup'u bī mpeti yō ja'i, rā Pilato bi 'yembyø ja'i:

—¿Ndana guí nnehu ngue gā thøcā ya, rā Barrabás, uague rā Jesús nunā guí hutyø ja'i ngue rā Cristo?

¹⁸ Nguna bi xihyø ja'i rā Pilato, ngue bī ne xti thohra Jesús. Porque padī ngue rā nts'eyatho øtyø mmācja nuya xi dāpra Pilato nā rā Jesús.

¹⁹ Ya hup'u ja rá nhudi rā Pilato ngue dā 'yøtra ts'ut'abi. Pe nu'a rá xisu rā Pilato bī mennbābi rā hyā, bi 'yembi: “Nu-nā rā n'yohu 'yost'abi, rā hoja'i nā, 'yo tega dī nthint'i ngue'a te gā 'yost'abi nā. Porque manxui nts'utho te xtā 'uipi ngue dā thogui”, bi 'yembi.

²⁰ Pe yō hmū yō mmācja conyø n'yohu 'bet'o p'u ja rā nija emmei di hatra ts'edi yō ja'i ngue dā 'yāpra Pilato ngue di thø rā Barrabás, go dā tho rā Jesús. ²¹ Rā gobierno mahømbi 'yembyø ja'i:

—¿Ndana gue'a ya yonc'ei guí nnehu ngue dā ma mathøgue ya?

Yø ja'i p'uya, bi 'yēnā:

—Dā ma mathøgue rā Barrabás.

²² Rā Pilato mahømbi 'yørpa rā nt'anni yø ja'i, bi 'yembi:

—Xina rā Jesús guí hutyø ja'i ngue rā Cristo, ¿te guí nnehu gā japā nā? —bi 'yembi.

Yø ja'i p'uya, gātho bi 'yēnā:

—Dā guatra pont'i nā guí mmanya.

²³ Rā Pilato p'uya bi 'yembyø ja'i:

—Pe ¿temā nts'o xā 'yø'nā p'uya?

Yø ja'i p'uya, man'natho ngue mafi, bi 'yēnā:

—Dā guatra pont'i nā.

²⁴ Rā Pilato p'uya bi badī ngue hīnda zā ha di japi di thøhra Jesús. Porque mathoguiho mahyø ja'i ngue ncue. Bī manda bá thannba rā dehe p'uya ngue yø hmi yø dā yø ja'i p'u bī nxu'ye. Bi 'yembyø ja'i:

—Nunā rā n'yohu 'bucua, hīnte ndupate nā. Hīmma ts'oquigā p'u ngue dā tho nā. Ya guí nnušhu p'u te guí øthu.

²⁵ Yø ja'i p'uya bi 'yēnā:

—Nugāhe co 'nēhma basīhe, go ma ts'oquigāhe p'u dā dū nā rā n'yohu nā.

²⁶ Rā Pilato p'uya bī manda ngue bī ma mathøgue rā Barrabás. A nunā rā Jesús, bi sityø soldado ngue dā fei, 'nē dā zits'i ngue di cuatro pont'i.

Yø soldado thenmahya rā Jesús.

²⁷ Nu'u yø soldado rā gobierno bi zixra Jesús, i map'u ja rá dathi rā cuarte. Bī ma mapeti gātho yø soldado p'uya ngue dī māt'si. ²⁸ Yø soldado p'uya bī møj-pabi rá he rā Jesús, bi hetā n'na rā tuhū ngue rā jupoi. ²⁹ Yø soldado ya xi me n'na rā corona ngue yø 'uini, bi gāspa

rā yā rā Jesús. Bi gārpa n'na rā t'o rá 'ye ngue rá n'yei. 'Nē bī ndantyøhmū p'ū ha 'bāhṛa Jesús tengutho 'mø ngue majuanī hnū mansū n'na rā dast'abi. I thenmahya p'ūya, bi 'yēmbi:

—I tate nā rá dast'abi yø judío ya —bi 'yēmbi.

³⁰ Bi zots'i. Bi guaspabi rā t'o mī fo rá 'ye p'ūya, di jānnbabi rá yā. ³¹ Mī juadi bi denmahya p'ūya, bi gajpabi rā tuhu xi hete. Bi hetrá he ya mī he p'ūya. Bi zixpūya ngue di cuatṛa pont'i.

Ya cuatṛa pont'i rā Jesús.

³² Nup'ū ja rā 'yū, bī nthēui p'ū n'na rā n'yohū ngue rā mmēngu p'ū ja rā hnīnī Cirene, nī hū ngue rā Simū. Nu'ū yø soldado manī zi rā Jesús, bi japra Simū ngue bi duxṛa pont'i nūnā dā ma maçuati rā Jesús. ³³ Nūnā rā Jesús, i zixyø ja'i p'ū ja rā xēqui nī hū ngue Gólgota. Nūnā rā hyā nā i nne dā mā ngue rā Njūyaxhmū. ³⁴ Nup'ū bi zōnnā Jesús, bi t'unna vino n'youi rā mirra para ngue di pumbenībi. Mī zā te ja p'ūya, hīmbi ne bi zi.

³⁵ Bi cuatṛa pont'i p'ūya, mī juadi bī nō'mī. Bī ma rā tāhā yø soldado p'ūya ngue to xṫā rā tāhā, gue'a dā gacā n'na xēqui rá he rā Jesús. Ya bī nja tengutho rā hyā bī manná pōngahya Oja 'mø yø pa xāthogui ngue bi 'yēnā: “Dā ma rā tāhā yø ja'i ngue to di tocabi mā he”, bi 'yēnā. ³⁶ Bī mīhyø soldado p'ūya ngue hētho te di ja rā Jesús. ³⁷ Nup'ū ja rá yā rā pont'i cuatṛa Jesús, bī ma maçuati n'na rā letrero xi 'yot'i ngue mmamp'ū te bī ma ma'ūpi. Nūnā rā letrero, i ēnā: “Nūnā rā n'yohū 'bucua, guehna rā Jesús rá dast'abi yø judío nā”, ēnna letrero.

³⁸ Nē yoho yø bē bī ma maçuati rā pont'i, n'na i gohrá n'yei, n'na i gohrá gaha. ³⁹ Astā huatyø yā yø ja'i thop'ū ja rā pont'i cuatṛa Jesús ngue thennī. ⁴⁰ I ēmbi:

—A nūya n'yø, damī xorpabi rá ni-ja Oja ya. 'Nē guí ēnā ngue nhyu patho

gdi hojman'na rā nīja. Damī nyanse ya, bá cap'ū ja rā pont'i guí cuatya ngue'mø majuanī rá Ts'unt'ū'i Oja ya.

⁴¹ Nu'ū yø hmū yø mmācja conyø xānnbate ngue rā ley, conyø fariseo, conyø n'yohū 'bet'o p'ū ja rā nīja, gā thenmahya rā Jesús. Dī n'yēmbi:

⁴² —Mī mmannū rā n'yohū ngue dā yanyø ja'i. Pe nuyá, hīnda zā ha di japi dī nyanse ya. A nu'mø majuanī ngue rá dast'abi yø judío ya, dā zā dā cahnu ja rā pont'i ya n'namhṁā ngue gā ēc'ēihu te dā ma. ⁴³ Mī mma ngue rá Ts'unt'ū Oja, 'nē mī mma ngue fāx Oja. A nuyá, ma gā nnuhū ya ngue'mø nne Oja ya, dā māx'mø —dī n'yēmbi.

⁴⁴ Nūya yø bē 'dap'ū cuathu rā pont'i rā Jesús 'nēhya thenmahya ya.

Ya bi dū rā Jesús.

⁴⁵ Mī hyūxyadi p'ūya, bī m'mexui gā rā xīmhai astā hyunde. ⁴⁶ Nu'mø nī ma dā zū'i hyunde p'ūya, rā Jesús rā ndøts'edi bi 'yēnā:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —bi 'yēnā.

I nne dā manna rā hyā nā: “Mā Oja'i, mā Oja'i, ¿hanja ngue gā hyegagui p'ū?” ⁴⁷ Ja mī 'bārpūtho 'da yø ja'i, bi 'yøde te bī manna Jesús. Yø ja'i p'ūya dī n'yēmbi:

—Nūnā rā n'yohū nā, i nzohra Elías.

⁴⁸ 'Bexque'a bī ma n'na n'c'ēi mī 'bāp'ū, bá hā n'na xēqui rā esponja xā ntudi, bi pop'ū ja rā vino xan'ixi. Bī nōtra t'o p'ūya ngue bi cuarpabi rá ne rā Jesús ngue dā zats'i. ⁴⁹ Pe mī'da yø ja'i 'bāp'ū bi 'yēmbi:

—Mā gā nnuhū ya ngue'mø dā ēhna rā Elías i nzofo ngue dā yānya.

⁵⁰ Rā ndøts'edi bi 'yēn'a n'na rá hmafi rā Jesús. Bi dū p'ūya. ⁵¹ Nu'a rā ora'a p'ūya, nu'a rā ulu mī zup'ū ja rā goxthi nī-ja, bi xet'i, i gai. 'Nē bi 'yan'ahāi, yø t'øhø bi hyegue. ⁵² Bi xohyø panteón mī o yø ánima. Bi bēnnate xangu yø ja'i mī ēc'ēi Oja. ⁵³ Nu'mø mī bēnnate, bi bōmp'ū ja yø panteón. Pe nu'mø mī bēnnate m'mefa rā Jesús, nūya yø ja'i xi bēnnate bī map'ū

ja rá macá hnini Jerusalén. Ja bi nup'u xangu yø ja'i ngue ya 'bui mahøn'a p'uya.

⁵⁴Nu'a rá capita co 'nēhyø soldado 'bäp'u ni hyandra Jesús. Mi nu ya p'uya ngue bi 'yan'ahäi 'ne bi nu te Gä bi 'yø-trä Jesús mente bi du. Emmēi bi nsu, di n'yēmbi:

—Majuanī ngue nuna rá n'yohu na, rá ts'unt'u Oja na.

⁵⁵Xangu yø xisu yap'utho mambi 'bäi ngue hantho te Gä bi nja. Nuya yø xisu ya, bá nexa Galilea ngue bá ten'mø manī ma Jerusalén rá Jesús. 'Ne guehya yø xisu mi fäts'i ngue di unni te mi honi.

⁵⁶Nuya yø xisu ya, n'youi p'u rá Maya nuna rá mmēngu Magdala, co 'nehna rá Maya rá mamá rá Jacobo 'nehra José, co 'nehna man'na rá xisu, rá mamá'u yoho yø ts'unt'u rá Zebedeo.

Ya bi ma nt'ägui rá Jesús.

⁵⁷Ya ni ma dáhra nde p'uya, bi zø'a n'na rá n'yohu ngue rá mmēmmeti ni hu ngue rá José, rá mmēngu p'u ja rá hnini Arimatea. Xquet'a 'nehna mará xädi rá Jesús. ⁵⁸Nuna rá José, bi ma bá nyāui rá Pilato, bá äpra nt'ēdi ngue dá hyäpá rá do'yo rá Jesús. Rá Pilato p'uya bi unna nt'ēdi ngue dá thacra Jesús. ⁵⁹Nuna rá José, mi hyäpü ja rá pont'i rá Jesús, bi 'uennbäbi rá do'yo co n'na rá sávana ma'da'yo. ⁶⁰Rá José ya xi 'yambu ja rá t'øhø n'na rá 'da'yo panteón ngue xtä 'yo 'mø xtä ndu, ja bi gärbu rá Jesús. Bi gotra goxthi co n'na rá ndø do. Bi ma p'uya. ⁶¹A nuna rá Maya ngue rá mmēngu Magdala co 'nehna man'na rá Maya, hurputho Gä i ma nt'ägui rá ánima ya.

Bi mähyø soldado p'u o rá Jesús.

⁶²Ya rá pa ngue rá ts'äya 'mø mi hyats'i. Nu'u yø hmu yø mmäcja conyø fariseo bi ma bá nyāui rá Pilato. ⁶³Bi 'yēmbi:

—Ague grá ts'ut'abi, nu'mø mi ya na rá fehni n'yohu bi du, mi ena ngue nu'mø

bi gua'a nhyu pa xtä ndu, di bēnnate p'u dá nt'ägui. ⁶⁴Janangu nuyá, dami 'yētyø soldado ngue dá fädi ha o rá ánima asta gue'mø bi tho'a rá hyu pa xa t'ägui. Ya hinda zäp'u dá ma yø xädi 'mø rá xui ngue dá hyaxra ánima, m'mefa p'uya dá hyätyø ja'i, dá 'yēmbi ngue ya bi bēnnate. Ya man'natho bi thär'mants'oja p'uya ngue m'met'o.

⁶⁵Rá Pilato bi 'yēmyø mmäcja:

—Bup'u yø soldado guí ähmü. Ni mähä, bi fäthü rá panteón, pe dami se-gurahü xandønho.

⁶⁶Gä bi ma p'uya ngue bá fädi xanho rá panteón. Bi mēpyabi rá njo'mi rá panteón. Bá sop'u'u yø soldado ngue yø mädi p'uya.

Ya bi bēnnate rá Jesús.

28 Nu'a rá pa ngue rá ts'äya ya bi thogui. Mi hyaxa ndomingo rá mädi rá pa ngue rá semana. Nuna rá Maya rá mmēngu Magdala co 'ne'a man'na rá Maya bi ma ngue bá nu rá panteón. ²Nu'mø ya ni ma dá zøni, nthambēnitho bi 'yan'ahäi. Porque n'na rá anxe Oja bi 'yē mahets'i, bi zøp'u ja rá panteón. Bi duntrá do mi co'mra panteón. Ja bi hyuxpü p'uya. ³Nuna rá anxe di yoxni tengutho rá huei 'mø di yot'i. Rá he p'uya, xandønt'axi. ⁴Yø soldado ngu i nu rá anxe, asta rá huaquī ngue rá ts'u. Ëntho ya xi du ngue rá ngüent'i.

⁵Mi sonya yø xisu, rá anxe bi 'yēmbi:

—'Yo guí suui. Porque dí pacä ngue guí hommi rá Jesús nuna bi cuatro pont'i yø ja'i. ⁶Dami nuui ua bi 'bēgui, ya hinjo'o ua, ya xa bēnnate tengutho rá hya bi xi'ahü 'mø mi 'bui. ⁷A nuya ni me n'nahmantho ya, ni xihmi yø xädi ngue ya xa bēnnate rá Jesús 'ne dani døp'ahü Galilea, ja gni nuhu p'u. Guehna ja ngue Gä xi'ahü naya.

⁸Nu'u yø xisu p'uya, n'na zihmantho bi ma. Made di johya, mädi i su, pe ni tih ngue dani xipyø xädi te xi nja. ⁹Nup'u ja

rā 'yū p'uya, mī dambenī ya bī nthēui rā Jesús ngue di zengua. Nū'u yø xisu p'uya bi guarbū 'bāhra Jesús ngue bi dospa yø gua ha gā ndanne. ¹⁰ Rā Jesús bi 'yembyø xisu:

—Yo guí sūui ya. Nī mē ya bá xihmī'ū mā cugā ngue jatho dā ma Galilea, ja ganī nnuhū p'ū.

Yø mmäcja bi guträ mēnyu yø soldado ngue dā manñā fehñi.

¹¹ Mēnte nī hyā rā 'yū yø xisu, nūya 'dā yø soldado mī fāhra panteón, bī map'ū ja rā hnini, bá xipyø hmu yø mmäcja te gā xī nja. ¹² Yø mmäcja p'uya, bī ma bá nyāui yø n'yohū 'bet'o p'ū ja rā nija, bi gohra acuerdo te 'be'a ja ngue dā 'yøt'e. Bi zännbūya ngue nūya yø soldado xī nup'ū xi bēnnate rā Jesús, dā gut'i xāngu rā mēnyu. ¹³ Bi 'yembyø soldado:

—Nūya gui 'yemphū yø ja'i ya: “Manx-ūi xā nzūcje rā t'ahā. Mēnte dí ahme p'uya, xā nzøhyø xādi rā Jesús ngue xā hyats'i”, gui 'yemphū yø ja'i ya. ¹⁴ Nū'mø dā bāhra ts'ut'abi ngue guí mmammī ngue xā nzū'ahū rā t'ahā, a nū'mø ngue dā zū'ahū, 'yo te guí mbemhmu hñte dā ja, go gā hojpähe rá mmui.

¹⁵ Yø soldado p'uya, bi hyāññā mēnyu bi t'ūnni, bī mā tengutho rā hyā bi sifi

ngue dā mā. Nūñā rā hyā bī manyø soldado, gue'a rā hyā sihyø judío'a ya astā guehra pa ja p'uya.

Ya bī nyāui gā 'de'mā'da yø xādi rā Jesús.

¹⁶ Nū'u 'de'mā'da yø xādi rā Jesús i ma Galilea. Nup'ū ja rā nyūni mī mmanñā Jesús ngue di nthēhū, ja bi zømp'ū. ¹⁷ Ja mī nū yø xādi rā Jesús ngue ya 'būp'ū, gā bi dāñne. Pē yobēni dī'da ngue'mø majuāni ngue gue'a rā Jesús ogue hin'na. ¹⁸ Pē rā Jesús bi guarbū ha 'būhyø xādi, bi 'yēmbi:

—Nūgā, bī n'najhma cargo ngue ga mānda mahets'i 'nē cua ja rā ximhäi. ¹⁹ Janangue nuyá, dí xi'ahū ya ngue guí mmähä gā rá ngūni nximhäi. Dami hyoni ha gdí japhū yø ja'i ha di gohi ngue mā xādi. Dami xixyābāhū yø ja'i dā 'yēc'eigui, gue'a dī nequi'a ngue n'youi rā Papá, n'youi rá Ts'unt'ū Oja, n'youi rā Espíritu Santo. ²⁰ Nūya te gāma hyā xtá xi'ahū gui 'yøthū, dami xännbāhū yø ja'i ngue dangū'a dā 'yøt'e. Dami pahmū ngue dí n'yohū hangū rā pa, astā gue'mø danī njua'a nximhäi. Dā ngut'atho.

Ra Marcos

*Nuna ra Marcos, ja ua yø hya bi 'yo'ti
ngue te bi 'yøtra Jesucristo.*

Nuna ra Xuua bi 'yøtra nxixya bi xihyø ja'i ngue di nsä, da dø'mra Jesús bá ep'u.

1 Ja bi mæcua ra hoga 'da'yo hya, ngue mma hanja na ra Jesucristo rá Ts'unt'u Oja. ²Nu'mø yø pa xa thogui, ra pøngahya Isaías bi ma hanja na ra hya ja ngue di nja m'mefa. Bi 'yembyø ja'i: "Nuna Oja bi 'yembrá ts'unt'u: Nuyá, ga et'ä ma m'menhni, di m'met'o p'u gdi ma ngue di hoqui ha gui thogui, bi 'yembi. ³Di m'mup'u ja ra dapo na ra m'menhni. Nu'u yø ja'i di mpeti p'u di m'mæi, da xifi te da 'yø'te, da 'yembi: Dami nsähu ya, porque ya bá ep'u ra Hmu, da 'yembyø ja'i".

⁴Ya mam'met'o nt'ot'i ya yø hya ya, pe ya bi nja'mø yø pa mi m'mup'u ja ra dapo ra Xuua. Nuna ra Xuua, bi xihra hya yø ja'i, 'ne bi xixyabi. Bi 'yembi:

—Dami hyehmu p'u ra nts'o gni 'yohu. Dami nxixyahü, n'namhma ngue di pun'na ni ts'oquihu Oja.

⁵Xangu yø ja'i bi zøp'u 'buhra Xuua ngue øxra hya bi ma. Bi zøp'u yø ja'i bá nexpu ja ra hnini Jerusalén. Gä bi zøp'u yø ja'i 'buhyø hnini ja'a ra häi Judea. Nuya yø ja'i bi ma ngue ja yø ts'oqui, guehya bi xixyabi ra Xuua p'u ja ra dathe Jordán.

⁶Nu rá he ra Xuua, gue'u yø xingu ra cameyo ntø'te ra ulu. Di ngut'a n'na ra xifani. Nu'a te si p'uya, yø mmäcja t'axi mi sa. 'Nehra t'afi t'asa timp'u ja ra dapo mi si. ⁷Bi 'yembyø ja'i:

—Ya mi ts'udyø pa da ep'u man'na ra n'yohu ya. Pe man'natho tate na ngue nugä. ¿Hapu gue ga sucä tengu na? ⁸A nugä, dá xixya'ahu connä dehe. Pe nu-

na ra n'yohu dí xi'ahu, guehna da 'yø'te ngue di ha'ahu ra ts'edi ra Espiritu Santo na.

Ra Xuua bi xixyabi ra Jesús.

⁹Nu'u yø pa'u p'uya, nup'u ja ra hnini Nazaret ngue ra häi Galilea, ja bá nexpu ra Jesús ngue bi zøp'u 'buhra Xuua. Ra Xuua p'uya, bi xixyabi p'u ja ra dathe Jordán. ¹⁰Mi nxixya p'uya, bi ma nenthe. Bi nu ra Jesús ngue bá xohra c'amahets'i. Bá ep'u ra Espiritu Santo, tengutho n'na ra paloma bi zøp'u ja rá ya ra Jesús. ¹¹Bi t'ø p'uya ngue bá nya Oja maya, bi 'yena:

—Gue'e ma Ts'unt'u, dadí ma'i. A nuyá, janjuani ngue ja gampähä connä ngue'e —bi 'yena.

Ra zithu bi hyonnbí ha di 'yøtra ts'oqui ra Jesús.

¹²'Bexque'a ra ora'a p'uya, nuna ra Espiritu Santo bi zixpu ja ra dapo ra Jesús. ¹³Nup'u 'buhyø zate, ja bá n'yop'u nyote ma pa ra Jesús. Mente gue'u yø pa'u p'uya, emmei bi hyonna zithu ha di japra Jesús ngue da mestho ra hya di manda Oja. Yø anxe Oja p'uya, gue'u bi mäxra Jesús.

Bi dæ'mi bi manna hya p'u Galilea ra Jesús.

¹⁴Mi 'yehra pa ngue bi n'ofädi ra Xuua. Nuna ra Jesús, bi mengui, i map'u ja ra häi Galilea. Nup'u ha thogui, xihyø ja'i ra hoga 'da'yo hya ngue ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. ¹⁵Ra Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Ya da guehyø pa jap'uya da 'yu Oja ngue di manda ua ya. A nuyá, dami hyehmu p'u ra nts'o gni 'yohu. Dami 'yec'eihu ra hoga 'da'yo hya.

Bi zixi goho yø mahua ra Jesús, bi 'yø'te ngue yø xädi.

¹⁶Nup'u ja ra nenzabi Galilea, bi thop'u n'na pa ra Jesús. Ja bi dimp'u

yoho yø mahuaŋ gue di n'yohu. Nu'a n'na, ni huŋ gue rā Simu. Nu'a man'na, ni huŋ gue rā Andre. Nuya yonc'e'i ya, mi entyø xit'a p'u ja rā dehe gue pahua.
¹⁷ Mi nu rā Jesús, bi 'yembi:

—Ma gā mmähä n'yø. Ya hingyø hua guí theui ya, sinoque gā xän'naui ha gdi theui yø ja'i ya —bi 'yembi.

¹⁸ Bexpi zop'u yø xit'a gue bi mähä rā Jesús. ¹⁹ Mi thohmits'u ninguer'u p'uya, bi dimp'u mi yonc'e'i di n'yohu, rā Jacobo 'nehra Xuua. Guehya yø ts'unt'u rā Zebedeo. Mi hup'u ja yø barco gue pøtyø xit'a. ²⁰ Mahømbi xihra Jesús gue bi mähä. Nuya ts'its'i, bi mähä rā Jesús, bi zop'u ja rā barco yø papá co 'nehyo hmiqiu.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na rā n'yohu mi n'youi rā ts'onthi.

²¹ Gä 'dap'u ni 'yo, bi zømp'u ja rā hnini Capernaum. Mi zøhra pa gue säya yø ja'i, bi map'u ja rā nija rā Jesús gue bi xänbä rā hya yø ja'i. ²² Mi 'yøhyø ja'i na rā hya xänbäte rā Jesús, gä di 'yøtho. Porque nu'mø xänbäte rā Jesús, ena nts'ut'abitho gue ya manzaqui. Pe yø xänbäte gue rā ley, hingui njap'u gā ya'u.

²³ Mi 'bup'u ja rā nija n'na rā n'yohu mi n'youi rā ts'onthi. Nts'edi i zohra Jesús, bi 'yembi:

²⁴ —Agué Jesús grá mmengu Nazaret, çhanja gue gadi nthint'ua dí 'bucähe? çUa gní 'yehé gui juacje? Nugä dí padi te'o'i, go gue'e'a rā Maca Ja'i mi ja gue dá penhua Oja.

²⁵ Pe rā Jesús bi 'yembra ts'onthi:

—Xanhen'i grá ts'onthi. Dami hyep'u rā n'yohu guí n'youi.

²⁶ Mi 'yøhra ts'onthi na rā hya sifi, nu'a rā n'yohu mi n'youi rā ts'onthi, asta rā pāni bi 'yen'ahäi. Xøgue rá mafi. Bi hyep'u rā ts'onthi mi n'youi rā n'yohu p'uya. ²⁷ Nu'u yø ja'i bi nu te bi nja, gä di 'yøtho. Di n'yembi n'na ngu n'na:

—Hinjäm'mø ha xtá øhmu n'na rā hya tengu xänbäte na rā n'yohu 'bucua. Di nequi gue ja rá ts'edi, porque asta 'nehyo ts'onthi ec'e'i 'mø xifi gue da hyep'u rā ja'i n'youi.

²⁸ N'na zihmantho bi n'yo rā hya gä rā häi Galilea, gue di nxihyo ja'i te bi 'yøtra Jesús.

Rā Jesús bi 'yøthebi rá to rā Simu, nuna i Bedu.

²⁹ Mi bømp'u ja rā nija rā Jesús, bi mähä rā Jacobo 'nehra Xuua co 'ne'u mi'da yø xädi. I map'u ja rá ngu rā Simu 'nehra Andre. ³⁰ Nu'a rá to rā Simu oxpu ja rá t'ots'i gue hembra pa. Mi zønna Jesús, bi sifi gue di hyenni. ³¹ Bi yurbu ha 'benna därquehi rā Jesús, bi bennä rá 'ye gue bi xots'i. 'Bexque'a bi zä rā pa mi hembu. Nuna rā xisu mi'u p'uya, guehna bi hojpi te da zi yø ja'i na.

Rā Jesús bi 'yøthe xangu yø därquehi.

³² Ya xi yuhra hyadi, ya bi nxui. Mandøngu dyø ja'i bi map'u 'buhra Jesús. Bi zixyø därquehi co 'nehyo ja'i n'youi yø ts'onthi bi zispi gue da 'yøthe. ³³ Bi mpeti p'u ja rā goxthi gätho yø ja'i 'bup'u ja rā hnini. ³⁴ Rā Jesús bi 'yøthe yø ja'i ma'di hyenni. 'Ne bi 'yøthe yø ja'i mi n'youi yø ts'onthi. Pe nu'u yø ts'onthi hindi japi di nya, porque yø ts'onthi i nne da ma te'o na rā Jesús.

Rā Jesús bi 'yonna hya p'u ja rā häi Galilea.

³⁵ Mi hyaxpuya, bi nangma xuditho rā Jesús. Tobe rā 'bexuitho 'mø mi bømp'u ja rā hnini, bi ma dapo gue da mat'Oja.

³⁶ M'mefa p'uya, bi ma rā Simu co 'ne'u mi'da yø xädi, gue bi honi hapu 'bui.

³⁷ Mi dimp'uya, bi 'yembi:

—Xandøngu yø ja'i søp'u ja rā ngu gue hon'a'i —bi 'yembi.

³⁸ Pe rā Jesús bi 'yembyø xädi:

—Ja ua mi'da yø hnini ga mmähä ngue ga ma mamhmü ra hoga 'da'yo hya. Porque gue'a dá ecä'a ngue ga mmanna hya.

³⁹ Bi n'yo gä ra häi Galilea ra Jesús, sömp'u ja yø nija ngue mmanna hoga 'da'yo hya. 'Në øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohu mi 'ya rá do'yo.

⁴⁰ Man'na ra pa p'uya, nup'u 'bähra Jesús, bi guat'a n'na ra n'yohu mi hembra ts'o'ya. Bi ndant'yøhmü p'u ha 'bäi, bi 'yembi:

—Nu'mø guí nne gui 'yørca ra mate gui 'yøtheguits'u, nugä dí padi ngue da zäguí —bi 'yembi.

⁴¹ Ra Jesús bi hugcra n'yohu mi'u, bi dots'i conná 'ye. Bi 'yembuya:

—Ahá, dí nne ga øthe'i. Da zä'i ya —bi 'yembi.

⁴² Høntho bi manna ra hya na, nuna ra därquehi mi 'ya rá do'yo, 'bexpi zä ra n'u mi hembí. ⁴³ Hante ngue di n'yehmi'a ra n'yohu, bi zemba mazaqui, bi 'yembi:

⁴⁴ —Nuyá, 'yo to guí xifi te dá øt'a'i ya. 'Be ni ma ya, sömp'u 'bähra mmäcja. Da nu ngue ya bi zä'i. Dami 'yøtra 'bøt'e tengutho bi manda ra Moisés ngue da 'yøtyø ja'i 'mø bi zä ra 'ya hembí. Janangue da badi gätho yø ja'i ngue ya bi zä'i.

⁴⁵ Mi ma ra n'yohu p'uya, to bi zä ni ja'i xifi ngue ya xi 'yøthe ra Jesús. Janangue bi n'yo dapo ra Jesús, ya hinga edi 'yup'u ja yø hnini, porque mathogutho di mpeti yø ja'i 'mø bi nu ra Jesús. Pe madague'a di n'yani, ndap'u bi zä ni 'yehyø ja'i, pap'u bí 'bähra Jesús ngue bi nnu.

Ra Jesús bi 'yøt'e ngue da fadi ngue ja rá ts'edi ngue di punnba yø ts'oqui yø ja'i.

2 Man'na ra pa p'uya, bi mengra Jesús, i map'u ja ra hnini Capernaum. Mi

bahyø ja'i ngue ya 'bup'u ja rá ngu ra Jesús. ² N'na zihmantho bi mpeti yø ja'i, asta hinní 'yenyø ja'i p'u ja ra goxthi. Nuna ra Jesús bi xännba yø ja'i rá hya Oja. ³ Mente ya ra Jesús, bi zø hmi'da yø ja'i. Nu'u goho nja'i bá du n'na nc'ei bá oxrá fidi ngue tudyø gua. ⁴ Bi ne xti cutra därquehi p'u mbo ra ngu brá 'bähra Jesús. Pe himbi zä xti cut'i, porque xandøngu yø ja'i 'bup'u. Janangue bi tets'a yannigu ra därquehi p'uya. Bi xots'a n'na xequi ra 'bet'e ha brá 'bähra Jesús. Ja i cambu ra därquehi ni oxrá fidi. ⁵ Mi nu te øtyø ja'i ra Jesús, i padi ngue ec'ei yø ja'i ngue da zä da 'yøthe ra därquehi. Bi 'yembra därquehi p'uya:

—Ague ts'unt'u'i, ya dá pun'na ni ts'oqui ya —bi 'yembi.

⁶ Nu'u yø xännbate ngue ra ley mi hup'u, bi mbøcue 'mø mi 'yø'a ra hya mmanna Jesús. Bi 'yemp'u ja yø n'yomfeni: ⁷ “Nuna ra n'yohu 'bucua, thenmahya Oja na co nu'a ra hya i mma. Porque hinjonda zä di punnba yø ts'oqui yø ja'i, hinda hønt'a Oja sä ngue da 'yøtra mpunnbi”, emp'u ja yø n'yomfeni. ⁸ Pe ra Jesús 'be xi patho te mbemp'u ja yø n'yomfeni ya yø xännbate ngue ra ley. Bi 'yembuya:

—¿Hanja ngue nguna guí mbemhmü? ⁹ Nugä dá xihra n'yohu 'bucua, dí embi: “Ya dá pun'na ni ts'oqui ya”. Pe nuyá, hinda nequi xanho ngue'mø bi mpunnbi oque hin'na. Pe nu'mø ga embi: “Dami nanguí, gui caxni fidi, gui mma”, ga embi, nu'mø ngue bi n'yo p'uya, ya guí pahmu xanho ngue ja ma ts'edi. ¹⁰ A nuyá, dami pahmu ya ngue ra N'yohu bí 'yø mahets'i, ja rá ts'edi ua ja ra ximhäi ngue di punnba yø ts'oqui yø ja'i.

Bi 'yembra n'yohu xan'u p'uya:

¹¹ —Nugä dí xi'i, dami nanguí, caxni fidi, ni ma ni ngu.

¹² Ra därquehi p'uya, bi nanguí. Bi gaxrá fidi, bi ma rá ngu. Nu'u gätho yø

ja'i bi nū te bi nja, gā di 'yøtho. Yø ja'i p'uya, εspabi Oja, i εna:

—Hinjām'mø xtá nuhu'a te dá nuhu bi nja ya.

**Nuna rā Leví, bi 'yøt'e
ngue rá xādi rā Jesús.**

¹³Man'na rā ora p'uya, rā Jesús maħombi map'u ja rā nenzabi. Pe mandøngu dyø ja'i bi mpeti p'u ha 'bui, pe gā bi xānnbabi rā hya. ¹⁴Mi tho p'uya, bi zømp'u ja rá oficina n'na rā n'yohu ni hu ngue rā Leví. Guehna rá ts'ant'u rā Alfeo, guehna jumba rā mēnyu yø ja'i ja te pā. Mi nū rā n'yohu nā rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Ma gā mme n'yø, gā øt'e ngue ma xādi'i —bi 'yēmbi.

Nuna rā Leví bi zop'u rá oficina, bi me rā Jesús.

**Nuya yø ja'i t'ēmbi ja yø ts'oqui,
'dap'u sihmēui rā Jesús.**

¹⁵Man'na rā pa p'uya, nuna rā Jesús bi me yø xādi p'u ja rá ngu rā Leví ngue da nsihmēui. Xangu yø nguthāi 'bup'u, da gue hmi'da yø ja'i t'ēmbi ngue ja yø ts'oqui, gā 'dap'u sihmēui rā Jesús. Porque xquet'a 'nēhya nne da denna hya mmanā Jesús. ¹⁶Pe nū'u 'da yø xānnbate ngue rā ley, 'nē'da yø fariseo, mi nū te øtra Jesús ngue 'dap'u sihmēhu yø ja'i nū'u t'ēmbi ngue ja yø ts'oqui. Nuya mbøcue p'uya, bi 'yēmbya yø xādi rā Jesús:

—Nū ni xānnbatehu, hingui ho ngue 'dap'u sihmēhu yø nguthāi co 'nēhyu mi'da yø ja'i ja xangu yø ts'oqui.

¹⁷Mi 'yøde te sipyø xādi rā Jesús, bi 'yēmp'u di yahni p'uya:

—Nuya yø ja'i di hyenni, guehya ni 'yehra 'yøthe ya. Pe yø ja'i xanzaqui, hinga gue'u ni 'yē'u. A nugā, dá ēhē ngue gue'u yø ja'i ja yø ts'oqui gā xifi da hyep'u rā nts'o gā 'yo, hinga gue'u yø ja'i εna ngue ya 'yo xanho dá ēhē gā nozofo.

**Bi manā Jesús hanja ngue
hingui etyø mmui yø xādi.**

¹⁸Man'na rā ora p'uya, bi ntini ngue nū'u yø xādi rā Xuua 'nē'u yø fariseo mi etyø mmui. Janangue bi ma 'da yø ja'i p'u 'buhra Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Hanja ni xādi ngue hingui etyø mmui? Conque yø xādi rā Xuua 'nēhyø fariseo etyø mmui'u —bi 'yēmbi.

^{19–20}Mi dahra Jesús, bi 'yēmbyo ja'i yaui:

—Nū'u yø ja'i tsofo ngue da nū rā nthati, hingui etyø mmui mēnte 'dap'u 'buhmu rā novio. Njarbutho mā xādigā ya, hingui etyø mmui ngue 'daua dí n'yo'be. Pe bá ep'u rā pa ngue da zigagui mā nsui'be. Nū'a rā pa'a p'uya, mfađi ngue da zā da 'yetyø mmui ya mā xādi 'mø.

²¹Nuna rā 'da'yo hya dí xānnbate, n'nan'yo nā ngue rā nyogui xādi. Tengutho n'na rā 'da'yo ulu, hinda zā di 'bøtra ze'ulu. Porque rā 'da'yo ulu di ngants'i, ya man'na di nts'onna ze'ulu. ²²Tengutho rā 'da'yo vino hingui sā da sirbu ja rā zexfaní ngue da zedi. Porque rā 'da'yo vino da xetra zexfaní 'mø da sit'i, ja di m'mep'u p'uya. Janangue rā 'da'yo vino, rā 'da'yo xifaní da sit'i.

**Ja rá ts'edi rā Jesús ngue nū
te da zānni di nja'mø rā pa
ngue rā ts'äya, gue'a di nja'a.**

²³Man'na rā pa ngue sāya yø ja'i p'uya, nuna rā Jesús co 'nēhyø xādi bi tocabi bi thop'u ja yø nuatrigo. Nuya yø xādi p'uya, bi daxyø trigo bi za. ²⁴Pe nuya yø fariseo bi 'yēmbra Jesús:

—¿Hanja ni xādi ngue di mpefi? Conque mmamp'u ja rā ley ngue nū'mø rā pa ngue rā ts'äya, hingui sā ngue to di mpefi —bi 'yēmbi.

²⁵Mi dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Xi'mø mi zuhra thuhu n'na ndi rā David, co 'nē'u mi n'youi, çua hınjam'mø

gadi xähmu p'u ha nt'ot'i'a te bi 'yot'e?
²⁶ Conque nup'u ja rá ngu Oja mi 'buhra mmäcja Abiatar, nuna mađi manda yø mmimmäcjai. Ja bi yurbu ra David ngue bi zi yø thuhme xi t'uspabi Oja ngue da nu. Bi zi ra David co 'ne'u mi n'youi. Conque nu'u yø thuhme'u, hinda unna nt'edi ra ley ngue to bi zä da zi, hinda høndyø mmäcja yø ts'i'u yø thuhme xi t'uspabi Oja. ²⁷ A nuyá, nu'a te bi 'yøtya ma xädigá, uangui Oja bá sänni bá nja ra pa ngue ra ts'äya para ngue di dinna nho yø ja'i. Hingue masque bi zän'Oja ra pa ngue ra ts'äya ngue di m'mumman'u yø ja'i. ²⁸ Janangue ra N'yohu bí 'ye mahets'i, ja rá ts'edi ngue nu'a go da zänni, gue'a di nja'mø ra pa ngue ra ts'äya'a.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohu xi 'yotrá 'ye.

3 Man'na ra pa p'uya, mahømbi map'u ja ra nija ra Jesús. Nup'u ja ra nija, mi 'bup'u n'na ra n'yohu xi 'yotrá 'ye. ² Yø fariseo p'uya, tøjtho te øtra Jesús. I nne da nu 'mø ngue di n'øthe 'mø ra pa ngue ra ts'äya, para ngue da zäp'u di yapi, da 'yembí ngue hinguí supra ley. ³ Pe ra Jesús bi 'yembrá n'yohu xi 'yotrá 'ye:

—Bá nangui n'yø, ga 'bäcua mađe —bi 'yembí.

⁴ Ya njuantho bi zohyø fariseo p'uya, bi 'yembí:

—¿Te 'be'a ma hya mmamp'u ja ra ley ja ngue ga øthu 'mø ra pa ngue ra ts'äya? ¿Ga øthu ra nho, ogue ra n'u? ¿Da t'øthe ra ja'i 'mø xan'u, ogue di njapi da du?

Nu'u ts'o p'uya, hinte ga ndatho. ⁵ Ra Jesús bi hyeti gätho yø ja'i 'bup'u, pe di nequi ngue mbøcø. Pe tu rá mmui ngue mandø nnaxitho yø mmui yø ja'i. Bi 'yembrá n'yohu mi'u p'uya:

—Damí majni 'ye ya —bi 'yembí.

Ra n'yohu p'uya bi macrá 'ye, pe 'bexpi zä rá 'ye mi'u. ⁶ Mi zä mi nu yø fariseo

ngue bi n'øthe ra Jesús, bi ma p'uya. Bi 'yøtra junta. 'Dap'u bi mpetihu yø ja'i ra Herodes, bi zänni ha di japi da hyo ra Jesús.

Ra Jesús mahømbi 'yøthe xangu yø därquēhi.

⁷⁻⁸ Ra Jesús bi me yø xädi, i map'u ja ra nenzabi Galilea. Pe xandøngu yø ja'i bi denni, porque øhyø ja'i ngue øtyø mlagro ra Jesús. Nuya yø ja'i ya, yø mmengu 'da p'u ja ra häi Galilea, yø mmengu 'da p'u ja ra hnini Jerusalén, yø mmengu 'da p'u ja ra häi Judea, yø mmengu 'da p'u ja ra häi Idumea, yø mmengu 'da p'u man'na nguadi ra dathe Jordán, xangu mi'da yø hnini ja'u yø häi ha ja ra hnini Tiro 'nehra hnini Sidón, Gä ja bi 'yep'u yø ja'i. ⁹⁻¹⁰ Xangu yø därquēhi bi zøp'u mi 'buhra Jesús. Gä bi 'yøthe, asta di ntøtyø ja'i ngue nne da zømp'u 'bähra Jesús. Porque høntho da därpa rá he ra Jesús, 'bexi sä ha hembyø ja'i. Janangue bi xihyø xädi ra Jesús ngue di nsä n'na ra barco, ja da yurbu. Porque hinga mbennbu ngue ni mantho di mpeti mi'da yø ja'i. ¹¹ Xquet'a 'bup'u 'da yø ja'i ngue n'youi yø ts'onthi. Nu'mø bi guarbu 'bähra Jesús, ra ts'onthi di japa ja'i ngue ndantyøhmü. 'Ne di japi ngue nts'edi ga ya ra ja'i, i ena:

—Gue'e rá Ts'unt'u'i Oja —i embí.

¹² Pe ra Jesús janjuani ngue di hejpi ngue hinda ma te'o.

Ra Jesús bi 'yexi 'dema yoho yø xädi.

¹³ M'mefa p'uya, bi map'u bí ja n'na ra nyuni ra Jesús. Bi zonhni hangü bi neprá mmui da zofu ngue bi map'u 'bui. ¹⁴ Ja bi zijpu 'de'ma yonc'ei yø xädi, bi 'yets'i ngue 'dap'u di n'youi. Guehya da menhni di map'u ja yø hnini ngue da xihyø ja'i rá hya Oja. ¹⁵ Bi unna ts'edi ngue da zä da 'yøthe yø därquēhi, 'ne da 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. ¹⁶ Ja ua yø thuhu ya 'de'ma yonc'ei bi thanhni: ra Simu nuna i

nhūṭa m'mefa ngue i Bedu, ¹⁷ rā Jacobo, 'nehra Xuua guehya yō ts'unt'u rā Zebedeo ya, 'ne guehya i huṭra Jesús ngue rā Boanerges porque nuna rā hya na, i nne da mā ngue ya manzaqui, entho rā ngāni 'mō ya, ¹⁸ rā Andre, rā Lipe, rā Bartolomé, rā Mateo, rā Toma, rā Jacobo nuna rá ts'unt'u rā Alfeo, rā Tadeo, 'nehna man'na rā Simu yō n'yohu yō ja'i n'youi rā partido ngue rā cananista, ¹⁹ rā Judas Iscariote nuna bi dā rā Jesús.

Nu'u yō menī rā Jesús bi ma ngue dā sippu ha 'buhyo ja'i.

Nuna rā Jesús, mī juadi bi 'yexyo n'yohu ja ngue dā mep'u di ma, i ma rá ngu p'uya, 'dap'u ni 'yo. ²⁰ Mī zonná ngu p'uya, mahombi mpeti xandongu yō ja'i, asta xinga mbongui rā ora da ziui rā hme yō xādi rā Jesús. ²¹ Mī 'yohyo menī'a te oṭra Jesús, bi ma p'uya ngue xtabá nzijpu ha 'buhyo ja'i. I ena:

—Hantho suhrá nloco'a —enyō menī.

Nu'u yō xānnbate ngue rā ley embi ngue rā zithu fāts'i te oṭra Jesús.

²² Nu'a gā mmanyō ja'i te oṭra Jesús, nu'u yō xānnbate ngue rā ley xpí 'yē'a Jerusalén, bi 'yēn'u p'uya:

—Nuna rā n'yohu nā, rā zithu n'youi nā. Porque nu'a rā zithu rá hmu yō ts'onthi, gue'a di hātra ts'edi'a ngue sā othe yō ja'i n'youi yō ts'onthi.

²³ Janangue nu'mō mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Guí pahmu ngue nu'u yō ts'onthi n'youi yō ja'i, gue'u yō mēfi rā zithu'u. Pe hinda ne rā zithu di hejpase yō mēfi.

²⁴ Xip'u ha di manda n'na rā dast'abi, nu'mō di ndunhyō ja'i, hinjam'mō da zā dā zehyo hya. ²⁵ Xip'u ja n'na rā ngu ya, nu'mō di nsuse yō ja'i 'bup'u, dā 'yehra pa di n'uēni. ²⁶ Njarbutho nā rā hya dí xi'ahu ya. Xi'mō ngue di hejpase yō mēfi rā zithu, ya rá 'befise di ts'oni.

²⁷ Xi n'na rā n'yohu xanzaqui, 'bu'ambo

rá ngu, hinda zā to dā yut'ambo rá ngu ngue dā juipi te pets'i. Nu'mō dā thūtra mmennigu, gue'mō da zā to dā yut'ambo 'mō. Di njadā p'uya, dí tut'ā rā zithu di manda yō ts'onthi, janangue sā dí othe yō ja'i n'youi yō ts'onthi. ²⁸ A nuyá, dami pahmu ngue majuanī nā rā hya ja ua, ngue nu'a te gāma ts'oqui otyō ja'i, dā gue'a te gāma hya man'u gā ya yō ja'i, dā zā di mpunnbi. ²⁹ Pe nu rā ja'i dā nōm-man'u rā Espiritu Santo, ya hīndi punnba Oja.

³⁰ Nguna rā nya bi manna Jesús, porque embyō ja'i ngue rā zithu fāts'i te oṭra Jesús.

Bi manna Jesús ndana gue'a dā bōni ngue dā 'yōt'e tengutho 'mō drá menī.

³¹ Nu'a rā ora'a p'uya, nuna rā Jesús bi zōhrá mamá 'nehyo n'yohu 'bāp'u thi. Bi manda bá ts'o rā Jesús ngue di nyauī.

³² Xangu yō ja'i di māspu 'buhra Jesús. Bi t'embuya:

—Nī mamá 'ne nī n'yohu 'bācua thi, i nzo'i ngue guī nyauī 'nā —bi t'ēmbi.

³³ Mī dahra Jesús, bi 'yēntho:

—Ma gā xi'ahu ndana mā mamá, ndana mā n'yohu —bi 'yēnā.

³⁴ Bi hyetyō ja'i di māspu 'bui, bi 'yēmbuya:

—'Bucua ya yō ja'i di nnōpe ngue mā mamá, di nnōpe ngue mā n'yohu.

³⁵ Porque nuyā yō ja'i di ho dā 'yōrpabi rá pāhā Oja, guehya entho mā mamá ya, oge mā n'yohu ya, oge mā nju.

Rā Jesús i hyejpa rā hya n'na rā momhmudā.

4 Man'na ndi p'uya, nup'u ja rā nenzabi Galilea, bi xānnba rā hya yō ja'i rā Jesús. Pe mandongu dyō ja'i bi mpeti p'u ha 'bui. Janangue bi yurbu ja n'na rā barco ja bá mip'u. Bi zoquits'u rā nenzabi, i ma mbo rā dehe. Gātho yō ja'i 'bu'a nenzabi. ² Xangu yō hya bi xānnba yō

ja'i, honi te gui hyejpa yø hya xifi. Nguna n'na rā hya bi hyequi, bi 'yembyø ja'i:

³—Dami 'yørpahu rā güenda xandønho ya yø hya ga xi'ahu ya. N'na rā n'yohu bi ma da ponna trigo. ⁴Nup'u bi thogui ngue ponyø hmudä, bi zop'u ja rā 'yu 'da yø hmudä. Bi map'u yø ts'int's'u ngue bi za yø hmudä. ⁵Mi'da yø hmudä bi moni, bi zop'u hingui pidi rā häi ngue o rā do. Guehya yø hmudä n'nahmantho bi bøts'e ngue hingui pidi rā häi p'u bi zo. ⁶Hinga ya mbo pa yø 'yu. Nu'mø bá pøxra hyadi, bi 'yuhyø hmudä ya xi bøts'e. ⁷Mi'da yø hmudä bi zop'u ja yø 'uini. Mi nte yø 'uini p'uya, bi ts'onnyø hmudä ngue bi hyøt'ambo. Ya himbi nja yø hmudä. ⁸Mi'da yø hmudä bi zop'u ja rā hoga häi. Nu'mø mi bøts'e, mazihotho gui nequi. Mi nja p'uya, 'däte ma'det'a bi bōni ngue n'na mhmudä. Mi'da p'uya, hyate bi bōni ngue n'na mhmudä. Mi'da p'uya, n'na ciento bi bōni. ⁹A nuyá, di nja ni gu ngue gui 'yøhmū nā rā hya dí mmangä ya —bi 'yenna Jesús.

Rā Jesús bi mā hanja ngue honi te gui hyejpa rā hya xihyø ja'i.

¹⁰Ya 'yo pa gätho yø ja'i p'uya. Nu'u 'de'mā yoho yø xädi rā Jesús bi guarbu 'bäi, da guehyø ja'i nu'u tobe 'bærpu bi guat'i. Bi 'yännbūya te ga mbønya yø hya xi hyequi. ¹¹Rā Jesús bi 'yembi:

—Nūya yø hya hingui fadi ha di manda Oja yø ja'i, i nne Oja ngue da dinni mmuihu hanja ya yø hya ya. Pe nu'u mi'da yø ja'i, guehya dí honi te dadi hyejpa yø hya dí xifi. ¹²Nu te gā nnu ya yø ja'i ya, entho 'mø hinte bi nu. Nūya yø hya øde dí mmangä, entho 'mø hin tema hya bi 'yøde. Gue'a di siguetho rā nts'o ga 'yo'a. Oja p'uya, ya hīndi punnba yø ts'oqui yø ja'i.

Rā Jesús bi mā te ni bōnya yø hya bi hyejpa rā momhmudä.

¹³Rā Jesús bi 'yembyø ja'i yau:

—Xquet'a 'ne'ahu hingui pahmu te ni bōnya yø hya dadi hyecä 'mø. ¿Pe Hague gdá japi da dinni mmuihu te ni bōnya yø hya ga hyecä mahøn'a 'mø? ¹⁴Nūna rā momhmudä dí mmangä, guehna rā ja'i pap'u 'bøhyø ja'i ngue bi mmambrā hya Oja nā. ¹⁵Nūya yø ja'i ngue høntho bi 'yøhra hya, guehya gui nhyejpi ngue rā nen'yu p'u bi zo yø hmudä ya. Høntho juadi bi 'yøhra hya, bi map'u rā zithu, bi japi bi pumbeni rā hya xi 'yøde. ¹⁶Mi'da yø ja'i, gui nhyejpa rā häi hingui pidi ngue mi o rā do p'u bi zo yø hmudä. Mi zä mi 'yøhra hya yø ja'i, janjuani di johya ngue bi nu manho. ¹⁷Guehya yø ja'i himbi bent'i xanho rā hya ya. Zits'utho honi ha di hyep'u rā hya. Nu'mø bi ts'ui ngue rā hya ec'ei, 'bexi cohyø mmui. ¹⁸Mi'da yø ja'i p'uya, gui nhyejpabi rā häi ngue ja yø 'uini p'u bi zo yø hmudä. Guehya yø ja'i bi 'yøde hanja rā hya ya. ¹⁹Pe nu'a te yø befi i ja n'na pa ngu n'na pa, høndyø 'befi ni ma yø mmui yø ja'i. Di ja ndum-mui honi ha di mmemmeti. Hinga ngut'a te gä sänni da 'yøt'e. Ya hin tema ntho bi 'yørpabi nā rā hya bi 'yøde. ²⁰Pe mi'da yø ja'i gui nhyejpa rā hoga häi p'u bi zo yø hmudä. Nu'mø mi 'yøhra hoga 'da'yo hya, bi nu manho. Bi 'yørpabi rā nho nā rā hya bi 'yøde. Pe 'bu 'da yø ja'i ngue mathoguiho bi 'yørpabi rā nho rā hya bi 'yøde.

Rā Jesús bi hyejpa rā hya n'na rā nyot'i.

²¹Mahømbi 'yembyø ja'i rā Jesús:

—Xi'mø ngue hā rā nyot'i n'na rā ja'i, nu'a rā nyot'i hā, hīnda gombu ja rā huada. 'Ne hīnda hyøt'a 'bit'ots'i. Sinoque da hyøxpū ja rā nthøxanyot'i n'namhā di yot'i xanho mbo rā ngu. ²²Njarbutho ya yø hya hingui fadi hanja ya. Zi

yohotho yø ja'i tinyø mmui hanja ra hya. Pe da 'yehra pa ngue gätho yø ja'i da badi hanja ra hya. ²³Di nja ni gu ngue gui 'yøhmü ya yø hya di mmangä.

²⁴Mahømbi 'yembyø ja'i ra Jesús:

—Dami 'yet'ammuihu teni bønya yø hya di mmangä. Nu'mø gui 'yørpahu masu ya yø hya ya, da dinni mmuihu xanho hanja ra hya. ²⁵A nu ra ja'i da dini xanho rá mmui hanja ra hya, da mæx Oja ngue man'na di bahra hya. Pe nu ra ja'i hingui nne da 'yørpabi masu ra hya di mma, nu'a zits'u ra hya padi, da thanbi.

Ra Jesús bi hyeja pa ra hya n'na ra hmudä 'mø bi thuhu.

²⁶Ra Jesús bi 'yena:

—Nuya yø ja'i di manda Oja, gui nhyeipi tengutho 'mø bi thu'a n'na ra hmudä. ²⁷Nu ra ja'i bi duhra hmudä, di sigue di mpetho mente 'danyø pa brá o häi ra hmudä, sär'mø da bogui, da böxpüya. Pe nuna ra ja'i bi duhra hmudä, hingui padi hanja ngue bá te ra hmudä. ²⁸Porque ra häi øt'e ngue da bohra hmudä, da bøts'e, di ndaxi, da 'yot'i. ²⁹Nu'mø bi 'yot'i, da soqui.

Ra Jesús bi hyeja pa ra hya n'na mhmudä ra mostasa.

³⁰Mahømbi 'yembyø ja'i ra Jesús:

—Mahønga hyecä man'na ra hya ya. Ma ga xän'nahü ha di njap'u di nxandyø ja'i da zo rá 'ye Oja ya. ³¹Nup'u rá mudi, tengutho n'na zihmudä ra mostasa, ngue man'na zitchu ngue gätho mi'da yø hmudä ja ua ja ra ximhäi. ³²Pe nu'mø bi ma nthuhu na ra hmudä na, man'na tate ra dat'o ngue gätho mi'da yø c'ani i ja. Nup'u ja yø 'yet'o, ja ørbu yø 'bafi yø ts'int's'u.

³³Xangu yø hya bi hyecra Jesús. I honnbi ndana ra hya da dini xanho p'u ja yø mmui yø ja'i, gue'a xännbabi'a.

³⁴Nu'mø yaseui yø xädi p'üya, i xifi te ga mbønyø hya di hyequi. Pe nu'mø gue'u

mi'da yø ja'i xännbabi ra hya, guehya honi te gui hyeja yø hya xännbabi ya.

Ra Jesús bi säyabi ra ndahi conyø funthe.

³⁵Mi dähra nde'a ra pa'a, bi 'yembyø xädi ra Jesús:

—A nuyá, ma ga 'dasu ra zabi gdá mähä man'na nguadi.

³⁶Nu'u yø xädi ra Jesús, mi juadi bi 'yehyø ja'i, bi yurbu ja ra barco mi o ra Jesús, bi ma. Bi mähä mi'da yø barco mi jap'u. ³⁷Nup'u ja ra zabi, bi nanga n'na ra ndate ndahi. Nu'u yø funthe nangui, so mbo ra barco. Janangue ya nne da thuntra barco ngue'a ga nhyu. ³⁸Pe ra Jesús mambi oxpu ja n'na ra nhudi jap'u ja rá xutha ra barco ngue aha. Nu'u yø xädi p'üya, bá äp'u bi aha, bi 'yembi:

—Ague grá xännbate, ya ga tuhu. Nu'a'i p'üya, gui atho —bi 'yembi.

³⁹Mi nangra Jesús, bi hejpa bi ra ndahi 'nghyø funthe. Bi xifi ngue di nsäya. 'Bexque'a ra ora'a p'üya, ga bi nsäya. ⁴⁰Pe ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—¿Hanja ngue gui suhu? ¿Ua hingui ec'ei ngue ga faxahu? —bi 'yembi.

⁴¹Mi nu yø xädi ra Jesús ngue te bi 'yøt'e, bi ntinnbatho yø ts'u mi ja. Di n'yembi n'na ngu n'na p'üya:

—¿Te'o ni n'yohu na n'yø? Asta ra ndahi 'nehra dehe ec'ei 'mø bi zofo —di n'yembi.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohu mi n'youi yø ts'onthi.

5 Mi zøm man'na nguadi ra zabi, ja ra häi ni hu ngue Gadara. ²⁻³Høntho bi bömp'u ja ra barco ra Jesús, ya xpa ep'u n'na ra n'yohu mi n'youi ra ts'onthi. Nuna ra n'yohu na, mi nnøpa ngu p'u ja yø n'o yø ánima. Madague'a nthat'i conyø cadena, pe xejtho. Janangue ya hnjongui sä da zammi. ⁴Xangu yø nni di ngue nthat'i yø 'ye 'nghyø gua conyø cadena. Pe xejtho, hingui hät'i da zammi.

⁵Rā pa rā xui 'yo dapo, bi 'yop'u ha o yō ánima, i mafi hapu ni ma. 'Nē xa nguahyō nsá'mi rá do'yo ngue di nte yō do. ⁶Yap'utho mambá ēhe, pē mi hyandra Jesús. Bi ntihi i ndantyōhmū p'u 'bái.

⁷Rā ndots'edi i zofo, bi 'yēmbi:

—Ague Jesús, rá Ts'unt'u'i Oja nuna jase rá ts'edi, çhanja ngue gadi nthint'ua dí 'bui? Nguet'Oja'i, 'yo gadi ũngui.

⁸Nguna rā hya bi mānna n'yohu, porque ya xi xihra ts'onthi rā Jesús ngue da hyep'u rā n'yohu n'youi. ⁹Rā Jesús bi 'yēmbi:

—¿Teni hu'i?

Rā n'yohu p'uya bi 'yena:

—Nná hugā ngue yō mmundotho gāhe, porque xangugāhe —bi 'yēmbi.

¹⁰Nu'u yō ts'onthi p'uya, bi xihra Jesús ngue nup'u mi 'bui, hinga yap'utho da menhni. ¹¹Ja mi 'yorbutho n'na 'bui yō ts'udi, mā'yoni p'u bí ja rā nguani. ¹²Nu'u yō ts'onthi p'uya, bi 'yēmbra Jesús:

—Dami 'dacje rā nt'edi gā cut'āhe p'u ja yō mmui yō ts'udi bí 'yo nu —bi 'yēmbi.

¹³Rā Jesús bi unna nt'edi yō ts'onthi ngue ja i map'u. Janangue bi hyep'u rā n'yohu mi n'youi, bi ma, i ncarbu ja yō mmui yō ts'udi p'uya. Nu'u yō ts'udi mi jua'i yo māhuahī. Bi gu rā 'dihī yō ts'udi p'uya, bi nhyōrbu ja rā zabi. Gā ja bi jarbu rā dehe.

¹⁴Nu'u mi fāhyō ts'udi p'uya, bi nsu 'mō mi nu te bi nja. N'na 'dihitho bi map'u bí ja rā hnini ngue bá ma te bi nja. Da gue'u yō ja'i 'da'a n'nanni bí 'bui, gā bá xifi. Mi 'yōhyō ja'i'a te bi nja, mandōngu dyō ja'i bá ēhe da nu. ¹⁵Mi zōnyō ja'i p'u 'buhra Jesús, 'dap'u 'buhmi'a rā n'yohu mi n'youi yō ts'onthi. Ya hinte di ja, ya he rā ulu, ya xi dits'i. Pē bi zu yō ja'i'a te xi nja. ¹⁶Nuya yō ja'i xi nuse'a te xi thohra n'yohu mi n'youi yō ts'onthi, nē'a te xi thohyō ts'udi, gā xihyō ja'i nuya ja sōhō. ¹⁷Yō ja'i p'uya, bi xihra Jesús ngue da ma.

¹⁸Janangue mahōmbi yōrbu ja rā barco rā Jesús ngue da ma. Nu'a rā n'yohu mi n'youi yō ts'onthi, bi xihra Jesús ngue xta mmep'u ni ma. ¹⁹Pē him-bi nepra Jesús, sinoque bi 'yēmbi:

—Man'na xanho ni ma ni ngu. Dami xihni menī te dá øt'a'i. Xihni amigo. Dami xifi ha bi nja ngue bi huēc'a'i Oja bi 'yøthe'i —bi 'yēmbi.

²⁰Bi ma rā n'yohu p'uya, bi n'yo gātho p'u ja yō hnini Decápolis, xifi gātho yō ja'i te xi 'yōrpabi rā Jesús. Nu to gā bi 'yøde te xi 'yōtra Jesús, gā di 'yøtho.

Rā Jairo bi zixra Jesús ngue da øthebi rá t'ixu.

²¹Mi zōmman'na nguadi rā zabi rā Jesús, xandōngu yō ja'i hōmbi mpeti.

²²Bi zō'a n'na rā n'yohu 'bet'o ngue di manda p'u ja rā nija p'uya, ni hu ngue rā Jairo. Bi ndantyōhmū p'u 'bāhra Jesús.

²³Janjuani ngue äpra mate, bi 'yēmbi:

—Nugā nnā ēhe gā xi'i ngue mā t'ixu dí si, ya pa man'u, ya ja ngue da du. Xi'mō gui 'yōrcā rā mate gā mme, gui japni 'ye p'u ja rá do'yo, janangue da zā rā n'u hēmbi.

²⁴Nuna rā Jesús bi me nā rā n'yohu bi zits'i. Xangu mi'da yō ja'i bi denni astā di ntōrbu ja rā 'yu.

²⁵Nu'u yō ja'i ni denna Jesús, n'youi p'u n'na rā xisu ngue ya n'ne'mā yonjeya mi hēmbra m'mācji. ²⁶Nuna rā xisu mādi hyenni, xandōngu rá mēnyu xi ũni ngue honyō 'yøthe da 'yøthe. Ya xi ũni gātho'a te mi pets'i, porque nne ngue da zā te hēmbi. Pē hin'i zā'a ngue mādi n'yøthe. Sinoque man'na manī ma man'u. ²⁷⁻²⁸Mi zā mi 'yōhna rā xisu ngue øtyō milagro rā Jesús, bi 'yenna xisu p'uya: “Nu'mō gā thārpabi rá he rā Jesús, da zāgui”, bi 'yēna. Janangue bi nthinnbu ha mma yō ja'i p'uya, astā gue'mō mi guatra Jesús ngue bi dārpa rá he. ²⁹Ngu'i dārpa rá he p'uya, 'bexpi nsāya rā ji, bi zā rā n'u mi hēmbra xisu. ³⁰Mi bahra Jesús ngue bi zā n'na

nc'eḷi conná ts'edi, bi m'mä p'uya ngue he-tyo ja'i. Bi 'yembi:

—¿Te'o bi dārcagui mā he? —bi 'yembyo ja'i.

³¹ Bi 'yem'mo mi dahyø xädi ra Jesús:

—Guí änni to bi dät'a ni he. Conque guí nnu ngue xandøngu yø ja'i di ntøt'ua nnä mähä —bi 'yembi.

³² Pe ra Jesús bi sigue di za di heḷi yø ja'i, ngue nne dā baḷi te'o bi dädi. ³³ Nu'a ra xisu p'uya, ya paḷi te xi 'yøt'e, mmap'u p'uya ni huaqui ngue su. Bi ndantyøhmu p'u 'bähra Jesús. Bi xi'a njuani ngue xi dārpabi rá he. ³⁴ Nuna ra Jesús bi 'yembi:

—Ague t'ixu, ya bi zä'i ngue gá 'yec'eḷi ngue di zä'i commä ts'edigä. Ni ma ya, dā hyu ni mmui ngue bi zä'i —bi 'yembi.

³⁵ Nuna ra Jesús, mente yayi ra xisu maḷi hyenni, bi zø hman'na nc'eḷi bá nexpu ja rá ngu ra Jairo, bi 'yembra Jairo:

—Ya bi du ni t'ixu n'yø, 'yoni mantho gui sixra xännbate —bi 'yembi.

³⁶ Nuna ra hya bi sihra Jairo, bi 'yøhra Jesús, pe hingui ørpatho masu. Sinoque bi 'yembra Jairo:

—Yo sä guí su'a si'i ngue bi du ni t'ixu. Sinoque dami 'yec'eigui ngue dā zä gā fāxa'i —bi 'yembi.

³⁷ Ya himbi nepe xta thogui gätho yø ja'i. Sinoque hønḍra Bedu bi zits'i, co 'nehya yonc'eḷi di n'yohu, ra Xuua 'nehra Jacobo. ³⁸ Mi zømp'u ja rá ngu ra Jairo p'uya, ya zonyø ja'i, tär'man'u yø mmui ngue ya xi du ra hmute. ³⁹ Pe ngu'i zønna Jesús, bi yut'ambo, bi 'yembyo ja'i:

—¿Te 'be'a guí øthu ua gaḷi yännihü? 'Yoni mantho gui zomhmü. Nuna ra hmute hingui tu na, i atho na.

⁴⁰ Pe nuya yø ja'i yayi ra Jesús, i then-tho, porque paḷi ngue ya xi du ra hmute. Mi bøn'athi gätho yø ja'i p'uya, ra Jesús bi thop'u brá 'benna hmute. Ni n'youi rá papá ra hmute 'nehra mamá. Co 'ne'u yø xädi ni n'youi. ⁴¹ Ra Jesús bi bennba rá 'ye ra hmute xi du, bi 'yembi:

—Talita cumi —bi 'yembi.

Nuna ra hya na p'uya, i nne dā mā ngue ena: “Ague grá hmute, dí xi'i, dami nangui”. ⁴² Høntho bi manna ra hya na p'uya, 'bexp'i nangra hmute, bi n'yo. Ra hmute p'uya, ya 'de'ma yonjeya mi 'bui. Nuya bi nup'u bi bennate ra hmute, di 'yøtho. ⁴³ Pe ra Jesús emmeḷi di hejpa yø ja'i ngue hinjonda mā te bi 'yøt'e. Bi mānda p'uya ngue di t'unna hme dā zi ra hmute.

Nu'u yø mmenguhu ra Jesús hingui ec'eḷi te øt'e.

6 Mambá ep'u ja rá ngu ra Jairo ra Jesús, i map'u ja rá häi bá nte, bi me yø xädi. ² Nu'mø ra pa säya yø ja'i p'uya, pap'u ja ra nija ra Jesús, ngue bi xännbabi ra hya yø ja'i. Xangu yø ja'i øxra hya bi mā. Pe gā di 'yodyo ja'i hanja'a ra hya øde, di n'yembi:

—¿Hapu go bá ha'a ra hya xännbate na ra n'yohu ya ua? ¿Hague go gā mba'a ra hya paḷi? ¿Hague gā nzä øtyø milagro? ³ Conque guehna ra yaxi rá ts'unt'u ra Maya na. Yø n'yohu p'uya, guehna ra Jacobo, 'nehra José, 'nehra Judas, 'nehra Simu. Yø nju p'uya, gā 'dadua ra hnini dí 'buhmu.

Janangue embyo ja'i ngue to bi zä man'yohu na ra Jesús. Hingui ørpatho masu yø ja'i ra hya xifi. ⁴ Pe bi 'yembyo ja'i ra Jesús:

—Gätho yø pøngahya Oja n'nanni ni 'yehg, gā hnu mansu. Pe nu'u yø mmenguhu yø pøngahya, hingui nnu mansu. Ni xinga gue'u to 'bup'u ja rá ngu ra pøngahya di nnu mansu.

⁵ Ja bi njap'u ngue himbi zä xta 'yøt'e xangu yø milagro ra Jesús. Hønḍi zi hangutho yø dārqugh'i bi japrá 'ye ngue bi 'yøthe. ⁶ Di 'yøḍra Jesús hanja ngue hingui ec'eḷi yø mmengui.

Nu'u 'de'ma yoho yø xädi ra Jesús, bi 'yet'i ngue da xännba ra hya yø ja'i.

Mi bomp'u ja ra hnini mi 'buhra Jesús, bi ma bá n'yop'u ja yø hnini, manyarbu i ma ngue xännba ra hya yø ja'i. ⁷Nuya 'de'ma yoho yø xädi ya xi huanhni, bi zofu ngue da mennbu ja yø hnini. Bi xifi ngue yø yonc'ei p'u da ma. Bi un-na ts'edi ngue da 'yøthe yø ja'i n'yoi yø ts'onthi. ⁸Bi xi p'uya, ngue hin teni buxa da gats'i. 'Ne hin tema thuhme da hyats'i. 'Ne hin tema menyu da hyats'i. Sinoque hondra tøhø da hyats'i. ⁹Bi xifi ngue da guxyø thixfani 'ne hinda gaxrá mponi.

¹⁰Bi sigue bi 'yembi:

—Nu'mø gá sømhmu p'u ja n'na ra hnini, nu'mø to da zixahu rá ngu ngue di säya'ahu, ja m'muhmu p'u ja ra ngu di n'na'ahu ra ts'äya, asta gue'mø guá ehmu.

¹¹Nup'u ja n'na ra hnini gui sømhmu, 'ne hinda n'na'ahu ra ts'äya, oque hinjon-da 'yøt'ahu masu, dami thogui, gdi mähä n'nanni ra hnini. Pe dami huamhmra fonthäi di n'yoi ni mbonguahu, gue'a ra hmeya'a ngue ya da thep'u ya yø ja'i himbi 'yøt'ahu masu.

¹²Nu'u yø xädi ra Jesús bi ma bá n'yop'u ja yø hnini. I xihyø ja'i ngue da hyp'u ra nts'o ga 'yo. ¹³Xangu yø nniidi bi 'yøthe yø ja'i n'yoi yø ts'onthi. Nu'mø bi gospabi ra aceite yø därquehi, 'bexi sä ha hembu.

Ra Herodes embi ngue nuna ra Jesús, gue'a ra Xuua mi øtra nxixya.

¹⁴Nuna ra dast'abi Herodes mi 'yøde te mmanyø ja'i ngue xangu yø milagro øtra Jesús. Bi 'yemp'uya:

—Nugä dí ena ngue xpí bennate'a ra Xuua mi øtra nxixya. Janangue sä øtyø milagro —bi 'yena.

¹⁵Mi'da yø ja'i p'uya bi 'yena:

—Nuna ra n'yohu i hma, rá nzegui guehna ra pøngahya Elías.

Pe mi'da yø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Nugä dí ena ngue 'bui toni pøngahya Oja na.

¹⁶Ra Herodes bi 'yen'a p'uya:

—Pe nugä dí ena ngue gue'a ra Xuua mi øtra nxixya xpí bennate ya. Porque nuna ra Xuua, guehna dá mandagä bi thejpabi rá ya na.

Ja mmangua ya ha bi nja ngue bi du ra Xuua mi øtra nxixya.

¹⁷Nu'mø yø pa xa thogui, bi manda ra Herodes ngue bi mbentra Xuua, bi dut'i conyø cadena bi got'a fädi. Bi upi ngue nuna ra Xuua ya xi xihra Herodes ngue hingui ho di m'muhmi na rá 'bepo Herodías nuna mará xisu na rá n'yohu Lipe. ¹⁸Nuna ra Xuua, xi 'yembra Herodes: "Hin'yu ra nt'edi gui m'muhmi ni 'bepo", xi 'yembi.

¹⁹Mi 'yøhra xisu na ra hya mmanna Xuua, bi mbøcue ra xisu, i suhra Xuua ngue'a te ra hya bi ma. I nnepe ngue da tho ra Xuua. ²⁰Pe ra Herodes hingui nne da hyo, porque nnu mansu na ra Xuua, 'ne parpi ngue ra hoga n'yohu. Nu'a te ra hya mi mmanna Xuua, madi ho da 'yøde, pe mi yobenitho ha ga 'yøde te gäma hya mmanna Xuua. ²¹Pe nuna ra Herodías bi dini ha di japra Xuua nuna sui. Mi zøhra pa bi nsännigo ra Herodes. Bi zonhyø mmist'abiui ngue bi 'yørpabi ra nts'ihme. Gätho yø hmu yø soldado, gä bi zofu. Nup'u ja ra häi Galilea, gätho'u yø ja'i hnu mansu p'u ja yø hnini, gä bi zofu. ²²Nuna rá t'ixu ra Herodías, bi yarbu 'buhyø ja'i xi petra Herodes ngue sännigo, bi muhra hnei p'uya. Ra Herodes co gätho yø ja'i bi ho te øtra hmute. Janangue bi 'yembra hmute ra Herodes: "Nu'mø tema cosa gui 'yäqui, nugä ga 'da'i", bi 'yembi. ²³Ra Herodes bi 'yexa ntestigo Oja ngue majuani di un-na hmute'a te gäma cosa da 'yäpi, madague'a di un made'a te gä pets'i. ²⁴Ra hmute p'uya, hinga 'bexpi xifi te 'be'a nne da 'yäpi. Sinoque 'be bá äna mamá. Bi

'yembj: “Ague mamá, ¿teni 'be'a ga ädi?” Nu'a rá mamá ra hmute p'uya, bi 'yembj: “Damí 'yäpya ngue di 'da'i rá ya ra Xuua mi øtra nxixya”, bi 'yembj. ²⁵ Nu'a ra hmute p'uya, bi mengui, i ma mbo, ngue bá embra dast'abi: “Nu'a rá ya ra Xuua mi øtra nxixya ya, damí 'daqui, di o n'na ra mohi”, bi 'yembj.

²⁶ Mí zä mi 'yode te 'be'a t'äpra dast'abi, mambi dudrá mmui. Pe ya xi ma ngue di unna hmute'a te da 'yäpi. Yø ja'i 'bup'u ha mi 'bui, gä xi 'yode te xi ma. Bi manda p'uya ngue bi t'unna hmute'a te ädi. ²⁷⁻²⁸ Bi 'yet'a n'na ra soldado da hejpa rá ya ra Xuua p'u ja ra fädi p'uya. Bá jät'a n'na ra mohi, bi t'unna hmute. Ra hmute p'uya, bi däprá mamá'a ra ya bi t'unni. ²⁹ Mí bahyø xädi ra Xuua ngue ya bi du, bi ma bá hannba rá do'yo ra ánima ngue bi 'yägüi.

Rā Jesús bi 'yøt'e ngue bi nsihmē cut'a mahuahī ma'yohu.

³⁰ Mambá pengyø xädi ra Jesús ngue bá manna hya p'u ja yø hnini, bi däpra güenda te xi 'yøt'e, bi däpra güenda tema hya xi nxännbate. ³¹ Nu'u yø pa'u, ni ma ni 'yehyø ja'i p'u 'buhra Jesús. Nuna ra Jesús co 'nēhyø xädi, ni xingra hmē da mbongui ra ora da zi. Janangue bi 'yembj yø xädi:

—A nuyá, ma ga mmähä p'u hinjo'o yø ja'i ya, n'namhma ga nsäyahü zits'u.

³² Bi yärbu ja n'na ra barco ra Jesús conyø xädi, i map'u hinjongui 'bui. ³³ Xangu yø ja'i bi nu 'mø mi ma ra barco, pe padí te'o ni op'u ja ra barco. Bi ma yø ja'i p'uya, ní n'yoguatho, bi denna nenzabi. Nup'u ja yø hnini thohyø ja'i, i ter'mi'da yø ja'i, mandøngurbu ni ma yø ja'i. M'met'o bi zønyø ja'i p'u ha ja ngue da zønna barco. ³⁴ Mí zøhra barco bá o ra Jesús, bi bønī. Pe ya mandøngu dyø ja'i 'bup'u. Bi huejpüya, porque yø ja'i 'bui tengutho yø de'yo 'mø hinjo'o to da mädi, njarbutho. Janangue ndø ya'atho

ra ora bi xännbabi ra hya yø ja'i ra Jesús. ³⁵ Ya ni ma di nde p'uya, bi guatyø xädi ra Jesús, bi 'yembj:

—Ya bi nde, 'nē nuua dí 'buhmu ra dapo ua. ³⁶ Damí 'yehyø ja'i, n'namhma da map'u bí ja yø hnini, da dänse ra hmē da zi.

³⁷ Bi 'yembj yø xädi ra Jesús:

—Damí unhnü ra hmē da zi yø ja'i —bi 'yembj.

Nu'u yø xädi p'uya, bi 'yembj:

—¿Hapü gue ga hahü'a yo ciento ma pa ra nzäbi ngue ga tämphu ra hmē da zi yø ja'i 'bucua? —bi 'yembj.

³⁸ Mahømbi 'yembj yø xädi ra Jesús:

—Damí nu hangu yø thuhmē guí hahu. Nu'u yø xädi p'uya, bi nu hangu yø thuhmē ha. Bi 'yembj yø:

—Ja ua cut'a yø thuhmē 'nē yoho yø hua.

³⁹ Rā Jesús bi 'yembj yø xädi yayi:

—Damí xihmu yø ja'i da micua ja ra 'batha. Da 'yøtyø zimundo p'u da mi.

⁴⁰ Bi mihyø ja'i p'uya ngue di nsihmē. Yø ciento nja'i p'u bi mi 'i'da, yø yote ma'det'a nja'i p'u bi mi 'i'da.

⁴¹ Rā Jesús bi hyan'u cut'a yø thuhmē 'nē'u yoho yø hua. Bi hyanma hets'i p'uya, bi ja mamma'di Oja. Bi xenyø thuhmē p'uya, bi unyø xädi ngue di 'darpabi yø ja'i. Da guehyø hua bi dat'i.

⁴² Bi nsihmē xanho yø ja'i, gä bi niya.

⁴³ Mí juate ra ts'ihmē yø ja'i p'uya, nu'u yø xädi ra Jesús bi peti 'de'mayo canasta yø thuhmē bi bongui. Xquet'a bi mes'yø hua bi bongui. ⁴⁴ Nu'u yø ja'i bi nsihmē'a ra ora'a, cut'a mahuahī ma'yohu bi nsihmē.

Ní 'yo maxøts'e ra dehe ra Jesús.

⁴⁵ Mente ēhyø ja'i ra Jesús, bi xihyø xädi ngue di m'met'o da 'yo ra barco, di ma man'na nguadi ra zabi ha bí ja ra hnini Betsaida. ⁴⁶ Mí juadi bi 'yehyø ja'i ra Jesús, bi map'u bí ja ra nyuni ngue bá mat'Oja. ⁴⁷ Mí nxui p'uya, ya bí 'yo

māde rā zabi rā barco nī o yø xādi, pe rā Jesús bi 'buse p'ū bī ja rā nyūnī. ⁴⁸ Bi bahra Jesús ngue hangū pefi di 'yonna barco'ū yø xādi, pe hīngui sā dā thogui, porque rā ndāhī di cots'i. Mī zū'i hyū xūdi p'ūya, bī map'ū bī 'bahyø xādi rā Jesús, nī 'yo māxøts'e rā dehe. Bī ne ngue xta nūits'i. ⁴⁹ Pe mī hyandyø xādi ngue mmap'ū nī 'yo māxøts'e rā dehe. Nū'ū yø xādi rā Jesús bi 'yēnā ngue rā ndāhī i nnu. Bī mūhrā mafi p'ūya ngue su. ⁵⁰ Gā bi hyandi, pe gā bī nsu. Pe rā Jesús 'bexpi zofo, bi 'yēmbi:

—Go guecā, 'yoguī sūhu —bi 'yēmbi.

⁵¹ Mī yurbū ja rā barco mī o yø xādi rā Jesús, 'bexpi nsāya rā ndāhī. Mī nū yø xādi'a te bi 'yøt'e, mān'natho bī nsu. ⁵² Madague'a xī nū yø xādi'ū yø milagro xī 'yøtrā Jesús, ngue bi xandyø thūhmē bi zi yø jā'i, pe hīngui 'yo yø mmūi te'o nā rā Jesús.

Nup'ū ja rā häi Genesaret bi 'yøthe yø dārquehī rā Jesús.

⁵³ Mī zøn'a nenthe ja rā häi Genesaret, bi dat'yø barco 'mø mī bōnī. ⁵⁴ Høntho bi bōnnā barco rā Jesús, 'bexpi bahyø jā'i mī 'bup'ū ngue te'o. ⁵⁵ Bī ma yø jā'i p'ūya, bi 'yonnbābī mī'da yø jā'i ngue dā ēhē. Xifi ngue dā tū yø dārquehī dā oxyø fīdi, dā zøp'ū 'būhrā Jesús. ⁵⁶ Hønnbū bi zā sōnnā Jesús, sōmp'ū ja yø hnīnī, sōmp'ū ja yø ngūnhuī, hōnnbū ts'ū hapū sōnī, bī njuqui yø dārquehī ngue 'bop'ū ja yø caye, t'āpra māte rā Jesús squerāngue rā nyānī rā he dā dārpābī yø dārquehī. 'Be xi sā ha hēmbi.

Ja 'da yø costumbre xā nzānsē yø jā'i hīngui nnu mānho rā Jesús.

7 Nuya 'da yø fariseo 'nēhyø xānnbate ngue rā ley ngue yø mmēngu Jerusalén bi guarbū 'bāhrā Jesús ngue dī nyāi. ² Bī mbøcue 'mø mī nū te øt'i'da yø xādi rā Jesús, ngue hīngui xū'yē hante dī nsihmē, ngue dā mecra ts'oqui n'youi yø

'yē. ³ Nuya yø fariseo 'nē gātho mī'da yø judío, i øtyø costumbre xā nzānyø ndiua. Zant'a xū'yē hante dī nsihmē. ⁴ Nu'mø bā pengā tāi xquet'a xū'yē, porque ēnā ngue pecra ts'oqui ja yø 'yē. Xāngū mī'da yø costumbre øt'e, xutyø ts'øye, xutyø mohi, punnbī dā dātra häi. 'Nēhyø t'ots'i nts'ihmē pet'e. ⁵ Mī zā mī nūrpī te øtyø xādi rā Jesús ngue hīngui øt'e tengutho gā 'yo, bi mbøcue p'ūya, bi 'yøtrā rā nt'ännī rā Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Hanja nī xādi ngue festho rā hyā bi zogahū yø ndiua? Porque hīngui pecra ts'oqui ja yø 'yē, ngue dī nxū'yē hante dī nsihmē.

⁶ Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Nī xirbū guī ēnā ngue guī ēc'ēihū Oja. Go guī øthū nā rā hyā bi 'yøtrā pøngahya Isaiās ngue bi 'yēn'Oja: “Nuya yø jā'i 'bucua, nū'mø bī nya, xøgue ēnā majuanī ngue nnu mānsugui. Pe hīmma juanī ngue yø mmūi gā ndānnegui. ⁷ Ya hīnte nī bøntho ngue thānnegui yø jā'i. Nū te gāma hyā xānnbate, xāngū yø hyā xā nzānsē ngue ēmbi dī manda Oja”, ngunā bī mān'Oja. ⁸ Nu'āhū, guī festhohū yø hyā dī manda Oja ngue go gādi ja ndummūi guī øthū yø costumbre bi zohyø ndiua. Porque xāngū yø costumbre guī øthū, tengu yø ts'øye 'nēhyø mohi guī xūthū, punnbī dā dātra häi.

⁹ Go xcā 'yēmhmū n'na nguadi ya yø hyā dī manda Oja ngue go guī øthū yø costumbre bi zohyø ndiua. ¹⁰ Nunā rā Moisés bi xihyø jā'i te 'be'a ja ngue dā 'yøt'e, bi 'yēmbi: “Dāmī su nī papā, dāmī su nī mamā”. Bi xi mān'na rā hyā p'ūya, bi 'yēmbi: “Nū rā jā'i dā zannā papā, ogue dā zannā mamā, i ja ngue dī njapra castigo 'nē dā tho”, bi 'yēmyø jā'i. ¹¹ Pe ya xcā xānnbahū yø jā'i, ngue rā jā'i dā zā dā 'yēmbā papā ogue rā mamā: “Nugā papā, nugā mamā, ya hīnda zā gā 'da'i te guī siui ya. Porque nū te gā dī pets'i, guehna Oja dadī unni”. ¹² Nu'mø nguna rā hyā bī mānna jā'i p'ūya, ya hīn

gadi japhu di jammansu rá papá ogue rá mamá ra ja'i. ¹³Xangu mi'da yø hya jap'u hinguí øthu, tengutho ya yø hya dí xi'ahu ya. Nu'mø nguna guí øthu p'uya, ya guí øthu ngue hinte di muui ya yø hya di manda Oja p'uya, ngue guí emhmu go ja ts'editho gui 'yøthu ya yø costumbre bi zohyø ndiua.

Nu te si ra ja'i hinga gue'a di ts'onnbā rá n'yomfeni ra ja'i'a.

¹⁴Bi zonhyø ja'i ra Jesús, bi 'yembi:

—Dami 'yøhmu xanho ya yø hya ga mmangä ya. Dami 'yet'ammuihu. ¹⁵Nu ra ja'i øtra ts'oqui, hinga gue'a te si ra ja'i ga 'yøtra ts'oqui. Nu'a ga 'yøtra ts'oqui ra ja'i, gue'a ra ts'omhya pønná ne ra ja'i'a. ¹⁶Di nja ni gu ngue gui 'yøhmu na ra hya dí mmangä ya —bi 'yembi.

¹⁷Mi ma yø ja'i p'uya, bi zop'u ra Jesús. Nuna ra Jesús bi map'u ja ra ngu säya. Nuya yø xädi p'uya, bi 'yäpi ngue da xifi te ga mbønya yø hya ja juadi bi ma. ¹⁸Ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—¿Ua xquet'a hinguí tinni mmuihu hanja ya yø hya dí mmangä 'mø? ¿Ua hinguí pahmu na ra hya dá mangä ngue nu te si ra ja'i, hinga gue'a ra ts'oqui'a? ¹⁹Porque nu'a te gä si ra ja'i, hinda nu-ansui rá n'yomfeni ra ja'i'a, sinoque rá mmui ra ja'i ni ma'a te si, pe pigui te si ra ja'i.

Ngue nguna ra hya bi manna Jesús, di nequi xanho ngue nu'a te gä si ra ja'i, bi 'yøt'e ngue gä xanho ngue da ts'i. ²⁰Ra Jesús bi sigue bi 'yembyø ja'i:

—Nu ra ja'i ngue øtra ts'oqui, mbo rá n'yomfeni ní 'yehra ts'oqui. ²¹Porque mbo rá n'yomfeni ra ja'i bi mihra ts'o n'yomfeni, tengu ra n'yots'om'mäi, ra nthote, ²²ra mfe, ra nts'o, ra fehni, ra 'yøt'its'oqui, ra zeya, ra zate, ra n'yets'i, ra m'memmui, da gue'a so rá mmui ngue da hyannba rá mmeti rá mmic'eiu. ²³Gätho ya yø nts'o ya, mbo rá n'yomfeni ra ja'i ni 'yehē. Guehya di ts'onna ja'i ya.

Nu'a n'na ra xisu hinga judío bi 'yäpra mate ra Jesús ngue da mäts'i.

²⁴Mi bømp'u mi 'buhra Jesús, i map'u ja n'na ra häi ja ra hnini Tiro conna hnini Sidón. Nup'u ja ra ngu bi nsäya, hinguí nnepe to xta mbadi ngue 'bup'u. Pe himbi zä bi n'yaní. ²⁵Nu'a ra hnini'a, mi 'bup'u n'na ra hmute mi n'youi ra ts'onthi. Mi 'yøhrá mamá ra hmute ngue 'bup'u ra Jesús. Bi ma ra xisu p'u 'buhra Jesús, bi ndantyøhmu p'u 'bäi. ²⁶Pe hinga judío na ra xisu, porque ra mmengu p'u ja ra häi Sirofenicia. Bi 'yäpra mate ra Jesús ngue da 'yøthebi rá t'ixu n'youi ra ts'onthi. ²⁷Pe ra Jesús bi 'yembi:

—Nugä, gue'u yø judío ja ts'edi ga fäts'i. A nuyá, nu'mø 'bet'o go ga fäxa'i, ya sutho 'mø da thannba ra hme yø basi, ngue yø fo'yo di t'unni —bi 'yembi.

²⁸Ra xisu p'uya, bi 'yembi:

—Ahá, grá Hmu, gue'a guí mma. Pe nu'u yø fo'yo, guep'u 'bimexa sihme'u. I jo yø xemhme hehyø basi p'u sihme.

²⁹Ra Jesús bi 'yembra xisu:

—Xanho te guí mma. Ni ma ni ngu ya, nu ni t'ixu n'youi ra ts'onthi, ya bi zä.

³⁰Ra xisu p'uya, bi mengui, i ma rá ngu. Mi zønná ngu p'uya, nu'a rá t'ixu mi n'youi ra ts'onthi ya hup'u ja rá t'ots'i, ya xi zä te mi hembí.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra 'yohu ngue mi gogu 'ne mi c'üne.

³¹Mi 'danyø pa p'uya, bi bømp'u mi 'buhra Jesús, i map'u ja ra zabi Galilea. I nthop'u ja ra hnini Sidón, i mpa p'u ja ra häi Decápolis. ³²Nup'u ja ra häi Decápolis mi zømp'u ra Jesús, bá ts'innbabí n'na ra 'yohu ngue ra gogu 'ne ra c'üne. Bi t'äpra mate ngue bi japyø 'ye p'u ja rá ya ngue da zä te hembí. ³³Nuna ra Jesús bi zica n'nani na ra 'yohu, bi curpa yø saha p'u ja yø gu. Bi pohrá saha conná jini ngue bi därpa rá jani. ³⁴Bi hyanma hets'i

p'uya, bi 'yɛn'a n'na ra jats'i. Bi 'yɛmbra dārquɛhɪ p'uya:

—Efata —bi 'yɛmbi.

Nuna ra hya bi ma, i nne da ma ngue ɛna: “Da xohni ne, da xohni gu”.³⁵ Nu'a ra ora'a, nuna ra n'yohu mi gogu bi 'yode xanho ra hya, 'nɛ bi zä bi nya xanho.³⁶ Pe ra Jesús bi xihyø ja'i ngue hɪnjonda xifi te bi nurpi bi 'yøt'e. Pe ɛna man'na ngue di hejpabi yø ja'i ngue hɪnte da ma, i mmanyø ja'i p'u ni ma'a te xi nurpi xi øtra Jesús.³⁷ Nu to gä bi 'yode te bi nja, gä di 'yodyø ja'i, di n'yɛmbi:

—Gä xanho te øt'e. Porque øt'e ngue øhra hya yø gogu, 'nɛ di japi ngue ya xanho yø gone.

Ra Jesús bi 'uɪn'i goho maɥuahi ma'yohu.

8 Man'na ra pa p'uya, xandøngu yø ja'i bi mpeti p'u 'buhra Jesús. Ya hɪn'yu te da zi yø ja'i, ya bi hyätyø nzedi. Bi zonhyø xädi ra Jesús, bi 'yɛmbi:

²—Dadi huɛcä yø ja'i 'bucua, porque ya rá hyu pa 'daua dí 'yohu ya. Dí pa'a njuani ngue ya hɪn'yu te da zi yø ja'i.

³Nu'mø gä etyø ja'i ngue da ma yø ngu, 'nɛ hɪnguɪ sɪhmɛ, da güennbu ja ra 'yu. Porque yap'u yø ngu 'da yø ja'i.

⁴Nu'u yø xädi bi 'yɛmbi:

—Pe çhapu go gä hannbahu te da zi ya yø ja'i 'bucua? A nuua dí 'buhmu, ra dapo ua.

⁵Bi 'yännyø xädi ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—çHangu yø thuhmɛ guí hahu 'mø?

Nu'u yø xädi p'uya, bi 'yɛmbi:

—Høndi yoto yø thuhmɛ ja ua.

⁶Bi manda ra Jesús ngue bi mihyø ja'i. Bi hyan'u yoto yø thuhmɛ p'uya, bi ja mammadi Oja. Bi xenyø thuhmɛ p'uya, bi unyø xädi ngue di 'darpa yø ja'i da zi.⁷ Xquet'a mi ha zihangu yø hua. Ra Jesús bi ja mammadi Oja. Bi unyø xädi p'uya, ngue di 'darpa yø ja'i da za.⁸⁻⁹ Nu'u yø ja'i bi nsihmɛ, goho maɥuahi ma'yohu. Pe gä bi nniya. Mi juate ra ts'ihmɛ yø

ja'i, nu'u yø xädi ra Jesús bi peti yoto canasta yø thuhmɛ bi bongui. 'Bexque'a bi n'yehmi yø ja'i ra Jesús ngue bi ma.¹⁰ Bi yurbu ja ra barco p'uya, co 'nehyyø xädi, i map'u ja ra häi Dalmanuta.

Yø fariseo bi xihra Jesús ngue nne da nup'u da 'yøt'a n'na ra milagro.

¹¹Ngu i zøhra Jesús, nuya yø fariseo bi ma bá sambahya ra Jesús. Di 'bepi da 'yøt'a n'na ra milagro nu mahets'i para ngue di nequi ngue rá m'menhni Oja ra Jesús.¹² Bi ngasra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Høndyø milagro guí nne guí nuuhu di nja. Pe nugä dí xi'ahu ngue hɪn tema milagro gä øt'a guí nuuhu —bi 'yɛmbi.

¹³Bi zop'u yø ja'i p'uya, bi yurbu ja n'na ra barco conyø xädi, i ma man'na nguadi ra zabi.

Ra Jesús bi xihyø xädi ngue di mfädi xanho, hɪnda denna hya xännbate yø fariseo, da guehra Herodes.

¹⁴Nu'u yø xädi ra Jesús xi pumbeni ra thuhmɛ xta hyats'i da zi. Hønda n'na ra thuhmɛ mi hap'u ja ra barco.¹⁵ Ra Jesús bi 'yɛmbyø xädi:

—Damí mfähmu ya, mamí sihu'a ra íxi di unyø fariseo da guehra Herodes.

¹⁶Di n'yɛmbi n'na ngu n'na'u yø xädi p'uya:

—Rá nzegui xicju ya ngue hɪnxtá ha ra thuhmɛ ga sihu.

¹⁷Mi bahra Jesús te di nxihyø xädi, bi 'yɛmbuya:

—Gue guí ɛna dí xi'ahu ngue hɪncuá ha ra thuhmɛ gui sihu. çUa hɪnguɪ 'yo ni mmuihu na ra hya dí mmangä 'mø? Rá nzegui ma'bedi ni mmuihu 'mø.

¹⁸Guí nuuhu te dí øt'a, pe tengutho 'mø ngue hɪnte gdí nuuhu. Guí øhmɛ yø hya dí mmangä, pe tengutho 'mø hɪn tema hya gdí øhmɛ. çUa hɪnguɪ mbemhmu'a te guí nuuhu p'u ha nnä mähä? ¹⁹Xi'mø ra pa ma xengä'u cut'a yø thuhmɛ ngue

bi zi cūt'a māhūāhī mā'yohū, ĩnjammī canasta yø thūhmē bi bonguī?

Nū'u yø xādi p'ūya, bi 'yēmbi:

—De'mā yo canasta yø thūhmē bi bonguī.

²⁰—Xi'mø mā xengä'u yoto nthūhmē ngue bi zi goho māhūāhī mā'yohū, ĩnjammī canasta yø thūhmē bi bonguī? —bi 'yēmbi.

Yø xādi p'ūya, bi 'yēmbi:

—Yoto canasta yø thūhmē bi bonguī.

²¹Rā Jesús bi 'yēmbi māhøn'a p'ūya:

—Pe ĩhanja ngue ĩngui 'yo ni mmuihū ya yø hyā dī mmāngä 'mø?

Nup'u ja rā hnini Betsaida, ja bi 'yøthe p'u n'na rā xādä rā Jesús.

²²Mī zømp'u ja rā hnini Betsaida rā Jesús, bā ts'innbabi n'na rā xādä. Bi t'äpra mate da 'yøthe. ²³Rā Jesús bi bennbabi rá 'ye rā xādä, bi zixā nenihni. Nup'u bi zøni, bi zorpa yø dä. Bi dospa maxøts'e yø dä p'ūya, bi 'yēmbi:

—ĩUa guí hētī zits'u ya?

²⁴Nū'a rā xādä p'ūya, bi nhanni, bi 'yēmp'ūya:

—Dī hētīyø ja'i ngue 'yo, pe ĩntho rā 'bānza p'u nnā hētī, porque di hmar'mā dä —bi 'yēmbi.

²⁵Māhømbi dospa yø dä p'ūya. Nū'a rā n'yohū mī xādä, bi japi ngue di za di hētī p'u hētī. Bi nzø xanho yø dä p'ūya, handī yap'utho. ²⁶Rā Jesús bi 'yēmbi:

—Nī ma nī ngu ya, 'yo 'be gui 'yo ua ja rā hnini ngue gui xihyø ja'i te dā øt'a'i.

Bi mānna Bedu ngue rā Jesús, gue'a rā Cristo'a.

²⁷M'mefa p'ūya, bi mē yø xādi rā Jesús. Nup'u ja'a rā hnini Cesarea ngue Filipos, mathēt'i ja yø hnini, ja bi ma da 'yop'u rā Jesús. Nup'u ja rā 'yu p'ūya, bi 'yānyø xādi, bi 'yēmbi:

—ĩTe'ogä p'u ga mbēnyø ja'i ya'mø? —bi 'yēmbi.

²⁸Nū'u yø xādi p'ūya bi 'yēmbi:

—'Bu i'da yø ja'i embi ngue gue'e grā Xuua gmī øtra nxixya. Mī'da yø ja'i p'ūya, embi ngue gue'e grā Elías. Mī'da p'ūya, embi ngue 'bui toni pøngahya Oja.

²⁹Rā Jesús māhømbi 'yēmbiyø xādi:

—Xi'ahū p'ūya, ĩte'ogä p'u gni bēhmū ngue guecä?

Rā Bedu p'ūya bi 'yēmbi:

—Nū'i, gue'e grā Cristo, bā exā'i Oja ngue guí ndast'abi —bi 'yēmbi.

³⁰Rā Jesús māhømbi 'yēmbi:

—A nuyá, 'yo to gui xifi te'ogä ya —bi 'yēmbi.

Rā Jesús bi mā ngue dā tho, 'nē bi mā ngue di bēnnate.

³¹Rā Jesús bi xihyø xādi, bi 'yēmbi:

—Nū rā N'yohū bí 'yē mahets'i, dā 'yēmmēi dā ma mā'uni. Nū'u yø n'yohū 'bet'o p'u ja rā nija dā zui, dā guehyø hmū yø mmäcja 'nēhyø xännbate ngue rā ley, gä dā zui 'nē dā hyo. Pe rá hyū pa p'ūya, di bēnnate —bi 'yēmbi.

³²Nguna rā hyā bi mānna Jesús, bi xifi xanho yø xādi hanja'a te dā thogui. Janāngue rā Bedu bi zica n'nanni rā Jesús, bi xifi ngue dā hyoni ha dī mpommi rā ndate. ³³Pe rā Jesús mī 'yøde te sifi, bi 'bārbūya ngue hērhmī'da yø xādi. Bi zahra Bedu p'ūya, bi 'yēmbi:

—Damī 'uegue, rá mēfi'i rā zithū. Porque ĩnga gue'a rá ts'anni Oja so nī mmui dī nja, sinoque gue'a yø hyase yø ja'i i so nī mmui dī nja —bi 'yēmbi.

Rā Jesús bi xihyø xādi ngue ĩnjām'mø dā gohyø mmui'a ga 'yēc'ei.

³⁴Bi zonhyø xādi rā Jesús, dā gue hmī'da yø ja'i. Bi 'yēmbi:

—Nū to nne dā denngui, ĩngui sä dā zānsē te dā n'yo. ĩnha di gohrā mmui, madague'a dā thop'u ja rā pont'i. ³⁵Nū rā ja'i dā 'uegue ngue su dā tho, guehna rā ja'i dī m'mēhrā te nā. Pe nū rā ja'i ĩngui cohra mmui'a ga 'yēc'eigui, madague'a dā tho connā ngueque 'nē connā guehra

hoga 'da'yo hya, guehna ra ja'i di nyan-na te na. ³⁶ Porque hinte da dahra ja'i, madague'a da 'yot'e ngue ra mmeti ga ra ximhai, 'ne di m'mehra te. ³⁷ Ni xinda hangu ra menyu da gutra ja'i, hinda za da yanna te. ³⁸ A nuya yo ja'i ngue yo 'yot'its'oqui ngue hingu orpa masu Oja, guehya da den'nathohu ngue gui ec'eihu ma hyaga ya. A nuyá, nu ra ja'i ngue pesra sa conná ngueque, ogue pesra sa conná guehra hya di xannbate, xquet'a da 'yehra pa ngue nugui dra N'yohu da e mahets'i, xquet'a ga pesma sa conná ngue'u to di jagbu. Guehna ra pa ga ma pengui conná ts'edi Oja, ga ma n'yo'be yo maca anxe Oja.

9 Nuna ra Jesús mahombi 'yembyo ja'i: —Majuani di xi'ahu ngue nuya 'da 'bucua ya, hinda du, asta gue'mo da nu ngue da hya ra ts'edi Oja di manda ua.

Bi mpä'a te gui nequi ra Jesús.

² Mi tho'a n'nato ma pa, nuna ra Jesús bi zixra Bedu, ra Jacobo, ra Xuua. Bi mep'u bi ja n'na ra nyuni xanhets'i ngue di m'muse. Ja bá nup'u yo xädi ngue bi mpä'a gui nequi ra Jesús. ³ Nu ra he, di yoxni, xandont'axi bi gohi. Hinjo'o n'na ra meni ua ja ra ximhai da za da menna ulu tengu ga nt'axi bi gohra he ra Jesús. ⁴ Bi nu yo xädi p'uya ngue 'bap'u ra Elías conná Moisés ngue yai ra Jesús. ⁵ Ra Bedu bi 'yembra Jesús:

—Ague gra xannbate, ya xanho ngue di 'buhmu ua. Ma ga hocähe hyu yo t'unnigu, n'na'i, n'na ra Moisés, n'na ra Elías —bi 'yembi.

⁶ Nuna ra hya bi xifi, porque ra Bedu co'ne'u yo amigo, emmei bi nsu, asta hingu mbeni ha ga mman'a ra hya bi ma. ⁷ Bexque'a ra ora'a p'uya, bi go'mra gui p'u mi 'bui. Bi 'yo p'uya ngue nup'u ja ra gui ja bá nyap'u Oja, bi 'yena:

—Nuna 'bucua ya, guehna ma Ts'unt'u dadi madi. Nuya yo hya da manna ya, dami 'yet'ammuihu —bi 'yembi.

⁸ Mi hyetyo xädi p'uya, ya hinjongui 'bap'u yoho yo n'yohu xi nu. Ya 'bäse p'u ra Jesús.

⁹ Ya bá 'yo ngue ni gap'u ja ra nguani p'uya. Ra Jesús bi 'yembyo xädi:

—Yo to gui xifi te ga nui ya, asta gue'mo bi hnu ra N'yohu bi 'ye mahets'i ngue di bennate —bi 'yembi.

¹⁰ Nu'u yo xädi ra Jesús, nu'u yo hya bi xifi hont'a mben'a, pe hinjombi xifi te bi nu. Sinoque di nyanse'u yo xädi te 'be'a ga mbonna ra hya bi manna Jesús ngue ena di bennate.

Bi manna Jesús ngue ra Elías ya bá ehe bi xihyo ja'i ngue di nsä, porque ya bá ep'u ra Cristo.

¹¹ Nuya yo xädi ra Jesús bi 'yannbu ja ra 'yu, bi 'yembi:

—¿Hanja na ra hya manyo xannbate ngue ra ley, embi ngue jatho da 'bet'o ra Elías hante ngue da ehra Cristo?

¹² Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Majuani ngue ra Elías i jatho ngue ra muditho da ehe da xihyo ja'i ngue di nsä. Pe dami bemmu ra hya mmamp'u ja ra Maca Libro ngue te da thohra N'yohu bi 'ye mahets'i. I mmamp'u ngue da za ra n'u, da zuhyo ja'i. ¹³ Pe dami pahmu ya ngue nuna t'embi ra Elías, ya bá ehe. Ya bi nja tengutho ra hya mmamp'u ja ra Maca Libro ngue di nja. Porque nu hangu ra n'u bi ne da japyo ja'i, ga bi nja.

Ra Jesús bi 'yothe n'na nc'ei mi n'youi ra ts'onthi.

¹⁴ Nu'mo ni ma da zop'u mi 'bu hmi'da yo xädi p'uya, bi nu ngue nuya yo xannbate ngue ra ley di mäspabi yo xädi ngue di njun'mahyau. Xangu mi'da yo ja'i xi mpeti p'u 'bui. ¹⁵ Pe ra Jesús, ena ha bi 'yetho, ja mi nu yo ja'i ya bi zoho, bi ma yo ja'i p'uya ngue di zengua. ¹⁶ Ra Jesús bi 'yembyo xädi:

—¿Te 'be'a gni njun'mahyahu ya 'bucua?

¹⁷ Bā thā'a n'na nc'ei p'u 'buhyø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Ague grā xännbate, nuna mā ts'unt'u 'bucua, n'youi rā ts'onthi astā di gonebi, xtā sigā ua ngue gui 'yøthets'u. ¹⁸ Nu'mø bi gu rā ts'onthi n'youi, en'a häi 'ne sohyø fugui. Di guxytø ts'i, astā di 'yøts'e. Ya xtā xihni xādi ngue xtā 'yøthets'u, pe hinxā nzā xā 'yøthe.

¹⁹ Rā Jesús bi 'yembi gātho yø ja'i 'bup'u:

—¿Astā njam'mø da zønna pa gui 'yec'eigahu? ¿Ua guí ena ngue hangu rā pa ga set'ahu? Bā si ua rā ts'unt'u, ga øthegā —bi 'yembi.

²⁰ Bi zispabi p'uya. Nu'mø mi nu rā ts'onthi rā Jesús, bi gu rā ts'onthi rā ts'unt'u p'uya. Bi 'yen'ahäi astā di dānni. 'Nē sohyø fugui. ²¹ Rā Jesús bi 'yembra papā rā ts'unt'u:

—¿Njammi pa nja p'uya?

Mi dahra n'yohu p'uya, bi 'yena:

—Ya njap'u astā guerp'u bā ngüe rā ts'unt'u. ²² Nu'a rā ts'onthi n'youi, mø bi gu, xangu yø nnidi ya ja ngue da hyo. I høt'a sibi, ogue hørbu ja rā dehe. Dami huga'be, fäxca'be 'mø ngue da zā gui 'yøthets'u.

²³ Rā Jesús bi 'yembi:

—¿Ua hingui ec'eigui? Nu rā ja'i ngue da 'yec'eigui, nu te gā man'u hēmbi, hinga hēmbi gā øthe.

²⁴ Nu'a rá papā rā ts'unt'u p'uya, astā rā mafi ha i 'yena:

—Nugā dí ec'e'i'. Pe dami 'yøt'e ngue man'na ga ec'e'i' xanho.

²⁵ Mi nu rā Jesús ngue gā bā ep'u yø ja'i da zøp'u 'bäi. Janangue bi xihra ts'onthi n'youi rā ts'unt'u, bi 'yembi:

—Ague grā ts'onthi, gadi gogubi 'ne gadi gonebi rā ts'unt'u 'bucua. Nuya dí xi'i ngue dami hyep'u ya. 'Yoni mantho güi pengui —bi 'yembi.

²⁶ Nu'a rā ts'onthi p'uya, bi japra ts'unt'u ngue xøgue rā mafi, astā päni. Rā ndussutho te ørpe. Bi 'yen'ahäi 'mø mi

hyep'u. Xntho bi du. Gātho yø ja'i p'uya, di 'yembi:

—Bi du na cuø —bi 'yena.

²⁷ Pe rā Jesús bi bennabi rá 'ye rā ts'unt'u, mahotho i xots'i.

²⁸ Ya 'bup'u ja rā ngu rā Jesús. Nu'u yø xādi p'uya, bi 'yembi:

—¿Hanja ngue hinxā nzā xtā øthegāhe rā ts'unt'u mi n'youi rā ts'onthi?

²⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna tengu na rā ts'onthi mi n'youi rā ts'unt'u, para ngue da hyep'u rā ja'i n'youi, mahyonitho da mat'Oja rā ja'i, 'ne da 'yetrá mmui.

Mahømbi manna Jesús ngue da tho, pe bi mā ngue di bennate.

³⁰ M'mefa p'uya, rā Jesús co 'nehyo xādi bi map'u ha mi 'bui, i nthop'u ja rā häi Galilea. Pe hingui nnepe xtā mbahyø ja'i hapu di ma. ³¹ Porque bi xännbase yø xādi rā Jesús. Bi 'yembi:

—Nu rā N'yohu bí 'ye mahets'i, da ma mā dāpyø ja'i ngue da hyo. Nu'mø bi hyo p'uya, di bennate'a rá hyu pa.

³² Pe nu'u yø xādi himbi dinyø mmui na rā hya bi xifi. I su xtā 'yānni te ga mbønya yø hya xi manna Jesús.

Rā Jesús bi xännbā yø xādi ndana mā dātho da hnu mansu.

³³ Mi zømp'u ja rā hnini Capernaum, mi yurbu ja rā ngu säya. Rā Jesús bi 'yānyø xādi, bi 'yembi:

—¿Tema hya gadi nxihmu p'u ja rā 'yu?

³⁴ Nu'u yø xādi p'uya, hnjongui thadi. Porque xi njun'mahya p'u ja rā 'yu ngue n'na ngu n'na nne ngue mā dātho da hnu mansu. ³⁵ Janangue nup'u bi mihra Jesús, bi peti gā 'de'ma yoho yø xādi, bi 'yembi:

—Nu'a nne di m'met'o ya ngue nu'ahu, jatho da 'yøtra 'befi ngue da māxyø amigo, pegue hīndi 'yets'i ngue te da 'yøt'e.

³⁶ Ra Jesús bi zohna n'na ra ts'unt'u mi 'bäp'u, bi 'bämbu made ha 'bui. Bi gusp'uya bi dets'i. Bi 'yembyø xädi p'uya:

³⁷ —Nu ra ja'i di ja mmansu n'na ra basi tengü na 'bucua ya, nguna da 'yøt'e porque pahra ja'i ngue nu te øt'e, gue'a di nnu manho ngue da 'yøt'a, entho go di jammansu gra ja'i. Nu ra ja'i di ja mman-sugui, hinga høngthogui di ja mman-sugui, sinoque gue'a Oja bá penngui di ja mmansu.

**Ra Jesús di hejpa yø xädi
nuya suhyø ja'i nnønnbäbi
rá thuhu 'mø øthe yø ja'i.**

³⁸ Ra Xuua p'uya, bi 'yembra Jesús:

—Ague grá xännbate, xtá nugähe n'na nc'ei ngue nnøn'na ni thuhu ha ga 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Pe xtá hejpahe, porque händi n'yohu p'u nná mähä.

³⁹ Pe ra Jesús bi 'yembi:

—'Yo gadi hejpahe yø ja'i nnønnga ma thuhu 'mø bi 'yøthe yø ja'i. Porque hinga høntho da nønnga ma thuhu ra ja'i, xinda ma da zangui. ⁴⁰ Porque nuya yø ja'i hingui sucja, ma n'yohu ya. ⁴¹ Nuya yø ja'i da 'yøt'ahu ra nho ngue i pad'i ngue guí tenhu ra Cristo, Oja da gut'i. Xquet'a ja rá nzäbi ra ja'i, madague'a n'na ra zi vasotho ra dehe di uni.

**Ra Jesús di japa nts'edi yø xädi
ngue da zu da 'yøtra ts'oqui.**

⁴² A nuyá, nu'u yø basi ec'eigui ndap'u bi zä, tengutho na ra basi 'bucua ya, nu ra ja'i da japi ngue da hyegagui p'u yø basi ec'eigui, ra ndate castigo tømra ja'i da thogui. Hante ngue da 'yøtra ts'oqui ra ja'i, man'na xanho ngue da t'ennbu ja ra jathe ra ja'i, di ntharpa rá 'yuga n'na ra njuni ngue da gum'i. ⁴³ Janangue nu'mø guí ena ngue rá ts'oqui ni 'ye p'u gá 'yøtra ts'oqui, dami hyejni 'ye, gui 'yei. Man'na xanho ngue gará do'ye 'mø gá curbu ha gui m'mahmi Oja, hinda gue'a ngue di ja gä yoho ni 'ye ne ngutho gui mma ra

nidu hapu ja ra sibi di danzø para zantho. ⁴⁴ Nup'u ja ra nidu 'buhyø dønxa hinha rá nzequi da zi'a ni ngø. Ra sibi p'uya, hinjam'mø da huet'i. ⁴⁵ Nu'mø guí ena ngue rá ts'oqui ni gua p'u gá 'yøtra ts'oqui, dami hyequi, gui 'yei. Man'na xanho ngue gará dogua 'mø gá curbu ha gui m'mahmi Oja, hinda gue'a ngue di ja gä yoho ni gua 'ne ngutho gui mma ra nidu hapu ja ra sibi di danzø para zantho. ⁴⁶ Nup'u ja ra nidu 'buhyø dønxa hinha rá nzequi da zi'a ni ngø. Ra sibi p'uya, hinjam'mø da huet'i. ⁴⁷ Nu'mø guí ena ngue rá ts'oqui ni da p'u gá 'yøtra ts'oqui, dami hyahni dä, gui 'yei. Man'na xanho ngue da n'natho ni dä 'mø gá curbu ha gui m'mahmi Oja, hinda gue'a ngue di ja gä yoho ni dä 'ne ngutho gui mma ra nidu. ⁴⁸ Nup'u ja ra nidu 'buhyø dønxa hinha rá nzequi da zi'a ni ngø. Ra sibi p'uya, hinjam'mø da huet'i. ⁴⁹ Porque nu to gä da ma ra nidu, di nzø conna sibi.

⁵⁰ Tengü ra u, xanho ngue te di ma ma'ut'i. Pe nu'mø ya hingui u, ya hinte di muui. Xquet'a gui njathu p'uya, 'yo guí nnehu ngue hinte dadi muui'a te gni 'yohu. 'Yo gadi njunt'i n'na ngu n'na'ahu.

**Bi xännba yø ja'i ra Jesús hin'yu ra
nt'edi di nxummi yø xisu.**

10 Nuna ra Jesús mi 'bap'u ja ra hnini Capernaum, pe bi ma i mpa p'u ja ra häi Judea. Bi thogui i ma man'na nguadi ra dathe Jordán. Mandøngu dyø ja'i bi zømp'u 'bui. Gä bi xännba ra hya yø ja'i, tengutho xi 'yørbu ja yø hnini xi thogui. ² Bi guat'i 'da yø fariseo p'u 'buhra Jesús ngue da 'yøpa yø nt'änni, porque honnbi ha di zädi ngue hinda gue'a ra hya da ma. Bi 'yembi:

—¿Ua ja ra nt'edi ngue di nxummi rá xisu n'na ra n'yohu, ua gue hin'na?

³ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Xi ra ley bi 'yøtra Moisés, ¿te 'be'a ma hya mmamp'u?

⁴ Mi dahyø fariseo p'uya, bi 'yembi:

—Nup'u ja rá ley bi 'yot'a, i mmamp'u ngue dá zä dá 'yøtrá sucua n'na rá n'yohu ngue di nxummi rá xisu.

⁵Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna rá Moisés bi unna nt'edi ngue dá nangra sucua ngue rá nxuni, pe ngue mandø nnaixitho yø n'yomfemi yø ja'i, ja-nangue bi njap'u. ⁶Pe nup'u rá mudi hinga ngu'a rá hya bá sannba Oja dá 'yøtyø ja'i. Porque mmamp'u ja rá Maca Libro ngue nu'mø mambá nhohra ximhäi, Oja bi hocra n'yohu 'ne bi hocra xisu. ⁷Ja-nangue rá n'yohu sop'u rá papá, sop'u rá mamá ngue 'buhmi rá xisu. ⁸Nuya yo nc'ei ya, di nne n'na ngu n'na, janangue ya hingui yo nc'ei, sinoque entho n'na nc'eitho. ⁹Janangue nuyá, nuya yo nc'ei bi pen'na Oja, hin'yu rá nt'edi ngue to di xunnbabi.

¹⁰Nup'u ja rá ngu p'uya, nuya yø xädi rá Jesús bi 'yänni te nne dá manya yø hya xi ma. ¹¹Rá Jesús bi 'yembi:

—Nu rá n'yohu di nxummi rá xisu, nu'mø hømbi nthatra n'yohu, dá me man'na rá xisu, ya rá ts'oqui øtra n'yohu. ¹²A nu rá xisu di nxummi rá ndø, 'ne høndi nthatui man'na rá n'yohu, ya rá ts'oqui øtra xisu.

Bi xi Oja rá Jesús ngue di japyø basi.

¹³Bi zixyø basi yø ja'i p'u 'buhra Jesús, i nnepyø ja'i ngue dá dospa yø ya yø basi 'ne dá xi Oja ngue di japyø basi. Pe nuya yø xädi rá Jesús bi hejpa yø ja'i bá zi yø basi. ¹⁴Bi mbøcue 'mø mi nu te øtyø xädi rá Jesús, bi 'yembi:

—Dami hyehmu yø basi dá thocua dí 'bui. Porque tengutho yø ja'i ya o rá 'ye Oja, xquet'a njarbu ya yø basi ya. ¹⁵Majuani dí xi'ahu ngue n'na rá ja'i hinga 'yøde tengutho n'na rá basi ngue rá 'yøde, hindá zä dá zo rá 'ye Oja.

¹⁶I thexyø basi rá Jesús, di japrá 'ye p'u ja yø ya yø basi, i äp'a Oja ngue di japi.

Rá mmemmeti himbi ne dá 'yøt'e te bi xihra Jesús.

¹⁷Ya ja ngue dá ma rá Jesús, pe bá ju rá 'dihí n'na rá n'yohu. Bi ndantyøhmu p'u 'bäi, bi 'yembi:

—Ague grá hoga xännbate, ¿te 'be'a ja ngue ga øt'e n'namhma ngue Oja di 'dacra 'da'yo te para zantho? —bi 'yembi.

¹⁸Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—¿Ua guí padi te guí mmanya, ngue guí engui xanhogá? Porque hønse Oja xanho. ¹⁹Ua hingui padi hanja'u yø hya di manda Oja ngue ena: “Yo grá hyote. 'Yo grá 'yots'om'mäi. 'Yo grá be. 'Yo to guí sannba rá fehni. 'Yo grá hyäte. 'Dami su ni papá, dami su ni mamá” —bi 'yembi.

²⁰Mi dahra n'yohu p'uya, bi 'yena:

—Ague grá xännbate, nuya yø hya guí xicya, ya Gä xtá øt'e asta gue'mø mará ngüegui.

²¹Nuna rá Jesús bi hyetra n'yohu yauí, pe di nequi ngue di mádi. Bi 'yembuya:

—Di 'be hman'na rá hya ja ngue gui 'yøt'e. Ni ma ya, dami pä te Gä guí pets'i. Dami unna menyü yø hyoya. Nu'mø Gä 'yøt'e te dí xi'i ya, ya bí ja ni mmeti mahets'i p'uya. Bá é p'uya, Gä mme madague'a dá tho'i p'u ja rá pont'i —bi 'yembi.

²²Pe mi 'yøhra n'yohu ná rá hya bi sifi, mambi dudrá mmui. Bi matho, porque mará ndømmemmeti.

Bi manna Jesús ngue Oja, hinte hēmbi.

²³Bi hyetyø xädi rá Jesús, bi 'yembi:

—Xandøn hennitho ha di n'unyo mmemmeti ngue dá zo rá 'ye Oja.

²⁴Nu'u yø xädi rá Jesús, di 'yøtho hanja ya yø hya bi ma. Pe rá Jesús mahømbi 'yembi:

—Ague ts'unt'u'ahu, nuya dí mmangä ngue xanhennitho ha di zo rá 'ye Oja, guehya yø ja'i xøgue mahøndra menyü ni ma yø mmui ya. ²⁵Ya fadi ngue rá

cameyo, hinjam'mò da zà da thop'u ja rá xagu n'na rá 'yofani. Pe man'na xandøn hennitho ngue n'na rá mmemmeti di n'uni da zo rá 'ye Oja.

²⁶ Nuna rá hya bi manna Jesús, mi 'yøhyø xädi, man'natho bi nsu yø n'yomfeni p'uya. Di n'yembi:

—Rá nzeGUI ya hinjonni ja'i da zä di nyannä te ya'mò —di n'yembi.

²⁷ Bi hyetyø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—Nu'a ngue yø ja'itho, hindä zä da zänse ha di nyanyø te. Pe Oja hinte hembi, nu te nne da 'yø'te, da zä ha di japi.

Bi manna Jesús ngue di tocabi ra nho'u yø ja'i n'youi p'u ni ma.

²⁸ Nuna rá Bedu bi 'yembra Jesús:

—Nugähe, ya xtá sohme p'u te gä dí peshe ngue dí ten'nahe.

²⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Majuani dí xi'ahu, ngue nu to gä xpá nzohyø ngu, xpá nzohyø cu, xpá nzohyø papá, xpá nzohyø basi, xpá nzohyø häi ngue tenngui ngue mmanna hoga 'da'yo hya, ³⁰ pe mente 'bucua ja rá ximhäi rá ja'i, yø ciento nniditho gangu'a te gä da dini ngue'a te gä xpá nzogui. Madague'a da ts'ui, pe rá pa di 'yep'u, di t'unna te para zantho. ³¹ Xangu yø ja'i hnu mansu ua, pe nu'a rá pa'a, ja ts'utho dani hnu mansu p'u. Xangu yø ja'i hingui hnu mansu ua, pe nu'a rá pa'a, ja dani hnu mansu p'u.

Mahombi manna Jesús ngue da tho, pe bi ma ngue di bennate.

³² Ya ni hya rá 'yu ngue ni ma Jerusalén, ni 'bet'otho p'u ni ma yø xädi rá Jesús. Nu'u yø xädi ya i su, di 'yøtho hanja'a te øtra Jesús ngue ni ma Jerusalén. Pe rá Jesús bi zica n'nanni'u 'de'ma yoho yø xädi, bi xifi xanho hanja'a te da thogui. Bi 'yembi:

³³ —A nuyá, ya nnä mähä Jerusalén. Nuna rá hnini na, nu rá N'yohu bi 'ye mahets'i di ndäpyø hmu yø mmäcja

conyø xännbate ngue rá ley. Nuya p'uya, guehya da zännbi ngue da du. Di däpyø ja'i hingyø judío ngue da hyo. ³⁴ Nuya yø ja'i di ndäpi, da n'yemmahya, da zots'i, da mei. M'mefa p'uya, da hyo. Pe rá hyu pa di bennate.

Rá Jacobo conna Xuua bi 'yäpra Jesús ngue di nja yø cargo xtä nhets'i.

³⁵ Rá Jacobo conna Xuua, guehya yø ts'unt'u rá Zebedeo ya, bi guarbu 'bähra Jesús, bi 'yembi:

—Ague grä xännbate, dí nne ga ä'a'be n'na rá mate ya.

³⁶ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—¿Tema mate gui nne ga øt'auí? —bi 'yembi.

³⁷ Bi 'yen'u ähra mate p'uya:

—Dí nnegä'be ngue nup'u ha gui mmi ngue gui ndast'abi, n'na dí mihni n'yei, n'na dí mihni gaha.

³⁸ Pe mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ague n'yø'auí, hingui padi te rá nsäui na rá hya gui ähmi. ¿Ua da zä gui thohmi'a rá n'u i ja ngue ga thocä? Porque nugä mathoguitho ja ngue di ungä yø ja'i —bi 'yembi.

³⁹ Bi 'yembuya:

—Ahá, da zä ga sägä'be rá n'u.

Mi dahra Jesús, mahombi 'yembi:

—Majuani ngue ngu'a, xandøngu rá n'u ja ngue gui säui, tengutho rá n'u ja ngue ga thocä. Mathoguitho di un'auí yø ja'i tengutho ja ngue dí ungä yø ja'i. ⁴⁰ Pe nuna rá hya gui mmammí, hindí tocagui ngue go ga sänni to di mip'u ja ma n'yei, oque to di mip'u ja ma gaha. Nuna Oja, ya xa nzänni to dí mi n'na ngu n'na ma hyo.

⁴¹ Nuna rá hya ähya yo nc'ei mi yauí rá Jesús, bi mbøcue 'mø mi bahya mi 'det'a yø xädi, i suhra Jacobo 'nëhra Xuua. ⁴² Pe rá Jesús bi peti gätho yø xädi, bi 'yembi:

—Ya gui pahmu ngue yø dast'abi xa t'ets'i, co gätho mi'da yø ts'ut'abi 'bup'u ja yø hnini, gä di manda yø ja'i. Nu te

dī manda ngue da 'yøtyø ja'i, gue'a øt'a.
⁴³Pe nu'ahu, 'yo guí nne ngue guí mandathohu yø ja'i. Nu ra ja'i nne ngue xta nhets'i rá cargo da mefi, guehna ra ja'i jatho ngue dī mpefi da máxyø mmic'eiui na. ⁴⁴A nu'ahu ya, nu'a da ne dī m'met'o ngue gátho yø amigo ya, guehna jatho da gohi ngue nī mefihu na. ⁴⁵Conque ra N'yohu bí 'yē mahets'i, himbi 'yēhē ngue n'narbu da mī dī mandatho. Sinoque bí 'yēhē ngue dī mpefi da máxyø ja'i. 'Nē hinga høndra 'báxte da 'yøt'e, astā da du ngue da yāni xandøngu yø ja'i.

Rā Jesús bi 'yøthe ra Bartimeo mī xādā.

⁴⁶Mī zømp'u ja ra hnini Jericó ra Jesús, bi thogui nī n'youi yø xādi. Pe xandøngu yø ja'i bī ntet'i. Nup'u nenih-nī p'uya, mī hup'u na ra Bartimeo mī xādā, rá ts'unt'u ra Timeo. Mī hup'u ja ra nen'yū ngue äpra mēnyu yø ja'i thop'u. ⁴⁷Mī bahra xādā ngue nuna ja ngue da thop'u hūdi, guehna ra Jesús ra mmen-gu Nazaret. Bī mührā hmafi p'uya, bi 'yēmbi:

—Dāmī huegagui ague Jesús rá mbom'meto'i ra David —bi 'yēmbi.

⁴⁸Nu'u yø ja'i 'bap'u mī hührā xādā, di hejpi ngue hindī mmafi. Pe ra xādā p'uya, enā man'na ma'bepi ngue nts'edi ga mafi, bi 'yēmbi:

—Dāmī huegagui ague rá mbom'meto'i ra David —bi 'yēmbi.

⁴⁹Bī m'mähra Jesús ngue øde hmat'i. Bi 'yēmbø ja'i p'uya:

—Dāmī xihmī ngue da gēua.

Bī ma bá ts'ohra xādā p'uya, bi t'ēmbi:

—Da hyu nī mmui ya, ga 'yo, bi ts'o'i'na.

⁵⁰Rā xādā p'uya, bi 'yēmp'u rá tuhū, bī nangui, astā ra n'nats'i ngue di johya. Bī map'u bi 'bähra Jesús. ⁵¹Rā Jesús bi 'yēmbi:

—¿Te guí nne dī nja'i?

Rā xādā p'uya, bi 'yēnā:

—Ague grá xännbate, dī nne ngue dī nzø ma dä.

⁵²Rā Jesús bi 'yēmbra xādā:

—Ya da zā guí mma ya, bi zā nī dä ngue guí ec'eiguí ngue jagā ra ts'edi ga øthe'i.

'Bexpi nzø yø dä ra xādā p'uya. Bi zā bī n'yo ngue bī mep'u nī ma ra Jesús.

Rā Jesús bi yurbu ja ra hnini Jerusalén, pe espabi yø ja'i, xifi ngue yø dast'abi.

11 Nu'mø ya nī ma da zømp'u ja ra hnini Jerusalén, ya 'yop'u ja ra nyuni ja ra mbonza ja yø olivos. Ja jarbutho ra hnini Betfagē 'nēhra hnini Betania. Nuna ra Jesús bi 'yet'i yoho yø xādi.

²Bi 'yēmbi:

—Nī me nu ja ra hnini bí ja nu. Nu'mø gā cut'ui ra hnini, guí timmī p'u da nthat'i n'na ra burru ngue ma'da'yotho, hinjongui sä. Bá xoqui ngue guá siui ua.

³Nu'mø to da 'yēn'au, hanja ngue guí xocui ra burru, guí xihmī p'uya ngue honna Hmu. Pe dāmī xihmī ngue hinda ya'atho dī ndāpi.

⁴Bī ma'u yoho yø xādi bi 'yet'i. Bi dīmp'u manthat'i ra burru jonna goxthi ja ra nen'yū. Bi xojpūya. ⁵Nu'u yø ja'i mī 'bāp'u p'uya, bi 'yēn'a n'na nc'ei:

—¿Te 'be'a guí øt'ui? ¿Hanja ngue guí xocui ra burru?

⁶Nu'u xocra burru p'uya, bī ma ten-gutho xī manna Jesús. Nu'u yø n'yohu p'uya, bi unna nt'edi bi zixra burru. ⁷Mī zøp'u 'bührā Jesús, bi gaspa ra burru yø tuhū ngue bi nōpa nts'ut'i. Bi hyuxra burru ra Jesús, bī ma. ⁸Nup'u ja ra 'yu ja ngue da thohra Jesús, xangu yø ja'i nī 'bet'o ngue di tēns'yø tuhū pøp'u ja ra 'yu. Mī'da yø ja'i p'uya, bi sajpa yø xi yø palma ngue pøp'u ja ra 'yu. ⁹O made p'u nī ma yø ja'i ra Jesús. I 'bet'o 'da, bá 'befa 'da. Pe yø ja'i 'da ga matho ngue di johya, i enā:

—Nuna Oja, di japhna rá m'menhni 'bucua, guehna Tate naya. ¹⁰Oja di japhna ra dast'abi bá 'benhni ngue di thocra 'befi mi pehra dast'abi David. Maguese na Oja bí 'bu mahets'i.

¹¹Nuna ra Jesús mi yarbu ja ra hnini Jerusalén, bi zomp'u ja ra nija. Bi nu te otyo ja'i 'bup'u. Mi dáhra nde, bi mengui, i ma Betania. Bi me'u 'de'ma yoho yo xádi.

Rə Jesús bi otra za ngue ra igo.

¹²Mi hyaxpuya, nuna ra Jesús bá ep'u Betania bá n'oxi, i ma Jerusalén. Nup'u ja ra 'yu p'uya, bi zá ngue tu manthuhu ra Jesús. ¹³Bi hyanda n'na nza ra igo ngue ya xi 'dogui xanho. Bi ma bá nu ngue'mo di zudi. Pe hingui zudi, porque hinga pa p'u ngue di nzudi. ¹⁴Bi 'yø'u yo xádi te bi xihra za, ngue bi 'yembi:

—Ya hinni mantho di nzuhni ndät'a ya grá za —bi 'yembi.

Rə Jesús bi 'yetyo ja'i mi mpäp'u ja ra nija.

¹⁵Nuna ra Jesús, nu'mo mi zomp'u ja ra hnini Jerusalén, bi map'u ja ra nija. Nu'u yo ja'i mi mpäp'u thinnija, da gue'u madí ntäi, gá bi 'yet'i. Nuya yo ja'i di pøspa yo menyu yo ja'i yap'u ni 'yehé, bi 'yennba yo mexa. 'Né bi 'yennba yo nthuts'i'u pä yo paloma. ¹⁶Nu'u yo ja'i ja te ha, ya hinda japi da thop'u ja ra thinnija. ¹⁷Bi 'yembyo ja'i p'uya:

—Nup'u ja ra Maca Libro, nt'oti p'u ra hya ngue Oja i ena: “Nuna ma ngungä, ni hu ngue ra ngunga mhmat'Oja na, 'né ja ndanne ua gátho yo ja'i 'bu'a nximhäi”. Pe nu'ahu, guí øthu ngue ja di mpeti ua yo bē.

¹⁸Pe nu'u yo hmu yo mmäcja 'nhyo xännbate ngue ra ley mi badí te bi 'yøtra Jesús, hingui nnu manho. Bi hyoni ha di japi ngue da hyo ra Jesús. Pe hinga 'bexpi zá ha di japi, porque supí di mbøcue yo ja'i. Porque nu'u yo hya xännbate ra

Jesús, gá di 'yodyo ja'i. ¹⁹Mi dáhra nde p'uya, bi bomp'u ja ra hnini ra Jesús, bi me yo xádi.

Jatho da 'yec'ei yo ja'i ngue Oja di unni te da 'yäpi.

²⁰Mi hyaxpuya, bi thop'u 'bähra za ngue ra igo. Bi nu ra za p'uya ngue xi 'yot'i asta yo 'yu. ²¹Ra Bedu p'uya bi zo rá mmü'a te ra hya xi manna Jesús. Bi 'yembuya:

—Ague grá xännbate, nuna ra za gá su hmande, gue xa 'yot'i —bi 'yembi.

²²Mi dáhra Jesús, bi 'yena:

—Dami 'yec'ei ngue nu'mo guí mmat'Ojahu, da máxahu Oja. ²³Nu'mo guí ec'eihu xanho ngue gue'a nnu manho Oja ngue di nja'a te guí xihmu, 'né hingui yobení ni mmüihu, da zá guí 'yemphu ra nyuni ja nu: “Dami 'uegue grá nyuni, i map'u ja ra jathe”, guí 'yemphu. Ra nyuni p'uya, da 'uegue, di map'u guí xihmu ngue di ma. ²⁴Janangue dí xi'ahu, nu'mo te guí äphu Oja, dami 'yec'eihu ngue di 'da'ahu Oja te guí äphu. Oja p'uya, da 'yot'e ngue di nja'a te guí 'yäphu. ²⁵Nu'mo guí mmat'Ojahu, 'né bi zo ni mmüi ngue hingui nnu manho te ø'ta ni mmic'eiu, dami punnbi, n'namhma ngue xquet'a di pun'na ni Papáhu bí 'bu mahets'i. ²⁶Pe nu'mo ngue hin gadi punnabi ni mmic'eiu, xquet'a hinda pun'na ni Papáhu bí 'bu mahets'i 'mo.

Rə Jesús bi t'änni to bi unna nt'edi te øte.

²⁷Ra Jesús, mi zomp'u ja ra hnini Jerusalén, i 'yop'u ja ra nija. Bi guatyo hmu yo mmäcja p'uya, 'nhyo xännbate ngue ra ley, 'nhyo yo 'yohu 'bet'o p'u ja ra nija. ²⁸Bi 'yembra Jesús:

—Ague n'yo, çhanja te guí ø'te? ¿To bi 'da'i ra nt'edi'a te guí ø'te?

²⁹Mi dáhra Jesús, bi 'yembi:

—Nugā xquet'a ga ōt'ahū n'na rā nt'ānni ya. Pē gue gui xicju hanja'a rā hya ga ān'nahū, n'namhma ngue xquet'a ga xi'ahū to bi 'dacā rā nt'ēdi'a te dī ōt'ā ua. ³⁰ Xiya, ζte'o bi unna nt'ēdi rā Xuua ngue bi xixyabi yō ja'i? ζUa Oja bi unna nt'ēdi, uague yō ja'itho rā nt'ēdi'a te bi 'yōt'e?

³¹ Yō ja'i p'uya, dī n'yānni te di dadi. Dī n'yembi:

—ζTeni 'be'a ga xihmū ya'mō? Nu'mō ga xihmū ngue Oja bi unna nt'ēdi te bi 'yōtra Xuua, dā 'yēnjū p'uya: “Xina rā hya bi manna Xuua connā ngueque, ζhanja ngue hingā 'yēc'ēihu 'mō?” dā 'yēnjū p'uya. ³² A nu'mō ga xihmū ngue yō ja'itho bi unna nt'ēdi te bi 'yōtra Xuua, ya nts'udyō ja'i —dī n'yembi.

Rā nzegui p'uya, bi zānyō ja'i ngue ya hīnte dā xifi te'o bi unna nt'ēdi'a te bi 'yōtra Xuua, i supi dī mbōcūe yō ja'i. Porque gātho yō ja'i ec'ēi ngue rā pōngahya Oja nā rā Xuua. ³³ Janāngue bi 'yembūya:

—Hindī pacāhe to bi unna nt'ēdi'a te bi 'yōtra Xuua.

Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ya hingā xicju nā rā hya dī ān'nahū, nī xinga guēcā ga xi'ahū to di 'dacra nt'ēdi nā te dī ōt'e.

Rā Jesús i hyeppa rā hya n'na rā huāhi ngue rā jomhmi.

12 Nunā rā Jesús, bi hyoni te gui hyeppa yō hya bi xihyō ja'i. Bi 'yembi:

—Mī 'bu'a n'na rā n'yohū ngue bi 'yōt'a n'na rā nu'a'ua. Bi fōt'e gā rā hāi. Bi hoqui hapū dā dē'myō uva 'mō bi nja. 'Nē bi hocra n'nōque hapū dā mihra māhui. Bi hyoni to dā gonhui rā huāhi, n'namhma ngue nu'mō bi nja yō uva, dī t'unna mmēhui'a te di tocabi. Bi ma yap'ūtho rā mmēhui p'uya. ² Mī zōnna pa dā thūcyō uva p'uya, nunā rā mmēhui bi menhna n'na rā hmiqui ngue dā tu yō uva di tocabi. ³ Pē nu'ū yō mefi mambi 'bup'ū

bí ja rā huāhi, bi bentra hmiqui 'mō mī zōmp'ū 'bui. Bi unī, bá erbūya. Pē hīnte bi unni. ⁴ Rā mmēhui p'uya, mahōmbi menhman'na rā hmiqui p'ū bí ja rā huāhi. Nu'ū yō mefi ya mambi 'bup'ū, hōmbā mbōcūe. Bá pūndothobi rā hmiqui rā mmēhui. Bá serpa rā ya. ⁵ Rā mmēhui p'uya, mahōmbi menhman'na rā hmiqui. Pē ya bá tho'a bi mennbūya. Bi sigue bi mennbabi mī'da p'uya. Ngut'atho bi ørpe, 'bu i'da bi put'i, 'bu i'da bi ho.

⁶ Nunā rā mmēhui p'uya, mī si n'na rā ts'unt'ū ngue emmēi dī mādi. Ya emp'uya: “Ma ga penhnā nā mā ts'unt'ū ya. Nu'mō bi nu yō mefi nā, dā nu mansū, porque mā ts'unt'ū nā”, i ena. ⁷ Pē nu'mō mī zōmp'ū 'būhyō mefi nā rā ts'unt'ū rā mmēhui, dī n'yembyō mefi: “Nunā ya, guehna rā ts'unt'ū ja ngue dā gohmi rā huāhi naya. Ma ga hohū ya, n'namhma ngue ya mā mmetihu rā huāhi”, dī n'yembi. ⁸ Bi bennbūya ngue bi hyo. Bi ma bá emma xōts'e rā huāhi p'uya.

⁹ Nunā rā Jesús, bi 'yānyō ja'i, bi 'yembi:

—Xi'mō ya bi nja ya yō hya dī xi'ahū ya, ζteni 'be'a dā 'yōtra mmēhui? Siempre dā ma rā mmēhui p'uya, dā ho yō mefi conhui rā huāhi. N'nan'yo mī'da yō ja'i di fātra huāhi p'uya. ¹⁰ Guí pahmū xanho rā hya mmamp'ū ja rā Maça Libro ngue ena: “Nunā rā do hīmbi nu manho yō hyōnnigu, guehna rā do brā 'bebo p'ū brā fu rā jado naya. ¹¹ Ngūnā rā hya xā nzān'Oja ngue dī nja. A nuju p'uya, dī emhmū ngue mazihotho te ōt'Oja”, enna hya.

¹² Rā Jesús hōntho bi xihyō ja'i ya yō hya ya, bi ne yō ja'i xti bentra Jesús ngue xta ngot'i. Porque pahyō ja'i ngue go xi-hya yō hya bi hycra Jesús. Pē hīmbi zā xti bent'i, porque supi dī mbōcūe mī'da yō ja'i. Janāngue hīnte bi japi.

**I nnepyø nsuiui rá Jesús
ngue dá 'yembí hinguí ja
ts'edi dí njutra menyu njui.**

¹³ Nuya 'da yø fariseo, dá gue'da yø ja'i rá Herodes, bi 'benhni ngue dá jajpatho hái te gá ya rá Jesús, para ngue dá záp'u di yapa m'mefa. ¹⁴ Bi 'yembí:

—Ague grá xännbate, dí pacáhe ngue grá hoga n'yohu, porque gá pømmanho rá hya guí mma. 'Né hinguí su'a te mben'na'i yø ja'i. Madague'a ja yø cargo 'da yø n'yohu gui yauí, pe hinguí su gui xifi ndana rá hya majuaní. Sinoque majuaní ngue guí xännbate'a rá hya nne Oja ngue gdá n'yohu. Dami xicje ya, çua xanho ngue dí njutra menyu áhra dast'abi, uague hin'na? —bi 'yembí.

¹⁵ Pe rá Jesús ya padí te mbennbabi yø ja'i ngue'a rá nt'änni ørpe, bi 'yembuya:

—¿Hanja ngue guí sãmhyagahu? Dami 'yurcahu rá menyu —bi 'yembí.

¹⁶ Bi unna menyu p'uya ngue dá nu. Mí nu rá menyu rá Jesús, bi 'yembí:

—¿To rá hmi ná n'youi rá menyu ja ua? ¿To rá thuhu ná rá thuhu n'youi rá menyu?

Mí dahyø ja'i yauí rá Jesús, bi 'yembí:

—Guehna rá dast'abi naya —bi 'yembí.

¹⁷ Rá Jesús bi 'yembyø ja'i yauí:

—Nu'a ja ngue gui 'yøthu ya, dami unhnú rá menyu di tocabi rá dast'abi. Dá gue Oja p'uya, dami unhnú'a te di tocabi.

Nuna rá hya i dahra Jesús, di 'yodya yø ja'i yauí.

**Bí manna Jesús ngue
di bennate yø ánima.**

¹⁸ M'mefa p'uya, bí ma 'da yø saduceo, nuya embí ngue hĩndĩ bennate yø ánima. Bi 'yembra Jesús:

¹⁹ —Ague grá xännbate, nup'u ja rá ley bi 'yotra Moisés, nt'ot'i p'u rá hya ngue ena: nu'mø bi dú n'na rá n'yohu, 'né hĩndĩ m'muhyø basi, nu rá xisu rá ánima dá zogui, nu'a rá n'yohu rá ánima, gue'a dí

nthatui rá 'danxu'a, n'namhma ngue dí m'muhyø basi tengutho 'mø xtĩ m'muhyø basi rá ánima. ²⁰ A nuyá, xi'mø di 'bu'i yoto ma'yohu ngue edadí ncu ya. Nu'a rá n'yohu má da, dí nthati. Pe dá 'yehra pa dá dú, 'né hĩndĩ m'muhyø basi. ²¹ Janangue nu'a rá n'yohu rá ánima m'mefa bí m'mui, go dí nthatui rá 'danxu'a. Pe xquet'a dá dú rá n'yohu 'né hĩndĩ m'muhyø basi. Nu'a rá hyu rá n'yohu p'uya, høndi nthatui rá 'danxu 'mø bi dú rá n'yohu. ²² Di siguetho dí nthatra xisu 'mø bi dú rá ndø, asta gue'mø bi dú gá yoto ma'yohu. Gá dí nthatui rá xisu, 'né gá bi dú yø n'yohu. Pe hĩmbi m'muhyø basi. Rá nzegui p'uya, dá dú rá xisu. ²³ A nuyá, xi'mø rá pa dani bennate yø ánima ya, ¿ndana gue'a ya yoto ma'yohu rá mmeti rá xisu? Porque gá bí m'muhmi.

²⁴ Mí dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i yauí:

—Hĩnguí padí ha rá nja rá hya guí mmamhma. Porque hĩnga guerp'u gá ndĩnni mmuihu'a te rá hya nt'ot'i p'u ja rá Maca Libro. 'Né hĩnguí pahmu hangu rá ts'edi Oja i ja. ²⁵ A nu'mø bi bennate yø ánima, dá gohi tengutho yø anxe Oja, ya hĩndĩ nthatyø ja'i. ²⁶ Nup'u ja rá hya bi 'yotra Moisés, ja dí nequí p'u ngue di bennate yø ánima. Porque nt'ot'i p'u rá hya bí man'Oja 'mø mí nyap'u bí nzø rá ndat'o, ngue bi 'yena: “Guecá drá Ojagá ngue rá Abraham. Drá Ojagá ngue rá Isaac. Drá Ojagá ngue rá Jacob”, bi 'yen'Oja. ²⁷ Ja dí nequí p'uya, ngue nup'u 'bu Oja, hĩnguí tú yø te yø ánima. Janangue hĩnguí padí ha rá nja'a rá hya guí mmamhma.

**Nuya yø hya dí manda Oja, bí
manna Jesús ndana rá hya má
datho ja ts'edi dá 'yøtyø ja'i.**

²⁸ Nu'a n'na rá xännbate ngue rá ley, bi 'yøde ha i dapra hya yø ja'i mí yauí rá Jesús. I nnu ngue bi dadí xanho. Bi 'yembuya:

—Xiya yø hya di manda Oja p'u ja rá ley, ¿dana ra hya exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i?

²⁹ Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuya yø hya di manda Oja, nuna exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i, guehna ra hya ngue ena: “Ague gyø judfohu, dami 'yøhmæ na ra hya ja ua. Nuna ra Hmu ma Ojahæ, 'dase na. ³⁰ Dami ja ndummui ngue mathoguitho guí mahmu Oja co gátho ni mmæihu. Hønt'a guí mbæmhma'a”. ³¹ Nuna rá yoho ra hya di manda Oja, 'ne di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i, guehna ra hya ngue ena: “Dami mahni mmic'eiui tengutho gni ne ngue di ma mamadi'i”, enna hya. Guehya yoho yø hya di manda Oja ya, 'ne tate di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i. Guehya yø hya 'bet'o ya ngue gátho mi'da yø hya di manda Oja.

³² Mí dahra xännbate ngue ra ley p'uya, bi 'yembi:

—Xanho te guí mma grá xännbate. Majuani te guí mma ngue nuna Oja ma Hmuhu 'dase na. ³³ Guehya yø hya ma datho ja ngue da 'yøtra ja'i ya, da hyahrá mmæi ra ja'i ngue di ma Oja, 'ne di mahrá mmic'eiui. Nu'mø ngue ngu'a dí øthu p'uya, ya man'natho nnu manho Oja te dí øthu p'uya, ngue'u yø 'bøt'e ørpa yø ja'i p'u ja ra nija, da gue'u mi'da yø cosa ma t'unni Oja.

³⁴ Bì nu ra Jesús ngue padi te mman'a ra n'yohu yau, bi 'yembuya:

—Ya mi zits'utho gadi 'bedi ngue guí so rá 'ye Oja —bi 'yembi.

Mí xifi tengü na ra hya na p'uya, ya hinni mantho tema hya hønxta 'yányø ja'i ra Jesús.

Rá Jesús bi xihyø ja'i ngue rá Cristo hinga ja'itho.

³⁵ Nuna ra Jesús bi xännba ra hya yø ja'i p'u ja ra nija. Bi 'yembi:

—Nuna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi, yø xännbate ngue ra ley

p'uya, i mman'u ngue dague'a n'na'u yø mbom'meto ra David. Pe nugá ga xi'ahu hanja ya, madague'a ngue rá mbom'meto ra David, pe nuna i hma, hinga ja'itho na. ³⁶ Porque ra David, gue'a ra Espiritu Santo bi bennbabi ra hya bi 'yot'i, ngue bi 'yena: “Nuna Oja, nu'mø mi zøjbagui ma Hmu, nguna ra hya bi xifi, bi 'yembi: Dami micua ja ma 'nyeigá ya, asta gue'mø ga øt'e ngue guí manda gátho'u ni nsuiui”, bi 'yembi. ³⁷ Ja di nequi p'uya ngue ra David, nu'mø nnønna Cristo, ni huti ngue rá Hmu. Janangue ra Cristo di nequi ngue hinga ja'itho, madague'a ngue rá mbom'meto ra David.

Bi xihyø ja'i rá Jesús ngue di mfadi xanho, hinda hyatyø xännbate ngue rá ley.

Xandøngu yø ja'i 'bup'u ja ra nija. Nuna ra hya xännbate ra Jesús, janjuani ngue yø mmæi ga 'yøxyø ja'i. ³⁸ Bi sigue bi xännbabi ra hya yø ja'i ra Jesús. Bi 'yembi:

—Dami mfahmu xanho ya, 'yo di hä'ahu yø xännbate ngue ra ley. 'Yo guí øthu tengutho ga 'yo'u. Porque di ho ngue söt'a häi yø he. 'Ne di ho ngue di respeta yø ja'i ha guí zengua p'u ja ra tai. ³⁹ Nup'u ja yø nija p'uya, i huantho yø nthuts'i tate xanho ngue ja hup'u. Nup'u øt'a ngo yø ja'i p'uya, xquet'a nne ngue tate xtanho ha da mi. ⁴⁰ I tunnba yø ngu yø 'danxu, i häti ngue embi di xännbi te pets'i. Nuna ra hya ga ngorpa yø dá yø ja'i p'uya, nu'mø mmat'Oja, ndø ya'atho mmat'Oja. I nne da 'yembyø ja'i ngue yø ndøhoga n'yohu. Pe nuyá, guehya mathoguitho ra castigo da thohya ngue gátho mi'da yø ja'i.

N'na ra 'danxu bi unna menyu Oja.

⁴¹ Nuna ra Jesús, mi hup'u ja ra nija ha ja ra huada utyø menyu yø ja'i. Heti ha ga utyø menyu yø ja'i p'u ja ra huada. Bì nu xangu yø ja'i ngue yø mmæmmeti

xandøngu rá menyu di uní. ⁴² Bi nu n'na rá 'danxu ngue rá zibøhyoya, xquet'a bi gät'i yoho yø zi xani p'u ja rá njumenyu. ⁴³ Bi zonhyø xädi rá Jesús, bi 'yembuya: —Majuani dí xi'ahu ngue rá zibøhyoya ná rá 'danxu bi unna menyu ya, pe man'natho nnu manho Oja rá menyu bi unna, hinda gue'u yø menyu mi'da yø ja'i di uní. ⁴⁴ Porque nuya mi'da yø ja'i, yø mmemmeti ya, pe gue'a rá menyu xa pongui di uní. A nuna rá 'danxu, zits'u drá menyu mi ha. Mi ja ngue xta nzi rá menyu bi uní.

**Bi manna Jesús ngue bá ep'u
ra pa da xotra nija.**

13 Mi bomp'u ja rá nija ra Jesús, nu-
na n'na rá xädi bi 'yembi:

—Ague grá xänbante, nu rá nija, gue xandønnoho yø do n'youi. 'Në mazihotho yø hmi yø do.

² Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ahá, mazihotho gui nequi rá nija. Pe nuna rá nija naya, bá ep'u rá pa da xotyø ja'i na. Xøgue di nxudi, hin hapu nmi nequi rá nija.

**Bi manna Jesús te ja ngue di
nja hante rá nzegui yø pa.**

³ Nup'u ni hyandra nija, ja ni gop'u ra nyuni bí ja rá mbonza ja yø olivos. Ja i mep'u yø xädi rá Jesús. Nup'u bi zøni, bi mi. Bi guatra Bedu p'uya, conna Jacobo, rá Xuua, rá Andre. Bi nyaseui rá Jesús, bi 'yembi:

⁴ —Dí nne gui xicje njam'mø di nja ya yø hya gui mmanya, ngue da xotra nija yø ja'i. ¿Tema hmeya di nja'mø ya ni ma da zønna pa di nja na te gui mmanya?

⁵ Mi dahra Jesús, bi 'yembyø xädi:

—Dami mfähmu xandønho, 'yo gui nne to da hy'ahu. ⁶ Porque xangu yø ja'i di n'yo ngue da 'yembyø ja'i: “Go guecä drá Cristogä ya”, da 'yembi. Gue'a di hyät'i xangu yø ja'i'a p'uya. ⁷ Nu'mø gá 'yøhmü ngue ya ja yø datunhni, ogue gui

'yøhmü ngue ya ja ngue di nja yø tunhni, 'yo sä gui sühü. Porque jatho ngue ya ngu'a ja ngue di nja. Pe hinga gue'u yø hmeya'u ngue rá nzegui. ⁸ Da nangyø nación ngue da 'yørpa rá tunhni mi'da yø nación. Da nangyø dast'abi ngue da 'yørpa rá tunhni mi'da yø dast'abi. Di 'yan'ahäi ndap'u bi zä. Di nja yø thuhü. Ja da fup'u rá n'u ja ngue da tho'a m'mefa yø ja'i p'uya.

**Bi xihyø xädi rá Jesús ngue
da zä rá n'u, da ts'ui.**

⁹ Dami mfähmu. Porque da 'yehra pa ngue da ts'ixahu fädi. Da mep'ahu yø ja'i p'u ja yø nija. Da ma ma dä'ahu p'u 'buhyø dast'abi. Di ndä'ahu p'u 'buhyø gobierno. Nguna da ja'ahu yø ja'i ngue gui ec'eigahu. Ngue nguna di nja'ahu, nu'mø ya gdi yahu yø ts'ut'abi, ja gui xihmu p'u rá hoga 'dayo hya p'uya.

¹⁰ Hante ngue da ze'a te ja ngue di nja, nuna rá hoga 'dayo hya jatho ngue da ma ma'yoni gä rá nguni nximhäi.

¹¹ Nu'mø bi ma ma bent'i'ahu, 'yo sä di tu ni mmuihu'a rá hya ja ngue gui xihmu rá ts'ut'abi. Porque nu'a rá ora gui dä ni hyahu p'u ja rá ts'ut'abi, gue'a rá Espíritu Santo di ben'na rá hya gui xihmu rá ts'ut'abi. Ya hingni n'yomfenise gui jucju rá hya gui mmamhmu. ¹² A nu yø n'yohü ec'eigui, di dase'u yø n'yohü hingui ec'eigui ngue da tho. Yø papá p'uya, nu'mø bi 'yec'eigui yø basi, di dase yø basi ngue da tho. Yø basi p'uya, nu'mø bi 'yec'eigui yø papá, di dase yø papá ngue da tho. ¹³ Ndap'u bi zä da za'ahu yø ja'i ngue gui ec'eigahu. Pe nu rá ja'i hinda hyegagui, xinda hangu rá n'u da thogui, gä da zeti, guehna rá ja'i di nyanná te na.

¹⁴ Xquet'a gui nnuhu ngue di nja ya yø hya bi manna pøngahya Daniel, ngue nup'u ja rá xequi hin'yu rá nt'edi di m'muhyø ja'i, ja da 'yørbu rá nts'oni yø ja'i. (A nuyá, nu rá ja'i di xädi, di n'yo rá mmui 'mø bi nu ngue di nja ya yø

hya ja ua.) Nu'mø gá nuhu ngue ya bi nja'a p'uya, nu yø ja'i di 'bup'u ja rá häi Judea, da 'dagui, di map'u ja yø xanthø. ¹⁵ Nu rá ja'i di tømha xøts'e rá ngu, 'yo di ena ngue di ma mbo rá ngu ngue te da ha, sinoque da 'dagui. ¹⁶ Nu rá ja'i di 'yo ra 'befi, hĩndi ma rá ngu ngue da ca rá tuhu, sinoque da 'dagui n'nahmantho. ¹⁷ Pe huẽcate yø xisu di hadyø basi'a ra pa'a, ogue di sudyø basi. ¹⁸ Dami 'yãphu Oja ngue nuya yø hya ya, hĩnda gue'mø ra pa ngue xtã nse di nja. ¹⁹ Porque xandøn'utho te da thohyø ja'i na ra pa na. Nu te di nja, hĩjam'mø xa nnu yø ja'i ngue xa njap'u astã gue'mø mambã fu'a nxĩmhã. 'Ne ya hĩnni mantho da hnu ngue mahøndi njap'u. ²⁰ Nuna Oja, ya xa nzãnni ngue hinga ya'atho yø pa di nja na rá ndate na. A nu'mø ngue ya'atho di nja, ya hĩnjonda bongui. Pe da 'yøt'e ngue da thotho, porque Oja di mahya yø ja'i ya xa huanhni.

Rá Jesús bi ma ngue di n'yo xangu yø ja'i da ne ngue da hyãtya yø ja'i ya ec'ei.

²¹ Nu'u yø pa'u, 'yo sä guí ec'eihũ ya yø ja'i da 'yẽn'ahũ: "Nuua, ja bí 'bucua rá Cristo", ogue da 'yẽn'ahũ: "Nĩ nguehnu ja bí 'bũhnu", da 'yẽn'ahũ. ²² Porque xangu yø ndøbethani di n'yo ngue da 'yẽmbyø ja'i: "Go guecã drã Cristogã ya", ogue da 'yẽmbi: "Go guecã rá pøngahyagã Oja ya", da 'yẽna. 'Ne da zã da 'yøtyø milagro. Nuya yø milagro da 'yøt'e, guehya da ne ngue di hyãtyø ja'i nuya yø thanhni Oja ya. ²³ Mami n'uni da thã'ahũ. Janangue dadi 'bet'o'ahũ ya yø hya ja ngue di nja m'mefa.

Bi manna Jesús ngue mahøndã ecua ja rá xĩmhã.

²⁴ Nu'mø bi tho'u yø ndate di nja, di m'mexui rá hyadi 'nehra zana. ²⁵ Da tãhyø sø bí ja mahets'i. Nu te gã bí ja maya, gã di pädi ha thogui. ²⁶ Da

thandra N'yohu di 'yẽ mahets'i ngue da n'youi rá gui. Da hnu ngue maguesẽ, porque mathoguithe ja rá ts'edi. ²⁷ Nu'u yø anxe da n'youi, da menhni gã rá nguni nxĩmhã, ngue di perpabi yø ja'i nuya xa huanhni.

Bi nhyejpabi rá hya n'na nza rá igo.

²⁸ Dami pahmu na rá hya ga hycã ya, ngue gdã hycjapabi rá hya n'na nza rá igo. Nu'mø ya bi c'amyø 'yeza ngue bi 'dogui, guí pahmu p'uya ngue ya ni ma di pat'i xanho häi. ²⁹ Nguna rá hya ja ngue di nja ya. Nu'mø gá nuhu ngue bi nja ya yø hya dí xi'ahũ ya, dami pahmu ngue ya xma nguerpũtho ga ma ehẽ. ³⁰ Nuya yø hmeya dí xi'ahũ ya, dami pahmu ngue guehya di nja ya, hante ngue da du yø ja'i 'bũhyø pa ja p'uya. ³¹ Nu te bí ja maya, 'necua ja rá häi, hĩngui zai. Pe nuna rá hya dí mmangã, ja para zantho na.

Bi hycra hya rá Jesús ngue yø mefi hĩngui padĩ temã pa da zøhyø hmu di mandã.

³² I pase Oja temã pa di nja ya yø hya dí xi'ahũ. Ni xingyø anxe di padĩ, ni xĩnga gueque dí padĩ temã pa di nja, madague'a ngue rá Ts'unt'ugui Oja. ³³ Janangue dami ndøm'atehũ, mat'Ojahũ hangu rá pa. Porque hĩngui pahmu temã pa, temã ora ga søcã ua. ³⁴ A nuyã, tengutho n'na rá n'yohu bi ma yap'utho, pe hĩmbi zohra hya temã pa da pengui. Nu'u yø mefi bi fãti te pets'i. N'na ngu n'na yø mefi bi zãnnbã yø tarea ja ngue da 'yøt'e. Nup'u ja rá goxthi, bi 'bãmbũ n'na rá mængoxthi, bi xifi ngue da mãdi xanho rá goxthi. ³⁵ Pe nuya bi ma mafãti rá 'befi, hĩngui padĩ temã pa da zøhyø hmu. Da gue'ahũ ya, dami mfãhmu xandønho. Porque xquet'a hĩngui pahmu temã ora da zøhni hmuhũ, o nuhma ndetho da zøhø, ogue made rá xui da zøhø, ogue ni ma da hyats'i da zøhø, ogue necãhã da zøhø. ³⁶ Porque hønt'a gomã ora da

zøhø, pe man'nan'yo mi 'yøthø ngue hìn-jondì ndø'mate 'mø bi zøhø. ³⁷ Nuna rá hya dí xi'ahø ngue gui ndø'matehø, hinga høn'athohø dí xi'ahø ná rá hya ná, sinoque gátho yø ja'i dí xifi ngue di ndø'mate xandønho.

Nuya yø nsuiui rá Jesús ya sänni ngue dá hyo.

14 Ya má nyo patho di nsännigo yø ja'i ngue rá pascua. Guehna rá pa ts'i rá thuhmē hinguí n'youi rá íxi. A nu'u yø hmu yø mmäcja 'nehyo xännbate ngue rá ley, guehya ya rá ya'atho yø pa honi ha di mbentra Jesús ngue dá tho. ² Di n'yēmbi:

—A nuyá, hinga gue'mø rá pa ngue rá ngo ga benthø ya, n'namhma hinda nangyø ja'i dá yaní.

N'na rá xisu bi xispa rá aceite rá ya rá Jesús.

³ Ya 'bup'u ja rá hnini Betania rá Jesús. Exa sihme p'u ja rá ngu rá Simu nuna xi 'yøthe m'met'o ngue mi 'ya rá do'yo. Bi yut'ambo n'na rá xisu ni du n'na rá m'mo aceite ngue rá alabastro. I yup'u rá aceite mazihotho ga yani, bi ma máhoqui con-ná paxi ngue rá nardo, pe xandøngu rá muui. Bi 'yøjpa rá 'yuga rá m'mo aceite p'uya, bi xispabi rá ya ra Jesús. ⁴ Bi mbøcue 'da yø ja'i mi 'bup'u, di n'yēmbi:

—¿Hanja ngue bi ma ma'unitho ná rá aceite ná? ⁵ Xta nzá xta 'bá ná ngue xti t'unna menyü yø hyoya. Porque man'na xangu xti 'bá rá aceite ngue'a te rá nzäbi tahra ja'i n'na jeya.

Hinguí nnu manho yø ja'i te bi 'yøtra xisu. ⁶ Pe rá Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Damí hyehmu ná rá xisu 'bucua. 'Yo-gui suhmu, porque xanho te ørque. ⁷ A nuya yø hyoya gui mmamhmu, hangu rá pa gui nnuhu ya yø hyoya. Dá zä gui fäxhu te honi hont'a goma ora gui nne gui fäxhu. Pe nugä hinga nzamhmu ua. ⁸ A nuna rá xisu gui mmamhmu, bi 'yør-

cagui'a te bi zørpabi rá ts'edi bi 'yøt'e. Porque ya bi nja'a te mi ja xti nja'mø dá n'yägui. ⁹ Majuani dí xi'ahø ngue nup'u ha dá hmanna hoga 'da'yo hya gä rá nguni nximhäi, xquet'a 'ne'a te bi 'yør-cagui ná rá xisu, dá hma. Gue'a di fen'a.

Rá Judas di cutyø hya ha di japi ngue di dá rá Jesús.

¹⁰ Nuna rá Judas Iscariote, guehna n'na nc'ei'u 'de'ma yoho yø xädi rá Jesús, bi ma bá nyauí yø hmu yø mmäcja. Bá nheca hyauí yø mmäcja ha di japi di dāpra Jesús. ¹¹ Mi 'yø'a rá hya sihyø mmäcja, asta rá ndijohya. Bi xi p'uya ngue di unna menyü. Janangue bi hyonna Judas ha di japi ngue di dāpyø mmäcja rá Jesús.

Yø xädi rá Jesús bi hoqui te dá zi'a rá nde bi nsännigo ngue rá pascua.

¹² Ya fuhra ngo guehya yø pa ts'i rá thuhmē hinguí n'youi rá íxi. Nuna rá pa fuhra ngo, guehna rá pa hode'yo yø ja'i ngue sännigo, ngue di nzibde ngue rá pascua. Bi yembyø xädi rá Jesús:

—¿Hapu gui nne ga hocähe rá nzibde gdá nsännigohu ngue rá pascua ya? —bi 'yēmbi.

¹³ Bi 'yēmbya yoho yø xädi rá Jesús:

—Ní me nu bí ja rá hnini ya. Gui nthēui n'na rá n'yohu ni ma rá ngu, di tu n'na xoni rá dehe. Damí tennui hapu dá zōni.

¹⁴ Nup'u ja rá ngu dá zømp'uya, damí 'yēnui rá mmennigu: “Rá xännbate i éna: ¿Hapu ja rá cuarto ga nzibdehe má xädi ya, ja ga sähe p'u rá ngo ngue rá pascua?” gui 'yēnui. ¹⁵ Ra mmennigu p'uya, dá 'yut'auí n'na rá dacuarto ya máhoqui, bí ja maya rá tøcangu. Ja damí hocui p'u'a te ja ngue gdá nzibdehu p'uya.

¹⁶ Nuya yø xädi mi yauí rá Jesús, bi map'u ja rá hnini bi xifi ngue dá ma. Mi zømp'u ja rá hnini, nuna rá hya xi man-na Jesús, gue'a bi nja'a. Bi dinna ngu ten-

gutho xi xifi, ja bi hojpu rá nzibde ngue rá pascua p'uya.

Bi xihyø xädi rá Jesús ngue padi ndana rá xädi ja ngue di dá.

¹⁷ Mí dáhra nde p'uya, nup'u ja rá ngu xi ma mahojpi te dá zi, ja bi zomp'u rá Jesús, ní n'youi'u 'de'ma yoho yø xädi. ¹⁸ Mente sihmé p'u ja rá mexa p'uya, bi 'yembyø xädi:

—Nuyá, dí xi'ahú ngue nuua ja rá mexa dí sihméhu, 'bucua n'na nc'ei jughatho häi, ya xa hyoni ha di japi ngue di dägüi.

¹⁹ Nuná rá hya bi manna Jesús, emmei bi du yø mmui yø xädi. Bì müdi bi 'yänni 'da mi'da p'uya te'o ná i mma, bi 'yembi:

—¿Ua go guecä'a guí mmanya? —bi 'yembi.

²⁰ Bi 'yenthø 'mø mí dáhra Jesús:

—Nuná dí com'be má mohi ua dí sihmé ya, guehna di dägä naya. Guehna n'na nc'ei ngue gui 'dema yohohu naya.

²¹ Majuani ngue rá N'yohu bí 'yè mahets'i dá tho'a te rá n'u ja ngue dá thogui, tengutho nt'ot'i p'u ja rá Maca Libro ngue di nja. Pe Hague ngu rá castigo dá thohna rá n'yohu ja ngue di dägüi. Nuná rá n'yohu ná, man'na xanho ngue'mø hin xtabá m'mui.

Rá Jesús bi xihyø xädi ngue di nzibde.

²² Mente sihmé rá Jesús, bi hyajman'na rá thuhmé. Mí ja mammadi Oja p'uya, bi xenna thuhmé, bi unyø xädi dá zi. Bi 'yembi:

—Damí sihu rá thuhmé ja ua ya. Nuná, guehna má do'yogá na.

²³ Bi decra vaso po rá ngui rá uva p'uya. Mí ja mammadi Oja, bi unyø xädi dá zi 'da'its'u. ²⁴ Bi 'yembi:

—Nuná po rá vaso ja ua ya, guehna má jigá ná. Porque guehna rá hmeya naya ngue nu'mø dá tu, di nja rá ts'edi rá 'da'yo cohi øt'ahú Oja. Porque nu'a di mfamma ji, xandøngu yø ja'i di nhohyø ts'oqui.

²⁵ Majuani dí xi'ahú ya, ngue ya hinní mantho 'dap'u gá sihu rá ngui rá uva, asta guemø bi zønna pa ma'da'yo honga sihu p'u di manda Oja.

²⁶ Mí juate rá nsihmé p'uya, bi duta n'na rá thuhu ngue espabi Oja. Bì ma p'uya, i map'u bí ja rá nyuni ja rá mbonza ja yø olivos.

I pahra Jesús ngue dá zop'u m'mefa yø xädi.

²⁷ Rá Jesús bi 'yembyø xädi:

—Gäthø'ahú ya, gui sogahu p'u'a di nxui. Porque di nja'a te mmamp'u ja rá Maca Libro ngue gna: “Gá øt'a ngue dá du rá mände'yo. Yø de'yo p'uya di n'ueni”, i ena. ²⁸ Pe nu'mø dá bennate, gani mpagá Galilea, ja gani tøp'ahú p'u.

²⁹ Rá Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Madague'a ngue gá dá zoc'a'i p'u ja mi'da má n'yohu, pe nugä hinga soc'a'i —bi 'yembi.

³⁰ Mí dáhra Jesús, bi 'yembra Bedu:

—Majuani dí xi'i ngue nu'a di nxui ya, tobe händi ma'a rá yohmafi rá øni, ya xqui cønga nhyundi, gui mma ngue hingu paqui —bi 'yembi.

³¹ Pe rá Bedu p'uya n'nat'a mma ngue bi 'yena:

—A nu'a, hin'na'a. Madague'a ngue 'dap'u gá tuui, pe nugä hinga cøn'a'i —bi 'yembi.

Gäthø'u mi'da yø xädi p'uya, 'da'igu bí má.

Rá Jesús bí mat'Oja p'u ja rá xequi ni hu ngue Getsemaní.

³² Nuná rá Jesús bí mähä yø xädi, bi zomp'u ja rá xequi ni hu ngue Getsemaní. Nup'u bi zøni, bi 'yembi:

—Damí mihmi ua ya, mente gá thocä mits'u ní guehnu ngue gá ma mat'Oja —bi 'yembi.

³³ Bi thohmits'u ní nguep'u rá Jesús, bí me rá Bedu, rá Jacobo, rá Xuua. Bì müdi bi där'man'u rá mmui rá Jesús, mathogu-

itho ngue bi du rá mmui. ³⁴ Bi 'yembyø n'youi p'uya:

—Janjuani ngue tu ma mmuigä, nup'u nna sä, ya ja ngue 'bexca tu. Dami cohmi ua ya, pe 'yogui ahmi —bi 'yembi.

³⁵ Rā Jesús bi thohmits'u ní nguep'u. Bi m'memfo häi p'uya ngue mmat'Oja. Bi 'yap'Oja ngue'mø da ne, da yani ngue'a ra ndate ja ngue da thogui. ³⁶ Bi 'yemp'uya:

—Ague ma Papá'i, nu'i, gätho da zä'i. Dami yangui ngue'a ra ndate ja ngue ga thocä. Pe hinga nu'a go ga sännä gue'a di nja'a, sinoque nu te guí sänni, gue'a di nja'a.

³⁷ Mí juadi bi mat'Oja p'uya, bí 'yep'u 'bu'u hyu yø xädi. Pe bi diní ngue ya mi aha. Bi 'yembra Bedu p'uya:

—Ague Simu, çhanja ngue guí aha? çUa xinga n'na ora di sä gui 'ya ní t'aha?

³⁸ Dami mat'Oja, 'yogui ahmu. Nu'mø hingä mat'Ojahu, nthambenitho hinda gue'a gui 'yøthu. I nne ní mmui ngue gui 'yøthu na ra hya dí mmangä, pe emmei cuen'ni do'yohu.

³⁹ Mahømbi zop'u yø xädi, bi mengbu xpí 'yehē ngue bá mat'Oja. Tengutho xí man'a m'met'o, ngu'a ra hya xi Oja.

⁴⁰ Mambá pengbuya, mahømbi dinyø xädi ngue mi aha, porque emmei netha. Mí dambeni yø xädi ya nzofo, hingui padí te di dadí. ⁴¹ Bi ma'a rá hyu ndí p'uya ngue bá mat'Oja. Mambá pengui, bi 'yembyø xädi:

—Gue mahøngui ahmi n'yø. Ga nuh-mi, ya bi zønna ora di ndäpyø ts'oc'ei ra N'yohu bí 'yē mahets'i. ⁴² Dami nangüi. Ya bá ecua na di dāgui, ma ga ma c'athu ya.

Ya bi mbentra Jesús.

⁴³ Mente nzohyø xädi ra Jesús, bi zøh-na Judas rá n'youi'u 'de'ma yoho yø xädi, bá n'youi xangu yø ja'i, bá gu yø juai, bá gu yø za. Guehya yø ja'i xi menhyø hmu yø mmäcja, co 'nhyø xännbate ngue ra ley, co 'nē'u yø n'yohu 'bet'o p'u ja ra

nija. ⁴⁴ Nuna ra Judas, ya xi xihyø ja'i temä senya da 'yøt'e, xi 'yembi: "Nu'a ra n'yohu ga zenguagä ya, 'nē ga surpa rá hmi, gue'a guí homhmu'a p'uya. Gui benthu, pe gue mamí thøhmu", xi 'yembi.

⁴⁵ Janangue mi zømp'u 'bähra Jesús, bi guat'i ngue bi zengua. Bi 'yembi:

—Ague grä xännbate —bi 'yembi.

Bi zurpa rá hmi p'uya. ⁴⁶ Bexpi bentyø ja'i ra Jesús.

⁴⁷ Bi guxrä juai n'na nc'ei rá xädi ra Jesús. Bi zennbabi rá 'yehē ra 'bet'o mmäcja, bi hyejpabi rá gu. ⁴⁸ Rā Jesús bi 'yembyø ja'i bi bent'i:

—çUa guí emhmu ngue drä begä, ngue guí cuhu yø juai, 'nē guí cuhu yø za ngue gui benngahu? ⁴⁹ Conque n'na pa ngu n'na pa nmi xännbä ra hya yø ja'i p'u ja ra nija. Uangui xta nzä ja xqui benngahu p'u. Pe nu te guí ørcahu ya, ya bi nja'a te ra hya mmamp'u ja ra Maca Libro —bi 'yembi.

⁵⁰ Gä bi zop'u yø xädi ra Jesús ngue bi 'dagui. ⁵¹ Nu'mø ya ní zi yø ja'i ra Jesús, bi ntet'a n'na ra ts'unt'u. Hønda n'na ra sávana di mpät'i. Xquet'a 'nehna ra ts'unt'u bi ne xti bentyø ja'i ngue xta nzits'i. ⁵² Pe nuna ra ts'unt'u bi guas'yø ja'i ngue bi 'dagui. Bi zop'u ra sávana mi tuhü, bi ma mangøtho.

Nuya yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío bi hyaspabi ra güenda ra Jesús.

⁵³ Nuna ra Jesús, bi ts'ixpu 'buhra 'bet'o mmäcja. Nup'u ja rá ngu ra mmäcja, ja bi mpeti p'u gätho yø hmu yø mmäcja, co 'nē'u yø n'yohu 'bet'o p'u ja ra nija, conyø xännbate ngue ra ley, gä 'dap'u bi mpeti. ⁵⁴ Pe ra Bedu ní 'befa ya'atho p'u ní ma yø ja'i ní zi ra Jesús. Mí zømp'u ja rá ngu ra 'bet'o mmäcja, bi yut'ambo ra dathi. 'Dap'u bi mihmi yø policia madí nharpu ja ra sibi.

⁵⁵ Nu'u yø hmu yø mmäcja co 'nē'u yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, 'dap'u bi mpeti ngue bi nheca hya, honi ha di

japi ngue dā 'yembī nī 'yup'u dā du rā Jesús. Pe hīngui tīnī ha di japra hya. ⁵⁶Xangu yø ja'i bī manyø fehnī ngue di yapra Jesús. Pe hīndi ntīnyø hya ngue dā 'da'igu dā mamp'u di yapate. ⁵⁷M'mefa p'uya, bi guar'mī'da yø ndøbethanī ngue di yapī. Bi 'yēna:

⁵⁸—Nūna rā n'yohu 'bucua, ya xtá øcāhe temā hya xā mman'a m'met'o na, ngue mī ēna: “Gā xot'ā nā rā nīja ngue rā ja'itho bi hoqui. Rā hyu pa p'uya, dī jap'u man'na rā nīja ngue hīnjonnī ja'i di hoqui”, mī ēna.

⁵⁹Ngūnā rā hya bi hma, mī'da yø ja'i p'uya, n'nan'yo rā hya i mma. Ya hīndi ntīnyø hya. ⁶⁰Bī m'māhra 'bet'o mmācja p'uya ngue bi 'yembra Jesús:

—¿Te guí mmanā rā hya guí nyap'a'i ya n'yø? ¿Ua hīn temā hya gdi thādī? —bi 'yembī.

⁶¹Pe rā Jesús hīnte ga ndatho. Rā 'bet'o mmācja p'uya mahømbī 'yembī:

—¿Ua gue'e grā Cristo, rá Ts'unt'u'i Oja nūna maguesē?

⁶²Mī dahra Jesús, bi 'yēna:

—Ahá, go guecā. 'Nē guí nnuhu rā N'yohu bī 'yē mahets'i danī mmip'u bī ja rá n'yei Oja nūna jase rá ts'edi. 'Nē dā 'yehra pa ngue hōnda ēhe, di 'yē mahets'i dā n'youi rā guí.

⁶³Mī 'yøhra mmācja nā rā hya bī man-na Jesús, n'na xet'itho rá pahni ngue bi ncue. Bi 'yembyø ja'i p'uya:

—Nūya mfādī ya ngue hīn te man'na mā testigo dī homhmu ya. ⁶⁴Ya gā 'yøsehū ya ngue thenmahya Oja. Xiya, ¿te guí mmamhmu nā rā hya bī manya? —bi 'yembyø ja'i.

Gātho yø ja'i p'uya 'da'igu bī mā, bi 'yēna:

—Nūna, nī 'yup'u ngue dā tho nā.

⁶⁵Bī mahyø ja'i p'uya ngue soxra Jesús. Bi gorpa yø dā connā ulu, 'nē bī me'mī, bi 'yembī:

—Damī padī te'o bī mep'a'i ya —bi 'yembī.

Yø soldado p'uya, xquet'a bī me'mī.

Bī manā Bedu ngue hīngui padī te'o rā Jesús.

⁶⁶Ya 'bup'u ja rā dathi rā Bedu. Nu'a n'na rā xisu ngue rā gunī p'u ja rá ngu rā 'bet'o mmācja, bi thop'u 'buhra Bedu. ⁶⁷Mī nu ngue dī nharpū ja rā sibi, bi za di hēti p'uya. Bi 'yembī:

—'Nē'i nī n'youi rā Jesús nūna rā mmengu Nazaret.

⁶⁸Rā Bedu p'uya, bi 'yēna:

—Nu'a rā Jesús guí mmanya, hīndī pacā te'o nā. Janangue hīndī pacā temā hya guí nne guí xicya.

Rā Bedu p'uya, bī map'u bī ja rá goxthi rā dathi. Hōntho bi zøn'a goxthi p'uya, bī mmahra øni. ⁶⁹Mahømbī nu rā Bedu'a rā xisu p'uya. Nūna rā xisu bi 'yembyø ja'i 'bup'u:

—Nūna rā n'yohu 'bucua, guehna n'na nc'ei yø xādi rā Jesús.

⁷⁰Rā Bedu p'uya, mahømbī mā ngue hīngui padī te'o rā Jesús. Mī tho hman'na ts'uquits'u p'uya, yø ja'i 'bup'u hømbī 'yembra Bedu:

—Majuani ngue nī n'youi rā Jesús, porque dī nequi ngue grā mmengu Galilea, nt'ødetho'a te gni ya.

⁷¹Mī dahra Bedu p'uya, mahømbī 'yēna:

—Dā jacā rā castigo Oja 'mø ngue him-mā juani te dī xi'ahu. Pe nūna rā n'yohu guí xicju, hīndī pacā te'o nā.

⁷²Mī juadi bī manā rā hya nā p'uya, mahømbī mmahra øni. Rā Bedu p'uya bi zo rá mmui nā rā hya xi xihra Jesús ngue xi 'yembī: “Tobe hīndī ma'a rá yohmāfi rā øni, ya xqui cōnga nhyundi, guí mma ngue hīngui paqui”, xi 'yembī. Mī zo rá mmui rā Bedu nā rā hya nā p'uya, asta rā zondummi.

Bī ts'ixpu 'buhra Pilato rā Jesús.

15 Mī neçahāi p'uya, bī mpeti gātho yø hmu yø mmācja, conyø n'yohu

'bet'o p'u ja rā nija, conyø xännbate ngue rā ley, conyø n'yohu 'bet'o ngue yø judío. Bī nhecāhya ngue sānni ha di japi di yāpra Jesús. Bi dūrpuya, bi zixpu 'buhra Pilato. ²Rā Pilato bi 'yembra Jesús:

—¿Ua gue'e rá dast'abi'i yø judío?

Mī dahra Jesús, bi 'yena:

—Ahá, go guecā tengutho rā hya guí mmana.

³Yø mmācja p'uya, xangu mī'da yø hya gui yāpī. ⁴Rā Pilato mahōmbi 'yembra Jesús:

—Ya guí øse te gāma hya guí nyap'a'i ya. ¿Ua hīn temā hya gdi thādī?

⁵Rā Pilato di 'yøtho ngue hīn temā hya gā ndātho rā Jesús.

Bī mānda rā Pilato ngue dā ma maçuati rā pont'i rā Jesús.

⁶Nūna rā Pilato, ja n'na rá costum-bre ngue di thø'a n'na rā ofādi 'mø ja rā ngo ngue rā pascua. Pe yø ja'i'u huanhni ndana rā ofādi dā ma mathøgue. ⁷Nu'a rā pa'a p'uya, mī ofādi n'na rā n'yohu nī hū ngue rā Barrabás. 'Dap'u ofādiui mī'da yø ja'i ngue yø hyote, xī n'øt'a tūnhni. ⁸Mī peti yø ja'i ngue dā xihra Pilato ngue di thø'a n'na rā ofādi. ⁹Rā Pilato bi 'yembyø ja'i:

—¿Ua guí nnehu ngue gā thøcā'a rá dast'abi yø judío? —bi 'yembi.

¹⁰I pahra Pilato ngue rā nts'eya øtya yø mmācja xī dāpra Jesús. Janāngue ngunā bi xihyø ja'i, porque bī ne xti thøgue. ¹¹Pe yø hmu yø mmācja emmei di hatra ts'edi yø ja'i ngue dā 'yāpra Pilato ngue di thøhra Barrabás. ¹²Mahōmbi 'yembyø ja'i rā Pilato:

—Xina rā n'yohu guí emhmū ngue rá dast'abi yø judío p'uya, ¿te guí nnehu gā japā na? —bi 'yembi.

¹³Yø ja'i p'uya, xøgue n'na hmafitho bi 'yena:

—Dā guatā pont'i nā guí mmana.

¹⁴Rā Pilato p'uya, bi 'yembyø ja'i:

—Pe ¿tema nts'o xā 'yø'nā p'uya?

Yø ja'i p'uya, mān'natho ngue mafi, bi 'yena:

—Dā guatā pont'i nā.

¹⁵Rā Pilato p'uya, bī ne di hojpa yø mmui yø ja'i mbøcue. Janāngue bi thøhra Barrabás. A nūnā rā Jesús, bi xihyø soldado ngue dā fei, 'nē dā zits'i ngue di cuatā pont'i.

Yø soldado thenmahya rā Jesús.

¹⁶Bi zixyø soldado rā Jesús, i map'u ja rā dathi cuarte. Ja bī ma mapeti p'u gātho yø soldado. ¹⁷Yø soldado p'uya bi heta n'na rā ulu ngue rā jupoi rā Jesús. Ya xī me n'na rā corona ngue yø 'uini, bi gāspa rá ya rā Jesús. ¹⁸I thenmahya p'uya, bi 'yembi:

—I tate nā rá dast'abi yø judío ya —bi 'yembi.

¹⁹Bi jännba rá ya co n'na rā t'o. 'Nē bi zots'i. Bī ndantyøhmū p'u 'bāhra Jesús tengutho 'mø ngue majuanī hnu mansu n'na rā dast'abi. ²⁰Mī juadi bi denmahya, bi gajpabi rā tuhu xi hete. Bi hetrá he ya mī he p'uya. Bi zixpuya ngue di cuatā pont'i.

Ya cuatā pont'i rā Jesús.

²¹Nup'u ja rā 'yu, bī nthēui p'u n'na rā n'yohu xpi 'yēhra 'befi. Rá mmēngu Cirene nā rā n'yohu, nī hū ngue rā Simu. Guehna rá papá rā Alejandro 'nehra Rufo. Nu'u yø soldado manī zi rā Jesús, bi japra Simu ngue bi duxra pont'i nūnā dā ma maçuati rā Jesús. ²²Nūnā rā Jesús, i zixyø ja'i p'u ja rā xequi nī hū ngue Gólgota. Nūnā rā hya nā, i nne dā mā ngue rā Njuyaxhmu. ²³Nup'u bi zōnna Jesús, bi t'unna vino n'youi rā mirra para ngue di pumbenibi. Pe rā Jesús himbi ne bi zi. ²⁴Bi cuatā pont'i p'uya, mī juadi bī nōmī. Bī ma rā taha yø soldado p'uya ngue to xta rā taha, gue'a dā gaca n'na xequi rá he rā Jesús.

²⁵Guto xudī'a rā ora bī ma maçuati rā pont'i rā Jesús. ²⁶Nup'u ja rá ya rā pont'i

bi cuati, bi ma maꠘcuati n'na rā letrero xi 'yot'i ngue mmamp'u te bi ma ma'upi. Nuna rā letrero, i ɛna: “Nuna rā n'yohu 'bucua, guehna rá dast'abi yø judío na”, ɛna letrero. ²⁷ Nɛ yoho yø bɛ bi ma maꠘcuati rā pont'i, n'na i gohrá n'yɛi, n'na i gohrá gaha. ²⁸ Ya bi nja tengutho rā hya mmamp'u ja rā Maca Libro ngue ɛna: “Tengutho majapi yø ts'oc'ɛi, ngu'a da thogui”.

²⁹ Asta huatyø ya yø ja'i thop'u ja rā pont'i cuatra Jesús ngue thenni. I ɛmbi:

—A nuya n'yø, dami xorpabi rá nija Oja ya. Nɛ guí ɛna ngue nhyu patho gdi hojman'na rā nija. ³⁰ Dami nyanse ya, bá cap'u ja rā pont'i guí cuatya —ɛmbyø ja'i.

³¹ Nu'u yø hmu yø mmäcja p'uya, conyø xännbate ngue rā ley, gä thenmahya rā Jesús. Di n'yɛmbi:

—Mi mmanu rā n'yohu ngue da yanyø ja'i. Pɛ nuyá, hindá zä ha di japi di nyanse ya. ³² A nu'mø majuaní ngue rā Cristo rá dast'abi yø judío ya, da zä da cahnu ja rā pont'i ya, n'namhma ga ɛc'ɛihu te da ma.

Xquet'a 'nɛ'u yonc'ɛi 'dap'u cuathu rā pont'i thenmahya.

Ya bi du rā Jesús.

³³ Mi hyuxyadi p'uya, bi m'mexui gä rā ximhäi asta hyu nde. ³⁴ Nu'mø ni ma da zu'i hyu nde p'uya, rā ndøts'edi bi 'yenna Jesús:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —bi 'yena.

I nne da manna rā hya na: “Ma Oja'i, ma Oja'i, ¿hanja ngue gá hyegagui p'u?”

³⁵ Ja mi 'bärputho 'da yø ja'i, bi 'yøde te bi manna Jesús. Yø ja'i p'uya di n'yɛmbi:

—Nuna rā n'yohu na, i nzohra Elías.

³⁶ Nuna n'na nc'ɛi mi 'bäp'u, bi ma n'na 'dihitho bá ha n'na xequi rā esponja xa ntudi, bi pop'u ja rā vino xan'ixi. Bi nøtra t'o p'uya ngue bi cuarpa rá ne rā Jesús ngue da zats'i. I ɛmbyø n'youi p'uya:

—Ma ga nnuhu ya ngue'mø da ɛp'u rā Elías i nzofu ngue da hyajhnu ja rā pont'i.

³⁷ Pɛ rā ndøts'edi i 'yen'a n'na rá hmafi rā Jesús. Bi du p'uya. ³⁸ Nu'a rā ora'a p'uya, nu'a rā ulu mi zup'u ja rā goxthi nija, bi xet'i, i gai. ³⁹ Nu'a rā capita mi 'bäp'u ni hyandra Jesús, bi nu te 'be'a gä bi 'yøtra Jesús ha i du. Bi 'yen'a p'uya:

—Majuani ngue nuna rā n'yohu na, rá ts'unt'u Oja na.

⁴⁰ Xangu yø xisu bi 'bäp'u yap'utho, hantho te gä bi nja. Nu'u yø xisu'u p'uya, n'youi p'u rā Salomé, conna Maya nuna rā mmengu Magdala, co 'nehna man'na rā Maya rá mamá rā t'u Jacobo 'nehra José. ⁴¹ Nuya yø xisu ya, nu'mø mambi 'yop'u ja rā häi Galilea rā Jesús, mi n'youi p'u ni ma, guehya mi fäts'i ngue di unni te honi. Nɛ xangu mi'da yø xisu 'bäp'u ngue bi den'mø mi ma Jerusalén.

Ya bi ma nt'ägui rā Jesús.

⁴²⁻⁴³ Mi 'bup'u n'na rā mmengu Ari-matea ni hu ngue rā José, i 'bet'o ngue yø judío, nɛ di respeta yø ja'i. Xquet'a mi tøm'i ngue n'nahmantho di manda ua Oja. Pɛ comma ngue ya bi nde, ya da yutra pa ngue rā ts'äya, go guehna rā José bi hya rā ts'edi bi ma bá nyau rā Pilato, bi 'yäpra nt'edi ngue da hyajpa rá do'yo rā Jesús. ⁴⁴ Mi 'yøhra Pilato ngue ya xi du rā Jesús, di 'yøtho hanja. Bi zohnna capita p'uya, bi 'yänni ngue'mø majuaní ya xi du, ogue hin'na. ⁴⁵ Rā capita bi ma ngue ya xi du. Rā Pilato p'uya, bi unna nt'edi rā José ngue da hyaxra Jesús. ⁴⁶ Nuna rā José bi dän'a n'na rā sávana ngue rā hoga ulu, ngue nu'mø bi hyajpu ja rā pont'i rā Jesús, da 'uennbabi rá do'yo. Mi jap'u n'na rā panteón ngue xi ma nt'am'i p'u ja n'na rā 'bido, ja bi hyaxpu ngue bá ägui. Bi go-tra goxthi conn'na rā ndodo. ⁴⁷ Nuna rā Maya ngue rā mmengu Magdala 'nehna man'na rā Maya rá mamá rā José, guehya bi mähä ya ngue bi nu ha bi t'ägui.

Ya bi bēnate rā Jesús.

16 Mī thohra pa ngue rā ts'āya, nuna rā Maya ngue rā mmengu Magdala, conna Maya rá mamá rā Jacobo, conna Salomé bi dānyø 'yēthi ya p'uya, ngue dā map'u bí o rā Jesús, dā cots'i. ²Mī hyaxā rā pa ndomingo rá mudi rā pa ngue rā semana, ya pøxyadi, bi map'u bí ja rā panteón. ³Nup'u ja rā 'yu p'uya, di n'yēmbi:

—Xiya, ¿te'o gue dā hyacra do juaxpu ja rā goxthi ya?

⁴Mī zømp'u ja rā panteón, bi nu ngue ya n'nanni 'bēnā do mī juaxra goxthi, ya xi thaqui. ⁵Mī yut'ambo, hup'u n'na rā anxē he rá t'axca he, ni mihrá hyo rā goxthi ngue n'yei. Bi zu 'mø mī nu. ⁶Pe rā anxē bi 'yēmbi:

—Yo guí suui. Dí pacā ngue guí hom-mi rā Jesús nuna rā mmengu Nazaret bi cuatro pont'i yø ja'i. Ya hīnjo'o ua, ya xā bēnate. Dami nuui nū ha bi 'begui. ⁷A nuyá, ni mē ya, ni xihmi rā Bedu co 'nē'u mī'da yø xādi ngue dāni dōp'ahu p'u Galilea rā Jesús. Ja gni nuhu p'u tengutho bi xi'ahu m'met'o.

⁸Mī bømma xøts'e ya yø xisu p'uya, n'na 'dihitho bi ma, mādē di johya, mādē i su. Pe hīnjonni ja'i xta xifi te xi nu, asta huaqui ngue rā ts'u.

Rā Jesús bi nyai nā rā Maya ngue rā mmengu Magdala.

⁹Xuditho'a ndomingo bi bēnate rā Jesús. Rā muditho bi nthēui nā rā Maya ngue rā mmengu Magdala. Guehna xi 'yøthe m'met'o ngue mī n'youi yoto yø ts'onthi. ¹⁰Nu'a te xi nja, go guehna bi ma bá xi hmī'da yø xādi rā Jesús, porque zoni ngue tu yø mmēi. ¹¹Mī 'yøhya p'uya ngue ya xi bēnate rā Jesús, 'nē i mmanā rā Maya ngue ya xi nu rā Jesús, pe hīngu ec'eitho te sifi.

Rā Jesús mahombi nthēui yoho yø xādi.

¹²M'mefa p'uya, rā Jesús mahombi nthēui p'u ja rā 'yu mī yoho yø xādi, manī map'u ja rā hnini. Pe nu'a rā ora'a p'uya, bi 'yøtra Jesús ngue n'nan'yo p'u i nequi. ¹³Nuya yonc'ei ya, bi ma bá xihyø mmixādiui. Pe mahøn'a hīngu ec'eitho yø amigo te xifi.

Ya bi nyai gā 'de'mā'da yø xādi rā Jesús.

¹⁴Rā nzegui p'uya, nuya 'de'mā'da yø xādi rā Jesús 'darbu 'bui, sihmē p'u ja n'na rā mexa. Ja mī dānbeni, ya 'bāp'u rā Jesús. Bi zu p'uya, ngue hīngu ec'ei 'mø mī sifi ngue ya xi bēnate. ¹⁵Bi xihyø xādi te ja ngue dā 'yøt'e, bi 'yēmbi:

—A nuyá, ni mähā rá nguni nximhäi ya, gui xihmū rā hoga 'da'yo hya gätho yø ja'i. ¹⁶Nu rā ja'i dā 'yec'ei rā hya 'nē di nxixya, guehna di nyannā te na. Pe nu rā ja'i hīnda 'yec'ei rā hya, dā ma rā castigo. ¹⁷Nu'u yø ja'i dā 'yec'ei rā hya, dā zā dā 'yøtyø milagro, porque høntho dā 'yāqui ngue gā fāts'i, ya dā zā dā 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. 'Nē dā zā dā nya yø hya hīnxa xādi. ¹⁸Dā zā di bentyø c'eya, pe hīnte dā japi. Mādā zi rā 'yēthi ngue rā ndate, pe hīnte dā japi. Dā japyø 'ye p'u ja yø ya yø dārquehi, 'nē dā zā ha hēmbi.

Ya bi ma mahets'i rā Jesús.

¹⁹Nuna rā Jesús, mī juadi bi xihyø xādi ya yø hya di 'bepi dā 'yøt'e, bi ma mahets'i p'uya, i mmip'u ja rá n'yei Oja. ²⁰Nu'u yø xādi p'uya, bi ma ndap'u bi zā, bi xihra hoga 'da'yo hya yø ja'i. A nu'a rā Hmu p'uya, i fāts'i ngue øtyø milagro tengutho bi xifi. Nu'mø bi nu yø ja'i yø milagro øtyø xādi rā Jesús, i haxā njuani yø ja'i ngue majuanī nā rā hya sifi. Dā ngut'atho.

Ra Lucas

*Nuna ra Lucas, ja ua yø hya bi 'yo't'i
ngue te bi 'yøtra Jesucristo.*

Ra Lucas bi ma hanja ngue bi 'yøtra libro ja ua.

1 Xangu yø ja'i bi ne bi 'yutra hya, 'ne bi cuatra súcua ya yø hya xa nja ua dí 'buhmu. ²Guehya bi cuatra súcua'a te gäma hya bi nxänbäte yø mamhya nuya bi nu te gä bi 'yøtra Jesús, asta gue'mø mambá fudi bá xänbä ra hya yø ja'i. ³Nugä xquet'a dadi ja ndummui dí honi ha bi njar'u bá fudi, asta guehra tiempo ja p'uya. Ague ma ndø'amigo Teófilo, nugä dí nnu manho ngue ga utra hya ga cuarpu ja ra súcua, ga pen'na'i. ⁴Porque dí nne guí padí xanho ngue majuani na ra hya bi sän'na'i.

N'na rá anxe Oja bi ma ngue di m'muhna ra Xuua nuna bi 'yøtra nxixya.

⁵Nu'a ra tiempo mi ndast'abi p'u ja ra häi Judea ra Herodes, mi 'bu'a n'na ra mmäcja ngue yø judío ni hu ngue ra Zacarías. Nuna ra Zacarías, yø mmimme-fih'u yø mmäcja tenna ndu ra mmäcja Abías. Nu'a rá xisu ra Zacarías, ni hu ngue ra Elisabet, guehna n'na rá mbom'meto ra mmäcja Aarón. ⁶Nuya yonc'ei ya, nu'a ra nho nne Oja ngue da 'yø't'e, gue'a bi 'yø't'a. Gä bi 'yø't'u yø hya mmamp'u ja rá ley Oja. Hinjongui pöni da 'yembi ngue hinga gue'a ø't'e. ⁷Pe himbi m'muhyø basi, porque mará 'yabasi na ra Elisabet. 'Ne ya gä yø dac'ei.

⁸Nuna ra mmäcja Zacarías, bi tocabi ngue bi zønna ora di m'met'o p'u ja ra danija ngue da danne Oja. ⁹Nu'u yø mmäcja, ja yø costumbre ngue jücra suerte ndana gue'a ra mmäcja da yurbu ja ra nija dá uhra bopo. Nu'a ra ora'a,

bi tocabi ra suerte ra Zacarías ngue da uhra bopo. ¹⁰Gätho 'bu'athi yø ja'i ngue mmat'Oja, mente brá ombo ra Zacarías ngue brá uhra bopo. ¹¹Ra Zacarías bi nu ngue bi zø'a n'na rá anxe Oja, bi m'mäp'u ja rá hyo ra altar ngue n'yei, ha zø ra bopo. ¹²Emmei bi nsu 'mø mi nu ra anxe ra Zacarías. Hinguí padí te da 'yø't'e. ¹³Pe ra anxe bi 'yembi:

—Ague Zacarías, 'yo guí su. Porque da 'yø't'a Oja ngue di nja'a te guí äpi. A nuyá, di m'mu'a n'na rá ts'unt'u ni xisu Elisabet. Gdi hutí ngue di Xuua. ¹⁴Gui johya 'mø bi m'mui, di nja'i mpähä. Xquet'a xangu yø ja'i di johya 'mø bi m'mui. ¹⁵Porque da nu manho Oja ni ts'unt'u. Nuna ni ts'unt'u hinjam'mø da zi ra vino, 'ne hinte man'na ma cosa da zi ngue di n'iti. Mente yø pa di m'mui, di n'yoi ra Espiritu Santo. ¹⁶Da 'yø't'e ngue xangu yø judío di 'bärpa yø mmui da 'yec'ei Oja nuna 'bui ngue ra Hmu. ¹⁷Nuna ra Xuua di m'met'o p'u di ma ra Hmu. Tengutho ra pøngahya Elías ngue bi ma mahati ra ts'edi, xquet'a di njarbutho ni ts'unt'u ya, da ma mahati ra ts'edi. Da japyø ja'i di 'bätyø mmui, da 'yø't'e tengutho mi øtyø mboxita. Nu'u yø mmejhmahya, da badí ngue da dennbabi yø hya yø hoja'i bá dinna hya. Da japyø ja'i ngue di nsäp'u ja yø mmui ngue da 'yec'ei Oja.

¹⁸Nuna ra Zacarías bi 'yörpa ra nt'änni ra anxe, bi 'yembi:

—¿Hanja na ra hya guí xiqui? Porque nugä ya dá ndø, da guehma xisu p'uya, ya ra dac'ei —bi 'yembi.

¹⁹Bi 'yenna anxe p'uya:

—Guecä drá Gabriel. Dí 'bucä p'u ja rá hmi rá dä Oja. Go xpa mmengä Oja ya ngue ga xi'i na ra hoga 'da'yo hya dí xi'i. ²⁰Pe nuya ngue hinguí ec'ei na ra hya dí xi'i ya, gui ngone ya, hinda zä gui nya, asta gue'mø di m'muhni ts'unt'u dí xi'i. Nuna ra hya dí xi'i, bá ep'u ra pa di nja na.

²¹ Nu'u yø ja'i 'bu'athi p'uya, i tøm̄i ngue da pønna Zacarías. Di 'yødyø ja'i ngue ya'atho ra ora bá ombo nnija ra Zacarías. ²² Ya hinguí sã di nya 'mø mambá pøni. Janangue bi bahyø ja'i ngue ja te bá t'uta mbonnija. Ya yø 'yetho ga 'yøtra senya p'uya, porque ya hinguí sã di nya.

²³ Nu'mø mi dātra pa ngue øtrá ndanne p'u ja ra nija ra Zacarías, bi ma rá ngu p'uya. ²⁴ M'mefa p'uya, mi hya rá basi rá xisu Elisabet. Bi m'mørpu ja rá ngu, hin hapu i ma mente ncut'a zana. Ya en'a nbemp'uya: ²⁵ "Nguna bi jacã Oja ya, i nnepe ngue ya hinn̄i mantho da denngaguí yø ja'l'", i ena.

Bi manná anxe Oja ngue di m'muhra Jesús.

²⁶ Mi dāt'a n'nato zana ngue ha rá basi ra Elisabet, nuna Oja hõmbi menhna anxe Gabriel, bi map'u ja n'na ra hn̄ini ni hu ngue Nazaret, ja ra häi Galilea. ²⁷ Bi ma da nyaui n'na ra hm̄ute xisu ni hu ngue ra Maya. Nuná, ya ja ngue di nthatui n'na ra n'yohu ni hu ngue ra José. Nuna ra José, rá mbom'meto ra dast'abi David. ²⁸ Nu'a ra anxe bi zøp'u mi 'buhra hm̄ute, bi 'yemb̄i:

—Nná han'na'i ra nzengua ngue gá nthœi rá mate Oja. I nnu manho'i Oja, 'nē man'na di jap'a'i ngue gátho mi'da yø xisu —bi 'yemb̄i.

²⁹ Nu'mø mi nu ra Maya ngue 'bãp'u ra anxe, di 'yøtho hanja na ra hya xifi. I ena: "¿Tegue manzengua'a xicã na?" ³⁰ Ra anxe p'uya bi 'yemb̄i:

—Ague Maya, 'yo guí su. Nu'i, gá nthœi rá mate Oja. ³¹ A nuya gui hya ni basi ya, 'nē drã ts'unt'u'a gui øni. Nu'mø bi m'mui, gdí hut̄i ngue ra Jesús. ³² Hinjonda zudi tengu na. 'Nē di hu ngue rá Ts'unt'u Oja maguese. Nuna Oja ma Hmuhu, da japi ngue di ndast'abi na ni ts'unt'u tengutho mi pehrã mboxita David. ³³ Janangue di manda para zan-

tho yø judío, 'nē di ndast'abi hinha rá nzegui.

³⁴ Ra Maya p'uya bi 'yørpa ra nt'anni ra anxe, bi 'yemb̄i:

—¿Ha di zã di nja'a guí xiquí, conque tobe hin dad̄i nthat̄i?

³⁵ Bi 'yenna anxe p'uya:

—Ra Espiritu Santo da zøp'u gdi 'bui. Nuna Oja maguese ja rá ts'edi, da zã da 'yøt'e ngue gui hya ni basi. Janangue nuna ra ts'unt'u di m'mui, gã ra nho da n'yo, 'nē di nhut̄i ngue rá Ts'unt'u Oja. ³⁶ A nuyá, xquet'a 'nē'a ni men̄i Elisabet di m'mu'a n'na rá ts'unt'u ya, 'nē guí pad̄i ngue ya ra dac'e'i'a ra xisu. 'Nē t'emb̄i ngue ra 'yabasi na ra xisu na. A nuyá, ya n'nato zana ha rá basi naya. ³⁷ Nuna Oja, hinte hemb̄i.

³⁸ Bi 'yenna Maya p'uya:

—Ya dí øcã na ra hya mman'Oja 'mø. Da jacã Oja na ra hya guí xiquí.

—Mi manna Maya na ra hya na p'uya, bi ma ra anxe.

Bi ma ra Maya di zengua ra Elisabet.

³⁹ A nuyá, nuna ra Maya bi ma n'nahmantho p'u ja n'na ra hn̄ini rá njap'u ja yø xanthø ja'a ra häi Judea. ⁴⁰ Mi zømp'u ja rá ngu ra Zacarías, bi yat'ambo ra Maya, bi zengua ra Elisabet. ⁴¹ Nu'mø mi 'yøhra Elisabet ngue di zenguate ra Maya, ra Elisabet bi 'yaná basi o rá mmui. Ra Espiritu Santo bi bennbabi ra hya da xihra Maya. ⁴² Bi ts'edi bi 'yemb̄uya:

—Man'natho bi jap'a'i Oja ngue gátho mi'da yø xisu. 'Nē xquet'a bi unná njapi ni basi. ⁴³ ¿Hague ngu ra njama mmadi ja ngue ga øt'ã, ngue bá ghe bi zenguagui rá mamá ma Hmu? ⁴⁴ Hontho bi zo ma gu ngue gadi zenguagui, nuna ma basi o ma mmui bi 'yan̄i ngue di johya. ⁴⁵ Ra mmenth̄i gá nthœi ngue gá 'yec'e'i ra hya bi si'i, porque nu'a te mman'Oja, di nja'a —bi 'yenna Elisabet.

⁴⁶ Ra Maya bi 'yena:

—Nugā dí espabi Oja. ⁴⁷ Di johya mā mmui conná nguehna Oja mā yantegā. ⁴⁸ Porque bi 'yorcagui mā su Oja, 'ne hinga njuanigui, nugā drá mefitho. Nu ra pa di ma p'uya, gátho yø ja'i da 'yengui ngue ra mmenthi dá nth'e'be. ⁴⁹ Porque jase rá ts'edi Oja, ¿hague ngu ganho'a te bi 'yorcagui? Nuna Oja, maguese na. ⁵⁰ Hangu ra pa di huēcyø ja'i suprá xudi Oja. ⁵¹ I ja ts'edi te bi 'yø't'e. Bi hyej-pa yø hya yø ja'i di 'yets'i. ⁵² Bi 'yenspu ja yø nhudi yø das't'abi. Bi japi bi hya ra ts'edi yø ja'i hinga njuani. ⁵³ Bi 'yø't'e ngue mbonguitho te da zi yø ja'i mi tumanthuhu. Bi 'yetyø mmemmeti, hinda japi te da hyats'i. ⁵⁴ Bi nja rá yemmui conná ngue'u yø judío mi thanne, himbi pumbeni bi mäts'i. ⁵⁵ Bi nja tengutho ra hya bi sihma mboxitahu Abraham, ngue para zantho da ma mahuequi'u yø mbom'meto.

⁵⁶ Nuna ra Maya, nhyushna bá m'mup'u 'buhra Elisabet. Bi ma rá ngu m'mefa p'uya.

Bi mihra Xuua nuna bi 'yøtra nxixya.

⁵⁷ Mi zonna pa di onná ts'unt'u ra Elisabet. ⁵⁸ Bi ma di zengua'u yø besino, 'nehyo mení. Bi bahyo ja'i ngue xandongu ra nho bi 'yørpabi Oja. ⁵⁹ Ya rá hyato ma pa xi mihra ts'unt'u, bi ma mh-mēpya p'uya, bi njapra circuncisión. Yø ja'i p'uya nnepe di hu ra ts'unt'u tengutho gui hu rá papá Zacarías. ⁶⁰ Pe rá mamá ra ts'unt'u bi 'yena:

—Hin'na. Man'na xanho di hu ngue di Xuua —bi 'yena.

⁶¹ Bi t'embuya:

—¿Hanja? Conque hinga n'na ni meni ni hu'a ra thuhu gui mmana.

⁶² Bi t'ørpa ra senya rá papá ra ts'unt'u p'uya, ngue t'anni te di hu. ⁶³ Bi 'y'a'a n'na ra xithe p'uya, bi cuatra thuhu di ho, bi 'yena: “Di hu ngue di Xuua”. Gátho yø ja'i p'uya, di 'yøtho. ⁶⁴ Bexque'a ra ora'a p'uya, bi zä bi nya ra Zacarías. Janjuani

ngue di ja mammadi Oja p'uya. ⁶⁵ Gä di 'yøtho'u yø besino'a te bi nja. Gátho'a ra xequi mi 'bui ja ra häi Judea, i mmanyø ja'i te bi nja. ⁶⁶ Gátho ya yø ja'i bi badi te bi nja, di 'nyomfeni, 'ne di 'nyanni n'na ngu n'na, hague nja'a ya. Di 'nyembyø ja'i:

—¿Te 'be'a gátho da 'yø'r'mø bi ndan'yohu na ra ts'unt'u na? —di 'nyembi.

Porque emmei di unná njapi Oja.

Ja ua yø hya bi manna Zacarías.

⁶⁷ Nuna ra Zacarías rá papá ra Xuua, bi bennbabi ra Espiritu Santo ra hya da ma. Bi 'yena:

⁶⁸ —Ma ga espabi na mā Hmu Oja. Porque da ese ua 'buhyo judío ngue di pøhø. ⁶⁹ Da pengahua n'na ra Yante ja rá ts'edi. Guehna n'na rá mbom'meto ra David nuna bi 'yø't'e te nne Oja. ⁷⁰ Nu'mø yø pa xa thogui nguna ra hya bi bennbabi yø pøngahya Oja 'mø mi yat'a ra hya bi nepe bi ma. ⁷¹ Bi ma ngue da yanju p'u 'buhma nsuihu. 'Ne da yanju ngue'u to gä nnu man'uju. ⁷² Bi ma ngue di huēc'u mā mboxitahu xa m'mui. 'Ne bi ma ngue nu'a rá maca hya bi xifi, hinda pumbeni. ⁷³ Guehna ra hya bi yarpabi Oja na mā mboxitahu Abraham. ⁷⁴ Bi xifi ngue da yanju p'u 'buhma nsuihu, n'namhma ngue ya hinga su ga thannehu Oja. ⁷⁵ 'Ne ga nsuphu, gä ra nho gdá 'nyohu mente ra pa ga m'muhmu. ⁷⁶ A nu'i grá zits'unt'u, gdi hu ngue rá pøngahya'i na Oja maguese ya. Porque gui m'met'o ngue gui xojpa yø mmui yø ja'i hante dá ehra Hmu. ⁷⁷ Nu'i gui japi da bahyo ja'i ngue ya da ma nhyani, 'ne di mpunnbabi yø ts'oqui. ⁷⁸ Nuna Oja di macju, 'ne di huggahu. Tengu ra hyadi di yor'mø ma pa, asta maya bi nexrá nyot'i søcua ja ra häi. ⁷⁹ Nu'u yø ja'i 'bu 'bexui da zä da dinna 'yu. Njarbutho ya, nuya yø ja'i xants'o ga 'yo, ya ja ngue di nthui ra ndate. Da xojpa Oja yø mmui. Da japi

da bahyø ja'i ha di nhojpau i Oja —bi 'yenna Zacarías.

⁸⁰Man'na ni zacra ts'unt'u, bi nte 'ne man'na ni ba Oja. Pe bá m'mup'u ja ra dapo asta gue'mø mi zonna pa da xihra hya yø judío.

Ya bi mihra Jesús.

2 Nu'u yø pa'u p'uya, gátho'u yø nación di manda ra dast'abi Augusto, bi manda ngue da ma nsots'i ra censo. ²Guehna rá mudi ra censo bi ma nsots'i 'mø mi ndast'abi ra Cirenio p'u ja ra häi Siria. ³Gátho yø ja'i, ja ngue da map'u ja ra hnini xa m'muhyø mboxita, ngue di cuatyø thuhu. ⁴Janangue nuna ra José bá nexpu ja ra hnini Nazaret ja ra häi Galilea, i map'u ja ra hnini Belén ja ra häi Judea mará mmengu ra David. Porque ra José, rá mbom'meto ra David. ⁵Bi ma ra José di cuatrá thuhu conna Maya rá xisu. Nuna ra José himbi dährá xisu, pe ra Maya ya ha rá basi. ⁶Mente 'bup'u ja ra hnini Belén, nuna ra Maya bi zonna ora di m'meni. ⁷Bi m'muhrá mudi ts'unt'u. Bi 'ue ra ulu 'mø mi mi. Bi gärbu ja rá mosa yø fani, porque hin'yu ha di nsäya, hinda hõnnbu ja ra ngumfani i sä.

Bi zøhyø anxe p'u 'bøhyø mände'yo.

⁸Mi 'bup'u yø mände'yo p'u jon'a Belén, ma di haxpu ngue fädi gä ra xui yø de'yo. ⁹Mi dambeni, ya 'bup'u n'na rá anxe Oja. Rá nyot'i Oja p'uya, bi yot'i gátho p'u 'bui. Pe emmei bi nsu. ¹⁰Ra anxe p'uya bi 'yembi:

—Yo guí suhu. Porque nná han'nahu ra hoga 'da'yo hya ya, 'ne hõnnbu bi zä di johya yø ja'i 'mø bi 'yøhna ra hya nná hagä ya. ¹¹A nuyá, ya bi mihni Yantehu p'u ja ra hnini mi 'buhra David. Guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi naya. ¹²Ga xi'i te jap'u ha gui timhmu. I nt'e ra ulu na ra ts'unt'u, op'u ja rá mosa yø fani.

¹³Mente ya ra anxe p'uya, bi nequi mi'da yø anxe bí 'ye mahets'i. Gä espabi Oja yø anxe, i ena:

¹⁴—Maguese na Oja bí 'bu mahets'i. 'Necua ja ra ximhäi, da hyurpa yø mmui yø ja'i da nurpa rá mate.

¹⁵Hõntho bi manyø anxe na ra hya na p'uya, bi mengui, i ma mahets'i. Yø mände'yo p'uya, di n'yembi n'na ngu n'na:

—Ma ga mmähä Belén. Ga ma nuhu'a ra hya bi ørahu Oja ngue bi nja ya.

¹⁶N'nahmantho bi ma yø mände'yo p'uya. Bi dimp'u mi 'buhra Maya 'nehra José. Nu'a rá ts'unt'u, op'u ja rá mosa yø fani. ¹⁷Mi nup'u ha 'bui, bi xifi ngue ya xi manna anxe ngue xi mihra 'uene.

¹⁸Nu'u yø ja'i bi 'yøhya yø hya bi manyø mände'yo, di 'yøtho hanja na ra hya sifi.

¹⁹Pe ra Maya hinha gui pumbeni na ra hya bi sifi, hõnt'a mben'a. ²⁰Nu'u yø mände'yo bi mengbu xpi 'yehø, pe espabi Oja, 'ne di ja mammadi ngue'a te ra hya xi 'yøde, 'ne'a te gä xi nu. Gä bi nja tengutho xi sifi.

Bi ts'ixpu ja ra nija ra Jesús ngue da ma madäpi Oja.

²¹Ja rá hyato ma pa xi m'muhra ts'unt'u p'uya, bi ma mhmepya, bi njapra circuncisión. 'Ne i hut'i ngue ra Jesús, tengutho ra thuhu bi manna anxe nuna bi nyai ra Maya hante da hya rá basi.

²²Nup'u ja ra ley bi 'yotra Moisés, i nt'ot'i p'u njamm'i pa xa m'muhra basi 'mø da zä da ma nija. Janangue nu'mø mi dätra pa, bi ts'ixra 'uene p'u ja ra hnini Jerusalén ngue da ma ma däpi Oja.

²³Nguna bi 'yøt'e porque nup'u ja rá ley Oja, i nt'ot'i p'u ra hya ngue ena: “Nu'a rá mudi basi ra ja'i di m'mui ngue drá ts'unt'u, da ma ma däpi Oja”, i ena. ²⁴Bi ma p'uya ngue bá øtra 'bøt'e tengutho nt'ot'i p'u ja ra ley, ngue da hyo yoho yø ts'int's'u ngue ra tórtola, ogue yoho yø paloma.

²⁵ Nu'a rā tiempo'a p'uya, mi 'bup'u Jerusalén n'na rā n'yohu ni hu ngue rā Simeón. Guehna n'na rā hoga n'yohu mi thanne Oja, 'ne mi t'omi ngue da ma nhyani yø judío. Rā Espiritu Santo di bennbi te da 'yona rā Simeón. ²⁶ Ya xi 'yuti ngue hante da du, 'be da nu rā Cristo nu'a ja ngue da pen'Oja ngue di ndast'abi. ²⁷ Nuna rā Simeón bi bennbabi rā Espiritu Santo ngue bi map'u ja rā nija. A nuna rá papá 'nehrá mamá na rā t'uts'unt'u Jesús, ya bi zøp'u ja rā nija, nnepe ngue da ma ma dāpi Oja na rā Jesús, tengutho mmamp'u ja rā ley. ²⁸ Nuna rā Simeón bi hyanna ts'unt'u ngue bi dets'i. Bi ja mammadi Oja p'uya, bi 'yena:

²⁹ —Ma Oja'i, bi hyu ma mmuigā ya. Porque ya bi nja'a te gā yarqui ngue di nja hante ga tu. ³⁰ Ya dá nugā na ja ngue di nyante ya. ³¹ Guehna guá sanni ngue da badi gātho yø ja'i na. ³² Nuna ya guehna da xojpa yø mmui yø ja'i hingyø judío na. Conná guehna da ma maya yø judío.

³³ Nuna rā hya bi xihra zi'uene rā Simeón, rā José 'nehrá mamá rā Jesús di 'yotho hanja'a rā hya øde. ³⁴ Nuna rā Simeón, bi 'yāp'a Oja ngue di japi. Bi t'embra Maya rá mamá rā Jesús:

—Nuna rā zi'uene 'bucua, bá ts'annbabi na ngue nu'mø bi ndan'yohu, xangu yø judío hinda nu manho, guehya di m'mehya. Pe nu to da nu manho, guehna rā ja'i di nyani. ³⁵ Guehna di fadi te mbemp'u ja yø mmui n'na ngu n'na yø ja'i na. Dí xi'i te ja ngue di nja, ngue rā dummui gui thogui, tengutho 'mø da thohra juai p'u ja ni mmui.

³⁶ Nup'u ja rā nija p'uya, mi 'bup'u n'na rā xisu ngue di bennbabi Oja rā hya xi-hyø ja'i. Ni hu ngue rā Ana na rā xisu, rá t'ixu'a ndu rā Fanuel, rá mbom'meto rā Aser. Rá nguetho 'mø mi nthati, pe hōnda nyoto jeya bi m'muhmi rá ndø. Pe ya rā bōdac'ei ya. ³⁷ A nuyá, ya goho

'dāte magoho njeya rā 'danxu ya. Hinha ni bomp'u ja rā nija. I thanne Oja rā pa rā xui, mmat'Oja hin'yu p'u rá nzegui 'ne etrá mmui. ³⁸ Mi yutra Ana p'u 'buhra zi'uene Jesús, bi mat'Oja, di ja mammadi Oja. M'mefa p'uya, bi xihyø ja'i 'bup'u ja rā nija, ngue nu'a rā 'uene 'bup'u, gue'a rā Yante mi t'omyø judío p'u Jerusalén.

Rā José 'nehrá Maya bi mengui, i ma Nazaret.

³⁹ Mi juadi bi 'yø'te te gā nt'ot'i p'u ja rá ley Oja, bi mengbua, i map'u ja rā hnini Nazaret ja rā häi Galilea. ⁴⁰ Nu'a rā zits'unt'u, man'na ni zaqui, i te, 'ne man'na ni dinna hya, porque Oja emmei bi japi.

Bi map'u ja rā nija na rā ts'unt'u Jesús.

⁴¹ Nuna rā José 'nehrá Maya, njeya njeya pa Jerusalén, bí nnu rā ngo ngue rā pascua. ⁴² Ya ha n'nema yo njeya rā Jesús, xquet'a 'nehna 'da i ma dra ts'ännigo p'u Jerusalén. ⁴³ Mi guahra ngo, bi mengui, i ma yø ngu. Pe rā Jesús bá cop'u Jerusalén, hingui pahrá papá 'nehrá mamá ngue bá cohi. ⁴⁴ T'embu ngue ni n'yohu yø ja'i p'u ja rā 'yu na rā Jesús. Bi n'yo n'na pa, ja bi mudi bi hyomp'uya, änyø meni 'nehyø mpadihu. ⁴⁵ Pe himbi dini. Hømbi mengbua, i ma Jerusalén ngue bá honi.

⁴⁶ Rá hyu pa p'uya, bi dimp'u ja rā nija na rā Jesús, 'dap'u humhmu yø xännbate ngue rā ley. Nuna rā Jesús øts'e te mman'u yau, 'ne ørpa rā nt'änni. ⁴⁷ Pe xquet'a t'ørpabi rā nt'änni p'uya. Pe nu'u to gā øde te ga ndadi, di 'yotho hanja rá n'yomfeni bá dini ngue'a te ga ndadi. ⁴⁸ Nuna rā José 'nehrá Maya di 'yotho 'mø mi nu ngue hup'u rā Jesús. Rá mamá rā Jesús bi 'yembi:

—Ague ma basi'i, ¿hanja ngue ngu'a guí ørca'be? Ni papá co 'nequi hindí padi te ga ør'be ngue dí hon'a'be —bi 'yembi.

⁴⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—¿Ua hinguí pahmí ha dí 'bui ngue gui hongüi? ¿Ua hinguí pahmí ngue jatho ga m'mucua ha ja ra xádi ngue rá hya ma Papá?

⁵⁰Pe nuya yaui, himbi dinyo mmui ya yø hya bi xifi. ⁵¹Bi mengbuya, i ma Nazaret, 'da i mähä rä Jesús. Pe ec'ei te xifi. Nuna rá mamá ra Jesús, nu'a ra hya bi xifi hont'a mben'a. ⁵²Mente 'danyo pa p'uya, bi ndan'yohu ra Jesús, man'na ni d'inna hya. Ne nnu manho Oja'a te ga 'yo, da guehyo ja'i xquet'a nnu manho.

Rā Xuua bi 'yøtra nxixya, bi xihra hya'u to gā bi mpeti p'u ja ra dapo.

3 Ya n'ne'ma cut'a njeya mi 'yop'u ra ndast'abi n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Tiberio. Nuna ra Poncio Pilato mará dast'abi p'u ja ra häi Judea na. A nuna ra Herodes mará dast'abi p'u ja ra häi Galilea na. Nuna ra Lipe rá n'yohu ra Herodes mará dast'abi p'u ja ra häi Iturea na, nep'u ja ra häi Traconite mađi manda. Nuna ra Lisianas mará dast'abi p'u ja ra häi Abilinia na. ²Nuna ra Anás nehnä ra Caifás, guehya yø 'bet'o mmäc-ja ya. Oja bi zoprá mmui na ra Xuua rá ts'unt'u ra Zacarías mambí 'bup'u ja ra dapo. ³Nuna ra Xuua, bi n'yo gätho'u yø xequi jap'u ja ra dathe Jordán. Bi xihyo ja'i ngue da hyep'u ra nts'o ga 'yo, n'namhma ngue di mpunnba yø ts'oqui, di xixyabi p'uya. ⁴Bi 'yøtra Xuua tengutho ra hya mmamp'u ja ra libro bi 'yotra pongahya Isaías, ngue ena: “Dá t'ode te da man'a n'na n'ei da manna hya p'u ja ra dapo ngue da 'yena: Damí juannbahü rá 'yu ra Hmu. Damí cähmü ra 'yu da gohi xanho. ⁵Da ma majuan-ni gätho yø nenhäi. Da ma man'hibi gätho yø nyuni 'nehyo nguani. Da ma majuan'ni yø 'yu xampäni. Nu'u yø 'yu xants'oní, da ma majuan'ni. ⁶Gä da nu yø ja'i'a ra Yante da pen'Oja”, bi 'yena.

⁷Nu'u yø ja'i bi zop'u mi 'buhra Xuua ngue di xixyabi. Rā Xuua bi 'yembi:

—Guí øthu tengutho øtyø c'eya ngue 'da'mø bá ep'u ra sibi. Xiya, ¿hague gní pahmu ngue bá ep'u ra ndate castigo di nja? ⁸Damí 'yøthu ra nho, n'namhma di nequi ngue ya gá hyehmu p'u ra nts'o. 'Yo sä guí ena ngue ya hinte gui jahu ngue yø mbom'meto'ahu ra Abraham. Porque dí xi'ahu ngue nuua ja yø do ja ua, da zä da 'yøt'Oja ngue da bøcua yø mbom'meto ra Abraham. ⁹Guí øthu tengutho yø za hinguí zudi, guí njathu p'uya. Pe ya ja ra acha da 'yexyo za. Gätho yø za hinguí nne di nzudi, da t'ets'i ngue da ma nt'udi.

¹⁰Yø ja'i p'uya, bi 'yänna Xuua, bi 'yembi:

—¿Tení 'be'a ja ngue ga øt'ähe p'uya?

¹¹Bi 'yenna Xuua p'uya:

—Nu'a ca yoho yø pahni, ja ngue di unna n'na mpahni'a to hin'yü rá pahni. Nu'a ja te da zi, ja ngue da xepi to hin'yü da zi.

¹²Xquet'a bi zø i'da yø nguthäi p'uya, ngue nne da ma maxixyabi. Bi 'yørpa ra nt'änni ra Xuua p'uya, bi 'yembi:

—Ague grá xännbate, ¿te 'be'a ja ngue ga øt'ähe?

¹³Rā Xuua bi 'yembi:

—'Yo di tho'a guí juhmu ngue'a te di marca ra ley.

¹⁴Xquet'a 'ne 'da yø soldado bi 'yørpa ra nt'änni, bi 'yembi:

—Xigähe, ¿teni 'be'a ja ngue ga øt'ähe?

Mí dahra Xuua, bi 'yembi:

—'Yo to gadi pihmu. 'Ne 'yo te guí hannbahü yø ja'i. 'Yo sä gadi yapu n'na ra ja'i ngue hinte øt'e. Ya da hont'a te ni nzäbi guí taha gui hyamhmu.

¹⁵Pe yø ja'i, hinguí nnu ra pa da badi te'o na ra Xuua. Enyo ja'i ngue nuna ra Xuua, xamhmatho guehna ra Cristo bá pen'Oja ngue di ndast'abi na. ¹⁶Pe ra Xuua bi 'yembyø ja'i:

—Nugä majuaní dadi xixya'ahu con-na dehe. Pe bá ep'u man'na da 'yøtra nxixya conna sibi 'mø bi ha'ahu ra ts'edi ra Espiritu Santo. A nuna, man'na tate na

ngue nūgā. ¿Hapū gue gā sucā tengu nā?
 17 Guehna dā huanhyō ja'i nā, tengutho
 'mø mahōqui rā trigo, n'nani nī ma yō
 xi. Rā trigo p'uya, mapeti ngue dā 'bets'i.
 Nu'a rá xi p'uya, dā t'up'u ja rā sibi hīn-
 jam'mø dā huēt'i.

18 Xangu mī'da yō hya bī manna Xuua
 ngue honi ha gui opan'yu yō ja'i di øtra
 hoga 'da'yo hya. 19 Bi hejpaḅi rā Xuua'a
 te xi 'yøtra dast'abi Herodes, porque nu-
 nā rá 'bepo Herodías rá xisu'a rá n'yohu
 Lipe, ya xi 'yøt'e ngue rá xisu. Xquet'a
 xangu mī'da yō hya xants'o xi 'yøt'e, pe
 gā bi hejpi. 20 Pe mahømbi 'yør'man'na
 rā nts'o rā Herodes, ngue bi got'a fādi rā
 Xuua.

Bī nxixya rā Jesús.

21 Nu'mø tobe hīm manī jotra Xuua, bi
 xixyabi gātho yō ja'i. Xquet'a bi xixyabi
 rā Jesús. Mente mmat'Oja p'uya, bi xohra
 c'amahets'i. 22 Nu'a rā Espíritu Santo, en-
 tho n'na rā paloma p'u i hnu, ngue bi
 zøp'u ja rá ya rā Jesús. 'Nē bi t'ø'a n'na
 ra hya bá nya mahets'i, bi 'yena:

—Gue'e mā Ts'unt'u, dādi ma'i. A nuyá,
 janjuani ngue ja gampähä conná gue'e.

Ja ua rā lista ngue yō thūhu yø mboxita rā Jesús.

23 Nu'mø mī dū'mī bi xānnbāḅi rā
 hya yō ja'i rā Jesús, ya mī ha 'dāte
 ma'det'a njeya. I t'ēmbi ngue rá ts'unt'u
 rā José. Pe nu'a erá xita rā Jesús, gue'a
 rā Elí. 24 Nuyā mī'da yō mboxita rā Jesús
 guehna: rā Matat, rā Leví, rā Melqui, rā
 Jana, rā José, 25 rā Matatías, rā Amós, rā
 Nahum, rā Esli, rā Nagai, 26 rā Maat, rā
 Matatías, rā Semei, rā José, rā Judá, 27 rā
 Joana, rā Resa, rā Zorobabel, rā Salatiel,
 rā Neri, 28 rā Melqui, rā Adi, rā Cosam, rā
 Elmodam, rā Er, 29 rā Josué, rā Eliezer,
 rā Jorim, rā Matat, 30 rā Leví, rā Simeón,
 rā Judá, rā José, rā Jonán, rā Eliaquim,
 31 rā Melea, rā Mainán, rā Matata, rā
 Natán, 32 rā David, rā Isai, rā Obed, rā

Booz, rā Salmón, rā Naasón, 33 rā Ami-
 nadab, rā Aram, rā Esrom, rā Fares, rā
 Judá, 34 rā Jacob, rā Isaac, rā Abraham,
 rā Taré, rā Nacor, 35 rā Serug, rā Ragau,
 rā Peleg, rā Heber, rā Sala, 36 rā Cainán,
 rā Arfaxad, rā Sem, rā Noé, rā Lamec,
 37 rā Matusalén, rā Enoc, rā Jared, rā Ma-
 halaleel, rā Cainán, 38 rā Enós, rā Set, rā
 Adán. Pe rā Adán, Oja bi hoqui.

Rā zithu bi hyonnbi ha di 'yøtra ts'oqui rā Jesús.

4 Nuna rā Jesús ya n'youi rā Es-
 píritu Santo, mambá ep'u ja rā dathe
 Jordán. Rā Espíritu Santo bi zixpu bí ja
 rā dapo. 2 Ja bá m'mup'u nyote mā pa. Pe
 nu'u yō hya di manda Oja, emmei bi hy-
 onna zithu ha di mestho rā hya rā Jesús.
 Nu'u yō pa'u, hīmbi zi rā hme rā Jesús.
 M'mefa p'uya, bi zā ngue mathoguitho tū
 manthuhū. 3 Rā zithu p'uya bi 'yēmbi:

—Nu'mø ngue gue'e rá Ts'unt'u'i Oja,
 dami 'yøt'e ngue nuna rā do 'bengua, dā
 gohi di nthuhme —bi 'yēmbi.

4 Mī dahra Jesús, bi 'yēmbra zithu:

—Nup'u ja rā Maca Libro, nt'ot'i p'u rā
 hya ngue ena: “Nu rā ja'i hīnda ne dā
 'yøde te mman'Oja, madague'a dā zi rā
 hme rā ja'i, pe ya hīnda zā di m'mui”.

5 Rā zithu p'uya bi zixpu bí ja n'na rā
 danyuni. Nu'a rā ora'a p'uya, bi japra
 Jesús ngue bi hyandi gātho yō nación i ja
 rá nguni nximhäi. 6 Rā zithu bi 'yēmbra
 Jesús:

—Nugā dí exa'i ngue gui ndast'abi, gui
 manda gātho yō nación. Nu te gā pets'i,
 gā nī mmeti. Porque go bī ndacā yu. Nu
 te'o ga nne ga unni, ga unni. 7 Nu'mø gui
 ndantyøhmū ngue gui thannegui ya, nu
 te gā ja nuya, gā nī mmeti —bi 'yēmbi.

8 Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Dami 'uegue grá zithu. Porque nt'ot'i
 p'u ja rā Maca Libro ngue hont'a rā
 Hmū Oja ja ngue dā ma nthanne, hīnjom
 man'na.

⁹M'mefa p'uya, nup'u ja rā hnini Jerusalén, ja i zixpū rā zithu nā rā Jesús. Bi ntōp'u ja rá 'bet'e rā nija. Bi 'yembi:

—Nu'mō gue'e rá Ts'unt'u'i Oja ya, dami nsācua ya. ¹⁰Porque nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro rā hya ngue ena: “Nu-nā Oja dā penhyō anxe ngue dā mā'i. ¹¹Dā 'yōt'e ngue njanate gdi sōt'a häi, n'namhma ngue hīndi un'nā ni gua yō do” —bi 'yembi.

¹²Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Xquet'a nt'ot'i rā hya p'u ja rā Macā Libro ngue nuna Oja, hīnjonda zānnbi te dā 'yōt'e para ngue dā fādī ngue'mō majuani te mma ogue hīn'nā.

¹³Rā zithu, ya hīmbi dīnna forma ha xti japi ngue xta 'yōtra ts'oqui rā Jesús. Bi zop'u njammī pa p'uya, bi ma.

Bi du'mi bi manna hya p'u Galilea rā Jesús.

¹⁴Bi mengra Jesús, i ma Galilea. Pe n'youi rá ts'edi rā Espiritu Santo. Yō ja'i p'uya, ndap'u bi zā di c'a rā Jesús. ¹⁵Dā zōmp'u dā zōnna Jesús, pap'u ja yō nija yō judío ngue xānnbabi rā hya yō ja'i. Gä nnu manho yō ja'i rā hya mmanna Jesús.

Rā Jesús ya 'bup'u ja rā hnini Nazaret.

¹⁶Bi map'u ja rā hnini Nazaret bá nte rā Jesús. Mi zōhra pa ngue rā ts'āya, bi map'u ja rā nija, gā ngu'a xi 'yōrbu ja yō hnini xi thogui ngue pap'u ja yō nija. Bi m'mähra Jesús ngue dā manna letra nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro. ¹⁷Bi t'unna libro bi 'yotra pōngahya Isaías. Mi xospūya, bi nthēui p'u nt'ot'i nā rā hya ja ua ngue ena: ¹⁸“Dī n'yogä'be rā Espiritu Santo. Porque bá t'exqui ngue ga xicā rā hoga 'da'yo hya yō hyoya. Bá 'benngui ngue ga hojpa yō mmui yō ja'i 'bu ndum-mui. Nu'u yō ja'i xa mbent'ui rā ts'oqui, gā xifi ngue ya dā ma nhyani. Gā xojpa yō n'yomfeni yō ja'i ngue dā ba Oja. Gā japi ngue ya hīnni mantho dā zā rā n'u yō

ja'i di unyō hmu. ¹⁹Gā xicā yō ja'i ngue ya bi zōnna pa dā yan'Oja”.

²⁰Mi juadi bi manna letra nt'ot'i p'u ja rā sucua rā Jesús, bi dā rā sucua p'uya, bi un'nā rā māxte p'u ja rā nija. Bi mi p'uya. Nu'u yō ja'i 'bup'u ja rā nija p'uya, gā di zadi hetī rā Jesús. ²¹Māhombi mudi bi nyā rā Jesús, bi 'yembyō ja'i:

—Nu rā ora ja p'uya, bi nja'a te nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro, ngue ni hmi ni dā guī nnujū ngue dí 'bucā ua ya.

²²Bi nū manho gātho yō ja'i rā Jesús. Nuna rā hoga hya xihyō ja'i, gā di 'yōdyō ja'i nā rā hya øde. Dī n'yānse yō ja'i, dī n'yembi:

—¿Ua hīnga guehna rá ts'unt'u rā José na?

²³Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Rā nzegui guehna rā hya ja ua guī nne gui xicjū, ngue ena: “Ague grā 'yōthe, 'be dami n'yōthe se”. Guī nne gui 'yēnjū: “Nu'a dí øcāhe guā ørbu Capernaum, nūua ja ni hnini ya, xquet'a dā ngu'a gui 'yōt'ua ya”, guī nne gui 'yēnjū.

²⁴Bi sigue bi nyā rā Jesús, bi 'yena:

—Majuani dí xi'ahu, ngue hīnga n'na rā pōngahya di pōni ngue dā hnu mansu p'u ja rá hnini. ²⁵Njarbutho nā rā hya dí xi'ahu ya, tengutho rā pa bá m'muhra pōngahya Elías, bi nja rā ndate thūhu p'u ja rā häi mi 'bui, ngue hīmbi n'ye nhyu jeya made. Xangu yō 'danxu ngue yō judío mi 'bu 'mō ya. ²⁶Pe hīnga n'na'u yō 'danxu ngue yō judío xta mmennbabi Oja rā Elías ngue xtabá mmäts'i. Sinoque bi 'benhni ngue bá faxā n'na rā 'danxu mi 'bup'u ja rā hnini Sarepta, querpūtho rā hnini Sidón. ²⁷Nu'a rā tiempo bi m'muhra pōngahya Eliseo, xangu yō judío mi hēmbra n'u ngue mi 'ya yō do'yo. Pe hīnjombi 'yōthe ya yō judío mi u. A nuna rā Naamán ngue rā mmengu p'u ja rā häi Siria, go bi ma bá øthe nā.

²⁸Gä bi mbøcue yō ja'i mi 'bup'u ja rā nija 'mō mi 'yōhya yō hya bi manna Jesús. ²⁹Bi nangyō ja'i p'uya, bi ben-

tra Jesús ngue bi gujpu ja ra hnini. Bi zixpu bí ja ra nyanguani ngue da hørbu ja ra t'òhø. ³⁰Pe bi guasyø ja'i ra Jesús, bi thop'u made, bi ma.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohu mi n'youi ra ts'onthi.

³¹Nuna ra Jesús, i map'u ja ra hnini Capernaum ngue ra häi Galilea. Nu'mø ra pa ngue ra ts'äya, nhyato, nhyato pap'u ja ra nija ngue xännba ra hya yø ja'i. ³²Di 'yødyø ja'i'a ra hya xännbabi, porque nu'mø xännbate ra Jesús, ena nts'ut'abitho ngue ya manzaqui 'mø nzohyø ja'i.

³³Nup'u ja ra nija p'uya, mi 'bup'u n'na ra n'yohu n'youi ra ts'onthi. Nts'edi i zohra Jesús, bi 'yembi:

³⁴—Ague Jesús grá mmengu Nazaret, dami hyegahe p'u. ¿Hanja ngue gadi nthint'ua dí 'bucähe? ¿Ua gni 'yehé gui juacje? Nugä dí padi te'o'i, gue'e rá maça Ts'unt'u'i Oja.

³⁵Pe ra Jesús bi 'yembra ts'onthi:

—Xanhen'i grá ts'onthi. Dami hyep'u ra n'yohu guí n'youi.

Ra ts'onthi p'uya, yø hmi yø dä yø ja'i p'u bi 'yen'ähäi ra n'yohu. Pe hinha bi zet'i. Bi ma ra ts'onthi p'uya. ³⁶Gä di 'yødyø ja'i bi nu te bi nja. Di n'yembi n'na ngue n'na:

—Hinjongui padi tema hya'a ya. Di nequi ngue ja rá ts'edi na ra n'yohu, porque asta 'nehyø ts'onthi ec'ei 'mø xifi ngue da hyep'u ra ja'i n'youi.

³⁷Ndap'u bi zä di c'a yø ja'i te øtra Jesús.

Rā Jesús bi 'yøthebi rá to ra Simu nuna i Bedu.

³⁸I map'u ja rá ngu ra Simu 'mø mam-bá pøn'a nija ra Jesús. Mi hembra pa na rá to ra Simu p'uya. Bi t'äpra mate ra Jesús ngue bi 'yøthe na ra xisu madi hyenni. ³⁹Nuna ra Jesús bi ndojpu 'ben-na därkehi. Bi hejpa ra pa, pe 'bexpi

bønna pa. Bi nangra xisu ngue bi hojpi te da zi yø ja'i.

Bi 'yøthe xangu yø därkehi ra Jesús.

⁴⁰Mi dähra nde p'uya, gätho yø ja'i si yø därkehi ngue hembí 'dama 'dan'yo man'u, bi zispabi ra Jesús ngue da 'yøthe. Bi japyø därkehi yø 'ye ra Jesús ngue bi 'yøthe. ⁴¹'Bup'u xangu yø därkehi ngue n'youi yø ts'onthi, pe ra Jesús bi japyø ts'onthi ngue hep'u yø ja'i n'youi. Asta mahyø ts'onthi, i ena:

—Nu'i, gue'e rá Ts'unt'u'i Oja.

Pe ra Jesús di hejpa yø ts'onthi, hinda japi di nya. Porque nnepyø ts'onthi da fadi ngue gue'a ra Cristo.

Bi 'yonna hya p'u ja ra häi Galilea ra Jesús.

⁴²Mi negähäi p'uya, bi bomp'u ja ra hnini ra Jesús, bi ma dapo. Pe emmei honyø ja'i hapu 'bui. Mi zonyø ja'i p'u bí 'bui, i sammi, hingui nnepe xta nzop'u. ⁴³Pe ra Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Jatho ngue ga mma mangä ra hoga 'da'yo hya mi'da yø hnini. Porque guehna bi 'benngä na ngue ga xihyø ja'i ha di njap'u da zo rá 'ye Oja.

⁴⁴Janangue Gä bá n'yop'u ja ra häi Galilea ra Jesús ngue bi manna hya p'u ja yø nija.

Bi 'yøtra Jesús ngue bi de xangu yø huä yø mahua.

5 Nup'u ja ra nenzabi ni hu ngue Gene-saret, ja 'bap'u n'na pa ra Jesús. Bi zøhø xangu yø ja'i p'uya, asta di ntøt'e ngue nne da 'yørpabi rá hya Oja. ²Bi nu yoho yø barco p'u ja ra nenzabi ra Jesús, ngue hijnongui o. Ya xi bonyø mahua ngue petyø xit'a. ³Bi yurbu ja rá barco ra Bedu ra Jesús. Bi xi p'uya ngue da zoquits'u ra nnengui, di map'u xanhe ra dehe. Bi mip'u ja ra barco ra Jesús ngue ja bá nya p'u, ngue bi xännba ra hya yø

ja'i. ⁴Mi juadi bi man'a ra hya nne da mamp'uya, bi 'yembra Bedu:

—Dami 'yonna barco, di manu xanhe ra dehe. Ja gui 'yent'ui nu ra xit'a ngue gui paui yø hua.

⁵Bi 'yenna Bedu p'uya:

—Ague grá xännbate, ya xtá mm-pehme gá ra xui, pe hin teni hua xtá thehe. Pe ngue guí engui gá ent'à ra xit'a, ma gá ent'à ra xit'a ya.

⁶Mi 'yentra xit'a p'uya, xandöngu yø hua bá the, asta ya nne xta xetra xit'a. ⁷Bi 'yörpabi ra senya'u yø n'yohu bí o man'na ra barco ngue bá ehe, da mäts'i. Bá é'u p'uya, pe bi yuts'i gá yoho yø barco'u yø hua, asta ya nne da thunt'a mbonthe yø barco ngue'a ganhyu. ⁸Mi nu ra Bedu'a te bi nja, bi ndantyøhmu p'u 'bähra Jesús, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, dami 'uecua dí 'bucä, porque ja mā ts'oqui.

⁹Nguna bi manna Bedu, porque bi nsu. Xquet'a 'ng'u yø n'yohu bi nsu 'mø mi nu ngue xandöngu yø hua bi de. ¹⁰Xquet'a bi nsu ra Jacobo 'ngra Xuua, yø ts'ant'u ra Zebedeo, gá mi n'youi ra Bedu. Pe ra Jesús bi 'yembra Bedu:

—'Yo guí su ague Bedu. Nuya hin-ni mantho gui thehyø hua ya, yø ja'i gui theya ngue gui 'bärpa yø mmui —bi 'yembi.

¹¹Bi sønna nenthe'u yø barco p'uya, bi zop'u yø barco ngue bi denna Jesús.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohu mi 'ya rá do'yo.

¹²Ya mi 'bup'u ja n'na ra hñini ra Jesús. Bi zøn'a n'na ra n'yohu p'u ha 'bui, ngue mi hembra ts'o'ya. Mi nu ra Jesús, asta bi m'memfo häi ngue äpra mate, bi 'yembi:

—Ague grá hmu, nu'mø guí nne gui 'yörca ra mate gui 'yøtheguits'u, nugä dí padi ngue da zägui —bi 'yembi.

¹³Bi dosra därkehi conná 'ye ra Jesús, bi 'yembuya:

—Ahá, dí nne ga øthe'i. Da zä'i ya —bi 'yembi.

Høntho bi manna ra hya na, nuna ra därkehi mi 'ya rá do'yo, 'bexpi zä ra n'u mi hembí. ¹⁴Nuna ra Jesús, bi 'bepi ngue hinjonda xifi te bi japi, bi 'yembi:

—Høntho ni ma ya, sømp'u 'buhra mmäcja. Da nu ngue ya bi zä'i. Dami 'yøtra 'bøt'e tengutho bi manda ra Moisés ngue da 'yøtyø ja'i 'mø bi zä ra 'ya hembi. Janangue da badi gätho yø ja'i ngue ya bi zä'i.

¹⁵Pe nu'a ga 'yo ra hya te øtra Jesús, man'na, man'na ni fadi. Xandöngu yø ja'i di mpeti p'u ha ni ma ngue øxra hya i mma. I nne yø ja'i da 'yøthebi hapu xan'u. ¹⁶Pe mi pa dapo ra Jesús ngue ja bi mmat'Oja p'u.

Rā Jesús bi 'yøt'e ngue da fadi ngue ja rá ts'edi ngue di punnba yø ts'oqui yø ja'i.

¹⁷Nup'u mi xännbate n'na pa ra Jesús, hup'u 'da yø fariseo, hup'u 'da yø xännbate ngue ra ley. Xpi 'yep'u ja yø hñini ja'a ra häi Galilea, 'nep'u ja yø hñini ja'a ra häi Judea, 'nep'u Jerusalén xpi 'ye i'da. Pe n'youi rá ts'edi Oja na ra Jesús ngue sä øthe yø därkehi. ¹⁸Bi zø i'da yø ja'i bá du n'na ra därkehi ngue tudyø gua, bá oxrá fidi. Bi ne yø ja'i ngue xti thocra därkehi p'u brá 'bähra Jesús. ¹⁹Pe himbi zä ha xti yut'i, porque hinga nzäni yø ja'i. Bi tets'a yannigu p'uya, bi xots'a n'na xequi ra 'bet'e. Ja i cambu ra därkehi ni oxrá fidi. Bi zørbu 'buhyo ja'i brá 'bähra Jesús. ²⁰Mi nu te øtyø ja'i na ra Jesús, i padi ngue ec'ei yø ja'i ngue da zä da 'yøthe ra därkehi. Bi 'yembra därkehi p'uya:

—Ague n'yø, ya dá pun'na ni ts'oqui ya —bi 'yembi.

²¹Yø xännbate ngue ra ley p'uya, 'nhyø fariseo, bi 'yemp'u ja yø n'yomfeni: “¿Te go mangu na ra n'yohu na, i then'na Oja na ngue ngu'a mma?”

Porque h̄injondā zā di p̄unnbā yø ts'oqui yø ja'ī, h̄inda h̄ont'a Oja s̄a ngue dā 'yøtrā mpunnbi", ɛmp'u ja yø n'yomfēni. ²²Pe rā Jesús i patho te mbēnyø ja'ī mbøcue, bi 'yēmbi:

—¿Hanja ngue ngūnā guí mbēmhmū? ²³Nugā dā xihra n'yohu 'bucua, dí ɛmbi: “Ya dā pun'nā ni ts'oqui ya”. Pe nuyá, h̄indi nequi xanho ngue'mø bi mpunnbi ogue h̄in'nā. Pe nu'mø gā ɛmbi: “Dami nangui, gui caxni fidi, gui mma”, gā ɛmbi, nu'mø ngue bi n'yo p'uya, ya gui pahmu xanho ngue ja mā ts'edi. ²⁴A nuyá, dami pahmu ya ngue rā N'yohu bi 'yē mahets'ī, ja rá ts'edi ua ja rā ximhāi ngue di p̄unnbā yø ts'oqui yø ja'ī.

Bi 'yēmbra n'yohu xan'u p'uya:

—Nugā dí xi'ī, dami nangui, caxni fidi, ni ma ni ngu.

²⁵Bexque'a p'uya, nuna mará dārquehi, yø hmi yø dā yø ja'ī p'u bi nangui, bi gaxra fidi, bi ma rá ngu. Pe di ja mammadī Oja. ²⁶Gā di 'yodyø ja'ī'a te bi nja, pe gā ɛspabi Oja yø ja'ī. Asta nsu ha gā 'yenyø ja'ī:

—A nuyá, dā nuhu yø cosa ngue h̄injam'mø xtá nuhu ya —bi 'yēna.

Rā Jesús bi 'yø't'e ngue rá xādi rā Leví.

²⁷Mi ma m'mefa rā Jesús, ni nthop'u ja rá oficina rā Leví, nuna jumbā rā menyu yø ja'ī ja te pā. Mi nu rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Ma gā mme n'yø, gā ø't'e ngue mā xādi'ī —bi 'yēmbi.

²⁸Bi zop'u rá oficina rā Leví ngue bi mē rā Jesús.

Nuya yø ja'ī t'ēmbi ja yø ts'oqui, 'dap'u s̄ihmeui rā Jesús.

²⁹Nup'u ja rá ngu rā Leví, bi 'yørpabi n'na rā dants'ihmē rā Jesús. Nup'u ja rā mēxa 'dap'u 'buhmu mi'da yø nguthāi, dā guehmi'da yø ja'ī. ³⁰Pe yø fariseo 'nēhyø xānbate ngue rā ley bi zumba yø xādi rā Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Hanja ngue 'dap'u guí s̄ihmeui yø nguthāi 'nēhyu mi'da yø ja'ī ja xangu yø ts'oqui? —bi 'yēmbi.

³¹Mi dahra Jesús, bi 'yēna:

—Nuya yø ja'ī di hyenni, guehya ni 'yēhra 'yøthe ya. Pe yø ja'ī xanzaqui, h̄inga gue'u ni 'yē'u. ³²A nugā, dā ɛhē ngue gue'u yø ja'ī ja yø ts'oqui gā xifi dā hyep'u rā nts'o gā 'yo, h̄inga gue'u yø ja'ī ɛnā ngue ya 'yo xanho dā ɛhē gā nzofo.

Bi manā Jesús hanja ngue h̄ingui etyø mmui yø xādi.

³³Yø ja'ī p'uya, bi 'yēmbra Jesús:

—¿Hanja ni xādi ngue zant'a si'a te t̄ini? Conque yø xādi rā Xuua 'nēhyø fariseo ɛmmei etyø mmui, 'nē ɛmmei mmat'Oja —bi 'yēmbi.

³⁴Mi dahra Jesús, bi 'yēna:

—Nu'u yø ja'ī ts'ofø ngue dā nu rā nthati, h̄ingui etyø mmui mente 'dap'u 'buhmu rā novio. Njarbutho mā xādigā ya, h̄ingui etyø mmui ngue 'daua dí n'yo'be. ³⁵Pe bá ɛp'u rā pa ngue dā zigagui mā nsui'be. Nu'a rā pa'a p'uya, mfadi ngue dā zā dā 'yetyø mmui ya mā xādi 'mø.

³⁶Hømbi hyecra hyā bi xihyø ja'ī. Bi xifi ngue rā 'da'yo xādi, h̄inga 'da'iguui rā nyogui xādi. Bi 'yēmbi:

—H̄inda zā to dā hyeca n'na xequi rā 'da'yo ulu ngue dā møtra nyon'ulu. A nu'mø ngue dā japi, di ts'onna 'da'yo ulu. Rā 'da'yo xen'ulu h̄indi nejmanho ngue di bøtra nyon'ulu. ³⁷Tengutho rā 'da'yo vino h̄ingui s̄a dā sirbu ja rā zexfani ngue dā zedi. Porque rā 'da'yo vino dā xetra zexfani 'mø dā sit'ī, ja di m'mep'u p'uya. ³⁸Janangue rā 'da'yo vino, rā 'da'yo xifani dā sit'ī, n'namhma ngue gā yoho h̄indi m'medi. ³⁹Nu'u si rā nyogui vino, h̄injongui pōni ngue di nne rā 'da'yo vino, porque i ɛnā: “Xandønho dra nyogui vino”.

**Ja rá ts'edi rá Jesús ngue nu
te da zänni di nja'mø rá pa
ngue rá ts'äya, gue'a di nja'a.**

6 N'na rá pa ngue säya yø ja'i, bi thop'u ja n'na rá nuatrigo rá Jesús, ni n'youi yø xädi. Nu'u yø xädi p'üya, bi daxtyø trigo ngue sa. ²Nu 'da yø fariseo p'üya, bi 'yembi:

—¿Hanja ngue gadi mpehmu? Conque mmamp'u ja rá ley ngue nu'mø rá pa ngue rá ts'äya, hinguí sã to di mpefi —bi 'yembi.

³Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Xi'mø mi zuhra thuhu n'na ndi rá David, co 'ne'u mi n'youi, ¿ua hinjam'mø gadi xähmu p'u ha nt'ot'i'a te bi 'yøt'e?

⁴Nuna rá David bi yurbu ja rá ngu Oja ngue bi zi yø thuhme xi t'uspabi Oja ngue da nu. Bi zi rá David co 'ne'u mi n'youi. Conque nu'u yø thuhme'u, hinda unna nt'edi rá ley ngue to bi zã da zi, hinda høndyø mmäcja yø ts'i'u yø thuhme t'uspabi Oja.

⁵Mahombi 'yembi:

—Nu rá N'yohu bí 'ye mahets'i, ja rá ts'edi ngue nu'a go da zänni, gue'a di nja'mø rá pa ngue rá ts'äya'a.

**Rā Jesús bi 'yøthe n'na rá
n'yohu xi 'yotrã 'ye.**

⁶Man'na rá pa ngue rá ts'äya p'üya, nuna rá Jesús bi yurbu ja rá nija ngue bi nxännbate rá hya. Mi 'bup'u n'na rá n'yohu xi 'yotrã 'ye ngue rá n'yei. ⁷Nu'u yø xännbate ngue rá ley 'ne'u yø fariseo p'üya, tøjtho te øtra Jesús. I nne da nu 'mø ngue di n'øthe 'mø rá pa ngue rá ts'äya, para ngue da zãp'u di yapi, da 'yembi ngue hinguí supra ley. ⁸Nuna rá Jesús ya patho te mbennbabi yø ja'i. Janangue bi 'yembra n'yohu xi 'yotrã 'ye:

—Bã nanguí n'yø, ga 'bãcua mädë —bi 'yembi.

Nuna rá n'yohu p'üya, bi nanguí, bi m'mäp'u sifi di m'mäi. ⁹Rá Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Nüya ga øt'ahu n'na rá nt'änni ya. ¿Te 'be'a ma hya mmamp'u ja rá ley ja ngue ga øthu 'mø rá pa ngue rá ts'äya? ¿Ga øthu rá nho, ogue rá n'u? ¿Da t'øthe rá ja'i 'mø xan'u, ogue di njapi da du?

¹⁰Rá Jesús bi hyeti gätho yø ja'i di mäts'i. Bi 'yembra n'yohu mi'u p'üya:

—Damí majni 'ye ya —bi 'yembi.

Rá n'yohu p'üya bi macrá 'ye, pe 'bexpi zã rá 'ye mi'u. ¹¹Pe bi mbøcue'u mi'da yø ja'i. Di n'yänni n'na ngu n'na ngue te da japra Jesús.

Bi 'yexi 'de'mã yoho yø xädi rá Jesús.

¹²Mi ma njammí pa p'üya, bi map'u ja n'na rá nyuni rá Jesús ngue bá mat'Oja. Bi haxa mhmat'Oja gã rá xui. ¹³Mi hyax-püya, bi zonhyø xädi ngue bi huanhni 'de'mã yonc'ei, i hutí ngue yø representante. ¹⁴Ja ua yø thuhu ya yø n'yohu bi thanhni: rá Simu nu'a ja man'na rá thuhu ngue i Bedu, rá Andre rá n'yohu na rá Bedu, rá Jacobo, rá Xuua, rá Lipe, rá Bartolomé, ¹⁵rá Mateo, rá Toma, rá Jacobo nu'a rá ts'unt'u rá Alfeo, rá Simu nu'a n'youi n'na 'bui yø ja'i honi ha di mmandase p'u ja yø häi, ¹⁶rá Judas nu'a rá n'yohu rá Jacobo, 'nehra Judas Iscariote nuna bi da rá Jesús.

**Xandøngu yø ja'i bi
xännbã rá hya rá Jesús.**

¹⁷Rá Jesús bá ep'u ja rá hyo rá nyuni mambi 'bui, bi zøp'u xanjuaní, bá n'youi yø xädi. Xangu yø ja'i mi 'bup'u bi zøhø, bá nexpu ja yø hnini ja'a rá häi Judea, rá hnini Jerusalén, gã bá ghyø ja'i 'bui gã rá nnenguí rá jathe ha ja yø hnini Tiro 'ne Sidón. Di ho yø ja'i da 'yøxra hya mman-na Jesús, 'ne nne da t'øthebi p'u ha hembí. ¹⁸Xquet'a bi t'øthe yø ja'i madi unyø ts'onthi. ¹⁹Gätho yø ja'i, gã nne ngue da

dāhra Jesús, porque ja rá ts'edi rá Jesús ngue nu'u yø ja'i thādi, gā sā ha hēmbi.

**Bi manna Jesús to di
ntheui rá mmenthi.**

²⁰ Bi hyetyø xādi rá Jesús, bi 'yēmbi:

—Rā mmenthi gā ntheu ngue guí hyoyahu. Porque ya guí ohu rá 'ye Oja.

²¹ Rā mmenthi gā ntheu 'mø guí tumanthuhuhū. Porque Oja da 'yø'te ngue guí tīni te guí sihu.

Rā mmenthi gā ntheu 'mø guí zomhu. Porque m'mefa di nja'ahu mpāhā ngue guí nthehu.

²² Rā mmenthi gā ntheu 'mø nnu man'u'ahu yø ja'i ngue guí tenhu rá N'yohu bí 'ye mahets'i. Porque da 'yehra pa da zū'ahu yø ja'i, da hyon'ahu thi p'u ha 'bui. Da nu ts'oc'ei'ahu. ²³ Dami jōhyahu, di nja'ahu rá ndōpāhā'a rá pa'a, porque xangu ni nzābihu bí ja mahets'i. Xquet'a bi njarbu m'met'o yø mboxita'u yø ja'i'u ya, bi nu man'u byø pōngahya Oja xa m'mui.

²⁴ Pe huēcate'u ena ngue yø mmemmeti. Ya bi tho'a rá pāhā xanja mente rá pa xa m'mui.

²⁵ Huēcate'u ena ngue hīnte di 'bedi, porque di ntumanthuhū.

Huēcate'u ja mpāhā ngue thede, porque da 'yehra pa di nzoni ngue rá dūmmui.

²⁶ Huēcate'ahu, 'mø gā nnu manho'ahu yø ja'i. Mi njarbutho'u yø mboxita yø ja'i ya, mi nnu manho te mi ø'tui yø fehni pōngahya.

**Nu to 'buhyo nsuiui
jatho ngue di mādi.**

²⁷ Di xifi te'o gā øde te dí mma, dami mahni nsuihu. Dami 'yōrpahu rá nho'u gā nnu man'u'ahu. ²⁸ Dami 'yāphu Oja ngue di japi to san'ahu. Dami marpahu Oja'u sū'ahu. ²⁹ Nu'mø to bi mep'a ni hmihu, dami un man'na nguadi ni hmi ngue da me'mi. Nu'mø te'o da gan'na

ni tuhu, 'nehni pahni dami unni da gats'i. ³⁰ Nu'mø te'o da 'yā'ahu n'na rá cosa, dami unni. Nu te'o da ne ngue da hyan'na'i'a te ni mmeti, 'yo guí mmadi. ³¹ Tengutho gni ne ngue da māxahu yø ja'i, da ngu'a guí 'yøthu, dami 'yōrpahu rá 'bāxte mi'da yø ja'i.

³² A nu'mø ngue hōnt'u di mā'ahu gadi mahmu, ¿dana rá nho di nequi ngue guí øthu 'mø? Conque asta yø ts'oc'ei njap'u. ³³ Nu'mø hōnt'u to ø'ahu rá nho guí ørpahu rá nho, ¿dana rá nho di nequi ngue guí øthu 'mø? Porque xquet'a 'ne'u yø ts'oc'ei njap'u. ³⁴ Xi'mø ja'a ma-cosa gadi hmithu n'na rá ja'i, 'ne guí tømī ngue xquet'a di hmi'ahu, ¿dana rá nho guí øthu 'mø? Porque xquet'a njap'u yø ts'oc'ei ngue di hmi n'na rá cosa, pe xi mmi tømī ngue da ma mah-miti. ³⁵ Pe nu'ahu, dami mahmu'u sū'ahu. Dami yōrpahu rá nho. Dami hmihu n'na rá cosa, pe nu'a rá ja'i gadi hmithu n'na rá cosa, 'yo guí tømī ngue xquet'a di hmi'ahu. Nu'mø gā 'yøthu tengu na rá hya dí xi'ahu ya, xangu rá njapi Oja di 'da'ahu. 'Ne di nequi ngue ya yø basi'ahu na Oja maguese. Porque xquet'a ørpabi rá nho Oja'u yø ts'oc'ei, madaque'a hīndi ja mammadi Oja. ³⁶ Di nja ni huēcatehu tengutho Oja ni Papāhu i ja rá huēcate'a.

**'Yo guí haspahu rá güenda te
gā 'yo mi'da yø ja'i.**

³⁷ 'Yo guí haspahu rá güenda te ør'mi'da yø ja'i, n'namhma ngue hīnda hyats'ahu rá güenda Oja te guí øthu. 'Yo sā guí mmamhu ngue da ma rá castigo mi'da yø ja'i, n'namhma ngue hīnda men'nahū rá castigo Oja. Dami punnbabi ni mmic'ei'hu, n'namhma ngue xquet'a di pun'nahū Oja. ³⁸ Dami fāxhu'u sā rá n'u, n'namhma ngue da māxahu Oja. Da 'yen'nahū xanho, di dūtra t'eni, da huati asta da bonspu guí 'yøthu. Porque

tengutho gui 'yøthū, xquet'a gue'a di nja'ahū'a.

³⁹ Bi hyecra hya ra Jesús ngue hinga te bi zā maxādi dā denyø ja'i. Bi 'yena:

—Xi n'na ra xādā, ħua dā zā di m'met'o p'u di ma rá mmīnxādāui? Hīnda zā di m'met'o, porque nu'mø bi nthēui n'na ra ots'i, 'dap'u dā zo. ⁴⁰ Nu'a ngue ra xāditho, hīn man'na xangu padī ngue rá xānbate, pē dā zā dā bādī te gāma hya pāhrā xānbate.

⁴¹ ħHanja yø ja'i ngue ja xangu yø ts'oqui, guehya nne dā hyaspa ra güenda yø ja'i ngue ts'udyø ts'oqui ja ya? Tengutho 'mø guí xihni cū ya ngue oxra häi rá dā, pē nu'i p'uya, ra biga di o ni dā. ⁴² Ya hīnda zā gui 'yemni cu: “Ague n'yø, tø ga hahmi ra häi o ni dā”, gui 'yembi. A nu'i p'uya, hīn gadī unna güenda ngue ra biga oxni dā. Ya hīnni 'yup'u te guí mma. 'Be dami hyāhra biga oxni dā, n'namhma dā zā gui hyambābi ra häi o rá dā ni cū.

**Nu'a ga nho rá ndät'ä ra za,
gue'a di fadi tema za'a.**

⁴³ Nu ra hoga za, hinga ja zup'u ra ndät'ä hinguí ho. Nu'a hīngra hoga za, hinga ja zup'u ra hoga ndät'ä. ⁴⁴ N'na ngu n'na yø za, nu'a te yø ndät'ä zudi, gue'a di fa'a. Tengutho p'u ja ra 'uini, hinga ja zup'u yø igo. Ni xingyø uva di zup'u ja yø 'uini. ⁴⁵ Njarbutho n'na ra hoga n'yohu ya, ra hoga hya mma, porque xanho rá mmui. Pe ra ts'oc'ei, xants'o te mma, porque xants'o rá mmui. Nu'a ra hya pønna ne, mbo rá mmui ni 'yehē, ogue xanho, ogue xants'o.

Bi nhyejpa ra hya yoho yø hyønnigu.

⁴⁶ ħHanja ngue guí enju ngue ni hmujū, 'nē hinguí øthū'a te dí nnegā ngue gui 'yøthū? ⁴⁷ Nu te'o gā tenngui, i øde hanja ra hya dí mma, 'nē dā 'yøt'e te dí xifi, ga xi'ahū ra hya nna hyejpi. ⁴⁸ Nna hyejpābi n'na ra n'yohu ngue nne di nhønnigu. Xtanhe ra häi dā 'ya'mi.

Nup'u ja ra mmundo, ja dā fup'u ra jado. Nu'mø bi tho'a n'na ra dathe p'uya, ra dehe nts'edi ga nnønhna ngu, pē hīnda 'yanna ngu, porque ra mmundo p'u høts'e. ⁴⁹ Pe nu ra ja'i ngue øhra hya dí mma, 'nē hīnda 'yøt'e te dí xifi, nna hyejpābi n'na ra n'yohu ngue guēp'u ja ra häitho bi hyøhrā ngu. Hīmbi hyøxpū ja ra mmundo. Nu'mø mi tho ra dathe, bi nønna ngu. Bi hyømbuya, bi xudi.

**Rā Jesús bi 'yøthebi
rá hmiqūi n'na ra capita.**

7 Mi juadi bi manna ra hya bi xihyø ja'i ra Jesús, bi ma, i map'u ja ra hīnni Capernaum. ² Nuna ra hīnni na, mi 'bup'u n'na ra capita ngue mi si n'na ra hmiqūi emmei di madi. Nuna ra hmiqūi, madi hyenni, ya ja ngue dā dū. ³ Mi zā mi 'yøhra capita ngue hma te øtra Jesús, bi menhni 'da yø judío 'bet'o p'u ja ra ni-ja ngue bá äpra mate ra Jesús ngue dā ehē dā 'yøthebi na rá hmiqūi ra capita. ⁴ Nu'u yø judío bi guarbū 'buhra Jesús. Bi 'yāpra mate, bi 'yembi:

—Nuna ra capita, ni 'yup'u gui fāxna. ⁵ Porque di mahyø judío na, 'nē bi hogāhe n'na ra nija ngue bi gusehe.

⁶ Ra Jesús bi me'u yø judío sits'i. Pe nu'mø ya xmanguerpū dā zømp'u ja ra ngu, nuna ra capita bi menhni 'da yø amigo ngue bá embra Jesús:

—Ague n'yø, 'yo gadī n'nni, porque hīmma nsāga'be ngue gui carbu ja ma ngu. ⁷ Janangue nugā ni xinga gue'a xca masegā p'u ngue xcabā ä'i ra mate. A nuyā, høntho dami manya ngue dā zā ma hmiqūi dí xi'i, ya dí padī ngue dā zā ra n'u hēmbi. ⁸ Porque nugui xquet'a 'bui to 'bet'o ngue di mandagui. Nugā p'uya, xquet'a dí si ma soldado dadi manda. Nu'mø dí xi'a n'na ra soldado ngue ha dā ma, pap'u dí et'i. Ogue gā embi: “Bi 'yēcua”, ra soldado p'uya bá ep'u. Ogue ma hmiqūi ga 'bepi te dā mēfi, ra hmiqūi øt'e te dí xifi.

⁹Nuna ra hya t'embī bi manna n'yohu, di 'yotho 'mø mi 'yohra Jesús. Bi 'yembyo ja'i n'youi p'uya:

—Majuani dí xi'ahu ngue hinjonni judío di pōni ngue gdi tinnbā rá nt'ec'ei tengu ga 'yec'eigā na ra n'yohu na —bi 'yembi.

¹⁰Mi zōp'u ja ra ngu'u yø m'menhni, nu'a ra hmiqūi bi dinī ngue ya xi yāni.

**Rā Jesús bi japi ngue bi bennate
rá ts'unt'u n'na ra 'danxu.**

¹¹M'mefa p'uya, nup'u ja ra hnini Naín, ja i map'u ra Jesús. Ní n'youi yø xādi, xangu mi'da yø ja'i ní n'youi.

¹²Nu'mø ni ma da zōmp'u ja ra hnini, bi nu ngue mmap'u n'na ra ánima ni du yø ja'i ngue da ägui. Hont'a rá 'dants'unt'u mi si n'na ra 'danxu'a. Ni n'youi xangu yø ja'i ngue yø mmengu p'u ja ra hnini.

¹³Mi nu ra 'danxu ra Jesús, bi huēqui, bi 'yembi:

—Ogui zoni.

¹⁴Nuna ra Jesús, bi guatra huada ni thu ngue bi jäti. Bi m'ma'u ni du p'uya. Rā Jesús bi 'yembra ánima:

—Ague n'yø, dí xi'i ngue dami nangui.

¹⁵Nu'a ra du p'uya bi nangui bi mi. 'Ne bi nya. Nuna ra Jesús bi dāprā mamá na marā du. ¹⁶Emmei bi nsu yø ja'i 'mø mi nu'a te bi nja. Pe espabi Oja yø ja'i, i ena:

—Hin hapu xa hnu n'na ra pōngahya tengu na bi zøcua dí m'muhmu ya.

Mahon'a emp'uya:

—Ya dá nūrpahu rá ts'edi Oja, ngue faxte ua dí 'buhmu ya.

¹⁷Gā ra häi Judea bi n'yo ra hya te bi 'yotra Jesús, porque ndap'u bi zā bi fadi te bi 'yot'e.

**Bi 'yet'i yoho yø xādi ra Xuua ngue
bi ma bá nyauī ra Jesús.**

¹⁸Nu'u yø xādi ra Xuua, bi xifi te 'be'a gā øtra Jesús. Rā Xuua p'uya, bi zohni yoho yø xādi. ¹⁹Bi 'yet'i ngue da ørpa ra nt'anni ra Jesús ngue'mø

majuani gue'a ra Cristo ja ngue da ehe di ndast'abi, ogue da thøm'man'na. ²⁰Nuya yø m'menhni ra Xuua, mi zōmp'u 'buhra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna ra Xuua øtra nxixya, xpá mmenga'be ngue ga øt'a'be ra nt'anni 'mø gue'e na ra Cristo ja ngue da ehe di ndast'abi, ogue ga tømähe man'na —bi 'yembi.

²¹Nu'a ra ora bi zøn'u yø m'menhni p'uya, bi 'yotho xangu yø dārquehi ra Jesús, bi 'yotho'u mi n'youi yø ts'onthi. Xangu yø xādā bi nzo yø dä. ²²Rā Jesús bi 'yembya yauī:

—Ni me ya, bá xihmi ra Xuua na ra hya gā nuui bi nja. Xihmi ya yø hya gā 'yøhmi dí mmangä. Dami xihmi ngue yø xādā ya zø yø dä. Yø dogua, ya i 'yo. Yø ja'i mi 'ya yø do'yo, ya bi zā ha hembī. Yø gogu, ya øhra hya. Yø ánima, ya di bennate. Yø hyoya, ya sihra hoga 'da'yo hya. ²³Rā mmenthi di nthui ra ja'i hinha di gohrā mmui ngue ec'eigui.

²⁴Mi mengyø m'menhni ra Xuua, nuna ra Jesús bi du'mi bi c'annbabi yø ja'i na ra Xuua. Bi 'yembi:

—¿Te'o gā ma guá nuhu p'u bi ja ra dapo? ¿Ua guá nuhu n'na ra n'yohu hingui nzaqui rá mmui, entho n'na ra zafani 'mø anna ndahi? ²⁵Xi'mø ngue hin'na, ¿te'o guá nuhu 'mø? ¿Ua guá nuhu n'na ra n'yohu ngue he ra hoga ulu? Pe guí pahmu ngue yø ja'i he ra hoga ulu ngue 'bu mmapähä, guerp'u ja yø ngu yø dast'abi 'bui. ²⁶Pe xi'mø hinga gue'a guá nuhu'a, ¿te'o guá nuhu 'mø? ¿Ua guá nuhu n'na rá pōngahya Oja? Majuani ngue gue'a n'na rá pōngahya Oja guá nuhu. Pegue tate na ngue gätho mi'da yø pōngahya xa m'mui. ²⁷Nuna ra Xuua, guehna rá m'menhni Oja mmamp'u ja ra Maca Libro na, ngue ena: “Gā et'ä mā m'menhni, di m'met'o p'u gdi ma. Gue'a di hoqui hapu ja ngue gui thogui”, bi 'yena. ²⁸Dí xi'ahu, nu hangu yø ja'i 'bui, hinjongui pōni ngue di tate ngue ra Xuua. Pe

nuyá, to bi zā mā ja'i ya o rá 'ye Oja ya, guehya mā datho bi nthēui rā mmēnthi ya, ngue rā Xuua.

²⁹ Mī 'yōhyō ja'i na rā hya na. Gātho yō ja'i p'uya, co 'nēhyō ngathāi xi xixyabi rā Xuua, bi bahyō ja'i ngue xanho te mman'Oja. ³⁰ Pē yō fariseo 'nēhyō xānnbate ngue rā ley, hīmbi ne'a rā nxixya bi 'yōtra Xuua'u, nu'a te nne Oja xta 'yōrpabi hīmbi nu manho. ³¹ Janāngue bi 'yēnna Jesús:

—¿Tegue gda hyejpā ya yō ja'i ya? ¿Tep'u guí nequi? ³² Gda hyejpabi yō basi n'yemp'u ja rā tāi. I mmatyō mmim-basiui ngue dī n'yemmi, i embi: “Dá pixt'āhe rā xithi ngue xqui nnehmu, pe hīngá nnehmu. Dá tut'āhe yō thuhu ngue yō thundumui, pe hīngá nzomhmu”, bi 'yēmbi. ³³ Guí njathu p'uya, nu'mō hīmbi nja'a te guí mmamhmu, guí mbōcuehu. Porque bá ghra Xuua nuna mī otra nxixya 'nē bi 'yetrá mmui, nu'ahu p'uya, gá 'yemhmu ngue n'youi rā ts'onthi ngue'a te o't'e. ³⁴ A nuyá, guecā drá N'yohu dá ε mahets'i, dí si'a te dí tīni, nu'ahu p'uya guí enju ngue drá nhyot'a zihmē. Guí enju ngue dadi thegā'be'u yō ja'i ja yō ts'oqui 'nē'u yō nguthāi. ³⁵ Pē nuna rā hya njuantho, nu'mō dī n'yomfeni xanho yō ja'i, dā badi ha rá nja rā hya.

Nup'u ja rá ngu n'na rā fariseo, ja 'bup'u rā Jesús.

³⁶ Nu'a n'na nc'ei yō fariseo bi zixra Jesús ngue dā nsihmē p'u ja rá ngu. Mī zōmp'u ja rā ngu rā Jesús, bi mip'u ja rā mēxa p'uya. ³⁷ Nuna n'na rā xisu mará 'yots'om'māi p'u ja rā hnini, mī badi ngue bi ma dā nsihmē p'u ja rá ngu rā fariseo nā rā Jesús. Bi zōmp'u ja rā ngu p'uya, nī dū n'na rā m'mo'aceite, yup'u rā aceite mahotho ga yūni. ³⁸ Bi ndantyōhmu p'u 'buhra Jesús ngue bi dannebi yō gua. Mēnte zoni, nu'u yō guidā tāgui, soxpū ja yō gua rā Jesús, thuqui conyō xta. Bi gōspabi rā aceite mahotho ga yūni.

³⁹ Nuna rā fariseo xi zixra ts'ihmē rā Jesús, mī nu te o'tra xisu, nguna rā hya bi bēni, bi 'yēna: “Nu'mō ngue nmajuani rá pōngahya Oja nā rā n'yohu nā, di padi te rá m'māi nā rā xisu cuar'mō, ngue rā 'yots'om'māi”. ⁴⁰ Rā Jesús bi 'yēmbra fariseo:

—Ague Simu, jap'u n'na rā hya dí nne ga xi'i —bi 'yēmbi.

Enna fariseo p'uya:

—Dami xiqui grá xānnbate.

⁴¹ Bi 'yēnna Jesús:

—Yoho yō n'yohu di tupra mēnyu'a to di hmi rā mēnyu. Nu'a n'na rā ndupate p'uya, nu'a hangū pōxa cut'a ciento mā pa rā nzābi, gue'a ndupate'a. Man'na nc'ei p'uya, nu'a hangū pōxa yote mā'det'a mā pa rā nzābi, gue'a ndupate'a. ⁴² Pē nu'u mī ndupate, ya hīmbi zā bi gutyō güenda. Nu'a bi hmi rā mēnyu p'uya, bi pūnnbi gā yoho. Dami xicya, ¿dana gue'a ya yō ndupate ngue tate di ja mamadi rá hmu?

⁴³ Bi 'yēnna Simu p'uya:

—Nup'u nná bengā, man'natho tate di ja mamadi'a xangu mī ndupate, 'nē bi pūnnbi.

Bi 'yēnna Jesús:

—Nu'a gá manya, gue'a ya.

⁴⁴ Bi hyetra xisu nā rā Jesús, bi 'yēmbra Simu:

—Guí nnu nā rā xisu 'bucua ya. Dā cut'a ua ja nī ngu, pe hīngá 'dacrā dehe xcā nxūgua. Pē nuna rā xisu 'bucua, bi merca mā gua conyō guidā, 'nē bi duqui conyō xta. ⁴⁵ Nu'i, hīncá zenguagui conn'na rā beso, pe nuna, mēnte rā ora xta cut'a ua ja nī ngu ya, hīngui sāya thannegui ma gua. ⁴⁶ Nu'i, hīncá cosca rā aceite mā ya. Pē nuna, mahotho gā yūnna aceite bi goscagui mā gua. ⁴⁷ Guehna dí xi'i naya, ngue emmei dī maqui, ja dī nequi p'u ngue xangu rá ts'oqui, pe dī mpūnnbi. Pē nu ra ja'i ngue ts'utho mapūnnbi, ts'utho dī nequi ngue dī mā'a n'na.

⁴⁸ Rā Jesús bi 'yembra xisu:

—Ya dá pun'na'i ni ts'oqui ya.

⁴⁹ Nu'u mi'da yø ja'i xi ts'ofo 'dap'u 'buhmu p'u ja ra mexa p'uya, di n'yembi:

—¿Te'o ni n'yohu na ena ngue di punnba yø ts'oqui yø ja'i?

⁵⁰ Pe ra Jesús bi 'yembra xisu:

—Ya gá nyanya ngue gá 'yec'eigui. Da hyu ni mmui ya, ni ma.

Ja ua yø thuhu yø xisu bi máxra Jesús.

8 M'mefa p'uya, xangu yø hnini bi thohna ra Jesús ngue xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. Ni n'youi'u 'de'ma yoho yø xädi. ²Xquet'a n'yohu 'da yø xisu xi 'yøthe ngue mi n'youi yø ts'onthi, da gue'u mađi hyenni. N'yohu p'u ra Maya nuna ja man'na rá thuhu ngue ra Magdalena. Guehna xi 'yøthe m'met'o ngue mi n'youi yoto yø ts'onthi. ³N'youi p'u ra Juana nuna rá xisu ra Chuza, guehna di manda gátho yø mefi p'u ja rá palacio ra Herodes. 'Ne ra Susana n'youi p'u. N'youi p'u xangu yø xisu ngue ja te pets'i, nu'mø te honna Jesús, guehya fáxya.

Rā Jesús i hyejpa ra hya n'na ra momhmudä.

⁴Xangu yø ja'i bá ep'u ja yø hnini ngue nne da 'yøde te mmanna Jesús. Mi mpeti xangu yø ja'i, bi hyoni te gui hyejpa ra hya xihyø ja'i. Bi 'yembi:

⁵—N'na ra n'yohu bi ma da pon-na trigo. Nup'u bi thogui ngue ponyø hmudä, bi zop'u ja ra 'yu 'da yø hmudä. Bi nehyø ja'i thop'u ja ra 'yu. Bi map'u yø ts'int'su ngue bi za yø hmudä. ⁶Mi'da yø hmudä bi moni, bi zop'u hingui pidi ra häi ngue o ra do. Bi 'yotra hmudä 'mø mi bøts'e, ngue hingui xa ra häi. ⁷Mi'da yø hmudä bi zop'u ja yø 'uini. Mi nte yø 'uini p'uya, bi ts'onnyø hmudä ngue bi hyøt'ambo. ⁸Mi'da yø hmudä, bi zop'u ja ra hoga häi, guehya emmei bi nja ya. Nu'a n'na mhmudä bi bøn'a n'na ciento yø hmudä.

Nu'mø mi manna ra hya na, bi ts'edi bi 'yembyø ja'i:

—A nuyá, di nja ni gu ngue gui 'yøhmu na ra hya di mmangä ya —bi 'yembi.

Rā Jesús bi mā hanja ngue honi te gui hyejpa ra hya xihyø ja'i.

⁹Nu'u yø xädi bi 'yänni te ga mbønya yø hya xi hyequi. ¹⁰Rā Jesús bi 'yembi:

—Nuya yø hya hingui fadi ha di manda Oja yø ja'i, i nne Oja ngue da din-ni mmuihu ya yø hya ya. Pe nuya mi'da yø ja'i, dá thonna hya di nhyejpi te dá sifi, n'namhma ngue nu te da nu, tengutho 'mø ngue hinte da nu. Nuya yø hya da 'yøde, tengutho 'mø ngue hin tema hya da 'yøde.

Rā Jesús bi mā te ni bønnya yø hya bi hyejpa ra momhmudä.

¹¹Ma ga xi'ahu te ga mbønna ra hya dá ma. Nu ra hmudä bi 'boni, gue'a rá hya Oja'a. ¹²Nuya yø ja'i ngue høn-tho bi 'yøhra hya, guehya gui nhyejpi ngue ra nen'yu p'u bi zo ra hmudä ya. Høntho juadi bi 'yøhra hya, bi map'u ra zithu, bi japi bi pumbeni ra hya xi 'yøde. Hingui nnepe ngue da 'yec'ei ra hya, ngue di nyanyø te yø ja'i. ¹³Mi'da yø ja'i, gui nhyejpa ra häi hingui pidi ngue mi o ra do p'u bi zo yø hmudä. Mi zä mi 'yøhra hya yø ja'i, janjuani di johya ngue bi nu manho. Guehya yø ja'i himbi bent'i xanho ra hya ya. Bi 'yec'ei njam-mi pa. Nu'mø bi ts'ui, 'bexi cohyø mmui. ¹⁴Mi'da yø ja'i p'uya, gui nhyejpabi ra häi ngue ja yø 'uini p'u bi zo yø hmudä. Guehya yø ja'i bi 'yøde hanja ra hya ya. Pe nu'a te yø 'befi i ja n'na pa ngu n'na pa, høndyø 'befi ni ma yø mmui yø ja'i. Di ja ndummui honi ha di mmemmeti. Nu'a te yø pähäse, gue'a nne da 'yøt'a. Ya hin tema ntho bi 'yørpabi na ra hya bi 'yøde. ¹⁵Pe mi'da yø ja'i, gui nhyejpi ngue ra hoga häi p'u bi zo yø hmudä. Guehya yø ja'i ngue yø mmui ga 'yøhra

h̄ya ya, 'nē et'ammui rā h̄ya øde. H̄ingui h̄egui, guehya haxra 'yu njuantho ya.

**Rā Jesús bi h̄yejpa rā
h̄ya n'na rā nyot'i.**

¹⁶Nu'mø to di saca n'na rā nyot'i, h̄ingui sã ngue da go'mi, ague da hyøt'a 'bit'ots'i. Sinoque da hyøxmaya, n'namh̄ma ngue nu'u cut'ambo rā ngu da hyetra nyot'i. ¹⁷Njarbutho ya yø h̄ya h̄ingui fadi hanja ya. Zi yohotho yø ja'i tinyø mmui hanja rā h̄ya. Pe da 'yehra pa ngue gātho yø ja'i da badi hanja rā h̄ya.

¹⁸Janangue dami 'yet'ammuihu teni bonya yø h̄ya dí mmangä. A nu rā ja'i da dini xanho rá mmui hanja rā h̄ya, da mäh Oja ngue man'na di bahra h̄ya. Pe nu rā ja'i h̄ingui nne da 'yørpabi masu rā h̄ya dí mma, nu'a zits'u rā h̄ya padi, da thanb̄i.

**B̄i man̄na Jesús ndana gue'a da b̄oni
ngue da 'yøt'e tengutho 'mø drä men̄i.**

¹⁹Nup'u mi 'buhra Jesús, ja bi zømp'u rá mamá, 'nēhyø n'yohu. Pe h̄ingui sã da guat'i ngue di nyau, porque mandøngu dyø ja'i 'bup'u. ²⁰H̄indi 'bedi to bi xihra Jesús, bi 'yembi:

—N̄i mamá 'nēh̄ni n'yohu 'bäcua thi. I nzo'i ngue gūi nyau 'nā —bi 'yembi.

²¹M̄i dahra Jesús, bi 'yenthō:

—N̄uya 'bucua øspabi rá h̄ya Oja, nu'a rā h̄ya øde gue'a øt'a, guehya entho mā mamá ya, guehya entho mā n'yohu ya.

**Rā Jesús bi säyabi rā
ndah̄i conyø funthe.**

²²N'na rā pa rā Jesús bi yurbu ja n'na rā barco conyø xädi. Bi 'yembi:

—A nuyá, ma ga 'dasu rā zabi gdá mähä man'na nguadi —bi 'yembi.

B̄i ma p'uya. ²³Mente ni 'yop'u ja rā dehe rā barco, bi n'ahra Jesús. Cna ha bi 'yeta n'na rā ndonthi bi n'yo. Nu'u yø funthe nangui, so mbo rā barco. Ya ja ngue

da thunt'a mbonthe rā barco. ²⁴Nu'u yø xädi rā Jesús, bá äp'u bi aha, bi 'yembi:

—Ague grá xännbate, ague grá xännbate, ya ja ngue da thunt'a mbonthe rā barco. Ya ga tuhu —bi 'yembi.

M̄i nangra Jesús, bi hejpa bi rā ndah̄i 'nēhyø funthe. Ngu i hejpi, 'bexpi nsäya. M'mefa ya h̄in tema di 'yani. ²⁵Bi 'yembyø xädi p'uya:

—¿Hanja ngue h̄ingui ec'ei ngue ga fāxahu? —bi 'yembi.

Nu'u yø xädi di 'yøtho hanja'a te bi nu, 'nē bi nsu. Di n'yembi n'na ngu n'na p'uya:

—¿Te'o ni n'yohu nā n'yø? Nu'mø bi zohra ndah̄i 'nēhra dehe, i ec'ei —di n'yembi.

**Rā Jesús bi 'yøthe n'na rā
n'yohu n'youi yø ts'onthi.**

²⁶M̄i zønna barco p'u ja rā häi Gadara, man'na nguadi rā zabi ha di nhyandui rā häi Galilea. ²⁷M̄i bømp'u ja rā barco rā Jesús, bi guat'a n'na rā n'yohu ngue rā mmengu p'u. Ya rá ya'atho yø pa mi n'youi yø ts'onthi nā rā n'yohu. N̄i xingra ulu di he. N̄i xingui 'bup'u ja rá ngu, sinoque gup'u ja rā camposanto bí 'bui. ²⁸Ngu i nu rā Jesús, bi ndantyøhm̄u p'u ha 'bäi. Rā ndøts'edi i zofu, bi 'yembi:

—Ague Jesús, rá Ts'unt'u'i Oja nuna jase rá ts'edi. ¿Hanja ngue gadi nthint'ua dí 'bui? Dí äi rā mate ngue 'yo gadi ungui.

²⁹Nguna rā h̄ya bi man̄na n'yohu, porque ya xi xihra ts'onthi rā Jesús ngue da hyep'u rā n'yohu n'youi. Xangu yø nnidi ngue emmei di um'mø bi gu. Yø ja'i p'uya turpa yø 'ye 'nēhyø gua conyø cadena, pe di c'equi. Rā ts'onthi p'uya di japa n'yohu ngue 'dagui, ni ma dapo.

³⁰Rā Jesús bi 'yänni, bi 'yembi:

—¿Teni hu'i?

Rā n'yohu p'uya bi 'yena:

—Nnā hugā ngue yø mmundotho gāhe —bi 'yēna.

Bi manna tengū na porque xangu yø ts'onthi mī n'youi rā n'yohu. ³¹ Nu'u yø ts'onthi p'uya, bi xihra Jesús ngue hinda 'yərbu ha ja ngue da jot'i. ³² Ja mī 'yorbatho n'na 'bui yø ts'udi ma'yoni p'u ja rā nguani p'uya. Yø ts'onthi p'uya, bi 'yādi ngue da yərbu ja yø mmui yø ts'udi. A nuna rā Jesús bi unna nt'edi. ³³ Jananguē yø ts'onthi bi hyep'ra rā n'yohu mī n'youi, bi yərbu ja yø mmui yø ts'udi. Nuya yø ts'udi p'uya, bi gu rā 'dihī, bi nhyərbu ja rā zabi. Gā ja bi jərbu rā dehe.

³⁴ Nu'u yø n'yohu mī fāhyø ts'udi, mī nu te bi nja. Bi gu rā 'dihī bi ma bá mamp'u bí ja rā hnini. Da gue'u yø ja'i 'da'a n'nanni ha 'bui, gā bá xifi. ³⁵ Mī 'yøhyø ja'i'a te bi nja, mandøngu dyø ja'i bá ehe da nu. Mī zonyø ja'i p'u 'buhra Jesús, 'dap'u 'buhmi'a rā n'yohu mī n'youi yø ts'onthi. Ya xi dits'i. Ya hinte di ja, ya he yø ulu. Pe bi zu yø ja'i'a te xi nja. ³⁶ Nuya yø ja'i xi nuse'a te xi tho rā n'yohu mī n'youi yø ts'onthi, gā xihyø ja'i nu'u ja sòhø. ³⁷ Nuna rā hya bi nja, nguya yø mmengu Gadara, nguya yø ja'i ndap'u bi zā bi 'ye'a rā xequi'a, 'da gā xityø ja'i rā Jesús ngue da ma. Porque emmei su yø ja'i te bi 'yøt'e. Jananguē hømbi yərbu ja rā barco rā Jesús ngue bi mengui. ³⁸ Nu'a rā n'yohu mī n'youi yø ts'onthi bi xifi ngue xtā mme rā Jesús. Pe rā Jesús himbi nepe, sinoque bi 'yēmbi:

³⁹ —Man'na xanho ni ma ni ngu, n'namhma gui xihyø ja'i'a te gā bi 'yøt'a'i Oja —bi 'yēmbi.

Bi ma rā n'yohu p'uya, bi xifi gātho yø ja'i p'u ja rā hnini'a te xi 'yørpabi rā Jesús.

Rā Jairo bi zixra Jesús ngue da øthebi rá t'ixu.

⁴⁰ Mī zøm man'na nguadi rā zabi rā Jesús. Mī nu yø ja'i ya mambi 'bap'u, rā ndi johya. Porque ya mī ndømte gātho

yø ja'i. ⁴¹ Bi zø'a n'na rā n'yohu 'bet'o ngue di manda p'u ja rā nija p'uya, ni hu ngue rā Jairo. Bi ndantyøhmū p'u 'bāhra Jesús. Bi 'yāpra mate ngue da map'u bí ja rá ngu. ⁴² Porque ya ja ngue da du n'na rá t'ixu mī si. Ya n'nema yonjeya mī 'bui, pe hont'a rá 'dant'ixu mī si'a. Mī ma rā Jesús. Xangu yø ja'i bi denni asta di ntørbu ja rā 'yu.

⁴³ Nu'u yø ja'i ni denna Jesús, n'youi p'u n'na rā xisu ngue ya n'nema yonjeya mī hembra m'mäcji. Nuna rā xisu madī hyenni, xandøngu rá menyu xi uni ngue mī honyø 'yøthe da 'yøthe. Pe xinga n'na'u yø 'yøthe xtā nzā da 'yøthe. ⁴⁴ Nuna rā xisu, bi m'mefa p'u ni ma rā Jesús, bi guarbu ja rá xutha, bi dārpa rá nyani rá he. Ngu'i dārpa rá he p'uya, 'bexpi nsäya rā ji mī hēmbi. ⁴⁵ Bi 'yēnna Jesús:

—¿Te'o bi dārcaguī mā he? —bi 'yēmbi yø ja'i.

Gātho yø ja'i p'uya, i mma ngue hinjo'o. Pe rā Bedu 'nē'u mī da yø n'yohu bi 'yēmbra Jesús:

—Ague grā xännbate, guí änni to bi dāt'a ni he. Conque guí nnu ngue di ntøtyø ja'i, 'nē tøn'na'i.

⁴⁶ Pe rā Jesús bi 'yēna:

—Hin'na. 'Bui to bi dārca mā he. Porque dadi unna güenda ngue bi zā n'na nc'ei commā ts'edi.

⁴⁷ Bi nu rā xisu p'uya, ngue fātho te bi 'yøt'e. Ni huaqui mmap'u. Bi ndantyøhmū p'u 'bāhra Jesús. Yø hmi yø dā yø ja'i p'u bi xi'a njuani te nnepe ngue bi dädi. 'Nē bi xifi ngue 'bexpi zā rā ji mī hēmbi. ⁴⁸ Rā Jesús bi 'yēmbi:

—Ague t'ixu, ya bi zā'i ngue gā 'yēc'ei ngue di zā'i commā ts'edigā. Da hyu ni mmui ya, ni ma —bi 'yēmbi.

⁴⁹ Nuna rā Jesús, mente yaui rā xisu madī hyenni, bi zø hman'na nc'ei bá nexpu ja rá ngu rā Jairo. Bi 'yēmbra Jairo:

—Ya bi du ni t'ixu n'yø, 'yoni mantho gui sixra xännbate.

⁵⁰Pe rā Jesús, mī 'yø'a te si rā Jairo, bi 'yembi:

—'Yo sã guí su'a si'i ngue bi dū nī t'ixu. Sinoque dami 'yec'eigui ngue dā zã gã øthegã nī t'ixu —bi 'yembi.

⁵¹Mī zømp'u ja rā ngu p'uya, hīnjondi japi ngue 'da xti yut'ui mbo. Hōndra Bēdu, rā Jacobo, rā Xuua, rā Xuhra papá 'nehra mamá rā hmute bi japi bi yut'ambo. ⁵²Gã zonyø ja'i, i ya dummui yø ja'i connã ngue'a bi dū. Pe rā Jesús bi 'yembi:

—'Yo gui zomhmu. Nunã rā hmute hīngui tu nã, i atho nã.

⁵³Pe nuya yø ja'i yaui rā Jesús i then-tho, porque padī ngue ya xi dū rā hmute.

⁵⁴Nunã rā Jesús bi bennbã rá 'ye rā dū, nts'edi bi 'yembi:

—Ague grã hmute, dami nangui.

⁵⁵Nunã rā hmute p'uya, mahombi nja rá te. Bī nangui 'bexque'a. Bī mända rā Jesús ngue di t'unna hmẽ dã zi rā hmute.

⁵⁶Nunã rá papá 'nehra mamá rā hmute di 'yøtho te bī nja. Pe rā Jesús bī mända ngue hīnjonda sifi te bī nja.

Bi 'yet'u 'de'mã yoho yø xãdi rā Jesús, ngue dã xãnnbãbi rā hya yø ja'i.

9 Nunã rā Jesús, mī peti gãtho'u 'de'mã yoho yø xãdi ya xi huanhni. Bi un-nã nt'edi ngue dã hya rã ts'edi dã 'yøthe gãtho yø ja'i n'youi yø ts'onthi, dã 'yøthe yø ja'i hembī 'dama 'dan'yo man'u. ²Bī menhni ngue dã xihra hya yø ja'i ha dī njap'u di zo rá 'ye Oja. 'Nẽ da 'yøthe yø dārquehi p'u dī ma. ³Bi 'yembi:

—'Yo te gui hax'mø gã mãhã, nī xīn-gra tøhø, nī xīngra bolsa, nī xīngra thuh-mẽ, nī xīngra menyū. 'Yo gui cax man'na nī pahnihu. ⁴Nup'u ja rā ngu dī n'na'ahu rã ts'ãya, ja gui n'oxhu p'u, astã gue'mø guã ghmu. ⁵A nup'u hīndi n'na'ahu rã ts'ãya, gui pømhmu p'u ja rā hnini. Pe dami huamhã fonthãi dī n'youi nī mbonguahū, gue'a rã hmeya'a ngue ya dã thep'u ya yø ja'i hīmbi 'yøt'ahu masu.

⁶Bī ma'u bi t'et'i, i mpa p'u ja yø hnini. Bi xihyø ja'i rã hoga 'da'yo hya, 'nẽ bi 'yøthe yø dārquehi p'u nī ma.

Rā dast'abi Herodes hīngui nnu rã pa dã nū rã Jesús.

⁷Mī 'yøhra dast'abi Herodes te mmányø ja'i ngue xangu yø milagro øtra Jesús. Di 'yøtho'a te øde, porque en'i'da yø ja'i ngue nunã rã Jesús, guehã rã Xuua xi bennate p'u bī nt'ãgui. ⁸Mī'da yø ja'i p'uya, embi ngue ya 'yop'u rã Elías. Mī'da p'uya, embi ngue 'bui toni nyogui pøngahya Oja xpi bennate. ⁹Pe rã Herodes bi 'yena:

—Nū'a rã Xuua dã mandagã bi t'øjpabi rá ya'a, hinga gue'a 'yop'u'a. ¿Pe te'o nī n'yohu nã dí øcã ngue xangu yø cosa øt'e?

Ya hīngui nnu rã pa rã Herodes ngue dã nū rã Jesús.

Rā Jesús bi 'yøt'e ngue bī nsihmẽ cut'a mahuahī ma'yohu.

¹⁰Mambã pengyø xãdi rã Jesús ngue bá manã hya p'u ja yø hnini, bi dãpra güenda te xi 'yøt'e. Nunã rã Jesús bi zixyø xãdi ngue bī ma dapo, jonã hnini Bet-saida. ¹¹Pe nu'mø mī bahyø ja'i hapu bī 'buhra Jesús, bī map'u bī 'bui. Di säyabi yø ja'i sømp'u 'bui. I xihyø ja'i ha dī njap'u di zo rá 'ye Oja. Xquet'a bi 'yøthe yø dārquehi.

¹²Nu'mø ya nī ma dī nde p'uya, bi guat'u 'de'mã yoho yø xãdi rã Jesús, bi 'yembi:

—Dami 'yehyø ja'i, n'namhã dã hyoni ha dī n'oxi, ja dã dämp'u rã hmẽ dã zi. Porque nuua dí 'buhmu, rã dapo ua.

¹³Rã Jesús bi 'yembyø xãdi:

—Dami unhnũ rã hmẽ dã zi yø ja'i —bi 'yembi.

Nū'u yø xãdi p'uya, bi 'yembi:

—Pe hōndi cut'a yø thuhmẽ dí hagãhe, 'nẽ yoho yø huã. Rã nzegui gã mmãcãhe 'mø, gã ma tãmhme rã hmẽ dã zi yø ja'i.

¹⁴ Yø ja'i p'uya, comma cut'a mahuahī ma'yohu. Pe ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—Damī xihmu yø ja'i da mi. Da 'yøtyø zimundo ngue dyø yote ma'det'a nja'i p'u da mi.

¹⁵ Gue'a bi 'yøt'a p'uya. Bi mi gätho yø ja'i. ¹⁶ Rā Jesús bi hyan'u cut'a yø thuhme 'ne'u yoho yø hua. Bi hyan-ma hets'i p'uya, bi ja mammađi Oja. Bi xenyø thuhme p'uya, bi unyø xädi ngue di 'darpa yø ja'i da zi. Da guehyø hua bi 'dat'i. ¹⁷ Bi nsihme xanho yø ja'i, gä bi nniya. M'mefa p'uya, bi ma mapeti yø thuhme bi bongui, bi zui 'de'mayo canasta bi bongui.

Bi manna Bedu ngue ra Jesús, gue'a ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi'a.

¹⁸ N'na ndi ya, bi ma n'nanni ra Jesús ngue bá mat'Oja, n'youi yø xädi. Bi 'yännbua, bi 'yembi:

—¿Te'ogä p'u ga mbenyø ja'i 'mø?

¹⁹ Mi dahyø xädi p'uya, bi 'yembi:

—'Bu i'da yø ja'i embi ngue gue'e grá Xuua gmi øtra nxixya. Mi'da yø ja'i p'uya, embi ngue gue'e grá Elías. Mi'da yø ja'i p'uya, embi ngue gue'e n'na'u yø nyogui pøngahya Oja xpi bennate.

²⁰ Rā Jesús mahømbi 'yembyø xädi:

—Xi'ahu p'uya, ¿te'ogä p'u gni bemhmü ngue guecä?

Rā Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Nu'i, gue'e grá Cristo bá exa'i Oja ngue gui ndast'abi —bi 'yembi.

²¹ Rā Jesús mahømbi 'yembi:

—A nuyá, 'yo to gui xifi te'ogä ya —bi 'yembi.

Rā Jesús bi ma ngue da tho, 'ne bi ma ngue di bennate.

²² Bi xihyø xädi ra Jesús, bi 'yembi:

—Nu ra N'yohu bí 'ye mahets'i, da 'yemmei da ma ma'uni. Nu'u yø ja'i 'bet'o p'u ja ra nija da zui, da guehyø hmu yø mmäcja, 'nehyø xännbate ngue ra ley, gä

da zui 'ne da hyo. Pe rá hyu pa p'uya di bennate —bi 'yembi.

Rā Jesús bi xihyø xädi ngue hinjam'mø da gohyø mmui'a ga 'yec'ei.

²³ M'mefa p'uya, bi 'yembi gätho yø ja'i:

—Nu to nne da denngui, hingui sä ngue da zänse te da n'yo. Hangu ra pa, hinha di gohrá mmui, madague'a da thop'u ja ra pont'i. ²⁴ Nu ra ja'i da 'uegue ngue su da tho, guehna ra ja'i di m'mehrá te na. Pe nu ra ja'i hingui cohra mmui'a ga 'yec'eigui, mada tho conná ngueque, guehna ra ja'i di nyänná te na. ²⁵ Porque hinte da dahra ja'i, madague'a da 'yøt'e ngue rá mmeti gä ra ximhäi, 'ne di m'mehrá te. ²⁶ A nuyá, nu ra ja'i ngue pesrá sä conná ngueque, ogue i pesrá sä conná nguehra hya dí xännbate, xquet'a da 'yehra pa ngue nugui drá N'yohu dá ε mahets'i, xquet'a ga pes'ma sä conná ngue'u to di jagbu. Guehna ra pa ga ma pengui ngue ga ndast'abi, conná ts'edi Oja ga ma n'yo'be yø maca anxe Oja. ²⁷ Majuani dí xi'ahu, ngue nuya 'da 'bucua ya, hinda du, asta gue'mø da nu ngue da hya ra ts'edi Oja di manda ua.

Bi mpä'a te gui nequi ra Jesús.

²⁸ Ya rá hyato ma pa xi manna ra hya na p'uya, bi map'u bí ja n'na ra nyuni ra Jesús ngue bá mat'Oja. Bi zixra Bedu, ra Jacobo, ra Xuua. ²⁹ Mente mmat'Oja ra Jesús, bi mpä'a gui nequi rá hmi. Rá he p'uya, asta di yoxni'a ga nt'axi. ³⁰ Bi hnu p'uya, ngue 'bäp'u yoho yø n'yohu yau. Nuya p'uya, guehna ra Moisés 'nehra Elías. ³¹ 'Nehya xquet'a di yoxni p'u i nequi ya. Nup'u ha bi nyaui ra Jesús, bi c'a'a ra ndate ja ngue dani nthop'u Jerusalén. ³² Pe ra Bedu co 'ne'u mi'da yø n'yohu, bi n'aha ngue netha. Nu'mø mi nnuhu, bi nu p'uya ngue di yoxni p'u 'bähra Jesús, co 'ne'u miyoho yø n'yohu 'dap'u 'bähmi di yoxni. ³³ Nuna ra Moisés

'nēhṛa Elías, ya ja ngue dā zop'u rā Jesús. Pe rā Bedu bi 'yembra Jesús:

—Ague grá xännbate, ya xanho ngue dí 'buhmu ua. Ma ga hocähe hyu yø t'ännigu, n'na'i, n'na rā Moisés, n'na rā Elías —bi 'yembi.

Pe rā Bedu hingui padī te mma. ³⁴ Mente bi manna rā hya na, bi nja n'na rā gui ngue bi go'mi. Emmei bi nsu 'mø mi go'mra gui. ³⁵ Bi 'yø p'uya ngue bá nya Oja p'u ja rā gui, bi 'yena:

—Nuna 'bucua ya, guehna mā Ts'unt'u dadi mādi. Nuya yø hya dā manna ya, dāmi 'yet'ammuihu —bi 'yena.

³⁶ Mī juadi bá nya'a ya p'uya, bi nu ngue 'bäse p'u rā Jesús. Pe hinjombi xi'a te bi nu.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na nc'ei mī n'youi rā ts'onthi.

³⁷ Mī hyaxp'uya, bá ep'u ja rā nyuni mambi 'bui. Pe xangu yø ja'i bi ma di c'at'ui rā Jesús. ³⁸ Nup'u 'bähyø ja'i p'uya, nts'edi bá nya n'na nc'ei, bi 'yembra Jesús:

—Ague grá xännbate, dāmi nurquits'u mā ts'unt'u 'bucua, porque hønna dí si na. ³⁹ Nu'mø bi gu rā ts'onthi n'youi, di japi ngue mafi. I huaqui 'nē sohyø fugui. Hingui nne dā hyegui, emmei di uni. ⁴⁰ Ya xtá xihni xädi ngue xtá 'yøthe ts'u, pe hinxa nzä xa 'yøthe.

⁴¹ Rā Jesús bi 'yembi:

—¿Asta njam'mø dā zønna pa gui 'yec'eigahu? ¿Ua gui ena ngue hangu rā pa ga set'ahu?

Bi t'embrā papá rā därkehi p'uya:

—Bá si ua ni ts'unt'u ya.

⁴² Pe nu'mø ni ma dā guatra ts'unt'u p'u 'bähra Jesús, asta rā huaqui bi 'yen'a häi rā ts'onthi. Rā Jesús bi xihra ts'onthi n'youi rā ts'unt'u ngue bi hyep'u. Mī zä'a te mī hembra ts'unt'u, bi ndäprá papá p'uya. ⁴³ Gä di 'yødyø ja'i te bi nja. Bi bahyø ja'i ngue mā datho ja rá ts'edi Oja.

Mähombi manna Jesús ngue dā tho.

Mente di 'yøtho gätho yø ja'i'a te bi 'yøtra Jesús, bi 'yembyø xädi p'uya:

⁴⁴ —Dāmi 'yøhmua xanho na rā hya ga xi'ahu ya. Māmi pumbenihu ngue rā N'yohu bi 'yē mahets'i di ndäpyø ts'oc'ei.

⁴⁵ Pe nu'u yø xädi himbi dinyø mmui na rā hya xifi, porque tobe hingui xoj-pabi Oja yø mmui ngue dā ba'a xifi. I su yø xädi dā 'yänni te ga mbøn'a rā hya mmanna Jesús.

Rā Jesús bi xännba yø xädi ndana mā datho dā hnu mansu.

⁴⁶ Nu'u yø xädi rā Jesús di njun'mahya n'na ngu n'na, porque n'na ngu n'na nne ngue mā datho dā hnu mansu. ⁴⁷ Pe bi bahra Jesús te mbemp'u ja yø mmui yø xädi. Bi zonha n'na rā basi, bi 'bämbu ha 'bäi. ⁴⁸ Bi 'yembuya:

—Nu rā ja'i di ja mmansu na rā basi 'bucua ya, nguna dā 'yøt'e porque pahra ja'i ngue nu te øt'e, gue'a dí nnu manho ngue dā 'yøt'a, entho go di ja mmansu gra ja'i. Nu rā ja'i di ja mansugui, entho go di ja mmansu'a to bá penngui. Gätho'ahu ya, nu'a dā t'embi ngue hinte di muui ya, gue'a mā dā'a p'uya.

Rā Jesús di hejpa yø xädi nuya sühyø ja'i nnønnbabi rá thuhu 'mø øthe yø ja'i.

⁴⁹ Rā Xuua bi 'yembi:

—Ague grá xännbate, xtá nugähe n'na nc'ei ngue nnøn'na ni thuhu ha ga 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Pe xtá hejpahe, porque hindi n'yohu p'u nnä mähä.

⁵⁰ Rā Jesús bi 'yembi:

—Yo gadi hejpahe yø ja'i nnønnagui mā thuhu, porque nuya hingui sucju, mā n'yohu ya.

Rā Jesús bi hejpabi rā Jacobo 'nehra Xuua te i mma.

⁵¹ Man'na, man'na ni guatra pa ngue da ma mahets'i rā Jesús. Bi hya rā ts'edi p'uya ngue di ma Jerusalén. ⁵² Bi 'bet'o 'da yø amigo ngue xtani 'yähra nt'edi ha dani nsäya. Mi zomp'u ja n'na rā hñini jap'u ja rā häi Samaria, bi ne ngue ja xtani 'yäp'u rā nt'edi xti n'oxi. ⁵³ Pe yø mmengu Samaria himbi nepe xti n'oxi, porque padi ngue da thotho di ma Jerusalén. ⁵⁴ Nu'u yø xädi rā Jesús, rā Jacobo 'nehra Xuua, mi nu ngue ya himbi t'unna ts'äya. Bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, ¿ua guí nne ga ähmu ngue da tähyø sibi mahets'i ngue di juadi, tengutho bi 'yøtra pøngahya Elías?

⁵⁵ Bi hyet'u yaui rā Jesús, bi hejpi, bi 'yembi:

—Nu'au hinguí pahmi ngue hinguí hona rā hya guí mmammi. ⁵⁶ Porque rā N'yohu bí 'yē mahets'i, himbi 'yehē ngue di juahyø ja'i, sinoque bí 'yehē ngue da yani.

I ma man'na rā hñini p'uya.

Hyu nc'ei bi nyau rā Jesús.

⁵⁷ Mente ni 'yop'u ja rā 'yu p'uya, n'na rā n'yohu bi 'yembra Jesús:

—Ague grá hmu, nugä dí nne ga mme hapu gdí ma —bi 'yembi.

⁵⁸ Rā Jesús bi 'yemp'a yaui:

—Nu yø haho ja yø 'bido ngue säya. Yø ts'int's'u ja yø 'bafi ngue säya. Pe rā N'yohu bí 'yē mahets'i h'in'yu rá ngu ha di n'oxi.

⁵⁹ Bi 'yemba n'na nc'ei rā Jesús:

—Ma ga mmer'u nná magä —bi 'yembi.

Pe nu'a ts'o p'uya, bi 'yena:

—Ague grá hmu, dami 'dacra nt'edi ngue 'be da du ma papá ga ägui. Ya da zä ga mme p'uya —bi 'yembi.

⁶⁰ Rā Jesús bi 'yemp'a yaui:

—Nu'u yø ja'i entho ya xa ndu ngue hinguí pa Oja, gue'u da 'yähyo mminduui'u. Pe nu'i, ma ga mmehma, n'namhma gui xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'yē Oja.

⁶¹ Mahømbi 'yēn man'na nc'ei p'uya:

—Ague grá hmu, nugä dí nne ga mme, pe dami 'dacra nt'edi ngue 'be ga ma ē'u bí 'bup'u ja ma ngu.

⁶² Pe rā Jesús bi 'yembi:

—Nu'a bi bentra t'abi ndani ngue di nuafani, 'nē cohra' mmui m'mefa, gue'a ya hingrá nzäui da ma ha di njap'u di zo rá 'yē Oja yø ja'i'a.

Rā Jesús bi menhni hyate ma'det'a nja'i da manna hya.

10 M'mefa p'uya, nuna rā Hmu, bi huanhni hyate ma'det'a nja'i, bi menhni di m'met'o p'u di ma. Yø yonc'ei p'u da ma n'na ngu n'na, i map'u ja yø hñini ja ngue dani nthohra Jesús. ² Bi 'yembuya:

—Majuani dí xi'ahu ngue rā 'befi xangu i ja, pe yø mēfi zi yohotho 'bui. Janangue nuyá, dami 'yāphu na Oja rá mmeti rā 'befi, ngue da menhyø mēfi p'u ja rá 'befi. ³ Nuyya guí mmähä ya. Pe dami mfähma, porque gui cuthu p'u 'buhyø ja'i ngue yø nduc'ei, tengutho yø de'yo 'mø 'yop'u ha 'buhyø zate, gui njathu p'uya. ⁴ Yo temä bolsa gui caxu, 'yo temä njumenyu gui caxu. 'Yo gui cax hmi'da ni thixfanihu. 'Yo to di ot'ahu 'mø gá nzenguahu p'u ja rā 'yu. ⁵ Nu'mø gá somp'u ja n'na rā ngu, gui zenguate 'mø gá cuthu mbo. Gui 'yena: “Oja di japra ngu ja ua ya”. ⁶ Nu'mø 'bup'u yø ja'i ngue nneprá njapi Oja, nu'a rā nzen-gua gadi uni ngue Oja di japyø ja'i, da gohmi rā nzengua. Pe nu'mø hinguí nne yø ja'i, ya h'in'na 'mø. ⁷ Dami nsäya p'u ja rā ngu gui sømhmu. Dami sihu'a te si yø ja'i 'bup'u. Porque ni 'yup'u ngue di t'unná nzäbi rā mēfi. 'Yo hontho gui pøn'a n'na rā ngu, gni mpa man'na rā

ngu. Nu'a, hīn'na'a. ⁸Nu'mø bi n'na'ahu ra ts'äya p'u ja ra hnini gui sømhmæ, dami si'a te di n'na'ahu. ⁹Gui 'yøthehu yø dārquehi di 'bup'u. Gui 'yemhmæ: “Nuyá, ya guep'u gui pahmu ha gdi sohu rá 'ye Oja ya”. ¹⁰Pe nu'mø himbi n'na'ahu ra ts'äya p'u ja ra hnini gui sømhmæ, gui 'yem'mø ga thohmu p'u ja yø caye. ¹¹“Dá huambæ ja ra hnini yø fonthäi bá n'youi ma mbongahe. Gue'a ra hmeya'a ngue ya dá thec'ahu p'u. Pe dami pahmu ngue ya mi ja ngue xta si'ahu ha gdi sohu rá 'ye Oja”, gui 'yemphu yø ja'i. ¹²Dí xi'ahu ngue nu'mø ra pa daní thaxra güenda, man'na xan'u ra castigo dá thohya yø ja'i himbi unna ts'äya, ngue'a ra castigo dá tho'u yø ja'i mi 'bup'u ja ra hnini Sodoma.

Xandøngu ra castigo dá thohyø ja'i hinguí nne di 'bätyø mmui.

¹³Hague ngu ra castigo dá thohyø ja'i 'bup'u ja ra hnini Corazín. Hague ngu ra castigo dá thohyø ja'i 'bup'u ja ra hnini Betsaida. Porque himbi 'yec'eigui 'mø mi nu yø milagro dá ørbu 'bui. A nu'mø xta nnu yø milagro yø ja'i mi 'bup'u ja ra nyogu hini Tiro, 'nep'u ja ra hnini Sidón, n'nahmantho xta hyep'u ra nts'o maní n'yo yø ja'i. Xti n'yuxyø 'bospi, 'næ xta hye yø he yø ja'i nu'a xti nequi ngue 'bu ndummi. ¹⁴Pe nu'mø ra pa daní thaxra güenda, man'na xangu ra castigo dá thohyø ja'i festa ra hya ya, ngue'a ra castigo dá thohyø ja'i mi 'bup'u ja ra hnini Tiro 'nep'u ja ra hnini Sidón. ¹⁵A nu'u yø ja'i 'bup'u ja ra hnini Capernaum, rá nzegui ena ngue dá t'espabi p'u mahets'i, 'næcua ja ra häi dá t'espí. Pe gue di map'u ja ra niðu.

¹⁶Bi 'yembyø xädi ra Jesús:

—Nu'u yø ja'i da ne dá 'yøhra hya gui xihmu, tengutho 'mø go dá 'yørcæse ma hyagä'u. Nu te'o hinda nu manho'ahu, tengutho 'mø ngue go hinguí nnu manho gra ja'i. Nu'a to hinguí nnu

manhogui, tengutho 'mø ngue go hinguí nnu manho'a to bá pengui.

Ya bá penc'u hyate ma'det'a bi 'benhni.

¹⁷Mambá penc'u hyate ma'det'a nja'i bi 'benhni, emmei di johya. I ena:

—Agué grá Hmu, nu'mø dá nongähe ni thuhu, asta 'nøhyø ts'onthi n'youi yø ja'i hep'u.

¹⁸Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Gue'a guí mmammi. Dá nugä ra Satanás ngue gá taphu, bi ma häi tengutho ra huei 'mø ni gai. ¹⁹Nugä dá 'da'ahu ra ts'edi ngue madague'a gui nnešu yø c'eya 'næ gui nnešu yø ixtehe, pe hinte dá ja'ahu. 'Næ gui taphu gätho rá ts'edi na ra zithu ma nsuihu. ²⁰Pe 'yo gadi johyahu ngue hontho gui nnonngahu ma thuhugä, 'bexi hep'u yø ts'onthi n'youi yø ja'i. Sinoque nu'a gdi johyahu, ngue bi nt'ot'i ni thuhuhu p'u mahets'i.

Di johya ra Jesús.

²¹Nu'a ra ora'a p'uya, ra Espiritu Santo bi japi ngue emmei di johya ra Jesús. Bi 'yena:

—Ma Papá'i, dadi ja mammedi'i grá Hmu p'u mahets'i, grá Hmu ua ja ra ximhäi. Porque yø ja'i ena ngue yø bamhya, i ena ngue tini xanho yø mmui hanja ra hya, pe gá 'yajpabi ya yø hya ya. Gá japi ngue go bi bahya yø ja'i ngue yø 'yøde tengutho yø basi ngue yø 'yøde. Nguna gá 'yøt'e ma Papá'i, porque gue'a guá sänni ngue di nja'a.

²²Ma Papägä bi däqui gätho yø cosa ngue ga manda. Hinjongui pøni ngue dadi mpahmi xanho'a rá Ts'unt'u Oja, sinoque hønse'a rá Papá di mpahmi. Hinjongui pøni ngue dadi mpahmi'a ra Papá, sinoque hønse'a rá Ts'unt'u di mpahmi. Nu ra ja'i da neprá Ts'unt'u Oja ngue dá badi te'o na ra Papá, ya dá zä dá badi.

²³Bi hyetyø xädi p'uya, bi 'yemsebi:

—Bi toca'ahu ra mmenthi ngue gá nuse conni dahu'a te guí nnuhu ya. ²⁴Porque

dí xi'ahū ngue yø pa xā thogui, xāngu yø pøngahya Oja xā m'mui, 'nēhyø dast'abi xā m'mui, bi ne xta nnu'a te guí nnuhu ya, pe hĩmbi zā bĩ nu. Bĩ ne xta 'yø'a rā hya guí øhmū ya, pe hĩmbi zā bi 'yøde.

**Bĩ manna Jesús te bi
'yøtra mmengu Samaria.**

²⁵ Nu'a n'na rā xānnbate ngue rā ley p'uya, bi guat'i ngue thāmmahya rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Ague grā xānnbate, ¿te 'be'a ja ngue gā øt'e para ngue gā tĩnna te para zantho?

²⁶ Mĩ dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Tenĩ 'be'a nt'ot'i p'ū ja rá ley Oja? ¿Tema hya guí tím'mø gadi xādi?

²⁷ Nu'a rā xānnbate ngue rā ley p'uya, bi 'yēna:

—Nuna rā hya na, guehna ena: “Dami ja ndummui ngue mathoguitho gui mahmu Oja co gātho nĩ mmuihu. Hāngu rā pa hont'a gui mbemhmū'a. 'Nē dami mahni mmic'eiui tengutho gni ne ngue di ma mamadi'i”, i enna hya.

²⁸ Mĩ dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Xanho te guí mma. Dami 'yøt'e tengutho rā hya guí mmanya n'namhma ngue gui tĩnna te para zantho.

²⁹ Pe nuna rā xānnbate ngue rā ley, i ena ngue ya gue'a te øt'e ngue hĩnga gātho yø ja'i 'da gui matho. Janāngue bi 'yēmbra Jesús:

—Pe, ¿ndana gue'a ma mmic'ei'be p'uya?

³⁰ Mĩ dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—N'na rā n'yohū bá hya rā 'yu xpi 'yē'a Jerusalén, nĩ map'ū ja rā hnini Jericó. Bĩ nthēui yø bē, bi hyannbabi'a te mĩ ha, asta bĩ møjpe. Bi unĩ, bi zop'ū p'uya. Ya sã rā ndate 'mø mĩ zop'ū. ³¹ Nu'a rā ora'a p'uya, bi thop'ū ja rā 'yu n'na rā mmäcja. Bĩ nu ngue 'bemp'ū rā n'yohū sã rā n'ū. Bĩ mäqui, i gātā n'na nguadi, bi thogui. ³² Xquet'a bi thop'ū n'na rā n'yohū mĩ ja rá 'befi p'ū ja rā nija. Nu'mø mĩ nu'a sã rā

n'ū, bĩ mäqui, bi thogui. ³³ Pe nuna n'na rā n'yohū ngue rā mmengu p'ū ja rā hãi Samaria, bi thop'ū ja rā 'yu. Mĩ nu ngue 'bemp'ū nā xi ma ma'unĩ, bi huequi. ³⁴ Bi guarbu benna n'yohū p'uya, bi gospabi rā aceite, 'nēhra vino bi gōspa p'ū xi ts'erpi. Bi durpabi rá ts'et'i. Bi 'yēxpū ja rá fani p'uya, bi zits'i ngue dā hyonnbi ha di nsāya. Bĩ mädi. ³⁵ Mĩ hyaxpūya, nuna rā mmengu Samaria 'mø ya ja ngue dā ma, bi hya'i yoho yø menyu nuya di nthēui n'na pa rā nzābi n'na mmēnyu. Bi unna mmennigu, bi 'yēmbi: “Dami färquits'ū nā rā n'yohū 'bucua. Nu'mø hĩndi gua'i nā rā menyu ja ua, man'na xāngu gui unĩ, gā jut'a'i 'mø dá pengui te guí unĩ”, bi 'yēmbi. ³⁶ Xiya, ¿ndana gue'a ya hyu nc'ei di nequi ngue rá mmic'eiui nā rā n'yohū bi unyø bē ya?

³⁷ Nu'a rā xānnbate ngue rā ley p'uya bi 'yēna:

—Nu'a bi huequi, gue'a rá mmic'eiui'a.

Mĩ dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Nĩ ma ya, dami 'yøt'e tengutho nā rā hya guí mmanya.

Ya 'bup'ū ja rá ngu rā Marta rā Jesús.

³⁸ Bi thop'ū manĩ ma rā Jesús, bi zømp'ū ja n'na rā hnini. Nup'ū ja rā hnini bi zøni, 'bup'ū n'na rā xisu nĩ hu ngue rā Marta. Nup'ū ja rá ngu nā, bi säyabi rā Jesús. ³⁹ Nuna rā Marta, 'bū'a n'na rá juhue nĩ hu ngue rā Maya. Nuna rā Maya bĩ mip'ū nĩ hyandra Jesús ngue øxra hya xihyø ja'i. ⁴⁰ Pe rā Marta humbi di mpetho. Bi guarbu hu rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Ague grā Hmū, ¿ua xanho te ør'ma juhue ngue hĩndi zequi? Dami xifi ngue dā mäxqui —bi 'yēmbi.

⁴¹ Mĩ dahra Jesús, bi 'yēmbra Marta:

—Ague Marta, ague Marta, hĩngu padĩ te gui 'yøt'e. Janjuani gui ho nĩ mmui'a te gā ja ngue gui 'yøt'e. ⁴² Pe hōnda n'na rā hya ja ngue mā datho di mporta. Nuna rā Maya xā huanhna hya

nū'a mā datho di mporta 'nē hīnjonda hīyānbi.

**Bi xānbnabi ha di mat'Oja
yō ja'i rā Jesús.**

11 Man'na rā ora p'uya, nūna rā Jesús mī mmat'Oja p'u ja n'na rā xequi. Mī juadi bi mat'Oja p'uya, nū'a n'na'u yō xādi bi 'yēmbi:

—Ague grā Hmū, dami xānngahe rā mhmat'Oja, tengutho rā Xuua bi xānbi dā mat'Oja yō xādi —bi 'yēmbi.

²Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Nū'mō guī mmat'Ojahu, guī 'yēmhmu: “Mā Papá'ahē guī 'bū mahets'i, dami 'yōt'e ngue dā hnu mansu'i. Bā ēhē guī manda ua. Dī nja'a te nī pāhā ua ja rā xīmhai tengutho bī ja mahets'i. ³Dami 'dacje rā hmē n'na pa ngu n'na pa. ⁴Nē dami punnga mā ts'oquihe, tengutho gāhe xquet'a dādi punbahe to hīngui ho te ørcahe. Dami fāxcahe ngue hīngā øt'āhe rā nts'o. Dami yanje ngue rā nts'o”.

⁵Rā Jesús bi sigue bi 'yēmbi:

—Xi'mō ngue n'na rā n'yohu gadi n'amigo n'na'ahu ya. Nū'mō māde rā xui p'uya, dā zōmp'u ja rá ngu rá amigo, dā 'yēmbi: “Ague mā amigo'i, dami hmiqui hyu yō thuhmē. ⁶Porque n'na mā amigo bi zōp'u ja mā ngu, jap'u xpi 'yēhē. Pe hīn'yū te gā unni”. ⁷Nū'a ts'o p'uya, dā 'yēntho 'mō bā thā'a mbo rá ngu: “Yo gadi xunanyagui. Ya n'nōt'e mā goxthi. Mā basi ya xā 'yoi. Ya hīnda zā ga nnangui gā 'da'i'a guī ādi”, dā 'yēmbi. ⁸Madague'a ngue rá amigo, pē hīngui nne dā nangui ngue di unni te honi. Pe nugā dí xi'ahu ngue dā nanghma, di unni te gā honi, n'namhma ngue ya hīnni mantho di xunanya. ⁹Janangue nugā dí xi'ahu, nūna Oja di 'da'i te guī homhmu. Dami 'yāpi te guī nnehu. Nū te guī honi, guī tīni. Nū'mō gā jātra goxthi ngue guī nzohmu Oja, dā xoc'ahu. ¹⁰Porque nū rā

ja'i ādi te nne, mā t'unni. Nū'a honi, i tīni. Nū'a di jātra goxthi, i sojpi.

¹¹Conque nū rā ja'i 'buhra basi, nū'mō bi 'yāpra thuhmē, hīngui sā rá mmui rā ja'i ngue rā do di unna basi. Ogue rā hua dā 'yāpra basi, hīngra c'eya di unni. ¹²Ogue rā do'ni dā 'yāpra basi, hīngra ixehe di unni. ¹³A nuyá, i ja nī ts'oquihu, pē guī padi guī unna cosa xanho nī basihu. Nū'a nī Papáhu bī 'bū mahets'i ya, man'natho'a, nū'mō te'o dā 'yāpra Espiritu Santo, dā pennbabi.

**Yō ja'i ēmbi ngue rā zithu
fāts'i te øtra Jesús.**

¹⁴Nūna rā Jesús bi 'yōthe n'na rā n'yohu mādi gonebi rā ts'onthi mī n'youi. Nū'mō mī hīep'u rā ts'onthi mī n'youi rā n'yohu, bi nya p'uya. Yō ja'i p'uya di 'yōtho. ¹⁵Pe en'i'da yō ja'i:

—Nūna rā n'yohu na, øthe yō ja'i n'youi yō ts'onthi, pē gue gue'a rā zithu rá hmū yō ts'onthi fāts'i ngue jap'u.

¹⁶Mī'da yō ja'i p'uya, bi xifi ngue nūna mahets'i xtabá 'yōtyō hmeya hīnjongui sā dā 'yōt'e, para ngue dā bahyō ja'i ngue Oja bī 'bū mahets'i di unna ts'edi. ¹⁷Pe rā Jesús gā patho te mbenyō ja'i, bi 'yēmbi:

—Xip'u di manda n'na rā dast'abi, nū'mō di ndunhyō ja'i, hīnjam'mō dā zā dā zehyō hya. Xip'u ja n'na rā ngu ya, nū'mō di nsuse yō ja'i 'bup'u, dā 'yēhra pa di n'uēni. ¹⁸Njarbutho nā rā hya dí xi'ahu ya. Xi'mō ngue di hej-pase yō mefi rā zithu, ya rá 'befise di ts'oni. Dí mmangā nā rā hya nā ngue guī enju ngue rā zithu fāxca'mō dí øthegā yō ja'i n'youi yō ts'onthi. ¹⁹A nū'mō ngue ngu'a, xi nī mmijudíohu tenna hya guī xānbnatehu, ¿ua rā zithu fāx'mō øthe yō ja'i n'youi yō ts'onthi? Nuyá, ja di nequi p'uya ngue guī yā xādāhu, hīngui padi te guī mmamhmu. ²⁰Pe xi'mō ngue di 'dacra ts'edi Oja ngue gā øthegā yō ja'i n'youi yō ts'onthi, ja di nequi p'uya, ngue ya di manda ua Oja.

²¹ Hingra zithu øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Xi'mø ngue n'na ra n'yohu xan-zaqui, cu yø juai gui mfäp'u ja rá ngu, hĩnte da ja'a te fädi. ²² Pe nu'mø bá ep'u man'na ra n'yohu ngue man'na xta nza-qui, da dapi, da gunnbabi yø juai gui mfädi. Ya rá mmeti'a te da hyannbi. Di njadá p'uya, tate xa nzaquigui ngue ra zithu, janangue sä dí øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi.

²³ Nu ra ja'i hingui nne ngue ma n'yo'be, guehna ra ja'i rá n'youi ma nsui'be na. Nu ra ja'i hingui faxqui ngue ga ør'be ra 'befi, guehna ra ja'i di ts'ongatho ma 'befi na.

Rā ts'onthi bá pengbu ja rá mmui ra ja'i.

²⁴ Nu'mø bi hyep'u ra ts'onthi n'youi ra ja'i, nup'u ja ra xequi mathoguitho xa 'yot'i, ja bí 'yop'u ra ts'onthi, honi ha di nsäya. Pe nu'mø himbi dini ha di nsäya, di n'yomfeni p'uya, i ena: "Ga pengä p'u ja ma ngu dá pøni", i ena. ²⁵ Nu'mø bá pengbua, da dinnbabi rá mmui ra ja'i ngue hĩnjongui 'bup'u, tengutho n'na ra ngu ngue mahoqui xanho, i njoqui. ²⁶ Da mengbua, da si mi yoto yø ts'onthi man'na xants'o ngue'a ra ts'onthi rá mudi. Gä da yurbu ja rá mmui ra ja'i ngue di m'mup'u. M'mefa p'uya, man'na di m'mu man'u ra ja'i ngue'a te ra n'u mi sä m'met'o.

Bi manna Jesús te'o di nthui ra mmenthi.

²⁷ Nuna ra Jesús, mente mmanya yø hya ya, nup'u ha 'buhyo ja'i, bá tha'a n'na ra xisu, bi 'yembi:

—Ra mmenthi bi nthui ra xisu bi øn'a'i, ne bi sut'a'i —bi 'yembi.

²⁸ Em'mø mi dahra Jesús:

—Ma datho ra mmenthi bi nthui ya yø ja'i di ho da 'yøxra hya mman'Oja, nu'a te ra hya øde, gue'a øt'a.

Yø ts'oc'ei äpyø milagro ra Jesús.

²⁹ Man'na ni mpetitho yø ja'i p'u 'bähra Jesús. Mi nya ra Jesús, bi 'yena:

—Nu yø ja'i 'bähra pa ja p'uya, yø ts'oc'ei. 'Bet'o äcyø milagro da nu, ja da 'yec'eigui. Pe hĩn tema milagro ga øt'e ngue da nu yø ja'i. Nu'a da nøpa hmeya yø ja'i ya, gue'a te bi thohra pøngahya Jonás. ³⁰ Porque tengutho ra Jonás, nu'a te bi tho'a, gue'a bi nøpa hmeya yø ja'i mi 'bup'u ja ra hnini Nínive'a. Njarbutho ra N'yohu bí 'ye mahets'i ya, nu'a te da tho'a, gue'a da nøpa hmeya yø ja'i 'bähra pa jap'u'a ya. ³¹ Nu'mø ra pa ngue dani hyaxra güenda Oja p'uya, nu'a n'na ra xisu mi ndast'abi p'u sur, da nangui ngue di yappya yø ja'i 'bähra pa ja p'uya. Porque nuna ra xisu na, ndø yap'utho rá häi bi 'yehē ngue bi 'yøxra hya mi pahra Salomón. Conque man'na dí tategä ya ngue ra Salomón, pe hingui nne gui 'yøhmü ra hya dí mmangä ya. ³² Da gue'u yø ja'i mi 'bup'u ja ra hnini Nínive da nang'mø ra pa dani hyaxra güenda Oja, di yappya yø ja'i 'bähra pa ja p'uya. Porque nu'u yø ja'i mi 'bup'u ja ra hnini Nínive, bi 'bätyø mmui 'mø mi 'yø'a ra hya bi manna Jonás. Conque man'na dí tategä ya ngue ra Jonás, pe hingui nne gui 'yøhmü ra hya dí mmangä ya.

Rā Jesús bi hyejpabi ra hya n'na ra nyot'i.

³³ Hingui sä ngue to di sacra nyot'i 'ne da 'yaqui, ogue da go'mi con n'na ra huada. Sinoque da hyøxmaya, n'namhma ngue da nu ra nyot'i yø ja'i da yut'ambo. ³⁴ Nu'mø bi xogui xanho ni dahu ya, ya gui hethu xanho ra nyot'i i ja. Njarbutho ni n'yomfenihu ya, nu'mø bi xogui xanho, ya gui pahmu ndana ra nho gdi n'yohu 'mø. Pe numø hingui xogui xanho ni n'yomfenihu, ya himma juani gui pahmu ndana ra nho gdi n'yohu 'mø. Ya nsutho 'mø ngue ra ts'a'bexui p'u gni

mähä. ³⁵Njarbutho ya, dami ne ngue da xohni n'yomfēñihū, n'namhma ngue da zā gui tīmhmū rā 'yu xanho. ³⁶Tengutho n'na rā ja'i 'mø hā rā nyot'i, hētra 'yu ha ni ma, gui njathū p'uya. Nu'mø tinni mmuihū ndana rā nho, ya gui hyehmu p'ū rā nts'o ngue gui n'yo manhohū.

Bi manñā Jesús te øtyø fariseo 'nēhyø xännbate ngue rā ley.

³⁷Nu'mø mi juadi bi nya rā Jesús, nu- nā n'na rā fariseo bi zits'i ngue da nsih- mēui p'ū ja rá ngu. Mi yut'ambo rā ngu rā Jesús, bi mip'ū ja rā mēxa. ³⁸Nuna rā fariseo p'uya, di 'yøtho hanja'a bi 'yøtra Jesús ngue himbi nxu'ye 'mø mi nsihme. ³⁹Pe rā Jesús bi 'yēmbi:

—Ague gyø fariseohū, guí pecjū maxøts'e rā vaso 'nē maxøts'e rā mohi. Pe maxøts'etho di nēqui ngue gyø hoja'ihū. Nu mbo ni mmuihū, gyø bēhū, ngue hont'a te pes'yø ja'i so ni mmui gui hyannbahū. ⁴⁰Hingui padī te gui mmamhmū. ¿Ua hingui pahmū ngue maxøts'e mā do'yohū, Oja bi hoqui, xquet'a 'nē mbo mā mmuihū bi hoqui? ⁴¹Pe dami fäxyø hyoya co nu'a te gui pets'i. Ya gā da gommanho p'uya.

⁴²Ague gyø fariseohū, hague ngu rā n'ū gui thohmū. Nu'a rā diezmo gadi unhnū Oja, gadi unni te gā gui tīmhmū, astā rā xac'andehe gadi unhnū rā diezmo Oja. Da gue'ū gātho mi'da yø c'ani gadi unhnū rā diezmo Oja. Ya xanho ngue ngunā guí øthū, pe nu te rā nho ja ngue gui 'yøthū, 'nē'a gdi mahmū Oja, hingui øthū'a.

⁴³Ague gyø fariseohū, hague ngu rā n'ū gui thohmū. Porque guí huanthohū yø nthuts'i tate xanho p'ū ja yø nija. 'Nē guí nnehū ngue con n'na rā respeto di zengua'ahū yø ja'i p'ū ja yø 'yu.

⁴⁴Ague gyø xännbatehū ngue rā ley, conyø fariseo, hague ngu rā n'ū gui thohmū. Porque maxøts'etho di nēqui ngue xanho'ahū, himma juani ngue

xanho ni mmuihū. Nu'ahū, tengutho p'ū o rā ánima hindi nequi, thohyø ja'i maxøts'e, pe hingui padī te ja mbo rā häi.

⁴⁵Mi da'a n'na nc'e'i'ū yø xännbate ngue rā ley p'uya, bi 'yēmbi:

—Ague grā xännbate, ngue guí mman- nā rā hyā naya, xquet'a 'nēcāhe guí sucje ya 'mø —bi 'yēmbi.

⁴⁶Mi dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Xquet'a 'nēhyø xännbate ngue rā ley, hague ngu rā n'ū gui thohmū. Porque nuna rā ley gui xännbahū yø ja'i ngue da 'yøt'e, hinjongui hāt'i da 'yøt'e. Ëntho rā ndate 'beni gadi duthū yø ja'i. Yø ja'i p'uya, hingui hāt'i da duts'i. Pe nu'ahū, ni xinga gue'a n'na ni saha guí nne gdi tøxhū'a rā 'beni guí høspahū yø ja'i.

⁴⁷Hague ngu rā n'ū gui thohmū. Porque guí hōmbahū yø panteo'ū yø pøngahya Oja xā hyo ni mboxitahū. ⁴⁸Ja di nēqui p'uya ngue gadi thehū'ū ni mboxitahū bi hyopyø pongahya Oja. Mahøngui nne guí njathū p'uya, madague'a gadi hojpahū yø panteo'ū yø pøngahya ya xandu.

⁴⁹Janangue ya patho Oja te di nja. Bi 'yēna: “Gā penhnā mā pøngahya 'nē mi'da yø m'menhni. Nu 'da'ū p'uya, da tho. Mi'da p'uya, da ju'i”. ⁵⁰Pe nuya yø ja'i 'buhra pa ja p'uya, gā ja da mā mapennbi p'ū'a rā castigo ja ngue di nja, ngue yø pøngahya xā tho astā gue'mø mambā fu'a nximhäi. ⁵¹Da fup'ū bá tu rā Abel, astā gup'ū i ntū rā Zacarías nuna bi thop'ū ha guí nhyacui rā nija rā altar. Guehna dí xi'ahū naya, da hyaspabi rā güenda Oja ya yø ja'i 'buhya, ngue'a te i du'ū.

⁵²Ague gyø xännbatehū ngue rā ley, hague ngu rā n'ū gui thohmū. Porque go guí hahū rā nsogui ngue rā mfadi. Pe ni xinga gue'ahū gdi pahmū, ni xinga di japhū da ba'ū yø ja'i nne da badi.

⁵³Nuna rā Jesús, hontho bi juadi bi manya yø hyā ya, mathoguitho bi mbøcue yø xännbate ngue rā ley 'nēhyø

fariseo. Bi guarbūya ngue bi 'yørpe xan-gu yø nt'änni. ⁵⁴Honi ha di zädi ngue tema hya da manna Jesús ngue hinda gue'a, para ngue da zä di yapi.

Rā Jesús bi xännbā yø ja'i ngue hanja'u yø ja'i maxøts'etho di nequi ngue xanho.

12 Nu'a rā ora'a, yø mahuahitho yø ja'i bi mpeti, asta di ntøtyø ja'i. Rā Jesús bi mudi bi 'yembyø xädi:

—Yo gni 'yohu tengutho ga 'yo yø fariseo. Porque maxøts'etho di nequi ngue xanho te ga 'yo, himma juani ngue xanho. ²Hin'yu n'na rā hya da bemp'u ja rá mmui rā ja'i ngue hinda fadi. Madague'a da 'yena da go'mi, pe gä fatho. ³A nuyá, nu'a te gāma hya nt'aguitho gadi nxihmu ngue hingui nnepu da fadi, hinga nt'agui'a, i fadi xandønho. Nu'a rā hya gadi nhyurpatho ni guhu, ogue n'not'e rā ngu p'u gui yahu, i nt'ode gätho rā hnini'a te gui mmamhmu.

Bi manna Jesús ndana ja ngue da ts'u.

⁴Ague mā amigo'ahu, dí xi'ahu ngue 'yo guí suhu'u da ne da hyo'ahu. Porque nu'mø bi hyo'ahu, ya hinda zä te da japrā te. ⁵Nugä ga xi'ahu ndana ja ngue gui suhu. Dami suhu Oja, ngue nu'mø bi hyac'a ni tehu, ja rá ts'edi ngue da men'nahū rā nidu. Nuna ya, guehna dami suhu naya.

⁶Xi'mø bi 'bā cut'a yø ts'int's'u, uangui hondi yoho yø zixani mā t'uni. Pe nuna Oja, hinga n'na di pumbeni'u yø ts'int's'u. ⁷Janjuani ngue faxahu Oja. Conque asta ni xtahu m'mede n'na ngu n'na. Janangue 'yo guí suhu yø ja'i. Porque man'na xammadi'ahu ngue yø ts'int's'u, madague'a yø mmundotho'u.

Rā Jesús bi xihyø xädi ngue hinda gomp'u ha 'buhyø mmic'eiu.

⁸Dí xi'ahu ngue nu to gätho da mamp'u 'buhyø ja'i ngue ec'eigui, xquet'a

ga mmangä p'u 'buhyø anxē Oja ngue dadi n'amigo'be rā ja'i. ⁹Pe nu te'o da gongä p'u 'buhyø ja'i, da mā ngue hingui ec'eigui, xquet'a ga mmangä p'u 'buhyø anxē Oja ngue hin dadi n'amigo'be rā ja'i da gongui.

¹⁰Nu to bi zä da nømman'u rā N'yohu bí 'yē mahets'i, i sä ngue di mpunnbi. Pe nu rā ja'i da nømman'u rā Espiritu Santo, ya hindi mpunnbi.

¹¹Nu'mø bi ts'ixahu p'u ja yø nija, ogue da ts'ixahu p'u ja rā ts'ut'abi, 'yo sä di tu ni mmuihu na rā hya ja ngue gdi thahmu. ¹²Porque nu'mø bi zønna ora gui nyahu, guese rā Espiritu Santo di ben'nahū rā hya gui mmamhmu'a rā ora'a.

Nu rā ja'i ja rá menyu, hinga gue'a rá menyu ja ngue di ma rá mmui.

¹³Mambá nya n'na nc'ei p'u 'buhyø ja'i, bi 'yembra Jesús:

—Ague grā xännbate, dami xihma n'yohugä ngue di 'dajma parte ngue rā erensia.

¹⁴Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ague n'yø, ¿te'o bi 'yexqui ngue ga nts'ut'abi ngue ga hec'ahu te guí peshu?

¹⁵Mahombi 'yembi:

—Dami mfähmu, 'yo sä guí emhmu ngue gue'a rā menyu mā datho di muui. Porque rā ja'i nne ngue di m'mu manho, hinga gue'a rá menyu xtangu di pets'i di m'mu manho.

¹⁶Bi hyejpabi na rā hya ja ua p'uya, bi 'yembi:

—Mi 'bu'a n'na rā n'yohu ngue rā mmemmeti. Emmei bi nja yø huahi.

¹⁷Nuna rā mmemmeti p'uya, nguna bi beni, bi 'yena: “¿Teni 'be'a ga øt'e? Hin'yu hapu ga pets'a te jap'u xtá pefi”. ¹⁸Ya emp'uya: “Ya dí padi te ga øt'e. Nuya ga xotma t'u, man'na xtannoho ga hoqui. Ja ga pespua te gä ga xoqui, 'ne'a te gä dí pets'i. ¹⁹Ga engä p'uya, Nuya, xangu te jap'u gdä si xangu yø jeya. Di nja gam-

pähä ya. Ma ga nsäya, ma ga si te ga t̄ini”, da 'yena. ²⁰Pe Oja p'uya, da 'yem-bi: “Ague n'yø, hingui pad̄i te gui mma. Nuya gui tu'a di nxui ya. Xi'a te xcá pets'i, ¿to da gohmi'a?” ²¹Njarbutho ra ja'i nu'a nne ngue xtangu te da mets'i, h̄inte di muui p'u ja rá hmi rá dá Oja.

Nuna Oja i fähya yø ja'i ya o rá 'ye.

²²Bi 'yemba m'mefa yø xädi ra Jesús:

—Nugä dí mma, nu'a te ja ngue gui sihu, ogue te ja ngue gui hyehu, 'yo gue'a mathogutho ga ndu ni mmuihu'a.

²³A nuyá, nu rá te ra ja'i man'natho di muui ngue'a te da zi. Nu rá do'yo ra ja'i man'natho di muui ngue'a te da hye.

²⁴Ya gui nnuhu yø ca ngue hingui uahi, 'ne hingui xofu ngue te da mets'i. Pe Oja di unni te si yø ts'int's'u. Goma gue'ahu ya, ngue hinda máxahu Oja, porque man'na xammadi'ahu ngue yø ts'int's'u.

²⁵Xiya, xi rá ja'i tu rá mmui ngue hingui hets'i, ¿ua da zä di nte man'na doyni ngue'a ga nhets'i? ²⁶Nu'mø hinda zä ngue man'na gui ntehu mits'u, ¿hanja ngue tu ni mmuihu mi'da yø cosa 'mø?

²⁷Ya gui nnuhu yø dõni bí ja dapo ngue h̄indi mpefi, ni xingui mpe, pe mahotho gui nequi. Dí xi'ahu ngue tengu ra dast'abi Salomón, mandõnho drá he bi hye, pe h̄inha da zudi tengu ga nho yø dõni. ²⁸Porque guese Oja øt'e ngue maz-ihotho gui nequi yø dõni bí ja dapo. Bí ja dapo ya, pe nixudi p'uya, di nzøp'u ja ra orno. ¿Goma gue'ahu ngue h̄indi he'ahu Oja? Pe hingá egui ec'eihu xanho ngue faxahu Oja. ²⁹Nuya 'yo mathogutho di tu ni mmui ha gdi hyoni te gui sihu.

³⁰Porque yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, hõnt'a te da zi ni ma yø mmui honi. Pe nu'ahu, 'buhni Papáhu, 'ne ya pad̄i ngue gui homhmu gátho ya yø cosa ya. ³¹Ja-nangue dami ja ndummui gui 'yøthu'a te di manda Oja. Gue'a di da'i te gáma cosa gui homhmu'a.

Dami ne ngue bí ja ni mmetihu mahets'i.

³²Madague'a ziyohotho'ahu, pe 'yo gui suhu. Nugä ga fá'ahu tengutho ra mände'yo 'mø fáhyø de'yo. Nuna Oja ni Papáhu i ja mpähä ngue gui m'muhmu p'u ha di manda. ³³Dami pä te gä gui peshu, gui unhu ra menyu yø hyoha. Dami nehü ra buxa h̄injam'mø di nts'oni. Porque nu'mø bí ja ni mmetihu mahets'i, h̄inha rá nzegui da bõhø. Nup'u hinda zõnna be, 'ne hinda zi ra zu'e'a te gui pets'i. ³⁴Nu'mø gui emhmu ngue bí ja mahets'i'a ra nho tate di muui, hõnnbu da zo ni mmuihu p'u 'mø.

Ya xqui nsähu 'mø bi zõhni Hmuhu.

³⁵Ya xqui nsähu 'mø bi zõhni Hmuhu. Madra xui da zõhø, ya di zø ni nyot'ihu.

³⁶Gui 'yøthu tengutho yø hmiqui n'na ra hmu 'mø tøm̄i ngue da pengbu da nu ra nthati. Ngu di zõhø di jätra goxthi, 'bexta xojpi. ³⁷Ra mmenthi di nthuei ra hmiqui nuna dinná hmu 'mø bi zõhø ngue di ndøm̄ate. Majuani dí xi'ahu ngue nu'a rá hmu, di nsä ngue da 'yep'u ja ra mexa yø hmiqui ngue da 'uini. ³⁸Madague'a made nxui da zõhø, ogue tobe h̄indi hats'i da zõhø, pe ra mmenthi bi nthuei yø hmiqui da thini ngue di ndøm̄ate.

³⁹Dami pahmu na ra hya ja ua. Ngue n'na ra mmennigu, nu'mø da bad̄i tema ora da zõhra be p'u ja rá ngu, di mfädi xanho, h̄indi n'uni da sojpa rá ngu ngue da fe. ⁴⁰Xquet'a dami njathu p'uya, dami ndøm̄atehu. Porque nu'a ra ora h̄inte di so ni mmuihu, xi'mø gue'a ra ora da zõhra N'yohu di 'ye mahets'i'a.

Ra Jesús bi hyeja ra hya yoho yø hmiqui, n'na ra hmiqui ngue ra 'yøde, n'na ra hmiqui hingrá 'yøde.

⁴¹Ra Bedu bi 'yanna Jesús, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, ¿høngtho gáhe guí xicje na ra hya gadi hyecya, ua gue gátho yø ja'i guí xifi?

⁴² Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna ra hya dí mmangá, gue'a ra hmiqúi 'bet'o bá dínna hya dí xicá na, nu'mø da 'yø'te te dí xifi. Guehna ten-gutho n'na ra hmiqúi da ma mafáti'u to 'bup'u ja rá ngu rá hmu. Nu'mø bi zønna ora di nsihme yø ja'i mafáti, da 'uini. ⁴³ Ra mmenthi di ntheui ra hmiqúi da 'yø'te te di 'beprá hmu. Nu'mø bi zøhrá hmu, da dñi ngue dadí mpefi. ⁴⁴ Majuani dí xi'ahu ngue nu te gá pes-rá hmu, gá di fátirá hmiqúi. ⁴⁵ Pe nuna ra hmiqúi da 'yemp'u ja rá mmui ngue him'be da zøhrá hmu, da mudi da mutyø mmihmiqúi conyø xisu. Da mi di nsihme, ogue di n'iti. ⁴⁶ Nu'a rá hmu ra hmiqúi p'uya, nu'a ra pa ra ora ngue hinguí tømrá hmu, gue'a ra ora da zø'a. Nu'a rá hmu p'uya, mathoguitho da mei, pets'i ngue da xení. Di 'yemp'u ni gohyø ja'i hinguí ec'ei ra hya.

⁴⁷ Nuna ra hmiqúi bi badí xanho hanja na ra hya nneprá hmu da 'yø'te, pe himbi 'yørpabi'a te rá pähá rá hmu, da 'yemmei da ma m'mei. ⁴⁸ Pe nu'a ra hmiqúi himbi badí xanho'a te rá pähá rá hmu, da 'yø'tyø cosa ní n'yup'u ngue di 'bei, ts'utho da ma m'mei, porque hinguí padí te ø'te. Nu te'o bi badí xanho ra hya, jatho ngue da 'yø'te te sifi. Nu te'o man'na xangu ra hya mafáti, man'natho xangu ja ngue da 'yø'te.

Bi manna Jesús ngue di nja ra sui.

⁴⁹ Nugá ra sibi dá ghe ga ucá ua ja ra ximhäi. Dí nnegá ngue di nzø na ra sibi na. ⁵⁰ Xquet'a ja ngue ga thocá n'na ra n'u, pe dí xønni ngue di nja. ⁵¹ ¿Ua guí emhmu ngue dá ecá ua ja ra ximhäi ngue hin tema n'u guí sähü? Nu'a, hin'na'a. Sinoque di nja ra sui. ⁵² Porque ra pa di ma p'uya, cut'a nja'i 'dat'a ra ngu di 'bui, gá di nsui. Hyu nc'ei di nsuhmi'u yø

nc'ei di ec'eigui. Ogue yo nc'ei di nsuh-mi'u hyu nc'ei di ec'eigui. ⁵³ Nu ra papá hinda nu manho rá ts'unt'u di ec'eigui. Nu ra ts'unt'u hinda nu manho rá papá di ec'eigui. Nu ra mamá hinda nu manho rá t'ixu di ec'eigui. Nu ra t'ixu hinda nu manho rá mamá di ec'eigui. Nu ra cá hinda nu manho rá ts'ihue di ec'eigui. Nu ra ts'ihue hinda nu manho rá cá di ec'eigui.

I ja yø hmeya ngue te di nja.

⁵⁴ Nuna ra Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Nu'mø gá nuhu ngue bá nangyø 'boguí, guí emhmu p'uya ngue di n'ye. 'Né gue'a di nja'a. ⁵⁵ Nu'mø 'yo ra ndahi ni 'ye'a sur, guí emhmu p'uya: “Xta mpa ya”. 'Né gue'a di nja'a. ⁵⁶ Éna xø gá guí pahmu p'u gni bemhmu, pe hin'na. Nu'ahu guí pahmu te nne da manna tiempo 'mø guí hanthu yø guí bí ja maya, 'necua ja ra häi guí pahmu te di nja'mø 'yo ra ndahi. ¿Hanja ya'mø ngue hinguí pahmu te ga mbøn'a te gäma hya guí nnuhu yø pa dí 'buhmu ya?

Dami ja ndummui guí nhojpaui ni nsuiui.

⁵⁷ ¿Hanja ngue hinguí hacsehü ra güenda ndana gue'a xanho? ⁵⁸ Nu'mø bi nyap'ahu, nu'a di yap'ahu dami nhojpaui p'u ja ra 'yu, n'namhma ngue hinda dá'ahu p'u ja ra ts'ut'abi. Porque nu'mø ya bi ndá'ahu p'u ja ra ts'ut'abi, ra ts'ut'abi di dá'ahu ra policía. Ra policía p'uya, da zixahu fadi. ⁵⁹ Dí xi'ahu ngue nup'u ja ra fadi, ya hinda zä guá pøn-thohu p'u, guá pømhmü asta gue'mø guá jut'i gátho ra menyu da ts'an'nahü.

Jatho ngue da thep'u ra nts'o.

13 Nu'a ra ora'a p'uya, bi guat'i 'da yø ja'i p'u 'bähra Jesús, bi xifi te xi 'yøtra Pilato ngue xi hyo 'da yø ja'i ngue yø mmengu Galilea. 'Né ja xi thop'u ha thohyø zu'ε nu'u tho ngue ra 'bø'te. ² Ra Jesús bi 'yembi:

—Nu'a te rā n'u bi thohya yø mmēngu Galilea bi tho, ζua guí emhmū ngue man'na mī ja yø ts'oqui ya ngue mī'da yø mmēnguhu? ³Dí xi'ahū ngue hīn'na. Nu'mø hīngui hyehmū p'u rā nts'o gni 'yohū, xquet'a 'ne'ahū 'da gdi m'mehmū'u. ⁴Xi'u 'de'mā hyato nja'i bi hyo rā torre Siloé 'mø mī dāgui, ζua guí emhmū ngue man'na mī ja yø ts'oqui ya bi du ngue gātho mī'da yø mmēngu Jerusalén? ⁵Nugā dí xi'ahū ngue hīn'na. Nu'mø hīngui hyehmū p'u rā nts'o gni 'yohū, 'ne'ahū 'da gni m'mehmū'u.

Rā Jesús bi hyejpa rā hya n'na rā za hīngui zūdi.

⁶Bi hyoni te gui hyejpa rā hya bi xihyø ja'i rā Jesús, bi 'yembi:

—N'na rā n'yohū bi 'yet'a n'na nza rā igo p'u ja rá häi. Bi ma da nu p'uya ngue'mø zūdi. Pe hīn temā igo bá tīni. ⁷Bi 'yembrā mēfi mī fāhra häi p'uya: “Ague n'yø, ya rá hyū jeya dí ehē dí hongä yø ndät'a ua ja rā za ja ua. Pe hīnte dí tīni. Damī 'yets'i man'na xanho, porque cot'ua ja rā häi”, bi 'yembi. ⁸Pe nu'a fāhra häi p'uya bi 'yēna: “Ague n'yø, damī tømra jeya ja ua ya. Ma gā cunnbagä rā häi 'ne gā pojpa rā 'yai. ⁹Xamhmatho di nzūdi ngue gā jap'u. Nu'mø ya hīmbi nzūdi, ya gā expūya”, bi 'yembi.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na rā xisu mī mo'mī.

¹⁰Man'na rā pa ngue rā ts'äya, mī xännbate p'u ja n'na rā nija rā Jesús.

¹¹Nup'u ja rā nija, mī 'bup'u n'na rā xisu ngue ya n'ne'mā hyato njeya madī hyen-nī. Nu'a rā ts'onthī mī n'youi, di japi ngue mo'mī. Hīnjam'mø di sä di juannā xūtha. ¹²Nu'mø mī nu rā Jesús, bi zonnbuya, bi 'yembi:

—Ague grā xisu, ya da zä rā n'u guí hēmbya.

¹³Bi japyø 'ye p'u ja rá ya p'uya. Pe 'bexpi zä'a rā ora'a, bi njuannā xūtha rā xisu. Nūna p'uya, bi ja mammadi Oja. ¹⁴Pe nu'a di manda p'u ja rā nija p'uya, bi mbøcue ngue rā ts'äya'a rā pa bi n'øthe rā Jesús. Bi 'yembyø ja'i p'uya:

—N'nato mā pa ja ngue di nja rā 'befi. Gue'u yø pa guá ehē da t'øthe'ahū 'mø. Pe hīnga gue'mø rā pa ngue rā ts'äya da t'øthe'ahū.

¹⁵Mī dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Ya gā gue'a guí mmamp'u gni bēhmū ya 'mø. Xi'mø guí si n'na nī ndani, ogue n'na nī burru, ζua hīngui xoc'mø rā pa ngue rā ts'äya ngue da ma da nsithe? ¹⁶Xina rā xisu, rá mbom'meto rā Abraham, ya n'ne'mā hyato njeya di unna zithū ngue'a te hēmbi. ζUa hīnda zä da t'øthe 'mø rā pa ngue rā ts'äya na'mø?

¹⁷Mī manna rā hya na p'uya, mambi mesta yø sä'u nnu man'u rā Jesús. Pe gā di johya yø ja'i, porque hīnjonda zä da 'yø'te te nnurpi øtra Jesús.

Bi hyecra hya rā Jesús ngue n'na rá hmudä rā mostasa.

¹⁸Mī nya rā Jesús, bi 'yēna:

—ζHa di njap'u gdi pahmū ngue ha di nxandyø ja'i da zo rá 'ye Oja? ζTegue gdā hyejpa rā hya? ¹⁹Tengutho n'na zih-mudä rā mostasa, zitchū 'mø bi thup'u ja rā huāhi. Pe di nte astā gue'mø di ndat'o. Xta nhets'i da gohi, da 'yøtyø 'bafi yø ts'int's'u p'u ja yø 'yet'o.

Bi nhyejpa rā hya rā hojuni i pe rā levadura ngue di ixqui.

²⁰Mahømbi 'yēna Jesús:

—Nu'a di nxandyø ja'i da zo rá 'ye Oja, guí nhyejpabi ²¹rā íxi 'mø bi japi hyū t'ēni rā hojuni n'na rā xisu, astā gue'mø di ixqui gā rā juni.

Mahyejpi rā hya n'na rā goxthi hingui uant'i.

²² Bi sigue bi n'yo rā Jesús ni ma Jerusalén, xännbabi rā hya yō ja'i p'u ja yō hnini thogui. ²³ Bi 'yemba n'na n'cei p'uya:

—Ague grā hmu, ɥua ziyohotho yō ja'i di nyani?

Mi dahra Jesús, bi 'yena:

²⁴ —Dami ja ndummai gdi cuthu p'u ja rā goxthi hingui uant'i. Porque dí xi'ahu ngue xangu to da ne da yut'i, pe hinda zā da yut'i. ²⁵ Porque nu'mø bi nangra mmennigu da nōtra goxthi, nu'u da go'athi di jātra goxthi, da 'yembi: “Ague grā Hmu, dami xogahe rā goxthi”, da 'yembi. Pe da 'yenna Hmu 'mø bi dadi: “Hin'na. Himma amigo'ahu”. ²⁶ Da 'yenu di 'bā'athi p'uya: “Pe 'ne 'dap'u dá nsihmehu. Nup'u ja mā hninigāhe ja gā xānngahe p'u ni hya”. ²⁷ Da 'yenna Hmu 'mø bi dadi: “Ya dí xi'ahu ngue himma amigo'ahu. Dami 'uehmu ua dí 'bui, porque xants'o te xcá 'yøthu”. ²⁸ Ja di nzonp'u'u di 'bā'athi p'uya, di guxtyø ts'i 'mø bi nu rā Abraham, rā Isaac, rā Jacob, co gātho mī'da yō pōngahya Oja di 'bup'u di mānda Oja. Nu'u di 'bā'athi, da gop'u'u. ²⁹ Porque di bonyø ja'i p'u ni hyahra hyadi, da guerp'u ni bōxyadi, norte, 'ne sur di bonyø ja'i da mip'u ja rā mēxa ngue di nsihme p'u di mānda Oja. ³⁰ A nuyá, 'bu i'da ngue 'befa ua ya, gue'u dani m'met'o p'u'u. 'Bu i'da ngue 'bet'o ua ya, gue'u dani m'mefa p'u'u.

Bi nzonna Jesús ngue handra hnini Jerusalén.

³¹ Nu'a rā pa'a p'uya, bi zø i'da yø fariseo, bi 'yembra Jesús:

—Dami pōngua ni ma, porque nne da hyo'i rā Herodes —bi 'yembi.

³² Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Hantho gna da hyäcä na rā Herodes. Ni mähä ya bá xihmu ngue nuya 'ne nixudi, ga øthegä yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Ga øthe yø ja'i hēmbi 'dama 'dan'yo man'u. Nimanī p'uya, ga juadi te dí pefi. ³³ Pe jatho ngue ga thogui hapu nnā ma. Nixudi 'ne nimanī ga n'yo astā gue'mø ga sōn'a Jerusalén. Nūua himma juani ngue da thogā ua, nup'u Jerusalén himma punnbi yō pōngahya sōmp'u, gā i tho.

³⁴ Ague gyø mmenguhā Jerusalén, gue'e gui hophu yō pōngahya Oja, da gue'u yō mamhya Oja bi 'ben'nahu, gā gui pūndothohu. Xangu yō nnidi dá ne ngue ga pen'nahu tengutho rā øni 'mø di petyø basi ngue di huit'si conyø zahua, dadi ja'ahu p'u. Pe hingā nehu. ³⁵ A nuyá, da hyc'ahu p'u Oja ya. Dí xi'ahu ngue ya hinni mantho gui nnuju, astā gue'mø da 'yehra pa gui 'yemhmu: “Di japrā m'menhni Oja bá penhua”, gui 'yemhmu.

Bi 'yøthe n'na rā dārquēhi rā Jesús.

14 N'na rā pa ngue rā ts'äya, nuna rā Jesús bi ma da nsihme p'u ja rā ngu n'na rā n'yohu 'bet'o ngue yø fariseo. Nuya p'uya, fātho te øtra Jesús. ² Nup'u hudi, 'bup'u n'na rā n'yohu ngue neni. ³ Nuna rā Jesús, bi 'yørpa rā nt'anni yø xännbate ngue rā ley 'nēhyø fariseo, bi 'yembi:

—ɥUa da zā ngue da t'øthe n'na rā dārquēhi 'mø rā pa ngue rā ts'äya, uague hin'na?

⁴ Nu'u nzofo himbi dadi. Bi benra dārquēhi rā Jesús, bi 'yøthe. Bi xifi ngue da ma. ⁵ Bi t'embyø fariseo p'uya:

—A nuyá, xi'mø gdi sihu n'na rā burru ogue n'na rā ndani, da zop'u ja n'na rā ots'i 'mø rā pa ngue rā ts'äya, uangui guá juts'i 'bexque'a, madra ts'äya'a rā pa da zop'u ja rā ots'i.

⁶ Hinte ga ndatho'u yō ja'i nzofo.

**Rā Jesús bi xifi te da
'yøtyø ja'i nnu rā nthati.**

⁷ Nu'x yø ja'i xi ts'ofu, hētho rā Jesús ha gā huanyø nthuts'i 'mø bi mip'u ja rā mēxa. Bi 'yēmbūya:

⁸—Nu'mø to bi zo'i ngue gui nnuhu rā nthati, 'yogui huanthohu yø nthuts'i tate xanhu ngue ja gui mmihmu p'u. Nthambenitho da zø hman'na nc'ei, nu'a tate hnu mansu ngue nu'i. ⁹ Nu'a xa nzo'i p'uya, nthambenitho da 'yēn'i: “Dami unna nthuts'i na 'bucua n'yø”. Ya gui pes'ni sã p'uya ngue gni mmip'u ja rā nthuts'i hinga njuani. ¹⁰ Nu'mø bi ts'o'i, dami mip'u ja rā nthuts'i bí ja nyani, n'namhma ngue nu'mø bi zø'a xa nzo'i, da 'yēn'i p'uya: “De gui mmicua ja rā nthuts'i xanhu n'yø”. Xquet'a 'nē'u 'dap'u gdi hūhmu p'u ja rā mēxa da nu mansu'i p'uya. ¹¹ Porque nu'a nne ngue man'na di hnu mansu, gue'a man'na ts'utho hnu mansu'a. Pe nu'a øt'e ngue hingui hnu mansu p'u gā mbēni, gue'a man'natho hnu mansu'a.

¹² Rā Jesús bi 'yēmbū n'yohu xi zixpu ja rá ngu:

—Nu'mø guí øt'a n'na rā nts'ihmē, ogui nzohni amigo, ni xinga gue'u ni n'yohu, ni xinga gue'u ni mēni, ni xinga gue'u ni besino ngue ja te da zi. Porque nu'ú, xquet'a da 'yēhra ora da zo'i ngue gui nsihmēui. Ya bi ma mā cots'i'a rā mate xcá 'yørbūya. ¹³ A nuyá, nu'mø guí øtra nts'ihmē, dami zo'u yø hyoya di nsihmē, dami zo'u yø do'yē, dami zo'u yø dogua, dami zo'u yø xädä ngue gui 'uini. ¹⁴ Janangue di toca'i rā mmenthi p'uya, porque hindä zä da gut'a'i te gui 'yørpe. Pe nu'mø rā pa danī bēnnate yø hoja'i p'uya, da gut'a'i Oja te xcá 'yøt'e.

**Bi ma mahyequi rā hya ngue
n'na rā dants'ihmē di nja.**

¹⁵ Nu'a n'na nc'ei mi hup'u ja rā mēxa p'uya, bi 'yøde te mmanna Jesús, bi 'yēmbi:

—Majuani ngue rā mmenthi di tocabi'a to sihmē p'u ha di mānda Oja 'mø.

¹⁶ Mi nya rā Jesús, bi 'yēna:

—N'na rā n'yohu, bi 'yøt'a n'na rā dants'ihmē ngue rā nde. Bi mānda p'uya ngue bá ts'ofu xangu yø ja'i. ¹⁷ Nu'a rā nde ja ngue di nja rā nts'ihmē p'uya, bi menhá hmiqūi rā mmenigū ngue bá si'u to ya xi ts'ofu. Bi 'yēmbi: “Ma gā mmähä ya, porque ya bi nho'a te da ts'i”. ¹⁸ Nu'u bá ts'i p'uya, enā ngue hingui pongui. Nu'a rá mudi bá ts'ofu bi 'yēna: “Ja dá tän'a n'na rā häi, jatho ngue gā ma nu ya. Dami punngui, nugä hingui pongui gā mmagä p'u”. ¹⁹ Nu'a man'na p'uya bi 'yēna: “Ja dí tän'i cut'a nt'ei yø ndani. Nuya dí nne gā sã ya. Dami punngui, nugä hingui pongui gā mmagä p'u”. ²⁰ Man'na p'uya bi 'yēna: “Ja edadi nthati, janangue hindä zä gā mmap'u”. ²¹ Nu'mø mambá pengra hmiqūi, bi xihrá hmu te bá sifi. Bi mbøcue rā hmu p'uya. Bi 'yēmbi hmiqūi: “Ni ma n'nahmantho p'u ja rā tai ya, 'nēp'u ja yø caye ua ja rā hnini. Bá si ua yø hyoya. Bá si ua yø do'yē, bá si ua yø dogua 'nēhyø xädä”. ²² Mambá pengra hmiqūi p'uya, bi 'yēna: “Ague grā hmu, ya dá øt'e te gā 'bejpagui ya. Pe tobe mbonguitho yø nthuts'i”. ²³ Bi 'yēnna hmu p'uya: “Nuya ni ma mahøn'a p'u ja yø caye 'nēp'u ja yø 'yu ya. Bí ja ts'edi ngue da ecua yø ja'i n'namhma ngue da yuhma ngu. ²⁴ Porque dí xi'ahu ngue nu'u yø n'yohu dá zocä m'met'o, ya hindä zä da ehē di nsihmēua'u”.

**Ja ua rā hyā ja ngue da 'yōtrā ja'i
m'ō nne da dēnna Cristo.**

²⁵ Xangu yō ja'i ni 'befa p'u ni ma rā Jesús. Bi 'bārbūya, bi 'yēmbi:

²⁶—Nū te'o tēnguī nē zits'utho dī maquī ngue'a te guī mahrá papá, ogue rá mamá, ogue rá xisu, ogue yō basí, ogue yō n'yohu, ogue yō nju, ogue sū da tho conná ngueque, nūná, guehna hīm-mā xādīgá nā. ²⁷ Nū rā ja'i hinguī nne da dennguī ngue sū da tho, guehna rā ja'i hīmna juānī mā xādīgá nā. ²⁸ A nū'ahu ya, xi'mō to da ne da hyō'a n'na rā torre, uānguī 'bet'o da 'yōtrā güenda, da nū 'mō ngue ja te di unī para ngue da hyā-tra 'befi, ogue hin'na. ²⁹ Porque nū'mō sá di dū'mi, 'nē hinda hyāt'a m'mefa, da dennī to da nū p'uya. ³⁰ Da 'yēna: “Nū-nā rā n'yohu 'bucua bi dū'mrā 'befi, pē hinguī sá da hyāt'i”, da 'yēna. ³¹ Xi'mō ngue n'na rā dast'abi ja ngue da 'yōr-pabi rā tūnhni man'na rá mmīdast'abiui, uānguī da mī dī n'yomfeni, da zānni ngue'mō da zā di juui 'det'a mahuahī yō soldado 'mō bá ep'u 'dāte mahuahī ngue ne tūnhni. ³² Pē nū'mō hinda zā p'uya, nū'mō tobe yap'utho bá ēhrá nsuiui, da mennbā rā hyā rá mmīnst'abiui p'uya ngue dī nhojpauī. ³³ Guī njathu p'uya, ngue guī hyacjū rā güenda, porque rā ja'i ngue tate di ma'a te pets'i, a nugá p'uya, zi ts'utho dī maquī, guehna rā ja'i hīmna xādīgá nā.

**Bī ma mahyequi rā hyā ngue'mō bī
m'me'a te gā n'u rā u.**

³⁴ Conque rā u, xānho'a. Pē nū'mō ya hinguī u, ya hīnte dī muui. ³⁵ Nī xingra 'yai rā hāi da zā, sinoque da t'entho. A nuyá, dī nja nī gu ngue guī 'yōhmū nā rā hyā dī mmangá ya.

**Bi hyecra hyā rā Jesús ngue'mō
bi 'ue'a n'na rā de'yo.**

15 Gātho yō nguthāi 'nē'u mī'da yō ja'i t'ēmbi ngue ja yō ts'oqui bi guarbū 'bāhra Jesús ngue ōts'e te mma. ² Gue'a gā nmemhya yō fariseo'a 'nēhyō xānnbate ngue rā ley, bi 'yēna:

—Nūna rā n'yohu 'bucua, guehya yō ja'i ja yō ts'oqui nne dī nyauī nē 'dap'u sīhmeui nā.

³ Janangue rā Jesús bi hyeca n'na rā hyā bi xifi, bi 'yēmbi:

⁴—Nū'ahu ya, xi'mō di 'bui to di si n'na ciento yō de'yo, da 'ue'a n'na nde'yo p'uya, uānguī da zop'u'u goho 'dāte ma'de'ma guto nde'yo p'u ja rā dapo. Da ma da honna n'na nde'yo xā 'uegue astā gue'mō bá tīni. ⁵ Nū'mō bá timp'uya, dādi johya, da huxrá xixi, da ēhē. ⁶ Nū'mō bi zōp'u ja rá ngu, di petyō amigo 'nēhyō besino, da 'yēmbi: “Bá ēhmū ya, 'da gda johyathohu, porque ya dá tīngā mā de'yo xi m'medi”, da 'yēna. ⁷ Njarbutho nā dí xi'ahu ya, ngue'mō bi hyep'u rā nts'o gā 'yo n'na rā ja'i ja rá ts'oqui. Man'na rā ndōpāhā bí ja mahets'i, hinda gue'u goho 'dāte ma'de'ma guto nja'i ēnā ngue yō hoja'i, hin'yū yō ts'oqui.

**Bī ma mahyequi rā hyā ngue
rā mēnyu bī m'medi.**

⁸ Xi n'na rā xisu 'mō cū 'det'a yō mēnyu, di 'be'a n'na p'uya, uānguī di sacra nyot'i da gocrá ngu, mahotho di hyoni astā gue'mō bi dīni. ⁹ Nū'mō bi dīmp'uya, di petyō amigo 'nē mī'da yō besino, da 'yēmbi: “Ma 'da gdā johyathohu ya, porque dá tīngā mā mēnyu dá 'bedi”, da 'yēmbi. ¹⁰ Njarbutho nā rā hyā dí xi'ahu ya, ngue bí ja rā johya p'u bí 'buhyō anxē Oja ngue n'na rā ja'i ja rá ts'oqui, da hyep'u rā nts'o gā 'yo.

Bī ma maḥyequi rā hya ngue n'na rā n'yohu di untho'a te ma t'unni.

¹¹ Mī nya rā Jesús, bi 'yena:

—Mī si yoho yø ts'unt'u n'na rā n'yohu.

¹² Nuna rā ts'unt'u cohi bi 'yembrá papá: “Ague papá, dami 'dac'a te ma mmeti di tocagui”, bi 'yembi. Nuna rā papá p'uya, bi unni n'na ngu n'na yø ts'unt'u'a te di tocabi. ¹³ Hīmma ya'atho yø pa p'uya, nuna rā ts'unt'u cohi, bi peti gātho'a te rā mmeti, bi hyats'i, bi ma man'na rā hāi yap'utho. Ja bi umma unitho p'u rā menyu p'uya. ¹⁴ Pe nu'mø mī hyāti gā bi unna menyu, nup'u ja rā hāi 'bui, bi nja n'na rā thūhu. Ya hīn'yu te da zi p'uya.

¹⁵ Bī map'u 'bu'a n'na rā n'yohu ngue bi 'yanna 'befi p'uya. Nuna rā n'yohu p'uya, bi 'bepi ngue da mārpa yø ts'udi p'u bī ja rā hāi. ¹⁶ I nne da za'u yø juza sa yø ts'udi p'uya, pe hīnjondi unni. ¹⁷ Ya emp'uya: “Nup'u ja rā ngu ma papágā, xangu yø hmiqūi dī mpep'u, pe mbonguitho te da zi. Nugā p'uya, dí tugā rā thūhu ua. ¹⁸ Ma ga pengā p'u bī 'buhma papá ya. Ga embi: Ague papá, rā ts'oqui dá øt'a'i, xquet'a rā ts'oqui dá ørpabi Oja. ¹⁹ Ya hīnni 'yup'u gui 'yena ngue nī basigui ya. Gui 'yø'nī güenda ngue nugā tengutho'u nī mefi guí si, dī njarbutho p'u gdi bengui, ga embi”.

²⁰ Bi hya rā 'yu p'uya bī mengui, i ma rā ngu rā papá.

Nu'mø tobe yap'utho bá ε p'uya, bi hyandrā papá, bi huequi. Bī ma p'uya ngue di c'at'ui, asta hufi 'ne di unna beso. ²¹ Nuna rā ts'unt'u p'uya, bi 'yembrá papá: “Ague papá, rā ts'oqui dá øt'a'i, xquet'a rā ts'oqui dá ørpabi Oja. Ya hīnni 'yup'u gui 'yengui ngue nī basigui ya”. ²² Nu'a rá papá p'uya, embyø hmiqūi: “N'nahmantho bá cahmi rā ulu tate xanho, dami hetui. Dami hyurpau n'na rā mfo'ye rá 'ye. Dami unnui yø 'boxthi da dīt'i. ²³ Bá siui n'na rā ndani xanoqui ga hohu. Ma ga n'øt'a ngohu, ga nsihmehu. ²⁴ Porque nuna ma ts'unt'ugā

'bucua, tengutho 'mø xi du na, a nuyá, tengutho 'mø ma'da'yo bī m'mui. Ya xī m'medi, pe mahøndá nuhu ya”. Bī mudi bī n'øt'ango p'uya.

²⁵ Mambí 'yo rā 'befi'a rá ts'unt'u ma dap'uya. Nu'mø nī ma da zøp'u ja rā ngu'a rā ts'unt'u mambí 'yo rā 'befi p'uya, bi 'yøde ngue ja yø 'bida, 'buhyø nei. ²⁶ Bi zonhna n'na'u yø hmiqūi p'uya, bi 'yän-nī te 'be'a ma ngo i ja. ²⁷ Nu'a rā hmiqūi p'uya bi 'yembi: “Nī papá'a øt'ango ngue nī n'yohu xa nzøhø. Xa manda ngue xa tho n'na rā ndani ya xī noqui, porque nnu rá ts'unt'u ngue hīnte di ja”. ²⁸ Bī mbøcue p'uya, hīngui nne da yut'ambo. Bá pønna papá p'uya, bi xifi ngue da yut'ambo. ²⁹ Pe nu'mø mī da p'uya, bi 'yembrá papá: “Ya xa mma yø jeya dí øt'a nī 'befi, nugā hīnjam'mø xtá fets'i te guí mma. Pe hīnjam'mø xcá 'daca n'na rā zichivo ngue ga nsännigo'be ma amigo.

³⁰ Pe nuyá, nu'mø mī zøhna nī ts'unt'u bi unna nī menyu ngue yø 'uesi, go xcá hyopra ndani naya”. ³¹ Nuna rá papá p'uya, bi 'yembrá ts'unt'u: “Ague ts'unt'u, nu'i ya 'daua dí 'buhmi. Nu'a te gā dí pets'ä, gā nī mmeti. ³² Pe nuyá, xanhotho ngue dī njaju mpähä, ga øthu rā ngo. Porque nuna nī n'yohu, tengutho 'mø ya xi du na, ma'da'yo ngue bī m'mui. Ya xī m'medi, pe mahøndá nuhu ya”.

Bi hycera hya rā Jesús ngue n'na rā hmiqūi dī manda yø mefi.

16 Rā Jesús bi 'yembyø xädi: —Mī 'bu'a n'na rā mmemmeti ngue si n'na rá hmiqūi dī mandabi yø mefi. Nuna rā mmemmeti p'uya, bi sifi ngue di unnbatho rá menyu na rá hmiqūi. ² Rā mmemmeti p'uya, bi 'yembi: “Ague n'yø, ¿hanja na rā hya dí øcä si'i? Dami dācra güenda'a rā 'befi guí øt'e, porque ya hīnni mantho guí mandagui ma hmiqūigä”, bi 'yembi. ³ A nuna rā hmiqūi dī manda yø mefi p'uya, i ense: “¿Teni 'be'a ga øt'a 'mø ya hīndi 'dacä

rá 'befi mā hmu ya'mø? Nugä ya hingui sä ga mpefi. Nu'mø ga haxra limosna, dí pes'ma sä. ⁴A nuyá, ya dí padí te ga øtya para ngue ya di 'bui to bi 'dacrats'äya p'u ja yø ngu 'mø bi thaga mā 'befi", i ena. ⁵Bi müdi bi zohnni 'da mi'da'u to tuprá hmu p'uya. Nuna rá müdi bi zohnni, bi 'yembi: "¿Hangu guí tühma hmugä?" ⁶Ra n'yohu p'uya bi 'yena: "Dí tupa n'na ciento barre ra aceite". Nuna rá hmiqúi p'uya bi 'yembi: "Ja ua rá sucua n'youi ni güenda 'mø. Pe dami mi ya, gui 'yørman'na, gui cuati ngue yote ma'det'a barre guí ndupate", bi 'yembi. ⁷M'mefa p'uya, bi 'yän man'na nc'ei, bi 'yembi: "Xi'i, ¿hangu guí tühma hmugä?" Bi 'yena' ts'o p'uya: "N'na ciento t'eni rá trigo". Bi 'yembüya: "Ja ua rá sucua n'youi ni güenda 'mø. Pe dami 'yørman'na ya, ngue hondi goho 'date t'eni gui cuati ngue guí ndupate", bi 'yembi. ⁸Nu'a rá hmu, i espa'a rá ts'omefi ngue padí ha di japi da hyätyø amigo. Yø ja'i 'bu'a nximhäi janjuani ga mbadi ha di hyätyø amigo, a nu yø ja'i ngue yø 'yec'ei hingui njap'u'u.

⁹Nugä dí xi'ahu, dami usahu rá menyu nu'a di usa yø ts'oc'ei ua ja rá ximhäi ngue gdí hyonni amigohu. A nu'mø gä hyä'ni menyuhu p'uya, ya di 'bui to di 'da'ahu rá ts'äya p'u ha gui m'muhmu para zantho.

¹⁰Nu'a da bømmanho, madague'a ts'utho da ma mafäti, man'natho da bømmanho 'mø da ma mafäti xangu. A nu'a hinda bømmanho, 'ne ts'utho da ma mafäti, mā xtangu da ma mafäti, pe hinda bømmanho. ¹¹Xi'mø hingui pømmanhohu 'mø mafäti'ahu rá menyu ja ua ja rá ximhäi, ¿te'o guí ena di fät'ahu'a majuaní ngue xanho 'mø? ¹²Xi'mø ngue hingui pømmanhohu 'mø mafäti'ahu rá menyu ndan'yo to rá mmeti, ¿te'o guí ena di 'da'ahu'a ja ngue da zo ni 'yehu 'mø?

¹³Hinga n'na rá hmiqúi da zä ngue yoho yø hmu di m'mui. A nu'mø ngue

yoho yø hmu di m'mui, n'na'a di müdi, n'na'a hinda müdi. N'na rá hmu da 'yørpe te di manda, man'na rá hmu hinda 'yørpe te di manda. Gui njathu p'uya, hingui sä ngue mbø yoho p'u di ma ni mmuihu. Di ma ni mmuihu Oja, xindi ma ni mmuihu rá menyu.

¹⁴Nu'u yø fariseo, ngue høndra menyu nne, gä bi 'yøxtho na rá hya mmanna Jesús. Pe thentho'a te øde hma. ¹⁵Ra Jesús bi 'yembi:

—A nuyá, gui härpahu yø dä yø ja'i, porque xøgue ena majuaní ngue gyø ho-ja'ihu p'u gui nequi. Pe nuna Oja hinda zä gui hyäthu na, i padí te ja mbo ni mmuihu na. Porque nu'a ngue yø ja'itho nnu manho te ø'te, hinga gue'a nnu manho Oja'a.

Bi xännba yø ja'i rá Jesús ngue hanja rá ley Oja.

¹⁶Nu'u yø pa bá m'muhra Xuua, ya mi hmanna ley bi 'yotra Moisés, ya mi hman'a te rá hya bi xännbate yø pøn-gahya Oja. Asta gue'u yø pa'u ya, i sihra hoga 'da'yo hya yø ja'i ha di zo rá 'ye Oja. Gätho yø ja'i di ja ndummui ngue da zo rá 'ye Oja. ¹⁷Pe man'na hingui henni ngue da guahra c'amahets'i 'nehra häi, hinda gue'a ngue da t'embi hingui ja ts'edi'a te nt'ot'i p'u ja rá ley Oja, madague'a ts'utho.

Bi xännba yø ja'i rá Jesús ngue hingui sä da 'yenyø xisu.

¹⁸Nu'u yø n'yohu di nxummi yø xisu, nu'mø hombi nhatra n'yohu, da me man'na rá xisu, ya rá ts'oqui øtra n'yohu. Nu'mø bi nhatra xisu bi t'ei, ya rá ts'oqui øt'ui rá n'yohu bi me.

Rá mmemmeti cona Lázaro, gä bi du.

¹⁹Mi 'bu'a n'na rá n'yohu ngue rá mmemmeti. Mi he yø ulu tate xanho. N'na pa ngu n'na pa, entho øt'ango ngue di yoxni p'u sihme. ²⁰Xquet'a mi 'bu'a

n'na rá hyoya ni hú ngue rá Lázaro. Xi guahyø sasi ná rá Lázaro, hup'u ja rá goxthi rá mmemmeti. ²¹Nuna rá hyoya na, i nnehma dá zi'u yø xemhme täp'u ja rá mexa rá mmemmeti, pe hĩndi un-ni. Nu'mø bi thop'u yø fo'yo, tespabi yø sasi. ²²Pe bi zønna pa bi du ná rá Lázaro. Yø anxé Oja p'uya, bi zixpu 'buhra Abraham. Xquet'a bi du rá mmemmeti p'uya, bá t'ägui. ²³Nup'u ja rá nidu sä rá n'u p'uya, bi nhanni, bi hyannbu yap'utho p'uya, ngue bí 'bup'u rá Abraham, 'dap'u 'buhmi rá Lázaro. ²⁴Rá mmemmeti bi 'yena: “Ague ma papá'i Abraham, dami hügagui. Bá penhna Lázaro di po rá saha conna dehe. Dá ehé di pogbagui ma jani. Porque dí sägä rá n'u ua ja yø sibi”, bi 'yena. ²⁵Rá Abraham bi 'yembi: “Ague ts'unt'u'i, dami beni ngue gá m'mummanho mente rá pa gá m'mui. A nuna rá Lázaro bi zä rá n'u na. A nuyá, go 'bomma pähä ua naya, go guí sä rá n'u ya. ²⁶I ja man'na rá hya ya. Xandønhe ua hapu nná nhyacju. Janangue nu to dá ne di map'u, hinda zä dá thogui. A nu'u ni gop'u, hinda zä dí 'yecua'u”. ²⁷Bi 'yenna mmemmeti p'uya: “Pe dí ä'i rá mate ma papá'i Abraham, ngue gui penhna Lázaro p'u ja rá ngu ma papágä. ²⁸Porque 'bup'u micut'a ma n'yohu. Dá zä dá xifi te dí thocä ua, n'namhma hinda ecua ha dí sägä rá n'u 'mø bi du'u”. ²⁹Rá Abraham bi 'yembi: “Nuyá guí mma, dá zä di xä'u yø hya bi 'yotra Moisés, dá gue'u bi 'yotyø pøngahya Oja. Da 'yørpa masu'a rá hya hmamp'u”. ³⁰Enna mmemmeti p'uya: “ahá ma papá'i Abraham, gue'a guí mma. Pe nu'mø dá ma n'na rá ánima dá xifi te ja ua, dá hyep'u rá nts'o ga 'yo'u”. ³¹Rá Abraham bi 'yembi: “Nu'mø hingui t'ec'eia te rá hya bi 'yotra Moisés 'ng'a te bi 'yotyø pøngahya Oja, madague'a di bennate n'na rá ánima dá ma dá nyau, xquet'a ngutho hinda 'yec'ei rá hya dá sifi”.

Xandøngu rá n'u dá zä to dá japi dá 'yotra ts'oqui rá mmic'eiu.

17 Ra Jesús bi 'yembyø xädi: —Nuyá, hĩndi 'bedi tema cosa ga 'yotra ts'oqui yø ja'i. Pe hague ngu rá castigo dá thohra ja'i dá japi dá 'yotra ts'oqui rá mmic'eiu. ²Man'na xanho ngue dá thørbu ja rá jathe di ntharpa n'na rá juni p'u ja rá 'yuga ngue dá g'mi, hinda gue'a ngue dá japi dá 'yotra ts'oqui ya yø ja'i zits'utho ec'eigui. ³Dami mfahmu mamí njahu p'u.

Nu'mø hingui nnu manho te bi 'yot'a'i ni cu, dami hejpi. Nu'mø bi hyep'u rá nts'o øt'e, dami punnbi. ⁴Madague'a nyoto nnidi n'na pa dá 'yot'a'i'a hingui nnu manho, 'ne nyoto nnidi dá 'yen'i: “Dami punngui”, dá 'yen'i, dami punnbi.

Yø xädi rá Jesús bi 'yäpi ngue di hatra ts'edi yø nt'ec'ei.

⁵Bi 'yembyø xädi rá Jesús:

—Ague grá Hmu, nu'mø te nt'äpi Oja, dami 'yot'e ngue ga ec'eihe xanho ngue di nja.

⁶Rá Jesús bi 'yembi:

—Nu'mø di ja zits'u ni nt'ec'eihu, madague'a dangu ga nnoho n'na zihmudä rá mostasa, nunu n'na nza rá sicómoro 'bähnu, dá zä gui 'yemphu: “Dami 'uecua guí 'bäi, i m'map'u ja rá jathe”, gui 'yemphu. Nuna rá za, di map'u gui xihmu.

Nu rá hmiqiu øt'a te rá 'befi ja ngue dá 'yot'e.

⁷Nu'ahu ya, xi'mø di 'bu'a n'na nc'ei ngue di si n'na rá hmiqiu, nu'mø bi zøhra 'befi rá hmiqiu ngue xpa nuafani oque fände'yo, çua dá 'yembrá hmiqiu: “Dami mihya gui nsihme”? ⁸Uangui hin'na. Sinoque dá 'yembrá hmiqiu: “Dami hogagui te ga si. Dami nsä gui 'daqui te ga si mente ga nsihmegä. Nu'mø dá juategä rá nts'ihme p'uya, ja gui nsihme”, dá 'yembi. ⁹çUa di ja mammadi

rā hmiqūi ngue bi 'yøt'e te bi 'bepi? Conque hin'na. ¹⁰Xquet'a guī njathu p'uya, nu'mø gá juadi gá 'yøthū'a ra 'befi di 'bep'ahū Oja, gui 'yemhmu p'uya: "Hin'yu te dí hnu manhogähe, porque nu'a ra 'befi bi m'mejpahe ga øthe, hont'a dá øthe'a".

Rā Jesús bi 'yøthe 'det'a nja'i mi hembra ts'o'ya.

¹¹Nuna ra Jesús, bi thogui i ma Jerusalén. I nthop'u ja ra hyodi di ntøt'ui ra häi Samaria'a ra häi Galilea. ¹²Mi zomp'u ja n'na ra hnini p'uya, mam-bá ep'u 'det'a nja'i yø därkehi mi hembra ts'o'ya. Yap'utho bá ghyø därkehi 'mø mi hyandi, pe 'bexpá m'mäi. ¹³Bi marpuya, bi 'yembi:

—Ague grá xännbate Jesús, hugähe, dami 'yøthegahe.

¹⁴Mi hyandyø därkehi ra Jesús, bi 'yembi:

—Nuya dami sømhmu p'u 'buhyo mmäcja ya, gui xifi ngue ya bi zä'ahū.

Mente ni 'yo yø därkehi ngue ni map'u 'buhyo mmäcja p'uya, bi zä ra n'u mi hembu n'na ngu n'na. ¹⁵Nu'a n'na nc'e'i'u mi u p'uya, mi nu ngue ya bi zä ra n'u mi hembu, bi mengbua. Pe jan-juani ngue nts'edi guī ja mammadi Oja. ¹⁶Bi ndantyohtu p'u 'bähra Jesús, asta di söt'ahäi rá hmi ha gui ja mammadi. Nuna ra n'yohu na, ra mmengu p'u ja ra häi Samaria. ¹⁷Bi 'yenna Jesús:

—¿Uanguī 'det'a nja'i bi zä ra n'u mi hembu? ¿Hapu 'bu'u mi guto ya? ¹⁸Hinjo mman'na xtabá mmenguī ngue di ja mammadi Oja, hinda hønna n'na nc'e'i hinga judío bá pengui.

¹⁹Rā Jesús bi 'yembra n'yohu mará därkehi:

—Dami nanguī, ni ma. Ya bi zä'i ngue gá 'yec'eigui.

Bi manna Jesús ha di njap'u di nequi ngue di manda ua Oja.

²⁰Yø fariseo bi 'yänna Jesús ngue njam'mø da zøcua Oja ngue di manda ua. Bi 'yembua:

—Nu'mø bi zøcua Oja ngue di manda ua, hinga cosa di nequi ngue da hnu'a. ²¹Porque hinda zä da 'yenyø ja'i: "Nuuu, ja bí ja ua", oque "Nunū, ja bí ja nu". Porque Oja ya di manda ua guī 'buhmu'a ya.

²²Bi 'yemybø xädi p'uya:

—Da 'yehra pa guī nne gui nnuhu'a ra pa da zøhra N'yohu di 'yē mahets'i, pe hingui nnuhu. ²³Da 'yen'ahū yø ja'i'a ra pa'a: "Ma nuhu ninguenu", oque "Ma nuhu ninguenu", da 'yen'ahū. 'Yo sä gui tenhu hapu di ma yø ja'i ngue guá honju. ²⁴Porque nu'mø bi zønna pa da ehra N'yohu di 'yē mahets'i, gätho yø ja'i da hyandi. Tengutho 'mø bi yotra huei, to bi zä handi, di njarbu. ²⁵Pe nuyá, jatho ngue 'be ga sägä xangu ra n'u, ngue hinda nu manhogä yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi. ²⁶Tengutho bá nja'mø yø pa mambá m'muhra Noé, xquet'a ngu'a di nja'a ra pa da ehra N'yohu di 'yē mahets'i ya. ²⁷Porque nu'a ra pa'a, mi sihme yø ja'i, madi nthati 'da, ja t'äpyø t'ixu 'da. Pe himbi unna güenda yø ja'i te ja ngue di nja, asta ja gue'mø ra pa mi yutra Noé p'u ja ra barco. Mi nja ra ndate 'ye p'uya, bi juadi gätho yø ja'i. ²⁸Njarbutho'a te bi nja'mø yø pa mi m'muhra Lot. Mi sihme yø ja'i, te'o di ntäi, te'o i mpä, te'o tuhyø huahi, mi hønningu 'da. ²⁹Pe nu'a ra pa bi sihra Lot ngue bi bomp'u ja ra hnini Sodoma, bá høhmaya yø asufre ngue danzø, bi juadi gätho'u mi 'bup'u ja ra hnini. ³⁰Mahondi njarbutho yø ja'i 'mø bá ehra N'yohu di 'yē mahets'i ya.

³¹Nu'a ra pa'a, nu ra ja'i dí tømha xøts'e rá ngu, 'yo di ena ngue di ma mbo rá ngu ngue te da ha, sinoque da 'dagui. Nu ra ja'i dí 'yo ra 'befi, hinda

ma rá ngu ngue te dá ha, sinoque dá 'dagui n'nahmantho. ³²Dami bemhmú'a te bi thohrá xisu rá Lot. ³³Nú'a te'o nne di mpommi rá ndate, gue'a di m'me'a. Pe nú'a te'o dá 'yenná te conná nguecá, gue'a di nyan'a.

³⁴Dí xi'ahú ngue nú'a rá xuí'a, yo nc'ei di oxpú ja rá t'ots'i. N'na nc'ei dá ts'its'i, n'na nc'ei dá gohi. ³⁵Yoho yø xisu 'dap'u di nc'ni. N'na nc'ei dá ts'its'i, n'na nc'ei dá gohi. ³⁶Yoho yø n'yohú 'dap'u dadí mpefi. N'na nc'ei dá ts'its'i, n'na nc'ei dá gohi.

³⁷Mí 'yøhyø ja'i ná rá hya ná, enyø ja'i p'uya:

—¿Pe hapú di nja ná rá hya guí mmamp'uya grá hmu?

Mí dahra Jesús, bi 'yena:

—Nup'u dí 'buhyø ja'i ní 'yup'u dá thas-pa rá güenda, ja di njap'u rá castigo.

Bi hyecra hya rá Jesús ngue n'na rá 'danxu mi n'ást'abi.

18 Bi hyecra hya bi xihyø ja'i rá Jesús. Bi xännba yø ja'i ngue jatho zant'a dá mat'Oja, hinha di gohyø mmui. ²Bi 'yembuya:

—Nup'u ja n'na rá hnini, mi 'bup'u n'na rá ts'ut'abi ngue hingui su rá mmic'eiui, ni xinga gue Oja di su. ³Nú'a rá hnini'a p'uya, xquet'a mi 'bup'u n'na rá 'danxu ngue njandyatho pap'u 'buhra ts'ut'abi ngue äpra ts'ut'abi rá nsuiui. ⁴Nuna rá ts'ut'abi, bi ma njammí pa ngue hingui ørpa masu ná rá 'danxu. Pe m'mefa p'uya, bi 'yena: “Nugä hĩndĩ sugä Oja, ni xinga guehma mmic'ei'be dí su. ⁵A nuyá, para ngue hinni mantho di xunanyagä ua ná rá 'dansu, ma ga ørpa rá ts'ut'abi, n'namhma ngue ya hinni mantho dá ehe di xunanyagui”.

⁶Bi sigue bi 'yenna Jesús:

—Guehna rá hya bi manna ts'ut'abi ngue rá ts'oc'ei naya. ⁷Xi Oja ya, çua hinda 'yørpabi rá ts'ut'abi ya yø ja'i xa huanhni, i nzofa rá pa rá xuí? Xi'mø bi

zofa, çua hinga 'be xta mäts'i? ⁸Dí xi'ahú ngue n'na zihmantho dá mäts'i. Nú'mø bi zøhra N'yohú di 'yε mahets'i, çua dá dinyø ja'i di ec'ei ua ja rá ximhái?

Yoho yø n'yohu bi ma rá mhmat'Oja p'u ja rá nija.

⁹Mahømbi hyej man'na rá hya bi xihyø ja'i rá Jesús, porque 'buhyø ja'i ε-na ngue man'na xanho ngue mi'da yø mmic'eiui. Bi 'yembyø ja'i p'uya:

¹⁰—Yoho yø n'yohú bi ma bá mat'Oja p'u ja rá nija. Nú'a n'na nc'ei, rá fariseo'a. Nú'a man'na nc'ei p'uya, rá nguthái'a.

¹¹Nú'a rá fariseo 'bái ha ga mmat'Oja, i ena: “Ma Oja'i, dadí ja mammadi'i ngue nugä hĩndĩ øt'ä tengutho ør'mi'da yø ja'i ngue yø bε, yø ts'oc'ei, yø 'yots'om'mái. Ni xinga gue'a te ø'na rá nguthái 'bäcua dí øt'ä. ¹²Nugä nyondi n'na semana dí et'ä ma mmui. Nú'a te dí taha, dí hacra diezmo dadí uni”, bi 'yena. ¹³Pe nú'a rá nguthái p'uya, yap'utho bá m'mái. Ni xinga gue'a di nnøsmaya, sinoque mente punná tiya mente ena: “Ma Oja'i, dami huegagui. Nugä ja ma ts'oqui”, bi 'yena. ¹⁴Dí xi'ahú, ngue nú'a rá nguthái bá ehra ngu, pe ya bi hojpabi Oja. A nuna man'na p'uya, hin'na ná. Porque nú'a nne ngue man'na di hnu mansu, gue'a man'na ts'utho hnu mansu'a. Pe nú'a øt'e ngue hingui hnu mansu p'u ga mbeni, gue'a man'natho hnu mansu'a.

Rá Jesús bi xi Oja ngue di japyø basi.

¹⁵Bi zixyø basi yø ja'i p'u 'buhra Jesús. I nnepyø ja'i ngue dá dospa yø ya yø basi, 'ne da xi Oja ngue di japyø basi. Pe nú'mø mi nu ya yø xädi rá Jesús, bi hejpa yø ja'i bá zi yø basi. ¹⁶Pe nuna rá Jesús bi zonhyø basi, bi 'yembi:

—Dami hyehmu yø basi dá thocua dí 'bui. Porque tengutho yø ja'i ya o rá 'ye Oja, xquet'a njarbutho ya yø basi ya. ¹⁷Majuani dí xi'ahú ngue n'na rá ja'i hin-

grā 'yøde tengutho n'na rā basi ngue rā 'yøde, hinda zā dā zo rá 'ye Oja.

**Rā mmemmeti himbi ne dā
'yøt'e te bi xihra Jesús.**

¹⁸ Nuna n'na rā n'yohu 'bet'o ngue yø judío bi 'yørpa rā nt'änni rā Jesús. Bi 'yembi:

—Ague grā hoga xännbate, ¿te 'be'a ja ngue gā øt'e n'nambahā ngue Oja di 'dacrā 'da'yo te para zantho? —bi 'yembi.

¹⁹ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—¿Ua guí padī te guí mmanya, ngue guí enguī xanhogā? Porque hõnse Oja xanhu. ²⁰ Ua hinguí padī hanja'u yø hyā dī manda Oja ngue ɛna: “Yo grā 'yots'om'māi. 'Yo grā hyote. 'Yo grā be. 'Yo to guí sännba rā fehni. Damī su nī papá, damī su nī mamá” —bi 'yembi.

²¹ Nu'a rā n'yohu p'uya, bi 'yena:

—Nuya yø hyā guí xicya, ya gā xtā øt'e asta gue'mø marā ngüegui.

²² Nuna rā hyā bi mamp'uya, mī 'yøhra Jesús, bi 'yembi:

—Di 'behman'na rā hyā ja ngue gui 'yøt'e. Damī pä te gā guí pets'i, gui unna menyu yø hyoya. Nu'mø gā 'yøt'aya, ya bí ja nī mmeti mahets'i p'uya. Bá ɛ p'uya, ga mmp'u nnā magā —bi 'yembi.

²³ Nuna rā n'yohu, nu'mø mī 'yøhna rā hyā sifi, mambi dudrā mmui, porque marā ndømmemmeti.

**Bī manna Jesús ngue
Oja, hinte hēmbi.**

²⁴ Mī nu rā Jesús ngue bi dū rá mmui rā mmemmeti, bi 'yembyø xādi p'uya:

—Xandøn hennitho ha dī n'unyø mmemmeti ngue dā zo rá 'ye Oja. ²⁵ Ya fādī ngue rā cameyo, hinjam'mø dā zā dā thop'u ja rá xagu n'na rā 'yofani. Pē man'na xandøn hennitho ngue n'na rā mmemmeti dī n'unī dā zo rá 'ye Oja.

²⁶ Mī 'yøhyø xādi nā rā hyā bī manna Jesús, dī n'yembi:

—Rā nzegui ya hinjonni ja'i dā zā dī nyannā te ya'mø —dī n'yembi.

²⁷ Rā Jesús bi sigue bi 'yembi:

—Nu'a ngue yø ja'itho, hinda zā te dā 'yøt'e. Pē Oja, hinte hēmbi.

**Bī manna Jesús ngue di tocabi rā
nho'u yø ja'i n'youi p'u nī ma.**

²⁸ Nuna rā Bēdu bi 'yembi:

—Nugāhe, ya xtā sohme p'u te gā dī peshe ngue dí ten'nahe.

²⁹ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Majuani dí xi'ahu, ngue nu to gā xpā nzohyø ngu, xpā nzohrá papá 'nehra mamá, xpā nzohyø n'yohu, xpā nzohyø xisu, xpā nzohyø basi, ngue ørpa rá 'befi Oja, ³⁰ pē mente 'bucua ja rā ximhai rā ja'i, nu'a ga ngu'a te xpā nzogui, man'natho xangu'a te dā dīni. Rā pa dī 'yep'u p'uya, dī t'unna te para zantho.

**Mahombi manna Jesús ngue dā tho,
pē bī mā ngue di bēnnate.**

³¹ Bi zica n'nanni'u 'de'ma yoho yø xādi rā Jesús, bi 'yembi:

—A nuyá, ya nnā mähä Jerusalén. Nup'u, ja dani njap'u'a te gā bi 'yotyø pøngahya Oja, ngue te dā thohra N'yohu bí 'ye mahets'i. ³² Dī ndāpyø ts'oc'ei, ngue dā n'yemmahya, dā zai, dā zots'i. ³³ Dī uni, m'mefa p'uya, dā hyo. Pē rá hyu pa di bēnnate.

³⁴ Nu'u yø xādi himbi dīni hanja nā rā hyā xifi. 'Be ximbi n'yo yø mmui'a te rā hyā bi xifi, porque nuya yø hyā ya, xan-hennitho ha di fādī.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na rā xādā.

³⁵ Nu'mø nī ma dā zømp'u ja rā hñini Jericó rā Jesús, mī hup'u ja rā 'yu n'na rā xādā ngue äpra menyu yø ja'i thop'u.

³⁶ Mī 'yøde ngue thogui xangu yø ja'i, nu'a rā xādā p'uya bi 'yänni hanja ngue thohyø ja'i. ³⁷ Bi si p'uya, ngue nuna ja ngue dā thop'u huđi, guehna rā Jesús

ra mmengu Nazaret. ³⁸ Bi muhra mafi p'uya, bi 'yembi:

—Dami hugagui ague Jesús, rá mbom'meto'i ra David —bi 'yembi.

³⁹ Nu'u yø ja'i ni 'bet'o p'uya, di hejpi ngue hīndi mafi. Pe ra xādā, ena man'na nts'edi ga mafi, bi 'yembi:

—Dami hugagui ague rá mbom'meto'i ra David.

⁴⁰ Bi m'māhra Jesús, bi manda bá ts'i ra xādā. Nu'mø ni ma da zøp'u 'bā p'uya, bi 'yembi:

⁴¹ —¿Te guí nne di nja'i?

Ra xādā p'uya, bi 'yena:

—Ague grā Hmu, dí nne ngue di nzø mā dā.

⁴² Ra Jesús bi 'yembra xādā:

—Di nzø ni dā 'mø. Bi zā'i ya ngue guí ec'eigui ngue jagā ra ts'edi ga othe'i.

⁴³ Nu'a ra ora'a p'uya, 'bexpī nzø yø dā ra xādā. Bi mep'u ni ma ra Jesús, pe di ja mammadī Oja. Nuya gātho yø ja'i bi nu te bi nja, gā espabi Oja.

Rā Jesús bi nyauī rā Zaqueo.

19 Mi yurbu ja ra hnini Jericó ra Jesús, ya ni 'yop'u ja ra hnini p'uya. ² Nu'a ra hnini'a, mi 'bup'u n'na ra n'yohu ngue ra mmemmeti ni hu ngue ra Zaqueo, rá hmu'u to juhra menyu njuī. ³ Nuna ra Zaqueo p'uya, i nne da nu ra Jesús ngue da badī te'o. Pe hingui sā da hyannbuya, porque xangu yø ja'i n'youi ra Jesús, 'nē hingui hets'i. ⁴ I nne ngue da nu xanho. Bi nti p'uya, ni 'bet'o. Bi nexa n'na ra za ngue ra sicómoro 'bāp'u ja ngue danī nthohra Jesús. ⁵ Mi thop'u ja ra za tōhra Zaqueo na ra Jesús, bi nōs'maya, bi 'yembi:

—Ague Zaqueo, bá cai n'na zihmantho, porque nuya ja ngue ga nsāyagā p'u ja ni ngu ya.

⁶ Nuna ra Zaqueo, n'nahmantho bá cai. Nup'u ja rá ngu, ja bi sāyabi p'u ra Jesús.

⁷ Yø ja'i p'uya, himbi nu manho te otra Jesús, embi ngue gup'u ja rá ngu ra

ja'i ja rá ts'oqui ja sāya p'u. ⁸ Ra Zaqueo p'uya, bi m'māi, bi 'yembra Jesús:

—Nuya grā Hmu, nu'a te dí pets'i, ga unnā made yø hyoya. Nu'mø 'bui te'o man'na xangu xtā hannbi ngue'a hinni 'yup'u ga hannbi, pe ga cospabi ngoho parte'a te xtā hannbi —bi 'yembi.

⁹ Mi nya ra Jesús, bi 'yena:

—Nu ra ora ja p'uya, ya di nyanna to 'buhra ngu jaua ya. Porque xquet'a nēhna rá mbom'meto ra Abraham. ¹⁰ Porque ra N'yohu bí 'yē mahets'i, bi 'yēhē da hyonyø ja'i xa m'mēdi, ngue da yāni.

Bi hycra hya rā Jesús ngue 'det'a yø menyu bi t'uni.

¹¹ Mente øxyø ja'i ra hya mmanna Jesús, bi hycra hya bi xi p'uya. Porque ya xmanguerpū da zōn'a Jerusalén. Nup'u ga mbenyø ja'i p'uya, embi ngue 'bexti nequi'a ra ora'a ngue di manda ua Oja. ¹² Bi 'yembyø ja'i p'uya:

—Mi 'bū'a n'na ra n'yohu ngue mi nnu mansu yø ja'i. Ya ja ngue da ma n'na ra hāi yap'utho, ja di t'unnbu rá cargo ngue di ndast'abi p'u ja rá hāi 'bui, da ehra ngu p'uya. ¹³ Pe hante ngue da ma ra n'yohu, bi zōnhni 'det'a yø hmiqūi. N'na ngu n'na yø hmiqūi, bi dāpa n'na ra menyu xandøngu rá muui. Bi 'yembuya: “Nuna ra menyu dá 'da'ahu ya, dami 'yørpahū rá 'befi astā gue'mø dá pengā”. ¹⁴ Pe nuya yø mmenguhū ra n'yohu, mi nnu man'u p'uya. Bi menhyø m'menhni ngue da mamp'u ha bi zōnna n'yohu, bi 'yēna: “Hīndī nnegāhe na ra n'yohu ngue di ndast'abi di mandagahe”, bi 'yena. ¹⁵ Pe siempre bá t'ets'i ngue bi ndast'abi na ra n'yohu. Mi zøp'u ja rá hāi p'uya, bi manda bá ts'i'u yø hmiqūi xi unnā menyu. I nne da badī hangū xa ndaha n'na ngu n'na. ¹⁶ Nu'a rá mudi bi zøp'uya, bi 'yena: “Nu ni menyu gā dāqui, ya jap'u 'det'a yø menyu xa ndaha”. ¹⁷ Ra dast'abi p'uya, bi 'yena: “Ya xanho 'mø, grā hoga mēfi. Madague'a zits'utho bi ma mafāti'i,

pe gá pøngmanho. A nuyá, dí exa'i ya ngue gui manda 'det'a yø danihni ya".¹⁸ Bi zøhman'na p'uya, bi 'yena: "Ague grá hmu, nu'a ni menyu gá dáqui, ya jap'u cut'a yø menyu xa ndaha".¹⁹ Bi t'embuya: "Nu'i ya, dí exa'i ngue gui manda cut'a yø hnini".²⁰ Mi zøhman'na p'uya, bi 'yena: "Ague grá hmu, ja ua ni menyu gá dáqui. Nugá dá 'ue ra bayu dá pets'i.²¹ Porque dí su'i ngue gui ya manzaqui, guí ä'a te hinxcá taha. Guí xoc'a te hinxcá pefi".²² Bi 'yenna dast'abi p'uya: "Hingrá hoga mafi n'yø. Nu'a ra hya gui mmanya, gue'a gdá hats'a'i ra güenda'a ya. Porque gui engui ngue dí ya manzaquigá. Guí engui ngue dí hangä'a te hinxtá n'ni, ogue dí äcä'a te hinxtá pefi.²³ ¿Hanja ngue hingá dá ma menyugá p'u ja ra banco, n'namhma ngue nu'mø dá søcua ja ma ngu, xti ndäcä'a te rá nzäbi ma menyu?"²⁴ Bi t'emp'u 'bäp'u p'uya: "Hyannbau i ra menyu na, n'yø. Dami unui'a ha 'det'a yø menyu".²⁵ Nu'u ts'o p'uya, bi 'yena: "Ague grá hmu, pe ya ha 'det'a yø menyu na".²⁶ Bi 'yenna dast'abi p'uya: "Nugá dí xi'ahu ngue nu'a ya ha xangu, gue'a man'na di t'un'na. Pe nu'a zits'utho ha, da thannbabi'a zits'u ha.²⁷ A nuyá, nu'u ma nsuigä'be hingui nneque xca ndast'abigá, bá siui ua ya. Ga nnuigá ha gdi hyohu".

Rā Jesús bi zøp'u ja ra hnini Jerusalén.

²⁸ Mi juadi bi manna ra hya na, ra Jesús bi thogui, i ma Jerusalén.²⁹ Mi zømp'u ja ra nyuni ja ra mbonza ja yø olivos, ja jarbutho ra hnini Betfagé 'nehra hnini Betania. Bi 'yet'i yoho yø xädi p'uya.³⁰ Bi 'yembi:

—Ni me nu ja ra hnini bí janu ya. Nu'mø gá cut'ui ra hnini, gui timmi p'u da nthat'i n'na ra burru ma'da'yotho, hinjongui sä. Bá xoqui guá siui ua.³¹ Nu'mø to da 'yen'au, hanja ngue gui xocui ra burru, guí xihmi p'uya ngue honna Hmu.

³² Nu'u yø xädi p'uya, bi ma. Nu'u bi zømp'uya, bi dimp'u nthat'i ra burru, tengutho xi manna Jesús.³³ Mi xojpuya, nu'u yø mmemburru bi 'yembi:

—¿Hanja ngue gui xocui ra burru?

³⁴ Bi 'yembuya:

—Porque honna Hmu.

³⁵ Bi ts'ispabi ra burru ra Jesús. Nu'u yø xädi p'uya, bi gaspa ra burru yø tuhu yø ja'i ngue bi nøpa nts'ut'i. Bi hyuxra burru ra Jesús, bi ma.³⁶ Xangu yø ja'i di tansyø tuhu ngue pøp'u ja ra 'yu ja ngue da thohra Jesús.³⁷ Nu'mø ya xanguerpä da zøn'a Jerusalén, ya 'yop'u ja ra ngai ja ra mbonza ja yø olivos. Bi muhra hmafi gätho yø xädi p'uya ngue di johya. I espabi Oja ngue yø milagro xi nurpi øtra Jesús.³⁸ Di n'yembi:

—Oja di japra dast'abi bá 'benhni ngue bi søcua. Ya bi nhojpau yø ja'i na Oja bí 'bu mahets'i. Nuya maguese na Oja bí 'bu mahets'i ya.

³⁹ Bi 'yen'ida yø fariseo n'youi yø ja'i p'uya:

—Ague grá xänbäte, dami hejpa ni xädi. Yo di mmanna ra hya na.

⁴⁰ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Dí xi'ahu ngue nu'mø da ma mahejpi ya yø ja'i escagui ya, di nya yø do ja ua ngue da 'yescagui.

⁴¹ Mi zøn'a nenihni ra Jesús, bi hyandra hnini Jerusalén. Bi nzomp'uya, ngue pad'i te da tho'a m'mefa yø ja'i 'bup'u ja ra hnini.⁴² Bi 'yembra mehni p'uya:

—Nu ra pa ja p'uya, dí nnehmagá ngue gui pahmu hanja na ra hya da 'yø'ahu ra nho. Pe njot'i ni n'yomfenihu ya.⁴³ Da 'yehra pa ngue gui m'mu mman'uhu, di mäts'a ni nsuihu, mathet'i ra hnini da 'yøtyø njudi. Di nexpu di nexyø soldado da 'yø'ahu ra tunhni, da 'yø'ahu made.⁴⁴ Da t'en'ahu häi p'uya, ngue da tho yø ja'i 'bucua ja ra hnini. Da ma nsudi yø ngu. Nguna di nja, porque himbi n'yo ni mmuihu'a ra pa bi søcua rá

m'menhni Oja ngue xi'i ha gdi nyamhmu —bi 'yembi.

**Rā Jesús bi 'yetyo ja'i mi
mpäp'u ja rā thinnija.**

⁴⁵ Bi map'u ja rā nija rā Jesús. Gä bi 'yetyo ja'i mi mpäp'u thinnija p'uya. ⁴⁶ Bi 'yembyo ja'i:

—Nup'u ja rā Maca Libro, nt'ot'i p'u rā hya ngue Oja i ena: “Nuna ma ngungä, ni hu ngue rā ngunga mhmat'Oja na”. Pe nu'ahu, guí øthu ngue ja di mpeti ua yø be.

⁴⁷ N'na pa ngu n'na pa bi xännbate p'u ja rā nija rā Jesús. Pe nu'u yø hmu yø mmäcja p'uya, 'ne'u yø xännbate ngue rā ley, 'ne'u yø n'yohu di manda p'u ja rā hnini, gä honna forma ha di hyo rā Jesús. ⁴⁸ Pe hingui tini ha di japi ngue di nja'a te mbeni, porque gä 'butyo ja'i ngue øxra hya mmanna Jesús.

**Rā Jesús bi t'änni to bi
unna nt'edi'a te øt'e.**

20 N'na rā pa ya, nuna rā Jesús bi xännba rā hya yø ja'i p'u ja rā nija, xihyo ja'i rā hoga 'da'yo hya. Bi zøhyo hmu yø mmäcja p'uya, 'nehyo xännbate ngue rā ley, bá 'yohu'u di manda p'u ja rā nija. ² Bi 'yembra Jesús:

—Ague n'yø, ¿hanja'a te guí øt'e? To bi 'da'i rā nt'edi'a te guí øt'e? —bi 'yembi.

³ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nugä xquet'a ga øt'ahu n'na rā nt'änni ya. Pe dami xicju hanja'a rā hya ga än'nahu. ⁴ ¿Te'o bi unna nt'edi rā Xuua bi xixyabi yø ja'i? ¿Ua Oja bi unna nt'edi, uague yø ja'itho rá nt'edi'a te bi 'yøt'e?

⁵ Yø ja'i p'uya, di n'yänni te di dadi. Di n'yembi:

—¿Teni 'be'a ga xihmu ya 'mø? Nu'mø ga xihmu ngue Oja bi unna nt'edi te bi 'yøtra Xuua, da 'yenju p'uya: “Xina rā hya bi manna Xuua conná ngueque, ¿hanja ngue hingá 'yec'ei hu 'mø?”, da 'yenju p'uya. ⁶ A nu'mø ga xihmu ngue yø

ja'itho bi unna nt'edi te bi 'yøtra Xuua, di hyoithogahu yø ja'i ngue da mündogahu. Porque gä ec'ei yø ja'i ngue rá pøngahya Oja na rā Xuua.

⁷ Mi dahyo ja'i p'uya, bi 'yembra Jesús: —Hindi pacähe to bi unna nt'edi'a te bi 'yøtra Xuua.

⁸ Mi dahra Jesús, bi 'yembyo ja'i:

—Ya hingá xicju na rā hya dí än'nahu, ni xinga guecä ga xi'ahu to di 'dakra nt'edi te dí øt'e.

**Rā Jesús bi hiejpa rā hya n'na
rā huahi ngue rā jomhmi.**

⁹ Nuna rā Jesús, bi hyoni te gui hiejpa yø hya bi xihyo ja'i. Bi 'yembi:

—Mi 'b'e'a n'na rā n'yohu ngue bi 'yøt'a n'na rá nu'a'uva. M'mefa p'uya, bi hyoni to da gonhui rá huahi, n'namhma ngue nu'mø bi nja yø uva, di t'unna mmehui'a te di tocabi. Bi ma p'uya, ya'atho yø pa i ma. ¹⁰ Mi zønna pa da thucyo uva p'uya, nuna rā mmehui bi menhna n'na rá hmiqui ngue da tu yø uva di tocabi. Pe nu'u yø mefi mambi 'bup'u ja rá huahi, bi unna hmiqui, bá erbuya. Pe hinte bi unni. ¹¹ Rā mmehui p'uya, mahømbi menhman'na rá hmiqui p'u bi ja rá huahi. Pe xquet'a ngut'atho bá ts'ui. Bi ma ma'uni, hinte bi t'unni. ¹² Rā mmehui p'uya, mahømbi menhman'na rá hmiqui. Yø mefi p'uya, mahømbi untho, bá øt'i.

¹³ M'mefa p'uya, enna mmehui: “¿Teni 'be'a ga øt'ä 'mø? Nuna ma ts'unt'u dadi madi, ma ga pennbi. Xamhmatho da nu mansu 'mø bi nuna”, bi 'yena. ¹⁴ Pe nu'mø mi zømp'u 'buhyo mefi na rá ts'unt'u rā mmehui, di n'yembyo mefi: “Nuna ya, guehna rā ts'unt'u ja ngue da gohmi rā huahi naya. Ma ga hohu ya, n'namhma ngue ya ma mmetihu rā huahi”, di n'yembi. ¹⁵ Bi bennbabi rá ts'unt'u rā mmehui p'uya, bi gujmaxøts'e rā huahi, ja bá hop'u.

Rā Jesús bi 'yanyo ja'i p'uya, bi 'yembi:

—Xi'mø ya gā bī nja ya yø hyā dí xi'ahu ya, ζteni 'be'a da 'yøtrā mmehui? ¹⁶ Siem-pre da ma rā mmehui, da ho yø mēfi con-hui rā huahī. N'nan'yo mī'da yø ja'ī di fātrā huahī p'uya.

Nu'mø mī 'yøhyø ja'ī nā ra hyā nā p'uya, di n'yēmbi:

—Yo da ne Oja ngue da ngu'a di nja —di n'yēmbi.

¹⁷ Pe rā Jesús bi hyetyø ja'ī, bi 'yēmbi:

—Te 'be'a gā mbøn'a rā hyā nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro ngue ɛna: “Nunā rā do hīmbi nu manho yø hyønnigu, guehna rā do brā 'bebo p'u brā fuhra jado nā”, i ɛna.

¹⁸ Nu'mø da zoxrā ja'ī maxøts'e rā do, da føhrā ja'ī. A nu'mø da dāhra do ngue da zoxra ja'ī, da xeni.

¹⁹ Nu'u yø hmu yø mmäcja 'nē'u yø xännbate ngue rā ley, bī ne xti bentra Jesús ngue xtā ngot'i. Porque pahyø ja'ī ngue go xihya yø hyā bi hyecra Jesús. Pe hīmbi zā xti bent'i, porque supī di mbøcue mī'da yø ja'ī.

I nnepyo nsuiui rā Jesús ngue da 'yēmbi hīngui ja ts'edi di njutṛā mēnyu njui.

²⁰ Yø fariseo p'uya, bī mēnhni to da jujpatho häi te gā ya rā Jesús. Nuya bi 'benhni xøgue ya manhotho, tengutho 'mø ngue nmajuani yø hoja'ī. I nnepe ngue di nja temā hyā da dīnnbā rā Jesús ngue hīnda gue'a da mā, para ngue da zāp'u di yapa m'mefa. ²¹ Janāngue bi t'ørpa rā nt'änni nā rā hyā ja ua, bi t'ēmbi:

—Ague grā xännbate, dí pacāhe ngue gā xanho te guí mma, 'nē gā gue'a rā hyā njuantho guí xännbate. 'Nē hīngui su'a te mben'na'ī yø ja'ī. Sinoque majuanī guí xännbate'a rā hyā nne Oja ngue gdā n'yohu. ²² Damī xicje ya, ζua xanho ngue di njutṛā mēnyu āhra dast'abi, uague hīn'na? —bi 'yēmbi.

²³ Pe rā Jesús, ya padī te mbēnnbābī yø ja'ī ngue'a rā nt'änni ørpe, bi 'yēmbuya:

—ζHanja ngue guí sāmhyagahu? ²⁴ Damī 'yurcahu rā mēnyu —bi 'yēmbi—. ζTo rá hmi nā n'youi rā mēnyu ja ua ya? ζTo rá thūhu nā rā thūhu n'youi nā rā mēnyu? —bi 'yēmbi.

Mī dahya yauī rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Guehna rā dast'abi naya —bi 'yēmbi.

²⁵ Rā Jesús bi 'yēmbiyø ja'ī yauī:

—Nu'a ja ngue guí 'yøthu ya, damī unhnā rā mēnyu di tocabi rā dast'abi. Da gue Oja p'uya, damī unhnā'a te di tocabi —bi 'yēmbi.

²⁶ Ya hīmbi zā xtā ndinī ha xti guj-pa häi'a rā hyā ännbuya. Hante gue di 'yøtho'a rā hyā i dahra Jesús. Ya hīnte mambī mantho.

Bī manṇa Jesús ngue di bēnnate yø ánima.

²⁷ M'mefa p'uya, bī ma 'da yø saduceo, nuya ēmbi ngue hīndī bēnnate yø ánima. Bi 'yēmbṛā Jesús:

²⁸ —Ague grā xännbate, nup'u ja rā ley bi 'yotṛā Moisés, nt'ot'i p'u rā hyā ngue ɛna: nu'mø bi dū n'na rā n'yohu, 'nē hīndī m'muhyø basi, nu rá xisu rā ánima da zogui, nu'a rá n'yohu rā ánima gue'a di nthātui rā 'danxu'a, n'namhma ngue di m'muhyø basi tengutho 'mø xti m'muhyø basi rā ánima. ²⁹ A nuyá, xi'mø di 'bu'ī yoto mā'yohu ngue edādī ncu ya. Nu'a rā n'yohu mā da, di nthāti. Pe da 'yēhra pa da dū, 'nē hīndī m'muhyø basi. ³⁰ Janāngue nu'a rá n'yohu rā ánima m'mefa bī m'mui, go di nthātui rā 'danxu'a. Pe xquet'a da dū rā n'yohu, 'nē hīndī m'muhyø basi. ³¹ Nu'a rá hyu rá n'yohu p'uya, hōndī nthātui rā 'danxu 'mø bi dū rá n'yohu. Di siguetho di nthatṛā xisu 'mø bi dū rá ndø, astā gue'mø bi dū gā yoto mā'yohu. Gā di nthātui rā xisu, 'nē gā bi dū yø n'yohu. Pe hīmbi m'muhyø basi. ³² Rá nzegui p'uya, bi dū rā xisu. ³³ A nuyá, xi'mø rā pa danī bēnnate yø ánima ya, ζdana gue'a ya yoto

ma'yohu rā mmeti rā xisu? Porque gā bi m'mahmi.

³⁴ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nūua ja rā ximhäi, di nthatui yø xisu yø n'yohu. ³⁵ Pe nū to di tocabi rā mmen-thi ngue di ma mahets'i 'mø bi bennate yø ánima, ya hin danī nthatī. ³⁶ Porque ya hīnjonda dū, dā gohi tengutho yø anxe. Ya yø basī Oja, porque dā 'yøt'Oja ngue ma'dayo hōndi m'mai. ³⁷ Nup'u ja rā hya bi 'yotra Moisés, ja di nequi p'u ngue di bennate yø ánima. Porque nt'ot'i p'u rā hya bi man'Oja 'mø mi nya p'u bi nzø rā ndut'o, ngue bi 'yena: “Guecā drā Ojagā ngue rā Abraham. Drā Ojagā ngue rā Isaac. Drā Ojagā ngue rā Jacob”, bi 'yen'Oja. ³⁸ Ja di nequi p'uya ngue nup'u 'bu Oja, hīngui tū yø te yø ánima. Nup'u 'bu Oja, hīnjongui tū.

³⁹ Bi 'yen'i'da yø xännbate ngue rā ley p'uya:

—Majuani'a guí mma, grā xännbate —bi 'yembi.

⁴⁰ Pe ya bi zū xti sigue xta 'yörpa mi'da yø nt'änni p'uya.

Rā Jesús bi xihyø ja'i ngue rā Cristo hīngra ja'itho.

⁴¹ Mī nya rā Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Nu'a rā Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi, i mmanyø ja'i ngue dā gue'a n'na'u yø mbom'meto rā David. Nugā gā xi'ahu hanja ya, madague'a ngue rā mbom'meto rā David, pe nuna rā Cristo hīngra ja'itho nā. ⁴² Porque rā David, enna hya bi 'yorpū ja rā Salmo: “Nū-nā Oja, nū'mø mi zojbagui mā Hmū, nguna rā hya bi xifi, bi 'yembi: Dami mīcua ja mā n'yeigā ya, ⁴³ asta gue'mø ga øt'e ngue guí manda gātho'u nī nsuiui”, bi 'yembi. ⁴⁴ Ja di nequi p'uya, ngue rā David, nū'mø nnønna Cristo, nī hutī ngue rā Hmū. Janangue rā Cristo di nequi ngue hīngra ja'itho, madague'a ngue rā mbom'meto rā David.

Bi xihyø ja'i rā Jesús ngue di mfādi xanho, hīnda hyätyø xännbate ngue rā ley.

⁴⁵ Gā bi 'yøhyø ja'i rā hya bi manna Jesús ngue embyø xādi:

⁴⁶ —Dami mfāhmu xanho ya, 'yo di hä'ahu yø xännbate ngue rā ley. 'Yo guí øthu tengutho gā 'yo'u. Nūya yø n'yohu ya, di ho ngue øt'a häi yø he. Di ho ngue di respeta yø ja'i ha gui zengua p'u ja rā tåi. Nup'u ja yø nija p'uya, huantho yø nthuts'i tate xanho ngue ja hup'u. Nup'u øt'a ngo yø ja'i p'uya, xquet'a nne ngue tate txanho p'u dā mi. ⁴⁷ Nē tunnba yø ngu yø 'danxu, i häti, embi ngue di xannbi te pets'i. Nuna rā hya ga ngorpa yø dā yø ja'i p'uya, nu'mø mmat'Oja, ndø ya'atho mmat'Oja. I nne dā 'yembyø ja'i ngue yø ndøhoga n'yohu. Pe nuyá, guehya mathoguitho rā castigo dā thohya ngue gātho mi'da yø ja'i.

Rā 'danxu bi unnā mēnyu Oja.

21 Nup'u ja rā nija, hētho rā Jesús ha gā yutyø mēnyu yø mmem-meti p'u ja rā huada cu rā mēnyu ngue rā ofrenda. ² Bi nū n'na rā 'danxu ngue rā zibøhyoya, xquet'a bi gāt'i yoho yø zi xani p'u ja rā njumēnyu. ³ Bi 'yenna Jesús:

—Majuani dí xi'ahu ngue rā zibøhyoya nā rā 'danxu bi unnā mēnyu ya, pe man'natho nnu manho Oja'a rá mēnyu bi unnā, hīnda gue'u yø mēnyu mi'da yø ja'i di unī. ⁴ Porque nūya mi'da yø ja'i, yø mmemmeti ya, pe gue'a rá mēnyu xā pongui di unī. A nuna rā 'danxu, zits'u drā mēnyu mi hā. Mī ja ngue xta nzi rā mēnyu bi unī.

Bi manna Jesús ngue bá ep'u rā pa dā xotra nija.

⁵ Di c'a 'da yø ja'i te ja rā nija. I mmanyø ja'i ngue mazihotho gui nequi rā nija. Mazihotho gui nequi yø hmi yø

do n'youi. Guī nhohra nija'a tema cosa di unyø ja'i ngue nnøpa ofrenda. Rā Jesús bi 'yembi:

⁶—Ya guí nnuhu te ja rā nija ya. Pe nu-na rā nija naya, bá ep'u rā pa da xotyø ja'i na. Xøgue di nxudi, hīn hapu nmi nequi rā nija.

Bi manna Jesús te di nja hante rá nzequi yø pa.

⁷Bi t'ännbaya, bi t'embī:

—Ague grá xännbate, ¿njam'mø di nja ya yø hya guí mmanya, ngue da xotra nija yø ja'i? ¿Tema hmeya di nja'mø ya ni ma da zønna pa di nja'a te guí mmanya?

⁸Mi dahra Jesús, bi 'yembyø xädi:

—Damī mfähmu xandønho, 'yo guí nne ngue to da hyä'ahu. Porque xangu yø ja'i di n'yo ngue da 'yembyø ja'i: “Go guecä drá Cristogä ya”, da 'yembi. Xquet'a da 'yena: “Nuya, ya da guehra ora jap'u da gua'a nximhäi ya”, da 'yena. Pe 'yo sä guí ec'eihu. ⁹Nu'mø gá 'yøhmu ngue ya ja yø datunhni, ya di ndunhyø ja'i, 'yo sä guí suhu. Porque jatho ngue ya ngu'a ja ngue di nja. Pe hinga gue'u yø hmeya'u ngue rá nzequi.

¹⁰Bi sigue bi 'yembuya:

—Da nangyø nación ngue da 'yørpa rā tunhni mi'da yø nación. Da nangyø dast'abi ngue da 'yørpa rā tunhni mi'da yø dast'abi. ¹¹Janjuani ngue di 'yan'ahäi. Di nja yø thuhu, di nja yø guehi. Di nsu yø ja'i 'mø bi nu yø hmeya dá nja maya.

Bi xihyø xädi rā Jesús ngue da zä rā n'u, da ts'ui.

¹²Pe hante ngue di nja ya yø hya di xi'ahu ya, da gu'ahu yø ja'i ngue di bent'ahu, di dä'ahu p'u ja yø nija, da jo'ahu. Di ndä'ahu p'u 'buhyø dast'abi. Di ja'ahu p'u yø ja'i ngue guí ec'eigahu.

¹³Ngue ngu'a di nja'ahu, nu'mø ya gdi yahu yø ts'ut'abi, ja gui xihmu p'u rā hoga 'da'yo hya p'uya. ¹⁴Nu'mø bi ma ma bent'i'ahu, 'yo sä di tu ni mmuihu'a

rā hya ja ngue gui xihmu rā ts'ut'abi. ¹⁵Porque ga 'da'ahu rā hya, ngue gui padi te gui mmamhmu p'u 'bu'u di su'ahu. Hīnjonda zä da dācra hya ga 'da'ahu. ¹⁶A nuyá, asta ni papāse di dä'ahu. Ni n'yohuse di dä'ahu. Ni menise di dä'ahu, ni amigose di dä'ahu. Pe di m'mu'i da da tho'ahu. ¹⁷Da zu'ahu yø ja'i ndap'u bi zä ngue guí ec'eigahu. ¹⁸Pe ni xinga n'na ni xtahu di m'medi. ¹⁹Nu'mø hingui hyegahu, gue'a di n'na'ahu rā 'da'yo te'a.

²⁰Nu'mø gá nuhu ngue ya di mäs'yø soldado rā hnini Jerusalén, gui pahmu p'uya ngue n'na zihmantho da ma majuadi rā hnini. ²¹Nu'u yø mmengu p'u ja rā häi Judea, da 'dagui, di map'u ja yø xanthø. Nu'u di 'bup'u ja rā hnini Jerusalén, da 'dagui. A nu'u di 'yo rā 'befi, ya hīndi map'u ja rá hnini. ²²Porque ya bi zøhra pa di nja rā castigo. Nu te gä nt'ot'i p'u ja rā Maca Libro, da gue'a rā ora'a ngue di nja'a. ²³Hugcate yø xisu di hadyø basi'a rā pa'a, ogue di sudyø basi. Porque rā ndate di nja ua ja rā häi. Rā ndussutho rā castigo da thohyø ja'i. ²⁴Da tho yø ja'i conyø juai. Mi'da p'uya, da ts'ixa fädi, di ma rā fädi ndø yap'utho n'nanni yø häi. 'Ne nu'u yø ja'i hingyø judío p'uya, da ne'ahäi yø mmengu Jerusalén asta gue'mø da ne Oja di m'mehyø hya.

Bi manna Jesús ngue mahonda ecua ja rā ximhäi.

²⁵Di nja yø hmeya p'u ja rā hyadi, 'nep'u ja rā zana, 'nep'u ja yø sø. Nuua ja rā ximhäi p'uya, hinda badi te da 'yøtyø ja'i 'bup'u ja yø nación. Di nsu yø ja'i ngue'a gui thoni yø fanthe di ja rā jathe. ²⁶Nu'mø bi zo yø mmui yø ja'i'a te ja ngue di nja ua ja rā ximhäi, asta da güentyø ja'i ngue rā ts'u. Nu te gä bí ja maya, gä di pädi hapu thogui. ²⁷Da thandra N'yohu di 'ye mehets'i ngue da n'youi rā gui. Da hnu ngue maguese, porque

mathoguithe ja rā ts'edi. ²⁸Nū'mø ya bi mudi di nja ya yø hya ya, dami hya ra ts'edi gui juxni yah, gui hyanthu mayá. Porque ya xma nguerputho da gñ-ni Nyateh.

Bi nhyejpa ra hya n'na nza ra igo.

²⁹Mahombi hyej hman'na ra hya bi xi-hyø ja'i ra Jesús, bi 'yembi:

—Gui nuuh n'na ra za ra igo, ogue ndana bi zā ma za. ³⁰Nū'mø ya bi c'ammī ngue bi 'dogui, guí pahmu p'uya ngue ya ni ma di pat'i xanho häi. ³¹Nguna ra hya ja ngue di nja ya. Nū'mø gá nuhu ngue ya bi nja ya yø hya dí xi'ahu, dami pahmu ngue ya xma nguerputho di manda Oja ua ja ra ximhäi. ³²Nuya yø hmeya dí xi'ahu ya, dami pahmu ngue guehya di nja ya, hante ngue da du yø ja'i 'buhra pa ja p'uya. ³³Nū te bí ja maya, 'necua ja ra häi, hingui zai. Pe nuna ra hya dí mmangä, ja para zantho na.

³⁴Dami mfähmu xanho, 'yo dadi mbentui ra nts'o ni mmuihu. Manma thä'i ngue gui n'itihu, ogue hondra menyū gui ja ndummui ha gdi timhm. Porque nū'mø bi zonna pa rá nzequi, ja gui thambenihu, ya di jap'u. ³⁵Tengutho 'mø te bi zo ra 'dih, di njarbutho'a te da thogui gätho yø ja'i 'bui rá nguni nximhäi. ³⁶Gue'a ngue gdi mfähmu xandønho'a. Dami mat'Ojahū hangū ra pa, n'namhma ngue gui mpomhma ra ndate ja ngue di nja. Janangue da zā guí søhmū p'u di 'buhra N'yohu di 'yē mahets'i.

³⁷Nū'mø ra pa, i xännbate p'u ja ra nija ra Jesús. Ra xui p'uya, pa bi op'u bí ja ra nyuni ja ra mbonza ja yø olivos. ³⁸Gätho yø ja'i, xudi xudi pap'u ja ra nija ngue øxra hya mmana Jesús.

Yø nsuiui ra Jesús ya sänni ngue da hyo.

22 Ya mi ts'udra ngo ngue ra pascua, guehna ra pa ts'i ra thuhme hin-

gui n'youi ra íxi. ²Nū'u yø hmu yø mmäc-ja 'nehyø xännbate ngue ra ley, guehya ya rá ya'atho yø pa honi ha di hyo ra Jesús. Pe supi di mbøcue yø ja'i.

³Ra zithu p'uya bi yurbu ja rá mmui ra Judas Iscariote, guehna n'na n'c'e'u 'de'ma yoho yø xädi ra Jesús. ⁴Nuna ra Judas, bi ma bá nyau yø hmu yø mmäc-ja, 'nehyø n'yohu di manda p'u ja ra nija. Bá nheca hyau yø mmäcja ha di japi di dāpra Jesús. ⁵Ra ndijohya ya yø mmäc-ja 'mø dini ha di zädi. Bi xihna ra Judas ngue di unna menyū. ⁶Bi nū manho te bi sihna ra Judas ngue di t'unna menyū. Bi hyoni ha di japi ngue di dāpyø mmäcja ra Jesús, pe da gue'a ra ora ngue 'buse ra Jesús.

Yø xädi ra Jesús bi hoqui te da zi'a ra nde bi sännigo ngue ra pascua.

⁷Ya fuhra ngo guehya yø pa ts'i ra thuhme hingui n'youi ra íxi. Guehna ra pa hode'yo yø ja'i ngue sännigo, ngue di nzibde ngue ra pascua. ⁸Nuna ra Jesús bi 'yetra Bedu 'nehra Xuua, bi 'yembi:

—Ni me ya, bí hocui'a te gdá nzibdeh, ga nsännigohu ngue ra pascua —bi 'yembi.

⁹Bi 'yēn'u yø xädi p'uya:

—¿Hapu guí nne ga ma hocä'be'a te ga sihu p'uya?

¹⁰Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nū'mø gá cut'ui mbo ra hnini, gui nthēui n'na ra n'yohu ni ma rá ngu, di tu n'na xoni ra dehe. Dami tennui hapu da zoni. ¹¹Gui 'yēnui ra mmennigu p'uya: “Ra xännbate i ena: ¿Hapu ja ra cuarto ga nzibdehe ma xädi, ja ga sähe p'u ra ngo ngue ra pascua?” gui 'yēnui. ¹²Ra mmennigu p'uya da 'yut'au n'na ra dacuarto bí ja maya ra tōcangu. Ja dami hocui p'u'a te ja ngue gdá nzibdeh p'uya.

¹³Bi ma'u yoho yø xädi mi yau ra Jesús. Mi zomp'u ja ra hnini, tengutho ra hya xi manna Jesús, gue'a bi nja'a. Bi

dinna ngu tengutho xi xifi, ja bi hojpu ra nzibde ngue ra pascua p'uya.

**Rā Jesús bi zi rā nzibde
ngue rā pascua.**

¹⁴ Nu'mø mi zonna ora di nsihme p'uya, nuna rā Jesús, gātho'u 'de'ma yoho yø xādi, gā 'bup'u ja rā mēxa. ¹⁵ Rā Jesús bi 'yena:

—Hante ngue da thogui, janjuani ngue sixa mpāhā mā mmui ngue 'daua ga nsihmehu na rā ngo ngue rā pascua. ¹⁶ Porque dí xi'ahu ngue ya hinnī mantho ga nsānnigohu, astā gue'mø di nja'a te ja ngue di nja, ya gdi 'buhmu p'u ha di manda Oja p'uya.

¹⁷ Bi decra vaso p'uya ngue di ja mam-madi Oja. Bi 'yembyø xādi p'uya:

—Dami ndarpahu naya, sihu 'da'its'u.

¹⁸ Porque dí xi'ahu ngue ya hinnī mantho ga sigā rā ngui rā uva, astā gue'mø bi zonna pa di manda Oja ua ja rā ximhāi.

¹⁹ M'mefa p'uya, bi hyajman'na rā thuhme. Mi ja mammadi Oja p'uya, bi xenna thuhme, bi unyø xādi ngue da zi. Bi 'yembi:

—Nuna ya, guehna mā do'yogā naya. Nu'mø gā sihu yø pa di map'u naya, gue'a gdi benju'a ngue dadi dā mā do'yo ngue dā du connā ngue'ahu.

²⁰ Mi juadi bi nsihme p'uya, bi decra vaso, bi 'yena:

—Nuna po rā vaso ja ua ya, guehna rā hmeya naya ngue nu'mø dā tu, di nja rā ts'edi rā 'da'yo cohi øt'ahu Oja. Porque di mfamma ji connā ngue'ahu.

²¹ Nuuja ja rā mēxa dí sihmehu ya, 'bucua n'na nc'ei ngue jugatho häi, ya xa hyoni ha di japi ngue di dāgui. ²² Nu rā N'yohu bí 'ye mahets'i ja ngue da tho. Nu te xpa ts'ānnbi ngue da thogui, da thohma'a. Pe Hague ngu rā castigo da thohna rā n'yohu di dāgui.

²³ Bi mudi di n'yānni n'na ngu n'na p'uya te'o'a ja ngue di dā rā Jesús.

**Di ntør'mahya yø xādi rā Jesús
ndana ja ngue di m'met'o.**

²⁴ Bi mudi bi njun'mahya yø xādi rā Jesús ngue nne di m'met'o n'na ngu n'na.

²⁵ Pe rā Jesús bi 'yembi:

—Nup'u ja yø nación, i 'buhyø dast'abi ngue di manda p'u ja yø häi. Nu'a rā ts'ut'abi di manda yø ja'i p'uya, i enyø ja'i ngue xanho te ørpabi rā ts'ut'abi. ²⁶ Pe nu'ahu, 'yo guí nne guí mandathohu yø ja'i. Nu rā ja'i nne ngue xta nhets'i rá cargo da mēfi, guehna rā ja'i jatho ngue di mpefi da máxyø mmic'eiuu na. Nu'a da ne di m'met'o ngue gātho yø amigo, guehna jatho da gohi ngue ni mēfithohu na. ²⁷ Porque nuyá, ndana gue'a nt'embi mā daya, gue'a hup'u ja rā mēxa mā da, ua gue gue'a 'uite mā da? Uanguí hup'u ja rā mēxa'a mā da. A nuyá, dí 'bucā ua ha guí 'buhmu ya, pe hin dadi mandathogā. Sinoque dadi mpefi.

²⁸ A nuyá, gue'ahu xta n'yohu mente yø pa xta ságā rā n'u. ²⁹ Mā Papá bá exqui ngue ga manda gātho yø ja'i. Nugā xquet'a dí exahu ya ngue ³⁰ nup'u dadi mandagā, 'dap'u ga mmihmu p'u ja rā mēxa ga nsihmehu. Guí mmihmu p'u ja yø nthuts'i ngue guí mandahu'u 'de'ma yo'bui yø ja'i Israel.

**I pahra Jesús ngue
da zop'u m'mefa rā Bedu.**

³¹ Nuna rā Jesús bi 'yembra Bedu:

—Ague Bedu, nu'a rā zithu, äpra nt'edi Oja ngue da hyoni ha di japi ngue guí hyegahu p'u. ³² Pe xquet'a dí äpra mate Oja connā ngue'e ngue hingui 'behni nt'ec'ei. Pe nu'i mø bi n'yo ni mmui'a te guí øt'e, dami hatra ts'edi ni cu.

³³ Rā Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Ague grā Hmu, nugā xquet'a dí 'bui madague'a 'da gdā me fādi, ogue astā 'dap'u ga tuui —bi 'yembi.

³⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yembra Bedu:

—Ague Bedu, nūgā dí xi'i, nū'mø tobe hīndī mahra ōni, ya xqui cōnga nhyundi, guí mma ngue hīnguí paquí —bi 'yēmbi.

**Ya bi zōnnā ora dā
ma mā'ūnī rā Jesús.**

³⁵ Bi 'yānyø xādi rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Xi'mø mā xi'āhū ngue hīnte gui hyaxhū p'ū gā mähā, xīngā buxa, nī xīngā nĵūmenyu, 'nē hīnguí cux mī'da nī thīxfanīhū, ŷua ja temā cosa gā 'behmū?

Bi 'yēmbiyø xādi p'ūya:

—Hīn'nā, hīnte bi 'mēdi.

³⁶ Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—A nuyá, nū to ja rá buxa, dā gats'i. Dā gaxrá nĵūmenyu. Nū to hīn'yū rá juai, dā mā rá pahni ngue dā dān'a n'na rá juai. ³⁷ Porque dí xi'āhū ngue jatho ngue gā thocā'a te nt'ot'i p'ū ja rā Maça Libro ngue gna: “Dā tho tengutho n'na rá ts'oc'ēi”, i gna. Porque nū'a te nt'ot'i ngue gā thocā, jatho ngue dī njahmā'a.

³⁸ Nū'ū yø xādi p'ūya, bi 'yēmbi:

—Ague grā Hmū, ja ua yoho yø juai.

Mī dahra Jesús, bi 'yēna:

—Co nū'a 'mø —bi 'yēmbi.

**Rā Jesús bi mat'Oja p'ū ja rā
xequi nī hū ngue Getsemanī.**

³⁹ Nūp'ū bí ja rā nyunī māmbi o'a m'met'o rā Jesús ja rā mbonza ja yø olivos, ja i map'ū rā Jesús, bi mähā yø xādi. ⁴⁰ Mī zōmp'ū ha ja ngue dā zōmp'ūya, bi 'yēmbiyø xādi:

—Damī mat'Ojahū ya. Nū'mø hīngā mat'Ojahū, nthāmbenītho hīnda gue'a gui 'yøthu.

⁴¹ Bi thohmīts'ū nī nguēp'ū rā Jesús. Nūp'ū bi zōni, tengu gā yap'ū dā zōn'a n'na rā do 'mø bi t'ei. Bi ndantyøhmū p'ūya ngue dā mat'Oja. ⁴² Bi 'yēna:

—Ague mā Papá'i, nū'mø guí nnu manho, damī yanguí ngue'a rā ndate ja ngue gā thocā. Pē hīngā nū'a go gā sānnā gue'a dī nja'a, sinoque nū te guí sānni, gue'a dī nja'a —bi 'yēna.

⁴³ Bi nū p'ūya ngue bi zø'a n'na rā anxē bí 'yē mahets'i, di hatra ts'edi. ⁴⁴ Nū'a gā ndār'mā n'ū rá mmūi'a te ja ngue dā thogui, man'na ngue rá mmūi gā mmat'Oja. Nū'ū yø xānthe i ja, i 'yuguí so hāi, tengutho 'mø pōnna ji p'ū ja n'na rā ts'et'i.

⁴⁵ Mī juadi bi mat'Oja p'ūya, bi nan-guí, bi map'ū bí 'būhyø xādi. Nū'ū yø xādi p'ūya, ya mī āhā, bi dapra t'āhā ngue rā dūmmūi. ⁴⁶ Bi 'yēmbūya:

—ŷHanja ngue guí āhmi? Damī nan-guí, guí mmat'Ojahū. Nū'mø hīngā mat'Ojahū, nthāmbenītho hīnda gue'a gui 'yøthu.

Ya bi mbentra Jesús.

⁴⁷ Mēnte yaui yø xādi rā Jesús, bi zøh-nā rā Judas nī zi xāngu yø ja'i. Guehna n'na nc'ei ya 'de'mā yoho yø xādi rā Jesús. Bi guat'i ngue bi zengua p'ū 'bāhra Jesús, bi zūrpa rá hmi p'ūya. ⁴⁸ Nūnā rā Jesús bi 'yēmbi:

—Ague Judas, con n'na rā beso guí dā rā N'yohū bí 'yē mahets'i ya'mø.

⁴⁹ Yø amigo rā Jesús mī nū te bi nja, bi 'yēmbūya:

—Ague grā Hmū, ŷua guí nne gā japhū rā juai? —bi 'yēmbi.

⁵⁰ Bi gūxrá juai n'na nc'ei rá xādi rā Jesús. Bi zennbābi rá 'yēhē rā 'bet'o mmācja, bi hyejpa rá gū ngue rá n'yēi.

⁵¹ Pē rā Jesús bi 'yēmbi:

—Damī hyegui, 'yo gādī japhū —bi 'yēmbi.

Nūnā rā Jesús bi dārpa rá gū nā bi thejpa rá gū ngue bi 'yøthe. ⁵² Nūya yø hmū yø mmācja, 'nēhyø policia fāhra nī-ja, 'nēhyø n'yohū 'bet'o p'ū ja rā nija, gā nī 'yēhra nzite. Rā Jesús bi 'yēmbi:

—ŷUa guí emhmū ngue drā begā, ngue guí cūhū yø juai 'nē guí cūhū yø za ngue gui benngahū? ⁵³ Conque n'na pa ngu n'na pa nmi xānnbā rā hyā yø ja'i p'ū ja rā nija. Uanguí xtā nzā ja xqui benngahū

p'u. Pe ya guehna rá ora guí 'yohu naya, ngue nu'mò rá 'bexui i ja rá páhä rá zithu.

**Bi manna Bedu ngue
hinguí padí te'o rá Jesús.**

⁵⁴ Ya bi bentyø ja'i rá Jesús. Bi zixpu ja rá ngu rá 'bet'o mmäcja. Pe rá Bedu, ni 'befa ya'atho p'u ni ma yø ja'i ni zi rá Jesús. ⁵⁵ Nup'u made rá dathi, bi t'u'a n'na rá sibi ngue bi mihyø ja'i di nhat'i. Xquet'a 'nehra Bedu bi mi ngue di nhat'i. ⁵⁶ Nuna n'na rá xisu ngue rá guni p'u ja rá ngu, mi nu rá Bedu ngue hup'u ja rá sibi. Bi za di hetí p'uya, bi 'yembi:

—Nuna rá n'yohu 'bucua, xquet'a rá n'youi rá Jesús.

⁵⁷ Pe mi dahra Bedu, bi 'yena:

—Hin'na cuø, hinda pacä na rá n'yohu guí mmana.

⁵⁸ Mi tho man'na ts'uquits'u p'uya, hombi nu man'na nc'ei p'u mi hura Bedu, bi 'yembi:

—Nu'i, xquet'a ni n'youi'u tenna Jesús.

Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yena:

—Hin'na n'yø, hinga 'necä.

⁵⁹ Mi tho hman'na ora m'mefa p'uya, man'na nc'ei ngut'a bi ma, bi 'yembi:

—Majuani ngue nuna rá n'yohu 'bucua, rá n'youi rá Jesús, porque di nequi ngue rá mmengu Galilea na.

⁶⁰ Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yena:

—Ague n'yø, hinda pacä tema hya guí nne gui xicya.

Nu'a rá ora'a p'uya, tobe hin mani juadi mmana Bedu'a te mma, bi mmahra øni p'uya. ⁶¹ Bi 'bätra Jesús ngue bi hyannu bi hura Bedu. Rá Bedu p'uya, bi zo rá mmui na rá hya xi xihra Jesús ngue xi 'yembi: “Tobe hinda mahra øni, ya xqui cønga nhyundi, guí mma ngue hinguí paqui”, xi 'yembi. ⁶² Rá Bedu p'uya, asta rá zondummi bi bøn'athi.

Rá Jesús rá n'yemahya yø ja'i.

⁶³ Nu'u yø n'yohu fähra Jesús, i thenni 'ne i pe'mi. ⁶⁴ Bi gorpa yø dä conna ulu, bi me'mi, bi 'yembi:

—Dami pahya te'o bi mep'a'i ya —bi 'yembi.

⁶⁵ Xangu mi'da yø hya xifi ngue ga ndenni.

Ya bí 'bup'u ja rá dajunta rá Jesús.

⁶⁶ Mi necahäi p'uya, bi mpeti gätho yø n'yohu di manda p'u ja rá nija, conyø hmu yø mmäcja, conyø xänbäte ngue rá ley. Rá dajunta bi nja, ja bi ts'ixpu rá Jesús ngue dá t'ørpa rá nt'anni, bi t'embi:

⁶⁷ —Dami xicje ya ngue'mø gue'e grä Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi, ogue hin'na. ¿Te guí mmana rá hya naya?

Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nu'mø ga xi'ahu ngue guecä, hinguí 'yec'eigahu. ⁶⁸ Nu'mø xinga øt'ahu n'na rá nt'anni p'uya, xquet'a hinguí nne guí mmamhmu'a te ga än'nahu. 'Ne hinguí nne gui thøgahu p'uya. ⁶⁹ Ya ni ma dá zønna ora ya, ngue rá N'yohu bí 'yembi mahets'i dani mmip'u ja rá n'yei Oja nu-na jase rá ts'edi.

⁷⁰ Gätho yø ja'i p'uya bi 'yembi:

—¿Ua guí ena ngue gue'e rá Ts'unt'u'i Oja 'mø?

Mi dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Ahá, go guecä tengutho guí mmamhmu.

⁷¹ Di n'yembyø ja'i p'uya:

—¿Teni 'be'a man'na ma testigo ga nnehu ya'mø? Ya dá øsheu rá hya pøn-ná ne ya.

Bi ts'ixpu 'buhra Pilato rá Jesús.

23 Gä bi nangyø ja'i p'uya, bi zixpu 'buhra Pilato rá Jesús. ² Bi mahyø ja'i ngue di yapra Jesús, enyø ja'i:

—Dí tinnbähe n'na rá hya na rá n'yohu 'bucua, ngue di ts'onnbä yø mmui yø ja'i. I embi ngue hinguí ja ngue di unyø

ja'i'a rā mēnyū āhrā dast'abi 'bu'a Roma. Xquet'a i mma ngue guehna rā Cristo na, i nne da mā ngue n'na rā dast'abi.

³ Rā Pilato bi 'yānna Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Ua gue'e rá dast'abi'i yø judío?

Mi dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Ahá, go guecā tengutho rā hya guí mmanya —bi 'yēmbi.

⁴ Rā Pilato bi 'yēmbiyø hmu yø mmäcja, da guehmi'da yø ja'i:

—Hin tema ts'oqui dí tinnbā na rā n'yohu 'bucua —bi 'yēmbi.

⁵ Pē yø ja'i mahømbi 'yēna:

—Nuna rā hya xännbate p'u ja rā häi Judea na, di ts'onyø ja'i na rā hya na. Bi fu'a Galilea xännbate rā hya, astā søcua ya.

Bi ts'ixpu 'buhra Herodes rā Jesús.

⁶ Mi 'yøhra Pilato na rā hya mmanyø ja'i, bi 'yännbūya ngue'mø rā mmengu p'u Galilea na rā Jesús. ⁷ Nu'mø mi xi p'uya ngue ja rā mmengu p'u, bi mennba na rā Herodes mi ndast'abi p'u Galilea. Porque rā Herodes, nu'u yø pa'u, mi 'bup'u Jerusalén. ⁸ Rā Herodes, nu'mø mi nu rā Jesús, emmei di johya. Porque ya rá ya'atho yø pa i nne da nu, ngue øde te mmanyø ja'i t'ēmbi øtra Jesús. Mi tømi ngue da nurpi tema milagro da 'yøt'e. ⁹ Xangu yø nt'änni bi 'yørpe, pē rā Jesús hinte gā ndatho. ¹⁰ Xquet'a 'bup'u yø hmu yø mmäcja 'nehyø xännbate ngue rā ley. Di yapī hin'yu p'u rá nzegui. ¹¹ Nuna rā Herodes co 'nehyø soldado xquet'a himbi nu manho rā Jesús. I thentho, bi hetā n'na rá he mazihotho tengutho rá he n'na rā dast'abi. Rā Herodes mahømbi menhna Jesús, i map'u 'buhra Pilato. ¹² Madague'a mađi nsuhmi m'met'o rā Pilato rā Herodes, pē bi n'amigo m'mefa.

Ya nts'änni ngue da tho rā Jesús.

¹³ Nuna rā Pilato bi peti gātho yø hmu yø mmäcja, gātho yø ts'ut'abi, gātho mi'da yø ja'i. ¹⁴ Bi 'yēmbi:

—Ya guá singahu ua na rā n'yohu 'bucua. Guí emhma ngue di ts'onyø ja'i. Pē ni hmi ni dāhu hapu dí änni, 'ne guí nnuhu ngue hin tema ts'oqui dí tinnbabi ngue'a te gni yaphu. ¹⁵ Ni xinga guehra Herodes ngue xtabā ndinnbā rá ts'oqui, porque bi costho hømbi 'yēcua. Ja guí nnuhu p'uya ngue hin tema hya di nequi para ngue da t'ēmbi ja te rāngue'a ngue da tho. ¹⁶ Nugā gā manda ngue da 'bei, pē gā thøgue.

¹⁷ Rā Pilato i ja ngue da 'yøt'e te rā costumbre ja yø ja'i, nu'mø rā ngo ngue rā pascua, pa mathøgue n'na rā ofādi. ¹⁸ Gātho yø ja'i p'uya, bi muhra mafi, i ena:

—Nuna rā Jesús da tho na. Go dami thøhra Barrabás.

¹⁹ Pē nuna rā Barrabás, guehna n'na nc'ei mi ofādi ngue rā 'yøt'i sui, 'ne rā hyote p'u ja rā hnini. ²⁰ Rā Pilato hømbi xihyø ja'i ngue da zā di thøhra Jesús. ²¹ Pē yø ja'i p'uya, man'na nts'edi gā mafi, i ena:

—Da guatra pont'i. Da guatra pont'i rā Jesús.

²² Rá hyu ndi p'uya, bi 'yēnna Pilato:

—¿Pē tema nts'o xa 'yø'na p'uya? Nugā hin tema ts'oqui di tinnbi ngue da t'ēmbi da tho. Nugā gā manda da 'bei, pē gā thøgue.

²³ Pē yø ja'i hingui säya ngue mafi, ädi ngue da ma macuati rā pont'i rā Jesús. Nu'a gā mahyø ja'i co 'ne'u yø hmu yø mmäcja, bi nja'a te ädi. ²⁴ Rā Pilato p'uya bi zänni ngue di nja'a te mmanyø ja'i. ²⁵ Bi ma mathøgue na rā Barrabás xi manyø ja'i ngue di nthøgue. Guehna xi jot'i ngue rā 'yøt'i sui 'nehra hyote na. Go bi ndā na rā Jesús, i hnepe ngue da tho p'uya.

Ya cuatra pont'i rā Jesús.

²⁶ Nu'mø mi ts'ixra Jesús ngue da tho, bi nthēui p'u ja rā 'yu n'na rā n'yohu xpi 'yehra 'befi ni hu ngue rā Simu, rā mmen-

gu Cirene. Go bi njapi bi duxra pont'i na p'uya, ni 'befatho p'u ni ma ra Jesús.

²⁷Pe xangu yø ja'i bi denni. I ma'a nts'onj yø xisu, tu yø mmui ngue te da thohra Jesús. ²⁸Pe bi hyetyø ja'i ra Jesús, bi 'yembi:

—Ague gyø xisu guí 'buhmu ua Jerusalén, 'yo guí zomhmu conná ngueque. Sinoque dami nzoni ngue conná ngue'ahú 'nē conná nguehni basihú. ²⁹Porque da 'yehyø pa gui 'yemhmu: Xanho 'bui te'o hinjo'o yø basi, ogue himbi hya yø basi, ogue himbi sutate. ³⁰Yø ja'i p'uya da 'yembyø t'øhø: “Bá tãgui, gui soxcahe”. Da 'yembyø nyuni: “Dami cogbahe”, da 'yembi. ³¹A nuya ngue hinte gadi uphú'a gadi umhmu ya, hague ngu ra n'u da tho'a ja rá ts'oqui 'mø.

³²Xquet'a ni tsi yoho yø ts'oc'ei ngue 'dap'u da duui ra Jesús. ³³Mi zømp'u ja ra nyuni gui hutyo ja'i ngue ra Njuyaxhmu, ja bi ma macuati p'u ra pont'i ra Jesús. 'Nē'u yoho yø ts'oc'ei bi ma macuati ra pont'i, n'na rá n'yei, n'na rá gaha i gohi. ³⁴Nu'mø ema cuati ra pont'i ra Jesús, bi 'yena:

—Ma Papá'i, dami punnba yø ja'i 'bucua, porque nuya hingui padí te øtya —bi 'yena.

Yø soldado p'uya bi ma ra taha ngue to xta ra taha, gue'a da gaca n'na xequi rá he ra Jesús. ³⁵Yø ja'i 'bäp'u p'uya, i hētho. Nu'u yø judío 'bet'o, i thenthø'u, i ena:

—Mi mmannu ra n'yohu ngue da yanyø ja'i. Pe di nyanse ya, ngue'mø majuaní ngue guehna rá thanhni Oja nu-na t'embi ra Cristo.

³⁶Yø soldado p'uya, xquet'a thenni. Bi guat'i ngue bi unna vino xa n'ixi da zi. ³⁷Bi t'embya:

—Nu'mø gue'e rá dast'abi'i yø judío, dami nyanse ya'mø.

³⁸Nup'u ja rá ya ra pont'i, bi t'ot'a n'na ra letrero ngue ena: “Nuna ra n'yohu

'bucua, guehna rá dast'abi yø judío na”. Ra letrero p'uya, nt'ot'i conná hya ngue ra griego, ra latín, ra ebreo.

³⁹Nuna n'na ra ts'oc'ei ya cuarbu ja ra pont'i p'uya, xquet'a thenni, bi 'yembi:

—Nu'mø gue'e grá Cristo, dami nyanse ya'mø. 'Nēcä'be gui nyan'be p'uya.

⁴⁰Nu'a man'na nc'ei ra ts'oc'ei bi 'yem-brá amigo di yahni:

—Nu'i ni xingui su Oja, conque ya guí tup'u ja ra pont'i ya. ⁴¹Nugüi ja te rángue'a ngue dí säui ra n'u, porque di jutui'a te xta øt'ui. Ya ni 'yup'u'a te dí thohmi. Pe nuna ra n'yohu 'bucua, hin temá nts'o xa 'yø'na.

⁴²Bi 'yen'a m'mefa p'uya:

—Ague Jesús, nu'mø ra pa gui søhø ngue gui manda ua, gui mbengui.

⁴³Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Majuani dí xi'i, nuya ya ga m'muhmi p'u mahets'i ya.

Ya bi du ra Jesús.

⁴⁴Comma huxyadi, bi mudi bi m'mexui gä ra ximhäi asta hyu nde.

⁴⁵Ra hyadi bi m'mexui. Nu'a ra ulu mi zup'u ja ra goxthi nija bi hyehmade i gai ngue bi xet'i. ⁴⁶Bi 'yen'a n'na rá hmafi ra Jesús, bi 'yena:

—Ague ma Papá'i, dadi fät'a'i ma tegä ya —bi 'yena.

Høntho bi man'a p'uya, 'bexpi du. ⁴⁷N'na ra capita ngue ra mmengu Roma bi nu te bi nja, bi 'yespabi Oja p'uya, bi 'yena:

—Majuani ngue nuna ra n'yohu 'bucua, hin'yu rá ts'oqui na.

⁴⁸Gä bi nu yø ja'i mi 'bäp'u te bi nja. Bi ma yø ja'i p'uya, pe petyø tiya ngue tu yø mmui. ⁴⁹Gäthø'u yø mpadiui ra Jesús, conyø xisu bá nexa Galilea ngue tenni ha ni ma, yap'utho bi 'bäi, gä hantho te bi nja.

Ya bi ma nt'ägui rā Jesús.

⁵⁰ Mī 'bū'a n'na rā hoga n'yohu ni hu ngue rā José, mī øt'e te gā mmamp'u ja rā ley, rā mmengu p'u ja rā hnini Arimatea ja rā häi Judea. 'Nehna di manda p'u ja rā nija na. ⁵¹ Xquet'a 'nehna mī tømī ngue di manda ua Oja. Janangue hingui 'bui ngue rā acuerdo'a te rā hya bi ts'ännbu ha bi mpeti yø ja'i. ⁵² Nuna rā n'yohu na, bi ma bá nyai rā Pilato, bi 'yāpra nt'edi ngue da hyajpu ja rā pont'i rā Jesús. ⁵³ Mī hyajpu ja rā pont'i p'uya, bi 'uennabi rá do'yo rā Jesús co n'na rā sávana ngue rā hoga ulu. Bi hyaxpu ja rā panteón xi ma nt'a'mi p'u bí ja n'na rā 'bido ngue bá ägui. Nuna rā panteón, hinjongui o. ⁵⁴ Nde mbēhi'a rā pa'a, ya da yutra pa ngue rā ts'äya.

⁵⁵ Nu'u yø xisu bá nexa Galilea ngue bá n'youi rā Jesús, bi ma bá nu rā n'yägui. Bi nu ha bi t'ägui. ⁵⁶ Mī zøp'u ja rā ngu ya yø xisu, bi hocyø 'yēthi mazihotho gā yuni ngue da goxra ánima. Bi nsäya'a rā pa ngue rā ts'äya p'uya, porque gue'a di manda rá ley Oja'a.

Ya bi bennate rā Jesús.

24 Mī hyaxa rā pa ndomingo, zi xuditho bi ma mahøn'a yø xisu p'u bí o rā Jesús. Bi hyaxyø 'yēthi xi hoqui. Bi mähä mi'da yø xisu. ² Mī zømp'uya, bi dini ngue ya n'nanni 'benna do mi nnopa nju'mi rā panteón. ³ Bi yut'ambo p'uya, pe ya himbi dimp'u rā Jesús. ⁴ Bi nsu p'uya, hingui padi te da 'yøt'e. Mī nu p'uya, 'bäp'u yoho yø anxe di yoxni yø he. ⁵ I hemtho häi'u yø xisu ngue emmei su. Yø anxe p'uya, bi 'yembi:

—¿Hanja ngue guí homhmü ua mant'ägui'a ya 'bui? ⁶ Ya hinjo'o ua, ya xa bennate. Damī bēhmü rā hya bi xi'ahu 'mø tobe mambi 'buta Galilea. ⁷ Conque bi ma ngue rā N'yohu bí 'yē mahets'i, mi ja ngue da ma madäpi yø

ja'i ja yø ts'oqui ngue di cuatra pont'i. Rá hyu pa p'uya, di bennate.

⁸ Nu'u yø xisu p'uya, bi zo yø mmui na rā hya xi man'a m'met'o rā Jesús. ⁹ Nuya yø xisu 'mø mambá pengbu ja rā panteón, nu'a te bá nu, bi xi'u 'de'ma'da nc'ei yø xädi rā Jesús. Bi xifi gätho mi'da yø ja'i. ¹⁰ Nuya yø xisu bi hyaspabi rā hya ya yø xädi rā Jesús, guehna rā Maya Magdalena, 'nehra Juana, 'nehra Maya rá mamá rā Jacobo, 'ne hmi'da yø xisu p'uya. ¹¹ Pe nuya bi thaspa rā hya p'uya, hingui ec'eitho te mmanya yø xisu. Sinoque entho: "Hantho loco ya yø xisu", gue emma entho.

¹² Pe rā Bedu bi bøn'athi, bi ma n'nahmantho p'u bí ja rā panteón. Mī zømp'uya, bi hyet'ambo. Bi nu ngue ya n'nanni 'bonna ulu mant'e rā Jesús. Bi mengbu ha säya p'uya, pe di 'yøtho hanja'a te xi nja.

Bi ntimmī p'u ja rā 'yu yoho yø xädi rā Jesús ngue manī map'u ja rā hnini Emaús.

¹³ Nu'a rā pa'a p'uya, yoho yø xädi rā Jesús manī map'u ja rā hnini Emaús. Nuna rā hnini na, di nsocui Jerusalén como 'de'ma'da kilómetro. ¹⁴ Mente 'yo, mente di c'a'a te xi nja. ¹⁵ Nuna rā Jesús mi zä mi zudi, ya 'dap'u ni n'yo. ¹⁶ Madague'a ngue heti, pe ena te corpatho yø dá ngue hinda badi te'o na rā Jesús. ¹⁷ Rā Jesús bi 'yännbaya, bi 'yembi:

—¿Teni 'be'a ma hya gadi nxihmi mente guí 'youi ua ja rā 'yu n'yø? Nup'u nnä bengä, ena gue tu ni mmuiui.

¹⁸ Nuna n'na nc'ei ni hu ngue rā Cleofas bi 'yembi:

—Gätho yø ja'i bá 'yo Jerusalén, gä padi te bi nja mantenni pa. 'Nē go gui 'yena ngue hingui pahya.

¹⁹ Mī dahra Jesús, bi 'yemp'u yai:

—¿Tema hya n'yø?

Nu'u ts'o p'uya, bi 'yena:

—Xigue rā Jesús nuna rā mmengu Nazaret. Guehna n'na rā n'yohu ngue rá pōngahya Oja, di nequi ngue ja rá ts'edi ngue bi 'yøtyø milagro, 'ne ja rá ts'edi ngue rā hya bi ma. Porque bi nu manho Oja te bi 'yøt'e, da guehyø ja'i bi nu manho te bi 'yøt'e. ²⁰ Dī mmangä'be ngue nu'u yø hmu yø mmäcja, da gue'u ma hmu'u di manda p'u ja rā nija, bi dā rā Jesús. Bi zixpu ja rā ts'at'abi, ja bā ts'ännbu ngue da dup'u ja rā pont'i. ²¹ Pe nugähe nmi engähe ngue nuna rā n'yohu na, guehna xta nyanyø judío na. A nuyá, ya mangunde bi nja na rā hya dí xi'a'be ya. ²² Nu'u 'da yø xisu 'da'igu ma nt'ec'e'ihe, xā pijthogähe. Porque xā mma mxuditho p'u mambí o rā ánima. ²³ Pe ya hinjonxpa ndini ngue di op'u. Xpa mmengbua, xā xicje ngue xi nu yø anxe. A nu'u yø anxe p'uya, i mma ngue ya 'buhna rā Jesús. ²⁴ Bexque'a p'uya, nu'u 'da ma n'yohe xā mmap'u mambí o rā ánima, pe xā ndini tengutho rā hya xā mmanyø xisu. Pe rā Jesús ya hinxā hnu na 'na.

²⁵ Nuna rā Jesús bi 'yembi:

—¿Ua hingui ts'u di 'yo ni mmuihu'a te rā hya i ja? ¿Ua hinjam'mø guí øhmu para ngue guí 'yec'e'ihu'a te gā rā hya bi manyø pōngahya Oja? ²⁶ ¿Ua hingui pahmu ngue rā Cristo mi ja ngue dā zā rā n'u hante ngue di ndast'abi ngue di mandā ua?

²⁷ Ya bi dū'mi bi xifi gätho'u yø hya nt'ot'i p'u ja rā Maca Libro ngue'a te guí c'a rā Jesús. Bi dunnbabi'a te mmamp'u ja yø libro bi 'yotra Moisés. Bi sigue bi xi mi'da yø hya te gā nt'ot'i p'u ja yø libro bi 'yotyø pōngahya Oja.

²⁸ Nu'mø mi zomp'u ja rā hnini mani ma p'uya, rā Jesús bi 'yøt'e ngue ena xø nne dā thogui. ²⁹ Pe nu'u yø n'yohu p'uya, bi japi ngue di nsäya, bi 'yembi:

—Ma 'daua gā nsäyah. Guí nnu ngue ya bi nde. Ya ni ma dā dāhra nxui.

Bi yut'ambo rā ngu rā Jesús ngue di nsäya. ³⁰ Mi mip'u ja rā mexa p'uya ngue di nsihme. Bi hyacra thuhme, bi ja mam-madi Oja. Bi xemp'uya, bi un'nu hup'u ja rā mexa. ³¹ Nu'a rā ora'a p'uya, bi xohyø n'yomfeni ngue bi bad'i te'o. Pe 'bexpi m'erputho rā Jesús. ³² Di n'yembi n'na ngu n'na p'uya:

—Pe uangui hurca mā mmuiui mente darā yahū gā rā 'yu, 'ne bi xicui temā hya nt'ot'i p'u ja rā Maca Libro.

³³ Ya hinte mambi dō'mi. Bi mengui 'bexque'a, i ma Jerusalén. Bi dini ngue ya xi mpeti'u 'de'ma'da yø xädi rā Jesús co 'ne'u mi'da yø n'yohu. ³⁴ A nuya xi mpeti p'uya, bi 'yembya ja bi zøhø:

—Majuani xā bennate rā Hmu n'yø. Ya xā nnu rā Bedu.

³⁵ A nuya ja bi zø p'uya, xquet'a bi mā te xi thop'u ja rā 'yu. Bi mā ngue hingui pad'i te'o nā rā Jesús mente yau, bi bad'i, ja gue'mø mi xenna thuhme.

Ya bi zomp'u 'buhyø xädi rā Jesús.

³⁶ Mente tobe di yahnitho'u yo nc'e'i, ngue mma te xi nu, mi dambeni p'uya, ya 'bäp'u made rā Jesús. Bi zengua p'uya, bi 'yembi:

—Dā hyu ni mmuihu ya —bi 'yembi.

³⁷ A nu'u yø xädi p'uya, di fetyø mmui ngue su. I ena ngue rā 'yø'a het'i. ³⁸ Pe rā Jesús bi 'yembi:

—¿Hanja ngue guí suhu? ¿Hanja ngue guí emhmu ngue himma juani dí 'bucä ua? ³⁹ Dami nurcahu mā 'ye 'nehma gua. Guí nnuhu ngue xquethocä. Dami thänju n'namhma guí nnuhu ngue guecä. A nu'a rā 'yø, rā ndahitho'a, hin'yu rá do'yo'a. Pe nugä guí nnuhu ngue drā ja'i.

⁴⁰ Mi juadi bi xi'a ngu'a p'uya, bi 'yutyø 'ye 'nehyø gua ha bi me yø clavo. ⁴¹ Pe nu'u yø xädi hinga e'ec'e'i xanho, ngue'a guí johya 'ne ena sudyø n'yomfeni. Pe rā Jesús bi 'yembi:

—¿Ua hingui ts'u ua te gā sigä ts'u? —bi 'yembi.

⁴²Bi unna n'na xequi rā huā ngue nthaxi p'uya, 'nē bi unna n'na mhme rā t'afi t'asa. ⁴³Bi hyamp'uya, yø hmi yø dä yø xädi p'u ha bi zi. ⁴⁴Bi 'yembuya:

—Nuna te dá thocä ya, guehna rā hya ya xtá xi'ahu m'met'o na. Ya xtá xi'ahu ngue mi jatho di nja'a te nt'ot'i p'u ja rā Maça Libro. Porque rā Moisés co 'nē'u mi'da yø pøngahya Oja, bi 'yot'a te ja ngue ga thocä, xquet'a ngu'a mmamp'u ja yø Salmo.

⁴⁵Bi xojpa yø n'yomfeni p'uya, ngue da dini te mmamp'u ja rā Maça Libro. ⁴⁶Bi 'yembuya:

—Ya ngu'a nt'ot'i ngue rā Cristo i ja ngue da tho. Rā hyu pa p'uya, di bennate p'u da nt'ägui. ⁴⁷Guehna rā hya da thaspabi yø ja'i 'bui ndap'u bi zä yø nación, conná nt'ēdi rā Jesús, nu to da hyep'u rā

nts'o ga 'yo, di punnbabi yø ts'oqui. Pe rá muditho da manna hya p'u Jerusalén. ⁴⁸Nuyá, go gui xihmu yø ja'i na te gá nuhu dá thocä ya. ⁴⁹Nuna rā hya bi yat'ahu ma Papágä, ga ma penhnä naya. Pe 'yogui 'uehmu ua ja rā hnini Jerusalén asta gue'mø bi n'na'ahu rā ts'edi di 'yē mahets'i, ya gui mmähä p'uya.

Bi ma mēhets'i rā Jesús.

⁵⁰Bi gujpu mi 'buhyø xädi rā Jesús, i map'u jonna hnini Betania. Bi macyø 'ye p'uya ngue di japi. ⁵¹Mente di japuya, hetho ha i nangui, bi ma mahets'i. ⁵²Mi juadi bi danne'u yø xädi, bi mengui, i ma Jerusalén. Janjuani ngue di johya. ⁵³N'na pa ngu n'na pa, i pa nija ngue badi ja mammad i Oja.

Rá Xuua

*Nana rá Xuua, ja ua yø hya bi 'yo't'i
ngue te bi 'yøtra rá Jesucristo.*

Rá Ts'unt'u Oja øt'e ngue fadi hanja Oja.

1 Nuna rá Ts'unt'u Oja guehna øt'e
ngue fadi hanja Oja na. Ya mi 'bu'mø
mi nhohra ximhäi. 'Dap'u 'buhmi Oja, pe
'nehna Oja na. ²Hante gue di nhohra
ximhäi, ya rá 'nyoui Oja. ³Go bi ho-
qui gätho yø cosa ja na, tengutho bá ne
Oja gue bi nja. Nu hangu yø cosa ja
ya, hin'yu n'na rá cosa gue hinxti ho-
qui. ⁴Nuna go badi unna 'da'yo te na.
Guehna xojpa yø mmui yø ja'i gue da
badi ndana majuaní. Nuna badi unna
'da'yo te, tengutho n'na rá nyot'i gue
xojpa yø mmui yø ja'i. ⁵Nu rá nyot'i di
yorbu ja rá 'bexui, pe hingui hätra 'bexui
di 'berpabi'a gui yot'i.

⁶Nuna Oja, bi menhna n'na rá n'yohu
ni hu gue rá Xuua. ⁷Bi menhni gue
da xihyø ja'i te'o na da xojpa yø mmui
yø ja'i. I nnepe gue guehna da 'yec'ei
gätho yø ja'i na. ⁸Nuna rá Xuua, hinga
guehna ja gue da xojpa yø mmui yø ja'i
na. Sinoque bi 'benhni gue da xihyø ja'i
ndana da xojpa yø mmui yø ja'i. ⁹Nuna
bi zocua ja rá ximhäi, guehna majuaní
ngue xojpa yø mmui gätho yø ja'i na.

¹⁰Nuna rá Ts'unt'u Oja bi m'mucua ja
rá ximhäi. Madague'a gue go bi hocra
ximhäi na, pe himbi bahyø ja'i te'o na.
¹¹Bi m'mup'u ja rá häi, pe himbi nu
manho yø mmenguhu. ¹²Pe nuya to gä bi
nu manho, 'ne bi 'yec'ei gue guehna rá
Yante na, guehya bi unna nt'edi bi gohi
ngue yø basi Oja ya. ¹³Nu'a i gohi gue
yø basi Oja yø ja'i, himma 'da'yo 'bui ten-
gutho ga 'buhyø basi yø ja'i, oque dra
ja'itho xta nnepe gue bi njap'u. Sinoque

guese Oja bi ne bi 'yøt'e gue yø basi yø
ja'i.

¹⁴Nuna øt'e gue fadi hanja Oja ya, bi
nja'i na. Bi m'mucua dí 'buhmu. Pe dá
nuhe gue maguese. Maguese porque rá
'dants'unt'u Oja. Gä majuaní te bi ma, 'ne
hinha rá nzegui di mahyø ja'i. ¹⁵Nuna rá
Xuua, bi xihyø ja'i te'o na, bi 'yembí:

—Nuna ya, guehna nmi mmangä
m'met'o naya. Porque ya xta mangä gue
dí ena: “Nuna da ep'u m'mefa, man'na
tate na gue nugä, porque hante gue ga
m'mucä, ya mi 'buhna”.

¹⁶Nu'a te gä badi uni, gä di tocagahu.
Badi thijpatho rá mate badi uni hinha
rá nzegui. ¹⁷Conná guehra Moisés bi
fahrá ley Oja. Pe conná guehra Jesu-
cristo bi fahrá mate Oja, 'ne bi fahna rá
hya majuaní. ¹⁸Nuna Oja hinjam'mø to
di nnu na. Hønt'a rá 'dants'unt'u Oja bí
'bup'u bí 'buhra Papá, go bi ma hanja Oja
na.

Rá Xuua nuna bi 'yøtra nxixya bi ma hanja na rá Jesucristo.

¹⁹Nu'u yø judío 'bet'o p'u Jerusalén
bi menhyø mmäcja bi me yø n'yohu ja
yø 'befi p'u ja rá nija. Bi map'u 'buhra
Xuua gue bá änni te'o. ²⁰Rá Xuua p'uya,
njuantho bi ma, bi 'yena:

—Hinga guecä na rá Cristo bá ex Oja
ngue di ndast'abi —bi 'yena.

²¹Mahombi 'yännbuya, bi 'yembí:

—¿Pe te'o'i p'uya? ¿Ua gue gue'e na rá
pøngahya Elías?

Mi dahra Xuua p'uya, bi 'yembí:

—Hinga guecä.

Bi 'yänni mahøn'a p'uya, bi 'yembí:

—Masque gue'e na rá pøngahya ja
ngue da ecua 'mø —bi 'yembí.

Bi 'yena mahøn'a p'uya:

—Hin'na.

²²Bi t'embuya:

—Pe ¿te'o'i p'uya? Dami xicje
n'namhma ga haspahe rá hya'u to xpa
menngahe. Dami ma te'o'i.

²³Mī dahra Xuua, bi 'yēna:

—Go guecā nā bī mmanna pōngahya Isafas ngue bi 'yēna: “Dī m'm'u'a n'na n'c'ei ngue nts'edi dī manna hya p'u ja ra dapo. Dā 'yēna: Dāmī nsāhu ya, porque ya nī ma da ep'u ra Hmu”, bi 'yēna.

²⁴Nūya yō n'yohu bī ma bā nyāui ra Xuua, guehya yō m'menhni yō fariseo ya.

²⁵Mahombi 'yānnbūya, bi 'yēmbi:

—¿Pe hanja ngue guí øtra nxixya 'mō ngue hinga gue'e nā ra Cristo, nī xingrá Elías, nī xingrá pōngahya dí xī'i?

²⁶Mī dahra Xuua, bi 'yēmbiyō ja'i:

—Nugā dí øtra nxixya connā dehe. Pe nūua dí 'buhmu, 'yo ua n'na n'c'ei ngue hinguī fadi te'o. ²⁷Nugā dá 'bet'o, pe nūna dí xi'āhu dā ep'u m'mefa nā. Man'na tate nā ngue nugā. ¿Hapū gue ga sucā tengū nā?

²⁸Gā guehya yō hya ja ua bī manna Xuua p'u ja ra hninī Betábara, man'na nguadi ra dathe Jordán mambī øtra nxixya.

Bī manna Xuua te'o nā ra Jesús.

²⁹Mī hyaxpūya, bī nū ra Xuua ngue mmap'u ra Jesús dā zōmp'u ha 'bāi. Bi xihyō ja'i p'ūya, bi 'yēmbi:

—Nūna ra n'yohu bā ecua ya, guehna dā hnōpa 'bōt'e naya. Tengutho ra d'yo thop'u ja ra nija ngue pa m'mōt'e, dī njarbu nā. Porque guehna bā pen'Oja nā, ngue di hojpa yō ts'oqui yō ja'i 'bui gā rá ngunī nximhāi. ³⁰Guehna dá mmangā 'mō dí xi'āhu naya ngue dí ena: “Nugā dá 'bet'o, pe bā ep'u man'na ra n'yohu tate ngue nugā. Porque hante ngue ga m'mucā, ya mī 'buhna”. ³¹Nugā xquet'a hinmi pacā te'o nā t'ēmbi ra Cristo, pe bā 'bennguī ngue ga xixyabi yō ja'i, 'ne ga japi gātho yō judío ngue dā badi te'o nā ra Cristo.

³²Mahombi 'yēnna Xuua:

—Dā nugā ra Espiritu Santo bí 'yē mahets'i tengutho n'na ra paloma ngue bi zōp'u 'bāhra Jesús ngue dī n'yoi.

³³Nugā tobe hinmi pacā te'o nā ra Cristo, pe nū'mō mambā 'bennguī ngue ga xixyabi yō ja'i connā dehe, Oja bi 'yēnguī: “Nūna ra n'yohu guī nnurpi ngue dā zōhra Espiritu Santo p'u ja rá ya, guehna dā japyō ja'i ngue di hatra ts'edi ra Espiritu Santo nā”, bi 'yēnguī. ³⁴Nguna dá nugā ya, janangue dadi jagā majuanī ngue guehna rá Ts'ant'u Oja nā.

Yō mudi xādi ra Jesús.

³⁵Mī hyaxpūya, mahōn'a 'bup'u ra Xuua n'yoi yoho yō xādi. ³⁶Nū'mō mī nū ngue bi thop'u ra Jesús, ra Xuua bi 'yēna:

—Nūna bā ecua ya, guehna bā pen'Oja ngue dā nōpa 'bōt'e yō ja'i nā, tengutho ra d'yo thop'u ja ra nija ngue pa m'mōt'e.

³⁷Nūna ra hya bī manna Xuua, mī zā mī 'yō'u yoho yō xādi, bi denna Jesús.

³⁸Ra Jesús bī nyegui, bī nū ngue nī thennī. Bi 'yēmbya nī dennī:

—¿Te guí hommī ya?

Nū'u nī dennī bi 'yēmbi:

—Ague grā xānnbate, ¿hapū guí sāya?

³⁹Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Ma ga mmähā, ga ut'āui.

Bī me p'ūya, bi 'yuti hapū sāya. Nū'a ra ora'a, ya mmap'u 'det'a xudi. Pe ja bā the'inde p'u bi zōni.

⁴⁰Nūna n'na n'c'ei bi 'yōde te mman-na Xuua, bi denna Jesús, guehna ra Andre rá n'yohu ra Bedu nā. ⁴¹Nūna ra Andre 'bexpī ma bā honná n'yohu Bedu. Bi 'yēmbi:

—Dā tingā'be ra Mesías —bi 'yēmbi.

Nūna ra Mesías i nne dā mā ngue guehna ra Cristo bā ex Oja ngue dī ndast'abi. ⁴²Nūna ra Andre p'ūya, bi zixrá n'yohu p'u 'būhra Jesús. Pe mī nū ra Jesús, bi 'yēmbi:

—Gue'e grā Simū, rá ts'ant'u'i ra Jonás. Nūya gdi hū ngue grā Cefas, 'ne gdi Bedu ya.

**Rá Jesús bi zixra Lipe
conná Natanael.**

⁴³ Mí hyaxpuya, bi map'u ja ra häi Galilea ra Jesús. Hante ngue da ma, bi ntheu ra Lipe, bi 'yembi:

—Ma ga mmep'u ga mmagá ague Lipe.

⁴⁴ Nuna ra Lipe, ra mmengu p'u ja ra hnini Betsaida. Xquet'a ra mmengu p'u na ra Andre 'nehra Bedu. ⁴⁵ Nuna ra Lipe bi ma bá honna Natanael. Bi 'yembi:

—Dá tingá'be na ra n'yohu mmamp'u ja ra Maca Libro bi 'yotra Moisés da gue'u mi'da yø pøngahya. Guehna rá ts'unt'u ra José, nuna ra Jesús ra mmengu Nazaret.

⁴⁶ Mí dahra Natanael, bi 'yena:

—Xip'u Nazaret, ¿ua da zä da pømp'u n'na nc'ei ngue xtanho?

Bi 'yenna Lipe p'uya:

—Gue mmexa guí nnu.

⁴⁷ Mí nu ra Jesús ngue mmap'u ra Natanael da guarbu 'bui, bi 'yembuya:

—Ya guí nnuhu ya, bá ecua n'na ra judío ngue majuaní xanho te ga 'yo, 'ne hingra fehnitho.

⁴⁸ Ra Natanael bi 'yännbuya, bi 'yembi:

—¿Hague go gni paqui?

Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Conque nu'mø tobe himmani zo'i ra Lipe ya, dí nnu'i 'mø guí 'bup'u 'bähra za ngue ra igo.

⁴⁹ Bi 'yenna Natanael:

—Ague grá xännbate, gue'e rá Ts'unt'u'i Oja. Gue'e rá dast'abi'i yø judío.

⁵⁰ Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Hønt'a guí 'yec'eigui'a ya, ngue dí xi'i ngue dí nnu'i 'mø guí 'bup'u 'bähra igo ya. A nuyá, man'na xanhenni yø cosa guí nnu ya, para ngue man'na gdi padi xanho te'ogä.

⁵¹ Mahombi 'yenna Jesús:

—Majuani dí xi'ahu, guí nnuhu ngue da xohra c'amahets'i ya. Yø anxé Oja p'uya, ni ma ni 'yep'u 'bähra N'yohu bi 'yē mahets'i.

**Bi nja n'na ra nthati
p'u ja ra hnini Caná.**

2 Rá hyu pa p'uya, bi nja n'na ra nthati p'u ja ra hnini Caná ngue ra häi Galilea. Xquet'a bi m'map'u ja ra nthati rá mamá ra Jesús. ² Xquet'a bi ma mam-bita ra Jesús conyø xädi, ngue bi map'u ha bi nja ra nthati. ³ Mí guahra vino p'uya, bi 'yembra mamá ra Jesús:

—Bi guahra vino —bi 'yembi.

⁴ Ra Jesús bi 'yena:

—Ague mamá, ¿hanja ngue go guí xic'a ya? Porque tobe hingui sønna ora ngue temá hmeya ga ø'tä.

⁵ Pe rá mamá ra Jesús bi 'yembyø ja'i nu'u 'uite:

—Damí 'yø'te te gä da xi'ahu nu —bi 'yembi.

⁶ Mí jap'u 'dato yø mamohi ngue yø do. Gue'u di usa yø judío'u ngue po ra dehe ga nxu'ye yø ja'i. N'na ngu n'na'u p'uya häti goho 'däte ogue n'na ciento litro ra dehe. ⁷ Ra Jesús bi 'yembyø 'uite:

—Damí 'yushu ra dehe ya yø mamohi ja ua —bi 'yembi.

Bi yuspuya. ⁸ Ra Jesús bi 'yembi mahøn'a:

—A nuyá, hyaspaui zits'u ra mmennigu ya, ngue da zä.

Bi hyaspabi p'uya. ⁹ Ra mmennigu p'uya, bi zä ra dehe ya xi gohi ngue ra vino. Pe hingui padi ha bá tha ra vino. Nu'u to bá ha ra dehe go padi hanja'u. Ra mmennigu p'uya bi zohna novio. ¹⁰ Bi 'yembi:

—Gätho yø ja'i, rá muditho di un'a ra vino xanho. Pe nu'u to si ra vino 'mø ya bi zi xangu, ya di un'na ra vino hinga njuani p'uya. Pe nu'i, man'na gue go xcá pestho ra hoga vino ngue rá nzegui.

¹¹ Nuna ya guehna rá mudi ra milagro bá ørbu ja ra hnini Caná ngue ra häi Galilea ra Jesús. Ja bi nequi p'u ngue maguese ra Jesús. Nu'u yø xädi p'uya,

man'na bi 'yɛc'ɛi ngue guehna rā Cristo na.

¹²M'mefa p'uya, bi map'u ja ra hnini Capernaum, ni n'youi rā mamá, co 'nɛhyø n'yohu, conyø xādi. Ja bá m'map'u njammī pa p'uya.

Rā Jesús bi 'yet'u mi mpä p'u thinnija.

¹³Ya xmanguerpatho di nsännigo yø judío ngue rā pascua. Rā Jesús bi ma Jerusalén. ¹⁴Nup'u thinnija p'uya, bi dīmp'u'u mi pä yø ndani 'nɛhyø de'yo, 'nɛhyø paloma. Hup'u ja yø nthuts'i'u di pøspa yø mɛnyu yø ja'i yap'u ni 'yɛhɛ.

¹⁵Mi nu te jap'u, bi fat'a n'na rā nthahī rā Jesús ngue bi hyon'athi gātho'u mi mpä p'u thinnija. 'Da i me yø de'yo 'nɛhyø ndani. Nu'u mađi pähyø mɛnyu p'uya, bi c'uaspabi yø mɛnyu, bi 'yennbā yø mɛxa.

¹⁶Nu'u yø mäpaloma p'uya, bi 'yɛmbi:

—Damī jucui ya te ja ua. 'Yo guī nnøpa tāihū ua ja rá ngu mā Papágā.

¹⁷Nu'u yø xādi p'uya, bi zo yø mmui'a te nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro ngue ɛna: “Mā ga 'becā mā te ngue dí nnu mansugā ni ngu”.

¹⁸Nu'u yø hmu yø judío p'uya, bi 'yørpa rā nt'änni, bi 'yɛmbi:

—¿Tema milagro gui 'yurcahe n'namhma ga pacāhe ngue'mø majuanī Oja di 'da'i rā nt'edi'a te guí øt'e?

¹⁹Mi dahra Jesús, bi 'yɛna:

—Damī hyømhmū häi rā nija ja ua, 'nɛ nhyu patho gda hōcā mahøn'a.

²⁰Nu'u yø hmu yø judío p'uya, bi 'yɛmbi:

—Nyote mā'dato njeya i nangra nija ja ua, 'nɛ go gui 'yɛna ngue nhyu patho gdi hoqui mahøn'a.

²¹Pe nu'a rā nija bi manna rā Jesús, gue'a rá do'yo bi mā ngue da thømmi.

²²Janangue nu'mø mi bennate p'u bi ma nt'āgui rā Jesús, bi zo yø mmui yø xādi'a te xi xifi. Bi bađi ngue majuanī na rā hya mmanā Macā Libro p'uya, 'nɛ'a te xi manna Jesús.

Rā Jesús parpabi yø n'yomfɛni yø ja'i.

²³Nuna rā Jesús ya 'bup'u Jerusalén gā i nja rā ngo ngue rā pascua. Xangu yø ja'i bi 'yɛc'ɛi ngue guehna rā Cristo na, porque nnu yø ja'i ngue hinjonda zā da 'yøtyø milagro øtra Jesús. ²⁴Pe nuna rā Jesús hīndi unna mmui ya yø ja'i ya, porque gā patho te mbenyø ja'i. ²⁵Himma hyoni to da xifi te ja rá n'yomfɛni rā ja'i, porque pase te ja rá n'yomfɛni n'na rā ja'i.

Rā Nicodemo bi nyauī rā Jesús.

3 Bi m'mu'a n'na rā n'yohu ngue rā fariseo ni hu ngue rā Nicodemo. Guehna n'na rá hmu yø judío na. ²Bi ma n'na xui na rā Nicodemo bá nyauī rā Jesús. Bi 'yɛmbi:

—Ague grā xännbate, dí pacāhe ngue bá pen'na'i Oja ngue gui nxänngahe. Porque hinjonda zā da 'yøtyø milagro guí øt'e ngue'mø hingui n'youi Oja.

³Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Majuani dí xi'i, ngue rā ja'i himma 'da'yo di m'mui, hīnda zā da zo rá 'ye Oja.

⁴Rā Nicodemo bi 'yänni ha ránja rā hya, bi 'yɛmbi:

—Pe xina rā hya guí mma, ¿ha di njapi? ¿Ua da zā ngue mā'da'yo hōndi m'mu'a n'na rā daja'i? ¿Ua da zā hōnda yurbū ja rá mmui rá mamá ngue mā'da'yo da mi?

⁵Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Majuani dí xi'i, jatho ngue da ma maxxyabi rā ja'i conna dehe 'nɛhra Espiritu Santo di unna 'da'yo te, janangue da zo rá 'ye Oja ra ja'i. ⁶Numø ja bi mihra basi rā ja'itho rá papá, xquetho ngue rā ja'itho rā basi. Pe para ngue mā'da'yo di m'muhra ja'i, hōndra Espiritu Santo da zā da 'yøt'a. ⁷'Yo gadi 'yøtho na rā hya dí xi'i. Gātho yø ja'i ja ngue mā'da'yo di m'mui. ⁸Guí pađi ngue ndap'u bi zā 'yo rā ndahi, nup'u go nne di ma. Guí øde ngue di hi, pe hingui pađi ha ni 'yɛhɛ,

nī xinguí padī ha nī ma. Njarbutho na ra Espíritu Santo di unna 'da'yo te ra ja'i ya, hīndī nequi.

⁹Mī dahra Nicodemo, bi 'yēmbi:

—Hīndī pacā hanja na ra hya guí mmanya.

¹⁰Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Go grā xānnbate p'u 'bahyō judío, 'ne hīnguí pahna ra hya dí xi'i ya.

¹¹Majuani dí xi'i, dí mmangāhe'a te dí pahme. Nuna te dí nnuhe, guehna dadi jahe majuanī na. Pe hīnguí ec'ei hu te dí mmangāhe. ¹²Xi'mø ngue dí mmangā ya yō hya ja ngue dī nja ua ja ra ximhāi, 'ne hīnguí ec'eigahu, ¿goma gue'mø ga xi'ahu'a te bí ja mahets'i guí 'yec'eigahu?

¹³Hinjon xpa mmengbu mahets'i, hīnda hōndra N'yohu bí 'yē mahets'i da zā da mā te bí jap'u, porque ja rá ngump'u'a.

¹⁴Nup'u ja ra dapo, ra Moisés bi hoca n'na ra c'eya ngue ra t'egui, bi 'bāma n'na ra za bi 'yets'i. Dī njarbutho ra N'yohu bí 'yē mahets'i ya, i ja ngue da ma mā'bāmi ra pont'i dī ncuat'i. ¹⁵Ja da thop'u, n'namhma ngue nu te'o gātho da 'yec'ei, hīndī m'medi, sinoque dī nja ra 'da'yo te para zantho.

Nuna Oja dī mahyō ja'i 'bucua ja ra ximhāi.

¹⁶Janjuani ngue dī mā Oja yō ja'i 'bucua ja ra ximhāi. Janangue bá penhua rá 'dants'unt'u ngue da du, n'namhma ngue nu to gā da 'yec'ei na, hīndī m'medi, sinoque dī nja ra 'da'yo te para zantho.

¹⁷Nuna Oja, hīmbi benhnā Ts'unt'u ua ja ra ximhāi ngue da menhna castigo yō ja'i. Sinoque bá penhua ja ra ximhāi ngue da yanyō ja'i.

¹⁸Nu to gā ec'eibi rá Ts'unt'u Oja, ya hīnda ma ra castigo. Pe nuya yō ja'i hīnguí ec'ei, ya da ma ra castigo ngue hīnguí ec'eibi rá 'dants'unt'u Oja. ¹⁹Porque rá Ts'unt'u Oja bá ecua ja ra ximhāi, a nuya yō ja'i hīnguí ec'ei ya, gue'a dī ma masentencia yō ja'i'a. Tengutho n'na ra nyot'i dī

nequi gātho yō cosa, njarbutho naya, bi japi bi bahyō ja'i ngue ja yō ts'oqui. Pe hīnguí nnu manho yō ja'i nuya sifi ngue ja yō ts'oqui, porque xants'o te øt'e. ²⁰Nu to gā øtra nts'o hīnguí nnepe da fadi te øt'e. Janangue hīnguí nnu manho brā Ts'unt'u Oja, 'ne hīnguí nne da guarbu ha ya. ²¹Pe nuya yō ja'i 'yo manho, cuarbu ha ya rá Ts'unt'u Oja. Porque nnepe da fadi ngue gue'a rá pāhā Oja ørpabi yō ja'i.

Nuna ra Xuua bi 'yøtra nxixya, høn'a mma hanja ra Jesús.

²²M'mefa p'uya, bi mähā yō xādi ra Jesús, i mpa p'u ja ra häi Judea. Ja bá m'mup'u njammī pa, ja bi ma maxixyabi p'u yō ja'i. ²³Nuna ra Xuua xquet'a mī øtra nxixya p'u ja ra häi Enón, ha dī ntøt'ui ra häi Salim, porque xangu yō dehe pop'u. Ja bí ep'u yō ja'i ngue di xixyabi. ²⁴Tobe hīm manī ma fādi ra Xuua 'mø mī nja naya.

²⁵Nu 'da yō xādi ra Xuua, bi njun'mahyauī 'da yō judío ngue ndana man'na xanho ra nxixya øt'e. ²⁶Bi ma da xihra Xuua p'uya, bi 'yēmbi:

—Ague grā xānnbate, nuna ra n'yohu gā man'a m'met'o, guehna gā nyauī nu man'na nguadi ra dathe Jordán, nuya gā nī map'u yō ja'i badi xixyabi ya.

²⁷Bi 'yēnna Xuua p'uya:

—Nuna Oja, ya xpā nzānnbi n'na ngu n'na ndana gue'a tate ngue mī'da. ²⁸Ya gā 'yøsehu te dá mangā m'met'o, ngue hīnga guecā drā Cristo bá ex Oja ngue dī ndast'abi. Sinoque bí ma mā'bet'ogā hante ngue da g'a. ²⁹Xi'mø ja ngue dī nthata n'na ra n'yohu, da ma ra hmute p'u 'bührā ndø. Nu'a rá amigo ra n'yohu p'uya, 'bāp'u ngue øde te mma, di johya ngue ya da me rá ndø ra hmute. Dī njadā p'uya, dadi johya ngue dī ma yō ja'i p'u 'bührā Jesús. ³⁰A nuna, man'na di bahyō ja'i ngue tate na, nugā man'na gdā cocā häi.

**Bi manna Xuua ngue bí
'yē mahets'i ra Jesús.**

³¹ Nuna bí 'yē mahets'i, tate na ngue gátho. A nu ra ja'i ngue ra mmengu ua ja ra ximhäi, ya ra mmengu ua'a, 'ne mmanyø cosa ja ua ja ra ximhäi. Pe nu'a bí 'yē mahets'i tate'a ngue gátho. ³² 'Nē i mma te bi nnu'p'u mahets'i. Nu'a ra hya bi øde, gue'a mman'a. Pe hinjongui ec'ei na ra hya i mma. ³³ Pe nuya yø ja'i bi 'yēc'ei na ra hya na, guehya haxa njuani ngue majuani te bi man'Oja conná nguehna ra hya øde i hma. ³⁴ Nuna ra Jesús bá pen'Oja, rá hya Oja mman'a. Hinha rá nzequi di hatra ts'edi ra Espiritu Santo ra Jesús. ³⁵ Nuna ra Papá di mahrá Ts'unt'u, 'ne bi unná ts'edi ngue di manda'a te gá ja ya. ³⁶ Nu ra ja'i da 'yēc'eibi rá Ts'unt'u Oja ja ra 'da'yo te para zantho. Pe nu'a hingu'gui ec'eibi rá Ts'unt'u Oja, hĩndi nthuei ra 'da'yo te ra ja'i, sinoque gue'a ra castigo da ja Oja da zäui.

**Rá Jesús bi nthuei n'na ra xisu
ngue ra mmengu Samaria.**

4 Bi bahyø fariseo ngue xangu yø xädi di petra Jesús, 'ne man'na xangu yø ja'i di xixyabi ngue ra Xuua. ² Pe hingo di jase ra nxixya ra Jesús, sinoque gue'u yø xädi di xixyabi yø ja'i. ³ Mi bahra Jesús ngue ya fadi te øt'e, bá ep'u Judea ngue i ma Galilea.

⁴ Mi ma p'uya, ja ngue danĩ nthop'u ja ra häi Samaria. ⁵ Ni ma da zømp'u ja ra hnini Sicar ngue ra häi Samaria, ja orbu n'na rá häi ra Jacob, nuna bi unna ts'unt'u José. ⁶ Nuna ra xequi na, jap'u n'na ra poso ngue t'embĩ bi hocra Jacob. Ra Jesús ya xpí yäp'u ja ra 'yu, bi mip'u ja ra poso. Ya 'dato nde'a ra ora'a. ⁷ Ya mi hup'u m'ø mi zø'a n'na ra xisu ngue ra mmengu Samaria, ni 'yehra 'yai. Ra Jesús bi 'yembĩ:

—Daqui ts'u ra dehe ga si —bi 'yembĩ.

⁸ Ya xi map'u bí ja ra hnini yø xädi ra Jesús ngue da tanna hme da zi. ⁹ Nu'u yø judío di nnu man'hui yø mmengu Samaria, janangue nu'mø mi 'yähra dehe ra Jesús, ra xisu bi 'yembĩ:

—¿Hanja? Nu'i grá judío, 'ne guí äcra dehe guí si. A nugá p'uya drá mmengugá Samaria.

¹⁰ Mi dahra Jesús, bi 'yembĩ:

—Nu'mø ngue gdi pađi te di un'Oja ya, oque gdi pađi te'o na ä'i ra dehe da zi, nu'i p'uya gui 'yäcra dehe guí si. A nugá p'uya ga 'da'i ra dehe di unna 'da'yo te.

¹¹ Mi dahra xisu, bi 'yembĩ:

—Ague zi'ue, pe hin'yu te gdi 'yähra dehe ngue xanhye ra poso. ¿Ha gui hya'a ra dehe di unna 'da'yo te gui 'daqui?

¹² Nuna ma mboxitahu ra Jacob, bi zogahē na ra poso ja ua. Ja mi tuxua ra dehe mi si'a. Bi zi yø basi co 'ne'u yø mbo'øni mi si, bi zi ra dehe. ¿Ua ma da'i ngue nu'a ya?

¹³ Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Nu gátho yø ja'i da zi ra dehe ja ua, mahøndi ntuthe. ¹⁴ Pe nu ra ja'i da zi ra dehe ga ungä, hinjam'mø di ntuthe. Porque ra dehe dađi ungä, tengutho 'mø dí pøhra dehe mbo rá mmui ra ja'i da zi ngue di unna 'da'yo te para zantho.

¹⁵ Mi dahra xisu p'uya, bi 'yembĩ:

—Ague zi'ue, dami 'dajna ra dehe guí mma, n'namhma ngue ya hinni mantho ga ntuthegä. 'Ne ya hinni mantho ga ma ecä ra 'yai ua ja ra poso ja ua.

¹⁶ Mi dahra Jesús, bi 'yembĩ:

—Ga 'yo, bá si ni damme, bá ecua p'uya.

¹⁷ Mi dahra xisu p'uya, bi 'yena:

—Hijnjo'o ma damme.

Ra Jesús bi 'yembĩ:

—Nu'a guí mmanya, majuani'a ngue hijnjo'o ni damme. ¹⁸ Porque ya rá cut'a ni damme xcä m'muhmi. A nu'a guí 'buhmi ya, hingni ndø'a. Ja di nequi p'uya ngue majuani guí mma.

¹⁹ Bi 'yenna xisu 'mø mi 'yøde te sifi:

—Ague zi'ue, nup'u nná bēngä, ena gue gue'e n'na rá pōngahya Oja. ²⁰Nuya ma mboxitagähe yø mmēngu Samaria, mi thanne Oja ua ja ra nyuni ja ua. Pe nu'ahu ngue gyø judiohu, gui emhmu ngue nup'u Jerusalén, gue'a ra xequi ja ngue di nthanne Oja'a.

²¹Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Dami 'yec'eigui grá xisu, porque da 'yehra ora ngue gui thannehu ra Papá, pe himma hyoni guá emhmu ua ja ra nyuni ja ua, ni xinga guerp'u Jerusalén di ja ngue 'be gui mmähä. ²²Nu'u yø mmēngu Samaria hinguí pa Oja i thanne'u. Pe yø judío i pa Oja i thanne. Porque Oja bi zänni ngue da pōn'a n'na nc'ei ra judío ngue dra yante. ²³Pe da 'yehra pa, 'ne ya guehra ora ja p'uya, ngue nu'u majuaní da danne ra Papá, pe gue majuaní ngue yø mmui da ndanne. Guehna nnepra Papá da 'yø'te te'o ngue da danne naya. ²⁴Nuna Oja, hīndi nequi na ngue hīn'yu rá do'yo. A nu'u yø ja'i thanne Oja, pe gue majuaní ngue yø mmui da ndanne.

²⁵Mi dahra xisu p'uya, bi 'yena:

—Nugä dí padí ngue ja ngue da ehra Cristo di ndast'abi ua. Nu'mø bá ehna p'uya, go da ma xanho hanja gätho na.

²⁶Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Nu'a ra Cristo gui mmana, go guec'a ya.

²⁷Mente mman'a p'uya, bi zøhyø xädi. Di 'yøtho'u p'uya ngue bi dīmp'u mi yaui n'na ra xisu ra Jesús. Pe hīnjombi 'yänni hanja te'be'a mađi nxifi. ²⁸Nuna ra xisu p'uya, bi zop'u rá ts'oye, bi map'u ja rá hnini. Bá xihyø mmēnguhu, bi 'yembi:

²⁹—Mmähä ga ma nuhu n'na ra ja'i bi xiqui te gätho xtá øt'e. Nthambenitho ngue guehna ra Cristo na.

³⁰Bi nexyø ja'i p'u ja ra hnini bi zømp'u bi 'buhra Jesús. ³¹A nu'u yø xädi ra Jesús bi 'yembi:

—Ague grá xännbate, dami nsihme ya.

³²Pe ra Jesús bi 'yena:

—Nugä jaga n'na ra cosa ga si. Nuna ra cosa na, hinguí pahmu na.

³³A nu'u yø xädi p'uya di 'yembi n'na ngu n'na:

—Rá nzequi 'bui to ya xa 'uini.

³⁴Pe ra Jesús bi 'yembyø xädi:

—Entho dí sīhmeğä 'mø dí ørpabi rá pähä'a bá pengui, 'ne ga juarpabi rá 'befi bi 'daqui. ³⁵Gui emhmu ngue mangoho zana di 'bedi di nja ra nsofo. Pe nugä dí xi'ahu, dami hyanthu yø ja'i bá ecua. Hīnni mantho ga huxhu ra pa, ya da 'yec'eigä yø ja'i. ³⁶Nu'a xofa da hyanná nzäbi. Di njarbutho ra ja'i di hatra ts'edi yø ja'i ngue da 'yec'eigä ya, xquet'a da hyanná nzäbi. A nu'u yø ja'i ec'eigä di nja ra 'da'yo te para zantho. Janangue nu'a to di dūmra hya, 'ne'a to di hatra ts'edi yø ja'i ngue da 'yec'eigä, 'da gui johyatho. ³⁷I t'en'a ra hma: “N'nan'yo'a tuhu, n'nan'yo'a xoqui”. ³⁸Nugä dí e'ahu ngue gui hathu ra ts'edi yø ja'i ngue da 'yec'eigä. Pe gdi mähä p'u hapu ya xa tho'a n'na ra mamhya. Nu'a ra hya bi dūmi bi man'u, go gui hathu ra ts'edi yø ja'i na ra hya bi xifi.

³⁹Co nuna ra hya bi manna xisu, xangu yø mmēngu Sicar ngue ra häi Samaria bi 'yec'ei ra Jesús. Porque bi 'yenna xisu: “Bi xiqui te gätho xtá øt'e”, bi 'yena. ⁴⁰Mi zøhya yø mmēngu p'u ja ra häi Samaria, bi xihra Jesús ngue di n'oxpu ha bí 'bui. Janangue bi m'mup'u nyo pa ra Jesús. ⁴¹Xangu mi'da yø ja'i bi 'yec'ei 'mø mi 'yø'a ra hya pōnná ne ra Jesús. ⁴²Ya t'embra xisu p'uya:

—A nuya dí ec'eigähe ya, pe hinga hont'a ra hya gá xicie nná ec'eigähe ya, sinoque ya dí øshe ra hya mmana. 'Ne dí pahme njuani ngue guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na, 'ne guehna ra yante ua ja ra ximhäi na.

**Rá Jesús bi 'yøthebi
rá ts'unt'u n'na rá n'yohu.**

⁴³ Mí tho'a nyopa p'uya, bi thop'u Samaria rá Jesús, i mpa p'u ja rá häi Galilea. ⁴⁴ Porque ya xi manse rá Jesús ngue n'na rá pøngahya Oja hingui hnu mansu p'u ja rá xequi bi m'mui. ⁴⁵ Nu'mø mí zømp'u Galilea, bi nu manho yø mmengu p'u, porque 'nēhya ya xi ma rá ts'ännigo ngue rá pascua bá njap'u Jerusalén. Ya xi nürpi te xi 'yørbu ja rá ngo.

⁴⁶ Bi mengra Jesús, i map'u ja rá hnini Caná ngue rá häi Galilea, nup'u bá øt'e ngue bi gohi ngue rá vino rá dehe. Nuná n'na rá n'yohu ngue rá mmengu Capernaum i ja rá 'befi xanhets'i, di mpeh-mi rá gobierno. I si n'na rá ts'unt'u mádi hyenni. ⁴⁷ Nuná rá n'yohu p'uya bi 'yøde ngue ya bi zøp'u Galilea rá Jesús, xpí 'yē'a Judea. Bi ma bá nu p'uya, bá äpra mate ngue dá ep'u ja rá ngu dá 'yøthebi rá ts'unt'u, porque ya ja ngue dá du. ⁴⁸ Rá Jesús bi 'yēnā:

—Nu'mø ngue hingdi nnuhu yø milagro dí øt'a, ya hingui 'yēc'eigah.

⁴⁹ Nuná rá n'yohu p'uya bi 'yēmbra Jesús:

—Ague n'yø, 'yørcā rá mate mme nts'edi, 'nē dá du má ts'unt'u.

⁵⁰ Mí dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Ni ma ni ngu ya. Nu ni ts'unt'u guí mma, ya bi zā ya.

Nuná rá n'yohu p'uya bi 'yēc'eī te bi manna Jesús. Bi ma rá ngu. ⁵¹ Nu'mø ni ma dá zønná ngu rá n'yohu p'uya, bi ma yø hmiqúi di c'at'ui, bi 'yēmbi:

—Ya bi zā ni ts'unt'u —bi 'yēmbi.

⁵² Nuná rá n'yohu p'uya bi 'yänni tema ora bi zā. Bi t'ēmbuya:

—Comma yoto nde mande bi bønna pa mí n'youi.

⁵³ Bi ben'a rá n'yohu p'uya ngue gue'a rá ora bi manna Jesús ngue ya bi zā ná rá ts'unt'u mí u. Gätho'u to 'bup'u ja rá ngu

p'uya, gā bi 'yēc'eī rá Jesús. ⁵⁴ Nguna bi 'yørmø mambá pengbu Judea rá Jesús. Ya rá yondi ná rá hmēya bi 'yørbu ja rá häi Galilea p'uya.

**Rá Jesús bi 'yøthe n'na
rá n'yohu tudyø gua.**

5 M'mefa p'uya, bi nsännigo yø judío. ¹ Janangue nuna rá Jesús bi ma Jerusalén. ² Nup'u Jerusalén pop'u n'na rá dehe guí nhuti conna hya ngue rá ebreo “Betesda”. Pop'u jonna goxthi guí nhuti ngue rá Goxthi yø De'yo. Ja jap'u cut'a yø 'døscuangu di thes-ra dehe. ³ Nup'u ja yø 'døscuangu ja 'bomp'u xangu yø därquehi. 'Bomp'u yø xädä, 'bomp'u xannunts'i, 'bomp'u tudyø gua. I tømī ngue di 'yanna dehe. ⁴ Porque njandyatho mí sō'a n'na rá anxē ngue annā dehe p'u po. Nu'a rá därquehi rá mádi dá yørbu ja rá dehe 'mø bi 'yani, dá zā ndana bi zā man'u di hēmbi. ⁵ Mī 'bemp'u n'na rá n'yohu ngue ya n'nāte ma'de'mā hyato njeya mádi hyenni. ⁶ Nu'mø mí nu rá Jesús ngue 'bemp'u, bi bádi ngue ya rá ya'atho yø pa mádi hyenni. Bi 'yännbuya, bi 'yēmbi:

—¿Ua guí nne dá zā'i n'yø? —bi 'yēmbi.

⁷ Mí dahra därquehi p'uya, bi 'yēnā:

—Ague n'yø, hinjo'o to di cujhnū ja rá dehe 'mø bi 'yani. N'na ndi ngu n'na ndi dí gna ngue gā cunhnu ja rá dehe 'mø bi 'yani, n'nan'yo'a ni 'bet'o.

⁸ Bi 'yēmbra därquehi rá Jesús:

—Damī nangui. Caxni fidi, ni ma.

⁹ Bexque'a rá ora'a p'uya, bi zā rá därquehi. Bi gaxrá fidi, bi ma. Pē rá pa ngue rá ts'äya'a rá pa bi nøthe rá Jesús. ¹⁰ Nuya yø hmu yø judío p'uya, bi 'yēmbra n'yohu mí'u:

—Hinda zā guí caxni fidi ya, porque rá ts'äya rá pa ja p'uya.

¹¹ Bi 'yēnna n'yohu p'uya:

—Nu'a rá n'yohu bi 'yøthegui, gue'a bi xiqui ngue gā caxma fidi, gā mma.

¹² Bi t'ännbúya, t'embí:

—¿Te'o ná ɛn'í guí caxni fídi, gui mma?

¹³ Pe nuna rá n'yohu p'uya, hingui padi te'o ná xi 'yøthe, porque xangu yø ja'i 'yop'u, 'ne ya xi ma rá Jesús. ¹⁴ M'mefa p'uya, nuna rá n'yohu xi 'yøthe rá Jesús bi nthéui p'u ja rá nija. Bi 'yembúya:

—Ya bi z'ai n'yø. Pe 'yo nimantho guí øtrá ts'oqui, n'namhma ngue him man'na gui mma man'u.

¹⁵ Nu'mø mi 'yø'a te bi sihna rá n'yohu xi t'øthe, bi ma bá xipyø hmu yø judío ngue guehna rá Jesús xi 'yøthe. ¹⁶ Janangue bi mudi honnbabi rá gua rá Jesús, porque t'embí ngue di mpetho 'mø rá pa ngue rá ts'äya. ¹⁷ Pe rá Jesús bi 'yena:

—Da guehma Papägä di mpetho asta guehya, da guecä p'uya dadi mpefi.

¹⁸ Nuna rá hya ná p'uya, guehna ga nne yø hmu yø judío ngue da hyo. Porque t'embí ngue hinga høndra pa ngue rá ts'äya hingui supi, sinoque di api ngue i mma ngue da'iguui Oja, ngue mma ngue Oja rá Papá.

Bi 'yührá ts'edi rá Ts'unt'u Oja.

¹⁹ Mi nya rá Jesús, bi 'yena:

—Majuani dí xi'ahu ngue rá Ts'unt'u Oja hinda zä te da jase. Tengutho nnurpi øtrá Papá, gue'a øt'a. Janangue nu'a te øtrá Papá, xquet'a gue'a øtrá Ts'unt'u'a.

²⁰ Nuna rá Papá di mahrá Ts'unt'u 'ne uti te gä øt'e. A nuyá, man'na xta nhenni mi'da da 'yudi, asta gadi 'yøthohu 'mø gá nuhu. ²¹ Nuna rá Papá, øt'e ngue di bennate yø ánima. Njarbutho rá Ts'unt'u Oja ya, nu to da nepe di bennate, da 'yøt'e.

²² Nuna rá Papá hinjonni ja'i di sentencia na. Nu'a rá Ts'unt'u go bi unná ts'edi ngue go da zänna sentencia'a. ²³ Porque nnepe ngue go da hnu mansu ná rá Ts'unt'u, tengutho ga hnu mansu rá Papá. Nu'a hingui nnu mansu brá Ts'unt'u Oja, ya

himma juani ngue nnu mansu brá Papá bá penhni.

²⁴ Majuani dí xi'ahu, nu rá ja'i ørpabi masu rá hya dí mmangä, 'ne ɛc'ei'a to bá penngui, ya ja rá 'da'yo te para zantho rá ja'i. Ya hinda ma rá castigo. Ya bi mpommi rá sentencia mi ja, ya ja rá 'da'yo te para zantho. ²⁵ Majuani dí xi'ahu, da 'yehra ora di nja te dí mma, 'ne ya da guehra ora ja p'uya. Nu yø ja'i 'buhya tengutho 'mø ya xandu, pe nu'mø bi 'yøhra hya mmanná Ts'unt'u Oja 'ne da 'yec'ei, ya di t'unna 'da'yo te. ²⁶ I ja rá ts'edi rá Papá ngue di unna 'da'yo te yø ja'i. Njarbutho rá Ts'unt'u ya, bi unná ts'edi ngue di unna 'da'yo te yø ja'i. ²⁷ Ne bi unná ts'edi ngue go da zänna castigo'a, porque gue'a rá N'yohu bí 'ye mahets'i'a.

²⁸ Yo gadi 'yøtho ná rá hya dí xi'ahu. Porque da 'yehra ora ngue nu'u xandu, da 'yø'mø bi zo'a rá Ts'unt'u Oja. ²⁹ Da pømp'u da nt'ägui. Nu'u xa n'yo manho, di bennate ngue ma'da'yo di m'mui. A nu'u xa n'yo mants'o, di bennate ngue da ma rá castigo.

Bi nepe da bahyø ja'i ngue ja rá ts'edi rá Jesús.

³⁰ Nugä hinda zä ga sänse te ga øt'e. Ga øt'a rá ts'ut'abi, pe gue ma'bejpagui. Nu te ga sännä di nja, gue'a di nja'a, pe gue da gue'a ni 'yup'u. Hinda zä ga sänse te ga øt'e. Nu'a te nnumanho ma Papá bá penngui, gue'a ga øt'a. ³¹ Nu'mø dadi jase majuani te dí mmangä, 'yogui 'yec'eigahu 'mø. ³² Pe 'bu hman'na di ja majuani te'ogä. 'Ne dí pacä ngue majuani te gä mmanna conná gueque. ³³ Conque gá 'yethu to bá ørpa ra nt'änni rá Xuua. Nuna p'uya, nu'a te rá hya bá ma, gä majuani. ³⁴ Pe nugä himma hyoni ngue toni ja'i di ja majuani te dí mmangä. Nu'a rá hya bi manna Xuua conná gueque, gue'a dadi ben'nahu'a ya, n'namhma ngue gui 'yec'eihu ná rá hya ná, 'ne guehna gdi nyamhma na.

³⁵ Nuna ra hya bi manna Xuua, tengutho n'na ra nyot'i ngue di petyø 'ue, ja gá mpetihu p'u bi nya'a. Gá johyahu n'na ts'uquits'u ngue te bi ma. ³⁶ Pe nugä, nuya yø hmeya dí øt'e ngue hijnonda zä da 'yøt'e, guehya di ja majuaní te dí mmangä ya. Nuna ra hya bi manna Xuua, zits'utho na. Nuya yø hmeya dí øt'ä, ma Papá di 'bejpi ngue ngu'a ga øt'e. Ja di nequi p'uya ngue majuaní bá penngagui ma Papá. ³⁷ Nuna ma Papá bá penngui, go di ja majuaní te dí mmangä na. 'Ne hinga como quiera guí ørpahu ra hya na. Porque hijnam'mø guí nnuhu na. ³⁸ Pe nuna rá hya bá penhni, hinguí nne gui 'yøhmu. Porque hinguí nne gui 'yec'ei te dí xi'ahu, 'ne nugä rá m'menhni gá ra Papá. ³⁹ Nu'ahu gadi ja ndummui gadi xähmu ra Macá Libro guí cahu, porque ja guí nne gui tímhmü p'u hanja ngue ja na ra 'da'yo te para zantho i ja. Conque nuna ra Macá Libro gadi xähmu, nu'a to mmanna hya nt'ot'i p'u, go guecä'a. ⁴⁰ 'Ne hinguí nne gui 'yec'eigahu, n'namhma ngue di nja'ahu ra 'da'yo te.

⁴¹ Nugä hindí honí to da 'yesqui. ⁴² Nugä dí padí ngue hín gadi mahmu Oja. ⁴³ Nugä, ma Papá bá penngui, pe hinguí ec'eigahu. Nu'mø toní n'yohu da ehø ngue rá hyase da ma, man'na go guí ec'eihu'a p'uya. ⁴⁴ Hague da nzä gui 'yec'eigahu ngue'mø gadi nnu manhose n'na ngu n'na'ahu, 'ne hinguí honí ha dí nu manho'ahu Oja. ⁴⁵ Yo guí ena ngue go ga yap'ahu p'u ha 'buhma Papá. Nu'a, hín'na'a. Nu'a di yap'ahu, gue'a ra Moisés guí ena ngue guí nnøxu'a ya. ⁴⁶ A nu'mø gdi ec'eihu na ra hya bi manna Moisés, xquet'a 'necä gui 'yec'eigahu 'mø. Porque bi 'yotra hya p'u ja ra libro ra Moisés ngue i mma te'ogä. ⁴⁷ Pe nu'mø hinguí ec'eihu na ra hya bi 'yotra Moisés, ¿hague da nzä gui 'yec'ei te dí xi'ahu 'mø?

Rá Jesús bi 'yøt'e ngue bi nsihmē cut'a mahuañi ma'yohu.

6 M'mefa p'uya, nuna ra Jesús bi 'das-ra zabi Galilea, nuna ja man'na rá thuhu, ni hu ngue Tiberias. ² Xandøngu yø ja'i bi denni, porque nnu yø ja'i ngue øthe yø därkehi. ³ Bi map'u bí ja n'na ra nyuni ra Jesús, ja i mmihmi p'u yø xädi. ⁴ Ya xma nguerpütho di nsännigo yø judío ngue ra pascua. ⁵ Mi nu ra Jesús ngue xandøngu yø ja'i mmap'u ni denni, bi 'yembra Lipe p'uya:

—¿Hapu ga támhmü ra thuhmē da zi ya yø ja'i bá ecua ya?

⁶ Nguna bi xifi, porque nne da nu te da manna Lipe. A nuna ra Jesús ya padí te ja ngue da 'yøt'e. ⁷ Pe ra Lipe bi 'yena:

—Nu'mø ngue da thänna thuhmē'a te di mporta yo ciento ma pa ra nzäbi, hindí züdi ngue da zi 'da'i zits'u yø ja'i.

⁸ Nuna n'na n'cei yø xädi ra Jesús, guehna ra Andre rá n'yohu ra Bedu. Bi 'yena:

⁹ —'Bucua n'na ra ts'unt'u ha cut'a yø thuhmē 'ne yoho yø hua. Pe hapu gue da goxna, xandøngu yø ja'i 'bucua —bi 'yembi.

¹⁰ Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Damí xihmu yø ja'i ngue gä da mi.

Comma cut'a mahuañi yø ja'i bi mip'u ja ra 'batha. ¹¹ Nuna ra Jesús bi hyan'u cut'a yø thuhmē, bí ja mammadí Oja. M'mefa p'uya, bi unyø xädi ngue di darpi gätho yø ja'i da zi p'u hudí. Xquet'a ngut'atho yø hua bi darpabi yø ja'i da za. Bi nsahua yø ja'i hont'a hangu bi ne bi za. ¹² Nu'mø mi nniya yø ja'i, bi 'yembyø xädi ra Jesús:

—Damí pethu yø thuhmē bi bongui, n'namhma ngue hinte di n'antho.

¹³ Cut'a nthuhmē bi ma nseni ngue bi zi yø ja'i. Nu'u bi bongui, 'de'ma yo canasta yø thuhmē bi bongui. ¹⁴ Mi nu yø ja'i ra milagro bi 'yotra Jesús, bi 'yenyø ja'i p'uya:

—Majuani ngue guehna rá pongahya Oja mí ja ngue da eua ja ra ximhai na.

¹⁵ Bi zanyo ja'i p'uya ngue xta nzixra Jesús, xti japa nts'edi ngue di ndast'abi. Pe nu'mo mi badi te sanyo ja'i p'uya, bi zop'u yo ja'i ra Jesús, bi ma mayá ra nyuni.

Bi n'yo maxots'e ra dehe ra Jesús.

¹⁶ Nu'mo mi dahra nde, nu'u yo xadi ra Jesús bi map'u brá ja ra zabi. ¹⁷ Pe ra Jesús hinni zorp'u 'buhyo xadi, 'ne ya bi nxui. Nu'u yo xadi p'uya, bi yut'a n'na ra barco, bi ma ngue di 'dasra dehe da zomp'u ja ra hinni Capernaum. ¹⁸ Bi mudi bi n'yo n'na ra ndonthi p'uya, bi nangyo fanthe. ¹⁹ Nu'mo mi n'yo'a cut'a o 'dato kilómetro p'u ja ra dehe, bi nu p'uya ngue mmap'u ra Jesús da guatra barco, ní 'yo maxots'e ra dehe. Bi nsu'u yo xadi p'uya. ²⁰ Pe ra Jesús bi 'yembi:

—Go guecá. Ogui suhu —bi 'yembi.

²¹ Nu'u yo xadi p'uya, ra ndi johya ngue ya mmap'u ra Jesús, da zomp'u ja ra barco. N'na zihmantho bi zon'a nnen-gui hapu maní ma p'uya.

Yo ja'i emmei honna Jesús.

²² Mi hyaxp'uya, nuya yo ja'i xpi gop'u man'na nguadi ra dehe ya padi ngue hon-da n'na ra barco mi jap'u, gue'a bi 'yo yo xadi ra Jesús. Pe ra Jesús bá cohi. ²³ Ya himma ya'atho p'uya, bi zo hmi'da yo barco bá nexpu ja ra hinni Tiberias, bi zop'u ja ra xequi bi ja mammadi Oja 'mo bi uinyo ja'i. ²⁴ Nuya yo ja'i ya, mi nu ngue hinjo'o p'u ra Jesús, ni xinga guehyo xadi di 'bup'u. Bi 'yo'u yo barco bi zo p'uya, bi ma da homp'u Capernaum.

Nuna ra Jesús, guehna ra hme di unna 'da'yo te na.

²⁵ Mi zom man'na nguadi ra zabi yo ja'i p'uya, ja ni dimp'u ra Jesús. Bi 'yannbua, bi 'yembi:

—Ague grá xannbate, zha bi nja gui sœcua ya?

²⁶ Mi dahra Jesús, bi 'yembyo ja'i:

—Majuani dí xi'ahu, gui honju ya, porque ngue gá nsihme 'ne gá nniyahú. Hingue masque gni hyonju ngue di tin-ni mmuihu hanja ya yo hmeya dí ø'te. ²⁷ 'Yo 'be go gadi ja ndummui ha gdi timhm'a ra hme da thogui. Sinoque dami ja ndummui ha gdi timhm'a ra hme di nja para zantho, nuna guehna di 'da'ahu ra 'da'yo te na. Nuna guehna ra hme di 'da'ahu ra 'N'yohu bí 'ye mahets'i na. Porque nuna Oja ra Papá, guehna bi 'dacá ra ts'edi ngue ngu'a ga ø'te.

²⁸ Bi t'annbua, bi t'embí:

—¿Te 'be'a ja ngue ga ø't'áhe p'uya para ngue da numanho Oja ya yo hya nneque ga ø't'áhe?

²⁹ Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Nu'a ra hya nne Oja gui 'yothu, gue'a ngue gui 'yec'eihu'a to bá penhni.

³⁰ Bi t'embua:

—¿Tema hmeya gui 'yot'e ga nnugáhe, n'namhma ja ga ec'e'áhe p'uya? ¿Te 'be'a da zä gui 'yot'e? ³¹ Conque ma mboxitahu, bá nsihme p'u bí ja ra dapo, tengutho nt'oti p'u ja ra Macá Libro ngue ena: “Nuna ra Moisés bi unyo ja'i ra hme bí 'ye mahets'i”, i enna hya.

³² Mi nya ra Jesús, bi 'yena:

—Majuani dí xi'ahu, nuna ra Moisés hingo bi unna hme bí 'ye mahets'i na, sinoque guehna ma Papágá bi un'a. 'Ne guehna majuani ngue di 'da'ahu ra hme bí 'ye mahets'i na. ³³ Porque nu'a ra hme di un'Oja, gue'a bí 'ye mahets'i'a, guehna di unna 'da'yo te yo ja'i 'bucua ja ra ximhai.

³⁴ Bi t'embua:

—Ague grá hmu, zant'a gui 'dacje na ra hme gui mmam'mo.

³⁵ Mi dahra Jesús, bi 'yembyo ja'i:

—Nugá guecá'a ra hme di unna 'da'yo te. Nu ra ja'i da denngagui, hinjam'mo di ntuma nthuhu. Nu'a da 'yec'eigui, hin-

jam'mø di ntuthe. ³⁶Pe ya dí xi'ahū ngue hinguí ec'eigahū, madague'a guí nnuhū te dí øt'e. ³⁷Nu'u yø ja'i bi dācā rā Papá tenngā'ū. Nu'u to tenngui, hinjonda 'yembi: "Yo gui tenngui". ³⁸Porque himbi 'benngā mahets'i ngue dā gue'a te mā pāhāse gā øt'e, sinoque dā ehē ngue gā ørpabi rá pāhā'a to bá penngui. ³⁹Pe nu'a te rá pāhā mā Papá bá penngui, i nne'a ngue nu'u yø ja'i bi dāqui, hinjondi m'medi, sinoque gā øt'e ngue di bennate 'mø rā pa rá nzegui. ⁴⁰Nu'a te rá pāhā'a to bá penngui, guehna ngue di nja rā 'da'yo te para zantho te'o gā da badī te'o'a rá Ts'unt'u Oja 'ne dā 'yēc'ei. Nugā gā øt'e ngue di bennate 'mø rā pa rá nzegui.

⁴¹Gue'a gā nzahyø judío nā rā hya bi manna Jesús, di ũpi ngue bi 'yena: "Go guecā'a rā hmē bí 'yē mahets'i". ⁴²Dī n'yembuya:

—¿Ua hinga guehna rā Jesús, rá ts'unt'u rā José nā? A nuju p'uya, dí pahmū rá papá 'nehra mamá nā. ¿Hanja ngue enā ngue bí 'yē mahets'i 'mø?

⁴³Mi nya rā Jesús, bi 'yena:

—'Yo nimantho guí nemhyahū.

⁴⁴Nu'mø hinna ngue hra Papá bá penngui dā 'yøt'e ngue di ntetyø ja'i, ya hinjonda denngui. Pe nu'u tenngui, nugā gā øt'e ngue di bennate 'mø rā pa rá nzegui. ⁴⁵Nuna rā hya nt'ot'i p'u ja yø libro bi 'yotyø pøngahya Oja, i enā: "Nuna Oja, dā 'yøt'e ngue dā bahyø ja'i hanja nā". Janangue nuyá, nu to gā øde te mmanna Papá, 'ne dā 'yet'a mmui rā hya xännbabi, gue'u tenngā'ū.

⁴⁶Hingue masque to ya xpá nnu'a rā Papá. Sinoque nu'a bí 'yep'u 'bu Oja, gue'a go pa'a. ⁴⁷Majuani dí xi'ahū, ngue nuya yø ja'i ec'eigā ya, ya ja rā 'da'yo te para zantho. ⁴⁸Go guecā'a rā hmē di unna 'da'yo te. ⁴⁹Conque nu mā mboxitahū p'u ja rā dapo, bi zi n'na rā hmē bí 'yē mahets'i. Pe himbi m'mui para zantho, sinoque bi dū dam'mefa. ⁵⁰Pe nu-

nā rā hmē dí mmangā, guehna bí 'yē mahets'i nā. Nu to dā zi nā rā hmē naya, ya hinda dū. ⁵¹Nugā guecā'a rā hmē bí 'yē mahets'i, madague'a drā ja'igā. Nu to dā zi nā rā hmē nā, di m'mui para zantho. Nu'a rā hmē gā ungā p'uya, guehna mā do'yogā nā. Dadi ungā mā do'yo para ngue di nja rā 'da'yo te yø ja'i 'bucua ja rā ximhāi.

⁵²Dī njun'mahyase yø judío p'uya, di n'yembi:

—¿Pe ua dā zā di 'dacju rá ngø 'mø ngue gā sahu? —di n'yembi.

⁵³Mi nya rā Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Majuani dí xi'ahū, jatho ngue gui saphū rá ngø rā N'yohū bí 'yē mahets'i, 'ne gui siphū rá ji, n'namhma ngue di nja'ahū rā 'da'yo te. ⁵⁴Nu'a dā zacā mā ngø 'ne dā zicā mā ji, ya ja rā 'da'yo te para zantho rā ja'i. 'Ne gā øt'e ngue di bennate 'mø rā pa rá nzegui. ⁵⁵Porque mā ngøgā, majuani ngue guehna nnøpa nts'ihmē yø ja'i nā. Mā jigā p'uya, gue'a gui thocra dūthe yø ja'i'a. ⁵⁶Nu rā ja'i dā zacā mā ngø 'ne dā zicā mā ji, guehna dí n'yogā'be nā. ⁵⁷Nu'a mā Papá i 'bui, 'ne dí 'bucā connā gue'a. Nuna mā Papá bá penngui para ngue gā japi di m'mui te'o dā zacā mā ngø. ⁵⁸Janangue ja n'na rā hmē bí 'yē mahets'i ngue di unna 'da'yo te para zantho. Nuna rā hmē nā, hinga ngu'a rā hmē bi zi'ū mā mboxitahū 'ne siempre bi dū dam'mefa.

⁵⁹Nuna rā Jesús, nguna rā hya bi xännba yø ja'i bi mpeti p'u ja rā nija Capernaum.

Rā Jesús bi manyø hya ngue rā te para zantho.

⁶⁰Nu'mø mi 'yøhyø ja'i nā rā hya bi nxännbate rā Jesús, nu'u yø ja'i tennbū ni ma, xangu bi 'yena:

—Nuna rā hya mmanya, xanhennitho di fahna. ¿Hague dā mba'a n'na'a te mmannu?

⁶¹ Bi bahra Jesús ngue di njun'mahya yø ja'i co nuna ra hya bi ma. Bi 'yännbaya, bi 'yembi:

—¿Ua guí mbøcuehu nguehna ra hya naya? ⁶² ¿Tegue ngu guí mbemhmu 'mø guí nnuhu ra N'yohu bí 'ye mahets'i ngue hõnda mengui di map'u bí 'yehé? ⁶³ Hõnse ra Espiritu Santo di unna 'da'yo te. Nuna ra hya dí xi'ahu ya, i nne da ma ngue gui 'yec'eigahu, hingue dí en'ahu ngue gui saju. ⁶⁴ Pe nuya 'bu i da ngue hingui ec'eigahu.

Bi manna nguna ra Jesús, ngue ya m'met'o mi padí ndana gue'a hingui ec'ei, 'ne padí te'o ja ngue di dá. ⁶⁵ Bi 'yembaya:

—Janangue ya xtá xi'ahu m'met'o ngue nu'mø hinna ngue hra Papá da 'yø'te ngue di ntetyø ja'i, ya hinjonda denngui.

⁶⁶ Bexpi mudi bi go'a nxutha xangu yø ja'i mi tenna Jesús. Bi zop'u p'uya, ya hinga 'dap'u n'youi. ⁶⁷ Nuna ra Jesús bi 'yánya 'de'ma yoho yø xádi, bi 'yembi:

—¿Ua xquet'a guí nne gui 'yøthu tengutho øtyø ja'i ngue hegä p'u?

⁶⁸ Bi dahra Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, hinjon man'na da zá ga tennähe. Nuna ra hya guí mma, ra hya ngue ra 'da'yo te para zantho na. ⁶⁹ A nugähe p'uya, dí ec'eigähe 'ne dí pahme ngue rá Ts'unt'u'i Oja.

⁷⁰ Mi dahra Jesús, bi 'yembyø xádi:

—Nugä go dá huan'nahu 'de'ma yø nc'ei. A nuna n'na nc'ei ngue'ahu ya, rá pähä ra zithu ørpe.

⁷¹ Ra Jesús bi manna ra hya na, pe nuna bi ma, guehna ra Judas Iscariote rá ts'unt'u ra Simu na. Porque ra Judas guehna ja ngue di dá ra Jesús, 'ne guehna n'na nc'ei'u 'de'ma yoho yø xádi na.

Ni xinga gue'u yø cu ra Jesús di ec'ei.

7 M'mefa na ra hya na p'uya, bi n'yop'u ja yø xequi ngue ra häi Galilea ra Jesús. Pe hingui nne da n'yop'u ja ra häi Judea porque nne di nhotte yø hmu

yø judío. ² Ya xma nguerpatho di nsän-nigo yø judío nguehna ra ngo mahoqui yø ngumpaxi. ³ Nu'u yø cu ra Jesús bi 'yembi:

—¿Hanja ngue n'nadua guí 'bui? Dami pøngua ni ma Judea, n'namhma ngue 'ne'u yø ja'i ec'ei'i p'u, da nu te guí ø'te. ⁴ Nu ra ja'i nne ngue da fadi te ga 'yo, hinga nt'aguitho da 'yø'ta te ø'te. Ya guí øtya tengu ya, pe gue da badi gätho yø ja'i na te guí ø'te.

⁵ Nguna bi xifi porque ni xinga gue'u yø cu di ec'ei. ⁶ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Tobe hingui sønna ora ga mmagä p'u guí xicui. Pe nu'ahu, hont'a goma ora sä ngue guí mmähä. ⁷ Nu'ahu, hingui nnu man'u'ahu yø ja'i. Pe nugä nnu man'ugä yø ja'i, porque dadi jagä majuaní ngue xants'o te ga 'yo yø ja'i. ⁸ Ni mähä ra ngo ya. Nugä hinga mma porque tobe hingui sønna ora ga mmagä p'u.

⁹ Mi juadi bi xihyø ja'i na ra hya na p'uya, bá cop'u Galilea ra Jesús.

Ra Jesús ya 'bup'u ha bi nsännigo yø judío.

¹⁰ Mi juadi bi ma ra ts'ännigo yø cu ra Jesús, xquet'a 'ne'se ra Jesús bi ma ra ts'ännigo. Bi 'yø'te ngue hingui pahyø ja'i ngue 'yop'u, ya mme nt'aguitho ga 'yo. ¹¹ Nuya yø hmu yø judío homp'u ja ra ngo ngue'mø di 'yop'u ra Jesús. Di n'yembi:

—¿Hapu 'bu'a ra n'yohu'a? —di n'yembi.

¹² Nup'u ha 'buhyø ja'i, xangu to di c'a na ra Jesús. 'Bu i da ena: “Ra hoga n'yohu'a n'yø”. Pe mi'da p'uya i ena: “¿Tegue dra hoga n'yohu na 'mø, hante gue hätyø ja'i”, i ena. ¹³ Pe nuya yø ja'i nnu manho ra Jesús, hingui nnepe da fadi ngue nnu manho, porque supyø hmu yø judío.

¹⁴ Comma emade ra ngo 'mø mi yurbu ja ra nija ra Jesús ngue bi nxännbate.

¹⁵Nu'u yø judío, di 'yøtho'a te ra hya mmanna Jesús, di n'yembi:

—¿Hapu go bá ha'a ra hya mmanna? 'Ne hindí nnuhu ngue xta mma ra xadi.

¹⁶Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna ra hya dí xännbategä, himma hyasegä na. Nu'a bá penngui, go rá hya'a.

¹⁷Nu'mø to da ne da 'yørpabi rá pähä Oja, guehna da bahna ngue'mø ní 'yep'u 'bu Oja na ra hya dí xännbate, ogue ma hyase dí mma. ¹⁸Nu ra ja'i ngue rá hyase mma, ga 'yøt'e ngue da nu manhose yø ja'i. Pe nu'a di ja ndummu ngue da hnu manho'a to bá penhni, guehna majuaní ra hya mmanna. 'Ne hin tema fehni da thinnbi.

¹⁹¿Ua himma juani ngue bi 'da'ahu ra ley ra Moisés? Conque nu'a ra ley'a, hinjongui pøni ngue gdi ec'eih'u'u ya yø hya mman'a. ¿Hanja ngue guí nne gui hyoju, guí enju ngue hindí ec'eigä te mmamp'u ja ra ley?

²⁰Mi dahyø ja'i p'uya, bi 'yembi:

—Ra ts'onthi guí n'youi ya. ¿Te'o guí ena ngue nne da hyo'i?

²¹Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Hønda n'na ra hya dá øt'a 'mø ra pa ngue ra ts'äya, 'ne gä gadi 'yøthohu.

²²Nuna ra Moisés, bi zoc'ahu n'na ra hmepya, ni hu ngue ra circuncisión, madague'a hingo bi fat'a, sinoque gue'u yø mboxita bi fati. Janangue njap'u guí mmepyahü yø ts'unt'u 'mø bi m'mui, madague'a di tocabi ra pa ngue ra ts'äya, pe ngütho guí mmepyahü. ²³A nuyá, para ngue hinguí 'dastohu'a te mman-na ley bi 'yotra Moisés, guí mmepyahü n'na ra ts'unt'u 'mø bi m'mui, madague'a ra pa ngue ra ts'äya. ¿Hanja ngue guí sucju ngue dá øthegä n'na ra n'yohu 'mø ra pa ngue ra ts'äya 'mø? ²⁴'Yo høntho guí nnuhu n'na ra cosa sä 'bexqui haxhu ra güenda. Nu'mø guí nne gui hyaxhu ra güenda, pe 'bet'o mmajuani gdi padí hanja'a te guí mmamhmü.

Bi ma hapu ra mmengu ra Jesús.

²⁵Bi müdi di n'yänni 'da'u yø mmengu Jerusalén, di n'yembi:

—¿Ua hinga guehna nthoni ngue da tho na 'mø? ²⁶Pe ya 'buhnu ya, ya yahu yø ja'i 'ne hinte xifi. ¿Ua di ec'ei yø ts'ut'abi ngue da guehna ra Cristo na 'mø? ²⁷Pe dí pahmu hapu ra mmengu na. A nu'mø bá g'a ra Cristo, hinjonda badi ha di 'y'e'a.

²⁸Nup'u ja ra nija mi xännbate ra Jesús, mi 'yøde te mmanyø ja'i. Bi ts'edi bi 'yembi:

—Ya guí ena ngue guí pahmu ha dá ecä. Pe himma partese ngue dá ecä. Sinoque dá ecä ngue nuna majuaní Oja i 'bui, guehna bá penngä na. Pe hinguí pahmu te'o na. ²⁹Nugä go dí pacä te'o na, porque ja dá ecä p'u bí 'bu'a, 'ne go bá penngä'a.

³⁰Co nuna ra hya na p'uya, bi ne xti bentyø ja'i ra Jesús ngue xta ngot'i. Pe hinjombi bent'i porque him maní zøhrá ora. ³¹Xangu yø ja'i bi 'yec'ei ra Jesús ngue guehna ra Cristo na. Di n'yembi:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, ya øtyø hmeya tengutho t'embi da 'yøtra Cristo 'mø bá ghe.

Yø fariseo bi menhyø policia di bentra Jesús ngue da got'i.

³²Nuya yø fariseo bi 'yøde te mmanyø ja'i ngue embi guehna ra Cristo na ra Jesús. Yø fariseo p'uya, conyø hmu yø mmäcja bi menhyø policia di bentra Jesús ngue da got'i. ³³Mi nya ra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Zits'urbu guí nnuju ua guí 'buhmu. Ya himma ya'atho ga mmagä p'u bí 'bu'a to bá penngui. ³⁴Gui hyonju p'uya, pe ya hinha gui tinju, porque hindä zä guí thohmu p'u ha ga m'mucä.

³⁵Di n'yänse yø judío p'uya, di n'yembi:

—¿Hapū go di ma nā p'uya, ngue ɛ-nā hinga timhmū ha di ma? ¿Ua dani mpa man'na nguadi yø häi yap'utho ngue da xännbā rā hya yø judío da timp'u? ¿Ua gue gue'u yø mmenguhū da ma da xännbi? ³⁶ ¿Mbe te nne da manna rā hya xicju nā, ngue ɛnā: “Guí hyonju, pē ya hinha guí tinju, porque ya hinda zā guí thohmū p'u ha gā m'mucā”?

I pøhrā dehe di unna 'da'yo te.

³⁷ Nuna rá nzeGUI rā pa ngue rā ngo, guehna rā pa embyø ja'i ngue tate rā danigo nā. Nuna rā pa nā p'uya, bi nangra Jesús, bi ts'edi bi 'yembyø ja'i:

—Nu'mø te'o tūthe ya, dá ɛcua di nsithe. ³⁸ Nu rā ja'i ɛc'eigā ya, nup'u ja rá mmūi rā ja'i tengutho 'mø di pøhrā dehe ngue di unna 'da'yo te. Porque ngu'a mmanna Macā Libro.

³⁹ Nuna rā hya nā, bi ne bi mā ngue nu to da 'yec'ei, ya di n'youi rā Espiritu Santo. Porque tobe him manī ma mahets'i rā Jesús ngue da pennbabi rā Espiritu Santo yø ja'i.

Hinga 'da'igu mmanyø ja'i.

⁴⁰ Mi t'øhna rā hya mmanna Jesús, bi 'yeni'da yø ja'i p'uya:

—Majuani ngue nuna rā n'yohū nā, guehna rá pøngahya Oja mí ja ngue da ɛcua ja rā ximhäi nā.

⁴¹ Mi'da yø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Nuna ya, guehna rā Cristo naya —bi 'yena.

Pē mi'da yø ja'i di n'yembi:

—Himma juani'a. Porque rā Cristo hinga Galilea di 'yē'a. ⁴² I mmamp'u ja rā Macā Libro ngue nuna rā Cristo, da guehna n'na rá mbom'meto rā dast'abi David. 'Nē drá mmengu Belén nup'u ja rā mmengu rā David.

⁴³ Ya hinga n'nat'a mmanyø ja'i ngue di nxifi te'o nā rā Jesús. ⁴⁴ Bi ne 'da yø ja'i xtí bentra Jesús ngue xta ngot'i, pē hinjombi bent'i.

Yø ts'ut'abi hingui ɛc'ei rā Jesús.

⁴⁵ Nu'u yø policia bá nexpū ja rā ni-ja, bi mengui bi zømp'u 'buhyø fariseo conyø hmū yø mmäcja xi menhni. Bi t'embya:

—¿Hanja ngue hinguá sihu p'uya?

⁴⁶ Mi dahyø policia, bi 'yena:

—Pē hinjam'mø ha di t'øde da man'a n'na rā ja'i tengu mmanna rā n'yohū nā.

⁴⁷ Yø fariseo p'uya bi 'yembyø policia:

—Xquet'a 'ne'ahu ya bá thä'ahu ya.

⁴⁸ Ya guí nnuhū ngue hinjongui pøni ngue di ɛc'ei'u mā hmuhū nā rā n'yohū nā, ni xinga gue'u yø fariseo di ɛc'ei nā. ⁴⁹ Pē nuya yø ja'i ɛc'ei nā rā n'yohū nā, guehya hingui pahra ley ya, 'nē guehya yø ja'i da ma rā castigo ya.

⁵⁰ Nuna rā Nicodemo, guehna bi ma n'na xui bá nyaui rā Jesús, xquet'a yø n'yohū yø fariseo nā. Bi 'yenna p'uya:

⁵¹ —Nup'u ja rā ley dí cahū, mmamp'u ja rā ley ngue hinga sä da ma masentencia n'na rā ja'i, mente tobe hingui ja rā ts'ut'abi ngue da t'øde tema hya da man'a ma yapī.

⁵² Bi t'embra Nicodemo p'uya:

—¿Xquet'a 'ne'i grā mmengu Galilea 'mø? Dami xädi te mmanna Macā Libro. Ja guí nnup'u p'uya ngue hinga n'na rá pøngahya Oja ni bøn'a Galilea.

N'na rā xisu ngue rā 'yots'om'mäi bi ts'ixpū 'buhra Jesús.

⁵³ Bi ma yø ngu n'na ngu n'na yø ja'i.

8 Pē rā Jesús bi map'u bí ja rā nyuni ja rā mbonza ja yø olivos. ² Mi hyaxpūya, ya nēcahäi, bá pengui, bi zøp'u ja rā nija. Bi guat'i gätho yø ja'i p'u ha 'bui. Bi mihra Jesús ngue bi xännbā rā hya yø ja'i. ³ A nu'u yø xännbate ngue rā ley conyø fariseo, bi zispabi n'na rā xisu xi ma mabent'i, ngue xi thinnbabi n'na rā n'yohū hingra ndø. Bi ma mā'bä'mi p'u made nā rā xisu p'uya. ⁴ Bi t'embra Jesús:

—Ague grá xännbate, nuna ra xisu 'bucua, bi ma mabent'i 'mø mi thinnbabi n'na ra n'yohu ngue hingra ndø. ⁵ A nup'u ja ra ley bi 'yotra Moisés, ja mmamp'u ngue da tho ya yø xisu njap'u, ngue da bundo. Xi'i, ¿te guí mmanna ra hya naya?

⁶ Bi xihna ra hya na, porque nne da nup'i ngue'mø hinga gue'a ra hya da manna Jesús, para ngue da zä di yapí. Nuna ra Jesús bi ndoqui, ot'a häi conná saha. ⁷ Pe hinguí säya'u yäui ngue äni temä hya da ma. Bi m'mä p'uya, bi 'yembi:

—Nuaa guí 'buhmu ya, nu'mø 'bucua n'na n'ei ngue hinjam'mø di øtra ts'oqui, gue'a rá müdi da mundo ra xisu'a —bi 'yembi.

⁸ Bi ndojtho mahøn'a p'uya, ngue ot'a häi conná saha. ⁹ Pe mi 'yø'a ra hya sihyø ja'i p'uya, bi dār'man'u yø mmui yø ja'i porque padí ngue gä ja yø ts'oqui. Bi bøní 'da m'ida p'uya. Rá müdi bi bønø da-ja'i. Nu'mø mi bøní gätho p'uya, bi gose p'u ra Jesús co 'nehra xisu ma yapí bi goseui p'u. ¹⁰ Mi guxrä ya ra Jesús, bi nu ngue hinjongui 'bup'u, ya mahøndra xisu 'bup'u. Bi 'yembuya:

—Ague grá xisu, ¿hapu 'bu'u mađi yap'a'i ya? Ya hinjombi zänni ngue da tho'i ya 'mø.

¹¹ Mi dahra xisu, bi 'yena:

—Ya hin'na ya, grá hmu.

Bi 'yembra xisu mahøn'a ra Jesús:

—Ni xinga guecä ga sänni ngue da tho'i ya. Ni ma ya, pe 'yoní mantho høn-guú øtra ts'oqui.

Da xojpa yø mmui yø ja'i ra Jesús.

¹² Nuna ra Jesús, mahømbi zohyø ja'i, bi 'yembi:

—Nugä ga øt'e ngue da xohyø mmui yø ja'i. Nu ra ja'i da denngui, guehna ra ja'i di nja ra 'da'yo te na, pe ya hinní mantho di n'yo mants'o ra ja'i.

¹³ Yø fariseo bi 'yembra Jesús:

—Nu'i gadi jase majuaní ra hya guí mma. Hinte di muui ra hya guí mma.

¹⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuna ra hya dí mmangä, di muui na, madague'a dadi jase majuaní ra hya dí mma. Pe nugä dí padí ha dá ehe, 'ne dí padí ha nná ma. Pe nu'ahu hinguí pahmu ha dá ecä, ni xinguí pahmu ha nná magä.

¹⁵ Nu'ahu guí haxhu ra güenda tengutho ga hyaxra güenda yø ja'i ua ja ra ximhäi. Nugä hinjondí haspa ra güenda. ¹⁶ A nu'mø xinga haxä ra güenda, nu te ga sännä ngue di nja, pegue dra hya njuantho ga sänni. Porque händi 'dase ga haxä ra güenda. Nuna ra Papá bá penngagui, guehna 'da gda haxä'be ra güenda na. ¹⁷ Nup'u ja ra ley guí cahu, nt'ot'i p'u ra hya ngue nu'mø yoho yø testigo 'da'igu mma, jatho ngue da t'ec'ei te mma. ¹⁸ A nuyá, guecä dadi jase majuaní ra hya dí mmangä. Nuna ra Papá bá penngui, 'nehna di ja majuaní ra hya dí mmangä na.

¹⁹ Bi t'embuya:

—¿Hapu go 'buhní Papá?

Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Nu'ahu hinguí pacju, ni xinga guehna ma Papágä guí pahmu. Nu'mø ngue gdi pacju, xquet'a 'nehma Papágä gdi pahmu 'mø.

²⁰ Nu'mø mi xännba ra hya yø ja'i p'u ja ra nija ra Jesús, guehya yø hya ja ua bi xifi. Bi m'mä p'u ja yø njamenyu ngue ra ofrenda. Pe hinjombi bent'i ngue xta ngot'i, porque tobe him maní zønna ora.

**Hinda zä da denyø ja'i
p'u di ma ra Jesús.**

²¹ Mahømbi 'yembyø ja'i ra Jesús:

—Ga mmagä, 'ne gui hyonju. Gui tuhü, pe himma hoquitho ni ts'oquihu. Nup'u ha gda magä, hinda zä guí tengahu.

²² Yø judío p'uya, di n'yembi:

—¿Ua da zä di nhyose na, ngue hinda zä ga tenhnu ha di ma?

²³ Mi nya ra Jesús, mahømbi 'yembi:

—Nu'ahu, gyø mmenguhu ua ja ra ximhäi. Pe nugä drá mmengugá mahets'i. Nu'ahu gyø mmenguhu ua ja ra häi, pe nugä hindrá mmengugá ua ja ra ximhäi. ²⁴Janangue nugä dí xi'ahu ngue guí tuhu 'ne himma hoquitho ni ts'oquihu. Guehna hingui nhohni ts'oquihu na ngue hingui ec'eigahu ngue dí mma te'ogui.

²⁵Bi t'ännbuya, bi t'embí:

—¿Pe te'o'i p'uya?

Mí dahra Jesús, bi 'yembí:

—Ya xtá xi'ahu m'met'o te'ogä. ²⁶Xangu mi'da yø hya da zä ga xi'ahu, 'ne da zä ga hats'ahu ra gienda. Pe nuna ra hya dí xicä yø ja'i ua ja ra ximhäi, guehna ra hya dí øde mman'a to bá penngui, pe gue majuaní ra hya mman'a.

²⁷Pe himbí dinyø mmui yø ja'i ngue guehna rá Papá i mma. ²⁸Janangue bi 'yembí:

—Nu'mø gá cuathu ra pont'i ra N'yohu bí 'yε mahets'i, guí pahmu te'ogä p'uya. Hindá zä ga sänse ra hya ga mma. Nuna ra hya xänngagui ra Papá, guehna dí mmangä na. ²⁹Porque dí n'yogä'be'a to bá penngui. Nugä hingui hegase ma Papá, porque nu te nnu manho, que'a zant'a dí øt'a.

³⁰Mí manna ra hya na p'uya, xangu yø ja'i bi 'yεc'ei ra Jesús.

Bi manna Jesús ndana gue'a yø basi Oja.

³¹Ra Jesús bi 'yembyø judío xi 'yεc'ei:

—Nu'mø hingui hyehmu na ra hya dí xi'ahu ya, majuaní ngue gue'ahu ma xädi'ahu mø. ³²'Ne gui pahmu xanho na ra hya majuaní. Nuna ra hya majuaní p'uya, guehna da yan'ahu na.

³³Mí dahyø ja'i, bi 'yembí:

—Nugähe yø mbom'meto gähe ra Abraham. 'Ne hinjam'mø to xtá øt'e ngue ma hmuhe. ¿Hanja'a guí mma ngue guí gna da ma nhyangähe?

³⁴Nuna ra Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Majuaní dí xi'ahu ngue nu to gä øtra ts'oqui, guehya ya xa mbent'ui ra ts'oqui ya. ³⁵Nu ra ja'i ngue ra hmiquitho, 'bup'u ja rá ngu rá hmu, hingui zamp'u ja ra ngu na ra hmiqui. Pe nu'a ngue rá ts'unt'u ra hmu, zamp'u ja rá ngu'a. ³⁶Janangue nuyá, nu'mø ngue da yan'ahu rá Ts'unt'u Oja, ya majuaní gá nyamhmu 'mø. ³⁷Nugä dí padí ngue yø mbom'meto'ahu ra Abraham. Pe guí nne gui hyoju, porque hingui nnu manhohu ra hya dí mmangä. ³⁸Ya dá xi'ahu te gä dí nnugä p'u bí 'buhma Papá. Pe nu'ahu gadi siguetho guí øthu'a te xi'a ni papáhu.

³⁹Mí dahyø ja'i p'uya, bi 'yembí:

—Nu'a ma papägähe gue'a ra Abraham.

Mahombí 'yenna Jesús:

—Nu'mø ngue dyø basi'ahu ra Abraham, dague'a te bi 'yøtra Abraham gui 'yøthu 'mø. ⁴⁰Pe nuya guí nne gui hyoju. Conque dí xi'ahu ra hya majuaní, nuna ra hya dí øcä mman'Oja, guehna dí xi'ahu na. Pe nu'a guí nne gui 'yøthu ya, hinga ngu'a bi 'yøtra Abraham. ⁴¹Nu'ahu guí øthu tengutho ø'ni papáhu.

Mahombí 'yenyø ja'i p'uya:

—Nugähe, hindyø thimbasitho gähe. N'nat'a ma papägähe 'bui, gue'a Oja'a.

⁴²Mahombí 'yenna Jesús:

—Nu'mø ngue nmajuaní ngue guehna Oja ni papáhu, gadi macju 'mø. Porque nugä dá ecä p'u 'bu Oja, 'ne ya dí 'bucua ya. Hindá sänse ngue dá ecua, sinoque Oja bá benngui. ⁴³¿Hanja ngue hingui sä gui timhmu na ra hya dí mmangä? Hingui timhmu hanja ra hya, porque hingui nne gui 'yøhmu na ra hya dí xän'nahu. ⁴⁴Nu'a guí nnøpa papáhu, gue'a ra zithu'a. Nu'a ra hya nnu manho na p'uya, guehna guí nne gui 'yøthu na. Nuna ra zithu, guehna ra hyote na astä guep'u bá fadi. Hinjam'mø dí mman'a te majuaní. Nu'mø ya, gä ra fehni ga ya. Gä rá hyase ga ya porque ra fehni. 'Ne

guehna nnopa papá'u to mmanna fehni na. ⁴⁵Pe nugä ngue majuaní na ra hya dí xi'ahu, hinguí ec'eigahu. ⁴⁶Gátho'ahu ya, hínjonda bōni da 'yengui ngue ja ma ts'oqui. Xi'mø ngue majuaní ra hya dí xi'ahu, ¿hanja ngue hinguí ec'eigahu 'mø? ⁴⁷Nu'a rá basi Oja ya, gue'a di ho da 'yøde te mman'Oja'a. Pe nu'ahu ngue hingingø basi'ahu Oja, janangue hinguí nne gui 'yøhmø ra hya mman'Oja.

Ya mi 'buhra Cristo hante di m'muhra Abraham.

⁴⁸Mi dahyø judío p'uya, bi 'yembra Jesús:

—Ni 'yup'u te dí mmangähe ngue grá mmengu p'u ja ra häi Samaria, nu'í guí n'youi ra ts'onthi.

⁴⁹Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Hín tení ts'oqui dí 'yogäbe. Nu'a te dí øt'a, dí nnu mansugä ma Papá. Pe nu'ahu hinguí nnu mansuju. ⁵⁰Nugä hín dí honí ha di nu mansugyø ja'i. Nuna Oja go honngui ha di nu mansugä yø ja'i na. 'Ne haxta ra güenda Oja ya, te'o ngue hinguí sugui. ⁵¹Nugä majuaní dí xi'ahu ngue nu to ørpa masu ra hya dí mmangä, guehna ra ja'i hínjam'mø da du na.

⁵²Mi dahyø judío p'uya, bi 'yembi:

—A nuyá, dadi seguragähe ya ngue guí n'youi ra ts'onthi. Xi ra Abraham 'ne gátho mi'da yø pøngahya xa m'mui, gä xa ndu. Nu'í p'uya guí ena: “Nu'a to da 'yørpa masu ra hya dí mmangä, guehna ra ja'i hínjam'mø da du na”, guí ena. ⁵³¿Ua man'na go ma da'i ngue'a ma papägähe Abraham? A nuna bi du. 'Nehyø pøngahya xa m'mui gä xa ndu. ¿Te'o guí ena ngue gue'e 'mø?

⁵⁴Mi dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Nu'mø ngue go gdi honí ha di nu mansugä yø ja'i, hín te di muui 'mø escä yø ja'i 'mø. Pe nu'a honí ha di hnu mansugä, guehna ma Papägä na. Nuna guí ena ngue ni Ojahu. ⁵⁵Pe hinguí pahmu na p'uya. Nugä go dí pacä na. Nu'mø ga ena

ngue hín dí pacä Oja, xquet'a dí fehningä 'mø tengutho'ahu ngue gyø fehnihu. Pe nugä majuaní dí pacä na, 'ne dí ørpa masu te xiqui. ⁵⁶A nuna ma mboxitahu ra Abraham, bi johya na ngue mambá ep'u ra pa ga søcä ua. Bi badí hanja, janangue emmei bi johya.

⁵⁷Mi dahyø judío p'uya, bi 'yembra Jesús:

—Tobe hinguí 'bu'a nyote ma'det'a njeya, 'ne go gui 'yena gä nu ra Abraham.

⁵⁸Mi dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Majuaní dí xi'ahu ngue ya nmi 'bucä hante di m'muhra Abraham.

⁵⁹Bi gaxyø do yø ja'i p'uya, ngue da mundo ra Jesús. Pe ra Jesús bi thop'u made ha 'buhyø ja'i, bi bømp'u ja ra nija, bi ma.

Rā Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yohu ngue ra xädä.

9 Nup'u ni nthohra Jesús, bi nu n'na ra n'yohu ngue ra xädä asta gue'mø mamba mi. ²Bi 'yánya yø xädi p'uya, bi 'yembi:

—Ague grá xännbate, ¿hanja ngue ya ra xädä 'mø mambá mihna ra n'yohu na? ¿Ndana gue'a ja rá ts'oqui, guehna ra n'yohu, ua rá papá, ua gue rá mamá ja rá ts'oqui ngue bi njap'u?

³Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Hín'i nxädä na ra n'yohu ngue conná ts'oquise, oque rá ts'oqui rá papá oque rá mamá. Sinoque bi nxädä para ngue conná guehnu da fadi ngue ja rá ts'edi Oja ngue te da 'yørpe. ⁴Mente jap'u ra tiempo ya, jatho ngue ga ørpabi rá 'befi'a to bá penngui. Porque da 'yehra pa ngue ya himma nzä te ga pefi. ⁵Mente dí 'bucua ja ra ximhäi, ma ga øt'e ngue da xohyø mmui yø ja'i.

⁶Mi juadi bi manna ra hya na, bi zo'a häi rá jini ra Jesús. Bi 'yøtra bøhäi conná jini, bi gøspa maxøts'e yø dä ra xädä. ⁷Bi 'yembuya:

—Ní ma ya, bá nxudá p'u ja rā dehe Siloé —bi 'yembí.

Nuna rā Siloé ga mbøni ngue “Bi 'benhni”. Nuna rā xādā bī ma bá nxudā. Mambá pengui, ya zø yø dä. ⁸A nu'u yø besino p'uya, 'ne hmi'da yø ja'i ya mi padī ngue mará xādā, gā dī n'yembí:

—¿Ua hinga guehna rā nhyaxa limosna na?

⁹Mi'da yø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Guehna.

Pe mi'da yø ja'i bi 'yena:

—Guehna p'u guí nequi, pe gue hinga guehna.

Pe nuse na mará xādā p'uya, bi 'yena:

—Ahá, go guecá —bi 'yena.

¹⁰Ya bi t'ännbua, bi t'embí:

—¿Hanja ngue ya zø ni dä ya 'mø?

¹¹Bi 'yenna mará xādā p'uya:

—Nuna rā n'yohu ni hu ngue rā Jesús bi 'yøtra bøhäi. Bi goscagui mā dä. Bi 'yengui: “Ní map'u ja rā dehe Siloé, bá nxudá”, bi 'yengui. Dá magá p'uya ngue dá nxudá, pe 'bexpi nzø mā dä 'mø mā nxudá.

¹²Bi t'ännbua, t'embí:

—¿Hapu 'buhna rā n'yohu guí mmanya?

Bi 'yembuya:

—Hindí pacá —bi 'yembí.

Yø fariseo bi 'yørpa rā nt'änni na mará xādā.

¹³Bi ts'ixpu 'buhyo fariseo na mará xādā p'uya. ¹⁴Ra pa ngue rā ts'äya 'mø mi 'yøtra bøhäi rā Jesús ngue bi xojpa yø dä rā xādā. ¹⁵Nuya yø fariseo p'uya, xquet'a bi 'yän'na mará xādā ngue ha bi nja ngue ya zø yø dä. Bi 'yembuya:

—Bi gosca rā bøhäi maxøts'e mā dä. Dá ma dá nxudá p'uya. A nuyá, ya zø mā dä ya.

¹⁶Bi 'yen'ida yø fariseo p'uya:

—Nuna rā n'yohu bi 'yø'na rā hya na, hingrá m'menhni Oja na, porque hingui supra pa ngue rā ts'äya.

Mi'da p'uya, bi 'yena:

—A nu'mø di ja rá ts'oqui na rā n'yohu na, hinda zä da 'yøtya yø milagro ør'mø. Ya dī njun'mahyase p'u yø ja'i p'uya. ¹⁷Mahombi t'än'na mará xādā p'uya, bi t'embí:

—Xi'i n'yø, ¿te guí mma guehna rā n'yohu bi xoc'a ni dä?

Nuna mará xādā p'uya, bi 'yena:

—Nugä dí ena ngue rá pøngahya Oja na rā n'yohu na.

¹⁸Pe yø hmu yø judío, hingui ec'ei ngue mará xādā na rā n'yohu yayi. Bi 'yec'ei, ja gue'mø mi zonnabi rá papá 'nehra mamá na mará xādā. ¹⁹Bi 'yännbua, bi 'yembí:

—¿Ua guehna ni ts'unt'ui na 'bucua, nuna t'embí ngue ya rā xādā 'mø mambá mi? ¿Hanja ngue ya zø yø dä ya 'mø?

²⁰Bi 'yen'a rá papá 'nehra mamá p'uya:

—Dí padī ngue guehna mā ts'unt'ub'e na. 'Ne ya rā xādā 'mø mambá mi. ²¹Pe nuyá, hindí pa'be hanja ngue ya zø yø dä ya. Ní xindí pa'be to bi 'yøthebi yø dä. Damí 'yänsehü. Ya rā dan'yohu, da xi'asehü hanja.

²²Nuna rá papá 'nehra mamá na mará xādā, bi manna tengü na ngue supyo hmu yø judío. Porque ya xi nheca hya ngue da dujpabi rá thuhu p'u ja rā ni-ja'a to da mā ngue rā Jesús gue'a rā Cristo'a. ²³Janangue nguna bi man'u yø daja'i p'uya, ngue bi 'yena: “Yänsehü, ya rā dan'yohu, da xi'asehü hanja”.

²⁴Nu'u yø hmu yø judío, mahombi zon'na rā n'yohu mará xādā. Bi 'yembí:

—Hønt'a Oja gui 'yespabi ngue bi nzø ni dä. Nugähe dí pahme ngue ja rá ts'oqui na rā Jesús.

²⁵Bi 'yen'mø mi da p'uya:

—Nugä hindí padī ngue'mø ja rá ts'oqui oque hin'na. Hønt'a dí padī ngue nugä nmará xādā, 'ne ya zø mā dä ya.

²⁶Mahombi t'ännbua, bi t'embí:

—¿Te 'be'a bi ja'i? ¿Te bi 'yøt'e para ngue bi nzø ni dä?

²⁷ Mí dá p'uya, bi 'yena:

—Ya xtá xi'ahu, 'ne hinguí orcahu masu. ¿Hanja ngue mahón'a guí nne ga xi'ahu ya? ¿Uague guí nne ngue 'ne'ahu dyø xádi'ahu na rá n'yohu na?

²⁸ Bi zú p'uya, bi 'yembi:

—Nu'í go rá xádi'i na rá n'yohu na. Pe nugáhe yø xädigáhe rá Moisés. ²⁹ Nugáhe dí pahme ngue bí nyaui Oja rá Moisés. Pe nuna rá n'yohu na, hinjongui padí hapu rá mmengu na.

³⁰ Bi 'yen'a rá n'yohu p'uya:

—Xquet'a guehna ngue nná 'yøthogá naya, ngue hinguí pahmu hapu rá mmengu na, pe bi xogagui ma dá.

³¹ Conque dí pahmu ngue nuna Oja, hinguí ø'mø nzo'u yø ja'i ja yø ts'oqui na. Pe nu'mø nzo'u yø ja'i thanne 'ne ørpabi rá páhä, i øde. ³² Asta guehyø pa xa thogui hinguí t'øde ngue dá bøn'a n'na rá n'yohu dá xojpa yø dá n'na rá xädä asta gue'mø mambá mi. ³³ Ngue'mø hindrá m'menhni Oja na rá n'yohu na, hinda zá te dá 'yøt'e.

³⁴ Ya bi t'embuya:

—Nu'í gá rá ts'oqui gni 'bui asta gue'mø gambá mi, 'ne go gui 'yena gui xänngahe —bi t'embí.

Bi hyøn'a thi p'uya.

T'embí ngue xädä yø ja'i ngue njot'i yø n'yomfení.

³⁵ Bi bahra Jesús ngue ya bá thøn'a thi p'u ja rá nija na mará xädä. Mí nthéui p'uya, bi 'yembi:

—¿Ua guí ec'ebí rá Ts'unt'u Oja n'yø?

³⁶ Bi 'yenna n'yohu p'uya:

—Te'o'a p'uya grá hmu, n'namhma ga ec'egä —bi 'yembi.

³⁷ Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ya guí nnugya. Go guecä dí nyaui ya —bi 'yembi.

³⁸ Nuna rá n'yohu p'uya bí ndantyøhmu p'u 'bahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuya grá hmu, dí ec'ei'i ya.

³⁹ Mí nya rá Jesús, bi 'yena:

—Dá ecä ua ja rá ximhäi, n'namhma ngue nu'u yø xädä dí nzø yø dá. A nu'u ena ngue zø yø dá p'uya, tengutho 'mø di xädä'u.

⁴⁰ Nu'u 'da yø fariseo mí 'bäp'u p'uya, mí 'yøde te mmanña Jesús. Bi 'yembi:

—¿Ua guí ena ngue 'necáhe dyø xädägáhe?

⁴¹ Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nu'mø ngue gyø xädähu, hindi ja ni ts'oquihu 'mø. Pe nuya ngue guí ena ngue zø ni dahu, ya guí padí ngue ja ni ts'oquihu ya.

Bi hyejpa yø fõt'e yø de'yo'a rá hya bí manña Jesús.

10 Majuani dí xi'ahu, nu'a hinni yurbu ja rá goxthi fõt'e yø de'yo, sinoque ni nexman'na nguadi, guehna rá bede'yo na. ² Pe nu'a ni yurbu ja rá goxthi fõt'e, gue'a rá mände'yo'a. ³ Nu'mø bi zøhø, dá xojpa rá mængoxthi dá yut'ambo. Nu'u yø de'yo p'uya, parpabi rá hya. I nzohyø de'yo conyø thuhu, dá gucathi p'uya. ⁴ Nu'mø bá jujma xøts'e rá fõt'e gätho'u yø de'yo p'uya, ní 'bet'o p'u ni ma yø de'yo. Yø de'yo p'uya tenni porque parpabi rá hya. ⁵ Pe nu'a hinguí parpabi rá hya, hinguí ten'na. Hante 'da 'mø bí nu, porque hinguí parpabi rá hya.

⁶ Bi hyoni te gui hyejpa rá hya bi xihyø ja'i rá Jesús. Pe nu'u nzofø himbi dinyø mmui te ni bønna hya bí xifi.

Nuna rá Jesús, guehna rá hoga mände'yo na.

⁷ Bi sigue bi zohyø ja'i rá Jesús, bi 'yembi:

—Majuani dí xi'ahu, guecä tengutho n'na rá goxthi ni yutyø de'yo. ⁸ Gätho'u yø mädi bí m'mu'a m'met'o hante ngue ga ma ecä, hinni yurbu ja rá goxthi, gue'u yø bede'yo'u. Janangue himbi 'yørpa ma su yø de'yo 'mø nzofø. ⁹ Go guecä tengutho n'na rá goxthi. Nu'a ga japä dá thogui, gue'a dí nyan'a. 'Ne dá 'yøt'e tengutho

n'na rā de'yo ngue nī yut'i, nī bōmp'u ja rā fōt'e, nē tīnī te si.

¹⁰ A nu'a rā bē, hōndrā mfe ga 'yo'a, di ummaho dyø de'yo. Pe nugā dā ghe para ngue di nja'ahu rā 'da'yo te, nē guī m'mumma pāhāhū. ¹¹ Nugā guecā tengutho n'na rā hoga mände'yo. Nu'a rā hoga mände'yo ennā te ngue nyanyo de'yo. ¹² Pe nu'a rā mādi ngue rā hmiqūitho, hinga gue'a rā mādi ngue yø de'yo'a. Porque hīngrā mmeti. Nu'mø bi nu ngue bā ēp'u rā zate, dā zop'u yø de'yo, dā 'dagui. Rā zate p'uya, di bent-yø de'yo, di n'uen'u hīndī bent'i. ¹³ Nu-nā rā n'yohū nā, 'dagui porque ngue rā hmiqūitho. Hīngui tu rā mmui 'mø te dā ja yø de'yo.

¹⁴⁻¹⁵ Nugā guecā tengutho n'na rā hoga mände'yo. Nūnā mā Papāgā pacā nā, nugā xquet'a dī pacā nā mā Papā. Njarbūtho ya, dī pacā gātho'u mā de'yo. Dā gue'u p'uya, xquet'a paquī. 'Nē dī engā mā te ngue dī nyangā'u mā de'yo. ¹⁶ Xquet'a 'bup'u mī'da mā de'yo ngue hīngyø n'youi ya 'bucua. Xquet'a jatho ngue gā mma si, nē dā 'yø'mø dā zofo. Ya n'na 'buitho dī nja p'uya, nē n'na dra mände'yo dī m'mui.

¹⁷ Nūnā mā Papā dī macā nā, porque dī engā mā te connā ngueh mā de'yo. A nugā dā zā ngue māhōnga m'mui. ¹⁸ Pe nu'mø gā nnegā, hīnjondā hyogui, pē dī nnesē ngue dī engā mā te. I ja grā ts'edi ngue dādī ungā mā te, nē ja grā ts'edi ngue māhōnga m'mui. Nūnā ya, guehna rā hyā bi xicā mā Papā nā.

¹⁹ Nu'mø mī 'yøhyø judío nā rā hyā nā p'uya, ya hinga 'da'igu mma. ²⁰ Xangu yø judío bi 'yēnā:

—¿Hanja ngue guī ørpāhū masu te mmanna? Nūnā dī locobi rā ts'onthi n'youi nā —bi 'yēnā.

²¹ Mī'da yø judío p'uya, bi 'yēnā:

—Pe nu'mø ngue dī n'youi rā ts'onthi, hīnda zā dā mā tengū nā rā hyā nā 'mø. A

nu'a n'youi rā ts'onthi, hīnda zā dā 'yøt'e ngue dī nzø yø dā yø xādā'a.

Nu'u yø judío hīmbi nū manho rā Jesús.

²² Mī ja yø se'ye'a rā ora'a. Ya dī nsā yø ja'ī p'u Jerusalén ngue dī nsännigo p'u ja rā nija. ²³ Nūnā rā Jesús, nup'u ja rā ngun'yu nija nī hu ngue rā Salomón, ja 'yop'u. ²⁴ Nu'u yø judío bi mäsra Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Ua guī nnepe ngue xøgue gā rā tiempo dī 'yot'itho mā mmuigāhe? Nu'mø ngue gue'e grā Cristo, n'na ndītho damī xicje njuani.

²⁵ Mī dahra Jesús, bi 'yēnā:

—Ya dī xi'āhū, pē hīngui ēc'ēigāhū. Nu te gā guī nnuhū dī øt'ā connā ngueh rā ts'edi dī 'dacā mā Papā, ja dī nequī p'u nā rā hyā dī xi'āhū ya. ²⁶ Pe hīngui ēc'ēigāhū, porque hīnga gue'e mā de'yo'āhū, tengutho rā hyā ya xtā xi'āhū m'met'o. ²⁷ Nu'u mā de'yogā, xā mbarcatho mā hyagā'u. A nugā p'uya, xquet'a dī pathogā ndana gue'a ya mā de'yo. Nu'mø bi nugā mā de'yo, tengui. ²⁸ Nugā gā unnā rā 'da'yo te para zantho'u mā de'yo, nē hīnjam'mø dī m'medi. Porque hīnjondā guasca p'u ja mā 'ye. ²⁹ Nu'a mā Papā bi 'dacā'u. Hīnjo mman'na tengū nā, nē hīnjondā guaspabi p'u ja rā 'ye mā Papā. ³⁰ Tengutho mā Papāgā, xquet'a dī njadā p'uya.

³¹ Yø judío p'uya, māhømbi go yø do ngue dā mundo rā Jesús. ³² Pe mī nya rā Jesús, bi 'yēnā:

—Nī hmi nī dāhū hapu dī øt'ā xangu yø cosa xanho connā ngueh rā ts'edi dī 'dacā mā Papā. ¿Ndana gue'a ya yø hyā ya ngue gdi pūndogāhū ya?

³³ Mī dahyø judío p'uya, bi 'yēmbi:

—Nu'u yø cosa xanho guī øt'e, hīnga gue'a gdā pūndo'āhe'a. Sinoque gdā pūndo'āhe ngue hīngui supra xudī Oja, co nūnā rā hyā guī mma. Conque nu'ī grā

ja'itho tengutho gāhe, 'nē sā guí ɛnā ngue go 'da'igu'auí Oja.

³⁴ Mī dahra Jesús, bi 'yena:

—I nt'ot'i p'u ja rā ley guí cahū ngue bi 'yen'Oja: “Nu'ahū, ɛntho Oja'ahū”, bi 'yena. ³⁵ Nē guí pahmū'a te nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro, hīnjonda zā dā gōn'a te mmamp'u. A nuna Oja, bi mā ngue nu'u yō ja'i di fātrā hya, tengutho Oja'u.

³⁶ Xi'mō ngue bā ɛxcā Oja ngue bā penngā ua ja rā xīmhāi, ɷua dā zā guí 'yemhmū ngue hīndī supā rā xūdī Oja ngue'mō dī mma ngue rā ts'unt'ugui Oja?

³⁷ A nu'mō hīndī sā ga ɔt'a yō cosa tengutho ɔr'mā Papá, 'yo guí ɛc'eigahū 'mō. ³⁸ Pē nu'mō ngue sā dī ɔt'e tengutho ɔt'a, madague'a hinguí ɛc'eigahū, pē damī 'yec'eigahū co nu'a te dī ɔt'e. Ja guí pahmū p'u, 'nē ja dā dīmp'u nī mmūihū ngue mā Papá dī n'yo'be.

³⁹ Co nuna rā hya bī manna Jesús, mahōmbī ne yō ja'i xtī bent'i ngue xta ngot'i, pē hīmbī zā, porque 'bexpī ma.

⁴⁰ Mahōmbī mengra Jesús ngue i mā man'na nguadi rā dathe Jordán, ha mam-bī ɔtra nxixya m'met'o rā Xuua. Ja bā n'yo'p'u p'uya. ⁴¹ Xandōngu yō ja'i bī mā bā nū rā Jesús. Dī n'yembyō ja'i:

—Majuani ngue rā Xuua hīn tema milagro bi 'yōt'e, pē nu'a te gāma hya bī manna Xuua connā nguehā Jesús, gā majuani.

⁴² Ja bi 'yec'ei p'u xangu yō ja'i rā Jesús ngue majuani guehna rā Cristo na.

Bi dū rā Lázaro.

11 Mī 'bu'a n'na rā n'yohū mađi hyenni nī hu ngue rā Lázaro rā mmengu Betania, ja rā hīnī mī 'būhra Maya connā juhue Marta. ² Nuna rā Maya, rā nju nā rā Lázaro mađi hyenni. Guehna bī duxra aceite mazihotho gā yūnī ngue bi gōspa yō gua rā Hmū Jesús. 'Nē bi dujpi conyō xta. ³ Nuya yō nju rā Lázaro, bī mennba rā hya rā Jesús, bi 'yembi:

—Ague grā Hmū, xan'u nī amigo gađi nsixui —bi 'yembi.

⁴ Mī 'yōhna rā hya bi 'bennba rā Jesús, bi 'yena:

—Pē hīnga hyembra n'u nā rā Lázaro ngue dā hyo. Sinoque ja dā bap'u yō ja'i ngue maguesē Oja. 'Nē dā bahyō ja'i ngue xquet'a maguesē rā Ts'unt'u Oja.

⁵ Nuna rā Lázaro, connā Marta, connā Maya, n'na ngu n'na, emmei mađi mahra Jesús. ⁶ Madague'a bi 'yōde ngue mađi hyenni, pē bā m'mahma nyopa p'u ha mambī 'bui. ⁷ M'mefa p'uya, bi 'yembyō xādi:

—Ma ga mmähā mahōn'a Judea ya.

⁸ Nu'u yō xādi p'uya bi 'yembi:

—Ague grā xānnbate, conque ja xma nguehya nne dā hyo'i yō hmū yō judío ngue xtabā mmundo'i, 'nē mahōnguī nne gđī ma p'uya.

⁹ Bi hyecra hya bi xihyō xādi rā Jesús, ngue tobe hīm manī zōnna ora p'u dā dū. Bi 'yembi:

—ɷUa hīmma juani ngue 'de'mā yo ora ja rā nyot'i 'mō mā pa? A nu'a 'yo ngue rā pa, hīnha di fets'e, porque ga 'yo rā nyot'i di yot'ua ja rā xīmhāi. ¹⁰ Pē nu'mō to 'yo xui, di fesrá gua, porque hīn'yu rā nyot'i p'u nī ma.

¹¹ M'mefa p'uya, bi 'yenna Jesús:

—Nuna mā amigohū rā Lázaro bī aha. Pē ga mā āgā ya.

¹² Nu'u yō xādi p'uya, bi 'yembi:

—Ague grā Hmū, nu'mō ngue bi aha, ya hīnte dā ja 'mō.

¹³ Bī ne xta mmanna Jesús ngue ya xi dū rā Lázaro, pē nup'u i benyō xādi, bi 'yembi ngue mma ngue bi atho. ¹⁴ Pē njuantho bī man'a m'mefa te nne xta mmanna Jesús. Bi 'yembi:

—Ya bi dū rā Lázaro ya. ¹⁵ Para ngue nu'ahū ya, ya xanho ngue hīn dabi 'bucā p'u 'mō mī dū rā Lázaro, porque nuya man'natho guí 'yec'eigahū ya. Nuya ga ma nuhū ya.

¹⁶ Nūnā rā Toma t'embī ngue rā cuate p'uya, bi 'yembyø mmixādihū:

—Ma 'da gda mmähā ya, n'namhma ngue 'dap'u danī thoju nū.

Rā Jesús dā 'yøt'e ngue dī nja rā mbēnnate, 'nē di unna 'da'yo te.

¹⁷ Bi zōn'a Betania rā Jesús, pē ya rā gupa xī ma nt'āgui rā Lázaro. ¹⁸ Nup'u ja rā hnīni Betania, como yo kilómetro mađe gui nhyacui Jerusalén. ¹⁹ Xangu yø judío xī ma ngue badi zengua rā Marta conna Maya, di hojpa yø mmui ngue rá ida bi dū. ²⁰ Nūnā rā Marta 'mø bi badi ngue ya mmap'u rā Jesús, bī ma bí c'at'ui. Pe rā Maya bi gop'u ja rá ngu'a. ²¹ Rā Marta bi 'yembra Jesús:

—Ague grā Hmu, nu'mø gdi 'bucua, hīnxtā ndū mā idagā 'mø. ²² Pe nugā dí padī ngue di 'da'i Oja te gā gui 'yāpi.

²³ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nu nī idā di bēnnate'a.

²⁴ Bi 'yenna Marta p'uya:

—Ahá, dí padī ngue nu'mø rā pa rá nzeđui, mahōndī bēnnate yø ánima.

²⁵ Rā Jesús bi 'yena:

—Go gā øt'a ngue di bēnnate yø ánima, 'nē gā unna 'da'yo te. Nu'a dā 'yēc'eigā, mađague'a xtā ndū, pē hōndī bēnnate.

²⁶ A nuyá, nu'u yø ja'i 'buhya 'nē ēc'eigui, ya hīnjam'mø dā dū, ya ja rā 'da'yo te yø ja'i. ¿Ua guí ēc'eī na dí xi'i ya?

²⁷ Rā Marta p'uya bi 'yena:

—Ahá, grā Hmu, dí ēc'eigā ngue gue'e grā Cristo, rá Ts'unt'u'i Oja nu'a mī ja ngue dā ecua ja rā ximhäi.

Rā Jesús bī nzomp'u ha nt'āgui rā Lázaro.

²⁸ Mī juadi bī manna rā hya nā p'uya, nūnā rā Marta bī ma bá zo rá juhue Maya. Bi xifi njanate, bi 'yembi:

—Bá ep'u rā xānnbate. Bá pen'na rā hya ngue bī nzo'i 'na.

²⁹ Nu'mø mī 'yøhra Maya ngue bi ts'ofō, bī nangui, bī ma bá nu rā

Jesús. ³⁰ Nūnā rā Jesús, tobe hīn manī yut'ambo rā hnīni, bí 'bärpū ha bī nthēui rā Marta. ³¹ Mī nu yø ja'i ngue bī nangra Maya, bi bōni n'namhanto, bī ma. Janangue xquet'a bī ntetyø ja'i p'uya, embi ngue bī ma dá nzomp'u bí o rā ánima. ³² Bī ma rā Maya p'u mambi 'bähra Jesús. Bī ndantyøhmū p'u ha 'bäi, bi 'yembi:

—Ague grā Hmu, nu'mø ngue gdi 'bucua, hīnxtā ndū mā idagā 'mø.

³³ Nu'mø mī nu rā Jesús ngue zonna Maya co 'nē'u yø judío nī n'youi, bi dār'man'u rá mmui p'uya. ³⁴ Bi 'yānnbūya, bi 'yembi:

—¿Harū nt'āgui ya? —bi 'yembi.

Mī dā p'uya, bi 'yena:

—Ague grā Hmu, bá ēhe guí nnu.

³⁵ Xquet'a bī nzonna Jesús. ³⁶ Dī n'yembyø judío p'uya:

—Ya guí nnuhu te øtya. Ja dī nēquī p'uya ngue janjuani ngue mađi mađi.

³⁷ Bi 'yeni 'da yø judío p'uya:

—A nūná, ngue bi zā bi xojpa yø dā rā xādā, rá nzeđui xtā nzā xtā 'yøt'e ngue hīnxtā ndū rā Lázaro.

Ya bi bēnnate rā Lázaro.

³⁸ Mahōmbī dār'man'u rá mmui rā Jesús. Bi guarbū ja rā 'bido o rā ánima p'uya ngue dā hyajpa rā ndōdo nnōpa njo'mi. ³⁹ Bi 'yenna Jesús:

—Damī hyacju rā do —bi 'yena.

Bi 'yenna Marta nūnā rá nju rā ánima p'uya:

—Ague grā Hmu, rá nzeđui ya yanya, porque ya rá gupa nt'āgui ya.

⁴⁰ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Uanguī dí xi'i ngue nu'mø gui 'yēc'eigui, guí pā p'uya ngue maguese Oja.

⁴¹ Mī ma nthāqui rā do p'uya. Bī nōs'maya rā Jesús, bi 'yena:

—Mā Papá'i, dadi ja mammadi'i ngue guí ømø dī nzo'i. ⁴² Nugā dí padī ngue zant'a guí ømø dī nzo'i, pē dá mangā nā rā hya nā n'namhma ngue nuya yø ja'i

'bucua, da 'yɛc'ɛi ngue go guá penngagui ua.

⁴³ Mí juadi bi manna ra hya na p'uya, bi matra ánima, bi 'yembí:

—Ague Lázaro, bá pømp'u guí o —bi 'yembí.

⁴⁴ Bá nangra ánima p'uya, bá ep'u, bá m'mät'i yø ulu yø 'ye conyø gua. Rá hmi p'uya bá n'youi rá njo'mi. Rā Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Damí xuhmi ya, thøhmi p'uya, da ma.

Bi nheca hya yø ja'i p'uya, ngue di bentra Jesús.

⁴⁵ Nuya yø judío mi 'bup'u ja rá ngu ra Maya mi nu te bi 'yøtra Jesús, gue'a i 'yec'ɛi'a p'uya. ⁴⁶ Pe mi'da yø judío, bi ma bá xihyø fariseo te bi 'yøtra Jesús.

⁴⁷ Nuya yø fariseo p'uya conyø hmu yø mmäcja, co 'nɛ'u yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, bi 'yøtra dajunta. Di n'yembí:

—¿Te 'be'a ja ngue ga øthu? Nuna ra n'yohu na, xandøngu yø milagro øt'e.

⁴⁸ Nu'mø ngue ga hehmu p'u, gä yø ja'i da 'yec'ɛi te mmanna. A nu'u yø ts'ut'abi Roma p'uya, da penhyø soldado ngue da demhra maça nija ja ua, 'nɛ da 'yøtra sui ua ja ma häihu.

⁴⁹ Bi da'a n'na nc'ɛi ni hu ngue ra Caifás, guehna ra hmu yø mmäcja'a ra jeya'a. Bi 'yembyø ja'i:

—¿Ua hinguí pahmu ha di nja te gä øthu ya? ⁵⁰ ¿Ua hin gadi umhmu ra güenda hanja? Man'na xanho ngue n'na nc'ɛitho da du conná guehyø ja'i, hinda gue'a ngue di m'medi gätho yø ja'i 'bucua ja ma häihu.

⁵¹ Pe nuna ra Caifás hingrá hyase na ra hya bi ma, sinoque Oja bi bennbi ngue ngu'a bi ma. Porque guehna ra jeya ngue bi nøpa hmu yø mmäcja. Bi ma ngue ra Jesús guehna ja ngue da du conná guehyø judío na. ⁵² Nɛ hinga hønt'u yø judío p'uya, sinoque da du conná guehyø ja'i 'bui ndap'u bi zä. Porque nne Oja ngue

ndap'u bi zä di m'muhyø ja'i ngue dyø basi Oja. ⁵³ Gue'a ra hya bi nja'a p'uya, nu'u yø judío mi nts'ut'abi, bi müdi bi nheca hya ngue da hyo ra Jesús.

⁵⁴ Janangue ya him mambi zøp'u ha 'buhyø judío ra Jesús, sinoque bi ma n'nanni n'na ra xequi ja ra häi Judea. Ya mme ra nendapo, ja n'na ra hnini ni hu ngue Efraín. Ja bá m'muhmu p'u p'uya co 'nɛhyø xädi.

⁵⁵ Ya xmá nguerp'utho ra pa ngue ra ngo øtyø judío, nuna embi ra pascua. Xangu yø ja'i bi ma Jerusalén ngue dí hocyø ts'oqui p'u ja ra nija hante di nja ra ngo. ⁵⁶ I 'yo yø ja'i p'uya, ngue honna Jesús. Nu'mø bi zømp'u nija di n'yänni n'na ngu n'na, i ena:

—¿Tep'u gni bømhmü? ¿Ua da ecua ja ra ngo ra Jesús, ua gue hin'na?

⁵⁷ Nu'u yø fariseo p'uya, co 'nɛ'u yø hmu yø mmäcja, ya xi xihyø ja'i ya p'uya, ngue nu'mø to da badí ha bí 'buhra Jesús, da ma. Porque bi ne di 'bentra Jesús ngue da got'i.

N'na ra xisu bi gøspa ra aceite ra Jesús.

12 Man'nato ma patho di nja ra ngo ngue ra pascua. Bi ma ra Jesús bá søn'a Betania rá ngu ra Lázaro. Guehna ra Lázaro bi 'yøtra Jesús ngue bi bennate. ² Ja bá t'ørpa p'u ra nts'ihmɛ ra Jesús, bi n'uite ra Marta. Conna Lázaro 'dap'u hühmi p'u ja ra mexa ngue sihmɛui. ³ Nuna ra Maya p'uya bá ha made litro ra aceite mahotho ga yuni, pe xandømmadi rá müui. Bi gøspabi yø gua ra Jesús, bi dujpi conyø xta. Bi yu'ambo ra ngu'a ga yanna aceite. ⁴ Mí 'bup'u ra Judas Iscariote rá ts'unt'u ra Simu. Guehna n'na nc'ɛi yø xädi ra Jesús, 'nɛ guehna bi dä na. Nuna ra Judas bi 'yena:

⁵ —¿Hanja ngue himbi 'bä ra aceite, ngue xtí t'unna menyu yø hyoya? Porque xtí 'bä ra aceite'a te pøxi hyu ciento ma pa ra nzäbi.

⁶Pe nuna rā Judas hīn'i mmana rā hya nā ngue di tu rá mmui dá máxyø hyo-oya. Sinoque bi manna rā hya nā ngue rā be. Porque go mafāti rā buxa cū rā menyu nā. I pe rā menyu njāti p'ū ja rā buxa. ⁷Mi nya rā Jesús, bi 'yēnā:

—Damī hyēmhma, 'yo te guí mma. Porque nuna rā xisu guí sui, ya mi pes- rā aceite xta ngosca mā do'yo 'mø dá n'yāgui. ⁸A nuya yø hyoya guí mma, jap'ū rā pa gui fāxhū ya, porque 'daua guí 'buhmū ya yø hyoya. Pe nugā ya hīmma ya'atho rā pa dī n'yohū ua.

Bi nhēcāhya yø ja'i ngue hōnda hyo rā Lázaro.

⁹Xangu yø judío bi badī ngue bí 'bup'ū Betania rā Jesús. Bi ma yø ja'i bá nū. Pe hinga hōntho nne yø ja'i ngue dá nū rā Jesús, sinoque xquet'a nne dá nū rā Lázaro nuna xi japi xi bēnnate p'ū mant'āgui. ¹⁰Janāngue bi nhēcāhya yø hmū yø mmācja ngue xta hyo rā Lázaro conna Jesús. ¹¹Porque nu'a i bēnnate rā Lázaro, ya hep'ū yø mmijudīoui yø judío p'ūya ngue go ec'ei rā hya mmana Jesús.

Bi yurbū ja rā hnīni Jerusalén rā Jesús.

¹²Nup'ū ja rā hnīni Jerusalén, xandōn- gu yø ja'i bi ma dá nsānnigo ngue rā pas- cua. Ja bi bahyø ja'i 'mø mi hyats'i, ngue ya ja ngue dá zōp'ū ja rā hnīni rā Jesús. ¹³Yø ja'i p'ūya, bi dūjpa yø xi yø palma, bi ma di c'at'ui rā Jesús. Bi muhra hmafi yø ja'i p'ūya, i enā:

—Nuna rá m'menhni Oja 'bucua, guehna tate nā. Oja di japhna rá dast'abi yø judío bá 'benhni.

¹⁴Bi dīn'a n'na rā burru bi hyuxra Jesús. Ya bi nja tengutho nt'ot'i p'ū ja rā Macā Libro ngue enā: ¹⁵“Ague gyø mmēnguhū p'ū ja rā hnīni Sión, 'yogui suhū. Guí nnu ngue bá ep'ū nī dast'abihū, bá hyuxa n'na rā burru”. ¹⁶Nup'ū rā

mudi hinguī pahyø xādi rā Jesús hanja'a te øt'e. Pe nu'mø mi ma mahets'i rā Jesús, ja bi zo yø mmui p'ūya, ngue nu'a te gā- ma hya xi nja, ya mant'ot'i ngue ngu'a ja ngue di nja.

¹⁷Nuya yø ja'i n'youi rā Jesús, guehya bi nup'ū bi japi bi bēnnate rā Lázaro, gā mmānyø ja'i te gā xi nurpi ngue øt'e.

¹⁸Janāngue bi ma yø ja'i ngue di c'at'ui rā Jesús, porque pahyø ja'i ngue nu'a rā milagro xi 'yøt'e, hīnjōnda zā dá 'yøt'e.

¹⁹Yø fariseo p'ūya, di n'yēmsebi:

—Ya guí nnuhū ya, ya hinguī sā te ga øthu. Guí nnuhū ngue gā nī mē yø ja'i rā Jesús.

Nuya 'da yø ja'i hīngyø judío bi hyonna Jesús.

²⁰Nuya yø ja'i bi ma Jerusalén ngue dá thanne Oja 'mø bi nja rā ngo, n'youi p'ū 'da yø mmēngu Grecia. ²¹Nuya p'ūya bi guarbū 'bāhra Lipe nuna rā mmēngu Betsaida ngue rā häi Galilea. Bi 'yāpra mate p'ūya, bi 'yēmbi:

—Ague n'yø, dī nne ga nyagāhe ts'ū rā Jesús.

²²Nuna rā Lipe p'ūya, bi xihra Andre'a te sifi. Nuna rā hya bi sifi, 'da i matho gā yoho ngue bá xihra Jesús. ²³Nuna rā Jesús bi 'yēntho 'mø mi dadi:

—Nu rā N'yohū bí 'yē mahets'i, ya nī ma dá zōnna pa p'ū dá hnu ngue māguese. ²⁴Majuani dī xi'ahū, ngue nugā, ja ngue dá thogui, n'namhma ngue xangu yø ja'i dá dīnna 'da'yo te. Tengutho n'na zihmudā rā trigo, mēnte hīn- gā nthuhū rā hmudā, xquetho n'na mh- mudā tho i ja. Pe nu'mø ya bi thuhū, dá bōxra hmudā, pe ya xangu yø trigo dá ma mā peti 'mø bi nja. ²⁵Nu rā ja'i honi ha dī mpōmmi rā ndate, guehna di 'behrā te nā. Pe nu rā ja'i enná te ua ja rā xīmhāi, guehna di t'unna 'da'yo te para zantho nā. ²⁶Nu rā ja'i nne dá 'yør- cāgui mā pāhā, dá denngui. Nup'ū ha ga m'mucā, ja di m'mup'ū. Nu rā ja'i dá 'yør-

caḡui mā pähä, guehna nnu manho mā Papäḡa nā.

Bi manna Jesús ngue ya ni ma da tho.

²⁷ A nuyá, hīndī padī te ga øtya. ¿Teni 'be'a ja ngue ga mma? Ya hīngui sä ngue ga ena: “Ma Papá'i, dami yangui ngue'a te ja ngue ga thogui”, ga ena. Porque ya dá ecá'a, ngue nu'a te ja ngue ga thogui, ga thomhmagä'a.

²⁸ Bi 'yemp'uya:

—Ague mā Papá'i, da fadi ngue mague'ase'i ya.

Nu'a ra ora'a p'uya, bi t'ode ngue bá nya Oja maya, bi 'yena:

—Ya xa nja'a te di fadi ngue maguecsegui. Pe mahonga øt'e ngue da fadi ngue maguecsegui ya.

²⁹ Nu'u yø ja'i mi 'bäp'u, bi 'yode ngue bá nya Oja maya, pe emthobi ngue ra ngäni'a øde. Mi da yø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Rá anxe Oja i nzohnu —bi 'yena.

³⁰ Mi nya ra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Nuna ra hya bi t'øhya, himma partegä p'u ngue bi t'øhna ya, sinoque ni partehu nā. ³¹ Ya ni ma da zonna ora da thaxra güenda ua ja ra ximhäi ya. Da thejpa rá hya ra zithu di manda ua ja ra ximhäi. ³² Nu'mø bi ma ma'bämi ra pont'i da n'nømigä, ndap'u bi zä, da denyø ja'i mā hyagä.

³³ Bi manna ra hya nā, ngue di opan'yu yø ja'i tema forma di du 'mø bi tho. ³⁴ Bi 'yenyø ja'i p'uya:

—Ya xtá øcähe te nt'ot'i p'u ja ra libro ngue ra ley, ngue ra Cristo i 'bui para zantho. 'Ne nu'i guí ena ngue ra N'yohu bí 'ye mahets'i, i ja ngue da ma macuati ra pont'i. ¿Ndana gue'a'a ra n'yohu bí 'ye mahets'i guí mmam'mø?

³⁵ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nuyá, ya mits'u dra pa gui hethu ua'a ja ngue da xoc'a ni mmuihu ya. Nu'mø bi dini xanho ni mmuihu nā ra hya dí xi'ahu ya, guehna ra hya gdi n'yohu nā. Pe nuna ra ja'i hinda ne da

'yøt'e te dí mmangä, guehna ra ja'i hīngui padī te ga 'yo nā. ³⁶ Dami 'yec'eihu nā ra hya da xoc'a ni mmuihu mente da zä ga xi'ahu ha di xohni mmuihu. 'Ne majuani da xoc'a ni mmuihu nā ra hya nā.

Mi juadi bi manya yø hya ya p'uya, bi ma ra Jesús, hīngui fadi ha i ma.

Nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue yø judío hīngui ec'ei ra Jesús.

³⁷ Madague'a xangu yø milagro bi nu yø ja'i bi 'yøtra Jesús, pe hīngui ec'ei te xifi. ³⁸ Pe ya ja ngue da ngu'a di nja, tengutho ra hya bi 'yotra pongahya Isaías ngue bi 'yena: “Ague grá Hmu, ¿dana gue'a bi bōni ngue bi 'yec'ei nā ra hya dá xicähe ya? ¿Ndana gue'a pōni ngue da badi ngue ya uhrá ts'edi Oja ya?”

³⁹ Ra Isaías xquet'a bi 'yot'i hanja ra hya ngue hīmbi 'yec'ei ra hya yø ja'i, bi 'yena: ⁴⁰ “Nuna Oja bi gorpabi yø nthandi yø ja'i, n'namhma ngue hinda hyeti conyø dä. 'Ne bi gorpabi yø mmui, n'namhma ngue hinda dimp'u ja yø mmui hanja ra hya. 'Ne hīndi 'bätyø mmui ngue da den'Oja para ngue hīndi punnbi”. ⁴¹ Ra Isaías bi manna ra hya nā, ngue parpi ngue maguese ra Jesús, janangue bi ma hanja'a ra Jesús.

⁴² Co ngu'a xangu yø judío ja yø cargo bi 'yec'ei ra Jesús. Nja hīngui xihyø ja'i ngue ec'ei, porque su yø fariseo, i nne ngue hinda dujpa yø thuhu p'u ja ra nija. ⁴³ I ena ngue man'na xanho ngue da nu manho yø ja'i, hinda gue'a ngue Oja da 'yembi ngue xanho te øt'e.

Da ma ra castigo yø ja'i hīngui ec'ei te mmanna Jesús.

⁴⁴ Nuna ra Jesús bi ts'edi bi nya, bi 'yena:

—Nu ra ja'i ec'eigä ya, hinga hōngthogui ec'eigui ra ja'i, sinoque xquet'a ec'ei'a mā Papá bá pennui. ⁴⁵ Nu ra ja'i hercä ya, tengutho 'mø go di het'a to bá pennui. ⁴⁶ Nugä guecä ga

xoc'a nī mmūihū. Dá ěcā ua ja ra ximhäi, n'namh̄ma ngue nu'a da 'yēc̄eigä, h̄indī m'mūi tengutho ga 'buh̄yø ja'i 'yo mants'o. ⁴⁷A nuyá, i 'bui to øhra h̄ya dí mmangä ya, pe h̄ingui ørpa masu. Ya h̄imma partegä p'u da ma ra castigo ra ja'i. Porque h̄indä ěcä ngue 'bexca sänni da ma ra castigo yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, sinoque dá ěh̄e ngue ga nyani. ⁴⁸A nuyá, nu ra ja'i h̄ingui ørca masu, 'nē h̄ingui ørpa masu na ra h̄ya dí mmangä, guehna ra ja'i da ma ra castigo na. Nunā ra h̄ya dí mmangä ya, guehna di ts'ännbabi ra castigo yø ja'i 'mø ra pa rá nzegui na, ngue h̄ingui ěc'ei yø ja'i te dí mma. ⁴⁹Porque h̄imma hyase dí mma. Nu'a ma Papá bá penngui, nuna ra h̄ya di 'bejpi ga mma, guehna ra h̄ya dí xän'nahū na. ⁵⁰Pe dí pacä p'uya, ngue nu to da 'yēc'ei na ra h̄ya di 'bejpagui ma Papá ga mma, di nja ra 'da'yo te ra ja'i. Nunā ra h̄ya xijma Papá ga mma, guehna ra h̄ya dí mmangä na.

Bi merpa yø gua yø xädi ra Jesús.

13 Hante di nja ra ngo ngue ra pas-cua, nunā ra Jesús ya padī ngue ya bi zonna ora da bõngua ja ra ximhäi, di ma mahets'i bí 'buhrá Papá. Nunā ra Jesús h̄inha rá nzegui di ma'u yø xädi 'bucua ja ra ximhäi.

²⁻³Ra zithu ya xi bennba rá mmui ra Judas Iscariote nunā rá ts'unt'u ra Simu ngue di dá ra Jesús. Nunā ra Jesús, ya padī ngue bi 'yep'u bí 'bu Oja, 'nē mahõndi map'u bí 'bu Oja. 'Nē padī ngue nu'a rá Papá, di unna ts'edi ngue di manda gätho yø cosa i ja. ⁴Mente sihmē p'uya, bi nangbu ja ra mēxa mi hudi, bi mõhrá tuhu, bi ngut'a n'na ra toaya p'uya. ⁵Bi xitra dehe p'u ja n'na ra bandeja, bi merpa yø gua yø xädi. I dujpa ra dehe conna toaya di ngut'i.

⁶Nu'mø ya mmap'u da merpa yø gua ra Bedu p'uya, ra Bedu bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, ¿ua 'nēcä gui percagui ma guagä?

⁷Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—A nuyá, h̄ingui padī te ga mbøn'a te dí øt'a ya, pe gui pa'a m'mefa te ga mbøni.

⁸Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yembi:

—A nugä h̄inda zä gui perca ma gua.

Mi dahra Jesús, bi 'yembra Bedu:

—Nu'mø ngue h̄inga pet'a ni gua, ya h̄imma n'youi 'mø.

⁹Bi 'yenna Bedu p'uya:

—Ague grá Hmu, h̄inga hõrma gua gui percagui 'mø, gui pegagui ma 'ye 'nē gui hiqui.

¹⁰Pe ra Jesús bi 'yembi:

—Nu ra ja'i ya m'met'e, ya bi bo gä rá do'yo. Ya h̄inda hõndyø gua ja ngue da 'berpabi ra ja'i. Ya gä m'meque'ahū ngue ra nts'o, h̄inda hõnda n'na'ahū ngue h̄inga m'meque.

¹¹Bi manna ra h̄ya na ngue h̄inga gätho m'mequebi yø mmui yø xädi ngue ra nts'o, porque padī ndana gue'a ja ngue di dá. ¹²Mi juadi bi mejpa yø gua yø xädi p'uya, mahõmbi h̄ye rá tuhu ra Jesús. Bi mip'u ja ra mēxa mahõn'a p'uya. Bi 'yembi:

—¿Ua guí padī te dá øt'ahū ya?

¹³Nu'ahū guí enju ngue drá xännbategä, 'nē drá hmugä. Pe gue ni 'yup'u te guí xicju, porque go guecä drá xännbategä 'nē drá hmugä. ¹⁴A nu'mø ngue drá xännbategä 'nē drá hmugä, 'nē dí pet'a ni guahu, xquet'a nne ngue guí njahu p'uya. Guí mpejpa ni gua n'na ngu n'na'ahū. ¹⁵Nugä, ya dá ut'ahū te ja ngue gui 'yøthu, n'namh̄ma ngue tengutho dá øt'ahū ya, da ngu'a gui n'yørpe n'na ngu n'na'ahū. ¹⁶Majuani dí xi'ahū, ngue n'na ra mēfitho, 'yo di enā ngue h̄inda zä da 'yøt'e tengu øtrá hmu. Nu'a n'na ra m'menhni, 'yo di enā ngue h̄inda zä da 'yøt'e tengu øt'a to penhni. ¹⁷Nu'mø ngue tinni mmūihū ya yø h̄ya dí xi'ahū gui

'yet'a mmuihu ya, rā mmenthi gá nthehu 'mø.

¹⁸ Nu te dí mmangä ya, hinga gätho di toca'ahu na rā mmenthi na. Porque dí padí te'o ya xtā huanhni, gue'u di tocabi'u. Pe jatho ngue di nja'a te nt'ot'i p'u ja rā Macā Libro ngue ena: “Nuna 'daua dí sihmegä'be ya, guehna 'bui ngue mā nsuigä'be na”. ¹⁹ Dí xi'ahu na rā hya na hante ngue di nja, n'namhma ngue nu'mø bi nja p'uya, gui 'yec'eihu ngue go guecä. ²⁰ Majuani dí xi'ahu ngue nu rā ja'i di unna säya'a to dí penhna, tengutho 'mø go dadi 'dacra ts'äya rā ja'i. Nu to di 'daca rā ts'äya p'uya, tengutho 'mø go dadi unna ts'äya'a to bá penngui.

Bi manna Jesús ngue guehna rā Judas i ja ngue di dä.

²¹ Mī juadi bi manna rā hya na p'uya, bi zä ngue tär'man'u rā mmui rā Jesús. Bi mā njuantho p'uya, bi 'yena:

—Majuani dí xi'ahu ya, ngue 'bucua n'na nc'ei jugatho häi, ya honi ha di japi ngue di dāgui.

²² Nu'u yø xädi p'uya bi mudi di nhyeti n'na ngu n'na, hingui fadi te'o sihna rā hya i hma. ²³ Nu'a n'na nc'ei 'dap'u hühmi ngue sihmēui rā Jesús, guehna rá xädi emmei di mađi. ²⁴ Rā Bedu p'uya, bi 'yörpa rā senya'a 'dap'u hühmi rā Jesús ngue da 'yänni te'o na i mma. ²⁵ Nu'a bi t'örpa rā senya p'uya, man'na bi guarbu hu rā Jesús ngue bi 'yänni, bi 'yembi:

—Ague grā Hmu, ¿te'o na guí mma? —bi 'yembi.

²⁶ Mī dahra Jesús, bi 'yena:

—Ma ga pocä n'na xequi rā thühme ya. Nuna ga unnä p'uya, guehna dí mmangä na.

Bi po'a n'na xequi rā thühme p'uya, bi unna Judas Iscariote rá ts'unt'u rā Simu. ²⁷ Nuna rā Judas, ngu i hyanna rā thühme, bi yutra zithu p'u ja rá mmui. Rā Jesús bi 'yembuya:

—Nu'a te ja ngue gui 'yø'te, 'yø'te n'nahmantho.

²⁸ Pe nu'u 'dap'u hühmu p'u ja rā mexa ngue sihme, hinjombi n'yo yø mmui hanja na rā hya bi sihna ts'ofo. ²⁹ A nuna rā Judas ngue mā fäti rā buxa njumenyu, bi 'yemp'u i ben'i'da, ngue nuna rā Jesús bi xifi ngue da däi tema hyoni ngue rā ngo, ogue di unni zi algo yø hyoya. ³⁰ Hontho bi zi rā thühme bi t'unna Judas, bi böni, bi ma. Pe ya nxui p'uya.

Ma'da'yo rā hya di manda rā Jesús ngue di nja.

³¹ Mī bönnä Judas, bi 'yenna Jesús:

—A nuya ja di nequi p'uya ngue maguese rā N'yohu bí 'ye mahets'i. 'Ne connä ngue'a te ø'te, ja di nequi p'u ngue maguese Oja. ³² Xi'mø ngue rā N'yohu bí 'ye mahets'i, nu te ø'te, gue'a gui nequi ngue maguese Oja'a, nuna Oja ya, xquet'a da 'yudi ngue maguese'a rá Ts'unt'u ya. 'Ne ya mī ts'udyø pa di nja na dí xi'ahu ya. ³³ Ague mā basi'ahu, ya mī ts'udra ora dí 'bühmu ua ya. Tengutho rā hya xtā xicä yø judío, xquet'a ngut'atho rā hya dí xi'ahu ya. Gui hyonju, pe hinda zä gui tennghu hapu gdä magä. ³⁴ Ma'da'yo høn dadi 'bep'ahu ya, ngue gui mmahmu n'na ngu n'na'ahu. Tengutho nnä ma'ahu, guí njathu p'uya ngue guí mmahmu n'na ngu n'na'ahu. ³⁵ Nu'mø ngue guí mmahmu n'na ngu n'na'ahu, di unna güenda gätho yø ja'i ngue gue'e mā xädi'ahu 'mø.

Bi manna Jesús ngue da gøn'a m'mefa rā Bedu.

³⁶ Rā Bedu bi 'yörpa rā nt'änni rā Jesús, bi 'yembi:

—Ague grā Hmu, ¿hapu gue gdi ma p'uya?

Mī dahra Jesús, bi 'yena:

—Nup'u ha gdä magä, ya hinda zä gui tennghu. Pe da zä gui tennghu m'mefa.

³⁷ Rā Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, ¿hanja ngue guí ɛ-
na ngue hinda zā ga ten'na'i ya? Nugā dí
emma te conná ngue'e.

³⁸ Mī dahra Jesús, bi 'yena:

—Guí ɛna ngue gui enni te conná
nguecā. Pe majuaní dí xi'i ngue hante dí
mmahra ɔni, ya xquí cōnga nhyu ndi.

**Nuna ra Jesús, guehna ra 'yu na ngue
di zonna ja'i p'u 'buhra Papá.**

14 'Yo di tu ni mmuihu. Guí hyahni
mmui gui 'yɛc'eihu Oja, da guecā
dami 'yɛc'eigahu. ² Nup'u ja rá ngu ma
Papágá, xangu yø ts'aya bí jap'u. Nu'mø
da hin'yu p'u yø ts'aya, hinte ga sän-
ni ga xi'ahu 'mø. Pe nuyá, ga mmagá
ya ngue güi nsägá ha gui nsäyahu.
³ Nu'mø dá magá p'uya ngue güi nsägá
ha gui nsäyahu, ga ma ɛcā mahøn'a
p'uya ga sixahu, n'namhma ngue 'dap'u
ga m'muhmu. ⁴ Guí pahmu p'uya hapu
gda magá, nɛ guí pahmu ra 'yu.

⁵ Mī dahra Toma p'uya, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, hindí pacáhe ha gdí
ma, ¿ha da nzá ga pacáhe ra 'yu gdí ma?

⁶ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Conná nguecā da zā guí sōmhmu p'u
'bu Oja. 'Nɛ conná nguecā guí pahmu
ndana majuaní. Go dadí ungá ra 'da'yo
te. Nu to gá da 'yɛc'eigui, gue'u da zōmp'u
'buhma Papá'u. ⁷ Ngue hingmi pahmu
te'ogá ma m'met'o, janangue hingmi
pahmu te'o na ra Papá. A nuyá, ya guí
pahmu ya, porque ya guí nnuhu ya.

⁸ Bi 'yembra Lipe p'uya:

—Ague grá Hmu, 'yøt'e ngue da zā ga
nnugáhe ra Papá 'mø. Co nu'a p'uya.

⁹ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Ague Lipe, ya xa mma yø pa dí
n'yohu, ¿nɛ tobe hingui paqui? Nu'a to
bí nugá, ya bí nu ra Papá'a. ¿Hanja'a guí
xiqui ngue guí ɛngui ga øt'a ngue gui
nnu ra Papá? ¹⁰ ¿Ua hingui ɛc'eigui ngue
tenguthogá ya, njarbutho ma Papá? Ten-
gutho ma Papágá p'uya, xquet'a dí njadá
p'u. Nuna ra hya ya xtá xi'ahu, hingo dí

mmansägá na. Nu'a ra Papá dí n'yo'be,
go øt'a te dí øt'a'a. ¹¹ Dami 'yɛc'eigahu
ngue tenguthogá ya, njarbutho ma Papá.
Tengutho ma Papágá ya, xquet'a dí njadá
p'u. A nu'mø hingui ɛc'eihu na ra hyatho,
dami 'yɛc'eigahu 'mø gá nuhu'a te dí øt'e.
¹² Majuaní dí xi'ahu, nu ra ja'i ngue rá
mmui ga 'yɛc'eigui, xquet'a da zā da 'yø-
tra ja'i tengutho dí øt'e. Man'na xangu
da 'yør'mø ngue da zā, porque nugá ga
mmagá p'u bí 'buhma Papá. ¹³ Rángue
guí ɛc'eigahu, nu'mø gá ma'Ojahu, gui
hya ra ts'edi gui 'yádi te gui nnehu.
Nugá ga 'da'ahu'a te gá gui 'yähmu,
n'namhma da fadi ngue magueese na ma
Papá. ¹⁴ Rángue guí ɛc'eigahu, nu'mø gui
hya ra ts'edi gui 'yádi te gui nnehu, nugá
ga 'da'i ndana bi zā macosa gui 'yähmu.

**Bi xihyø xädi ra Jesús ngue
da penhna Espíritu Santo.**

¹⁵ Nu'mø gadi macju, dami 'yøt'e te
dadi 'bep'ahu 'mø. ¹⁶ Ga äpa ra mate
ma Papá ngue da penhni te'o da mäx-
ahu, nɛ di hoc'a ni mmuihu, tengutho dí
øt'ahu ya. Nuna da 'benhni, guehna ra Es-
píritu Santo da gäp'ahu ra 'yu majuaní.
'Nɛ guehna guí n'yohu para zantho na.
¹⁷ Nu yø ja'i hingui ɛc'ei Oja, hingui sä dí
n'youi ra Espíritu Santo, porque hingui
hetí nɛ hingui padí te'o. Pe nu'ahu, ya guí
pahmu te'o na, porque ra Espíritu Santo
ya 'bucua guí 'buhmu, nɛ guí n'yohu para
zantho na. ¹⁸ Nugá hinga soc'asehu ua,
ga ma pengá ngue ga n'yohu. ¹⁹ Ya mi
ts'utho ya, ya hinní mantho da nugá yø
ja'i. Pe nu'ahu guí nnuju mahøn'a. 'Nɛ
dí nja'ahu ra 'da'yo te, ngue mahøngdí
'bucá. ²⁰ Nu'a ra pa'a p'uya, guí umhmu
ra güenda ngue dí n'yogá'be ma Papá. Da
gue'ahu p'uya, dí n'yohu p'u guí 'buhmu.
²¹ Nu ra ja'i da 'yøt'e te dadi 'bepi, guehna
dí nequi ngue majuaní dí maqui. Ma Pa-
págá p'uya, xquet'a dí madi gátho ya yø
ja'i dí maqui. Nugá p'uya xquet'a dadi

maḍi, 'ne ga ɔt'e ngue da faḍi ngue dī n'yo'be ra ja'i dī maqui.

²²Bi 'yenna Judas, nuna hinga Iscariote:

—Ague grá Hmu, çhanja ngue høn-jthogähe gui 'yudi ngue dī n'yohu, 'ne hinga gätho mi'da yø ja'i da baḍi?

²³Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Nu ra ja'i dī maqui, guehna da 'yørpaḍi maṣu te dī xifi, 'ne guehna dī mahma Papágä na. Nugä ya, co 'nehma Papá, ya dī n'yohe ra ja'i dī maqui. ²⁴A nu ra ja'i hīndi maqui, guehna hinguī ɔrcatho maṣu te dī xänbī. Nuna ra hya dī xi'ahu ya, himma hyasegä na, go rá hya'a ma Papá bá penngui.

²⁵Dí xi'ahu gätho ya yø hya ya, mente tobe 'daua dī 'buhmu. ²⁶A nugä ga äpra mate ra Papá ngue da penhna Espiritu Santo, n'namhma da mäxahu 'ne di hoc'a ni mmuihu. Gue'a go da xän'nahu gätho'a p'uya, 'ne gä di ben'nahu ya yø hya ya xtá xi'ahu.

²⁷Ya ga soc'ahu ya, pe di hut'a ni mmuihu. Nugä ga ɔt'e ngue da hyu ni mmuihu, hinga tengu ra hya mmanyø ja'i ngue embi nthummui. 'Yo sä di tu ni mmuihu 'ne 'yo guí sūhu. ²⁸Ya guí øde te xtá xi'ahu ngue ga mmagä p'u bí 'buhra Papá, 'ne honga ma ecä ngue 'dap'u ga n'yohu. Nu'mø majuanī gaḍi maçju, dami johyahu ngue ga mmagä. Porque nuna ra Papá, tate na ngue nugä. ²⁹Dí xi'ahu na ra hya na hante ngue dī nja, n'namhma ngue nu'mø bi nja, ya gui 'yec'eihu na ra hya ya xtá xi'ahu p'uya.

³⁰Ya hinga ya'atho ga nyahu ya, porque ya bá ep'u ra zithu nu'a dī manda yø ja'i hinguī ec'eigä. Pe cohrá ts'edi na, hinda zä da dajpi. ³¹Pe ya jatho ngue ngu'a dī nja, para ngue da bahyø ja'i ngue daḍi maçä ma Papá. 'Ne dī ɔt'e te dī 'bejpi ga ɔt'e. Nanju ya, ma ga 'uehmu ua.

Rā Jesús bi hyejpabi ra hya bi ma ngue n'na 'bäi ra uva conyø 'yet'o.

15 Go guecä tengutho n'na 'bäi ra uva, 'ne hīnjom man'na tengugä. Ma Papágä p'uya, tengutho n'na ra mefi ngue fähra nua'uva. ²Sajpa yø 'yet'o hinguī nne dī nzadi. Pe nu'u yø 'yet'o zadi, fädi 'ne øjpa yø 'yont'o, n'namhma ngue man'na dī nzadi xanho. ³A nu'ahu, tengutho yø 'yet'o ngue zadi, porque guí ɔr-pahu maṣu te dī xän'nahu. ⁴'Yo gui he-gahu p'u, tengutho gä hīndi hec'ahu p'u. Xi n'na ra 'yet'o ya, nu hīnda zä dī nzuhrä ndät'ä 'mø 'yose, ya hīmbi thep'u ja ra da'yu. Guí njathu p'uya, hīnda zä guí n'yo manhohu 'mø gui hyegahu p'u.

⁵Nugä tengutho n'na ra da'yu. A nu'ahu p'uya, tengutho yø 'yet'o. Nu'a hinguī hegagui ya, man'na dī n'yo manho, porque dī n'yo'be. A nu'mø gui hyegahu p'u, ya hīnda zä te gui 'yøthu. ⁶A nu ra ja'i hep'u ma hyagä, dī njapi tengutho ra 'yet'o hinguī zadi. I nthequi ngue ma'ot'i. Nu'mø bi 'yot'i, da ma mapeti ngue da t'udi.

⁷Nu'mø hinguī hyegahu p'u, gui 'yet'a mmui te dī xän'nahu, dami 'yädi te guí nne gui 'yähmu, guí nnu gue dī n'na'ahu. ⁸Nuna ma Papágä, da hnu mansu 'mø ngue guí n'yo manhohu na. Gue'a dī nequi'a p'uya ngue majuanī ma xädi'ahu. ⁹Tengutho guí maçä ma Papá, njarbutho nnä ma'ahu ya. Nu te dī nnu manhogä, gue'a gui 'yøthu'a. ¹⁰Nu'mø gui 'yøt'e te daḍi 'bep'ahu, ya ni mantho ga ma'ahu 'mø. Nugä dī ɔt'e te dī 'bejpagui ma Papá, janangue dī maqui.

¹¹Dí xi'ahu na ra hya na, n'namhma ngue tengutho nnä johyagä, ngu'a gdi johyahu. 'Ne hangu ra pa guí johyahu. ¹²Nuna ra hya naya, daḍi 'bep'ahu ngue tengutho nnä ma'ahu ya, da ngut'a gdi mmahmu n'na ngu n'na'ahu. ¹³Nu'a ma datho ja ngue da 'yøt'a n'na ngue'mø dī mahrä amigo, da 'yennä te con-

ná guehrá amigo. ¹⁴Nu'ahu, ya ma amigo'ahu gue'mø gui 'yø't'e te dadi 'bep'ahu. ¹⁵Nuyá, ya hinga en'ahu gue gyø mefithohu ya, porque nu'a ra mefitho hinguí padí te øtrá hmu'a. Nuyá dí mma gue ma amigo'ahu, porque ya dá o'ahu n'yu te gäma hya xicä ma Papá. ¹⁶Hingo gá huanngahu, nugä go dá huan'nahu. A nuyá, gue gui ec'eigahu, dí nne gue zant'a gui n'yo man'hohu, n'namhma gue di n'na'ahu'a te gä gui 'yäpahu ra Papá. ¹⁷Nuna ra hya naya, dadi 'bep'ahu gue gui mmadi n'na ngu n'na'ahu.

**I nnu man'u yø ja'i ra Jesús
co 'ne'u yø xädi sumbäbi.**

¹⁸Nu'mø gue nnu man'u'ahu yø ja'i, ya gui pahmu gue ya mam'met'o xa hnu man'ugui. ¹⁹Nu'mø gue gadi n'amigohu yø ja'i hinguí ec'eigä, dadi ma'ahu yø ja'i 'mø tengutho gui mahyø amigo. Pe nugä, go dá huan'nahu p'u 'buhyø ja'i ua ja ra ximhäi. A nuyá, ya hin gadi n'amigohu yø ja'i ya. Janangue nnu man'u'ahu. ²⁰Dami benna hya ya xtá xi'ahu m'met'o. Hinjo'o n'na ra mefitho da 'yena gue hinda thogui tengutho thohrá hmu. Nu'mø gue bi nu man'ugä yø ja'i, xquet'a gui njathu p'uya, da nu man'u'ahu yø ja'i. Nu'mø gue hinguí t'ec'e'i'a te dí xännbategä, ni xinga gue'ahu da t'ec'e'i'ahu 'mø. ²¹Nu te gä dí xi'ahu ya, da ja'ahu yø ja'i, porque gue ma xädi'ahu. Nuna Oja bá penngui, hinguí pahyø ja'i te'o na, janangue di ja'ahu p'u yø ja'i.

²²Nu'mø hin xcabá ehe ga nzohyø ja'i, ya hinda jase yø ja'i p'u da ma ra castigo 'mø. Pe nuyá, di jase p'u da ma ra castigo ya gue hinguí ec'eigui. ²³A nuyá, nu'a ga nnu man'ugä yø ja'i ya, xquet'a 'ne'a ma Papágä nnu man'u ya. ²⁴Hin tema castigo di nja 'mø gue hin tema hmeya xcá øt'a p'u ha 'buhyø ja'i. 'Ne nu'a te gä dí øt'e, hinjongui pøni gue di sä da

'yø't'e. Madague'a bi nu yø ja'i te gä dí øt'e, pe co ngu'a nnu man'u gyø ja'i, co 'ne'a ma Papá i hnu man'u ya. ²⁵Nuyá yø hya dí mmangä, di nja ya, porque jatho gue di nja'a te n'ot'i p'u ja ra Maca Libro gue ra ley ca yø ja'i, i ena: "Hinguí ja te rángue'a i hnu man'ugui".

²⁶Gä xicä ma Papá gue da penhna Espiritu Santo da máxahu 'ne di hoc'a ni mmuihu. A nu'a, go di ja majuaní te'ogä. ²⁷Xquet'a 'ne'ahu dami jahu majuaní te'ogä, porque dí n'yohu asta guep'u bá fuhra hya.

16 Dí xi'ahu ya yø hya ya, n'namhma hinguí nyobenihu. ²'Ne da nthuqui ni thuhu p'u ja yø nija yø judío. Da 'yehra ora gue di m'mu i'da da hyo'ahu, da 'yena gue ørpa rá 'befi Oja. ³Nguna ra hya da ja'ahu yø ja'i, porque hinjam'mø di nne da ba'a ma Papá, ni xinga gueque di pacyø ja'i. ⁴Dí xi'ahu na ra hya na, n'namhma gue nu'mø bi zønna ora di nja, da zo ni mmuihu na ra hya ya xtá xi'ahu.

**Ja di nequi p'u'a te
øtra Espiritu Santo p'uya.**

Mam'met'o hinte dí xi'ahu na ra hya na, porque 'daua dí 'buhmu. ⁵A nuyá, ya ga mmagä ya, gani m'mup'u bí 'buhma Papá bá penngui. A nu'ahu ya, ya hinda jonda bøni da 'yengui: "¿Hapø gni ma ya?" ⁶Pe nuyá gue dá xi'ahu na ra hya na, bi du ni mmuihu ya. ⁷Pe majuaní te dí xi'ahu, go ni nhohu gue ga mmagä. Porque nu'mø hinga mmagä, ¿hague di 'yē'a ra Espiritu Santo da máxahu 'ne di hoc'a ni mmuihu 'mø? Pe nu'mø ga mmagä, ya ga ma penhna p'uya. ⁸Nu'mø bá ē'a p'uya, go da 'yø't'a gue da bahyø ja'i 'bucua ja ra ximhäi gue ja yø ts'oqui, 'ne da badi hanja na ra 'yu njuantho. 'Ne da bahyø ja'i gue da zønna pa da japra castigo Oja. ⁹Da badi gue ra ts'oqui øtyø ja'i himbi 'yec'eigui. ¹⁰A nugä gue njuantho dá n'yogä, ya ga mmagä p'u bí

'buhma Papá. 'Nε ya hinni mantho gui nnuju ua. Janangue da hyaxa njuani yø ja'i p'uya ndana gue'a ra 'yu njuantho ja ngue da n'yo. ¹¹ Da hyaxa njuani yø ja'i p'uya hanja na ra hya xa nzän'Oja. Porque ya da ts'ännbi ngue da ma ra castigo na ra zithu di manda ua ja ra ximhäi.

¹² Xangu mi'da yø hya jap'u di nne ga xi'ahu, pe tobe hingui sønna ora p'u da zä zä gui timhmü te ga mbøn'a te di xi'ahu ya.

¹³ Nu'mø bá ehra Espíritu Santo ya, go di o'ahu n'yu hanja'a te majuaní'a. 'Nε gä majuaní'a te da xän'nahü'a, porque higrá hyase da ma, a nuna tengutho ra hya da sifi, da ngu'a da ma. Da 'yø'te ngue gui timhmü hanja'a te ja ngue di nja.

¹⁴ Nu'a go da 'yø'te ngue da hnu mansugä'a, porque da ha'a ra hya ga xifi, 'nε da 'yø'te ngue gui pahmu hanja ra hya. ¹⁵ Nu te gäma hya mmanna Papá, gä gue'a ra hya di mmangä'a. Janangue di xi'ahu ngue ra Espíritu Santo da hanngagui ma hya, 'nε di ja'ahu ngue gui pahmu hanja ra hya.

Da gohi ngue ra johya'a ra dümmü ja yø xädi.

¹⁶ Ya mi ts'udra ora ngue hin hapu gui nnuju ya. M'mefa p'uya, ya hinda ya'atho gui nnuju mahøn'a, porque ga mmagä mahets'i bí 'buhma Papá.

¹⁷ Nuya 'da yø xädi p'uya, di n'yänni n'na ngu n'na, di n'yembi:

—¿Te ga mbøn'a xicju na? ngue ena ya mi ts'udra ora ya, ya hin hapu ga nuhu. Ximmi ts'udra ora ngue ga nuhu mahøn'a p'uya, ximmi mmamp'uya ngue da ma mahets'i bí 'buhra Papá. ¹⁸ ¿Teni 'be'a ga mbøn'a mmanna? ngue embi ya mi ts'utho. Híndi pahmu tema hya mmanna.

¹⁹ Bi bahra Jesús ngue nne da 'yänyo xädi na ra hya bi ma, bi 'yembuya:

—Nugä di xi'ahu, ya hinda ya'atho hin hapu gui nnuju. M'mefa p'uya, ya hinda ya'atho gui nnuju. ¿Ua guehna ra hya

gadí n'yänhnu naya? ²⁰ Majuaní di xi'ahu ngue gui nzomhmü 'nε da du ni mmüihu. Nu'mø bi nu'ahu yø ja'i 'bu'a nximhäi p'uya, dadi johya. Pe hinte ja'a. Nu ni dümmüihu da gohi ngue ra johya'a.

²¹ Conque nu'mø ja ngue di m'mührá basi n'na ra xisu, tu rá mmüi porque ya bi zønna ora da zä ra n'u. Pe nu'mø ya bi m'mührá basi p'uya, ya hinni mantho mbøn'a ra n'u mi sä. Porque di johya ngue ya bi m'mührá basi ua ja ra ximhäi. ²² Xquet'a gui njathu p'uya. Bá ep'u ra ora da du ni mmüihu. Pe nugä ga ma pengui ga nnu'ahu. Gä ra johya di nja ni mmüihu p'uya. Gue'a n'na ra johya hinjonda zä da hyaqui.

²³ Nu'a ra pa'a p'uya, ya himma hyoni te gui 'yänngahu. Nugä majuaní di xi'ahu, nu'mø gä mat'Ojahü rángue gui ec'eigahu, dami hya ra ts'edi gui 'yädi te gui nnehu. Ma Papágä p'uya di 'da'i te gui 'yäphu. ²⁴ Asta guehya tobe hinte gui äphu Oja di 'da'ahu rángue gui ec'eigahu. Dami 'yähmu n'namhma di n'na'ahu. Janjuaní ngue gä ra johya di nja'ahu p'uya.

Bi ntäte ra Jesucristo ua ja ra ximhäi.

²⁵ Nuya yø hya ya xtä xi'ahu, dá honi te nnä hiejpabi ra hya dá ma. Pe da 'yehra ora ngue nuya yø hya di xi'ahu, ya hinga honi te gda hiejpi. Sinoque ga xi'ahu njuantho ha di njap'u gdi pahmu ra Papá. ²⁶ Nu ra pa ja p'uya, ya da zä gui 'yäphu ra Papá'a te gui nnehu rángue gui ec'eigahu. Ya himma hyoni ngue 'bet'o ga äpä ra mate ma Papá conná ngue'ahu. ²⁷ Porque di ma'ashu ra Papá. Di ma'ahu, porque gadí macju, 'nε gä 'yec'eihu ngue dá ecä p'u bí 'bu Oja. ²⁸ Bí nexcä ma Papá mø dambá ecua ja ra ximhäi. A nuyá, ga pøngä ua ja ra ximhäi ya, ga mma mahets'i bí 'buhma Papá.

²⁹ Mi dahyø xädi p'uya, bi 'yena:

—A nuyá, njuantho gui xicje ya. Hin tema hya gni hiejpi te gui mmanya.

³⁰A nuyá, ja dí t̄ingáhe p'uya ngue gá guí parpabi yø n'yomfeni yø ja'i. Him-ma hyoni ngue 'bet'o da t'øt'a'i ra nt'anni. Guehna nná ec'eigáhe naya ngue guí 'yep'u mahets'i bí 'bu Oja.

³¹Rā Jesús bi 'yena:

—A nuyá, ya guí ec'eihu ra hya dí mmangá ya. ³²Ya mme 'bexque'a ya, ya ni ma da zonna ora ga nhyehm̄, 'da'a n'naní gdí máhä. Ya gui sogasehu p'uya. Pe nugá h̄indí 'dasegá, porque dí n'yogá'be ma Papá. ³³Nu'mø ngue gui unni mmuihu ya yø hya dí xi'ahu ya, guehya yø hya da hyut'a ni mmuihu ya. Nūua ja ra ximhäi guí sáhu ra n'u ua. Pe dami hyáhu ra ts'edi, ya xtá tapá'a secua ja ra ximhäi.

Bi marpabi Oja yø xádi ra Jesús.

17 Mí juadi bi manya yø hya ya p'uya, bi hyanma hets'i ra Jesús, bi 'yena:

—Ma Papá'i, ya bi zonna ora ya. Da bahyø ja'i ya ngue magues'e'a ni Ts'unt'u, n'namhma ngue xquet'a 'neh-ni Ts'unt'u da 'yøt'e ngue da bahyø ja'i ngue mague'ase'i. ²Nu'i gá unna ts'edi ni Ts'unt'u ngue nu'u to gá gá dāpi, di un-na 'da'yo te para zantho. 'Ne gá unna nt'edi ngue nu'a te da zanni gue'a di nja'a. ³Nu'a ra 'da'yo te para zantho, gue'a di dinna ja'i da ba't'a, 'ne da baqui. 'Ne høn'atho'i ngue majuaní grá Oja. A nugá p'uya, guécä drá Jesucristo guá penhua.

⁴Nugá dá øt'e ngue bi bahyø ja'i ua ja ra ximhäi ngue mague'ase'i. Dá juacä ra 'befi gá 'bejpi ga øt'e. ⁵A nuya ma Papá'i, dami 'daqui ngue nup'u ja ni hmi ni dá, maguecsegauí tengutho nmi jauí m'met'o hante di nhohra ximhäi.

⁶Nuya yø ja'i gá huanhua ja ra ximhäi ngue gá dāqui, dá japi bi badí te'o'i. Mí o ni 'ye yø ja'i, pe go gá dāqui, 'ne bi 'yec'eí na ni hya guá pennbi. ⁷A nuyá, ya pahyø ja'i ya ngue go guí xiqui te gāma hya dí mmangá. ⁸Dá unna na ni hya gá xiqui

ga xifi. Yø ja'i p'uya, bi 'yec'eí. 'Ne haxa njuani yø ja'i ya ngue majuaní dá ecä p'u guí 'bui, 'ne ec'eí ngue go guá penngagui ua.

⁹Dí ä'i ra mate ya ngue gui fáhyø ja'i. Nūna ra mate dí ä'i, h̄in dadi terpá p'u gátho yø ja'i 'bu'a nximhäi. Nu'u yø ja'i gá dāqui, gue'u dí xi'i guí fá'u, porque o ni 'ye. ¹⁰Nu'u to gá o ma 'yegá, gá o ni 'ye'u. Nu'u to o ni 'ye p'uya, o ma 'yegá'u. 'Ne da hnu mansugá conná ngue'u.

¹¹Nugá ya h̄inni mantho ga m'muc'eí ua ja ra ximhäi. Nugá ga mmagá p'u guí 'bui, ja ga m'mucá p'u. Pe nuya da gocua ja ra ximhäi, guehya dí xi'i gui fáhya. Ma Papá'i, xanduxqui'i. Conni ts'edi dami fādi te'o gá dāqui, n'namhma ngue xøgue n'na hyatho da gohi, tenguthogüi, n'na hyatho dí jauí. ¹²Mente ra pa 'daua dá m'muhme ua ja ra ximhäi ya gá dāqui, conni ts'edi nmará fādi. H̄in-jombi m'medi, h̄inda hōnda n'na nc'eí, nūna ya bá nt'ot'i ngue di m'medi, para ngue di nja na ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro.

¹³A nuyá, ga mmagá p'u guí 'buhya. Pe mente tobe dí 'butá ua ja ra ximhäi, dí mmangá ya yø hya ya, n'namhma ngue nuya ma ja'iuí, gá ra johya di nja, tengutho nná johyagá. ¹⁴Nūna ra hya guá pennba yø ja'i ngue ga xānnbi, bi nu manho ra hya. Pe nuya yø ja'i h̄imbi nu manho ni hya p'uya, bi nu man'u ya yø ja'i bi nu manho ni hya. Porque ya h̄in-ni mantho øtra nts'o ga 'yo yø ja'i, tenguthogá ngue h̄indá øt'ä ra nts'o ga 'yo yø ja'i. ¹⁵H̄inna ä'i ra mate ngue guí jucua ja ra ximhäi ya yø ja'i dí xi'i. Sinoque dí ä'i ra mate ngue gui fādi ngue ra zithu h̄indi ts'onnbā yø nt'ec'eí. ¹⁶Tengutho gá h̄indá øt'ä ra nts'o øtyø ja'i, da guehya ma ja'iuí, xquet'a h̄ingui øtra nts'o ga 'yo yø ja'i ya. ¹⁷Dami 'yøt'e ngue da hyo yø mm̄i conná ngue'e, da hyonna nho da n'yo conná nguehni hya. Porque nūna ni hya, guehna majuaní na. ¹⁸Tengutho guí pen-

ngagui ua ja rā ximhäi, xquet'a di njadä p'uya, dá et'ä ya mā ja'iuu ngue dá ma dá manna hya p'u ha 'buhyø ja'i. ¹⁹Dí engä mā te conná nguehma ja'iuu, n'namhma ngue xquet'a 'ne'u dá hyo yø mmui ngue xtá nho te dá n'yo conná nguehna rā hya majuanu.

²⁰Pe hinga hont'u dí ä'i rā mate guí fä'u, sinoque 'ne'u yø ja'i dá 'yec'eigä m'mefa conná nguehra hya dá manya mā ja'iuu, xquet'a dí xi'i ngue guí fädi.

²¹Gätho ya dí xi'i ya, dí ä'i ngue xøgue n'na hyatho dá gohi tenguthogüi, ngue n'na hyatho di jauu. Gā njathu p'uya, n'na hyatho gā cohmu ya mā ja'iuu, mā Papá'i, gue'a di badí gätho yø ja'i'a ngue guá penngagui ua ja rā ximhäi. ²²Nugä dá japä ya mā ja'iuu tengutho guí jajpagui m'met'o, n'namhma ngue gue'a di gohi ngue xøgue n'na hyatho di jah'u'a p'uya, tengutho'i co 'ne'cä n'na hyatho di jauu.

²³Nugä dí n'yogä'be ya mā ja'iuu. Nu'i p'uya dí n'youi. Gue'a di gohi ngue xøgue n'na hyatho di jah'u'a. 'Ne gue'a di ba hmi'da yø ja'i'a ngue nu'i go guá penngagui ua, 'ne gadi ma'u mā ja'iuu, tenguthogä, gadi maqui.

²⁴Mā Papá'i, nuya mā ja'iuu gä däqui, dí nnegä ngue 'nehya di m'mup'u ha gā m'mucä ya, n'namhma ngue dá nu te guí ørcagui, ngue guí øt'e ngue 'ne'cä dí tategä hapu guí 'bui. Porque nu'i gadi maqui hante di nhohra ximhäi. ²⁵Mā Papá'i, gā rā nho guí øt'e. Nuya yø ja'i 'bucua ja rā ximhäi, hingui pa'i ya. Pe nugä dí pa'i. A nuya mā ja'iuu p'uya, ya padí ngue go guá penngagui ua. ²⁶'Ne dá xifi hanja rā hya ngue te'o'i. 'Ne tobe ni mantho dí xifi te'o'i ya, n'namhma ngue tengu'i ngue gadi maqui, dá ngu'a dá 'yøt'e. A nugä p'uya, dí n'yogä'be ya yø ja'i ya.

Bi tsixra Jesús ngue dá jot'i.

18 Mí juadi bi manya yø hya ya, bi ma rā Jesús, bi me yø xädi, bi ma

man'na nguadi rā 'yuthe Cedrón. Nup'u ja n'na rā nuaza p'uya, ja bi yurbu rā Jesús conyø xädi. ²Xquet'a 'nehna rā Judas bi dá rā Jesús, ya mi pa'a rā xequi'a, porque xangu yø nnidi ja madi perpu yø xädi rā Jesús. ³Nuna rā Judas bi zømp'u 'buhra Jesús. Ní n'youi n'na 'bui yø soldado co 'nehyø policia yø m'menhni yø mmäcja conyø fariseo. Ní gu yø juai, 'ne hä yø lámpara guí nyot'i. Mí'da yø ja'i, ní gu yø za tøhra sibi yø nya ngue guí nyot'i. ⁴Pe rā Jesús ya gä padí te ja ngue dá thogui. Bi ma di c'at'ui ngue bi 'yänni, bi 'yembi:

—¿Te'o guí homhmu?

⁵Nu'u yø ja'i p'uya, bi 'yembi:

—Dí hongähe rā Jesús nuna rā mmen-gu Nazaret.

Mí dahra Jesús, bi 'yembi:

—Go guecä masque guí honju.

Ní n'youi yø ja'i nā rā Judas bi dá rā Jesús. ⁶Nu'mø mí 'yembyø ja'i rā Jesús: “Go guecä”, i gohyø xutha yø ja'i, bi t'unga häi. ⁷Nuna rā Jesús mahømbi 'yännbua, bi 'yembi:

—¿Te'o guí homhmu?

Nu'u yø nzite p'uya, bi 'yembi:

—Dí hongähe rā Jesús nuna rā mmen-gu Nazaret.

⁸Mí dahra Jesús, mahømbi 'yembi:

—Ya dí xi'ahü ngue go guecä. Nu'mø go guí honju, pe dami thøhmü ya 'bucua, dá ma.

⁹Nguna bi mā, para ngue di nja'a te rā hya xi manna Jesús ngue xi 'yena: “Mā Papá'i, nu'u gä däqui, hinjombi m'medi”, xi 'yena. ¹⁰Rā Bedu p'uya bi guxrá juai mi ha, bi hycjpa rá gu ngue rá n'yei'a n'na nc'ei ni hü ngue rā Malco, nuna rá 'yehc rā 'bet'o mmäcja. ¹¹Pe rā Jesús bi 'yembi:

—Ague Bedu, dami fos'ni juai. ¿Ua guí enā ngue ya händi nja'a te rā n'u xpä nzänma Papá gā thogui?

**Ya 'bup'u 'buhrá hmu
yø mmäcja rā Jesús.**

¹² Nī n'youi n'na rā hmu ya yø soldado conyø policia yø m'menhni yø hmu yø judío, bi benra Jesús, bi dut'i. ¹³ Bi zixpu ja rá ngu rā Anás. Nunā rā Anás mará ndøhya rā Caifás nunā mađi manda yø mmäcja'a rā jeya'a. ¹⁴ Nunā rā Caifás xi 'yembyø hmu yø judío ngue man'na xanho ngue n'na nc'eitho da tho con-
nāngue gātho yø ja'i.

**Bī manā Bedu ngue
hīngui pađi te'o rā Jesús.**

¹⁵ Nup'u ja rá ngu nā rā hmu yø mmäc-
ja, nu'a rā dathi ja mbo, ja i ts'ixpu rā
Jesús. Nunā rā Bedu co 'nehna man'na
nc'eī rá xādi, bi denā Jesús. Nunā
n'na nc'eī rá xādi nā, mađi mpahmi rā
mmäcja. Janāngue bi tho'ambo 'mø mi
yut'ambo rā Jesús. ¹⁶ Pe nunā rā Bedu bi
gohmaxøts'e rā goxthi nā. Janāngue bá
pøn'a rā xādi mará mpadiui rā mmäc-
ja ngue bī nyauī nā rā xisu fāhra gox-
thi ngue da tho'ambo rā Bedu. ¹⁷ Nu'a rā
xisu fāhra goxthi p'uya, bi 'yānna Bedu,
bi 'yembi:

—¿Ua hinga 'ne'i rá xādi'i nā rā n'yohu
nā?

Mī dahra Bedu, bi 'yena:

—Hīn'na, hinga 'ne'cā.

¹⁸ Nu'a rā ora'a mī se, janāngue nu'u yø
hmiqūi 'bup'u, conyø policia, xi 'yuhra
sibi p'u 'bāi ngue dī nhat'i. Rā Bedu
p'uya xquet'a 'ne'a 'dap'u 'bāhmu'a ngue
dī nhat'i.

**Nunā rá hmu yø mmäcja bi
'yørpa rā nt'änni rā Jesús.**

¹⁹ Nunā rá hmu yø mmäcja bi du'mi bi
'yānna Jesús ndana gue'a yø xādi, änni te
'be'a mā hya xānbi. ²⁰ Mī dahra Jesús, bi
'yembi:

—Nunā rā hya ya xtá mangä, yø hmi
yø dā yø ja'i xtá mangä nā rā hya nā. Xtá

nxānnbategä p'u ja yø t'unija, da guerp'u
ja rā danija dī mpeti gātho yø judío. Hīn
tema hya xtá mangä ngue da nt'aguitho.
²¹ ¿Hanja ngue ja guí ännui tema hya
xtá mangä ya? Damī 'yānhnu yø ja'i ya,
go da xi'ahu hanja rā hya xtá mangä'u.
Nu'u go pa'u tema hya xtá mangä.

²² Høntho bī manā nguna rā Jesús,
mī 'bāp'u n'na rā policia dī mpep'u ja rā
danija, bī memba rá hmi, bi 'yembi:

—¿Ua ya ngu'a gdi thā'mø guí yauī rá
hmu yø mmäcja ya?

²³ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nu'mø ja mā n'u te dá mangä, damī
mā te gui sā man'u 'mø. Pe nu'mø ngue
njuantho dí yagä, ¿hanja ngue guí peg-
bagui mā hmi?

²⁴ Rā Anás bi dutra Jesús, bī mennbābi
nā rā Caifás rá hmu yø mmäcja.

Mahømbi gønna Bedu rā Jesús.

²⁵ Mente di sigue 'bāp'u ja rā sibi rā
Bedu ngue dī nhat'i, bi t'embuya:

—¿Ua hinga 'ne'i rá xādi'i nā rā n'yohu
nā? —t'embī.

Mī dahra Bedu p'uya, hømbi ncøni, bi
'yena:

—Hīn'na, hinga 'ne'cā.

²⁶ Mī 'bāp'u n'na rá hmiqūi nā rá hmu
yø mmäcja. Nunā rā hmiqūi p'uya, dī
mmenīui nā rā n'yohu xi zenna Bedu xi
hyejpa rā gu ngue rá n'yei. Bi 'yānnbūya,
bi 'yembi:

—Pe, uāngui gue'e xtá nu'i p'u ja rā nu-
aza ngue guí n'youi rā Jesús —bi 'yembi.

²⁷ Rā Bedu p'uya mahømbi ncøni. Nu'a
rā ora'a p'uya, bī mmahra øni.

Ya 'bup'u 'buhra Pilato rā Jesús.

²⁸ Nup'u ja rá ngu rā Caifás, bá njucra
Jesús ngue i map'u ja rā palacio 'buhra
governador. Pe ya 'yo haxpuya. Nu'u yø
judío p'uya, hīmbi yurbu ja rā palacio'u.
I ja yø costumbre, i enā ngue nu'mø ja
ngue dī nsännigo, hīngui sā dī ntøt'ui yø
ja'i hīngyø judío. Nu'mø xta nyut'i, enā

ngue ya hinda zä di nsihme p'u ja ra ngo
ngue ra pascua. ²⁹ Janangue bá ponna
Pilato ngue bi nyai yø judío. Bi 'yembi:
—¿Te 'be'a ma hya gni yaphu na ra
n'yohu 'bucua?

³⁰ Bi 'yenyø hmu yø judío p'uya:

—Nu'mø ngue hindra ts'oc'ei nu, hinx-
ca dägähe ua 'mø.

³¹ Bi 'yenna Pilato p'uya:

—Uanguí guí cahu ra ley p'uya, da zä
gui sixhu gui 'yøsehu ra ts'ut'abi.

Yø judío p'uya bi 'yena:

—Pe nugähe ngue yø judío,
hin'yugähe ra nt'edi ngue sä ga hogähe
n'na ra ja'i. Nu'i go nneto gui sanni te
di nja.

³² Ja bi bomp'u'a te xi man'a m'met'o ra
Jesús, ngue ya xi ma ngue da thop'u ja ra
pont'i. ³³ Nu'mø mi yut'ambo ra palacio
ra Pilato, bi manda bá ts'ohra Jesús ngue
da 'yørpa ra nt'änni. Bi 'yembi:

—¿Ua gue'e rá dast'abi'i yø judío? —bi
'yembi.

³⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Xi'a ra hya guí mmanya, go guí ämse,
¿ua gue 'bui to xa xi'i ngue guecä?

³⁵ Mi dahra Pilato p'uya, bi 'yembi:

—¿Ua go ma mmijudío hu p'uya? Nu'u
ni mmijudío hu 'ne'u yø hmu yø mmäc-
ja go xa dä'i ua dí 'bucä'u. ¿Teni 'be'a gä
'yøt'e?

³⁶ Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nup'u dadí mandagä, hinga guecua
ja ra ximhäi jaua p'u. Nu'mø ngue ja
gadí mandagä ua, gdi sigä to da 'yøtra
sui 'mø, ngue hinxta mma madägä p'u
'buhø judío. Pe nup'u dadí mandagä,
hinga guecua p'u.

³⁷ Ra Pilato bi 'yembi:

—¿Janangue gue'e grä dast'abi 'mø?

Mi dahra Jesús, bi 'yena:

—Ahá, go guecä tengutho ra hya guí
mma. Gue'a dá gcä ua ja ra ximhäi'a,
ngue ga m'mui para ngue ga mmangä na
ra hya majuaní. Nu to gätho nne da badi

hanja na ra hya majuaní, da 'yøde te dí
mmangä ya.

³⁸ Ra Pilato p'uya bi 'yembi:

—¿To go da bøní ngue da badi hanja'a
ra hya majuaní p'uya?

Ya nts'änni ngue da tho ra Jesús.

Mi juadi bi 'yørpa ra nt'änni p'uya, bi
bøn'athi ra Pilato ngue bi nyai yø judío.
Bi 'yembi:

—Hin tema ts'oqui dí tinnbä na ra
n'yohu 'bucua. ³⁹ Pe ja'ahu ra costumbre
ngue pa mathøgue n'na ra ofädi 'mø ja ra
ngo ngue ra pascua. ¿Ua guí nnehu ngue
ga thocä na rá dast'abi yø judío?

⁴⁰ Bi muhra hmafi gätho yø ja'i p'uya,
bi 'yena:

—Nu'a, hin'na'a. Go dami thøhra
Barrabás.

Pe nuna ra Barrabás, guehna n'na ra be
na.

19 Nuna ra Pilato, bi manda ngue bi
ma m'mei ra Jesús. ² Nu'u yø sol-
dado, ya xi me n'na ra corona ngue yø
'uini, bi gäspa rá ya ra Jesús. 'Ne bi heta
n'na ra he ngue ra 'bojupoi. ³ Bi guarbu
'bähra Jesús, bi 'yembi:

—Guí tate ague rá dast'abi'i yø judío
—bi 'yembi.

Mente pamba rá hmi p'uya. ⁴ Ra Pi-
lato p'uya, mahømbi bøn'athi, bi 'yem-
byø judío:

—Para ngue guí umhmu ra güenda
ngue hin tema ts'oqui dí tinnbä na ra
n'yohu na, guí nnuhu ngue ga ma jucä
ua ya —bi 'yembi.

⁵ Mambá ponna Jesús, bá oxrá ya n'na
ra corona ngue yø 'uini. 'Ne he ra 'bo-
jupoi xi ma mahete. Ra Pilato p'uya, bi
'yembyø ja'i:

—Bucua na ra n'yohu ya.

⁶ Nu'u yø hmu yø mmäcja 'mø mi
nu p'uya, co 'ne'u yø policia, bi muhra
hmafi, bi 'yena:

—Da guatra pont'i. Da guatra pont'i.

Bi 'yenna Pilato p'uya:

—Pe **dami** sisehu 'mø, bí cuathu ra pont'i, porque nugä ya hin tema ts'oqui dí tinnbi.

⁷Nu'u yø hmu yø judío p'uya, bi 'yembi:

—Nugähe dí cahe n'na ra ley. Con-forme ra ley dí cagähe, jatho ngue da tho, porque mma ngue rá Ts'unt'u Oja.

⁸Nuna ra Pilato 'mø mi 'yøhna ra hya na p'uya, man'natho bi nsu. ⁹Høm-bi yut'ambo ra palacio p'uya, bi 'yänna Jesús, bi 'yembi:

—¿Hapu grä mmengu n'yø?

Pe ra Jesús hinte ga ndatho. ¹⁰Ra Pilato p'uya, bi 'yembi:

—Hinguí nne gui tha 'mø di nzo'i 'mø. ¿Ua hinguí padi ngue jagä ra ts'edi ga cuat'a'i ra pont'i? Nε xquet'a jagä ra ts'edi ngue ga thøc'a'i.

¹¹Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Hin tema ts'ut'abi da zä gui 'yøt'e, ngue'mø hin nängue Oja xtí 'da'i ni cargo. Janangue nu'a bi dägä ua guí 'bui, ma datho ja rá ts'oqui'a.

¹²Nu'a ra ora'a p'uya, bi hyonna forma ra Pilato ngue xtí thøhra Jesús. Pe jan-juaní ue yø judío ngue bi 'yembi:

—Nu'mø ngue gui thøhna ra n'yohu na, ya hinní amigo ra dast'abi Roma 'mø. Nu to bi zä da 'yena ngue ra dast'abi ya, ya rá nsuiui ra dast'abi Roma.

¹³Nu'mø mi 'yøhra Pilato na ra hya na p'uya, bi ma daní mmip'u ja rá nhudi nhøt'a hya 'mø bi nya. Bi manda p'u hudi ngue bá ts'innbabi ra Jesús. Guehna ra xequi ni hu conna hya ebreo, “Gabata”. I nne da ma ngue “Mats'uxti xanho p'u bi t'udo”. ¹⁴Tobe jadyø ngo ngue ra pas-cua'a ra ora'a, ya mme 'dato xudi. Gue'a ra pa di nsä yø ja'i hante ra pa ngue ra ts'äya. Nuna ra Pilato, bi 'yembyø judío:

—Bucua ni dast'abihu ya —bi 'yembi.

¹⁵Bi muhra hmafi yø judío p'uya, bi 'yena:

—Da tho naya, da tho naya. Da guatra pont'i.

Ra Pilato p'uya, bi 'yembyø ja'i:

—¿Ga cuatä ra pont'i ni dast'abihu 'mø?

Bi 'yen'u yø hmu yø mmäcja p'uya:

—Nu'a ma dast'abihu, gue'a ra dast'abi Roma'a, nε hinjom man'na.

¹⁶Mi manyø ja'i na ra hya na p'uya, ra Pilato bi däpyø ja'i ra Jesús ngue da ma di cuatra pont'i. Bi zixyø judío na ra Jesús.

Bi ma maçuati ra pont'i ra Jesús.

¹⁷Bi ma ra Jesús ni hya rá pont'i. I map'u ja ra xequi ni hu ngue ra Njuyaxh-mu. Nuna ra hya ngue ra ebreo, ni hu ngue ra Gólgota. ¹⁸Ja bi ma maçuati p'u ja ra pont'i ra Jesús. 'Da i ma maçuatiui ra pont'i mi yonc'ei. 'Da'a n'na nguadi rá hyo i gohi n'na ngu n'na. Nuna ra Jesús, bi gohmade na. ¹⁹Bi manda ra Pilato ngue bi ma maçuati p'u ja rá ya ra pont'i n'na ra letrero, i ena: “Guehna ra Jesús, ra mmengu Nazaret ngue rá dast'abi yø judío naya”. ²⁰Xangu yø judío bi nu na ra letrero, porque nup'u bi ma maçuati ra pont'i ra Jesús, guerp'utho ra danihni. Nuna ra letrero, nt'ot'i conna hya ngue ra ebreo, conna hya ngue ra griego, nε nt'ot'i conna hya ngue ra latín. ²¹Janangue bi 'yembra Pilato'u yø hmu yø mmäcja:

—Yo guí ot'i ngue da 'yena: “Rá dast'abi yø judío”. Sinoque dami 'yot'i ngue da 'yena: “Nu'a t'embi rá dast'abi yø judío”.

²²Mi dahra Pilato p'uya, bi 'yena:

—Ya di nja p'u'a te nt'ot'i ya —bi 'yena.

²³Mi juadi bi cuatra pont'i ra Jesús, nuya goho yø soldado bi gajpa rá he ra Jesús ngue di ndarpi n'na ngu n'na. Bi gajpa rá pahni p'uya. Nuna ra pahni hinha nt'eti, n'na thoguitho bi me rá 'be gä rá do'yo ra pahni. ²⁴Di n'yembyø soldado p'uya:

—Hinga xēmhma naya. Man'na xanho ga mmähä rā taha. Nu'a dā dāha, gue'a dā ganna pahni'a.

Ya bi nja'a te nt'ot'i p'u ja rā Maçā Libro ngue ɛna: “Bi ndarpabi n'na ngu n'na'u ma he. Bi ma rā taha ngue to dā gani”. Nguna rā hya bi 'yøtyø soldado.

²⁵ Nup'u bi ma macuati rā pont'i rā Jesús, ja 'bärp'utho rá mamá co 'ne'a rá juhue'a rá mamá, conna Maya rá xisu rā Cleofas, co 'nehra Maya Magdalena 'bäp'u. ²⁶ Nuna rā Jesús mi hyetrá mamá ngue 'bäp'u, 'dap'u 'bähmi n'na rá xädi emmei di mahra Jesús. Bi 'yembrá mamá p'uya:

—Ague mamá, gui 'yøt'e ngue ni basi na ma xädigä ya.

²⁷ Mahombi 'yembrá xädi p'uya:

—Gui 'yøt'e ngue ni mamá na ma mamágä ya —bi 'yembi.

'Bexque'a rā ora'a p'uya, nu'a rá xädi rā Jesús bi zixra Maya p'u ja rá ngu ngue di jammansu.

Ya bi du rā Jesús.

²⁸ Mi thohna rā hya na p'uya, ya pahra Jesús ngue ya bi nja gätho'a te ja ngue di nja. Para ngue di nja'a te nt'ot'i p'u ja rā Maçā Libro, bi 'yenna Jesús:

—Dí tuthegä ya.

²⁹ Mi jap'u n'na rā xano yuhra vino xan'ixi. Bi ma mapobo p'u ja rā vino n'na rā esponja xanthuti. Bi nota n'na rā 'yet'o ngue rā isopo. Bi cuarpa rá ne ngue dā zuts'i. ³⁰ Nuna rā Jesús mijuadi bi zi rā vino xan'ixi, bi 'yemp'uya:

—Ya gä bi nja'a te ja ngue di nja ya.

Mi man'a p'uya, bi mengrá ya ngue bi du.

Nu'a n'na rā soldado bi hyespa rá hyo rā Jesús conna lansa.

³¹ Mi hyats'i, ya rā pa ngue rā ts'äya. Nu'u yø judío, hinguí nnepe ngue di cuatho p'u ja rā pont'i yø ánima 'mø rā pa ngue rā ts'äya, porque gue'a rā pa

ngue rā ngaxango ngue rā pascua'a. Janangue nu'u yø hmu yø judío bi xihra Pilato ngue di manda dā ma nthēmhi yø gua'u mi cuarta pont'i, n'namhma ngue dā du nts'edi. Janangue dā thacyø ánima p'u ja rā pont'i 'mø bi du. ³² Bi ma yø soldado p'uya ngue bá tennbabi yø gua'a n'na nc'ei. Ja bi map'u'a man'na ni guatrá hyo rā Jesús. ³³ Mi map'u cuarta Jesús, bi nu p'uya ngue ya xi du. Janangue ya himbi dennba yø gua na p'uya.

³⁴ Pe nu'a n'na rā soldado siempre bi hyespi conna lansa rá hyo rā Jesús. Nup'u bi thexpuya, bi bønna ji 'nehra dehe. ³⁵ Nugä go dá ot'a rā sucua ja ua, dá cuati te dá nu. Majuani te di mma. Dí padi ngue majuani te di mma n'namhma ngue xquet'a gui 'yɛc'eihü. ³⁶ Porque nuya yø hya ya, bi nja para ngue di nja'a te nt'ot'i p'u ja rā Maçā Libro ngue i ɛna: “Hinda tennbabi yø do'yo”, i ɛna. ³⁷ Man'na parte nt'ot'i p'u ja rā Maçā Libro, i ɛna: “Da hnu ngue dā thespa rá do'yo”.

Ya bi ma nt'ägui rā Jesús.

³⁸ M'mefa p'uya, nuna n'na rā mmengu Arimatea ni hu ngue rā José, bi ma bá äpra nt'edi rā Pilato ngue dā hyajpa ja rā pont'i rā Jesús ngue dā 'yägui. Xquet'a 'nehna rā José mi tenna hya mi mman-na Jesús. Pe hinguí nnepe dā ba'u yø mmijudíoui, porque su. Rā Pilato p'uya bi unna nt'edi. Bi ma rā José ngue bá hajpa ja rā pont'i rā Jesús. ³⁹ Xquet'a bi zomp'u na rā Nicodemo nuna bi ma n'na xui bá nyauí rā Jesús. Ní hya 'däte ma'det'a kilo yø 'yethi mauants'i, i n'youi'a ni hu ngue rā mirra, 'ne'a rā 'yethi ni hu ngue rā áloes. ⁴⁰ Nuna rā José conna Nicodemo bi hyajpa rá do'yo rā Jesús. Bi 'ue conna ulu mā njots'i rā 'yethi mauants'i. Gue'a yø costumbre yø judío ør'mø ähra ánima'a. ⁴¹ Nup'u bi ma macuati rā pont'i rā Jesús, guerpü mi ja n'na zant'i yø za, ja jarbu n'na rā 'bido

ngue hinjom mī o, ya xī ma māhoqui
ngue to dā 'yop'u. ⁴²Nūnā rā 'bido nā, ja
bi jārbu rā Jesús, porque ja mī jarbutho,
'nē ya bi zōnnā ora dā yutṛa pa sāya yō
judío.

Ya bi bēnnate rā Jesús.

20 Mī hyaxā rā pa ndomingo p'uya,
zixudītho bī ma rā Maya Mag-
dalena p'u mambī o rā Jesús. Tobe 'bōn-
dra 'bexuī. Bī nū p'uya ngue ya hīnte
juaxpū rā do mī cotṛa 'bido. ²Bi gū rā
'dihī p'uya, bī map'u bī 'buhṛa Bedu co
'nē'a mān'nā rā xādi emmeī mādi māhra
Jesús. Bi 'yēmbuya:

—Ya xā thaxpū ha mī o rā Hmū 'nā, pē
hīndī pahme hapu xā jātya.

³Rā Bedu p'uya, co 'nē'a mān'nā rā
xādi, bī map'u mambī o rā Jesús. ⁴Dap'u
bī nēts'i gā yoho ngue nī tihi. Pē nū'a
mān'nā nē'ēi, mān'nā bī nti'a ngue rā
Bedu. Rā mūdi bi zōmp'u mī o rā Jesús.
⁵Bī ndojpūya ngue c'at'ambo. Bī nū ngue
'bōmp'u yō ulu bi 'bānnabī rā Jesús. Pē
hīmbī yut'ambo. ⁶'Bexque'a mmarbutho
rā Bedu p'uya, go bi yut'ambo rā 'bido
nā. Xquet'a bī nū ngue 'bōnnbutho yō ulu
mām'mant'i. ⁷Dā gue'a rā ulu bi jombā rā
yā rā Jesús bī nū ngue 'bōmp'u, pē hīngā
'dap'u 'bōmhmu'u yō ulu mām'mānhnī rā
Jesús. Mā nūnnī'u 'bōn'a n'nānī. ⁸Xquet'a
bi yut'ambo nā rā xādi m'met'o bi zōmp'u
ja rā 'bido p'uya. Bī nū te jap'u mī o
rā Jesús. Bi 'yēc'ēi p'uya ngue ya 'bui
mahōn'a. ⁹Ja bi dīmp'u'a te rā hya nt'ot'i
p'u ja rā Macā Libro p'uya, ngue rā Jesús
mī jatho ngue di bēnnate p'u dā nt'āgui.
¹⁰Bā penc'u yō xādi p'uya, bī 'yēp'u ja rā
ngu.

Bī nthēui rā Maya Magdalena rā Jesús.

¹¹Pē nūnā rā Maya, 'bārmā xōts'e rā
'bido ngue zonī. Mēnte zōmp'uya, bī ndo-
qui ngue het'ambo rā 'bido. ¹²Bī nū
ngue 'būp'u yoho yō anxe p'uya, he yō

t'axcahe, ngue hūp'u mī o rā Jesús. Nūnā
n'nā rā anxe hūp'u mānī go rā yā. Mān'nā
p'uya, hūp'u mānī go yō gua. ¹³Nūya yō
anxe p'uya, bi 'yēmbi:

—Ague grā xisu, ħhanja ngue guí zonī?

Mī dahṛa xisu p'uya, bi 'yēna:

—Dī zonī thā, porque xā thascagui mā
Hmū. A nuyá, hīndī padī hapu xā jātya.

¹⁴Mī mānā rā hya nā p'uya, bi 'bāt'i,
bī nū p'uya ngue 'bāp'u rā Jesús, pē hīn-
gui padī ngue gue'a rā Jesús. ¹⁵A nūnā
rā Jesús bi 'yānnbūya, bi 'yēmbi:

—Ague grā xisu, ħhanja ngue guí zonī?
ħTe'o guí honī?

Nūnā rā xisu p'uya, embī ngue gue'a rā
mādi p'u'a 'bāp'u, bi 'yēmbuya:

—Ague grā jā'i, nū'mō ngue go xcā
hyats'i, damī xiqui hapu xcuá pegui,
n'nāmhmā ngue gā ma hats'i.

¹⁶Mī dahṛa rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Ague Maya —bi 'yēmbi.

Rā Maya p'uya, bi 'bāt'i, bi zofō connā
hya ngue rā ebreo p'uya, bi 'yēmbi:

—Rabonī.

Nūnā rā Rabonī, i nne dā mā “Ague grā
xānnbate”. ¹⁷Mī nyā rā Jesús, bi 'yēmbi:

—O gādī benngui, porque ja ngue gā
mmagā p'u bī 'būhmā Papá. A nuyá,
nī ma ya, bā xi'u mā cugā ngue ya gā
mmagā p'u bī 'būhmā Papá, nū'a nī Pa-
pāhu. Gā mmagā p'u bī 'būhmā Oja, nū'a
nī Ojahū.

¹⁸A nūnā rā Maya Magdalena p'uya, bī
ma bā xīpyō xādi rā Jesús. Bā xīfī ngue
ya xī nū'a rā Hmū, 'nē bā xīfī te gāma hya
xi xīfī.

Ya bī nnuhu yō xādi rā Jesús.

¹⁹Mī dāhṛa nde'a ndomingo rā mūdi
rā pa ngue rā semana p'uya, bī mpeti
yō xādi rā Jesús. Pē n'nōt'e xānho yō
goxthi p'u ha 'bui ngue sū yō judío. Mī
hnū p'uya, ya 'bāp'u rā Jesús, bī m'māp'u
made ha 'būhyō xādi. Bi zengua p'uya, bi
'yēmbi:

—A nuyá, dā hyu nī mmuihu ya —bi 'yembi.

²⁰ Mī juadi bi xihna rā hya na p'uya, bi 'yutyø 'ye ha bī mfoxyø clavo 'mø mī 'dømi, 'nē bi 'yutrā hyo bī me rā lansa. Janjuani rā ndijohya'u yø xādi 'mø mī nū yø Hmu. ²¹ Nuna rā Jesús mahømbi 'yembi:

—Da hyu nī mmuihu ya. Nugā, tengutho bī mengā ua mā Papá, guī njathu p'uya, xquet'a dí pen'nahū ngue guá mamhū rā hya.

²² Bi japrā hyane p'u 'bu'u yø xādi p'uya, bi 'yembi:

—A nuyá, guī n'yohu rā Espíritu Santo ya. ²³ Nu'u yø ja'i guī punnbahū yø ts'oqui, gue'u ya bi punnbabi Oja'u. A nu'u hingui punnbahū yø ts'oqui, gue'u yø ja'i himbi punnbabi Oja'u.

Bi nu rā Toma ngue ya 'buhrá Hmu.

²⁴ Nuna rā Toma, guehna n'na nc'ei'u yø xādi t'embī ngue rā cuate. Hīnjo'o p'u 'mø mī zø'a m'met'o rā Jesús. ²⁵ Nu'u mīda yø xādi p'uya, bi 'yembi:

—Ya xtā nugāhe rā Hmu.

Mī dahra Toma p'uya, bi 'yena:

—Mente hīndī nnuse, 'nē gā nūrupa yø 'ye ha bī mfoxyø clavo, hīndī ec'ei ngue 'bui. Nu'mø ngue gā thādi conma saha p'u ha bi yuhyø clavo, 'nē gā thānnbā rā hyo bī me rā lansa, ya gā ec'ei.

²⁶ Mī dātra hyato mā pa p'uya, mahømbi mpeti p'u ja n'na rā ngu'u yø xādi. Mī 'bup'u rā Toma'a rā ora'a p'uya. Mā nnot'e xanho yø goxthi, pē ja mī hnu ya 'bāp'u rā Jesús. Bi zengua p'uya, bi 'yembi:

—A nuyá, dā hyu nī mmuihu ya —bi 'yembi.

²⁷ Bi 'yembrā Toma p'uya:

—Dami thāni conni saha ya, dami nu yø medi n'youi mā 'ye. 'Nē dami cū'nī 'ye ngue guī thāngua ja mā hyo bī me rā lansa. 'Yodi yobenī nī mmui, dami 'yec'eigui —bi 'yembi.

²⁸ Bi 'yenna Toma p'uya:

—Ague grā Hmu, mā Oja'i.

²⁹ Rā Jesús bi 'yembi:

—Ague Toma, nuya guī ec'eigui ya ngue gā nuse hanja. Pē rā mmenthi di nthēui te'o himbi nugui, 'nē bi 'yec'eigui.

Bi manna Xuua hanja ngue bi 'yotra libro ja ua.

³⁰ Nuna rā Jesús, yø hmi yø dā yø xādi p'u bi 'yø't'e xangu yø milagro. Pē hinga gā nt'ot'i ua ja rā libro ja ua'u yø milagro bi 'yø't'e. ³¹ Pē nuya yø hya ja ua, bī ma nt'ot'i para ngue guī 'yec'eihu ngue nuna rā Jesús, guehna rā Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na, 'nē guehna rā Ts'unt'u Oja na. Nu'mø ngue gā 'yec'eihu na p'uya, ya di nja'ahu rā 'da'yo te.

Ya bi nyaui yoto nja'i yø xādi rā Jesús.

21 Man'na rā pa p'uya, nup'u ja rā nenzabi Tiberias, ja mahømbi nyaui p'u yø xādi rā Jesús. ² Ja ua yø thūhu ya 'dap'u mī 'yo: Rā Bedu, rā Toma nuna t'embī rā cuate, rā Natanael nuna rā mmengu Caná ngue Galilea, 'nē'u yø ts'unt'u rā Zebedeo, 'nē mami yoho yø xādi rā Jesús. ³ Nuna rā Bedu bi 'yembyø amigo:

—Nugā gā mma rā 'bahua —bi 'yembi.

Nu'u nzo p'uya, bi 'yena:

—'Nēcāhe gā mmähā 'mø.

Bi yut'a n'na rā barco p'uya, bī ma. Pē nu'a rā xui'a p'uya, hīn teni hua bi dini. ⁴ Mī nēcāhāi p'uya, bi hnu rā Jesús ngue 'bāp'u ja rā nenthe. Pē hingui pa'u yø xādi ngue gue'a. ⁵ Bi 'yenna Jesús:

—Ague n'yø'ahu, çua hīn teni hua guī theui ya?

Nu'u yø mahua p'uya bi 'yembi:

—Hingui ts'u cuø.

⁶ Mī dahra Jesús, bi 'yembi:

—Dami 'yentra xit'a p'u ja rá hyo rā barco ngue n'yei ya'mø, guī theui yø hua p'uya.

Bi 'yentra xit'a p'uya. M'mefa, asta hĩngui hāt'i da juxra xit'a p'u ja ra dehe, ngue xangu yø hua bá cup'u. ⁷Nu'a ra xädi emmei di mahra Jesús bi 'yembra Bedu'a p'uya:

—Guehna ma Hmuha na n'yø.

Hontho bi 'yøhra Bedu ngue t'embigue'a ra Hmu'a 'bäp'u, bi hye rá pahni p'uya, porque xi mmøgue. Mi hye p'uya, bi nhyorbu ja ra dehe ngue bi zøn'a nts'edi p'u bi 'bäi. ⁸Man'na ciento metro mađi 'bedi ngue da zøn'a nenthe ra barco. Nu'u mi'da yø xädi p'uya, bi 'yonna barco bi zøn'a nnengui, ni gutra xit'a cu yø hua. ⁹Mi zøn'a nenthe p'uya, ya mi zø ra sibi, oxpu 'da yø hua ngue nthaxi. Jap'u ra thuhme. ¹⁰Nuna ra Jesús bi 'yembi:

—Bá cuui ua yø hua ja gui theui ya.

¹¹Bi nexpu ja ra barco ra Bedu p'uya, ngue bá janna xit'a, bi zøp'u hĩngui he ra dehe. Pe bá yuhyo ndøhua ra xit'a, n'na ciento 'ne yote ma'de'ma hyu yø hua bá cup'u. Xandøngu, pe hĩmbi xetra xit'a.

¹²Bi 'yembyo xädi ra Jesús:

—'De gui nzimxudiu ya.

Nu'u yø xädi p'uya, hĩnjombi 'yänni te'o na ra Jesús, porque ya pađi te'o.

¹³Bexpi guatra Jesús, mi hyacra thuhme, bi unni da zi. Bi hyacra hua p'uya, bi unni da za.

¹⁴Ya rá hyu ndi na ra ora na, ngue mahømbi nyau yø xädi 'mø mi bennate ra Jesús.

I nzohra Bedu ra Jesús.

¹⁵Mi juadi bi nsihme p'uya, nuna ra Jesús bi 'yänna Bedu, bi 'yembi:

—Ague Bedu, rá ts'unt'u'i ra Jonás. ¿Ua man'na gađi maqui ngue tengu gui maća ya mi'da?

Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Ahá, grá Hmu. Nu'i guí pađi ngue dađi ma'i.

Mi dahra Jesús, bi 'yembuya:

—Dami fáhyø ja'i nu'u ec'eigä ya'mø.

¹⁶Rá yondi p'uya, mahømbi 'yembi:

—Ague Bedu, rá ts'unt'u'i ra Jonás. ¿Ua gađi maqui?

Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Ahá, grá Hmu. Guí pađi ngue dađi ma'i.

Mi nya ra Jesús, bi 'yembuya:

—Dami fáhyø ja'i nu'u ec'eigä ya'mø.

¹⁷Rá hyu ndi p'uya, mahømbi 'yembi:

—Ague Bedu, rá ts'unt'u'i ra Jonás. ¿Ua gađi maqui?

Nuna ra Bedu p'uya, bi du rá mmui porque ya rá hyu ndi bi 'yänni ngue'mø di mađi. Bi 'yänna Bedu p'uya:

—Ague grá Hmu, nu'i gätho guí pađi.

'Ne guí pađi ngue dađi ma'i.

Mi dahra Jesús, bi 'yembuya:

—Nu'mø ngue gađi maqui, dami fáhyø ja'i nu'u ec'eigä ya'mø. ¹⁸Majuani dí xi'i ngue nu'mø mará ngüe'i, bi zá gá dutni ngüt'i, gui pa hapu guí nne gui mma. Pe da zønna pa ngue gui ndac'e'i, gui majni 'ye p'uya ngue n'nan'yo ra ja'i di dut'a'i, nup'u hapu hĩngui nne gui mma, ja di zixa'i p'u.

¹⁹Nguna ra hya bi manna Jesús, di opan'yu ra Bedu te ra forma ja ngue di tho, gue'a di 'yespabi Oja'a di du. M'mefa p'uya bi 'yembi:

—Ogui hegagui —bi 'yembi.

Bi 'yänna Bedu teni 'be'a da tho'a man'na ra xädi.

²⁰Bi nyehra Bedu p'uya, bi nu ngue mmap'u'a man'na rá xädi emmei di mahra Jesús. Guehna rá xädi bi 'yøpa ra nt'änni'a ra ora 'dap'u mi sihmeui yø xädi ra Jesús. Bi 'yembi: “Ague grá Hmu, ¿te'o'a ja ngue di dá'i?” bi 'yembi. ²¹Mi nu ra Bedu na p'uya, bi 'yänna Jesús, bi 'yembi:

—Xina 'bucua, ¿te 'be'a da tho na?

²²Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nu'mø ga nnegä ngue di m'mucua nu asta gue'mø dá pengui, ya di njatho.

Xi'i, ¿te go di mporta'i? Nu'i 'yo gui hegagui.

²³ Ya bi n'yo ra hya p'u ha 'bu hmi'da yø 'yεc'ei p'uya, ngue t'embī ya hinda du na ra xādi na. Pe nuna ra Jesús hingue masque bi mā ngue hinda du. Sinoque bi 'yena: “Nu'mø ngue ga nnegā di m'mucua nū astā gue'mø dá pengui, xi'i, ¿te go di mporta'i?” bi 'yena.

²⁴ Nuna ra xādi naya, guehna ra xādi di ja majuanī na ra hya naya, 'ne bi 'yot'ua ja ra sūcua na ra hya mma. Pe dí pahmu ngue majuanī te mma.

²⁵ Xangu te gā bi 'yøtra Jesús. Pe nu'mø ngue xta mma nt'ot'i ua ja ra sūcua n'na ngu n'na'u yø hya ya, rá nzequi hinxti 'yengua ja ra ximhäi yø libro xta mma nt'ot'i 'mø. Da ngut'atho.

Hechos

Ja ua yø hya bá øtyø xädi ra Jesucristo p'u bá fudi bi 'yonna hoga 'da'yo hya.

Ra Jesús bi nyaui yø xädi 'mø bi bennate.

1 Ague Teófilo, nuna rá mudi ra li-bro dá ot'i, gá dá cuarta sucua te gá bá ørbu bá fudi bi nxännbate ra Jesús, ²asta gue'mø mi ma mahets'i. Pe hante dá ma maya, nuya yø xädi xi huanhni ngue yø representante, bi xifi te nnepra Espíritu Santo dá 'yøt'e. ³Porque nu'mø mi bennate p'u bi t'ägui, søp'u 'buhyø xädi ra Jesús ngue yaui. Mente gue'a nyote ma pa, njandyatho bi hnu ra Jesús. Janangue bi fadi ngue majuaní 'bui mahøn'a. Bi opan'yu yø xädi ra Jesús ngue ha di njap'u di zo rá 'ye Oja yø ja'i.

⁴Nu'mø tobe 'dap'u 'buhmu yø xädi ra Jesús, bi xifi ngue hinda bømp'u ja ra hnini Jerusalén. Bi 'yembi:

—Damí tømhmü na ra hya ya xtá xi'ahu ngue di yat'ahu ma Papágä. ⁵Majuani ngue bi 'yøtra nxixya ra Xuua cona dehe, pe ya himma ya'atho yø pa di ha'ahu ra ts'edi ra Espíritu Santo ya.

Bi ma mahets'i ra Jesús.

⁶Mahømbi nyaui yø xädi ra Jesús. Pe bi 'yøra pa nt'änni ya yø xädi, bi 'yembi:

—Ague grá Hmu, çua guehyø pa ja ua gui 'yøt'e ngue di mmandase yø ja'i ua ja ra häi Israel?

⁷Mi dahra Jesús, bi 'yembi:

—Nu'a ra hya xa nzänna Papá da 'yøt'e, hingui ja ngue go gui pahmu tema pa, oque tema ora daní nja'a. ⁸Pe di ha'ahu ra ts'edi ra Espíritu Santo ngue gui japhu majuaní yø ja'i te'ogä. Nguna ra hya gui xihmu yø ja'i 'bup'u Jerusalén, gätho mi'da yø ja'i 'bup'u ja ra häi Judea, da

guep'u ja ra häi Samaria, asta gue'mø gá täthü rá nguni nximhäi.

⁹Mi juadi bi manna ra hya bi mamp'uya, hetho yø xädi ha i ma maya ra Jesús. Bi yurbu ja n'na ra gui p'uya, ya hinni mantho bi hyandi. ¹⁰Hingui hegui hantho mahets'i ha i mpa. Mi nu p'uya, 'bäp'u yoho yø anxé, he yø t'axcahe. ¹¹Bi 'yembuya:

—Ague gyø mmenguhu Galilea, çhanja ngue gui hanthü maya? Ya gá nuhu ngue bi ma mahets'i ra Jesús, pe mahonda ep'u tengutho gui nuhu ngue i ma ya.

Bi thanha Matías.

¹²Nuya yø xädi mambi 'bup'u ja ra nyuni ja ra mbonza ja yø olivos, bá ghe, bi zø'a Jerusalén. Nuna ra nyuni na, guerpütho ngue Jerusalén, comma n'na kilómetro. ¹³Mi zømp'u ja ra hnini p'uya, bi nexpu ja ra tøcangu mi nsäya. Nuya yø xädi, guehna ra Bedu, ra Jacobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Bartolomé, ra Mateo, ra Jacobo nuna rá ts'unt'u ra Alfeo, ra Simu nuna n'yohu ra partido ngue ra zelote, ra Judas nuna rá n'yohu ra Jacobo. ¹⁴Gätho ya p'uya, 'dap'u bi mpeti ngue mmat'Oja. Mi 'bup'u mi'da yø xisu, 'nehra Maya rá mamá ra Jesús, 'ne'u yø cu ra Jesús.

¹⁵N'na ra pa p'uya, xi mpeti comma n'na ciento 'ne 'däte nja'i. Bi nangra Bedu p'uya, bi m'mäp'u made 'buhyø 'yec'ei. Bi 'yembuya:

¹⁶—Ague ma zi cu'ahu, jatho ngue di nja'a te nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro. Porque ra David, ra Espíritu Santo bi bennbabi na ra hya bi 'yot'i ngue bi ma te dá thohra Judas. A nuna ra Judas, guehna bi m'met'o ngue bi zixyø ja'i bi bentra Jesús. ¹⁷Mama n'yogähe na ra Judas, porque xquet'a bi tocabi ra 'befi ngue rá representante ra Jesús. ¹⁸A nuna p'uya, nu'a rá nzäbi bi dahan ngue bi dä ra Jesús, bi than'a n'na ra häi. Nu-

na ra häi na, ja bi dup'u ra Judas ngue bi dägui, i m'mänya. Bi bõni gätho yø xëfo ngue bi fõgue. ¹⁹Nu'mø mi 'yøhyø mmengu Jerusalén te bi nja, i hutra häi ngue ra Acéldama, gue'a ra hya ga ya yø ja'i'a. I nne da ma, ni hu ra häi ngue ra ji. ²⁰Nguna ra hya bi cuarpu ja ra libro ngue yø Salmo ra David, bi 'yena: "Da du ra mmennigu, ya hinjondi m'mup'u ja rá ngu", bi 'yena. Xquet'a bi 'yena: "Ndan'yo to di thoja rá 'befi".

²¹A nuua dí 'buhmu ya, 'bucua 'da yø n'yohu ngue hingui hegahe mente yø pa dá n'yohe ra Hmu Jesús. ²²Bi nup'u bi xixyabi ra Xuua, 'ne bi nu 'mø mi ma mahets'i. A nuyá, jatho ngue da guehya 'da yø n'yohu ya, da t'ets'i ngue 'dap'u ga n'yohe ngue di ja majuani p'u bi bennate ra Jesús.

²³Bi thanhni yo nc'ei p'uya, ra Matías 'nehra José. Nuna ra José p'uya, ja mi'da yø thuhu ngue i Barsabás 'ne i Justo.

²⁴Mi mat'Oja yø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Ma Oja'i, nu'i guí parpabi yø n'yomfeni yø ja'i. Damí 'yuhya ndana guí huanhya yo nc'ei 'bucua ya. ²⁵Nuna ra n'yohu guí huanhni, di thocra 'befi, ngue ra representante mi pehra Judas, nuna bi hyep'u rá 'befi 'mø mi 'yøtra ts'oqui, nup'u ni 'yup'u di ma, ja i map'u.

²⁶Bi gacra suerte yø ja'i p'uya. Nuna ra suerte, bi nthui ra Matías. 'Bexque'a ra ora'a p'uya, 'dap'u bi n'yohu'u 'de'ma'da nc'ei yø representante na ra Matías.

Ra Espiritu Santo bi hatra ts'edi yø xädi.

2 Nu'mø mi zøhra pa ngue ra ngo Pen-tecostés, gä xi mpeti yø 'yec'ei p'u ja n'na ra ngu. ²Xøgue nthambenitho bí 'yehmaya, ena n'na ra ndonthi ra ndi fut'ambo ra ngu. Gä bi 'yup'u ja ra ngu xi mihyø 'yec'ei. ³Bi hnu p'uya ngue ena yø jani yø sibi di nxamp'u hudí n'na ngu n'na. ⁴Guehna ra Espiritu Santo di hatra ts'edi yø ja'i. Nuna ra Espiritu Santo, bi

japyø ja'i ngue ga ya yø 'dan'yo hya hingui padi. N'na ngu n'na yø ja'i, gue'a ra Espiritu Santo xänbni tema hya da ma.

⁵Nu'a ra pa'a p'uya, nup'u Jerusalén mi 'bup'u 'da yø judío xpí 'yehé 'dama 'dan'yo yø häi ngue da nu ra dannigo. ⁶Guehya xi mpeti 'mø mi 'yøde ngue ena 'yo ra ndonthi ya. Mi 'yøde ngue di yahní yø 'yec'ei p'uya, hingui padi hanja ngue ga ya yø 'yec'ei'a te yø hya. Porque øhyø ja'i ngue ga ya yø 'yec'ei'a te yø hya ga yap'u ja yø häi xpí 'yehé. ⁷Gä di 'yødyø ja'i, hingui padi te da 'yøt'e. Di n'yembi n'na ngu n'na:

—Nuya yø n'yohu di yahní ua, gä yø mmengu Galilea ya. ⁸Pe çhague nja ngue dí øhmü ga ya'a te ma hyahu n'na ngu n'naju? ⁹A nuyá, 'bucua yø mmengu Partia, yø mmengu Media, yø mmengu Elam, yø mmengu Mesopotamia, yø mmengu Judea, yø mmengu Capadocia, yø mmengu Ponto, yø mmengu Asia, ¹⁰yø mmengu Frigia, yø mmengu Panfilia, yø mmengu Egipto, yø mmengu Africa nuya rá m'mup'u man'na rá nguep'u ngue ra hnini Cirene. Xquet'a 'bucua yø mmengu Roma. Nu 'da'u p'uya, yø judío p'u bá mi, mi'da p'uya, ya xa bennabi yø nt'ec'ei yø judío. ¹¹Xquet'a 'bucua yø mmengu Creta, yø mmengu Arabia. 'Ne dí øhmü ngue espabi Oja yø ja'i, 'ne ga ya'a te ma hyahu n'na ngu n'naju.

¹²Gä di 'yødyø ja'i, hingui padi hanja ngue ga ya yø 'yec'ei'a te yø hya ga ya. Di n'yänni n'na ngu n'na p'uya, di n'yembi:

—¿Hanja'a te hmangua? —di n'yembi.

¹³Pe thentho mi'da yø ja'i, i embi ngue iti'u di yahní.

Bi zohyø ja'i ra Bedu.

¹⁴Nuna ra Bedu mi 'bap'u p'uya, 'dap'u 'bähmu'u 'de'ma'da yø representante ra Jesús. Bi ts'edi bi 'yembyø ja'i:

—Ague gyø judío guí søthu ua, da guehyø mmengu ua Jerusalén, damí pahmu

hanja na ra hya jap'u ya. Dami 'yohmu xanho ra hya ga xi'ahu ya. ¹⁵Nuya yø n'yohu 'bucua, hingui iti ya tengutho guí mbemhmu. Porque hijnongui ití'a guto xudi. ¹⁶Nuna te bi nja ya, guehna ra hya bi manna pøngahya Joel ngue bi 'yena: ¹⁷"Ga xi'ahu ra hya mman'Oja. Bi yena: Da 'yehra pa ga pennbabi ra Espiritu Santo gátho yø ja'i 'bui rá nguni nximhai. Guehna di bennbabi ra hya da manni ts'unt'uhü 'nehni t'ixuhü na. Yø ts'unt'uhü da nu yø cosa hingui nnu mi'da yø ja'i. Yø dac'ei da 'ui yø t'i. ¹⁸Nu'u yø pa'u, ga pennbabi ra Espiritu Santo ma mefi ngue yø n'yohu 'nhyø xisu. Guehna di bennbabi ra hya da manna. ¹⁹Ga ot'a yø milagro nu maya. Nuua ja ra hai p'uya, di nja yø hmeya ngue ra ji, 'nehra sibi, da nangra 'bifi. ²⁰Ya hinda yotra hyadi. Xta ntheni ra zana tengutho ra ji. Guehna di nja naya hante ngue da zonna pa dá ep'u ra Hmu. Guehna ra pa di nequi rá ts'edi Oja maguese. ²¹Nu te'o gá nzo Oja, gue'u di nyanyø te'u", i en'Oja.

²²Ra Bedu p'uya, bi sigue bi 'yembyø ja'i:

—Ague gyø judíohu, dami 'yohmu ra hya ga mmangä. Bi ne Oja ngue bi 'yøtyø milagro p'u guí 'buhmu conná guehna ra Jesús ra mmengu Nazaret. Janangue guí pahmu ngue guese Oja bi hatra ts'edi'a te bi 'yotra Jesús. ²³Pe gá daphu yø ts'oc'ei ra Jesús ngue bi cuatra pont'i, bi hyo. Pe ya manjam'mø xpá nzän'Oja ngue bi zo ni 'yehu ra Jesús ngue gá jahu p'u. ²⁴Pe nuyá, Oja bi japi ngue bi bennate ra Jesús. Bi gujpu ja ra ndate mi o, porque hingui sä ngue da cop'u. ²⁵Ja bi bomp'u'a te bi manna David conná guehna Jesús ngue bi 'yena: "Zant'a ga n'yo'be Oja. Oja 'bup'u ja ma n'yei, n'namhma ngue hijnonda 'yanguí. ²⁶Janangue dadi johya, ga mma hanja ngue ja gra pähä. 'Ne hu ma mmui ngue te da thohma do'yo 'mø dá tu. ²⁷Porque hinguá sogagui ma tegä p'u ha o yø ánima.

Hingui jaqui da 'ya ma do'yo, porque ni mefigui gadi maqui. ²⁸Nu'i gá xogagui ma mmui ngue dá padi ngue ja gra te para zantho. Ya man'natho di njaga mpähä 'mø ga nnu'i", bi 'yena.

²⁹Ague n'yø'ahu, di nne ga xi'ahu te bi thohna ma mboxitahu ra David. Bi du na, 'ne bi t'ägui. A nu'a rá panteón, i jatho asta guehra pa jap'u'a ya. ³⁰Pe nuna ra David mará pøngahya Oja na. Mi padi te xi yarpabi Oja, ngue nuna n'na'u yø mbom'meto, guehna ra Cristo naya. Go di ponnbabi'a ra ndast'abi mi pehra David. ³¹Nuna ra David, ya mi pa'a m'met'o ngue di bennate ra Cristo na. Janangue bi mamp'uya ngue rá te ra Cristo, hinda ts'ojpabi p'u ha o yø ánima. Bi ma ngue hinda 'ya rá do'yo. ³²Oja bi japi ngue bi bennate ra Jesús. Gäthogähe ya, gá dadi jahe majuaní ngue bi bennate na. ³³Nuna Oja nnepe ngue da hnu man-su ra Jesús, bi zixpu bí ja rá n'yei. Nuna ra Espiritu Santo ya xi yat'Oja ngue da penhni, bi japra Jesús ngue bá penhni, bi zocua dí 'buhmu. A nuyá, guehna ra Espiritu Santo go ot'a te guí nnuhu ya, 'ne'a ra hya guí øhmu ya. ³⁴A nuna ra David, himbi ts'ixmate p'u ja rá n'yei Oja na. Sinoque bi 'yena: "Nuna Oja, nu'mø mi zojpagui ma Hmu, nguna ra hya bi xifi, bi 'yembi: Dami micua ja ma n'yeigä ya, ³⁵asta gue'mø ga ot'e ngue guí manda gátho'u ni nsuiui", bi 'yembi. ³⁶Gátho yø judío rá m'mup'u ja ra hai Israel, jatho ngue da ba'a njuani te'o na ra Jesús. Guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na. Pe nu'ahu, gá cuathu ra pont'i na.

³⁷Gä bi där'man'u yø mmui yø ja'i 'mø mi 'yohna ra hya bi manna Bedu p'uya. Bi 'yørpa ra nt'änni ra Bedu p'uya co 'ne'u mi'da yø representante ra Jesús, bi 'yembi:

—Ague n'yø'ahu, ¿te 'be'a ja ngue ga ot'ähe p'uya?

³⁸Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yembyø ja'i:

—Dami hyehm̄ p'u r̄a nts'o n'na ngu n'na'ah̄u. Jatho ngue gui nxixyah̄u, gue'a di fadi ngue gui ec'eīh̄u r̄a Jesu-cristo'a. Nuna Oja p'uya, di pun'na ni ts'oquihu, 'ne da pen'nah̄u r̄a Espiritu Santo. ³⁹ Porque go di toca'ah̄u n̄a r̄a hya ya x̄a mma mayat'i, 'ne ni basih̄u, 'ne'u to ḡa r̄a m'm̄p'u 'yap̄atho. Nuna Oja ma Hmuh̄u, i nzohni hangu ȳo ja'i nne pr̄a mm̄i d̄a zofu.

⁴⁰ Ra Bedu p'uya, xangu mi'da ȳo hya bi xihȳo ja'i. Bi consejo ȳo ja'i, bi 'yembi:

—Dami hyehm̄ p'u'a te ḡama nts'o ga 'yo ȳo ja'i —bi 'yembi.

⁴¹ Nuya ȳo ja'i bi nu manho r̄a hya mm̄anna Bedu, bi ma maxixyabi. Nuya ja ma'da'yo bi 'yec'eī r̄a hya'a r̄a pa'a p'uya, comma hyu mahuah̄i nja'i bi zudi.

⁴² Ḡatho ya ȳo ja'i ya, hingui nne da hye'a r̄a hya x̄annbate ȳo representante r̄a Jesús. 'Da'igu mma n'na ngu n'na, 'ne 'dap'u mmat'Oja. 'Dap'u xenna thuhme d̄a zi, tengutho r̄a hya bi zohra Jesús.

Ya xangu to bi 'yec'eī r̄a Jesús.

⁴³ Ḡa bi nsu ȳo ja'i ngue xangu ȳo mi-lagro bi 'ȳotȳo representante r̄a Jesús.

⁴⁴ Nu'u ya xi 'yec'eī r̄a hya p'uya, ḡa 'dap'u di mpeti. Nu'a te ḡa pets'i, 'da gui mmetitho. ⁴⁵ Bi mā ȳo h̄ai ȳo ja'i, nu'u ja mi'da te mi pets'i, ḡa bi mā. Di ndarpi n'na ngu n'na'a te honi. ⁴⁶ N'na pa ngu n'na pa di mpeti p'u ja r̄a nija. Nup'u ja ȳo ngu ȳo ja'i, ḡa 'dap'u di mpeti ngue sihme. Ḡa 'dagui johyatho ȳo ja'i ngue 'dap'u sihme 'ne hinjondi 'yets'i. ⁴⁷ Ḡa espabi Oja. Nuya ȳo ja'i 'bup'u ja r̄a hnini, ḡatho nnu manho ya ȳo 'yec'eī. N'na pa ngu n'na pa, nuna Oja ø't'e ngue man'na ni hyuxta ȳo 'yec'eī di nyanȳo te.

Bi t'øthe n'na r̄a dogua.

3 N'na r̄a pa, nuna r̄a Bedu 'nehra Xuua, 'da i marbu b̄i ja r̄a nija di mpeti ȳo judío. Comma hyu nde bi ma, gue'a r̄a ora pa r̄a mhmat'Oja ȳo ja'i'a.

² Mi zomp'u ja r̄a goxthi nija ni hu ngue r̄a Goxthi Mahotho. Mi hup'u n'na r̄a n'yohu ngue tudȳo gua asta gue'm̄o mamba mi. I t'ep'u ngue hnepe da 'ȳapra limosna'u ȳo ja'i cut'ambo nnija. ³ Nu'm̄o mi nu r̄a Bedu 'nehra Xuua ngue mmap'u da yurbu ja r̄a nija, nuna r̄a dogua p'uya bi 'ȳapra limosna. ⁴ Ra Bedu p'uya 'nehra Xuua bi hyeti. Bi 'yembra dogua n̄a r̄a Bedu p'uya:

—Dami hyerca'be —bi 'yembi.

⁵ Nuna r̄a dogua p'uya, bi hyeti. I t'ømi ngue te xti unni. ⁶ Pe r̄a Bedu bi 'yembi:

—Hin tema m̄enyu nna h̄aḡa ngue ga 'da'i. Pe nu te da z̄a ḡa 'da'i, ḡa 'da'i. Con-n̄a ts'edi r̄a Jesucristo nuna r̄a mmengu Nazaret, dí xi'i ya, dami nangui, gui n'yo.

⁷ Nuna r̄a Bedu p'uya, bi bennba rá 'ye ngue rá n'yei, bi guts'i. 'Bexque'a r̄a ora'a p'uya, bi hyu x̄anho ȳo hyundo'yo ngue ȳo d̄agua. Bi z̄a bi m'm̄ai x̄anho. ⁸ Nu-na r̄a dogua p'uya, x̄ogue r̄a n'nas'm̄o mi nangui ngue bi n'yo. 'Da i yurbu ja r̄a nija p'uya. Ya ni 'yo, 'ne ni sāgui mente di ja mammadi Oja. ⁹ Ḡatho ȳo ja'i mi 'bu'ambo nnija, bi nu ngue mente ni 'yo n̄a mar̄a dogua, mente di ja mammadi Oja. ¹⁰ Nuya ȳo ja'i, i padi ngue gue'a r̄a dogua xi t'ep'u ja r̄a goxthi nija ni hu ngue r̄a Goxthi Mahotho'a. Gue'a r̄a n'yohu mi āpra limosna ȳo ja'i'a. Ȳo ja'i p'uya, di 'ȳotho 'ne i su ngue nnu ȳo ja'i ngue ya bi z̄a n̄a mar̄a dogua.

R̄a Bedu bi zohȳo ja'i 'bup'u ja r̄a nija.

¹¹ Nuna mar̄a dogua 'm̄o mi z̄a, asta hingui nne di thøhra Bedu 'nehra Xuua, i samm̄i. Ḡatho ȳo ja'i p'uya, ḡa di fet̄yo n'yomfeni ngue su. Bi map'u bi 'bahra Bedu ja r̄a ngun'yu ni hu ngue r̄a Salomón. ¹² Mi nu r̄a Bedu p'uya ngue xangu ȳo ja'i 'bup'u, bi 'yembuya:

—Ague gȳo judío'h̄u, ¿hanja ngue gadi 'ȳothohu'a te bi nja? ¿Hanja ngue gui emhm̄u ngue comma ts'edis'e'be, ogue ngue dí suḡa'be Oja, dá jap̄a'be bi n'yo

na ra n'yohu 'bucua? ¹³ Sinoque nu'a ma Ojahu mi thanne ma mboxitahu ra Abraham 'nehra Isaac 'nehra Jacob, gue'a bi n'oth'e'a ya, para ngue da t'espabi'a ra Ts'ant'u Jesús. Pe nuna ra Jesús, guehna ga dahu p'u 'buhyo ts'ut'abi na. Nu'mo mi ne xti thøhra Pilato, pe nu'ahu hingá nehá. ¹⁴ Pe nuna ra Jesús hin tema nts'o bi 'yøt'e, ga ra nho maní n'yo. A nu'ahu p'uya, hingá nehá ngue xta ma mathøgue na, sinoque go ga 'yáhmú ngue bi ma mathøgue n'na ra hyote. ¹⁵ Go ga hyohu na bádi unna te. Pe Oja bi japi ngue bi bennate p'u ha bi t'águi. A nugá'be ya, go dadi jagá'be majuaní ngue bi bennate ra Jesús. ¹⁶ A nuna ra n'yohu 'bucua ya, guí pahmu ngue mi dogua na. Pe ni hmi ni dahu ngue bi zä na ra n'yohu na. Rángue bi 'yec'ei ngue ra Jesús da zä da 'yøthe, janangue bi zä xandønho ya.

¹⁷ Ague n'yø'ahu, nugá dí padí ngue hinguí padí te ga mbøn'a gá 'yøthu. Xquet'a njarbutho ni hmuhu di manda p'u ja ra nija ya, aha bi hyo ra Jesús. ¹⁸ Pe nuna Oja, bi japi ngue bi nja'a te ga bi 'yotyø pøngahya 'mø yø pa xathogui. Nu'u yø pøngahya, bi ma ngue ra Cristo i ja ngue da zä ra n'u. ¹⁹ Janangue nuyá, dami hyehmu p'u'a te gni 'yohu. Dami 'yec'eihu Oja, n'namhma ngue di mpun'na ni ts'oquihu. Ja da hyut'a ni mmuihu Oja p'uya. ²⁰ A nuna Oja da penhna Jesús, porque guehna ra Cristo ya xpa t'ets'i ngue di manda ua na. ²¹ A nuyá, ra Jesucristo jatho ngue da m'mup'u mahets'i asta gue'mø da 'yøt'Oja ngue da gom'na'yo gátho yø cosa i ja. Nguna ra hya bi man'u yø maca pøngahya Oja xa m'mu'mø ya mandønjam'mø tho. ²² Nu'mø mi zohyø nyogui ja'i ra Moisés, bi 'yembi: "Nuna Oja ma Hmuhu, nu'u yø judío, da bøn'a n'na nc'ei ngue di mpøngahya tengutho bi jacä. Nu'a ra pøngahya'a p'uya, dami 'yøhmú te gäma hya da xi'ahu. ²³ Nu ra ja'i hin-

da 'yec'ei na ra pøngahya na, da ts'ijpu ha 'buhyo judío ngue da tho", bi 'yena.

²⁴ Bá fudi asta ra Samuel, gátho'u mi da yø pøngahya xa m'mui, ga bi ma ngue di nja'a te ga dí nnuhu ra pa ja p'uya. ²⁵ Nuna ra hya ya xa yarpabi Oja yø ja'i ngue di nja, tengutho ra hya bi bennabi yø pøngahya ngue bi xi-hyø ja'i, nuna ra hya na, da 'yøt'ahu ra nho na. Oja bi 'yøt'ui n'na ra cohi ma mboxitahu Abraham, bi 'yembi: "Conná guehna n'na ni mbom'meto di m'mui, da ma majapi gátho yø ja'i 'bu'a nx-imhäi", bi 'yembi. ²⁶ Nuna Oja bi unná cargo na rá Ts'ant'u, rá mu di i mennbu guí 'buhmu ngue di jap'ahu. I nnepe ngue gui hyehmu p'u ra nts'o gni n'yo n'na ngu n'na'ahu.

Ra Bedu 'nehra Xuua bí 'bäp'u ha 'buhyo mmäcja.

4 Mente yahu yø ja'i ra Bedu 'nehra Xuua, bi zøhyø mmäcja p'uya, bá n'youi ra 'bet'o asminyø co 'n'e'u yø salueo. ² I mbøcuet'u p'uya, ngue ra Bedu 'nehra Xuua xännba ra hya yø ja'i, i xifi ngue nu'u xa ndü i ja ngue di bennate, porque bi bennate ra Jesús. ³ Bi bent'i bi got'a fädi, ja gue'mø mi hyats'i xti nja ra hya. Porque ya bi nde bi got'i. ⁴ Pe nu'u yø ja'i bi 'yøhra hya i hma, xandøngu bi 'yec'ei ra hya. Nu'a gangu yø 'yec'ei p'uya, bi t'øtra güenda ngue hønse yø n'yohu, ya ni ma da z'u'i cut'a mahuahí.

⁵ Mi hyaxpaya, bi mpeti yø hmu yø mmäcja p'u Jerusalén, co 'n'e'u yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, ni n'yohu yø xännbate ngue ra ley. ⁶ Ni n'yohu na ra Anás rá hmu mmäcja. Ni n'yohu ra Caifás, 'nehra Xuua 'nehra Alejandro. 'N'e gátho yø meni ya yø hmu mmäcja ni n'yohu. ⁷ A nuya p'uya, bi manda ngue bá ts'i ra Bedu 'nehra Xuua, bi ma ma'bä'mi p'u made ngue da t'ørpa ra nt'änni. Mi 'yännbaya, bi 'yembi:

—¿Te'o bi 'da'auí rā nt'edi'a te guí øt'ui n'yø, ogue te'o bi 'da'auí rā ts'edi ngue gui øt'ui tengu nā rā hya nā? —bi 'yembi.

⁸Nunā rā Bedu ts'o p'uya, rā Espiritu Santo di hatrā ts'edi bi 'yembya yaui p'uya:

—Ague n'yø'ahū, nuyā yø n'yohū dī manda ua ja rā hnīni, dā guehyø n'yohū 'bent'o ngue yø judío. ⁹Guí ännga'be ha bi nja'a rā nho dá ørpā'be nā rā n'yohū mī'ū, ngue ha bi njap'ū i yanī. ¹⁰A nuyá, gā xi'ahū ha bi nja, n'namhma ngue dā bađi gātho yø judío. Nunā rā n'yohū 'bucua bi yanī conná ts'edi rā Jesucristo nunā rā mmengu Nazaret. Guehna rā Jesucristo gá cuathū rā pont'ī ngue bi tho nā. Pe Oja bi japi bi bennate p'ū bi t'ägüi. Conná guehna ya, ni hmi ni dāhū p'ū bi yanna rā n'yohū 'bucua. ¹¹Gá 'yøthū tengutho yø gado 'mø bi 'yen'a n'na nguadi n'na rā do, embi ngue hingui ho. Pe m'mefa p'uya, guehna dā gohi ngue brá 'bebo p'ū brá fuhra jado nā. Guí njathū p'uya, hingá nu manho rā Jesús. Pe guehna rá thanhni Oja nā. ¹²Hinjom man'na dā zä gdá nyamhmu. Porque bá sän'Oja ngue nuua ja rā ximhäi, høndra Jesús ja rá ts'edi dā yanju.

¹³Nu'ū yø n'yohū dī manda p'ū ja rā nija p'uya, bi nu te øtra Bedu 'nehra Xuua ngue ya manzaqui. 'Ne pahyø ja'ī ngue nuyā yø n'yohū ya, himbi ma rā xädi, i embyø ja'ī ngue hinte pađi. Janangue di 'yøtho. Pe pahyø ja'ī ngue mī n'youi mam'met'o rā Jesús. ¹⁴I nnu yø ja'ī p'uya, ngue 'dap'ū 'bāhmu nā rā n'yohū mará dogua ya xi zä. Ya hingui säp'ū dā 'yembyø ja'ī ngue rā fehni'a te bi nja. ¹⁵Bi xi p'uya ngue bi ma bá m'mä'athi, mente bi nhecahya, bi zänni te dā japi. ¹⁶Dī n'yembi:

—¿Te 'be'a gā japhū ya yø n'yohū 'youa dí 'buhmu? Porque gātho yø mmengu Jerusalén, ya pađi ngue hinjondā zä dā 'yøt'a te bi 'yøt'e. Ya hingui sä gā emhmu ngue himma juani'a te bi 'yøt'e.

¹⁷A nuyá, ma gā pihmu ya, n'namhma ngue hinni mantho dā manna hyā p'ū ha 'buhyø ja'ī. Ma gā xihmu ya ngue rā pa dī map'ū, ya hinni mantho dā xihyø ja'ī hanja nā rā Jesús.

¹⁸Mī juadi bi nhecahya yø ja'ī p'uya, bi zonhni ngue bi 'yembi:

—A nuyá n'yø'auí, 'yo høngui xihmu rā hya yø ja'ī ya. 'Yoni mantho høngui xännbahū yø ja'ī rá hya rā Jesús.

¹⁹Mī dahra Bedu 'nehra Xuua, bi 'yembi:

—Damī hyacju xanho rā güenda ya. ¿Ua guí haxu njuani ngue dā nu manho Oja ngue go dī nja'a te guí mmamhmu ya'mø, hingó dī nja'a te mman'Oja 'mø? ²⁰Nunā rā Jesús, jatho ngue gā mmamhmagä'be'a te dá nu'be bi 'yøt'e, 'ne'a te dá ø'be bi mā.

²¹Høntho juadi bi pidi, bi thø p'uya. Porque ya himbi dīni ha xti japi ngue xtā ngot'i. Porque supī dī mbøcue ya yø ja'ī espabi Oja ngue te xi nja. ²²A nunā rā dogua xi t'øthe conná ts'edi Oja, i tho'a nyote njeya 'bui.

Bi 'yäprá ts'edi Oja yø 'yec'ei ngue hindī nsu.

²³Nu'mø mī ma mathøgue rā Bedu 'nehra Xuua, bi map'ū 'buhyø amigo. Bi xifi gātho'a te xi manyø hmu yø mmäcja, 'ne'ū yø n'yohū 'bet'o ngue yø judío. ²⁴Nu'mø mī 'yø'a te si p'uya, 'da i mmat'Ojatho, bi 'yena:

—Ma Oja'ī, gue'e grá Oja gá hoqui te gä bí ja maya, gá hocra häi, gá hocra jathe, gá hoqui gātho yø cosa i ja. ²⁵Nu'ī mā Oja'ī, connā Espiritu Santo gá japi nī mēfi rā David ngue bi man'a te guí nne guí mma, porque rā David bi 'yena: “¿Hanja ngue mbøcue yø ja'ī 'bup'ū ja yø nación? 'Ne hindī nja'a te sänni dī nja. ²⁶Dī mpeti yø dast'abi p'ū ja yø nación. Dā guehyø ts'at'abi 'bup'ū ja yø hnini 'da'igu sänni. I sū Oja 'ne sumbabi'a rā Cristo bá ets'ī”, bi 'yenna David.

²⁷ Porque majuaní ngue nuua ja ra hnini Jerusalén, nuna ra dast'abi Herodes cona Poncio Pilato, conyø judío, conyø ja'i hingingø judío, gä bi mpeti, bi nhecahya ngue su'a ni maça Ts'unt'u Jesús guá ets'i. ²⁸ Pe nuna ra hya bi 'yøtyø dast'abi, ya manjam'møtho xcá manna ra hya mi ja ngue di nja. ²⁹ A nuya grá Hmu, ya guí nnu te gui pite yø ja'i ya. Dami hacje ra ts'edi ya, n'namhma ngue hinda nsu ni mefi da mamp'a'i ni hya. ³⁰ Conni ts'edi dami 'yøt'e ngue da zä'u to xan'u. Dami 'yuhyø hmeya, ngue di nja yø milagro 'mø ts'o'a ni maça Ts'unt'u Jesús.

³¹ Høntho bi juadi bi mat'Oja yø ja'i p'uya, bi 'yan'a häi p'u xi mpeti yø ja'i. Gä bi zä yø ja'i ngue di hatra ts'edi ra Espiritu Santo. Ya hingui su da mambrá hya Oja p'uya.

Nu'a te pes'yø ja'i, gä 'da guí mmetitho.

³² Gätho yø 'yec'ei, 'bui tengutho 'mø ngue da n'na nc'eitho. 'Da'igu øt'e, 'da'igu mbeni. Ni xinga n'na nc'ei ngue da 'yena jase rá mmeti. Nu te gä pets'i, gä comhmi. ³³ A nuya yø representante p'uya, gä ha ra ts'edi di ja majuaní ngue bi bennate ra Hmu Jesús. Nuna Oja, man'na bi unná njapi. ³⁴ Yø 'yec'ei p'uya, hinjo'o ngue da hin'yø te da hyoni. Porque nu to gä ja yø häi, ogue yø ngu, i pä ngue di unna menyu ngue ma darpi yø ja'i. ³⁵ Nu'mø bi zøp'u 'buhyø representante ra Cristo, di dápna menyu. Go di darpabi yø ja'i ya p'uya, n'na ngu n'na yø ja'i ma t'unni'a te honi.

³⁶ Mi 'bup'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra José. Guehna n'na ra levita na ngue ra mmengu Chipre. A nu'u yø representante ra Cristo p'uya, gui hutí ngue ra Bernabé. I nne da ma ngue n'na ra n'yohu di hojpa yø mmui yø mmic'eiui. ³⁷ Nuna ra José p'uya, bi mä n'na rá häi mi ja. Bi dápna menyu yø representante ngue di dat'i.

Ra ts'oqui bi 'yøtra Ananías 'nehra Safira.

5 Nuna n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Ananías conna Safira rá xisu, bi mä n'na rá häi ya p'uya. ² Pe bi hyaca n'na parte ra menyu i mä rá häi, co 'nehra xisu bi badi. Nuna man'na parte p'uya, bi dápnyø representante ra Cristo, tengutho 'mø ngue hinte xtä hyaqui. ³ Ra Bedu p'uya bi 'yembi:

—Ague Ananías, ¿hanja ngue di cants'a ni n'yomfeni ra zithu ngue guí nne gui hyätra Espiritu Santo? Porque gä hyacra menyu guí pä ni häi. ⁴ Xina ra häi, ¿uangui ni mmeti na? Ya gä pä, 'ne mi o ni 'ye ra menyu, uangui xquí 'yøt'e te guí nne. ¿Hanja ngue gä beni gui mmanna fehni? Hingingø ja'i'u guí nne gui hyäti, sinoque Oja guí nne gui hyäti —bi 'yembi.

⁵ Ngu i 'yøhna ra hya bi sihra Ananías, 'bexpi du, bi dä p'uya. Gä bi 'yemmei bi nsu ya yø ja'i bi badi te bi nja. ⁶ Bi nangui 'da yø n'yohu mi 'bup'u, bi 'uennbabi rá do'yo ra ánima, bi hyats'i bá ägui.

⁷ Mi thogui comma nhyu ora p'uya, bi yut'ambo na ra Safira rá xisu ra ánima. Pe hingui padi te xi nja. ⁸ Ra Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Dami xiqui, ¿ua gue'a guí pä ni häiui'a ra hya xa hmangua mah'e'mø, uague hin'na?

Mi dahra Safira, bi 'yena:

—Ahá, gue'a dá pä'be'a —bi 'yena.

⁹ Ra Bedu p'uya bi 'yembra xisu:

—¿Hanja ngue ya xcuá nhecahya ngue guí hyär'mahyauí ra Espiritu Santo? 'Bäp'u goxthi'u to xpá 'yäc'a'i ni damme. 'Ne mahønda hyax'a'i ya ngue guá n'yägui —bi 'yembi.

¹⁰ 'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi dahra xisu p'u mi yauí ra Bedu, ngue bi du. Mi yut'ambo yø 'yäte p'uya, mahømbi dini ngue ya xi du ra xisu. Bá jujp'uya, bi ma bá ägui 'dap'u bi 'youi rá damme. ¹¹ Gä bi

nsu yø 'yɛc'ɛi. Ximmangu'u hɪngyø 'yɛc'ɛi p'uya, xquet'a bi nsu mø mi 'yø'a te bi nja.

Xangu yø milagro bi nja.

¹² Nup'u ja ra ngun'yu ni hu ngue ra Salomón, ja bi mpeti p'u xangu yø 'yɛc'ɛi. Nuya yø representante ra Cristo p'uya, 'dama 'dan'yo yø hmeya bi 'yutyø ja'i, porque hɪnjongui sã da 'yøtyø milagro bi 'yørbu bi mpeti yø ja'i. ¹³ Madagüe'a hɪngui cuarbu 'buhyo 'yɛc'ɛi ya yø ja'i hɪngyø 'yɛc'ɛi, pe nnu manho yø 'yɛc'ɛi, hɪngui sui. ¹⁴ Man'na man'na ni hyuxta yø ja'i bi 'yɛc'ɛi ra Jesús. Yø n'yohu, yø xisu bi 'yɛc'ɛi. ¹⁵ Asta bi jacyø dārquehi yø ja'i ngue pop'u ja yø caye. 'Bu'o bá oxyø t'ots'i, 'bu'o bá oxyø fidi, i nnepyø ja'i ngue nu'mø bi thop'u ra Bèdu, madrá xahatho di ntheu ra dārquehi, 'bexi sã ra n'u hɛmbi. ¹⁶ Nu'u yø hɪni guerpũtho bí ja, bá ɛhyø ja'i bi zø'a Jerusalén. Bá du yø dārquehi, bá du yø ndunthi. Pe gã bi t'øthe.

Bi n'ofädi yø representante ra Cristo.

¹⁷ Nuna rá hmu yø mmäcja p'uya, gãtho ya mi'da yø n'yohu, nuya ja yø nt'ɛc'ɛi ni hu ngue yø saduceo, gã bi nseya 'mø mi nu ngue xandøngu yø ja'i n'youi ya yø representante ra Cristo. ¹⁸ Bi ma mabent'i ya yø representante p'uya, bi jot'i. ¹⁹ Pe rá anxe Oja p'uya, bi xocra goxthi fädi 'mø minxu'i ngue bá juqui. Bi 'yɛmbi:

²⁰ —Ni me ya, ni m'mähmi p'u ja rá ni-ja di mpeti yø judío. Dami xihmi yø ja'i hanja na ra hya ngue ra 'da'yo te.

²¹ Nu'u yø representante ra Cristo 'mø mi 'yøhna ra hya bi xihra anxe, bi ma mxuditho p'u ja ra nija ngue bi xännba ra hya yø ja'i. Nu'a ra ora ebí mmanna hya p'u ja ra nija p'uya, ja bi øt'a junta'u yø hmu yø mmäcja. Bi petyø n'yohu di manda p'u ja ra nija. Ja bi manda ngue da njacyø ofädi p'uya. ²² Pe nu'mø mi zøp'u ja ra fädi'u yø policia, ya hɪmbi

dimp'u yø ofädi. Bá pennbuya, bi ma ngue ya hɪnjo'o p'u yø ofädi. ²³ Bi 'yɛna:

—Dá tɪngãhe ngue n'nøt'e xanho ra fädi, 'bãp'u yø mädi p'u ja ra goxthi. Pe nu'mø ma xocãhe ra goxthi p'uya, ya hindã tɪngãhe p'u mbo yø ofädi.

²⁴ Mi 'yøhyø hmu yø mmäcja na te xi nja p'uya, 'nɛ'a rá hmu'u yø n'yohu ja yø 'bɛfi p'u ja ra nija, ngue hɪnjo'o p'u yø ofädi, di n'yɛmbuya:

—¿Xø Hague xpí bøn'u p'uya? —di n'yɛmbi.

²⁵ Nu'a ra ora'a p'uya, bi zø'a n'na n'c'ɛi, bi 'yɛmbi:

—Nu'u yø n'yohu gã cothu fädi 'mø mɪnde, ya bí 'bup'u ja ra nija. Bi xännba ra hya yø ja'i —bi 'yɛmbi.

²⁶ Nu'a rá hmu yø policia p'uya, bi mähã'u yø mmipoliciaui ngue da si'u yø representante ra Cristo. Pe hɪmbi unɪ, porque su da mũdo yø ja'i. ²⁷ Nu'mø mamba ts'i'u yø representante ra Cristo p'uya, bi ma ma'bã'mi p'u ja ra junta. Nu'a ra hmu mmäcja bi 'yɛmbi:

²⁸ —¿Ua hɪngui øhmu ra hya, uangui dá hec'ãhe ngue nu'a rá hya ra Jesús, ya hɪnni mantho guí xännbahũ yø ja'i? A nuya gãtho ra hɪni Jerusalén, ya xcã sɪnnbahũ'a ra hya guí xännbathũ ya. 'Nɛ guí ɛhmũ ngue go ma ts'oquigãhe p'u bi du na ra n'yohu guí mmãmhmũ.

²⁹ Mi dahra Bèdu p'uya, co 'nɛ'u mi'da yø representante, bi 'yɛna:

—Nugãhe dí ɛmhme ngue jatho da t'ɛc'ɛi te mman'Oja, hindã gue'a ngue yø ja'itho da t'ɛc'ɛibi yø hya. ³⁰ Nuna ra Jesús dí mmangãhe ya, guehna gã cuathũ ra pont'i ngue bi du na. Pe nuna Oja mi thanne ma mboxitahũ, bi japi ngue bi bennate. ³¹ Oja p'uya, bi zixpu bí ja rá n'yei na ra Jesús, guehna bi 'yets'i ngue di ndast'abi ngue da yanyø ja'i na. A nuyá, nuya yø judío, mat'unni ra tiempo ngue da hyep'u ra nts'o ga 'yo, n'namhma ngue di mpunnba yø ts'oqui. ³² Guese ra Espiritu Santo di ja majuanɪ na ra hya

na. Da guecähe p'uya, xquet'a dädi jahe majuan̄i na ra hya na. Nuna ra Espiritu Santo p'uya, guehna bá pennbabi Oja'u yø ja'i bi 'yec'eibi rá hya na.

³³ Mi 'yøhna ra hya bi si p'uya, janjuani ngue bi mbøcuc. Bi ne ngue xta hyopyø representante ra Cristo. ³⁴ Nup'u 'buhyø mmäcja, n'youi p'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Gamaliel, ja rá nt'ec'ei ngue ra fariseo ne ra xännbate ngue ra ley. Ne gá nnu mansu yø ja'i na ra Gamaliel. Bi m'má p'uya, bi manda ngue bi njucathi n'na ts'quits'u ya yø representante ra Cristo. ³⁵ Bi 'yembyø ja'i na ra Gamaliel:

—Ague gyø judfohu, dami n'yomfeni te guí nne guí 'yøpahu ya yø n'yohu 'bucua. ³⁶ Dami bəmhm̄u te bi nja 'mø yø pa xa thogui ngue mi 'yonna hya ra Teudas. Bi 'yena ngue maguese, ne bi denni commā goho ciento nja'i. Mi zä mi tho p'uya, gá bi n'uen'u mi tenni. Bi m'mep'u ra hya p'uya. ³⁷ M'mefa p'uya, nū'mø mi nja ra censo, mahømbi 'yonna hya ra Judas nu'a ra mmengu Galilea. Xquet'a xangu to bi dennba rá hya. A nū'mø mi tho, gá bi n'ueni to mi tenni. ³⁸ Janangue dami hyehmu p'uya yø n'yohu 'bucua. 'Yo gadi nthint'i ngue guí suhm̄u. Porque nū'mø yø hyase'a ra hya i mma, di m'mehyø hya 'mø. ³⁹ Pe nū'mø ngue rá hya Oja i mmamp'uya, hinda zä guí hejpa hu te mmam'mø. Man'na n'yo mi 'yøthu ngue go ga cohmu ngue ma nsuihu Oja.

⁴⁰ Gä bi nu manho yø ja'i te bi manna Gamaliel. Bi ma macut'i mbo ya yø representante ra Cristo p'uya ngue bi 'bei. Bi xi p'uya ngue ya hinn̄i mantho da xihyø ja'i hanja na rá hya ra Jesús. Bi thø p'uya. ⁴¹ Mi bømp'u ja ra junta'u yø representante ra Cristo p'uya, di johya ngue ya bi zä ra n'u conná guehra Jesús. ⁴² N'na pa ngu n'na pa hingui säya bi xännbate p'u ja ra nija di mpeti yø judfo, 'nep'u ja yø ngu i mmanna Jesucristo p'u ni ma.

Bi t'exi yoto nja'i ngue di nfäxte.

6 Nu'u yø pa'u p'uya, man'na man'na ni hyuxtho'a gangu yø 'yec'ei. Nu'u ga ya ra hya ngue ra griego p'uya, bi mudi bi za'u yø judfo ga ya ra hya ngue ra ebreo. I ena ngue hingui t'orpabi masu xanho'u yø 'danxu 'mø ma dat'i ra hme n'na pa ngu n'na pa. ² Janangue nu'u 'dema yoho yø representante ra Cristo p'uya, bi peti gätho'u yø 'yec'ei, bi 'yembi:

—Hinda zä'a ngue go ga hecähe p'u'a nná mangähe rá hya Oja, ngue gui 'yemhm̄u ngue 'bet'o go ga ørpahe masu p'u ja ra nts'ihme. ³ Janangue nuya ma zi cu'ahu, nuua ha dí 'buhmu ya, dami hyomhm̄u yoto yø n'yohu da ma mafati na ra 'befi na. Pe gue da gue'u yø n'yohu bá dinn̄a hya, 'ne nnu mansu gätho yø ja'i, 'ne dädi nequi ngue n'youi ra Espiritu Santo. ⁴ A nugähe p'uya, ga siguegähe ra mhmat'Oja, 'ne ga nxännbahe yø ja'i rá hya Oja.

⁵ Gä 'da'igu bi mamp'uya. Bi than'na ra Teba p'uya, ngue da t'ets'i. Guehna n'na ra n'yohu xanzaqui rá nt'ec'ei, 'ne n'youi ra Espiritu Santo. Conna Lipe bi thanhni, ra Prócoro, ra Nicanor, ra Timón, ra Parmenas, ra Nicolás nuna ra mmengu Antioquia, guehna ya xi 'yec'eibi m'met'o yø nt'ec'ei yø judfo na. ⁶ Nuya yø n'yohu bi thannbuya, bi ts'ixp̄a 'bähyø representante ra Cristo ngue bi marpabi Oja. Nuya yoto nja'i bi t'unyø cargo, bi japyø 'ye p'u ja yø ya.

⁷ Rá hya Oja p'uya, man'na ni ma ma'yonitho. Man'na ni 'yec'eitho yø ja'i p'u ja ra hnini Jerusalén. Xquet'a xangu yø mmäcja bi nu manho ra hya, 'ne bi 'yec'ei.

Bi ma mabent'i ra Teba ngue bi tho.

⁸ Xandøngu rá njapi Oja bi unna Teba, ngue yø hmeya bi 'yørbu 'buhyø ja'i. Nuya yø milagro bi 'yøt'e, hinjongui sä da 'yøt'e. ⁹ Bi mudi bi njuntui ra Teba ya

yø n'yohu pap'u ja rá nija yø judío ni hu ngue rá Libertos, 'nehya yø judío ngue yø mmengu Cirene, 'nehya yø mmengu Alejandría, 'nehya yø mmengu Cilicia, 'nehya yø mmengu Asia, gá tønhamahya rá Teba. ¹⁰Pe himbi zä xtá ndäjpá rá hya, porque rá Espíritu Santo di bennbabi rá hya mmanna Teba. ¹¹Asta bi dahra menyu 'da p'uya, sifi ngue da ma ngue xi 'yøde ngue ya mants'o rá Teba ngue suhra Moisés, 'ne su Oja. ¹²Janangue bi yans'yø ja'i p'uya, bi mpeti yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, 'nehyo xännbate ngue rá ley. Bi bent'i, bi zixpu bi nja rá junta. ¹³Bi t'exyø ja'i da manyø fehni p'uya, bi 'yena:

—Nuna rá n'yohu 'bucua, hingui säya ngue nnømman'u rá maca nija ja ua, 'ne nnømman'ubi rá ley Oja. ¹⁴Ya xtá øcähe te mmanna ngue nuna rá Jesús rá mmengu Nazaret, embi ngue da demhra nija 'na. 'Ne embi ngue di pähyø costumbre bi zogahu rá Moisés.

¹⁵Nu to gä mi hup'u ja rá junta p'uya, herpabi rá hmi rá Teba ngue entho rá hmi n'na rá anxe Oja.

Bi zohyo nsuiui rá Teba.

7 Nu'a rá hmu yø mmäcja p'uya bi 'yembi:

—¿Ua majuan'i'a si'a'i ya n'yø? —bi 'yembi.

²Mi dahra Teba p'uya, bi 'yena:

—Ague n'yø'ahu, dami 'yøhmu na rá hya gá mmangá ya. Nuna má mboxitahu rá Abraham, nu'mø mi m'mu p'u ja rá häi Mesopotamia, tobe himmani map'u ja rá häi Harán, bi ntheui na Oja maguese. ³Oja bi 'yembi: “Dami sop'u ni häi ya, gätho'u ni meni da gop'u. Guí mmap'u ja rá häi gá xi'i”, bi 'yembi. ⁴Nuna rá Abraham, bá pømp'u ja rá häi ni hu ngue Caldea mi 'bui. Bi ma, i m'mu p'u Harán. M'mefa p'uya, bi du rá papá. Oja p'uya, bi xihra Abraham ngue bá ecua ja rá häi dí 'buhmu ya. ⁵Pe nu'mø mamba ehe, ni

xinga n'na xequi xtí unna rá häi ja ua. Ni xinga guep'u di 'bämra gua xtí unni. Pe madague'a, nuna Oja bi yarpí ngue di unni gätho na rá häi ja ua. A nu'mø bi du p'uya, da gohmi yø basi. Nu'u yø pa'u p'uya, tobe him mani m'muhyø basi rá Abraham. ⁶Nuna Oja bi 'yembra Abraham, “Nu'u ni mbom'meto, goho ciento njeja dani m'mup'u ja n'na rá 'dan'yo häi. Ja da ma ma'uni p'u, porque jatho da 'yøtra 'befi di manda yø hmu”. ⁷Pe Oja bi 'yembi: “Ga haspagá ra güenda ya yø ja'i da 'yøt'e ngue yø hmu. M'mefa p'uya, da ecua ya má ja'i ngue da dan-negui”, bi 'ygn'Oja. ⁸Nuna Oja bi gohmi n'na rá cohi rá Abraham, bi xifi ngue da thejpa n'na xequi rá xifani rá do'yo yø ts'unt'u mø bi m'mui. Gue'a ni hu ngue rá circuncisión, guehna da nøpa hmeya na ngue'a rá cohi bi 'yøt'e. Janangue nu'mø mi m'muhra Isaac, bi mepya 'mø mi gua'a nhyato má pa. Nuna rá Isaac xquet'a ngu'a bi 'yørmø mi m'muhra ts'unt'u ni hu ngue rá Jacob. Nuna rá Jacob xquet'a ngu'a bi japyá 'de'ma yoho yø ts'unt'u bi m'mu'a m'mefa, guehya yø xita ya ngue yø judío.

⁹Nuya yø ts'unt'u rá Jacob, gä bi seyabi na rá José yø n'yohu. Janangue bi 'bä na rá José p'uya, bi dányø ja'i mani ma Egipto. Pe rá José, bi máx Oja. ¹⁰Nu hangu rá n'u bi zä rá José, bi 'yan'Oja. 'Ne bi unná n'yomfeni xanho. Bi 'yøt'Oja ngue bi nu manho rá José na rá Faraón. Nuna rá Faraón mará dast'abi p'u ja rá häi Egipto, guehna bi 'yexra José ngue di manda p'u Egipto na, 'ne bi 'yets'i ngue bi mandabi p'u ja rá ngu.

¹¹N'na rá pa p'uya, bi nja rá ot'i p'u ja rá häi Egipto, 'nep'u ja rá häi Canaán bi nja rá ot'i. Ndummuitho te bi nja. A nu'u má mboxitahu p'uya, hinha tini te da zi. ¹²Ngu i 'yøde ngue bí ja te da ts'i p'u ja rá häi Egipto, bi menhyø ts'unt'u ngue da tu rá trigo. Ya rá muditho na rá 'yogui na p'uya. ¹³Rá

yondi bi ma p'uya, ya bá mpate'u yø n'yohu ra José p'uya. Ya bá mmeya ra Faraón ngue te'o yø meni ra José p'uya. ¹⁴ Bi manda na ra José ngue bá ts'innbabi rá papá Jacob, gátho'u mi'da yø meni bá ts'i, hyate ma'de'ma cut'a nja'i mi sudi ngue gátho. ¹⁵ Janangue bi njap'u ngue i mpa Egipto ra Jacob. Ja bá tup'u p'uya. Xquet'a 'ne'u 'de'ma yoho yø ts'unt'u bá tup'u. ¹⁶ Pe himbá t'áp'u Egipto 'mø mi du, porque nuya yø ts'unt'u ra Hamor ngue yø mmengu Siquem, ya xi mã n'na ra panteón ngue xi danna Abraham, ja i thuxpu ngue bá t'águi.

¹⁷ Pe ena bi ba'mø ni ma da zonna pa di nja'a ra hya xi yarpabi Oja ra Abraham, mathoguitho bi nxandyø judío p'u Egipto. ¹⁸ Nup'u Egipto, bi m'mu'a m'mefa n'na ra dast'abi ngue himbi badí te'o na ra José. ¹⁹ Nuna ra dast'abi na, bi nu man'u ya ma mboxitahu. Bi japi ngue da 'yenyø basi 'mø bi m'mui, n'namhma da du. ²⁰ Gue'u yø pa'u p'uya, ngue bi mihra Moisés. Guehna n'na ra zits'unt'u bi nu manho Oja. Pe honda nhyushna bi zi rá mamá p'u ja rá ngu. ²¹ Nu'mø mi 'yemp'uya, nuna rá t'ixu ra Faraón guese na bi hyaxra 'uene ngue bi tede tengutho 'mø drá basi. ²² Nuna ra Moisés, ga bi bapabi yø mfadi yø mmengu Egipto. 'Ne bi 'yehra pa ngue bi zedi te bi ma. 'Ne padi xanho ha di japi te da 'yø'te.

²³ Nu'mø mi gua'a nyote njeya 'buhra Moisés, bi zo rá mmui ngue da ma di zengua ya yø judío ngue yø meni. ²⁴ Mi zomp'u 'buhyo meni p'uya, bi nu n'na ra mmengu Egipto ngue di unnbabi n'na rá meni. Bi cospabi'a te mi ørbuya, pe bi hyo'a ra mmengu Egipto. ²⁵ Nuna ra Moisés bi 'yena ngue di mmeya'u yø meni ngue bi mennbabi Oja ngue da yani para ngue da ma mathøgue p'u sã ra n'u. Pe himbi mmeya yø judío te t'ørpabi. ²⁶ Mi hyaxpuya, nuna ra Moisés bi dimmi yo nc'ei yø judío ngue di ndunse. Bi hejpa p'uya, i nnepe ngue di nhyegui, bi

'yembi: “Ague n'yø'au, gadi mmeniui. ¿Hanja ngue gadi ndunseui?” bi 'yembi. ²⁷ Nu'a mi pute p'uya, bi nonhna Moisés, bi 'yembi: “¿Te'o bi 'yexa'i ngue gui nts'ut'abi, ngue gui hyasca'be ra güenda? ²⁸ ¿Ua gui nne gui hyogui tengutho ga japa n'na nc'ei ra mmengu ua Egipto mande?” bi 'yembi. ²⁹ Mi 'yøhra Moisés ngue t'embi xi nhote, bi 'dagui, i map'u ja ra hai Madián. Ja i m'mup'u p'uya, 'ne ja bá mip'u yoho yø ts'unt'u.

³⁰ Nuna ra Moisés, mi gua'a nyote njeya ngue 'bup'u Madián. Nup'u ja ra dapo jonna t'øhø Sinaí, bi nu n'na ra ndut'o ngue tøhra sibi. Ja bá nyap'u rá anxø Oja p'uya. ³¹ Nu'mø mi hyetra sibi ra Moisés, di 'yøtho hanja'a te bi nu. Bi guarbuya ngue da nu xanho. Bá nya Oja p'uya, bi 'yembi: ³² “Guecã drá Oja mi thannegã ni mboxita Abraham. Drá Ojagã ngue ra Isaac, drá Ojagã ngue ra Jacob”, bi 'yen'Oja. Pe asta huacra Moisés ngue bi nsu. Ya hingui ha nzammui ngue da hyeti xanho. ³³ Bi 'yen'Oja p'uya: “Dami c'ojhni thixfani, porque nuaa gui 'bã, ra nduxchãi ua. ³⁴ Dí nnugã ra n'u i thohma ja'igã rá m'mu'a Egipto. Dí ø'mø dants'i. Dã ecã ya ngue ga nyani n'namhma ngue da ma mathøgue. Ague Moisés, dí nne ga pen'na'i Egipto ya” —bi 'yembi.

³⁵ Madague'a himbi nu manho m'met'o yø judío na ra Moisés ngue xi 'yembi: “¿Te'o xpã 'yexa'i ngue gui nts'ut'abi, ngue gui hyasca'be ra güenda?” xi 'yembi, pe guehna bi 'yex Oja ngue dyø hmu yø ja'i nuya da juqui. Nguna bi xihra anxø bi nup'u ja ra ndut'o mi dantzø. ³⁶ Nuna ra Moisés, guehna bá jup'u ja ra hai Egipto ma mboxitahu na. Ja bá up'u yø hmeya ngue yø milagro bi 'yø'te, tengutho bi 'yørbu ja ra Thenga Jathe. Bi 'yøtyø milagro mente bi n'yo dapo nyote njeya. ³⁷ Nuna ra Moisés bi xihyo ja'i, bi 'yembi: “Nuna Oja, da 'yexa n'na ra pøngahya ngue yø judío tengutho bi

jacä. Nunä rä pøngahya nä p'uya, dami 'yøhmü te gäma hyä dä xi'ahu", bi 'yembi. ³⁸ Guehna 'dap'u bi n'yohu yø ja'i p'u ja rä dapo nä rä Moisés. 'Në bi map'u ja rä t'øhø Sinai ngue bá nyauí rá anxë Oja. Ja bá sip'u rá hyä Oja p'uya. Bá ep'u 'buhma mboxitahu ngue di thojpabi nä rä hyä bá sifi, guehna rä hyä bi t'unni ngue di thogahu naya.

³⁹ Pe mä mboxitahu himbi 'yec'ei nä rä hyä bi manna Moisés. Bi mespatho te bi mä, sinoque bi ne xtabá mmen-ga Egipto mahøn'a. ⁴⁰ Bi 'yembyø ja'i rä Aarón: "Ague Aarón, dí nnegähe ngue gui hocyø dahmu di m'met'o p'u gdä mähä. Porque nunä rä Moisés bá juhahu p'u ja rä häi Egipto, hindí pahmu te bá janä", bi 'yembi. ⁴¹ Bi hocä n'na rä dahmu ngue rä t'undani p'uya. 'Në bi hyo yø mbo'øni ngue bi 'yörpa rä 'bøt'e rä dahmu. Di johya yø ja'i ngue ya bi hocrä dahmu dä danne. ⁴² Nunä Oja p'uya, bi hyep'u yø ja'i. Bi unna 'yu yø ja'i ngue yø sø bí ja maya, gä ørpa yø dahmu ngue thanne. Ngu'a nt'ot'i p'u ja rä libro bi 'yotyø pøngahya Oja ngue ena: "Ague gyø judíoahu, mente gá n'yo dapohu nyote njeya, ¿ua gá hycjü yø mbo'øni ngue gá 'yø'ni 'bøt'ehu? Nu'á, hin'nä'a. ⁴³ Hante gue nup'u gni mähä, gadi 'yonnbahu rá ngu rä dahmu Moloc, 'në gui tuhü n'na rä dahmu ngue rä sø ni hü ngue rä Renfán. Guehya yø dahmu gadi hocse guí thannehu. Janangue nuyá, ga høn'ahu thip'u ja rä häi guí 'buhmu ya, gdä pen'nahu man'na rá nguep'u ngue rä häi Babilonia", bi 'yena.

⁴⁴ Bi sigue bi nya rä Teba p'uya, bi 'yena:

—Nup'u ja rä dapo, nuya mä mboxitahu mi ja n'na rä ngun'ulu ngue mi nnøpä nija yø ja'i. Ja pespu yø xindo nt'ot'i rá ley Oja. Nunä rä ngun'ulu p'uya, bi xi Oja rä Moisés ngue dä 'yøt'e tengutho rä forma xi 'yuti. ⁴⁵ Nunä rä ngun'ulu di pont'a cohmi. Nu'mø mamba ehra Josué

bá n'yoi mä mboxitahu, go bi søcua rä ngun'ulu ua dí 'buhmu'u ya. Mi zøhø bi hyannba yø häi yø 'dan'yo ja'i mi 'bucua. Guehna Oja bi hyøn'athi yø mmehäi. Bi nja rä ngun'ulu asta gue'mø mi m'muhra dast'abi David. ⁴⁶ Nunä rä David, xangu rá mate Oja bi dinnbi. Bi ne ngue xta hyø'a n'na rä nija, ngue rá ngu nä rá Oja mi thanne rä Jacob. ⁴⁷ Pe go bi hyøhra nija nä rä Salomón rá ts'unt'u rä David.

⁴⁸ A nunä Oja maguese, hingui 'bup'u ja yø nija di hocyø ja'i nä. Porque rá pøngahya Oja bi 'yotra hyä bi man'Oja ngue bi 'yena: ⁴⁹ "Dí hucä p'u mahets'i ngue dadí manda. Nua ja rä ximhäi p'uya, di nnøpä nhnets'i. ¿Te 'be'a mangu guí ena gui hogahu? Ogue çhapu guí emhmu ngue ga nsäyagä? ⁵⁰ ¿Ua hindä hocä ya te gäma cosa i ja?" bi 'yen'Oja.

⁵¹ Bi sigue bi zohyø ja'i rä Teba, bi 'yembi:

—Xandø nnaxi ni mmuihu. Ni guhu xancot'i, zant'a guí festhøhu te mman-na Espiritu Santo. Tengutho bi 'yörma mboxitahu, guí njathu p'uya. ⁵² Nuya mä mboxitahu, gätho yø pøngahya Oja xä m'mui, gä xä nzui. 'Në bi hyo'u yø pøngahya bi xihyø ja'i ngue dä ep'u n'na nc'ei ngue gä rä nho dä n'yo. A nuyá, ya bá é'a to bi man'u yø pøngahya'u. Pe gá dähü ngue bi tho. ⁵³ Madague'a bá pense yø anxë Oja ngue bi 'da'ahu rä ley, pe hingui ec'ei hu rä hya.

Ya bi tho rä Teba.

⁵⁴ Nu'mø mi 'yøhyø ja'i nä rä hyä bi si p'uya, bi ndanzø yø mmui ngue rä cue, pets'i dä zadra Teba. ⁵⁵ Nunä rä Teba p'uya, di haträ ts'edi rä Espiritu Santo. Bi hyanma hets'i p'uya, bi hyandi ngue di yoxni Oja, 'në bi hyandi ngue nup'u ja rá n'yei Oja ja 'bup'u rä Jesús. ⁵⁶ Bi 'yenna Teba p'uya:

—Dí handä ngue bi xohra c'ammahets'i. Nunä rä n'yohu bí 'ye

mahets'i p'uya, ya 'buhn̄u ja rá n'yei Oja n̄u —bi 'yena.

⁵⁷ Bi m̄h̄ra h̄m̄afi yø judío p'uya, bi gotyø gu, porque h̄ngūi n̄ne d̄a 'yøh̄na ra hya m̄m̄anna Teba. Bi nyuntyø ja'i p'uya ngue bi bent'i. ⁵⁸ Bi gujma xøts'e ra hn̄ini ngue bá p̄undo. Nu'u yø testigo xi m̄anna fehni p'uya, bi gacyø tuh̄u ngue bi m̄øp'u 'b̄a'a n'na ra n'yoh̄u ni h̄u ngue ra Saulo. Bi m̄undo ra Teba p'uya. ⁵⁹ Mente 'b̄undo ra Teba p'uya, bi zo Oja, bi 'yembi:

—Ague ma Hmu'i Jesús, d̄adi d̄a'i ma te —bi 'yembi.

⁶⁰ Bi ndantyo h̄mu p'uya, ra ndøts'edi bi 'yena:

—Ague ma Hmu'i Jesús, 'yogui mbennbabi'a te ra ts'oqui øtya yø ja'i 'b̄ucua.

Høntho bi man'a p'uya, bi du.

Bi sigue ra Saulo ngue suhyø 'yec'ei.

8 'Da'igu bi m̄ammi ra Saulo'u to bi hyo ra Teba. Nu'a ra pa'a p'uya, bi nanga n'na ra dasui p'u Jerusalén ngue bi ts'uhyo 'yec'ei. Gä bi n'uenyø 'yec'ei, i mpa m̄i'da yø hn̄ini rá njap'u ja ra häi Judea. I mpa 'da ast̄a ra häi Samaria. Pe n̄uya yø representante ra Cristo h̄imbi 'dahya. ² Nuya yø n'yoh̄u sup̄ra xudi Oja, guehya bi 'yähra Teba ya. Janjuani zoni ngue mb̄eni. ³ Pe di sigue ngue suhyø 'yec'ei na ra Saulo. I huaxyø ngu, bi jacyø n'yoh̄u 'neh̄yo xisu ngue cot'i.

Bi ma ma'yoni ra hoga 'da'yo hya p'u Samaria.

⁴ Nuya yø ja'i bi 'dap'u Jerusalén, ndap'u bi z̄a i mpa yø ja'i, pe ḡa m̄m̄anna hoga 'da'yo hya p'u ni ma. ⁵ Nu'a ra Lipe guehna n'na nc'ei ra 'dagui na, i mpa p'u ja n'na ra hn̄ini ngue ra häi Samaria. Bi m̄udi bi xihyo ja'i ra Cristo p'uya. ⁶ Bi mpeti ḡatho yø ja'i ngue øxra hya m̄m̄anna Lipe. Mi nu yø ja'i yø milagro bi 'yøtra Lipe p'uya. ⁷ Mi 'b̄up'u xangu yø ja'i ngue yø ndunthi, pe ḡa bi t'øthe. Nu'mø xihyo

ts'onthi ngue d̄a hyep'u yø ja'i n'youi, ast̄a mafi. Xangu yø dogua bi 'yøthe, xangu yø ja'i tudyø gua bi 'yøthe. ⁸ Janangue ḡa di johya yø ja'i 'b̄up'u ja ra hn̄ini.

⁹ Nu'p'u ja ra hn̄ini, mi 'b̄up'u n'na ra n'yoh̄u ni h̄u ngue ra Simu. Mi hyätyø ja'i p'u ja ra häi Samaria conná mfadi ngue ra magia, mi ena ngue maguese. ¹⁰ A nuná, dingie d̄innoho mi ørpa masu. Di n'yembyø ja'i: “Nuna ra Simu, janjuani ngue n'youi rá ts'edi Oja na”, di n'yembi.

¹¹ Mi t'ørpabi masu, porque ya rá ya'atho yø pa mi hätyø ja'i conná mfadi. ¹² Pe ra Lipe bi xihra hoga 'da'yo hya yø ja'i. Bi xihyo ja'i ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. 'N̄e xifi hanja na ra Jesucristo. Nu'mø mi t'ec'ei'a te bi m̄anna Lipe p'uya, yø n'yoh̄u yø xisu bi nxixya. ¹³ Xquet'a 'nehra Simu bi 'yec'ei ra hya 'n̄e bi nxixya. Ast̄a ya h̄ingui n̄ne d̄a hyehra Lipe na ra Simu. Di 'yøtho 'mø bi nu yø milagro øtra Lipe.

¹⁴ Mi 'yøhyø representante ra Cristo mi 'bu'a Jerusalén ngue ya 'nep'u Samaria xi t'ec'ei rá hya Oja. Ja i 'bennbu ra Bedu 'nehra Xuua p'uya. ¹⁵ Nu'mø mi zømp'u Samaria'u bi 'benhni, bi marpabi Oja yø 'yec'ei ngue n̄nepe di n'youi ra Espiritu Santo. ¹⁶ Porque tobe h̄inga n'na nc'ei mi n'youi ra Espiritu Santo. Sinoque høntho xi nxixya para ngue d̄a fadi ngue ec'ei ra Hmu Jesús. ¹⁷ Ra Bedu 'nehra Xuua, nu'mø mi japyø 'ye p'u ja yø ya yø 'yec'ei, yø 'yec'ei p'uya bi n'youi ra Espiritu Santo.

¹⁸ Mi nu ra Simu'a te øtyø representante ra Cristo, ngue nu'a gui japyø 'ye p'u ja yø ya yø 'yec'ei, 'be xi n'youi ra Espiritu Santo yø 'yec'ei. Ra Simu p'uya, bi ne xt̄a ngutra menyü ngue di njap'u. ¹⁹ Bi 'yembi:

—Dam̄i 'dacui na ra ts'edi ja'gui, n'namhma ngue nu to bi z̄a ḡa jap̄a ma 'ye p'u ja rá ya, di n'youi ra Espiritu Santo —bi 'yembi.

²⁰ Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yembi:

—Nu'a ni mēnyu 'da gdi m'mehmī'a. ¿Hanto guí ɛna ngue nu'a bádi un'Oja, ra mēnyu gdí tin'a? ²¹ Nu'i hīn'yu ni mmenthī ngue guí nthēui na ra 'befi na. Porque nup'u ja rá hmī rá dá Oja, hīn-ga njuaniθho ni mmui. ²² Damī hyep'u ra nts'o ja ni mmui. Damī 'yāprá mate Oja, xamhmatho di pun'na'i te guí mbēni. ²³ Porque dí nnugá ngue grá zeya, 'nē gā ra nts'o xa mbent'ui ni mmui.

²⁴ Bi 'yēnna Simu 'mō mī da p'uya:

—Damī marçauits'u Oja n'nambahma ngue hīn-ga thoç'a te guí xicui.

²⁵ M'mefa p'uya, nuya yō representante ra Cristo, nu'mō mī juadi bi xihyō ja'i ngue majuanī na rá hya Oja, bá pengbūya, bí 'yē'a Jerusalén. Nup'u ja yō hnīni ja'a ra hāi Samaria bá thogui, gā bi xihra hoga 'da'yo hya yō ja'i.

Ra Lipe bi nthēui n'na ra mmēngu Etiopía.

²⁶ M'mefa p'uya, n'na rá anxē Oja bi xihra Lipe, bi 'yēmbi:

—Nuyá, ja ngue guí mma gdí ma Sur. Gui hyaxra 'yu bá nexa Jerusalén, i ntho'a Gaza —bi 'yēmbi.

Nup'u i nthohna ra 'yu na, hīnjongui 'bui. ²⁷ Bi map'u sihna ra Lipe. Bi nthēui p'u ja ra 'yu n'na ra n'yohu ngue ra mmēngu Etiopía, ngue xpī 'yēhra ndanne Jerusalén. Rá 'bet'o mēfi na n'na ra xisu ni hu ngue ra Candase mī ndast'abi p'u Etiopía, mī ja rá cargo ngue ra tesorero. ²⁸ Ni huxrá carro jutyō fanī ni ma rá hāi Etiopía. Mente ni 'yo p'uya, di xāhra libro bi 'yotra pōngahya Isaías. ²⁹ Pe ra Espiritu Santo bi 'yēmbra Lipe:

—Damī cuatrá n'yohu ni huxrá carro mma nu.

³⁰ Ra Lipe p'uya bi guarbu ja ra carro. Bi 'yōde ngue nuna ra n'yohu di xāp'u ja ra libro bi 'yotra Isaías. Bi 'yēmbūya:

—¿Ua guí padī te gadi xāhya? —bi 'yēmbi.

³¹ Mī dahna ra n'yohu p'uya, bi 'yēnā:

—Pe ¿hague gdá paçá p'uya, 'nē hīnjo'o to da xiqui hanja ra hya? —bi 'yēmbi.

Bi xihra Lipe p'uya ngue bi nexpu ja ra carro, 'dap'u bi mīhmī. ³² Nu'a ra parte nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro di xā p'uya, guehna ra hya ngue ɛna: “Tengutho n'na ra de'yo 'mō ni ma da tho, di mmūti. Ogue nt'axi n'na ra de'yo hīndi 'yāni. Di njarbūtho na ra n'yohu 'mō ni ma da tho ya, hīndi 'yāni. ³³ Da ma mā'berpi rá sá ngue hīnda ma m'māts'i. ¿To go da bádi hague ngu ra nts'o da 'yōtyō ja'i di 'bu'a ra pa'a? Porque da thajpabi rá te ua ja ra ximhāi”.

³⁴ Nuna ra n'yohu p'uya, bi 'yānna Lipe, bi 'yēmbi:

—Damī 'yōrca ra mate xiqui te'o na mmanna ra pōngahya naya. ¿Uague nuse, uague 'bui te'o man'na mmanna?

³⁵ Mī dahra Lipe p'uya, i dambatho'a te nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro madi xādi, bi xihra hoga 'da'yo hya ngue ha bi nja ra Jesús. ³⁶ Nu'mō mī thop'u po n'na ra dehe p'uya, bi 'yēn'a ra n'yohu yauī ra Lipe:

—I poua ra dehe ya, ¿ua hīnda zā ga nxixyagā 'mō?

³⁷ Mī dahra Lipe p'uya, bi 'yēmbi:

—Nu'mō guí hahnī mmui guí ɛc'ɛi ra hya, da zā njam'mō da hīn'na.

Mī dahra n'yohu p'uya, bi 'yēmbi:

—Dí ɛc'ɛigā ngue ra Jesucristo guehna rá Ts'unt'u Oja na.

³⁸ Bi manda ra n'yohu ngue bi ma mā'bā'mī ra carro p'uya. Bi mēp'u ja ra dehe ngue bi xixyabi ra n'yohu na ra Lipe. ³⁹ Nu'mō mī bōn'a nenthe p'uya, bi gas'ra Espiritu Santo ra Lipe. Nuna ra n'yohu bi nxixya p'uya, ya hīnha mam-bi nu ra Lipe. Bi sigue bi n'yo p'uya, pe di johya gā ra 'yu. ⁴⁰ Mī dambēni ra Lipe p'uya, ya 'bup'u ja ra hnīni Azoto. Bi n'yo ngue bi hya 'da yō hnīni ngue bi manna hoga 'da'yo hya, asta gue'mō mī zōmp'u ja ra hnīni Cesarea.

**Nuna ra Saulo, bi mudri
bi 'yec'ei ra Jesús.**

9 Nuna ra Saulo, hingui säya di pihyø ja'i ngue nne da hyo'u ec'ei ra Hmu Jesús. Bi map'u 'buhra hmu yø mmäc-ja p'uya. ²Bi 'yäpra sucua da gats'i, di map'u ja yø nija p'u ja ra hnini Damasco, ni hya ra ts'edi ngue da si'u to ec'ei ra hoga 'da'yo hya. Nu'mø yø n'yohu ogue yø xisu da tini, da tut'i da sip'u Jerusalén ngue di n'ofädi. ³Pe nu'mø ni ma da zot'a Damasco p'uya, nthambenitho bi yot'a n'na ra nyot'i maya ngue bi nthëui. ⁴Bi dä'a häi ra Saulo p'uya. Bi 'yø p'uya ngue ts'ofu, bi t'ëmbi:

—Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue emmei guí sūqui?

⁵Mi dahra Saulo p'uya, bi 'yëmbi:

—¿Te'o'i p'uya, grá Hmu?

Nu'a nzo p'uya, bi 'yëmbi:

—Go guecä drá Jesús ngue emmei guí sūqui. Pe gadí n'unse, tengutho ra ndani 'mø embrá nhnet'i ra za ma suni.

⁶Astá huacra Saulo ngue bi nsu. Bi 'yëmbuya:

—Ague grá Hmu, ¿teni 'be'a guí nneque ga øt'a p'uya?

Mi dahra Hmu Jesús, bi 'yëmbi:

—Damí nangui, ni manu bí ja ra hnini. Ja dani si'i nu te ja ngue gui 'yøt'e.

⁷Emmei di 'yodya yø n'yohu mi n'youi ra Saulo, porque bi 'yøde ngue bi ya maya'a nzohra Saulo, pe hinjombi nu.

⁸Nu'mø mi nanga häi ra Saulo p'uya, i nne di nhanni, pe bi nxädä. Janangue bi ma macunhni, bi zøn'a Damasco. ⁹Bi m'mup'u nhyu pa, pe hinha het'i. Xingra hme, ni xingra dehe xtä nzi.

¹⁰Nup'u Damasco, mi 'bup'u n'na ra 'yec'ei ni hu ngue ra Ananías. Nuna ra Hmu Jesús bi zohra Ananías, bi 'yëmbi:

—Ague Ananías —bi 'yëmbi.

Mi da p'uya, bi 'yëna:

—Dí 'bucua grá Hmu. ¿Tema hya?

¹¹Mi dahra Jesús, bi 'yëmbi:

—Ga 'yo, ni map'u ja ra caye ni hu ngue Njuantho. Curbu ja rá ngu ra Judas. Damí 'yännbu n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Saulo, ra mmengu Tarso. Nuya, exa bi mmat'Oja ya. ¹²Mente mmat'Oja ra Saulo p'uya, nup'u i nu, bi zøn'a n'na ra n'yohu p'u ha 'bui ni hu ngue ra Ananías. Bi nu ngue bi yut'ambo, bi japrá 'ye p'u ja rá ya para ngue di nzø yø dä.

¹³Nu'mø mi 'yø'a ra hya sihra Ananías, bi 'yëna:

—Ague grá Hmu, xangu ra nts'o dí øcä xa 'yø'na ra Saulo ngue di unyø ja'i nu'u ec'ei'i p'u Jerusalén. ¹⁴A nuyá, bá äpra sucua yø hmu yø mmäcja ya, ngue bá ecua ngue nu'u yø ja'i nzo'i, gä da dut'i da zits'i.

¹⁵Pe ra Hmu Jesús bi 'yëmbra Ananías:

—Ni mahma. Porque nuna ra n'yohu na, ya xtá huanhnä na ngue da xihyø ja'i te'ogui. Da xihyø ja'i rá m'mu'a n'nanni yø nación, 'nep'u ha 'buhyø dast'abi da ma te'ogui, 'nep'u 'buhyø judío da xifi te'ogui. ¹⁶Nugä ga uti hague ngu gangu ra n'u da thogui conná gueque.

¹⁷Nuna ra Ananías bi map'u ja ra ngu mambí 'buhra Saulo. Mi yut'ambo p'uya, bi japrá 'ye p'u ja rá ya ra Saulo, bi 'yëmbi:

—Ague ma zi cu'i Saulo, nuna ra Hmu Jesús bá zo'i p'u ja ra 'yu, xpá mmenngå ya ngue da zä di nzø ni dä, 'ne guí n'youi ra Espíritu Santo —bi 'yëmbi.

¹⁸'Bexque'a bi nzø yø dä ra Saulo p'uya. Bi hyø'u ena yø xihua mi ja yø dä. Bi nxixya p'uya. ¹⁹Mi nsih-më p'uya, mahømbi hya ra ts'edi. Bá m'muhma njammí pa p'u 'buhyø 'yec'ei p'u Damasco.

**Ra Saulo bi mambrá
hya Oja p'u Damasco.**

²⁰Bi dū'mi bi manna hya ra Saulo p'u ja yø nija di mpeti yø judío p'uya. I xihyø ja'i ngue ra Jesús, gue'a rá Ts'unt'u Oja'a.

21 Nuya gätho yø ja'i øde te mmamp'uya, di yøtho, di n'yembi:

—¿Ua hinga guehna ra n'yohu 'bu'a Jerusalén, nuna t'embi suhyø ja'i ec'ei ra Jesús? Huangui gue'a ni 'yecua'a ya ngue da dut'u to da dini, da zispabi yø hmu yø mmäcja.

22 Pe man'na ni hyadra ts'edi ra Saulo ngue mmanä hya. I utyø ja'i te mmamp'u ja ra Maca Libro, ngue ra Jesús guehna ra Cristo xa 'yex'Oja ngue di ndast'abi na. Asta hinguí padí te da 'yøtyø judío mi 'bu'a Damasco.

Bi pongra ndate yø judío na ra Saulo.

23 Mi ma ya'atho yø pa p'uya, bi nhecahya yø judío ngue xta hyo ra Saulo.

24 Nu'u yø hyote, i fähyø goxthi ngue ra nenihni ngue da hyo 'mø bi thop'u. Pe mi mmeya'a te fennbabi ra Saulo. 25 Nu'mø minxui p'uya, nuya yø 'yec'ei bi 'yet'a n'na ra canasta na ra Saulo. I cambu ja ra jado di thesra nenihni. Bi bømp'uya.

Ra Saulo bi ma Jerusalén.

26 Nuna ra Saulo, mi zøn'a Jerusalén, bi ne xtí mpenhui'u yø 'yec'ei mi 'bup'u. Pe gä su 'mø mi nu, porque embi ngue himma juani ra 'yec'ei na ra Saulo. 27 Nuna ra Bernabé go bi zixra Saulo p'u 'buhyø representante ra Cristo na. Go bi manä p'uya ha bi njap'u i nu ra Saulo p'u ja ra 'yu na ra Hmu Jesús. Bi ma ha bi nja ngue bi zofu. Gue'a i hya ra ts'edi ra Saulo ngue bi mamp'u Damasco hanja na ra Jesús. 28 Nup'u ja ra hnini Jerusalén, 'dap'u 'yohu'u yø representante na ra Saulo. Nup'u ni ma yø representante, ja ni map'u ra Saulo. 29 Nuna ra Saulo bi hya ra ts'edi ngue mma hanja na ra Hmu Jesús. Di nju'mahya 'mø yaui ya yø judío ga ya ra hya ngue ra griego. Pe nuya yø judío ya, i nne da hyo ra Saulo. 30 Mi mmeya yø 'yec'ei p'uya ngue nne da tho ra Saulo. Bi zixpuya, i ma Ce-

sarea ja bi thop'u. Ya bi mase p'u ja ra hnini Tarso na ra Saulo p'uya.

31 Ya 'bømmanho gätho yø 'yec'ei rá m'mup'u ja ra häi Judea, da guep'u Galilea, da guep'u Samaria. Man'na ni hyadra ts'edi'u rá m'mup'u. I 'bui ngue suprä xudi Oja, 'ne fäxra Espiritu Santo. Man'na mani 'yec'eitho mi'da yø ja'i.

Bi t'øthe ra Eneas.

32 Bi n'yo ra Bedu ngue bi zengua yø cu. Xquet'a bi ma bí zengua'u yø 'yec'ei rá m'mup'u ja ra hnini Lida. 33 Nu'a ra hnini'a p'uya, bi dimp'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Eneas. Ya nhyato jeya mi oxrá t'ots'i, porque mi tudyø gua. 34 Nuna ra Bedu bi 'yembi:

—Ague Eneas, da 'yøthe'i ra Jesucristo ya. Dami nangui, pes'ni fidi.

Nuna ra därkehi 'bexpi nangui. 35 Nu'u yø mmengu Lida 'në'u yø mmengu Sarón mi nu ngue bi zä ra Eneas. Bi hyep'u yø nyogui nt'ec'ei p'uya, bi 'yec'ei ra Hmu Jesús.

Bi bennate ra Dorcas.

36 Nup'u ja ra hnini Jope mi 'bup'u n'na ra 'yec'ei ngue ra xisu mani hu ngue ra Tabita. Ra hya ngue ra griego p'uya, gui hutí ngue ra Dorcas. Nuna ra xisu na, mente ra pa bi m'mui bi 'yøtra nho, i fäxyø ja'i hin'y'u te da hyoni. 37 Mi 'y'e'a n'na ra pa p'uya, nuna ra Dorcas bi hyenni, pe bi du p'uya. Nu'mø mi 'betra ánima, bi 'bep'u ja n'na ra cuarto bí ja mayá ra tøcangu. 38 Nup'u ja ra hnini Lida ja mi dup'u ra Dorcas, querpuho bí ja ra hnini Jope mambi 'buhra Bedu. Nu'mø mi bahyø 'yec'ei p'uya ngue bí 'bup'u Jope ra Bedu, n'na zihmantho bi menhni yo nc'ei ngue bá si ra Bedu.

39 Nu'mø mi zømp'u bí 'buhra Bedu'u yø nzite p'uya, 'bexpa ehra Bedu. Mi zøp'u ja ra ngu ra Bedu p'uya, bi ts'ixpu ja ra cuarto maya bí 'benna ánima. Xøgue di mäsyø 'danxu p'u 'beni ngue zoni. Bi

t'utṛa Bedu'u yø tuhu 'nɣhyø vestido mi ør'mø mi 'buhra Dorcas. ⁴⁰ Nuna ra Bedu p'uya, bi xihyø ja'i ngue gä da bøn'athi. Bi ndantyøhmü p'uya, bi mat'Oja. Mente hētra ánima na ra Bedu p'uya, bi 'yēmbi:
—Ague Tabita, dami nangui —bi 'yēmbi.

Bi nzø yø dä ra ánima p'uya, bi hyētra Bedu, bi nangui bi mi. ⁴¹ Nuna ra Bedu, bi bennba rá 'yē ra Dorcas ngue bi xots'i. Mi xoxpuya, bi ma macūt'i mbo yø 'yēc'ei conyø 'danxu ngue bi däpi, pē ya i te. ⁴² Bi fadi gä ra hnini Jope na ra hya na p'uya. Jananguē xangu yø ja'i bi 'yēc'ei ra Hmü Jesús. ⁴³ Nuna ra Bedu p'uya, ya'atho yø pa bá m'mup'u Jope ja rá ngu n'na ra hyuxfani xquet'a ni hu ngue ra Simu.

Bi nyai ra Bedu ra Neyo.

10 Nup'u ja ra hnini Cesarea, mi 'bup'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Neyo. Mará capita na ra n'yohu na, rá hmü n'na 'bui yø soldado ni hu ngue ra Italiano. ² Nuna ra n'yohu na, gä thanne Oja'u 'bup'u ja rá ngu, 'nē gä suprá xudi Oja. Xquet'a xangu ra menyu madi uni ngue fäxyø judío. 'Nē zant'a mmat'Oja. ³ N'na ra pa p'uya comma hyu nde, bi mpä rá nthandi ra Neyo tengutho 'mø di 'ui. Bi nu xanho ngue n'na rá anxe Oja bi yarbū ha 'bui, bi 'yēmbi:

—Ague Neyo —bi 'yēmbi.

⁴ Bi hyētra anxe ra Neyo p'uya, pē bi nsu. Bi 'yännbūya, bi 'yēmbi:

—¿Tema hya, grá Hmü?

Mi dahra anxe p'uya, bi 'yēmbi:

—I nnu manho Oja ngue guí mmat'Oja 'nē nnu manho te guí øt'e ngue guí fäxyø ja'i hin'yu te da hyoni. ⁵ A nuyá, dami 'yet'i to da si ra Simu bí 'bū'a Jope, nuna ga ts'ofø ngue i Bedu. ⁶ Nuna ra Bedu, 'bup'u ja rá ngu ra hyuxfani nuna xquet'a i Simu. I ja rá ngu p'u ja rá nnengui ra jathe. Nuna go da xi'i te 'be'a ja ngue guí 'yø'na —bi 'yēmbi.

⁷ Mi ma ra anxe p'uya, nuna ra Neyo bi zohni yoho yø mēfi 'nē n'na ra soldado. Nuna ra soldado, rá n'youi ra Neyo ngue xquet'a 'nēhna mi thanne Oja na. ⁸ Bi xifi te xi nu p'uya. M'mefa p'uya, bi menhyø nzite p'u ja ra hnini Jope.

⁹ Mi hyaxpuya, ya ni 'yo ra 'yu yø nzite, ni ma da zømp'u ja ra hnini. Comma huxyadi p'uya. Nuna ra Bedu bi nexma xøts'e ra ngu ngue da mat'Oja ¹⁰ Nuna ra Bedu p'uya bi ntu manthuhu. Mente mahojpi te da zi, bi mpä rá nthandi tengutho 'mø di 'ui. ¹¹ Bi nu ngue bá xohra c'ammahets'i. Bá cacua häi n'na ra manta xannoho, bá nthut'i yø ts'at'i. ¹² Nup'u ja ra ulu p'uya, bá cap'u xangu yø zu'e ngue ja goho yø gua. Bá cap'u yø c'eya, bá cap'u yø ts'int's'u. ¹³ Bi 'yøhra Bedu p'uya ngue ts'ofø, bi t'ēmbi:

—Ague Bedu, dami nangui. Guí hyo yø zu'e 'bucua n'namhma guí sa.

¹⁴ Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yēna:

—Hin'na grá Hmü. Porque hinjam'mø xtá sigä n'na ra cosa nu'a hin'yu rá nt'ēdi ga si, oque xants'o —bi 'yēmbi.

¹⁵ Nu'a bi ya maya p'uya, mahømbi zofo, bi 'yēmbi:

—Nu'a mman'Oja ngue xanho, 'yo gni hut'i ngue xants'o'a.

¹⁶ Nhyu ndi bi 'yøhra Bedu ngue ts'ofø. M'mefa p'uya, bi mengra manta, i ma mahets'i. ¹⁷ Pē ra Bedu hingui padi te da 'yøt'e. Di n'yomfeni hanja te ga mbøn'a bi nu. Bi zøp'u ja ra goxthi'u yø nzite ra Neyo p'uya. Ya xpí n'änni hapu ja rá ngu ra Simu. ¹⁸ Bi 'yänni ngue'mø di 'bup'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Simu 'nē i Bedu. ¹⁹ Mente sodrá mmui ra Bedu'a te xi nu p'uya, ra Espiritu Santo bi 'yēmbi:

—Bäcua ja ra goxthi hyu yø n'yohu hon'i. ²⁰ Ga 'yo, dami cai. 'Yo guí yobeni ngue guí mme, porque nugä go xtá et'ä'u.

²¹ Nuna ra Bedu p'uya, n'na zihmantho bi gai. Bi ma bá nyai'u yø nzite ra Neyo bi zøhø. Bi 'yēmbi:

—Dí 'bucä ua n'yø, masque go guí hongüi. ¿Tema hya gni 'yehmi?

²² Nu yø nzite p'uya bi 'yembi:

—Nu'a ra capita ni hu ngue ra Neyo xpá mmenngahe ngue ga sixahe. Nuna ra Neyo, guehna n'na ra hoga n'yohu ngue suprá xudi Oja. 'Ne nnu manho gátho yø judío na. I mma ngue bi zø'a n'na rá ma-ca anxe Oja p'u ha 'bui, bi xifi ngue da penhni to da zixa'i, para ngue da 'yø'a ra hya ja ngue guí mma —bi 'yembi.

²³ Nuna ra Bedu p'uya, bi cut'ambo'u yø nzite ngue di n'oxi. Mi hyaxpaya, bi mähä ya yø nzite. 'Ne bi mähä mi'da yø 'yec'ei ngue yø mmengu Jope.

²⁴ Rá yo pa p'uya, bi zøn'a Cesarea. Nuna ra Neyo, ya mi ndø'mate p'u ja rá ngu. Ya xi petyø meni conyø amigo di nsixui. ²⁵ Mi zøhra Bedu, 'bexpa nangra Neyo ngue bi nzenguau. Bi ndantyøhmu p'uya ngue nne xta ndanne. ²⁶ Pe ra Bedu bi xihra Neyo ngue da nangui. Bi 'yembi:

—Dami nangui. Nugä xquet'a drá ja'ithogä tengutho'i.

²⁷ Mente yaui p'uya, bi yut'ambo ra ngu. Bi nu ngue xangu yø ja'i 'bup'u xi mpeti. ²⁸ Ra Bedu p'uya bi 'yembyø ja'i:

—Guí pahmu ngue n'na ra judío, hin-gui nneprá nt'ec'ei ngue di n'amigoui n'na ra 'dan'yo ja'i, ni xinga gue'a ngue da yarbü ja rá ngu. Pe Oja, ya xa xiqui ngue hinjonni ja'i ga embi ngue hingui sä ga nya'be, oque ga embi ngue xants'o. ²⁹ Janangue nu'mø mambá ts'igui, hinte dá ma, sinoque n'na zihmantho dá ehe. A nuyá, dí nne ga padi te guí zoqui.

³⁰ Mi dahra Neyo p'uya, bi 'yembi:

—Ya rá gupa ya, comma tengutho ra ora ja p'uya, ya mmap'u comma hyu nde. Him mará nsihme'a ra ora'a. Mente dí mmat'Oja ua ja ma ngu, bi mpä ma nthandi tengutho 'mø gdi 'ui. Dá nugä n'na ra n'yohu bi zøcua, di yoxni rá he. ³¹ Bi 'yengui: “Ague Neyo, nu'a ni mh-mat'Oja guí øt'e, i ø Oja'a. ³² Dami 'yet'i to da si n'na ra n'yohu ni hu ngue ra

Simu 'ne i Bedu. Bí 'bup'u ja ra hnini Jope. I säya p'u ja rá ngu'a xquet'a ni hu ngue ra Simu. Ra hyuxfani'a ra n'yohu, 'bup'u ja rá nnengui ra jathe. Nu'mø bi zøcua'a p'uya, go da xi'i hanja'a”, bi 'yengui. ³³ Janangue dá penhnä p'u te'o da si'i. Ya xanho ngue xcuá ehe. A nuyá, gátho dí 'bucähe ua ja rá hmi rá dá Oja ya. Dí nne ga øcähe te gäma hya di 'bep'a'i Oja gui xicje —bi 'yembi.

Ra Bedu bi xihra hya yø ja'i 'bup'u ja rá ngu ra Neyo.

³⁴ Mi nya ra Bedu p'uya, bi 'yena:

—A nuyá, dí haxä njuani ya ngue Oja hinjongui en'a. ³⁵ Sinoque i nnu manho hont'o bi zä maja'i 'bucua ja ra ximhäi ngue suprá xudi 'ne øtra nho. ³⁶ Nuna Oja bi zohyø judío, bá pennbabi ra hoga 'da'yo hya ngue di nhojpau yø ja'i con-nä guehra Jesucristo. 'Ne guehna nnø-pa hmu gátho yø ja'i naya. ³⁷ Nu'ahu guí pahmu te bá njap'u Galilea 'necua Judea 'mø mi manna hya ra Xuua bi 'yøtra nxixya.

³⁸ Guí pahmu ngue nuna Oja, bá pennbabi ra Espiritu Santo ra Jesús nuna ra mmengu Nazaret, ngue bi hatra ts'edi da 'yøtra nho p'u di ma. Bi 'yøthe gátho yø ndunthi madi unna zithu. Bi zä bi 'yøt'e tengu na ra hya na, porque n'youi Oja. ³⁹ A nugähe ya, dadi jagähe majuaní te gä bi 'yøtra Jesús, tengutho te bi 'yørbu ja ra xequi rá njap'u Judea 'nep'u ja ra hnini Jerusalén. M'mefa p'uya, bi ma macuati ra pont'i ngue ja bi dup'u. ⁴⁰ Pe nuna Oja, bi japi bi bennate'a rá hyu pa. Bi nepe ngue mahøndä nuhe 'mø ya xi bennate. ⁴¹ Hínque masque gátho yø ja'i bi nu 'mø mi bennate ra Jesús, sinoque go dá nugähe. Ya m'met'o xpí zän'Oja ngue ga jahe majuaní p'u bi bennate ra Jesús. Nugähe p'uya, 'dap'u dá nsihmehe 'mø mi bennate p'u mant'ägui. ⁴² Ne gue'a bi 'bejpahe'a ngue ga japähe majuaní yø ja'i, ngue nuna ra Jesús

guehna bá ex Oja ngue di ndast'abi na, ngue da hyaspa ra güenda'u i te 'ne'u xandu. ⁴³ Nuna ra Jesús, guehna bi ma gátho yø pøngahya Oja na, ngue nu to gátho da 'yec'ei na, di mpunnba yø ts'oqui conná nguehna.

Ba 'bennbabi ra Espíritu Santo yø ja'i hingyø judío.

⁴⁴ Tobe di yahnitho ra Bedu 'mø mi zøhra Espíritu Santo p'u 'buhyo ja'i mi øxra hya mmanna Bedu. ⁴⁵ Nu'u yø judío xí 'yec'ei m'met'o ra Jesús bá n'youi ra Bedu ngue di hyani, di 'yotho'u p'uya, ngue 'ne'u yø ja'i hingyø judío bá 'bennbabi ra Espíritu Santo. ⁴⁶ Mbønequi xanho, porque øde ngue n'nan'yo ra hya ga ya'u 'bup'u. 'Ne øde ngue espabi Oja. ⁴⁷ Bi 'yenna Bedu p'uya:

—Xiya, ¿ua hinda zä di nxixya ya yø ja'i bá 'bennbabi ra Espíritu Santo ya, tengutho bi njacju m'met'o? —bi 'yena.

⁴⁸ Bi xihyo ja'i p'uya ngue bi ma maxixyabi, gue'a di fadi ngue ec'ei ra Jesucristo'a. M'mefa p'uya, ya himma thøgue ra Bedu, xihyo ja'i ngue di m'mup'u njammí pa.

Ra Bedu bi däpra güenda yø 'yec'ei p'u ja Jerusalén.

11 Nuya yø representante ra Cristo co 'ne'u mi'da yø 'yec'ei rá m'mup'u Judea, bi 'yøde ngue 'ne'u hingyø judío ya xí ec'eibi rá hya Oja. ² Nu'mø mi zønna Bedu p'u Jerusalén, bi mbøcue 'da yø judío ngue ya mayø 'yec'ei. ³ Bi 'yembi:

—¿Hanja ngue gá sømp'u 'buhyo ja'i hingyø judío, 'ne 'dap'u gá nsihmeui? —bi 'yembi.

⁴ Nuna ra Bedu p'uya, bi dä ra güenda te gä xi nja, bi 'yena:

⁵ —Nu'mø dambí 'bucä p'u ja ra hnini Jope, ma mat'Ojagä p'uya. Bi mpähma nthandi tengutho 'mø gdi 'ui. Dá nugä

n'na ra manta xannoho bí gahmaya, ba nthut'i ngoho mats'at'i. Bi zøp'u dí 'bui. ⁶ Nu'mø ma hetä p'uya, dá nu te 'be'a cumbo. Dá nu ngue bá cup'u yø zu'e ja goho yø gua, bá cup'u yø zate, bá cup'u yø c'eya, bá cup'u yø ts'int'su. ⁷ Dá øcä p'uya ngue nzoqui bi 'yengui: “Ague Bedu, dami nangui. Guí hyo yø zu'e 'bucua n'namhma gui sa”, bi 'yengui.

⁸ Nugä p'uya dí embi: “Hin'na grä Hmu. Porque hinjam'mø xtä sigä n'na ra cosa nu'a hin'yu rá n'tedi ga si, ogue xants'o”, dí embi. ⁹ Nu'a nzojpuya, mahømbi 'yengui: “Nu'a mman'Oja ngue xanho, 'yo gni hut'i ngue xants'o'a”, bi 'yengui. ¹⁰ Nhyu ndi bi zoqui ngue ngu'a xiqui. 'Bextä nugä p'uya ngue bi mengra manta, i ma mahets'i. ¹¹ Nu'a ra ora'a p'uya, nup'u ja ra ngu nmi 'bui, bi zøn'i hyu nc'ei xi nexa Cesarea, ni ma da sigui. ¹² Ra Espíritu Santo p'uya, bi xiqui ngue hinga nyobeni, ga mme'be'u yø n'yohu bi zøhø ngue sixqui. Xquet'a dá macähe ya 'dato ma zi cuhu 'bucua. Gä dá cut'ähe p'u ja rá ngu n'na ra n'yohu ngue ra mmengu Cesarea. ¹³ Nuna ra n'yohu p'uya, bi xicje ha bi nja ngue bi nu n'na ra anxe bi zøp'u ja rá ngu. Ra anxe p'uya bi 'yembi: “Dami 'yet'i to da si n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Simu, 'bup'u ja ra hnini Jope, nu'a xquet'a ja man'na ra thuhu ni hu ngue ra Bedu. ¹⁴ Nuna ra Bedu, go da xi'i na ha di njap'u gdí nyani, co 'ne'u 'bup'u ja ni ngu”, bi 'yembi. ¹⁵ Pe høntho dá fadi dá xicä ra hya yø ja'i p'uya, 'bexque'a bá 'bennbabi ra Espíritu Santo, tengutho bi njacju m'met'o. ¹⁶ Bi zo ma mmuigä p'uya ngue nguna ra hya bi man'a m'met'o ra Hmu Jesús, bi 'yena: “Ra Xuua bi 'yøtra nxixya connä dehe'a. Pe nu'ahu, ra Espíritu Santo di ha'ahu ra ts'edi”, bi 'yena. ¹⁷ Pe xi'mø ngue bi ne Oja ngue bi japyø ja'i tengutho bi jacju 'mø ma ec'eihu ra Hmu Jesucristo, ¿ua da zä ga täjpagä'a te nne da 'yø'ta Oja p'uya?

18 Nūya yø 'yɛc'ɛi mi 'bʊp'u Jerusalén, mi zä mi 'yøhya yø hya bi manna Bedu, mambi nsâyatho. Bi 'yemp'uya:

—Maguesɛ na Oja, ngue xquet'a 'nɛ'u hingyø judío bi ne Oja ngue bi hyep'u ra nts'o, 'nɛ bi tocabi ra 'da'yo te para zantho.

Yø mmengu Antioquía bi 'yɛc'ɛi ra Jesucristo.

19 Bi 'yemmɛi bi ts'uhyø 'yɛc'ɛi 'mø mi tho ra Teba. Nu'u bi 'dagui, i mpa 'da asta Fenicia, asta Chipre, asta Antioquía i mpa 'da. A nūya p'uya, nūna ra hoga 'da'yo hya ni hya, ja ni mamp'u ni mpa. Pe høndyø judío bi xifi, hinjom mi'da ni ja'i xta xifi. 20 Da gue 'da yø 'yɛc'ɛi ngue yø mmengu Chipre, 'nɛ'u yø mmengu Cirene bi zømp'u ja ra hnini Antioquía. Xquet'a bi xihra hoga 'da'yo hya yø ja'i hingyø judío. Bi xihyø ja'i hanja'a ra Hmu Jesús. 21 Di hatra ts'edi Oja ngue da manna hya. Janangue xangu yø ja'i bi hyep'u yø nyogui nt'ɛc'ɛi ngue bi 'yɛc'ɛi ra Hmu Jesús.

22 Nūna te bi nja, mi zä mi 'yø'u yø 'yɛc'ɛi p'u Jerusalén, 'bexp'i menhna Bernabé ngue i ma asta Antioquía. 23 Nu'mø mi zønna Bernabé, bi nu p'uya ngue nūna Oja ya xi japi xandønho yø ja'i. Ra ndijohya p'uya. Bi xifi gätho yø ja'i ngue da hyahyø mmui da hya ra ts'edi ngue da den'na ra Hmu Jesús, hinda hyegui. 24 Nūna ra Bernabé, rá hoga n'yohu na, n'youi ra Espíritu Santo, di zappabi rá nt'ɛc'ɛi. Janangue xangu yø ja'i bi dapyø mmui ngue bi 'yɛc'ɛi ra Hmu Jesús.

25 Ja bi nexpu ra Bernabé ngue bi map'u ja ra hnini Tarso ngue bá honna Saulo. Nu'mø mambá timp'uya, bá n'youi, bí 'yɛ'a Antioquía. 26 N'na jeya xanho bi m'mup'u ha 'buhyø 'yɛc'ɛi. Xandøngu yø ja'i bi xännbabi ra hya. Ja bá fup'u Antioquía p'uya, ngue nūya yø ja'i tenna Cristo i nhuti ngue yø cristiano.

27 Nu'u yø pa'u p'uya, nu'u 'da yø pøngahya Oja bá nexpu Jerusalén ngue i ma Antioquía. 28 Nūna n'na nc'ɛi ni hu ngue ra Agabo bi nangui bi m'mäp'u 'buhyø 'yɛc'ɛi. Bi bennbabi ra Espíritu Santo'a ra hya bi mamp'uya, ngue i ja ngue di nja n'na ra thuhu gä rá ngani ra häi. Nu'a te bi mamp'uya, bi nja, gue'u yø pa ngue mi ndast'abi ra Claudio. 29 Janangue nūya yø 'yɛc'ɛi p'u Antioquía bi 'yørpabi ra 'bäxte'u yø mmi'yɛc'ɛiui ni m'mu'a Judea. N'na ngu n'na bi uní te ts'u bi zarpa yø ts'edi di uní. 30 Ngūna bi 'yø'te ngue bi petra mɛnyu, bi mennbabi yø 'yɛc'ɛi p'u Judea ngue bi ndäpi to 'bet'o. Nūya bi hyaxra mɛnyu, guehna ra Bernabé 'nɛhra Saulo.

Bi tho ra Jacobo, 'nɛ bi 'nofädi ra Bedu.

12 Nūna ra tiempo na p'uya, bi bent'i 'da yø 'yɛc'ɛi na ra dast'abi Herodes ngue bi uní. 2 Nūna ra Jacobo rá n'yohu ra Xuua, bi manda ngue bi thejpa rá ya conna juai. 3 Bi nu ra Herodes ngue di ho yø judío te bi 'yø'te, bi bent'i mahøn'a ra Bedu p'uya. Nūna ra hya na p'uya, bi nja'a ra pa ngue ra ngo ts'i ra thuhmɛ hingui n'youi ra íxi. 4 Nu'mø mi ma mabent'i ra Bedu, bi manda ra Herodes ngue bi jot'i. Nup'u ja ra fädi p'uya, bi mä'i goho poni yø soldado ngue yø goho nja'i n'na poni. Bi zänni ngue ja xti sentencia 'mø xta nguahra ngo ni hu ngue ra pascua. 5 Ya ofädi ra Bedu, pe m'mädi xandønho. Janangue hingui säya'u yø mmi'yɛc'ɛiui, janjuani ngue mmarpabi Oja.

Oja bá jujpu ja ra fädi ra Bedu.

6 Nu'a ra xui'a p'uya, høntho xta hyats'i xta mma njuqui ra Bedu ngue xta mma ma sentencia ngue da tho. Nūna ra Bedu, xi 'yet'inde yoho yø soldado p'u mi aha. Ma nthut'i co yoho yø cadena. Nu'u mi'da yø soldado p'uya, 'bäp'u ja ra goxthi fädi

ngue di mfädi. ⁷ Mi zø'a n'na rá anxe Oja p'uya, bi yot'i gä mbo ra fädi. Nuna ra anxe, bi dospa rá hyo ra Bedu ngue bi 'yá, bi 'yembi:

—Damí nanguí n'nahmantho.

Bi xo'u yø cadena manthut'i yø 'ye ra Bedu p'uya. ⁸ Nu'a ra anxe bi 'yembi:

—Damí dū'ní ngūti ya, damí t'i'ní thix-fani —bi 'yembi.

Nu'mø mi 'yøtra Bedu'a te sifi, ra anxe mahømbi 'yembi:

—Damí hye ní tuhu ya, bá nterbūya.

⁹ Nuna ra Bedu p'uya, ni 'befatho p'u ni ma ra anxe ngue bi bøní. Pe hinguí padí ngue'mø majuaní ogue himma juaní'a te ørpabi rá anxe, bi 'yena ngue i 'uí. ¹⁰ Pe nu'mø mi thop'u rá mudi 'bui yø soldado, bi 'uix'a rá yo 'bui, mi zømp'u ja ra goxthi ngue gä rá t'egui p'uya. Bi xosø rá jut'i, bi bømbūya. M'mefa p'uya, ya ni 'yop'u ja ra caye. Bi zop'u ra anxe p'uya, bi ma. ¹¹ Bi hyaxa njuani rá Bedu p'uya ngue majuaní'a te ørpabi rá anxe bi nu, bi 'yemp'uya:

—A nuyá, dí haxä njuani ya ngue majuaní bá penhna anxe Oja ngue bi yangá p'u ja rá 'ye ra Herodes. Bi yangui ngue ra ndate mi mbenngagui yø judío.

¹² Mente sodrá mmui rá Bedu'a te tho p'uya, bi zømp'u ja rá ngu ra Maya rá mamá ra Xuua. Nuna ra Xuua xquet'a ni hu ngue i Marco. Xangu yø 'yεc'ei xi mpeti p'u ja rá ngu na p'uya ngue mmat'Oja. ¹³ Nuna ra Bedu p'uya, bi jättra goxthi p'u thi. Bá pøn'a n'na ra hmute ni hu ngue ra Rode ngue da padí te'o di jättra goxthi. ¹⁴ Pe nu'mø mi ba p'uya ngue ra Bedu 'bähma xøts'e, nu'a gui johya, bi ntihi i ma mbo ngue bá ma. Gue hinga 'be bi xojpi. ¹⁵ Mi mamp'uya ngue 'bäp'u thi ra Bedu. Bi t'embūya:

—Antho guí loca ya, tegue da hyongua'a 'mø.

Pe ra hmute n'nat'a mma ngue majuaní gue'a ra Bedu 'bähma xøts'e. Bi 'yenyø ja'i p'uya:

—Hinga gue'a, sinoque rá ndahí'a.

¹⁶ Pe ra Bedu bi sigue di jättra goxthi. Bi ma to bá xocra goxthi p'uya. Mi nu yø ja'i ngue gue'a ra Bedu, emmei bi nsu. ¹⁷ Ra Bedu p'uya, ørpatho yø senya conna 'ye ngue hindi 'yani. Bi xihyø ja'i ha bi nja ngue bá juc'a Oja p'u ja ra fädi. Bi 'yembi: —Nu te dá thocá ya, damí xihmu ra Jacobo 'ne'u mi'da ma zi cūhə —bi 'yembi.

Bi bømp'uya, bi ma man'na ra xequi. ¹⁸ Mi hyaxp'uya, janjuani ngue hinguí padí te da 'yøtyø soldado. Porque hinguí padí ha xi nja ra Bedu. ¹⁹ Bi manda ra Herodes ngue bá thonna Bedu, pe himbá thini. Bi ma nt'änni yø mädi p'uya. M'mefa p'uya, bi manda ngue bi tho'u yø mädi. Mi nhote ra Herodes, bi bømp'u ja ra häi Judea, bi ma i m'mup'u ja ra häi Cesarea.

Ya bi dü ra Herodes.

²⁰ Nuna ra Herodes mađi nsuhmi yø mmengu Tiro 'nēhyø mmengu Sidón. Pe bi nhecayä yø ja'i ngue da menhna n'na ra comisió ngue da ma da nyai ra Herodes. Pe 'be bi hyøspabi ra menyū na ra Blasto di manda p'u ja rá ngu ra Herodes. Go bi cutra hya na p'uya ngue di nhojpai yø ja'i ra Herodes. Porque nup'u ja ra häi Tiro 'nep'u ja ra häi Sidón, ja maní map'u'a te mi pømp'u ja rá häi ra Herodes ngue si yø ja'i. ²¹ N'na ra pa p'uya, bi mennba ra hya yø ja'i ra Herodes ngue bá ēhyø ja'i bi nyai. Nuna ra Herodes bi hye rá he ngue ra hedast'abi. Bi mip'u ja ra nthuts'i ngue bi nhøt'a hya p'uya. ²² Mi juadi bi nya p'uya, bi 'yenyø ja'i:

—Nuna ya ya, hinga ja'itho na, sinoque Oja na —bi 'yenyø ja'i.

²³ 'Bexque'a p'uya, n'na rá anxe Oja bi japi ngue bi hyenna Herodes, bi gumyø mase mi ca rá mmui, bi dü. Porque bi hotho te mmanyø ja'i ngue embi Oja, himbi hejpi ngue øspabi yø ja'i.

²⁴Pe nuna rá hya Oja, man'na man'na ni zetho ndap'u bi zä i hma. ²⁵Nuna ra Bernabé 'nehra Saulo mi dá ra menyu i 'benhni ngue daní dáp'u Jerusalén. Hombá pengui, bi 'y'e'a Antioquia. Bá si ra Xuua nuna ni hu ngue i Marco.

Bi mudi di mpehra Bernabé 'nehra Saulo ngue bi 'yonna hya.

13 Nu'u yø 'yec'ei 'bap'u ja ra hnini Antioquia, i n'youi p'u 'da yø pøngahya Oja 'nehyø xänbata 'da. Guehna ra Bernabé, ra Simu nuna ni hu ngue ra Niger, ra Lucio nuna ra mmengu Cirene, ra Manaén nuna rá tede ra Herodes mi ndast'abi p'u Galilea, 'nehra Saulo. ²N'na ra pa bi mpeti yø 'yec'ei ngue thanne Oja. 'Ne etyø mmui yø ja'i 'mø ndanne. Ra Espiritu Santo bi 'yena:

—Dami 'yexui ra Bernabé 'nehra Saulo, para ngue da 'yøtra 'befi ga 'bepi, porque ya xtá huanhnä ya.

³Mi juadi bi mat'Oja yø ja'i p'uya, 'ne etyø mmui, bi japyø 'ye p'u ja yø ya p'uya, para ngue da fadi ngue ya bi t'ets'i. Bi n'yete p'uya, bi ma.

Ya bi manna hya p'u Chipre.

⁴Nuna ra Espiritu Santo bi menhna Bernabé 'nehra Saulo ngue di 'yonna hoga 'da'yo hya. I mpa p'u ja ra hnini Seleucia. Ja bi 'yop'u ra barco ngue i mpa p'u ja n'na ra häi brá ja made ra jathe ni hu ngue Chipre. ⁵Mi zomp'u ja ra hnini Salamina, nu'u yø judío xi mpeti p'u ja ra nija p'uya, Gä bi xihrá hya Oja. Ni n'youi ra Xuua ngue yø mäxte. ⁶Bi n'yo p'uya, xangu p'u bi thogui. Sär'mø mi zomp'u ja ra hnini Pafos. Ja bi nthui p'u n'na ra judío ni hu ngue ra Barjesús. A nuna p'uya, ra badi pe mmanna fehni, ena ngue rá pøngahya Oja. ⁷Nuna ra Barjesús mará amigo ra dast'abi Sergio Paulo. Ra dast'abi p'uya, mi ja xanho rá n'yomfeni. Bi zonhna Bernabé 'nehra Saulo, bi ne bi 'yø'a rá hya Oja. ⁸A nuna

ra badi p'uya, ja man'na rá thuhu ngue ra Elimas. Bi dajpi te mmanya yau ra dast'abi, bi ne xti hejpi ngue hinda 'yec'ei ra hya sifi. ⁹Nuna ra Saulo xuet'a ni hu ngue ra Pablo. Pe ra Pablo di hatra ts'edi ra Espiritu Santo, bi za di het'i ra Elimas. ¹⁰Bi 'yembuya:

—Nu'i grá ndøbethani, Gä ra nts'o gni 'yo. Rá basi'i ra zithu. Ni nsuiui'a te Gä xanho. ¿Ua hinjam'mø guí 'yets'a gni ts'onnbabi'a ra hya njuantho di un'Oja? ¹¹A nuyá, di castiga'i Oja ya. Gui nxädä njammí pa ya, hinda zä gui nnurpa rá nyot'i ra hyadi —bi 'yembi.

N'na zihmantho bi ga 'bexui p'u ha hetra Elimas, honi to di cunhni, porque hinha het'i. ¹²Nu'mø mi nu ra dast'abi'a te bi nja p'uya, 'bexque'a bi 'yec'ei ra hoga 'da'yo hya. 'Ne janjuani di 'yøtho'a te ra xädi i ja ngue sifi hanja'a ra Hmu Jesús.

Ra Pablo 'nehra Bernabé bi ma man'na ra hnini xuet'a ni hu ngue ra Antioquia.

¹³Nuna ra Pablo 'nehya mi'da yø n'yohu, Gä bi 'youi ra barco p'u ja ra hnini Pafos ngue i map'u ja ra hnini Perge, ja yø xequi rá njap'u Panfilia. Ja bá nsote p'u ra Xuua p'uya, porque bá pengui ngue bi zø'a Jerusalén. ¹⁴Mambá thop'u Perge p'uya, i mpa p'u ja ra hnini Antioquia ngue Pisidia. Nu'mø ra pa ngue ra ts'äya, bi yurbu ja ra nija di mpeti yø judío. Bi mi p'uya. ¹⁵Nu'mø mi juadi bi hman'a te n'tot'i p'u ja ra libro ngue rá ley Oja, 'ne'a te bi 'yotyø pøngahya Oja, nu'u di manda p'u ja ra nija bi mennba ra hya, bi 'yembi: “Ague n'yø'au, nu'mø ja tema hya gni hyau ngue gui xihmi yø ja'i, da zä gui mmammí ya”. ¹⁶Ra Pablo p'uya, bi nangui. Bi 'yøtra senya connä 'ye, di hejpabi yø ja'i ngue hinda 'yani. Bi 'yembuya:

—Ague gyø judío'u, te'o Gä suprá xudi Oja, dami 'yøhmu ya yø hya ja ua. ¹⁷Nuna Oja thanne yø judío, bá

huan'u mā mboxitahu. Bi 'yot'e ngue bi ze'u yø mbom'meto ra Israel mente bá m'map'u ja ra 'dan'yo häi Egipto. Con-ná ts'edi Oja bá jucyø ja'i p'u Egipto. ¹⁸ Mente bi n'yo dapo nyote njeya yø ja'i, nuna Oja bi zeti te øtyø ja'i. ¹⁹ Bi jua Oja yoto yø nación man'i njap'u ja yø häi Canaán. Yø häi ya yø ja'i bi gua p'uya, go bi t'unmā mboxitahu ngue da gohmi. ²⁰ M'mefa p'uya, mente bi zøn'i goho ciento nē nyote ma'det'a njeya, bi 'yexyø ts'ut'abi ngue di manda yø judío asta gue'mø mambá m'muhra pøngahya Samuel. ²¹ Nuya yø judío, bi 'yädi ngue da t'exra dast'abi di manda. Nuna Oja p'uya, bi 'yexa n'na ra dast'abi ngue bi mpe'a nyote njeya. Guehna ra Saúl bi t'ets'i, nuna rá ts'unt'u ra Cis. Nuna ra n'yohu na, rá mbom'meto ra Benjamín. ²² M'mefa p'uya, bi hyajpabi Oja rá 'befi ra Saúl. Bi 'yex hman'na ra dast'abi ni hu ngue ra David. Bi 'yen'Oja p'uya: "Nuna ra David rá ts'unt'u ra Isaí, guehna n'na ra n'yohu dí nnu manhogä na. Nu'a te gä dí nnegä ngue di nja, nuna go da 'yø'na", bi 'yen'Oja. ²³ A nuna ra Jesús, rá mbom'meto ra David, guehna bá ex Oja ngue da yanyø judío tengutho xi yarpa Oja m'met'o yø judío. ²⁴ Hante ngue da fahna ra Jesús, nuna ra Xuua bi xihyø judío ngue jatho da hyep'u ra nts'o ga 'yo yø ja'i n'namhna di nxixya. ²⁵ Nu'mø ni ma da zønna pa da du na ra Xuua, bi 'yena: "Nu'a ra Cristo guí mmamhmu, hinga guecä'a. Da ep'u m'mefa'a, pegue nmaguese m'ø bá ehē. ¿Hapu gue ga sucä tengu'a?" bi 'yena.

²⁶ Ague gyø judío ni menihu ra Abraham, gätho mi'da yø ja'i suprá xudi Oja. Go bá 'ben'nahu na ra hya ja ua ngue gdi nyamhmu na. ²⁷ Nu'u yø mmengu Jerusalén conyø ts'ut'abi hingui 'yo yø mmui te'o na ra Jesús. Nuna ra hya bi 'yotyø pøngahya Oja, nhyato nhyato di xäp'u ja ra nija yø ja'i, pe hingui tinyø mmui'a te ra hya nt'ot'i. I njarbutho

ya, nu'mø mi sentencia ra Jesús, ya bi nja'a te ra hya nt'ot'i. ²⁸ Madague'a him-bi dinnba rá ts'oqui ngue xtí du, pe bi xihyø judío na ra Pilato ngue di manda da tho. ²⁹ Mi zä mi njapi gätho'a te nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro p'uya, bá thajpa ja ra pont'i p'uya ngue bi t'ägui. ³⁰ Pe nuna Oja bi 'yot'e ngue bi bennate p'u ha bi t'ägui. ³¹ Nu'u yø xädi 'dap'u mi 'youi ra Jesús, n'youi m'ø mambá nexpu Galilea ngue ni ma Jerusalén. Pe xangu yø nnidi mahømbi nyau'i m'ø mi bennate. Nuya yø xädi ya, guehya 'bui ngue di ja majuan'i ra hya p'u ha 'buhyø judío ya, ngue hanja na ra Jesús.

³² Dadi øt'ähe na ra hoga 'da'yo hya, ngue nu'mø yø pa xa thogui, ya bi nja na ra hya xi yarpabi Oja'u mā mboxitahu. ³³ Porque ngue yø mbom'metoju'u ya, nuna Oja, ya bi nja'a te ra hya xa mma mmam'met'o, ngue da penhua ra Jesús. Ya bi nja na ra hya nt'ot'i p'u ja ra Salmo rá yoho ngue ena: "Gue'e mā Ts'unt'u'i, go dí exa'i ya ngue gui ndast'abi", bi 'yen'Oja. ³⁴ Ya m'met'o xi man'Oja ngue jatho da japi di bennate p'u ha da nt'ägui ra Jesús. Porque hingui nnepe da 'ya rá do'yo. Nguna bi manya ngue bi 'yena: "Ga øt'ä ngue guí timhmu'a ra nho dá yarpagä ra David". ³⁵ Xquet'a nt'ot'i man'na ra hya p'u ja ra Salmo ngue i ena: "Nu'a ni Maca Ts'unt'u, hingui japi da 'ya rá do'yo'a", i ena.

³⁶ Majuan'i ngue bi 'yørpabi rá pähä Oja mente ra pa bi m'muhra David. Nu'a ra hya di 'bep'a Oja da 'yot'e, gue'a bi 'yot'a. M'mefa p'uya, bi du, 'dap'u bi täh-mi rá mboxita. Pe bi 'ya rá do'yo. ³⁷ Pe nuna ra Jesús, bi 'yot'a Oja ngue bi bennate, himbi 'ya rá do'yo na. ³⁸ Ague n'yø'ahu, nuna ra hya ma øt'e'ahu ya, jatho guí pahmu ngue nuna ra Jesús, guehna di punnga mā ts'oquihu na. ³⁹ Hangu bi mehø ja'i ngue nne xtí mpunnbi ngue xta 'yot'e te gäma hya nt'ot'i p'u ja rá ley ra Moisés, pe himbi zä.

Dí mpunnbabi rá ja'i ya, pɛ gue gue'a dá 'yɛc'ɛi rá Jesús. ⁴⁰ Dami mfáhmú, man'na n'yo mi 'yɔt'e ngue go guí thohmú'a te bi 'yotyɔ pɔngahya Oja ngue bi 'yɛna: ⁴¹ “Ague gyɔ dennatehú, nu'a te gá nuhu ya, madague'a guí suhu, pɛ ngutho guí m'mehmú. Porque guecá drá Ojagá, dá zónna pa gá ɔt'á yɔ cosa ngue tate maz-ihoho, asta hinguí 'yɛc'ɛihu 'mɔ to dá xi'ahú hanja”, bi 'yɛna.

⁴² Mí jua'a rá hya bi manna Pablo p'uya, bi bɔmp'u ja rá nija n'youi ya m'ida yɔ n'yohú. A nu'u hingyɔ judío p'uya, bi xifi ngue nu'mɔ bi dátra pa säya yɔ ja'i, hɔnda ngu'a rá hya dá manna Pablo. ⁴³ Mí n'uenyɔ ja'i p'u ja rá nija p'uya, nuna rá Pablo 'nɛhra Bernabé, bi denni xangu yɔ judío, dá gue'u yɔ ja'i ya xá bennba yɔ nt'ɛc'ɛi yɔ judío xquet'a ni tet'i. Nuya ni terbuya, majapi nts'edi ngue hinda hiejpabi rá mate Oja.

⁴⁴ Mí dátra hyato má pa säya yɔ ja'i p'uya, ya mme gá rá hnini bi mpeti, ngue nne dá 'yɔspa rá hya Oja. ⁴⁵ Pɛ mi nu yɔ judío p'uya ngue ɛna yɔ xaju yɔ ja'i, bi nseyá p'uya. Bi dájpi te mmanna Pablo, bi zui. ⁴⁶ Rá Pablo p'uya, 'nɛhra Bernabé bi hya rá ts'edi ngue bi nya, bi 'yɛmbyɔ ja'i:

—Ague gyɔ judíohú, mi jahma ngue go rá mudi dá si'ahú rá hya Oja. Pɛ ya hinguí nthehú rá 'da'yo te para zantho, ngue hinguí nnu manhohú ná rá hya ná. A nuyá, gdá macáhe p'u rá m'muhyɔ ja'i hingyɔ judío ya. ⁴⁷ Porque guehna bi mɛngáhe Oja ná ngue bi 'yɛna: “Nuya dí exa'i ya ngue gui cánnbabi rá 'yu dá n'yo yɔ ja'i hingyɔ judío, tengutho n'na rá nyot'i mɔ ni 'bet'o. Janangue dá zä di nyanyɔ ja'i rá nguni nximhái”.

⁴⁸ Mí 'yɔhyɔ ja'i ná rá hya si p'uya, janjuani ngue rá ndi johya'u hingyɔ judío. I mmányɔ ja'i p'uya ngue xandɔnho rá hya Oja. 'Nɛ gá bi 'yɛc'ɛi'u yɔ ja'i ya xpá ts'ánnbi ngue di nthéui rá 'da'yo te para zantho. ⁴⁹ Bi ma ma'yoni rá hya Oja

gátho'a rá xequi'a p'uya. ⁵⁰ Nuya yɔ judío mbɔcue, bi 'yutya yɔ xisu ya suprá xudi Oja, guehya hnu mansu p'u ja rá hnini ya yɔ xisu. Dá guehyɔ n'yohú di manda p'u ja rá hnini, gá bi 'yut'i. Janangue bá yuns'yɔ ja'i p'uya, ngue bi zuhra Pablo 'nɛhra Bernabé. Bi 'yet'i, xifi ngue ya hinda pengui. ⁵¹ Pɛ nuya yɔ representante rá Cristo, bi huamhyɔ fonthái mi n'youi yɔ mbongua, gue'a rá hmeya'a ngue ya bi thep'u yɔ ja'i nuya himbi nu manho rá hya. Bi tho p'uya, i mpa p'u ja rá hnini Iconio. ⁵² Nu'u yɔ ja'i ya xi 'yɛc'ɛi rá hya p'uya, janjuani ngue di johya 'nɛ di hatra ts'edi rá Espiritu Santo.

Rá Pablo 'nɛhra Bernabé bi manna hya p'u Iconio.

14 Nup'u ja rá hnini Iconio, jap'u rá nija di mpeti yɔ judío, ja bi yurbu rá Pablo 'nɛhra Bernabé ngue bi manna hya. Mí manna hya p'uya, xangu yɔ judío bi 'yɛc'ɛi, 'nɛ'u hingyɔ judío bi 'yɛc'ɛi rá hya. ² Pɛ nu'u yɔ judío himbi 'yɛc'ɛi rá hya p'uya, bi 'yutyɔ mmengu Iconio, bi japi ngue bi nu man'u yɔ 'yɛc'ɛi. ³ Janangue ya'atho yɔ pa bá m'mup'u, bi hya rá ts'edi bi manna hya. Hont'a Oja nɔts'e mɛnte xihyɔ ja'i hanja'a rá mate Oja. I fáx Oja ngue ɔtyɔ milagro para ngue dá fadi ngue majuaní te mma. ⁴ Pɛ nu'u yɔ ja'i 'bup'u ja rá hnini, yo 'bui i nja. Nu'a n'na 'bui 'da'igu mmamhmu yɔ judío. Man'na 'bui p'uya, 'da'igu mmamhmu yɔ representante rá Cristo.

⁵ Yɔ judío, 'nɛ'u hingyɔ judío, bi nhecahyahu yɔ ts'ut'abi ngue dá zumba yɔ representante rá Cristo, 'nɛ dá mundo. ⁶ Mí zä mi badi te fennbabi rá Pablo 'nɛhra Bernabé, bi bɔmp'uya, i map'u ja rá hnini Litra. Bi thogui, i mpa p'u ja rá hnini Derbe. Guehya yɔ hnini rá njap'u Licaonia ya. Gá bá n'yop'u ja yɔ hnini querpu bí ja. ⁷ Ja bi mmamp'u rá hoga 'da'yo hya p'uya.

Bi 'bundo ra Pablo.

⁸Nup'u ja ra hnini Listra, bi dimp'u n'na ra n'yohu mi hup'u ngue hingui sa di n'yo. Porque ra dogua mente ra pa xa m'mui, hinjam'mo di 'yo. ⁹A nuna ra n'yohu na, mi 'yode te mmanna Pablo. Ra Pablo bi hyeti, bi ba p'uya ngue ec'ei ngue da za yø gua. ¹⁰Nuna ra Pablo bi ts'edi bi 'yembi:

—Dami nangui ga 'bäi —bi 'yembi.

Nuna ra n'yohu p'uya, bi m'mäi. Bi 'yen'a n'na ra sägui p'uya, bi n'yo. ¹¹Mi nu yø ja'i'a te bi yotra Pablo p'uya, bi muhra hmafi yø ja'i, ga ya'a te yø hya yø ja'i Licaonia, i ena:

—Yø zi dahmu xpä ngohi ngue yø ja'i, bi zocua di 'buhmu ya —bi 'yena.

¹²Nuna ra Bernabé, t'embí ngue ra dahmu Júpiter. Nuna ra Pablo p'uya, t'embí ngue ra dahmu Mercurio na, porque guehna ra Pablo bi manna hya.

¹³Nu'a rá mmäcja ra dahmu Júpiter i ja rá nija p'u ja ra nenihni ni yutra 'yu. Bá zi yø ndani na p'uya, xpí tótyø thodoni, ni map'u 'buhyø representante ra Cristo. Bá n'youi yø ja'i di nhomndani ngue da 'yörpa ra 'böt'e ngue da danne. ¹⁴Pe ra Bernabé 'nehra Pablo, bi mmeya'a te nne da 'yøtyø ja'i ya p'uya. Bi xetyø pahni p'uya, ngue gue'a gui nequi ngue hingui nnu manho te nne da 'yörpabi yø ja'i. Bi yurba ha 'buhyø ja'i p'uya, ni mafi, i ena:

¹⁵—Ague n'yø'ahu, zhanja'a gui nne gui 'yøthu? Nugä'be xquet'a dyø ja'itho gä'be tengutho'ahu. A nuyá, nná ghe ga øt'a'be na rá hoga 'da'yo hya Oja ya, n'namhma gui hyehmu p'u'a te gui øthu, hinte di muui'a. Dami 'yec'eihu Oja nuna 'bui. Guehna bi 'yøt'e te gä bí ja mahets'i, 'nehra häi, 'nehra jathe. 'Ne bi 'yøt'e gätho yø cosa di nnuhu. ¹⁶Nu'mø yø pa xa thogui, nuna Oja, madague'a hingui nnu manho te øtyø ja'i, pe bi unna 'yu yø ja'i ngue da 'yøt'e te di ho. ¹⁷Pe zant'a di nequi te'o na Oja, ngue gä ra nho

ørcahu. Di 'dacju ra 'ye. I øt'e ngue nja yø huahi. Di 'dacju te ga sihu, 'ne di unna pähä ma mmuihu.

¹⁸Madague'a ngue nguna ra hya bi manna Pablo, pe xanhennitho ha i hejpabi yø ja'i ngue hinda hyo yø ndani da 'yörpabi ra 'böt'e.

¹⁹Bi zøhyø judío ngue yø mmengu Antioquia p'uya, 'nehyø mmengu Iconio. Bi japa nts'edi yø ja'i ya p'uya, ngue da mudo ra Pablo. Mi mudo p'uya, ena ngue ya bi hyo. Bi gurpaya, bá emma xøts'e ra hnini. ²⁰Pe bi mpeti yø 'yec'ei p'u ha 'benna Pablo. Bi nangra Pablo p'uya, mahombi yurba ja ra hnini. Mi hyaxpaya, bi ma, bi me ra Bernabé, i mpa p'u ja ra hnini Derbe.

²¹Mi juadi bi manna hoga 'da'yo hya p'u ja ra hnini Derbe p'uya, xandongu yø ja'i bi 'yec'ei ra hya. Bi mengui mahøn'a p'uya, i map'u ja ra hnini Listra. Bi tho'a Iconia, i mpa Antioquia. ²²Di hatra ts'edi yø 'yec'ei p'u ja yø hnini bá thogui. Bi xifi ngue hinda hye'a ra hya ec'ei. Bi xifi ngue nu ra ja'i nne da yurba di manda Oja, jatho da zä ra n'u ua ja ra ximhäi ngue da ts'ui. ²³Xquet'a bi 'yexyø n'yohu n'na ngu n'na yø hnini ngue di m'met'o p'u di mpeti yø 'yec'ei. Da zømp'u da zøni, øtyø mhmat'Oja 'ne etyø mmui. Nuna ra Pablo di fät'a Oja ya yø ja'i bi 'yec'ei ra hya.

Bi mengra Pablo 'nehra Bernabé ngue i ma Antioquia.

²⁴Mambá ep'uya, bá tho'a Pisidia, i mpa Panfilia. ²⁵Mi zøp'u ja ra hnini Perge p'uya, bi manna hoga 'da'yo hya. Mi thop'u p'uya, i mpa p'u ja ra hnini Atalia. ²⁶Mambá thop'u p'uya, bá o ra barco i ma Antioquia. Guehna ra hnini na ngue bi t'äprá mate Oja ngue da mäp'u di ma ra Pablo 'nehra Bernabé ngue'a ra 'befi ya bi juadi bi 'yøt'e. ²⁷Mi zømp'u ja ra hnini Antioquia p'uya, bi mpeti yø 'yec'ei. Bi xihyø ja'i te xi 'yøt'Oja conná ngue'u. Bi xifi ngue nne Oja ngue

'ne'u yø ja'i hingyø judío da 'yec'ei ra Jesucristo. ²⁸Ya'atho yø pa bá m'mup'u 'buhyø 'yec'ei na ra Pablo 'nehra Bernabé.

Bi nja n'na ra junta p'u Jerusalén.

15 Nu'u yø pa'u p'uya, bá nexa Judea 'da yø n'yohu, bi zø'a Antioquia. Bi mudi bi xännbabi yø 'yec'ei p'uya, bi 'yembi:

—Para ngue guí nyamhmu, jatho ngue gui 'yøthu tengutho bi manda ra Moisés ngue da hme'pya'ahu conná circuncisión —bi 'yembi.

²Nuna ra Pablo 'nehra Bernabé, bi 'yemmei bi njunt'ui'u mman'a p'uya. M'mefa p'uya, bi t'exra Pablo 'nehra Bernabé ngue i ma Jerusalén, bi mähä mi'da yø 'yec'ei ngue da nyahu yø representante ra Cristo co 'ne'u 'bet'o p'u di mpeti yø 'yec'ei p'u Jerusalén. Janangue da nu ha di jap'na ra hya na.

³Nu'u yø 'yec'ei p'u Antioquia, bi ma bi thop'u ja ra 'yu ra Pablo 'nehra Bernabé. Ni nthop'u ja yø häi Fenicia 'ne Samaria. I mma ha bi nja ngue bi hyep'u yø nyogui nt'ec'ei yø ja'i ngue bi 'yec'ei Oja. Gätho yø 'yec'ei p'uya, emmei di johya 'mø mi 'yøhna ra hya na.

⁴Nuna ra Pablo 'nehra Bernabé bi zomp'u Jerusalén, bi mpeti yø 'yec'ei conyø representante ra Cristo 'ne'u yø n'yohu 'bet'o p'u di mpeti yø 'yec'ei. Bi ma te xi 'yörpabi Oja p'uya. ⁵Bi nangui 'da yø fariseo ya xi 'yec'ei ra hya p'uya, bi 'yembi:

—Jatho ngue da ma mhme'pya ya yø 'yec'ei hingyø judío, di njapra circuncisión. Ne di njapi ngue da zupra ley bi 'yotra Moisés —bi 'yembi.

⁶Janangue bi mpeti yø representante ra Cristo p'uya, co 'ne'u yø n'yohu 'bet'o p'u ja ra nija, para ngue da hnu ha di njapra hya. ⁷Mi juadi mi nyäui ya'atho p'uya, bi nangra Bedu, bi 'yena:

—Ague ma zi cu'ahu, guí pahmu ngue nu'mø yø pa xa thogui, bá huangä Oja

p'u ha guí 'buhmu, ngue ga xicä ra hoga 'da'yo hya yø ja'i hingyø judío. I nnepe ngue 'nehya da 'yec'ei ra hya ya. ⁸Nuna Oja, i parbabi yø n'yomfeni yø ja'i. Ne di nequi ngue bi nu manho Oja ngue 'nehyø ja'i hingyø judío da 'yec'ei, porque bá pennbabi ra Espiritu Santo, tengutho bi jacju m'met'o. ⁹Tengutho bi jacju Oja, bi jarbutho ya hingyø judío ya. Bi punnbabi ya yø ja'i bi 'yec'ei. ¹⁰Xiya, çhanja ngue guí täcju'a te nne da 'yot'Oja ya? Porque guí xihmu yø 'yec'ei ngue jatho da dena ley nuna hinjam'mø di sä da 'yøtyø ja'i, ni xinga guehmu mboxitahu xta nza xta 'yø'te, ni xinga guecju di sä ga øthu'a te gäma hya di manda ra ley. ¹¹Pe di ec'eihu ngue gdä nyamhmu conná mate ra Hmu Jesús. Xquet'a njarbutho yø ja'i hingyø judío ya.

¹²Gä bi nsäya'a gui njun'mahya yø ja'i p'uya. Bi 'yörpa masu ra hya mmana Bernabé 'nehra Pablo. Bi ma te bi nja 'mø mi map'u 'buhyø ja'i hingyø judío, ngue bi 'yøtyø milagro Oja conná ngue'u. ¹³Mi juadi bi hmanna ra hya na p'uya, bi 'yenna Jacobo:

—Ague ma zi cu'ahu, dami 'yøhmu te ga mmangä ya. ¹⁴Nuna ra Simu, ya bi xicju ha bi nja te bi 'yörpabi Oja 'mø rá mudi mi map'u 'buhyø ja'i hingyø judío. Nuna Oja, ya xpa huanhyø ja'i ja ngue da zo rá 'ye. ¹⁵Nuna ra hya naya, di ntheui na ra hya bi 'yotyø pøngahya Oja naya, ngue ena: ¹⁶“Nu'mø bi nja'a ra hya nt'ot'i ya, nu'a ra nija bi hyøhra David, ma'da'yo ga hoqui hapu xants'oni, porque ya xa xoti. ¹⁷Di nne ngue gätho yø ja'i hingyø judío da hyongui n'namhma da zo ma 'ye. ¹⁸Nguna ra hya bi man'Oja, ne bi japi bi bahyø ja'i xa m'muhyø pa xa thogui”, bi 'yena.

¹⁹Nugä di ena ngue nuya yø ja'i hingyø judío, ngue ya 'yo di 'bätyø mmui ngue ec'ei Oja, ya hingui sä ga ts'onnbahu yø mmui ya. ²⁰A nuyá, para ngue hindi nsuhmi ya yø judío ngue yø

'yɛc'ɛi ya, høndya yø hya ja ua da ma macuarpi ra súcua ya. Ngue hinda za ra ngø, nu'a i tho ngue i t'ørba ra 'bøt'e yø dahmu. 'Nɛ hinda n'yots'om'mäi. 'Nɛ hinda zaprá ngø yø zu'e hinguí ponna ji 'mø bi du, 'nɛ hinda zi ra ji. ²¹ Porque asta guehyø pa xa thogui, ya mandø njam'møtho, n'na ngu n'na yø hnini i 'bui te'o mmanna ley bi 'yotra Moisés. Nuna ra ley na, nu'mø ra pa ngue ra ts'aya, nhyato nhyato hmamp'u ja yø nija di mpeti yø judío.

²² A nuya yø representante ra Cristo p'uya, co 'nɛ'u yø n'yohu 'bet'o p'u ja ra nija, 'nɛ gätho yø 'yɛc'ɛi, bi zännbua ya ngue da huanhni to da menhni, di ma Antioquia, da me ra Pablo 'nɛhra Bernabé. Bi t'exra Judas nu'a ja man'na ra thuhu ngue ra Barsabás. 'Nɛ bi t'exra Silas. Guehya yø n'yohu 'bet'o p'u 'buehyø 'yɛc'ɛi ya. ²³ Bi ma nt'øt'e ra súcua da gax-puya, i enna súcua:

“Nugähe yø representante gahe ra Cristo, 'nɛhya 'bet'o ua ja ra nija, 'nɛhya mi'da ma zi cuhu 'bucua, dadi zengua-gähe'u ma zi cuhu hingyø judío rá m'mup'u ja ra hnini Antioquia, 'nɛ'u rá m'mup'u ja ra häi Siria, co 'nɛp'u ja ra häi Cilicia. ²⁴ Dí øcähe ngue bi nɛxua 'da yø n'yohu ngue hinda et'ähe. A nuya p'uya, hinguí padi te gui 'yøthu ngue bádi ts'on'na ni mmuihu 'na ra hya i mma, ngue di manda di nja'ahu ra hmɛpya ngue ra circuncisión, 'nɛ guí suphu gätho'a te di manda ra ley bi 'yotra Moisés. ²⁵ Janangue dá mpetigähe ngue dá nhecähyähe. Dá exähe yø n'yohu bi map'u, bi mähä na ma zi cuhu ra Bernabé 'nɛhra Pablo. ²⁶ A nuna ra Bernabé 'nɛhra Pablo i enyø te conná nguehna ma Hmuhu Jesucristo. ²⁷ Nuya yø n'yohu dá et'ähe p'uya, guehna ra Judas 'nɛhra Silas. Nuya p'uya da zä guí nyäsehü, guehya da xi'ahu tema hya dá sännähe ya. ²⁸ Nu'a te bi zänna Espiritu Santo p'uya co 'nɛcähe, dá nu manhohe ngue

hinguí ja ts'edi da 'yøtyø ja'i'a te gä ga 'yo yø judío. Hinda høndya yø hya i ja ngue gui 'yøthu p'u ha 'buehyø judío da si'ahu. ²⁹ Yo gui sahu ra ngø i tho ngue t'ørba ra 'bøt'e yø dahmu. 'Nɛ ra ji p'uya, 'yo gui sihu. Nu'a ra ngø hinguí ponna ji 'mø bi du, 'yo gui sahu. 'Nɛ 'yo gui 'yots'om'mäihu. Nu'mø ngue gá 'yøthu na ra hya dí xi'ähe ya, ya xanho te guí øthu 'mø. Hønt'Oja da mä'ahu”.

³⁰ Ya bi ma'u bi t'erbuja. Mi zømp'u ja ra hnini Antioquia, bi petyø 'yɛc'ɛi, bi da ra súcua p'uya. ³¹ Nu'mø mi nu ra súcua yø 'yɛc'ɛi p'uya, emmɛi di johya ngue ya bi nhohyø mmui. ³² Nuna ra Judas 'nɛhra Silas xquet'a yø pøngahya Oja ya, bi hojpbabi yø mmui yø 'yɛc'ɛi ya p'uya, 'nɛ bi hatra ts'edi na ra hya bi xifi. ³³ Bá m'mup'u njammí pa p'u Antioquia. M'mefa p'uya, bá n'yete ngue bi mengui i ma Jerusalén. ³⁴ Pe nuna ra Silas bi nu manho ngue bá cop'u na. ³⁵ Xquet'a 'nɛhra Pablo, 'nɛhra Bernabé bá cop'u Antioquia. Bi sigue bi xännbabi yø ja'i na rá hoga 'da'yo hya Oja. Bi mfäxui mi'da yø mmengu p'u ngue xännba ra hya yø ja'i.

Nuna ra Pablo, ya rá yo ndi bi ma ngue di 'yonna hya.

³⁶ Mi ma njammí pa p'uya, ra Pablo bi 'yembrä Bernabé:

—Mahønga mmep'u ja yø hnini ya xtä mammi rá hya Oja ya. Ga ma nuui te di ja'u ma zi cuhu —bi 'yɛmbi.

³⁷ Nuna ra Bernabé, bi ne xtä nzixra Xuua nuna ja man'na ra thuhu ngue ra Marco. ³⁸ Pe ra Pablo himbi nu manho ngue xtä nzits'i, porque ra Xuua ya xpí nsote p'u Panfilia, hinguí nne da mep'u ni ma ngue di 'yonna hya. ³⁹ Bi n'ueñi n'na ngu n'na ngue hinga 'da'igu i mma. Nuna ra Bernabé bi zixra Marco na. Bi 'yo ra barco i map'u ja ra häi Chipre. ⁴⁰ Ra Pablo p'uya, guehna ra Silas bi ne bi me na. Yø 'yɛc'ɛi p'uya bi 'yáprá mate

Oja ngue dā mādi ha nī ma. ⁴¹ Rā Pablo 'nēhṛa Silas i mpa p'ṽ ja rā hāi Siria, 'nep'ṽ ja rā hāi Cilicia. Di hatra ts'edi yō 'yēc'ēi p'ṽ nī ma.

**Rā Timoteo bi māhā
rā Pablo 'nēhṛa Silas.**

16 Rā Pablo 'nēhṛa Silas bi zōmp'ṽ ja rā hnīni Derbe. Mī thop'ṽ p'ṽya, i mpa p'ṽ ja rā hnīni Listra. Nup'ṽ ja rā hnīni p'ṽya, bi dīmp'ṽ n'na rā 'yēc'ēi nī hū ngue rā Timoteo. Rā judío'a rā mamá, pē ya rā 'yēc'ēi. Rā papá p'ṽya, hīngṛa judío'a. ² Nu'ṽ yō 'yēc'ēi mī 'bup'ṽ ja rā hnīni Listra bi nū manho nā rā Timoteo, dā gue'ṽ yō 'yēc'ēi p'ṽ ja rā hnīni Iconio, xquet'a bi nū manho. ³ Rā Pablo p'ṽya, bi ne bi māhā nā rā Timoteo. Bi japi ngue bi ma mhmēpya, bi njapṛa circuncisión n'namhma ngue hīndi mbōcue yō judío p'ṽ dī ma. Porque ya fādī ngue hīngṛa judío rā papá nā rā Timoteo. ⁴ Nup'ṽ ja yō hnīni ntho p'ṽya, bi xihyō 'yēc'ēi ngue dā 'yōt'e te mmanna sūcua bi menhyō representante rā Cristo, conyō n'yohu 'bet'o p'ṽ dī mpeti yō 'yēc'ēi p'ṽ Jerusalén. ⁵ A nuyā yō 'yēc'ēi p'ṽya, bi hyā rā ts'edi yō nt'ēc'ēi. N'na pa ngu n'na pa, man'na nī 'yēc'ēitho mī'da yō ja'ī.

**Rā Pablo bi 'uī n'na rā n'yohu
ngue rā mmēngu Macedonia.**

⁶ Rā Espiritu Santo hīmbi nepe xtāni manna hyā p'ṽ ja rā hāi Asia nā rā Pablo. Janāngue bi 'damp'ṽ ja rā hāi Frigia p'ṽya, i mpa Galacia. ⁷ Mī zōmp'ṽ ja rā hyodi rā hāi Misia p'ṽya. Ja bi bēmp'ṽ p'ṽya ngue xtī map'ṽ ja rā hāi Bitinia. Pē rā Espiritu Santo hīmbi nepe xtī map'ṽ. ⁸ Janāngue bi 'dastho'a rā hāi Misia p'ṽya, i mpa p'ṽ ja rā hnīni Troas. ⁹ Ja bi n'ui p'ṽ nā rā Pablo 'mō mīnxui p'ṽya. Nu'ā rā t'ī p'ṽya, bi nū ngue 'bāp'ṽ n'na rā n'yohu ngue rā mmēngu p'ṽ ja rā hāi Macedonia. Bi 'yēmbi:

—Bí 'yēcua Macedonia, guí fāxcahe —bi 'yēmbi.

¹⁰ Mī n'ui rā Pablo p'ṽya, dā sānni ngue dā mēcāhe Macedonia. Dī haxhe njuani ngue nzongahe Oja ngue ja gani māngāhe p'ṽ rā hoga 'da'yo hya.

Rā Pablo 'nēhṛa Silas bi ma Filipos.

¹¹ Dā ogāhe rā barco p'ṽ ja rā hnīni Troas. Danī mpēcāhe p'ṽ ja n'na rā hāi bí ja mbo rā jathe nī hū ngue Samotracia. Rā yo pa p'ṽya, dā sōngāhe p'ṽ ja rā hnīni Neápolis. ¹² Dā nēxāhe p'ṽ p'ṽya, danī mpēcāhe p'ṽ ja rā hnīni Filipos, gue'a n'na 'bui yō ja'ī ngue yō romano. Nu'a rā danīhni'a p'ṽya, tate sedi gue'ṽ mī'da yō hnīni jap'ṽ ja rā hāi Macedonia. Dā m'mēcāhe p'ṽ njammī pa p'ṽya. ¹³ Mī zōhṛa pa ngue rā ts'āya, dā mähme nenīhni ha ja n'na rā dathe. Nu'a rā xequi'a, ja zai dī mpeti p'ṽ yō judío ngue mmat'Oja. Dā mīhme 'mō mā sōmhme. Dā xihme rā hoga 'da'yo hyā yō xisu ya xī mpeti. ¹⁴ Nu'a n'na'ṽ yō xisu p'ṽya, nī hū ngue rā Lidia, rā mmēngu p'ṽ ja rā hnīni Tiatira. Marā mā'ulu nā rā xisu nā, pē ya thanne Oja. Pē bi xojpabi Oja rā mmui nā rā xisu ngue bi 'yōrpabi masu te mmanna Pablo. ¹⁵ Bi nxixya p'ṽya, dā gue'ṽ mī 'bup'ṽ ja rā ngu, gā bi nxixya. M'mēfa p'ṽya, bi 'yēnje:

—Nu'mō guí haxhu njuani ngue mājuani dī ēc'ēigā rā Jesús, mmähā p'ṽ ja mā ngungā 'mō, guí nsāyahū p'ṽ —bi 'yēnje.

Bi jacje ngue dā mähme p'ṽ ja rā ngu p'ṽya.

¹⁶ Man'na rā ora p'ṽya, nmarā mähme p'ṽ ja rā mhmāt'Oja dī n'yohē rā Pablo, dā nthēhe n'na rā hmūte marā badī ngue mī n'yoi rā ts'onthī. Nūnā rā hmūte nā, mī tapī xangu rā mēnyu yō hmū ngue mī ja rā mfadī connā ts'onthī. ¹⁷ Nūnā rā hmūte p'ṽya, nī dēnna Pablo ngue mmarchāhe, i gna:

—Nūya yø n'yohu 'bucua, guehya yø mēfi Oja maguese ya. Nūya guehya xān'nahū ha di zā guí nyahmu ya —bi 'yēna.

¹⁸N'na ndi ngu n'na ndi ga mmähme ra mhmat'Oja, di jaje p'u na ra hmute. Mi sörpabi ra Pablo p'uya, bi 'bät'i, bi 'yem-bra ts'onthi mi n'youi ra hmute:

—Connä ts'edi ra Jesucristo, dí xi'i ngue dami hyep'u ra hmute guí n'youi —bi 'yēmbi.

'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi hyep'u ra ts'onthi mi n'youi ra hmute. ¹⁹Pe nu'u yø hmu ra hmute p'uya, bi nu ngue ya hingui tøm'i ngue hōnda dapra menyū ra hmute. Bi bentra Pablo 'nehra Silas. Bi zixpu ja ra centro 'buhyo ts'ut'abi. ²⁰Bi ma madäpi yø ts'ut'abi p'uya, bi t'ēmbi:

—Nūya yø n'yohu 'bucua, yø judío ya. Di ts'onyo ja'i 'bucua ja ma hñinihu. ²¹I xānbate yø costumbre nu'u hingui ja ngue ga øthu, porque dyø romanohu.

²²Bi nangyo ja'i p'uya ngue bi zui. Yø ts'ut'abi p'uya bi manda ngue da böjba yø ulu ngue da 'bei conyo t'o. ²³Emmei bi 'bei. M'mefa p'uya, bi got'i. Bi sihra alcaide p'uya ngue da mädi xandōho. ²⁴A nu'a ra alcaide 'mø mi si p'uya ngue da mädi xanho, bi curpu ja ra ngumm'mexui astā mbo ra fädi. Bi japyø za nt'ät'i, ga ts'ēmba yø gua yø ofädi p'uya.

²⁵Pe nu'mø mi zo made ra xui p'uya, nuna ra Pablo 'nehra Silas i mmat'Ojatho, 'ne turpabi yø alabansa Oja. Øxta'u mi'da yø ofädi te gä øt'e.

²⁶Nthambenitho bi 'yan'a häi p'uya. Xøgue ra huatyø nducjado p'u ja ra fädi. 'Bexpi xogui gätho yø goxthi, 'ne bi nxuhyo cadena manthut'i yø za n'youi yø gua yø ofädi. ²⁷Nu'a ra alcaide p'uya, mi nu ngue gä xi xohyo goxthi fädi. Bi 'yem-bi ngue ya xi ma gätho yø ofädi p'uya. Bi guxrá juai p'uya, bi ne xtí nhyose. ²⁸Pe bi matra Pablo, bi 'yēmbi:

—Man'nan'yo mi 'yøt'e gui nhyose ague n'yø. Gä dí 'bucähe ua —bi 'yēmbi.

²⁹Nuna ra alcaide p'uya, bi 'yähra nyot'i. Ni tih bi yut'ambo. Ni huaqui ngue bi nsu. Bi guarbu 'bähra Pablo 'nehra Silas ngue bi ndantyøhmu. ³⁰Bä jucathi p'uya, bi 'yēmbi:

—Ague n'yø'au, te 'be'a ja ngue ga øt'e para ngue ga nyani?

³¹Nūya yø ofädi p'uya, bi 'yēmbi:

—Dami 'yēc'ei ra Hmu Jesucristo n'namhma guí nyani. 'Nē'u to 'bup'u ja ni ngu, di nyan'mø da 'yēc'ei —bi 'yēmbi.

³²Nuna ra alcaide p'uya, gätho'u 'bup'u ja rá ngu, bi sifi xanho hanja'a ra Hmu Jesús. ³³Tobe ndaxuitho'a ra ora'a. Nuna ra alcaide bi mejpabi yø n'uní mi n'youi. Bi nxixya p'uya, gätho'u 'bup'u ja rá ngu bi nxixya. ³⁴M'mefa p'uya, bi zixrá ngu ngue bi unna hme da zi. Nuna ra alcaide p'uya, gätho'u 'bup'u ja rá ngu, janjuani di johya ngue bi 'yēc'ei Oja.

³⁵Nu'mø mi hyaxpuya, nu'u yø ts'ut'abi bi menhyø policia da xihra alcaide ngue di thøhyø ofädi. ³⁶Ra alcaide p'uya bi 'yēmbra Pablo:

—Bä penngä ra hya yø ts'ut'abi ngue ga thøc'au. Janangue 'yo te guí mbēmbi ya, ni mehma —bi 'yēmbi.

³⁷Mi dahra Pablo, bi 'yēmbyo policia:

—A nugä'be dyø romanogä'be. 'Nē nnu yø ja'i p'u bi megba'be, ni xinga 'bet'o hacra güenda ja di ncote. 'Nē da 'yēna go nt'aguitho di thøga'be ya. Nu'a, hin'na'a. Guí xihmi ya da ese da guga'be ua ja ra fädi.

³⁸Yø policia p'uya, bi mengui ba xihyo ts'ut'abi te mmanyø ofädi. Yø ts'ut'abi p'uya, bi nsu 'mø mi badi ngue yø romano ya yø ofädi. ³⁹Mi zøp'u ja ra fädi yø ts'ut'abi p'uya, bi 'yäpa mpunnbate. Bä juip'uya, bi xifi ngue da bömp'u ja ra hñini. ⁴⁰Nu'mø mi bömp'u ja ra fädi na ra Pablo 'nehra Silas, i map'u ja rá ngu ra Lidia. Ja bi nyahu p'u mi'da yø 'yēc'ei p'uya. Hontho bi zajpa yø mmui yø ja'i, bi ma p'uya.

Bi ts'u p'u Tesalónica ra Pablo.

17 Mí ma ra Pablo 'nehra Silas, i mpa p'u ja ra hnini Anfípolis, i nthop'u ja ra hnini Apolonia. Bi zomp'u ja ra hnini Tesalónica p'uya. Mí jap'u ra nija di mpeti yø judío. ²Nuna ra Pablo bi yarbu ja ra nija, ya gá ngu'a ørbu ja yø hnini xi thogui. Nhyu sábadu bi membi bi nyahu yø judío p'u ja ra nija. ³Di opan'yu yø ja'i hanja'a te mmamp'u ja ra Maca Libro, ngue ra Cristo jatho ngue da zä ra n'u, da tho, da t'ägui. M'mefa p'uya, di bennate p'u da nt'ägui. Bi 'yembuya:

—A nuna ra Jesús dí xi'ahu ya, guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na.

⁴Ngue nguna xifi, bi 'yec'ei 'da yø judío. Bi guarbu ha ya ra Pablo 'nehra Silas. Xquet'a bi 'yec'ei xangu yø ja'i hingingo judío ya mí thanne Oja. 'Ne xangu yø xisu nuya hnu mansu p'u ja ra hnini bi 'yec'ei ra hya. ⁵Bi nseya ya yø judío himbi 'yec'ei ra hya p'uya. Bi zonyø ja'i ngue yø ts'oc'ei mí 'yop'u ja ra caye, bá yuns'yø ja'i p'u ja ra hnini p'uya. Bi mäspa rá ngu ra Jasón ngue honna Pablo 'nehra Silas. Bi ne xta nzits'i ngue xti dáp'u 'buhyo ja'i. ⁶Pe ngue himbá timp'u'u p'uya, bá jucra Jasón 'nē'u mí'da yø 'yec'ei. Bá si ngue bi dáp'u ja ra ts'ut'abi. I mahyo ja'i p'uya, i ena:

—Nu'u yø n'yohu dí mmangähe ya, ndap'u bi zä di ts'onyo ja'i. A nuyá, xquet'a 'youa ja ma hninihu ya. ⁷Go di säyabi p'u ja rá ngu na ra Jasón. Gätho ya p'uya, hinguí ec'ei'a ra ley ga 'yo ra dast'abi Roma. Porque embi ngue 'bu hman'na ra dast'abi ni hu ngue ra Jesús.

⁸Mí 'yøhyø ja'i na ra hya na p'uya, co 'nehyo ts'ut'abi, di maxni yø ja'i p'uya ngue ncue. ⁹Nuna ra Jasón co 'nē'u mí'da yø mmi'yec'eiui, bi gutra menyü ngue bi ma mathøgue.

Ya 'bup'u ja ra hnini Berea na ra Pablo 'nehra Silas.

¹⁰Mí nxui p'uya, nu'u yø 'yec'ei n'na zihmantho bi japi bi bonna Pablo 'nehra Silas. I mpa p'u ja ra hnini Berea. Mí zomp'u p'uya, bi map'u ja ra nija di mpeti yø judío. ¹¹Nuya yø judío ngue yø mmengu p'u, man'na yø ndøhoja'i ya ngue yø mmengu Tesalónica. Janjuañi ngue yø mmui ga 'yøhra hoga 'da'yo hya sifi. N'na pa ngu n'na pa huaxtyø hya nt'ot'i ra Maca Libro. Porque nne da badí ngue'mø majuañi'a te sifi ogue hin'na. ¹²Janangue xangu yø judío bi 'yec'ei ra Jesús. Da gue'u hingingo judío, xangu bi 'yec'ei. Ngu yø n'yohu, ngu yø xisu nuya hnu mansu, gä bi 'yec'ei ra hya. ¹³Mí mambrá hya Oja p'u ja ra hnini Berea na ra Pablo. Ngu i 'yøhya yø mmengu Tesalónica, 'bexpi ma yø judío ngue bá utyo ja'i p'u ja ra hnini. ¹⁴Nu'u yø 'yec'ei p'uya, n'na zihmantho bi 'yetra Pablo, bi map'u ja ra nenga jathe. Pe nuna ra Silas 'nehra Timoteo bi gop'u Berea'u. ¹⁵Nu'u bi mähä ra Pablo p'uya, bá emp'u ja ra hnini Atenas. Mambá penc'u p'uya bá hannbabi ra hya ra Silas 'nehra Timoteo ngue daní zudi n'na zihmantho.

Ra Pablo ya 'bup'u ja ra hnini Atenas.

¹⁶Mente ndømate ra Pablo p'u Atenas, bi m'mähra sibi rá mmui p'uya ngue nnu yø ja'i p'u ja ra hnini ngue gä sihyø dahmu thanne. ¹⁷Janangue bi xihra hya yø judío p'u ja ra nija, da gue'u ya thanne Oja, gä bi xihra hya. N'na pa ngu n'na pa xihra hya yø ja'i di nthuei p'u ja ra tai. ¹⁸Bu'i'da yø n'yohu, ngue madi xä'a ra hya mí xännbate ra Epicuro. Mí'da p'uya, madi xä'a ra xädi ngue ra estoico. Bi mudi bi nyaui ra Pablo'u p'uya. Bi 'yen'i'da p'uya:

—¿Teni 'be'a ma hya mmanna ra n'yohu 'bucua? Hin'yu p'u rá nzegui di yahni ua —bi 'yena.

Mi'da p'uya, bi 'yena:

—Ena gue di 'yonna hya na ngue yø 'da'yo dahmu.

Bi manna nguna, porque ra Pablo bi xihyø ja'i hanja ra Jesús, 'ne xifi ngue bi bennate. ¹⁹ Bi ts'ixra Pablo p'u ja n'na ra xequi ni hu ngue ra Areópago p'uya, nup'u zai di mpeti yø ja'i ngue ma consejo. Bi t'embuya:

—Dí nne ga pacáhe teni 'be'a ma'da'yo xádi na ra hya guí mma n'yø. ²⁰ Porque hinjam'mø xtá ocáhe te guí mmanya. Dí nne gui xicje te ga mbønya yø hya guí mma —bi 'yenyø ja'i.

²¹ Nu'u yø mmengu p'u Atenas co 'ne'u yø 'dan'yo ja'i ya mi 'bup'u, hin tema n'nama hya di orpa masu, hinda hont'a te ma'da'yo nne da sifi ogue da 'yøde. ²² Bi m'mä inde ra Pablo p'u ja ra junta ngue ra Areópago p'uya, bi 'yembyo ja'i:

—Ague gyø mmenguhu ua ja ra hnini Atenas. Ya xtá nugä te guí øthu ua guí 'buhmu. Di nequi ngue emmei guí thannehu yø dahmu. ²³ Porque nup'u xtá thocä, xtá nugä n'na ra altar ngue nt'ot'i n'na ra letrero ngue ena: “Guehna rá altar Oja nu'a hingui fadi te'o naya”, i ena letrero. A nuyá, guehna Oja guí thannehu naya, pe hingui pahmu te'o na, guehna Oja dadi øt'ahu naya.

²⁴ Nuna Oja bi hocra ximhäi 'ne bi hoqui gätho yø cosa i ja. Gue'a rá mmeti te gä bí ja mahets'i'a ya, 'ne'cua ja ra ximhäi. Pe hingui 'bup'u ja yø ngunja di hocyø ja'i na Oja na. ²⁵ Nuna Oja, hinte honna ngue da 'yenyø ja'i te di unni. Porque go bádi 'dacju ra te'a, 'nehma hya dí juxhu, 'ne gätho mi'da yø cosa go bádi un'a.

²⁶ Nuna Oja, bi 'yø'te ngue n'na 'yutho p'u bá fudi ngue bi nxandyø ja'i 'bui gä rá nguni nximhäi. Bi zännbabi ra pa di m'mui. 'Ne bi zännbabi ra xequi hapu di m'mui. ²⁷ I 'yø't'Oja'a, n'namhma ngue gätho yø ja'i da hyon'Oja, 'ne da badi te'o. Majuani ngue nuya, hinga yap'u 'bu Oja ngue gätho gahu. ²⁸ Porque connángue

Oja dí 'buhmu, 'ne dadi 'yamhmu, 'ne ja ma tehu. Tengutho ra hya bi man'i'da ni 'yot'a sucuahu, bi ma ngue yø basigahu Oja. ²⁹ Pe xi'mø ngue yø basigahu Oja, hingui sä ga emhmu ngue nuna Oja, gdä hiejpahu yø dahmu ngue yø oro, ogue yø dahmu ngue yø t'axi, ogue yø dahmu ngue yø do. Porque nuya yø dahmu ya, rá n'yomfenise ra ja'i gui hoqui. ³⁰ Nu'mø yø pa xa thogui, nuna Oja mi serpabi yø ja'i thanne yø dahmu, porque him mani bahyø ja'i hanja. Pe nu ra pa dí 'buhmu ya, nuna Oja hønmbu bi zä di 'bepi gätho yø ja'i ngue da hyep'u yø dahmu thanne. ³¹ Porque Oja, ya xpá nzänna n'na ra pa ngue da hyaspi xandønho ra güenda gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi. Nuna da hyaxra güenda p'uya, guehna n'na ra n'yohu ya xpá huanhni. Nuna Oja, i nnepe ngue gätho yø ja'i da badi te'o na ya xpá huanhni. Janangue bi japi bi bennate p'u ha bi t'ägui.

³² Nu'mø mi 'yøhyø ja'i ngue embi bi bennate p'u ha bi t'ägui, i thenthø 'da. Mi'da p'uya bi 'yembi:

—Bet'o man'na ra pa ya, mahøngui xicje na ra hya na —bi 'yembi.

³³ Bi map'u ha säya ra Pablo p'uya. ³⁴ Pe nuya 'da yø ja'i bi nu manho ra hya mmanna Pablo, 'ne bi 'yec'ei. N'youi p'u ra Dionisio, guehna n'na'u yø ts'ut'abi p'u ja ra Areópago. Xquet'a n'youi p'u n'na ra xisu bi 'yec'ei ra hya, ni hu ngue ra Dámaris. 'Ne n'youi p'u mi'da yø ja'i.

Ra Pablo ya 'bup'u ja ra hnini Corinto.

18 M'mefa p'uya, nuna ra Pablo bi nexpu ja ra hnini Atenas, bi zømp'u ja ra hnini Corinto. ² Nuna ra hnini na p'uya, bi dimp'u n'na ra judío ni nu ngue ra Aquila, ra mmengu Ponto. Nuna ra Aquila n'youi na ra Priscila rá xisu, hinna ya'atho yø pa xi zøp'u Corinto. Bá ep'u ja ra häi Italia, ngue nuna ra dast'abi Claudio bi manda ngue gä bi thøn'athi yø judío mi 'bup'u ja ra hnini

Roma. Bi ma ra Pablo ngue bá nyai. ³Nuna ra Pablo mi pa'a ra 'befi mi pehna ra Aquila. 'Dap'u bi m'muhmi p'uya ngue bi mpefi, di hocyø ngun'ulu. ⁴Nu'mø ra pa säya yø ja'i p'uya, nhyato nhyato pa ra Pablo p'u ja ra nija di mpeti yø judío, ngue nne di 'bät'yø judío 'ne'u hingyø judío, ngue da 'yec'ei ra Jesucristo.

⁵Mi zøhra Silas 'nehra Timoteo ngue xpí 'ye'a Macedonia. Ra Pablo p'uya, hingui säya ngue mmanna hoga 'da'yo hya. Di opan'yu yø judío ngue ra Jesús, guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na. ⁶Pe nuya yø judío, ya mants'o ngue suhra hya. Bi huacrá pahní ra Pablo p'uya, gue'a ra hmeya'a ngue ya bi hyep'u'u yaui, bi 'yembuya:

—Gadi jasehu p'u guí mmähä ra castigo ya, ya hinní ma ma güendagä'a ya. Nuyá, gdá magä p'u rá m'muhyø ja'i hingyø judío ya —bi 'yembi.

⁷Mi bømp'u ja ra nija ra Pablo p'uya, i map'u ja rá ngu n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Justo. 'Bup'u ja rá hyo nija, ya thanne Oja na ra n'yohu na. ⁸Man'na ra n'yohu ni hu ngue ra Crispo p'uya, mi 'bet'o p'u ja ra nija di mpeti yø judío, 'nehna bi 'yec'ei ra Hmu Jesús gátho'u 'bup'u ja rá ngu. Xquet'a xangu mi'da yø mmengu p'u Corinto bi 'yec'ei ra Jesús. Mi zä mi 'yøhra hoga 'da'yo hya yø ja'i, bi 'yec'ei 'ne bi nxixya. ⁹Bi n'ui 'mø mi nxui ra Pablo p'uya, bi nu ngue embra Hmu Jesús:

—Yo guí su ague Pablo. Damí sigue manna hya, o guí säya. ¹⁰Nugä go dí n'youi, hñte da ja'i yø ja'i. Nuna ra hnini ja ua, dí pacä ngue xangu yø ja'i da 'yec'eigä ua —bi 'yembi.

¹¹Janangue bá m'm'u'a n'na jeya made p'u ja ra hnini Corinto ra Pablo p'uya, ngue bi xännbabi rá hya Oja yø ja'i. ¹²Mi 'yehra pa p'uya ngue bi ndast'abi p'u ja ra häi Acaya na ra Galión. Bi mpeti yø judío p'uya ngue bi zøhra Pablo. Bi zixpu ja ra ts'ut'abi. ¹³Bi t'embra dast'abi p'uya:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, di japa nts'edi yø ja'i ngue da danne Oja. Pe hinga gue'a ni 'yup'u i mma, tengutho mmanna ley ngue gdá thannehu Oja —bi 'yenyø ja'i.

¹⁴Ya mmap'u ngue da dahrä Pablo, pe nuna ra dast'abi Galión bi 'yembyø judío:

—Nu'mø ngue da n'na ra ts'oqui xtan-hets'i na ra hya guí mmamhmu, da zä ga øt'ahu ra ts'ut'abi conforme ra ley 'mø. ¹⁵Pe nja ngue yø hyatho'u guí mmamhmu, 'ne yø thuhutho yø ja'i, 'ne ni leyshe'a guí ørpahu rá hya, damí hocse ni asuntøhu. Porque hindí nne ga øt'ä ra ts'ut'abi na ra hya na.

¹⁶Bi hyøn'athi p'u bi nja ra hya p'uya. ¹⁷Nu'u yø ja'i hingyø judío p'uya, bi ben-tra Sóstenes nuna 'bet'o p'u ja ra ni-ja, ngue bi ma ma'uni rá hmi rá dä ra ts'ut'abi. Pe himbi 'yørpatho masu na ra Galión te bi 'yøtyø ja'i.

Mahombi mengra Pablo, i ma Antioquía.

¹⁸Nup'u ja ra hnini mi 'buhra Pablo, bi m'mup'u ma njammí pa. M'mefa p'uya, bi 'yehyø 'yec'ei ngue bi ma, bi mähä ra Priscila 'nehra Aquila, i mpa p'u ja ra hnini Cencrea. Ja bi zandi bi 'yaxpu rá ya ra Pablo p'uya, ga mbøni ngue ra ndanne ga 'yo. Ja bi nexpu ngue bi 'yo ra barco i mpa p'u ja ra häi Siria. ¹⁹Mi zømp'u ja ra hnini Efeso p'uya. Ja bá cop'u ra Priscila 'nehra Aquila. Hante ngue da tho p'uya, bi map'u ja ra nija di mpeti yø judío na ra Pablo ngue bá nyahu. ²⁰Nu'u yø judío p'u Efeso p'uya, i xifi ngue xtabá m'mup'u njammí pa. Pe ra Pablo himbi ne. ²¹Em'mø mambá edi:

—I ja ngue ga søngä Jerusalén. Ja gani sägä p'u ra ngo bá ep'u. Pe nu'mø da ne Oja, ga ma pengä mahøn'a ngue ga nnu'ahu —bi 'yembi.

Bi 'yo ra barco p'uya, bi ma. ²²Nu'mø mi zønna Pablo p'u Cesarea p'uya, bi thogui, i ma Jerusalén. Mi juadi bi zen-

gua yø 'yɛc'ɛi 'bup'u, bi tho p'uya, i mpa Antioquía. ²³Mi zømp'u p'uya, bi m'mup'u njammí pa. Mambá ɛhɛ, bá thop'u ja yø hnini ja'a rá häi Galacia, 'nɛp'u ja rá häi Frigia bá thogui ngue di hatra ts'edi gátho yø 'yɛc'ɛi.

Ra Apolos bi manna hya p'u Efeso.

²⁴Nu'u yø pa'u p'uya, bi zøp'u ja rá hnini Efeso n'na rá judío ni hu ngue rá Apolos, rá mmengu Alejandría. I mma xandønho rá hya, 'nɛ padí xandønho'a te nt'otí p'u ja rá Macá Libro. ²⁵Ya xi xádi xanho hanja'a te bi 'yøtra Hmu Jesús. I há rá ts'edi ngue mmanna hya, 'nɛ xännbate xanho hanjana rá Jesús, madague'a ngue hønt'a rá nxixya bi nxännbate rá Xuua mi padí hanja. ²⁶Nuna rá Apolos bi hya rá ts'edi bi manna hya p'u ja rá nija dí mpeti yø judío. Pe nu'mø mí 'yøhra Priscila 'nɛhra Aquila te i mma, bi zica n'nanní rá Apolos. Bi opañyu xandønho hanja ná rá 'da'yo hya Oja. ²⁷Bi ne bi thohná rá Apolos i map'u ja rá häi Acaya. Yø 'yɛc'ɛi p'uya, bi máxmahya. Bi 'yørpá n'na rá sucua bi gats'i ngue daní dápyø 'yɛc'ɛi rá m'mup'u Acaya, n'namhma ngue di unni xanho rá ts'äya. Nu'mø mí zømp'u Acaya p'uya, bi 'yørpá rá nho ya yø 'yɛc'ɛi ya xi 'yɛc'ɛi rá hya conná mate Oja. ²⁸Porque yø hmi yø dá yø ja'i p'u, bi hya rá ts'edi bi dájpi te mmanyø judío. I uti te nt'ot'i p'u ja rá Macá Libro, ngue rá Jesús guehna rá Cristo bá ɛx Oja ngue di ndast'abi ná.

Ya 'bup'u ja rá hnini Efeso rá Pablo.

19 Ra Apolos ya 'bup'u ja rá hnini Corinto. Nuna rá Pablo p'uya, bi 'damp'u ja yø xanthø ngue bi zøn'a Efeso. Ja i dímp'u 'da yø 'yɛc'ɛi p'uya. ²Ra Pablo bi 'yányø 'yɛc'ɛi, bi 'yembi:

—Xi'mø gmi 'yɛc'ɛihu rá hya ya, ¿ua 'bexquí n'yohu rá Espiritu Santo, uague hin'na?

Mi dahyø ja'i p'uya, bi 'yembi:

—Hín'na. Hínjam'mø xtá øcähe ngue di 'bu'a rá Espiritu Santo.

³Nuna rá Pablo p'uya, bi 'yembyø ja'i: —¿Tema nxixya bi nja'ahu p'uya?

Bi 'yem'mø mí dahyø ja'i p'uya:

—Gue'a rá nxixya bi manna Xuua.

⁴Bi 'yenna Pablo p'uya:

—Nuna rá Xuua bi xixyabi yø ja'i ná, gue'a rá hmeya'a ngue dá fadí ngue ya bi hyep'u rá nts'o yø ja'i. Pe xquet'a bi xifi ngue jatho dá 'yɛc'ɛi'a n'na nc'ɛi dá ɛp'u m'mefa ngue rá Xuua. Nuna bi má, guehna rá Jesucristo ná.

⁵Mi 'yøhyø ja'i ná rá hya ná p'uya, mahømbi nxixya para ngue dá fadí ngue ya ɛc'ɛi rá Hmu Jesús. ⁶Ra Pablo p'uya, bi japrá 'ye p'u ja yø yá yø ja'i. Yø ja'i p'uya di hatra ts'edi rá Espiritu Santo. N'nan'yo yø hya ga ya p'uya, øt'a Oja p'uya ngue sä dá manyø ja'i'a rá hya nnepe dá má. ⁷'De'ma yonc'ɛi'u yø n'yohu bi nxixya.

⁸Nhyushna bi membabi rá Pablo ngue pap'u ja rá nija dí mpeti yø judío. Bi hya rá ts'edi ngue ja bi mmamp'u rá hya. I nne di 'bätyø ja'i, porque xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. ⁹Pe hingui nne dá 'yɛc'ɛi 'da yø ja'i, nu te ja, ya ja. Sinoque bi nya man'utho p'u ha 'buhyø ja'i, ngue sahra hoga 'da'yo hya. Bi zop'u rá Pablo'u p'uya. Nu'u yø 'yɛc'ɛi, bi zixra Pablo p'u ja n'na rá escuela 'bu'a n'na rá xännbate ni hu ngue rá Tiranno. N'na pa ngu n'na pa ja bi mmamp'u rá hya p'uya. ¹⁰Ngut'a i tho'a nyo jeya p'uya. Janangue gátho'u yø ja'i rá m'mup'u ja rá häi Asia, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, Gä bi 'yøde hanja ná rá hya rá Hmu Jesús. ¹¹Nuna Oja, xangu yø milagro bi japi bi 'yøtra Pablo. ¹²Madra bayutho, ogue tema ulu dí ngut'i, i jaspabi yø därquehi ngue dá dädi. 'Bextá zä rá n'u di ja p'uya. Yø ts'onthi p'uya, i hep'u yø ja'i n'youi.

¹³Mi 'yop'u 'da yø judío ngue yø mpøn-thi p'uya. Bi zápi bi marpabi rá thuhu rá

Jesús, ngue di japi dá hyep'u yø ts'onthi n'youi ra ja'i. Bi 'yena:

—Dadi 'bep'a'i ya grá ts'onthi ngue gui hyep'u ra ja'i. Dí xi'i ngue gui hyep'u conná ts'edi ra Jesús nuna mmanna Pablo —bi 'yena.

¹⁴Nuna n'na ra judío ngue ra hmu mmäcja, ni hu ngue ra Esceva, mi si yoto yø ts'unt'u ngue gä yø mpønthi. Nuna bi man'u p'uya. ¹⁵Nu'mø mi dahra ts'onthi, bi 'yembi:

—Dí pacä te'o na ra Jesús gui mmanya. 'Ne dí pacä te'o na ra Pablo. Pe nu'ahu, hindí pacä te'o'ahu —bi 'yembi.

¹⁶Bi bentyø mpønthi na ra n'yohu mi n'youi ra ts'onthi p'uya, bi ne'ahäi. Bi dapi gätho. Janangue bi 'dap'u ja ra ngu'u yø mpønthi p'uya, ngue bi zet'i 'ne bi nxennba yø ulu. ¹⁷Gätho'u yø mmengu Efeso p'uya, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, gä bi nsu 'mø mi 'yø'a te bi nja. Gä espabi yø ja'i na ra Hmu Jesús.

¹⁸Nuya yø ja'i bi guarbu ha bi nja ra hya, xangu bi 'yec'ei ra hya. I mmanyø ja'i ngue xants'o te xi n'yo m'met'o.

¹⁹Nuya yø ja'i ya mani n'yo'a ngue ra mfadi, xangu to bá cahyø libro mfadi p'uya, ngue yø hmi yø dä yø ja'i p'u bi 'yudi. Bi t'otra güenda hangu di muui yø libro p'uya, bi bøxra güenda comma yote ma 'det'a mahuañi ra t'axi di ntheuí.

²⁰Nu'mø bi hma hanja na ra Hmu Jesús, i u Oja ngue ja rá ts'edi, porque hä'ti di 'bätyø ja'i ngue ec'ei.

²¹M'mefa p'uya, bi zo rá mmui ra Pablo ngue di ma Jerusalén. Pe 'bet'o dani n'yop'u ja ra häi Macedonia, 'nep'u ja ra häi Acaya. Bi 'yena:

—Nu'mø dá juadi dá n'yogä p'uya, jatho ga thogui gani mpagä Roma —bi 'yena.

²²Nuna ra Pablo, bi menhni yoho yø mäxte ngue di ma Macedonia. Guehna ra Timoteo 'nehra Erasto. Pe ra Pablo bi gose njammí pa p'u ja ra häi Asia.

Bá ts'uhra Pablo p'u Efeso.

²³Nu'u yø pa'u p'uya, bi nja n'na ra dasui conná nguehრა hya ra Jesucristo.

²⁴Go bi 'yuhra sibi na ra Demetrio mi øtyø n'tembi ngue ra t'axi, mi øt'e tengutho ja ra nija p'u 'buhra dahmu Diana. Porque xangu ra menyü mi jutyo mefi. ²⁵Nuna ra Demetrio bi peti gätho'u 'da'igu ra 'befi pehmi, bi 'yembi:

—Ague n'yø'ahu, gui pahmu ngue nuna ra 'befi jaju ya, ja dí timhmu p'u na ra nho nná 'buhmu. ²⁶Ya gui nnuhu te øtra Pablo 'yop'u, i xihyø ja'i ngue nu'u yø dahmu di hocra ja'i, hinga gue'u Oja'u. 'Ne dí øhmu p'uya ngue hinga høndua Efeso njap'u, sinoque ya mme gätho ra häi Asia, ya hinguí ec'ei yø dahmu yø ja'i co nu'a ra hya mmanna Pablo. ²⁷Ya nts'utho'a te ja p'uya, porque di m'mehra 'befi dí pehmu. Nu'a rá nija ra maca dahmu Diana p'uya, xquet'a ya hinní mantho dá zupyø ja'i. Di m'me'a ga 'yespabi ra dahmu yø ja'i p'uya, conque guehna ra dahmu Diana thanne gätho yø mmengu Asia, 'ne thanne gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi.

²⁸Bi ndecue yø ja'i 'mø mi 'yøhna ra hya na p'uya. I mahyø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Maguese na ra dahmu Diana thanne yø mmengu Efeso —bi 'yena.

²⁹Bi mudi bi yans'yø ja'i p'u ja ra hnini p'uya. Bi bentra Gayo, 'nehra Aristarco, guehya yø n'yohu ngue yø mmengu Macedonia mambá n'youi ra Pablo. Bi zixpu ja ra estadio di mpeti gätho ra hnini 'mø øt'a junta p'uya. ³⁰Bi ne ra Pablo ngue xta mmap'u ha 'buhyø ja'i, pe himbi japyø 'yec'ei bi ma. ³¹Xquet'a madí mpahmi ra Pablo 'da'u yø ts'ut'abi di manda p'u ja ra häi Asia, guehya bi mennba ra hya ra Pablo ngue hinda zá dá zømp'u ha di mpeti yø ja'i ya. ³²Nup'u bi mpeti yø ja'i, n'nan'yo mman'i'da, n'nan'yo bi mmammí'da. Xøgue 'dagui nuanstho yø ja'i p'u ha mafi, xandøn-

gu yø ja'i hingui padi hanja ngue bi mpeti yø ja'i. ³³ Nuna n'na ra judío ni hu ngue ra Alejandro, bi bøn'i da yø mmijudíoui ngue bi xifi hanja ra hya. Mi badi hanja ra hya p'uya, bi yøtra senya conná 'ye ngue nne di hejpabi yø ja'i. Bi ne xtí nyap'u 'buhyo ja'i ngue di caṭra sui p'u 'buhyo mmijudíoui. ³⁴ Pe nu'mø mi bähyo ja'i p'uya, ngue xquet'a ra judío na nne di nya, bi muhra mafi gätho yø ja'i p'uya. Comma nyo ora bi mmafi, i ena:

—Maguesē na ra dahmu Diana thanne yø mmengu Efeso.

³⁵ A nuna go n'na ra secretario p'u ja ra hnini p'uya, go bi zä bi hejpi te mmanyø ja'i na, bi yembi:

—Ague gyø mmenguhu ua ja ra hnini Efeso. Gätho yø ja'i ndap'u bi zä, gä padi ngue nuua ja ra hnini Efeso i hoxyo xi yø ja'i ngue da mähra nija hapu 'buhra dahmu Diana nuna maguesē bí 'ye mahets'i. ³⁶ Nuna ra hya dí xi'ahu ya, gä guí pahmu ngue majuaní na. Janangue nuyá, dami nsayahu. Dami n'yomfeni te guí nne gui 'yøthu. ³⁷ ¿Hanja ngue sä gni sihu ua ya yø n'yohu 'bucua? 'Ne hingui xocra nija, ni xinga gue'a ni dahmuhi di nnømman'u. ³⁸ A nu'mø 'bui to di nsuhmi na ra Demetrio, da gue'u yø mefi n'youi, uanguí gue'a ga 'buhyo ts'ut'abi'a ngue di nyapi n'na ngu n'na. ³⁹ Nu'mø ja te man'na ma hya guí nnehu, guí mmamhmu 'mø bi nja ra junta, ja di nhop'u. ⁴⁰ Asta guehya dí 'bu mman'uhu 'mø da fadi te xa nja ya. Da t'embi ngue dyø nequisuihu. Nu'mø da t'annghu hanja'a ra njunt'i xanja ya, hin'yu p'u te ga mmamhmu.

⁴¹ Hontho bi juadi bi man'a ra hya'a p'uya, bi n'yete yø ja'i ngue bi ma.

Ra Pablo bi map'u ja ra häi Macedonia 'nep'u ja ra häi Grecia.

20 Nu'mø mi thohra sui, bi zonhyø 'yec'ei na ra Pablo ngue di hatra ts'edi. Bi n'yete p'uya, bi ma i map'u ja

ra häi Macedonia. ² Bi zengua gätho yø 'yec'ei rá m'map'u ja yø xequi rá njap'u. Di hatra ts'edi yø ja'i na ra hya i mma. M'mefa p'uya, bi zømp'u ja ra häi Grecia. ³ Ja bá m'map'u nhyushna. Ya ja ngue xta 'yo ra barco ngue xtí ma Siria p'uya. Pe bi ba p'uya ngue sänyø judío ngue da hyo. Janangue bi zännbaya ngue bi n'yoguo, mahøn'i map'u ja ra häi Macedonia. ⁴ Nuya yø n'yohu ra Pablo 'dap'u 'youi guehna: ra Sópater ngue ra mmengu Berea, n'e'u yø mmengu Tesalónica ra Aristarco 'nehra Segundo, 'nehra Gayo nuna ra mmengu Derbe, 'nehra Timoteo, 'nhyø mmengu Asia, ra Tíquico 'nehra Tróximo. ⁵ Bi m'met'o ya ngue i ndømate p'u ja ra hnini Troas. ⁶ Nugähe ja dá mäcähe 'mø mi tho ra ngo ts'i ra thuhme hingui n'youi ra íxi. Dá nexähe p'u Filipos, daní nthegähe p'u ja ra hnini Troas. Ja dá m'mucähe p'u nyoto ma pa p'uya.

Ra Pablo ya 'bup'u ja ra hnini Troas.

⁷ Nu'a ndomingo p'uya, bi mpeti yø 'yec'ei ngue di nxennba ra thuhme da zi, tengutho ra hya bi zohra Jesús. Nuna ra Pablo p'uya, bi xännbabi ra hya yø ja'i. Pe comma ya ja ngue da ma 'mø mi hyats'i, bi gunna hya bi ma, asta gue'mø mi zo made ra xui. ⁸ Xi mpeti yø ja'i p'u ja ra cuarto bí ja maya, nup'u bí ja xangu yø lámpara di yot'i. ⁹ Mi huxpu ja ra ventana n'na ra ts'unt'u ni hu ngue ra Eutico. Comma ra Pablo p'uya bi gunna hya bi ma, bi do'mra t'aha na ra ts'unt'u p'uya, rá hyu ra piso p'u bá tägui. Ya xi du 'mø mambá that's'i. ¹⁰ Bi gahra Pablo p'uya, ngue bá hats'i. Bi 'yembyø ja'i p'uya:

—'Yo sä guí suhu, i te na ra ts'unt'u —bi 'yena.

¹¹ Mahømbi nexmaya ra Pablo. Ja bi xenna thuhme da ts'i p'uya, tengutho ra hya bi zohra Jesús. Mi tho'a p'uya, bi sigue bi nya asta gue'mø mi hyats'i. Ja bi ma p'uya. ¹² A nuna ra ts'unt'u xi dägui,

bi ts'ixrá ngu na, pe ya ja manho. Gä bi hyu yø mmui yø ja'i.

**Ra Pablo ba nexa Troas, i
mpa p'u ja ra hnini Mileto.**

¹³ Bi ne bi n'yoguatho ra Pablo asta ra hnini Asón. Ja daní nthegähe p'u p'uya ngue dá ohe ra barco. ¹⁴ Ma nthegähe ra Pablo p'u ja ra hnini Asón, ya 'da dá mähme p'uya, dá ohe ra barco daní mpähme p'u ja ra hnini Mitilene. ¹⁵ Dá pöngähe p'u'a rá yo pa p'uya. Daní nthogähe p'u ja rá nnengui ra häi Quífo. Rá hyu pa p'uya, dá söngähe p'u ja ra häi Samos. Daní nsäyahe p'u ja ra hnini Trogilio. Rá gu pa p'uya, dá söngähe p'u ja ra hnini Mileto. ¹⁶ Nuna ra Pablo, ya xi zänni ngue da thorpü ja ra hnini Efeso. Hímbi ne di nsäya p'u ja ra häi Asia. Bi xóni bi zón'a Jerusalén, xamhmatho da züdi ngue dání zäp'u ra ngo ngue ra Pentecostés.

**Bi nyai ra Pablo'u yø 'yec'ei
'bet'o p'u ja ra hnini Efeso.**

¹⁷ Nup'u ja ra hnini Mileto, bi mennbatho ra hya ra Pablo'u yø 'yec'ei 'bet'o p'u di mpeti yø 'yec'ei'a ra hnini Efeso, ngue bá ehé bi nyai. ¹⁸ Nu'mø mi zø'u bá ts'i p'uya, ra Pablo bi 'yembí:

—Ya guí pahmu te dá n'yogä 'mø rá mudi yø pa ma søcä ua Asia ja ni häihü. ¹⁹ Hingra n'yets'i dá n'yogä p'u guí 'buhmu mente ra pa dá örpä rá 'befi ra Hmu Jesús. Dá ungä ma mmui conná nguehyø ja'i nu'u hingui nne da 'yøhra hya. 'Ne xangu ra n'u dá sägä ngue nne xta hyogä yø judío. ²⁰ Nu'mø ma xi'ahu ra hya, dá xi'ahu'a te gäma hya ja ngue da 'yø't'ahu ra nho. Dá xän'nahü ra hya p'u gadí mpetihü, 'nep'u ja ni nguü dá xän'nahü ra hya. ²¹ Ngu'u yø judío, ngu'u hingyø judío, dá xicä ngue da hyep'u ra nts'o ga 'yo, da den'na Oja, 'ne da 'yec'ei na ma Hmuü Jesucristo. ²² A nuyá, di 'bejpagä ra Espiritu Santo

ngue ganí mpagä Jerusalén. Pe hindí padí te ganí nthocä p'u. ²³ Hønda n'na ra hya dí padí, ngue nup'u ja yø hnini xtá thogui, ra Espiritu Santo xiqui ngue nup'u Jerusalén, ya nthø'migui ngue da joqui, 'ne da ma ma'unigui. ²⁴ Pe hinga gue'a di du ma mmuigä'a. Asta dí engä ma te squerángue ga jua'a te nnä 'yo con n'na ra pähä. Dí nne ga juahna ra 'befi bi färca ma Hmu Jesús. I nne ra Jesús ngue ga xicä yø ja'i na ra hoga 'da'yo hya bá n'youi rá mate Oja.

²⁵ Nu to ga guí 'buhmu ua ya, ya ga xtá xifi ha di njap'u di zo rá 'ye Oja, dadi seguragä ngue ya hinní mantho da nurchagui ma hmi yø ja'i. ²⁶ Ra ora ja p'uya, dí nne ga xi'ahu ngue ya hinní ma ma xigä te'o da ma ra castigo. ²⁷ Porque nu'a te gäma hya xpá nzän'Oja ngue di nja, ya ga xtá xi'ahu, hin tema hya di 'bedi. ²⁸ Damí hyoni ha gdí n'yo manho n'na ngu n'na'ahu ya. Xquet'a damí fähmu yø 'yec'ei. Guehna ra Espiritu Santo exahu ngue guí fähmu ya yø ja'i ec'ei Oja. Guehya yø ja'i bi pøhra Jesús conná macä ji bi mämp'u ja ra pont'i. ²⁹ Dí padí ngue nu'mø dá magä ua, dá ep'u m'ida yø mamhya da ne da 'uenyø 'yec'ei. Tengutho yø zate 'mø sa yø de'yo, di njarbu. ³⁰ Guese ni amigohü da böni ngue di nxännbate ra fehni, go da gurpabi yø 'yec'ei'u p'uya. ³¹ Damí mfähmu 'yo di hä'ahu ya n'nan'yo ra hya da xän'nahü. Gui 'yøthu tengutho dá øt'ä mente nhyu jeya, ra pa ra xui dá xän'nahü ra hya, hindá nsäya. Asta ma guidä nnä xi'ahu ra hya n'na ngu n'na'ahu.

³² A nuya ma zi cu'ahu, hønt'Oja da mä'ahu ya. Damí fähmu xanho na ra hya ngue rá mate Oja. Nuná, i ja rá ts'edi na ngue man'na gdí timhmu ra hya. Oja di japi te'o gä o rá 'ye. ³³ Hijnjoni ja'i dá nepä rá menyü ogue rá ulu. ³⁴ Guí pahmu xanho ngue nu'a te di honi co 'nehya m'ida dí n'yohe, dá mpehme n'namhma ga tini te dí homhme. ³⁵ Gui

njathu p'uya, porque jatho ngue di mpe'a n'na, n'namhma da za da mats'i to hin'yu te da hyoni. Dami bemhma ra hya bi mam'mo mi 'yenna Hmu Jesús: “Man'na xanho ngue di un'a n'na, hinda gue'a ngue da ma mat'unni”.

³⁶Honho bi juadi bi manna Pablo na ra hya na, bi ndantyohmu gätho yø ja'i mi n'yohu ngue bi mat'Oja. ³⁷Asta zoni gätho yø ja'i ha gui nhyhmi ra Pablo ngue edi. ³⁸Porque emmei tu yø mmui yø ja'i na ra hya xi manna Pablo ngue ya hinni mantho da nurpa rá hmi. Bi mähä p'u ja ra barco p'uya, ja bi n'yep'u.

Ra Pablo i ma Jerusalén.

21 Nu'mo dambá n'yetegähe p'u ha 'buhma zi cuhu, dá ogähe ra barco ngue dá macähe njuantho p'u ja ra häi Cos. Rá yo pa p'uya, danj nthocähe p'u ja ra häi Rodas. Ma thocähe p'u p'uya, danj mpacähe p'u ja ra hnini Pátara. ²Nup'u Pátara, ja dá tingähe p'u man'na ra barco ngue i mpa p'u ja ra häi Fenicia. Dá ogähe'a p'uya, dá mähme. ³Nu'mo ma thocähe p'uya, danj nugähe ra häi Chipre nuna ja mbo ra jathe. Ngaha i go 'mø ma thocähe na ra häi na, danj nthocähe p'u ja ra häi Siria. Nu'a ra barco p'uya, i ja ngue danj zohrá 'beni p'u ja ra nenthe ngue ra hnini Tiro. Janangue ja danj mpähme p'u. ⁴Dá nthegähe p'u 'buhyo 'yec'ei p'uya. Ja dá m'mucähe p'u nyoto ma pa. Pe ra Espiritu Santo bi 'yutyø 'yec'ei'a te ja ngue da thohra Pablo. Janangue hinda japyø 'yec'ei ngue xti ma Jerusalén. ⁵Pe mi gua'a nyoto ma pa p'uya, siempre dá mähme. Gätho yø 'yec'ei conyø xisu 'nhyø basi 'da dá mähme asta nenihni. Dá ndantyohmu gähe p'u ja rá nnengui ra jathe p'uya, ngue dá mat'Ojahe. ⁶Nu'mo ma n'yehme p'uya, dá cuthe ra barco. Bi mengyø ngu yø 'yec'ei p'uya.

⁷Dambá nexähe p'u Tiro, dá songähe p'u ja ra hnini Tolemaida. Ja bi zep'u'a

nnä ogähe ra barco p'uya. Ma sømhme p'u ja ra hnini, dá zenguahe ya ma zi cuhu. Ja dá m'mucähe p'u n'na pa p'uya. ⁸Mi hyaxpuya, dá thogui ngue dá mähme p'u ja ra hnini Cesarea, di n'yohe ra Pablo co 'nhyä mi'da man'yohe. Dá macähe p'u ja rá ngu ra Lipe ma'di 'yon-na hoga 'da'yo hya p'uya. Guehna n'na nc'ei'u yoto nja'i xi thanhna m'met'o ngue di mfäxui yø representante ra Cristo. Ja dá n'oxähe p'u ja rá ngu na p'uya. ⁹Nuna ra Lipe, mi si goho yø t'ixu ngue him ma'di nthati. Nuya yø hmute p'uya, nu'a ra hya di bennbabi Oja da ma, gue'a mman'a. ¹⁰Ya nmi 'bucähe p'u njammi pa p'uya, bi zø'a n'na rá pøngahya Oja ni hu ngue ra Agabo, xpi 'ye'a Judea. ¹¹A nuna p'uya, ni 'yehē da nuje. Bi gajpa rá ngut'i ra Pablo p'uya, bi dutyø gua 'nhyø 'ye. Bi 'yemp'uya:

—Nguna ra hya mmanä Espiritu Santo ya, nuna ra n'yohu rá mmeti ra ngut'i ja ua ya, di jaua yø judío p'u Jerusalén ngue da dut'i. 'Ne di ndäpyø ja'i hingyø judío —bi 'yembi.

¹²Nu'mo ma øcähe na ra hya na p'uya, hangu dá xicähe ra Pablo, da gue'u yø mmengu p'u, xifi ngue hinda ma Jerusalén. ¹³Bi 'yenna Pablo p'uya:

—¿Teni 'be'a guí ø'te ngue sä guí zomhmu? Gadi unngahu ma mmuigä. Nugä dí 'bui hont'a go te ts'u ga thogui, hinga hont'a di thurcagui, sinoque xquet'a da za ga tugä p'u Jerusalén connä guehna Hmu Jesús —bi 'yena.

¹⁴Ya hinda taphe ngue hinxti map'u, da hecähe p'u p'uya, di emphe:

—A nuyá, di nja'a te rá pähä Oja ya 'mø.

¹⁵M'mefa p'uya, 'ngcje dá nsähe ngue da mähme p'u Jerusalén. ¹⁶Bi hyungähe 'da yø 'yec'ei ngue yø mmengu Cesarea. Nuya yø 'yec'ei ya p'uya, n'youi p'u n'na ra mmengu Chipre ni hu ngue ra Mnasón. Ya mará nyogui 'yec'ei na. Go

bi zixcähe rá ngu ná p'uya ngue ja dá nsäyahe p'u.

Bì ma rá Pablo di zengua rá Jacobo.

¹⁷ Nu'mø mā sōngähe Jerusalén, em-
mei di johya yø 'yēc'ei ngue dá nnuhe.
¹⁸ Mì hyaxp'aya, dá mähme rá Pablo
ngue di zenguahe rá Jacobo. Gä mì
'bup'u yø 'yēc'ei 'bet'o p'u ha di mpeti yø
'yēc'ei. ¹⁹ Mì juadi bì nzenguaui yø 'yēc'ei
ná rá Pablo, bi d'umì bì mā te xi 'yø't'e,
manyarbu i ma rá hya bì mā ngue xifi
hanja ngue xi mäch Oja rá Pablo p'u ha
'buhyø ja'i hingyø judío. ²⁰ Mì 'yø'a te si-
hyø ja'i p'uya, bi 'yēspabi Oja. Bi t'embra
Pablo p'uya:

—A nuyá mā zi cu'i Pablo, ya guí nnu
ngue yø mahuahitho yø judío ec'ei rá
Jesús. Pe gätho ya p'uya, hingui nne
dá hyep'u yø costumbre n'youi p'u ja
rá ley bi 'yotra Moisés. ²¹ I hma ngue
t'embì n'nan'yo rá hya guí xännbabi yø
judío rá m'mu hman'na nguadi yø häi.
T'embì ngue guí xifi ngue hinda 'yør-
pa masu'u yø hya bì manda rá Moisés,
'ne hinda 'yøtyø costumbre nná 'yohu.
T'embì ngue guí xifi ngue hinda mepya
yø ts'ant'u 'mø bì m'mui. ²² ¿Ha di nja
te ga øthu co nuna rá hya naya? Porque
di mpeti yø ja'i 'mø bi badì ngue ya gá
søhø. ²³ Man'na xanho gui 'yø't'a te ga
xi'ähe ya. I 'bucua dí 'bucähe goho yø
n'yohu ja ngue dá 'yøtyø ndanne. ²⁴ Damì
sixa nija'u ya, guí nhoqui tengutho dá
'yø't'u. Jurpabi yø gasto ngue dá 'yaxyø
ya. Nu'mø gá 'yø't'a p'uya, gätho yø ja'i
dá dinyø mmui ngue himmā juani'a te
si'i. Sinoque xquet'a 'ne'i guí ec'ei 'ne guí
hats'i xanho te mmamp'u ja rá ley. ²⁵ Pe
nuya yø ja'i hingyø judío ngue ya ec'ei
rá Jesús, ya xtá orpahe rá sucua te dá
sännähe ya. Ya xtá xihme ngue hinte dá
ma nts'upi ya yø hya ya. Sinoque høntho
ngue hinda za rá ngø 'bøspabi yø dahmu,
'ne hinda zi rá ji. 'Ne hinda zapra ngø yø

z'u'ε hingui pōnná ji 'mø bi du. 'Ne hinda
n'yots'om'mäi.

Ya bì mbentra Pablo.

²⁶ Mì hyaxp'aya, bì me rá Pablo'u goho
yø n'yohu ngue 'da di nhojtho. Bi yurbu
ja rá nija di mpeti yø judío p'uya para
ngue dá mā tema pa dá ze'a guí nhoqui.
Nu'mø bi dátra pa p'uya, dá 'yøtyø 'bø't'e
n'na ngu n'na.

²⁷ Pe nu'mø tobe him manì dät'a nyoto
mā pa, nuya yø judío ngue yø mmēn-
gu Asia bì nu ngue 'bup'u ja rá nija rá
Pablo. Bi hyurpa rá cue yø mmui gätho
yø ja'i p'uya. Janangue bì ma mabent'i rá
Pablo. ²⁸ Bì muhra hmafi yø judío p'uya,
bi 'yena:

—Ague gyø judío'u, damì faxcahe
ua. Nuna rá n'yohu 'bucua ya, guehna
xännbabi yø ja'i ndap'u bi zä ná ngue
hingui nnu manho'a te nná 'buhmu. I
xännbabi yø ja'i ngue hingui nnu manho
rá ley, 'ne hingui nnu manho rá nija jaua.
I ja man'na rá hya p'uya, ya xa cutua ja rá
nija 'da yø ja'i hingyø judío. Di ts'ongua
ja rá maca nija jaua.

²⁹ Nguna rá hya bì manyø ja'i, porque
m'met'o rá pa, ya xi hnup'u ja rá hnini rá
Pablo ngue n'youi n'na rá n'yohu hingra
judío, ni hu ngue rá Tróximo rá mmēngu
Efeso. Rá Pablo p'uya bi t'embì ngue ya
xi curpu ja rá nija'a rá n'yohu xi hnrupi
ngue mi n'youi.

³⁰ Bá yants'i gätho yø ja'i p'u ja rá hnini
p'uya. Bá tihi ngue di bentra Pablo. Bá
jujma xøts'e rá nija p'uya. N'nahmantho
bì ma ndø't'e yø goxthi 'bexque'a. ³¹ Ya
nne yø ja'i ngue xtá hyo rá Pablo. Bi
zōnna hya p'u bí 'buhra hmu yø soldado
p'uya, ngue ya bá yans'yø ja'i gä rá hnini
Jerusalén. ³² Janangue bì nya mi'da yø
hmu p'uya ngue bi peti gätho yø soldado,
dá ma dá nu tema hya bì nja. Ni tihi bi
zømp'u 'buhyø ja'i. Mì nu yø ja'i ngue
mmap'u yø soldado, bi hyep'u'a gui un-
na Pablo. ³³ Mì guarbu 'buhyø ja'i yø sol-

dado p'uya, nuna ra hmu bi manda bi mbentra Pablo ne bi thut'i co yoho yo cadena. Bi 'yanni te'o na ra Pablo, ne bi 'yanni te'be'a xi 'yot'e. ³⁴Pe nup'u mahyo ja'i p'uya, n'nan'yo mman'i'da, n'nan'yo'a bi mma mmi'da. Janangue hingui sa da hyaxa njuani tema hya, porque janjuani di uexhni yo ja'i. Bi manda ra hmu ngue bi ts'ixra Pablo p'u bi ja ra cuarte p'uya. ³⁵Nu'mo mi zomp'u ja yo 'dexto ngue ra cuarte, xoge ni gusho yo soldado na ra Pablo, porque di mas'yo ja'i ngue nne da guaspi. ³⁶Ba mafi gätho yo ja'i ba 'befa, bi 'yena:

—Da du ra Pablo —bi 'yena.

Bi manna Pablo'a ra hya ja ngue di nyamp'u ha 'buhyo ja'i.

³⁷Nu'mo ni ma da yurbu ja ra goxthi cuarte ra Pablo p'uya, bi 'yembrä hmu yo soldado:

—¿Ua da za ga xi'i n'na ne yo ne'a te di nne ga mmangä? —bi 'yembi.

Mi dahra hmu p'uya, bi 'yembra Pablo:

—¿Ua guí padi guí nya ra hya ngue ra griego p'uya? ³⁸¿Ua hinga gue'e'a ra mmengu Egipto bi xoxa n'na ra sui 'mo yo pa xa thogui? ¿Ua hin gadi manda'u goho mahuahi nja'i yo hyote ba m'mup'u ja ra dapo?

³⁹Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yena:

—Nugä drä judfögä, drä mmengugä p'u ja ra hnini Tarso, guehna ra hnini tate p'u ja ra häi Cilicia na. Pe dami 'yorca ra mate guí 'dacrä nt'edi ga nzocä yo ja'i —bi 'yembi.

⁴⁰Nu'a rá hmu yo soldado p'uya, bi unna nt'edi ra Pablo ngue di nya. Bi m'mäp'u ja yo 'dexto ra Pablo p'uya, bi macrá 'ye ngue orpa ra senya yo ja'i ngue di nsäya. Nu'mo mi nsäya'a guí maxhni yo ja'i p'uya, nuna ra Pablo i nya ra hya ngue ra ebreo, bi 'yembi:

22—Ague n'yohu, nuna ra hya gda nyangä ua guí 'buhmu ya, dami 'yohmu ha rá nja ra hya ga xi'ahu.

²Mi 'yohyo ja'i p'uya ngue ga ts'ofa cona ebreo ga ya yo ja'i, man'natho ngue hinjondi 'yani. Ra Pablo p'uya bi 'yembi:

³—Nugä drä judfögä. Drä mmengugä p'u Tarso ja ra häi Cilicia. Pe bi ma ra tedegä ua Jerusalén. Ja dá ogä ua ra escuela, gue'a ra Gamaliel ma xännbategä. Bi xänngagui'a ra ley mani n'yo ma mboxitahu. Nugä dá ja ndumma ngue dá supä rá xudi Oja co gätho ma mmui, tengutho guí othu ra pa ja p'uya. ⁴Nugä 'mo yo pa xa thogui, xtá sucä'u yo ja'i mi 'ec'ei ra hoga 'da'yo hya. Yo n'yohu 'nehyo xisu di tut'i ngue di cot'i, ne di nne ga ho 'da. ⁵Nu'a rá hmu yo mmäcja, 'ne'u yo n'yohu 'bet'o ngue yo judío, dá za da ma hanja'u, porque go bi 'dacä ra sucua dá cats'i ngue xcani dapa yo judío p'u Damasco. Dá magä p'u ngue di hongä yo 'yec'ei, xcambä sigä ua Jerusalén ngue xti n'ofädi.

Bi manna Pablo ha bi nja ngue bi 'yec'ei ra Jesús.

⁶Pe nup'u ja ra 'yu p'uya, comma huxyadi ya ni ma ga sön'a Damasco, nthambenitho bi yot'a n'na ra nyot'i mayä ngue bi gogbagui. ⁷Dá täcä häi p'uya, dá ode ngue nzoqui, bi 'yengui: “Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue emmei guí nnu man'ugui?” bi 'yengui. ⁸Ya di embä p'uya: “¿Te'o'i p'uya grä Hmu?” Hombä tha p'uya, bi 'yengui: “Guecä drä Jesús, drä mmengu Nazaret, janjuani ngue guí nnu man'ugui”, bi 'yengui. ⁹A nu'u ma amigo nmi n'yo'be p'uya, majuani ngue bi nu ra nyot'i, pe bi zu. Pe himbi mmeya ma amigo te 'be'a xicä'a nzoqui. ¹⁰Nugä p'uya, di embi: “Ague grä Hmu, ¿te 'be'a ja ngue ga ot'ä p'uya?” Nu'a ra Hmu p'uya, bi 'yengui: “Dami nangui, guí thogui gdi ma Damasco. Nup'u ja dani si'i p'u te gä ja ngue gui 'yot'e”. ¹¹Bi xädagui'a ra nyot'i dá

nthe'be. Bi cunnagui'u ma n'yo'be, gä dá sön'a Damasco.

¹² Nup'u Damasco p'uya, mi 'bup'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Ananías. Gue'a n'na ra n'yohu ngue mi ot'e gätho'a te mmamp'u ja rá ley Oja. 'Ne di nnu manhoui gätho yø judío. ¹³ Bá ehe bi nugä na ra Ananías. Mi zop'u dí 'bai, bi 'yenguí: "Ague ma zi cu'i Saulo, di nzø ni dá ya", bi 'yenguí. 'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi nzø ma dá, dá he'i ha 'bäi. ¹⁴ Bi 'yenguí: "Nuna Oja mi thanne ma mboxitahu ya, ya mam'met'o xpa huan'na'i ngue guí pappabi rá pähä. Bi ne ngue guí nup'pabi rá hmi'a rá Ts'unt'u Oja nuna gä ra nho ot'e, 'ne guí 'yø'a ra hya bi ma. ¹⁵ A nuyá, ndap'u bi zä guí ja hmajuani gätho yø ja'i na ra hya dí xi'i ya. Guí xihyø ja'i te gá nu ya, 'ne guí xihyø ja'i tema hya gá 'yøde. ¹⁶ Xiya, ¿te guí tøm'ya? Damí nangui, guí nxixya nts'edi, n'namhma di nequi ngue guí ec'ei ra Hmu Jesús, 'ne di pun'na'i ni ts'oqui", bi 'yenguí.

Bi manna Pablo tema hya i men'Oja p'u ha 'buhyo ja'i hingyø judío.

¹⁷ Dámabá pengä p'uya, ngue dá sò'a Jerusalén. Dá map'u ja ra nija ngue dá mat'Oja. Bi mpähma nthandi p'uya. ¹⁸ Dá nugä ra Jesús ngue engui: "Damí xoni guí pøn'a nts'edi ua Jerusalén, porque hinda t'ørpa masu ra hya guí mma conná nguecä", bi 'yenguí. ¹⁹ A nugä p'uya, dí embi: "Ague grá Hmu, ya pahyø ja'i ngue nmi pagä p'u ja yø nija, dambi sigä yø ja'i ec'ei'i ngue di cot'i, 'ne dadi uní. ²⁰ Nu'mø mi tho na ni mefi ra Teba bi xihyø ja'i ni hya, dí 'bäcä p'u 'mø, xquet'a dá negä ngue bi du na. Nu'mø mi tho na, dá färpagä yø tuhu'u to bi hyo". ²¹ Pe ra Jesús bi 'yenguí: "Ga 'yohma. Nugä yap'utho ga pen'na'i, guí mmap'u rá m'muhyo ja'i hingyø judío", bi 'yenguí.

Yø soldado bi bentra Pablo.

²² Bi 'yøxhyø ja'i p'u bá fadi ngue bi nya, asta gue'mø mi manna ra hya ngue ena da map'u 'buhyo ja'i hingyø judío. Bi muhra hmafi yø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Da tho na ra n'yohu na. Hinni 'yup'u ngue 'buhna —bi 'yena.

²³ Mente mafi, mente cacyø tuhu, en'a häi. 'Ne ens'maya yø fonthäi ngue ra cue.

²⁴ Bi manda na rá hmu yø soldado p'uya ngue bi ma macut'i mbo ra cuarte ra Pablo. 'Ne bi manda ngue bi 'bei, bi njapi da ma hanja ngue suhyø ja'i. ²⁵ Pe nu'mø mi dut'i ngue da mei, nuna ra Pablo bi 'yembra capita 'bäp'u:

—¿Tema nt'edi guí pets'i ngue guí nne guí fehmu n'na ra n'yohu ngue ra romano, 'ne hinga 'bet'o guí haxhu ra güenda hanja ra hya? —bi 'yembi.

²⁶ Nu'mø mi 'yø'a ra hya sihra capita p'uya, bi ma bá xi'a rá hmu nne di mfete, bi 'yembi:

—Damí n'yomfeni te guí nne guí 'yøt'e, porque nuna ra n'yohu guí nne guí fei, ra romano na —bi 'yembi.

²⁷ Nu'a ra hmu p'uya, bi guarbu 'bähra Pablo, bi 'yembi:

—¿Ua majuaní ngue grá romano ague n'yø?

Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yembi:

—Ahá, majuaní.

²⁸ Nu'a ra hmu p'uya, mahombi 'yembi:

—Pe nugä, xangu ra menyü xa cuestagä ngue dá cohi ngue drá romano. Ra Pablo p'uya, bi 'yena:

—Pe nugä drá romanogä p'u dá micä.

²⁹ Co nuna ra hya na p'uya, bi zop'u ra Pablo'u mi nne xtí mfete. Da guehna ra hmu, xquet'a bi zop'u 'mø mi hyaxa njuani ngue ra romano. Bi nsu p'uya ngue xi dut'i.

Ra Pablo 'bäp'u ha bi 'yötra junta yø judío.

³⁰ Mī hyaxpūya, nu'a rá hmu yø soldado bi ne xtá hyats'i xanho rá güenda teni 'be'a gui yapyø judío na rá Pablo. Bi xojpa yø cadena ma nthat'i p'uya, bi manda ngue bi ma mapeti yø hmu yø mmäcja. Bi nja rá dajunta. Bá njucra Pablo p'uya, bi ma ma'bä'mi p'u 'buhyø ja'i.

23 Nuná rá Pablo bi hyetyø ja'i 'bup'u ja rá junta. Bi 'yembuya:

—Ague n'yø'ahü, i nnu Oja ngue yø pa xp'i 'yep'u, 'ne astá guehya, co n'na rá hoga mmuitho nná 'bui.

² Nuná rá hmu mmäcja Ananías, bi 'bep'u 'dap'u 'bähmi rá Pablo ngue da memba rá ne. ³ Bi 'yenna Pablo p'uya:

—Go di ün'i Oja ngue hinga njuantho guí øtra ts'ut'abi. ¿Ua hingni mip'u ngue gui 'yøtra ts'ut'abi conforme rá ley? ¿Hanja ngue guí nuixra ley ngue gadi manda da 'begbä ma ne? —bi 'yembi.

⁴ Nu'u 'bäp'u p'uya, bi 'yembra Pablo:

—Guí thennbabi rá da mmäcja Oja 'mø —bi 'yembi.

⁵ Mī dahra Pablo p'uya, bi 'yembi:

—Pe hīndí pacá n'yø, ngue'mø guehna rá da mmäcja ná. Porque nt'ot'i p'u ja rá Macá Libro ngue ená: “Yo guí nnømman'u'a nnøpa ts'ut'abi yø ja'i”, i enna hya.

⁶ Bi bahra Pablo p'uya, ngue 'bup'u 'da yø judío p'u ja rá junta ngue tenna nt'ec'ei ni hü ngue rá saduceo. Man'na 'bui yø judío p'uya, ni hü yø nt'ec'ei ngue rá fariseo. Rá Pablo p'uya, bi ts'edi bi 'yembyø ja'i:

—Ague n'yø'ahü, nugä drá fariseogä, rá ts'unt'ugä n'na rá fariseo. Nu'a nná ec'eigä ya ngue bá ep'u rá pa di bennate yø ánima, gue'a ga thascá rá güenda'a ya.

⁷ Nu'mø mi manna rá hya ná p'uya, nu'u yø fariseo, conyø saduceo, di njun'mahyase p'uya. Ya yo 'bui bi gohyø

ja'i. ⁸ Porque yø saduceo mman'u ngue hīndi bennate yø ánima, ni xingyø anxe di 'bui, ni xingra ndahi. Pe yø fariseo p'uya, gä ec'ei ya yø hya ya. ⁹ Bi muhra hmafi gätho yø ja'i p'uya. Bi nangui 'da yø xännbate ngue rá ley, yø n'yohu yø fariseo. Bi 'yen'u p'uya:

—Nuná rá n'yohu 'bucua, hin tema nts'o dí ø'na. Nu'mø da t'embi ngue n'na rá anxe bi zofo, hingui ho ga cohi ngue ma nsuihu Oja.

¹⁰ Mathoguiho bi nsuhuyø ja'i p'uya. Ya nsu'a rá hmu yø soldado ngue pets'i da xenyø ja'i rá Pablo. Bi 'bepyø soldado p'uya ngue bi zicra Pablo p'u ha 'buhyø ja'i, bi zixpu ja rá cuarte.

¹¹ Rá nyohra xui p'uya, bi nu rá Pablo rá Hmu Jesús, ngue bi 'yembi:

—Damí hya rá ts'edi ague Pablo. Tengutho guá ørbu Jerusalén ngue gá ma hanja ma hyagä, dá ngut'a rá hya gni man'a Roma ya.

I nthoni ha di tho rá Pablo.

¹² Mī hyaxpūya, bi nhecayä 'da yø judío ngue da hyo rá Pablo. Bi 'yena:

—A nuyá, ni xingra hme, ni xingra dehe ga sihu ya, astá gue'mø dá nuhu bi du rá Pablo. Da zucju Oja 'mø hīndi nja'a te dí mmamhmu —di n'yembi.

¹³ Pongui yote nja'i ya 'da'igu bi ma ngue da hyo rá Pablo. ¹⁴ Bi map'u 'buhyø hmu yø mmäcja p'uya, 'nep'u 'buhyø n'yohu 'bet'o ngue yø judío. Bi 'yembuya:

—Nuná rá hya xtá mangähe, hinga nsihmehe astá gue'mø dá nuhe bi du rá Pablo. Dí engähe ngue da zucje Oja 'mø hīndi nja'a te dí mmamhme. ¹⁵ A nu'ahü ya, co 'ng'u yø n'yohu 'bet'o ngue rá junta, dami xihmu rá hmu yø soldado ngue da si nixudi rá Pablo ua guí 'buhmu. Gui 'yemp'u ngue ja ts'edi man'na rá hya da t'änni. Nugähe p'uya, ya xca nsähe ngue ga hohe hante da zøcua.

¹⁶ Pe nu'a n'na rá 'be'ue rá Pablo p'uya, bi 'yøde tema hya nts'änni. Bi map'u ja

ra cuarte ngue bá xihra Pablo'a ra hya xi 'yøde. ¹⁷Nu'mø mi xihra Pablo'a te fennbi, bi zohna n'na ra capita p'uya, bi 'yembi:

—Nuna ra ts'ant'u 'bucua, dami sixpu 'buhni hmu. Porque jap'u n'na ra hya da xifi.

¹⁸Nu'a ra capita p'uya, bi zixra ts'ant'u p'u 'buhra hmu yø soldado. Bi 'yembi:

—Nuna ra Pablo ofadi, bi zongngui ngue da sin'na'i ua na ra ts'ant'u 'bucua. Ja te nne da xi'a'i 'na —bi 'yembrá hmu.

¹⁹Nuna rá hmu yø soldado p'uya, bi bennba rá 'ye ra ts'ant'u, bi zica n'nanni, bi 'yembi:

—¿Te guí nne gui xiqui n'yø?

²⁰Nuna ra ts'ant'u p'uya bi 'yembi:

—A nuyá, nu yø judío, ya xa nhacahya ya, ngue nu'mø da xudi, da 'ya'i ngue gui sixpu ja ra dajunta ra Pablo. Gui 'yenui ngue ja ts'edi man'na ra hya da t'anni 'na. ²¹Pe nu'i 'yo guí ec'ei, porque pongui yote nja'i yø judío xa nzanni ngue da gorpa ra 'yu ra Pablo, da hyo. 'Ne i mma ngue ni xingra hme, ni xingra dehe da zi, asta gue'mø da nu ngue da du ra Pablo. Ena ngue da za Oja 'mø hinda nja'a te xa nzanni 'na. A nuyá, ya xa nsäya, ngue tomtho tema hya guí mmanya.

²²Nu'a rá hmu yø soldado bi xihra ts'ant'u ngue hinjonda xifi ngue bi man'a te ra hya xi 'yøde.

Bi 'bennbabi ra Pablo na ra gobierno Félix.

²³Nuna rá hmu yø soldado p'uya, bi zohni yoho yø capita. Bi 'bepi ngue di nsä yo ciento yø soldado ngue yø 'yogua, 'ne hyate ma'det'a yø togue, 'ne yo ciento nja'i yø nhyá lansa ngue da zixra Pablo 'mø bi zu'i guto nxui, da menhni di ma Cesarea. ²⁴'Ne bi manda ngue da thospabi ra nthuts'i ra fani da hyuxra Pablo. Bi manda ngue hinte di njapra Pablo, sinoque di ndäpra gobierno Félix. ²⁵Bi 'yøt'a n'na ra sucua ra hmu p'uya, ngue

bi gaxyø soldado, bi däpra Félix. I enna sucua:

²⁶“Nugä drá Claudio Lisias, dadi zengua'i grá hoga gobierno Félix. ²⁷Di pen'na'i p'u na ra n'yohu 'bucua, bi gotyø judío, ya ja ngue xta hyo. Pe nu'mø ma pacá p'uya ngue ra romano, dá pennbabi yø soldado ngue bá yaní. ²⁸Dá ne ngue xca padi te gui yapí. Dá sixá p'u bi 'yøtyø junta yø judío p'uya. ²⁹Pe nuna ra hya bi nequi, guehna ja ua naya. Gui yapí ngue'a ra ley ga 'yo judío. Pe himbi nequi ra hya ngue te xtí hyo, ni xinga gue'a di sä ngue da jot'i. ³⁰Pe dá mmeyagá p'uya, ngue nu'u yø judío, ya xi nhacahya ngue xta hyo. Janangue nuya dí pen'na'i p'u na ra n'yohu na. 'Ne xquet'a dí xic'a'u di yapí ngue da map'u guí 'bui ngue da xi'i te gá nzui. Hønt'a ra hya'a ya”.

³¹Nu'u yø soldado p'uya, bi 'yøt'e te bi m'mepi. Bi zixra Pablo 'mø mi nxui, bi ma p'uya, i nthop'u ja ra hnini Antipatris. ³²Mi zá mi neçahäi p'uya, bá penc'u yø soldado ngue yø 'yogua, bi zøp'u ja ra cuarte. Go bi mähä ra Pablo'u yø togue. ³³Mi zømpu ja ra hnini Cesarea p'uya, bi ndäpra sucua ra gobierno, 'ne xquet'a bi ndäpra Pablo. ³⁴Nu'mø mi juadi bi nu ra sucua ra gobierno p'uya, bi 'yänni hapu ra mmengu na ra Pablo. 'Bexpi batho ngue ra mmengu p'u ja ra häi Cilicia. ³⁵Bi 'yembuya:

—Ga oc'a'a ra hya guí mmam'mø bi zocua'u di yap'a'i —bi 'yembi.

Nup'u ja rá ngu na ra dast'abi Herodes, bi manda ngue ja da map'u yø soldado na ra Pablo.

Ra Pablo bi manna hya p'u ha 'buhra Félix.

24 Ya rá cut'a ma pa xi zonna ra Pablo p'u Cesarea 'mø ja mi zøn'a ra hmu mmäcja Ananías, ni n'youi 'da yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío. 'Ne ni n'youi n'na ra pøngahya p'u ja ra ts'ut'abi ni hu ngue ra Tértulo. Bi zømp'u 'buhra gob-

ierno ngue di yapra Pablo. ²Mambá ts'i ra Pablo p'uya, nuna ra Tértulo bi mudi di yapra Pablo, bi 'yembra Félix:

—Ague grá gobierno, dadi ja mam-madi'áhe ngue hin tema hya, dí 'bu manhogáhe. Conná ngehni mfadi gá 'bummanho yø ja'i. ³Gátho'a te guí øt'e, dí 'bummanhogáhe ndap'u bi zä. Gä guehna nná ja mam-madi'áhe naya, grá ts'ut'abi Félix. ⁴Pe hindí nne ga 'bet'áhe xangu ni tiempo. Dí ácáhe ra mate n'na ts'uquits'u, ngue gui 'yøde te ga xi'áhe. ⁵Dí tingáhe n'na ra hya, ngue nuna ra n'yohu 'bucua, i 'yo ndap'u bi zä gá rá nguni nximhäi ngue di ts'onyo ja'i tengutho n'na ra n'u. Guehna ra 'yøt'i sui p'u ha 'buhyo judío na, porque 'bet'o na ngue'u to ec'ei na ra mmengu Nazaret. ⁶Nugáhe dá bente, dá uphe ngue bi ne xti ts'onna nija. Dí nne xca haspahe ra güenda conná ley ngue ma nt'ec'eihe p'uya. ⁷Pe nuna ra Lisias rá hmu yø soldado p'uya, rá ts'editho bi 'yøt'e ngue bi yurbu di yahe ngue bi zingáhe na ra Pablo. ⁸Bi xicje p'uya ngue nu'mø to nne di yapi, dá ecua guí 'bui. Pe nuyá, dá zä ngue gui 'yänse ya. Gui pase p'uya ngue majuaní'a te gá nná yapáhe.

⁹A nuyá, gátho'u yø judío n'yohu ya, 'da'igu mma ngue embi majuaní'a te xifi. ¹⁰Ra gobierno p'uya, bi 'yørpa ra senya ra Pablo ngue di nya. Ra Pablo p'uya bi 'yena:

—Co n'na ra pähätho ga nyangá ua guí 'bui gra ts'ut'abi. Porque dí pacá ngue ya xa mma yø jeya guí nts'ut'abi ua ja ra häi dí 'buhmu. ¹¹Nu'i dá zä gui hyaxa njuani hanja ra hya. Tobe hingui tho'a n'ne'ma yomma pa xtá magá Jerusalén ngue dí thanne Oja. ¹²Pe himbi thingui ngue to gadi njun'mahya'be. Ni xinga guep'u ja ra danija xtá thingui ngue to gdi orpabi, ni xinga guep'u mi'da yø nija, xtá thingui ngue to gdi ya'be. Ni xinga guep'u ja ra hnini p'uya. ¹³Nuya yø n'yohu 'bucua, nu'a ra hya gui yajpagui, hinda zä ha di

japi ngue di ja majuaní'a te mma. ¹⁴Ma ga xi'i hanja ra hya ya. Dadi njuani, hin dadi ncøni ngue dí ec'eigá Oja nuna mi ec'ei ma mboxitahe. Da gue'a ra 'da'yo hya embyø ja'i 'bucua ngue ra 'dan'yo nt'ec'ei, gue'a ra hya dí tenná'a ya. Pe gá dí ec'eigá'u yø hya nt'ot'i p'u ja ra libro ngue rá ley Oja, dá gue'u mi'da yø hya bi 'yotyø pøngahya Oja. ¹⁵Tengutho yø nt'ec'ei yø judío, di njadá p'uya. Dí ec'eigá ngue da 'yøt'Oja ngue di bennate yø ánima, gue'u yø hoja'i, gue'u yø ts'oc'ei, gá di bennate. ¹⁶Janangue dadi ja ndum-mui ngue ga n'yo xanho, n'namhma ngue hin tema hya dá dinngagui Oja, ni xinga guehyø ja'i dá zä dá 'yengui ngue hinga gue'a nná 'yo.

¹⁷Mi ma njammi jeya ngue n'nanni ra nación dambi 'yo, mahøndá pengui astá Jerusalén ngue dá dá ma limosna, 'ne dá ørpabi ra 'bøt'e Oja. ¹⁸Pe nu'a ra ora'a p'uya, nu'u 'da yø judío ngue yø mmengu Asia, bi dingui ngue dí 'bup'u ja ra nija ngue nmadi nhoqui conforme ra costumbre ja ngue dá 'yøt'a n'na. Pe hingui ngup'u dí 'yohe. 'Ne himbi thingui ngue gadi yahnihe. ¹⁹Nuya yø n'yohu dí mmangá ya, guehya ja ngue dá thocua di yajpagui, ngue'mø ja te ga nzauqui. ²⁰A nu'mø ngue hin'na, nuya yø n'yohu 'bucua, go dá manya ngue'mø ja tema ts'oqui bi thinngagui 'mø ma thocá p'u bi 'yøtra dajunta yø judío. ²¹Hønda n'na zine nts'edi dá mangá p'u ja ra junta mi 'buhyu, ngue dá ena: “Nu'a nná ec'eigá ya, ngue bá ep'u ra pa di bennate yø ánima, gue'a ga thascá ra güenda'a ya”, dá ena.

²²Nu'a ra Félix, mi zä mi 'yøhna ra hya bi manna Pablo, mambi njarbutho ra hya. Porque ra Félix ya padi xanho hanja'a ra nt'ec'ei i ja ngue ra Cristo. Bi hyuspa ra pa yø ja'i p'uya, bi 'yembi:

—Nu'mø bá ehra Lisias rá hmu yø soldado ya, ja ga pacá xanho hanja na ra hya guí mmamhmu p'uya.

²³ Nuna ra Félix, bi 'bepa n'na ra capita ngue di sigue da ma m'mädi ra Pablo. Pe bi xihra capita ngue ya hinda ma nthut'i, 'ne bi xifi ngue nu'mø bi zøhyø amigo di zengua, di njapi ngue di nyaui'u nne da mäts'i te honi.

²⁴ Mi ma njammí pa p'uya, mahømbi zønna Félix, ni n'youi na ra Drusila rá xisu, ra judío na ra xisu. Bi manda bá ts'i ra Pablo p'uya. Bi japi da ma hanja rá nt'ec'ei i ja ngue ra Jesucristo. ²⁵ Nuna ra Pablo, bi ma hanja'a ra nho ja ngue da n'yo ra ja'i, 'ne bi ma ngue jatho da zamrá mmui n'na. Bi ma hanja na ra castigo di nja m'mefa. Nuna ra hya bi 'yøhra Félix, bi zu. Bi 'yembra Pablo p'uya:

—Be ni mahma. Nu'mø bi bongagä, mahønga nzon'na'i ga nyaui —bi 'yembi.

²⁶ Nuna ra Félix i tømí ngue xtä ngu-tra mnyu ra Pablo ngue xtí thøgue. Janangue xangu yø nnidi bi zonhni ngue bi nyaui. ²⁷ Mi gua'a nyo jeya p'uya, bi dá rá cargo mi pehna ra Félix ngue ra gobierno. Bi ponnabi n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Porcio Festo. Nuna ra Félix bi ne ngue da nu manho yø judío, janangue bi sigue bi ma m'mäditho ra Pablo.

Ra Pablo bi nyaui ra Festo.

25 Nuna ra Festo p'uya, bi ma di bentrá cargo ngue di ngobierno. Ja rá hyu patho xi bentrá cargo p'u Cesarea p'uya, ja bá nexpu ngue i ma Jerusalén. ² Mi zømp'u Jerusalén, nu'u yø hmu yø mmäcja, 'ne'u yø judío tate ngue t'ec'ei, bi map'u 'buhra Festo ngue di yapra Pablo. ³ Bi 'yapra mate ngue da pennabi ra Pablo di 'ye'a Jerusalén. Nu'u yø judío di yapate p'uya, ya xi nhecahya ngue da hyo ra Pablo p'u ja ra 'yu. ⁴ Mi dahra Festo p'uya, bi 'yembi:

—Ya m'mädi p'u Cesarea na ra Pablo. Pe ya himma ya'atho ga pengä p'u Cesarea. ⁵ Nu'u yø n'yohu exa ha ra ts'edi

ngue di yapra Pablo, guí xihmu ngue ga mmäcähe Cesarea ngue'mø ja rá ts'oqui ra Pablo, da zä gui yapu.

⁶ Pe nuna ra Festo, comma manhyato ma pa, oque n'net'a ma pa, bá m'mu'a Jerusalén. Bá pengui, bi 'ye'a Cesarea p'uya. Mi hyaxpuya, bi mip'u ja rá nthuts'i hu'mø øtra ts'ut'abi. Bi manda bá ts'i ra Pablo p'uya. ⁷ Nu'mø mi yut'ambo ra Pablo, bi mäsyø judío xpi 'ye'a Jerusalén ngue di yapí. Xangu yø hya ja man'u gue gui yapí, pe yø judío hingui sä di ja majuani'a te mma. ⁸ Mi dahra Pablo p'uya ngue di nyani, bi 'yena:

—Nugä hin tema ts'oqui dí ø'te. Ni xinga guehra ley da t'engui hinda nnu manho, ni xinga guehra danija, ni xinga guehra dast'abi Roma ngue di tinnga ma ts'oqui.

⁹ Pe nuna ra Festo, bi ne ngue da nu manho yø judío. Janangue bi 'yembra Pablo:

—¿Ua guí nne gdi ma Jerusalén, ja gani hocä p'u ni asunto?

¹⁰ Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yembi:

—Nuua 'buhra ts'ut'abi bi 'yexra dast'abi Roma. Ja i ja ngue da thascagui ua ra güenda. Nu'i guí padi xanho ngue hin tema nts'o dí ørpä yø judío. ¹¹ Nu'mø ngue di ja ma ts'oquigä, oque xtí nequi n'na ra hya ngue ni 'yup'u ga tu, hinda su ga tugä. Pe nu'mø ngue hin tema hya di nequi'a te gui yajpä ya 'bucua, hinjonda zä di dagui ngue ga sogä yø 'yeyu. Man'na xanho ngue ga thocä p'u 'buhra dast'abi Roma 'mø.

¹² Nuna ra Festo, nuya yø n'yohu di nfaxui p'u ja ra ts'ut'abi, bi nhecahya ngue bi zänni te da 'yø'te. Bi 'yembra Pablo p'uya:

—Guí ädi guí thop'u 'buhra dast'abi Roma. Pe ja gdi ma p'uya.

Ra Pablo i 'bäp'u 'buhra ts'ut'abi Agripa.

¹³ Mi ma njammí pa p'uya, bi map'u Cesarea na ra ts'ut'abi Agripa, ni n'youi rá nju Berenice, ngue bí zengua ra Festo. ¹⁴ Pe bá m'map'u njammí pa p'uya, nuna ra Festo bi xihra ts'ut'abi'a rá asunto ra Pablo. Bi 'yembi:

—Gosque 'bucua n'na ra n'yohu ngue m'mäditho, bi zocua 'mø mi nts'ut'abi ra Félix. ¹⁵ Nu'mø dambá 'yogä p'u Jerusalén, nu'u yø hmu yø mmäcja co 'ne'u yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, bi map'u dí 'bui. I ädi ngue da ma ma sentencia na ra n'yohu na. ¹⁶ Pe nugä p'uya dí embi: “Nu ra dast'abi Roma hñdi costumbra ngue to sä di sentencia'a ngue da tho, mente tobe hñdi n'yunnba hmiui rá nsuiui'a ma yapí, para ngue da fadi ndana gue'a di dunna hya”. ¹⁷ Janangue nu'mø mi zocua'u ya, hindá 'betä ra tiempo. 'Bexque'a 'mø mi hyats'i, dá magä p'u ja ra ts'ut'abi. Dá mandagä bá ts'i'a ra n'yohu p'uya. ¹⁸ Dí engä ngue mi ja rá ts'oqui, pe nu'mø mi zø'u yø yapate p'uya, hin temä ts'oqui bi nequi ngue'u yø hya gui yapí. ¹⁹ Nu'a ra hya gui nyapi, gue'u yø nt'ec'ei yø judío'a, 'ne'a n'na ra n'yohu bi du ni hu ngue ra Jesús, i mmanna Pablo ngue 'bui. Gue'a ga nza'a ya. ²⁰ Nugä p'uya, hñdi padí ha gda japi ga øt'a ra ts'ut'abi tengu na ra hya na. Janangue dá ännä ra Pablo p'uya, ngue'mø da ne xtí ma Jerusalén, ja xtabä njap'u ra ts'ut'abi na ra hya na. ²¹ Pe ra Pablo p'uya, bi 'yädi ngue da thop'u 'buhra Augusto nuna ndast'abi p'u Roma. Dá manda p'uya ngue bi sigue bi 'bädi, 'be da bonngagui ja ga penhni, di map'u 'buhra dast'abi Roma.

²² Mi dahra Agripa p'uya, bi 'yembra Festo:

—Xquet'a dí nne ga øcä te da manna ra n'yohu na.

Ra Festo bi 'yembi:

—'Bex hñixudi gui 'yøde te da manya 'mø.

²³ Mi hyaxpuya, nuna ra Agripa 'nehra Berenice bi yurbu ja ra cuarto bi nja ra hya. Xandongu p'u ni 'yo, tengutho 'mø di sännigo. Ni n'yohu yø hmu yø soldado, 'ne'u yø n'yohu 'bet'o p'u ja ra hñini. Bi manda ra Festo p'uya ngue bá ts'i ra Pablo. ²⁴ Bi 'yenna Festo p'uya:

—Ague grä dast'abi Agripa, gätho ya yø n'yohu 'daua xtä mpetihu ya. Xangu yø judío bi xiqui ngue hingui nnu manho na ra n'yohu 'bucua, ngup'u Jerusalén, nguua Cesarea. Hingui säya yø ja'i xiqui ngue jatho da tho na ra n'yohu na. ²⁵ Pe nugä p'uya, dí tingä ngue hin temä ts'oqui di øt'e ngue sä da tho. Nuna ra Pablo ädi ngue da thop'u 'buhra Augusto nuna ndast'abi p'u Roma. A nuyá, dí sänni ngue ga pennbabi ya. ²⁶ Pe nja ngue nuna ra n'yohu dí nne ga pennbabi na ma hmu ra dast'abi, madits'u temä hya dí tinnbi ngue di ja ts'edi ga pennbi. A nuyá, dá sigä ua ha gui 'buhmu ya. Ma datho go nnä sin'na'i ya grä ts'ut'abi Agripa, ngue gui juannbabi xanho ha exa hanja rá asunto. Nu'a ra hya da bonna ne p'uya, gue'a da cuatra sucua ga pennba ra dast'abi'a. ²⁷ Porque nup'u nnä bengä, ena gue hingui ponna güenda ngue ga penhna n'na ra ofädi, 'ne hñda mep'u ja ra sucua'a ra hya gui nyapi.

Bi manna hya ra Pablo p'u 'buhra ts'ut'abi Agripa.

26 Nuna ra Agripa bi 'yembra Pablo: —Da zä gui mma te gui nne gui mmanya n'yø.

Bi müdi bi nya ra Pablo p'uya, i anyø 'ye ha ga ya. Bi 'yena:

²—I jaga mpähä ngue da zä ga nyagä ua ha gui 'bui, grä ts'ut'abi Agripa. Dí nne ga nyangä ngue'a te gäma hya gui yapä yø judío. ³Dadi johyagä ngue gui padí gätho yø costumbre øtyø judío, 'ne

guí padí te guí njunt'i. 'Yørca ra mate guí 'yøde xanho na ra hya ga mmangä ya.

Bi manna Pablo te maní n'yo 'mø him maní 'yec'ei ra Cristo.

⁴Nu'u ma mmijudíohe gä padí te xtá m'mucä p'u ja ra Jerusalén. I fadi te xtá m'mucä p'u ja ra hnini Tarso mente marä ngüegui. ⁵Nuyü p'uya, i padí xanho hapu dá ngüe asta yø pa xpí 'yep'u. Nu'mø nne da ma, da ma ha bá njap'u dá ngüegä ngue drá fariseo. 'Ne da gue'e guí padí ngue nu'a rá nt'ec'ei yø fariseo, gue'a hats'i xandønho'a te nt'ot'i p'u ja ra ley ga 'yo ma nt'ec'eihe'a. ⁶A nuyä, guehna nnä n'yost'abigä naya, ngue dí tømä da 'yøt'Oja'a te bi yarpabi ma mboxitahé ngue di bennate yø ánima. ⁷Gätho'u 'de'ma yo'bui yø judío di mmeni ya, i tømí ngue da nu di nja'a te xá mma ma yat'i. Janangue njap'u thanne Oja ra pa ra xui. Pe nuna ra hya dí xi'i ngue nthø'mí ya grá ts'ut'abi Agripa, guehna gui yajpä yø judío naya. ⁸¿Hanja ngue hinguí ec'ei hu ngue da 'yøt'Oja ngue di bennate yø ánima?

Mam'met'o mayø nsuiui ra Pablo'u mi ec'ei ra Cristo.

⁹Nugä 'mø mam'met'o, dí ena ngue xanho te nmi ø't'e, ngue nmi sucä yø ja'i mi ec'ei ra Jesús nuna ra mmengu Nazaret. ¹⁰Nguna ra hya xtá ø'tä p'u Jerusalén. Pe gue yø hmu yø mmäcja'u madi 'dacrä nt'edi ngue dí cot'ä fädi yø 'yec'ei. Nu'mø bi hyo p'uya, nequi dí nnu manho te ø't'e. ¹¹Xangu yø nnidi dá ungä yø ja'i ngue dí nnepe da hyep'u yø nt'ec'ei. Da guep'u n'nanni yø nija, ngu'a dambi ø't'e. Janjuani gue jo ma xiyu ngue ra cue, ngue di sucä yø ja'i ec'ei ra Jesucristo, asta xtá magä n'nanni yø hnini ngue dí honi hapu ga tini.

Mahombi manna Pablo te bi nup'u ja ra 'yu.

¹²Conque gue'a nnä 'yogä 'mø ma magä Damasco'a. Gue'u yø hmu yø mmäcja bi hacra ts'edi ngue da magä p'u. ¹³Pe ague grá ts'ut'abi, nup'u ja ra 'yu, comma huxyadi dá nugä ngue bí 'ye mahets'i n'na ra nyot'i bi gogbagui co 'ne'u yø n'yohu nmi n'yo'be. Pe man'na xanzaqui ra nyot'i bi gogbagui ngue'a gui yotra hyadi. ¹⁴Gä dá täcähe häi p'uya. Dá øde ngue nzoqui comma hya ngue ra ebreo nna ya, bi 'yengui: "Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue guí sūqui? Gadi n'unse tengutho n'na ra ndani 'mø embrä hnet'i ra za ma sūni", bi 'yengui. ¹⁵Nugä p'uya, dí embi: "¿Te'o'i p'uya grá Hmu?" Nu'a ra Hmu p'uya bi 'yengui: "Go guecä drá Jesús ngue emmei guí sūqui". ¹⁶Mahøn'a bi 'yengui: "Damí nangui, gä 'bäi. Porque guehna dá nthēui na ngue gui 'yøtra 'befi ga xi'i. Connä guecä gui ja hmajuani yø ja'i'a te gä nu ya, da gue'a te gui nnu m'mefa. ¹⁷Pe ga nyan'a'i 'mø bi zū'i yø judío. 'Ne ga pen'na'i p'u 'buhyo ja'i hingyø judío. Nu'mø bi zū'i, ga nyan'i. ¹⁸Dí pen'na'i p'u rá m'mu'u ya, ngue gui xojpa yø n'yomfēni yø ja'i. Ya hinní mantho di n'yo mants'o, sinoque di n'yo manho, n'namhma ngue hinní mantho da 'yo rá 'ye ra zithu. Sinoque Oja da zo rá 'ye. Nu'mø bi 'yec'eigä yø ja'i, di mpunnba yø ts'oqui, ne di tocabi tengutho di tocabi yø ja'i ya o rá 'ye Oja".

Bi 'yec'ei ra Pablo'a ra hya bi sip'u ha bi nu ra nyot'i.

¹⁹Nuna ra hya bí 'ye mahets'i, grá ts'ut'abi Agripa, hindä festhogä na. ²⁰Sinoque rá mudi dá xicä ra hya yø mmengu Damasco. M'mefa p'uya, dá magä p'u Jerusalén, ne dá 'yogä gätho yø häi Judea ngue dá manna hya. 'Ne'u hingyø judío dá xicä ra hya. Dá xihyo ja'i

ngue da hyep'u ra nts'o ga 'yo, di 'bätyø mmui da 'yec'ei Oja. Da 'yøtra nho para ngue di nequi ngue ya bi 'bätyø mmui. ²¹ Conná nguehna ra hya naya, bi benna yø judío p'u ja ra danija ngue nne xta hyogui. ²² Pe fäxcathe Oja, hinda hecä ra hya asta guehya. Dí xicä ra hya gätho yø ja'i, di ngüe, di nnoho. Hinte man'na ma hya dí xifi, hinda hont'u yø hya bi man-na Moisés, gätho mi'da yø pøngahya Oja, gä bi ma te ja ngue di nja m'mefa. ²³ Bi ma ngue ra Cristo i ja ngue da zä ra n'u, 'ne da du. M'mefa p'uya, gue'a rá müdi di bennate p'u da nt'ägu'a. Janangue nu'u yø judío 'ne'u hingyø judío da badi ngue majuani di bennate yø ánima.

Nuna ra Pablo, nnepe ngue da 'yec'ei ra Cristo na ra Agripa.

²⁴ Nguna ra hya i nyanna Pablo p'u bi nya. Ra Festo p'uya, nts'edi bi 'yembi:

—Hantho guí loco ya Pablo. Hantho ngue hinguí säya gadi xädi asta guí cohi gui loco ya —bi 'yembi.

²⁵ Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yembi:

—Hindi locogä grá ts'ut'abi Festo. Hante gue nuna ra hya dí xi'i, guehna ra hya majuani na. ²⁶ Bucua ra ts'ut'abi Agripa ya. Nuna i padi xanho ya yø hya dí mmangä na. Janangue di ha ra ts'edi dí mmangä ra hya ua hapu 'bui. Porque dadi seguragä ngue 'nehna padi xanho ya yø hya dí mmangä na. Nuna ra hya dí mmangä ya, hinga nt'äguitho bi nja na. ²⁷ Ague grá ts'ut'abi Agripa, çuanguí guí ec'ei'u yø hya bi manyø pøngahya Oja? Nugä dí padi ngue guí ec'ei.

²⁸ Mi dahra Agripa p'uya, bi 'yembra Pablo:

—Hantho guí ena zits'utho dí honi ngue ga ec'ei'gä ra Jesús guí mmanya.

²⁹ Ra Pablo p'uya bi 'yembi:

—Gue'mø gue ts'utho guí honi, gue'mø gue hin'na, pe da ne Oja ngue hinga høn'atho'i gui 'yec'ei, sinoque dí nne ngue 'nehya 'bucua øde te dí mma, gä

da 'yec'ei ra hya tengutho nná ec'ei'gä. Pe hindi nne ngue nu'mø bi 'yec'ei yø ja'i ra Jesús, da ma nthut'i conyø cadena tengutho di thocä —bi 'yenna Pablo.

³⁰ Mi manna Pablo na ra hya na p'uya, bi nangra Agripa 'nehra Festo conna Berenice. Gätho mi'da yø ja'i mi hup'u bi nangui. ³¹ Bi ma n'nanni p'uya, di n'yänni ha di nja na ra hya mmanna Pablo. Di n'yembra:

—Nuna ra n'yohu na, hin tema ts'oqui xa 'yø'te ngue da t'embi da tho, ni xinga gue'a ngue di sä di n'ofädi.

³² Mi dahra Agripa p'uya, bi 'yembra Festo:

—I sä da ma mathøgue na ra n'yohu na, ngue'mø hindi ädi da thop'u 'buhra dast'abi Roma.

Bi 'benhna Pablo, i ma Roma ja ra häi Italia.

27 Mi zä bi ts'änni ngue da 'benngähe p'uya, gdä mähme p'u ja ra häi Italia. Nuna ra Pablo, da guehmi'da yø ofädi, bi ndäpa n'na ra capita ni hu ngue ra Julio ngue da zits'i. Nuna ra Julio, yø n'yohu'u yø federal ni hu ngue ra Augusto. ² Dä ohe ra barco bi nexpu ja ra hñini Adramitio, i mpa p'u ja ra nnega jathe ngue ra häi Asia. 'Da dá macähe ra Aristarco nuna ra mmengu Tesalónica ja ra häi Macedonia. ³ Mi hyaxpuya, dá songähe p'u ja ra hñini Sidón. Nuna ra Julio, emmei di n'yørpau masu ra Pablo na. Janangue bi unna nt'edi bi ma bá nu yø amigo p'u ja ra hñini bi zoni. Nu'u yø amigo ra Pablo bi yørpabi masu, bi mäts'i. ⁴ Ma pøngähe p'u ja ra hñini Sidón, dani nthocähe p'u ja ra häi Chipre nuna ja mbo ra jathe. Pe ngaha i go 'mø ma thocähe p'u ha ja na. ⁵ Dä 'dangähe ra jathe, dani mpäcähe p'u ja ra nnega jathe ngue ra häi Cilicia 'nehra häi Panfilia. Dä songähe p'u ja ra hñini Mira, gue'a n'na ra danihni jap'u ja ra häi Licia'a.

⁶Nuna ra capita p'uya, ja bi d'imp'u n'na ra barco bí n'xpu ja ra hnini Alejandria, mani map'u ja ra hai Italia. Ja da ogähe p'u ra barco p'uya ngue dá thohme p'u nná mähme. ⁷Bi ma njammí pa ngue njanate ga 'yo ra barco. Xandøn hennitho ha dá thocähe p'u ja ra jathe handra hnini Gnido. Pe commä tobe di coscahe ra ndähi p'uya, daní nthocähe p'u handra hai Salmón. Dá nthets'ähe ra hai ja made ra jathe ni hu ngue ra Creta p'uya. ⁸Xandøn hennitho ha dá thogähe p'u ja rá nnengui'a ra hai'a. Sär'mø ma søngähe p'u ja n'na ra xequi säya yø barco ni hu ngue ra Buenos Puertos. Ya xma nguerputho ja ra hnini Lasea.

⁹Pe ya xangu yø pa xi m'me p'uya. Ya nts'utho ngue to di n'yop'u ja ra jathe, porque ya tihí bá cuatyø pa ngue ra se'ye. Ra Pablo p'uya, tobe ximhma'u to di 'yonna barco, ¹⁰bi 'yembi:

—Ague n'yø'ahu, enä gue nts'utho ga thohmu ya. Porque di m'mehra barco 'ne di m'mehyø 'beni, asta 'necju ga tuhu —bi 'yembi.

¹¹Pe himbi 'yørpato masu ra capita'a te mmanä Pablo, sinoque go bi 'yeg'eitho te mman'a to di 'yonna barco, 'ne'a ra mmädi ngue ra barco. ¹²Di n'yembi ngue nu'a rá ts'äya ra barco jap'u bi uits'i, hingui ho ngue ja da thop'u ra se'ye. 'Da'igu bi mamp'uya ngue bi thogui. Di n'yembi ngue xamhmatho da zä da zømp'u ja ra hnini Fenice ngue ja xta thop'u ra se'ye. Gue'a n'na rá ts'äya yø barco jap'u ja ra hai Creta'a. I et'inde ra dehe ra hai, ni nja ra hai norte 'ne ni nja ra hai sur.

Bi nangra ndate ndähi p'u ja ra jathe.

¹³Bi mudi bi n'yo ra huinna ndähi ni 'yeg'a sur. Bi 'yemp'uya ngue da zä da thogui. Dá thocähe p'uya, dá tenhne ra nnenga jathe ngue ra hai Creta. ¹⁴Himma ya'atho p'uya, bi nthuei n'na ra ndøn-thi ra barco. Gui hutyø ja'i na ra ndähi

ngue ra Noreste. ¹⁵Bi gutra barco ra ndähi p'uya, ya hingui hät'i da hyegui. Dá thøjpahe ra 'yu ngue bi nønbnuya.

¹⁶Dani nthogähe p'u ja rá xutha n'na ra zit'u hai ja made ra jathe, ni hu ngue ra Claudia. Ya hints'e hmisu 'yo ra ndähi'a ra xequi'a. Dá ne dá cut'ähe mbo ra dabarco n'na ra t'ubarco mambä gat'i, pe xanhen-nitho i yut'ambo. ¹⁷Nu'mø ma cut'ähe mbo'a p'uya, bi 'bännbabi yø nthahí ra dabarco p'uya ngue ts'upi di nxahyø xithe. I su ngue xtani mpa p'u ja yø 'bomudehe ni hu ngue ra Sirte. Janangue bi gajpabi ra ulu nu'a enna ndähi p'uya. Bi japi ngue bi nønna ndähi ra barco. ¹⁸Mi hyaxpuya, tobe nts'edi 'yodra ndähi. Bi thørbu ja ra jathe yø 'beni ra barco p'uya. ¹⁹Rá hyu pa p'uya, dá høt'ähe p'u ja ra jathe yø cosa mi ja mbo ra barco. ²⁰Bi ma njammí pa ngue hindá nuhe ra hyadi, ni xingyø sø xcä nuhe ngue ra xui. Høndra ndate ndähi fexcahe. Ya dí enä ngue hinxcä ponje.

²¹Bi ma njammí pa ngue hindá nsihmehe. Bi m'mä inde ra Pablo p'uya, bi 'yembyø ja'i:

—Ague n'yø'ahu, nu'mø xqui 'yørpahu masu'a ra hya dá mangä ngue hin xcabä pømhmu p'u Creta, hinxti nts'onna barco ja ua 'mø, 'ne hinxti m'mehyø 'beni 'mø.

²²Pe nuyá, 'yo tu ni mmuihu ya. Hinjon-da du, hinda høndra barco di m'medi.

²³Porque dí ogä rá 'ye Oja, 'ne dí ørpa rá 'befi. Xtä nugä n'na ra anxé 'mø manxui ngue rá m'menhni Oja. ²⁴Xa 'yengä ra anxé: “Yo gui su ague Pablo. Jatho gui sømp'u 'buhra dast'abi Roma. Connä ngue'e da yan'Oja ya yø ja'i gui n'youi ua ja ra barco ngue hinda du”, xa 'yengui.

²⁵Janangue nuya n'yø'ahu, 'yo di tu ni mmuihu ya, porque nugä dadi seguragä ngue nu'a ra hya xa xicä rá anxé Oja, di nja'a. ²⁶Pe nuyá, jatho ngue ga thehu n'na ra hai ja made ra jathe ya.

²⁷Mi dähra nde'a rá 'de'ma goho ma pa p'uya, dá thocähe p'u ja ra jathe ni hu

ngue ra Adria. Ni 'yenje ua, ni 'yenje nu ra ndahi. Nu'mo mi zo made ra xui p'uya, nu'u di 'yonna barco bi mmeya ngue ya ni ma di nthui ra hai. ²⁸ Bi 'yeni hangu ganhe ra dehe p'uya, 'date ma'de'ma 'dato metro bi zudi. Da n'yogahe mits'u p'uya, mahombi 'yeni hangu ganhe ra dehe. Ya mani 'date mayoto metrotho bi zudi. ²⁹ Di suhe p'uya, ngue di nthui ra barco yo do ja mbo ra jathe. Bi 'yemmi goho yo xone t'egui p'u ja ra xutha ra barco p'uya ngue bi zamm. Di xonhne ngue da hyats'i. ³⁰ Nu'u madi 'yonna barco p'uya, bi zanni ngue xta 'dagui. Bi ca'mra t'ubarco p'u ja ra ya ra dabarco. I hatyo ja'i, embi ngue da 'yemmi mi'da yo xone t'egui p'u ja ra ya ra barco ngue da zamm xanho. ³¹ Pe ra Pablo bi 'yembra capita co 'ne'u yo soldado:

—Nu'mo ngue hndi m'mucua ja ra barco yu yo 'yohu di 'yonna barco, hingu ponju mo —bi 'yembi.

³² Nu'u yo soldado p'uya, bi hieja yo nthahi mani nzahra t'ubarco, bi hyorbu ja ra jathe. ³³ Mi necahi p'uya, bi xihyo ja'i ra Pablo ngue ga di nsihme. Bi 'yembi:

—Ya ra 'de'ma goho ma pa ya ngue hinjongui sihme, 'ne hinjongui aha. ³⁴ Di acä ra mate ya ngue gui nsihmehu, n'namhma gu hyahu ra ts'edi. Ya hinjonda du ya, ni xinga n'na ni xahu di m'medi.

³⁵ Mi manna Pablo na ra hya na p'uya, bi macra 'ye ngue bi hyacra hme. Yo hmi yo da yo ja'i p'u bi ja mamma di Oja. Bi xepaya ngue bi madi bi nsihme. ³⁶ M'mefa p'uya, ga bi hyu yo mmui yo ja'i. Janangue bi nsihme. ³⁷ Nu'a gangu'u mi op'u ja ra barco p'uya, mi juadi comma yo ciento 'ne hyate ma'de'ma 'dato ma'yohu. ³⁸ Mi juate ra ts'ihme yo ja'i p'uya, bi hyotra trigo p'u ja ra jathe, i nnepe ngue hndi hyu ra barco.

Ya bi thunt'a mbonthe ra barco.

³⁹ Nu'mo mi hyats'i xanho p'uya, nu'u madi 'yonna barco hingu padi tema hai handi. Mi hyanda n'na ra 'yethe ngue ga ra 'bomudehe p'uya. Bi zanni ngue ja xti curpu ra barco. ⁴⁰ Bi hiejpabi yo nthahi mambi the yo xone t'egui p'uya, bi zop'u ja ra jathe'u. Bi 'yannba ra palanca ga 'yo ra barco p'uya. Bi gaspabi ra ulu p'u ja ra za 'bap'u ja ra ya ra barco, i nnepe ngue da nonhna ndahi. Ra barco p'uya, bi guarbu ja ra nenthe. ⁴¹ I mpa p'u di nthu yo ts'edi yo dehe p'uya. Bi ndup'u ja yo 'bomudehe ra barco, ya hingu sa di 'yani. Bi 'uahra xutha ra barco p'uya ngue emmei tonhyo funthe. ⁴² Yo soldado p'uya bi ne xta hyo yo ofadi, porque supi xti nxaha ngue da 'dagui. ⁴³ Pe nuna ra capita bi nepe ngue da bongra Pablo, himbi japyo soldado xta hyo yo ofadi. Sinoque bi 'bepyo ja'i ngue nu'u pahra nxaha, di nyorbu ja ra dehe, da zon'a nenthe. ⁴⁴ Nu'u hingu pahra nxaha p'uya, da guxyo xeca xithe jap'u ja ra barco ngue di 'yoxma xots'e ra dehe, oque te man'na macosa jap'u ja ra barco, da hyats'i ngue di nxaha, da zon'a nenthe. Gue'a bi nja'a p'uya, ya hinjombi du.

Ra Pablo ya 'bup'u ja ra t'uhai ja mbo ra jathe ni hu ngue ra Malta.

28 Nu'mo ga ma songahe nenthe p'uya, da mmeyahe ngue nu'a ra hai da nthu ni hu ngue ra Malta. ² Mi se'u yo pa'u, ngue mara 'ye. Pe nu'u yo mmengu p'u ja ra hai da somhme bi 'yorcahe masu, bi 'yu'a n'na ra sibi ngue di nthu yo ja'i. Bi xicie p'uya ngue ga cuati ga nthu. ³ Bi ma ra Pablo ngue bi honna 'yonza. Mi 'yuts'a sibi ra za mamba gu p'uya. Ba hsa'a n'na ra c'eya ngue su ra pa. Bi zapra 'ye. ⁴ Nu'mo mi nu yo mmengu p'u ngue di nts'unna c'eya p'u ja ra 'ye ra Pablo, di 'yembi n'na ngu n'na:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, rá nzequi ra hyote na. Ya xpá mbongbu ja ra jathe ya, pe di castiga Oja ngue nnepe da du.

⁵Bi huacra c'eya p'u ja ra sibi na ra Pablo p'uya. Pe hinte bi ja rá 'ye. ⁶Gátho yø ja'i p'uya, tømí ngue xtá nnenna 'ye ra Pablo, oque n'na ts'uquits'utho xtá ndágui ngue da du. Tømí, tømýø ja'i ngue te da ja ra Pablo. Pe bi nu p'uya ngue hinte di jatho. Bi 'bátyø n'yomfeni yø ja'i p'uya, bi 'yembi ngue n'na ra dahmu na ra Pablo.

⁷Nup'u dá n'uspigáhe p'uya, ja orbutho yø hái n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Publio. Gue'a di manda p'u ja ra t'uhái dá songáhe'a. Nhyu pa bi ja mmansuje, bi 'dacje ra ts'äya. ⁸Nu'a rá papá ra Publio p'uya, mi oxpu ja rá t'ots'i ngue maði hyenni. Mi hembra pa, 'ne ra 'bicji. Bi ma ra Pablo ngue bá nu p'uya. Bi marpabi Oja, bi japyø 'ye p'u ja rá do'yo ra dárquhi. Bi zä p'uya. ⁹Mi 'yøhyø ja'i'a te bi nja p'uya, nu'u yø dárquhi ngue yø mmengu p'u, bá ehe ngue bi hmarpabi Oja, 'ne bi zä ha hembí. ¹⁰Nuya yø ja'i ya, bi nu manhoje. M'mefa p'uya, nu'mø ma ohe ra barco ngue dá mähme, bi 'dacje te ga homhme p'u ja ra 'yu.

Bi zøn'a Roma ra Pablo.

¹¹Mi gua'a nhyushna dá m'muhme p'u ja ra t'uhái ja mbo ra jathe, mi jap'u n'na ra barco mi tømí ngue da thohra se'ye, gue'a dá ohe'a p'uya. Bi nexpu ja ra hnini Alejandria na ra barco. Nu'a nnøpa senya ra barco p'uya, gue'a n'na ra cuate dahmu ni hu ngue ra Cástor, man'na p'uya ni hu ngue ra Pólux. ¹²Dá songáhe p'u ja ra hnini Siracusa p'uya. Ja dá m'muhme p'u nhyu pa. ¹³Ma mähme p'uya, dá tenthohe ra nnenga jathe, dá sømhme p'u ja ra hini Regio. Mi hyaxp'uya, bi n'yo ra ndahi ni 'ye'a sur. Rá yo pa p'uya, dá songáhe p'u ja ra hnini Puteoli. ¹⁴Ja dá tinngåhe p'u yø 'yec'ei p'uya. Bi xicje ngue dá m'muhme p'u

nyoto ma pa. M'mefa p'uya, dá mähme Roma. ¹⁵Nu'u yø 'yec'ei bí 'bup'u Roma, mi zä mi 'yøde ngue dará mpacáhe p'u, bá e'u p'uya ngue da c'athe p'u ja ra hnini Tres Tabernas. Mi'da p'uya bi thogui ngue bá thacje p'u ja ra hnini Foro de Apio. Nu'mø ma nthegáhe'u bá thacje p'uya, bi ja mammaði Oja ra Pablo, 'ne bi hya ra ts'edi ngue bi nu yø mmi'yec'eiui. ¹⁶Nu'mø ma songáhe Roma p'uya, nuna ra capita nmi n'yogáhe, bi dápyø ofádi na rá mmimhmui. Pe ra Pablo bi njapi ngue bi m'mu'a n'nanni, hønða n'na ra soldado bi mádi.

Ra Pablo bi mambrá hya Oja p'u Roma.

¹⁷Rá hyu patho xtá songáhe Roma p'uya, bi zohna Pablo ya yø n'yohu di manda p'u ja yø nija di mpeti yø judío, ngue bi nyai. Bi 'yembi:

—Ague n'yø'ahu, hin tema nts'o dá øt'a ngue'a te ga nzucä yø judío. Ni xinga gue'u yø costumbre ma mboxitahu di thinnagui n'na ra hya ngue gdi nnømman'u. Pe madague'a, bi jocä p'u Jerusalén, bi ma ma dägä p'u 'buhýø mmengu Roma. ¹⁸Pe comma ngue hin tema hya bi dinnagui ya bi 'yørcä ra nt'anni, janangue bi ne xtí thøgagui. Porque hin tema hya bi nequi ngue da t'embi ni 'yup'u ga tu. ¹⁹Pe himbi ne yø judío ngue xti thøgagui. Da guecä p'uya, dá ädi ngue da thocä ua Roma 'buhra dast'abi, ngue da 'yørcagui ra ts'ut'abi, madague'a hingui ja te rangue'a gui jajpä yø judío. ²⁰Janangue guehna ra hya dá zon'nahu naya, ngue ga nyahu. Porque jatho ngue ga mmangä hanja na ra hya tømýø judío ngue di nja. Nuna ra hya naya, guehna ga nthut'igä conyø cadena naya.

²¹Mi dahyø judío p'uya, bi 'yembi:

—Hin tema sucua di søcua ngue di 'ye'a Judea ngue nmayapi'i. Ni xinga gue'u ma mmijudío hu di søcua dadi

yap'a'i, oque di nnømman'u'i. ²² Nu'a ra hya guí mbeni guí mmanya, dí nne ga ócähe hague rá nja'a. Porque dí pacähe ngue ndap'u bi zä hnømman'u na ra 'da'yo nt'ec'ei na —bi 'yembi.

²³ Janangue bi hyuspabi tema pa di mpeti p'uya. Pe xandøngu yø ja'i bi mpeti p'u säya ra Pablo 'mø mi zønna pa. Bi da'mra hya ra Pablo 'mø mixüdi, asta gue'mø mi dähra nde. I xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. I nnepyø judío ngue nu'mø bi dinyø mmui'a te mmanña ley bi 'yotra Moisés, 'në'a te bi 'yotyø pøngahya Oja, ya da 'yec'ei ra Jesús. ²⁴ Bi nu manho 'da yø judío te bi manña Pablo. Mi'da p'uya, hingui ec'ei te xifi. ²⁵ Pe comma ngue hinga 'da'igu mmamp'uya, bi mudi bi bonyø ja'i ngue bi ma. Ra Pablo p'uya bi 'yembi:

—Majuani na ra hya bi manña Espíritu Santo 'mø mi bennba ra hya bi manña pøngahya Isaías, ngue bi xihma mbox-itah, bi 'yembi: ²⁶ “Ni ma ya, bá xihyø judío na ra hya jaua, gui 'yembi: Da

'yøhyø ja'i hanja ra hya ja ua, pe hinda dinyø mmui hanja ra hya da 'yøde. Nu te da nu yø ja'i, hinda dinyø mmui yø ja'i hanja'a te da nu. ²⁷ Porque nuya yø ja'i ya, i njot'i yø 'nyomfeni. Ëntho xa ngotyø gu ngue hingui nne da 'yøhra hya. Ëntho xa ts'antyø dä ngue hingui nne da hyet'a te ja ngue da hyeti. Porque hingui nne da dinyø mmui hanja ra hya, 'në hingui nne di 'bätyø mmui ngue da 'yec'eigui, n'namhma ngue ga punnbabi yø ts'oqui”, en'Oja. ²⁸ A nuyá, dami pahmu ya ngue nuna ra hya bá pen'Oja ngue di mpøhyø ja'i, di 'bennbu rá m'muhyø ja'i hingyø judío naya. Nu'u p'uya da 'yø'mø bi sifi.

²⁹ Mi manña Pablo na p'uya, bi ma yø judío, pe di nju'mahyase p'u ni ma. ³⁰ Nuna ra Pablo, nyo jeya bi m'mup'u ja ra ngu bi hmihi. Pe Gä di unna ts'äya'u yø ja'i bádi zengua p'u 'bui. ³¹ Bi hya ra ts'edi xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. Bi xännba yø ja'i ha exa nja na ra hya ngue ra Hmu Jesucristo. Pe hijnondi hejpi.

Romanos

Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yɛc'ei Roma.

1 Nugä drá Pablo, rá mefigä rá Jesucristo. Nunä Oja bi 'yɛxqui ngue drá representantegä rá Jesucristo. Bi huanngagui Oja ngue ga mmambrá hoga 'da'yo hya. ²Ya mandønjam'mø tho bi 'yorpü ja rá Maca Libro yø pøngahya Oja ngue da 'yehra pa di nja ya yø hya n'youi nä rá hoga 'da'yo hya. ³Nunä rá hoga 'da'yo hya na, i mma hanja nä ma Hmühu Jesucristo rá Ts'unt'u Oja. I mma ngue bi nja'i, 'ne quehna rá mbom'meto rá dast'abi David. ⁴Pe nu'a rá maca te rá Jesucristo, di nequi xanho ngue hinga ja'itho, porque bi bennate 'mø mi dü. Janangue nts'editho di nequi ngue rá Ts'unt'u Oja.

⁵Rá Jesucristo bi 'yøtra mate bi 'dacra 'befi ngue rá representantegui. I nneque ngue ndap'u bi zä yø häi, ga xicä rá hoga 'da'yo hya yø ja'i, 'ne da 'yɛc'ei. Da 'yøtyø ja't'a rá hya ga xifi. Co nunä rá hya na, yø ja'i da 'yɛspabi rá Jesucristo. ⁶A nuya yø ja'i bi zon'na Oja ngue bi 'yɛc'ei rá Jesucristo, xquet'a nzon'nahü Oja ngue gui 'yɛc'eihü rá Jesucristo ya.

⁷Dadi zengua'ahü, ague gyø mmenguhü Roma. Bi ma'ahü Oja, gue'a i zon'nahü'a ngue gui sohu rá 'ye. Dí nnegä ngue nunä Oja ma Papáhu co 'neghna ma Hmühu Jesucristo di jap'ahü 'ne da hyut'a ni mmüihü.

⁸A nuyá, ngue dí ɛc'ei rá Jesucristo, ya da zä ga mmat'Oja. Nu'mø dí mmat'Oja, dadi ja mammadi Oja conná ngue'ahü. Porque dadi johya ngue nunä ni nt'ɛc'eihü i ja, ya i hma ndap'u bi zä. ⁹A nugä, dí hahma mmüi ngue dí ørpabi rá 'befi Oja. Dí mmangä rá hoga 'da'yo

hya ngue hanja rá Ts'unt'u Oja. Pe pa Oja ngue nu'mø dí mmat'Oja, zant'a dadi tet'ahü p'u dí mmat'Oja. ¹⁰Nugä, emmei dí äpra mate Oja xamhmatho ngue Oja da nu ha di japi ngue da zä ga mmagä p'u gui 'bühmü. ¹¹Porque dí nne ga mmagä p'u ga ma nu'ahü. Gue'a di zä ga o'ahün'yü xanho hanja Oja'a, n'namhma ngue man'na gui hyahü rá ts'edi. ¹²Dí nnegä ngue nunä ma nt'ɛc'eihü i ja, man'na ga nhyathü rá ts'edi n'na ngu n'najü.

¹³Ague ma zi cu'ahü, dí nne gui pahmü ngue ya xangu yø nnidi xtá sän-ni ga ma nu'ahü. Pe asta guehya hingui sä ga mmap'u. Nu'a nna ne ga mmagä p'u, dí nne ga japä mi'da yø ja'i ngue da 'yɛc'ei rá Jesucristo tengutho dí ørpabi yø ja'i 'bui ndap'u bi zä. ¹⁴A nugä 'yo ma güenda ngue ga xihra hoga 'da'yo hya gätho yø ja'i. Ga xihra hya yø basucua, ga xihra hya'u hingyø basucua. ¹⁵Janangue nugä, nu'u ni mmenguhü 'bup'u ja rá hnini Roma, janjuani ngue dí nne ga xicä rá hoga 'da'yo hya'u.

¹⁶Nugä hindí pes'ma sä ngue ga mmangä nä rá hoga 'da'yo hya. Porque nunä rá hya na, n'youi rá ts'edi Oja para ngue di nyani gätho yø ja'i da 'yɛc'ei rá hya. Hinga høndyø judío di nyanyø te, sinoque xquet'a 'ne'u hingyø judío di nyanyø te 'mø da 'yɛc'ei rá hya. ¹⁷Nunä rá hoga 'da'yo hya na, ja timp'u ma mmüihü ngue Oja di hojpa rá ts'oqui rá ja'i, hontho da 'yɛc'ei rá Jesucristo n'na. Nguna rá hya mmamp'u ja rá Maca Libro ngue ɛna: "Nu to da 'yɛc'ei Oja, gue'a rá ja'i di hojpabi rá ts'oqui'a 'ne di unna 'da'yo te rá ja'i".

¹⁸Ya dí nnuhü ngue nunä Oja bí 'buh mahets'i, rá ndussutho rá castigo da japyø ja'i ngue yø ts'oc'ei. Porque nuya

yø ja'i ya, nuna te ra nts'o øt'e, hindi japi da fahna ra hya majuaní. ¹⁹I jahma ha rá nja nguep'u di fadi ngue 'bu Oja. Porque nuna Oja i udi hanja ngue 'bui. ²⁰A nuyá, nuna Oja na, hínjonguí nnu na, pe nu te bi hoqui, gá dí nnuhu. Ja dí nequi p'u ngue 'bu Oja. Mí zä mí nja ra ximhäi, ya bi nequi ngue 'bu Oja, ne ja rá ts'edi para zantho. Ya hínguí sápu da 'yenyø ja'i ngue hínguí padi ngue 'bu Oja. ²¹Madague'a pahyø ja'i ngue 'bu Oja, pe hínguí espi ngue da 'yembi gue'a Oja'a. Ni xindi ja mamedí. Nu'a te gäma hya ngue yø hyase yø ja'i, gá hinte di muui. Gue'a corpabi yø n'yomfeni'a. ²²Yø ja'i ena ngue ja yø mfadi, pe nu te øt'e, gue'a gui nequi ngue hinte padi. ²³Porque yø ja'i hínguí espabi na Oja maguese hínjam'mø da du. Guego espabi'u yø dahmu ja yø hmi tengutho ra ja'i nuna da thotho. Bi hocyø dahmu ngue yø ts'int's'u, bi hocyø dahmu ngue yø c'eya, bi hocyø dahmu ngue yø zu'e ja goho yø gua, embi ngue gue'u Oja'u.

²⁴Ngue nguna bi 'yøtyø ja'i, nuna Oja ya bi hyep'u, bi unna 'yu yø ja'i ngue da 'yøt'a te ra nts'o so yø mmui. A nu yø ja'i p'uya, ra 'be'isätho te di n'yørpe n'na ngu n'na. ²⁵Guehya yø ja'i himbi ne da 'yec'ei na ra hya majuaní para ngue da badi hanja Oja. Sinoque nu'a ra fehni, gue'a ec'ei'a. Pe yø ja'i hínguí thanne Oja, nuna bi hoqui te gäma cosa i ja. Sinoque gue'u yø cosa bi hoc'a Oja thanne yø ja'i. Ne gue'u nnu mansu'u. Conque nuna majuaní ngue Oja p'uya, hønt'a ni 'yup'u ngue da ma nthanne para zantho'a. Da ngut'atho.

²⁶Janangue nuna Oja, di unna 'yu yø ja'i ngue da 'yøt'a te yø 'be'isä ga 'yo. Nu yø xisu hínguí nne di nthati ngue di m'muhyø ndø, sinoque yø mmixisuui'u di n'uni ngue di 'bespabi yø sä. ²⁷Xquet'a njarbutho yø n'yohu p'uya, hínguí nne ngue di nthati ngue di m'muhyø xisu. Sinoque di n'uni ngue yø mmín'yohuui

di 'berpabi yø sä. Pe nu'a ra nts'o ga 'yo ya yø ja'i ya, ya ja rá njut'i'a te øt'e, ngue gä ra m'medi ga 'yo.

²⁸A nu yø ja'i hínguí nne da badi hanja Oja, janangue nuna Oja bi hyep'u, bi unna 'yu yø ja'i da 'yøt'a te ra nts'o so yø mmui ngue hinni 'yup'u da 'yøt'e. ²⁹Ya xa bennba yø mmui yø ja'i'a ra nts'o ga 'yo. A nu yø ja'i, yø 'yots'om'mäi, yø ts'oc'ei, man'na ni netho ngue di xandi te pets'i, yø zeya, yø hyote, yø nequisui, yø hyäte, yø mambethani. ³⁰En'a häi yø mmic'eiui p'u ha ya. 'Ne nnu man'u Oja, hínjonguí su, yø dennate, di 'yets'i ha ya, honi ha di zä da 'yøtra nts'o. Hínguí ec'ei rá papá ogue rá mamá 'mø nzofo. ³¹Ma 'bedi yø mmui. Nu te mma ngue da 'yøt'e, hínguí øt'e. Hin'yø yø yemmui, 'ne hindi punnbabi yø mmic'eiui. Hin'yø yø huecate. ³²Nuya yø ja'i øtya yø hya ja ua, padi xanho ngue mman'Oja ngue da japa castigo ya yø ja'i øtra ts'oqui. Pe yø ja'i ena man'na di sigue ni 'yøtho ra ts'oqui. Nu'mø nnu ngue xants'o te øtyø mmic'eiui, asta di johya.

2 Nu to gä haspa ra güenda te ga 'yo rá mmic'eiui, embi ngue da ma ra castigo ngue ra ts'oqui øt'e, pe nuna ra ja'i haxra güenda, guehna di jase p'u da ma ra castigo na, porque xquet'a ja rá ts'oqui. ²Dí pahmu njuani ngue nuna Oja, go ni 'yup'u da hyaspa ra güenda'a te gä ra nts'o øtyø ja'i na. ³Nu to gätho mma ngue da ma ra castigo rá mmic'eiui ngue xants'o te øt'e, ne xquet'a njase p'u ngue xants'o te øt'e, xquet'a 'nehya hindi mpommi ra castigo ya. ⁴¿Ua hindi unna güenda na ra ja'i na, ngue hanja ngue nuna Oja, hinga 'bexque'a di japa castigo ra ja'i 'mø xants'o te øt'e? Ra ja'i i jonnababi rá mate Oja, porque Oja i tømra ja'i ngue da hyep'u ra nts'o ga 'yo. ⁵Nu ra ja'i xandønnaxi rá mmui ngue hínguí nne da hyep'u ra nts'o ga 'yo, pe

nu'mø rā pa dāni hyaxrā güenda Oja, man'na xangu rā castigo dā thohna rā ja'i njap'u.

⁶Nuna Oja, nu te xā 'yøt'e n'na ngu n'na yø ja'i, gue'a rā njut'i di t'un'na. ⁷Nuna Oja, rā 'da'yo te di unni te'o ya ga 'bu'a ngue høndra nho øt'e, i honnbi ngue ha di hnu manho Oja 'nē di ja ndum-mui ngue honi ha di yurbu di mānda Oja para zantho. ⁸Pe Oja, dā japra castigo ya yø ja'i festho rā hya 'nē hingui nne dā 'yēc'ei nā rā hya majuanī, sinoque gue'a te xants'o gā 'yo. ⁹Ra ndø dum-mui dā thogui te'o gātho xants'o te gā 'yo. Hinga høndyø judío, sinoque 'nē'u hingyø judío mathoguitho rā n'u dā zā. ¹⁰Pe nu'u yø ja'i ngue gā rā nho gā 'yo, gā rā nho di t'unni. Oja dā 'yøt'e ngue dā hnu mansu 'nē dā hyurpa yø mmui. Hinga høndyø judío, sinoque xquet'a 'nē'u hingyø judío di nthēui rā nho. ¹¹Porque nuna Oja, n'na ngu n'na yø ja'i dā hyaspabi xandønho rā güenda.

¹²A nuyá, gātho yø ja'i, gā ja yø ts'oqui. Pe nuna Oja dā hyaspabi rā güenda. A nu yø ja'i ngue hingui pa'a rā ley gā 'yo yø judío, xquet'a dā thaspa rā güenda co nu'a te rā hya padī. Pe nu yø ja'i padī te mmamp'u ja rā ley gā 'yo yø judío, dā thaspabi rā güenda co nu'a te rā hya nt'ot'i p'u ja rā ley. ¹³Porque Oja hīndi nu manho yø ja'i'a ngue høn-tho dā badī te mmamp'u ja rā ley Oja. Nu'u yø ja'i nnu manho Oja, gue'u yø ja'i dā 'yøt'a te rā nho mmamp'u ja rā ley Oja'u. ¹⁴A nuyá, madague'a 'buhyø ja'i ngue hinjam'mø xā 'yøde te rā hya nt'ot'i p'u ja rā ley gā 'yo yø judío, pe xquet'a ya pase'a te rā nho di manda Oja ngue dā n'yo. Porque pase p'u ja yø n'yomfēni'a te rā nho i jatho ngue dā 'yøt'e. Ya xquet'a di nthēdui'a te rā nho mmamp'u ja rā ley Oja. ¹⁵Nu'a te gā 'yo, gue'a gui nequi'a ngue pap'u ja yø n'yomfēni'a te rā nho mmamp'u ja rā ley nuna ja ngue dā 'yøt'e. I pahyø ja'i ngue'mø xanho te øt'e, ogue

hingui ho te øt'e. ¹⁶Nu te gāma hya mbemp'u ja yø mmui yø ja'i, nuna Oja, dā 'yēhra pa dā penhna Jesucristo ngue dā hyaspa rā güenda yø ja'i te gāma hya mbeni. Guehna rā hya dí mmangā naya mente ngue dādi 'yongā rā hoga 'da'yo hya.

¹⁷Nu'u yø judío, dí nne gā xi'ahu te rā hya ja ngue dā thogui. Guehya padī xanho te mmamp'u ja rā ley bi 'yotra Moisés. 'Nē di 'yēts'i ngue padī xanho hanja Oja. ¹⁸Yø judío padī xanho hanja'a te rá pähā Oja, porque nuna rā ley i ca, guehna xännbabi nā ndana gue'a rā nho i jatho ngue dā 'yøt'e. ¹⁹I ena ngue yø mbadi xandønho, dā zā dā xännbabi yø ja'i entho yø xädā ngue 'yo 'bexui. ²⁰I ena ngue padī xandønho ha di japra hya dā xännbabi'u yø ja'i hinte padī. I ena ngue padī xandønho ha di japra hya di opan'yuu yø ja'i hingui padī hanja rā hya. Porque nup'u ja rā ley, i ena ngue gā ja bi jup'u'a rā hya majuanī ngue xännbabi yø ja'i. ²¹Pe xi'mø ena ngue majuanī'a te rā hya xännbabi mi'da yø ja'i, ¿hanja'mø ngue hingui øt'a te rā hya xännbate 'mø? I embi ngue hingui ho di mpe yø ja'i, ¿hanja'mø ngue go i mpese? ²²I embi ngue hingui ho di n'yots'om'mäi yø ja'i, 'nē go 'yots'om'mäise. I ena ngue hingui nnu manho yø dahmu, pe nuya p'uya, guehya pese'a rā menyu di mpeti p'u ja rā nija ya. ²³Di 'yēts'i ngue ena padī xandønho'a te rā hya mmamp'u ja rā ley. Pe nuyá, guehya hingui øtya yø hya mmamp'u ja rā ley ya, go guehya yø ts'oqui ya nguep'u hingui nnu mansu Oja yø ja'i. ²⁴I nt'ot'i p'u ja rā Maca Libro ngue ena: "Go ni ts'oquihu p'u nnøm-man'u Oja ya yø ja'i hingyø judío", i enna hya.

²⁵Nu rā ja'i bi mi ngue rā judío, ya xanho ngue'mø øt'e te gāma hya mmamp'u ja rā ley gā 'yo yø mmijudioui. Pe nu'mø hingui øt'e te gāma hya mmamp'u ja rā ley, ya hinte di muui, ma-

dague'a bi mi ngue ra judío. ²⁶ A nu ra ja'i hinga judío, ne da 'yot'e te mmamp'u ja ra ley ga 'yo yø judío, ya rá ja'i Oja. Ya cohi tengutho 'mø dra judío. ²⁷ Nu ra ja'i ngue hinga judío pe øt'e te mmamp'u ja ra ley, ya di nequi xanho ngue ja rá ts'oqui ra judío. Porque ja ha nt'ot'i ra ley i ca, 'ne hingu øt'e te mmamp'u ja ra ley i ca. ²⁸ I t'embì ngue ra judío, gue'a rá ja'i Oja'a. Pe himma juani ngue rá ja'i Oja ra ja'i nu'a høntho bi mi ngue rá basi ra judío, oque n'youi ra hmepeya rá do'yo tengutho yø judío ngue n'youi ra circuncisión. ²⁹ A nu'a majuanì ngue rá ja'i Oja, gue'a ra ja'i hahrá mmui ngue hep'u ra nts'o'a. Guehna ra ja'i nnu manho Oja na p'uya, madague'a ngue hingo nnu manho yø ja'i.

3 Pe nuna ra hya dí mmangä, hindí mmangä ngue hinte di muui te bi 'yot'Oja ngue bi huanhyø judío 'ne bi manda bi njapra hmepeya ngue ra circuncisión. ² Porque xangu ha rá nja ra hya. Porque gue'u yø judío, ma datho ngue bi fátrá hya Oja. ³ A nuyá, nu 'da'u yø judío ya, ya bi hyep'u Oja. Pe, çua rángue bi hyep'u Oja'u, ua go 'ne'a Oja da hyep'u'a rá hya bi ma ngue da 'yot'e? ⁴ Nu'a, hin'na'a. Madague'a gä yø fehni yø ja'i, pe nuna Oja hinjam'mø di fehni na. Nguna ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro, i ena: "Nu'i ma Oja'i, di nequi ngue nu'a te ra hya guí mma, gä xanho. Hinjonni ja'i da bøni da 'yembi ngue hinga gue'a ra hya guí mma", i ena.

⁵ Pe xi'mø ngue gue'a ra nts'o dí øthu, ja di nequi p'u ngue tate xandønho Oja, çndana ja ngue ga mmamhmü ya 'mø? çUa da zä ga emhmü ngue ya hinni 'yup'u te da 'yøcahu Oja ngue da jacju ra castigo 'mø? Porque gue'a yø hya yø ja'i'a. ⁶ Nu'a ra hya'a, hinda zä ngue gue'a ga mmamhmü'a. Porque nu'mø ya hinni

'yup'u te øcahu Oja, çha di zä da hyaspabi ra güenda yø ja'i 'bu'a nximhäi 'mø?

⁷ Pe xi'mø mmanna fehni n'na, ja di nequi p'u ngue nuna Oja i tate xandønho rá hya, porque hinjam'mø di fehni Oja, çua sä ga emhmü ngue ya hinni 'yup'u da hasca ra güenda ma ts'oquihu na Oja 'mø? ⁸ Ya sätho ngue man'na xants'o te ga øthu 'mø, n'namhma ngue da zä ga mamhmü ngue di honnbahu ha di nequi ngue xandønho Oja. Nuna ra hya naya, i 'bu i'da yø ja'i di yajpagui ngue engui ngue ngu'a ra hya dí xännbate. Pe himma juani ngue xants'o te dí xännbate. Nuya yø ja'i mman'a ra hya'a, guehya yø ja'i ni 'yup'u da ma ra castigo ya.

⁹ Xi ya 'mø, çua man'na tate xanho'u yø judío ngue gätho mi'da yø ja'i ya 'mø? Nu'a ra hya'a, hinda zä'a. Porque ya dí mmangä ngue ngu'u yø judío, ngu'u hinyø judío, gä ja yø ts'oqui. ¹⁰ Nup'u ja ra Maca Libro nt'ot'i p'u ra hya ngue ena: "Hinjonni ja'i di põni ngue xtanho te ga 'yo, ni xinga n'na nc'ei. ¹¹ Hinjonni ja'i di põni ngue di tini hanja ra hya. Ni xinga n'na nc'ei di põni ngue da hyon'Oja. ¹² Gätho yø ja'i ya xa hyep'u Oja. Porque xøgue gä ra m'medi ga 'yo. Hinjongui põni ngue xtanho te øt'e, ni xinga n'na nc'ei. ¹³ Nu'mø bi nya yø ja'i, tengutho 'mø bi ma nts'ots'i p'u o ra ánima, njapu ga nts'o ra hya põnna ne. Gä ra fehni ga ya. Ra ndate n'youi yø hya põnna ne ra ja'i, tengutho ra pozu 'mø bi za ra ja'i n'youi ra ndate p'u ha sa. ¹⁴ Hønðra ts'ate ga ya, hinjam'mø di ya manho. ¹⁵ Hønðra nthote nne. ¹⁶ Nup'u ha ni ma, gä ra nts'onì ørpa yø ja'i. ¹⁷ Nu'a da japi ngue hinda nsuhyo ja'i, hinguì padi ha rá nja'a ra hya'a. ¹⁸ Ni xinga gue'a di so yø mmui ngue da nu mansu Oja".

¹⁹ Nguna ra hya nt'ot'i p'u ja rá ley Oja. Janangue nuyá, hinguì sä ngue to da 'yena ngue hin'yu rá ts'oqui. Porque

nu'a te ra hya mman'a ley, i mman'a te ga 'yo yø ja'i ca'a ra ley'a. Guehna ra hya mman'Oja na ngue gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi, Gä ja yø ts'oqui. ²⁰ Nu'a te Gä ra nho di manda ra ley ga 'yo yø judío, hinjongui pöni ngue di øt'e. Janangue nuyá, nu to ena ngue ga 'yo'a te di manda ra ley, pe hinga gue'a di nyan-na te'a. Porque Oja bi unna ley para ngue ga pahmu ngue ja ma ts'oquihu.

²¹ A nuyá, ra hoga 'da'yo hya i mma ha rá nja ra hya ngue di hoga ma ts'oquihu Oja. Ya di nequi ngue bi hogatho ma ts'oquihu Oja, hinga gue'a ra ley ga 'yo yø judío i nhohma ts'oquihu. Nup'u ja ra ley, nu'u yø pøngahya Oja bi 'bet'o ra hya ngue da zønna pa da yanju Oja. ²² Nuna Oja, di hoga ma ts'oquihu 'mø ga ec'eihu ngue ya bi yanju ra Jesucristo. Hønt'o bi zä ma ja'i da 'yec'ei, di hojpabi rá ts'oqui. Porque gätho yø ja'i, mahyonitho ngue guehna Oja di hojpabi yø ts'oqui. ²³ Porque gätho yø ja'i, Gä ja yø ts'oqui. Hinjongui pöni ngue di øt'a te ra nho i nne Oja ngue da 'yøtyø ja'i. ²⁴ Nuna Oja, ra matetho bi 'yøt'e ngue bi hoga ma ts'oquihu. Porque ra Jesucristo gue'a bi gurca ma ts'oquihu'a. ²⁵ Nuna Oja, bá penhna Cristo para ngue yø hmi yø dä yø ja'i p'u da tho. Bi du ngue di hojpa yø ts'oqui gätho yø ja'i da 'yec'ei. Nu'mø mi du ra Cristo, ya bi nequi hanja ra hya ngue ya bi nhohyø ts'oqui yø ja'i. Nu'mø yø pa xa thogui, xa nzerpa yø ja'i na Oja, himbi menhna castigo ngue yø ts'oqui xa 'yøt'a m'met'o. ²⁶ Pe nuya ngue ya bi du ra Cristo, ya di nequi ngue njut'i gätho yø ts'oqui yø ja'i. A nuyá, ya dí haxhu njuani ngue Oja, njuantho ra ts'ut'abi øt'e, nu te'o gätho ec'ei ra Jesucristo, gue'u di hojpa yø ts'oqui'u.

²⁷ Xi ya, çhapu di nequi yø hya'u di 'yets'i, ena ngue ja tema nho bi 'yøt'e ngue i nhohyø ts'oqui ya? Ya hinha di

nequi'a ya. Porque nu'a i nyanma tehu, hinga gue'a ngue ga øthu'a te mmamp'u ja ra ley'a. Sinoque nu'a i nyanma tehu, gue'a ma nt'ec'eihu ja'a. ²⁸ A nuyá, ya dí nuhu ngue nu'a i nhohma ts'oquihu, hinga gue'a ngue ga øthu'u yø hya mmamp'u ja ra ley ga 'yo yø judío'a. Nu'a di nhohra ts'oqui, gue'a ngue da t'ec'ei ra Jesucristo'a.

²⁹ Xi Oja, çua en'a ngue hønt'u yø judío yø Oja'a? Çuangui mman'Oja ngue 'ne'u hingyø judío yø ja'i Oja? Majuani ngue xquet'a 'ne'u. ³⁰ Porque nuna Oja, 'dase na. 'Ne guehna di hojpi gätho yø ja'i da 'yec'ei ra Jesucristo na, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, Gä di hojpi. ³¹ Xi ya, ngue ja ma nt'ec'eihu, çua da zä ga emhmu ngue ya hinga øthu'a te ra nho mmamp'u ja ra ley ya'mø? 'Yo gui mman'a tengu'a. Hante gue man'na gue'a di zäp'u ga øthu'a te mmamp'u ja ra ley'a.

4 Xi ma mboxitahu ra Abraham, çte be'a bi 'yøt'e ngue Oja bi hojpabi yø ts'oqui? ² Nu'mø ngue ra Abraham ja tema nho bi 'yøt'e janangue Oja bi hojpabi yø ts'oqui, ya säp'u da 'yena di 'yex'mø. Pe pa Oja ngue hingui sä di 'yets'i. ³ I mmamp'u ja ra Maca Libro ha bi nja ngue Oja bi hojpabi ra Abraham ngue ena: "Ra Abraham bi 'yec'ei ngue di nja'a te ra hya xi xi Oja. Nu'a i 'yec'ei p'uya, Oja bi hojpabi", i ena. ⁴ A nuyá, nu'mø ngue to øt'a n'na ra 'befi, nu'a ra nzäbi ma t'unni, ya hingra matetho t'ørpe ngue'a te ma t'unni, sinoque thupi. ⁵ Pe Oja hingui enju ngue ja tema 'befi ga øthu ngue di hoga ma ts'oquihu. Porque Oja, ra matetho bi 'yøt'e ngue bi hoga ma ts'oquihu. A nuyá, høntho ga ec'eihu ngue Oja di nja'a te bi ma. ⁶ Ra David bi ma ngue ra mmenthi di nthui yø ja'i nu'u di hojpabi Oja, madague'a hingui øt'e gätho'a te ra nho ja ngue da 'yøt'e. ⁷ Bi 'yena: "Ya ra mmenthi bi nthui yø

ja'i, nu'u di punnbabi Oja. Ya hinda japra castigo ngue yø ts'oqui xa 'yøt'e. ⁸Ya ra mmenthitho bi nthui yø ja'i nu'u ja yø ts'oqui 'ne di hojpatho Oja yø ts'oqui", i ena.

⁹Xina ra mmenthi na, çua høndyø judío mmepya yø do'yo di nthui na ra hya na? Nu'a, hin'na'a. Sinoque 'ne'u yø ja'i hinga mhmepya yø do'yo di nthui na ra mmenthi na. Porque di xi'ahu ngue ra Abraham bi 'yec'ei ngue di nja'a te ra hya bi xi Oja. Nu'a i 'yec'ei p'uya, gue'a i hojpabi Oja'a. ¹⁰Xi'mø mi ma mahojpi ra Abraham, çua ya mhmepya, ua gue tobe himmani hmepya 'mø mi ma mahojpi? Nuna, bi ma mahojpi hante ngue da hmepya. ¹¹M'mefa p'uya, ra Abraham bi njapra hmepya ngue ra circuncisión, gue'a bi nopa hmepya Oja ngue ya bi hojpi ngue bi 'yec'ei. Janangue nuyá, guehna ra Abraham i nnopa papá to gátho ja yø nt'ec'ei ya. Madague'a hinguí n'youi ra hmepya ngue ra circuncisión, pe Oja di hojpi. ¹²Xquet'a ra Abraham guehna bi nopa papá'u to gá bi njapra hmepya ngue ra circuncisión. Pe hinga hontho bi nopa papá ngue n'youi ra hmepya, sinoque bi nopa papá ngue bi dennbabi rá nt'ec'ei bi nja ra Abraham hante ngue da hmepya.

¹³Nuna Oja, bi yarpabi n'na ra hya ra Abraham ngue nu'u yø mbom'meto, di t'unna häi da gohmi gá rá nguni nximhäi. Pe hingue i t'unna häi da gohmi ngue da t'embi bi 'yøt'e gátho'a te mmamp'u ja ra ley. Nu'a, hin'na'a. Sinoque bi 'yec'ei ngue Oja bi hojpabi yø ts'oqui, janangue bi t'un'na ra häi da gohmi. ¹⁴Nu'mø di t'enju ngue jatho ga øthu te gá mmamp'u ja ra ley, ja di n'nacju'a te ra hya di yat'a Oja, ya hinte ni bontho ma nt'ec'eihu 'mø. Xi mmangu'a ra hya di yat'a Oja p'uya, xquet'a hinte ni bontho 'mø, porque gá ja yø ts'oqui yø ja'i.

¹⁵Ne nu'a ra ley, ra castigotho n'youi'a. Nu'p'u hapu fadi tema hya mmanna ley, ya pahyø ja'i ngue ja yø ts'oqui, porque hinguí øt'e te mmamp'u ja ra ley.

¹⁶Nuna ra hya di yat'a Oja, i mma ngue gue'u yø ja'i da 'yec'ei, di japi. Ya di nequi p'uya ngue Oja ra matetho bi 'yøt'e ngue di japi to da 'yec'ei. Hinguí mman'Oja ngue da hont'u to da 'yøt'e te mmamp'u ja ra ley di japi. Porque ra ja'i ja rá nt'ec'ei tengutho rá nt'ec'ei bi nja ra Abraham, ya guehna ra Abraham i nnøpe ngue rá papá ra 'yec'ei. ¹⁷Guehna i nne da manna hya bi xi Oja ra Abraham ngue bi 'yembi: "Ague Abraham, ga øt'ä ngue guí cohi grá papá ya. Porque xangu ni basi di nxandi gá rá nguni nximhäi", bi yembi. Nuna ra Abraham bi 'yec'ei te bi man'Oja, porque Oja i sä da 'yøt'e ngue di bennate'u to ya xa ndu. Ximmi sä da 'yøt'e ngue di m'mu'u yø basi tobe hinguí 'bui.

¹⁸Ra Abraham bi xi Oja ngue di m'muhrá basi, nuna rá basi di m'mui, di nxandi ndap'u bi zä gá ra ximhäi. Ne hinguí sä di 'bede hangu ga ngu. Ra Abraham himbi badi ha di zä di nja na ra hya na, pe nu'a te ra hya bi xi Oja, bi 'yec'ei ngue di nja. ¹⁹Ra Abraham rá nzegui ya mmemi 'bu'a n'na ciento njeya. Ra Sara p'uya, xquet'a ya ra bødac'ei. Ya xi thohyø pa p'u xtí m'muhrá basi. Pe ra Abraham himbi 'behrá nt'ec'ei bi nja. ²⁰Hinjäm'mø bi nyobeni. Sinoque n'nat'a bi beni ngue di nja'a te ra hya xi xi Oja. Bi hya ra ts'edi ec'eitho ngue di m'muhrá basi xi xi Oja ngue di m'mui. Janangue espatho Oja. ²¹Nuna ra Abraham ya man'natho di segura p'uya ngue Oja i ja rá ts'edi da 'yøt'a te gäma hya di yat'i ngue di nja. ²²Nuna rá nt'ec'ei bi nja ra Abraham, guehna i hojpabi Oja yø ts'oqui mi ja na.

²³Nu'mø mi ma nt'ot'i ra hya ngue ya bi ma mahojpi ra Abraham, hin'i ma nt'ot'i na ra hya na ngue hontho da hnu

manho ra Abraham. ²⁴Sinoque bi ma nt'ot'i na ra hya na, ja ga pahmu p'u ngue Oja xquet'a di hogahu 'mø ga ec'eihu na Oja bi 'yøt'e ngue bi bennate ma Hmuhu Jesucristo 'mø mi du. ²⁵Nuna ra Jesús, bi n'uni bi tho ngue bi gurca ma ts'oquihu. M'mefa p'uya, bi bennate. A nuyá, gue'a i hogahu Oja'a ya.

5 Ya bi nhohma ts'oquihu ngue dá ec'eihu na ma Hmuhu Jesucristo. Conná nguehra Jesucristo ya dá nhojpahu Oja. ²Ya dá tinnbahu rá mate Oja ngue dá ec'eihu ra Jesucristo. 'Ne dadi johyahu ngue bá ep'u ra pa ga nnuhu'a ra nho di un'Oja. ³Pe hinga hondra nho di un'Oja gdá johyahu ya, sinoque 'ne'mø dí sáhu ra n'u jatho ga johyahu. Porque nu'mø sä ra n'u n'na, ja fup'u ngue seti hangu ra n'u sä ra ja'i. ⁴Nu'mø dí seti hangu ra n'u dí thohmu, ya nnu manhoju Oja 'mø. A nu'mø ya nnu manhoju Oja p'uya, ya dí pahmu ngue bá ep'u ra pa ga nnuhu'a ra nho di uni. ⁵Nuna ra nho ja ngue di n'nacju, hingra fehnitho na. Porque ya bá 'benngahu ra Espiritu Santo ga n'yohu, gue'a xoga ma mmuihu ha gdá pahmu ngue majuani di macju Oja'a.

⁶A nuju, hinda zá ngue ga honse ha di nyamma tehu. Pe bi zonna pa bi nja'a te bá sän'Oja, ngue ra Cristo bi du conná nguehma ts'oquihu. ⁷Conque nuju, hijnonni ja'i di pöni da 'yenná te da tho conná nguehra mmic'eiui, madague'a ra hoja'i'a ja ngue da tho. Pe rá nzequi 'bui te'o da 'yenná te da tho conná ngue'a ra ndø hoja'i. ⁸A nuyá, di nequi xanho ngue di macju Oja, porque ra Cristo bi du conná nguecju, conque ja ma ts'oquihu. ⁹Ra Cristo ya bi du ngue bi hoga ma ts'oquihu. Janangue nuyá, man'natho dí haxhu njuani ngue ya bi yanju p'u ja ra castigo di nja'mø rá nzequi. ¹⁰Conná nguehma ts'oquihu, mama nsuihu Oja.

Pe bi 'yøt'Oja ngue da nhojpahu conná ngue'a i du rá Ts'unt'u. A nuyá, ya dadi n'amigohu Oja ya. Ya man'natho dí haxhu njuani ngue hingui encju ra Cristo, sinoque 'bui ngue da yanju p'u ja ra castigo. ¹¹Pe hinga hontho ga johyahu ngue ya bi yanju p'u ja ra castigo, sinoque ma datho dadi johyahu ngue ya dá nhojpahu Oja conná nguehma ma Hmuhu Jesucristo.

¹²Nuua ja ra ximhai, n'na nc'eitho rá mudi bi 'yøtra ts'oqui. Ja bá fup'u ra ndate p'uya ngue'a ra ts'oqui bi nja. Janangue nuyá, nu gátho yø ja'i 'bui, Gä i tu porque Gä øtra ts'oqui. ¹³Nu yø ja'i bi m'mui hante ngue da fahra ley bi 'yøtra Moisés, Gä bi 'yøtra ts'oqui. Nu'u yø ja'i'u, hingui sä da 'yena ngue hingui padi ndana'a ra nho ja ngue da 'yøt'e. ¹⁴Di nequi ngue ra ts'oqui bi 'yøtyø ja'i, porque Gä bi du. Rá muditho ra Adán bi 'yøtra ts'oqui, m'mefa p'uya gátho mi'da yø ja'i bi 'yøtra ts'oqui, madague'a ngue hinga 'da'iguui ra ts'oqui bi 'yøtra Adán.

Nu'a te ra ts'oqui bi 'yøtra Adán, gue'a bi ts'oni gátho yø ja'i'a. Pe m'mefa bi m'muhra Cristo, guehma bi 'yørpabi ra nho yø ja'i na. ¹⁵Ja uana te bi nja ngue ra Adán bi 'yøtra ts'oqui, ximmi ja uana te bi nja ngue'a rá mate Oja bi 'dacju. A nuna ra Adán, mi zá mi 'yøtra ts'oqui, xandøngu yø ja'i bi tocabi ngue bi du. Pe nuna ra Jesucristo guehma bá hannbabi rá mate Oja, 'ne xandøngu yø ja'i bi tocabi ngue di nyani. Man'na ja ts'editho te bi 'yøtra Jesucristo ngue ra Adán. ¹⁶Nu'mø mi mudi bi nja ra ts'oqui, bi man'Oja ngue nu'a ra ts'oqui, di nja ra njut'i ngue ra castigo. Pe nu'mø ya mandøngu dyø ja'i øtra ts'oqui, nuna Oja bi ma ngue da 'yøtra mate di nhojpathoui yø ja'i ja yø ts'oqui. ¹⁷Co nuna n'na nc'ei bi 'yøtra ts'oqui, m'mefa p'uya, gátho yø ja'i ja ngue da tho ra ndate. Pe nu to Gä

dí ntheui rá mate Oja ngue di punnba yø ts'oqui, di t'unna 'da'yo te conná nguehra Jesucristo.

¹⁸ Nuna rá Adán bi 'yøtrá ts'oqui, gátho yø ja'i mi ja ngue da ma rá castigo. Pe nuna rá Jesucristo bi 'yøtrá nho, gátho yø ja'i ja ngue di tocabi da ma mahojpi yø ts'oqui 'ne di ntheui rá 'da'yo te. ¹⁹ Rá Adán himbi 'yø't'e te bi xi Oja, mandøngu dyø ja'i bi gohi ngue yø 'yø't's'oqui. Pe rá Jesucristo ngue bi 'yø't'e te bi xi Oja, ya mandøngu dyø ja'i di tocabi ngue di hojpabi Oja.

²⁰ Nuna rá ley, bi ma nt'ot'i para ngue man'na gdá padí ngue ja ma ts'oquihu. A nuyá, nu'mø dí padí ngue xangu ma ts'oquihu i ja, ya man'na gdá pahmu ngue nuna rá mate Oja bi 'dacju, ma datho ngue xangu na. ²¹ Janangue nuna rá ts'oqui xa bennga ma mmuihu, gue'a bá hanngahu rá ndate'a. Pe nuyá, ngue ya bi bennga ma mmuihu rá mate Oja ya, guehna bá hanngahu rá 'da'yo te naya, ngue ya bi ma mahoqui ma ts'oquihu conná nguehma Hmuhu Jesucristo.

6 ¿Ndana exa ja ngue ga øthu ya'mø? ¿Ua sä ngue ga sigue ga øthu yø ts'oqui n'namhma ngue nuna Oja man'na xangu rá mate di 'dacju? ² Nu'a, hingui sä'a ngue ga sigue ga øthu yø ts'oqui. Sinoque ya bi zep'u'a te rá ts'oqui xtá øthu m'met'o. ¿To go ena ngue ga sigue ga øthu yø ts'oqui? ³ ¿Ua hingui pahmu ngue nu to gátho ya dá nxixyahu, ya dá mbenthu rá Jesucristo? Nu'a i du'a, xquet'a tengutho 'mø ya dá tuhu. ⁴ Nu'mø ma nxixyahu, ya dí ø'r'ma güendahu ngue ya bi zep'u'a rá nts'o xtá øthu m'met'o. ¿ntho ya bi ma nt'äguigahu tengutho rá Cristo ngue bi t'ägui. Pe nuna rá Cristo conná ts'edi rá Papá bi japi ngue bi bennate p'u bi t'ägui. A nuju ya, tengutho 'mø ya dá bennatehu ngue ma'da'yo dá m'muhmu. ⁵ Porque

nu'mø dí øthu rá güenda ngue ya dá tuhu tengutho rá Cristo ngue bi du, xquet'a ya dí øthu rá güenda ngue ya ma'da'yo høndá m'muhmu tengutho rá Cristo ngue ma'da'yo bi m'mui.

⁶ Nu'mø mi 'dømbu ja rá pont'i rá Cristo, tengutho 'mø ngue ma do'yohu bi 'dø'mi. Porque ya bi zep'u yø ts'oqui xtá øthu m'met'o, ya hinni mantho di mandagahu rá ts'oqui tengutho 'mø gi ø't'e ngue ma hmuha'a. ⁷ Porque nu rá ja'i øtrá güenda ngue bi du rá do'yo, ya bi hyep'u rá ts'oqui. ⁸ Pe nu'mø dí ø'r'ma güenda ngue ya dá tuhu 'mø mi du rá Cristo, ya dí ec'eihu ngue ma'da'yo høndá m'muhmu tengutho rá Cristo ngue ma'da'yo hømbi m'mui. ⁹ Porque dí pahmu ngue nu'mø mi du rá Cristo, bi bennate, 'ne ya hinni mantho da du. Sinoque 'bui para zantho. ¹⁰ Rá Cristo n'na nditho bi du conná nguehyø ts'oqui yø ja'i. A nuya ngue ya 'bui, ga 'buhya ngue ørpabi rá pähä Oja. ¹¹ Da guecju ya, ma ga njathu p'uya, ga øthu ngue ya bi zep'u rá ts'oqui ngue ya ma n'yohu rá Jesucristo. Ya gdá 'buhmu'a ya ngue ga ørpahu rá pähä Oja.

¹² Janangue nuyá, mente yø pa dí 'buhmu ua ja rá ximhäi, ya hinni mantho ga unhnu rá 'yu'a rá ts'oqui. Hinga nnehu ngue da dajpahu'a tengue rá pähäse ma do'yohu. ¹³ Hinga unna 'yu ma mmuihu ngue ga øthu rá nts'o. Sinoque ma ga unma mmuihu Oja ngue rá nho ga øthu. Porque ya ma'da'yo høndá m'muhmu. ¹⁴ Nu'a rá ts'oqui xí bennga ma mmui ngue madí mandagahu, ya hinni mantho di mandagahu'a ya. Nu'a rá ley mi haxra güenda ngue ma ts'oquihu, ya hinni mantho hascahu rá güenda'a ya. Porque Oja, rá matetho bi 'yø't'e ngue bi yangthogahu.

¹⁵ Ya bi nyamma tehu, pe hinga gue'a ngue ga øthu te gä mmamp'u ja rá ley i

nyamma tehu. Sinoque Oja ra matetho bi 'yot'e ngue bi hoga ma ts'oquihu. Xi ya, ngue ya bi ma mahouqui ma ts'oquihu, ¿ua sä ga sigue honga othu yø ts'oqui? Nu'a ya hin'na'a. ¹⁶ Ya guí pahmu ngue nu'mø ga homma hmu di mandagahu, ya dí ohu rá 'ye'a ma hmuhu. Janangue nuyá, nu'mø ga øt'e ngue ma hmuhu'a ra ts'oqui, ya jatho ngue ga tuhu 'mø. Pe nu'mø ga øt'e ngue ma hmuhu Oja, ya dí hoga ma ts'oquihu. ¹⁷ A nugá, dadi ja mamadi Oja porque ya gá hychmu p'u ra ts'oqui xí bent'a ni mmuihu. 'Ne ya gá unni mmui gá 'yec'ei'a ra hya bi san'nahu. ¹⁸ Ya bá njuc'ahu p'u ja ra ts'oqui. A nuyá, gá gue'a ra nho guí nnøpe ni hmuhu ya. ¹⁹ Nuna ra hya dí mmangá, dí honi te nna hjeipa ra hya, n'namhma ngue dá dini xanho ni mmuihu hanja ra hya. A nuyá, nu'mø yø pa xa thogui, xcá unhnu ra 'yu'a ra nts'o ngue mi tap'ahu, mathoguiho yø ts'oqui xcá 'yøthu. Pe nuyá, dami unni mmuihu ngue gá ra nho gui 'yøthu ya. Janangue nu'a te gá gui 'yøthu, dá gue'a te rá 'befi Oja gui 'yøthu.

²⁰ Nu'mø yø pa xa thogui ngue gá ra nts'o xtá øthu, hinmi padi ga øthu ra nho. ²¹ ¿Teni 'be'a dá tahmu ngue'a ra nts'o xtá øthu? Porque ra 'be'isátho te xtá øthu. Gá ra ndate bá n'youi. ²² Pe nuyá, ya dá pømhmu p'u ja ra ts'oqui ya, ya yø mefigahu Oja ya. Janangue ya yø ja'igahu Oja 'ne ya di 'dacju ra te para zantho. ²³ Nu'a ra njut'i ngue ra ts'oqui, gue'a ra ndate'a. Pe nu'a di un'Oja, gue'a ra te para zantho di 'dacju rángue dí n'yohu ma Hmuhu Jesucristo.

7 Ague ma zi cu'ahu, ya guí pahmu ngue ra ley i ja, i ja rá ts'edi ra ley ngue di manda ra ja'i mente 'bui. Pe nu'mø bi du ra ja'i, ya hinmi mantho di manda ra ley ra ja'i. ² Ya guí nnuhu tengutho n'na ra xisu 'mø bi nthati, i ja n'na ra ley hapu mma ngue hin'yu ra nt'edi

dá hyep'u rá damme ra xisu. Pe nu'mø ya bi du rá damme, ya bi xot'a ra ley mi sammra xisu. ³ Pe nu'mø hondi nthatra xisu 'ne 'butrá damme, ya ra ts'oqui øtra xisu. A nu'mø bi du rá damme, ya bi xot'a ra ley mi ja ngue ra nthati. Ya sä di nthati mahøn'a, 'ne ya hingra ts'oqui øtra xisu ngue di nthati.

⁴ A nuya ma zi cu'ahu, ya dí øtra güenda ngue dá tuhu p'u ja ra pont'i bi du ra Cristo. Nu'a ra ley mi sangbahu, ya bi xotrá hya'a ya. Ya hndi mandagahu ra ley ya. Ya ma n'yohu'a ra Cristo bi bennate p'u ha bi t'ägui. Ya dá zä ga ørpahu rá 'befi Oja ya. ⁵ Nu'mø yø pa xá thogui, gá ra nts'o xtá n'yohu. Ma pahmu'a te mmamp'u ja rá ley Oja, ε-na man'na bi 'yannga ma mmuihu ra ley ngue ra ts'oqui ga øthu. Pe nu'a ra njut'i ngue ra ts'oqui, gue'a ra ndate'a. ⁶ Pe ya bi xotrá hya'a ra ley madi mandagahu ya. Porque ya dí øthu ra güenda ngue ya dá tuhu. A nuyá, ma'da'yo dá m'muhmu para ngue ga ørpahu rá 'befi Oja. Guehna ra Espíritu Santo di 'dacju ra pähä ga ørpahu rá 'befi Oja ya, pe hinna øthu rá 'befi Oja ngue ga suhu'a te mmamp'u ja ra nyogui ley.

⁷ Ngue ya dí mmangá na ra hya na, ¿ua guí emhmu ngue dí mma ngue ya hingui ho rá ley Oja? Nu'a, hin'na'a. Sinoque ra ley xandønho. Xi'mø ngue hndi ja ra ley, ya hincxa pahmu te 'be'a na ra ts'oqui 'mø. Tengutho mmanna ley ngue εna: “Yo guí nnehu n'na ra cosa ngue n'nan'yo to rá mmeti”, i εna. Janangue nuyá, dí pahmu ngue ra ts'oqui dí øthu 'mø dí nnehu n'na ra cosa ngue n'nan'yo to rá mmeti. ⁸ Nu'mø ma pahmu te mmamp'u ja ra ley, εna man'na bi hacju ra ts'edi ngue dí nnehu n'na ra cosa nu'a n'nan'yo to rá mmeti. Mente ra pa himbi fadi te mmamp'u ja ra ley, hndi nequi te 'be'a na ra ts'oqui. ⁹ Nugá,

nu'mø himmará padí te mmamp'u ja rá ley Oja, ya dí gna ngue xanho te dí øt'e. Pe nu'mø ma padí te mmamp'u ja rá ley, bi dinma mmui p'uya ngue hindí øt'e te mmamp'u ja rá ley Oja. Ya dá padí ngue ja ngue ga mma rá castigo ngue ma ts'oqui. ¹⁰ Porque nuna rá ley mi ja ngue xti 'dacra 'da'yo te 'mø xca øt'e te gá dí manda, guehna rá ley bi zänngui ngue ga mma rá castigo na, porque hindá øt'e te dí manda rá ley. ¹¹ Nu'a rá ts'oqui mi jagui, gue'a mi härca ma n'yomfeni'a, dí gna ngue da zä ga øt'e te gá mmamp'u ja rá ley. Pe nup'u ja rá ley p'uya, dá timp'u mma ngue ga mma rá castigo ngue ma ts'oqui.

¹² Janangue nuna rá ley Oja, xandønho na. Nu te gäma hya dí manda, gätho xandønho. ¹³ Hingui sä ga emhmü ngue hingui ho rá ley Oja ngue i mma ngue jatho ga mmähä rá castigo. Nu'a ja ngue gdá mähä rá castigo, ngue ja ma ts'oquihü. Janangue co nu'a te gäma hya mmanna hoga ley, gue'a gui nequi ngue xandønts'o ma ts'oquihü'a.

¹⁴ Dí pahmu ngue nu'a rá ley, gä gue'a ra hoga hya bi un'Oja i mmamp'u. Pe nuju ngue dyø ja'ithohü, gä gue'a rá ts'oqui xa bennga ma mmuihü. ¹⁵ Hindí padí hanja te nmi øt'e. Porque nu'a rá nho nmi nne ga øt'e, hinga gue'a nmi øt'a. Nu'a tengue hindí nnu manho p'uya, go gue'a dí øt'a. ¹⁶ Pe nu'mø ngue 'nequi hindí nnu manhose te dí øt'e, ya dí padí ngue nu'a te rá hya mmamp'u ja rá ley, xandønho. ¹⁷ Janangue nuyá, hingui nne ma mmui ngue dá øt'a te ya xtá øt'e. Sinoque gue'a rá ts'oqui mi jagui, gue'a go di mpe'a ngue'a te xtá øt'e. ¹⁸ Porque dí padí ngue hin tema nho xtá øt'e. Nu'a rá nho nmi nne ga øt'e, himbi zä xcá øt'e. ¹⁹ Hindá øt'a te rá nho nmi nne ga

øt'e, sinoque nu'a te rá nts'o hindí nnu manho ngue ga øt'e, gue'a xtá øt'a. ²⁰ Janangue nuyá, nu'mø xtá øt'a'a rá nts'o hindí nne ga øt'e, pe hingo dadi jagä'a, sinoque gue'a rá ts'oqui xa bennga ma mmui, gue'a go di ja'a.

²¹ Nguna rá hya xtá thocä ya. Nu'mø nmi nne ga øtra nho, pe xøgue høntra nts'o mi so ma mmui ga øt'e. ²² A ngui, dadi hogä'a te rá hya mmamp'u ja rá ley Oja. ²³ Nuua ja ma mmui mi ja ua n'na rá n'yomfeni ngue himmi nnu manho'a te rá nho nmi sänni ga øt'e. Pe nuna rá hya na, nu'a rá ts'oqui xa benngagui ma mmui, gue'a himmi nneque ga øtra nho'a. ²⁴ Pe huçate yø ja'i njap'u. ¿Te'o da zä da yäni ngue hindá thohra castigo ja ngue da thogui? ²⁵ Porque conná n'yomfeni ra ja'i i nnu manho'a te rá nho mmamp'u ja rá ley Oja. Pe nu rá do'yo rá ja'i, gä gue'a rá pähä rá ts'oqui i nne da 'yørpe. Pe dadi ja mammaði Oja ngue ma Hmuhu Jesucristo go bi zä bá jugahu p'u ja rá nts'o'a.

8 A nuyá, ngue ya ma n'yohu rá Jesucristo ya, ya hinga mmähä rá castigo ya. Porque nu to n'yoi rá Jesucristo, ya bi n'uni ngue gue'a rá Espiritu Santo da xänbñi te da n'yo. Ya himni mantho ngue øtra nts'o mi ja rá mmui m'met'o. ² A nuyá, i ja rá ts'edi rá Espiritu Santo ngue di 'dacju rá 'da'yo te ngue man'yohu rá Jesucristo. Ya bá jugahu p'u ja rá ts'edi rá ts'oqui maði mandagahu, ya bi yanju ngue rá castigo mi ja ngue ga thohmu. ³ Dá pahmu hanja'a rá ley Oja, pe himbi hyät'i bi gūgahu p'u ja rá ts'edi rá ts'oqui'a rá ley. Porque himbi zä dá øthu gätho'a te gäma hya dí manda rá ley. Pe nuna Oja bi yanju. Bi 'yøt'e ngue bi nja'i rá Ts'unt'u bá penhua. Bi hnu ngue rá ja'i, pe himbi 'yøtra ts'oqui. Guehna bi tho na ngue bi gurca ma ts'oquihü. Bi hiejpabi rá ts'edi rá ts'oqui xi bennga ma mmuihü. ⁴ Nguna bi 'yøt'e, porque bi nepe ngue

gue'a ra Espiritu Santo da gägbahu ra 'yu gdä n'yohu, n'namhma ngue da zäp'u ga othu ra nho mmamp'u ja ra ley. Pe nu'a ra nts'o mi ja ma mmuihu m'met'o, ya hingui sä ngue ni mantho ga othu'a ya.

⁵A nu ra ja'i ngue rá n'yomfenise juqui te ga 'yo, hont'a te ra nts'o ga 'buhyo ja'i di ja ndummui ngue øt'e. Pe nu ra ja'i ngue gue'a ra Espiritu Santo di un-na hoga n'yomfeni ga 'yo, gue'a ra ja'i ngue høndrá pähä Oja di ja ndummui ngue øt'e. ⁶Janangue nuyá, nu to di ja ndummui ngue da 'yøtra nts'o ga 'buhyo ja'i, da ma ra castigo. Pe nu ra ja'i di ja ndummui ngue gue'a rá pähä Oja da 'yørpe, gue'a ra ja'i hu rá mmui ngue di t'unna 'da'yo te'a. ⁷Nu yø ja'i ngue høndra nts'o di ja ndummui ngue øt'e, guehya yø nsuiui Oja ya. Porque hingui nne da 'yēc'ei te mmamp'u ja rá ley Oja. Ni xinga gue'a Oja di sä ha di 'yēc'ei. ⁸Janangue nuyá, nu'u yø ja'i ngue høndra nts'o di ho da 'yøt'e, guehya hingui nnu manho Oja te ga 'yo ya.

⁹Pe nuju ngue ya dá hehmu p'u ra nts'o, gue'a ra Espiritu Santo i cägbahu ra 'yu nna 'yohu. Porque ra Cristo bá penhna Espiritu Santo ngue di n'youi te'o gä ec'ei. A nu yø ja'i ngue hingui n'youi ra Espiritu Santo, guehya yø ja'i hingui ec'ei ra Cristo ya. ¹⁰Nu ma do'yohu, ya bá ep'u ra pa da du ngue ra ts'oqui i ja. Pe ngue dí n'yohu ra Cristo, nu ma tehu di sigue di m'mutho, porque ya bi hoga ma ts'oquihu Oja. ¹¹Nuna Oja bi japi bi bennate ra Cristo 'mø mi du. Xquet'a da japi di bennate ma do'yohu 'mø ya xtä ndu, porque ya dí n'yohu ra Espiritu Santo.

¹²Ague ma zi cu'ahu, i ja ts'editho ga othu'a te ra hya xänngahu ra Espiritu Santo. Ya hinda dajpahu ra nts'o so ma mmuihu. ¹³Porque nu'mø ga siguethohu ra nts'o xtä othu m'met'o, ya ga mmähä ra castigo. Pe nu'mø ga othu'a te xänngahu ra Espiritu Santo, ngue ga hehmu

p'u ra nts'o, ya di 'dacju ra 'da'yo te para zantho.

¹⁴A nuyá, nu to gätho ya ga 'yo'a te ra hya xännbabi ra Espiritu Santo, gue'hu yø basi Oja'u. ¹⁵Ya ma n'yohu ra Espiritu Santo ya. Ya hingui ja ngue hønga nsuhu ya, tengutho n'na ra ja'i 'mø su rá hmü. Porque majuaní ngue ya yø basigahu Oja ya. Nuna ra Espiritu Santo dí n'yohu, guehna annga ma mmuihu na ngue dí emphu Oja: "Ma Papá'i", dí emphu. ¹⁶A nuna ra Espiritu Santo dí n'yohu, guehna øt'e ngue dí pahmu p'u ja ma mmuihu ngue ya yø basigahu Oja na. ¹⁷Pe ngue ya yø basigahu Oja ya, xquet'a di tocagahu'a ra nho di yat'Oja di uni. Tengutho ra nho di t'unna Cristo, ngut'atho di n'nacju. A nuyá, nu'mø dí nne di n'nacju na ra nho di t'unna Cristo ya, pe gue'mø ga n'uni ga sähu ra n'u tengutho ra n'u bi zä ra Cristo.

¹⁸Ma ga ør'ma güendahu ya, ngue zits'urbu dí sähu ra n'u ya, porque nu'a ra nho di 'dacju Oja m'mefa, ma datho xandøngu'a. ¹⁹Nu te gäma cosa bi zän'Oja ngue ja ua ja ra ximhäi, a nuyá, i ndømätetho asta gue'mø da zønna pa xa nzän'Oja ngue di unna nho yø basi. ²⁰Porque Oja bi hocra ximhäi, pe bi nts'om'mø mi man'Oja ngue di njapra castigo'a ra ts'oqui bi 'yøtra Adán. Pe xquet'a Oja bi zänni ngue da 'yghra pa mahonda gom'da'yo ra ximhäi. ²¹Gue'a ra pa'a ngue ya hinní mantho di nja ra ndate'a ra ximhäi'a. Ya hindí nts'onnyø cosa nu'u ja yø te. Nuyá yø hya ya, gä guehya di nja'mø bi zønna pa di unna nho yø basi Oja ya. ²²A nuyá, dí pahmu ngue nu'a te gäma cosa ja ua ja ra ximhäi, gä sä ra n'u, i dants'i tengutho 'mø bi zønna ora di m'muhrá basi n'na ra xisu i sä ra ndate, i njarbutho yø cosa ja ya. ²³Ne hinga hont'a te ja nximhäi sä ra n'u, xquet'a 'necju dí nnehu

ngue da tho'a ra n'u dí sähü, da 'yehra pa ngue da gom'na'yo ma do'yohu. Ya di nequi ngue dyo basigahu Oja p'uya. Madague'a ngue ya dí n'yohu ra Espiritu Santo, pe dí nne ga nnuhu te gäma nho di nja m'mefa. ²⁴ A nuyá, ya dí ec'eihu ngue di nja'a te mman'Oja, janangué bi yanju. Pe xi'mø ngue ya bi nja te mman'Oja, ya hingui ja ngue te nimantho ga tømhmü 'mø. ²⁵ A nuju, dí tømhmü'a te ja ngue di nja m'mefa. Ma ga sethu'a te gä ra n'u dí thomhmü, asta gue'mø di nja'a te di tømhmü di nja.

²⁶ A nuju, nu'mø dí nne ga mmat'Ojahu 'ne hindí padí te ga xihmu Oja, go ra Espiritu Santo i faxte. Madague'a ra jats'itho nna bëmhmü Oja, pe ra Espiritu Santo go øt'a ngue i cohi ngue ra mhmat'Oja'a ra hya hingui pøts'e ga mmamhmü. ²⁷ Porque nuna Oja, ya padí temä hya ja mbo ma mmuihu. I tini temä hya i nne da manna Espiritu Santo. Porque nu'a te ra hya nne Oja ngue di ts'ofø, go ra Espiritu Santo'a äpra mate Oja conná guecju.

²⁸ Dí pahmu ngue nu to gä dadi mahmu Oja, gue'mø xanho ogue xan'u te dí thohmu, pe Oja honi ha gui japi ngue da 'yørcahu ra nho. Porque ya xpa nzänn'Oja tengu ga cohmu m'mefa. ²⁹ Hante ngue di nhohra ximhäi, nuna Oja ya padí te'o ja ngue da 'yec'eí m'mefa, guehya yø ja'i bi zännbi ngue da gohi tengutho rá Ts'unt'u Oja ya. Janangué nuna rá Ts'unt'u Oja, guehna 'bet'o na ngue di ncuui gätho yø 'yec'eí. ³⁰ Nuna Oja, ya mam'met'o xpa nzänni te'o ja ngue da zofo, guehya yø ja'i bi zo-hya. A nuya yø ja'i bi zofo, ya bi hojpabi yø ts'oqui. Nuya yø ja'i ya bi hojpabi yø ts'oqui, bá ep'u ra pa da gohyø ja'i tengutho rá Ts'unt'u Oja.

³¹ ¿Ndana man'na ra hya ja ngue ga mmamhmü 'mø? Ya ma amigohu Oja

ya. Nu te'o nne da zæcju ya, ya hinte di muui'u ya. ³² Nuna Oja himbi nya rá mmui ngue bá penhua rá Ts'unt'u ngue bi du conná guecju. Ja dí haxu p'u njuani ya ngue nu te gäma hya bi man'Oja ngue di 'dacju, di 'dacju'a. ³³ Gätho gahu, ya xa huangahu Oja, ya hingui sä to da 'yembí ngue ni mantho ja ma ts'oquihu. Porque guece Oja bi hoga ma ts'oquihu. ³⁴ Ya hinda zä to da 'yena ngue ga mmähä ra castigo. Porque ya bi du ra Cristo conná guecju, 'ne bi bennate, ya bí 'bup'u ja rá n'yei Oja ya. A nuyá, gue'a zant'a ma mäxtehu p'u ha 'bu Oja'a ya. ³⁵ Ya hinte da zä da hyaqui te gui macju ra Cristo. Madague'a ga sähü ra n'u, pe ngutho di macju ra Cristo. Ogue tu ma mmuihu, pe ngutho di macju. Ogue suçju yø ja'i, pe ngutho di macju. Ogue hin'yu te ga sihu, pe ngutho di macju ra Cristo. Ogue hin'yu ra ulu ga hehu, pe ngutho di macju ra Cristo. Ogue dí 'bümma n'uhü, hingui nne ha da nuhu yø ja'i, pe ngutho di macju ra Cristo. Ogue ya ja ngue da thoju, pe ngutho di macju ra Cristo. ³⁶ I nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "Di ucähe yø ja'i ngue dí ec'eí'ähe, n'na pa ngu n'na pa i nne da hyoje. En-tho ho de'yo yø ja'i p'u ga mbeni", i ena. ³⁷ Madague'a ga sähü ra n'u 'mø ngue dí thohmu tengu ya yø hya ya, pe ma ga hahmahu ra ts'edi'a te gui macju ra Cristo. ³⁸ Janangué ma ga segurahu ngue nuna Oja zant'a di macju na. Ya hinda zä da hyac'a te ra n'u dí thohmu mente dí tehu. Ni xinga gue'mø da thoju. Ni xinga guehyø anxé da zä da hyaqui. Ni xingra zithu da zä da hyaqui. Porque Oja di macju ra pa ja p'uya, daguehra pa di 'yep'u di majcu Oja. ³⁹ Nu te gätho bi hoc'a Oja, ngup'u mahets'i, ngu ua ja ra häi, ya hinjonda zä da hyagahu'a gui macju Oja. Porque ya ma n'yohu na ra Hmu Jesucristo.

9 Nugä dí ɛc'ei ra Cristo, janangue nu-na ra hya dí nne ga xi'ahu ya, hinga fehni na. Guese ra Espiritu Santo xijpa ma n'yomfeni ngue majuaní na ra hya dí xi'ahu. ² Mathoguitho dí 'bu ndummuí. I 'bammañ'u ma mmui ngue ma mmijudíohe hingui nne da 'yɛc'ei ra Cristo. ³ Nu'mø dí sä ha gdá japi ngue ga nyangä ma mmijudíohe, nugä ga øt'e, madague'a go ga mmagä ra castigo, ya hinga nnugä ra Cristo. Pe nja ngue hingui sä. ⁴ Nuya yø judío ya, guehya yø mbom'meto ra Israel. Bi zo Oja ngue da 'yøt'e ngue yø basi. Guehya bi nu ha bi nja ngue bi 'yuhrá ts'edi Oja ya. 'Nɛ bi gohmi ra cohi ya yø judío ya. Bi dápura ley nu'a ja ngue da n'yo. Bi xifi ha di japyø ndanne ja ngue da 'yøt'e. Mazihotho na ra hya bi yarpabi Oja yø judío ngue da 'yørpe. ⁵ Guehya yø mbom'meto yø ndiua judío ya. Nu'mø mi mihra Cristo, xquet'a ra judío na. 'Nɛ guehna Oja na ngue di manda gätho'a tengue i ja. 'Nɛ guehna t'espabi na para zantho na. Da ngut'atho.

⁶ A nuyá, xangu yø judío hingui nne da 'yɛc'ei ra Cristo. Pe hingui sä ga emhmu ngue ya hinda nja'a te ra hya bi xi Oja yø judío. Porque himma juani ngue gätho yø judío yø ja'i Oja. Janangue hinga gätho yø judío di tocabi ya yø hya xa yat'Oja ngue di nja. ⁷ Porque bi xi Oja ra Abraham ngue hinga gätho'u yø mbom'meto da gohi ngue yø ja'i Oja. Nu-na Oja bi 'yembi: "Nu'u yø basi ra Isaac, hont'u da gohi ngue yø basi Oja'u", bi 'yembi. ⁸ Gätho yø ja'i 'bui, hinga gätho yø basi Oja. A nuya yø ja'i ngue yø basi Oja, guehya yø ja'i ya xpa nzännbi ngue di tocabi ra hya di yat'a Oja ya, høndya yø basi Oja ya. ⁹ Porque nguna ra hya bi xi Oja ra Abraham, bi 'yembi: "Bá ep'u ra pa ga ut'auí ngue ja ma ts'edi. Nuna ra

Sara ni xisu, di m'mu'a n'na rá ts'unt'u", bi 'yembi.

¹⁰ Mi ma yø jeya p'uya, bi nte na rá ts'unt'u ni hu ngue ra Isaac, bi nthatui ra Rebeca. Mi hya ra basi na ra Rebeca p'uya, yø cuate bi øni. ¹¹⁻¹³ Pe hante ngue da mihya yø basi ya, nuna Oja, bi xihra Rebeca ngue ra Esaú rá mudi da mi'a. Nuna ra Jacob ngue ra zuxinya, di manda rá n'yohu na. Nguna nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue bi man'Oja, bi 'yena: "Dadi macä ra Jacob, pe ra Esaú, hin dadi madi". Guehna ra hya bi man'Oja naya hante da mihyø basi. Hinga 'be bi dømä Oja ngue di m'muhya yø basi para ngue da hnu ndana di n'yo xanho, ndana hingui 'yo xanho. Ja di nequi ua ya ngue ya mam'met'o xpa nzän'na Oja te 'be'a ja ngue di nja m'mefa. Hingue masque 'bet'o da nu te 'be'a da gohyø basi, sinoque nu'a te xa nzänni ngue da huanhni, gue'a nja'a.

¹⁴ Xi ya, ¿ua i sä ga emhmu ngue hingui ho te øt'Oja? Nu'a hingui sä'a. Porque nu te gä øt'Oja, gä gue'a ni 'yup'u øt'e. ¹⁵ Porque Oja bi 'yembra Moisés: "Nu te'o dí sänni ga huequi, gue'a dadi huec'a 'nɛ ja ma yemmui connä gue'a". ¹⁶ Janangue nuyá, nuna ra nho di un'Oja, hinda 'yenna ja'i ngue bi 'yemmei bi hyoni ha di dinna nho. Porque Oja ya xa nzänni to di huequi. ¹⁷ I nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro te bi xi Oja ra dast'abi madi manda p'u ja ra häi Egipto. Bi 'yembi: "Dí exa'i ya ngue gui ndast'abi n'namhma ngue nu'u yø hmeya ga ut'ai, da bahyø ja'i ndap'u bi zä ngue te'o gä. 'Nɛ da badi ngue ja ma ts'edi", bi 'yembi. ¹⁸ Ja di nequi ua ya ngue nuna Oja, nu'a go da zänni ngue di huequi, gue'a di huec'a. Nu'a go da zänni di untho ra 'yu ngue xta naxi rá mmui, gue'a di unna 'yu'a.

¹⁹ Rá nzegui 'bui to nne da 'yengya: "Hanja Oja 'mø ngue embi ja yø ts'oqui yø ja'i. Porque Oja, nu'a te xa nzänni ngue da 'yøt'e, hinjonni ja'i da zä

da däqui te sänni da 'yöt'e", da 'yengui. ²⁰A nuju ngue dyø ja'ithohu, ζteni 'be'a go guí ena ga japhu Oja ngue'mø ga ena hinga nnu manhohu te sänni da 'yöt'e? Xi n'na ra ts'øye, ζua sä da 'yembra 'yöt'ats'øye: "Hĩndĩ nnu manhogä te ra forma guí hogagui", da 'yembi? ²¹Nu ra 'yöt'ats'øye, nu'a goma forma da nepe da gohra ts'øye di hoqui, ya gue'a da go'a. Madague'a ngue n'nat'a ra bõhãi, pe da zã da 'yöt'a n'na ra ts'øye ngue nts'upi, xinda zã da 'yöt'a n'na ra ts'øye ngue hinga nts'upi.

²²A nuyá, nuna Oja, nnepe ngue man'na di bahyø ja'i ngue jase rá ts'edi. 'Nε nnepe ngue man'na di bahyø ja'i ja yø ts'oqui ngue da japra castigo. Janangue tobe serpabi ya yø ja'i ni 'yup'u ngue da ma ra castigo. ²³Bi nepe ngue da bahyø ja'i ngue mathoguitho xandøngu rá nho i ja Oja. Porque bi huęgahu 'nε ya dí pahmu'a te ra nho xa nzänni ngue di 'dacju ya. ²⁴Bi zongahu Oja. Hinga høndyø judío bi zofo, sinoque xquet'a 'nehýø ja'i hingyø judío bi zofo. ²⁵Bi nja tengutho mmamp'u ja ra libro bi 'yotra põngahya Oseas, ngue Oja bi 'yena: "Nuyá yø ja'i xtá man'a m'met'o ngue himma ja'i, a nuyá dí mma ngue ma ja'i ya. Guehya yø ja'i ngue hin madi madi, pe nuyá dadi mahya", bi 'yena. ²⁶Nu'u yø mmengu p'u ja ra xequi bi xihyø ja'i Oja ngue embi: "Nugä, himma ja'i'ahu", pe ja 'bexpi xip'u p'uya ngue embi: "Nugä drá Oja, majuanĩ ngue dí 'bui, guecã ma basi'ahu ya", bi 'yembi.

²⁷A nu'u yø ja'i ngue yø judío, nuna ra põngahya Isaías bi 'yena: "A nu'u yø judío, madague'a mandøngutho'u, tengutho yø 'bomu dehe p'u ja ra jathe, pe zi yohotho'u da bõni ngue di nyani. ²⁸Porque nu'mø ra pa da japra castigo Oja gätho yø ja'i rá nguni nximhäi, n'na zihmantho di nja". ²⁹Ra Isaías mahõmbi 'yena: "Nuna Oja jase rá ts'edi, nu'mø hin dadi huęcyø ja'i na, n'na zihmantho

di jua'u yø judío, tengutho 'mø mi jua'u yø ja'i mi 'bup'u ja ra hnini Sodoma 'nep'u ja ra hnini Gomorra".

³⁰Guehna ra hya naya ngue nuyá yø ja'i hingyø judío, guehya himmi honi ha di nhojpau Oja ya. Pe bi 'yehra pa ngue bi 'yec'ei Oja yø ja'i, gue'a i nhojpau Oja'a ya. ³¹Pe nuyá yø judío mi hu yø mmui xti nhojpau Oja, ngue mi ena xta 'yöt'e te gä mmamp'u ja ra ley. Pe hincjombi bõni ngue xta mma mahojpi rá ts'oqui ngue xta 'yöt'e te mmamp'u ja ra ley, porque hincjongi põni ngue da 'yöt'e te gäma hya di manda ra ley. ³²ζHanja 'mø ngue himbi nhojpau Oja yø ja'i? Porque mi nne ngue xti nyanyø te yø ja'i ngue xta 'yöt'a te gä ra nho mmamp'u ja ra ley. Pe himbi ne xta 'yec'ei yø ja'i ngue ra Cristo na da zã da yani. Ja bi fespü yø gua p'uya, porque ra Cristo tengutho 'mø 'benna do p'u ha da tho ra ja'i, di fets'e. ³³Nup'u ja ra Macã Libro nt'ot'i p'u ra hya ngue Oja bi 'yena: "Ga pecã p'u Sion n'na ra do ngue di fesýø ja'i. Pe guedra ndø mēdo da 'yöt'e ngue da dähýø ja'i. Pe nu to gätho da 'yec'ei na ra do na, da dini xanho p'u ja yø mmui ngue nu te ra hya ec'ei, gätho majuanĩ ngue di nja".

10 Ague ma zi cu'ahu, januanĩ dí hahma mmui dí mmarpabi Oja'u yø judío ngue di nyani. ²Porque dí pacã ngue yø mmui ga ndanne Oja. Pe nja ngue nu'a rá ndanne øt'e, hinguĩ tinyø mmui hanja na ra hya nne Oja ngue di nyanyø ja'i. ³Porque hinguĩ nne da badi tema hya xa zãn'Oja ngue di nhojpabi yø ja'i. I ena ngue da hyonse ha di japi ngue di hojpabi Oja. Janangue hinguĩ nne da 'yec'ei na ra hya di hojpabi Oja yø ja'i. ⁴Nu to gätho ya ec'ei ra Cristo, guehya yø ja'i bi nhohýø ts'oqui ya. Ya hinni

mantho da 'yɛnyø ja'i ngue 'be da 'yøt'e te gä mmamp'u ja ra ley, ja di nyanyø te.

⁵Pe nuya yø ja'i ɛna ngue di hojpa Oja yø ts'oqui ngue da 'yøt'e te gä mmamp'u ja ra ley bi 'yotra Moisés, pe ra Moisés, i ja ua na ra hya bi 'yoti, ngue ɛna: "Nu ra ja'i da hyät'i da 'yøt'e gätho'u yø hya di manda ra ley, guehna ra ja'i di nyanna te na", i ɛna hya. ⁶Pe ja man'na ra hya, guehna ra hya naya di nhohma ts'oquihu ngue ga ɛc'ɛihu ra Jesucristo. Porque nt'ot'i ra hya ngue ɛna: "Janangue nuyá, 'yo sä guí ɛmhm ngue jatho ngue to da ma mahets'i, da si ra Cristo ngue di nyante. Porque ya bi zocua ra Cristo. ⁷'Yo sä guí ɛmhm ngue nuya jatho ngue to da map'u o yø ánima ngue da honna Cristo. Porque ya bi bennate". ⁸Ya hingui ja ngue ja gui hyomhm hanja ra hya ngue ha di nhohyø ts'oqui yø ja'i. Porque nt'ot'i ra hya ngue ɛna: "Nuna ra hya na, hinga yap'utho ja ngue nu'i. Ya gadi nxihmu na ra hya na ya. Ya jap'u ja ni mmuihu na ra hya na", i ɛna. Nuna ra hya mmanna ya, guehna ra hya dí xi'i ngue gui 'yɛc'ɛihu na. ⁹Nu'mø ga mamhm ngue ra Jesús, gue'a ma Hmuhu'a, nɛ ga ɛc'ɛi p'u ja ma mmuihu ngue Oja bi japi bi bennate 'mø bi du, ya di nyanma tehu. ¹⁰Porque Oja gue'a di hogahu'a ngue'mø dí ɛc'ɛi p'u ja ma mmuihu. 'Nɛ'mø ga xihmu yø ja'i ngue dí ɛc'ɛihu ra Hmu Jesucristo, ya da yanju Oja.

¹¹Nup'u ja ra Maca Libro, nt'ot'i p'u ra hya ngue ɛna: "Nu to gä da 'yɛc'ɛi ra Cristo, hinjam'mø da zä da 'yenna ja'i ngue hingui ho te ɛc'ɛi". ¹²I mma ngue gätho yø ja'i, ngu'u yø judío, ngu'u hingyø judío, gä n'nat'a Oja nnøpe ngue yø Hmu. 'Nɛ nuna Oja, xandøngu ra nho di unni te'o gä nzofo. ¹³Porque nu to gä nzohna ra Hmu, guehna ra ja'i di nyanna te na.

¹⁴Xi'u yø ja'i hingui ɛc'ɛi ra Cristo ya, çhague di zohra Cristo 'mø? Pe çhague di

'yɛc'ɛi 'mø ngue hingui øde hanja ra hya? 'Nɛ çhague di 'yøhyø ja'i hanja ra hya 'mø ngue hinjongui xifi hanja? ¹⁵'Nɛ çhague da m'muhyø ja'i da ma hanja ra hya 'mø ngue hinjongui et'i ngue da ma da manna hya? Nup'u ja ra Maca Libro i ɛna: "Nu'u yø ja'i mmanna hoga 'da'yo hya ngue ha di zä ga nhohpahu Oja, mazihotho 'mø da zocua'u ngue da xicju rá hya Oja".

¹⁶Pe nja ngue hinga gätho yø ja'i ɛc'ɛi ra hoga 'da'yo hya 'mø sifi. Ra Isaías nguna ra hya bi ma, bi 'yena: "Ague ma Oja'i, çhanja ngue hingui ɛc'ɛi yø ja'i na ra hya dí mmangähe?" bi 'yena. ¹⁷Pe nu to bi 'yɛc'ɛi, ya ɛc'ɛi ngue bi 'yøde hanja ra hya bi sifi. 'Nɛ nuna ra hya bi sihyø ja'i p'uya, guehna ra hya i hma hanja na ra Cristo na.

¹⁸Pe xi'u yø judío ngue himbi 'yɛc'ɛi ra hya, çua himbi 'yøde hanja ra hya'u? Majuani ngue bi 'yøde hanja ra hya. Porque mmamp'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ɛna: "Nuna ra hya na, ndap'u bi zä nt'øde na ra hya bi manyø mamhya. Porque nuna ra hya na, ma 'yoni gä rá nguni nximhäi". ¹⁹Xiya yø judío ya 'mø, çua hingui 'yo yø mmui hanja na ra hya bi sifi 'mø? Pe nu mi'da yø ja'i bi dinyø mmui hanja na ra hya bi sifi. Nu'mø yø pa xa thogui, bi 'yenna Moisés: "Nuna Oja, da yanyø ja'i hingyø judío, n'namhma ngue yø judío di seyabi yø ja'i nu'u di nyani. Di ncue yø judío ngue nuya yø ja'i hin'yu yø n'yomfeni go da dinnbabi rá njapi Oja ya". ²⁰Pe ra Isaías njuantho bi 'yotra hya bi man'Oja ngue ɛna: "Nu'u yø ja'i himmi hongui, gue'u bi dinyø mmui ha di badi te'o gui'u. Nu'u yø ja'i himmi anni te'o gui, gue'u da nth'e'be'u", bi 'yen'Oja. ²¹Pe nu'u yø judío, Oja bi 'yena: "N'na pa ngu n'na pa dí nzocä yø judío. Pe nuya p'uya, hingui nne da 'yøhna ra hya dí xifi".

11 Xi ya, xi'Oja, ¿ua ya bi hyep'u'u yø judío ya 'mø? Hin'na, hinguí hep'u. Porque nugä drá judío, ma mboxitagä na ra Benjamín, nuna rá mbom'meto ra Abraham. ²Nu'u yø judío, ya ma m'met'o xa huan'na Oja'u ngue da gohi ngue yø basi. Janangue hinguí hep'u Oja ya yø judío. Dami bemhmü te mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ra Elías bi yapyø judío 'mø mi mat'Oja, bi 'yena: ³“Ague ma Oja'i, nu yø judío, ya bi hyo'u ni pongahya. A nu'a ni altar hapu thanne'i yø ja'i, ya bi themhmi. Ya mahongsegui dí 'bui ngue dí thanne'i ya. Pe xquet'a nne da hyogyø ja'i”, bi 'yena Elías. ⁴Mi da Oja p'uya, bi 'yembi: “Hin'na, hinga høn'atho'i guí thannegui. Sinoque 'burpátho mi yoto mahuahi yø judío ngue thannegui, 'ne hinguí ndant-yøhmü p'u 'buhra dahmu Baal ngue da danne”, bi 'yén'Oja. ⁵Da guehra pa ja p'uya, xquet'a njarbutho ya, hinga gátho yø judío xa hyep'u Oja. Sinoque 'bu i'da ngue conná mate Oja bi gohi ngue yø thanhni Oja. ⁶¿Ua di ja tema nho bi 'yøtya yø ja'i bi huan'na Oja 'mø? Nu'a, hin'na'a. Sinoque ra matetho bi 'yøt Oja ngue bi huanhni. Nu'mø ngue di ja tema nho xtá 'yøtyø ja'i, janangue bi huanhni, ya hingrá matetho bi 'yøt'Oja 'mø.

⁷Guehna ra hya naya ngue nu'u yø judío mi honi ha xtí nhohyø ts'oqui, pe hinguí ngu'u bi dini ha di nhojpa yø ts'oqui. Høndya te'o ya xpa huan'na Oja ngue bi ma mahojpi. A nu'u mi'da yø judío, bi jorpabi yø n'yomfeni'u ngue himbi dinyø mmui hanja ra hya. ⁸I mmamp'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: “Nuna Oja, bi 'yøt'e ngue hinda dinyø mmui yø ja'i'a ra hya da 'yøde. Nu'a te da nu, hinda dinyø mmui hanja ra hya. Da 'yøhyø hya da hma, pe hinda n'yo yø mmui hanja'a ra hya da 'yøde. Ngu'a bá nja'u yø pa xa thogui, da gue-

hya mahøn'a njarbutho”. ⁹Ra David nguna ra hya bi ma ngue bi 'yena: “Nup'u ha di sännigo yø ja'i, di ena ngue ja mpähä, di ena ngue i nnu manho Oja te øt'e. Pe himma juani ngue di nnu manho Oja te øt'e. Sinoque di njapra castigo'a te øt'e. ¹⁰Nu'a te da hyetyø ja'i, hinda dinyø mmui hanja. Janangue di m'mumman'u hangu ra pa”.

¹¹Xi ya 'mø, ¿ua xma ma da hyep'u Oja yø judío ya 'mø? ¿Ua hinjam'mø da 'yehra pa di nyanyø te mi'da yø judío ya 'mø? ahä, da 'yehra pa di m'muhyø judío di nyanyø te. Majuani ngue nuya yø judío bi hyep'u Oja, pe Oja bi 'yøt'e ngue nu'u yø ja'i hingyø judío da gohi ngue yø ja'i Oja. Porque nnepe ngue nu'u yø judío bi hyep'u Oja, di seyabi ya yø ja'i ya. ¹²Nu'a i hyep'u Oja yø judío, nuya yø ja'i hingyø judío, gue'a di dinnbabi rá njapi Oja'a. Pe nu'mø bi zonna pa ngue 'nghyø judío da 'yec'ei ra Cristo, nuna Oja mathoguitho di japi gátho yø ja'i 'bu'a nximhäi.

¹³A nuyá, i ja man'na ra hya dí nne ga xihyø ja'i ngue hingyø judío. Nuya yø ja'i ya, bá penngagui Oja ngue ga xihra hoga 'da'yo hya. Pe nuna ra 'befi bi 'dacä Oja, dí honnbabi yø ja'i ha di badí ngue dí nnu mansugä na ra 'befi na. ¹⁴Porque nu'u ma mmijudfohe hinguí ec'ei ra Cristo ya, dí nnegä ngue di seyabi ya yø ja'i bi nthui ra Cristo, n'namhma ngue xquet'a 'ne'u da 'yec'ei'u n'namhma di nyanyø te. ¹⁵Mazihotho 'mø da 'yehra pa ngue mahøndi nhojpauí Oja yø judío nuya ya xi hyep'u Oja. Conque Oja, bi 'yøt'e ngue nuya yø ja'i hingyø judío bi nhojpauí. Pe nuyá, nu'mø di 'bätyø mmui yø judío ngue da 'yec'ei ra Cristo, entho ja di bennate yø ja'i ngue ya xí du.

¹⁶Nuna ra Abraham, guehna rá muditho ra judío na, 'ne ya o rá 'ye Oja. Xquet'a nu'u yø judío ngue yø

mbom'meto ya, xquet'a ya o rá 'ye Oja. Nuna ra Abraham, tengutho n'na ra daza na. Nu'u yø judío ngue yø mbom'meto p'uya, tengutho yø 'yeza'u. Pe o rá 'ye Oja gá rá do'yo ra za. ¹⁷ Guehna n'na ra za ngue ra hoga za na. Pe bi ma nts'aqui 'da yø 'yeza ra za. Guehya yø judío bi hyep'u Oja ya. Nu'ahu ya, ngue hingyø judío, tengutho 'mø ngue yø 'yeza'ahu n'na ra za ngue ja dapo. Nu'u bi ts'ajpabi yø 'yeza ra hoga za, ja bi ma nt'ets'i'ahu p'u. A nuyá, ya ni n'yohu'u yø ja'i Oja ya. ¹⁸ Pe mahsä mi 'yena ngue man'na tate xanho'ahu ngue'u yø judío bi hyep'u Oja. Dami bemhmü ngue yø 'yeza i ja yø te ngue bi thep'u ja ra daza. Hingue masque ja ra te ra daza conná ngue'u yø 'yeza.

¹⁹ ¿Ua guí ena ngue man'na tate xanho'ahu ngue'u yø judío bi hyep'u Oja, janangue bi ts'ajpa yø 'ye ra hoga za ngue ja bi ma nt'ets'ahu p'u? Nu'a, hinda zá'a. ²⁰ Nuya yø judío mi nnøpa 'yeza ra hoga za, bi ma nts'aqui, bi thep'u p'uya ngue himbi ne bi 'yec'ei ra Cristo. Pe nu'ahu ja dapo ra za mi nnøpa 'yeza'ahu. Nu'a ni nt'ec'ei hu bi nja, gue'a i ma nt'ets'i'ahu p'u ja ra hoga za'a. Janangue nuyá, 'yo sä gadi 'yexhu, dami mfähmü xanho. Nu'mø hinga mfähmü, ya da ma nthequi'ahu mahøn'a. ²¹ Xi'mø ngue Oja bi hyep'u yø judío ngue himbi 'yec'ei ra Cristo, da gue'ahu ya, nu'mø hingui 'yec'ei hu ra Cristo, da hyc'ahu p'u. ²² Nuna Oja, ya guí nnuhu ngue nu'a rá mate i ja, mandønhotho te øt'e. Pe xquet'a da japra castigo yø ja'i øtra ts'oqui. Porque bi japra castigo'u yø judío himbi 'yec'ei. Go bi 'da'ahu rá mate ngue gá 'yec'ei hu. Pe nu'mø gui hyehmü p'u Oja, xquet'a di ja'ahu ra castigo. ²³ A nuyá, nu'mø da 'yehra pa ngue yø judío da 'yec'ei Oja, i ja rá ts'edi Oja ngue mahønda 'yepu ja ra za bá saqui. ²⁴ Porque man'na hingui henni di t'esra 'yeza nu'a bá ts'ajpu ja ra

hoga za, hinda gue'ahu ngue ja dapo ra za gambi thehu.

²⁵ Ague ma zi cu'ahu, nuna ra hya hingui fadi hanja, di nnegä ya ngue guí pahmu xanho hanja ya. Porque hindí nnegä ngue gui 'yena ngue guí tatehu ngue yø judío. Majuani ngue xangu yø judío hingui nne da 'yec'ei ra Cristo. Pe da 'yec'ei, ja gue'mø bi zønna pa ngue ya mandøngu dyø ja'i hingyø judío da 'yec'ei ra Cristo. ²⁶ Nu'mø ya bi nja'a p'uya, gätho'u yø judío di 'bu'a ra pa'a, ya di nyani. I nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "Nuna ra Yante, guep'u Sión di m'mahna. Guehna di hojpa yø ts'oqui yø judío na, nuya yø 'yamení p'u bá fadi bá m'muhra Jacob. ²⁷ Guehna ra cohi ga co'be na ngue ya ga hojpa yø ts'oqui yø ja'i", en'Oja.

²⁸ Nu'u yø judío ngue festho na ra hoga 'da'yo hya, bi gohi ngue yø nsuiui Oja. Janangue i menhna hya Oja p'u ha 'buhyø ja'i hingyø judío. Pe madague'a, nuna Oja xquetho ngue di ma'u yø judío. Porque nu'u yø mboxita'u gue'u yø thanhni Oja'u. ²⁹ Nuna Oja, hinjam'mø ngue di cohrá mmü na. Nu to gä bi zofu, hangu ra pa di madi 'ne di japi. ³⁰ Nu'mø ma m'met'o, xa mmestho te mi man'Oja'u yø ja'i hingyø judío. Pe nuya ngue 'nehyo judío bi mestho te mman'Oja ya, janangue Oja bi unná mate'u yø ja'i hingyø judío ya. ³¹ Nuya yø judío bi mespatho te mman'Oja. Pe nuna Oja, ni netho ngue di unná mate tengutho i unná mate'u yø ja'i hingyø judío. ³² Nuna Oja, nguna bi 'yøt'e, bi unna 'yu ngue gätho yø ja'i bi mespatho te mma, para ngue da zäp'u da di untho rá mate gätho yø ja'i.

³³ Hingongui pøni ngue di padi xandønho hangu gangu ra nho i ja Oja. Hingongui padi hangu gangu rá mfadi

Oja i ja. Hinjongui padī hangū gangū rá n'yomfēni i ja. Porque hinjongui pōni ngue di padī xandōnho tengū ega 'yo Oja. ³⁴Hinjōnni ja'i di pōni ngue di tīni xandōnho hanja rá n'yomfēni Oja, 'nē hinjōnni ja'i di t'ēmbi ngue bi xānnbi te ōt'e. ³⁵Nūnā Oja, hingrā mīhi nā ngue dā 'yenyō ja'i ya mī ndupate Oja'a te bi unni. ³⁶Porque nū te gāma cosa dī nūhū ngue ja, Oja bādī unī. Go bi hoc'a 'nē gā go rá mmeti'a. A nuyá, hōnse Oja i ja ngue dā t'ēspi para zantho. Dā ngut'atho.

12 Ague mā zi cū'ahū, mathoguitho ngue bi 'dacju rá mate Oja. Janangue dí hagā rá ts'edi dí xi'ahū ngue gui unni mmuihū Oja, n'namhma ngue hangū rā pa gui 'yōthū'a te rá pāhā Oja. Guehna rā ndanne i ja ngue gui 'yōrpahū Oja naya. ²A nuyá, dami pāhni n'yomfēnihū ya. 'Yo guí ōthū tengutho ōtyō ts'oc'ēi ua ja rā ximhāi. Dami 'yōt'e ngue dā gom'na'yo'a te ja ngue gdí n'yohū. Janangue dā zāp'u gui pahmu xanho'a te rá pāhā Oja. Nūnā te rā nho nne Oja ngue gdí n'yohū, dā gue'a gui 'yōthū'a.

³Oja bi 'yōtra mate bi 'dacā rā ts'edi ngue gā xi'ahū te ja ngue gui 'yōthū. 'Yo to di nne man'na rā 'befi xanhets'i ngue'a te rā 'befi bi un'Oja. Sinoque dā hyacra güenda xanho te 'be'a mā'befi bi t'unni. ⁴Ya guí nūhū ngue rá do'yo rā ja'i, xangu yō xequi i ja ngue 'dama 'dan'yo i pefi. ⁵Xquet'a njarbutho yō 'yēc'ēi ya. Madague'a xangujū, pē ģntho n'na nc'ēitho di jahū. Porque gātho mā n'yohū rā Cristo. Pē nūnā rā 'befi bi 'dacju Oja, 'dama 'dan'yo mā 'befi nā.

⁶Oja bi zānni temā 'befi di tocabi n'na ngu n'najū. Ya gue'a rā 'befi ja ngue gā ōthū'a p'uya. I 'buhyō ja'i ngue bi t'unná 'befi ngue drā pōngahya Oja. Pē nū'a te rā hyā di bēnnba Oja dā mā, hōnt'a dā

man'a. ⁷I 'buhyō ja'i bi t'unná 'befi ngue dā māxrá mmic'ēiui. Pē i jatho ngue co gātho rá mmui di 'yōtra 'bāxte. I 'buhyō ja'i bi t'unná 'befi ngue di nxānnbate rá hyā Oja. Pē i jatho ngue di nxānnbate xanho. ⁸I 'buhyō ja'i bi t'unná 'befi ngue di hatrā ts'edi yō mmī'yēc'ēiui. Pē di ja ndummai ngue dā 'yōt'a te rá 'befi pefi. I 'buhyō ja'i ngue bi t'unná 'befi ngue co nū'a te pets'i, dā māxyō mmic'ēiui. Pē 'yo di ya yō mmui ngue'a te rā 'bāxte dā 'yōrpa rá mmic'ēiui. I 'buhyō ja'i ngue bi t'unná 'befi ngue di m'met'o p'u di mpeti yō 'yēc'ēi. Pē jatho ngue dā gāmēni dā 'yōt'e xanho'a te rá 'befi pefi. I 'buhyō ja'i bi t'unná 'befi ngue dā māt'si to ja te hēmbi. Pē nū'a rā 'bāxte dā 'yōrpabi rá mmic'ēiui, co n'na rā pāhātho di 'yōt'e.

⁹Pē gue majuanī ngue ni mmui gdí mahni mmic'ēiui n'na ngu n'na'ahū. Dami hyehmū p'u rā nts'o. Dami 'yōthū rā nho. ¹⁰I jatho ngue gui mahni mmic'ēiui n'na ngu n'na'ahū porque gātho gadī ncūhū ngue rā Cristo. N'na ngu n'na'ahū dami hyonnbī ha di hny mansū mī'da ni cūhū. ¹¹'Yo guí säyathohū, dami hyahū rā ts'edi'a te ja ngue gui 'yōthū. Co gātho ni mmui gdí 'yōrpahū rá 'befi mā Hmūhū Jesucristo. ¹²Zant'a dami johyahū ngue bi dīnni mmuihū hanja'a rā nho ja ngue di nja. Nū'mō guí sāhū rā n'u, dami seti xanho. 'Nē dami mat'Ojahū hangū rā pa, 'yogui säyathohū. ¹³Nū'u ni mmī'yēc'ēihū 'mō ngue hin'yu te dā hyoni, dami fāxhū. A nū'u yō 'yēc'ēi yap'u ni 'yēhē, dami unhnū rā ts'āya.

¹⁴A nū'u yō ja'i sū'ahū, dami 'yāphū Oja ngue di japi. 'Yo tema yanthi guí āphū Oja ngue dā thogui. ¹⁵Nup'u ha di johya ni mmic'ēihū, xquet'a dami johyahū. Nup'u zōnni mmic'ēihū, xquet'a ja dami nzomhmū p'u. ¹⁶Gātho dami nnu manho n'na ngu n'na'ahū. O gadi

'yexhu. Dami 'yot'e ngue 'da'igu'ahu'u yø ja'i hinga njuani. 'Yo sä guí ena ngue go jase ni mfađihu.

¹⁷Yo gadi cospabi'a te ra nts'o ot'a'i ni mmic'eihu. Dami ja ndummuihu ngue nu'a te xanho, da gue'a gui 'yothu'a. ¹⁸Dami hyoni ha gdí n'amigohu gátho yø ja'i asta nu'p'u go da zä. Gui ja ndum-mui ngue 'yo gadi njunthu. ¹⁹Ague ma zi cu'ahu, 'yo gadi cots'i te t'ot'ahu. Dami hyemhahahu hma, nu'a Oja go di cots'a. Porque nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue en'Oja: "Nugä, go ni 'ye ma xi ngue ga jagä ra castigo. Go ga jut'a'a te ot'ahu yø ja'i", en'Oja. ²⁰Xquet'a nt'ot'i ra hya ngue en'Oja: "Nu'mø gá nu ni nsuiui ngue tu manthuhu, dami unna hme da zi. Nu'mø gá nu ngue tuthe, dami unna dehe da zi. Nu'mø guí orpabi ni nsuiui tengu na ra hya naya, ya da mes-rá sä, porque da zo rá mmui'a te ra nts'o xa 'yot'a'i". ²¹Manma ndap'ahu ra nts'o ngue gui 'yot'e tengutho ot'a ni nsuihu. Sinoque dami taphu ra nts'o ngue gui 'yorpabi ra nho ni nsuihu.

13 Gátho yø ja'i 'bui, jatho ngue da 'yec'ei yø ts'ut'abi. Porque gátho yø ts'ut'abi, Oja bi zännbi ngue ja yø cargo. Hinjo'o ra ts'ut'abi ngue da zänse ngue di nja rá cargo. ²A nu ra ja'i fespátho te mmana ts'ut'abi, nuna Oja bi 'yexra ts'ut'abi, go guehna fespabi rá hya na. Ya rá ts'oquise ra ja'i p'u da japra castigo ra ts'ut'abi. ³Porque yø ts'ut'abi hinga 'bui ngue di pihyø ja'i nuya otra nho. Sinoque guehya yø ja'i xants'o te ot'e i cot'i. Nu'mø guí nne ngue hinguí suhu yø ts'ut'abi, dami 'yothu ra nho n'namhma ngue da hnu manho'ahu. ⁴Porque yø ts'ut'abi, rá 'befi Oja orpe para ngue da máxahu. Pe nu'mø ngue xants'o te guí othu, ya gui suhu ra ts'ut'abi p'aya. Ya säp'u ha ra ts'edi ra ts'ut'abi ngue di ja'ahu ra castigo. Porque rá 'befi Oja

orpe ngue da japra castigo yø ja'i xants'o te ot'e. ⁵Janangue ja ts'editho ngue da t'ec'ei te di manda yø ts'ut'abi. Pe hindi 'yotyø ja'i'a ngue da 'yec'ei ra ts'ut'abi ngue hontho di mpommi ra castigo, sinoque da 'yec'ei te mmanyø ts'ut'abi porque ni 'yup'u ngue da t'ec'ei te di manda yø ts'ut'abi.

⁶Janangue dami juthu ra njuthäi 'mø nju. Porque yø ts'ut'abi otra 'befi nuna bi un'Oja. ⁷Nu to gá guí tuphu, dami juthu. Nu to ndupate ra njuthäi, da gutra njuthäi. Ogue ndupate ra cooperaciön, da gut'i. Dami nu mansuhu te'o gátho ja yø cargo.

⁸Nu'mø ngue guí ndupatehu, 'yo di njarbutho, dami juthu. Nu'a ja ngue gui 'yothu hangu ra pa, dami mahni mmic'eiu n'na ngu n'na'ahu. Porque nu ra ja'i di mahrá mmic'eiu, ya ga 'yo tengutho ra hya mmamp'u ja ra ley ja ngue da n'yo yø ja'i. ⁹A nuna ra hya di manda ra ley i ena: "Yo grá 'yots'om'mäi. 'Yo grá hyote. 'Yo grá be. 'Yo to guí sännba ra fehni. 'Yo guí nnehu n'na ra cosa ngue ndan'yo to rá mmeti". Guehya yø hya ja ua di manda ra ley ya. 'Ne ja mi'da yø hya ngue di manda. Pe gátho ja di mpenhua yø hya mmamp'u ja ra ley ngue ena: "Dami mahni mmic'eiu tengutho gni ne ngue di ma mamadi'i". ¹⁰Porque ra ja'i di mahrá mmic'eiu, ya hin tema nts'o orpabi rá mmic'eiu. Janangue nu ra ja'i di mahrá mmic'eiu, entho 'mø di padi xanho te mmamp'u ja ra ley, porque gue'a te mmamp'u ja ra ley ga 'yo.

¹¹Guehya yø hya jatho ngue gdí n'yohu ya. Ya guí nuhu, nu'mø ra pa dambá ec'eihu ra hoga 'da'yo hya, madi 'betyø pa 'mø. Pe nuyá, n'na pa ngu n'na pa bá cuatyø pa ngue da ep'u ra Cristo ma Yantehu. Ya hinguí ja ngue ga nsäy-athohu ya. ¹²Ya ni ma da gaxyø pa di m'muhmu ua ja ra ximhäi, ya bá cuatyø

pa ga m'muhmu p'u 'bu Oja. Janangue nuyá, dami hyehmu p'u ra nts'o ga 'yo yø ja'i ua ja ra ximhäi. Gä gue'a te xanho gui 'yøthu. 'Yo di tap'ahu ra nts'o. ¹³Ma gdá 'yohu'a ra nho ni 'yup'u gdá 'yohu. Hinga n'itihu. 'Ne hinga m'muhmu p'u ha 'buhyø minhni. Hinga n'yots'om'mäihu. 'Ne hinga ndunhnu. 'Ne hinga nseyahu. ¹⁴Nu'a ma Hmuhu Jesucristo, Gä ra nho i n'yo'a, da ngut'atho gdí n'yohu ya. 'Yo sä guí emhmu ngue i sätho gui 'yøthu ra nts'o ga 'yo yø ja'i. Nu'a, hin'n'a'a.

14 Nu ra 'yec'ei ngue tobe hinguí tini xanho rá mmui hanja'a ra hya ec'ei, nup'u ha gadi mpetihu dami unhnu ra ts'äya. 'Yo guí nne ngue gui njun'ma hyathohu. ²Porque 'bu i'da yø 'yec'ei ngue tini xanho p'u ja yø mmui ngue sä da zi gätho'a te ts'i. Pe 'bu hmi'da yø 'yec'ei p'uya, ngue hinguí tini xanho p'u ja yø mmui hanja'a ra hya ec'ei. I ena ngue ra ts'oqui da 'yø'te ngue da zi ra ngø, janangue ena ngue høndyø cosa ngue hinga ngø sä da zi. ³A nuyá, nu ra 'yec'ei ngue si gätho'a te si yø ja'i, 'yo di embi ngue hinguí ho te øtra 'yec'ei nu'a hajtho yø cosa si. Xi mmangu ra 'yec'ei nu'a hajtho yø cosa si, 'yo di embi ngue hinguí ho te øtra 'yec'ei nu'a si gätho'a tengue ts'i. Porque ya ra 'yec'ei, ya o rá 'ye Oja. ⁴Nu ra mefi n'nan'yo to di mpehmi, zteni 'be'a guí ena go gui japi ngue gui 'yembi hinga gue'a te ø'te? Nu'a rá hmu ra mefi, go da man'a ngue'mø xanho te øtrá mefi oque hin'na. Pe nu ra ja'i ngue ra 'yec'ei da gommanho, porque nu'a rá Hmu jase rá ts'edi ngue da zä da 'yø'te ngue da gommanho.

⁵I 'bu i'da yø 'yec'ei ya, embi ngue ja dra pa tate xanduxqui ngue mi'da yø pa. Ximmi 'bu hmi'da p'uya, embi ngue gätho yø pa, Gä 'da'igutho. Janangue nuyá, n'na ngu n'na yø 'yec'ei, nu te ra hya timp'u ja rá n'yomfeni ngue em-

bi xanho, da 'yø'ta te ra hya tini. ⁶Nu ra 'yec'ei ngue ja n'na ra pa supi, ga nzup'a ra pa'a ngue nnu mansu Oja. A nu ra 'yec'ei ngue hinguí supra pa suprá mmi'yec'eiu, hinguí sup'a ra pa'a porque nu te ø'te, gue'a ga nnu mansu Oja'a. A nu ra 'yec'ei ngue si gätho'u yø cosa i ts'i, i si, porque di ja mammaði Oja ngue'a te Gä si. A nu ra 'yec'ei ena ngue i ja 'da yø cosa ngue hinguí nnepe'a Oja ngue da zi, ya hinguí si, porque gue'a ga nnu mansu Oja'a te ø'te. 'Ne xquet'a di ja mammaði Oja ngue te si.

⁷Hinjo'o ngue to da zänse te da n'yo, porque gäthogahu dí ohu rá 'ye ma Hmuhu Jesucristo. Nu'mø dí tehu, dí ohu rá 'ye. Nu'mø dá tuhu, dí ohu rá 'ye. ⁸Janangue nuyá, mente dí 'buhmu, ya gdá 'buhmu'a ngue ga ørpahu rá pähä ma Hmuhu Jesucristo. Nu'mø ja ngue ga tuhu, gue'a ma Hmuhu sänni ngue ga tuhu. Janangue nuyá, gue'mø dí tehu, oque xtá tuhu, gue'a ra Hmu dí ohu rá 'ye. ⁹Ra Cristo bi du 'ne mahombi m'mui para ngue da gohi ngue gue'a ma Hmuhu'a. Ngu'mø dí tehu, ngu'mø xtá tuhu, gue'a ma Hmuhu'a.

¹⁰Nu'a ngue ra ja'itho, hinguí sä ngue da hyaspa ra güenda te ga 'yo rá cu. Hinguí sä ngue sä da 'yembi hinguí ho te ga 'yo rá cu. Porque bá ep'u ra pa ngue gäthogahu ga sømhmu p'u ja rá hmi rá da ra Cristo. Nuna p'uya, go da hyascahu ra güenda na. ¹¹Porque nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "Nu te dí mmangä, majuaní ngue di nja'a, ena Oja i 'bui. Nugä dí xi'ahu ngue gätho yø ja'i di ndantyøhmu p'u ha ga m'mucä. Gätho yø ja'i p'uya da ma ngue guecä drá Ojagä", enna hya. ¹²Janangue nu'a ra ora'a p'uya, n'na ngu n'naju ga dápsehu ra güenda Oja te xtá n'yohu.

¹³Ya hinguí sä ngue ga haspahu ra güenda ma mmi'yec'eihu ngue ga emphu

hinguí ho te ga 'yo. A nuyá, ma ga ja ndummuí ngue hingo ma ts'oquihu p'u da 'yøtra ts'oqui ma cuhu. ¹⁴A nuyá, ngue ya dí ec'eihu ra Hmu Jesucristo, nu tengue dí sihu, ya dí pahmu njuani ngue hin tema cosa di ja ngue ga emhmu ngue ra ts'oqui dí øthu 'mø dá sihu. Pe nu ra 'yec'ei ena ngue ra ts'oqui bi 'yør'mø bi zi'a te dí sihu, ya ra ts'oqui bi 'yøt'e, porque bi zi 'ne embi ngue hinguí ho. ¹⁵Janangue nu'mø majuani ngue gadi mahni cu, 'yo guí sihu n'na ra cosa nu'a di ts'onnbabi rá mmui ni cu. Ra Cristo ya bi du ngue bi yani. 'Yo gni 'yøthu'a ngue gui ts'onnbahu rá n'yomfeni, ngue hontho go guí nne guí sihu n'na ra cosa xancahi. ¹⁶Madague'a guí pahmu njuani ngue xanho te guí øthu, pe 'yo gni 'yøthu'a ngue da 'yembyø ja'i ngue ra ts'oqui guí øthu. ¹⁷Porque nuyá, ngue gue'a Oja dí ørpahu rá pähä, ya hinguí ja ts'edi ngue ga sihu'a te gä dadi ho ga sihu. A nu'a ja ts'editho ngue ga øthu, gue'a ngue ga hahma mmui ga n'yohu xanho, 'ne ja ts'edi ngue ga nhojpahu te'o dadi nsuhmu, ma ga johyahu ngue ya dí n'yohu ra Espíritu Santo. ¹⁸Porque nu ra 'yec'ei ngue ørpabi rá pähä ra Cristo, guehya yø hya dá mmangä nnepe ngue da n'yo ra ja'i. 'Ne nuna Oja i nnu manho te ga 'yo ra ja'i, da guehyø ja'i p'uya xuet'a da nu manho.

¹⁹Ma ga homhmu ra hya ngue hinga njun'mahyahu. N'na ngu n'naju, ma ga honnbahu ha di zacyø nt'ec'ei ma mmi'yec'eihu. ²⁰'Yo gadi ts'onnbahu rá 'befi Oja ngue co nu'a te guí sihu. Majuani ngue gätho'a te i ts'i, gä xanho ngue da ts'i. Pe nu'mø 'bup'u ha dí 'buhmu n'na ra 'yec'ei nu'a ena ngue ra ts'oqui da 'yør'mø da zi'a te dí sihu, man'na xanho ngue hinga sihu'a te ena ngue di 'yøtra ts'oqui 'mø da zi. ²¹Man'na xanho ngue hinga sahu ra ngø, ni xingra vino ga sihu, hinga nne ngue ga øthu'a tengue di 'yøtra ts'oqui ma cuhu. Hinga

øthu'u yø hya di ts'onnbabi rá nt'ec'ei i ja. ²²'Yo guí nne ngue nu te guí sihu, gue'a gdi njunt'ui ni cuhu'a. Ya guí ec'eihu ngue gä xanho'a te guí sihu, da gue Oja p'uya, ya padi te guí øthu. A nuyá, ra mmenthi bi nthuei ra 'yec'ei nu'a padi xanho p'u ja rá mmui ngue xanho te øt'e, 'ne hinguí enná n'yomfeni ngue ra ts'oqui øt'e ngue te ga 'yo. ²³Pe nu ra 'yec'ei ngue si n'na ra cosa nu'a embi ngue hinguí ho, nu'mø bi zi, ya ra ts'oqui bi 'yøt'e. Porque hingrá mmui ga nzi'a te si. Nu ra ja'i da 'yøt'a te embrá mmui ngue hinguí ho da 'yøt'e, nu'mø bi 'yøt'e, ya ra ts'oqui øt'e.

15 A nuju, ngue ya tini xanho ma n'yomfeni'hu'a te ja ngue gdá 'yohu, i jatho ngue ga serpahu ma mmi'yec'eihu nu'u hinguí tini xanho p'u ja yø n'yomfeni te ja ngue di n'yo. Hinga honsehü ra nho ngue di tocagahu, sinoque ga honnbahu ra nho mi'da yø ja'i. ²N'na ngu n'naju, jatho ngue ga øthu'a te nnu manho ma mmi'yec'eihu. Nu'a te dí pahmu ngue da 'yørpabi ra nho mi'da yø ja'i, gue'a ga øthu'a, para ngue da hya ra ts'edi yø nt'ec'ei. ³Porque ra Cristo himbi hyonse ra nho di tocabi. Ya mmanä Maca Libro te ra hya bi xi Oja, ngue bi 'yembi: "Nu'u yø ja'i su'i, xuet'a 'nequi bi zaqui", bi 'yembi. ⁴Nu te gäma hya nt'oti ra Maca Libro, bi ma nt'oti para ngue ga xähmu 'ne ga pahmu hanja'a ra hya i mma. Nuna ra hya mmanä Maca Libro, 'ne timma mmuihu hanja, di hatra ts'edi ma mmuihu ngue ga seti te dí thohmu. Porque dí pahmu ngue di nja'a te ra hya nt'oti. ⁵Nuna Oja di hatra ts'edi ma mmuihu ngue ga seti te gä ra n'u ja ngue ga thohmu. Dí nnegä ngue Oja da 'yøt'e ngue n'na ngu n'na'ahu, da zä guí n'yohu tengutho i n'yo ra Jesucristo. 'Ne da 'yøt'e ngue xøgue da 'da'igu ni n'yomfeni'hu. ⁶Janangue da zäp'u ngue xøgue n'na hyatho

gui 'yɛspah̄u n̄a Oja rá Papá ma Hm̄uh̄u Jesucristo.

7 Gue'a di t'ɛspabi Oja'a, ngue gui 'yɔt'e ngue guí n'amigoh̄u n'na ngu n'na. Nguna ja ngue gui 'yɔth̄u porque ra Cristo bi 'yɔt'e ngue dá n'amigoh̄u'a. 8 Ya guí nnuh̄u ngue ra Cristo bí 'yeh̄e ngue di japyɔ judío. Nu'a te ra hya bi ma mayat'ibi'u ma mboxitah̄u 'mò man-jam'mò, gue'a bi 'yeh̄e bi 'yɔt'a. Ja di n̄equi p'uya ngue Oja h̄indi pumbeni'a te ra hya xa yat'i ngue di nja. 9 Co n̄ehyɔ ja'i h̄ingyɔ judío bí 'yeh̄ra Cristo ngue bi japi n'namhma ngue 'n̄e'u di ja mam-madi Oja ngue ya bi dinnbabi rá mate. I nt'ot'i ra Maca Libro te ra hya bi xih̄rá Papá ra Cristo ngue bi 'yemb̄i: "Nup'u ha 'buh̄yɔ ja'i h̄ingyɔ judío, ga ɛts'a'i. 'N̄e ga t'ut'a'i yɔ alabansa n'namhma di bah̄yɔ ja'i ngue guí tate", bi 'yemb̄i. 10 I mman-na hya nt'ot'i ra Maca Libro ngue ɛn̄a: "Nu'u yɔ ja'i h̄ingyɔ judío, 'da di johy-athou'u yɔ judío ngue yɔ thanh̄ni Oja". 11 Man'na parte ra Maca Libro i nt'ot'i ra hya ngue ɛn̄a: "Gátho yɔ ja'i h̄ingyɔ judío, dami 'yɛspah̄u Oja. Hønnbu bi zä 'buh̄yɔ ja'i, gä da 'yɛspabi Oja". 12 Ra p̄ongah̄ya Isaiás bi 'yena: "Di m'mu'a n'na rá mbom'meto ra Isai. Nuná, gueh̄na da b̄oni ngue h̄ønnbu bi zä di manda yɔ ja'i ngue h̄ingyɔ judío. 'N̄e n̄uya yɔ ja'i ya, guehya da 'yɛc'ei ya ngue gue'a yɔ Yante'a".

13 Da ne Oja ngue gä ra johya di nja'ah̄u, 'n̄e da 'yɔt'e ngue da hyu ni mm̄ui ngue ya guí ɛc'eiuh̄u. 'N̄e da 'yɔt'e ngue ra Esp̄iritu Santo da xoc'a ni mm̄uih̄u ngue man'na gdi pah̄mu ngue n̄u'a te ra nho guí t̄omhm̄u di nja, majuan̄i ngue di nja.

ngue gdí n'yohu ya. Ya bi d̄inni mm̄uih̄u xanho hanja n̄a ra hya n̄a. A nuyá, ya sä ngue n'na ngu n'na'ah̄u gui opan'yu ni cuhu hanja ra hya ya. 15 P̄e nugä njuantho dá xi'ah̄u hanja ya yɔ hya dá cuatä ra sucua ja ua. H̄ontho dadi ben'nah̄u hanja ra hya, n'namhma ngue h̄inguí pumbeniuh̄u. Nugä dadi ha'ah̄u ra ts'edi, porque gue'a ma 'befi bi 'dacä Oja'a ngue ga ha'ah̄u ra ts'edi. 16 Nunä Oja bi 'dacä ma 'befi ngue ga mm̄am-bra hya ra Jesucristo p'u ha 'buh̄yɔ ja'i h̄ingyɔ judío. Dí mm̄ambrá hoga 'da'yo hya Oja n'namhma ngue nu'u yɔ ja'i h̄ingyɔ judío ga d̄apä Oja tengutho 'mò ngue ra 'b̄ot'e t'ɔrpabi Oja. Nunä Oja p'uya, da nu manho yɔ 'yɛc'ei, porque ra Esp̄iritu Santo ya xa 'yɔt'e ngue ya yɔ ja'i Oja.

17 Dadi ja mammadigä ra Jesucristo ngue ya bi b̄ønnmanho n̄a rá 'befi Oja dí ørpe. 18 H̄inte man'na mahya dí nne ga mma, h̄ontho dí nne ga xi'ah̄u te bi 'yør-cagui ra Jesucristo. Nunä ra hya dá xicä yɔ ja'i h̄ingyɔ judío, ra Jesucristo bi 'yɔt'e ngue yɔ ja'i bi 'yɛc'ei bi rá hya Oja. Go bi 'dacra ts'edi ngue dá mangä n̄a ra hya n̄a. 'N̄e bi 'dacra ts'edi te dí øt'e. 19 Con-ná ts'edi ra Esp̄iritu Santo bi nja yɔ milagro. Janangue nuyá, ya dá täti dá mangä ra hoga 'da'yo hya ya, ngue ra Jesucristo gue'a ra Yante'a. Bá fudi asta Jerusalén ngue dá mangä ra hya ndap'u bi zä. Dan̄i mpagä asta ra häi lírico ngue dá mangä ra hya. 20 A nugä, nup'u hapu h̄injam'mò xa 'yɔtyɔ ja'i rá th̄uh̄u ra Cristo, ja dá ja ndumm̄ui dá mangä p'u ra hoga 'da'yo hya. Porque nup'u ya fah̄ra hya, ngue n'nan'yo to xa mpefi, h̄indá ne ngue ja h̄onga mm̄angä p'u ra hya. 21 Dí øt'e tengutho ra hya manna Maca Libro ngue ɛn̄a: "Nu'u yɔ ja'i h̄injam'mò xa 'yode hanja rá hya Oja, p̄e da ma ma'ote ra hya ya. Nu yɔ ja'i mada n'na ndi di sifi hanja rá hya Oja, pegue n̄uya da sifi hanja ra hya ya".

14 Ague ma zi cu'ah̄u, dí haxä njuani ya ngue guí padí xanho ndana ra nho ja

22 Janangue njap'u ngue hinga mbongui ga mmagä p'u guí 'buhmu ga ma nu'ahu. Madague'a xangu yø nnidi dí sänni ga mmap'u, pe hingui sä. 23 Pe nuyá, ya dá zä ga mmagä p'uya, porque ya dá täti dá mangä rä hya yø xequi rá njaua ya. Pe ya xa mma yø jeya dí sänni ga mmagä p'u guí 'buhmu ngue ga ma nu'ahu. 24 Nu'mø dá magä p'u ja rä häi España, nup'u guí 'buhmu gani nthocä p'u ngue ga nzenguahu. Porque ja gampähä ngue ga nnuhu. M'mefa p'uya ga n'yehmu. 25 Pe nuyá, dí nne 'be ga mmagä Jerusalén. Ga ma dägä rä menyu, nuna bi ma mapeti ngue di t'unyo 'yec'ei nu'u hyoya. 26 Porque nu'u yø 'yec'ei 'bup'u ja rä häi Macedonia conyo 'yec'ei 'bup'u ja rä häi Acaya, gä bi petra menyu da menhni ngue di t'unyo 'yec'ei ngue hyoya p'u Jerusalén. 27 Nuya yø 'yec'ei hingyø judío i ja mpähä ngue da 'yörpabi rä 'bäxte ya yø judío ngue yø mmi'yec'eiui. Ní 'yup'u ngue da mäts'i, porque yø ja'i hingyø judío bi ma mathoquibi rä hoga 'da'yo hya mi ec'ei ya yø judío. Janangue nuyá, nuya yø judío bi thocra hya mi ec'ei ngue bi xihra hya yø ja'i hingyø judío. A nuya yø ja'i hingyø judío bi sihra hya ya, 'ne ja te pets'i, nu'a guí ja mammadi ya to bi xihra hya, i fäts'i to hyoya. 28 Pe nuyá, hontho ga ma dägä na rä menyu bi ma mapeti, 'bexque'a ga mmagä España p'uya. 'Ne dí nne gani thocä p'u guí 'buhmu ngue ga nzenguahu. 29 Nu'mø dá songä p'u guí 'buhmu, nuna te rä hya ga xi'ahu, dí haxa njuani ngue rä Cristo mathoguitho di jajpahu. 30 Ague ma zi cu'ahu, ngue ya guí ec'ei ma Hmuhu Jesucristo, rä Espíritu Santo i øt'e ngue gadi macju. Janangue nuyá, dí äcä rä mate ya ngue guí fäxcahu, gui mmarcahu Oja ngue Oja da mäxcagui. 31 Dami 'yäphu Oja ngue nup'u ja

rä häi Judea, Oja da yangä p'u 'buhyo ja'i hingyø 'yec'ei. 'Ne dami 'yäphu Oja ngue nuna rä menyu ga haspä'u yø 'yec'ei 'bup'u ja rä hnini Jerusalén, da ne da hyani. 32 Da ne Oja ngue ngu'a di nja. Janangue nu'mø dá songä p'u guí 'buhmu, ga johya. Porque ya da zäp'u ga nsäyats'u. 33 Oja da hyut'a ni mmuilu, 'ne di japi gätho'ahu. Da ngut'atho.

16 Nuna n'na ma cuhu ngue rä xisu ni hu ngue rä Febe, dami pahmu te'o na. Nuná, guehna di mpep'u ja rä nija jap'u ja rä hnini Cencrea na. 2 Nuná, rä 'yec'ei xanhu na, dami unhu rä ts'äya 'mø bi map'u. Porque ní 'yup'u ngue ngu'a da 'yøtyø 'yec'ei. Nuna rä Febe, nu'mø tema hya da hyembu guí 'buhmu, dami fäxhu. Porque nuná, xangu rä 'bäxte xa 'yörpabi yø ja'i 'bucua, da gueque 'nequi fäxcagui 'mø te dí honi.

3 Dami zenguagahu ts'up'u rä Priscila co 'nehra Aquila nuna rá damme rä Priscila. Nuyá, guehya ma mmimme-fihe ngue dí ørpahe rá 'befi rä Jesucristo. 4 Nu'mø mi zacä yø ja'i, nuya guehya bi 'yenyø te ya ngue bi yangui. Janangue dadi ja mammadigä ya yø ja'i ya. 'Ne hinga hønghogui dadi ja mammadi ngue'a te øt'e, sinoque 'nehyo 'yec'ei hingyø judío di ja mammadi ngue bi yangui. 5 'Ne dami zenguagahu ts'up'u gätho yø 'yec'ei di mpeti p'u ja rá ngu rä Aquila. Co 'ne'a ma ndø'amigo rä Epeneto, dami zenguagui ts'up'u. Nuná, guehna rá mudi bi 'yec'ei rä Cristo p'u ja rä häi Acaya na. 6 Co 'nehra Maya, dami zenguagui ts'up'u. Nuná, guehna mathoguitho xangu rä 'befi xa 'yörbu ha guí 'buhmu na. 7 Da guehya ma mmenguhe rä Andrónico co 'nehra Junias dami zenguaguis'u p'uya. Guehya 'dap'u dá n'ofädigähe ya. Xquet'a dami pahmi xanhu ngue 'nehya yø representante rä

Cristo ya. 'Nē guehya m'met'o bi 'yēc'ei ra Cristo ya ngue nugä.

⁸Nuna ra Amplias ma ndo'amigo ngue ec'ei ra Hmu Jesús, dami zenguagui ts'up'u na. ⁹Dami zenguagui ts'up'u ra Urbano, guehna ma mmimefihe na ngue di orpahe ra 'befi ra Jesucristo. Co 'nehna ma amigo ra Estaquis dami zenguagui ts'up'u. ¹⁰Dami zenguagui ts'up'u na ra Apeles. Nuná, xandongu ra n'u bi zä 'mø mi 'yēc'ei ra Cristo. Da gue'u yø ja'i ec'ei ra Cristo p'u ja rá ngu ra Aristóbulo, dami zenguagui ts'up'u. ¹¹Nuna ma mmeng'u'be ra Herodión, dami zenguagui ts'up'u. Co 'ne'u yø ja'i 'bup'u ja rá ngu ra Narciso ngue ya ec'ei ra Cristo, xquet'a dami zenguagui ts'up'u.

¹²A nuya ma cuhu ngue yø xisu, nuna n'na ni hu ngue ra Trifena, nuna man'na ni hu ngue ra Trifosa, dami zenguagui ts'up'u. Nuya yo nc'ei ya, emmei di mpefi xandonho, ngue orpabi rá 'befi ra Hmu Jesús. Co 'nehna man'na ma cu ngue ra xisu ni hu ngue ra Pérsida, dami zenguagui ts'up'u. 'Nehna xquet'a emmei di mpefi xanho ngue orpabi rá 'befi ra Hmu Jesús. ¹³Dami zenguagui ts'up'u ra Rufo. Nuná, ya fadi xanho ngue ec'ei xanho ra Hmu Jesús. Co 'ne'a rá mamá ra Rufo, dami zenguagui ts'up'u. Nuna ra xisu na, 'nequi xogue entho ma mamágä na.

¹⁴Dami zenguagui ts'up'u ya yø ja'i ga xi'ahu ya: guehna ra Asíncrito, ra Flegonte, ra Hermas, ra Patrobas, ra Hermes, co gátho'u mi'da ma cuhu 'bup'u ha 'buhya p'uya, dami zenguagui ts'up'u. ¹⁵Dami zenguagui ts'up'u ra Filólogo, conna Julia, conna Nereo, co 'ne'a rá nju, conna Olimpas, co gátho'u mi'da ma cuhu 'bup'u ha 'bu'u ya, dami zenguagui ts'up'u.

¹⁶Co n'na ra respeto dami nzengua n'na ngu n'na'ahu. Gátho ya yø ja'i 'bui ndap'u bi zä ngue ya xa 'yēc'ei ra Cristo, ga di zengua'ahu.

¹⁷Ague ma zi cu'ahu, nugä dí xi'ahu ngue dami mfáhmü xandonho. Porque 'bu i'da ngue hondra sui nne. I 'uenyø ja'i, asta di t'onna hya. Nuya yø ja'i ya, guehya hingui nnu manho ra hya bi san'nahü. O gadi nsixhu ya to otra sui. ¹⁸Porque nuya yø n'yohu ya, hinga gue'a rá 'befi ra Hmu Jesucristo orpabi, s n que gue'a te nnepebi yø mmü da n'yo, gue'a øt'a. 'Nē di hoc'a te ra hya xihyø ja'i nu'u hingui henni ga thät'i. ¹⁹Nu hangu yø 'yēc'ei i 'bui, gä padi xanho ngue ya gui ec'ei hu ra hoga 'da'yo hya. Janangue nugä, nu te gä 'yøthu, januaní dadi jolya. A nuyá, dí nne ga xi'ahu ngue dami pahmu xanho ha gdí 'yøthu ra nho. A nu'a ra nts'o, 'yogui 'yøthu'a. ²⁰Nuna Oja da zä da 'yøt'e ngue da thohra sui, ya hingui njunthu. A nu'a ra zithu nne da 'uenyø ja'i p'uya, Oja da 'yøt'e ngue da ma häi rá hya'a. Dí nnegä ya ngue di jap'ahu ma Hmu hu Jesucristo.

²¹Nuna ma mmimmefigä'be ra Timoteo di zengua'ahu. 'Nē di zengua'ahu ya hyu ma mmenguhe 'bucua, ra Lucio, ra Jasón 'nehra Sosípater.

²²A nugä drá Tersio, dadi cuatä ua ja ra sucua na te ra hya mmaná Pablo, xquet'a 'necä dadi zengua'ahu conná guehra Jesucristo.

²³'Nehna ma cuhu ra Gayo di zengua'ahu. Go rá mmeti ra ngu hapu dí säyagä na. 'Nē xquet'a di hmi na rá ngu ngue ja di mpeti ua yø 'yēc'ei 'bucua. Xquet'a di zengua'ahu na ra Erasto, nuna ja rá 'befi ngue ra tesoroero ua ja ra hnini. Nuna ma cuhu ni hu ngue ra Cuarto, xquet'a di zengua'ahu.

²⁴Nuna ma Hmu hu Jesucristo, dí nne ngue di japi gátho'ahu. Da ngut'atho.

²⁵A nuyá, ma ga ja mammadihu Oja ya. Nuná, guehna da 'yøt'e ngue da zä

dī ndu nī nt'ɛc'ɛihɯ i ja nā. Ngūnā rā hyā n'youi rā hoga 'da'yo hyā dá ɔt'ahɯ 'mø mā xi'ahɯ hanja rā Jesucristo. Nūnā rā hyā nā, ya māndø njam'møtho hīngui fādī hanja. ²⁶Pe nuyá, ya bi fādī hanja ya. Porque guehya yø hyā bi 'yotyø pøngahya Oja ya. 'Nɛ nūnā Oja i 'bui para za-

ntho, guehnā di 'bepyø ja'i ngue di 'yon-nā hyā nāya, i nnepe ngue ndap'u bi zā da 'yɛc'ɛi yø ja'i nā rā hyā nā 'nɛ da 'yøtyø ja'i'a te rā hyā mā'bepi da 'yøt'e.

²⁷A nūnā Oja, hønse nā i ja rá mfādī. 'Nɛ conná nguehra Jesucristo i t'ɛspabi Oja para zantho. Da ngut'atho.

1 Corintios

Ja ua rá mudi rá carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yec'ei Corinto.

1 Nugä drá Pablo, Oja bi 'yexquí ngue drá representantegä rá Jesucristo. Co 'nehna má zi cūhū rá Sóstenes 'bucua, ²dadi zenguagá'be'u to gátho ya o rá 'ye Oja, rá mmup'u ja rá hnini Corinto. Ya yø ja'i'áhu Oja ngue guí ec'ei hu rá Jesucristo. Bi zon'nahū Oja ngue gui hyemhmu p'u rá nts'o. Porque gue'a i ts'ofó gátho yø ja'i ec'ei rá Jesucristo'a ngue dá hyep'u rá nts'o. Nguju, ngu mi'da yø ja'i, gue'a rá Jesucristo ga øt'e ngue ma Hmūhu. ³Dí nnegä'be ya ngue nuna Oja má Papáhu co 'nehna má Hmūhu Jesucristo di jap'áhu 'ne dá hyut'a ni mmuihu.

⁴Nugä njandyatho dadi ja mammadi Oja conná ngue'áhu. Porque xandøngu rá njapi Oja bi unni te'o gátho ya guí n'yohū rá Jesucristo. ⁵A nuyá, ngue ya guí n'yohū rá Jesucristo ya, emmei di jap'áhu Oja. Porque xoc'a ni mmuihu Oja, ngue guí pahmu xanho hanja rá hya. 'Ne øt'e ngue guí padi ha gdi japa hya gui xihmu yø ja'i. ⁶A nuyá, nu te rá hya dá xi'áhu ngue di nja'mø gá 'yec'ei hu rá Cristo, gue'a rá hya bi njap'u guí 'buhmu'a ya. ⁷Janangue nuyá, mente rá pa guí tømhmū ngue dá ep'u má Hmūhu Jesucristo, ya hinte gadi 'behmu'a rá njapi Oja di uni. ⁸Di ha'áhu rá ts'edi Oja ngue guí nduhū xandønho asta gup'u rá nzegui. Porque nnepe ngue hin tema hya dá din'nahū 'mø rá pa dá ep'u má Hmūhu Jesucristo. ⁹Nuna má Hmūhu Jesucristo, rá Ts'unt'u Oja. Bi zonggahu Oja ngue 'dap'u ga n'yohū ná. Nu'a rá hya di yarcáhu Oja ngue di nja, gue'a di nja'a.

¹⁰Ague má zi cu'áhu, gue'a má Hmūhu Jesucristo di 'dacá rá ts'edi ngue dí xi'áhu ná rá hya ja ua. Dí xi'áhu ngue hinga 'da'a n'nanni di n'yo ni hyahū, sinoque 'dap'u di n'yo ni hyahū. I jatho ngue dá 'da'igu ni n'yomfenihū, dá 'da'igu gui 'yøthu. ¹¹Dí xi'áhu ná rá hya ná má zi cu'áhu, porque nu'u yø meni rá Cloé bi xiqui ngue gadi njunthu. ¹²Porque hinga n'na hyatho guí mmamhmu. I 'bu i'da ni n'yohū ngue ena: “Nugä dí tennä rá hya mmanna Pablo”. Mi'da p'uya ena: “Nugä dí tennä rá hya mmanna Apolos”. Mi'da p'uya ena: “Nugä dí tennä rá hya mmanna Bedu”. Mi'da p'uya ena: “Nugä dí tennä rá hya mmanna Cristo”. ¹³A nuyá, xi'a rá Cristo, ¿ua 'buti'da yø 'yec'ei ngue n'youi'a? A nugä drá Pablo, ¿ua guí emhmu ngue bi ma má cuatigä rá pont'i conná ngue'áhu? ¿Uague gá nxixya 'da'áhu ngue gui tenngahu?

¹⁴Nugä dadi ja mammadi Oja ngue hinjon dá xixya'áhu, hinda høndra Crispo 'nehra Gayo dá xixyabi. ¹⁵Janangue hinguí sá gui 'yemhmu ngue dá xixyabi yø ja'i para ngue dá denngui. ¹⁶Bi zo má mmui ya ngue rá Estéfanos co ne'u 'bup'u ja rá ngu'a, xquet'a dá xixyabi. Híndi padi ngue'mø 'bu hmi'da yø ja'i dá xixyabi, oque hin'na. ¹⁷Pe rá Cristo himbi menngui ngue ga xixyabi yø ja'i. Sinoque bi menngui ngue rá hoga 'da'yo hya ga xihyø ja'i. Nugä híndi mmangä yø hya mahotho ga nt'ode ngue hontho ga nnepe dá 'yec'eiguí yø ja'i te dí mma. Sinoque hont'a ja ts'edi ga mma ngue bi du p'u ja rá pont'i rá Cristo, gue'a dí mman'a.

¹⁸Nuna rá hoga 'da'yo hya ná, i hma ngue bi du p'u ja rá pont'i rá Cristo ngue bi yanju. A nu yø ja'i ngue di m'medi, embi ngue hinte di muui ná rá hya ná.

Pe nuju ngue di nyamma tehu, n'youi rá ts'edi Oja na ra hya na. ¹⁹I mmamp'u ja ra Maca Libro ra hya te bi man'Oja ngue ena: "Nu'u yø ja'i ena ngue ja xangu yø mfadi, nugä ga udi ngue hinte di muui yø hya padi. Nu ra ja'i da 'yena ngue ra bamhya, di nequi ngue hinte di muui rá hya padi", en'Oja. ²⁰Nuua ja ra ximhäi, i 'buhyo ja'i ena ngue ja yø mfadi. I 'buhyo ja'i ena ngue yø xänbata. I 'buhyo ja'i ena ngue yø mbadi xandõnho, i padi te ga ja nximhäi. Pe nuna Oja i embi ngue hinte di muui yø mfadi ya yø ja'i ya.

²¹Nuna Oja majuanj ngue jase rá mfadi. Bi zänni ngue nu'a te yø mfadi yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, hinga gue'a ja ngue di fadi te'o Oja'a. Nuna Oja bi zänni ngue nu'u yø ja'i da 'yec'ei ra hoga 'da'yo hya, gue'u di nyanyø te'u. Nuna ra 'da'yo hya na, embyø ja'i nu'u hingui ec'ei ra hya, ngue hinte di muui ra hya. ²²Yø judío, i nne ngue 'be da nu yø milagro, ja da 'yec'ei ra hya. A nu yø ja'i hingyø judío, gue'a te yø mfadi yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi di ho da 'yøde. ²³Pe nugähe, nuna ra hya ja ts'edithe ga mmangähe, guehna ngue da sihyø ja'i ngue bi du p'u ja ra pont'i ra Cristo na, ngue di hoga ma ts'oquihu. Hont'a di mmangähe'a. Pe yø judío p'uya, i ena ngue ra 'be'isätho 'mø øhna ra hya na. A nu'u yø ja'i hingyø judío p'uya, embi ngue hinte di muui na ra hya na. ²⁴Pe nuju, ngue ya dí ec'eihu ra Cristo, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, gä bi zongahu Oja 'ne bi xoga ma n'yomfenihu para ngue ga pahmu ngue ra Cristo haprá ts'edi Oja 'ne haprá mfadi Oja. ²⁵Nu'a te i du ra Cristo, yø ja'i embi ngue Oja hingui padi te øt'e. Pe Oja i pase te øt'e. A nu yø ja'i hingui padi hanja'a te øt'Oja. Porque yø ja'i embi ngue hingui nzaqui Oja. Pe Oja mathoguitho ga ndõnzaqui ngue'a ga nzaqui yø ja'i.

²⁶Ague ma zi cu'ahu, ya guí nuhu te gäma ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yec'ei ra Cristo. Zi yohotho bi zo'u yø ja'i t'emb

ngue ja yø mfadi, nuya nuu manho yø ja'i ua ja ra ximhäi. Nu'u ja yø cargo ngue nts'ut'abi xquet'a zi yohotho bi zofo. Xquet'a zi yohotho bi zo'u yø ja'i ngue hnu'c'ei p'u ja yø hñini. ²⁷A nuyá, Oja bi huanhyø ja'i nu'u hin'yu yø mfadi ua ja ra ximhäi para ngue di 'berpabi yø sä'u yø ja'i ena ngue ja yø mfadi. Oja bi huanhyø ja'i nu'u hingui nzaqui yø hya ua ja ra ximhäi para ngue di 'berpabi yø sä'u yø ja'i ena ngue xanzaqui yø hya. ²⁸Nuna Oja bi huanhyø ja'i nu'u t'embj ngue hinga njuanj ua ja ra ximhäi xøque ma høt'e p'u, para ngue da hyejpabi yø hya'u yø ja'i ena ngue ja yø ts'edi. ²⁹Janangue nup'u ja rá hmi rá da Oja ya hinjonni ja'i da zäp'u da 'yena ngue di 'yets'i. ³⁰Nuna Oja, bi 'yøt'e ngue ya man'yohu ra Jesucristo ya. Oja bi ne ngue conná guehra Cristo dá pahmu hanja na rá hya Oja. A nuyá, ngue conná guehra Cristo, ya bi hoga ma ts'oquihu. 'Ne go øt'a ra Cristo ngue ya dí øhu rá 'ye Oja. Porque go gue'a ra Cristo bi gurca ma ts'oquihu. ³¹Ja di nequi ua hanja na ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Nu to i nne di 'yets'i, pe gue da 'yespabi'a rá Hmu bí 'bu mahets'i, hingue masque go ra ja'i'a di 'yets'i", i ena.

2 Ague ma zi cu'ahu, nu'mø ma magä p'u guí 'buhmu ngue dá xi'ahu rá hya Oja, hindá mangä yø hya ga ya yø ja'i ena ngue yø bamhya. Ni xindá mangä yø hya nu'u mahotho da nt'øde. ²Porque nu'mø ya di 'bucä p'u ha guí 'buhmu, hõnda n'na ra hya dá sänni ngue ga xi'ahu. Guehna ra hya na ngue ga mma hanja ngue bi ma ma cuati p'u ja ra pont'i ra Jesucristo. ³A nu'mø ya di 'bucä p'u ha guí 'buhmu p'uya, gä nuhu ngue hindí ya manzaqui. Sinoque asta dí huaqui, porque dí su ngue hindä bõngmanho ra hya ga mma. ⁴Nu'mø ma xi'ahu na ra hya na, hindá mangä'u yø hya mahotho

da nt'ode ngue ma mfa^{di}se, para ngue di thap'a ni mmuihu. Sinoque nuya yø hya dá xi'ahu, guese ra Espiritu Santo i ja rá ts'edi ngue bi xoc'a ni mmuihu para ngue da dinni n'yomfenihu xanho hanja na ra hya na. ⁵ Janangue nuna ni nt'ec'ei hu ja ya, guehna Oja jase rá ts'edi bi the na ra hya na. Hinga guep'u ja yø hya yø ja'i nu'u ena ngue yø bamhya bi the na ra hya na.

⁶Pe nup'u 'buhyo ja'i ngue ya xa nzehyo nt'ec'ei, guehya dí xicá ra hya nu'a majuaní ngue di gohi ngue yø bamhya yø ja'i. Pe nuna ra hya na, hinga guehna ra hya pa'u yø ja'i ena ngue yø bamhya 'bucua ja ra ximhäi yø hya na. Ni xinga gue'a te ra hya pa'u yø ja'i di manda ua ja ra ximhäi yø hya na. Porque nu te ra hya pa'u, da thotho'a. ⁷A nuna ra hya ngue majuaní di gohi ngue yø bamhya yø ja'i, guehna rá hya Oja dí mmangá na. Nu'mø yø pa xa thogui, nu yø ja'i mi 'bucua ja ra ximhäi himbi badí hanja na ra hya na. Hante ngue di hocra ximhäi Oja, ya xi zänni te 'be'a di njam'mefa ngue ha di njap'u di nyamma tehu. ⁸Nu'u yø ts'ut'abi ua ja ra ximhäi, hinjombi n'yo yø mmui ngue xta mba^{di} hanja na ra hya na. Porque nu'mø ngue xta ndinyø mmui yø ja'i hanja na ra hya na, nuna ma Hmuhu Jesucristo maguese, ya hinxta mma ma cuati ra pont'i 'mø. ⁹Bi nja tengutho ra hya mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Nuna Oja, ya xa nzänni te da japyø ja'i nu'u di madi. Guehna rá njapi Oja hinjonni ja'i di pøni ngue di padí hanja na. Porque hinjam'mø 'be bi nj'a te mi ja ngue da 'yøt'Oja". ¹⁰Pe Oja bá pennghu ra Espiritu Santo, gue'a bi 'yøt'e ngue bi dinma mmuihu hanja na ra hya na. Porque ra Espiritu Santo i padí gätho'a te rá n'yomfeni Oja'a. ¹¹Nú n'na ra ja'i ya, hinguí parpi te ja rá n'yomfeni. Høñse

ra ja'i pase te mbemp'u ja rá n'yomfeni. Xquet'a njarbutho Oja ya, hinjonni ja'i da zä da badí te ja rá n'yomfeni Oja. Sinoque hønse ra Espiritu Santo i padí xanho te ja rá n'yomfeni Oja. ¹²Janangue nuja, hinga gue'u yø hya yø bamhya 'bucua ja ra ximhäi na ra hya dí pahmu. Oja'a bá pennghu ra Espiritu Santo ngue gda pahmu hanja na rá njapi Oja di 'dacju. ¹³Janangue nuna ra hya dí mmanya, hinga guehya yø hya ngue ma n'yomfenise dí mma, sinoque ra Espiritu Santo i xännga ra hya dí xihyo ja'i nuya n'youi ra Espiritu Santo.

¹⁴Pe yø ja'i hinguí n'youi ra Espiritu Santo hinguí sä da dinyø mmui hanja na ra hya xänngahu ra Espiritu Santo. Embi ngue hingrá bamhya ra ja'i mmanna ra hya na. Hinguí padí hanja, porque hinguí n'youi ra Espiritu Santo. ¹⁵A nu yø ja'i n'youi ra Espiritu Santo i sä hacra güenda xandønho hanja na ra hya na. 'Ne hinguí sä to da 'yembi ngue hinga gue'a te ra hya i mma. ¹⁶Porque nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "¿Te'o ni ja'i da zä da barpabi rá n'yomfeni'a ma Hmuhu? ¿Te'o da 'yena ngue bi m'muhrá xännbate Oja ngue bi xänbni te øt'e?" Pe nuja, ra Espiritu Santo'a dí n'yohu, 'ne gue'a ra Espiritu Santo øt'e ngue dí timhmü zits'u hanja rá n'yomfeni ra Cristo.

3 Ague ma zi cu'ahu, nu'mø dámba m'mucá p'u guí 'buhmu, nugá hindá xi'ahu yø hya nu'u dí xicá yø 'yec'ei ya n'youi ra Espiritu Santo. Sinoque dá xi'ahu ra hya hinguí henni gdi pahmu. Porque guí 'buhmu tengutho yø basi ngue zits'utho tinni mmuihu hanja rá hya ra Cristo. ²Dá xän'nahu yø hya hinguí henni gdi pahmu. Tengutho n'na ra basi 'mø sidra xi'ba, hingra hme ma t'unni da zi, dá ja'ahu p'u. Porque himbi zä xta ndinni mmuihu hanja ya yø hya

xanhenni. Asta ni xinga guedya di tinto ni mmuihu hanja ra hya ya. ³Porque tobe gui othohu tengutho ga 'bu hmi'da yø ja'i. Tobe gyø zeyathohu. Tobe gyø 'yøt'i suithohu. Tobe hinga 'da'igu ra hya gui mmamhmu. Tobe gui othohu tengutho otyø ja'i nu'u hingui pa Oja. ⁴Porque nu 'da'ahu, gui em'mø gui yahu: "Nugä dí tennä ra hya mmana Pablo". Mi'da p'uya ena: "Nugä dí tennä ra hya mmana Apolos". Janangue ja di nequi p'uya ngue gui othohu tengutho otyø ja'i 'bucua ja ra ximhai.

⁵Nugä drá Pablo, conna Apolos, zteni 'be'a goma ts'edi jagä'be ngue go tengä'be yø ja'i? A nugä'be yø mefithogä'be Oja. Hontho dá øt'ä'be ra 'befi ngue gá 'yø'eihu ra Hmu Jesucristo. Pe n'na ngu n'nagä'be, nu'a te ra 'befi bi 'dacä'be Oja, gue'a dí øt'ä'be'a. ⁶Nuna ra hya dá xi'ahu, tengutho n'na ra hmudä 'mø bi thuhu, njarbutho na. Nu ra Apolos, go bi xithe'a. Pe gue'a Oja di tetra hmudä. ⁷Janangue nuyá, ngu'a tu ra hmudä, ngu'a xithe, hinjongui tate. Go gue'a Oja i tate, porque go øt'e ngue i te ra hmudä'a. ⁸A nu'u tuhra hmudä, 'ne'u xithe, 'da'igu yø hya. Pe n'na ngu n'na ya, nu'a te ra 'befi bi 'yøt'e, Oja da gut'i. ⁹A nugä'be, yø mefithogä'be Oja. A nu'ahu, ni mmuihu p'u bi ma nthuhu ra hmudä, gue'ahu i nnøpa huahi Oja.

I ja man'na ra hya ya. Nuna Oja, tengutho 'mø ngue bi dumi bi hyø'a n'na ra ngu p'u gui buhmu. ¹⁰A nugä p'uya, tengutho n'na ra gado. Nuna Oja bi 'yøt'e ngue dá dumä ra 'befi. A nu mi'da yø xänbäte p'uya, tengutho 'mø dadi tetra jado'u. Pe n'na ngu n'na yø gado di sigue ra 'befi, i ja ngue da mädi xandønho, hinha di dunna ngu. ¹¹Nuna te ra hya bi ma ma dumi ngue bi si'ahu hanja ra Jesucristo, guehna ra hya bi nøpa do p'u ha brá fuhra ngu na. Hingui sä ngue da ma madumi rá 'befi Oja mente hingui hma hanja'a ra Jesucristo. ¹²Pe nuyá, xangu

yø do i ja ngue di usa'u to di sigue ra 'befi ngue hønnigu. Nu 'da yø mefi, da japra do ngue ra oro p'u ja ra ngu. Nu mi'da yø mefi, da japra do ngue ra 'taxi. Mi'da yø mefi, da japyø do ngue mazihotho gui nequi. A nu mi'da yø mefi, yø za da japra ngu. Mi'da yø mefi, da japyø paxi ra ngu. Mi'da yø mefi, yø xänza da japra ngu. ¹³Pe n'na ngu n'na yø mefi, nu'a te ra 'befi bi hoqui, nu'mø ra pa dani thaxra güenda, ja da fadi xanho p'uya ngue'mø xanho ra 'befi bi hoqui, ogue hin'na. Porque nu'a ra pa'a, ra sibi di nja. Nu'a ra sibi p'uya, ja di nequi p'u'a te ga nho ra 'befi bi hoqui n'na ngu n'na yø hønnigu. ¹⁴A nu ra hønnigu ngue hinda nzø'a te bi japra ngu, ya da hyanna nzäbi. ¹⁵Pe nu ra hønnigu ngue bi nzø'a te bi japra ngu, ya di m'me'a te ra 'befi bi hoqui. Hønse ra hønnigu di nyanna te, tengutho 'mø ngue bá pongra ndate n'na ra ja'i p'u ja ra ndate sibi.

¹⁶¿Ua hingui pahmu ngue gätho'ahu, i nnøpa nija Oja hapu 'buhra Espiritu Santo? Porque ra Espiritu Santo ya gui n'yohu'a ya. ¹⁷Nu'mø ngue to di ts'onnbabi rá nija Oja, Oja di castiga ra ja'i. Porque rá nija Oja xandæxqui'a. Janangue nu ra xänbäte ngue di ts'onnbabi rá 'befi Oja p'u gui buhmu, da ma ra castigo.

¹⁸Hingui sä ga här'ma mmui, ga ena ngue dí pasehu hanja ra hya. Madague'a en'i'da yø ja'i ngue xangu yø mfadi i ja, pe nuya yø ja'i ya, jatho ngue da 'yøt'e tengutho 'mø ngue hinte di padi. Ja da dimp'u xanho rá mmui ra ja'i ha rá nja na ra hya majuani di nja rá mfadi. ¹⁹Porque nuya yø ja'i 'bucua ja ra ximhai, ngue hingui pa Oja, nup'u ja rá hmi rá dä Oja hinte di muui yø mfadi ya yø ja'i ya. I mmamp'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "Nuna Oja, i øt'e ngue nuna ra ja'i ena ngue bi dinse rá mmui na ra hya padi, nuna ra hya bi dinna ja'i, hin tema nho da 'yørpabi". ²⁰I nt'ot'i p'u ja ra Maca

Libro man'na ra hya ngue ena: "Nu yø ja'i ena ngue ja yø mfađi, pe Oja parpabi yø n'yomfeni yø ja'i ngue nuya yø hya pahyø ja'i hinte di muui". ²¹ Janangue nuyá, nu'u yø ja'i guí emhmu ngue ja yø mfađi ngue yø bamhya, 'yo sä guí espahu ngue da guehya gui huanhni ndana guí tenhmu ya. Porque gätho yø xännbate, gätho'a te ja nximhäi, gätho Oja bá sän-ni ngue i ja para ngue da 'yøt'ahu ra nho. ²² Nugá drá Pablo, ra Apolos, ra Bedu, dí 'bucähe ngue ga faxahe. A nuyá, nu te gä bá sän'Oja ngue ja ua ja ra ximhäi, i ja ma tehu, i ja ra ndate, nu te gä dí nnuhu ngue ja ra pa dí 'buhmu ya, da gue'a te ga nnuhu ra pa di 'yep'u, nu te gätho dí nnuhu ya, ga nja yø cosa ngue da 'yörcahu ra nho. ²³ A nuju ya, ma ga örpahu rá pähä ra Cristo. Ra Cristo p'uya, i örpabi rá pähä Oja.

4 A nuyá, dami 'yø'ni güendahu ngue yø mefithogähe ra Cristo. Bá excahe ngue nuna rá hya Oja hingui fadi hanja, ga xännbahe yø ja'i hanja na ra hya na. ² Guí pahmu ngue n'na ra mafi 'mø bi ndäpa n'na ra 'befi, nu'a ra 'befi sifi ngue da 'yøt'e i ja ts'edithe ngue da 'yøt'e. ³ A nugui, zte'o da zä da hyasca ra güenda ngue'mø xanho te dí øt'e, ogue hin'na? Dí haxä njuani ngue hinga gue'a ni 'befihu'a ngue gui hyascahu ra güenda. 'Ne hinjon-ni ja'i da zä ngue da hyascaui ra güenda ngue'mø gue'a dí øt'e ogue hin'na. Ni xinga gueque dí haxä njuani ngue'mø gue'a te dí øt'e ogue hin'na. ⁴ Nup'u nná bengä'a te dí øt'e, dí ena ngue ya gue'a te nná 'yo ya. Pe hingue masque dí ena ngue hin'yu ma ts'oqui. A nuyá, nu'a ja ngue da hyasca ra güenda te dí øt'e, guese Oja da hyasca ra güenda. ⁵ A nuyá, 'yo to sä guí haspahu ra güenda mente tobe hingui sonna pa da ep'u ma Hmuhu Jesucristo. Nu'a go da hyaxra güenda'a, ndana ra ja'i xanho te xa 'yøt'e, ndana ra

ja'i hingui ho te xa 'yøt'e. Nu'a go pa'a te mbemp'u ja yø n'yomfeni n'na ngu n'na yø ja'i. Nu'a te da dinnbabi Oja n'na ngu n'na yø ja'i, gue'a ra njut'i di nja'a.

⁶ Ague ma zi cu'ahu, ya dá xi'ahu ya yø hya dá hyequi ngue ra 'befi dí øt'e, da guehra 'befi ötra Apolos. Nguna ra hya dá xi'ahu, n'namhma ngue gui pahmu ngue nu'a te mmamp'u ja ra Maca Libro, 'yo gui festhohu. Porque gätho di muui yø xännbate, hingui ho gui 'yespahu 'da yø xännbate, xingui 'yemhmu ngue hinte di muui mi'da yø xännbate. ⁷ Xiya, zte'o bi xi'ahu ya ngue man'na tate xanho'ahu ngue mi'da yø ja'i? ¿Ndana ra hya guí timhmu ya ngue hinda gue'a Oja bi 'da'ahu ra hya ya? A nuyá, xi'mø ngue Oja bi 'yøt'e ngue gá pahmu ra hya guí pahmu ya, zhanja ngue gadi 'yexhu co nu'a te ra hya guí pahmu ya 'mø, entho xøga xäsehu ra hya p'u gni bemhmu ya?

⁸ Nup'u gni bemhmu ya, ngue ya gá pahmu hanja na ra hya na, guí ena ngue ya hinte gadi 'behmu ya. Guí 'bu mmanhohu p'u gni bemhmu ya, entho guí ndast'abihu p'u ga mbøn'a te guí øthu ya. Nugähe p'uya, guí enje n'na nguadi tengutho 'mø ngue hinte dadi mugähe. Nuhma 'mø majuaní ngue gdi ndast'abi, gadi mandahu ndap'u bi zä. 'Necähe dí jats'u ma cargogähe 'mø ngue'a te ra 'befi gdi pèhmu. ⁹ Nup'u ga mbøn'a te t'örcähe ngue yø representantegähe ra Cristo, ena gue xøgue ga 'yøt'a Oja'a ngue ga m'mefathogähe. Dí 'bucähe tengutho 'mø ngue yø ofädi xa ts'ännbi ngue da tho, di njagähe p'u. Di mpeti yø ja'i ngue da nu te ga thohme. Ngu yø anxé, ngu yø ja'i da nutho te ga thohme. ¹⁰ A nugähe, i t'enje ngue dyø 'yammügähe ngue rá hya ra Cristo dí mmamhme. Pe nu'ahu p'uya, nup'u gni bemhmu, nu'a rá hya ra Cristo ya guí tinschu xandønho hanja ra hya. Pe nugähe dí engähe ngue hinda ya manzaquigähe. A nu'ahu p'uya, guí emhmu ngue xanzaqui te guí mmamhmu. Mente

thenngähe yø ja'i, a nu'ahü p'uya i hnu mansu'ahü. ¹¹Nu'mø yø pa xathogui, xtá sähe ra n'u ngue hin'yu te ga sihe. Asta guehya, dí sähe ra n'u ra thuhu. Ja'mø dí tuthegähe, ogue hin'yu te ga hegähe. Ja'mø dí enje yø ja'i ngue pegbahe. Ni xingra ngu di ja ngue hapu ga m'muhme. ¹²Dadi n'uni dadi mpefi conma 'yehe. I sanje yø ja'i, pe nugähe p'uya dí äpähe Oja ngue di japi te'o sanje. I mben-gähe xan'u yø ja'i, pe dí setähe. ¹³I nnø man'uje p'u ha ya yø ja'i. Pe nugähe dí thammanhotho gähe. I nnu häigähe yø ja'i, enje p'u tengutho 'mø ngue n'na ra cosa ya xa hörbu yø ja'i, ya hinte di muui. Nguna bi 'yorcahe yø ja'i, asta guetya njarbutho.

¹⁴Nuna ra hya dá cuatä ua ja ra sucua ja ua, hindá cuatä na ra hya na ngue gadi 'bet'a ni sähu. Sinoque dadi 'da'ahü n'na ra consejo tengutho 'mø ngue ma basi'ahü. ¹⁵Madague'a gui 'yena ngue di 'bu'i 'det'a mahuahü ni xännbathu ngue di xän'nahü hanja rá hya ra Cristo, pe nugä go ni papágahü. Porque go rá müdi dá xän'nahü ra hoga 'da'yo hya, janangue bi njap'u ngue gui ec'ei'ra ra Cristo ya. ¹⁶A nuyá, ya gá nuhu te dá øt'a p'u gui 'buhmu, gue'a dí xi'ahü gui 'yøthu'a ya. ¹⁷Janangue dí et'a p'u na ra Timoteo ngue da xi'ahü te ja ngue gdi n'yohü. Nuná, dadi madi tengutho 'mø ngue ma ts'unt'u, porque dí padi ngue ec'ei xanho ra Jesucristo. Nu'a te nná 'yogä ya ngue dí tennä ra Jesucristo, go da xi'ahü hanja na. Tengutho ra hya dí xänbba yø 'yec'ei di mpeti ndap'u bi zä, da ngut'atho da xi'ahü naya.

¹⁸Nu'u ni xännbathu p'u ha gui 'buhmu, i 'bup'u 'da ngue di 'yets'i, ena ngue yø bamhya. Nup'u ga mbeni, ena ngue ga su ga mmagäp'u ngue ga ma nyahu. ¹⁹Pe da ne Oja ngue ya hinda ya'atho ga mmagä p'u ga ma nyahu. Ga nnugä p'uya tegue ngu da 'yøt'u di 'yexpu gui 'buhmu. Ya ga nnugä 'mø

ngue majuanü øt'a te ra hya i mma, hingra hyatho i mma. ²⁰Porque nu'u yø ja'i ngue ørpabi rá 'befi Oja, hingra hyatho mman'u, sinoque ha ra ts'edi ngue øt'a te ra hya i mma. ²¹Xiya, ¿dana guí nne gui 'yøthu ya? Guí nne gui sigue te guí øthu para ngue ga su'ahü 'mø dá magä p'u, ¿uague guí nne gui n'yo manhohu para ngue mahotho gda zo'ahü 'mø dá magä p'u?

5 A nuyá, ndap'u bi zä i hma te 'be'a bi 'yøt'a n'na ma çuhü p'u ha gui 'buhmu, ngue ya 'buhmi rá hømme. Nuna ra ts'oqui na p'uya, guehna Tate xants'o, conque guí nnuhu ngue nu'u yø ja'i hingui pa Oja, hingui øt'e tengu na ra hya na. ²Në tobe gadi 'yexpu gui yahü ngue gui ena ya gä gue'a te guí øthu. A nuyá, ngue nguna ra hya bi nja, i jatho ngue gui m'mu ndummuihu. A nuna ra n'yohü bi 'yøna ra ts'oqui na, dami hyømhmü thi p'u ha gadi mpetihu na. ³Madague'a ngue hndi 'bucä p'u ha gui 'buhmu, pe nu'mø dá ben'ahü entho ya xti 'bucä p'u ngue ga haspa ra güenda na ra n'yohü bi 'yøtra ts'oqui. ⁴A nuyá, dami mpetihu ya, dami 'yøthu'a te nnu manho ma Hmuhu Jesucristo. Nup'u ha gui mpetihu, gui 'yøni güendahu ngue dí 'bucä p'u. Da gue'a ma Hmuhu Jesucristo gui pahmu ngue di m'mup'u'a ngue da xän'nahü'a te ja ngue gui 'yøthu. ⁵Nu'a ra n'yohü bi 'yøtra ts'oqui, dami hyømhmü thi p'u gui 'buhmu, di map'u 'buhyø ja'i di manda ra zithu, ja da säp'u ra n'u rá do'yo. Xamhmatho ngue di nyanna te 'mø ra pa da ep'u ra Hmu Jesús.

⁶Nu'a te ra hya guí øthu, ya hingui sä nimantho sä gui 'yets'i ngue gui 'yena gä gue'a te gni 'yohü. ¿Ua hingui pahmu ngue co zits'u ra íxi, di ixqui gä ra juni? ⁷Janangue nuyá, dami hyømhmü thi'a ra n'yohü bi 'yøtra ts'oqui ya, n'namhma ngue hndi ts'om mi'da yø ja'i. Porque

tobe hĩndi nts'onyø n'yomfɛni yø ja'i ya. Ra Cristo ya bi tho ngue bi hoga ma ts'oquihu, bi gohi tengutho ra 'bøt'e ja'mø ra ngo ngue ra Pascua. ⁸ Janangue jatho ngue majuanĩ gui hyehmu p'u ra nts'o, gätho da gue'a ra nho gdi n'yohu.

⁹ Nu'a ra carta dá pen'nahũ m'met'o, dá xi'ahũ te ja ngue gui 'yøthũ, ngue 'yo gadi nuansu'u yø 'yots'om'mäi. ¹⁰ Pe nugã hĩndĩ en'ahũ ngue ya hingui sä gui ntøthũ'u yø 'yots'om'mäi 'bucua ja ra ximhäi. Ogue ya hingui sä gui ntøthũ yø ja'i høndyø mɛnyu di xandi, ogue yø be, ogue thanne yø dahmu. Nu'mø ngue da gue'a gdi xi'ahũ'a, ya nneto ngue gui pømhmu ua ja ra ximhäi 'mø. Pe nja ngue hinga gue'a dí mmangã'a. ¹¹ A nuna ra hya dá ne ga xi'ahũ ya, 'yo nimantho gadi nsixui'u sä ena ngue gadi ncuhu, 'nɛ yø 'yots'om'mäi, ogue høndyø mɛnyu di xandi, ogue thanne yø dahmu, ogue yø fɛhni, ogue yø iti, ogue yø be. Nuyá, guehya ni xinga gue'a di sä ngue 'dap'u gui nsimhɛhũ ya. ¹²⁻¹³ Porque nu'u yø ja'i hingma n'yohu, hingo di tocagui ga haspa ra güenda. Guesɛ Oja da hyaspa ra güenda ya dí xi'ahũ. Pe nu'p'u ha gadi mpetihu, dami hyaxhu ra güenda te ga 'yo yø 'yɛc'ɛi. Janangue nugã dí xi'ahũ ngue nuna ra n'yohu bi 'yøtra ts'oqui, dami hyømhmu thi na.

6 A nuyá, nu'mø 'buhyø 'yɛc'ɛi ja ngue di yaprá mmi'yɛc'ɛiui, 'yo di thop'u 'buhra ts'ut'abi hinga 'yɛc'ɛi. Da zã di map'u 'buyø mmi'yɛc'ɛiui, da xifi ngue di hojpi tema hya hɛmbi. ² ¿Ua hingui pahmu ngue nu'u yø ja'i Oja, gue'u da hyaspa ra güenda yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi'u? Xi'mø ja ngue ga haspahu ra güenda yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, xi ra asunto zits'utho gui hɛmphu, ¿ua hinda zã gui xihni mmi'yɛc'ɛihu ngue di hoqui?

³ Conque asta yø anxɛ Oja ga haspahu ra güenda. Janangue goma gue'a n'na ra

asunto zits'utho di hɛmsehu ngue hinda zã ga hocju. ⁴ Xi'mø hingui padi ha gdi hocju n'na ra asunto 'mø gui hɛmphu, ¿ua sä ngue gue'u yø ja'i hingyø 'yɛc'ɛi di hoc'a ni asuntohu 'mø? ⁵ Dí xi'ahũ na ra hya na n'namhma ngue gui pes'ni sähu. Xip'u ha gui 'buhmu, ¿ua xinga n'na nc'ɛi ni n'yohu ngue di padi di hoc'a n'na ra asunto 'mø ja te hɛmbyø cu? ⁶ ¿Hanja ngue nu'p'u 'buhra ts'ut'abi hinga 'yɛc'ɛi, ja ni map'u yø 'yɛc'ɛi ngue di yaprá mmi'yɛc'ɛiui?

⁷ A nuyá, nu'a te ra njunt'i gui øthu, ja di nequi p'uya ngue gadi 'behmu ra hya. ¿Hanja ngue nu'mø hinga gue'a t'øt'ahũ, hingui hät'i gui sethu? ¿Hanja ngue hin gadi n'uni da fe'ahũ, xøgue madi zits'u te gui nne gui 'behmu? ⁸ Conque xquet'a gui njahu p'u ngue hingui ho te gui øthu, asta ni mmi'yɛc'ɛiui gui pɛhu.

⁹ Yo gyø thätihu. Gui pahmu ngue nu'u yø ja'i xants'o te øt'e, hinda yurbu ha di manda Oja'u. Hinda yurbu yø 'yots'om'mäi. Hinda yurbu ya yø n'yohu ørpe tengutho 'mø dra xisu yø mmĩn'yohuui. Hinda yurbu ya yø ja'i thanne yø dahmu. ¹⁰ Hinda yurbu yø be. Hinda yurbu ya yø ja'i hontho i nne ngue di xandi te pets'i. Hinda yurbu yø iti. Hinda yurbu yø zate. Hinda yurbu'u corpa ra 'yu yø mmic'ɛiui ngue pɛ. ¹¹ Nuyá yø hya dí xi'ahũ ya, ya xcã njap'u 'da'ahũ ya. Pe nuyá, ya bi ma mahojpi'ahũ. Ya yø ja'i'ahũ Oja ya, ngue gã 'yɛc'ɛihu'a ra Hmu Jesús. Ya gui n'yohu ra Espiritu Santo bá pen'nahũ Oja ya.

¹² Ya hĩndi mandagahu ra ley ga 'yo yø judio ya. Ya sä ga øthu te dí nnehu ya. Pe ma ga samma mmuihu ngue hinga øthu'a te hinni 'yup'u ga øthu.

¹³ Majuanĩ'a te ra hya i hma ngue nu te si ra ja'i, rá mmui ni ma. A nu rá mmui ra ja'i p'uya, ga nja'a ngue ja da mespu'a te si. Pe nuyá yoho yø hya ya, Oja da

'yot'e ngue di njap'u rá nzequi ya. Pe hinguí sá ga emhmú ngue ga nja má do'yohu ngue rá 'yots'om'mäi. Sinoque rá do'yo ra ja'i, ga nja na para ngue da 'yörpabi rá 'befi rá Hmu. A nu'a ra Hmu p'uya, di hatra ts'edi má do'yohu. ¹⁴Nuna Oja bi japi ngue bi bennate rá Hmu Jesucristo p'u ha bi t'ägüi. Xquet'a di jaju p'uya, ja rá ts'edi ngue da 'yot'e ngue ga bennatehu.

¹⁵¿Ua hinguí pahmu ngue nu má do'yohu, i nnöpe ngue rá do'yo ra Cristo? ¿Ua da zä ga hajpahu n'na parte rá do'yo ra Cristo ngue di mpenhui rá do'yo n'na ra xisu ngue ra 'yots'om'mäi? Nu'a, hinguí sä'a. ¹⁶Guí pahmu ngue n'na ra n'yohu 'mø bi me n'na ra xisu ngue ra 'yots'om'mäi, nuya yo nc'ei ya, entho n'na nc'eitho, porque n'nat'a ra te comhmi. I nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "Nu'u yo nc'ei di mpenhni, i cohi ngue n'nat'a yø do'yo, porque i comnda ra te". ¹⁷A nuyá, nu ra ja'i di mpenhui ra Hmu Jesús, i cohi tengutho 'mø n'na nc'eitho.

¹⁸Yo gui 'yots'om'mäihu. I ja xangu mi'da yø ts'oqui øtyø ja'i, pe nu ra ja'i ngue 'yots'om'mäi, rá do'yose di ts'oní. ¹⁹¿Ua hinguí pahmu ngue nu má do'yohu, gue'a nnöpa nija ra Espiritu Santo'a? Porque Oja bá penhna Espiritu Santo ngue di m'müp'u ja má mmuihu. A nuyá, ya hin dadí mmandaschu ya. ²⁰Porque ya dí ohu rá 'ye Oja ya ngue bi gurca má ts'oquihu. Janangue nuyá, jatho ngue ga örpahu rá pähä Oja conma do'yohu 'ne conma n'yomfenihu. Porque ya rá mmetigahu Oja.

7 Nuna man'na ra hya guí ännghu ya, dí nne ga xi'ahu hanja. Nu ra ja'i ngue hinguí nne di nthati, ya xanho ngue'mø hindí nthati. ²Pe i fadi ngue ndap'u bi zä emmei 'yots'om'mäi yø ja'i. Janangue man'na xanho ngue ra n'yohu di m'mührá xisu. Ra xisu p'uya,

di m'mührá ndø. ³Nu ra n'yohu i jatho ngue di m'mühmi xanho rá xisu. Ximmangu ra xisu, i jatho ngue di m'mühmi xanho rá ndø. ⁴Nu ra xisu ngue ya o rá 'ye rá ndø, da 'yörpabi rá pähä rá ndø. A nu ra n'yohu ngue ya o rá 'ye rá xisu, da 'yörpabi rá pähä rá xisu. ⁵Nu'mø ja rá pähä ra n'yohu, 'yo di enna xisu ngue hindá zä. Nu'mø ja rá pähä ra xisu, 'yo di enna n'yohu ngue hindá zä. A nu'mø ja ngue da 'yøtyø mmat'Oja, man'na xanho da gohra cohi ngue hindá dährá xisu ra n'yohu njammí pa. M'mefa p'uya, ya di siguetho tengutho m'met'o. A nu'mø hindí siguetho tengutho m'met'o, nu'a hindí hyäti da zamyø mmui, ra zithu p'uya da japi ngue da 'yötra ts'oqui n'nanni.

⁶Nuna ra hya ja ua dí xi'ahu, höntho dí xi'ahu ngue da zä di nthatra ja'i. Pe nugä hin dadí mandagá ngue xøgue di ja ts'editho di nthatra ja'i. ⁷Dí ensegá ngue xanho 'mø ngue gätho'ahu gui 'yøthu tengutho dí øt'a ngue hin dadí nthati. Pe nuna Oja, Gä go bi sännbi n'na ngu n'na yø ja'i te da zä da 'yot'e. 'Buhyo ja'i ngue di nthati, 'buhyo ja'i hindí nthati.

⁸Nugä dí xihyø ja'i nu'u tobe hindí nthati, da guehyø 'danxu, nu to hindí nthati tengutho dí øt'a ngue hin dadí nthati, ya xanho. ⁹Pe nu ra ja'i ena ngue hindá zä di m'muse, man'na xanho ngue di nthati, hindá gue'a ngue ja di undrá mmui ngue hindí nthati.

¹⁰Nugä dí xihyø ja'i ngue ya xa nthati, nu ra xisu ya 'bührá ndø, 'yo di hëp'u rá ndø. Nuna ra hya dí xi'ahu, hingma hyasegá na, sinoque gue'a ra Hmu rá hya na te dí xi'ahu ngue gui 'yøthu. ¹¹Pe nu'mø ya bi hyep'u rá ndø n'na ra xisu, ra xisu 'yo dadí nthati mahøn'a, oque man'na xanho da me rá ndø mahøn'a. Ximmangu ra n'yohu p'uya, hinguí ja ngue da hyep'u rá xisu.

¹²I ja man'na ra hya dí nne ga xi'ahu, pe ja dí nne ga xi'ahu na ra hya naya,

hĩmbĩ man'a m'met'o'a ra Hmu na ra hya na. A nu ma cuhu ngue ra n'yohu, nu'mo hĩngra 'yec'ei ra xisu, nu'mo nnu manho ra xisu ngue di sigue di m'muhmi ra ndo, ra n'yohu 'yo di hep'u ra xisu. ¹³ A nu'mo ngue ra xisu, hĩngra 'yec'ei ra ndo, 'ne'mo nnu manho ra n'yohu ngue di sigue di mmuhmi ra xisu, ra xisu 'yo di hep'u ra ndo. ¹⁴ Porque ra n'yohu ngue hĩngra 'yec'ei di tocabi ra njapi Oja di t'unna xisu ngue ra 'yec'ei. Da guehra xisu ngue hĩngra 'yec'ei, di ntheuĩ ra njapi Oja di t'unna n'yohu ngue ra 'yec'ei. A nu'mo ngue hõnse ra 'yec'ei di ntheuĩ ra njapi Oja, nu yõ basi p'uya, ya hĩn'na'u. Pe ya fadi ngue xquet'a 'nehyo basi di ntheuĩ ra njapi Oja di t'unna papá ogue ra mamá ngue ra 'yec'ei. ¹⁵ Pe nu'mo ra n'yohu ogue ra xisu ngue hĩngra 'yec'ei da ne ngue da hyep'u ra 'yec'ei 'buhmi, ya da zã da hyep'u. Porque ra 'yec'ei hĩngui sã da 'yõrpa ra ts'edi di m'muhmi 'mõ hĩngui nne. Porque bi zonggahu Oja ngue ga m'mu mmanhohu, hĩn tema sui di nja. ¹⁶ A nuyá, ngu yõ n'yohu, ngu yõ xisu ngue yõ 'yec'ei, nu'mo 'buhmi yõ ja'i hĩngyõ 'yec'ei, xamhmatho da zã ha di japi di nyannã te ra ja'i hĩngra 'yec'ei.

¹⁷ Nuna Oja, bã sãnni te nnã 'buhmu n'na ngu n'naju. Nu te di jahu 'mõ mamba zonggahu Oja, ya gue'a ga siguethohu'a. Ndap'u bi zã yõ hnini hapu di mpeti yõ 'yec'ei, guehna ra hya dí xicã yõ ja'i naya. ¹⁸ Nu ra ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yec'ei, 'ne ya n'youi ra hmepya ngue ra circuncisión, 'yo sã di tu ra mmui ngue ya mhmpya. A nu ra ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yec'ei, 'ne hĩnmani njapra hmepya, 'yo sã dadi ja ndummui ngue di njapra hmepya. ¹⁹ Porque ya hĩngui ja ts'edi'a ya ngue di njapra hmepya yõ ja'i, ogue hĩn'na. A nu'a ja ts'editho ngue da 'yõtyõ ja'i ya, ma datho ja ts'edi ngue da 'yõrpabi ra pãhã Oja. ²⁰ N'na ngu n'na yõ ja'i, nu te mi ja 'mõ mi zon'na Oja ngue bi 'yec'ei ra Jesucristo, ya di nja tengutho

ja ra ja'i. ²¹ A nu'mo ngue grã hĩmiqui 'mõ mamba zo'i Oja, 'yo sã di tu ni mmui ngue grã hĩmiqui. Pe nu'mo ngue da zã ha gdi japi ngue gui põmp'u 'buhni hmu, dami hyoni ha i japi. ²² Pe nu ra ja'i marã hĩmiqui 'ne ya ra 'yec'ei ya, da badi ngue nup'u ja ra hmi ra dã Oja, ya ra n'youi ra Cristo. A nu ra ja'i ngue manjo'o ra hmu, 'ne ya ra 'yec'ei ya, da badi ngue nup'u ja ra hmi ra dã Oja, ya ra mefi ra Cristo. ²³ A nuyá, ya dí ohu ra 'ye ra Cristo nu'a bi gurca ma ts'oquihu ya. Ya hĩngra ja'itho ma hmu ya. ²⁴ A nuyá ma zi cu'ahu, nu'a te ra 'befi mi pehyõ ja'i 'mõ mi zon'na Oja, di siguehmana yõ 'befi yõ ja'i. Porque ndap'u bi zã 'buhyo ja'i ngue ec'ei Oja ya, pe ya gã yõ n'youi Oja.

²⁵ A nuyá, nu'u yõ ja'i ngue tobe hĩndi nthati, nu'a ra Hmu hĩn tema hya bi ma ngue ha di njapi. Pe nugã ga xi'ahu na te ra hya dí mbeni ga mma. Pe dami 'yec'eihu te ga mma, porque connã mate Oja ja ts'edi na te ra hya dí mma. ²⁶ Nup'u nnã bengã, xanho ngue hĩndi nthata n'na ra n'yohu. Porque yõ pa dí 'buhmu, ya xanhennitho 'mõ ngue 'buhra xisu ra n'yohu. ²⁷ A nu ra n'yohu ngue ya 'buhra xisu, 'yo sã di sãnni da hyep'u. Pe nu ra n'yohu ngue hĩnjo'o ra xisu, man'na xanho 'yo di honnã xisu. ²⁸ Nu'mo bi nthatra n'yohu, hĩngra ts'oqui bi 'yõ'te. Nu ra hmute 'mõ bi nthati, ngutho hĩngra ts'oqui bi 'yõ'te. Nja ngue nu'u yõ ja'i di nthati, hĩndi 'bedi tema hya hẽmbi, hĩngã ngu'mõ ngue hĩndi nthati. Dí mmangã na ra hya na ngue hĩndi nnegã ngue gui thohmu'a ra dummui tho'u yõ ja'i ya xã nthati.

²⁹ Ague ma zi cu'ahu, nu'a ga mbõnã ra hya dí xi'ahu ya, ya mits'u dyõ pa jap'u. Janangue jatho ngue gui 'yõrpahu ra 'befi Oja. Ya hĩnga mbongui ra ora ga m'mamma pãhãthohu p'u ja ma ngumhu ya. ³⁰ Nu yõ ja'i ngue 'bu

ndummu, ya hinga mbongui ra ora 'be di nzoni. Nu yø ja'i 'bumma pähä, ya hinga mbongui ra ora 'be di nthede. Nu yø ja'i ja te nne da däi, ya hinga mbongui ra ora da däi te honi. ³¹ Mente ngue di 'buhmu ua ja ra ximhäi, ya hinda ma ma mmuihu'a te di peshu ua. Porque nuna ra ximhäi ja ua di 'buhmu, ya ni ma da guadi.

³² Di nnegä ngue hinte man'na ni hya di ma ni mmuihu. Nu ra n'yohu hinda nthati, guehna ra n'yohu di ja ndummu orpabi rá 'befi ra Cristo para ngue da nu manho ra Cristo te ø'te. ³³ Pe nu ra n'yohu ya xa nthati, gue'u yø cosa honyø ja'i ua ja ra ximhäi ni ma rá mmui ngue honi. Porque nne da nu manho rá xisu. ³⁴ Ximmangu yø xisu, xquet'a njarbutho. Nu ra hmute hinda nthati, i ho rá mmui ngue orpabi rá 'befi ra Cristo. Ngu rá do'yo, ngu rá n'yomfeni, gä xa dáp'a Oja ngue orpabi rá 'befi. Pe nu ra hmute ngue ya xa nthati, i ho rá mmui ngue da 'yø'ta te ra 'befi ja ua ja ra ximhäi, porque i nne ngue da nu manho rá ndø.

³⁵ Nuna ra hya di xi'ahu ya, hontho di nnegä ngue ga faxahu. Porque hinda nnegä ngue guí m'mu mman'uhu. Sinoque di nnegä ngue guí m'mu mmanhohu, gui hyo ni mmui ngue gui 'yørpahu rá 'befi ra Cristo.

³⁶ A nuyá, di nne ga xi'a n'na ra hya ya yø n'yohu si yø t'ixu, 'ne ya sønyø pa ngue di nthati. Nu'mø enna n'yohu p'uya ngue hinguí ho ngue da thohrá nthati rá t'ixu, da zä di tharpi. Porque ra nthati, hinga ts'oqui'a. ³⁷ A nu ra n'yohu ngue n'nat'a mbeni ngue hinda tharpabi rá t'ixu, da 'yemp'u ja rá mmui ngue hinguí ja ts'edi ngue di nthatrá t'ixu, ya xanho te ø'te. ³⁸ Nu'a di tharpabi rá t'ixu, ya xanho te ø'te. A nu'a hinda tharpabi rá t'ixu, man'natho xanho te ø'te.

³⁹ A nu ra xisu 'mø ngue bi nthati, ya hin'yu ra nt'edi ngue hondi nthatui man'na ra n'yohu mente ra pa ngue

'butrá ndø. Pe nu'mø ya bi du rá ndø, ya da zä di nthati mahøn'a. Hønt'o bi zä da ne da me, gue go drá 'yec'ei'a ra n'yohu da me. ⁴⁰ Pe nu ra 'danxu ngue'mø ya hinni mantho di nthati, man'na xanho. Guehna ra hya di mbengä naya, pe di padi ngue ra Espiritu Santo'a di benguí te di mma.

8 A nuna man'na ra hya guí ännghu ngue'mø da zä guí sahu ra ngø i tho ngue 'bøspabi yø dahmu, oge hinda zä guí sahu. Majuani ngue nuju di pahmu ngue nu'a ra ngø 'bøspabi ra dahmu, hinda ts'onnga ma mmuihu 'mø ngue ga sahu. Pe hinguí ho 'mø ga ena ngue di pasehu xanho hanja ra hya ngue mi'da ma mmic'eihu. A nuju, jatho ngue ga mmahmu n'na ngu n'naju para ngue man'na di zajma nt'ec'eihu. ² A nu ra ja'i ena ngue ya bi dini xanho hanja ra hya, pe di 'betho da dini xanho ha exa nja ra hya nu'a ja ngue da badi. ³ Pe nu ra ja'i di ma Oja, Oja i nnu manho ra ja'i.

⁴ A nuyá, ma ga xi'ahu xanho hanja'a ra ngø i tho ngue 'børpabi yø dahmu ya. Di pahmu xanho ngue nu yø dahmu 'bucua ja ra ximhäi, hinte di muui, porque n'natho Oja i 'bui. ⁵ A nu yø ja'i embi ngue xangu yø Oja i 'bui, ngup'u mahets'i, ngu ua ja ra häi. Madague'a enyø ja'i ngue xangu yø dahmu 'bui, 'ne xangu yø hmu, ⁶ pe para ngue nuju, n'natho'a ma Ojahu 'bui, gue'a ma Papahu'a. Nuna, guehna Oja bi hoqui te gä di nuhu ngue ja naya. A nuju p'uya, di buhmu para ngue ga ørpahu rá pähä Oja. A nuna di nnope ngue ma Hmuhu ya, guehna ra Jesucristo na. Conná guehna ya, i ja dyø cosa di nuhu ngue ja ya, 'ne guehna di 'dacju ma tehu na.

⁷ Pe hinga gätho ma cuhu tini xanho yø mmui hanja na ra hya naya. Ya xa nzanyø ja'i ngue mi thanne yø dahmu. Janangue nuya yø ja'i hinguí nzaqui yø nt'ec'ei ya, nup'u ga mbeni, i ena ngue ra

ts'oqui ør'mø bi za ra ngø nu'a tho ngue t'ørpa ra 'bøt'e yø dahmu. ⁸ A nuyá, nuna Oja, hinte da jacju ngue'mø ga sihu ogue hinga sihu'u yø cosa'u. Pe nu'mø ga sihu, hinga sä ga emhmü ngue man'na xanho te dí øthu. Nu'mø hinga sihu, ngutho hinga sä ga emhmü ngue hinguí ho te dí øthu.

⁹ Madague'a sä ngue ga sihu'a ra ngø'a, pe dami mfähmü xanho ngue te guí sihu. 'Yo guí nne ngue nu te guí sihu, go guí ndupatehu p'u da 'yøtra ts'oqui'u ma cuhu hinguí nzaqui yø nt'ec'ei. ¹⁰ Xi'mø da nu ni cuhu ngue guí sihmë p'u ja n'na ra ngunja 'buhyø dahmu. A nu'ahu p'uya, ya guí pahmu ngue hinte ja ngue gui sihu'a te ts'i p'u. Pe nu ni cu, ngue hinguí nzaqui rá nt'ec'ei, da 'yøtra ts'edi da zi'a te xa 'børpa yø dahmu. ¹¹ A nu'ahu guí pahmu ngue da zä gui sihu'a te gä ts'i p'u. Pe nu ni cu, ngue hinguí nzaqui rá nt'ec'ei, da 'yøt'e tengue guí øt'e. Gue'a di m'm'e'a p'uya ngue ena ngue ra ts'oqui bi 'yøt'e ngue bi zi'a te ts'i p'u 'buhyø dahmu. Conque guí nuhu ngue gue'a i du ra Cristo'a ngue bi yani. ¹² Janangue nu to ndupate p'u øtra ts'oqui rá cu, gue'a ra ts'oqui øt'a, ngue festho'a te ra hya mmanna Cristo. ¹³ A nugä, nu'mø ngue gue'a ra ngø dí si ngue ga 'yøtra ts'oqui ma cu, ya hinguí ja ngue ga si ra ngø. Porque hindí nne ngue ga japi da 'yøtra ts'oqui ma cu co nu'a te dí si.

9 A nugä, rá representantegä ra Cristo, hinga to bi zä ni ja'itho di mandaqui ya. Nuna ra Hmu Jesús, dá nyasegä'be na. A nuna te ra 'befi bi 'dacra Hmu, di ngqui ngue bi bømmanho, porque go dá ja'ahu gá 'yec'eibahu rá hya. ² Madague'a 'bu i'da engui ngue hinga guecä rá representantegä ra Cristo, pe nu'ahu guí pahmu xanho ngue guecä rá representantegä'a. A nuyá, ngue ya guí ec'eihu

ra Cristo ya, ja guí haxhu p'u majuaní ngue go rá representantegä na.

³ Nu'mø te'o ena ngue hinguí nnu manho te dí øt'e, guehna ra hya dí xih-na ya. ⁴ Nuna te ra 'befi dí øt'e, ni 'yup'u di n'nacra hme dí si. ⁵ Ne xquet'a ja gra nt'edi ngue ga nthati, ga mme'be n'na ra xisu ngue dra 'yec'ei n'namhma ngue ga mme'be p'u gdá ma. Porque gue'a øt'u mi'da yø representante'a ngue sixtyø xisu. Tengutho øtyø n'yohu ra Hmu Jesús, ximmangu ra Bedu xquet'a njarbu. ⁶ ¿Ua guí emhmü ngue nugä ya, 'nehra Bernabé, høngthogä'be jatho ngue ga taha te ga si'be mente ga mmangä'be ra hoga 'da'yo hya? ⁷ Xi n'na ra soldado, ¿ua hinguí tahrá nzäbi ngue'a te rá 'befi øt'e, ua n'nanní bi tahrá menyü ngue rá gasto p'u ha 'yo? Xi n'na ra n'yohu ngue'mø bi 'yøt'a n'na ra nuandät'a ngue yø uva, ¿ua hinguí si'a te põmp'u ja rá 'befi? Xi n'na ra n'yohu ngue fähyø de'yo, ¿ua hinguí si ra leche 'mø bi de'mi?

⁸ 'Yo guí emhmü ngue ma hyase na ra hya dí mmangä ya. Porque nuna ra hya na, guehna mmamp'u ja ra ley bi 'yotra Moisés. ⁹ Nuna ra hya nt'ot'i p'u ja ra ley, guehna ngue ena: "Yo gui turpabi rá ne ra ndani nu'a nnehyø trigo ngue di ntaqui", i ena. A nuna Oja ya, hin'i mmanna ra hya na ngue da høndyø ndani dadi ja ndummü ngue di nnepe di nsihme. ¹⁰ Sinoque bi manna ra hya na, porque nnepe ngue gue'u yø mefi Oja da 'bäts'i. Porque n'na ra mefi di mpep'u ja n'na ra huahi i tømí da dahrá nzäbi. Ximmangu'a tacyø trigo, xquet'a tømí da dahrá nzäbi ngue'a te pefi. ¹¹ Nuna rá hya Oja dá mangä'be p'u guí 'buhmu, tengutho 'mø dá tucä'be n'na ra huahi co nuna ra hya na. Xi ya, ¿ua ya ni mmuihu ya ngue'mø gui faxca'be te dí hongä'be ya? ¹² Conque gadi unhnü te hon'u mi'da yø mamhya. Goma guecä'be p'uya ngue man'natho ni 'yup'u ngue gui 'daju te dí hongä'be.

Pe nugä'be hĩnte dí xi'ahũ 'mø ja te dí hongä'be. A nu'mø hĩn'yu te ga hongä'be, dí hāt'i dí setä'be p'u. Porque hĩndĩ nnegä'be ngue da gohyø mmui yø ja'i nguehna rá hoga 'da'yo hya rá Cristo dí mmangä'be. ¹³Pe guí pahmu xanho ngue nu'u yø ja'i øtra 'befi p'u ja rá nija dí mpeti yø judío, nu'a tema cosa haxyø ja'i p'u ja rá nija, gue'a ja ngue da zi'a. Nuya dí mmangä guehya yø ja'i ho yø zu'e ngue øtra 'bøt'e p'u ja rá altar, guehya di tocabi sa rá ngø nu'a pøt'e. ¹⁴Xim-mangũdya, nuna rá Cristo bá sanni ngue nu'u yø mefi manna hoga 'da'yo hya, nu'u yø ja'i sihra hya gue'u go di pøn'a te honyø mamhya'u.

¹⁵Pe nugä hĩnjam'mø te dí xi'ahũ ngue guí faxcahu 'mø ja te dí honi. Madague'a ni 'yup'u ga xi'ahũ ngue gui faxcahu, pe hĩnte dí xi'ahũ. A nugä ya, hĩnna øt'ä na rá súcua ja ua ngue gdí ädi gui 'dacju te dí honi. Man'na xanho gá tu ua rá thũhũ, hĩnda gue'a ngue gui 'yenju ngue dí ädi gui faxcahu. ¹⁶'Yo guí emhmũ ngue rá matetho dí øt'e ngue dí xi'ahũ rá hoga 'da'yo hya. A nugä, ya ma 'befigä'a, i høxhma xi ngue ga mmanna hya. Hug-categui ngue'mø hĩnga mmangä na rá hoga 'da'yo hya. ¹⁷A nuyá, nu'mø ngue ma pähäse nnä mmangä na rá hya na, ya ja rá njut'i xanho. Pe nja ngue hĩngma pähäshe te dí øt'e, sinoque ja ts'editho ngue ga mmanna hya, porque Oja bi 'dacrä 'befi ngue ga mmambrä hya. ¹⁸A nuyá, nuna dí ør'ma güenda ngue ma nzäbi ya, i ja gra pähä ngue hĩnte dí jui nguehna rá hoga 'da'yo hya dí mma. Madague'a ja gra nt'edi ga xi'ahũ ngue gui 'dacju te dí honi, pe nugä hĩnte dí xi'ahũ ngue gui 'dacju.

¹⁹A nuyá, madague'a ngue hĩnjonni ja'i di 'bui ngue ma hmũ, pe nugä dí øt'e ngue tengutho 'mø di nnøpa hmũ gätho yø ja'i. Porque dí nne ga japi ngue xtangu yø ja'i da 'yec'ei rá Cristo. ²⁰Nu'mø dí 'bucä p'u ha 'buhyø judío, dí øt'ä ten-

gutho øtyø judío, n'namhma ngue xamh-matho ga tapyø mmui ngue da 'yec'ei rá Cristo. Tengutho øt'u to øt'a te mmamp'u ja rá ley bi 'yotra Moisés, gue'a dí øt'ä'a. Madaque'a ngue hĩngui ja ts'edi ga øt'ä te mmamp'u ja rá ley, pe dí øt'e para ngue xamhmatho ga tapyø mmui yø ja'i ngue da 'yec'ei rá Cristo. ²¹Nu'mø ngue dí 'bucä p'u 'buhyø ja'i hĩngui padi hanja rá ley bi 'yotra Moisés, dí øt'ä tengutho øt'u, n'namhma ngue xamhmatho ga tapyø mmui ngue da 'yec'ei rá Cristo. Pe hĩndĩ nne ga mma ngue ga ena ya hĩndĩ tennba rá ley Oja, sinoque dí tenna ley bi manna Cristo. ²²Nu'mø dí 'bucä p'u 'buhyø 'yec'ei ngue hĩngui nzaqui yø nt'ec'ei, dí øt'e tengutho øt'u, n'namhma ngue da zäp'u ga hatra ts'edi yø nt'ec'ei i ja. Nnä øt'ä'a ngue 'da'igu dí ør'be yø ja'i 'bup'u ha dí mmanna hya, n'namhma ngue xamhmatho da zäp'u di nyanyø te 'da'u øxra hya dí mma. ²³Nguna rá hya dá øt'ä ya, n'namhma ngue da zäp'u da 'yøhyø ja'i rá hoga 'da'yo hya. Nu'a rá njapi Oja bá n'youi na rá hya na, da zäp'u di tocabi gätho'u bi 'yøde hanja rá hya.

²⁴Ya guí pahmu ngue nup'u ja n'na rá xequi majuanni ngue di nja rá 'dihĩ, gätho'u to da gacra 'dihĩ, n'na ngu n'na ni tihĩ, pe n'natho'a da daha. Dami njathu p'uya, guí ja ndummui gui 'yøthũ'a te di 'bep'ahũ Oja gui 'yøthũ, n'namhma ngue da zäp'u gui tahmu. ²⁵Gätho'u to honi ha di dap'u ja rá nt'eni, hĩnte nne di henĩ para ngue da daha. Pe nuya p'uya, di ja ndummui ngue da da'a n'na rá corona ngue da thocho, porque rá paxitho. Pe nuju, dadi ja ndummui ngue ga øthũ'a te di 'bejpahũ Oja, n'namhma ngue di 'dacju rá njapi, nu'a hĩnjam'mø da thogui. ²⁶Nuna rá hya nnä 'yogä, dí haxra 'yu nu'a ja ngue gdä n'yo, hĩndi päjtho'a te ja ngue gdä n'yo. Nugä dí ho ma mmui ha gda ørpabi rá pähä Oja, porque hĩndĩ nne ngue hĩnte di bøntho na rá 'befi Oja nnä 'yo. ²⁷Nu rá ja'i 'mø

nne ngue da dāha, dī n'annbi ngue em-
mei di xādi ha di dāha. Dī njadā p'uya, di
ho mā mmui ngue dī honi ha dī ntahna
ra hya nnā 'yo. Porque dī nne ga øt'e ten-
gutho ra hya di xihyø ja'i da 'yøt'e. Nugā
hindī nne da 'yenc'a Oja ngue hinga gue'a
te dī øt'e.

10 Ague mā zi cu'ahū, mami pum-
benihū na ra hya ja ua, ngue Oja
bi 'yøt'e ngue nī 'bet'o ra guī p'u nī ma yø
nyogui ja'i nuya bi japi bi 'daxra Then-
ga jathe. ²Gātho ya yø ja'i ya, 'dap'u nī
'youi ra Moisés ngue nī dennā guī, 'nē gā
'da i thorpu ja ra jathe. Guehya yø ja'i bi
'yøt'e ngue yø n'youi ra Moisés. ³Gātho
yø ja'i bi zi'a ra hmē bī 'yē mahets'i. ⁴Nē
gātho yø ja'i bi zi'a ra dehe bi bop'u ja ra
mmundo. Pe nu'a bi 'uīnthe yø ja'i, hin-
gra do, sinoque gue'a ra Cristo bi māxyø
ja'i hapu nī ma. ⁵Pe nuna Oja, himbi nu
manho te bi 'yøtyø ja'i m'mefa. Janangue
ya mme gā bi dū p'u ja ra dapo.

⁶A nuyá, nuna ra ndate bi thohya
yø nyogui ja'i bi 'yøtra nts'o, nu'mø
ngue 'necju ga øthu ra nts'o ya, xquet'a
ngu'a ra ndate ga thohmu. ⁷Janangue
nuyá, 'yo gui thannehū yø dahmu ten-
gutho bi 'yøt'i'da'u ngue bi danne yø
dahmu. Porque nt'ot'i p'u ja ra Maça Li-
bro te bi 'yøtyø ja'i, i ena: "Bi mi yø
ja'i ngue dī nsihmē, 'nē bi mmīnhni.
Mī juate ra ts'ihmē yø ja'i, bi nangui
ngue bi danne ra dahmu. Bi muhra hnei
p'uya", enna Maça Libro. ⁸Nē hinga
n'yots'om'māihū tengutho bi 'yøt'i'da'u
ngue bi n'yots'om'māi. Ngue nguna bi
'yøt'e, n'na patho i dū 'dāte mahyu
mahuahī yø ja'i. ⁹Nuna Oja i seti te
dī øthu, pe hingui sã ngue xøgue gdā
øthu'a ngue ga unhnū ra cue Oja. Ngu-
nā bi 'yøt'i'da yø nyogui ja'i, pe mi søtrā
mmui Oja, bi guadi bi dū yø ja'i ngue
bi za yø c'eya. ¹⁰Mami nømman'uhū
Oja tengutho bi 'yøt'i'da'u yø nyogui ja'i

ngue bi nømman'uhū Oja. Janangue Oja bá
pennbabi rá anxē ngue bi hyo ya yø nyo-
gui ja'i.

¹¹Nuna ra ndate bi thohya yø nyogui
ja'i, bi ma maçuati p'u ja ra Maça Li-
bro'a te bi nja, n'namhma ngue nu yø
ja'i 'buhya yø pa rá nzeguiho dī 'buhmu,
da sifi ngue 'yo dī njap'u. ¹²Janangue
nu te'o ena ngue hinjam'mø da 'yøtra
ts'oqui, jatho ngue dī mfādi xandønho
manma 'yøtra ts'oqui. Porque yø nyo-
gui ja'i bi 'yøtra ts'oqui. ¹³Nu'mø so mā
mmuihū ngue ga øthu ra nts'o, xquet'a
njarbutho gātho mī'da yø ja'i. Pe nuna
Oja hingui hegahū na, da māxçahū ngue
hinda dajpa mā mmuihū ra nts'o. Nu'mø
ya bá ep'u ra ts'on'yomfeni, nuna Oja dī
mfāxte ngue da zā ga taphū'a ra nts'o
ngue hindī nja.

¹⁴Janangue nuya mā zi cu'ahū, 'yo
guī thannehū yø dahmu. ¹⁵Da dīnni
mmuihū na ra hya ga mmangā ya. I sã
ngue gui hyacsehū ra güenda ngue'mø
gue'a dī xi'ahū oque hin'na. ¹⁶Nu'mø dī
āphū Oja ngue di japra vaso 'mø dī sihu
ra Santa Cena, çhuangui ga mbøni ngue
nuya yø ja'i si, guehya yø ja'i i mænna ji
ra Cristo p'u ja ra pont'i ngue da yāni?
Nuna ra thuhmē dī xenī ngue dī sihu,
çhuangui ga mbøni ngue nu to gātho di
sihu na, gue'u yø ja'i i unnā do'yo ra
Cristo p'u ha bi tho na ngue da yāni?
¹⁷A nuyá, xā nguju ya. Pe mā mmuihū,
xøgue 'da'igu porque nu'a ra thuhmē di
xenī ngue di comhmī di sihu, n'natho'a.

¹⁸Guī nnuhu te øtyø judío 'mø ør-
pa ra 'bøt'e Oja. Nu to gātho sa ra ngø
i tho ngue ørpa ra 'bøt'e Oja, i comh-
mī sa, porque 'da'igu yø mmui ngue'a
ra ndanne øt'e. ¹⁹Nuna te dī nne ga
mmanya, hinga mbøni ngue da t'embī ja
rá ts'edi n'na ra dahmu. Nī xinga gue'a ra
ngø 'børpabi ra dahmu da t'embī man'na
xanduxqui ngue'a ra ngø hinga m'møt'e.
²⁰Nuna ra hya dī mmangā, ngue nu'u
yø ja'i hingui pa Oja, ørpa ra 'bøt'e ra

dahmu, gue'u yø ts'onthi ørpabi ra 'bøt'e 'ne hinga gue'a Oja ørpabi ra 'bøt'e. Pe hĩndĩ nnegã ngue 'ne'ahũ gui cohi ngue da 'da'igu gui 'yøthu ya yø ja'i thanne yø ts'onthi. ²¹ Hĩngui sã ga sihu ra Santa Cena bi zogahũ ra hya ra Hmu Jesús ngue ga øthu, 'ne xinga mmähã p'u ha ts'a ra ngø nu'a 'bøspabi yø ts'onthi. ²² Yo guí nne ngue da zæcju ra Hmu Jesús. ¿Teni 'be'a guí ena go ga japhu'a?

²³ A nuyá, ya hĩndĩ mandagahũ ra ley ga 'yo yø judío ya. Ya sã ga øthu te dí nnehu ya. Pe hĩngui ja ngue ga øthu'a te hĩnni 'yup'u ga øthu. Hinga nne ngue ga øthu'a te di ts'onnbabi rá mmui ma mmic'eihu. ²⁴ Jatho ngue ga honnbahũ ra nho mi'da yø ja'i, hĩngue masque ga honse ra nho gdá 'buhmu.

²⁵ Nu'a ra ngø pä yø ja'i p'u ja ra tai, dami sihmahũ hma. 'Yo tema nt'änni guí øthu porque 'yo sã gui su guí sihu'a ra ngø xa 'bøspabi yø dahmu. ²⁶ Porque nu te gã ja ua ja ra ximhäi, gã rá mmeti Oja.

²⁷ Nu'mø da zixahũ ra ts'ihme n'na ra ja'i ngue hĩngra 'yæc'ei 'ne guí n'unĩ ngue guí mmähã, dami sihu te di 'da'ahũ. 'Yo 'be guí änhnu ngue'mø ra 'bøt'e ra ngø oque hĩn'na. 'Yo sã guí su gui sihu. ²⁸ Pe nu'mø toni ja'i da 'yæn'ahũ: "Nuna ra ngø ja ua, ya xa 'bøspabi yø dahmu na", da 'yena, 'yo guí sahu ra ngø p'uya. Porque hĩngui nneto ngue gui ts'onnbahũ rá mmui ra ja'i nu'a su da za ra ngø ngue ra 'bøt'e. ²⁹ Madague'a guí pahmu ngue gãtho yø ngø 'da'igu, pe 'yo guí sahu ra ngø 'mø embyø ja'i ngue hĩngui ho da ts'i.

A nuyá, rá nzegui 'bu i'da ngue nne da 'yengui: "¿Hanja ngue ga ets'a te dí si connã ngue'a te rá 'nyomfeni n'nan'yo n'na ra ja'i?" da 'yengui. ³⁰ "Xi'mø dí aprá mate Oja ngue di japi te dí si, ¿teni 'be'a go nne'a n'nan'yo n'na ra ja'i ngue da 'yørpa rá hya te di si?" da 'yengui. ³¹ Nugã ga xi'ahũ hanja na ra hya na.

Nu'mø guí sihmehũ oque guí sithehũ, oque ja te man'na macosa guí øthu, nu te gã guí øthu, dami hyomhmũ ra hya ngue ha di t'espabi Oja. ³² Yo guí nnehu ngue go da t'enju ngue di juthu ra 'yu hapu øtra ts'oqui mi'da yø ja'i, ngu'u yø judío, ngu'u hĩngyø judío, ni xinga gue'u yø ja'i Oja. ³³ Conma parte, dadi ja ndum-mui ngue dí øt'ä'a te 'be'a ja ngue da nu manho yø ja'i. Porque hĩngma nhose dí honi, sinoque dí honnbabi ra nho da n'yo mi'da yø ja'i para ngue di nyanyø te.

11 Tengutho guí nnuhu dí øt'ä ya, da ngu'a gui 'yøthu. Porque nugã dí øt'e tengutho bi 'yøtra Cristo.

² Ague ma zi cu'ahũ, dadi johyagã ngue zant'a guí mbænju, 'ne hĩngui hehmu na ra hya dá xän'nahũ. ³ Pe nugã jap'u n'na ra hya dí nne ga xi'ahũ. Dami pahmu ngue nuna Oja i 'bet'o na ngue ra Cristo. Ra Cristo p'uya, i 'bet'o na ngue ra 'yohu. Ra 'yohu p'uya, i 'bet'o na ngue rá xisu. ⁴ Nu'mø mmat'Oja n'na ra 'yohu p'u ja ra nija, oque nne da man-na hya di bennba Oja da ma, 'ne'mø hustho rá fui ra 'yohu, ya di nequi ngue hĩndi respeta xanho ra Cristo. ⁵ Nu n'na ra xisu 'mø ngue mmat'Oja p'u ja ra nija, oque i nne da manna hya di bennba Oja da ma 'ne hĩngui 'ue rá ya, ya di nequi ngue hĩndi respeta xanho rá damme. Nu'mø hĩngui 'ue rá ya ra xisu, ya øt'e tengutho yø xisu nt'axi yø ya. ⁶ Nu ra xisu hĩngui nne da 'ue rá ya, man'na xanho da 'yaxrá ya. Pe nu'mø enna xisu ngue ra 'be'isã ngue da 'yaxrá ya, man'na xanho da 'ue rá ya 'mø. ⁷ A nu ra 'yohu, hĩngui sã da hyusta rá fui p'u ha dí mpeti yø ja'i, porque Oja bi hocra 'yohu ngue bi gohi tengutho'a. Janangue con-nã nguehã 'yohu i t'espabi Oja. Pe nu ra xisu, i 'bui ngue ga t'espabi ra 'yohu'a. ⁸ Porque Oja, nu'mø mambi hocra 'yohu, hĩngra xisu'a bi tajpabi rá

do'yo ngue bi nhohra n'yohu. Sinoque ra n'yohua bi tajpabi ra do'yo ngue bi nhohra xisu. ⁹ A nu ra xisu, bi ma mahoku para ngue ra maextetho ra n'yohu, hingue masque ra n'yohu bi ma mahoku para ngue dra maextetho ra xisu. ¹⁰ Janangue guehna di mmanga naya ngue ra xisu jatho ngue da 'ue ra ya, gue'a ra hmeya'a ngue ec'ei ra damme 'mø nzofo. 'Ne gue'a nnu manho yø anxe Oja'a. ¹¹ Pe Oja ba sanni ngue ngu yø n'yohu, ngu yø xisu, mahyonitho ngue di m'mui. ¹² Porque majuaní ngue nup'u ba fudi ba m'muhra xisu, gup'u ja ra do'yo ra n'yohu ba thaqui. Pe xquet'a majuaní ngue nu ra n'yohu, ra xisu di mi'mi. Nuna p'uya, gátho Oja ba sanni ngue njap'u.

¹³ Damí hyacju xanho ra güenda na ra hya dí xi'ahu ya. Xi n'na ra xisu 'mø mmat'Oja, çua xanho ngue da 'ue ra ya uague hin'na? ¹⁴ Ya guí nnuhu te øt'e gátho yø ja'i. Nu ra n'yohu, hinguí nnu manho ngue xtamma rá xtá. Porque embi ngue ra 'be'isá. ¹⁵ Pe ra xisu i nnu manho ngue xtamma rá xtá. Porque gue'a rá xtá bi t'unni ngue da nopa n'eya. ¹⁶ Pe nu'mø 'bui to i nne di nnemhya guehna ra hya dí xi'ahu ya, da bata njuani ngue ni xinga guecju, ni xinga gue hmi'da yø ja'i Oja i 'bui ndap'u bi zä yø hñini ngue da n'nan'yo man'na ra hya di tenni.

¹⁷ I ja man'na ra hya dí nne ga xi'ahu ya. Porque nup'u ha gadi mpetihu, hinga gue'a te guí øthu. Ngue hinga nho gni mpetihu, sinoque n'na ra n'utho gni mpetihu. ¹⁸ Dí øcá ngue nup'u ha gadi mpetihu gadi njun'mahyahu. Rá nzegui majuaní na ra hya dí øcá. ¹⁹ Pe ngutho ya ja ngue da ngu'a di nja, ngue di nja ra njun'mahya p'u ha guí 'buhmu. Gue'a di fa'a ndana ra ja'i ngue majuaní ra 'yec'ei, ndana ra ja'i himma juani ra 'yec'ei. ²⁰ Janangue nu'mø gadi mpeti ngue gui sihu

ra Santa Cena, hinguí nnu manho ra Cristo te guí øthu. ²¹ Porque nu'mø bi zonna ora gui nsihmehu, n'na ngu n'na yø ja'i xuyø hme ni hya ngue da zi. Da mi, di nsihme sehe p'uya. Pe nu yø ja'i ngue hyoya, i tu manthuhu, mente mi'da yø ja'i p'uya i niya asta ititho. ²² çUa hin'yu ni ngu guí si'a te gui timhmu? çHanja ngue hontho guí nne ngue gadi 'berpahu yø sã'u yø ja'i Oja i hyoya, hin'yu te di nsihme p'u ha gadi mpetihu? çUa guí emhmu ngue dí nnu manhogá te guí øthu? Nu'a, hin'na'a.

²³ A nuna ra Santa Cena dí xi'ahu, gues'e'a ra Jesucristo bi xannagui hanja na ra hya na. Nu'a ra xui bi ma ma dá ra Hmu Jesús, bi hyacra thuhme. ²⁴ Mi ja mamma'di Oja, bi xemp'uya. Bi 'yembyø xádi: "Damí sihu ra thuhme ja ua ya. Guehna ma do'yogá na. Nu'mø gá sihu yø pa di map'u naya, gue'a gdi benju'a ngue ma do'yo dadi dá ngue da du conná ngue'ahu". ²⁵ Mi juadi bi nsihme p'uya, bi decra vaso, bi 'yena: "Nuna ya, guehna ra hmeya naya ngue nu'mø dá tu, di nja rá ts'edi na ra 'da'yo cohi øt'ahu Oja. Porque di mfamma ji conná ngue'ahu. N'na ndi ngu n'na ndi guí sihu naya, damí benju ngue dá tugá", bi 'yena. ²⁶ Janangue n'na ndi ngu n'na ndi guí sihu na ra thuhme na, 'ne guí sihu na rá ngui ra uva, gui 'yøthu ngue da bahyø ja'i ngue bi du ra Hmu Jesús. Dangu'a guí 'yøthu asta guehra pa ngue da ep'u ra Hmu Jesús.

²⁷ A nuyá, nu to bi zä ngue hinguí nnu mansu na ra Santa Cena 'mø bi zi, ya ra ts'oqui øt'e. Porque hinguí nnu mansu'a ra Hmu bi männá ji p'u ha bi du conná guehra ja'i. ²⁸ Janangue nuyá, n'na ngu n'naju, ma ga hacju ra güenda te ja ma n'yomfenihu hante ngue ga sihu ra Santa Cena. ²⁹ Porque nu'mø ngue sä da zi ra Santa Cena ra ja'i, 'ne hinga 'bet'o hacra

güenda hanja te ga mbøni ngue bi du ra Hmu, ra ja'i ya honse rá castigo da thogui. ³⁰ Ja njap'u ngue xangu yø ja'i tho ra castigo, sä ra n'u ngue di hyenni. Ya hingui nzaqui 'da, 'ne ya xandu 'da. Porque hingui nnu mansu ra Santa Cena. ³¹ Pe nu'mø ngue ga hacju ra güenda xanho p'u ja ma n'yomfënihu tengue ga mbønna Santa Cena, ya hin tema castigo ga thohmu. ³² A nuya yø ja'i hingui hacra güenda xanho p'u ja yø n'yomfëni tengue ga mbøni, guehya da pennbabi ra castigo Oja ya ngue di hyenni. Porque Oja nnepe ngue di 'bätyø n'yomfëni yø ja'i, n'namhma ngue hinda map'u ja ra castigo di ma yø ja'i hingui ec'ei Oja.

³³ Janangue nuya ma zi cu'ahu, nu'mø gadi mpetihu ngue 'dap'u gui sihmehu, dami ntø'mi n'na ngu n'na'ahu ngue 'da gdi nsihmethohu. ³⁴ Pe nu'mø ngue to hingui hätra thuhu, 'be di nsihme 'mø bi nexpu ja rá ngu, n'namhma ngue hinda 'yøtra ts'oqui p'u ha gadi mpetihu, ya hin tema castigo da thogui. A nu'mø ngue ja mi'da yø hya guí hemphu, ga xi'i ha gdi japhu 'mø dá magä p'u.

12 Ague ma zi cu'ahu, di nne ga xi'ahu hanja'a te ørpe n'na ngu n'na yø ja'i na ra Espiritu Santo.

² Ya guí pahmu ngue nu'mø yø pa xa thogui, nu'mø tobe hingmani pahmu Oja, xcá thannehu yø dahmu hingui ya. 'Ne conná guehyø dahmu xcá thannehu, hingá pahmu hanja na rá 'yu Oja. ³ A nuyá, nu ra ja'i ena ngue ra Espiritu Santo di bennbabi ra hya i mma, dami padi ha gdi hyacju ra güenda xanho ngue'mø majuaní ra Espiritu Santo di bennbi te mma ogue hin'na. Porque nu ra ja'i ngue ra Espiritu Santo di bennbabi ra hya i mma, guehna ra ja'i hinjam'mø di sanna Jesús. A nuyá, nuya yø ja'i n'youi ra Espiritu Santo, høndya sä da ma ngue ra Jesús gue'a ra Hmu mahets'i'a.

⁴ A nuna rá 'befi Oja i ja, 'dama 'dan'yo ma 'befi di 'bepi da 'yøtyø 'yec'ei. Pe gä gue'a ra Espiritu Santo øt'e ngue da zä da 'yøtra 'befi yø ja'i. ⁵ N'na ngu n'naju, 'dama 'dan'yo ra 'befi dí pehmu, pe nu te gä dí øthu, gue'a ra Hmu Jesús dí ørpahu rá 'befi. ⁶ Hinga 'da'igu ra 'befi bi n'nacju, sinoque 'dama 'dan'yo ra 'befi. Pe gätho gue'a Oja di hätra ts'edi yø ja'i ngue da badi ha di japra 'befi da 'yøt'e. ⁷ N'na ngu n'naju, Oja bi zänni tema 'befi ja ngue ga øthu, gue'a ra Espiritu Santo di hacju ra ts'edi ngue da zä ga ørpahu rá 'befi Oja. Pe nu'a te gätho ma 'befi bi 'dacju, bi 'dacju ra 'befi para ngue da 'yørpabi ra nno ma mmi'yec'eihu.

⁸ Nu 'da yø 'yec'ei ya, ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da badi xanho p'u ja yø mmui ha di japra hya da ma. Nu mi'da p'uya, di japi ngue da badi ha di japi da man'u yø hya xanheni, para ngue da zä da dinyø mmui yø ja'i ya yø hya da ma. ⁹ Mi'da p'uya, di japra Espiritu Santo ngue nu'mø mmat'Oja ra ja'i, da dinna mmui ra ja'i ngue di nja'a te äp'a Oja. Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di unna ts'edi ra ja'i ngue da 'yøthe yø därkehi.

¹⁰ Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di unna ts'edi yø ja'i ngue da 'yøtyø milagro. Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di bennbabi'a te ra hya ja ngue da ma. Mi'da p'uya, di japyø ja'i ngue da badi xanho ngue'mø gueše ra Espiritu Santo di bennbabi'a ra hya mmana ja'i ogue hin'na. Mi'da p'uya, ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da nya yø 'dan'yo hya hingui padi. 'Bu i'da yø ja'i p'uya ngue ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da zä da ma te ni bøn'u yø 'dan'yo hya i hma. ¹¹ Pe gätho ya yø 'befi ya, gueše'a ra Espiritu Santo di japyø ja'i ngue da zä da 'yøtra 'befi. Nu'á, go gue'a sännbi n'na ngu n'na yø 'yec'ei'a ndana gue'a ra 'befi da zä da 'yøtyø ja'i.

¹²Nu ra ja'i, madague'a xangu yø xequi n'youi rá do'yo, pe ra ja'i n'na nc'eitho. Di njathu p'uya, ngue conna Cristo xanguju ngue dí ec'eihu'a, pe tengutho 'mø ngue n'na nc'eitho di jahu ra Cristo. ¹³Gäthogahü ya, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, 'bu i'da ngue 'buhyø hmu, 'bu i'da ngue hinjo'o yø hmu, pe gäthogahü, nu'mø bi ma ma xixyagahü, ra Espiritu Santo øt'e ngue dí cohi ngue entho n'na nc'eitho di jahu. Porque gäthogahü, gue'a ra Espiritu Santo dí n'yohu.

¹⁴Ya gui nnuhu ngue rá do'yo ra ja'i hinga n'na xequitho i ja, sinoque xangu yø xequi n'youi. ¹⁵Nu'mø da 'yenná gua ra ja'i: "¿Hanja ngue hingrá 'yegä ra ja'i? Ya hingma n'yogä'be rá do'yo ra ja'i", da 'yena, pe nup'u ja rá do'yo ra ja'i ja n'youi p'u. ¹⁶Ogue ma guhu da 'yena: "¿Hanja ngue hingrá dägä ra ja'i? Ya hingma n'yogä'be rá do'yo ra ja'i", da 'yena, pe nup'u ja rá do'yo ra ja'i ja n'youi p'u. ¹⁷Xi'mø ngue gä rá nguni rá do'yo ra ja'i, gä dyø dä, ¿ha di zä ga øhmu ra hya 'mø? Ogue gä ma do'yohu, gä dyø gu, ¿ha di zä di nja ma fahahu 'mø? ¹⁸Pe Oja bi 'yøt'e ngue bi njap'u ma do'yohu. N'na ngu n'na yø xequi ja rá do'yo ra ja'i, bi japi hapu bi nepe da me. ¹⁹A nu'mø ngue gätho ya yø xequi ja rá do'yo ra ja'i, da 'da'igu, ¿ha di zä di nequi ngue ja rá do'yo ra ja'i 'mø? ²⁰Pe nuna ra hya i ja, madague'a ngue xangu yø xequi n'youi rá do'yo ra ja'i, pe gätho ya yø xequi ya, gue'a gui nequi xanho ngue ja rá do'yo ra ja'i'a.

²¹Nu yø dä ra ja'i, hingui sä da 'yembyø 'ye: "Nugä hindí hon'a'i", da 'yembi. Nu rá ya ra ja'i, hingui sä da 'yembyø gua: "Nugä hindí hon'aui", da 'yembi. ²²Pe gätho ya yø xequi ja ma do'yohu, gätho mahyonitho. A nu yø xequi dí emhmu ngue hin'e mahyoni, gue'u yø

xequi ma datho mahyoni'u. ²³I ja 'da yø xequi n'youi ma do'yohu ngue entho hints'ehmi su t'ørpa masu, pe gue'a ra xequi'a ngue man'na dí päxhu xanho. Ne ja n'na ra xequi ma do'yohu ngue hingui sä da hnu, 'ne guehna ra xequi na p'uya ngue man'natho dí suphu na. ²⁴I ja yø xequi ma do'yohu ngue di nequi, 'ne hinte man'na dí honi ngue ga japhu. Nuna Oja bi hoqui gätho ma do'yohu, 'ne bi 'yøt'e ngue man'na di muui'a ra xequi dí emhmu ngue hinga njuani p'u gui nequi. ²⁵Janangue nuyá, hinga 'da'a n'anní 'yo rá do'yo ra ja'i, sinoque gätho'u yø xequi ja rá do'yo ra ja'i, n'na ngu n'na, di nhyoni. ²⁶Nu'mø ngue di hyenna n'na xequi rá do'yo ra ja'i, gä rá do'yo ra ja'i di hyenni. Nu'mø ja n'na ra xequi rá do'yo ra ja'i ngue hnu mansu, gä rá do'yo ra ja'i, gä di johya.

²⁷A nuyá, guecju'a nnøpe ngue rá do'yo ra Cristo ya. N'na ngu n'naju, guecju'u yø xequi n'youi p'u ja rá do'yo'a. ²⁸Njarbutho Oja ya, n'na ngu n'na yø 'yec'ei bi zännbi ndana gue'a ra 'befi da zä da 'yøt'e n'na ngu n'na. Rá muditho, Oja bi unyø 'befi'u yø representante ra Cristo. Rá yoho, 'buhyø ja'i ngue bi t'unna 'befi ngue da manna hya di bennbabi ra Espiritu Santo ngue da ma. Rá hyu, i 'buhyø ja'i ngue bi t'unyø 'befi ngue di nxännbate rá hya Oja. I 'buhyø ja'i bi t'unyø 'befi ngue øtyø milagro. I 'buhyø ja'i bi t'unyø 'befi ngue da 'yøthe yø därkehi. A nuyá, i 'buhyø ja'i bi t'unyø 'befi ngue faxyø mmic'eju. Ne i 'buhyø ja'i ngue bi t'unyø 'befi ngue di manda p'u ja ra nija. I 'buhyø ja'i ngue bi t'unyø 'befi ngue da nya'u yø 'dan'yo hya hingui padi. ²⁹Pe hinga to bi zä ngue da zä da 'yøtra 'befi ngue drá representante ra Cristo. Ni xinga to bi zä ni ja'i da zä da 'yøtra 'befi ngue da nya'u yø hya di bennbabi yø ja'i ra Espiritu Santo da ma. Ne hinga'da gui t'untho yø 'befi yø ja'i ngue da zä di nxännbate rá hya Oja.

'Nę hinga'da gui t'untho yø 'befi yø ja'i ngue da zä da 'yøtyø milagro. ³⁰ Nę hinga'da gui t'untho yø 'befi yø ja'i ngue da zä da 'yøthe yø därkehi. 'Nę hinga'da gui t'untho yø 'befi yø ja'i ngue da nya'u yø 'dan'yo hya hingu'i padi. 'Nę hinga'da gui t'untho yø 'befi yø ja'i ngue da zä da ma te ga mbøn'u yø 'dan'yo hya i hma. ³¹ Dami nehu ngue Oja di 'da'ahu rá 'befi nu'a ma datho tate di muui. Pe nugä, nu-na man'na ra hya tate di muui ngue mi'da yø hya, guehna di nne ga xän'nahü naya.

13 A nuyá, madague'a gdi padi gdá nyahu'u yø hya yø 'dan'yo ja'i, ogue gdi padi gdá nyahu'u yø hya ga ya yø anxe, pe nu'mø hin dadi mahma mmic'eihu, ya hinte dadi muhu. Nu ma hyahu hinte di muui porque di cohmu tengutho ra t'egui 'mø ma zunt'i, ogue tengutho ra xit'egui di zentyø hyuxi. ² Madague'a gdi padi gdá nya'ahu'u yø hya di bennbabi ra Espiritu Santo yø ja'i da ma, ogue gdi pahmu gätho'u yø hya xanhenni, ogue gdi timhmu xandønho hanja'u yø hya hingu'i fadi hanja, ogue di ja xanho ma nt'ec'eihu, asta ga empha yø nyuni ngue da 'uegue, dani mpa n'na nguadi, 'ne di nja, pe nu'mø hin dadi mahma mmic'eihu, ya hinte dadi muhu. ³ Madague'a ga dat'i gätho'a te di peshu ngue ga unhnu te da zi yø hyoya, ogue asta ga n'uni ngue da ma nt'udi gahu, pe nu'mø hin dadi mahma mmic'eihu, ya hinte dadi muhu.

⁴ A nu ra ja'i ngue majuaní di mahrá mmic'eiuí, guehna ra ja'i seti te sifi. Guehna ra ja'i ja rá yemmui. Guehna ra ja'i hinga'ra zeya. Guehna ra ja'i hindi 'yets'i hapu ya. ⁵ Nę di jamman-su rá mmic'eiuí. Hingu'i honse ra nho da m'mui, sinoque honnbabi ra nho yø mmic'eiuí. 'Nę hinga'ra cue. I ja rá mpunnbi tengue t'ørpe. ⁶ Hindi johya 'mø nnu ngue øtra ts'oqui mi'da yø ja'i,

sinoque di johya 'mø nnu ngue njuantho ga 'yo yø ja'i. ⁷ Nu'mø di mahrá mmic'eiuí n'na, ya di siguetho di madi madague'a hingu'i ho te ørpabi. Zant'a embra mmui ngue xanho te øtra mmic'eiuí, porque hingu'i nne da hyep'u'a gui madi. I tømí ngue di n'yo rá mmui rá mmic'eiuí 'mø ngue hinga gue'a øt'e.

⁸ A nuyá, nu'a ngue ga mahma mmic'eihu, i jatho ngue hinga rá nzegui ga mahmu. Pe nuya yø 'befi bi 'dajü Oja, di njap'u rá nzegui ya. Porque da 'yehra pa ngue ra Espiritu Santo ya hinni mantho di bennba yø ja'i ra hya da ma. Da 'yehra pa ngue ra Espiritu Santo ya hinni mantho da japyø ja'i da nya yø 'dan'yo hya. Da 'yehra pa ngue ra Espiritu Santo ya hinni mantho ngue ja da xännbabi yø ja'i'u yø hya xanhenni. ⁹ A nuyá, majuaní ngue hinga gätho di pahmu hanja yø hya. Porque Oja hingu'i udi gätho'a te ra hya i ja. ¹⁰ Pe da 'yehra pa ngue gäthogahu ga pahmu xanho hanja ra hya. Nu'u yø pa'u, ya himma hyoni ngue di m'muhyø ja'i da xänna ra hya yø mmi'yec'eiuí.

¹¹ A nu'mø mará ngüegui, di mmanyø hya ga nya yø basi. Nu ma n'yomfeni mi ja, tengutho yø n'yomfeni yø basi. Pe nuyá, ya dá ndan'yohu ya, ya bi gop'u'u yø hya xtá mangä 'mø mará ngüegui. ¹² Nuyá, nup'u ga mbemma mmui hanja ra hya ya, entho tengutho 'mø di hetra hye, hindi nequi xanho hanja gätho yø hya. Pe da 'yehra pa ngue ga nnurpahu rá hmi ra Cristo. Ya ja ga pahmu p'u xanho hanja ra hya p'ya. A nuyá, zits'utho di pahmu hanja ra hya ya, pe nu'u yø pa'u, ya ga pahmu xandønho gätho hanja, tengutho Oja i pacju xandønho'a.

¹³ Janangue ja ua ya hyu yø hya zant'a ja ts'editho ngue ga øthu. Ja ts'editho ngue zant'a ga ec'eihu Oja. Ja ts'editho ngue zant'a ga emhmu ngue di nja'a te mman'Oja. 'Nę ja ts'editho ngue zant'a ga mahma mmic'eihu. Pe nuna ma datho di

mmui ya hyu yø hya ya, gue'a ngue zant'a ga mahma mmic'eihu.

14 Dami ja ndummui ngue guí mahni mmic'eiu n'na ngu n'na'ahu. Nuna Oja, 'dama 'dan'yo yø 'befi i ja, pe dami ne ngue da zä gui 'yøpahu rá 'befi Oja. 'Ne ma datho dami nehu ngue di m'muhyø ja'i ngue ya dyø 'befitho'a ngue da manna hya di bennba Oja. ² Porque nu'mø 'buhra ja'i ngue ga ya'u yø hya hinguí fadi, ya hinguí ja'i'u nzofo, porque hinjongui øde te ga ya. Hinda hønse Oja padi tema hya mman-na ja'i. Porque ra Espiritu Santo di hatra ts'edi di bennbi te da ma, pe hinjongui padi te ga mbønyø hya i mma. ³ Pe nu ra ja'i ngue di bennbabi Oja ra hya ja ngue da xihyø ja'i, gue'u yø ja'i nzofo para ngue di zacyø nt'ec'ei yø ja'i. Di hatra ts'edi yø ja'i na ra hya øde hma, 'ne hurpabi yø mmui. ⁴ A nuya yø ja'i ga ya yø 'dan'yo hya, guehya hinjongui øde te ga ya, sinoque pase hanja'a ra hya mma. Pe nu ra ja'i ngue di bennbabi Oja na ra hya da xihyø ja'i, nuya yø ja'i di mpeti, di japi ngue da dinyø mmui yø ja'i na ra hya xifi.

⁵ Mahotho 'mø ngue gätho di sä gdi nyahu yø 'dan'yo hya hinguí fadi. Pe ma datho dí nnegä ngue di ben'nahu Oja'a te ra hya gui xihmu yø ja'i. Porque man'na xanho ngue da 'yøde xanho yø ja'i'a te ra hya guí mmamhmu, hinda gue'a ngue gdi nyahu n'na ra hya ngue hinguí øhyø ja'i. Xquet'a xanho, pe gue'mø 'bup'u te'o da zä da ma te ga mbønna hya da hma. Janangue gätho yø ja'i di 'bup'u da dinyø mmui hanja ra hya. ⁶ Ague ma zi cu'ahu, xi'mø ga mmagä p'u ngue ga xän'nahu ra hya, 'ne gdä zo'ahu yø hya hinguí øhmu, ¿ndana ra hya gui 'yet'ammuihu 'mø? Pe nu'mø gdä zo'ahu'a te ra hya gni yahu, ya da dini xanho ni mmuihu hanja ra hya 'mø. Ya guí pahmu hanja'a ra hya di ben-

ngagui Oja ga mmamp'uya, guehna ra hya da zä ga xän'nahu na.

⁷ Ya guí nuhu, nu'mø ya ra corneta ximmi ya ra 'bida, nu'mø hinda ntinyø hya, ya hinguí fadi tema so i ja. ⁸ Nup'u ja n'na ra tunhni ya, nu'a pixtra corneta 'mø hinguí padi da mixt'i, aha ya ra corneta, hinte ni bøntho. Porque hinda nsä yø ja'i ngue di nja ra tunhni. ⁹ Guí njathu p'uya, nu'mø hinguí øhyø ja'i'a ra hya gni yahu, ¿hague da mbahyø ja'i'a ra hya guí mmamhmu 'mø? aha gadi yahnihu, hinjongui øde te guí mmamhmu. ¹⁰ Nua ja ra ximhäi, mandøngu dyø hya ja ua ngue ga ya yø ja'i. Pe gätho'u yø hya ga ya yø ja'i, ja te ga mbøni. ¹¹ A nuyá, nu'mø toni ja'i da zoqui, 'ne ga ya ra hya hinda øde, ya tengutho 'mø da ndø yap'utho rá häi'a nzoqui, porque hinda zä gdä nya'be'a te ra hya ga ya ra ja'i. ¹² Nugä dí padi ngue emmei guí nne di ha'ahu ra ts'edi ra Espiritu Santo ngue da zä gui 'yøpahu rá 'befi Oja. Pe dami nehu ngue nu'a ra 'befi guí 'yøthu, da gue'a ra 'befi ma datho da 'yøpabi ra nho ni mmi'yec'eihu guí 'yøthu.

¹³ Nu to nne da nya yø hya ngue hinguí øhyø ja'i, da 'yäpra mate Oja ngue da zä da xihyø mmic'eiu te ga mbønna hya da ma. ¹⁴ Porque nu'mø dí mmat'Oja 'ne hinguí øhyø ja'i'a te ra hya nna mat'Oja, nuua ja ma mmui dí padi ngue dí mmat'Oja, pe nuya yø hya dí mma, ya hin tema nho da 'yøpabi yø ja'i. ¹⁵ ¿Ndana gue'a ja ngue ga øt'a ya 'mø? I ja ngue ga mmat'Oja co gätho ma mmui, pe guehya yø hya øhyø ja'i gdä mat'Oja. I ja ngue ga tutyø alabansa co gätho ma mmui, pe da gue'u yø alabansa ngue øhyø ja'i yø hya i mma. ¹⁶ Nu'mø gadi ja mammadihu Oja, 'ne'mø hinjongui øde tema hya guí mmamhmu, nu ra ja'i øts'e te guí mmamhmu, ya hinguí padi te ga mbønna hya. Ya hinguí sä da 'yenna ja'i da ngut'atho. ¹⁷ Madague'a ngue mazi hotho ha gni ja mammadihu

Oja, pe nu'mø ngue hingui øhyø ja'i'a ra hya gni ja mammadihu Oja, ya hin tema ntho ørpabi yø ja'i ra hya øde.

¹⁸ Nugä dadi ja mammadi Oja ngue mits'u xangu yø 'dan'yo hya di padi gdä nyagä ngue'ahu. ¹⁹ Pe nup'u di mpeti yø ja'i, nugä di nnu manho ngue hondi cut'atho yø hya ga xännbabi yø ja'i, pe da gue'u yø hya øhyø ja'i gdä nya, hinda gue'a ngue ga mmangä 'det'a mahuañi yø hya ngue hingui pahyø ja'i te ga mbøni.

²⁰ Ague ma zi cu'ahu, 'yoní mantho guí øthu tengutho yø basi ngue zits'u dyø n'yomfeni i ja. Pe xanho ngue guí cohmu tengutho yø basi ngue hingui ngu ra nts'o padi, gui njathu p'uya. Pe ya gyø daja'ihu, dami 'yøt'e ngue ya ja xanho ni n'yomfenihu ya. ²¹ Nup'u ja ra libro ngue rá ley, Oja i ena: "Nuya yø ja'i ngue yø mmejmahya, ga japi ngue di ts'ofu conyø hya ga ya yø 'dan'yo ja'i. Pe madague'a di ts'ofu conyø 'dan'yo hya, ngutho hinda 'yørcagui masu", en'Oja. ²² Janangue nu-na Oja, nu'mø nzohyø ja'i conyø hya hingui fadi, gue'a ra hmeya'a ngue hingyø 'yec'ei yø ja'i ts'ofu, sinoque yø mmejmahyatho. Pe nu'mø nzo Oja yø ja'i con-na hya di bennbabi yø pøngahya da ma, gue'a ra hmeya'a ngue ya yø 'yec'ei yø ja'i nzofo.

²³ A nu'mø ngue n'narbu xá mpeti yø 'yec'ei, 'ne'mø gä ga ya yø 'dan'yo hya ngue hinga nt'øde te ga ya, xi'mø bi yut'a n'na ra ja'i hingra 'yec'ei 'ne hingui pahyø 'dan'yo hya ga ya yø ja'i, uangui da 'yem-bi ngue loco yø ja'i di yahni. ²⁴ Pe nu'mø nne di nya n'na ra 'yec'ei ngue da man-na hya di bennbabi Oja da ma, 'ne da nya ra hya ga ya yø ja'i, xi'mø bi yut'a n'na ra ja'i hingra 'yec'ei 'ne hingui padi hanja ra nt'ec'ei, ra ja'i da dinná mmui ngue ja rá ts'oqui co nu'a te ra hya da 'yøde. ²⁵ Di n'yo rá mmui ra ja'i ngue Oja i padi xanho te gäma hya mbemp'u ja rá mmui. Di ndantyøhmü p'uya ngue da danne Oja. Da 'yena: "Majuani ngue

gue'a Oja n'youi ua ha di mpeti yø ja'i 'bucua", da 'yena.

²⁶ Ague ma zi cu'ahu, nup'u ha gadi mpetihu ya, i 'bui to nne da dutyø salmo, i 'bui to nne di nxännbate rá hya Oja, i 'bui to nne da manna hya di bennbabi Oja, i 'bui to i nne da nya yø hya ngue hinga nt'øde, i 'bui to da zä da ma te ga mbønyø 'dan'yo hya hinga nt'øde. Pe nu te gäma hya guí nne guí mmamhmu, guí mmamhmu'u yø hya di hatra ts'edi yø ja'i. ²⁷ A nu'mø te'o ga ya ra 'dan'yo hya hinga nt'øde, ya hondi yo nc'ei ogue hyu nc'ei di nya. Pe 'da mi'datho di nya. 'Ne nneto ngue di 'bui te'o da xihyø ja'i teni bøn'u yø hya da hma. ²⁸ A nu'mø ngue hinjo'o p'u to di thocra hya, man'na xanho ngue 'yo di nzohyø ja'i'a n'nan'yo ra hya ga ya. Porque hijnongui øde te ga ya. Sinoque n'na ngu n'na di nyaseui Oja p'u ja yø mmui.

²⁹ Xquet'a ngut'a ya, nu te'o nne da xihyø ja'i'u yø hya di bennbabi Oja da ma, di nya yonc'ei ogue hyu nc'ei. Mi'da yø ja'i p'uya, da hyacra güenda ngue'mø majuani Oja di bennbabi ra hya mman-na ja'i ogue hin'na. ³⁰ Nu'mø ngue 'bur'u man'na ra ja'i nne da xihyø ja'i ra hya di bennbabi Oja da ma, di nsäya'a ya p'uya, di japi di nya man'na nc'ei nne di nya. ³¹ Gätho'ahu, nu to nne da xihyø ja'i ra hya di bennbabi Oja da ma, 'da mi'da di nya. Janangue nu'u yø ja'i øxra hya da hma, da dinyø mmui hanja ra hya, gue'a di hya ra ts'edi'a. ³² Nu te'o nne da xihyø ja'i'a te ra hya di bennbabi Oja da ma, da dømí mente da zä di nya. ³³ Porque Oja hingui nnepe ngue 'da di yahniho yø ja'i p'u ha ja ra hya.

Nu'a te ør'mi'da yø 'yec'ei mi'da yø hnini, dangu'a gui 'yøthu. ³⁴ Porque yø xisu hingui sä ngue di nyap'u ha di mpeti yø 'yec'ei. Porque yø xisu hin'yu ra nt'edi ngue da gue'u di opan'yu ra hya yø ja'i'u.

Sinoque yø n'yohu'u i ja ngue di m'met'o tengutho ra hya mmamp'u ja rá ley Oja. ³⁵Nu'mø ja tema hya nne da 'yänna n'na ra xisu, da 'yänna damme p'u ja rá ngu. Porque händi nejmanho ngue ra xisu di nyap'u ha di mpeti yø 'yec'ei.

³⁶Mahsä mi 'yena ngue da zä guí sänse te gui 'yøthü. Porque hingo gá dämhmü rá hya Oja, sinoque m'mefatho bi zønna hya p'u guí 'buhmü. ³⁷Nu'mø toni ja'i da 'yena ngue di bennbabi Oja ra hya ja ngue da ma, ogue to da 'yena ngue n'youi ra Espiritu Santo, da badi ngue nuya yø hya dí xi'ahu, gue'a Oja di 'bejpasegui te dí mma. ³⁸A nu'mø toni ja'i da 'yengui ngue hinga gue'a ra hya dí mma, da gue'a to mman'a p'uya xquet'a hinguí ja ngue da t'embi ngue gue'a ra hya mma.

³⁹Ague ma zi cu'ahu, dami nehu ya ngue guese Oja di ben'nahu ra hya gui xihmü yø ja'i. A nu'u yø ja'i ga ya yø 'dan'yo hya, dami unhnü ra nt'edi ngue di nya. ⁴⁰Pe da 'yo ni 'yu'a te gäma hya guí mmamhmü, mazihotho gdi mamhmü ra hya.

15 A nuya ma zi cu'ahu, man'nanyo mi 'yøt'e ngue guí pumbeniü na ra hoga 'da'yo hya dá xi'ahu ya. Ya gá nu manhohü na ra hya na, 'ne guehna ga du ni nt'ec'eihü naya. ²Nu'mø ngue hinguí hyehmüp'u na ra hya naya, gue'mø ngue hingma xøts'etho gni 'yec'eihü na ra hya 'mø, guehna ra hya di nyanni tehu na.

³Nuna ra hya bi siqui, guehna ra hya rá muditho dá xän'nahu na. Guehna ra hya na ngue bi du ra Cristo ngue bi hoga ma ts'oquihu. Ya bi nja na te ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro. ⁴Mi du ra Cristo, bi ma nt'ägui. Pe bi bennate'a rá hyu pa. Ya mahombi nja ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro. ⁵Mi bennate ra Cristo, bi nu ra Bedu ngue ya 'bui mahøn'a. M'mefa p'uya, bi nu gätho'u mi'da yø representante ra Cristo. ⁶Man'na ra pa p'uya, tho'i

cut'a ciento'u ma cuhu bi nnuui ra Cristo mahøn'a. 'Ne xangu tobe 'butho ya, xinxä ndu 'da. ⁷M'mefa p'uya, bi nu ra Jacobo. Man'na ra pa p'uya, gätho'u yø representante bi nu mahøn'a.

⁸Mi nu ra Cristo ya to gä bi nu, ya dá nthese'be p'u rá nzequi. Pe nugui, man'natho hinga njuanigui. ⁹Porque guecä mits'u hinga njuanigä ngue gätho mi'da yø representante ra Cristo. A nugui, ya ra matetho bi 'yøt'Oja ngue bi 'dajma 'befi ngue rá representantegui, porque nugui xtá sucä ya yø ja'i Oja. ¹⁰Pe Oja bi 'yøtra mate ngue bi 'dacra 'befi di pehya, 'ne hinga särbutho'a rá mate bi 'daqui. Porque man'na xangu ra 'befi dí øt'ä ngue gätho'u mi'da yø representante ra Cristo. Pe nuna ra 'befi na, hingo dadi jasegä na, sinoque ørcagui ra mate Oja ngue faxqui te dí øt'e. ¹¹A nuyá, nu'mø gueque xangu ra 'befi dí øt'e, ogue go gue'u mi'da xangu ra 'befi bi 'yøt'e, pe nuna ra hya dí mmangähe, 'da'igu na. 'Ne guehna ra hya guí ec'eihü na ya.

¹²A nuyá, gä 'da'igu dí mmangähe ya ngue bi du ra Cristo 'ne bi bennate. ¿Pe hanja ngue guí emhmü ngue händi bennate yø ánima? ¹³A nu'mø ngue majuaní guí mmamhmü ngue händi bennate yø ánima ya, ¿hanja ngue bi zä bi bennate ra Cristo 'mø? ¹⁴A nu'mø ngue himma juani bi bennate ra Cristo, ya hinte ni bontho na ra hoga 'da'yo hya dí mmangähe 'mø. Da guehni nt'ec'eihü p'uya, xquet'a hinte ni bontho 'mø. ¹⁵Ya ra fehni dí mmangähe 'mø ngue dí xi'ahu te bi 'yøt'Oja. Porque dí xi'ahu ngue Oja bi japi bi bennate ra Cristo 'mø mi du. A nu'mø ngue himma juani di bennate yø ánima ya, ya himma juani ngue Oja bi japi bi bennate ra Cristo 'mø. ¹⁶Xi'mø ngue händi bennate yø ánima ya, ya xma-ma bi du ra Cristo 'mø. ¹⁷Xi'mø ngue ra

Cristo himbi bennate, nuna ni nt'ec'eihu i ja, ya hinte ni bontho. Porque hinga njut'itho ni ts'oquihu 'mø. ¹⁸ Nu'mø ngue ngu'a ya, nu'u to ya xa ndu, madague'a bi 'yec'ei ra Cristo, pe xquet'a 'ne'u di m'me'u. ¹⁹ Nu'mø ngue hinte ni bontho ngue dá ec'eihu ra Cristo mente ra pa dá m'mahmu, ya man'natho huecateju 'mø ngue gätho mi'da yø ja'i.

²⁰ Pe majuaní dí xi'ahu ngue nu'mø mi du ra ra Cristo, bi bennate. Co nuna ra hya naya, dí haxa njuani ngue gätho yø ánima xa ndu jatho ngue di bennate m'mefa. ²¹ Nu'a ra ts'oqui bi 'yøtra Adán, ja bá fup'u ngue bi du yø ja'i ua ja ra ximhäi. Pe xquet'a nu'a i bennate ra Cristo 'mø mi du, go bá jutra 'yu'a ngue jatho di bennate yø ánima. ²² Ra Adán, rá 'yu'a ngue gäthogahu, gätho ja ngue ga tuhu. Pe nu to gätho ec'ei ra Cristo ya, ja ngue di bennate. ²³ N'na ngu n'na bá n'youi ra pa p'u ngue di bennate. Rá muditho bi bennate ra Cristo, m'mefa p'uya, nu'mø bá ehra Cristo, nu te'o gä xa 'yec'ei, gä di bennate. ²⁴ Nu'mø ngue bi dapi gätho yø nsuiui, nu'u e-na ngue ja yø ts'edi ngue di mmandase, gä di ts'onnbabi yø hya, ya gue'a ra pa rá nzegui'a p'uya. Nuna Oja rá Papá, di dáprá cargo p'uya ngue di ndast'abi. ²⁵ Porque ra Cristo jatho ngue gue'a di ndast'abi'a asta gue'mø da yøt'a Oja ngue da dapi gätho yø nsuiui. ²⁶ Nu'a rá nsuiui rá nzeguiitho da dapi, gue'a ra ndate i ja'a, porque ya hinjon da du. ²⁷ Nuna Oja bi unná cargo ra Cristo ngue gä go di manda te gä ja na. Pe nuyá, hingui nne da ma ngue ra Cristo di manda rá Papá, porque go gue'a rá Papá bi unná cargo ra Cristo ngue di manda te gä i ja. ²⁸ Da zonna pa ngue da dahra Cristo ngue di manda te gä ja. Ra Cristo p'uya, nu'a rá Papá bi unna cargo ngue di manda te gä ja, di dapi ngue di mandase, ya guese Oja di manda te gä ja p'uya.

²⁹ I ja man'na ra hya dí nne ga xi'ahu ya. I 'bu i'da yø ja'i ngue nyondi i nxixya ngue di pørpabi yø ánima himbi nxixya hante ngue da du. A nuyá, xi'mø enyø ja'i ngue hindi bennate yø ánima, çhanja ngue nxixya yø ja'i ngue di pørpabi yø ánima tengutho 'mø xtí nxixya hante ngue da du 'mø?

³⁰ ¿Hanja ngue hangu ra pa dí engä ma te 'mø ngue hindi bennate yø ánima 'mø?

³¹ Porque n'na pa ngu n'na pa ja ngue da hyo gyø ja'i. Ague ma zi cu'ahu, hontho dí xi'ahu na ra hya na, porque majuaní ngue ja gampähä ngue n'na ngu n'naju, gä di n'yohu ra Hmu Jesucristo. ³² Nup'u ja ra hnini Efeso, xandøngu ra n'u dá sägä p'u, porque ena yø zate yø ja'i da njun'me. A nuyá, xi'mø ngue hindi bennate yø ánima ya, çteni 'be'a dí taha ngue te dí øt'a 'mø? Man'na xanho ngue ga e-na: "Ma ga nsännigo ya, ga mmi ga si te xtá tini. Porque ni xudi ga tu", ga ena.

³³ Yo gadí nhyegui ngue to da hya'ahu. Porque nu'mø gadí nsixhu'u yø ja'i xants'o ga 'yo, di ts'on'natho'a te ra nho gni 'yohu'u. ³⁴ Yo ma'bedi ni mmuihu. Dami hyaxhu ra 'yu njuantho, mami 'yøthu ra ts'oqui. Porque 'bu i'da ngue tobe hingui pahmu Oja. Dí mmangä na ra hya na n'namhma ngue guí pes'nisähu.

³⁵ Rá nzegui 'bu i'da nne ngue da 'yø-ca ra nt'änni ya, da 'yengui: "¿Ha di njap'u di bennate yø ánima? ¿Tengu da gohyø do'yo 'mø bi bennate?" da 'yengui. ³⁶ Gue'a ra ja'i ngue ma'bedi rá mmui da 'yänni tengu na ra hya na. Ya guí nnuhu 'mø bi ma nthuhu n'na ra hmudä, i 'ya rá do'yo ra hmudä, nu'a rá mmui ra hmudä p'uya da bøts'e. ³⁷ Nu'mø bi ma nthuhu ra hmudä, oque ra trigo, oque ja te man'na ma hmudä, hinga tengu nja ra hmudä da thuhu da ngut'atho 'mø bi bøts'e. Sinoque ya n'nan'yo rá do'yo 'mø bi bøts'e. ³⁸ N'na ngu n'na yø hmudä 'mø

bí ma nthuhu, nu te nne Oja ngue da gohrá do'yo n'na ngu n'na yø hmudä, gue'a di jap'a.

³⁹ Gätho yø cosa ngue ja yø do'yo, hinga 'da'igu yø do'yo. Nu rá do'yo ra ja'i hinga 'da'iguui rá do'yo yø zu'e. 'Dama 'dan'yo yø do'yo i ja, n'nan'yo rá do'yo yø ts'int's'u, ndan'yo rá do'yo yø hua.

⁴⁰ Njarbutho te bí ja mahets'i ya. N'nan'yo gui nequi yø do'yo nguep'u gui nequi yø do'yo ya te ja ua ja rá häi. Nu'u bí ja mahets'i, n'nan'yo gui nejmanho ngue'a te gui nejmanho ya ja ua ja rá häi.

⁴¹ N'nan'yo gui yotra hyadi ngue'a gui yotra zana. Xquet'a njarbutho yø sø ya, nu'a te gui yot'i 'da yø sø hinga 'da'iguui yø nyot'i mi'da yø sø.

⁴² Nu'mø rá pa dani bennate ma do'yohu, n'nan'yo da gohi, ya hinda ngu'a tengutho ja ya. 'Ne ya hinda zä da du 'mø bi bennate. ⁴³ Xants'o rá do'yo ra ja'i 'mø bi t'ägui. Nu'mø bi bennate p'uya, ya di nejmanho rá do'yo. Hinguí nzaqui rá ja'i 'mø bi t'ägui, pe nu'mø bi bennate, ya xanzaqui. ⁴⁴ Nu ma do'yohu ja ua ja rá ximhäi da ma nt'ägui. Pe nu'mø dani bennate p'uya, ya himma nzä ngue da du. Porque ja rá do'yo ra ja'i ngue da du, xindi nja rá do'yo ra ja'i ngue hinda du.

⁴⁵ I mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Nuna ra Adán, ra mudi ja'i bi m'mui, Oja bi hoqui 'ne bi japi ngue bi nja rá te", i ena. Pe nuna ra Cristo bi m'mu'a m'mefa, ya hinga ja'itho na, guehna da zä di unna 'da'yo te yø ja'i na. ⁴⁶ Rá mudi, bi nja ma do'yohu ngue da du. M'mefa p'uya, di nja ma do'yohu ngue hinda du. ⁴⁷ Nuna rá mudi ra ja'i bi m'mui, ra häi rá do'yo 'mø mi ma mahoqui na. Pe nuna rá yoho ra ja'i bi m'mu'a m'mefa, gue'a ra Cristo bi 'ye mahets'i na. ⁴⁸ Gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi i ja yø do'yo tengutho rá do'yo na ra ja'i rá mudi bi m'mui ngue ra häi rá do'yo. Pe nu'u yø ja'i di ma mahets'i, di nja yø do'yo tengutho rá do'yo'a bí 'ye mahets'i. ⁴⁹ A nuju, i ja ma

do'yohu tengutho rá do'yo ra Adán. Pe m'mefa, xquet'a di nja ma do'yohu tengutho rá do'yo ra Cristo bí 'ye mahets'i.

⁵⁰ Ague ma zi cu'ahu, di nne ga xi'ahu ya, nuna ma do'yohu n'youi ra ji, hinda zä di m'mup'u ha di manda Oja na. Porque nuna ma do'yohu hinguí zai, ya hinda zä di m'mui para zantho na. ⁵¹ Pe di nne ngue ga xi'ahu n'na ra hya hinguí fadi hanja. A nuju ya, hinga gätho ga tuhu, pe ga da ma mapädi ma do'yohu, n'nan'yo da gohi. ⁵² Tengutho gui ts'anrá da ra ja'i, n'na zihmantho di njarbutho'a te ja ngue di nja. Nu ra pa ngue rá nzegui, da t'ode ngue di nya ra corneta. Nu'mø bi nya'a p'uya, nu'u xandu, di bennate ngue di m'mui para zantho. Pe nu'u yø ja'i di 'butho'a ra pa'a, da ma mapädithobi yø do'yo. ⁵³ Porque ma do'yohu hinguí zai, jatho ngue di mpädi, da gohi ngue di nzai. A nuyá, nuna ma do'yohu ja ngue da du. Nu'mø bi zä bi mpädi, ya hinda du. ⁵⁴ Nuna ma do'yohu i tu, bi zä bi mpädi, para zantho di nja ma do'yohu. Ya di nja'a te mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Nu ra ndate i ja, di m'mehrá ts'edi, porque da thapi. ⁵⁵ Ya hinda zä da hyoju ra ndate. Porque hinha da zä di ntate ngue da hyoju", i enna hya. ⁵⁶ I ja rá ts'edi ra ndate ngue ho yø ja'i porque ja yø ts'oqui yø ja'i. 'Ne i mmanna ley ngue di njapra castigo ra ts'oqui. ⁵⁷ Pe janjuani dadi ja mammadi Oja ngue mi zä ma ec'ei ma Hmuu Jesucristo, gue'a bi 'yø'te ngue dá taphu ra ndate'a.

⁵⁸ Janangue nuya ma zi cu'ahu, ga duhu xandonho. 'Yo gui hehmu na ma nt'ec'ei hu i ja. 'Yo gui sayahu ya, zant'a dami 'yørpahu rá 'befi ra Hmu. Ya gui pahmu ngue nuna rá 'befi ra Hmu di ørpahu hinga sərbutho dadi mpehmu.

16 Nu'a ra menyü ja ngue gui pethu para ngue gui unhnü ma cuhu

rá m'mu'a n'nanni, dami 'yothu tengutho ra hya dá xicá yø 'yec'ei rá m'mup'u ja ra häi Galacia. ²Nu'mø gá mpetih'u'a ndomingo, n'na ndi ngu n'na ndi guí mpetih'u, n'na ngu n'na yø 'yec'ei da hyaxi zi algo ra menyu ngue ra ofrenda para ngue da ma m'mets'i. Janangue nu'mø dá magá p'u guí 'buhmu, hinga ja gui pethu ra menyu. Ya xqui 'uecju zihangu'a tengue xa nzat'a ni ts'edi xcá tahmu. ³Nu'mø dá magá p'u, ya xqui huanhnu yø n'yohu ga et'a ngue da ma Jerusalén, di dá ra menyu. 'Ne ga unna carta da gats'i ngue daní dá. ⁴A nu'mø da zä ngue 'nequi ga mma, 'da gdá megá'be'u yø n'yohu da ma p'uya.

⁵Nu'mø dá nexä ua ngue ganí mpagá p'u ja ra häi Macedonia, m'mefa p'uya ga thogui ganí mpap'u Corinto guí 'buhmu. ⁶Xamhmatho da zä ngue ga m'mucá p'u njammí pa. A nu'mø da zä, ja ga m'mup'u mente gá di thohyø se'ye. Ya da zä guí faxcahu te ga honi ha ganí mpa 'mø dá thogui. ⁷Hindí nne ngue ga thotho 'mø dá map'u guí 'buhmu. Da ne Oja ngue da zä ga m'mucá p'u njammí pa. ⁸Pe nuyá, dí nne ga m'mucua Efeso mente da zønna pa ngue ra ngo Pentecostés. ⁹Porque nuua Efeso säp'u ga mmangá xanhu ra hya ua madague'a xangu to suqui.

¹⁰Nu'mø bi map'u guí 'buhmu na ra Timoteo, dami 'yorpahu masu, porque nuna xquet'a orpabi rá 'befi ra Hmu tengutho ra 'befi dí ø'tä. ¹¹Nuna ra Timoteo, dami nu mansuhu na. A nu'mø bá pengui ngue da zøcua dí 'bui, guá faxhu'a te di zøcua. Porque dí tømí ngue da zøcua ha dí 'bui, da gue'u ma cuhu n'youi dí tømí ngue da zøcua.

¹²A nuna ma cuhu ra Apolos, dá xicá na ngue 'da xtí mähä'u ma cuhu bi ma da nu'ahu. Pe himbi ne bi ma. A nuyá, xamhmatho da bongui ngue da map'u ya.

¹³Dá 'yo ni 'yu te gui 'yothu. Dami 'yø'te ngue du ni nt'ec'ei hu. Dami hyahu nzammui n'na ngu n'na. ¹⁴Nu'a te gá i ja ngue gui 'yothu, to bi zä ma ja'i, gá guí mahmu.

¹⁵Ague ma zi cu'ahu, nu'mø rá mudí mambá hmanna hoga 'da'yo hya p'u ja ra häi Acaya guí 'buhmu, guí pahmu ngue nuna ra Estéfanos co gátho'u 'bup'u ja rá ngu na, guehya rá muditho bi 'yec'ei na ra hya na. 'Ne guehya janjuani ngue ho yø mmui ngue faxyø cu ya. ¹⁶Dí nnegá ya ngue nu'a te ra hya mmanya dí xi'ahu ya, dami 'yec'ei hu. Da gue'u mi'da di mpefi ngue mmanna hya, 'ne da 'yø't'ahu ra nho na ra hya i mma, dami 'yec'ei hu te mma.

¹⁷Janjuani dadi johya ngue bi zøcua ya ni mmenguhu ra Estéfanos, bá n'youi ra Fortunato, conna Acaico. Porque hinguí sä guí zenguagahu ngue yap'utho ni nguhu. Pe ya bi zøcua ya ma cuhu ngue bi zenguagui, entho gá søsehu ua ngue gá zenguagahu. ¹⁸Janjuani ngue di hacra ts'edi 'mø mi zøhø, tengutho guí ha'ahu ra ts'edi. Dami pahmu ngue nuya yø n'yohu njap'u ngue di hatra ts'edi yø ja'i, dami nu mansuhu ya.

¹⁹Nuya yø 'yec'ei 'bui gá ra häi Asia, gá di zengua'ahu. Nuya di zengua'ahu, guehna ra Aquila 'nehra Priscila, da guehya yø ja'i di mpeti p'u ja yø ngu ya p'uya di zengua'ahu. Porque n'nat'a ma Hmu dí ec'ei hu. ²⁰I pen'nahu ra nzengua gátho ya ma cuhu 'bucua. Gátho ma zengua n'na ngu n'na'ahu.

²¹Nugá drá Pablo dadi cuatä ma thuhu na ra carta ja ua ngue dadi zengua'ahu.

²²A nuyá, nu'mø toni ja'i ngue hini ma'a ma Hmu hu Jesucristo, guehna ra ja'i da ma ra castigo na. Da ne'a ra Hmu ngue da ehe.

²³Nu'a ma Hmu hu Jesucristo da ne ngue di jap'ahu. ²⁴Nu to gátho di ec'ei hu

ra Jesucristo, dí pennbabi ra hya ngue
dadi madi. Da ngut'atho.

2 Corintios

Ja ua rá yoho rā carta bi 'yo'trā Pablo, ngue bi mennbā yø 'yēc'ēi Corinto.

1 Nugā drá Pablo, Oja bi 'yexqui ngue drá representantegā rā Jesucristo. Nugā ya, co 'nehnā mā zi cūhū rā Timoteo dādi zenguagā'be'u yø ja'i Oja di mpeti p'u ja rā hnini Corinto, da gue'u mi'da yø ja'i ya o rá 'ye Oja rá m'mup'u ja rā hāi Acaya dādi zengua'be. ²Dí nnegā'be ngue nuna Oja mā Papáhu co 'nehnā mā Hmūhu Jesucristo di jap'ahu 'ne da hyut'a ni mmuihu.

³Nuna Oja ngue rá Oja 'nhrá Papá mā Hmūhu Jesucristo, ma ga ja mammadihu naya. Nuna Oja mā Papáhu, di hwegahu 'ne di hoga mā mmuihu na. ⁴N'na ndi ngu n'na ndi ga sáhu rā n'u, guehna Oja di hoga mā mmuihu. Pe tengutho bi 'yorchahu Oja ngue bi hoga mā mmuihu, i nnepe ngue ga jahū p'u mā mmic'eihu ya. Nu'mø dí nnu mā mmic'eihu ngue sá rā n'u, xquet'a ga hojpaḥu yø mmui. ⁵Nu'mø xangu rā n'u dí sáhu tengutho rā n'u bi zā rā Cristo, pe nuna rā Cristo mathoguithe di hoga mā mmuihu na. ⁶A nuyá, nuna rā n'u dí ságā, guehna di zāp'u di nhohni mmuihu na 'ne di nyan-ni tehu naya. Nu'mø ngue di hogā mā mmui Oja, xquet'a da zā gui tini ha di nhohni mmuihu 'ne gui tini ha di nyan-ni tehu. Porque nu'mø guí sáhu rā n'u tengutho xtá ságā, dí nne ngue gui seti xanho te gā rā n'u ja ngue gui sáhu. ⁷A nuyá, dí pa'a njuani ngue gā gui pømmanhohu ya, porque dí pacā ngue nu'mø ya gdi sáhu rā n'u tengutho xtá ságā, nuna Oja xquet'a di hoc'a ni mmuihu tengutho i hoga mā mmui.

⁸Ague mā zi cu'ahu, nu'u yø xequi jap'u ja rā hāi Asia, dami pahmu ya ngue xandongu rā n'u xtá ságā p'u. Janjuani ngue dá m'mu mman'u. Ya di ena ngue hin xcabá seti te gā rā n'u dá thogui. Porque ya ja ngue xtabá thogui. ⁹Nup'u ngue nná beni, ena gue ya xi ts'anni ngue da thogui. Pe nuna te gā rā n'u dá thocā, i nja na para ngue man'natho ga hon'Oja ngue da yangui. Porque Oja i sá da 'yot'e ngue di bennate yø ánima. Ya hinda zā da 'yenna ja'i ngue dá hyonse ha di nyan-nate. ¹⁰Pe nu'mø rā ora mi ja ngue xtabá thogui, dí haxa njuani ngue guehna Oja bi yangui. Asta guehya i faxqui. Da guehya dí haxa njuani ngue nu'mø nimantho ga sá rā n'u di sigue da yangui. ¹¹Pe i jatho gui faxcahu ya ngue gui mmarcahu Oja. Nu hangu gangu yø ja'i da marcagui Oja, nu'mø bi nu yø ja'i ngue di jajpagui Oja, gā gue'u di ja mammadi Oja'u.

¹²I jap'u man'na rā hya ya ngue man'na mā datho nná johya. Porque dādi unna güenda ua ja mā n'yomfeni ngue majuani dādi mporta xanho ua ja rā ximhāi. Pe nu te gā dí ot'e, majuani ngue mā mmui nná ot'e. Nuna rā hya dí xi'ahu ya, guehna dá n'yogā 'mø mā magā p'u guí 'buhmu naya. Pe gue bi 'dacrā mate Oja, go bi 'yot'a ngue ngu'a dá n'yo. Hinga sá ga ena ngue dí pase te nná 'yo. ¹³Nuya yø hya dādi cuatā ua ja rā sucua, hin tema man'na mā hya mā uants'ibi, gā gue'a te mmanna sucua. Nuna rā hya guí timhmu p'u ja rā sucua, guehna rā hya dí nne ga xi'ahu naya, nugā hīndi hā'ahu. Emmēi dí nnegā ngue da dīnni mmuihu xandonho ngue gā gue'a te dí ot'e. ¹⁴Porque nuyá, hinga gā tīnni mmuihu xanho hanja te dí ot'e. Pe dí nnegā ngue da dīnni mmuihu xanho te dí ot'e, n'namhma ngue nu'mø rā pa da ep'u

ra Hmu Jesús, ya da zäp'u gui 'yēspah'u'a tengue nná 'yogä. Dagueque, xquet'a ga espabi'a tengue gni 'yohu p'uya.

¹⁵ Nugä nup'u nná beni, dí ena ngue ya guí nnu manhoju, janangue dá sännä'a rá yondi ngue xca map'u ngue xcabi zengua'ahu. ¹⁶ Porque dá ne ngue nu'mø xca ma Macedonia, xcani nthocä p'u guí 'buhmu. Nu'mø xcabá pengä Macedonia p'uya, mahøn'a xcabá thocä p'u guí 'buhmu. Dí engä ngue gui faxcahu te ga honi ngue gdä thop'u ja ra häi Judea. ¹⁷ Pe ya himbi zä dá map'u. ¿Ua guí emhmu ya ngue himma juani te dí mmangä 'mø mā sänni ngue ga mmap'u? Nunä ra hya dá mā ngue xca øt'e ne ya himbi nja, ¿ua sä gui 'yemhmu ngue 'da'igu nna yagä'be yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi? Porque yø ja'i i mma ngue da 'yøt'a n'na ra hya, ne padí xanho ngue nu ra hya i mma, hinda 'yøt'e. ¹⁸ Pe i pa Oja ngue hinjam'mø dí mma ngue ga øt'ä n'na ra hya nu'a dí padí ngue hinda zä ga øt'e. ¹⁹ Hinga gue'a dí øt'ä'a, porque dí tennä ra Jesucristo rá Ts'unt'u Oja. A nugä ya, connä Silvano, connä Timoteo, ya xtä xi'ähe hanja na ra Jesucristo. Nunä, hinjam'mø bi man'a n'na ra hya ngue da 'yøt'e, ne padí ngue hinda 'yøt'e. Porque nunä ra Cristo gätho majuaní te bi mā. ²⁰ Nu te gäma hya xa yat'Oja ngue di nja, go gue'a ra Cristo øt'e ngue gä di nja. Janangue ya dí espahu Oja 'mø dí emhmu ngue majuaní'a te mmannä hya Oja. Porque nu'a te mi hma ngue da tho ra Jesucristo, ya bi nja. ²¹ A nugä ya, ximma ngu'ahu, guehna Oja di hacju ra ts'edi ngue hinha gdä hehmu ra Cristo. Nunä Oja, ya bi 'yøt'e ngue yø ja'igahu. ²² Ya dí ohu rá 'ye Oja ya. Ya bá 'benngahu ra Espiritu Santo ngue ga n'yohu. Janangue ya dí haxhu njuani ya ngue gätho mi'da yø hya xa yat'Oja ngue ra nho di 'dacju, gä di nja.

²³ Nu'a ngue hinda magä p'u Corinto tengutho nmi sänni ngue xca map'u,

nugä dí ena ngue go ni nhohu ngue hinda magä p'u. I pa Oja ngue majuaní te dí xi'ahu. A nu'mø guí emhmu ngue himma juani te dí mma, nugä dadí n'uni ngue mada zucä Oja 'mø. ²⁴ Hinda nne ga mma ngue ja ga sänni ha gdi japni nt'ec'eihu, ya dí padí ngue du ni nt'ec'eihu. A nuna ra hya dí nne ga øt'e, guehna ngue man'natho gui johyahu 'mø di yahu.

2 Janangue nugä dí ena ngue man'na xanho ngue ya hinda map'u mahøn'a, porque nu'mø xca magä p'u, høn't'a xti du ni mmuihu co nuna ra hya xca mā ngue xca hec'ahu te gä guí øthu. ² Porque nu'mø ga øt'ä ngue da du ni mmuihu, ¿te'o da zä da 'yøt'e ngue ga johyagä 'mø? Hinda høn'athohu sä gui 'yøthu ngue ga johyagä. Pe ¿ha di zä ga johyagä 'mø ga xi'ahu yø hya di du ni mmuihu? ³ Janangue ya hinda magä p'u, sinoque høntho dá pen'nahu ra carta dá ot'i. Hinda ne ngue ga mmap'u ngue høn'dra dummui ga ma ha. Porque ya hinda zä ga johya 'mø ga hec'ahu te guí øthu. Dague'ahu p'uya, xquet'a dí padí ngue hinda zä gui johyahu 'mø høn'dra dummui ga hats'ahu p'u. ⁴ Nu'mø mā ot'ä ra carta dá pen'nahu p'u, janjuani ngue hinda padí te ga ot'i, asta dí zoni ngue ra ndødummui jagui. Porque dí padí ngue da du ni mmuihu 'mø gä nuhu na ra hya dá ot'i. Pe nunä ra hya dá pen'nahu p'u, hinda pen'nahu p'u ra hya ngue da du ni mmuihu. Sinoque dá pen'nahu p'u ra hya n'namhma guí padí ngue mathoguitho dadí ma'ahu.

⁵ A nuna ra n'yohu bi 'yøtra sui p'u guí 'buhmu, hinga høn'gthogui bi 'yøt'e ngue bi du mā mmui, sinoque xquet'a 'nē'ahu bi 'yøt'e ngue bi du ni mmuihu na. Pe hinda nne ga mma ngue mathoguitho ra nts'oni bi 'yøna ra n'yohu dí xi'ahu. Porque hinda nne ngue da 'yēn-

gui ngue dí hørpabi ra hya. ⁶Pe nuyá, ya mme gátho 'da'igu ga mamhmú ngue ga hejpañu'a te ø'na ra n'yohu na. Ya co nu'a ya. ⁷Xanho ngue guí punnbahú'a ra n'yohu ya. Dami hojpañu rá mmui. Nuya hingui padi te da 'yøt'ya, pe 'yo guí nnehu ngue nimantho mathoguiho da du rá mmui. ⁸Ma'da'yo dami 'yuti ngue gadi mahmu'a ra n'yohu ya. ⁹Ya mam'met'o xtá pen'ñahu p'u ra carta ngue guí hejpañu'u yø mmejmañya. Dá xi'ahu na ra hya na, dá ne ngue ga haxá njuani ngue'mø gui 'yøt'e te dí xi'ahu, ogue hin'na. Pe ya bi nja, ya gá hejpañu na ra n'yohu dí mmangä. ¹⁰Nu'mø guí punnbahu na ra n'yohu gá hejpañu ya, xquet'a 'nequi dadi punnbi. Porque dí nne ngue rá hmi rá dá ra Cristo p'u ga punnbi te'o guí punnbahu. Madague'a hingui ho te bi 'yørcagui ra ja'i, pe ga punnbi, porque hindí nne ngue di nts'onña hya p'u ha guí 'buhmu. ¹¹Porque ra zithu janjuani ngue thührá xä ngue di ts'onña hya p'u ha guí 'buhmu. Pe nu'mø di nhojpabi yø ja'i, ya hinda dahra zithu.

¹²Nugä dá map'u ja ra hnini Troas ngue dá mangä hanja na ra hoga 'da'yo hya ngue ra Cristo. Pe Oja bi 'yøt'e ngue bi bøngmanho ra hya dá mangä p'u. ¹³Pe himbi zä xca n'yo mapähä, porque ma cuhu ra Tito ya mará hya'a ngue ja xca nth'e'be p'u, pe himbi zøhø. Janangue dá n'yøtegä p'uya, dá thogui, daní mpagä p'u ja ra häi Macedonia, xamhmatho ngue ja xcani nth'e'be p'u ra Tito.

¹⁴Bi mäqui jammadigui Oja nuna bi 'yøt'e ngue dí n'yo'be ra Cristo, 'ne fäxqui ngue hønñbu bi zä nnä ma i nthaha ra hya. Ndap'u bi zä ni ma ra hya, tengutho ra bopo ngue mahotho ga yuni ndap'u bi zä. Porque Oja bi 'yøt'e ngue nuna ra hya

dí mma di n'yo ndap'u bi zä. ¹⁵Janjuani ngue nnu manho Oja ngue dadi 'yonña hya ngue ra Cristo. Nu'mø zø ra bopo, nu'a ga yuni, gátho yø ja'i paha. Njarbutho ra hya dí mmangä ya, gátho yø ja'i øxra hya, ngu'u di nyanyø te, ngu'u da ma ra castigo, gä øxra hya. ¹⁶A nu yø ja'i da ma ra castigo, nuna ra hya øde, ena ra ndate n'youi ra hya p'u ga mbeni. Pe yø ja'i di nyanyø te, nuna ra hya øde, mazihotho p'u ga 'yøde, 'ne tinyø mmui ngue guehna ra hya i dinnä 'da'yo te na. ¿Te'o xøda bøni ngue da base ha di japi da 'yø'na ra 'befi na? ¹⁷Porque xangu yø ja'i di ho ngue da mambrá hya Oja, pe høntho nne ngue da gujpañi ra menyü yø ja'i. Porque ma uants'i ra hya i mma, hinga gä gue'a rá hya Oja i mma. Pe nugä, nuna ra 'befi bi 'dacä Oja ngue ga øt'e, gue'a dí øt'a. 'Ne nnu Oja ngue himma xøts'etho nnä manña hya, sinoque dí hahma mmui ngue dí ørpabi rá 'befi ra Cristo.

3 Mami 'yemhmú ngue nnä mangä na ra hya na ngue dí espabi ra hya dí mma. ¿Ua guí emhmú ngue mahyonitho gdi cagä n'na ra carta ga dá'ahu, ja di mmamp'u ngue xanho ra 'befi dí øt'e? ¿Ogue go guí 'daciñ n'na ra carta ngue ga caxpu nnä ma, ja da mamp'u ngue xanho ra 'befi dí øt'e, tengutho øt'i'da? ²Pe nugä hingra carta dí honi ngue da mäxqui. Nu'mø nne n'na ra ja'i ngue da badi hanja ra hya, da zä da nu te gni 'yohu, ja da bap'u p'uya ngue'mø põmmanho ra hya dá mangä p'u guí 'buhmu ogue hin'na. Nugä zant'a dí mben'ahu. ³Ra Cristo nnepe ngue da nu yø ja'i hangu ra nho bi 'yøt'ahu na ra hya dá mangä. Pe himbi 'yotra carta connä tinta para ngue da nu yø letra yø ja'i. 'Ne himbi 'yotyø letra p'u ja n'na ra xindo tengutho yø hya bi 'yotra Moisés. Sinoque ra Espíritu Santo bi 'bät'a ni mmuihu, gue'a guí nequi'a te bi 'yøt'ahu ra Cristo'a.

⁴Dí haxa njuani ya ngue nup'u ja rá hmi rá dá Oja, nuna rá 'befi ra Cristo dí øt'e i pømmanho ngue dí n'yogä'be ra Cristo. ⁵Nu'a rá 'befi Oja dá øt'e, i pase Oja ha gui japi ngue i sä di ørpabi rá 'befi. A nugui, hingui sä ga ena ngue dí pase ha gda japi te dí øt'e. ⁶I øt'a Oja ngue i sä ga xicä yø ja'i hanja na ra 'da'yo cohi bi 'yøt'ui Oja yø ja'i. Nuna ra 'da'yo cohi na, hingui ngu yø ley nt'ot'i ngue da t'embí da 'yøtra ja'i. Sinoque i mmanna 'da'yo cohi ngue høndra Espíritu Santo da zä di unna 'da'yo te yø ja'i. Pe nu ra ja'i e-na ngue da 'yøt'e gätho yø hya nt'ot'i p'u ja ra ley, ya ra castigo di nthëui, porque hinda zä da 'yøt'e te gä mmamp'u ja ra ley. Pe ra Espíritu Santo, ra 'da'yo te di uni.

⁷A nuna ra ley bi 'yøtra Moisés, gup'u ja n'na ra xindo bi 'yøtra letra. Nu'mø mi ma nt'ot'i na ra hya p'uya, xandøn zaqui rá nyot'i Oja n'youi. Nu'a rá hmi ra Moisés, asta hingui sä da hyetyø judío porque emmei di yoxni rá hmi. Pe nu'a te gui yoxni rá hmi, 'damits'u bi m'medi asta gue'mø mi gohi tengutho mi ja m'met'o. Janangue mazihotho te bá njap'u ha bá fadi bá nja rá ts'edi ra ley. Nja ngue nu'a ra ley, i mma ngue nu ra ja'i hingui øt'e te gäma hya mmamp'u ja ra ley, da ma ra castigo ra ja'i. ⁸Pe ma datho mazihotho na ra hya bi 'dacju ra Espíritu Santo. ⁹Xi'mø ngue mazihotho i nequi na ra hya bi ma ngue da ma ra castigo yø ja'i, goma guehna ra hya xicju Oja ya ngue ya bi hoga ma ts'oquihu. Man'na ma datho ngue mazihotho na ra hya naya. ¹⁰Mi Tate mi ho ra ley mi ja mam'met'o, pe hapu gue da hyannbabi ra ley'a ganho ra hoga 'da'yo hya ya. ¹¹Xi'mø ngue mi Tate mi ho ra ley mi ja m'met'o, ne himbi zedi para zantho, ya man'natho mathoguitho xandønho na ra hoga 'da'yo hya ya, porque i ja para zantho naya.

¹²Dí pa'a njuani ngue guehna ra hya Tate xanho naya. Janangue nuyá, dadi ja ndummui ngue dí mmanna hya, dí nnepe da badi gätho yø ja'i ngue Tate xanho na ra hya na. ¹³Nugä hindí øt'e tengutho bi 'yøtra Moisés ngue bi gutrá hmi, himbi nepe xta nnu yø judío ngue di yoxni rá hmi. Porque hingui nnepe da nu yø ja'i ha di m'me'a gui yoxni rá hmi. ¹⁴Himbi zä bi dinyø mmui yø judío hanja na ra hya na. Asta guetya njarbutho, hingui tindyo mmui yø ja'i hanja ra hya. Nu'mø di xähra Maca Libro ha nt'ot'i ra nyogui cohi bá nja m'met'o, hingui tini hanja ra hya. Porque høndra ja'i da 'yec'ei ra Cristo, da zä da dini xanho rá mmui hanja na ra hya na. ¹⁵Asta guetyø pa ja p'uya, nu'mø di xähyo judío ya yø hya bi 'yøtra Moisés, njot'itho yø n'yomfëni. ¹⁶Pe nu'mø bi 'yec'ei ra Hmu Jesucristo ra ja'i, ya i xohra n'yomfëni i njot'i, da dinna mmui hanja ra hya. ¹⁷Porque ra Hmu Jesucristo conna Espíritu Santo 'da'igu øt'e. A nuyá, nu ra ja'i ngue n'youi ra Espíritu Santo, nuna ra ley mi mma ngue da ma ra castigo ra ja'i, ya bi xøtra hya madi ja ts'edi ra ley. ¹⁸Gätho gahu ya, ya bi dini xanho ma mmuihu ngue ma datho xandønho'a ra Hmu Jesús. Mente ra pa dí 'buhmu ya, hont'a hont'a so ma mmuihu'a ya, ya sär'mø ngue man'na man'na gda cohmu tengutho'a. Pe gue gue'a ra Espíritu Santo da ja na ra hya na.

4 Bi 'yorca ra mate Oja ngue bi 'dacä na ra 'befi na. Janangue nuyá, hinjam'mø di cohma mmui ngue ha nná mangä ra hya. ²Nu'a n'na ra hya ngue nt'aguitho i nja, i n'youi ra 'be'isä, hingä gue'a nná 'yogä'a. Hingra nts'o nná n'yo ngue ga hätyø ja'i. Sinoque rá hya Oja dí mma, hindí sänse yø hya dí mma. Nup'u ja rá hmi rá dá Oja, gä gue'a

ra hya majuaní dí mma. Nguna dí øt'e, n'namhma ngue dí n'yo yø mmui yø ja'i ngue xanho na ra hya dí mma. ³Pe nuya yø ja'i hingui timp'u ja yø mmui hanja na ra hoga 'da'yo hya dí mma, guehya yø ja'i ní hya ra 'yu ngue dí ma ra castigo ya. ⁴Gue'a ra zithu 'yo ua ja ra ximhai xa ngorpa yø n'yomfeni yø ja'i hingui ec'ei ra hoga 'da'yo hya ya. Porque hingui nnepe da xohyø n'yomfeni yø ja'i co nuna ra hoga 'da'yo hya, ngue da badi hanja ngue maguese na ra Cristo. Porque ra Cristo bi nja'i, 'ne gue'a ra Cristo 'da'iguui Oja. ⁵Nuna ra hya dí mmangä p'u ha 'buhyo ja'i, hinna mangä na ra hya na ngue go da 'yescagui yø ja'i. Sinoque gue'a ra Jesucristo dí mma hanja ngue honse'a ra Hmu ja ngue da t'ec'ei'a. A nugä p'uya, rá mefitho gra Cristo, dí ørpabi rá 'befi nuna da 'yøt'ahu ra nho. ⁶A nuyá, Oja bi zänni ngue bi nja rá nyot'i di yorbü ja ra 'bexui. 'Ne xquet'a bá sänni ngue guehna ra hoga 'da'yo hya bi xoga ma mmuihu, n'namhma ngue ga pahmu hanja ngue tate Oja. Porque ya bi dimma mmuihu hanja ra Cristo.

⁷Nuna ra hya bi färcagui Oja ngue ga mma, guehna ra hoga 'da'yo hya hin'yu n'na ra cosa ngue rá muui na. Pe nugui, hin tema ts'edi jagui ngue gdi pase ha gdá japi ga mmanna hya. Janangue ja di nequi p'u xanho ya ngue guese Oja bi 'daca ts'edi ngue dí mmambrá hya. ⁸Madague'a ngue Gä ra n'u nná 'bui, pe hingui tu ma mmui. Madague'a ngue ja'mø ya hindí padi te ga øt'e, pe hingui cohma mmui. ⁹Madague'a sücyø ja'i, pe Oja hingui hegagui. Madague'a engba häi yø ja'i ra hya dí mma, pe mahøndí ha ra ts'edi dí honi ha nná japra hya. ¹⁰Hønnbu bi zä dí søni dadi n'uni ngue mada thogui, tengutho bi 'yøtra Jesús ngue bi tho. Janangue ja dá bap'u yø ja'i ya ngue gue'a ra Jesús i 'bui ngue fäxcagui. ¹¹Mente

yø pa dí 'bui, n'na pa ngu n'na pa, ya ja ngue da hyogyø ja'i ngue dí mma hanja ra Jesús. Ja dá bap'u yø ja'i ya ngue gue'a ra Jesús i 'bui ngue fäxcagui, janangue hinte di jacyø ja'i. ¹²Mente yø ja'i honi ngue ha di hyogui, pe nugä p'uya mente dí 'bui, dí honi ha gdí nthehu ra 'da'yo te.

¹³Nup'u ja ra Maca Libro, i nt'ot'i ra hya bi man'a n'na nc'ei ngue bi 'yena: "Nuna te ra hya dí ec'ei, guehna ra hya ja ngue ga xihyø ja'i na", bi 'yena. Xquet'a di njadá p'uya ngue nuna te ra hya dí ec'ei, guehna dí xihyø ja'i naya. ¹⁴'Ne hindí su ngue da hyogyø ja'i, porque dí padi ngue nu'mø mi tho ra Jesús, Oja bi japi bi bennate. Di njathu p'uya, ngue ya ma n'yohu ra Jesús, xquet'a da 'yøt'Oja ngue ga bennatehu, 'ne 'da zixcathohu Oja p'u ha 'bui. ¹⁵Nu te Gä ra n'u dá sägä ya, dadi n'uni ngue dá sägä ra n'u ngue dí honi ha gdi nthehu rá mate Oja. Nu'mø ya xtangu yø ja'i di nthelui rá mate Oja, nu'a gangu yø ja'i di ja mammadi Oja p'uya, Gä guehya yø ja'i da 'yespabi Oja ya.

¹⁶Janangue nuyá, hinjam'mø ngue di cohma mmui te dí øt'e. Madague'a ngue man'na ni gahma ts'edi, pe ma n'yomfeni, n'na pa ngu n'na pa man'na ni hya ra ts'edi. ¹⁷Madague'a ngue dí sä ra n'u mente yø pa dí 'bucua ja ra ximhai, pe zits'utho p'u nná bengä'a, porque da thotho'a ra n'u dí sägä. A nup'u di mengra n'u xtá sägä, xandöngu ra nho ga nth'e'be para zantho. ¹⁸Janangue nu'a te ra n'u dí thogui, hindí ør'ma güenda ngue masque dí sä ra n'u. Nu'a ma datho ngue so ma mmui, gue'a ra nho di 'daca m'mefa Oja'a. Porque nu'a te ra n'u tho'a n'na mente ra pa 'bui, i thotho'a. Pe nu'a ra nho mman'Oja ngue di nja m'mefa, i ja para zantho'a.

5 A nuyá, Gä dí padi ngue ga tuhü, porque ma do'yohu hingui zai. Pe

Oja, ya xā nsāp'u mahets'i ngue ja gani m'muhmu p'u para zantho. Nē nup'u ha ga m'muhmu, guese Oja bi hoqui. ²Majuani ngue mente ra pa di 'buhmu ua ja ra häi, hindí nnuhu ra pa di mpädi ha di 'buhmu, n'na zihmantho gani m'muhmu p'u mahets'i bí ja ma nguhu. ³Ya ja ra 'da'yo ngu ha ga m'muhmu. Hinguí sá ga ena ngue hin'yu ma ngumhmu. ⁴Mente di 'buhmu ua, di dants'i ngue ra n'u dí säh. Hindí nne ga mma ngue ga ena dí xonni ga socua ma do'yo. Sinoque nu'a dí xonhnu ngue ga m'muhmu p'u ja ra ngu di 'dacju Oja para zantho, ya hinjon da du. ⁵Guehna xí nsä Oja naya ngue xā hoqui hapu ga m'muhmu. 'Nē bá penhna Espíritu Santo ga n'yohu. A nuyá, ngue ya dí n'yohu ra Espíritu Santo, ya dí haxu njuani ya ngue nu te gāma hya mman'Oja, gā di nja.

⁶Janangue nuyá, dí hā ra ts'edi hangu ra pa hindí yobeni. Mente dí 'bucua ja ra ximhäi, ya dí padi ngue tobe hindí 'bup'u ja ma ngum'me ra Hmu Jesús. ⁷Nu'a dí tømí ngue dí nja, dí haxa njuani ngue majuani di nja. ⁸Ya hindí yobeni ngue ngu'a di nja, janangue dadi xoni ga tu. Porque dí xonni gani m'mu'be ra Hmu Jesús. ⁹Pe nuyá, mente dí 'bui ogue xca tu, para zantho dí nne ga orpabi rá pähä ra Hmu. ¹⁰Porque gāthogahu, nu'a te xtá n'yohu ua ja ra ximhäi, da zonna pa da hyascāhu ra güenda ra Cristo. N'na ngu n'na yø ja'i di t'unni te ja ngue di tocabi, ogue xanho ogue xan'u te xā n'yo mente ra pa xā m'muhra ja'i.

¹¹A nuyá, nuna ra Hmu Jesús dí nnu mansugä na, nē dí nne ngue da nu manhogui. Janangue nuyá, dadi ja ndummu ngue ga tapyø mmui mi'da yø ja'i ngue da 'yec'ei ra hya. Nuna Oja, ya padi te gā dí øt'e, da gue'ahu, xquet'a dí nne ngue guí pahmu hanja'a te dí øt'e. ¹²Nuna ra hya dí mma, mamí 'yemhmu ngue høn-

tho dadi hoqui te dí mma para ngue da zäp'u ga epi te dí øt'e. Sinoque dí xi'ahu xanho hanja te dí øt'e, n'namhmu ngue da zäp'u guí nyanju p'u ha di yajpagui yø ja'i. A nuyá yø ja'i di yajpagui, guehya di ho da 'yespabi yø hya p'u ha ya, madague'a hinga njuani yø n'yomfeni. ¹³Nu'mø guí enju ngue dí locogä ngue te dí øt'e, nu te dí øt'e hontho dí honnbi ha di t'espabi Oja. A nu'mø guí emhmu ngue hindí locogä, gue'mø hontho gdi honi ha gdä japi ngue ga øt'ahu ra nho 'mø. ¹⁴Rāngue di macju ra Cristo, a nuyá hōndrá pähä ra Cristo dí honi ha gdä orpabi ya. Ya bi du ra Cristo ngue bi yancju. Janangue dí ør'ma güenda ya ngue entho gā dá tuhü 'mø mi du'a. ¹⁵Bi du ra Cristo ngue da yani gātho gahu. Janangue ya hinga sänse te gdä 'yohu ya, sinoque ya gdä 'buhmu'a ngue ga orpahü rá pähä ra Cristo, nu'a bi du 'nē bi bennate.

¹⁶Xiya, çua hontho da hnu n'na ra ja'i, ya fadi te ja rá mmui? Nu'a, hinda zä'a. Nu'mø yø pa mi m'muhra Cristo, dá ena ngue dá padi te'o. Pe nu te dá bengä'u yø pa'u, ya hinma ngu'a ja ma n'yomfeni ya. ¹⁷A nu ra ja'i ec'ei ra Cristo, ya com'da'yo rá n'yomfeni. Ya bi zep'u'a te mani n'yo m'met'o. A nu'a te ga 'yo ya, gā ma'da'yo. ¹⁸Guehna Oja øt'e ngue ma'da'yo'a te ga 'yo ra ja'i. Ya ma amigohu Oja ya ngue bi gurca ma ts'oquihu ra Cristo. Janangue bi 'dajhma 'befihu Oja ngue ga xihmu mi'da yø ja'i ngue di n'amigoui Oja. ¹⁹Nuna Oja, bá extra Cristo para ngue da japyø ja'i ngue di n'amigoui Oja. Himbi bentho Oja ngue ja yø ts'oqui yø ja'i. Ya bi 'dacju ra 'befi ngue ga ximhmu ra hoga 'da'yo hya yø ja'i.

²⁰A nugä bi 'yøt'e ngue rá representantegä ra Cristo. Tengutho 'mø ngue da zo'asehu Oja, nu te nne da man'Oja, guehna ra hya dí xi'ahu naya. Nuna ra Cristo i nne na ngue guí n'amigohu Oja. ²¹Ra Cristo hin tema ts'oqui i ja na, pe para ngue bi gurca ma ts'oquihu,

Oja bi japi ngue bi du conná nguehma ts'oquihu. Janangue nup'u ja rá hmi rá dá Oja, nu'mø bi zä dá ãc'eihu ra Cristo, ya bi nhohma ts'oquihu p'uya.

6 A nugä ya, ngue ya rá mefigä Oja, dí xi'ahu ngue mamí unthohu na rá mate Oja di 'da'ahu. ² Porque Oja, nu'a ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro i ena: "Bá ep'u ra pa xtä sänni ngue ga 'da'ahu n'na ra mate. Nu'mø ga socju, ga øde te guí xicju. Gue'a ra pa'a ngue dá zä di nyan-ni tehu 'ne ga fáxahu", en'Oja. A nuyá, guehra pa jap'u i sä guí nzohmu Oja ya. Guehra pa jap'u di nyanni tehu ya.

³ Nu te dí øt'e, dí honi ha nna japi ngue dá gohi xanho, porque hini nnepe ngue dá 'yengyo ja'i hingui ho rá hya Oja dí mma. ⁴ Sinoque dí nnepe ngue dá badi gátho yø ja'i ngue rá 'befi Oja dí ørpe. Janangue nugä dí seti hangu ra n'u dí thogui. Ja'mø hin'yu te ga honi. Ja'mø congba yø ja'i ngue suguí. ⁵ Ja'mø fegbagui yø ja'i. Ja'mø coca fädi. Ja'mø pets'i dá zajthogui yø ja'i. Ja'mø dadi mpefi hin'yu p'u rá nzequí. Ja'mø hinga mbongui ra ora ga n'aha. Ja ra ora ngue ya ga tu ra thuhu. ⁶ Nu'a guí nequí xanho ngue rá 'befi Oja dí ørpe ngue di 'yo xanho, 'ne dí padi xanho hanja na ra hoga 'da'yo hya. 'Ne gä dí seti te gä ørcagui yø ja'i, i ja ma yemmui. 'Ne fáxcagui ra Espiritu Santo ngue sä dí ørpabi rá 'befi Oja. 'Ne majuaní ngue dadi madi gátho yø ja'i. ⁷ Di 'daca ts'edi Oja ngue nuna ra hya majuaní dá zä ga mma xanho hanja. 'Ne dadi ja ndummui ngue gä ra nho gdá n'yo, n'namhma ngue hinha di dajpagui ra nts'o i ja ndap'u bi zä. ⁸ A nuyá, 'buhyo ja'i ngue nnu mansugui, ximmi 'buhyo ja'i ngue hingui nnu mansugui. 'Buhyo ja'i ngue nnømmanhogui, ximmi 'buhyo ja'i ngue nnømman'ugui. 'Buhyo ja'i engui ngue dí häte, pe nugä zant'a gä gue'a ra hya majuaní dí

mma. ⁹ Madague'a dadi mpa'be xanho yø ja'i, pe 'bu i'da mma ngue hingui pagui. Ja ra ora ya dí 'bui ngue ra ndate, pe tobe di pongui. Mbengui xa n'u yø ja'i, pe hingui hogui. ¹⁰ Madague'a tár'man'u ma mmui te dí thogui, pe nuua ja ma n'yomfeni dadi johyatho. Madague'a dí hyoya, pe nuna ra hya dí mma, xandøngu yø ja'i ørpabi ra nho na ra hya na. Madague'a hinguits'u te dí pets'i, pe nu te gátho i ja, gä gue'a ørcagui ra nho'a.

¹¹ Ague ma zi ci'ahu gyø mmenguhu p'u ja ra hini Corinto. Nugä, dá xi'ahu te gäma hya so ma mmui, hin tema hya dá co'mi. Porque janjuaní dadi ma'ahu. ¹² A nu'mø ngue hin dadi n'amigoui ya, pe ngue guí nnepe ngue hin dadi n'amigoui. Pe nugui, emmei dí nne ga n'amigoui. ¹³ Nugä dí nzo'ahu tengutho n'na ra papá 'mø nzohyo basi, dadi ja'ahu p'u. Dami maqui tengutho nná ma'ahu.

¹⁴ A nuyá, 'yo guí nne guí nsixhu'u yø ja'i hingyo 'yec'ei. Porque n'nan'yo ra hya ga 'yo yø 'yec'ei ngue'a te ra hya ga 'yo yø ja'i hingyo 'yec'ei. A nu ra ja'i ngue gä ra nho ga 'yo, hinga 'da'igu øt'ui ra ja'i nu'a xa nts'o ga 'yo. N'nan'yo ga 'yo'u, tengutho ra nyot'i, n'nan'yo guí nequí ngue'a guí nequí ra 'bexui. ¹⁵ Porque ra Cristo hinga 'da'igu øt'ui ra zithu'a. Xim-mangu n'na ra 'yec'ei ya, xquet'a hinga 'da'igu øt'ui n'na ra ja'i hinga 'yec'ei. ¹⁶ Nup'u ja rá nija Oja, hønse'a majuaní ngue Oja i 'bui i nthanne p'u. Hin'yu ra nt'edi ngue ja di nthanne p'u yø dahmu. Gue'ahu i nnøpa nija Oja, porque Oja i ena: "Ga n'yo'be'u yø ja'i thannegui. 'Ne gueque rá Ojag'u, 'ne gue'u ma ja'i'u", en'Oja. ¹⁷ Nuna Oja mahøn'a ena: "Dami pømhm'u p'u ha 'buhyo ja'i xants'o te øt'e. 'Yogui øth'u ra nts'o øt'u, n'namhma ngue dá zä guí sohu ma 'yegä. ¹⁸ Nugä ya dá zä guí 'yøt'e ngue ni papághu. Nugä

p'uya, ga øt'e ngue ma basi'ahu", enna Oja i jase rá ts'edi.

7 Ague ma zi cu'ahu, nguna ra hya di yat'Oja da 'yørcahu ya. Janangue ma ga hehmu p'u'a te gäma nts'o i ja. Ga hehmu p'u'u te gäma cosa di ts'onnga ma do'yohu. Ga hehmu p'u'u te gäma hya di ts'onnga ma n'yomfenihu. Ma ga hahma mmui ga nnu mansuhu Oja. Ma ga unma mmuihu Oja para zantho.

² Ague ma zi cu'ahu, 'yo di junngä ni mmuihu, dami 'yøt'e ngue gui macju. Porque nugä hinjondí sui. Hin tema nts'oní dí ørpabi n'na ra ja'i, ne hinjondí här'ma hya ngue te ga hannbabi n'na ra ja'i. ³ Nuna ra hya dí mma, hinjondí hörpa ra hya ngue ga embi hingui ho te ørque. Ya xtá xi'ahu m'met'o ngue nugä dadi ma'ahu mente dí 'bui ne asta gue'mø dá tu. ⁴ Nugä dí pa'a njuani ngue gui 'yøthu ya yø hya dí xi'ahu. Nugä dí ets'ahu 'mø dí ya'be yø ja'i, porque dí xifi te gui øthu. Madague'a dí sägä ra n'u, pe nu'mø bi zo ma mmuigä'a te gui øthu, ya man'natho dadi johya.

⁵ Nu'mø ma søcä ua ja ra häi Macedonia, hinjam'mø xtä nzä xcä m'mamma pähä. Porque ndap'u bi zä mi ja ra sui. Ya bi du ma mmui dí ena ngue xtí ts'onnyø ja'i na ra hya dí mma. ⁶ Pe nuna Oja, nu'u yø ja'i hingui ha ra ts'edi, go di ha-tra ts'edi na. Janangue nu'mø mi zøcua ra Tito, Oja bi 'yøt'e ngue man'natho bi hya ra ts'edi ma mmui. ⁷ Hinga hønt'a dá johya 'mø ma nu ra Tito mahøn'a, sinoque man'natho dá johya 'mø mi xiqui ngue emmei gä 'yørpahü ma su mente bá m'mup'u gui 'buhmu. Porque ra Tito janjuani di johya conná ngue'ahu. 'Ne bi xiqui ngue tu ni mmuihu ngue'a te gni unngahu ma mmuigä. I engui ngue emmei gui mbenju. Mi zä ma øcä na ra hya na p'uya, man'na mathoguitho dá johya.

⁸ Nu'mø ma pen'nahü p'u ra carta m'met'o, bi du ma mmui ngue'a te ra hya bi me ra carta. Porque dí pa'a njuani ngue da du ni mmuihu 'mø gä nuhu'a ra hya nt'ot'i. A nuyá, ya hingui tu ma mmui ngue'a ra carta dá pen'nahü p'u. Porque dí padi ngue hinxma ma da du ni mmuihu. ⁹ A nuyá, janjuani dadi johya. Pe hingue dadi johya ngue bi du ni mmuihu. Sinoque dadi johya ngue nu'a i du ni mmuihu, bi mpähni n'yomfenihu. Oja bi 'yøt'e ngue bi du ni mmuihu ngue'a te gmi øthu, n'namhna ngue nu'a ra carta dá ot'i bi 'yøt'ahu ra nho, hingue masque ra nts'oní bi 'yøt'ahu. ¹⁰ Porque nu ra ja'i tär'man'u rá mmui ngue te ga 'yo, ya di 'bätrá mmui, da hyep'u ra nts'o ga 'yo. 'Ne gue'a nnu manho Oja'a, gue'a di nyanná te ra ja'ia. Pe nu'u yø ja'i njuantho hingui nne da 'yec'ei Oja, madague'a ja'mø tu yø mmui, pe hinda nyanyø te. ¹¹ Bi nu manho Oja te gä 'yøthu, porque mi zä gmi nuhu ra carta dá pen'nahü p'u ngue'a ra ts'oqui bi nja, bi du ni mmuihu p'uya. Ya gui nnuhu te bi nja m'mefa mi zä gmi pahmu'a te bi nja. Gä mbøcuhu p'uya, porque gui suhu ra castigo da ja Oja. Janangue gä hya ra ts'edi ga hejpahü'a bi 'yøtra ts'oqui. Ya di nequi ngue hin gadi hothohü'a ra ts'oqui bi nja. A nuyá, janjuani gui nne gui nnuju ya.

¹² Nu'mø ma ot'ä na ra carta dá pen'nahü p'uya, hinga høntho dí nnegä ngue di njapra castigo'a to bi 'yøtra ts'oqui, ni xindi fäts'i to ts'ui. Sinoque pa Oja te dá bengä, porque dá negä ngue da dinni mmuihu ngue nuna ra hya dí xi'ahu, guehna ra hya gui nnu mansuhu na. ¹³ Gue'a i nhohma mmuigä'a ya.

Pe hinga hønt'a i johya ma mmui'a, sinoque man'natho dá johya 'mø ma nu ra Tito ngue janjuani di johya conná ngue'a ra nja mmansu guä ørpahu. ¹⁴ Nu'mø tobe himmani map'u ra Tito ya, nugä dí embi: "Dí pacä njuani ngue

da 'yørpabi masu yø ja'i na ra hya ga pennbabi ya", dí embi. Pe nu te dá xicã ra Tito, majuaní ngue gue'a gá 'yøthú'a. Ja bi bõmp'u majuaní te dá xicã ra Tito ya, tengutho 'mø dábábá m'mucã p'u guí 'buhmu ya, gá majuaní ra hya dá xi'ahu. ¹⁵ Dí pa'a njuani ngue man'natho di ma'ahu ra Tito ya, porque mbendya ngue gá gá 'yørpahu masu yø hya bi xi'ahu, 'ne nu'u yø hya bi xi'ahu, gá ja ndummuí ga 'yøthú'u. ¹⁶ A nuyá, janjuani dadi johya, porque nu'a te gá guí øthu, gá gue'a, hinte di 'bedi. Ya hindí yobení co nu'ahu ya.

8 Ague ma zi cu'ahu, dí nne ga xi'ahu hanja ngue bi bõngmanho'a rá njapi Oja bi unyø 'yec'ei 'bup'u ja yø hnini ja'a ra häi Macedonia. ² Madague'a 'bumman'u ngue ts'ui, pe janjuani di johya. Madague'a hyoya, pe nu'u yø 'bãxte ø'te, di unna menyü tengutho 'mø di mmemmeti. ³ Dadi jagá majuaní ngue nu'a te yø 'bãxte di uní, co gá yø mmui gui uní. Nu'a te xa nzänni di uní, man'na ngue hus'mø bi uní. ⁴ Emmei bi 'yãcra mate'u yø 'yec'ei 'bu'a Macedonia ngue da ma macut'ibi ra güenda yø menyü ngue da 'yørpa ra 'bãxte'u yø 'yec'ei 'bu'a Jerusalén. ⁵ Nu'a te mi so ma mmuigã ngue xtã 'yø't'e, hingã hønt'a bi 'yø't'a. Sinoque bi 'yø't'e te nne Oja ngue da 'yø't'e. Rá muditho bi unyø mmui ra Cristo. M'mefa p'uya bi ma ngue ya 'bui ngue da 'yø't'a te ra hya dí xifi. ⁶ Ma nugã'a te ra 'bãxte bi 'yøtyø mmengu Macedonia p'uya, dá xicã ra Tito p'uya ngue mahõnda map'u ngue di 'yopra hya ngue'a ra menyü gá dũmi ga pethu m'met'o, guí sigue gui pethú'a ra 'bãxte'a.

⁷ A nuyá, man'na xanho te guí øthu, porque xanzaqui ni nt'ec'ei hu i ja. 'Ne guí padi gui nxãnbatehu xanho ra hya, porque guí timhmu xandõnho hanja ra hya. I ja'ahu ra pähä gui 'yørpahu rá

'befi Oja. 'Ne janjuani gadi macju. Janangue dami ntatehu ya ngue man'na xtangu ra 'bãxte gui 'yørpabi ni cuhu. ⁸ Hinna mangã na ra hya na ngue xøgue gadi 'bep'ahu gui 'yøthu ra 'bãxte. Sinoque dí xi'ahu na ra hya na ngue dí nne guí pahmu'a te ør'mi'da yø ja'i nuya ja mpähã da 'yørpabi ra 'bãxte yø mmi'yec'eiui. Nugã dí enã ngue xamhmatho di nequi ngue 'ne'ahu majuaní gadi mahni mmi'yec'eiui. ⁹ Ya di nequi xandõnho hanja'a rá mate ra Hmu Jesucristo bi 'dacju. Nu'a go rá mmeti'a te gá i ja'a, bi 'yø't'a hyoya ngue bi madi gãthogahu. A nuya ngue bi 'yø't'a hyoya, nu'a rá mate bi 'dacju, mathoguitho di muui.

¹⁰ Nu'a ra menyü ngue ra 'bãxte gá dũmi gá pethu ra jeya bi thogui, nugã dí enã ngue man'na xanho ngue guí juathu ya. Porque go rá mudi bi nja'ahu mpähã gá pethu ra menyü ngue mi'da yø 'yec'ei. ¹¹ A nuyá, tengutho gá 'yøthu m'met'o ngue gá hyahu ra ts'edi bi nja ra 'bãxte, ximmangudya dami hyahu ra ts'edi guí umhmu hangu ts'u da zut'a ni ts'edi guí umhmu. ¹² Porque ra ja'i majuaní ngue ja mpähã da 'yøtra 'bãxte, i nnu manho Oja te øtra ja'i, madague'a hingui ngu n'na ra cosa surpa rá ts'edi di uní. Nuna Oja hingui äcju n'na ra cosa ngue hin'yu gahu na.

¹³ Hindí en'ahu ngue guí uní gãtho'a te guí pets'i astã da hin'yu te guí sihu. ¹⁴ Sinoque hnepe ngue da 'da'igu, gá di nja te guí sihu. A nuyá, ngue ja te guí sihu ya, dami unhnú'a te hommi'da yø ja'i. Pe man'na ra pa p'uya, nu'mø da hin'yu te gui hyomhmu, xindi 'da'ahu p'uya. Janangue n'na ngu n'na'ahu hijnjonda zã ra n'u, da 'da'igu yø ja'i, gá di ja te da hyoni. ¹⁵ Ya di nja tengutho ra hya mmamp'u ja ra Macã Libro ngue enã: "Nu ra ja'i ja xangu te da zi, hinte di pongui, porque di uní. A nu ra ja'i ngue

zits'utho ja te da zi, hĩnte di 'bedi, porque ma t'unni te da zi", i ena.

16 Dadi ja mammadĩ Oja ngue tengutho ma n'yomfeni ngue di nne ga ot'ahu ra nho, njarbutho ra n'yomfeni ra Tito ya. Xquet'a di ja ndummĩ ngue nne da 'yot'ahu ra nho. 17 Nu'mo ma xifi ngue da ma da nu'ahu, ra ndijohya ngue bi ne da ma. Porque 'neſe na nne da map'u da nu'ahu na. 18 Nuna ma cuhu ra Tito, xquet'a da me man'na ma cuhu ngue da nu'ahu. Nuna ma cuhu da me, i nnu manho yø 'yec'ei ndap'u bi zã na, porque nuna, i padĩ xandõnho ha di japi da manna hoga 'da'yo hya. 19 Nuna ma cuhu na, bi 'yexyø 'yec'ei ngue ga mme'be Jerusalén, ga ma dá'be ra menyu ngue ra 'bãxte. Dĩ nnehe ngue nuna ra 'bãxte na, guehna di mama jama mmađi ra Jesucristo na, 'ne da bahyø ja'i ngue ja'ahu ra pãhã gui faxni mmi'yec'ei hu. 20 Mente di yoho hyuhe hĩnte da ja'u nemhya guehna ra menyu di xihyø 'yec'ei di peti. 21 I pa Oja ngue nuna ra menyu hinjon-da hyaqui, gã da ma ma dá. Xquet'a di nnepe da bađi gãtho yø ja'i ngue gã ga dãgãhe na ra menyu na.

22 Nuya yo nc'ei ya, da me man'na nc'ei ma cuhu. Nuna, ya padĩ xanho ha di jpra 'befi da 'yot'e, 'ne di nequi ngue ja mpãhã da 'yõrpabi rá 'befi Oja. Ya rá 'befitho'a ngue ha da ma. A nuyá, janjuani di johya ngue da map'u ya, porque ena ngue hinguĩ ya ni mmui ngue gui faxhu mi'da yø 'yec'ei. 23 Nu'mo to da ne da 'yãnni hanja ngue ga penhã p'u ra Tito, dami xihmu ngue ma amigo na, 'ne ma mmimmedi'be para ngue da hyoni ha gdi timhmu ra nho. A nuya mi yoho ma cuhu da map'u, dami xihmu yø ja'i ngue guehya ma cuhu 'bucua bi huanhni ngue da map'u ya. 'Ne connã guehna ra 'befi otya, i nnu mansu ra Cristo yø ja'i. 24 Nu'mo bi ma p'uya di mmangã ya,

dami 'yõrpahu ma su xanho, n'namhma ngue nuya yø 'yec'ei ndap'u bi zã 'bui da badi ngue majuanĩ gadi mahni cuhu. Porque guehna ra hya di xifi gãtho yø ja'i na ngue emmeĩ gadi mahni cuhu.

9 A nuyá, nuna ra 'bãxte ya xtã xi'ahu m'met'o gui 'yõrpahu yø 'yec'ei, ya himma hyoni ngue hõnga otra sucua ngue ga yopã na ra hya na. 2 Porque ya di padĩ xanho ngue ja mpãhã gui 'yõrpa ra 'bãxte ni cuhu. Dĩ xicã yø ja'i 'mø ma magã p'u ja ra häi Macedonia, di embi: "Nuya yø mmengu p'u ja ra häi Acaya, ya desde ra jeya bi thogui di petra menyu ngue ra 'bãxte da 'yot'e", di embi. A nuyá, co nuna te ra hya gui othu ya, nuya yø mmengu ua ja ra häi Macedonia, xquet'a ya ha ra ts'edi ya ngue di petyø menyu ngue ra 'bãxte da 'yot'e, tengutho gui othu ya. 3 Pe nuyá, da map'u ma cuhu ngue di yopra hya. Porque di nne ngue nu'a ra menyu gui mfãxtehu gui pethu hante ga mmagã p'u. Porque ya xtã xicã yø ja'i ngue ya gui 'bui ngue gui mfãxtehu. 4 Xi'mø gue 'da gã megã'be p'u 'da yø mmengu Macedonia, da thin'ahu p'uya ngue hin gadi pethohu ra menyu gui mfãxtehu, sã ya xtã mangã p'uya ngue ya gui 'bui ngue gui mfãxtehu. Ga pets'a ma sã p'uya. Xinguĩ pes'ni sãhu ngue da hin'yutho ra menyu ngue ni 'bãxtehu. 5 Janangue nugã di nnu manho ngue di m'met'o ya ma cuhu da ma di zengua'ahu. Guehya di ben'nãhu ya ngue nu'a ra 'bãxte ya xcã yat'i gui pethu, ya di ja 'mø dá mãcãhe p'u. Ya di nequi p'uya ngue nu'a ra 'bãxte gui othu, i ja mpãhã gui othu ra 'bãxte. Ya hindã zãp'u da 'yenyø ja'i ngue go dadi ja ts'edigã ngue gui 'yõthu ra 'bãxte.

6 Pe dami bemhmu xanho na ra hya ga xi'ahu ya. Nu ra ja'i ngue zits'utho di uni, xquet'a Oja zits'utho di unni. Pe nu ra ja'i ngue xangu di uni, xquet'a Oja

xangu di unni. ⁷N'na ngu n'na ra ja'i, nu te mi'a mpähä rá mmui i ja ngue di uni, di uni. 'Yo di ya rá mmui'a te di uni, 'yo di ena ngue ra ts'edi t'ørpe. Porque Oja i nnu manho ra ja'i nu'a mpähä gui un'a te di uni. ⁸Nuna Oja, ja rá ts'edi ngue da zä da 'yøt'e ngue guí timhmü'a te ra nho guí homhmü. Mathoguitho di unni n'namhma ngue da bongtho p'u'a te gdi fäxni mmic'eihu. ⁹A nu ra Maca Libro i ena: "Nu ra hoja'i, ngue mathoguitho fäxhra hyoya, guehna ra ja'i händi 'be'a te di uni". ¹⁰Nuna Oja badi unna hmudä ngue nthuhu para ngue di nja te da zi yø ja'i, xquet'a di 'da'ahu te gä gui hyomhmü. Ya di nja xangu n'namhma ngue da zäp'u gui 'yørpahu ra nho mi'da yø ja'i. ¹¹Gui timhmü xangu n'namhma ngue da zäp'u xangu gui umhmü. Nu'mø dá däg'a ra 'bäxte gui pennba mä cuhu 'bu mman'u, gue'a emmei di ja mammadi Oja'a. ¹²Porque nu'mø gui 'yørpahu ra 'bäxte'u mä cuhu, hinga hontho da ma ma t'unni te honi, sinoque nu'mø bi hyan'a te mat'unni, janjani dadi ja mammadi Oja ngue te gui 'yørpahu. ¹³Guehya da 'yesbabi Oja ya, porque nu'a ra 'bäxte gui 'yøthu gue'a di nequi'a ngue majuaní guí ec'eibahu rá hoga 'da'yo hya ra Cristo. Yø ja'i da 'yespabi Oja porque di nequi ngue majuaní ni mmui gni 'yørpabi rá 'bäxte ni cuhu 'bap'u Jerusalén, da gue'u 'bui ndap'u bi zä. ¹⁴A nuya p'uya, da mat'Oja connä ngue'ahu 'ne mathoguitho di ma'ahu. Porque da nu yø ja'i ngue Oja bi 'yemmei bi xoc'a ni mmuihu ngue da zä gui 'yøthu ra nho. ¹⁵A nuyá, ma ga ja mammadihu Oja ya ngue bá penngahu ua rá Ts'unt'u. Nuna ra mate bi 'yørcahu i tate di muui, porque hinguí sä di hma hangu gangu rá muui'a te bi 'yørcahu.

dí nne gdá zo'ahu tengutho i nya ra Cristo 'mø mi n'yo ua. A nuyá, 'bu i'da engui ngue di ya manhuhigä 'mø dí yasehu, pe nu'mø ngue ra cartatho dí pen'nhu p'uya, engui ngue høn'mø dí ya manzaquigä 'mø. ²Ague mä zi cu'ahu, dami hyehmu p'u'a te gäma hya hinga gue'a, n'namhma ngue nu'mø da magä p'u ga ma nu'ahu, ya ga nya manhohu p'uya. 'Yo guí nne ngue ya ga hecahu'a te gni 'yohu. Pe nu'mø tobe 'bui to xi'ahu ngue dí honse ha di hnu manhogui, guehya jatho ngue ga nya manzaqui'be ya. ³Majuani ngue nugä drá ja'itho, pe himmä hyase nnä ørpabi rá 'befi Oja. ⁴Hinga guecsequi dí honi ha dí nthahna rá 'befi Oja dí ørpe, porque n'na ra hya ngue rá hyase ra ja'i, hinda zä ha di daha. Janangue nugui, nuna rá 'befi Oja dí ørpe, di hacra ts'edi Oja ngue ga tapra nts'o i ja. ⁵Oja di 'dacra ts'edi ngue säp'u dí tapra hya'u yø ja'i di 'yexpu ha ya, guehya honi ha ga ndäcra hya dí mmangä ya, porque hinguí nnepe da bahyø ja'i hanja Oja. Di häti di 'uajpatho yø hya yø ja'i, dadi japi ngue da 'yec'eí xandønho rá Cristo. ⁶A nu'mø bi nequi xandønho ngue guí ec'eihu na ra hya dí xi'ahu ya, nu'u yø ja'i fesra hya p'uya, ya säp'u ga ha ra ts'edi ngue ga hejpi te øt'e.

⁷¿Hanja ngue hontho guí nnuhu te ja n'na ra ja'i, pe hinga 'be gui hacju ra güenda te ja mbo rá mmui rá ja'i? A nuya yø ja'i suqui, i ena ngue yø mefi ra Cristo, pe da badi hanja ra hya, ngue xquet'a 'nequi rá mefigui ra Cristo. ⁸Madague'a sä ga hongä mi'da yø hya ngue ga o'ahu n'yu xanho hanja te nnä 'yo, pe nuna te ra hya dí mma, händi pes'ma sä. Porque dí haxa njuani ngue gue'a ra Hmu Jesús di hacra ts'edi ngue dí mmambrá hya, para ngue man'na di hya ra ts'edi ni nt'ec'eihu. Hingue masque dadi ts'on'na ni nt'ec'eihu i ja, tengutho øt'ahu mi'da yø ja'i. ⁹Yo guí emhmü ngue høn'mø dí otra carta dí pen'nhu ngue dí ya manzaqui. ¹⁰Porque

10 Nugä drá Pablo, jap'u n'na ra hya dí nne ga xi'ahu. Pe mahotho

gue'a mmanyø ja'i'a, embi ngue nu'mø dí otra carta ga pen'nahü, gue'mø dí ya manzaqui 'mø. Pe nu'mø dí yasehu p'uya, ya engui ngue dí ya manhuçi 'mø. 'Në engui ngue nu'a te ra hya dí mma, hinga njuani ga nt'øde. ¹¹Pe nu to i mman-na ra hya na, da ba'a njuani ngue hinga høn'mø dí otra carta dí pen'nahü ngue dí ya manzaqui, sinoque xquet'a da zä ga nya manzaquig'a ra pa ga mmagä p'u ngue ga nyähu.

¹²Pe nuna ra hya dí mma, hinguí sä ma mmui ngue ga øt'e tengutho ga ya mi'da yø ja'i ngue espabi yø hya, i ena ngue tate yø bamhya ngue mi'da yø ja'i. Pe guehya yø ja'i ma'bedi yø mmui ya. Guehya høntho honi ngue ha di ntate yø hya ngue mi'da yø mmixännbatehu.

¹³A nugui hinga n'yets'itho na ra hya dí mma. Nu te dí øt'e, gue'a dí mman'a. Pe høntho dí nne ga xi'ahu ha rá nja na ra 'befi bi 'dacä Oja. Bi 'dacra 'befi Oja ngue nup'u ja ni hninihu Corintio, asta ja ga ma mangä p'u rá hya Oja. ¹⁴A nuyá, hindä sänse ngue ga mmagä p'u guí 'buhmu, sinoque Oja bi 'dajma 'befi ngue ga mmap'u. 'Në guecä rá muditho dá xi'ahu hanja rá hya ra Cristo ngue mi'da yø mamhya. ¹⁵Nuna ra 'befi dí øt'e, guehna dí nne ga xi'ahu na. Hinga gue'a ra 'befi n'nan'yo to xa mpefi dí nne ga mma. A nuyá, dí nne ngue man'na xtä nzaqui ni nt'ec'eihu, n'namhma ngue nup'u ha guí 'buhmu da zä ga mpefi xanho. Pe nuna ra 'befi bi 'dacä Oja, quehna zant'a dí nne ga øna. ¹⁶M'mefa p'uya, nu'u yø hnini rá nja n'nanni p'u ha guí 'buhmu, da zä ga sigue ga øtra 'befi ngue ga mmanä hoga 'da'yo hya. Pe hinga gup'u ha 'buhyø 'yec'ei ngue n'nan'yo to bi manna hya ga øtra 'befi, sinoque n'nanni ga mma mmanä hya.

¹⁷A nuyá, nu ra mefi nne ngue da 'yespabi'a rá 'befi øt'e, pe gue daque'a rá Hmu bí 'bu mahets'i i fäts'i da 'yepsi. Hingue masque ra ja'i go dí 'yets'i da 'yena ngue

go øse ra 'befi. ¹⁸Porque nu ra ja'i ngue pømmanho rá 'befi øt'e, ngue guese rá Hmu da ma ngue xanho te øtrá mefi, hingue masque ra ja'i'a da manse ngue xanho te øt'e.

11 A nugui, nuna ra hya dí nne ga xi'ahu. Pe dami seti te ra hya ga xi'ahu. ²A nugui, co 'ne'a Oja janjuani ngue hindí nnegä'be ngue gui hyehmu p'u ra Cristo. Ya dá ja'i ngue gá 'yec'eihu ra Cristo ya. A nuyá, tengutho n'na ra hmute 'mø i ja ngue di nthati, høndra ndø di madi, njarbutho na ra hya dí xi'ahu ya. Nu'a ma datho ja ngue gui madi gätho'ahu, gue'a ra Cristo'a. ³Tengu ra Eva bi hyätra zithu, guehna dí sugä naya ngue da thä'i ngue gui hyehmu p'u ra Cristo. ⁴Porque nuya yø mamhya søhø ngue n'nan'yo ra hya xännbate, go guí ørpahu masu ya. Conque nuya yø hya xän'nahü, hinga 'da'iguui ya yø hya dí xän'nahü ngue hanja ra Jesús. N'nan'yo ga xän'nahü hanja ra Espiritu Santo, n'na'yo ga xän'nahü ha ránja ra hoga 'da'yo hya, hinga 'da'iguui ya yø hya ya xtä xän'nahü.

⁵Nuya yø xännbate ena i tate ngue yø representante ra Cristo, hinga høndya padi te mmanya. Xquet'a dí pacä hanja'a ra hya nne da xän'nahü ya. ⁶Madague'a engä yø ja'i ngue hindí padi ga ut'i xanho ra hya dí mma, ngue mahotho da nt'øde, pe nugä nuna ra hya dí xännbate, dí padi xandønho hanja ra hya. Nu te gäma hya dí mmam'mø dí xännbate, ya gá 'yøhmu xanho hanja ra hya.

⁷¿Ua guí emhmu ngue hinguí ho te dá øt'e ngue hinte dá jup'ahu mente dá xi'ahu rá hoga 'da'yo hya Oja? Para ngue da zäp'u gui juxni yahü, dá 'nuni ngue dá mpefi, da taha te ga si mente dí xän'nahü ra hya. ⁸Mente ra pa ngue dá xän'nahü ra hya p'u ja ni hninihu, gue'u yø 'yec'ei

rá m'mu'a n'nanni badi ponna menyu dí honi. ⁹Nu'mø dámba m'mucá p'u guí 'buhmu ya, ja'mø hin'yu te ga si, pe hin-jondí ápi te dí honi. Nu'u go ma cuhu bi zøhø bi 'ye'a Macedonia, go bi 'daqui te dí hongá'u. Co ngu'a p'uya, ya hindá á'ahu te ga si, 'ne da ngut'a yø pa di ma p'uya, nu te dí honi, hinte dí á'ahu. ¹⁰A nuya ngue dí ec'ei rá Cristo, nuna rá hya majuaní, guehna dí mmanna. Ne majuaní ngue nu'u yø 'yec'ei rá m'mup'u ja rá hái Acaya, hin tema menyu di ápi. ¹¹Nuna rá hya dí mma, mamí 'yena ngue hindí nnu manho'ahu. Nuna Oja, i padi hanja ngue januaní dadi ma'ahu.

¹²Mada mí 'dajü rá menyu dí honi, pe nugá hinga hani, n'namhma ngue nu'u yø xännbate høndra menyu jup'ahu hinda záp'u da 'yena ngue 'da'igu dí øthe.

¹³A nuya yø xännbate dí mmangá, i ena ngue guehya yø representante rá Cristo ya, pe himma juani'a, sinoque guehya yø hyäte ya. Porque maxøts'etho p'u ena ngue yø representante rá Cristo. ¹⁴Nuna rá hya dí mmangá ya, hingui ja ngue di 'yødyø ja'i na. Porque 'nese rá zithu i sä ngue di pährá hmi p'u guí nequi, i cohi tengutho n'na rá anxe mahets'i.

¹⁵Janangue ja di nequi p'u xanho rá hya ya, nuya yø ja'i ngue yø mefi rá zithu, xquet'a i sä øt'e ngue maxøts'etho di nequi ngue øtra nho. Pe nu te ga 'yo, nup'u rá nzequi di nja rá njut'i'a.

¹⁶A nuyá, mahøndí nne ga xi'ahu ya, masá mí 'yemhmü ngue dadi 'becá rá n'yomfeni ngue dí mma te dí øt'e. Pe nu'mø ngue ngu'a guí mbemhmü ngue dadi 'becá rá n'yomfeni, pe damí 'dajü rá nt'edi ga nya, ga mman'its'u te dí øt'e. Porque nu'u yø xännbate suqui, i espabi yø hya i mma. ¹⁷Nugá dí ena ngue jatho ga mma te gá dí øt'e, mada 'yengyø ja'i ngue ya hindí øt'e ngue rá representantegui rá Cristo, sinoque yø ja'i engui ngue

dadi 'behra n'yomfeni. ¹⁸Ya guí nnuhu ngue xangu yø xännbate xi'ahu hanja'a te gäma hya ena ngue øt'e. Janangue nuyá, nu te gäma hya dí øt'e xquet'a 'nequi dí nne ga xi'ahu. ¹⁹Porque guí ena ngue ya gyø bamhyahu ya. Nu rá ja'i ngue hingui hant'a ga ya, ngue di 'behra n'yomfeni, ya guí seti te xi'ahu. ²⁰Ne nuya yø xännbate guí ec'eihu rá hya i mma, i nne di manda'ahu. Pe guí häti gui seti te øt'ahu. Guehya yø ja'i høndra menyu i nne da gac'ahu ya. I øt'e ngue ni hmuhu 'ne embi ngue hinte gadi muhu, asta pep'a ni hmihu. Pe gá guí sethu. ²¹A nugá p'uya, hingui sä ma mmui ngue ngu'a ga øt'ahu tengutho øt'ahu ya dí mmangá. ¿Ua rá 'be'isä te dí øt'e ngue hin dadi un'ahu?

A nuya yø xännbate i mma te gá øt'e, espabi yø hya, xquet'a 'nequi da zä ga mma te dí øt'e, mada 'yengui ma'bedi ma n'yomfeni ngue dadi 'yets'i. ²²Di 'yexya yø ja'i ya ngue ena ngue yø judío. Pe 'nequi xquet'a drá judío. Di 'yets'i ngue ena yø mmengu p'u ja rá hái Israel. Pe xquet'a 'nequi drá mmengugá p'u. Di 'yets'i ngue ena yø mbom'meto rá Abraham. Pe xquet'a 'nequi rá mbom'meto grá Abraham. ²³I mma ngue yø mefi rá Cristo. Pe nugui, man'natho ngue xangu rá 'befi rá Cristo xtá ørpe guehya dí mmangá. A nuyá, hindí nne ga mma te gäma hya i ja ngue ga mma. Ya man'natho xangu rá 'befi xtá øt'e ngue nu'u. Man'natho ngue mathogui-tho xtá sägá rá n'u, xa 'begbagui ngue nu'u. Man'natho xangu yø nnidi xtá ogá rá fädi ngue nu'u. Man'natho xangu yø nnidi ya ja ngue da thogui ngue nu'u. ²⁴Nu'u yø judío cut'a nnidi mathogui-tho bi 'ngui, bi jaqui 'däte ma'de'ma guto yø mfei. ²⁵Nhyu ndi bi 'bäzagui. N'na ndi bi 'bændogui. Nu'u yø barco di o, nhyu ndi bi thunt'a mbonthe. N'na pa 'ne n'na xui xøque ya dí oxma xøts'e rá dehe p'u ja rá jathe ngue bi thuntra barco.

²⁶ Man'natho ngue xtá sä rä ndate ha nná ma ngue dí mmanna hya. Porque i ja ngue dá duxca rä dehe 'mø i po yø dehe p'u ha di thogui. Yø bē ya ja ngue da hyogui. Ma mmijudíohe, ya ja ngue da hyogui. Yø ja'i ngue hingyø judío, ya ja ngue da hyogui. Nup'u ja yø danihni dí mman-na hya, ya ja ngue da thogui. Dá guehyø ja'i himma juani ngue yø hoga 'yec'ei, ya ja ngue da hyogui. Nts'utho p'u ja yø dapo di thogui. Nup'u ja yø jathe xtá thogui, nts'utho ngue ga tu. ²⁷ Xanhen-nitho na rä 'befi dí øt'e, xandøngu rä n'u xtá sä. Xangu yø nnidi hinga mbongui ga n'aha. Xta sä rä n'u ngue rä thuhu. Xta sä rä n'u ngue rä duthu. Xangu yø nnidi ngue nu'mø bi c'ugui te di si, ya hindi sihmē. Nup'u ja yø dapo, xangu yø nnidi xtá sä rä se. Xangu yø nnidi xtá sä rä n'u ngue hin'yu rä ulu ga he. ²⁸ A nuyá, i ja man'na rä hya ngue dí unnga ma n'yomfeni ya. N'na pa ngu n'na pa i tar'man'u ma mmui ngue hindi padi te ga 'yo yø 'yec'ei rá m'mu'a n'nanni. ²⁹ Nu'mø dá tingá p'u ha 'buhyø 'yec'ei ngue hingui nzaqui yø nt'ec'ei, 'nequi tu ma mmui tengutho ga ndu yø mmui yø ja'i. Nu'mø ngue n'na rä 'yec'ei bi tháti ngue bi 'yøtra ts'oqui, asta 'bähra sibi ma mmui ngue'a ga ndu ma mmui ngue te øt'u to hätyø ja'i.

³⁰ I jatho ngue ga xi'ahu te dí øt'e, høn-tho dí nne ga xi'ahu ngue nugui hingui nzaquigui. ³¹ Nuna te rä hya dí xi'ahu, Oja padi ngue majuaní te dí mma. Nuna Oja rá Papá ma Hmuhu Jesucristo, guehna dí nnepe ngue da t'espabi para zantho na. ³² Nuna rä häi madi manda rä dast'abi Aretas, ja jap'u rä hnini Damasco. Nu'a rä ts'ut'abi mi 'bup'u ja rä hnini, guehna bi manda ngue bi ma m'madi rä nenihni. Nu hapu da hnuqui, di mbenngui ngue da joqui. ³³ Pe nup'u ja rä ngu nmi 'bui, bi t'eca n'na rä canasta, bi ma ma ca'migui p'u ja n'na rä ventana

ní gop'u ja rä jado di thesra hnini. Ja dá pømp'u, janangue dá pongui.

12 Hinte ga taha ngue ga mmanse ngue xandønho rä hya dí mma. Man'na xanho, ma ga mmanya yø hya bi 'yurcagui rä Hmu Jesús, ga xi'ahu te dá nu. ² Ya xi 'danyø pa ngue dí ec'ei rä Cristo. Ya mmap'u n'ne'ma goho njeya, bi zixcagui p'u mahets'i bí 'bähra Hmu Jesús. Pe hindi padi ngue'mø 'nehma do'yo bi ma, oge hin'na, hinda hønse Oja padi hanja. ³ Nu'a go pa'a ngue'mø 'nehma do'yo bi ma, oge hin'na. ⁴ Pe dí padi ngue gue'a rä Hmu bi zixcagui p'u bí 'bui. Ja dá øcä p'u 'da yø hya ngue hindi unna nt'edi Oja ngue ga mma hanja na rä hya bá xiqui. ⁵ Nuna rä hya naya, mfadi ngue i sä ga espabi na. Pe nugui hingui sä ga n'yets'i ngue sä ga ena dí pase rä hya dí mma, nugä njuantho dí mma ngue hingui nzaquigui. ⁶ A nu'mø xinga ena ngue ga mmanse ngue xanho te nná 'yo, da zä ga mma. Hinda zä to da 'yengui ngue himma juani te ga mma. Pe hindi nne ngue to da 'yengui ngue dí espase rä hya dí mma. Sinoque dí nne ngue guí nnuhu te nná 'yo, 'ne'a te rä hya guí øhmü, dami hyacsehü rä güenda hanja.

⁷ Nuya yø hya dá øde, tate ngue maz-ihotho. Pe Oja hingui nneque ngue guehya yø hya gdá 'yexä ya. Janangue bi zaca n'na rä n'u, tengutho 'mø ngue dra 'uini bi nøgbagui p'u ja ma do'yo rä zithu. ⁸ A nuna rä n'u na, nhyu ndi dá äpä rä Hmu ngue da hyagagui. ⁹ Pe rä Cristo engthogui: "Høntho dami padi xanho ngue dadi ma'i. Nugä hinga øthe'i n'namhma ngue di nequi ngue hingui nzaqui'i. Gue'a di nequi'a ngue go guecä dadi 'da'i rä ts'edi te guí øt'e", bi 'yengui. Janangue dadi johyagä 'mø hingui nzaquigui. Porque gue'a guí nequi'a ngue rä Cristo di 'dacra ts'edi te dí øt'e. ¹⁰ Dadi johyatho 'mø dí sä rä n'u, ja'mø ts'uiqui,

ja'mø hìn'yü te gā si, ja'mø hinguì nne ha dā nūgyø ja'ì ngue sūqui, ja'mø xandøn-gu rā n'ü dí sã ngue rá 'befi rā Cristo dí ørpe, pe dadi johyatho. A nū'mø dī nequi ngue hinguì nzaquigui, ya man'natho dī nequi xanho ngue gue'a rā Cristo di 'dacra ts'edi te dí øt'e.

11 Nup'u nna bēngä ya, xøgue ena gue ya dí ya tengutho n'na rā ja'ì ngue hinguì pesrá sã ngue espabi te gā ya. Pe nuna rā hya dá mā, jatho ngue gā mma hanja. Porque nū'u yø xännbate enguì ngue hinguì ho te dí øt'e, hingá täjpahu yø hya. Uanguì xtá nzä xquì xihmu ngue xanho te dí øt'e. Guí pahmu ngue nuya yø xännbate guí tēnbahu yø hya, gue-hya ena ngue tate ngue yø representante rā Cristo ya. Pe hapu go man'na dā ha'a te dī ntate yø hya ya p'uya, porque nu'a rā hya pahya, xquet'a gue'a rā hya dí pacä'a, madague'a enguì ngue hinte dadi mu'be. 12 Nū'mø dambá m'mucä p'u guí 'buhmu ngue dá manna hya, bi nequi xandønho ngue rá representantegui rā Cristo. Ngue'a rá 'befi rā Cristo dá ørpabi, dá häti dā seti te gāma hya mmanyø ja'ì. A nuya yø milagro dá øt'e, gue'a guì nequi'a ngue rá representantegui rā Cristo. 13 Yo guí emhmu ngue 'bätüø 'yēc'ei i tate dī nnu mansu ngue'ahu, ngue nugä hindá xi'ahu ngue xqui fäx-cahu te dí honi tengutho ør'mi'da yø 'yēc'ei ngue fäxqui te dí honi. ¿Ua guí emhmu ngue asta gā n'yo ndantüøhmugä ngue gā ä'a mpunnbate ngue hinte dí xi'i guí fäxcahu te dí honi?

14 A nuyá, ya rá hyundi 'mø ngue gā mmap'u mahøn'a ya. Pe nū'mø dá map'u, hìn tema menyu dí ädi ngue guí 'dacju. Høntho dí ädi ngue guí macju. Porque rā papá'a di ja ndümmüi ngue honna menyu si yø basi. Hingue masque yø basi'u go i pepate. 15 Dī njadä p'uya, di ho mā mmüi dadi mpefi conná ngue'ahu. Dí

nne ngue nū te dí øt'e, dā 'yøt'ahu rā nho 'nē i ja gampähä ngue gā üni te dí pets'i ngue gā fäxahu. Pe ena man'na ngue dadi ma'ahu, enthø gue gue'a man'na gā ngohni mmüihü'a ngue hinga egadi macju.

16 Guí pahmu xanho ngue ja'mø hìn'yü te gā honi, pe nugä hinte dí ä'ahu. Pe 'bü i'da ya ngue di jajpagui, enguì ngue rā nthät'itho dí øt'ahu. 17 ¿Ua guí emhmu ngue 'bü toni ja'ì dí penhnä ngue dā juc'ahu rā menyu? Nu'a, hìn'na'a. 18 Xi'mø mā penhnä p'u rā Tito ngue bi ma di zengua'ahu, 'nē bi mē man'na mā cūhu, xina rā Tito, ¿ua bi 'yā'ahu rā menyu? Guí pahmu xanho ngue rā Tito bi 'yøt'e tengutho dí øt'e. Høntho bi ne ngue nuna rā hya bi xi'ahu, dā 'yøt'ahu rā nho. Pe hìn tema menyu bi 'yā'ahu.

19 Yo guí emhmu ngue nnä mangä nā rā hya nā ngue høntho dí nnegä ngue guí nnu manhoju. Nu'a, hìn'na'a. Sinoque nuna rā hya nneca Cristo ngue gā mma, guehna rā hya dí mmanna. 'Nē dí nne ngue gue'a Oja dā nū manho nā rā hya dí xi'ahu. A nuya mā zi cū'ahu, nuya te gāma hya dí xi'ahu, dí honi ngue ha di zajni nt'ēc'ehu. 20 Porque dí su ngue nū'mø dá magä p'u, nthambenitho gā tün'ahu ngue hingdi 'yohu xanho. Gadi nsathohu, di 'bätüø zeya, di 'bätüø cue, di 'bü'u di honi ha di dīnse rā nho, di 'bätüø mambethani, di 'bätüø nemhya, di 'bü'u dadi 'yets'i, di 'bätüø 'yøt'i sui. Nu'a rā hya manho guí nnehu gdä nyagä'be p'uya, ya hinga gue'a dī nja'a. Sinoque rā cuetho di nja porque gā hec'ahu te gdi øthu. 21 Guehna rā hya dí sugä 'mø dá sōngä p'u guí 'buhmu naya. Nū te gdi øthu, gā pesta mā sã p'u ja rá hmi rá dā Oja. Porque asta gara zongä 'mø dá padi ngue nu'a rā nts'o xa 'yøt'a m'met'o yø ja'ì, hinguì nne dā hyep'u. Sinoque di 'yots'om'mäitho 'nē nu'a te rā nts'o xa bennba yø mmüi yø ja'ì dadi siguetho.

13 Ya rá hyu ndi ga mmap'u ngue güi zengua'ahu ya. Nu'mø 'bui to nne di yaprá mmi'yec'eiu, mahyonitho ngue di 'bui yoho ogue hyu yø testigo ngue di ja majuaní ra hya. ²Nuya yø ja'i xa 'yøtyø ts'oqui m'met'o, co gátho mi'da yø ja'i, tengutho ra hya dá xi'ahu 'mø rá yondi ma magä p'u ya, a nu'mø dá magä p'u mahøn'a ngue ga ma nu'ahu 'ne ga tini ngue gadi siguethohu ra nts'o, ya hinni mantho ga seti te gä guí øthu. ³Ja guí pahmu p'u xanho p'uya ngue gue'a ra Cristo di hacra ts'edi'a ra hya ga xi'ahu. Porque ra Cristo hinga 'ne'a di nya manhuehi 'mø da zo'ahu'a, sinoque di nya manzaqui'a. ⁴Madague'a himbi 'yudi ngue ja rá ts'edi 'mø mi guatra pont'i, pe nuyá, ya i 'bui 'ne i n'youi rá ts'edi Oja. Da guecä ya, xquet'a di n'yo'be ra Cristo. A nu'mø dá magä p'u, gue'a ra Cristo di hacra ts'edi na ra hya ga xi'ahu, madague'a t'enguí ngue dí ya manhuehi 'mø dí yahu.

⁵Nu te gni 'yohu ya, dami hyacshu ra güenda ngue'mø du xandønho ni nt'ec'eihu ogue hin'na. Dami pahmu xanho ngue'mø guí n'yohu ra Jesucristo ogue hin'na. A nu'mø hinguí n'yohu ra Jesucristo, ya himma juani ngue gyø hoga 'yec'eihu 'mø. ⁶Nugä dí ena ngue di n'yo ni mmuihu ngue majuaní dí n'yo'be ra Cristo 'mø dá nyahu, hinga nthatitho ga øt'ahu. ⁷Dí äpä Oja ngue da 'yøt'e ngue hinte mants'o da din'nahu. Pe nuna ra hya dí mma, hinda honi ha di t'enguí ngue go dí øt'e ngue guí 'yohu xanho, sinoque høntho dí nnegä ngue majuaní

guí n'yohu xanho. A nugui, hinte ja'a ngue engyø ja'i hinguí pømmanho te dí øt'e. ⁸Nuna ra hya majuaní, guehna dí honi ha di nthaha. Hinda nne ga øt'a n'na ra hya nu'a di ts'onna ra hya na. ⁹Janangue nugui dadi johyatho 'mø t'enguí hinda ya manzaqui, høntho dí nnegä ngue da zedi xanho ni nt'ec'eihu. Nugä zant'a dí mmat'Oja conná ngue'ahu ngue da bømmanho ni nt'ec'eihu, hinda t'en'ahu ngue te dadi 'bedi. ¹⁰Hante ngue ga mmagä p'u ga ma zengua'ahu, dí otra carta ja ua ngue ga pennbu. Nuna ra carta dá ot'i, i ya manzaqui n'namhma ngue xamhmatho ya himma hyoni ga nya manzaqui 'mø dá magä p'u ngue ga nyahu. Nugä, nuna ra 'befi bi 'dacä Oja, guehna dí øt'a na. Nugä dí honi ha di zehni nt'ec'eihu. Hingue masque dí honi ha gdá japyø hya ngue ga en'a häi te gni 'yohu.

¹¹A nuya ma zi cu'ahu, Oja da mäxahu ya. Dami hyomhma ra nho gdi n'yohu. Oja da hyut'a ni mmuihu. 'Ne dami mma di n'na ngu n'na'ahu. Nu'mø ngue ja ra njun'mahya, dami nhojpahu. Nu'mø ngue ngu'a guí 'yøthu, ya gue'a rá pähä Oja guí 'yørpahu p'uya. Nuna Oja p'uya hinha di hyc'ahu.

¹²Dami nzengua xanho n'na ngu n'na'ahu. Di nequi xandønho ngue gadi ncuhu. ¹³Gátho ma cuhu 'da'igu ma nt'ec'eihu i ja, i pen'nahu ra nzengua.

¹⁴Di jap'ahu na ma Hmuha Jesucristo ngue da dinni mmui ngue di ma'ahu. 'Nehra Espiritu Santo da 'yøt'e ngue da dinni mmui ngue guí n'yohu'a. Da ngut'atho.

Gálatas

Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yec'ei Galacia.

1 Nugä drá Pablo, rá representan-tegä rá Jesucristo. Hingra ja'itho rá ts'änni ngue drá representantegä. 'Ne hijnjonní ja'i da bõni ngue da t'embí bi 'yexcagui. Nu'a bi 'yexqui, guehna rá Jesucristo co 'nehna Oja ma Papáhu nuna bi 'yø'te ngue bi bennate rá Jesucristo 'mø mi dü. ²Nugä ya, co 'nehya ma zi cuhu dí n'yogä'be ya, dadi zenguagähe'u yø 'yec'ei dí mpeti p'u ja yø hñini ngue rá häi Galacia. ³Nuna Oja ma Papáhu co 'nehna ma Hmuhu Jesucristo, dí nne ngue di jap'ahu 'ne da hyut'a ni mmuihu.

⁴Nuna rá Jesucristo bi nese ngue bi tho conná nguehma ts'oquihu para ngue da gugahu p'u ja ra nts'o ja ua ja ra ximhäi. Nuna Oja ma Papáhu, go rá ts'änni'a tengue bi thohra Cristo na. ⁵Janangue ma ga espahu Oja hangu rá pa. Da ngut'atho.

⁶Nuna rá mate rá Jesucristo bi 'dacju, Oja bi 'yø'te ngue bi dimma mmuihu ngue nzongahu Oja ngue ga ec'eihu rá Cristo. A nuyá, dadi 'yøthogä hanja ngue n'nahmantho guí nne gui hyehmu p'u Oja, guí nne gui tenhnu mi'da yø hya t'embí ngue rá hoga 'da'yo hya. ⁷Pe nu'a majuaní ngue rá hoga 'da'yo hya, hingui yoho, hyu ja'a, sinoque hondä n'na. A nuyá, 'bui to ø'te ngue di 'yot'itho ni mmuihu, i nne da männa hoga 'da'yo hya ngue te bi 'yøtra Cristo. ⁸Pe nuyá, madague'a da guecsegähe, oque n'na ra anxé di 'yë mahets'i da bõni ngue da xi'ahu man'na rá hoga 'da'yo hya ngue hinda 'da'iguui na rá hya ya xtá xi'áhe, nuna n'nan'yo rá hya da ma, da ma rá castigo na. ⁹Ya xtá xi'ahu m'met'o, 'ne

mahøn'a ga mmangä ya. Nu'mø to da xi'ahu man'na rá hoga 'da'yo hya hinda 'da'iguui na rá hya ya guí ec'eihu, nuna n'nan'yo rá hya da ma, da ma rá castigo na.

¹⁰Co nuna rá hya naya, ¿ua da zä gui 'yemhmu ngue dí hongä rá hya ha di nu manhogä yø ja'i? Nu'á, hin'na'a. Dí nne ngue gue'a Oja da nu manhogui. Nugä hinna mangä ya yø hya ya, ngue di nu manhogoyø ja'i. Nu'mø gdi hongä rá hya ngue da gue'a te nnu manho yø ja'i ga mma, ya hingrá mefigä rá Cristo 'mø.

¹¹Ague ma zi cu'ahu, dami pahmu ngue nuna rá hoga 'da'yo hya dadi øt'ahu, hingra ja'itho rá ts'änni na. ¹²Hijnjonní ja'i dá mepyagä te bi ma, 'ne hijnjonní ja'i xänngui te dí mma. Hinda hønse rá Jesucristo bi jaqui ngue dá pacä na rá hya na.

¹³Ya xcá 'yøhmu te 'be'a nmará n'yogä m'met'o ngue'mø nmi tennä yø nt'ec'ei yø judío. Guí pahmu ngue janjuaní hñimí säyagä dí honí ha gdä sucä'u yø ja'i Oja. Porque nmi nnegä ngue xøgue xtí m'mehna rá hoga 'da'yo hya na.

¹⁴Nu'a rá nt'ec'ei yø judío mi ja, man'na tate ngue nmi ec'eigä'a ngue'u mi'da ma mmijudíogähe 'da'igu rá pa dí 'buhme. Nugä man'na xtá ø'tä xanho'a te rá costumbre maní n'yo ma mboxitahu. ¹⁵Nuna Oja bi 'dacrä mate ngue bá huanngui hante ngue gá m'mui. 'Ne bi zoqui ngue ga øtra 'befi bi 'daqui. ¹⁶Porque bi ne Oja ngue dá mpaçä'be'a rá Ts'unt'u, n'namhma ngue da zäp'u ga xicä yø ja'i hingyø judío te'o na rá Ts'unt'u Oja. A nugä p'uya, hijnjonní ja'i dá änni te ja ngue ga ø'te. ¹⁷'Ne hinga 'bet'o dá magä p'u Jerusalén ngue xca xädi te mi xänbäte'u yø representante rá Cristo bi 'yexa m'met'o hante ngue da 'yexqui. Sinoque daní mpagä p'u ja rá häi Arabia. Dámba pengä p'uya, mahøndä ecä

p'u ja ra hnini Damasco. ¹⁸ Mi tho'a nhyu jeya p'uya, ja dá magä Jerusalén ngue dá nyagä'be ra Bedu. Pe hõnda n'nema cut'a dá m'mucä p'u mi 'bu'a. ¹⁹ Ne hin-jom mi'da ni representante dá nyagä'be, hinda hõndra Jacobo nu'a rá n'yohu ma Hmuhu Jesucristo dá nugä p'u. ²⁰ I pa Oja ngue majuaní na ra hya dí xi'ahu.

²¹ M'mefa p'uya, dani mpagä p'u ja ra häi Siria, 'nep'u ja ra häi Cilicia. ²² A nu'u yø ja'i ec'ei ra Cristo di mpeti p'u ja yø hnini ngue ra häi Judea, tobe hinga n'na ndi dadi nnugähe'u. ²³ Hõntho nt'ode te hma ngue enyø ja'i: "Nuna ra n'yohu mi honi ha di zahyø 'yec'ei 'mø man'na ra pa, a nuyá hmanya ngue guehna xihyø ja'i ngue da 'yec'ei'a ra Cristo nuna hin-mi nnepe da 'yec'ei yø ja'i m'met'o". ²⁴ Janangue espabi Oja yø ja'i, porque nuna Oja bi hyät'i bi pärcagui ma mmui.

2 Mi gua'a rá 'de'ma goho ra jeya p'uya, mahõndá magä Jerusalén. Dá megä'be ra Bernabé conna Tito. ² Dá magä p'u, porque Oja bi 'yurcagui, bi neque ngue ga mmagä Jerusalén. Bi mpeti'u 'bet'o ra hya p'uya ngue dá nyahe. Dá xicä'u p'uya hanja na ra hoga 'da'yo hya dadi øtä yø ja'i hingyø judío. Dá ne ngue da fadi ngue 'da'igu ra hya dí xihme yø ja'i. Porque dá negä ngue hinda nts'onna ma 'befi ya xtä ø'te, 'ne nimantho dadi mpefi. ³ Pe majuadi dá nyahe, bi hnu manho na ra hya dá ma. Nuna ra Tito ma n'yogä'be hingui n'youi ra hmepya ngue ra circuncisión. Pe ya himbi ma ma jats'edi ngue di njapi tengutho manna ley ga 'yo yø judío. ⁴ Hõndi 'da yø ja'i mi 'bup'u ngue himma juani yø 'yec'ei, bi nepe ngue xtä hmepya na ra Tito. Pe nuyá, guehya yø ja'i cuatyø 'yec'ei ya, i honi ha di zurca ma guahu ngue da zäp'u di yajpahu m'mefa ngue hinda øthu'a te ga mmamp'u ja ra ley. Porque ya dí ec'ei hu ra Cristo. 'Ne gue-

hya yø ja'i di ja ts'edi ngue ga øthu te ga mmamp'u ja ra ley ya. ⁵ Pe nuna ra hya mmanya, hinga n'na ne dí ørpähe masu. Porque nuna ra hoga 'da'yo hya ya gui ec'ei hu, guehna ra hya ngue majuaní na, ya hinda zä to di pädi.

⁶ Nu'u yø 'yec'ei 'bet'o ra hya, hinda mportagä 'mø ngue 'bet'o oque hin'na, porque nu'p'u ja rá hmi rá dá Oja, ya himma hyets'i yø ja'i p'u. Pe nu'u 'bet'o, hin tema hya bi xiqui ngue da 'yengui hinga gue'a ra hya dí mma. ⁷ Hante gue bi mmeyase ngue Oja di färcaGUI rá hoga 'da'yo hya ngue ga xihyø ja'i hingyø judío. A nuna ra Bedu bi ma mafati ra hoga 'da'yo hya da xihyø ja'i ngue yø judío. ⁸ Porque guesø Oja bi 'yexra Bedu ngue drá representante ra Cristo p'u ha 'buhyø judío. Pe xquet'a bi 'yexqui ngue drá representantegä ra Cristo p'u 'buhyø ja'i hingyø judío.

⁹ Janangue nuya hyu nc'ei ya, ra Jacobo, ra Bedu, ra Xuua guehya 'bet'o p'u Jerusalén, bi bahya p'uya ngue Oja bi ne ngue di tocagä ra mmenthi ngue ga ø'tä na ra 'befi na. Ya dá mbennba 'yeha p'uya, guehna ra hmeya na ngue jaje ra acuerdo na te ra 'befi ga øthe. Bi ts'ännbuya ngue ga mmegä'be ra Bernabé, ga ma mangä'be ra hoga 'da'yo hya p'u 'buhyø ja'i hingyø judío. A nuya dá nyagähe p'uya, guehya da xihra hoga 'da'yo hya ya yø judío ya. ¹⁰ Hõnda n'na ra hya bi sicä'be p'uya, ngue hinda ma mapumbeni yø hyoya, da 'bäts'i te honi. Pe nuna ra hya na, hinga ja dí mbengagui, ya zant'a dadi ja ndummui ngue da 'bäts'i te honyø hyoya.

¹¹ M'mefa p'uya, ya dí 'bucä p'u ja ra hnini Antioquia, xquet'a bi zøp'u ra Bedu. Mi ma njammí pa p'uya, bi 'yehra pa ngue hinni 'yup'u te bi 'yøtra Bedu. Janangue yø hmi yø dá yø ja'i p'u dá hejpi te ø'te. ¹² Rá muditho xanho te bi 'yøtra

Bedu. 'Dap'u bi nsihmeui yø 'yec'ei hinguí n'youi ra hmeppya di njapyø judío. Mi zø i'da yø ja'i bá nexpu 'buhra Jacobo, guehya yø ja'i di ja ts'edi ngue da hmeppya gátho yø 'yec'ei hingyø judío ya. Mi zøhya p'uya, ra Bedu bi zu ngue da ts'ui, janangue bi 'uep'u 'buhyø 'yec'ei hinga mhmepya. ¹³Nuya mi'da yø judío ngue ya yø 'yec'ei p'uya, xquet'a 'nehya bi 'yøt'e tengutho øtra Bedu ya ngue bi nsu, bi 'uep'u 'buhyø 'yec'ei hinga mhmepya. Co 'neha ra Bernabé bi nte'ti te øtra Bedu. ¹⁴Nu'mø ma nugä te øtra Bedu p'uya ngue ya himma juani ngue gue'a te mmana hoga 'da'yo hya ga 'yo, yø hmi yø dä yø 'yec'ei p'u dá hejpi, dí embi: "Ague Bedu, nu'i grá judío, pe astä 'nese'i, ya xcä hyep'u 'da yø hya mmamp'u ja ra ley ga 'yo yø judío. Ya guí øt'e tengutho yø 'yec'ei hingyø judío. ¿Hanja ya ngue ja guí nnepe da 'yen'u yø 'yec'ei hingyø judío ngue jatho ga øthu te gä mmamp'u ja ra ley ga 'yo yø judío ya?" dí embi.

¹⁵Dí nne ga xi'a n'na ra hya ya te'o gátho ya ma mmijudío. A nuju, hinna 'buhmu'a ngue ra ts'oqui ga øthu tengutho øtyø ja'i hingyø judío. ¹⁶Pe dí pahmu ngue nu'a di nhohma ts'oquihu, hinga gue'a ngue ga øthu te mmamp'u ja ra ley ga 'yo yø judío'a. Nu'a di nhohra ts'oqui, gue'a ngue da t'ec'ei ra Jesucristo'a. A nu yø ja'i hingyø judío ya ec'ei ra Cristo ya, pe xquet'a 'necju ya dí ec'ei hu na ra Jesucristo ya. 'Ne guehna di nhohma ts'oquihu na ngue dá ec'ei hu ra Cristo, hingue masque bi nhohma ts'oquihu ngue xcä øthu te mmamp'u ja ra ley ga 'yo ma mmijudío. Porque hinjonda bõni ngue di nhohra ts'oqui ngue da 'yøt'e te mmamp'u ja ra ley. ¹⁷A nuyá, ya dí ec'ei hu ra Cristo ngue di nhohma ts'oquihu. Pe mi'da yø ja'i embi ngue ra ts'oqui dí øthu ngue hindí øthu te gäma hya mmamp'u ja ra ley. ¿Ua sä

da 'yenyä yø ja'i ya ngue nu'a te ra hya bi xänngahu ra Cristo, ya i 'yøt'a ngue ga øthu ra ts'oqui? Nu'á, hin'na'a. ¹⁸A nuyá, ya xtá mangä ngue hinguí ja rá ts'edi ra ley ngue di nhohra ts'oqui. Xi'mø hõnga 'bät'i, ga embi ngue ja rá ts'edi ra ley, ya himma juani ngue bi nhohma ts'oquigä 'mø. ¹⁹Pe ya hinni mantho ngue ja rá ts'edi ra ley ya, porque ya bi nja'a ra castigo mi mmana ley. Nugä tengutho 'mø bi hyoga ra ley. Nuyá, ya gdä 'bu'a ngue ga ten'na Oja. ²⁰Nu'mø mi ma maquat'i ra pont'i ra Jesucristo, 'nequi dí ørma güenda ngue ya bi ncuarcagu ra pont'i. Nuya hindí sänse te nna 'bui, hõnt'a ra Cristo o ma mmaigä ya. A nuyá, mente ra pa dí 'bucä ua ja ra ximhäi, hõnt'a rá Ts'unt'u Oja dí ec'ei ya. Nuná, di maqui 'ne bi ndäse ngue bi tho conná ngueque. ²¹Nuna rá mate Oja bi 'daqui, hindí nne ga joni. Xi'mø ngue da gue'a ra ley ga 'yo yø judío di nhohra ts'oqui ra ja'i, ya säditho bi du ra Cristo 'mø.

3 Ague gyø mmenguhu p'u ja ra häi Galacia, rá nzegui ma'bedi ni mmuihu. ¿Hanja ngue gadí n'uni thä'ahu ngue hinguí ec'ei hu na ra hya majuaní? Ni hmi ni dahu p'u dá mangähe na ra hya na ngue ra Jesucristo bi 'dømp'u ja ra pont'i. ¿Ua ya gä pumbenihu na ra hya naya? ²Ya guí pahmu xandõnho ngue Oja bá pen'nahu ra Espiritu Santo ngue gä 'yec'ei hu ra hoga 'da'yo hya bi si'ahu. Himbi 'ben'nahu na ra Espiritu Santo ngue gä 'yøthu'a te gä nt'ot'i p'u ja ra ley. ³¿Mba hanja'a ni m'memmui guí øthu? Ya guí pahmu ngue gue'a ra Espiritu Santo bi 'da'ahu ra 'da'yo te. Pe nuya guí ena ngue gui hyonse ha di gomanho te gdí n'yohu ya. ⁴Ya xangu ra n'u xcä sähu ngue guí ec'ei hu ra Cristo. ¿Ua hinte ni bõntho'a ya? Pe dí ena ngue ja te ni bõn'a. ⁵Dami pahmu hanja ya ngue Oja bá penhna Espiritu Santo ngue

bi 'yøtyø milagro p'u guí 'buhm̄. Nguna gá nuh̄u ngue bi nja rángue gá 'yɛc'ɛi ra hoga 'da'yo hya bi si'ah̄u. Pe hin'i nja na te gá nuh̄u ngue gá 'yøthu'a te gá nt'ot'i p'u ja ra ley.

⁶Tengutho dí xi'ah̄u ya, nguna nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue ɛna: “Ra Abraham bi 'yɛc'ɛi ngue di nja'a te ra hya xi xi Oja. Nu'a i 'yɛc'ɛi p'uya, Oja bi hoj-pabi rá ts'oqui”, i ɛna. ⁷Janangue dami pahm̄u ya ngue nu'u nnøpa mbom'meto ra Abraham, guehya yø ja'i ja yø nt'ɛc'ɛi ya. ⁸Nup'u ja ra Maca Libro, ya man-jam'møtho nt'ot'i ra hoga 'da'yo hya ngue 'ne'u yø ja'i hingyø judío di nhohyø ts'oqui 'mø bi 'yɛc'ɛi Oja. Porque ngu'a bi man'Oja bi nyau i ra Abraham ngue bi 'yembi: “Conná ngue'a'i gátho yø ja'i 'bucua ja ra ximh̄ai da ma majapi”, bi 'yembi. ⁹Nu ra Abraham bi 'yɛc'ɛi Oja, 'ne Oja bi japi. A nuyá, nu to gá da 'yɛc'ɛi Oja, Oja di japi tengutho ra Abraham.

¹⁰Nu to gá ɛna ngue di nyan'a ngue da 'yøt'e te gá nt'ot'i p'u ja ra ley, da tho ra castigo ra ja'i. Porque nt'ot'i ra hya ngue ɛna: “Nu to hingui øt'e para zantho'a te gátho nt'ot'i p'u ja ra ley, gue'a da tho ra castigo'a”. ¹¹Pe dí pahm̄u ngue nu ra ja'i ɛna ngue da 'yøt'e gátho'a te mmamp'u ja ra ley, hinga gue'a di hojpabi Oja'a. Porque ra Maca Libro i ɛna: “A nuyá to bi 'yɛc'ɛi Oja, guehya di hojpabi ya, 'ne di unna 'da'yo te”. ¹²Ya h̄inte ni bøn-drá nt'ɛc'ɛi ra ja'i nu'a ɛna ngue di nyan'a ngue da 'yøt'e te mmamp'u ja ra ley. Porque nt'ot'i p'u ja ra ley ra hya ngue ɛna: “Nu ra ja'i h̄inte di 'bedi da 'yøt'e gátho'a te mmamp'u ja ra ley, hont'a ra ja'i di t'unna 'da'yo te'a”.

¹³A nuyá, ya hinga thomhm̄u ra castigo mmamp'u ja ra ley ya. Porque ra Cristo, ya bi thohra castigo conná nguecju'a. Nup'u ja ra Maca Libro i ɛmp'u: “Nu ra ja'i macuati ra za, ya ra castigo thogui”. ¹⁴Ra Cristo bi thohra castigo conná nguecju n'namhma ngue

hinga høndra Abraham di nth̄eui rá njapi Oja, sinoque xquet'a 'ne'u yø ja'i hingyø judío di nth̄eui. Janangue ya di nja'a te ra hya bi yat'a Oja, nu to gá dí ɛc'ɛihu ra Jesucristo, ya dí n'yohu ra Espiritu Santo.

¹⁵Ague ma zi cu'ah̄u, nuna ra hya ga mmangä ya, gdá hyejpah̄u'a te øtyø ja'i. Nu n'na ra n'yohu ngue'mø øt'ui n'na ra cohi rá mmic'ɛiui, 'ne bi firma ra sæcua da nangui, ya h̄inda zä to da xotra hya bi nja, ni xinda zä ngue to da hyuts'i te nt'ot'i. ¹⁶Nuna Oja bi yarpabi n'na ra hya ra Abraham co 'ne'a rá mbom'meto bi ter-pap'u. Pe h̄inte mmamp'u ha nt'ot'i ra hya ngue da 'yena “yø mbom'meto” tengutho 'mø di mma ngue xtängu. Sinoque n'na nc'eitho'a mmamp'u, guehna ra Cristo na p'uya. ¹⁷Tengutho ra cohi øtyø ja'i, xquet'a Oja bi gohmi n'na ra cohi ra Abraham, 'ne bi yarp'i ngue di nja'a te bi xifi. Mi tho'i 430 njeya, bi t'unna ley ra Moisés, pe h̄imbi nts'onna ra cohi mi jai Oja ra Abraham. Nuna ra hya ya xi ma mayat'i, di njahma na. ¹⁸Xi'mø hont'u to øt'e te gá di manda ra ley di t'unna njapi, ya h̄imma hyoni tema hya di yarcahu Oja 'mø. Pe ra Abraham bi yarpabi Oja ngue di unna njapi, 'ne bi unni.

¹⁹Pe ¿hanja ngue bi nja na ra ley 'mø? Bi un'Oja na ra ley para ngue da bahyø ja'i te 'be'a ra ts'oqui øtyø ja'i. 'Ne bi nja rá ts'edi na ra ley asta gue'mø mi m'mu'a rá mbom'meto ra Abraham. Nuna, bá ts'ännbi ngue da 'yøt'a te ra hya mayat'i ngue di nja. Nuna ra ley na, yø anxe bi ma hanja, janangue ra Moisés bi xihyø ja'i na ra hya bi manyø anxe. ²⁰Pe nu'mø mi nyau i Oja ra Abraham ngue bi yarpabi na ra hya na, hinga 'be bi hyonna pøngahya, sinoque bi nyaseui.

²¹¿Ua sä ga ɛhm̄u ngue nuna ra ley bi 'yotra Moisés di njunt'ui na te ra hya

bi yat'a Oja? Nu'á, hin'na'a. Porque hin tema ley di ja ngue da hyät'i da 'yøtra ja'i te gä di manda para ngue di t'unna 'da'yo te ra ja'i. ²²Pe nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue gätho yø ja'i xa mbent'ui ra ts'oqui. Janangue dí pahmu ya ngue hont'u to ec'ei ra Cristo di ntheu'i'a te xa yat'a Oja ngue di un'u to bi 'yec'ei.

²³Hante ngue da zøcua ra Cristo, gue'a ra ley mađi manda yø ja'i. Bi nja rá ts'edi na ra ley na, asta gue'mø ma pahmu ngue gue'a ra Cristo ga ec'eihu ngue di nhohma ts'oqui. ²⁴Nuna ra ley bi nøpa mädi yø ja'i, ngue di ndäpyø ja'i ra Cristo 'mø mi zøhø. A nu to da 'yec'ei na ra Cristo p'uya, ya di nhohrá ts'oqui ra ja'i. ²⁵A nuyá, ngue dí ec'eihu ra Cristo, ya hinni mantho di mandagahu na ra ley mi fäcju ya.

²⁶Rángue dí ec'eihu ra Jesucristo ya, ya yø basigahu Oja ya. ²⁷A nuyá, nu to gä bi nxixya 'mø mi 'yec'ei ra Jesucristo, guehya ga 'yo tengutho i n'yo ra Cristo ya. ²⁸Ya hindí mporta ngue'mø grá judío ogue hingrá judío; 'buhni hmu ogue hinjo'o ni hmu; ogue grá n'yohu ogue grá xisu. Porque nu'mø ya gä guí n'yohu ra Jesucristo, ya n'na hyatho gui jahu'a. ²⁹Nu'mø ngue guí n'yohu ra Cristo, ya gue'ahu yø mbom'meto ra Abraham. Ne di toca'ahu na te xa yat'Oja ngue di uni.

4 Ya guí nnuhu ngue nu'mø rá ngüetho n'na ra ts'unt'u ja ngue da gohmi n'na ra erensia, 'da'igudui n'na ra hmiqúi, mađague'a ngue rá mmeti gätho. ²Porque 'buhyø ja'i di ncarga ngue da märpabi te pets'i asta gue'mø bi zønna pa da zännbabi rá papá ngue di ndäpi. ³Di njathu p'uya. Hante ngue ga pahmu hanja na ra Cristo, dá ja ndummui ngue ga øthu'u yø costumbre ga 'buhyø ja'i ua ja ra ximhäi. ⁴Pe nu'mø mi zønna pa bá sän'na Oja ngue bá penhua rá Ts'unt'u, bi øn'a n'na ra xisu. Nuna ra Ts'unt'u na, bi 'yøt'e te mmamp'u ja ra ley ga 'yo yø judío. ⁵Bí 'yehē ngue go bi tho'a ra cas-

tigo mi ja ga thohmu tengutho di manda ra ley. Janangue nuyá, ya guecju yø basi-gahu Oja ya.

⁶A nuya ngue ya yø basigahu Oja, nuna Oja conná Ts'unt'u bá penhna Espiritu Santo p'u ja ma mmäihu ngue ga n'yohu. 'Ne guehna ra Espiritu Santo bi bennbi te mmanna ja'i 'mø xi Oja ngue embi: "Ma Papá'i Oja". ⁷Janangue nuyá, ngue ya yø basigahu Oja ya, ya hindí 'buhmu tengutho n'na ra hmiqúi. A nu'mø ngue ya yø basigahu Oja, tengutho n'na ra basi ja rá erensia, di njathu p'uya, di tocagahu'a te di un'Oja rángue dí ec'eihu ra Cristo.

⁸Nu'mø yø pa xa thogui ngue hinmani pahmu Oja, gue'u yø dahmu ngue himma juani Oja gmi nnøpa hmuhu ngue gmi thannehu. ⁹A nuyá, ya guí pahmu Oja ya, ogue man'na xanho, bi ba'ahu Oja. ¿Hanja ngue ya guí nne gui hyehmu p'u Oja ya, mahønguí nne gui 'yec'eihu'u yø costumbre hin tema ts'edi di ja? ¹⁰Porque guí suphu yø pa di costumbra yø ja'i ngue supi. Nu'mø ra t'usna guí suphu. Njeya, njeya i ja mi'da yø pa guí suphu. ¹¹Ya xangu ra 'befi xtá øt'e ngue dí xän'nahu ra hya. Guehna dí sugä naya ngue di nts'onna ra hya na.

¹²Ague ma zi cu'ahu, dami 'yøthu tengutho dí øt'a ngue hindí øt'a'u yø costumbre yø judío ya. A nugä dí øt'a tengutho gmi øthu m'met'o. Pe nugä dí gna ngue hingui sacju tengue dí øt'e. ¹³Guí pahmu ngue nu'mø rá müdi ma magä p'u guí 'buhmu, dá xi'ahu ra hoga 'da'yo hya, nugä nmadi hyenni. ¹⁴'Ne nu'a ra n'u nmi hembä, xanhenniho ha xtí zä xca nyahu. Pe nu'ahu p'uya hinga 'yemhmu ngue hinda zä ga nyahu, ni xinga fescathohu ra hya dá mangä. Hante gue co n'na ra pähä guí 'yøhmu ra hya dá mangä, tengutho 'mø di 'bäp'u n'na rá anxe Oja ngue da zo'asehu, ogue tengutho 'mø di 'bäse p'u ra Jesucristo da zo'ahu, gä jaju

p'u. ¹⁵ ¿Hapu gá 'yemhmú'a ra pähä bi nja'ahú'a ra ora dá xi'ahú ra hya? Conque dí pacá ngue nu'a ra 'bäxte guí nne xqui 'yörcahu, nu'mò di sä asta ni dá guí nne xqui hyai ngue xqui 'dacju. ¹⁶ Xiya, asta guí nne guí 'yöt'e ngue ma nsuihu ya ngue njuantho dí xi'ahú na te majuani.

¹⁷ A nuya mi'da yò ja'i emmei nne da máxahu, pe hinga nho nne da 'yöt'ahu ya. Sinoque höntho nne ya ngue gui hyegahu p'u, i nne ngue go gui tenhnú'a ra hya mmanya. ¹⁸ Pe ya xanho ngue'mò to nne da máxahu, pegue ya da n'yo'a ngue ra nho da 'yöt'e. A nugä xquet'a dí nne ga faxahu, pe hinga hön'mò dí 'bup'u guí 'buhmu dí nne ga faxahu, sinoque hangu ra pa dí nne ga faxahu. ¹⁹ Ague ma basi'ahu, tengutho n'na ra xisu 'mò ja ngue di önná basi sä ra n'u, di njadá p'uya, mahöndi sä ra n'u co nu'ahu asta gue'mò guí 'yöthu tengutho bi 'yötra Cristo. ²⁰ Nugä händi sani ngue gdi 'bucá p'u guí 'buhmu ya ngue ga nyasehu, n'namhma ga nnu ha gda jap'a ra hya si'ahu. Porque nuyá, janjuani händi padi te ga öt'e co nu'ahu.

²¹ Nu to gátho nne da 'yöt'e te gá nt'ot'i p'u ja ra ley ga 'yo yò judío, dami xicju ya. ¿Ua hijnjam'mò guí öhmú'a ra hya nt'ot'i p'u ja ra libro ngue ra ley? ²² Ya guí pahmu ngue nt'ot'i ngue ra Abraham bi m'mú'i yoho yò ts'unt'u. Nuna n'na rá ts'unt'u, rá ts'unt'u n'na ra xisu ngue ra gunitho. Nuna man'na rá ts'unt'u, rá ts'unt'u na ra xisu ngue ra mmennigu.

²³ Nuna ra xisu ngue ra gunitho, hinga 'yabasi na, janangue bi m'muhrá basi. Pe nuna ra xisu ngue ra mmennigu, mará 'yabasi, guese Oja bi yarpabi ra Abraham ngue bi m'muhrá basi na. ²⁴ Ja ua yò hya mahyequi. Nuya yoho yò xisu ya, guí nhyejpabi yoho yò cohi i ja. Nuna ra xisu ngue ra gunitho ni hu ngue ra Agar. Guí nhyejpabi'a ra cohi bá njap'u ja ra

t'òhò Sinaí. A nuya yò ja'i éna ngue da 'yöt'e te di manda ra ley ya, guehya nnöpa basi ra Agar. ²⁵ Nuna ra Agar, yoho yò xequi mahyejpi. Guí nhyejpa ra t'òhò Sinaí jap'u ja ra häi Arabia. Ne guí nhyejpa ra Jerusalén, nu'a ja ua ja ra häi. Porque nuya yò judío 'bup'u, i tenthö te nt'ot'i p'u ja ra ley. ²⁶ Pe nuya yò ja'i yò ngump'u ja ra Jerusalén bí ja mahets'i, händi manda ra ley ya. A nuju, ja dyò mmenguhu p'uya. ²⁷ A nup'u ja ra Maca Libro, nt'ot'i p'u ra hya ngue éna: "Di nja'i mpähä grá 'yabasi, nu'i hinga pahra önnate. Ga mafi ngue gui johya, madague'a ngue tobe hinguí pa'a ra önnate. Porque ra xisu ngue ra 'yabasi bi hyep'u rá ndò, pe man'na xangu yò basi di m'mui, hinda gue'a ra xisu 'buhmi rá ndò".

²⁸ A nuju ya ma zi cu'ahu, tengutho ra Isaac, Oja bi yat'i ngue di m'mui. Di njathu p'uya, Oja bi yat'i ngue dyò basigahu. ²⁹ Nu'mò mi nja na te ra hya xí yat'a Oja ngue di nja, ra Espiritu Santo bi 'yöt'e ngue bi m'muhrá Isaac. Pe nuna rá ts'unt'u ra Agar bi mböcue, bi zuhra Isaac. Xquet'a di njathu p'uya, nu'u mma ngue öt'e te nt'ot'i p'u ja ra ley i sacju'u. ³⁰ Pe guí pahmu te nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue éna: "Nuna ra xisu ngue ra gunitho, da thön'athi, da me rá ts'unt'u. Porque nuna rá ts'unt'u na, händi tocabi'a te da hyanna rá ts'unt'u na ra xisu ngue ra mmennigu", i éna. ³¹ A nuya ma zi cu'ahu, hingyò basigahu na ra xisu ngue ra gunitho, sinoque gue'a ra xisu ngue ra mmennigu yò basigahu.

5 Ya bi hoga ma ts'oquihu ra Jesu cristó. Janangue ya händi tenhnú'a ra ley ga 'yo yò judío ngue ga éna di nyanma tehu. Dami hyahu ra ts'edi ya, dami nduhu co nuna ra hya na. 'Yo sä guí éna ngue di nja ra castigo ngue'mò hinguí tenna ley ga 'yo yò judío.

²Nugä drá Pablo, dami 'yøhmü na ra hya ga mmangä ya. 'Yo gadi n'uni ngue da hmepya'ahü ngue sä gui 'yena gue'a di nhohni ts'oquihu'a. Nu'mø, ya säditho gá pahmu ra Cristo 'mø. ³Mahøn'a dí nne ga xi'ahü ya, nu gátho yø ja'i ena ngue da mepya yø do'yo, 'yo sä di ena ngue hont'a da 'yøt'a, sinoque ja ngue da 'yøt'e gátho'a te nt'ot'i p'u ja ra ley. ⁴Nuya yø ja'i ena ngue di nhohyø ts'oqui ngue da 'yøt'e te gáma hya nt'ot'i p'u ja ra ley, guehya yø ja'i hep'u ra Cristo ya. Ya emp'u na rá mate Oja. ⁵Pe nuju, ra Espíritu Santo di hatra ts'edi ma mmuihu ngue dí tømhmü'a ra pa rá nzegui. Guese Oja da mamp'uya ngue ya bi nhohma ts'oquihu rángue dí ec'eihu ra Cristo. ⁶A nuyá, ngue ya dí n'yohü ra Jesucristo, ya hinte di muui 'mø mhmeppya ma do'yohü oque hinga mhmeppagahu. A nu'a tate di muui ya, guehna ma nt'ec'eihu ja naya, 'ne nuna ma nt'ec'eihu na, guehna øt'e ngue dadi mahma cuhu n'na ngu n'naju naya.

⁷Ya xanho te gmani n'yohü m'met'o. ¿Te'o di ts'on'na ni mmuihu ngue gui hehmu p'u na ra hya majuaní? ⁸Nuna ra hya di ts'on'na ni mmuihu, hingrá ts'änni Oja na. Porque Oja, i zon'nahü na ngue gui siguethohü te mi ja. ⁹Ya gui nuhu ngue n'na zitiqui ra íxi di ixqui gátho ra juni. ¹⁰Nugä hu ma mmui ngue ma Hmuhu Jesucristo hinda ja'i ngue gui pahni nt'ec'eihu i ja. Pe nuna ra n'yohü nne di ts'on'na ni mmuihu, da japra castigo Oja na, hont'o bi zä maja'i.

¹¹Pe nugä ma zi cu'ahü, nu'mø gdi xi'ahü ngue gui mmeppya ni do'yohü, hinda nnu man'ugä yø judío 'mø. Pe nuyá, sücyø ja'i co nuna ra hya dí xännbate, ngue ra Cristo bi dup'u ja ra pont'i, gue'a i nyanyø te yø ja'i'a. ¹²Nuya yø n'yohü di pi'ahü ena ngue jatho gui mmeppya ni do'yohü ngue da ma nthequi, ¿hanja ngue nuya yø n'yohü ya, hinda nyecse xanho asta da ma m'moqui?

¹³Ague ma zi cu'ahü, bi zon'nahü Oja ngue hinni mantho gui sühu ra castigo di manda ra ley. Pe 'yo sä gui emhmü ngue sätho gui 'yøthü ra nts'o so ni mmuihu ya. Nu'á, hin'na'a. Para ngue di nequi ngue gadi mmadi n'na ngu n'na'ahü, a nuya dami mfäts'i n'na ngu n'na'ahü ya. ¹⁴Hont'a n'na ra hya ja ngue di nja para ngue di ma macumple te gá nt'ot'i p'u ja ra ley. Guehna ra hya ngue ena: “Dami mahni mmic'eiu tengutho gni ne ngue di ma mamadi'”. ¹⁵Pe nu'mø gadi nsøthü, ya ja ngue gui nsahu n'na ngu n'na, pets'i gui tutho ni mmic'eiu.

¹⁶Nugä dí xi'ahü, dami n'uni ngue gue'a ra Espíritu Santo da xän'nahü te gdi n'yohü. Nu'mø gui hyaxhü'a ra 'yu di 'da'ahü'a, hingui 'yøthü'a te ni pähäschü 'mø. ¹⁷Nu'a ra nts'o so ma mmuihu, hingui nnu manho ra Espíritu Santo'a. Nuna te nne ra Espíritu Santo ga øthü, n'nan'yo na ngue'a ra nts'o so ma mmuihu. Guehya di ntør'mahya p'u ja ma mmuihu ya. Janangue xangu yø nni di hingui sä ga øthü'a te dí nne ga øthü. ¹⁸A nu'mø gue'a ra Espíritu Santo da xänngahu te ga øthü, ya hingui ja ngue ga sühu ra castigo di manda ra ley 'mø.

¹⁹Hingui henni gdá pahmu ndana gue'a ya yø nts'o øtyø ja'i. Gue'a ra n'yots'om'mäi, gá ra nts'o ja rá mmui ra ja'i, hingui nne di ts'ammi ngue'a te ra nts'o ga 'yo. ²⁰I thanne yø dahmu, i ete. Di nsuhyø ja'i. Høndra njunt'i nne. I sehya. I ncue. Di 'yets'i. I 'uenyø ja'i ya yø hya i mma. Porque høndra ntapahya i nne. ²¹I nnepe te pesrá mmic'eiu, hote, iti, 'ne hinha ga ndits'i. Gátho mi'da yø nts'o i ja, gá øt'e. Nugä ya xtá xi'ahü m'met'o 'ne mahøn'a dí xi'ahü ya, ngue nuya yø ja'i njap'u, ya hinda ma macut'i p'u di manda Oja ya.

²²Pe ra Espíritu Santo di hatra ts'edi ra ja'i te da n'yo. Guehna ra ja'i di mahrá

mmic'eiui na, di johya, hu rá mmui, seti te thogui, ra hoja'i, hingui ya rá mmui ngue'a ra nho øt'e. Nu te ra hya pønna ne, gue'a øt'a. ²³Hindi 'yets'i, hãt'i samrá mmui. A nuyá, hin tema ley di ja ngue da zã da ma ngue da ma ra castigo ya yø ja'i ga 'yo ya yø hya dí xi'ahu ya. ²⁴Gãtho ya to n'youi ra Jesucristo, ya bi 'yøt'e ngue bi m'me'u yø pähä xãnt'o man'i n'yo. ²⁵Nuna ra Espiritu Santo di 'dajũ ra 'da'yo te. Ja ts'editho ga n'umhmũ ya ngue gue'a ra Espiritu Santo da xãngahũ te gdã n'yohũ. ²⁶Hingui sã ga 'yexhu ya, hingui sã ga njunthu ya. Hingui sã ga nseyabahũ n'na ngu n'naju ya.

6 Ague ma zi cu'ahu, nu'mø gã pahmu ngue bi 'yøtra ts'oqui n'na ni amigohũ, nu'u n'youi ra Espiritu Santo, gue'u di nyãui'a bi 'yøtra ts'oqui'u. Da xifi ngue da hyep'u'a te øt'e. Pe gue di nya manhuẽhi ha di hejpi. Di mfãdi xãho, hinga mbennũ ngue xquet'a 'ne'u di njap'u m'mefa'u. ²Ngũ mi'da, ngu mi'da, nu'mø gã nuhu te hẽmbi n'na ngu n'na dami nfãxhu. Nu'mø ngue ngu'a guí øthu ya, ya guí øthu'a te ra hya di manda ra Cristo 'mø. ³Nũ ra ja'i enã ngue suhra güenda ngue tãtese, pe hindã zã to da hyãt'i. Sinoque di nhyãse 'mø ngue himma juãni te mma. ⁴N'na ngu n'na'ahu dami hyãcse ra güenda ngue'mø xãho te gni 'yohũ ogue hin'na. A nu ra ja'i hacra güenda ngue xãho te øt'e, ya da zã di johya. Pe hingue masque di johya ngue da denna mmic'eiui ngue hingui øtrã mmic'eiui tengutho øt'e. ⁵Porque n'na ngu n'naju hõxhma xihu ngue ga hacju ra güenda ngue'mø xãho te dí øthu ogue hin'na.

⁶Nũ ra ja'i sãnnabi rá hya Oja, jatho ngue da mãxrá xãnnbate ngue di unni te honi.

⁷Nuna Oja hinga nt'embĩ na. Hecathohũ na, masã mi 'yena ngue hingui nnu te dí øthu. Nu te ga 'yo ra ja'i, gue'a ra njut'i di nja'a. ⁸Porque nu ra ja'i øtra nts'o so rá mmui, gue'a ra castigo da tho'a. Pe nu ra ja'i hãxra 'yu xãnnabi ra Espiritu Santo, guehna ra ja'i para zãntho di unna 'da'yo te ra Espiritu Santo na. ⁹Ogui sãyahũ, ma ga øthu ra nho. Porque nu'mø hinga nsãya ngue ga øthu ra nho, da zõnna pa di njurcahũ. ¹⁰Jãnãngue nu'p'u da zã ga øthu ra nho, ma ga ørpahũ ra nho gãtho. Pe ma datho'u ma cuhu n'nat'a ma nt'ec'ehu i ja ngue nneto ga ørpahũ ra nho.

¹¹Nugã drã Pablo, dami nuhu ya yø da letra ga oseã ya. ¹²A nuya yø ja'i di ja ts'edi da hmẽpya ni do'yohũ, hõntho nne ya ngue da nu manho yø ja'i. Porque hingui nne da zã ra n'u tho'u to i mma ngue ya bi nhohyø ts'oqui yø ja'i ngue bi du p'u ja ra pont'i ra Cristo. ¹³Pe nuya yø xãnnbate ya hmẽpyabi yø do'yo, ni xinga guehya di øt'e te gã mmãp'u ja ra ley ya. Hõntho nne ya ngue da hmẽpya'ahu n'namhma ngue nu'p'u di nya, ya di 'yets'i, da ma ngue ya guí øthu'a ra hmẽpya di manda gui 'yøthu. ¹⁴Pe nugã hindĩ nne ngue te gdã 'yexã, hõnt'a dí nne ga mma ha bi nja ngue bi du p'u ja ra pont'i ra Jesucristo. Pe rãngue bi du p'u ja ra pont'i, ya hin dadi hogã'a ra nts'o ga 'yo yø ja'i ua ja ra ximhãi. A nuya yø ja'i øtra nts'o p'uya, xquet'a hingui nnu manhogui. ¹⁵Nu'mø ya dí n'yohũ ra Jesucristo, ya hinte di mmuui ngue'mø hmẽpya rá do'yo ra ja'i ogue hin'na. A nu'a di muui ya, gue'a ngue da gom'na'yo ma n'yomfenihu. ¹⁶A nuya to gãtho da hyaxna ra hya dí mmãngã, dí nne ngue da hyut'a ni mmuuihũ Oja 'ne di huẽc'ahu. Ne hinga hõn'athohũ, sinoque gãtho'u te'o ya yø ja'i Oja.

¹⁷ A nu ra pa di ma p'uya, hĩndĩ nne to da gun'mahyagui. Nuya yø medi n'youi ma do'yo ngue xa ungyø ja'i, ja di nequi ua ngue rá mefigä ma Hmu Jesús.

¹⁸ Ague ma zi cu'ahu, di nnegä ngue Gä di jap'ahu ma Hmuhu Jesucristo. Da ngut'atho.

Efesios

*Ja ua rā carta bi 'yo'trā Pablo, ngue
bi mennbā yø 'yɛc'ɛi Efeso.*

1 Nugä drá Pablo, bá excä Oja ngue drá representantegä rā Jesucristo. Nuyá, dadi zenguagä yø ja'i ya o rá 'yɛ Oja, guehya yø ja'i ya ɛc'ɛi rā Jesucristo p'u ja rā hnini Efeso. ²Dí nnegä ngue nuna Oja ma Papáhu co 'nehna mā Hmuhu Jesucristo di jap'áhu nɛ da hyut'a ni mmuihu.

³Ma ga ja mammadihu na Oja rá Papá ma Hmuhu Jesucristo. Porque nuju ngue ya dí n'yohu rā Cristo, ya bi jajpahū Oja. Nup'u mahets'i 'dama 'dan'yo rá njapi mambí jap'u, gue'a bi 'dacju'a ya. ⁴Nu to gátho ya n'youi rā Cristo, ya xpá huan'na Oja hante di nhohra ximhäi. I nnepe ngue da hyep'u rā nts'o ya yø ja'i xa huanhni, n'namhma ngue nup'u ja rá hmi rá dä Oja, hin tema nts'o da thinnbi. ⁵Nuna Oja di macju. Ya mandø njam'møtho xpá nzänni ngue rā Jesucristo da 'yøt'e ngue ga cohi ngue yø basigahu Oja. Nu'a te bi nja mpähä Oja da 'yøt'e, gue'a bi nja'a. ⁶Nuna rá Ts'unt'u Oja mathoguitho di madi, ya ma n'yohu naya. Ja ts'editho ngue zant'a ga ɛspahu Oja ya, porque mandøngu drá mate bi 'dacju.

⁷Conná guehrá mate Oja, nuna rá Ts'unt'u Oja bi du ngue bi yanju nɛ bi punnga mā ts'oquihu. ⁸Mathoguitho di macju Oja. Bi xoga mā n'yomfenihu, bi 'yøt'e ngue dá pahmu hanja rá hya. ⁹Nuna rá hya Oja himmi fadi hanja, bi 'yøt'e ngue da fadi hanja'a te xpá nzänni di nja. ¹⁰Nu'a te ya xpá nzänni di nja, da 'yehra pa di nja'a. Nuna Oja, da japi di manda rā Cristo gátho'a tema cosa i ja, ngup'u

mahets'i, nguua ja rā ximhäi, gátho go di manda'a.

¹¹Nu'a te ya xpá nzän'Oja di nja, gue'a øt'a. Ya mandø njam'møtho xpá nzän'Oja ngue nu to gátho ya dí n'yohu rā Cristo, ga nnuhu'a rā nho di un'Oja. ¹²Janangue'a, nuya rá muditho dá ɛc'ɛihe ngue rā Yante na rā Cristo, ya nnu rā nho ørcahe Oja. Guehya jatho ngue ga ɛspahe Oja ya. ¹³Xquet'a nu'mø gmi 'yøhmū na rā hoga 'da'yo hya majuanī ngue di nyanni tehu, ya gá 'yɛc'ɛihu rā Cristo p'aya. A nuyá, ngue guí n'yohu rā Cristo, ya bá 'ben'nahū rā Espiritu Santo. Porque ya xa yat'Oja ngue da pennbabi rā Espiritu Santo te'o gátho ya o rá 'ye. ¹⁴Ngue ya bá 'benhna Espiritu Santo ga n'yohu, ya dí haxhu njuani ngue nu'a te gá rā nho xa yat'Oja di 'dacju, gä di nja. Nu'mø bi dät'i da 'yɛc'ɛi'u to ja ngue da zo rá 'ye Oja, guehya yø hya jaua da 'yørpe. Nu te gá øt'Oja, gä tate. Janangue jatho da t'ɛspi.

¹⁵Nugä dí øde ngue janjuani guí hahni mmui guí ɛc'ɛihu rā Hmu Jesús. Nɛ dí øde ngue gadi mahmu gátho'u to ya o rá 'ye Oja. ¹⁶Janangue nugä hindí säya janjuani dadi ja mammadigä Oja conná ngue'ahu. A nuyá, zant'a dí mmat'Oja conná ngue'ahu. ¹⁷A nuna Oja, guehna rá Oja na mā Hmuhu Jesucristo na, nɛ guehna rā Papá maguese na. Janangue nuyá, dí äpä Oja ngue da 'yøt'e ngue da dinni mmuihu xandønho hanja Oja. ¹⁸Nuna Oja, bi zonngahu ngue di tocagahu rā nho m'mefa. Dí äpi ngue da xoc'a ni n'yomfenihu xandønho, n'namhma ngue da dinni mmuihu hanja'a te rā hya dí tømhmū di nja. Porque mazihotho'a te rā nho xa nzän'Oja di unni te'o gátho ya o rá 'ye. ¹⁹Dí äpä Oja ngue da dinni mmuihu xandønho hanja, ngue nuna Oja mathoguitho ja rá ts'edi hinha rá nzegui. A nuna rá ts'edi Oja i ja, guehna fäts'i

gätho'u to ec'ei na. Nuna Oja na, i udi ngue mathoguitho ja rá ts'edi. ²⁰ Porque guehna Oja bi 'yot'e ngue bi bennate ra Cristo 'mø mi du, 'ne bi zits'i i ma mahets'i ngue i mmip'u ja rá n'yei Oja. ²¹ Nuna ra Cristo bi t'unná cargo ngue tate, go guehna di manda gätho'u bi ja yø ts'edi mahets'i na, 'necua ja ra häi. Di manda yø dast'abi, 'ne gätho'u to mi'da ja yø ts'edi. Nuna go 'bet'o na ngue gätho, da gue'u 'buhra pa ja p'uya, da gue'u di m'muhyø pa di 'yep'u, gätho go di manda'a. ²² Nu te gäma cosa i ja, Oja bi japra Cristo ngue gä go di manda'a. 'Ne bi japi ngue ra Cristo go di manda gätho yø 'yec'ei'a. ²³ A nu'u yø 'yec'ei, gue'u nnø-pa do'yo ra Cristo'u. Nu'a ra Cristo n'youi gätho yø 'yec'ei'a, 'ne 'bui hønbnu bi zä, bi 'bu mahets'i 'ne 'bucua ja ra ximhäi.

2 Nu'mø mam'met'o, xändonts'o te nmi øthu. Entho ya xtá tuhu ngue ma ts'oquihu mi ja. ² Xtä øthu yø nts'o ja ua ja ra ximhäi. Xtä ørpahu rá pähä ra zithu nuna di manda gätho yø ts'onthi i 'yo ndap'u bi zä. 'Ne gue'a ra zithu xa bennba yø mmui'u yø ja'i hingui nne da 'yec'ei Oja ya. ³ Nu'mø man'na ra pa gä xtá njahu p'u tengutho øtyø ja'i hingui pa Oja ya. Xtä øthu'a te ma pähäseh. Nu'a te ra nts'o so ma mmuihu, gue'a xtä øthu'a. Janangue mama nsähu'a ra castigo da ja Oja, tengutho ra castigo da thohyø ja'i hingui pa Oja ya.

⁴ Pe nuna Oja, mathoguitho di macju, 'ne mathoguitho di huegahu. ⁵ A nuyá, ngue di n'yohu ra Cristo, ya bi 'dacju ra 'da'yo te ya. Porque nuju ya xtá tuhu ngue ma ts'oquihu mi ja. Pe nuna Oja, ra matetho bi 'yot'e ngue bi yanju. ⁶ Nuna Oja, xquet'a da 'yot'e ngue 'necju da zä ga bennatehu tengutho ra Cristo ngue bi bennate. 'Ne da 'yot'e ngue 'dap'u gani mmihmu p'u mahets'i. ⁷ Nguna ra hya xpá nzän'Oja di nja ya, n'namhma ngue

hangu ra pa di nequi xändønho ngue janjuani di macju, gue'a te ra nho bi 'yørcahu conná guehra Jesucristo. ⁸ Nuna Oja, ra matetho bi 'yot'e ngue bi yanju ngue dá ec'ei hu ra Jesucristo. Hinga emhmü ngue ja tema nho dá øthu ngue bi yanju. Sinoque bi nese Oja ngue bi yanju. ⁹ A nu ra ja'i, hingui sä da 'yena ngue ja tema nho da 'yot'e ngue da zä di nyani. Janangue hinda zäp'u di 'yets'i da 'yena ngue nu'a te ra nho øt'e, gue'a di n'yan'a. ¹⁰ Oja bi 'yot'e ngue ja ma'da'yo dá m'muhmu ngue di n'yohu ra Jesucristo. Ya mam'met'o xpá nzänni ngue ya gda 'buhmu'a ngue gä ra nho ga øthu.

¹¹ A nuya ngue hingyø judiohu, dami beni te gmi jahu 'mø yø pa xa thogui. Yø judío himmi nnu manho'ahu porque ni do'yohu himma mhmepya tengutho øtyø judío. ¹² Nu'u yø pa'u, hingmi pahmu te'o na ra Cristo. Mama hyaqui'ahu ya yø judío 'bup'u ja ra häi Israel. Hingmi pahmu'a te ra cohi mi jai Oja'u. Ni xinga gue'u yø hya di yat'a Oja ngue gdi pahmu hanja. Aha gmi 'buhmu ua ja ra ximhäi, 'be xingmi tømhmü ngue xtä 'yehra pa xtä nyan'ahu Oja. Hingmi pahmu ngue 'bu Oja. ¹³ Pe nuya ngue guí n'yohu ra Cristo ya, 'ne bi du conná guecju, gue'a øt'e ngue gä pahmu Oja'a ya. ¹⁴ A nuyá, ra Cristo guehna bi 'yot'e ngue ga n'amigohu Oja naya. Ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, ya n'na 'buihu bi gohyø ja'i ya. Porque bi xotra Cristo ya yø hya madí hyagahu. ¹⁵ Nu'a ra ndate bi thohra Cristo, ja bi zep'u rá ts'edi ra ley nu'a madí manda yø costumbre mani n'yo yø judío. Nuya yo 'bui yø ja'i madí nsui, ma'da'yo bi mpenhni ngue n'na 'buihu bi gohi. Porque ya gä yø n'youi ra Cristo. Gue'a i hojpabi'a. ¹⁶ Porque nu'a i du p'u ja ra pont'i ra Cristo, gue'a i nhojpaui Oja yø ja'i bi 'yec'ei'a. Ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, nu'a ra njunt'i mi øt'e

ngue mađi nsui, ya bi zep'u. Bi ma ma penhni gátho yo 'bui yø ja'i tengutho 'mø n'na nc'eitho bi gohi. ¹⁷ Ra Cristo bá ghe ngue bi xihra hoga 'da'yo hya yø ja'i ngue bi nhopi. Bi xihra hya yø ja'i himmi pa Oja, ximmangu yø judío ya mi pa Oja xquet'a bi xihra hya. ¹⁸ Conná nguehra Cristo, ngu yø judío, ngu yø ja'i hingyø judío, gue'a ra Espiritu Santo faxcahu ya ngue da zäp'u ga n'amigohu xanho'a ra Papá. ¹⁹ A nuyá, ya hingyø 'dan'yo ja'ihu ya. Ya gue'ahu yø ja'i Oja ya, porque ya ni n'yohu gátho'u yø ja'i ya o rá 'ye Oja.

²⁰⁻²² Nup'u ha nanga n'na ra ngu ngue ra nija, nup'u brá fuhra jado, n'youi mi'da yø do di tetra jado ngue rá nija Oja. Gue'ahu'u yø do di tetra jado ngue ra nija ya. Nu'a ra Cristo, gue'a ra do bi dü'mra jado'a. A nu'u yø representante p'uya co 'ne'u yø pongahya Oja, gue'u yø do rá muditho bi me ra ngu'u. A nuya conná nguehra Cristo ya, nu yø ja'i hingyø judío, ya yø n'youi to gá ec'ei ra Cristo'u ya. Porque gáthogahu, gue'a ra Espiritu Santo dí n'yohu.

3 Nugä drá Pablo, dí ofädi ngue dí mmangä rá hya ra Jesucristo p'u 'buhyo ja'i hingyø judío. ² Ya guí pahmu ngue bi 'yorcagui ra mate Oja bi 'dajma 'befi ngue ga xi'ahu ra hoga 'da'yo hya. ³ Gä dá cuatá ua ja ra sucua'a te gäma hya bi yurcagui Oja. Himmi fadi hanja na ra hya na. ⁴ A nu'mø gá nuhu na ra sucua naya, ya gui hyaxhu njuani p'uya ngue nu'a rá hya ra Cristo himmi fadi hanja, bi jaqui dá padi hanja. ⁵ Nu'mø yø pa xa thogui, nuna Oja, hinjonni ja'i xa mbøni ngue xtí japi xtá mbahna ra hya na. Pe nuyá, nuna Oja bá pennbabi ra Espiritu Santo'u yø representante co 'ne'u yø pongahya ngue bi japi da badi hanja na ra hya na. ⁶ Nuna ra hya himmi fadi hanja, guehna ra hya ja ua naya: Ngue hinga høndyø judío di tocabi na rá njapi

Oja, sinoque xquet'a 'nghyø ja'i hingyø judío di tocabi rá njapi Oja 'mø da 'yec'ei ra hoga 'da'yo hya. Ya gá da gohi ngue yø ja'i Oja. Porque di tocabi'a ra nho ya xa yat'Oja ngue di unyø ja'i da 'yec'ei ra Jesucristo.

⁷ A nuyá, Oja bi 'yøtra mate bi 'dajma 'befi ngue ga mmangä na ra hoga 'da'yo hya. 'Ne guese Oja di 'dacrä ts'edi ngue da zä ga øt'a na ra 'befi na. ⁸ Nugä, man'natho hinga njuanigä ngue gátho mi'da yø ja'i ya o rá 'ye Oja. Pe guese Oja bi 'yøtra mate ngue bi tocagä ra mmenthi ngue ga xicä ra hoga 'da'yo hya yø ja'i hingyø judío. 'Ne ga xihyo ja'i ngue nu'mø bi 'yec'ei ra Cristo, mathoguiho ra nho di tocabi hinha rá nzegui. ⁹ I nneque ngue ga japi da badi gátho yø ja'i hanja na ra hya hinguí fadi. Nuna Oja bi hoqui gátho'a te ja ya, mandø njam'møtho xpa nzän'na te nnepe di nja. Pe himmi fadi hanja, asta ja guehya ja bi fahya. ¹⁰ A nuyá, ya bi zønna pa ngue co 'nghyø anxe bi ja yø ts'edi mahets'i da nu'a te da 'yørpabi Oja yø 'yec'ei. 'Ne da nu ngue mathoguiho ja rá mfadi Oja. ¹¹ Ya mandø njam'møtho xpa nzän'Oja'a te nnepe di nja. Pe ya bi nja 'mø mi t'ec'ei na ra Hmu Jesucristo. ¹² A nuyá, ngue ya dí ec'eihu ra Cristo, ya nthummui ngue ma n'yohu Oja ya. ¹³ Janangue nugä dí xi'ahu ngue 'yo di tu ni mmuihu ngue dí sägä ra n'u ngue dí xi'ahu ra hoga 'da'yo hya. Sinoque dami johyahu ngue nu'a te ra n'u dí thocä conná ngue'ahu da 'yøt'ahu ra nho na.

¹⁴ Janangue nugä dí ndantyøhmu ngue dadi ja mammađi na rá Papá ma Hmuhu Jesucristo. ¹⁵ Nuna ra Papá na, nu'u bí 'bu mahets'i, da gue'u 'bucua ja ra häi, gátho yø Papá. ¹⁶ Guehna ma datho ngue ja rá ts'edi na. Janangue

dí äpi ngue di zac'a ni mmuihu ngue da penhna Espíritu Santo di ha'ahu ra ts'edi. ¹⁷Dí äpi ngue nu te'o gätho ya guí ec'eihu ra Cristo, hondra Cristo da 'yo ni mmuihu. A nu'a te gni mahni mmic'eihu, janjuani ngue ni mmui gdi 'yøthu. ¹⁸Dí nnegä ya ngue gätho'ahu co gätho mi'da yø 'yec'ei, dami pahmu xandønho hague ngu gangu'a te guí macju ra Cristo. ¹⁹Janangue dí äpä Oja ngue da dinni mmuihu xanho hanja na te guí macju ra Cristo, madague'a ngue hinjam'mø da zä ga pahmu gätho'a te guí macju. Pe co ngu'a, man'na man'na di nequi ngue guí n'yohu Oja.

²⁰Nuna Oja, ma datho ja rá ts'edi na, porque sä di un'a te t'äpi. Hinga hont'a te ra hya so ma mmui dí äphu di uni, sinoque man'na xangu di uni ngue'a te t'äpi. A nuyá, nuna rá ts'edi Oja i ja, guehna di hacju ra ts'edi naya. ²¹Nu to gätho dí ec'eihu ra Jesucristo ya, ma ga espahu Oja para zantho. Da ngut'atho.

4 Nugä dí ofädi ngue dí ørpabi rá 'befi ra Hmu Jesús. Pe nuyá, dí xi'ahu ngue guí mportahu xandønho. Nuna te ra hya i zon'nahu Oja gdi n'yohu, gue'a guí 'yøthu'a. ²O gadi 'yex'mø guí yahu, mahotho gdi nyahu. Dami seti te gadi n'yørpahu. Di nequi ngue n'na ngu n'na gadi mahni mmic'eihu. ³Da mäx'ahu ra Espíritu Santo ngue da 'yøt'e ngue xøgue n'na hyatho guí mmamhmu. Dami ja ndummui ngue hinjam'mø guí njunthu. ⁴Nu to gätho ya dyø 'yec'eihu, entho n'na nc'eitho p'u da nnuju Oja. Nu'a ra Espíritu Santo dí n'yohu, n'nat'a'a. Nuna te ra hya dí tømhmü di nja m'mefa, n'nat'a na ra hya gá nzonngahu Oja. ⁵N'nat'a ma Hmuhu. N'nat'a ma nt'ec'eihu i ja. N'nat'a ra nxixya i jaju. ⁶Ne n'nat'a Oja i 'bui, gue'a ra Papá'a ngue gätho. 'Ne gue'a di manda gäthogahu'a. Gue'a 'bui ndap'u bi zä'a. 'Ne gue'a dí n'yohu gäthogahu'a.

⁷Nup'u ha di mpeti yø 'yec'ei, bi zännba ra Cristo n'na ngu n'najua te ja ngue ga øthu. Di hacju ra ts'edi ngue da zä ga øthu'a te nnepe ga øthu. ⁸Ngunna mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Nuna ra Cristo bi ma mahets'i, pe 'be bi dapi gätho'u yø nsuiui. 'Ne mandøn-gu drá mate bi unyø ja'i bi gocua ja ra ximhäi", i ena. ⁹¿Te nne da manna ra hya embi ngue bi ma mahets'i? I nne da ma ngue ra Cristo bi zøcua ja ra häi 'ne bi mengui, i ma mahets'i. ¹⁰Nuse na ra Cristo bá nexpu mahets'i, bi zøcua ja ra häi. 'Ne bi ma asta ndøya maya bí ja ra c'amahets'i para ngue di nequi ngue ndap'u bi zä 'bui ngue di manda.

¹¹N'na ngu n'na yø ja'i, bi zännba ra Cristo'a te ja ngue da mefi. Bi 'yexyø ja'i ngue dyø representante. Mi'da p'uya, bi 'yets'i ngue da manna hya di bennbabi Oja ngue da ma. Mi'da p'uya, bi 'yets'i ngue di n'yo ngue da manna hoga 'da'yo hya. Mi'da p'uya, bi 'yets'i ngue di m'met'o ngue dyø mamhya p'u ha 'buhyø 'yec'ei. Mi'da p'uya, bi 'yets'i ngue dyø xännbate ngue ra hya. ¹²Nuya yø ja'i bi 'yets'i, guehya da japi gätho yø 'yec'ei ngue da 'yøtra 'befi di manda ra Cristo da 'yøtyø ja'i ya. Guehya man'na di hatra ts'edi yø 'yec'ei 'bucua ja ra ximhäi ya. ¹³Di mpefi asta gue'mø da zädi ngue xøgue da 'da'igu ma nt'ec'eihu, 'ne ga pahmu xandønho'a rá Ts'unt'u Oja. Man'na man'na dí thini xanho hanja ra hya, ya da zä ga n'yohu tengutho i n'yo ra Cristo p'uya. ¹⁴Ya hinga øthu tengutho øtyø t'ubasi p'uya. Porque yø basi hingui henni ga thät'i. Tengutho 'mø te haxra ndahi ni ma ua, ni ma nu, njarbutho yø basi, hont'o bi zä maxädi ten-ni. A nu'u yø xännbate ngue yø hyäte, xøgue ga mbatho da hyoni ha di hyätyø ja'i. I nne'u ngue ga tenhnu'a ra fehni hya i xännbate. ¹⁵Pe nuju, ma ga ja ndummui ga mmamhmu na ra hya majuani. Ma ga udi ngue dadi mahmu'u yø ja'i dí

xihmu na ra hya na. Ma ga homhmu ra hya ngue man'na gda cohmu tengutho ra Cristo. Nuna ra Cristo, guehna 'bet'o na ngue di manda gätho yø 'yec'ei, tengutho ra ya ra ja'i i 'bet'o ngue di mandabi ra do'yo. ¹⁶Ngue guehna ra Cristo 'bet'o ngue di nnopa yahya ya, nu'u yø xequi ha di ntøtrá do'yo ra ja'i p'uya, go guecju'a. A nu'mø ngue cu xanho yø hyundo'yo, gätho 'da guí mpetho, ya xanho i ja. Njarbutho ya, nu'mø di mmaði n'na ngu n'na yø ja'i, gätho 'da ga hyadra ts'edi di mpefi xanho.

¹⁷Nuna ma Hmuhu Jesucristo, go di 'dacá ra ts'edi na guehna ra hya di xi'ahu ya. 'Yoni mantho guí øthu'a ra nts'o ga 'yo yø ja'i hinguí pa Oja. Nuya yø ja'i ya, nu'a ra nts'o so yø mmui, gue'a øt'a. Pe hñte di muí te øt'e. ¹⁸I njot'i yø n'yomfeni, hinguí pa'a ra 'da'yo te di un'Oja. Porque mandø nnaxitho yø n'yomfeni. Hindi n'uní da sifi ha di njap'u dí ba Oja, janangue hinguí paði hanja. ¹⁹Janjuani ngue xa unyø mmui yø ja'i'a ra nts'o ga 'yo. 'Be xinguí ja yø 'be'isá. Ena gue man'na di johya 'mø 'dama 'dan'yo ma nts'o øt'e.

²⁰Pe hinga ngu'a ra hya gá 'yøhmú bi nxännbate ra Cristo. ²¹Majuani ngue ya gá 'yøhmú na te ra hya bi nxännbate ra Jesucristo. Nuna ra hya naya, guehna majuani na, 'ne guehna ra hya xänngahu ra Jesús. ²²Janangue nuyá, nu'a te gá ra nts'o gmani n'yohu mam'met'o, dami hyehmu p'u'a ya. Porque nu'a ra nts'o gmaði ho guí 'yøthu, mi hát'atho ni n'yomfeni'hu'a. ²³A nuyá, dami 'yøt'e ngue da gom'na'yo ni n'yomfeni'hu ya. ²⁴Gätho ma'da'yo'a te gdi n'yohu. Gä ra nho gdi n'yohu. Tengutho Oja majuani ngue xandønho'a, guí njathu p'uya, gá ra nho guí 'yøthu, hin tema nts'o guí 'yøthu.

²⁵A nuyá, 'yo guí mmamhmu ra fehni. N'na ngu n'na'ahu, gá majuani guí

xihni mmic'eiu. Porque gätho yø 'yec'ei tengutho 'mø n'na nc'eitho di jah'u. ²⁶Nu'mø guí ncuehu, man'nan'yo mi 'yøt'e ngue da gohi ngue dra ts'oqui'a ni cuehu. Da thotho'a ni cuehu, 'yo guí nnehu ngue gá ra nguni ra pa guí ncuehu. ²⁷'Yo gadi unhnu ra 'yu ra zithu ngue guí 'yøthu'a te rá pähä.

²⁸Nu ra ja'i mará be, da hyep'u'a rá mfe, di mpefi. Nu ra ja'i ngue rá 'befise da 'yøt'e, gue'a di dini te da zi'a, janangue di nja te di unyø ja'i hin'yu te da hyoni.

²⁹'Yo tema ts'omhya guí mmamhmu. Sinoque ra hoga hya guí mmamhmu, da gue'a ra hya da 'yørpabi ra nho yø ja'i da 'yøde. ³⁰'Yo guí øthu ngue da du rá mmui ra Espíritu Santo ngue n'na ra ts'oqui guí 'yøthu. Porque dí n'yohu ra Espíritu Santo, ya di haxhu njuani ngue ya di ohu rá 'ye Oja, 'ne fäcju asta gue'mø bá ep'u ma Yantehu.

³¹A nuyá, dami hyehmu p'u gätho ya yø hya ga xi'ahu ya. Ra sui, ra cue, ra njunt'i, ra ts'ate. 'Yo to guí nnu man'uhu. ³²Nu'a ja ngue guí 'yøthu, dami n'yørpahu ra nho n'na ngu n'na'ahu. Di nja ni yemmuihu. Dami mpunnbi n'na ngu n'na'ahu ngue'mø 'bui to hinga gue'a øt'e, tengutho Oja bi pun'nahu conná guehra Cristo.

5 Nuna Oja, janjuani ngue di macju ngue ya yø basigahu. Janangue nuyá, ma ga øthu tengutho øt'Oja. ²Ma ga mahma mmic'eihu tengutho guí macju ra Cristo. Nuna, asta bi ndá ngue bi du conná guecju. Oja bi nu manho ngue gue'a bi gohi ngue ra 'bøt'e i nhohma ts'oqui'hu'a.

³Ya guí ohu rá 'ye Oja ya. Janangue nuyá, 'yo di so ni mmuihu'a ra n'yots'om'mäi. 'Yo tema nts'o guí øthu. 'Ne 'yo guí emhmu ngue gue'a ra menyü ma datho di muí. ⁴'Yo tema ts'omhya guí mmamhmu. 'Yo guí mmamhmu yø

hya hĩnte nĩ bõntho. Porque nuya yõ hya ya, hĩnnĩ 'yup'u ngue guĩ mmamhmu ya. Nu'a ra hya nĩ 'yup'u gui 'yõthu, gue'a ngue njandyatho gui ja mammadihu Oja'a. ⁵Ya guĩ pahmu ngue nup'u dĩ manda ra Cristo, co 'nẽhrá Papá, nuya yõ ja'i ngue yõ 'yots'om'mái hĩnda ma macat'i p'u ya. Da guehyõ ts'oc'ei, da guehya yõ ja'i ngue hõnt'a te pes'ua ja ra ximhái so yõ mmui ngue di xandi, hĩnda yarbua ya. Porque nuya yõ ja'i njap'u, nu'a te ra cosa nĩ ma yõ mmui, gue'a thanne'a, hĩnga gue'a Oja i thanne. ⁶Matonma hyá'ahu ngue gui 'yõthu ya yõ nts'o dí xi'ahu. Porque nu to õtya yõ hya dí xi'ahu ya, ngue fespátho rá hya Oja, guehya da japra castigo Oja ya. ⁷Man'nan'yo mi 'yõt'e ngue gui 'yõthu tengutho õtya yõ ja'i dí xi'ahu ya.

⁸Nu'mõ mam'met'o, gá ra nts'o nmará n'yohu. Pẽ nuyá, ya ma n'yohu ra Cristo ya. Ma gdá n'yohu'a te nne Oja gdá 'yohu ya. ⁹Nu ra ja'i ngue xojpabi Oja rá mmui, gá ra nho ga 'yo ra ja'i. Nu'mõ ha ya, gá majuanĩ te mma. Nu'a te dĩ manda Oja, gue'a õt'a. ¹⁰Dami ja ndummuihu ngue nu'a te nnu manho Oja, gue'a gui 'yõthu'a. ¹¹Man'nan'yo mi 'yõt'e ngue go gui 'yõthu tengutho õtyõ ja'i xants'o ga 'yo. Dami japhu ngue da bahyõ ja'i ngue ra ts'oqui'a te õt'e. ¹²Nu'a ra nts'o nt'aguitho õtyõ ja'i, ya ra 'be'isátho ngue da hmangua'a. ¹³Pẽ nu'mõ da ma nsudi ra hya ha rá nja na ra nts'o nt'aguitho õtyõ ja'i, da bahyõ ja'i ngue ra ts'oqui õt'e. ¹⁴Janangue emp'u ja ra Maca Libro: "Nup'u 'buhyõ ja'i entho ya xa ndu, da xoc'a nĩ mmui ra Cristo. Ëntho ja gui nnu'a nt'aha", i ena.

¹⁵Janangue nuyá, dami fahmu xanho te gdi n'yohu. 'Yo gni 'yohu tengutho ga 'yo yõ ja'i hĩngui pa Oja. Sinoque dami 'yõt'e ngue dĩ nequi ngue guĩ pahmu Oja. ¹⁶Dami ja ndummui gui mpefi ngue gui mmamhmu ra hya. Porque yõ pa dí 'buhmu, xandõngu ra nts'o i ja. ¹⁷Ja-

nanque nuyá, 'yo gyõ 'yammuihu. Nu'a te rá pähá ma Hmuhu Jesucristo, dami ja ndummui ngue da dini xanho nĩ mmuihu hanja ra hya, n'namhma ngue gue'a gui 'yõthu'a. ¹⁸Para ngue gui m'mamma päháhu, 'yo gadi unni mmuihu ra n'iti. Porque ra n'iti xants'o te õt'ahu'a. A nuyá, go dami unni mmuihu'a ra Espiritu Santo ngue da gue'a da xan'nhu te ja ngue gui 'yõthu'a. ¹⁹N'na ngu n'na'ahu, nu'mõ gui yahu, nu'u yõ hya mazihotho nt'ot'i p'u ja yõ salmo, gue'u dami nxihmu'u, 'nẽ'u yõ hya nt'ot'i p'u ja yõ alabansa. Dami ja mammadihu'a ra Hmu Jesucristo p'u ja nĩ mmuihu. Gui 'yẽspahu conyõ salmo 'nẽ conyõ alabansa gui turpahu. ²⁰Rãngue guĩ ec'ei hu ma Hmuhu Jesucristo, nuna Oja ma Papáhu da 'yõ'mõ gá zohmu. Janangue nuyá, zant'a gui ja mammadihu ya ngue'a te gá ra nho õrcahu.

²¹A nuyá, ngue guĩ nnu mansuhu Oja, dami mfats'i n'na ngu n'na'ahu ya.

²²Ague gyõ xisuhu, dami 'yec'ei nĩ damme 'mõ nzo'ahu. Porque gue'a dĩ manda ra Hmu Jesucristo'a. ²³Porque ra n'yohu i 'bet'o'a ngue dĩ manda rá xisu, tengutho ra Cristo i 'bet'o'a ngue dĩ manda yõ 'yec'ei. Nu'a ra Cristo bi yanyõ 'yec'ei, gue'a 'bet'o'a ya, tengutho rá ya ra ja'i, 'bet'o ngue dĩ mandabi rá do'yo. ²⁴A nuya yõ 'yec'ei i õt'e te dĩ manda ra Cristo. Xquet'a njarbutho yõ xisu ya, da 'yõt'e te gá dĩ 'bepyõ damme.

²⁵Ague n'yõ'ahu, dami mahni xisuhu, tengutho ra Cristo dĩ mahyõ ja'i bi 'yec'ei, asta bi du ngue bi yani. ²⁶Nguna bi 'yõrpabi yõ 'yec'ei para ngue di zo rá 'yẽ Oja. Co nuna ra hya bi 'yec'ei yõ ja'i bi hojpa yõ ts'oqui. Bi nxixya p'uya ngue ya bi hyep'u ra nts'o. ²⁷I nne ngue nu'mõ bá ep'u mahõn'a ra Cristo, gátho yõ 'yec'ei da 'yẽspi, porque ya hĩn tema nts'o da dinnbi.

²⁸A nu yø n'yohu i jatho ngue di mahyø xisu. Tengutho ga mmährá do'yo, di jarbu rá xisu. Porque nu rá n'yohu di máhrá xisu, i øtrá güenda rá n'yohu ngue rá do'yose di mádi. ²⁹Në hínjo'o n'na rá ja'i ngue di suhrá do'yo, sinoque fáhrá do'yo rá ja'i 'në pepi. Njarbutho'a te ørcahu rá Cristo ya, fácju 'në i pej-páhu. ³⁰Porque rá Cristo, i nnøpe ngue rá do'yogahu. ³¹N't'ot'i p'u ja rá Ma-ca Libro ngue ena: "Nu'mø bi nthatra n'yohu, rá n'yohu p'uya sop'u rá papá 'nehra mamá ngue 'buhmi rá xisu. Nuya yo nc'ei ya, di nne n'na ngu n'na, ja-nangue ya hingui yo nc'ei, sinoque entho n'na nc'eitho", enna hya. ³²Nuna rá hya na, mazihotho hma te nne da ma. Porque ga mbøni ngue rá Cristo ya yø n'youi yø 'yec'ei 'në gue'u yø 'yec'ei nnøpe ngue rá do'yo. ³³Pe xquet'a i nne da ma ngue n'na ngu n'na yø n'yohu jatho di mahyø xisu. Tengutho ga nne ngue di ma mamadi, di jarbutho rá xisu ya di mádi. A nu rá xisu p'uya, i jatho ngue da nu mansu rá damme.

6 Ague gyø basihu, nu'mø bi zo'a ni papá ogue ni mamá, dami 'yec'ei te xi'ahu. Porque gue'a jatho ngue da 'yø-tyø basi ya ec'ei rá Cristo'a. ²Guehna rá muditho rá hya mmamp'u ja rá ley Oja na, ngue nu rá ja'i da 'yøt'e te xi Oja, da dinnbabi rá njapi Oja. Guehna rá hya naya ngue ena: "Dami su ni papá, dami su ni mamá. ³Nu rá ja'i da 'yøtya yø hya ya, ya'atho rá pa di m'mucua ja rá häi, 'në di m'mamma pähä", enna hya.

⁴A nu yø n'yohu conyø xisu, ngue ya 'buhyø basi, 'yo di honnbi ha di mbøcuc yø basi. Sinoque di tede xanho, da badi ngue da zammí. 'Në da xännba yø basi ngue da 'yec'ei rá Cristo.

⁵Ague gyø hmiquihu, dami 'yec'ei ni hmu gadi mpehmu ua ja rá häi. Majuani ngue ni mmui gdi 'yørpabi masu ni hmuhu. Ni mmui gdi 'yøtra 'befi guí pehmu, gui 'yø'ni güendahu ngue tengutho 'mø gdi ørpahu rá 'befi rá Cristo. ⁶Gui hyumbabi 'mø gadi mpehmu. 'Yo guí nnehu ngue høn'mø nnu ni hmu guí humbahu, sinoque gui 'yøt'e ngue yø mefi'ahu rá Cristo. Co gátho ni mmui gdi 'yørpahu'a te rá pähä Oja. ⁷Nu'mø ja te guí pehmu, con n'na rá pähä gdi 'yøthu rá 'befi. Gui 'yø'ni güenda ngue rá Cristo guí ørpahu rá 'befi, hingue masque gui 'yemhmu ngue rá ja'itho guí ørpahu rá 'befi. ⁸Porque ya guí pahmu ngue nu'a rá Hmu Jesucristo, nu'a te rá nho xa 'yøt'e n'na ngu n'na rá ja'i, gue'a rá nzäbi rá ja'i di un'na. Nu'mø 'buhrá hmu ogue hínjo'o rá hmu n'na rá ja'i, nu te rá nho xa 'yøt'e, gue'a rá nzäbi di t'un'na.

⁹Ague gyø hmuhu, dami 'yørpabi rá nho ni mefi guí sihu. 'Yo gadi pihmu yø mefi. Dami bemhmu na rá hya ja ua. Ngu'u yø hmu ua ja rá ximhäi, ngu'u yø hmiqui, n'nat'a ni Hmuhu bí 'bu mahets'i. A nu'a p'uya, hingui huantho yø ja'i ørpa masu'a.

¹⁰Ague ma zi cu'ahu, dami zajni mmuihu conna ts'edi di 'da'a ma Hmuhu. Porque høn't'a tate ja rá ts'edi'a. ¹¹Nuna rá hya di 'da'ahu Oja ngue gdi mfähmu, dami 'yøthu ngue tengutho 'mø da m'mant'i'ahu na rá hya na. Janangue da zä gui täjpahu rá hya rá zithu nu'a nne da hyäcju. ¹²Porque nuna rá tunhni dí øthu ya, hinga gue'u ma mmic'ei dadi ndunhnu, sinoque nu'u dadi ndunhnu ya, gue'u yø ts'onthi ja yø ts'edi ngue di manda rá nts'o ja ua ja rá ximhäi. I 'yo maya ndap'u bi zä. ¹³Janangue di ndu xanho ni n'yomfenihu ya co nuna rá hya

di 'da'ahũ Oja, guehna gdi tãcju ra nts'o na. Nu'mø da 'yehra ora ngue gui nthehu n'na ra hya xants'o, 'yo di dap'ahũ. Nu'mø ngue gá 'yøthu na ra hya naya, ya du xanho ni n'yomfenihu 'mø.

¹⁴ Nu ra soldado 'mø ngue ya xa nsã ngue da ma ra tũnhni, ya xa dutra ngut'i, ya ha ra njudi di nyani, 'ne he rá he ngue ra t'egui. Dami njathu p'uya ngue gdi nyamhmũ na ra hya majuani. Nu'a te xanho, gá gue'a gui 'yøthu'a. ¹⁵ Nu ra soldado 'mø ja ngue ha da ma, ya xa nsã, hinha ga hyehyø 'boxthi. Dami njathu p'uya, gui ja ndummui ngue gui mma guá mamhmũ ra hoga 'da'yo hya. Guá xihmũ ra hya yø ja'i ngue ha di zã di nhojpauí Oja. ¹⁶ Nu ra soldado ha rá njudi. Nu'u yø nsã n'youi ra sibi bi enyø nsuiui hingui thot'i. Gui njathu p'uya co nu'a ni nt'ec'eihu i ja, ya hinda zã da dap'ahũ ra zithu. ¹⁷ Gui 'yøt'e tengutho 'mø gdi hushu ra fui t'egui, hĩnte da thot'i. Dami njathu p'uya, n'nat'a beni ngue ya bi nyanni tehu. Nuna rá hya Oja di 'da'ahũ ra Espíritu Santo, guehna gui nnøpa juaihu na, ngue gdi taphu ra hya yø ja'i.

¹⁸ 'Yo di cohni mmuihu, mat'Ojahu hangu ra pa. 'Yäphũ Oja'a te gãma hya di ben'nahũ ra Espíritu Santo gui 'yäphũ. Gätho yø ja'i ya o rá 'ye Oja dami marpahũ Oja yø ja'i, 'yogui säy-

athohũ. ¹⁹ Xquet'a 'necã dami marcahũ Oja n'namhma ngue Oja di 'dacrã hya ga mma. Nup'u ha ga mmanna hya, ga ha ra ts'edi ngue ga mmanna hya. Nuna ra hoga 'da'yo hya, hinga su ga xicã yø ja'i hanja na ra hya na. Porque hingui pahyø ja'i na ra hya na. ²⁰ Oja bi 'yexqui ngue drã representantegui ngue ga mmangã na ra hoga 'da'yo hya na. A nuyã, ngue dí mmangã na ra hya na, ya dí ofãdi. Janangue dami marcahũ Oja n'namhma ngue nuna ra hya ni 'yehma xi ga mma, da zã ga ha ra ts'edi ga mma xanho ra hya.

²¹ Nuna ma zi cuhũ ra Tíquico, xquet'a emmei di mpefi ngue ørpabi rá 'befi ra Hmu. Nu'mø bi map'u naya, go da xi'ahũ te dadi jagã na. 'Ne da xi'ahũ te dí øt'ã ua. ²² Nuna ra Tíquico dí øt'ã p'u na ngue da ma di zengua'ahũ. 'Ne dani xi'ahũ te dadi ja. Nuna ra hya da xi'ahũ p'uya, di hatra ts'edi ni mmuihu na.

²³ Dí nnegã ya ngue nuna Oja ma Papáhu co 'nehna ma Hmuhũ Jesucristo di durpabi yø nt'ec'ei to gãtho ya ja yø nt'ec'ei, 'yo dadi njunt'i, sinoque di mahyø mmic'eiuí n'na ngu n'na. ²⁴ Oja di japi te'o gãtho ngue yø mmui gui ma'a ma Hmuhũ Jesucristo. Da ngut'atho.

Filipenses

*Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue
bi mennba yø 'yεc'ei Filipos.*

1 Nugä drä Pablo, connä Timoteo, yø mēfigä'be ra Jesucristo. Nu'u yø mamhya p'u ja ra hnini Filipos, da gue'u yø n'yohu ja yø cargo p'u ja ra nija, gätho mi'da yø ja'i ya o rä 'yε Oja ngue ya εc'ei ra Jesucristo, gä dädi zengua'be. ²Dí nnegä'be ngue nuna Oja mä Papáhu co 'nehna ma Hmuhu Jesucristo di jap'ahu 'ne da hyut'a ni mmuihu.

³N'na ndi ngu n'na ndi ga mben'ahu, dädi ja mamädigä Oja connä ngue'ahu. ⁴Nu'mø dä mat'ahu Oja, janjuañi dädi johya. ⁵Porque dí mben'ahu ngue nu'mø mambä fudi gä 'yεc'eihu ra hya, gä fäx-cähu mente dädi 'yongä ra hoga 'da'yo hya. 'Ne astä guetya guí fäxathohu. ⁶Asta gue'mø gambä fudi gä 'yεc'eihu ra Jesucristo ya, bi 'yøt'ahu ra nho Oja. 'Ne man'na di 'yøt'e ngue gui commanhohu. 'Ne dí padí ngue go gue'a da 'yøt'e ngue gui pømmanhohu 'mø ra pa da ep'u ra Jesucristo'a. ⁷Ni 'yup'u ngue emmei di mben'ahu, porque gäthogahu, bi 'yøtra mate Oja ngue bi 'dacju ra 'befi ngue dädi 'yonnbahü rá hya. A nuyá, gue'mø dí ofädi, ogue dí 'bucä p'u ja ra ts'ut'abi, dí tøkä na ra hoga 'da'yo hya, 'ne dädi ja majuañi ngue majuañi na. ⁸Nuna Oja i padí ngue janjuañi dädi madí gätho'ahu tengutho guí ma'ahu ra Jesucristo.

⁹Nu'mø dí mmat'Ojagä, dí äpi ngue nu'a te gni mmahmu, man'na man'na gdí mmahmu. 'Ne dí äpi ngue da xoc'a ni n'yomfenihu ngue da dini xanho ni mmuihu hanja ra hya. ¹⁰Dí nnegä ngue guí padí gui huanhnu ndana ra nho i ja ngue gui 'yøthu. Janangue nu'a ra pa da ep'u ra Cristo, ya hinte mants'o da

thin'nahü. ¹¹'Ne hont'a ra Jesucristo da zä da 'yøt'e ngue gä ra nho gdí n'yohu. Nu'mø bi nu yø ja'i ngue guí 'yohu xanho, ya da 'yεspabi Oja yø ja'i.

¹²Ague mä zi cu'ahu, dí nnegä ngue guí pahmu ngue nu'a te gä dá thocä, ε-na gue gue'a man'na i fahra hoga 'da'yo hya'a. ¹³A nuyá, gätho yø soldado 'bucua ja ra palacio, 'ne gätho ya mi'da yø ja'i 'bucua, ya padí ngue dí ofädigä ngue dí εc'ei ra Cristo. ¹⁴Nu'mø mi hnu ngue ya dí ofädigä, xangu mä cuhu bi hya ra ts'edi, himbi nsu da mambrä hoga 'da'yo hya Oja. I padí ngue hingui hegahu'a ra Hmu.

¹⁵A nuyá, nu'u to mmanna Cristo ya, 'bu i'da ngue di seyagui, i nne da 'yengahäi. Pe mi'da p'uya, connä pähätho ga mmanna Cristo. ¹⁶A nu'u di seyagui, i mmanna hya ngue di nu manhose yø ja'i, 'ne himma juani ngue yø mmui ga manna hya. Porque embi ngue da du ma mmuigä 'mø ga padí ngue gä tenyø ja'i'a ra hya mman'u. ¹⁷Mi'da p'uya, ga mman-na Cristo ngue di maqui. I padí ngue dí 'bui ngue ga tøkä ra hoga 'da'yo hya ua ja ra ts'ut'abi.

¹⁸Pe hinte ja'a, gue'mø gue yø mmui ga manna Cristo yø ja'i, ogue hin'na. Pe squerangue i hmanna Cristo, guehna nnä johyagä naya. 'Ne man'natho dädi johya. ¹⁹Porque dí padí ngue ga pømmanhogä ua ja ra fädi ngue guí mmarchahu Oja, 'ne fäxcä ra Espiritu Santo bä penhna Jesucristo. ²⁰A nuguí, nu'mø ga su ga mmanna hya ngue ra Cristo, ya ra 'be'isätho te dí øt'a 'mø. Hante gue ga ha ra ts'edi ga mmanna hya hangu ra pa, hingue masque ga su ngue dí ofädi. Ogue ga pongui, ogue da thogui, hindi mportagä'a. Nugui dädi ja ndum-mui dí honnbi ha di hnu manho ra Cristo. ²¹A nuyá, dí nne ngue ya gdä 'bu'a ngue ga ørpabi rá pähä ra Cristo.

A nu'mø dá tu, ya man'na ma datho ra nho ga nth'e'be. ²²Nu'mø ga sigue ga m'mucua ja ra ximhäi, da za ga tapä mi'da yø ja'i ngue da 'yec'e'i ra Cristo. Janangue nuya hindí padí ndana gue'a exa ja ts'editho ga øtya. ¿Ua nuhma xanho ngue ga sigue ga m'mui, ua gue xanho ngue ga tu? ²³Nuya hindí padí ndana exa ja ts'editho ya yoho yø hya ya. Nup'u nná bengá, man'na xanho ngue ga tu, ya gani m'mu'be ra Cristo p'uya. A nu'gui, dí nnu manho ngue ga tu. ²⁴Pe co nu'ahu, ya xanho ngue dí 'bui. ²⁵Janangue'a dí haxa njuani ngue ga sigue ga m'mui, n'namhma ga ha'ahu ra ts'edi ngue di ndu ni nt'ec'eihu. 'Ne man'na di nja'ahu mpähä porque man'na di ndu ni nt'ec'eihu i ja. ²⁶Nu'mø ga nuju mahøn'a p'uya, ya man'natho gadi ja mammadihu ra Jesucristo conná nguecä.

²⁷Guí ja ndummui gui 'yøthu'u yø hya mmanná hoga 'da'yo hya ra Cristo. Dami 'yø't'e te dí xi'ahu, gue'mø ga mmagá p'u ga ma nu'ahu, ogue hin'na. Pe dí nne ga øde ngue guí hahu ra ts'edi 'ne 'da'igu guí mmamhmu. 'Ne guí honi ha gdi japhu ngue di nth'a'a ra hoga 'da'yo hya ngue'a ra nt'ec'e'i ja'ahu. ²⁸Nu'mø di pi'ahu ya yø ja'i suhra hoga 'da'yo hya, 'yo sä guí suhu. Porque nuyá, nu te ø't'e, gue'a ra hmey'a'a ngue di m'medi. Pe nu'ahu p'uya, nu te guí øthu, gue'a ra hmey'a'a ngue di nyanni tehu. Porque guehna Oja faxahu. ²⁹Nuna Oja bi 'da'ahu rá mate, hinga høntho ngue gui 'yec'eihu ra Cristo, sinoque xquet'a ja ngue gui sähu ra n'u ngue guí ec'eihu na. ³⁰A nuyá, ma ga homhmu ha di nthahra hya ya. Ya guí nuhuu te dá ø't'a m'met'o, 'ne ya guí øhmu ngue dadi sigue dí honi ha nná japi ngue di nthahra hya.

2 Di ha'ahu ra ts'edi na ra Cristo. Nu'a guí ma'ahu, gue'a di hoc'a ni mmuihu'a. Nu'a ra Espiritu Santo guí

n'yohu ya. Ya ja ni yemmuihu ya, 'ne ya ja ni nhugatehu ya. ²Pe man'na ga jogyagá mø gui 'yøthu ya yø hya dí xi'ahu. Dami ne ngue 'darbu di n'yo ni hyahu. Gätho'ahu 'da gdi mmathohu, hinjon da bøn'i ngue da n'nan'yo rá n'yomfeni. ³Yo gadi 'yexhu, 'ne 'yo guí nne ngue go da nu manho'asehu yø ja'i. Sinoque gui 'yø't'e tengutho 'mø hinte gadi muhu. Gui 'yøthu ngue tate xanho mi'da yø ja'i ngue'ahu. ⁴Yo guí øthu ngue høn'asehu gui timhmu ra nho. Dami 'yøthu ngue 'ne hmi'da yø ja'i da dinna nho.

⁵Dami 'yøthu tengutho bi 'yøtra Jesucristo ngue hingui ts'u bi 'yets'i. ⁶Madague'a ngue Oja'a, pe bá sop'u rá cargo mi ja ngue madi manda p'u mahets'i. ⁷Bi n'uni bi nja'i. Bi gohi tengutho n'na ra hmiqui. ⁸Nu'mø mi m'mui ngue ra ja'i p'uya, hingui ts'u bi 'yets'i. Gä bi 'yutho'a te rá nt'edi Oja, asta bi n'uni bi tho. Bi dup'u ja ra pont'i, madague'a t'embi ngue ra 'be'isä ngue to da dup'u ja ra pont'i. ⁹Janangue nuna Oja bi japi ngue ma datho da hnu mansu. Bi japi ngue bi ntate, hin jomman'na ngue tengu'a. ¹⁰I nnepe ngue nu'mø bi t'ode ngue hmambrá thuhu ra Jesús, gä di ndantyøhmu'u bí 'bu mahets'i, 'ne'u 'bucua ja ra häi, co 'ne'u 'bup'u ja ra nidu, gä di ndantyøhmu. ¹¹Gätho da ma ngue ra Jesucristo, gue'a ra Hmu'a. 'Ne nu'mø t'espabi ra Jesucristo, tengutho 'mø go di t'espabi Oja, rá Papá.

¹²Ague ma zi cu'ahu, nu'mø dambá m'mucá p'u guí 'buhmu, gá 'yec'e'i te dá xi'ahu. A nuyá, madague'a yaua dí 'bucá ya, pe ma datho dami 'yec'eihu na ra hya dí pen'nahu ya. Ya bi nyanni tehu. Janangue ma datho dami nu mansuhu Oja ya. Dami ja ndummui gui hyoni ha di hnu manho'ahu. ¹³Nuna Oja, go di ben'nahu na te ra nho ja ngue gui 'yøthu

na, 'ne da mäxahu ngue da zä gui 'yøthu'a te nne Oja ngue gui 'yøthu.

¹⁴ Nu te ja ngue gui 'yøthu, 'yøthu co n'na ra pähä. 'Yo 'be guí ena ngue ra ts'edi t'øt'ahu. ¹⁵ Janangue hin tema ts'oqui da thin'nahu. Porque ya yø basi'ahu Oja p'u ha 'buhyo ja'i ngue yø ts'oc'ei 'nhyø mmejmahya. Mahyonitho ngue di nequi ngue n'nan'yo'ahu ngue yø ts'oc'ei 'bucua ja ra ximhäi. ¹⁶ Dami xihmu yø ja'i ha di zä di nthui ra 'da'yo te. A nu'mø bá ehra Cristo p'uya, da zä di nja ga mpähä conná ngue'ahu. Porque ya hinga särbutho dá mpecä p'u guí 'buhmu.

¹⁷ A nuyá, ya guí ec'ei hu ra Jesucristo, ya gá unni mmuihu Oja ya. Nu'a te gni johyahu ya, xquet'a 'nequi dadi johya, madague'a ya ja ngue da thogui co nuna ra hya dá xi'ahu. ¹⁸ Pe dami johyahu tengutho nná johyagä, 'yo tu ni mmuihu 'mø dá tugä.

¹⁹ Da ne ra Hmu Jesús ngue ga penhnä p'u ra Timoteo, da nu'ahu. Nu'mø bá penc'a p'uya, ya ga johya 'mø dá padi te gadi jahu. ²⁰ Porque hinjongui pöni ngue di øt'e tengutho dí ør'be ra Timoteo ngue dí hon'na'be ha gdi timhmu ra nho. ²¹ Nuya gätho mi'da 'bucua, yø 'befise'a ni ma yø mmui øt'e, hinga gue'a rá 'befi ra Cristo ni ma yø mmui ngue da 'yøt'e. ²² Guí pahmu ngue ra Timoteo di nequi ngue ha ra ts'edi faxcagui ngue dí mmam'be ra hoga 'da'yo hya. Tengutho n'na ra ts'unt'u 'mø faxrä papá p'u ha di mpefi, njarbutho na. ²³ Dí nne ga penhnä p'u ra Timoteo, hontho ga padi tengu da gohma asunto. ²⁴ Da ne Oja ngue ya himma ya'atho ga mmagä p'u, ga ma nu'ahu.

²⁵ Nuna ra Epafrodito guá penngahu ua ngue bá hannagui ra menyü dí honi, xquet'a 'nehna emmei bi mäxqui ngue honi ha gdä japra hya. Pe nuyá, dí ena ngue mahyonitho da map'u ya. ²⁶ Porque mi zä mi badi ngue gá 'yøhmu ngue

bi hyenni, emmei bi du rá mmui. Janangue nuyá, ya hingui nnu ra pa da map'u ya, para ngue guí pahmu ngue ya bi zä. ²⁷ Ne majuaní bi hyenni, ya ja ngue xta ndu. Pe conná nguehrá mate Oja himbi du. Nu'mø ngue xta ndu, xøgue di ntumbu ma dummuigä p'uya. ²⁸ Janangue nuya dí xönni ga pennbua, n'namhma ngue man'na guí johyahu 'mø gá nuhu mahøn'a. Ya xquet'a da hyu ma mmuigä p'uya ngue guí nuhu ngue ya hinte di ja. ²⁹ Gui johyahu ngue guí nuhu, porque gadi ncuhu ngue ra Cristo. Dami nu mansuhu gätho yø ja'i te'o ga 'yo tengutho ga 'yo ra Epafrodito. ³⁰ Ya guí nuhu, ya ja ngue xta ndu ngue ørpabi rá 'befi ra Cristo ngue bi mäxcagui. Bi n'uni bi m'mu man'u ngue bi 'yørcagui ra 'bäxte nuna himmi sä gui 'yørcahu.

3 Ague ma zi cu'ahu, dami johyahu rángue guí ec'ei hu ma Hmuhu Jesucristo. A nugui, hinte ga 'bedi ngue nyondi ga xi'ahu na ra hya dá cuatä ra sacua. Nuna ra hya na, da 'yøt'ahu ra nho. ² Dami mfähmu ngue'u yø ts'oc'ei 'yop'u hinni 'yup'u te øt'e. Guehya embi ngue jatho da hmepeya yø 'yec'ei ngue di njapra circuncisión. ³ A nuju, nu'a ma hmepeyahu, gue'a nnä thannehu Oja co gätho ma mmuihu'a. Ya dadi johya ngue ma 'yohu ra Jesucristo. Dí pahmu ngue hinda zä ga honse ha gdä nyamhmu. ⁴ Pe nu'mø to ena ngue da zä da hyonse ha di ma mahojpi, pe ma dathogä ngue gue'a nmi hongä'a. Porque man'natho mi pømmanho te nmarä 'yogä ngue mi'da. ⁵ Ja rá hyato ma pa dí 'bucä 'mø mi hmepeyagä bi njacra circuncisión. Porque drá judiogä. Nuna ma mboxitagä, guehna ra Benjamín. Drá judío 'mø ma mi, 'ne nu'a ma hya, guehna ra hya ngue ra ebreo. Nu'a te nnä mangä'a te mmamp'u ja ra ley ca yø judío, gue'a rá nt'ec'ei yø

fariseo'a. ⁶Ngue h̄inm̄i nnegä ngue da thep'u'a p'uya, nm̄i sucä'u yø ja'i ec'ei ra Cristo. Nu'a ngue nmará øt'a'a te ra hya mmamp'u ja ra ley p'uya, h̄injongui en-gui ngue h̄inga gue'a te dí øt'e. ⁷Pe nuya te gätho nm̄i embä ngue tate mad̄i muui ngue'mø ga øt'e, nuya dí ør'ma güenda ngue h̄inte di muui ya, porque ya dí ec'ei ra Cristo. ⁸A nuyá, madague'a ngue nm̄i engä ngue tate di muui te xtá øt'e, pe nuya dí ør'ma güenda ngue h̄inte di muui ya. Porque nuyá, man'na tatetho di muui ngue dá pacä'a ma Hmu Jesucristo ya. A nuyá, nu te gätho nm̄i nnøxä m'met'o, dí engä p'u'a ya ngue dí tenna Cristo. ⁹Hondra Cristo dí nnøxä ya ngue bi yangui. Ya h̄inga gue'a ngue ga øt'a'a te ra nho mmamp'u ja ra ley ca yø judío ngue gdá nyanya. Sinoque bi hogagui ma tsoqui Oja ngue dá ec'ei ra Cristo. Porque Oja di hojpi te'o ngue ec'ei'a. ¹⁰A nu'a dí nnegä ya, ngue ga pad̄i xanho ra Cristo. Dí nne di 'dacä'a rá ts'edi Oja bi 'yu'mø mi bennate ra Cristo. Janangue tengutho ra Cristo ngue bi tho, xquet'a 'nequi dí emma te ya, madague'a ngue ga tu. ¹¹Dí nne ngue 'nequi ga bennate 'mø bi bennate yø ánima.

¹²Di 'betho ga øt'a te gätho ja ngue gdá n'yogä. H̄ingue masque sä ga ena ngue ya h̄inte di 'bedi. A nuyá, dad̄i ja ndummui ngue xamhmatho ga sudi ga øt'a'a te i zongagui ra Cristo ngue ga øt'e. ¹³Ague ma zi cu'ahu, h̄indí nne ga mma ngue ga ena ya gä xanho te nnä 'yo. Pe honda n'na ra hya ja ngue ga øtya. Nu te xa thogui, ya da gop'u'a ya. Nu ra pa di ma p'uya, ma ga ja ndummui ga øt'a te ja ngue ga øt'e. ¹⁴Nu'mø bi zudi ngue gätho ga øt'a te i zongagui Oja ngue ga øt'e, h̄inte di 'bedi, nup'u mahets'i di n'najhma nzäbi ngue ya ma n'yo'be ra Cristo.

¹⁵Gäthogahu ngue ya bi dimma mmuihu xanho hanja na ma nt'ec'eihu

i ja, a nuyá, ma ga homhmu ya ngue man'na man'na di zä ga n'yo manhohu. Pe nu te'o ena ngue ya h̄inte di 'bedi, ena ngue ya gä øt'a te nnepe'a Oja ngue da 'yøt'e, Oja da xojpa rá mmui ra ja'i ngue da bad̄i ngue h̄inga gue'a te øt'e. ¹⁶Nu'a te gäma hya dí timhmu ya, gue'a ja ngue ga øthu'a.

¹⁷Ague ma zi cu'ahu, para ngue gui pad̄i te i ja ngue gdí n'yohu, tengutho gä nuhu ngue dí øt'a, da gue'a gui 'yøthu'a ya. Ya guí nnuhu te ga 'yo yø ja'i nuya øt'e tengutho dí øt'a. ¹⁸Ya xangu yø nnidi xtá xi'ahu na ra hya honga mmangä ya. 'Ne conma guidä nnä xi'ahu ngue 'yop'u xangu yø ja'i nu'u i mma ngue h̄inte di muui'a i du p'u ja ra pont'i ra Cristo. ¹⁹Nu'a ja ngue da thoya yø ja'i ya, di m'medi. Guehya h̄ingui so yø mmui Oja ya, sinoque hont'a te yø pähäse so yø mmui. Nu'mø bi 'yøtra nts'o ja ua ja ra ximhäi, gue emma gue di 'yextho, 'be xingui pes'yø sä. ²⁰Pe nuju, dyø mmenguhu p'u mahets'i. 'Ne dí tömhmu ngue ja di 'yep'u na ra Hmu Jesucristo ma Yantehu. ²¹Nunä, di pärca ma do'yohu porque nuya h̄ingui nzaquigahu ya. Di japi ngue da gohi tengutho rá do'yo ngue maguese. I ja rá ts'edi ngue nu te di manda di nja, gue'a di nja'a.

4 Ague ma zimmadi cu'ahu, janjuani ngue dí nne ga nnu'ahu. Janjuani ngue dad̄i johya connä ngue'ahu. A nuyá, dí xi'ahu ngue 'yogui hehmu na ra Hmu Jesucristo.

²Nuna ra Evodia, conna Síntique, dí äpra mate ngue 'yo dad̄i nsui, da 'yøt'e ngue di ncu ngue ec'ei ra Cristo. ³A nu'i ma mmimmefiui, dí ä'i ra mate ngue guí nnu ha gdi japra hya di nxihya ma zi cuhu yø xisu di nsui. Nuya yø xisu ya, guehya bi mäxcagui m'met'o p'u ha dá mangä ra hoga 'da'yo hya. 'Ne xquet'a bi mäxcagui ra Clemente con m'ida ma

cū bī māxqui ngue bī mānna hya. Nu yø thūhu ya yø ja'i ya, i nt'ot'i p'u ja ra libro nt'ot'i yø thūhu yø ja'i nuya di ntheu ra 'da'yo te.

⁴Zant'a dami johya ngue guí n'yohu ra Hmu Jesús. Dadi yopra hya dí xi'ahu, dami johyahu.

⁵Nu'a te ra nho gni 'yohu, dami 'yuthu yø ja'i 'bup'u guí 'buhmu ngue gyø ho-ja'ihu. Nu'a ra Hmu, ya himma ya'atho da ecua'a. ⁶Nu'mø ja te guí hemphu, 'yo di su ni mmuihu. 'Yaphu Oja ngue da māxahu 'mø te guí thohmu. 'Ne dami bēnhmu ngue xandøngu te ja ngue gdi ja mammadihu Oja. ⁷Nu'mø gui 'yøthu na ra hya dí xi'ahu ya, Oja da hyut'a ni mmuihu. Nu'a di hyu ni mmuihu p'uya, ma datho ngue nthummui xandønho, hinga ngu'a ra hya ga ya yø ja'i ngue embi nthummui. Ya hinni mantho te da zu ni mmuihu ngue'mø ya guí n'yohu ra Jesucristo.

⁸Ague ma zi cū'ahu, ya rá nzegui-tho na ra hya dí xi'ahu ya. Da zo ni mmuihu ya yø hya majuani. Guehya yø hya bá n'youi ra respeto. Guehya yø hya njuantho ya. Guehya yø hya hin tema ts'omhya bá n'youi. Guehya yø hya ngue mahotho da zo ni mmuihu. ⁹Nu'a ra hya dá xän'nahu, gue'a gui 'yøthu'a. Ya guí nnuhu te dá øt'a, da ngut'a gui 'yøthu ya. Nu'mø gui 'yøthu'a ya, Oja da hyut'a ni mmuihu.

¹⁰Dadi johyagä 'ne dadi ja mammadi Oja ngue ya gá benju mahøn'a 'ne gadi zecju te dí honi. Dí pacä ngue hin gadi pumbeniju, pe mam'met'o himmi säp'u guí zecju 'mø. ¹¹Nugä hin dadi ø'mø hin-gui faxcahu. Dadi johyatho hont'a ts'u

te nná 'bui. ¹²Dí padí te nná tho 'mø dí hyoya, xindí pa 'mø ngue ja te ga si. Dadi johyatho 'mø dí niya, ogue dí tu manthuhu. Ngutho dadi johya gue'mø mbonguitho ogue hingui ts'u te ga honi. ¹³Hont'a ts'u tengue ga thogui, hindí su, porque ra Cristo di hacra ts'edi.

¹⁴Xanho te guí øcahu ngue guí faxcahu 'mø te dí hongä. ¹⁵Nu'ahu, gyø mmenguhu p'u ja ra hnini Filipos, nu'mø rá mudi dambá mangä ra hya p'u Macedonia ja ni häihu, ma thocä p'uya ngue dani mpagä man'na nguadi, høn'atho gá faxcahu'a te dí honi. ¹⁶Nu'mø tobe dambí 'butä p'u ja ra hnini Tesalónica, nyo ndi, nhyu ndi gá penngahu ra menyu ga si 'mø hin'yu te ga honi. ¹⁷Hinga høn-tho dadi johyagä ngue gadi 'dacju te dí si, sinoque dadi johyagä ngue nu te guí øcahu, gue'a man'na di nu manho'ahu Oja'a. ¹⁸Nu'a te ra menyu guá penhnu ngue bá ha ra Epafrodito ngue bi 'daqui, nugä dá hani. A nuya mbonguitho te dí honya. Nuna ra menyu na, cohi como tengutho ra bopo usyø ja'i 'mø øtra 'bøt'e, mazi hotho ga yuni. 'Ne i nnu manho Oja. ¹⁹Nu'a ma Ojahu, di mfäxte ngue di 'da'ahu te gá gadi 'behmu. Porque hin'yu p'u rá nzegui i ja rá njapi di unni to n'youi ra Jesucristo. ²⁰Para zantho ga espahu Oja ma Papahu. Da ngut'atho.

²¹Dí pennbabi ra nzengua te'o gätho ya n'youi ra Jesucristo. Nuya ma cūhu 'bucua dí 'bui, xquet'a pen'nahu ra nzen-gua. ²²Gätho ya yø ja'i 'bucua ngue ya yø ja'i Oja di zengua'ahu. Da guehya 'da yø 'yec'ei 'bup'u ja rá ngu ra dast'abi Roma penhma nzaqui ra hya ngue di zengua'ahu.

²³Nuna ma Hmuhu Jesucristo di japi gätho'ahu. Da ngut'a tho.

Colosenses

Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yεc'εi Colosas.

1 Nugä drá Pablo, Oja bi 'yεxqui ngue drá representantegä rä Jesucristo. Co 'nehnä mä zi cühü rä Timoteo ² dadi zenguagä'be'u to gätho ya o rá 'ye Oja rá m'mup'u ja rä hnini Colosas. Gue'e mä zi cü'ahu ngue guí εc'εihu rä Jesucristo. Dí nne ngue nuna Oja mä Papáhu di jap'ahu 'ne da hyut'a ni mmuihu.

³Nuna Oja, guehna rá Papá ma Hmühu Jesucristo. Guehna zant'a dadi ja mammadi 'mø dá mat'Oja conná ngue'ahu na. ⁴Porque dí øcä te ja ni nt'εc'εihu ngue rä Jesucristo. 'Ne dí øde ngue majuaní gadi mahmu to gätho ya o rá 'ye Oja. ⁵Xquet'a dadi ja mammadi Oja ngue'a te gä rä nho ya xpá nzänni di 'da'ahu p'u mahets'i. Ya guí pahmu ngue Oja di 'da'ahu rä nho, porque guehna rä hyä n'youi rä hoga 'da'yo hyä bi si'ahu na. A nuna rä hyä bi si'ahu, majuaní na. ⁶Pe hinga høn'athohü bi si'ahu na rä hyä na, sinoque ma'yoni rä hyä ndap'u bi zä rá ngüni nximhäi. A nuyá, ndap'u bi zä, man'na man'na ni 'yεc'εitho rä hyä yø ja'i. 'Ne man'na ni xohyø n'yomfeni yø ja'i ndana rä nho dá n'yo. Porque nuyá, ndap'u bi zä njap'u tengutho'a te bi njap'u guí 'buhmu asta guehyø pa xcä 'yøhmü na rä hyä na. Ja bá timp'u ni mmuihu ngue majuaní ja rá mate Oja. ⁷Nuna mä zi cühü rä Epafra bi xän'nahü na rä hyä na. Xquet'a ørpabi rá 'befi rä Cristo tengutho dí øt'ä. Nuna rä Epafra di mpefi xanho p'u ha guí 'buhmu ngue manna hyä, tengutho 'mø gdí 'bücä p'u. ⁸Nuna rä Epafra, guehna bi xiqui hanja'a te øt'ahu rä Es-

píritu Santo ngue gadi mmahmu n'na ngu n'na'ahu.

⁹Asta guehra pa xtá øcä na rä hyä naya, hindí säya dí mmat'Oja conná ngue'ahu. Dí äpä Oja ngue da 'yøt'e ngue guí pahmu xanho'a te gä nne Oja guí 'yøthu. Da xoc'a ni n'yomfeniü ngue man'na gdí pahmu'a te rä nho ja ngue gdí n'yohü. ¹⁰Porque dí nnegä ngue guí n'yohü tengutho nne Oja gdí n'yohü. Nu'mø ngu'a guí 'yøthu ya, nuna Oja zant'a jampähä conná ngue'ahu. Dí nnegä ya ngue nuna te gä guí 'yøthu, gä da gue'a te xanho guí 'yøthu. Dí nne ngue man'na man'na gdí mbenthü Oja. ¹¹Nuna Oja jase rá ts'edi, guehna dí äpi ngue di 'da'ahu rá ts'edi nuna guí homhmü ngue da zäp'u guí sethü'a te gä rä n'u guí thohmu. Zant'a guí johya thohü. ¹²Dí nne ngue guí ja mammadiü Oja, nuna rá Papá rä Jesucristo. Porque guehna bi 'yøt'e ngue di tocagahu na te gä di unnbu mahets'i'u yø ja'i ya o rá 'ye. ¹³Nuna guehna bá jugahu p'u ja rá ts'edi rä zithü madi mandagahu na. Bi 'yøt'e ngue go dá εc'εihu'a te rä hyä di manda rá Ts'unt'u Oja. Nuna Oja emmei di ma'a rá Ts'unt'u. ¹⁴'Ne guehna rá Ts'unt'u Oja bi gurca mä ts'oquihu. Janangue ya bi punnga mä ts'oquihu.

¹⁵Nuna Oja, hinjongui nnu na. Pe conná guehra Jesucristo ya fa Oja ya, porque 'da'igu'u. Nuna rä Jesucristo, guehna maguese na ngue'a te gätho i ja. ¹⁶Conná guehra Jesucristo i ja ya yø cosa bi hogui, tengutho bi ja mahets'i 'ne'a te gä ja ua ja rä ximhäi. Guehya yø cosa dí nnuhu ngue ja, co 'ne'u yø cosa ngue hindí nnuhu. Conná ngue'a, 'bu'u to ja yø ts'edi, 'ne 'bu'u to t'εc'εi, 'ne 'bu'u yø ts'ut'abi, 'ne 'bu'u to gätho yø hmü. Porque rä Cristo go bá sänni te

gätho ja'a, 'ne go gue'a di manda gätho yø cosa'a. ¹⁷ Nuna ra Cristo, ya mi 'bu'mø tobe himmi ja'a te ja ya. Pe nu te di nnuhu ngue ja ya, go gue'a øt'a ya ngue di sigue jatho yø cosa i ja. ¹⁸ A nuyá, nuna ra Cristo guehna 'bet'o na ngue gätho yø 'yec'ei 'bui, tengutho rá ya ra ja'i, gue'a 'bet'o'a ngue di mandabi gá rá do'yo ra ja'i. A nuna ra Cristo, guehna di unna 'da'yo te'u to gá ec'ei na. 'Ne go 'bet'o na ngue'u to di bennate p'u ha da nt'águi. Janangue nuna ra Cristo, guehna maguese na ngue'a te gätho i ja. ¹⁹ Oja bi ne ngue tengutho'a, xquet'a njarbutho ra Cristo ya. ²⁰ Oja bi ne ngue conna Cristo da zá di mpenhui Oja yø ja'i 'bucua ja ra häi co 'ne'u bí 'bu mahets'i. Di nhojpauí Oja rángue bi du p'u ja ra pont'i ra Cristo.

²¹ Nu'mø yø pa xa thogui, gmi nnu 'dan'yohu Oja p'u ja ni mmuihu. Mani nsuihu na, porque gá ra nts'o gmani n'yohu. Pe ya bi ne Oja ngue da n'amigohu ya. ²² Ra Cristo bi n'uni bi tho, n'namhma ngue di hoga ma ts'oquihu. Janangue nu'mø ya gdi 'buhmu p'u ja rá hmi rá dá Oja, ya hin tema nts'o di nequi p'u ja ma mmuihu. Ya hin tema hya da thingahü. ²³ Pe jatho ga hahu ra ts'edi ngue di ndu ma nt'ec'eihu i ja. 'Ne 'yo guí yobenihu guehna ra hoga 'da'yo hya bi si'ahu. 'Ne guehna ra hya i hma gá rá nguni nximhäi na. Nugä drá Pablo xquet'a guehna ra hya di mmangä p'u 'buhyø ja'i naya.

²⁴ A nuyá, dadi johyagä ngue dí sägä ra n'u conná ngue'ahu. Porque ya di thocä ra n'u ja ngue ga thogui, tengutho ra Cristo bi zá ra n'u conná ngue'u yø ja'i bi 'yec'ei. ²⁵ Nuna Oja bi 'dacä ra 'befi ngue ga faxahu co gätho mi'da yø 'yec'ei. Janangue nuyá, gá di mmangä'a te gäma hya n'youi rá hya Oja. ²⁶ Nuna ra hya di mmangä, himmi fa'mø yø pa xa thogui,

asta ja nuya, ja bi fahya. A nu'u yø nyogui ja'i xa m'mui, himbi bahna ra hya na. Pe nuyá, nuna Oja bi japi ngue bi ba'u yø ja'i ya o rá 'ye ya. ²⁷ Oja bi 'yøt'e ngue da fadi hangu gangu ra nho di unyø ja'i hingyø judío. Guehna ra hya naya ngue ya guí n'yohu ra Cristo. A nuyá, ngue ya guí n'yohu ra Cristo, ya tinni mmuihu xandønho ngue majuaní di n'na'ahu ra nho p'u mahets'i.

²⁸ Nuna ra Cristo di mmangähe. Dadi consejohe gätho yø ja'i. Dí xänbähe ra hya gätho yø ja'i, n'namhma ngue da badi xanho hanja ra hya. Dí nnegähe ngue nu'u yø ja'i ya n'youi ra Cristo, gätho ra nho da n'yo n'namhma ngue da nu manho Oja. ²⁹ Guehna ngue nná ho ma mmui dadi mpefi. Porque di hacra ts'edi ra Cristo ngue ga mpefi ga mmanna hya.

2 Dí nnegä guí pahmu ngue mathogu-itho dí hogä ma mmui di mmat'Oja conná ngue'ahu. 'Ne di mmat'Oja conná ngue'u yø 'yec'ei rá m'mup'u ja ra hnini Laodicea. 'Ne di mmarpabi Oja gätho mi'da yø 'yec'ei hinjam'mø xa nnugui. ² Dí nnegä ngue guí hactra ts'edi ni mmuihu ngue xøgue da 'da'igu guí mma n'na ngu n'na'ahu. 'Ne di nnegä ngue hinguí nyobenihu, guí pahmu xandønho hanja na ra Cristo. Nuna Oja, go øt'a ngue fadi xanho hanja'a ra Cristo. ³ Nuna ra Cristo, guesena da xoga ma n'yomfenihu na ngue da dinma mmuihu hanja na ra hya tate di muui.

⁴ Dí xi'ahu na ra hya na, n'namhma ngue hinjonda hyär'ma hya'ahu. Porque 'buhyø ja'i ngue mahotho ga ngucyø hya mma ngue ga nhäte. ⁵ Nugä hinga 'dap'u di 'buhmu ya, pe høn'atho di mben'ahu. 'Ne hu ma mmuigä 'mø dí øde ngue da xandønho ni n'yomfenihu, porque guí hahu ra ts'edi guí ec'eihu ra Cristo.

⁶Nu'mò mambá fudi gá 'yɛc'ɛihɯ rɔ Je-sucristo, gá 'yɔt'e ngue ni Hmuɯ nɔ. A nuyá, nuna rɔ Cristo gá 'yɔt'e ngue ni Hmuɯ, hont'a zant'a dɔ 'yo ni mmuihu nɔ ya. ⁷Man'nan'yo mi 'yɔt'e ngue gui hyehmu p'u rɔ Cristo. Gá 'buhmu conná ngue'a. Di ndu ni nt'ɛc'ɛihɯ co nuna rɔ hya bi sán'nahɯ. Gui ja ndummui gui ja mammadihɯ Oja.

⁸Dami mfáhmɯ xandõnho. 'Yo toni ja'i dadi ts'on'na ni nt'ɛc'ɛihɯ, sá da 'yɛ-nɔ ngue da xán'nahɯ yɔ hya ngue yɔ mfaðise yɔ ja'i, 'nɛ hinda gue'a rɔ hya bi nxánnbɔte rɔ Cristo dɔ xán'nahɯ. Guehya yɔ hyáte ya, himma juani te i mma. Gue'a te yɔ mfadi yɔ ja'i ua ja rɔ ximhái i mmanya. Gue'u yɔ hya xɔ nja man-jam'mò i mma.

⁹Rɔ Cristo bi hnu ngue bi nja'i nɔ, pɛ hinte di 'bedi ngue rá ts'edi Oja. ¹⁰Ya dí n'yohɯ rɔ Cristo ya, ya hinte man'na dí 'bedi. Guehna 'bet'o naya ngue'u to gátho ja yɔ ts'edi. ¹¹A nuyá, ngue ya ni n'yohɯ rɔ Cristo, ya bi mɛpya'ahɯ. Pɛ gue himma xɔts'etho bi mɛpya'ahɯ tengutho ɔtyɔ judío. Sinoque nuna rɔ hmɛpya bi ja'ahɯ, bi hyecra nts'o mi ja ni n'yomfɛnihɯ. ¹²Nu'mò gmi nxixyahɯ, gá 'yɔn'i güendahu ngue ya bi zɛp'u rɔ nts'o gmani n'yohɯ m'met'o. Guí ɔthu rɔ güenda ngue 'darbu bi t'ác'ahɯ rɔ Cristo. 'Nɛ gá 'yɛc'ɛihɯ ngue ja rɔ ts'edi Oja ngue bi japi bi bɛnnɔte rɔ Cristo 'mò mi du. Gá 'yɔthu rɔ güenda ngue 'dap'u gá bɛnnɔtehu rɔ Cristo, gá pahmu ngue ya ma'da'yo gá m'máhmɯ mahõn'a. ¹³A nu'mò man'na rɔ pa, gátho yɔ ja'i hingyɔ judío, ma hin'yɯ rɔ 'da'yo te porque himmi pa'a rá 'yu Oja, gá rɔ nts'o mani n'yo. Pɛ nuyá, bi 'yɔt'Oja ngue gá nthehu rɔ 'da'yo te conná guehɔrɔ Cristo. Nu'a te ma ts'oquihɯ mi ja, ya gá bi punngahɯ Oja. ¹⁴Mi ja ma ts'oquihɯ ngue xtá festhohɯ rá ley Oja. Pɛ nuna Oja, ya

bi hoga ma ts'oquihɯ ngue bi du p'u ja rɔ pont'i rɔ Cristo. ¹⁵Nu'mò mi du p'u ja rɔ pont'i rɔ Cristo, bi 'yemba hái rá hya'a rɔ hmu ua ja rɔ ximhái, porque nu'u mama duxquibi, gá bi ma hái. Xogue nhmíte ngue bi 'berpa yɔ sá porque bi dapi gátho.

¹⁶Janangue nuya yɔ ja'i embi ngue hingui ho te guí sihu, 'yo guí ɛc'ɛihɯ te mmanya. 'Yo guí ɛc'ɛihɯ 'mò da 'yɛmbi ngue jatho guí suphu rɔ ngo, ogue guí suphu rɔ t'usna, ogue da 'yɛmbi ngue jatho guí suphu rɔ pa ngue rɔ ts'aya. ¹⁷Nuya yɔ hya ya, guehya mi ja ts'editho ngue di nja hante ngue da ɛhra Cristo. Pɛ nuyá, ngue ya bá ɛhra Cristo, ya hin'na ya. ¹⁸'Yo guí ɛc'ɛihɯ 'mò da 'yɛn'ahɯ ngue rɔ ts'oqui gui 'yɔthu 'mò hingui thannehu yɔ anxe Oja tengutho ɔt'u. ɛmbi ngue di 'yɛxra ja'i nu'a hingui nne da 'yɔt'e tengutho ga 'yo'u. 'Nɛ guehya yɔ ja'i mmanya ngue ja yɔ mfadi, ɛna ngue nnu yɔ cosa nu'u hinjongui nnu. Pɛ di nɛqui ngue guehya yɔ ja'i di 'yɛts'i, porque ɛna ngue pase, guehya yɔ ja'i hinte di muui te mmanya. ¹⁹Guehya yɔ ja'i xɔ hyep'u rɔ Cristo ya. Conque hõnse rɔ Cristo 'bet'o ngue gátho yɔ 'yɛc'ɛi. 'Nɛ guehna rɔ Cristo fáxyɔ 'yɛc'ɛi, porque gue'u yɔ 'yɛc'ɛi nnõpe ngue rá do'yo. 'Nɛ guehna di 'dacju rɔ ts'edi ngue ga n'yohɯ xanho nɔ, tengutho nnecju Oja ngue gdá n'yohɯ.

²⁰Dami 'yɔn'i güendahu ngue nu'mò mi du rɔ Cristo, xquet'a nɛ'ahɯ ya gá tuhɯ, ya bi zɛp'u'a te yɔ ts'annise yɔ ja'i ua ja rɔ ximhái. Pɛ, çhanja ngue guí ɛhmɯ ngue ni mantho ja ts'edi ya yɔ hya ya? Porque tobe guí nne gui siguetho gui 'yɔthu'a te ga 'yo yɔ ja'i. ²¹Nuya embi ngue hingui sá da ts'i 'da yɔ cosa. ɛm'mò bi nya: "Yo guí nne ngue gui sá,

asta 'yo gui thädi", i ena. ²²Pe gätho yø cosa i ja, xanho ngue da ts'i, 'ne nu'a te si ra ja'i, i thotho. Janangue nu'a te ra hya xännbate ya yø ja'i ya, yø hyase. ²³Majuani ngue nuya yø ja'i mmanya yø hya ya, ena xoyø bamhya p'u gui nequi. Porque ena ngue xännbate'a te ni 'yup'u ngue di 'yøtyø ndanne yø ja'i. 'Ne xän'nahü ngue gui 'yø'te ngue hinte gadi mühü. 'Ne xän'nahü ngue gui sam-mi xandønho'a te rá pähä ni do'yohü. Pe hinte di müui ya yø hya mma, porque hingui hajpabi'a te rá ts'on'yomfeni jap'u ja rá mmui ra ja'i.

3 Dami 'yø'ni güendahu ngue nu'mø mi bennate rá Cristo, xquet'a 'ne'ahü ya gá bennatehü. Janangue nu te gdí 'bühmü ya, 'yø'ni güenda ngue tengutho 'mø ya gdí 'bühmü p'u mahets'i bí 'bührä Cristo ja rá n'yei Oja. ²Ma datho da zo ni mmuihü'u yø cosa bí ja mahets'i. Hinga gue'u yø cosa ja ua ja ra häi gui 'yem-phü ngue ma datho di müui. ³A nuyá, ngue guí n'yohü rá Cristo ya, ya hingui ja ngue gdí 'bühmü tengutho gmani 'bühmü m'met'o. Nuná rá Cristo, i n'youi ná Oja rá Papá, 'ne guehna fät'a ni tehu naya. ⁴Nuná rá Cristo rá mmeti ma tehu. Nu'mø bá ep'u na, ya da hnu ngue tate ja rá ts'edi. 'Ne xquet'a 'necju da hnu ngue ya man'yohü na.

⁵Janangue nuyá, nu'a te gä ra ts'on'yomfeni ja ua ja rá ximhäi, dami hyehmu p'u'a. 'Yo gui 'yots'om'mäihu. 'Yo tema nts'o guí øthu. 'Yo di so ni mmuihü rá nts'o. Nu te guí peshu, 'yo guí nnehü ngue man'na man'na di nxandi. Porque nuya yø ja'i ngue njap'u, gue'a te pets'i thanne, hinga gue'a Oja ni ma yø mmui ngue thanne. ⁶Nuya yø ja'i njap'u, guehya fespatho rá hya Oja ya. Janangue guehya da japra

castigo Oja ya. ⁷Da gue'ahü 'mø yø pa xa thogui, xquet'a xcá njahu p'uya ngue gmi fespathohü rá hya Oja.

⁸Pe nu rá pa ja p'uya, dami hyehmu p'u gätho ya yø hya ga xi'ahü ya: 'yo gyø cuehu, 'yo høndra njunt'i guí nnehü, 'yo gyø zatehü, 'yo gyø nequisuihü, 'yo gyø ya mants'ohü, ⁹'yo gadi nhyät'i n'na ngu n'na'ahü. Nu'a te gmani n'yohü m'met'o, ya bi mpädi. ¹⁰A nuyá, ya bi gom'da'yo ni n'yomfeni n'ya. A nuná Oja, da zä da 'yø'te ngue man'na man'na gdí pahmu na. 'Ne da 'yø'te ngue nu'a te nne Oja gdí n'yohü, hont'a hont'a da zo ni mmuihü'a. ¹¹A nuyá, ya hinda mporta ngue'mø rá judío ogue hingra judío ya, mhmeppya ogue hinga mhmeppya ra ja'i ya, ra 'dan'yo ja'i ogue ra ja'i hin'yu rá mfadi, 'bührá hmu ogue hinjo'o rá hmu. A nuyá, nuná ma datho ngue di mporta ya, guehna ngue da t'ec'ei rá Cristo. Porque rá Cristo, guehna n'youi gätho yø ja'i ec'ei na.

¹²Nuná Oja di ma'ahü 'ne bá huan'nahü ngue guí sohu rá 'ye. O gadi 'yexhü ya, sinoque di nja ni nhuecatehü. Di nja ni yemmuihu. Dami 'yörpa rá nho ni mmic'ei hü. Nu'mø te si'ahü, dami sethü. ¹³Dami seti te gadi n'yörpe n'na ngu n'na'ahü. Nu'mø ja te gni njunthü, dami mpunnbi n'na ngu n'na'ahü. Tengutho rá Cristo bi pun'nahü, dami njathü p'uya ngue guí mpunnbahü. ¹⁴Nuná ma datho i ja ngue guí 'yøthu ya, guehna ngue guí mahni mmic'eiu n'na ngu n'na'ahü. Gue'a di zä gui 'yøthu'a te gä dadi 'bep'ahü gui 'yøthu'a p'uya. ¹⁵Nuná Oja, bi 'yø'te ngue xøgue entho n'na nc'eitho ja gätho yø 'yec'ei. 'Ne bi zon'nahü Oja ngue hingui nnu 'dan'yo n'na ngu n'na'ahü. A nuyá, gui ja ndummui ngue mami ts'omhmu ná rá hya i zon'nahü Oja. Zant'a gui ja mammadihü Oja.

¹⁶Nuná rá hya rá Cristo hønna da 'yo ni mmuihü xandønho na. Nu'mø guí

xännbatehu ra hya, dami padi ha gdi japhu ra hya gui mmamhmu. Dami ja mammadihu Oja co gätho ni mmuihu mente gui turpahu yø salmo 'nēhyø al-abansa. ¹⁷Nu'mø ja te gui øthu, ogue ha gui yathohu, dami 'yøthu para ngue di t'espabi ma Hmuhu Jesucristo. Rāngue gui ec'eihu ra Cristo, nuna Oja ma Papahu da 'yø'mø gá zohmu. Janāngue nuyá, gui ja mammadihu Oja ya ngue'a te gá ørcahu.

¹⁸Ague gyø xisuhu, dami 'yec'ei ni dammehu. Guehna rá nsäui da 'yø't'e te'o ngue ya ec'ei ra Hmu Jesús.

¹⁹Ague n'yø'ahu, dami mahni xisuhu. Mahotho gdí zohmu, 'yo høndra sui gui nnehu.

²⁰Ague gyø basihu, nu'mø nzo'i ni papá ogue ni mamá, dami 'yec'eihu. Porque gue'a di ho ra Hmu Jesús ngue gui 'yøhmü ra hya 'mø ts'o'ahu.

²¹Ague gyø papahu, nu'mø gui nzohni basihu, dami hyonni ha hīndi mbøcuc ni basihu, n'namhma ngue hīnda gohyø mmui.

²²Ague gyø hmiqiuhu, dami 'yø't'e te gá di 'bep'a ni hmu gui 'yøthu. 'Yo gui øthu tengutho øtyø ja'i ngue høn'mø nnu yø hmu di mpefi, høntho nne ngue da hnu manho. Rāngue gui nnu mansuhu Oja, nu te gui pehmü, co gätho ni mmui gdí 'yøthu ra 'befi. ²³Nu'mø ja te gui pehmü, dami ne ngue co n'na ra pähātho gdí 'yøthu ra 'befi. Gui 'yø'ni güendahu ngue tengutho 'mø gdí ørpahu rá 'befi ra Hmu Jesús. Hingue masque gui 'yemhmu ngue ra ja'itho gui ørpahu rá 'befi. ²⁴Ya gui pahmu ngue nuna ma Hmuhu Jesucristo go da gut'ahu na co nu'a te gá ra ntho di 'da'ahu m'mefa. Porque guehna ma Hmuhu Jesucristo di mandagahu ya. ²⁵Pe nu ra ja'i xants'o te ø't'e, ra castigo rá njut'i. Porque gätho yø ja'i, nu te gá xa 'yø't'e, gue'a ra njut'i di nja'a.

4 Ague gyø hmuhu, nu'a ni 'yup'u gui 'yø'pa ni hmiqiuhu, gue'a gui 'yøthu'a, 'yo mathoguitho gadi umhmu. Dami pahmu ngue xquet'a bí 'buhni hmuhu mahets'i 'nē nnutho te gui ørpa ni hmiqiuhu.

²Gui hya ra ts'edi ngue njandyatho gui mat'Ojahu. Hinha rá nzequi gui ja mammadihu Oja. ³Nu'mø gá mat'Ojahu, xquet'a 'nēcä dami marcahu Oja, n'namhma ngue nuna Oja da nu ha di japi hapu da zä ga mmangä na ra hya na. Porque yø ja'i tobe hinguí padi hanja'a ra hya ngue ra Cristo. A nuyá, ya dí ofädi guehna ra hya dí mmangä. ⁴Dami marcahu Oja n'namhma ngue Oja da xāngui ha gdá japra hya ga mma. Porque nu'mø dá mangä na ra hya na, mahyonitho ngue da 'yo ni 'yu ra hya.

⁵Nup'u 'buhyø ja'i hīngyø 'yec'ei, dami mportahu xanho. 'Nē dami hyoni ha gdi xihmu ra hya yø ja'i. 'Yo gadi 'bethu ra ora. ⁶Nup'u hapu gui yahu, dami nehu ngue gá ra hoga hya gdí nyahu, mahotho da nt'øde ra hya gdí nyahu. I jatho ngue ya gdí padi ha gdí japhu ra hya gui xihmu n'na ngu n'na yø ja'i.

⁷Nuna ma zi cuhu ra Tíquico hinguí hegagui, i fāxqui xanho. Porque 'dap'u dí 'yo'be ngue dí ørpa'be rá 'befi ra Hmu Jesús. Nu te dí øt'a ua ya, go daní xi'ahu p'u na ra Tíquico 'mø bi map'u. ⁸Guehna nná et'a p'u ha gui 'buhmu naya, para ngue gui pahmu te dí øt'āhe ua. Go da hyut'a ni mmuihu na. ⁹Da me na ma zi cuhu ra Onésimo, xquet'a 'nēhna hinguí hehra hya na. Guehna n'na nc'ei ni mmenguhu na. Nuyá p'uya, go da xi'ahu tema hya ja ua ya.

¹⁰Nuna ra Aristarco 'daua dí ofädigä'be, di zengua'ahu. Da guehna ra

Marco rá primo rá Bernabé, xquet'a di zengua'ahú. Ya xtá pen'nahú p'u rá hya ngue nuna rá Marco 'mø bi zømp'u guí 'buhmu, dami umhnu xanho rá ts'äya. ¹¹Xquet'a di zengua'ahú ná rá Jesús i Justo. Nu gátho yø judío ngue ya ec'ei rá Jesucristo ua ja rá hnini, høndya hyu nc'ei pøni ngue nne dá máxqui ngue rá 'befi Oja ya. A nuyá, guehya hürçagui má mmuigä ya.

¹²Nuna rá Epafra nì mmenguhú xquet'a di zengua'ahú ná. Pè xquet'a ørpabi rá 'befi rá Cristo ná. Nu'mø ngue bi mat'Oja ná, janjuani ngue äpra mate Oja conná ngue'ahú. Nnepe ngue di ndu xanho nì nt'ec'ei hu, n'namhma ngue gui ja ndummuì gui 'yøthu gátho'a te rá pähä Oja, hinte di m'medi. ¹³Nuna rá Epafra, dadi jagä majuanì ngue mathoguito ho rá mmuì ngue mmat'Oja conná ngue'ahú ná, dague'u yø ja'i rá m'mup'u ja rá hnini Laodicea, co 'nè'u rá m'mup'u ja rá hnini Hierápolis. Gä mmarpabi Oja. ¹⁴Xquet'a

di zengua'ahú ná má zi cühú rá Lucas, nuna rá médico. 'Nehna má zi cühú rá Demas, xquet'a di zengua'ahú.

¹⁵Nugä drá Pablo, dí pennbabi rá nzengua'u má zi cühú rá m'mup'u ja rá hnini Laodicea. Xquet'a dadi zengua'a rá Ninfas co 'nè'u yø 'yec'ei di mpeti p'u ja rá ngu ná p'uya.

¹⁶Nu'mø ya bi hnu ná rá carta ja ua p'u guí 'buhmu, dami thocju rá carta, di map'u ha di mpeti yø 'yec'ei p'u ja rá hnini Laodicea ngue dá hnu. Xquet'a nuna rá carta ga pennbagä'u yø mmengu Laodicea, xquet'a di thoqui, di map'u guí 'buhmu ngue guí nnuhu tema hya nt'ot'i. ¹⁷Nuna rá hya ja ua, dami xihma zi cühú rá Arquipo, gui 'yembi: "Dami 'yø'te gátho'a te rá 'befi bi 'da'i rá Hmu Jesús, 'yo te dadi 'bedi", gui 'yembi.

¹⁸Nugä drá Pablo, nuna rá nzengua ja ua dá otra letra conma 'ye. O gadi pumbeniju ngue dí ofádi. Da ne Oja ngue di jap'ahú. Da ngut'atho.

1 Tesalonicenses

Ja ua rá mudi rá carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mēnba yø 'yɛc'ɛi Tesalónica.

1 Nugä drá Pablo, conná Silvano 'nēhra Timoteo, dadi zenguagähe'u ma zi cūhū rá m'mup'u ja rá hnini Tesalónica. Nu'ahū, guí n'yohū Oja ma Papáhu co 'nehna ma Hmūhu Jesucristo guí n'yohū. Dí nnegähe ngue guehya di jap'ahū ya, 'nē da hyut'a ni mmuihu.

²Zant'a dadi ja mammadigähe Oja conná ngue'ahū. 'Nē zant'a dí mmat'Ojagähe conná ngue'ahū. ³Nu'mø dá mat'ähe Oja ma Papáhu, dí mben'ähe ngue'a te rá 'befi guí øthu ngue gá 'yɛc'ɛihū rá Jesucristo. 'Nē dí mben'ähe ngue'a rá 'bäxte guí øthu ngue gadi mmahmu n'na ngu n'na'ahū. 'Nē dí mben'ähe ngue du ni nt'ɛc'ɛihū porque guí tømhmū'a rá pa da ep'u ma Hmūhu Jesucristo. ⁴Ague ma zi cū'ahū, nuna Oja di ma'ahū, 'nē dí haxähe njuani ngue Oja bi huan'nahū. ⁵Porque nup'u guí 'buhmu 'mø ma haxähe p'u rá hoga 'da'yo hya, hinga høndra hya bi zømp'u. Sinoque rá Espíritu Santo bi hya rá ts'edi ngue bi xoc'a ni mmuihu ngue gá pahmu ngue majuaní na rá hya na. Damí bēhmū te dá n'yogähe 'mø ma mächähe p'u guí 'buhmu. Dá negähe ngue guí tímhmū rá nho. ⁶Nu'ahū, nu te gá nurcahe, gue'a gá 'yøthū'a. Ya guí øthu tengutho i n'yo rá Cristo. Gá nu manhohū rá hya, madague'a bi zū'ahū yø ja'i. Pē rá Espíritu Santo øt'e ngue gadi johyathohū. ⁷Nu'u yø 'yɛc'ɛi rá m'mup'u ja rá häi Macedonia, 'nēp'u ja rá häi Acaya, nu te bi nu ngue guí øthu, xquet'a gue'a bi 'yøt'a. ⁸Nu'ahū ya gá xihmu rá hya yø ja'i ngue hanja na ma Hmūhu Jesucristo. Ya hinga

hønnbu Macedonia 'nē Acaya bi zønna hya, sinoque ndap'u bi zä fadi ngue guí ɛc'ɛihū Oja ya. A nuyá, ya himma hyoni ngue honga xicähe te 'be'a guí øthū'u ya. ⁹Hante gue di nxise yø ja'i ya ngue tema hya bi njap'u guí 'buhmu 'mø ma mächähe p'u. Di nxihyø ja'i ha bi nja ngue gá hyehmū p'u yø dahmu, gá 'yɛc'ɛi'a majuaní ngue Oja i 'bui. ¹⁰Nuna rá Jesús rá Ts'ant'u Oja, nu'mø mi du, bi japi bi bennate, bi ma mahets'i p'uya. 'Nē ja dí 'yep'u mahøn'a ngue da zøcua. Guehna di nxihyø ja'i naya ngue guí tømthohū da ep'u mahøn'a. A nuna rá Jesús, guehna da yanju na ngue rá castigo ja ngue di nja.

2 Da gue'a sehu ma zi cū'ahū, guí pahmu ngue nuna te dá mächähe p'u guí 'buhmu, hinga sərbutho. ²Guí pahmu ngue nup'u ja rá hnini Filipos, ya xi zücähe yø ja'i, bi unje. Nu'mø ma mächähe p'u ja ni hninihu p'uya, mahømbi ts'ucje. Pē Oja bi hacähe rá ts'edi ngue dá xi'ähe rá hoga 'da'yo hya.

³Nu'mø ma xi'ähe rá hya, hindá homhme yø hya ha di thä'ahū. Hin tema hya dá xi'ähe ngue hindá gue'a. Hønt'a te rá hya da 'yøt'ahū rá nho dá mangähe. ⁴Porque bá huanngähe Oja ngue bi färcahe na rá hoga 'da'yo hya. 'Nē guehna dí mmangähe naya. Hinna mangähe na rá hya na ngue di nu manhogähe yø ja'i. Sinoque dí nnegähe ngue Oja da nu manhoje. Porque gue'a haspa rá güenda ma n'yomfenigähe'a. ⁵Ya guí pahmu xanho ngue hindá xi'ähe yø hya ngue gdi honi ha di t'ets'ahū. Da gue'Oja padi ngue hinna xi'ähe rá hya para ngue da zäp'u gá jüc'ähe rá menyu. ⁶Hinna mangähe rá hya ngue gdi nne da nu manhogähe yø ja'i, ni xinga gue'ahū, ni xinga gue hmi'da yø ja'i. Hindí ya manzaqui ha nna zo'ahū, madague'a ngue säpū ga nya manzaquigähe porque yø representan-

tegähe rā Cristo. ⁷Hante maḥotho nna zo'ahū, tengutho øt'a n'na rā mamá 'mø di hotyø basi, dá ja'ahū p'u. ⁸Mathogutho dadi ma'ahū. Dá negähe ngue hinga hont'a rá hya Oja di n'na'ahū, pets'i ngue xcá hahma mmaigähe ngue xcá 'da'ahū. Porque mi zä ma mpahmu, janjuani ngue dá ma'ahū. ⁹Ague ma zi cu'ahū, çua hinguí mbemhmu te rā n'u dá sägähe p'u ja rā 'befi? Mente rā pa dá xi'ähe rá hya Oja, rā pa rā xui dá mpecähe ngue da tahä te dí sihe. Porque hindá negähe ngue di toca'ahū rā gasto.

¹⁰Ya guí pahmu, da gue'Oja padi, ngue hinjonni 'yec'ei da zä da 'yena ngue hinga gue'a te dá n'yogähe. Hin tema hya bi thingähe. ¹¹Xquet'a ya guí pahmu na rā hya ya xtá o'ahū n'yu, dá hatä rā ts'edi ni mmui n'na ngu n'na'ahū. Tengutho di japyø basi n'na rā papá 'mø i fädi, dá ja'ahū p'u. ¹²Dá xi'ahū ngue guí n'yohu xanho tengutho nne Oja ngue gdí n'yohu. Porque Oja bi zon'nahū ngue guí n'yohu'u to di manda. 'Ne guí pahmu ngue gue'a tate'a.

¹³Nuya hindí säya dadi ja mammadigähe Oja conná ngue'ahū. Porque nu'mø ma xi'ähe rā hya, hinga 'yemhmu ngue rá hya rā ja'i gá 'yec'eihu. Sinoque bi dinni mmuihu ngue majuaní rá hya Oja. Conná nguehna rā hya guí ec'eihu, ya man'na man'na gní n'yohu xanho. ¹⁴Ya gá sähu rā n'u ma zi cu'ahū, ngue bi zu'a ni mmenguhu. Gá thohmu tengutho bi thohyø 'yec'ei thanne Oja p'u ja rā häi Judea. Porque nu'u, xquet'a bi zä rā n'u ngue bi zähyø mmijudíohu. ¹⁵Nu'u yø judío'u p'uya, gue'u bi hyo ma Hmuhu rā Jesús. Xquet'a xa hyopyø pøngahya Oja mam'met'o. 'Ne nuya 'bex hinguí nne hapu da nuje. Nu'u yø judío'u, hinguí nnepe da hnumanho Oja. Xquet'a 'nese ya, hinguí nnu manho gätho mi'da yø ja'i. ¹⁶Porque nu'mø ma xihme ngue hinga høndyø judío ja ngue di nyanyø te, nu'u yø judío'u, bi hegahe. Gue'a man'na

ni duxra ts'oqui'a p'uya. Pe nuyá, nuna Oja ya xa nzänni ngue guehya da thohra castigo ya.

¹⁷Ague ma zi cu'ahū, nu'mø rá ts'utho xtá ecähe p'u guí 'buhmu, emmei dá ben'ahū. Asta gue'mø ya, zant'a dí nne ga nnu'ahū. ¹⁸Nugä drá Pablo, n'na ndi ngu n'na ndi dí sänni ga mmähme p'u, pe rā zithu p'uya, di nthint'i ngue orcahe.

¹⁹Con n'na rā pähä dí tømhmū ngue dá ep'u ma Hmuhu Jesucristo. Porque di njaje mpähä ga xihme ngue nuna rā hya dá xi'ahū, gá 'yec'eihu xandønho. ²⁰Janjuani ngue dadi johyagähe conná ngue'ahū.

3 Pe ya hindá hät'ähe ngue xti njarbutho ngue xtá tho hman'na rā pa ngue to da map'u guí 'buhmu. Dá sännähe p'uya ngue dá cosegäbe ua ja rā hñini Atenas. ²Dá penhnä'be na ma cuhu rā Timoteo bi ma bá nu'ahū. Porque ma mmimmefigähe na, di mmpehmí Oja ngue dí mmangähe rā hoga 'da'yo hya ngue rā Cristo. Bi ma di ha'ahū rā ts'edi ngue hindí nts'onni nt'ec'eihu i ja. ³Hindí nnegähe ngue da gohni mmui ngue'a ga ts'u'ahū. Ya guí pahmu ngue jatho ga sähu rā n'u ngue da ts'ucju. ⁴Porque nu'mø nmará 'bucähe p'u guí 'buhmu, dá xi'ähe ngue jatho da ts'ucju, pe ya bi nja'a te dá xi'ähe ya. ⁵Janangue nugähe, ya hindá tømí ngue xtá thohma man'na rā pa, dá penhnä p'u rā Timoteo ngue da pa'a njuani te ja ni nt'ec'eihu. Dí engä nthambenitho ngue da dap'ahū rā zithu 'ne nu'a rā 'befi nná 'yogähe p'uya di nts'oni.

⁶Pe ya bá pengra Timoteo p'u guí 'buhmu, bi zøcua dí 'bucäbe. Bá hya rā hya ngue xanzaqui ni nt'ec'eihu, 'ne majuaní gadi mmähmu n'na ngu n'na'ahū. Bi xicäbe ngue emmei guí

mbeñje, 'ne guí nne guí nnuje, xi mman-gugáhe p'uya xquet'a dí nne ga nnu'áhe. ⁷Ma zi cu'áhu, nu'a te ra hya bá hya na p'uya, bi hyu ma mmui'be 'mø ma øcä'be te ja ni nt'ec'eihu, madague'a n'na ra n'u dá n'yogáhe. ⁸A nuyá, man'na dí hagáhe ra ts'edi ngue dí haxáhe njuani ngue hinguí hehmu'a ra Hmu Jesucristo.

⁹Emmei dadi ja mammadigáhe Oja conná ngue'áhu. Porque nu'mø dá mat'Ojagáhe, janjuani dadi johyagáhe ngue xanzaqui ni nt'ec'eihu. ¹⁰Nuyá, ra pa ra xui dí ápáhe Oja ngue da zá ga mmäcáhe p'u ga nnuhu. Dí nne ga xän'náhu hanja'u yø hya tobe hinguí pahmu xanho hanja. ¹¹Da ne na Oja ma Papáhu co 'nehna ma Hmuhu Jesucristo da 'yøt'e ngue ga mmäcáhe p'u guí 'buhmu ngue ga nnuhu.

¹²Da ne na ma Hmuhu ngue man'na gdi padí guí mmahmu n'na ngu n'na'áhu, co 'ne'u hinguø 'yec'ei guí mahmu, tengutho nná ma'áhu. ¹³Da 'yøt'e ngue gui hyáhu ra ts'edi gui hyehmu p'u ra nts'o. Porque dí nnegá ngue hin tema nts'o da din'náhu Oja ma Papáhu 'mø ra pa da ep'u ma Hmuhu Jesucristo co gátho'u da n'youi.

4 A nuya ma zi cu'áhu, jap'u man'na ra hya ga xi'áhu ya. 'Ne gue'a ra Hmu Jesús di 'dacrä ts'edi ngue ga o'áhu n'yu na ra hya na. Ya xtá xän'náhu m'met'o te ja ngue gdí n'yohu ngue di nu manho'áhu Oja. 'Ne ya gue'a guí øthu'a ya. Pe dí nnegáhe ngue man'na man'na gdí hyoni ha di nu manho'áhu Oja. ²Ya guí pahmu ngue nuya yø hya dá xän'náhu, guehya yø hya di manda ra Hmu Jesús. ³I nne Oja ngue guí cämfeni guí unni mmuihu Oja. 'Yo to di 'yots'om'mäi. ⁴A nu yø n'yohu, n'na ngu n'na di m'mahyø xisu, di nthati, pe da zupyø xisu, di madi. ⁵'Yo di nnepe ngue di m'mu mman'u yø xisu tengutho øthø ja'i hinguí pa Oja.

⁶'Yo guí nnehu n'na ra xisu ngue ya 'bührá ndø. Porque ya xtá xi'áhu m'met'o ngue nu yø n'yohu njap'u, mathoguitho ra castigo da jap'a Oja. ⁷Porque Ojá, bi zonggháhu ngue ra nho gdá m'mahmu, hinguí nneçju Oja ngue ra nts'o gdá m'mahmu. ⁸Nu ra ja'i festho na ra hya dí xi'áhu ya, hingra ja'i fespabi rá hya, sinoque guese Oja fespabi rá hya. 'Ne guese Oja bá penhna Espíritu Santo ngue da máxçahu ngue ga hehmu p'u ra nts'o.

⁹A nu'a gni mahni cuhu, himma hyoni ngue ga ot'áhu'a, porque Oja ya bi xän'náhu te gdi mmahmu n'na ngu n'na'áhu. ¹⁰'Ne nuna ra hya dí xi'áhu ya, gue'a guí øpahu gátho ma cuhu 'bui ndap'u bi zá ngue ra häi Macedonia na. Pe nuya ma zi cu'áhu, dí ä'áhu n'na ra mate ngue nu te guí øthu ya, hinga hont'a gui 'yøthu'a, sinoque man'na man'na ngue gdí mmahmu. ¹¹Dami ja ndummui guí m'mu mmanhohu. Gue'a te ni 'befise gui 'yøthu, hinguí nthinthu yø asunto mi'da yø ja'i. Dami mpèhmu tengutho ya xtá xi'áhu. ¹²Janangue hinte gui 'behmu. A nu'u yø ja'i hinguø 'yec'ei p'uya, di respeta'áhu.

¹³Ague ma zi cu'áhu, dí nnegáhe ngue guí pahmu hanja'u yø 'yec'ei ya xandu. Nu'mø to bi du, 'yo di tu ni mmuihu tengutho øtyø ja'i hinguí pa Oja, ngue tu yø mmui 'mø to bi du. ¹⁴Pe dí ec'eihu ngue bi du ra Jesús 'ne bi benngate m'mefa. Janangue nuyá, ma ga ec'eihu ngue nu'u xandu 'ne ec'ei ra Jesús, nuna Oja da japi ngue da n'youi ra Jesús 'mø bá ecua mahøn'a.

¹⁵Janangue nuyá, dí nne ga xi'áhu xanho hanja na ra hya bi xänngáhu ra Hmu Jesús. A nu'u yø 'yec'ei di 'butho'a ra pa da ep'u ra Hmu, hinda m'met'o ngue da ma di nthuei ra Hmu. ¹⁶Porque nu'mø bá ehra Hmu di 'ye mahets'i, nu te da ne da 'yøt'e, da ma nts'editho. Co 'ne'a

ra anxé 'bet'o ngue yø anxé Oja, xquet'a da enna hya. 'Né da nya rá corneta Oja. A nu'u to ya xandu 'né éc'ei ra Cristo, rá mudi di bennate yø do'yo'u. ¹⁷A nu'u yø 'yéc'ei di 'batho, 'da di ts'ixtho maya bi ja yø gui. Ja dami ntheuí p'u ra Hmu. Ya 'dap'u di m'muhmu para zantho ra Hmu p'uya. ¹⁸Janangue nuyá, co nuna ra hya dí xi'ahu ya, dami nhyathu ra ts'edi n'na ngu n'na'ahu.

5 A nuya ma zi cu'ahu, himma hy-oni ga ot'ahu hanja ra hya ngue hingui fadi tema pa, tema ora da ep'u ra Hmu. ²Porque ya gui pahmu xanho ngue hinjongui padi tema pa da ep'u ra Cristo. Nu'mø 'yo ra be ngue ra nx-úi, hinjongui padi tema ora da zop'u ja ra ngu, njarbatho ra hya dí xi'ahu ya. ³Da gue'a ra ora ngue dadi n'yembyø ja'i ngue ya 'bammenho, hin tema hya. 'Né da gue'a ra ora'a p'uya ngue di nja ra ndate. Nthambenitho da zøhø, tengutho 'mø bi zønna ora di m'men'a n'na ra xisu ha rá basi. Ya hinha di mpom-mi. ⁴Pe nuya ma zi cu'ahu, ya hingui 'bu 'bexuihu ya. Janangue nu'a ra pa da ep'u ra Hmu, hinga nthambenitho da zu'ahu. Hindí nja'ahu tengutho ot'a n'na ra be, ngue nthambenitho sømp'u ha søni. ⁵Porque gátho'ahu ya gni n'yohu'a ra nyot'i ja ngue ra pa, ya gá hyehmu p'u'a ra nts'o ja 'mø ra xui. ⁶Janangue nuyá, hingui ja ngue 'necju da njot'i ma n'yomfenihu, tengutho mi'da yø ja'i ngue njot'i yø n'yomfeni. Sinoque nne ngue ga n'yomfenihu xanho. ⁷Nu'u aha, ra xui aha. Nu'u iti, ra xui iti. ⁸Pe nuju, ya dá hehmu p'u ra 'bexui. Ya nná 'yohu rá nyot'i Oja ya. Ma ga samma mmuihu ya ngue hinda dajpahu ra nts'o. Da zehma nt'éc'eihi i ja. A nuyá, ma ga mmahmu n'na ngu n'naju. Ma ga segurahu ngue da yanju Oja. ⁹Porque himbi zän'Oja dá m'muhmu ngue ga thohmu ra castigo.

Sinoque bá sänni ngue gda nyamhmu na ma Hmuhu Jesucristo. ¹⁰Ra Jesucristo bi du conná nguecju. Janangue nu'mø bá éhe, ngu'u xandu, ngu'u di 'batho, 'dap'u ga m'muhmu para zantho. ¹¹Dami hyutho ni mmuihu 'né dami hya ra ts'edi n'na ngu n'na'ahu, tengutho gui øthu ya.

¹²Ague ma zi cu'ahu, dí nnegähe ngue gui 'yørpahu masu'u yø mefi Oja di mpep'u gui 'buhmu. Porque guehya bi huan'Oja ngue di m'met'o p'u gui 'buhmu ngue da xän'nahu rá hya Oja. ¹³Ränge ørpabi rá 'befi Oja, jatho ngue gui nnu manhohu, dami mahmu. 'Né 'yo gadi njunthu p'u gui 'buhmu.

¹⁴Dami hyahu ra ts'edi gui xihmu'u to hingui nne di mpefi ngue 'yo di njap'u. Dami hathu ra ts'edi'u yø ja'i 'bu ndum-mui. 'Né dami hyonnbahu ha di zacyø nt'éc'ei yø ja'i tobe hingui nzaqui yø nt'éc'ei. Dami serpahu te ga 'yo. ¹⁵Dami mfähmu, 'yo to dadi cosra nts'o t'ørpabi. Hante gue gui n'yørpahu ra nho n'na ngu n'na'ahu, co 'né'u hingyø 'yéc'ei gui 'yørpahu ra nho.

¹⁶Hangu ra pa gui johyahu. ¹⁷'Né hangu ra pa gui mmat'Ojahu. ¹⁸Zant'a dami ja mamadihu Oja, madague'a ja'mø ja te gui thohmu. Porque Oja, guehna nnepe da 'yøt'e te'o gä tenna Cristo na.

¹⁹'Yo gui täcju'a te nne da 'yøtra Espíritu Santo. ²⁰Dami 'yørpahu masu'a te mmanyø pøngahya Oja, 'yogui festhohu ra hya. ²¹Dami hyacju xanho ra güenda ngue'mø majuaní ngue rá hya Oja mma, ogue rá hyase mma. Nu'mø gui haxhu njuani ngue majuaní rá hya Oja mman-na ja'i, dami 'yét'a mmuihu'a te i mma. ²²Dami hyehmu p'u'a te gäma nts'o i ja.

²³Nuna Oja ya dá nhojpahu, da 'yøt'e ngue gui unni mmuihu xandønho, gui nsuphu, da mät'a ni tehu, 'né da mät'a ni do'yohu, hin tema nts'o di nequi 'mø

rā pa dā ep'ū mā Hmūhū Jesucristo.

²⁴ Ngūnā dā 'yøt'Ojā, porque guehnā bi zon'nāhū nā 'nē hīngui hec'āhū nā.

—
²⁵ Ague mā zi cū'āhū, dāmī marcahu Ojā.

²⁶ Dādi zengua gātho'āhū.

²⁷ Guehnā rā Hmū di hācā rā ts'edi te dī mma. Dī xi'āhū ngue nū'ū gātho mā zi cūhū, jatho ngue dī mpeti para ngue dā 'yøde te mmanā carta ja ua.

²⁸ Nūnā mā Hmūhū Jesucristo di jap'āhū. Dā ngūt'ātho.

2 Tesalonicenses

Ja ua rá yoho rá carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yec'ei Tesalónica.

1 Nugä drá Pablo, conná Silvano **1** n'ęhra Timoteo, dadi zenguagähe'u ma zi cūhu yø 'yec'ei rá m'mup'u ja ra hnini Tesalónica. Gue'ahū yø ja'i Oja ma Papáhu, co 'n'ę'a ma Hmūhu Jesucristo. **2** Dī nnegähe ngue guehya di jap'ahū ya 'n'ę da hyut'a ni mmuihu.

3 Ague mā zi cu'ahū, zant'a dadi ja mammadigähe Oja conná ngue'ahū. Ní 'yup'u ngue gue'a ga øthe'a, porque ni nt'ec'eihu i ja, man'na ni hyuxtho. 'Nę xquet'a man'na man'na gadi mmahmu n'na ngu n'na'ahū. **4** A nucsegähe p'u ha nná mähme, nup'u di mpeti yø ja'i Oja, i jaje mpähä ngue dí xihme yø ja'i hanja ni nt'ec'eihu. Nu'a te ra n'u guí sähū ngue sü'ahū yø ja'i, gä guí sethu.

5 Nuyá, guí sähū ra n'u ngue guí ec'eihu rá hya Oja. A nu'a ga dū ni nt'ec'eihu, gue'a guí nequi'a ya ngue gä xanho te øt'Oja. Gue'a di zudi ngue gui thohmu p'u di manda Oja'a. **6** Pe ní 'yup'u di un'Oja'u te'o di un'ahū. **7** A nujū ngue dí sähū ra n'u, da 'yęhra pa da zep'u'a ra n'u dí sähū. Dī n'nacjū rá ts'äya 'mø rá pa da ep'u rá Hmū Jesús. Nuna di 'yę mahets'i, da n'youi yø anxē ja yø ts'edi. Nu'mø bá ghe, dadi yoxni tengutho gui yoxni ra sibi. **8** Di 'yęhe da menhna castigo gätho yø ja'i hinxa mba Oja, 'n'ę hinxa 'yec'ei rá hoga 'da'yo hya i hma ngue hanja'a ra Hmū Jesucristo. **9** A nuyā yø ja'i ya, da ma rá castigo, di m'medi para zantho. Da ma mā'ueque p'u ja rá hmi rá dā ra Hmū Jesús. Nup'u da 'yudi hague ngu gangu rá ts'edi i ja, ya hīndi njapi di m'mup'u ngue da nu. **10** Nu'a rá pa da ep'u rá Hmū, gätho yø 'yec'ei da 'yespabi 'n'ę da danne.

Xquet'a 'n'ę'ahū guí m'muhmu p'u ngue gä 'yec'eihu na rá hya dá xi'ahū.

11 Janangue nuyá, zant'a dí mmat'Oja gähe conná ngue'ahū. Dí äpähe Oja ngue nu'a rá hya i zon'nahū ngue gdí n'yohū, gue'a gdí n'yohū'a. Dí äpähe Oja ngue nu'a te gä rá nho so ni mmui gui 'yøthu, di ha'ahū rá ts'edi gui 'yøthu. 'Nę di ha'ahū rá ts'edi gui 'yøthu'a te gä rá nho rá nsäui ni nt'ec'eihu i ja. **12** Nu'mø da nu yø ja'i ngue guí 'buhmu xanho, yø ja'i da nu mansu rá Jesucristo. Xquet'a 'n'ę'ahū da hnu mansu'ahū p'uya ngue guí n'yohū rá Jesús. Nguna di nja conná nguehrá mate Oja 'n'ę conná nguehrá mate ma Hmūhu Jesucristo.

2 Ague mā zi cu'ahū, da ep'u mā Hmūhu Jesucristo ngue di percahu 'dap'u ga m'muhmu. Dí nne ga xi'ahū te 'be'a ja ngue di nja. **2** Nu'mø to da 'yęn'ahū, ya da guehra pa jap'u da zøhra Hmū ya, da 'yęna, 'yo sä dadi fe'ni mmuihu. 'Yo guí ec'eihu te da mā, madague'a da 'yęna ngue Oja di bennbi te i mma, ogue da 'yęn'ahū ngue go dá ot'ä rá sacua n'youi yø hya da xi'ahū. **3** Xin-da hangū da si'ahū, 'yo gadi 'n'uni da thä'ahū. Porque hante da zønna pa da ep'u rá Hmū, i jatho ngue rá müditho di n'yo yø ja'i ngue dyø mmejmahya, da gohi ngue yø nsuiui Oja. Nu'mø bi nja na rá hya na, ja di nequi p'u ra ja'i ngue tate ja rá ts'oqui p'uya. 'Nę guehna ya xpā ts'ännbi ngue da ma rá castigo. **4** Nuna guehna da bōni ngue da zumbabi'a te gä thanne yø ja'i na, da gue Oja da zui. Hønse na da ne ngue da ma nthanne na. 'Nę da mip'u ja rá nija Oja tengutho 'mø ngue da guehna Oja na. Da 'yemp'uya: "Nugä, guecä Ojagä ya", da 'yęna.

5 Dami bēhmū'a rá hya dá xi'ahū 'mø dambí 'bucä p'u guí 'buhmu. Guí nnu ngue dá xi'ahū tengu na rá hya na. **6** Ya guí pahmu te 'be'a samya ngue hingui

nequĩ nts'edi, hante ngue da zonna pa bá ts'ännbi ngue di nequĩ te'o na ra ts'oc'ei na. ⁷Tobe hĩndĩ nequĩ xandõho'a te gá rá ts'edi ra nts'o, pe nu'a ra nts'o, ya i ja. Hõntho ngue hĩndĩ unna nt'edi'a to sam-mĩ ngue di nequĩ xanho te'o ni ja'i na dí xi'ahu. ⁸Pe nu'mø bi zonna pa di t'unna nt'edi da 'yuhrá ts'edi, ya di nequĩ na ra ts'oc'ei dí xi'ahu p'uya. Pe nu'mø bá ep'u ra Hmu Jesús, ya da hnu ngue mathogutho ja rá ts'edi, porque conná hyanetho di hyo na ra ts'oc'ei na.

⁹Nu'mø bi nequĩ na ra ts'oc'ei na, ra zithu'a di hatra ts'edi. Da hnu ngue ja rá ts'edi da 'yøtyø hmeya hĩjongui sã da 'yø't'e. Gue'a di nhãte'a p'uya. ¹⁰Xants'o te gãtho da 'yø't'e. 'Dama 'dan'yo te gã da 'yø't'e, da hyoni ha di hyãtyø ja'i ja ngue di m'medi. Nu'a di m'medi ngue hĩmbi ne xta mbãhna ra hya majuanĩ. 'Nẽ guehna ra hya xtĩ nyanyø te yø ja'i na. ¹¹Janangue Oja di japi ngue da thãtya yø ja'i ya, da 'yec'ei'a ra hya ngue ra fehni. ¹²Gue'a di ma ra castigo gãtho ya yø ja'i, ngue hĩmbi 'yec'ei na ra hya majuanĩ. 'Nẽ hõnt'a te yø nts'o ga 'yo nnu manho.

¹³Ague ma zi cu'ahu, nuna ma Hmuhu Jesucristo di ma'ahu. Janangue nuyã, zant'a jatho ngue ga ja mammãdigãhe Oja ngue te bi 'yøt'ahu. Porque rá muditho bi huan'nahũ Oja, ya xpã nzãnnĩ ngue di nyãnnĩ tehu. Nu'mø gmi 'yec'eihu na ra hya majuanĩ, ra Espĩritu Santo bi 'yø't'e ngue gã sohu rá 'ye Oja. ¹⁴Dã xi'ahu ra hoga 'da'yo hya, guehna ra hya i zon'nahũ Oja na. I nnepe ngue di toca'ahu na ra nho jap'u ha 'buh-mã Hmuhu Jesucristo. ¹⁵Janangue nuya ma zi cu'ahu, di ndũ xanho ni nt'ec'eihu ya. Man'nan'yo mi 'yø't'e ngue guĩ pumbenĩhu ya yø hya dá xãn'nãshũ. Da gue'u yø hya dá orpu ja ra carta dá pen'nahũ p'u, man'nan'yo mi 'yø't'e ngue guĩ pumbenĩhu.

¹⁶Bi macju Oja ma Papãhu, 'nẽ bi 'dacju rá mate ngue bi hoga ma mmũihu para zantho. Xquet'a dí tõmhũ'a ra nho di 'dacju Oja m'mefa. Da ne Oja co 'nẽ'a ma Hmuhu Jesucristo di jap'ahu. ¹⁷Da ne Oja ngue di hatra ts'edi ni mmũihu 'nẽ guĩ dũ'ni n'yomfenĩhu ngue nup'u guĩ yahũ, ra hya xtãho guĩ mamhmũ. Nu'mø te guĩ øthũ, gã da gue'a te xanho guĩ 'yøthũ.

3 Hõnt'a di 'behya ma zi cu'ahu, damĩ marcahe Oja, n'namhma ngue nup'u dí mmãngãhe rá hya ma Hmuhu, xtãngu yø ja'i da 'yec'ei tengutho bi njap'u guĩ 'bũhmũ. ²Xquet'a damĩ marcahe Oja n'namhma ngue da yangãhe Oja ngue'a te mbẽnngãhe yø ts'oc'ei. Porque hĩnga gãtho yø ja'i da 'yec'ei ra hya dí mmãngãhe.

³Pe nu'a ra Hmu hĩngui hegahũ'a. Da 'yø't'e ngue guĩ yahũ ra ts'edi 'nẽ da yan'ahu ngue ra nts'o. ⁴Dadi seguragã ngue di mfãxte ra Hmu. Janangue dí pacã ngue nuna te ra hya ga 'bep'ahu, guehna guĩ nne guĩ 'yøthũ na, hĩnda 'yehra pa guĩ festhohũ na ra hya na.

⁵Da ne Oja ngue da dĩnnĩ mmũihu'a te guĩ ma'ahu Oja. 'Nẽ da 'yø't'e ngue guĩ seti hangũ ra n'u guĩ thohmũ tengutho ra Cristo bi zeti hangũ ra n'u bi thogui.

⁶Ague ma zi cu'ahu, ma Hmuhu Jesucristo di 'dacãhe ra ts'edi ga xi'ãhe na ra hya ga mmanya. Nu'u ma cuhu hĩngui nne di mpefi, 'nẽ hĩngui haxra hya dá xãn'nahũ, ogadi nsixhũ'u. ⁷Ya guĩ pahmũ te gdĩ 'bũhmũ, hĩn temã ndãnhyeĩ gã nurcahe. ⁸Hĩnjonda ãptho te dá sihe. Sinoque dá honĩ ha da japi te dí homhme. Ra pa ra xui dá mpefi ngue di tahã te ga sihe, porque hĩndã negãhe ngue di toca'ahu ra gasto ngue te dí sihe. ⁹Madague'a ní 'yup'u xcã

mangähe ngue xquí fáxcähe, pe hinte dá mangähe. Sinoque dá mpéhme para ngue ga ut'ähe te ja ngue gdí n'yohu. ¹⁰ Porque nu'mø dambá m'mücähe p'u guí 'buhmu, guehna ra hya dá xi'ähe na, dá mangähe ngue nu to hingui nne di mpefi, ya hñdi nsihme. ¹¹ Dí øcähe n'na ra hya ua, ngue 'bu i'da ni amigohu hingui nne di mpefi. Nu'a te ga 'yo, høndyø ja'i di ats'i te ga 'bui para ngue da zäp'u di c'a. ¹² A nuya yø ja'i njap'u, guese ra Jesucristo di haje ra ts'edi ngue ga xifi ngue 'yo nimantho di orpabi yø ja'i, njuantho da ma ra 'befi da dahä te da zi.

¹³ Ague ma zi cu'ahu, 'yo gui säyahu, hangu ra pa dami 'yøthu ra nho. ¹⁴ Nu'mø toni ja'i da 'yena ngue hinda 'yec'ei na ra hya dá cuatähe ua ja ra carta

ja ua, 'yo gadi nsixhu, n'namhma ngue da mesrá sä. ¹⁵ Pe 'yo guí øt'e ngue ni nsuiui. Sinoque dami hejpahu'a te øt'e, porque ni cuhu.

¹⁶ Nuna ma Hmuhu Jesucristo guehna da zä da hyut'a ni mmuihu na. Da ne ngue hinda hyc'ahu hangu ra pa. Nu'mø tema hya guí thohmu, da hyoni ha di japi ngue da hyut'a ni mmuihu, hont'a bi zä mahya guí thohmu.

¹⁷ Nugui drá Pablo conma 'yese nna cuatä na ra letra ja ua ngue nná zengua'ahu. Nu'mø dadi firmagä ma carta 'mø bi gua'a nt'ot'i, guehna ra hya ja ua dadi cuati: ¹⁸ Nuna ma Hmuhu Jesucristo di japi gätho'ahu. Da ngut'atho.

1 ra Timoteo

*Ja ua rá mudí ra carta bi 'yo'tra Pablo,
ngue bi mennba ra Timoteo.*

1 Nugä drá Pablo, rá representantegä 1 ra Jesucristo. Nuya bi 'yexqui, guese Oja, nuna ra Yante, co 'nehna ra Hmu Jesucristo bi 'yexqui. 'Ne dí pahmi ya ngue conná nguehra Jesucristo di nja'a te gä dí tøn'ui ya ngue di nja. ²Ague Timoteo, dadi zengua'i. Pe nu'mø dá ben'a'i, xøgue entho majuaní ngue ma ts'unt'u'i p'u nná ben'i. Porque go dá ja'i gá 'yec'ei na ra hya guí ec'ei ya. Dí nnegä ya ngue nuna Oja ma Papáui co 'nehna ma Hmuui ra Jesucristo, di jap'a'i, di huec'a'i, 'ne da hyut'a ni mmui.

³Damba soc'a'i p'u ja ra hnini Efeso. Nu'mø ma thogui, dá magä p'u ja ra häi Macedonia, dá xi'i ngue guá cop'u Efeso. A nuyá, dí nnegä ngue guí sigue guí m'mup'u, porque jatho ngue nu'u yø fehni xännbate xännbate p'u, gui hejpabi. ⁴Guí xifi ngue 'yoní mantho di xännbate'u yø cuentotho. Porque nuyá, hinha rá nzegui xännbate'u yø hya bá øtyø ndiua manjam'mø. Pe nuya yø hya ya, høndra njunt'i n'youi, hinte ni bøn-tho. A nuna ra hoga xädi rá n'youi ma nt'ec'ei hu, guehna nne Oja ngue ga xännbahu yø ja'i na.

⁵Dami hejpabi ya dí xi'i ya, n'namhma ngue gätho yø 'yec'ei di mmaði n'na ngu n'na. Para ngue da zä di mahrá mmic'eiui n'na, jatho ngue da hyep'u ra ts'on'yomfeni, nu'a te ra nho padi, gue'a da 'yø't'a. 'Ne himma xøts'etho di nequi ngue ja yø nt'ec'ei. ⁶Porque 'bu i'da yø ja'i ngue ya bi hyep'u na ra hya dí xi'i, høndra njun'mahya nne. ⁷I nne da t'embí ngue padi xanho di nxännbate rá ley Oja. I ya manzaqui 'mø xännbate. Pe himma

juani ngue tinyø mmui hanja'a ra ley i nne di nxännbate.

⁸Nuna ra ley ga 'yo yø judío, ya dí pahmi xanho te mma. Pe jatho ngue da fadi hanja ngue bi ma nt'ot'i na ra ley na. ⁹Nu'u yø ja'i ya øtra nho, ya hin tema ley di ja ngue da haspa ra güenda. Nuna ra ley, bi ma nt'ot'i para ngue da haspa ra güenda yø ja'i festho ra ley. Haspa ra güenda yø mmejmahya. Haspa ra güenda yø ts'oc'ei øtyø ts'oqui. Haspa ra güenda yø ja'i ngue hingui su Oja 'ne hingui ec'ei. Haspa ra güenda yø ja'i ho yø papá, ogue ho yø mamá, ogue ho yø mmic'eiui. ¹⁰Haspa ra güenda yø 'yots'om'mäi. Haspa ra güenda yø n'yohu ørpe tengutho 'mø dra xisu yø mmin'yohuui. Haspa ra güenda'u yø ja'i ahyø mmic'eiui ngue sits'i yap'utho. Haspa ra güenda yø mam-bethani. Haspa ra güenda yø ja'i ngue mmanna fehni 'ne exa ntestigo Oja ngue ena majuaní te mma. Haspa ra güenda gätho yø ja'i festho na majuaní ngue ra hoga xädi. ¹¹Nuna ra hoga xädi naya, rá n'youi ra hoga 'da'yo hya. Nuna, di 'bejpagui'a ma maca Ojai ngue ga xihyo ja'i.

¹²Nuna ma Hmuui ra Jesucristo di 'dacrä ts'edi ngue dí mmambrá hya. Dadi ja mammaðigä na, porque guehna bi nu manhogui 'ne bi 'yexqui ngue ga øtra 'befi bi 'daqui. ¹³Bi 'yø't'e ngue drá mefigui maðague'a xtá nu man'ugä mam'met'o na ra Jesucristo. Porque xtá mangä yø umhya co nuna, 'ne nmi suc'a'u yø ja'i mi ec'ei na. Pe bi huegagui Oja, porque pa Oja ngue hindí padi te dí øt'e ngue tobe hin mará 'yec'ei. ¹⁴Nuna ra Hmu, mathoguitho rá mate bi 'daqui. Ngue ya dí n'yo'be ra Jesucristo, nuna di hacra ts'edi ngue man'na di ndu ma nt'ec'ei, 'ne øt'e ngue man'na man'na gdá maði.

¹⁵Nuna ra hya ga xi'i ya, majuaní na, 'ne guehna ra hya jatho ngue da 'yec'ei

gätho yø ja'i na: ngue ra Jesucristo bá ecua ja ra ximhäi ngue da yanyø ja'i ja yø ts'oqui. Nuya yø ja'i dí mmangä ngue ja yø ts'oqui ya, pe man'na ma datho mi ja ma ts'oquigä. ¹⁶Pe bi huegagui Oja n'namhma ngue da fadi ngue ra Jesucristo bi zeti te gä dá ørpe, conque nuguí mathoguitho ja ma ts'oqui. Gue'a gui nequi'a ya ngue gätho mi'da yø ja'i xquet'a di punnbabi Oja 'mø bi 'yec'ei ra Cristo, ya di unna 'da'yo te para zantho. ¹⁷Janangue nuyá, jatho ngue da t'espabi Oja para zantho. Porque nu te gä ja, go di manda Oja para zantho. Guehna Oja para zantho hinjam'mø da du, 'ne hinjonni ja'i di sä da nu. Hinjom man'na tengunä. Guehna jase rá mfadi. Da ngut'atho.

¹⁸Ague ma ts'unt'u'i Timoteo, nuna ra hya dí xi'i gui 'yø't'e, di nthëui na ra hya bi bennbabi Oja yø pøngahya 'mø yø pa xa thogui, guehya bi ma ngue di nja ni 'befi. Nuna ra hya dadi 'bep'a'i ya, dami hya ra ts'edi gui 'yø't'e gätho'a te ra 'befi bi 'da'i Oja ngue gui 'yø't'e. Di ndu ni nt'ec'ei. 'Yo di tap'a'i ra nts'o. ¹⁹'Bu i'da yø ja'i padi xanho ndana ra hya hinni 'yup'u da 'yø't'e, pe gue'a øt'a. Gue'a gui ts'onnyø nt'ec'ei'a p'uya. ²⁰Nguna ra hya bi 'yøtra Himeneo 'nehra Alejandro. Nuya yo nc'ei ya, dá däpra zithu para ngue da badi hanja te øt'e. Porque hingui ho ngue da nømman'u Oja p'u ha ya.

2 Rá muditho dí xi'i ngue gui xifi gätho yø 'yec'ei ngue da marpabi Oja gätho yø ja'i ndap'u bi zä. Da 'yäpi ngue da mäxyø ja'i na Oja. 'Ne di ja mammadi Oja yø ja'i ngue'a rá 'bäxte Oja da 'yø't'e. ²Da marpabi Oja yø dast'abi. Da marpabi Oja gätho yø ja'i ja yø cargo. Porque gäthogahu dí nne ngue ga m'mamma pähähu, hin temma hya, n'namhma ngue co n'na ra pähätho gdá thannehu Oja 'ne da zäp'u ga n'yo manhohu. ³Ma datho mahyonitho ngue ga mmarpahu

Oja gätho yø ja'i, porque guehna nnu manho Oja ma Yantehu na. ⁴Porque Oja, nnepe ngue xøgue gätho yø ja'i di nyanyø te. 'Ne nnepe ngue da dini xanho yø mmui yø ja'i hanja na ra hya majuaní. ⁵Nuna Oja, n'natho i 'bai. 'Ne xquet'a n'na nc'eitho na da zä da 'yø't'e ngue di nhojpauí Oja yø ja'i, guehna ra Jesucristo na. ⁶Ra Jesucristo bi n'uni bi tho ngue bi gurpabi yø ts'oqui gätho yø ja'i. Nu'mø mi zønna pa bi nja na ra hya na, ya bi nequi xandønho p'uya ngue Oja nnepe ngue gätho yø ja'i di nyanyø te. ⁷Janangue bi 'yexcagui Oja ngue drá representantegä ra Cristo. 'Ne pennagui ndap'u bi zä ya ngue ga ma xihra hya yø ja'i hingyø judío. Nuna ra hya majuaní dí ec'eiui, guehna ga xännbabi yø ja'i na. Guí padi xanho ngue majuaní te dí xi'i, 'ne guí padi ngue hindí fehni porque dí ec'ei ra Cristo. ⁸Dí nnegä ngue ndap'u bi zä da mat'Oja gätho yø n'yohu. Nu'mø ens'yø 'ye yø ja'i ngue mmat'Oja, di unyø mmui Oja, di ja manho yø mmui, hingue di danzø yø mmui ngue dadi njunt'ui yø mmic'eiui.

⁹A nu yø xisu, 'yo dadi 'yex'mø bi nhoqui. Hingra n'yets'i di hocyø ya. Hingra n'yets'i di hye ra ulu xammadi rá muui. Hingra n'yets'i di japyø oro ogue yø perla da japyø he. Sinoque da hye yø he tengutho yø he yø hoja'i, ngue hindí 'yets'i. ¹⁰Nu'a di nejmanho yø xisu, da gue'a ngue ra nho da 'yø't'e. Porque yø xisu ec'ei Oja, mahotho 'mø di nequi ngue øtra nho. ¹¹Mente ra ora sännbabi ra hya yø ja'i, yø xisu 'yo sä di ya ngue da zohyø ja'i, di nja yø ts'u. ¹²Porque hin dadi ungä ra nt'edi ngue di nxännbate n'na ra xisu, sinoque ra xisu i ja ngue da 'yøxtho ra hya. Porque hingui sä di m'met'o p'u ha 'buhyø n'yohu ngue di manda. ¹³Porque Oja, rá muditho bi hocra Adán, m'mefa p'uya bi hocra Eva. ¹⁴Pe ra Adán himbi hyätra zithu'a, sinoque ra xisu'a bi hyätra zithu. Mi thätra xisu p'uya, ya

gue'a ra ts'oqui bi 'yot'a. ¹⁵Pe ra xisu di nyanná te 'mø da 'yotra 'befi bi un'Oja, ngue di tehyø basi. Hontho ngue ra xisu jatho ngue di nja rá nt'ec'ei, di mahyø mmic'eiui, di n'yo xanho, hinda 'yepi te ga 'yo.

3 Nuna ra hya dí mmangä, majuaní na. Ngue nu ra ja'i nne rá cargo ngue di m'met'o p'u ja ra nija ngue dra mamhya, xandønho ra 'befi nne da 'yot'e. ²Janangue nu ra ja'i ja rá cargo ngue 'bet'o ra hya, jatho ngue hin tema hya da thinnbi. N'na dra xisu da zi. Da zamrá mmui. Di mfädi xanho. Da 'yot'e ngue da hnu manho te ga 'yo. Di unna ts'äya p'u ja rá ngu. Da badi xanho ha di japra hya di nxännbate. ³Yo di iti. 'Yo dra nequisui. Di nja rá yemmui. Da badi ha di hojpabi yø ja'i di nsui. 'Ne hinga høndra menyu di ma rá mmui. ⁴Da badi ngue di manda xanho p'u ja rá ngu. Da 'yot'e ngue dyø 'yøde xanho yø basi, 'ne di nja yø ts'u yø basi. ⁵A nu'mø hingui padi di manda xanho p'u ja rá ngu, ya hinda badi ha di japi di m'met'o p'u ha di mpeti yø ja'i Oja 'mø. ⁶A nu'a ra n'yohu da t'ets'i ngue di bentrá cargo di m'met'o p'u ja ra nija, hinda gue'a n'na ra n'yohu ngue ts'udra pa xa 'yec'ei ra Jesucristo. Porque nthambenitho di 'yets'i. Ya da 'yotra ts'oqui tengutho bi 'yotra zithu manjam'mø ngue bi 'yets'i 'ne 'da di mep'u ja ra castigo. ⁷Jatho ngue di n'yo manho n'namhma ngue nu'u yø ja'i hingyø 'yec'ei da nu mansu. Ya hinda zä ha di japyø ja'i da 'yembi ngue hinga gue'a ga 'yo. Porque ra zithu emmei honi ha di ts'onni ha ya yø mamhya.

⁸A nu'u yø ja'i ja yø cargo ngue fäxte p'u ja ra nija, xquet'a ngut'atho ja ngue da 'yot'e, jatho ngue di nho ja'i, jatho ngue hinda nhäte p'u ha ya. Jatho ngue

hindi n'iti. Jatho ngue hinga høndra menyu di ma yø mmui. ⁹Nuna ra hya n'yoi yø nt'ec'ei i ja, guehna ra hya himmi fadi hanja na, guehna di nxännbate na ra hya na co gätho yø mmui. ¹⁰Nuya yø n'yohu ya, 'bet'o da hnu te ga 'yo. A nu'mø ngue ya hin tema nts'o bi thinnbi, ya da zä di nja yø cargo ngue di mfäxte p'u ja ra nija. ¹¹Ximmangu yø xisu fäxte p'u ja ra nija, xquet'a di nequi ngue dyø hoja'i. Hindyø zate. Da zamyø mmui. 'Yo di hep'u'a rá 'befi pefi. ¹²A nu yø n'yohu ngue ja yø cargo fäxte p'u ja ra nija, n'na ngu n'na jatho ngue n'na dra xisu da zi. Pe da badi ngue di manda xanho p'u ja rá ngu. Ngu yø basi, ngu'u hingyø basi, da badi di manda xanho. ¹³Porque nuya yø n'yohu ja yø cargo ngue fäxte p'u ja ra nija, nu'mø padi xanho ha di japi da 'yotra 'befi pefi, ya man'natho nnu mansu yø ja'i. Ya säp'u da hya ra ts'edi da ma hanja ngue ec'ei ra Jesucristo.

¹⁴Ague Timoteo, nugä dí xønni ga mmap'u ga ma nu'i. ¹⁵Pe nu'mø himbi zä dá magä p'u n'nahmantho, ya dí otra carta ja ua ngue ga pen'a'i p'u. Porque dí nnegä ngue guí padi xanho hanja ra hya nuna ja ngue da n'yo yø ja'i ya o rá 'ye Oja. Nuna Oja na, majuaní ngue 'bui. A nuya yø ja'i Oja ya, guehya färpabi rá hya 'ne tøxhma hyabi rá hya Oja. ¹⁶Janjuaní ngue mazihotho na ra hya dí ec'eihu. Pe Oja bi 'yot'e ngue bi dinma mmuihu hanja na ra hya na, ngue ra Cristo bi nja'i. 'Ne ra Espiritu Santo bi 'yot'e ngue fadi ngue hin tema nts'o bi 'yotra Cristo. Da guehyø anxe Oja i nnu mansu. A nuyá, ndap'u bi zä i hma te'o na ra Cristo. 'Ne t'ec'ei gä rá nguni nximhäi. 'Ne bi zix Oja ngue i ma mahets'i.

4 Pe ra Espiritu Santo njuantho xicju ngue nu'mø ni ma da gaxyø pa,

dí m'muhyo ja'i da hyep'u yø nt'ec'ei. Nu'u yø fehni xännbate ngue ra zithu di bennbabi ra hya xännbate, go gue'u da den'nu. ²Nuya yø xännbate ya, ra fehni na ra hya da ma ngue di hyätyø ja'i. Padi xanho ngue hinga gue'a te øt'e, pe 'be xingui tär'man'u yø mmui'a te øt'e. ³Nuya yø xännbate ya, xihyo ja'i ngue embi hin'yü ra nt'edi di nthatyø ja'i. 'Ne xihyo ja'i ngue embi hinga gätho yø cosa sä ngue da ts'i. Conque Oja bá sänni ngue bá nja'a te ts'i n'namhma ngue nuya yø 'yec'ei di ja mammadi Oja 'mø bi zi'a te si. ⁴Porque nu te gä bi hoc'a Oja ngue da ts'i, gä xanho. Hingui sä ga emhmu ngue ja rá ts'oqui ra ja'i nu'a si te tini. Sinoque ma ga ja mammadihu Oja 'mø dí sihu'a te bá sänni ngue ga sihu. ⁵Porque nu'mø t'äprá mate Oja ngue di japi te ts'i, Oja di japi te si ra ja'i.

⁶Nu'mø ngue nguna ra hya gui xännbabi'u ma cuhu ya, majuaní ngue gue'e rá hoga mefi'i ra Jesucristo 'mø. Dami hanyi gui hyu'ni mmui na ra hoga xädi ya xcá bent'i. ⁷Pe nu'u yø hya te säma cuento ngue hinga gue'a rá hya Oja, 'yo gui ørpa masu'u yø hya'u, porque hinte di muui. Dami hyoni ha di ndu xanho ni nt'ec'ei i ja. ⁸Porque nu ra ja'i ngue xuhrá do'yo, di 'yani, man'na xanzaqui cohi ngue'a gui 'yani. Pe ma datho man'na xanhotho ngue di zacrá nt'ec'ei ra ja'i. Porque nuna ma nt'ec'eihu i ja, hinga hondra pa jap'u ga tinnbahu rá njapi Oja, sinoque n'ehra pa di 'yep'u. ⁹Nuna ra hya na, guehna ngue majuaní na. 'Ne guehna mahyonitho da 'yec'ei gätho yø ja'i na. ¹⁰Janangue nuyá, madague'a sucui yø ja'i ya, pe ma ga ho ma mmui ga øt'ui ra 'befi bi 'dacui Oja. Porque dí haxa njuani ngue nu'a ma Ojai i 'bu'a. 'Ne guehna ja ngue da yani gätho yø ja'i na. Pe nu'u yø ja'i di nyanyø te, guehya da 'yec'ei ra Cristo ya.

¹¹Nu'mø gui xännbabi ra hya yø ja'i, nuya yø hya dí xi'i, guehya gui xihyo ja'i ngue da 'yøtya yø hya ya. ¹²'Yo gui nne ngue hinjonda 'yøt'a masu ngue grá ts'unt'utho. Sinoque dami 'yu'a te ra nho ja ngue da n'yo yø 'yec'ei. Dami 'yudi ngue gui yamanho p'u ha gui ya. Dami 'yudi ngue gadi mahni mmic'eui. Dami 'yudi ngue ja xanho ni nt'ec'ei. Dami 'yøt'e ngue da bahyo ja'i ngue gä ra nho gní 'yo. ¹³Mente ga mma'brá p'u, dami ja ndummui gui mmambrá hya Oja p'u ha di mpeti yø 'yec'ei. Dami opan'yu hanja ra hya. Dami nxännbate xanho. ¹⁴Nu'u yø n'yohu 'bet'o p'u ja ra nija bi japyø 'ye p'u ja ni ya, ya bi xi'i te 'be'a ma hya nne'e Oja gui 'yøt'e. Nuna ra 'befi bi 'da'i Oja, man'nan'yo mi 'yøt'e ngue te sätho gui 'yøt'e.

¹⁵Nuya yø hya dí xi'i ya, dami ja ndummui ngue gui 'yøt'e te dí xi'i. Dí nne ngue da nu yø ja'i ngue man'na man'na gdí padi ha gdí japra hya ngue da zä gui 'yørpe xanho rá 'befi Oja. ¹⁶Dami mfädi xanho, 'ne dami mfädi ngue gä da gue'a ra hya ni 'yup'u gui nxännbate. Nu'mø gui 'yøt'e te dí xi'i, ya di nyanni te, da guehyø ja'i da 'yøxra hya gui mma, xquet'a di nyanyø te.

5 Nu ra dac'ei ngue hinga gue'a te øt'e, 'yo gui ya manzaqui 'mø ga hejpabi te øt'e. Mahotho gdí zofu, gui 'yøt'e como tengutho 'mø ngue ni papá'a ra dac'ei. A nu'u yø ts'unt'utho, gui 'yøt'e como tengutho 'mø ngue ni n'yohu. ²A nu'u yø xisu ngue ya yø dac'ei, gui 'yøt'e como tengutho 'mø ngue ni mamá. A nu'u yø hmute xisu, gui 'yøt'e como tengutho 'mø ngue eni nju, pe gä ra nho gdí n'youi.

³A nu'u yø 'danxu ngue hinjo'o to da hyonnbí te da zi, gue'u yø mmi'yec'eui da mäts'i ngue di unni te honi. ⁴Pe nu ra 'danxu ngue 'buhyo basi ogue 'buhyo 'bet'o, guehya yø basi na ra 'danxu høxyø

xi ngue di unni te da zi. Porque yø pa xa thogui, gue'a rá mamá yø basi bi ja mmansu gä i nte. Janangue ní 'yup'u ngue di ja mmansu yø mamá yø basi 'mø bi ndac'ei. Porque gue'a nnu manho Oja'a ngue yø basi di ja mmansu to bi tede. ⁵Pe nu ra 'danxu ngue 'base, hinjo'o to da hyonnbí te da zi, guehna ja ngue da mäxyø mmi'yec'eiui na. Porque hinda hont'a Oja nnøts'e 'ne hinguí säya ra pa ra xui nzo Oja. ⁶Pe nu ra 'danxu ngue gue'a te rá pähäse ga 'bui, ya hinda ma m'mäts'i. Porque nunä, emma 'bui pe tengutho 'mø ya xa ndu. ⁷Guehna ra hya gui xifi da 'yøtyø 'yec'ei naya, n'nammä ngue ya hinjonda 'yembí ngue hinga gue'a te øt'e. ⁸A nu ra 'yec'ei ngue hinda unni te 'be'a honna papá ogue rá mamá, ogue rá mení, guehna ra 'yec'ei ngue hinga 'yo'a te ra hya rá nsäui rá nt'ec'ei na. Man'na nu'u yø ja'i hinguø 'yec'ei hinguí njap'u'u, man'na di unni te honyø dac'ei'u.

⁹A nup'u ja ra lista ngue yø 'danxu gui 'yets'i ngue di mfäxte p'u ja ra nija, da gue'u yø 'danxu ngue tho'i hyate njeya 'bui. 'Ne n'nat'a rá ndø xa m'muhmi. ¹⁰Da gue'u yø xisu fadi ngue xa 'yøtra' nho, xa tede xanho yø basi, xa unna ts'äya p'u ja rá ngu te'o hin'yu ha di nsäya ngue yap'u ní 'yehē. 'Ne fadi ngue hinda 'yets'i ha ya, di ja mmansu yø mmi'yec'eiui. I fäts'i to sä ra n'u. Zant'a ngue høndra' nho di ho da 'yøt'e.

¹¹Pe nu'u yø 'danxu ngue cohra jeya 'bui, 'yogui ets'i ngue di mfäxte p'u ja ra nija'u. Porque nthambenitho ngue da dini to di nthatui mahøn'a, ya da hyep'u'a rá 'befi ra Cristo ørpe. ¹²Ya cohi ngue festho'a ra hya xa nhyøxmaxi ngue di mfäxte p'u ja ra nija p'uya. ¹³Ogue da gohi ngue yø monni, ní yat'i ní bømp'u ja yø ngu. 'Ne hinga hontho ngue yø monni, sinoque di c'a yø mmi'c'eiui p'u ha 'yo. I mmanyø hya nu'u hinni 'yup'u da ma. Nu'a te ga 'buhyo ja'i p'u ha søni, gä di nthint'i. ¹⁴Janangue dí nnegä ngue

nu'u yø 'danxu ngue yø hmute xisutho di nthati mahøn'a, di m'mahyo basi, da mahyo ngu. Ya hinda zä ngue toni ja'i da 'yembí hinga gue'a øt'e. ¹⁵Porque 'bu i'da yø 'danxu ngue ya xa 'uegue, ya ørpabi rá pähä ra zithu.

¹⁶Nu'mø n'na ra n'yohu ogue n'na ra xisu ngue ra 'yec'ei, nu'mø bi n'nanxu n'na rá mení, da mäts'i, di unni te honi. 'Yo di nnepe ngue gä go yø 'yec'ei da hyonnbabi'a te rá gästo honi. Porque yø 'yec'ei, gue'u yø 'danxu hinjo'o to da hyonnbí te da zi, gue'u ja ngue da mäts'i, di unni te honi.

¹⁷A nu'u yø n'yohu 'bet'o ngue øtra 'befi p'u di mpeti yø 'yec'ei, jatho ngue emmei da nu mansu yø ja'i. Da gue'u yø mamhya ho yø mmui di mpefi ngue xännbabi rá hya Oja yø ja'i, ma datho nne ngue da nu mansu yø ja'i ya. ¹⁸Porque nt'oti p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: "Dami japi ngue di nsihme ra ndani nuna nngyø trigo ngue di ntagui, 'yogui turpabi rá ne", i enna hya. Mahøn'a nt'oti ra hya ngue ena: "Nu ra mepi øtra 'befi, ni 'yup'u ngue di t'unnä nzäbi".

¹⁹A nu'mø ngue ma yapí n'na nc'ei'u 'bet'o p'u ja ra nija, nu'mø ngue hinjo'o yoho ogue hyu yø testigo di ja majuaní'a te gui nyapi, 'yo gui 'yørpa masu'a ra yapatē. ²⁰Pe nu'a ma yapí n'ne majuaní ngue ja rá ts'oqui, dami hejpabi. Da nu gätho yø ja'i p'u gui hejpi n'nammä ngue nu'u yø ja'i da nup'u gui hejpi, ya da zu da 'yøtra' ts'oqui. ²¹Nuna ra hya dí xi'i ya, nuna Oja co 'nehna ma Hmuui Jesucristo co 'ne'u yø maca anxē bí 'bu mahets'i øde te dí xi'i ya. Nu'mø gadi n'amigoui n'na ra ja'i, ogue hin gadi n'amigoui n'na ra ja'i, pe nu'mø ja rá ts'oqui dami hejpa-hmabi. ²²Nu'mø ja ngue gui 'yets'i to di m'met'o p'u ja ra nija, 'yo guí nne ngue ra sønitho'a te gui 'yøt'e. Dami tømi, 'be guí nnu te ga 'yo ra ja'i. Xi'mø gue gui 'yex'a n'na nc'ei, nu'a fadi ngue ja rá ts'oqui, 'yo

guí nne da 'yɛn'a'i yø ja'i ngue guí nnu manho'a ra ts'oqui øt'a gui 'yɛts'i. Pe nu'i, 'yo tema nts'o guí øt'e.

²³ Ague Timoteo, nu'mø ngue thoj-patho gadi hyenni ngue xan'u ni mmui, 'yo høndra dehe guí si, dami si zits'u ra vino.

²⁴ I 'bu i'da yø ja'i ya, hante ngue da thaspabi ra güenda, di nequi xanho ngue ja yø ts'oqui. Pe ximmi 'bu mi'da p'uya ngue hindi nequi ngue ja yø ts'oqui. Sinoque ja gue'mø bi thaspabi ra güenda di nequi ngue ja yø ts'oqui. ²⁵ Xquet'a njarbutho yø ja'i ngue øtra nho ya, di nequi xanho'a te ra nho øt'e. Madague'a ngue hingui fadi te gäma nho øt'e, pe m'mefatho fadi ngue xanho te øt'e.

6 A nu'u yø 'yɛc'ei ngue yø hmiqui, jatho ngue da nu mansu yø hmu. Porque nu'mø hingui nnu mansu yø hmu yø hmiqui, yø ja'i p'uya da 'yembí ngue hingui ho ra hya nná 'yohu. Ya da nøm-man'u Oja p'uya. ² A nu'u yø hmiqui ngue yø 'yɛc'ei yø hmu, 'yo di ena ngue ts'utho ja ngue di nu mansu yø hmu, da 'yɛna ngue ya 'da'igu yø nt'ɛc'ei i ja, ya di ncu. Sinoque man'natho ja ngue da hyum-bi di mpefi, porque ma mad'i'a ra 'yɛc'ei t'ørpabi rá 'befi. Nguna ra hya guí xihyø ja'i 'mø guí xännbate ya.

³ Nuna ra hoga hya bi nxännbate ra Hmu Jesucristo, guehna rá n'youi ma nt'ɛc'ei jagüi naya. Pe nuyá, ya 'bu i'da yø ja'i ngue n'nan'yo ra hya xännbate. ⁴ Guehya yø ja'i di 'yɛx'mø ya, guehya hñte pahya. Ma'bedi yø mmui, gä ra njun'mahya ga 'yo. Guehya yø zeya, yø nequisui, yø nemhya. Hingui ɛc'ei te sifi. ⁵ Hinha rá nzegui ra njunt'i øt'ui yø ja'i porque xants'o yø n'yomfeni. Nuna ra hya majuani, hingui padi hanja na. I ena ngue nuna ra hya ngue rá nt'ɛc'ei i ja,

xangu rá muui, porque ena ngue guehna ra hya di daha xangu ra menyü. Pe nu'a'i, ogadi nsixui'u njap'u. ⁶ Majuani ngue nuna ma nt'ɛc'ei jagüi, xandøngu rá muui na, porque xandøngu ra nho n'youi. Pe ra ja'i, ja ngue di johyahmaha hont'a zihangu ts'u tini. ⁷ Porque nu'mø bi mihra ja'i ua ja ra ximhäi, hñte bá hya. Xim-mangu 'mø bi du, hñte da hyats'i. ⁸ Janangue nu'mø ja te da zi ra ja'i, ogue ja te da hye, co nu'a p'uya, di johyahmaha.

⁹ Pe nu ra ja'i høntho nne ngue di mmemmeti, guehna ra ja'i hingui henni ga hyätrá n'yomfeni ngue øtra ts'oqui ha di dinna menyü. Xntho so ra 'dihi, porque hont'u yø pähä hñte di muui so rá mmui, gue'a di m'm'e'a. ¹⁰ Porque nu ra ja'i ngue høndra menyü di ja ndummui honi ha di dini, xangu ra ts'oqui øt'e ngue ha ga ndinna menyü. A nuyá, 'bu i'da yø ja'i, asta ya xa hyep'u yø nt'ɛc'ei ngue høndra menyü di ja ndummui honi ha di dini. Pe nu'a te rá menyü ya xa ndini, gue'a ra m'mu man'u i tho'a.

¹¹ Pe nu'i, ngue rá mefli Oja, man'nan'yo mi 'yøt'e ngue gui 'yøt'e tengü ya yø hya ja dí xi'i. A nu'a'i dami 'yøt'a te xanho. Di nequi ngue ja xanho ni nt'ɛc'ei. Ja ndummui dami thanne Oja. Ja ndummui dami mahni mmic'eiui. Dami seti te gäma hya guí thogui. 'Ne ogadi 'yɛx'mø guí ya. ¹² Dami ja ndummui ngue ya gdí 'bu'a ngue gui 'yøt'a te rá nsäui ni nt'ɛc'ei i ja, n'namhma ngue gui ntheui ra te para zantho. Porque bi zon'na'i Oja ngue gue'a gui 'yøt'a. Nu'a ra pa bi zon'na'i Oja, xangu yø ja'i bi 'yøde te gá ma ngue ja ni nt'ɛc'ei. ¹³ A nuyá, nuna Oja di unná te gätho'u ja yø te, guehna øde gätho ya yø hya dadi 'bep'a'i gui 'yøt'e. Da guehra Jesucristo, nuna bi dá xanho rá hya p'u ha 'buhra Poncio Pilato, xquet'a øde gätho ya yø hya dadi

'bep'a'i gui 'yøtya. ¹⁴ Gātho ya yø hya dādi 'bep'a'i gui 'yøtya, dami 'yøt'e. 'Yo te dādi 'bedi, n'namhma ngue hin temā hya da thin'na'i ngue hinda gue'a gui 'yøt'e astā guehra pa ngue da ep'u mahøn'a rā Hmu Jesucristo. ¹⁵ A nuyá, nū'mø bi zønna pa xpá nzännbabi Oja ngue da ep'u, ya da ehē. Nuna mā maça Ojahū, guehna hønse na jase rá ts'edi na. Guehna rá dast'abi na ngue yø dast'abi. Guehna rá Hmu na ngue yø hmu. ¹⁶ Guehna Oja na ngue hinjam'mø da du. Nup'u ja rá nyot'i 'bui, hinjonda zā da guat'i. 'Nē hinxā 'yēhra pa ngue toni ja'i xā mbøni ngue da nu, porque hinguī sā di hnu hapu 'bui. Nuna Oja na, guehna mā datho hnu mansu na. 'Nē guehna jase rá ts'edi para zantho na. Da ngut'atho.

¹⁷ A nu yø ja'i ngue yø mmemmeti ua ja rā ximhäi, dami xifi ngue 'yo dādi 'yets'i ngue ja yø menyu. 'Yo sā di ena ngue gue'u yø menyu da mäts'i. Porque hinga gue'a rá menyu rā ja'i da mäts'i. Dami xifi ngue da hyutho yø mmui ngue gue'a Oja i fäts'i. Nuna Oja i 'bui, guehna mathogu-

itho di jajpahū na, porque nnepe ngue ga johyahū. ¹⁸ Nu'u yø ja'i ja xangu yø menyu, dami xifi ngue da 'yøtra nho. Porque man'natho xangu di muui ngue xta ngu rā nho da 'yøt'e, hinda gue'a ngue da mestho rá menyu. Dami xifi ngue 'yo di ya yø mmui ngue di unyø ja'i'a te tini. ¹⁹ Nuna rā nho da 'yøt'e ngue da mäxyø mmic'eiui, di nja rá njut'i 'mø yø pa di 'yep'u, gue'a di segura'a ngue di t'unna te para zantho'a te da 'yøt'e.

²⁰ Ague Timoteo, nuna rā hya bi ma mafäti'i ngue gui xännbabi yø ja'i, dami fädi xanho ngue da guehna rā hya gui nxännbate na. 'Yo gui ørpa masu'u yø hya te sätho hinte di muui. Da guehyø ja'i nu'u ena ngue ja xangu yø mfadi, 'yo gui ørpa masu'u yø hya mma, porque himma juani ngue di nthē yø hya i mma. ²¹ 'Nē nuyá, ya 'bū i'da yø ja'i ngue di xāhna rā hya na, ya mma ngue ja xangu yø mfadi, astā gue'mø da gohi ngue di pumbeni'a rá nt'ec'ei i ja. Ya dí xi'i ngue mami njap'u.

Oja di jap'a'i. Da ngut'atho.

2 ra Timoteo

*Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Pablo,
ngue bi mennba ra Timoteo.*

1 Nugä drá Pablo, Oja bi 'yexqui ngue drá representantegä ra Jesucristo. Bi neque ngue ga xicä yø ja'i ngue Oja di yat'i ngue di unna 'da'yo te to gä di unyø mmui ngue da 'yec'ei ra Jesucristo. ² Janjuani ngue dadi ma'i, ague ma ts'unt'u'i Timoteo. Dí nnegä ngue nuna Oja ma Papáui co 'nehna ma Hmuui ra Jesucristo di jap'a'i, di 'da'i rá mate, 'ne da hyut'a ni mmui.

³ Tengutho mani danne Oja'u ma mboxitagä manjam'mø, xquet'a ngut'atho ya, dí thanne Oja co gätho ma mmui. Ra pa ra xui dí mmat'Ojagä conná ngue'e. Nu'mø dá ben'a'i, zant'a dadi ja mammadigä Oja. ⁴ Dí mbengä ngue nu'mø dambá soc'a'i p'u, asta gá nzoni. A nuyá, janjuani ngue dí nne ga nnu'i, n'namhma ngue di nja ga mpähä. ⁵ Dí mben'a'i ngue himma xøts'etho'a ni nt'ec'ei i ja. Nu'a ni su Loida 'ne'a ni mamá Eunice, rá muditho bi 'yec'ei ra hya'u. Dí pacä njuani ya ngue xquet'a 'ne'i majuani ja xanho ni nt'ec'ei ya.

⁶ Nugä dí xi'i ngue 'yo guí nnepe di m'me'a ra ts'edi bi 'da'i Oja 'mø ma japä ma 'ye p'u ja ni ya. ⁷ Porque nne'e Oja ngue hinguí nsu. Janangue di 'da'i ra ts'edi ngue 'yoguí su yø ja'i. 'Ne di 'da'i ra ts'edi ngue gui mahyø ja'i. 'Ne di 'da'i ra ts'edi ngue gui sammí xanho ni n'yomfeni. ⁸ 'Yogui embi ngue ra 'be'isä guí xihyø ja'i hanja rá hya na ma Hmuui Jesucristo. Ximmangugä p'uya, 'yogui pes'ni sä guí mma ngue dadi mpah-mi, a nugä madague'a dí ofädi ngue dí mmambä rá hya ra Cristo. Tengutho dí øt'a ya, dami njap'u, dami ne ngue di

ha'i ra ts'edi Oja ngue guí mmanna hoga 'da'yo hya, madague'a guí sä ra n'u conná nguehna ra hya na. ⁹ Nuna Oja bi yanju, 'ne bi zongahü ngue ga hehmu p'u ra nts'o. Madague'a ngue hinga gä ra nho xtä n'yohu, pe Oja bi 'yøtra mate bi zongahü ngue da yanju. Porque hante ngue di nhohra ximhäi, Oja ya xi zänni ngue da penhna Jesucristo ngue da yanju. ¹⁰ A nuyá, ya bi zøcua na ma Yantehü ra Jesucristo ya. Mi zøcua na, ya bi fadi hanja na rá mate Oja. Ra Cristo bi daprá ts'edi ra ndate. Nuna ra hoga 'da'yo hya bi ma, guehna i bahyø ja'i ngue ha di nthui ra 'da'yo te para zantho na.

¹¹ Nuna ra hya naya, go bá t'excä ngue ga mmangä na. 'Ne bá t'exqui ngue drá representantegä ra Cristo ngue ga xännbabi ra hya yø ja'i 'bui ndap'u bi zä. ¹² Janangue guehna nnä sägä ra n'u naya. Pe nugä hindí pes'ma sä ngue dí ofädi. Porque nuna Oja dí nnøxä, dí pacä njuani ngue xanho na. 'Ne dí haxa njuani ngue ja rá ts'edi Oja ngue da mäqui, 'ne da bømmanho te nnä 'yo asta gue'mø rá nzegui yø pa.

¹³ Ague Timoteo, nuna ra hoga hya dá xän'na'i, da ngut'atho ra hya guí xännbabi yø ja'i ya. Dami 'yec'ei ra Jesucristo hangü ra pa. Rängue guí n'youi ra Jesucristo, dami mahyø ja'i hangü ra pa. ¹⁴ Di fät'a'i rá hya Oja ngue gui xännbabi yø ja'i. Nuna ra Espiritu Santo dí n'yohu, dami 'yäpi ngue da mäxa'i ngue guí padí ha gdí japra hya.

¹⁵ Ya guí padí ngue nu'u ma cuhu ngue yø mmengu Asia, gä bi hyegagui p'u, tengutho bi jacra Figelo 'nehra Hermógenes. ¹⁶ Pe nu'a ra Onesíforo, Oja di japi te'o gä 'bup'u ja rá ngu. Porque nuna, xangu yø nnidi bi hoga ma mmui. Himbi mesta rá sä ngue dí ofädi. ¹⁷ Nu'mø mi zøcua Roma na ra n'yohu na, bi 'yemmei bi hyongui hapu dí ofädi asta gue'mø mi dinguí. ¹⁸ Da gue'e, ya guí nnuse ngue nuna ra Onesíforo xangu ra 'bäxte bi 'yør-

caɣui 'mø dambá m'mucä p'u ja ra hnini Efeso. Da ne Oja ngue di unna mate 'mø rá nzegui ra pa.

2 Ague ma ts'ant'u'i, dami hya ra ts'edi co nuna rá mate di 'da'i ra Jesucristo. ² Ya xangu yø ja'i bi 'yøde hanja na ra hya dá xän'na'i. Nuya yø hya dá xi'i, dami xihyø ja'i nuya ya padi ha di japra hya da ma, da ngu'a ra hya da xännbabi mi'da yø ja'i.

³ Dami 'yøt'e ngue rá hoga soldado'i ra Jesucristo. Gui seti hangu ra n'u ja ngue gui thogui. ⁴ Nu ra ja'i nnøpe ngue rá soldado ra Cristo, nu'a rá Hmu di manda, gue'a ørpabi rá pähä'a. Ya hingui sänse'a rá 'befi ga 'yo. ⁵ Gui 'yøt'e tengutho yø ja'i pa ra taha ngue ra 'dihi. Nu'a hinda 'yøt'e gätho'a te di manda'a to di marca ra 'dihi, ya hinte da daha. ⁶ Gui 'yøt'e tengutho ra mefi di mpep'u ja ra huahi. Nu ra mefi sä ra n'u ngue di mpefi, gue'a ra mefi ja xanho rá nzäbi'a. ⁷ Dami padi hanja na ra hya di xi'i. Nuna ma Ojai, da 'yøt'e ngue da dinni mmui xanho te gama hya di xi'i.

⁸ Hønna da zo ni mmui na ra Jesucristo. Nuna rá mbom'meto ra David, guehna ndast'abi naya, porque bi bennate 'mø mi tho na. Nuyá, guehna ra hoga 'da'yo hya di xicä yø ja'i naya. ⁹ Conná guehna ra hoga 'da'yo hya di mmangä, guehna ra n'u di sägä naya. I nthut'igä ua ja ra fädi conyø cadena tengutho 'mø ngue di ja te xca ts'oni. Pe nuna rá hya Oja di mmangä, hinga 'nehna nthut'i conyø cadena na, siempre di mmamhmagä ra hya. ¹⁰ Nugä, nu hangu ra n'u di thogui, gätho di seti. Porque di nnegä ngue da 'yec'ei ra Jesucristo'u yø ja'i ya xpä huan'Oja. Gue'a di nyanyø te'a, ne da dinna nho para zantho. ¹¹ Majuani na ra hya na ngue ena: "Nu'mø dá thojø conná guehra Cristo, ya 'dap'u ga m'muhmu na ra Cristo p'uya.

¹² Nu'mø ngue ga seti hangu ra n'u ga sähu, xquet'a nup'u ha di manda ra Cristo 'necju di nja ma 'befihu. Pe nu'mø ngue ga hehmu p'u ra Cristo, xquet'a ra Cristo da hyegahu p'u. ¹³ Xiya, xi'mø ngue hindá jats'i te di mmamhmu, pe nu'a ra Cristo zant'a ngue di jats'i te ra hya mman'a. Porque ra Cristo, nuna ra hya i mma, hinjam'mø ngue dadi pädi".

¹⁴ Dami bennbabi yø ja'i na ra hya di xi'i. Rá hmi rá da Oja p'u gui xifi ngue hinda njun'mahya co nu'u yø hya hingui ja ts'edi. Porque ra njunt'i hingui pømmanho. Sinoque di ts'onnbä yø n'yomfeni yø ja'i øxra hya. ¹⁵ Nuna Oja i hajta ra güenda te gui øt'e. Dami ja ndummui gui pøni xanho ra 'befi bi 'da'i Oja, ya hin'yu te gdí pes'ni sä. Gui hyats'i xandønho na ra hya majuani, da guehna gui xännbabi yø ja'i na. ¹⁶ Nu'u yø hya hinte di muui ngue hinga gue'a rá hya Oja, ogui xännbate'u, porque guehna yø hya di ts'onnbä yø nt'ec'ei yø ja'i ya. ¹⁷ Nuya yø hya xännbate ya yø ja'i njap'u, i 'yo yø hya asta gue'mø da 'yøtra nts'oni. Ngu'a ra nts'oni bi 'yøtra Hime-neo, ximmangu ra Fileto. ¹⁸ Guehya bi hyep'u ra hya majuani ya, xännbabi yø ja'i ngue embi himma juani di bennate yø do'yo, sinoque embi ngue nu'a ra mbennate ya bi nja'mø mi 'yec'ei ra hya'a. Co nuna ra hya na p'uya, di ts'onnbabi yø nt'ec'ei 'da yø ja'i. ¹⁹ Pe nuyá, hinda zä ngue di ts'onnbabi rá 'befi Oja. Porque nt'ot'i yoho yø hya ngue i da. Nuya yø hya ya, i ena: "Nuna Oja, ya padi te'o gätho ya o rá 'ye". Nu'a rá yoho ra hya p'uya i ena: "Nu ra ja'i ngue nne da den-na Cristo, jatho ngue da hyep'u ra nts'o". ²⁰ Nup'u ja n'na ra ngu xannoho, hinga 'da'igu yø mohi jap'u. Jap'u yø mohi ngue yø oro, jap'u yø mohi ngue ra 'taxi, jap'u yø mohsa, jap'u yø mohi ngue ra häi. Nuya yø mohi ya, ja 'da ngue nts'upi.

Ximmi ja 'da ngue hinga nts'upi. ²¹Njarbutho p'u ja ra nija ya, hinga gätho yø ja'i hep'u ra nts'o. Pe nu ra ja'i nne ngue da hyep'u ra nts'o, guehna ra ja'i øt'e ngue rá mefi Oja na, i pehra 'befi ngue nts'upi.

²²Yo guí øt'a te ra ts'oqui ør'mi'da yø ts'unt'u. Dami 'yøt'a te xanho. Di nequi ngue ja ni nt'ec'ei. Dami mahyø ja'i. 'Yo to gadi njunt'ui. Da 'da'igu gui 'yøt'ui yø ja'i ya bi hyep'u ra nts'o, ya nzo'a ra Hmu Jesucristo co gätho yø mmui. ²³Pe nu'u høndra njun'mahya nne, hingui padi te mma, dami hyep'u. Ya guí padi ngue nu'a ra njunt'i, ja bi fup'u ngue di nnu man'u yø ja'i. ²⁴A nu ra ja'i ngue rá mefi Oja, hingui ja ngue di nnequisui. Sinoque ja ngue 'da di matho gätho yø ja'i. Da badi ha di japi ngue dra hoga hya di nxännbate. Da zeti te mmanyø ja'i. ²⁵Di nya manhughi ha di opan'yu ra hya'u to hingui nnu manho ra hya. Xamhmatho da ne Oja di 'bärpabi yø mmui, da 'yec'ei ra hya majuaní. ²⁶Nu'mø bi xohrá n'yomfeni ra ja'i, ya da hyep'u ra zithu o rá 'ye. Porque gue'a ra zithu ørpabi rá pähä.

3 Dami pahna ra hya ga xi'i ya. Nu'mø ya ni ma da gaxyø pa, ya man'na xtá n'utho. ²Di m'mahyø ja'i da ne ngue hønse da dinna nho. Høndyø menyu da ne di xandi. Di 'yexpu ha ya. Da 'yena ngue maguese. Di nsate. Hinda 'yec'ei te da xihyø papá yø ja'i. Hinda bena mate t'ørpe. Ni xinga guehna Oja da 'yørpabi masu. ³Hindi nja yø yemmui. Hindi nja yø nhucate. Da nømman'u yø mmic'eiui. Hinda zamyø mmui. Dyø nequisui. Porque yø nsuiui'a te gätho xanho. ⁴Guehya dyø nguimahyatho ya. Hinha ga nja yø ts'u. Di 'yexmø ya. Nu'a te yø pähä yø ja'i, gue'a ni ma yø mmui'a, hinda gue'a Oja. ⁵Nup'u gui nequi, ena xø majuaní ngue su Oja. Pe himma juani ec'ei ngue jase rá ts'edi Oja.

Ogadi nsixui'u to njap'u. ⁶Porque guehya yø ja'i ya, ya ja 'da yø ngu ya, ngue ya xa ts'onnbá yø nt'ec'ei yø ja'i. Rá muditho, nuya yø xisu tu yø mmui ngue ja yø ts'oqui, 'ne hingui padi ha di hocyø ts'oqui, guehya honya ngue da hyät'i co nu'a te yø fehni xännbate. ⁷Porque nuya yø xisu ya, i nne da badi tema 'da'yo xädi i ja. Pe nu'a ra hya di xädi, hinjam'mø di tinyø mmui ndana gue'a ra hya majuaní. ⁸Nuya yø fehni xännbate, øt'e tengutho bi 'yøtra Janes 'nehra Jambres ngue bi mes'ra hya bi manna Moisés. Xquet'a njarbutho ya dí mmangä ya. Nuna ra hya majuaní i festho. Guehya xants'o yø n'yomfeni ya. Himma juani ngue ten'na ra nt'ec'ei jaju. ⁹Pe hinda zä da hyät'i xangu yø ja'i. Porque nu'a te yø m'memmui, sär'mø da badi gätho yø ja'i. Di nja tengutho bi ja'u yø nc'ei bi mes'ra hya bi manna Moisés.

¹⁰Pe ague Timoteo, ya guí padi xanho hanja na ra hya dí xännbategä. 'Ne guí padi te nná 'yogä. Guí padi te dí øt'a. Guí padi ngue nugä dí ec'ei xanho ra Jesucristo. 'Ne dí seti te ørcaguí yø ja'i. Dadi macä yø ja'i. Nu'mø dí sägä ra n'u, ena gue man'na dí ha ra ts'edi. ¹¹Guí padi hanja ngue nnu man'ugyø ja'i, hingui nne da nugui. 'Ne guí padi hangu ra n'u xtá sägä. Tengutho ra n'u dá sägä p'u ja ra hnini Antioquia, 'nep'u ja ra hnini Iconio, 'nep'u ja ra hnini Listra, dá sä ra n'u ngue hingui nne da nugyø ja'i. Pe nuna gä ra n'u naya, bi yangä Oja. ¹²A nuyá, nu to gätho nne da denna Jesucristo, gä da zä ra n'u ngue da ts'ui. ¹³A nu yø ja'i ngue yø ts'oc'ei 'ne yø fehni xännbate, man'na man'na ni go mants'o te ga 'yo. Mente häte, ximmi thät'i.

¹⁴Pe ague Timoteo, 'yogui hehna ra hya bi sän'na'i. Ya guí haxa njuani ngue majuaní na ra hya na, porque guí padi ngue nu'u bi xän'na'i ra hya, hingyø

fehni'u. ¹⁵ Asta gue'mø mará ngü'e'i, gá xähya yø hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro. A nuna ra hya na, ja mmamp'u ngue di nyanna ja'i 'mø da 'yec'e'i ra Jesucristo. ¹⁶ Gätho'u yø hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro, guese Oja bi bennbabi ra hya bi 'yot'u to bi 'yot'a te nt'ot'i. Guehna mahy-onitho ga xähmu naya. Gue'a gdá pahmu ndana gue'a ra hya ja ngue ga ec'eih'u'a, ndana gue'a hinga ec'eih'u. Gue'a gdá pahmu ndana gue'a ra hya hinga gue'a dí øthu, gue'a gdá pahmu'a te ga ra nho ja ngue ga øthu'a. ¹⁷ Janangue nu ra ja'i ørpabi rá 'befi Oja, nu'a di xädi, gue'a di dinna mmui'a te ga ra nho ja ngue da 'yø't'e, hinte di 'bedi.

4 Rá hmi rá dá Oja, 'ne rá hmi rá dá ra Hmu Jesucristo, go guehya øh-na ra hya dadi 'bep'a'i gui 'yø't'e. Porque ra Jesucristo da ep'u mahøn'a ngue di manda ua. Nu'mø bá ehe, ya da hyaspabi ra güenda'u i te, 'ne'u xandu. ² Gui ja ts'edi ngue gui 'yø'na ra hya dí xi'i. Dami ja ndummui guí mmanna hoga 'da'yo hya. Ogui säya guí xihra hya yø ja'i, madague'a hingui nne da 'yøde. Gui hyoni ha gdi tapyø mmui yø ja'i. Nu'u hinga gue'a te ga 'yo, dami hejpbabi. Gui japa nts'edi ngue da gue'a te nnu manho Oja da 'yø't'e. Gui serpabi te xi'i yø ja'i. Ogui säya dami xännbabi rá hya Oja. ³ Porque da 'yehra pa ngue yø ja'i hinda ne da 'yøhna ra hoga xädi. Sinoque da hyonyø xännbate yø ja'i ngue n'nan'yo ra hya da xännbabi, gue'a ra hya da ne da 'yøhyø ja'i'a. 'Ne nuya yø xännbate ya, yø mmundotho di m'mui ngue di nxännbate ra fehni xädi. ⁴ Porque yø ja'i hinda ne da 'yøhra hya majuani. Nu'u yø hya xa nzänse yø fehni xännbate, gue'u da 'yø't'u. ⁵ Pe nu'i, dami samse ni n'yomfeni. Nu'mø gui sä ra n'u, dami seti. Ja ndummui gui 'yonna hoga 'da'yo hya. Dami 'yø't'e xanho na ni 'befi bi 'da'i Oja.

⁶ Ya ni ma da zonna pa ga pøngä ua ja ra ximhäi. Pe nugui dadi n'uni da thogui ngue rá 'befi Oja dí ørpe. ⁷ Nugä xtá ho ma mmui dí honi ha di nthahra hya. Nu te ra hya bi 'bejpagui Oja ga ø't'e, dá ø't'e asta guep'u rá nzegui. Nuna ma nt'ec'e'i i ja, dá fädi xanho. ⁸ Nuyá, dí tøm'i ngue nuna ma Hmu mahets'i hasca ra güenda xanho. Dí pacä ngue di 'dajma njut'i, nuna da ma ma t'unni te'o ga øtra nho. 'Ne hinga høngthogui di 'daqui, sinoque di unni te'o ga dí ma'a ra Hmu Jesús, 'ne tøm'i ngue da zonna pa da ep'u.

⁹ Ague Timoteo, gui ja ndummui guá ehe n'nahmantho ua dí 'bucä ngue ga nyau. ¹⁰ Porque nuna ra Demas bi ho ra pähä ja ua ja ra ximhäi na, bi zogagui ua, bi ma i mpa p'u ja ra hnini Tesalónica. Nuna ra Crescente i ma Galacia na. Ra Tito p'uya, i ma Dalmacia na. ¹¹ Høndra Lucas bi gocua ya. Dí nnegä ngue guá sip'u ra Marco 'mø guá ehe. Porque nuna ra Marco dí hongä ua na ngue di mpefi. ¹² Nuna ra Tíquico dá penhnä na ngue i map'u ja ra hnini Efeso. ¹³ Nu'mø guá ehe, guá cannguüts'u ma tuhu dá socä p'u ja ra hnini Troas, ja rá ngu ra Carpo. 'Ne guá ca yø libro dá socä p'u. Pe ma datho ja ts'edi guá cannguüts'u ma súcua nuya m'mänitho.

¹⁴ Nuna ra Alejandro ngue ra 'yø't'a t'egui, xants'o te bi 'yørcagui. Pe Oja da gut'i te bi 'yø't'e. ¹⁵ Pe nu'i, dami mfädi xanho 'mø gá nu na. Porque janjuani ngue täcra hoga 'da'yo hya dí mmamhmu na.

¹⁶ Nu'mø rá müdi mi ma ma juangagui p'u ja ra ts'ut'abi, dá honi ha da japi ngue da nyani. Pe hinjombi bøni ngue xtá mmäxqui. Hante gue gätho'u ma cu bi hyegagui p'u. Da ne Oja ngue hinda bennbatho ngue bi hyegagui p'u. ¹⁷ Pe nuna ra Hmu bi mäxqui, 'ne bi hacra ts'edi ngue dá mangä ra hoga

'da'yo hyā p'ʰ 'bʰyø ja'i hĩngyø judío. Oja bi yangui, porque ɛnā yø zate yø ja'i pets'i dā dujthogui. ¹⁸ Pɛ Oja di sigue dā yangä p'ʰ ha 'bʰyø ja'i xants'o ga 'yo. 'Nɛ dā mäqui xanho para ngue dā zixcagui p'ʰ mahets'i bádi manda. A nuyá, ma ga ɛspahʰ Oja hangʰ rā pa. Dā ngut'atho.

¹⁹ Dami zenguagui ts'up'ʰ rā Prisca co 'nɛnā rā Aquila. Co 'nɛ'ʰ to gā 'bʰp'ʰ

ja rá ngu rā Onesíforo dami zenguagui ts'ʰ. ²⁰ Nūnā rā Erasto bá cop'ʰ Corinto na. Nūnā rā Trófimo dá socä p'ʰ ja rā hñini Mileto nā ngue mi'ʰ. ²¹ A nu'i, gui ja ndummui guá ɛhɛ hante ngue dā cutyø pa xtā se.

Nūnā rā Eubulo pen'nā'i rā nzengua na. 'Nɛnā rā Prudente di zengua'i. Dā guehrā Lino co 'nɛhrā Claudia, gätho ya mi'da mā cuhʰ 'bʰcua, gā di zengua'i.

²² Dā mäxa'i mā Hmūui rā Jesucristo. Oja di japi gätho'ahʰ. Dā ngut'atho.

Ra Tito

*Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo,
ngue bi mennba ra Tito.*

1 Nugä drá Pablo, rá mefigä Oja, 'ne rá representantegä ra Jesucristo. Bi 'dacrä 'befi ngue ga japi da 'yec'ei ra Cristo'u to ya xpá huan'Oja. Ga japi da badi ngue majuaní na ma nt'ec'ei'u i ja. ²Janangue da bahyø ja'i ngue di n'nacju ra 'da'yo te para zantho. Hante ngue di nhohra ximhäi, ya xi zän'Oja ngue di 'dacrä ra 'da'yo te. A nuna Oja, hingui fehni na. ³A nuyá, ya bi zonna pa bá sän'Oja ngue da fadi hanja na ra hoga 'da'yo hya. Nuna Oja ma Yantehu bi 'yexqui ngue ga mmambrá hya.

⁴Dadi zengua'i, ague Tito. Nu'mø dá ben'i, xøgue entho majuaní ngue ma ts'unt'u'i. Porque dá ja'i gá 'yec'ei na ra nt'ec'ei jagüi. Dí nnegä ngue nuna Oja ma Papáhu co 'nghna ma Hmuhu Jesucristo di jap'a'i, di huec'a'i, da hyut'a ni mmui.

⁵Nugä dá soc'a'i p'u ja ra häi Creta ngue gui juatyø hya di m'mep'u 'bahyø 'yec'ei. N'na ngu n'na yø hnini, nup'u di mpeti yø 'yec'ei, gui 'yexyø n'yohu di m'met'o. Ya xtá xi'i ndana gue'a'u gui 'yets'i. ⁶Da gue'u yø n'yohu hin tema hya xa thinnbi gui 'yets'i. 'Ne n'na drá xisu di si. Nu yø basi di si, dyø 'yec'ei. 'Ne hinjonda zä da 'yena ngue mathøguetho yø basi, oque dyø mmejmahya. ⁷Jatho ngue nu to 'bet'o ngue yø 'yec'ei, hin tema hya da thinnbi, porque nu'a 'bet'o, ørpabi rá 'befi Oja. Janangue da thanhni to hinda 'yets'i. Hindra cue. Hindra iti. Hindi mpute. Hinga høndra menyü di ma rá mmui. ⁸Gue'a ra ja'i ngue di unna ts'äya p'u ja rá ngu. Di ho da 'yøtra nho. Da zamrá mmui. Di nhoja'i. Da nu man-su Oja. Di mfäse xanho. ⁹Nu ra n'yohu

gui 'yets'i, jatho ngue tengutho ra hya bi sännbabi, da gue'a ra hya di nxännbate'a. Porque gue'a ra hya majuaní'a. Co nuna ra hya naya, da zä di hatra ts'edi mi'da yø 'yec'ei. 'Ne da zä da dap'u te'o hinga gue'a ra hya mma.

¹⁰A nuyá, 'bui xangu yø mmejmahya, hinte di muui yø hya xännbate, hätyø ja'i. Pe ma datho'u yø judío njap'u.

¹¹Jatho ngue da thejpa yø hya'u. Porque hinga gue'a ra hya majuaní xännbate. Hontho nne ngue da gujpabi ra menyü yø ja'i. Ya ja 'da yø ngu ya xa 'bärpabi yø mmui yø ja'i.

¹²Nuna n'na ra bamhya p'u ja ra häi Creta bi ma te ga 'yo'u yø mmenguhu. Bi 'yena: "Nu'u yø mmengu Creta ga 'yot'a yø fehni'u. 'Bui tengutho yø ts'o zu'e. Hont'a te da zi honi, emmei yø danhyei", bi 'yena. ¹³Nuna ra hya bi manna, gue'a ga 'yo yø mmengu p'u guí 'bui. Janangue 'yemmei dami hejpabi'u yø hyäte, n'namhma ngue da bømmanho yø nt'ec'ei yø ja'i. ¹⁴Ya hinda 'yørpabi ma su'a te sämahya mmanyø judío, ni xinga gue'u yø hya ngue ra ja'itho di manda, guehya yø ja'i hingui nnu manho ra hya majuaní ya.

¹⁵Nu to xanho yø mmui, hinga hontho di ntøt'ui n'na ra cosa, sä da t'embí ngue ya bi nts'onnyø mmui. Pe nu to hingui ho yø mmui, ngue hingyø 'yec'ei, hin hapu da thinnba ra nho. Porque ya xants'o yø n'yomfeni, ni xingui tärman'u yø mmui 'mø xants'o te øt'e. ¹⁶I mma ngue pa Oja, pe co nu'a te ga 'yo, di nequi ngue hingui pa Oja. Hingui hnu manho te ga 'yo, porque yø mmejmahya, janangue hingui sä tema nho da 'yøt'e.

2 A nu'i ague Tito, nuna ra hya rá nc'at'uii ma nt'ec'eiui i ja, da gue'a ra hya gui xännbabi yø ja'i'a. ²Gui xihyø daja'i ngue da zamyø mmui, di nhoja'i, di mfädi xanho. Nuna ra hya

majuani, guehna da 'yec'ei na. Di mahyo mmic'eiui. Da zeti te ra n'u i sä. ³Ne'u yø xisu ngue yø daja'i, gui xifi ngue da 'yø't'e ngue da hnu mansu. Hindyø zate. Hindyø iti. Gä ra nho da 'yudi. ⁴Da xännbabi yø hmute xisu ngue di mahyo damme conyø basi di mađi. ⁵Da xännbi ngue di mfädi xanho, 'yo di øtra nts'o. Da mahyo ngu. Di nja yø yemmui. Da 'yø't'e te xihyø damme. Nu'mø da 'yø't'e tengu na ra hya naya, ya hinjonda zannbabi rá hya Oja.

⁶Nu'u yø ts'unt'u, xquet'a gui xifi ngue di mfädi xanho.

⁷A nu'i, dami 'yu'a te ra nho ja ngue da n'yo yø ja'i. Nu'mø gui xännbate, dra hya njuantho gui mma. 'Ne di nja ni ts'u. ⁸Dra hya xta nho gui mma, man'nan'yo mi 'yø't'e ngue hinda gue'a gui mma. Janangue nu'u mbøcuc da mes'yø sä. Porque hinda dīni ha di japi da nømman'u'ahū.

⁹Dami xi'u 'bui ngue yø hmiqūi ngue da 'yec'ei yø hmu 'mø nzofo. 'Yo di thatho. Da 'yø't'e ngue da hnu manho te ga 'yo. ¹⁰'Yo tema cosa di haqui. Zant'a da 'yøtra nho n'namhma ngue di nejmanho rá hya na Oja ma Yantehū.

¹¹Ya fadi hangū gangū rá mate Oja bi 'dacju. I nnepe ngue di nyanī gätho yø ja'i 'bucua nximhäi. ¹²Rāngue bi 'dacju rá mate, ya nne ngue ga hehmu p'u ra nts'o, da gue'a yø pähä ja ua ja ra ximhäi ngue hingui ho, ma ga hehmu p'u. Ya jatho ngue mente dí 'buhmu ua ja ra ximhäi, ga mfähmu xanho. Ga n'yo manhohū. Ga ørpahū masu Oja. ¹³A nuyá, co n'na ra pähätho nná tømhmū'a ra pa da ecua ra Jesucristo. Ga nuhū ngue i tate na, porque nuná, guehna Oja ma Yantehū na. ¹⁴Guehna bi dāse rá te conná nguecju na. Bi du ngue da yanju ngue ra nts'o. Bi hoga ma mmuihū. I nne ngue ga sohu rá 'ye. 'Ne i nne ngue ga hahu ra ts'edi ga øthu ra nho.

¹⁵Guehna ra hya gui xännba yø ja'i naya. Dami hatra ts'edi yø ja'i ngue di n'yo xanho. Dami hejpabi 'mø hinga gue'a ø't'e. Gue'a ni 'befi bi 'da'i Oja'a. 'Yo gui nne ngue hinda t'ø't'a'i ma su.

3 Dami xihyø ja'i ngue da 'yørpā mā su ra dast'abi, gätho'u mi'da ja yø cargo xanhets'i. Da 'yec'ei te di 'bepi. Co n'na ra pähätho da 'yøtra hoga 'befi sifi da 'yø't'e. ²Gui xifi ngue 'yo to di nnømman'u. 'Yo dyø nequisui. Di nya manho p'u ha ya. Da hnu ngue di m'mu mmanhuēhi p'u ha 'buhyø ja'i.

³Ma ga mmbemhmu 'mø man'na ra pa ngue necju nma yø m'memmuihu, dyø mmejmahyahu, hinga gue'a te nmi øthu. Xi bennga mā mmuihū yø pähä xants'o. Xta m'mu mant'sohū, 'ne dyø zeyahu. 'Da xi nu man'ujthogahū yø ja'i. 'Ne dadi nnu man'uhū n'na ngu n'naju. ⁴Pe bi 'yehra pa ngue nuna Oja ma Yantehū, bi fadi hanja na ra mate bi 'yø't'e ngue bi mađi gätho yø ja'i. ⁵Nuna Oja bi yanju. Hin tema nho dá øthu gue'a i yanju. Sinoque bi huegahū, janangue bi yanju. Bi hoga ma ts'oquihū. Bi 'dacju ra 'da'yo te ngue ra Espiritu Santo bi 'yø't'e ngue ma'da'yo dá m'muhmu. ⁶Ngue ya bi yanju ra Jesucristo, Oja bá penngahū ra Espiritu Santo ngue da mäxcahū xandønho. ⁷Bi 'yøtra mate Oja ngue bi hoga ma ts'oquihū, bi nepe ngue nup'u 'bu Oja di tocagahū ngue ja ga m'muhmu p'u para zantho. A nuyá, gue'a dí tømhmū'a ya.

⁸Nuna ra hya ja ua, gä majuani na. Janangue dami hatra ts'edi yø ja'i ngue guehna ra hya da 'yec'ei na. Nu to gä ec'ei Oja, di ja ndummui da 'yøtra nho. Nuyā yø hya ya, xanho 'ne da 'yørpabi ra nho yø ja'i. ⁹Pe 'yo gui nnehu ngue di nja yø njunt'i hingui ja te rángue'a. 'Yo gadi njunthū co nu'a te xi n'yo yø ndiua manjam'mø. 'Ne 'yo gadi njunthū ngue conna

ley gā 'yo yø judío. Porque rā njunt'i, hīn temā nho øt'e.

¹⁰Nū'mø 'bui to øtrā sui ngue di 'ue-cyø 'yēc'ei, dami hejpi. Rā 'dandi ogue rá yondi guí hejpi. Pē nū'mø hīngui nne dā 'yøde te guí xifi, o nīmantho gādī nsixui.

¹¹Porque nū to hīngui nne dā 'yøde te sifi, mā'bedi rá mm̄i. Ya dī nēquī ngue nne rá mm̄i øtrā ts'oqui.

¹²Dí sänni ngue gā pen'na'i p'ū rā Artemas, ogue rā Tíquico. Nū'mø bi zømp'ū, 'yøqrūts'ū rā mātē guá ε'a n'nihi,

gā nc'atui p'ū ja rā hnīni Nicópolis. Porque dí nne ngue ja gāni nthocā p'ū rā se'ye. ¹³Nūnā rā Zenas rā pøngahya ngue rā ley, dami fāts'i te honi. Dā guehra Apolos dami fāts'i te honi. Gūi unni te dā n'yo, 'yo te dādi 'bedi. ¹⁴Gātho yø 'yēc'ei dā bādī ngue jatho dā 'yørpā rā 'bāxte'ū ja te hēmbi. Porque nū'mø hīn temā nho ørpabi rá mm̄ic'eiui rā ja'i, ya hīnte di mūui te gā 'yo rā ja'i.

¹⁵Gātho ya 'daua dí 'bucāhe di zen-gua'i. Gui xi'ū mā zi cūhū p'ū guí 'bui ngue dādi zenguagāhe. Oja di japi gātho'āhū. Dā ngūt'ātho.

Ra Filemón

*Ja ua ra carta bi 'yo'tra Pablo,
ngue bi mennba ra Filemón.*

1 Ague ma zimmadi mmimfihu Filemón. Nugui, conma zi cuui ra Timoteo, dadi zengua'a'be. A nugui, dra Pablo, dí ofadigä ua ngue dí mmambä rá hya ra Jesucristo. ²Dí pennbabi ra nzen-gua'u yø 'yec'ei di mpeti p'u ja ni ngu. Co 'nehna ma cu ra Apia, 'nehra Arquipo, nuna faxqui ngue dí 'yonna hya, gä dadi zengua'be. ³Dí nnegä ngue nuna Oja ma Papáhu, co 'nehna ma Hmuhu Jesucristo di jap'ahu 'ne da hyut'a ni mmuihu.

⁴Nu'mø dí mmat'Ojagä, zant'a dadi ja mamadi Oja connä ngue'e. ⁵Porque dí ocä ngue janjuani gadi madi to gätho yø ja'i ya o rá 'ye Oja, 'ne gui hahni mmui gui ec'ei na ra Hmu Jesús. ⁶Nu'u yø ja'i gä japi bi 'yec'ei na ra hya gui ec'ei, dí äpä Oja ngue da xojpa yø mmui ngue da badi xanho hanja'a te gä rá njapi Oja di 'dacju connä nguehra Jesucristo. ⁷A nuyá, janjuani ngue dadi johya, ya hu ma mmui tengue gui ø't'e, ngue gadi ma'u ma zi cuhu. Porque nu'a te ra nho gui ø't'e ma zi cu'i, di hatra ts'edi yø n'yomfeni'u ma zi cuhu'a.

⁸Janangue nugä, n'na ra mate dí nne ga ä'i. Hingrä ngue'mø ngue bi 'dacrä ts'edi ra Cristo ngue ga xi'i te ja ngue gui 'yø't'e. ⁹Pe dí ä'i ra mate, porque dadi ma'i. Nugä dra Pablo, ya dra dac'eigä 'ne dí ofadigä ngue dí mmambrä hya ra Jesucristo. ¹⁰Nuna ra mate dí ä'i, dami huera Onésimo. Nuna, 'bui tengutho 'mø ngue ma basigä na. Nuna ra hya dá xicä ua ja ra fädi, bi 'yec'ei te dá xifi. ¹¹Nu'mø yø pa xa thogui, nuna ra

Onésimo maní hmiqúi na. Himmí pøn-na güenda te mi ø't'a'i. A nuyá, mente dí yohmi ya, dí hommi na ra Onésimo ya.

¹²Ya ga et'a ya ngue da map'u gui 'bui. Pe nugä hinha nnä pumbeni, porque emmei dadi madi. ¹³Dí pacä ngue gui nne gui faxqui te dí honi. Janangue nmi nne xcä sammä ua na ngue da mäxqui mente dí ofädi, ma'uhqui ngue dí mmangä ra hoga 'da'yo hya. ¹⁴Pe hindä sammí, porque hindí nne ga ø't'a'i ra ts'edi gui faxqui. A nu'mø gui nne gui faxcagui, nu te da mi'a mpähä ni mmui, gue'a di nja'a.

¹⁵Rä nzegui mi jatho ngue da zoc'a'i p'u ni hmiqúi njammí pa. Porque nu'mø bá pengui, ya dra 'yec'ei, 'ne ya hini mantho da hyc'a'i p'u. ¹⁶Nuna ni hmiqúi, 'yo ni mantho gui ørpe tengutho ørpa yø hmiqúi yø ja'i. Sinoque nuna ni hmiqúi, gui mbeni ngue bi gohi tengutho 'mø ngue eni cu na. Nugä emmei dadi macä na ra Onésimo, pe da gue'e ma datho ja ngue gui madi. Porque nuyá, hinga hontho ngue ni hmiqúi ya, sinoque ni cu ya ngue n'nat'a ra Hmu gui ec'eiuí ya.

¹⁷Janangue nu'mø gui 'bui ngue dadi n'amigoui ya, dami unna ts'äya na ra Onésimo tengutho 'mø ngue go gadi 'dacrä ts'äya. ¹⁸Nu'mø ngue bi 'yø't'a'i ra nts'oni, oque tu'i ra menyu, go dami jugbagui. ¹⁹Ga cuatä ua ja ra sucua na ra hya ja ua: "Nugä dra Pablo, go ga jut'a'i". Pe hindí nne ga ben'a'i ngue 'ne'i gui tuqui. Porque go dá xi'i ra hya ngue ha di nyanni te. ²⁰Ague ma zi cu'i, ngue n'nat'a ra Hmu dí ec'eiuí, 'yørcagui ra mate na ra hya dí xi'i. Dami hyurcagui ma mmui ngue dadi ncuui ngue ra Cristo.

²¹Dí pen'na'i ra hya ja ua, porque dí pacä xanho ngue gui 'yø't'a te dí xi'i. 'Ne dí padi ngue man'na xangu gui 'yø't'e ngue'a te dí xi'i ya. ²²A nuyá, dami nsä hapu ga nsäya 'mø dá magä p'u. Ya dí e-na ngue ga mma p'uya, porque gue'a gui äphu Oja ngue di nja'a.

23 Nēhna rā Epafra, 'daua dí ofādigā'be, pen'nā'i rā nzengua. Xquet'a bī n'āpi ngue i mmābrā hya rā Jesucristo. 24 Nūna rā Marco, 'nghra

Aristarco, 'nghra Demas, 'nghra Lucas, guehya dī mpefi fāxqui ngue mmanā hya ya, xquet'a di zengua'i.

25 A nuyá, nūna mā Hmūhu Jesucristo di japi gātho'āhu. Da ngut'ātho.

Hebreos

*Ja ua rā carta bi 'bennbābi yø
'yēc'ēl, cā rā nyogui testamento,
nt'o't'i rā hya ngue rā ebreo.*

1 Nu'mø yø pa xā thogui, nuna Oja, bi bennbābi yø pōngahya nā rā hya bi xihyø nyogui ja'i bi zofo. Xandōngu yø nnidi bi zohyo ja'i, pē 'damā 'dan'yo bi 'yøt'Oja ngue ha gā nzohyø ja'i. ²A nuyá, nūya ya rá zēgui yø pa ya, Oja bá penhná Ts'unt'u ngue bi zoc'segahu. Nuna rá Ts'unt'u Oja bá penhua, guehna bi dāpi gātho yø cosa i ja ngue di manda na. Conná guehna rá Ts'unt'u Oja bi nhogui te gāma cosa ja nximhāi, da gue'a te bí ja mahets'i bi hoqui. ³Tengutho Oja ngue maguese, njarbutho rá Ts'unt'u ya ngue maguese, porque 'da'iguui. 'Nē hōntho da mā tengue di nja, ya di sigue jatho yø cosa ja nximhāi, da guēp'u mahets'i di siguetho te bí jap'u. Guehna bi hoga mā ts'oquihu na. M'mefa p'uya bi ma mahets'i ha bādī manda, i mmip'u bí ja rá n'yei Oja rá Papá. ⁴Guehna tate ja rá ts'edi nā gue'a rá ts'edi ja yø anxe. Porque mā dātho xanhets'i rá 'befi bi to-cabi ngue'a te rā 'befi pehyø anxe.

⁵Nuna rá Ts'unt'u Oja i tate nā ngue gātho yø anxe. Porque Oja bi 'yembrá Ts'unt'u: "Gue'e mā Ts'unt'u'i. A nuyá, da fadi ngue guecā ni Papágui", bi 'yembi. Pe Oja, hinjam'mø xā xi'a n'na rā anxe ngue da 'yembi rá ts'unt'u. Mahōmbi 'yen'Oja: "Go gueque rá Papágā'a. Nu'a p'uya, gue'a mā Ts'unt'u'a", bi 'yēna. ⁶Nuna rá Ts'unt'u Oja, guehna tate nā ngue gātho. Janangue nu'mø mambá penhná Ts'unt'u Oja ua ja rā ximhāi, Oja bi 'yēna: "Gātho yø anxe, da danne nā mā Ts'unt'u", bi 'yēna.

⁷Pe nu'mø mi man'Oja ngue te pehyø anxe bi 'yēna: "Nuyá yø anxe, guehya yø m'menhni Oja ya. 'Nē 'yo yø anxe tengutho ga n'yo rā ndahi. I ja yø ts'edi tengutho rā sibi ngue hinjonda dāqui", bi 'yēna.

⁸Nuna Oja, bi 'yembrá Ts'unt'u: "Nuyá, gue'e grá Oja ya, 'nē gue'e gui manda para zantho'a te ja ya. Nu'mø gá 'yøtra ts'ut'abi, gā rā nho gui 'yøt'e. ⁹Gā gue'a rā nho gadi ho gui 'yøt'e. A nu'a hinni 'yup'u, hin gadi ho gui 'yøt'a. Janangue nu'a ni Oja, mā dātho bi jap'a'i. Bi 'yøt'e ngue mathoguitheo gui johya ngue gātho mī'da ni n'youi". ¹⁰Mahōmbi 'yembrá Ts'unt'u Oja: "Nu'i, gue'e grá Hmu, ngue nup'u bá fudi bá nja rā ximhāi go gā hoqui. 'Nē conni 'ye gui hoqui te bí ja maya rā c'amahets'i. ¹¹Pe nu te gātho ja ya, da 'yēhra pa ngue da guadi. Pe nu'i, gui 'bui para zantho. Gātho ya yø cosa gā hoqui, da thogui. Tengutho rā zebazu 'mø ya hīnte pefi, ¹²da jaqui, da ma mā poni. Di njarbutho'a te ja ya. Pe nu'i di siguetho gui 'bui para zantho", bi 'yēn'Oja. ¹³Nuna Oja, hinjonni anxe bi xifi tengutho bi xihrá Ts'unt'u ngue bi 'yēmbi: "Dami micua ja mā 'yei mente ga øt'a ngue guí manda gātho'u ni nsuiui", bi 'yēmbi. ¹⁴Gātho yø anxe, i ja yø te pe hin'yu yø do'yo. 'Nē guehya 'bui ngue ørpabi rá 'befi Oja ya. Guehya yø m'menhni Oja ya, ngue pa ndap'u bi zā ngue bí fāhyø ja'i nuyá tømī ngue da nu rā nho i ja ngue di un'na Oja yø ja'i bi yāni.

2 Janangue nuyá, ngue ya dá pahmu ngue tate nā rá Ts'unt'u Oja, mathoguitheo nne ngue ga ørpahu masu nā rā hoga 'da'yo hya bi xicju. Ma ga ja ndum-mui ngue hinga hehmu nā rā hya nā. ²Conque rā hya bi manyø anxe Oja 'mø yø pa xā thogui, di nja'a te rā hya bi mā. Pe nu'u yø ja'i himbi 'yørpa masu nā rā hya nā, sinoque bi mestho rā hya,

guehya bi ntheui ra castigo ya yø mmej-mahya. ³ Janangue nuyá, ¿hague ngu ra castigo ga thohmu 'mø hinga ørpahu masu na ra hoga 'da'yo hya sicju ngue ha di nyanma tehu? Porque guese ra Hmu Jesucristo bi ma ngue ha di nyanma tehu. A nu'u yø ja'i bi 'yec'ei na ra hya bi ma, i haxa njuani ngue majuani na ra hya bi sifi, janangue bi thogahu na ra hya na. ⁴ Nuna ra hya bi ma, nuna Oja bi japyø ja'i ngue da dinyø mmui ngue majuani na ra hya bi sifi. Porque bi mfaxte Oja ngue di japyø mefi ngue da zä da 'yøtyø milagro p'u ha 'buhyo ja'i, 'ne bá pennbabi ra Espiritu Santo yø mefi ngue da mats'i da 'yøtyø mefi'a te gä nnepe da 'yø'te.

⁵ Pe nuna ra 'da'yo ximhäi di mmangä ngue di nja, hinte mman'Oja ngue da gue'u yø anxe di manda na. ⁶ Sinoque nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro te'o bi zän'Oja ngue di manda na ra 'da'yo häi. I en-na hya nt'ot'i: "Ague ma Oja'i, ¿te 'be'a exa guí mbennbabi yø ja'i? ¿Hanja ngue mathoguiho gui ho ni mmui conná ngue'u? ⁷ Ma Oja'i, m'met'o gá japi ngue bi gohyø ts'edi yø ja'i ngue'a rá ts'edi ja yø anxe. Pe m'mefa p'uya, gá japi ngue ma datho da hnu mansu. Porque gá un-ná cargo ngue di manda gätho yø cosa gá hoqui. ⁸ Nu hangu yø cosa i ja, gä gá japi ngue di manda", i enna hya. Ngue nguna ra hya nt'ot'i ya ngue Oja bi japa ja'i di manda gätho yø cosa i ja, gue'a guí nqu'i'a ya ngue nu hangu yø cosa i ja, gä bi fäti. Pe asta guehya, tobe hindí nnuhu ngue gätho yø cosa i ja, dadí manda ra ja'i. ⁹ A nuyá, ma ga umhmu xanho ra güenda te bi thohra Jesús. Oja bi japi ngue bi gohrá ts'edi m'met'o ngue'a rá ts'edi ja yø anxe. Pe Oja bi 'dacju rá mate ngue bi du ra Jesús, bi hoga ma ts'oquihu. A nuya ngue bi du ra Jesús

conná nguecju, Oja bi 'yø'te ngue mathoguiho hnu mansu na ra Jesucristo.

¹⁰ Nu te gäma cosa bá sän'Oja ngue i ja, ga nja yø cosa ngue da 'yørpabi rá 'befi. Pe nne Oja ngue nu hangu yø ja'i da gohi ngue yø basi, guehya da zixpu ha 'bui. Janangue Oja mi jatho ngue bi hojpa yø ts'oqui yø ja'i, bi japi ngue bi du ra Jesús ngue da yäni. ¹¹ A nuyá, nuna ra Jesús bi hoga ma ts'oquihu. Nu'a rá Papá naya, gue'a ma Papáhu'a ya. Janangue ra Jesús ya hingui pesrá sä da manya ngue dadí ncuhu. ¹² Ra Jesús bi xihrá Papá'u yø hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro, bi 'yembi: "Nup'u 'buhyo ja'i dadí ncu'be, ja ga mmangä p'u te'o'i. Nup'u hapu mandøngu dyø ja'i di mpeti, ja ga tut'a'i p'u yø alabansa", bi 'yembi. ¹³ Ra Jesús mahombi 'yena: "Nugä hinda hont'a Oja dí nnøxä ya". Mahøn'a emp'uya: "A nuyá, nuya yø basi Oja bi däqui ngue ga fäts'i, 'daua dí 'bu'be", bi 'yena.

¹⁴ Nuya mma ngue yø basi ya, guehya yø ja'i ya. Janangue ra Jesús bi nja'i para ngue da gohi tenguthoju. Bi ne ngue da zäp'u da du, n'namhma ngue di ts'onnbá rá ts'edi ra zithu nuna rá ts'oqui p'u bá nja ra ndate ngue bi du yø ja'i. ¹⁵ Nuya yø ja'i mi 'bu ndummu hangu ra pa ngue mi su da du, a nuya bi japi ngue ya hinní mantho da zu da du yø ja'i ya. ¹⁶ Nuna ra Jesús himbi 'yehē ngue yø anxe da mats'i. Sinoque guehya yø ja'i bi dennbabi rá nt'ec'ei ra Abraham bi 'yehē da mats'i. ¹⁷ Para ngue da zä da mäxyø ja'i na ra Jesús, mi jatho ngue bi nja'i, bi tho'a te gäma n'u thohyo cu. Nu'mø ngue mi tho'a te gä mi thohyo cu p'uya, ya bi nja rá yemmu di huçyo ja'i. A nuyá, ya da zäp'u da gohi xanho ngue rá mmäcja Oja ya, da 'yøtra 'bø'te ngue di hojpbabi yø ts'oqui yø ja'i. ¹⁸ Nu'mø majapi da 'yøtra ts'oqui yø ja'i, pe ra Jesús padí ha di japi ngue di zajpbabi yø mmui yø ja'i. Porque nuua ja ra ximhäi xangu ra n'u bi thogui,

'ne xquet'a 'neſe ra Jesús bi njapi ngue xta 'yøtra ts'oqui.

3 Ague ma zi cu'ahu, bi zon'nahu Oja ngue dyø ja'i'ahu. A nuyá, dami hyacju xandõho ra güenda ngue te rá 'befi ra Jesucristo i ja. Guehna rá representante Oja ua ja ra ximhai na, 'ne guehna nnøpe ngue rá 'bet'o mmácja Oja p'u ha bí 'bui ngue fáxcahu na. Porque nuna ra hya dí ec'eihu, guehna gui nequi na ngue ja te pefi. ²Nuna ra Jesucristo, guehna bi 'yex Oja ngue da 'yørpabi rá 'befi. Pe bi 'yøt'e tengutho bi 'yøtra Moisés, ngue bi 'yøt'e xanho ra 'befi bi xi Oja ngue da 'yørbu ha 'buhyo ja'i Oja. ³Pe nuna ra Jesús, ma datho ní 'yup'u da hnu mansu na ngue ra Moisés. Tengutho n'na ra ja'i di hoca n'na ra ngu ngue di manda. Nu'a ra ja'i di manda rá ngu, gue'a ma datho hnu mansu'a ngue gátho mi'da yo ja'i 'bup'u ja rá ngu. ⁴Porque gátho yo ngu i ja, i 'bui to bi hoqui. A nuyá, nu te gäma cosa i ja, gä gue'a Oja bá zänni ngue bi nja. ⁵Ra Moisés bi gohi ngue ra mefitho ngue bi mpep'u ha 'buhyo ja'i Oja. Pe bi 'yøt'e xanho ra 'befi bi xi Oja da 'yøt'e. Porque bi xihyo ja'i te ja ngue di nja m'mefa. ⁶Pe nuna ra Cristo ngue rá Ts'ant'u Oja na, bi 'yøt'e xanho te ra 'befi bi un'na Oja ngue di mandabi yo ja'i ya o rá 'ye. A nuju ya, guecju yo ja'igahu Oja ngue'mø ga hahu ra ts'edi ga tenhu ra Cristo asta guerp'u rá nzequi, 'ne ga hahu ra ts'edi co n'na ra pähä ga tömhu'a te ra nho di 'dacju Oja m'mefa.

⁷Janangue nuyá, dami 'yørpahu masu na ra hya mmana Espiritu Santo p'u ja ra Maca Libro ngue ena: “Nu ra pa ja p'uya, dami 'yøhmü na ra hya xi'ahu Oja. ⁸Ogui festhohu ra hya mman'Oja. Mami 'yøthu tengutho bi 'yøtyø nyogui ja'i p'u ja ra dapo ngue bi mestho ra hya

bi man'Oja, asta gue'mø mi unna cue Oja te ørpe. ⁹Janangue Oja bi 'yena: Nup'u ja ra dapo, mathoguitho ngue bi 'dacra cue'u yo nyogui ja'i. Mente gue'a nyote njeya, nguna ra hya bi 'yøtyø ja'i, madague'a bi nu yo ja'i yo milagro dí øt'e. ¹⁰Janangue nugä dá sui. Porque nuya yo ja'i ya, xoxca nzäntho ngue da hyegagui p'u. Hinguí nne da hyaxra hya dí xifi ngue da n'yo. ¹¹Janangue nu'mø mi 'dacra cue yo ja'i, dá xi p'uya dá embi: Nuyá, ya hinga cu'ahu p'u ja ra häi xta sänni ngue xcáni nsäyahu ya”, en'Oja.

¹²A nuya ma zi cu'ahu, dami mfahmu ya, man'nan'yo mi 'yøthu ngue to da 'yenná mmui ngue da hyep'u Oja, da 'yena ngue ya hinguí ec'ei Oja. Porque Oja majuaní ngue 'bui. ¹³Mente tobe nzocju Oja ya, n'na pa ngu n'na pa dami nhyathu ra ts'edi n'na ngu n'na'ahu. Man'nan'yo mi 'yøt'e ngue sägui hyäni mmui gui 'yøthu ra ts'oqui ngue gui festhohu ra hya mman'Oja. ¹⁴Nu to gátho ya dí ec'eihu ra hya ya, nu'mø ga hahu ra ts'edi ngue hinha gdá hehmu ra hya asta guerp'u rá nzequi, gue'mø di tocagahu ngue ma n'yohu ra Cristo p'u ha di manda 'mø.

¹⁵Nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: “Nu ra pa ja p'uya, dami 'yøhmü na ra hya xi'ahu Oja. Ogui festhohu ra hya mman'Oja ya. Mami 'yøthu tengutho bi 'yøtyø nyogui ja'i p'u ja ra dapo ngue bi mestho ra hya bi man'Oja”, i ena. ¹⁶Ya gui pahmu te'o ya yo ja'i bi mestho ra hya bi man'Oja. Guehya yo ja'i bá juca Egipto ra Moisés. ¹⁷'Ne ya gui pahmu ngue guehya yo ja'i bi zu Oja ngue bi 'yøtyø ts'oqui mente nyote njeya. Janangue bi dup'u ja ra dapo gátho ya yo ja'i ya. ¹⁸'Ne gui pahmu ngue guehya yo ja'i bi mestho ra hya bi man'Oja ya. Janangue Oja bi xihyo ja'i ngue bi 'yembi: “Nuyá, ya hinga cu'ahu p'u ja ra häi xta sänni ngue xcáni

nsäyahü ya”, bi 'yëmbi. ¹⁹ Ja di nequi ua ya ngue himbi ma maçut'i p'u ja ra häi mi ja ngue xtáni nsäya porque himbi 'yëc'ei ra hya mman'Oja.

4 A nuyá, nuna Oja nzongahü ngue dí cucju p'u ja rá ts'äya mma ngue dí säyagahü. Pe tobe nimantho nzongahü. A nuyá, ya nts'utho, porque nthambenitho ngue di m'mü i'da ngue hinda ma maçut'i p'u ja rá ts'äya Oja. ² Porque tengutho na ra hya bi sicju ya, ngue nne Oja da yanju, xquet'a guehna ra hya bi si'u yø ja'i bi mestho ra hya manjam'mø naya. Bi 'yøde hanja ra hya, pe hinte ni bontho ngue bi 'yøde, porque himbi 'yëc'ei ra hya bi sifi. ³ Pe nuju, ngue ya dá ec'eihu ra hya bi man'Oja, ya di cucju p'u ja rá ts'äya Oja. Pe nuya yø ja'i himbi 'yëc'ei ra hya bi man'Oja, guehya yø ja'i bi zu Oja ya. Janangue nguna bi man'Oja mam'met'o: “Janangue nu'mø mi 'dacrä cue yø ja'i, dá xi p'uya, dí ëmbi: Nuyá, ya hinga cu'ahü p'u ja ra häi xtá sannü ngue xcáni nsäyahü ya”, bi 'yëmbi. Pe nuna ra ts'äya bi man'Oja ngue di uni, ya ja na asta gue'mø mi hocra ximhäi Oja. ⁴ Nup'u ja ra Maca Libro nt'ot'i p'u ra hya ngue mma te bi 'yøt'Oja'a rá yoto ma pa. I mma ngue bi nsäya Oja'a rá yoto ma pa ngue bi jua'a te rá 'befi bi 'yøt'e. ⁵ Ya mahøn'a guehna ra ts'äya bi man'Oja 'mø yø pa mi 'yëmbi ja'i naya: “Ya hinda zä ga cu'ahü p'u hapu mi ja ngue xcáni nsäyahü”, bi 'yëmbi. ⁶ A nuya yø ja'i rá mudi bi 'yøhna ra hoga hya na, nuna Oja, himbi säyabi ya yø ja'i p'u ja rá ts'äya, porque himbi 'yëc'ei yø ja'i te xifi. Pe nuyá, tobe nimantho nthø'mitho mi'da yø ja'i ngue da 'yëc'ei te mman'Oja ngue di unna ts'äya yø ja'i p'u ja rá ts'äya. ⁷ Asta guehyø pa dí 'buhmu ya, hingui thohna ra hya bi xi Oja yø ja'i ngue ëna: “Nu ra pa ja p'uya”, i ëna. Nu'mø yø pa xa thogui, mi nzo Oja yø ja'i p'u ja ra dapo. Mi ma ndø ya'atho yø pa m'mefa p'uya, mahømbi bennbabi Oja ra David hanja

ra hya bi cuarpü ja ra Maca Libro ngue bi 'yëna: “Nu ra pa ja p'uya, dami 'yøhmü na ra hya xi'ahü Oja. Ogui festhohü ra hya mman'Oja ya”, bi 'yëna.

⁸ Ja di nequi ua ya ngue nu'a ra ts'äya bi xi Oja yø ja'i ngue di unni, hinga guep'u ja ra häi mani zixyø ja'i ra Josué bi xi Oja. Porque nu'mø ra pa mi zixyø ja'i ra Josué, mi thogui ya'atho yø pa p'uya, mahømbi 'yën'Oja ngue jap'u man'na ra pa ngue da yutyø ja'i p'u ja rá ts'äya. ⁹ Janangue nuyá, jap'u ra ts'äya xa nzänni ngue di säyabi yø ja'i Oja tengutho Oja ngue bi nsäya'a rá yoto ma pa. ¹⁰ Porque nu ra ja'i ngue da yurbu ha 'bu Oja ngue 'dap'u di nsäyau, guehna ra ja'i ya bi zep'u rá 'befi xa 'yøt'e, tengutho Oja 'mø mi jua'a te rá 'befi bi hoqui, bi nsäya. ¹¹ A nuyá, gäthogahü, dami hyahü ra ts'edi ya, ma ga ja ndummü ngue ga cuthu p'u ja rá ts'äya Oja. Man'nan'yo mi 'yøthu ngue gui 'yøthu tengutho bi 'yøt'u yø ja'i himbi 'yëc'ei ra hya bi xi Oja. Janangue Oja himbi curpu ja rá ts'äya.

¹² Nuna rá hya Oja, tatetho ja rá ts'edi ngue di mpep'u ja rá n'yomfëni ra ja'i. Tengutho n'na ra juai xandø nts'a 'në ja yoho yø het'i, njarbutho na ra hya mman'Oja ya. Porque thohra hya asta mbo rá mmü ra ja'i, bí 'uëspabi rá n'yomfëni ra ja'i. I øt'e ngue rá n'yomfëni ra ja'i di nequitho 'mø ngue xanho ogue hingui ho. ¹³ A nuyá, nu te gäma hya ja mbo ma n'yomfënihu ya, hinda zä ngue tema hya ga ajpahü Oja, ga ëna ngue hingui padí te dí mbemhmu. Porque ma n'yomfënihu, hinte juti, gä pa Oja te dí mbemhmu. Porque nuyá, gueë Oja ga daphu ra güenda tengue nná 'yohu.

¹⁴ Nuna ra Jesús rá Ts'unt'u Oja, bi yurbu mahëts'i, 'në guehna di nnøpa mmäcjahü p'u ha 'bu Oja naya. Janangue nuyá, nneto ngue di ndü xandønho ma nt'ec'eihu. ¹⁵ Nuna ma mmäcjahü na,

guezha di huégahü 'mø nnu ngue dí 'bu ndummuí ngue hinguí nzaquigahü. Ya padí te dí thohmu 'mø dí 'bu ndummuíhü, porque 'ne'a bí njapi ngue xta 'yø-tra ts'oqui'a. Pe nuna, hin tema ts'oqui bi 'yø'na. ¹⁶ A nuyá, ma ga hahü rá ts'edi ga nzohmu Oja ya. Ga äphü rá mate ngue da máxçahü. Porque Oja ja rá nhuçcate. Nu'mø ga xihmu ngue da máxçahü, di mfáxte.

5 Nu gátho yø mmäcja põni ngue yø 'bet'o mmäcja yø judío, yø ja'itho tengutho yø mmijudíouí. Guehya t'ets'i ngue dyø representante yø ja'i p'u 'bu Oja ya. I ja yø 'befi ngue ørpabi rá 'bøt'e Oja, para ngue di nhohyø ts'oqui yø ja'i. ² Guehna di huécyo mmic'eíui hinguí padí te øt'e, guehya tapthobi rá ts'oqui ngue hinguí nzaqui. Nu'a gui huéqui ngue 'nese na rá mmäcja hinguí nzaqui. ³ A nuna rá 'bet'o mmäcja, ngue 'nese na hinguí nzaqui na, rá müdi ørpa rá 'bøt'e Oja ngue di hocrá ts'oqui. Ja da 'yø-tra 'bøt'e p'uya, ngue di nhohyø ts'oqui yø ja'i. ⁴ Nuna rá 'bet'o mmäcja, hinguí sänse rá 'befi pefi ngue rá 'bet'o mmäcja. Tengutho rá Aarón, himbi zänse rá 'befi ngue rá 'bet'o mmäcja Oja, sinoque Oja bi 'yets'i.

⁵ A nuyá, nuna rá Jesucristo nnøpa 'bet'o mmäcja Oja p'u ha 'büi. Himbi zänse na ngue dra 'bet'o mmäcja, sinoque Oja bi 'yets'i tengue pehya. Porque Oja bi 'yembi: “Gue'e ma Ts'unt'ü'i. Da bahyø ja'i ya ngue guecä ni Papáguí”, bi 'yembi. ⁶ A nuyá, mahø'a nt'ot'i rá hya p'u ja rá Macá Libro ngue gna: “Nuyá, gue'e grá mmäcja para zantho ya. Gui thocra 'befi mi pehra mmäcja Melquisedec”.

⁷ Nu'mø mi m'müca ja rá ximhäi rá Cristo, nts'edi ga nzo Oja 'mø bi mat'Oja, asta zoni. Porque Oja xta nzä xta nyani ngue hinxta ndü. Pe Oja ørpabi masu 'mø bi zofo, porque mathoguitho nnu mansu Oja. ⁸ Madague'a ngue rá Ts'unt'ü Oja na rá Cristo, pe para ngue da zä da 'yø-

pabi rá pähä Oja, bi n'uni ngue bi zä rá n'u. ⁹ A nuyá ngue hinte di 'bedi, gä bi 'yøt'e te bi zännbabi Oja ngue da thogui, janangue ya sä da yani para zantho yø ja'i nuya da 'yøt'e te xifi. ¹⁰ Rá Cristo, Oja bi 'yets'i ngue da gohi ngue rá 'bet'o mmäcja, di thocra 'befi mi pehra mmäcja Melquisedec.

¹¹ Dí nne ga xi'ahü hanja na rá hya dí mma. Pe xanhenniitho ha di zä ga mma, porque hinguí tinni mmui te dí xi'ahü. ¹² Ya manjam'møtho guí ec'eihu rá Jesucristo ya. Nu'mø gdí hahü rá ts'edi ya, ya gdi xännbahü rá hya mi'da yø ja'i ya 'mø. Pe asta guetya ngue hinguí tinni mmuihü hanja rá hya guí ec'eihu ya. Tobe nimantho guí nnehü ngue nu'mø sän'nahü rá hya Oja, da gue'u yø hya hinguí henni guí nne da si'ahü. Mahønguí nne guí cohmu tengutho yø basi ngue sidra xi'ba, conque ya ja ngue rá hmé da zi. ¹³ A nu'u sidra xi'ba, gue'u yø basi sutho 'ne hinguí padí ndana rá hya njuantho, ndana hin'na. ¹⁴ Pe nu'u ya si rá hmé, gue'u yø daja'i. Porque ya padí da hacra güenda te ga 'yo. Pa'mø ngue xanho te ga 'yo oque hin'na.

6 A nuyá, ma ga xähmu yø hya rá nsäui di xä yø daja'i ya. A nu'u yø hya hinguí henni güí xähmu p'u bá füdi güá pahmu rá Cristo, 'yo guí nne ngue hønt'u gui 'yøhmü'u yø hya'u. Ya hinni mantho ja ga xi'ahü ngue hinguí 'yøthü'u yø nts'o bá n'youi rá castigo, oque ja ga xi'ahü ngue gui 'yec'ehü Oja. ² Ya hinni mantho ja ga xi'ahü ngue gui nxixyahü, oque ja ga xi'ahü ngue gui japni 'yehü p'u ja yø ya yø 'yec'ei. Ya hinni mantho ja ga xän'nahü ngue di bennate yø ánima. Hinga ja ga xän'nahü ngue jatho ngue da thaspabi rá güenda yø ja'i, ngue ja da zännbabi Oja te da thogui para zantho n'na ngu n'na yø ja'i. ³ Da ne Oja ngue da zä ga sigue ga xähmu mi'da yø hya.

⁴Porque nuya yø ja'i ya xa hyep'u ra Cristo, ya hĩnte ni bøntho ngue mahõndi xännbabi ra hya. Guehya bi xojpahma Oja yø mmui ya, bi nthehmaui rá njapi Oja. Ya bi nthehmaui ra Espiritu Santo.

⁵Ya bi dñhma yø mmui ngue xanho rá hya Oja. Madague'a tobe hĩngui sõhra Jesucristo ngue di manda ra ximhäi yø pa bá ep'u, pe bi badĩ xanho ya yø ja'i ya ngue ja rá ts'edi. ⁶Pe bi hyep'u ra Cristo m'mefa ya yø ja'i ya. Ya hĩngui sä ngue xõge ra ts'editho ga ørpe ngue hõndi 'bätyø mmui, porque nuya yø ja'i njap'u, tengutho 'mø mahøn dadi cuarpabi ra pont'i rá Ts'unt'u Oja. Di japi ngue thenni gätho yø ja'i mahõn'a.

⁷Nuya yø ja'i ya, øt'e tengutho yø huahi 'mø bi n'ye, ngue sinna häi ra 'ye. Nu ra huahi bi zinni xanho ra 'ye häi, nu'mø bi nja ra huahi i pø mmanho, ya da 'yõrpabi ra nho'a to bi mpefi. I n'youi rá njapi Oja. ⁸Pe nu ra huahi ngue bi zinni xanho ra 'ye häi, 'nẽ hõndyø 'uini bi nja, ya di nzø, porque hĩnte di muui. Guehya yø ja'i da japra castigo Oja ya.

⁹Ague ma zi cu'ahu, dá mangä na ra hya na, pe hĩndĩ mmangä ngue gdf en'ahu ngue ya xcá hyehmu p'u ra Cristo. Porque dí pacä ngue ya bi nyanni tehü, janangue ya guí øthu ra nho. ¹⁰Nuna Oja, gä gue'a te ni 'yup'u øt'e. Janangue nuna rá 'befi Oja guí ørpahu, hĩndi pumbeni na. Da gue'a ra 'bäxte njandyatho guí ørpabi ni mmi'yec'eihu, xquet'a hĩndi pumbeni Oja. Nuna te gä ra nho guí ørpa ni mmi'c'eihu, gue'a gui nequi ngue majuanĩ gadi mahmu Oja'a.

¹¹A nuyá, dí nnegä ya ngue nuna ra 'bäxte mi'a mpähä ni mmui guí ørpabi ni mmi'yec'eihu, dami sigue ngue hangu ra pa da gue'a gui 'yõthu'a. Janangue nu te ra nho guí tømĩ di 'da'ahu Oja, ya ra seguro di 'da'ahu. ¹²Man'nan'yo mi 'yõt'e ngue hĩngui 'yõthu ya yø hya dí xi'ahu

ya. Dami hyahu ra ts'edi gui 'yõthu tengutho øtyø 'yec'ei nu'u di nequi ngue ja xanho yø nt'ec'ei. Nu hangu ra n'u thogui, gä seti, 'nẽ guehya yø ja'i ya ngue di to-cabi'a ra nho di yat'Oja ngue di uni.

¹³⁻¹⁶A nu'mø ena ngue majuanĩ te nne da manyø ja'i, i exa ntestigo Oja. Nu'mø ya bi 'yexa ntestigo Oja ra ja'i p'uya, nu rá amigo yau, ya hĩngui sä da 'yembi ngue himma juani te xifi. A nuna Oja, bi yarpabi n'na ra hya ra Abraham, pe nuna Oja hĩnjongui tate ngue nuna. Janangue rá thuhuse bi noni, bi xihra Abraham ngue da jase Oja na ra hya bi ma. Bi 'yembi: "Nugä, majuanĩ te dí xi'i, matho-guitho ga jap'a'i. Ga øt'e ngue emmei di nxanni basi di m'mui", bi 'yembi. Pe ra Abraham, hĩmbi xõtrá mmui na ra hya bi xi Oja. Sinoque tømĩ, tømĩ ngue di nja, asta gue'mø mi 'yehra pa ngue bi nja na te ra hya xi yarpababi Oja ngue di nja. ¹⁷Oja bi nepe ngue da badĩ xanho yø ja'i ngue majuanĩ gä di nja na te bi ma, hĩnte di m'medi. Pe comma ngue hĩnjo'o to da 'yexa ntestigo Oja, rá thuhuse bi noni para ngue da fadi ngue majuanĩ te mma.

¹⁸Nu te gäma hya xicju Oja ngue di nja, i du xanho ra hya, porque Oja hĩngui fehni. A nuyá, ya dá äphu Oja ngue da yanju. Nu te ra hya xa mman'Oja, ya dí haxu njuani ngue ra seguro di nja. ¹⁹Ya hĩndi yobeni ngue di tocagahu na ra nho di un'Oja. Porque nuna di nnøxu ngue di darca ma n'yomfenihu ya, guehna ra Jesucristo bí 'bu mahets'i na. ²⁰Nuna ra Jesús bi yarbu mahets'i bí 'bui. Guehna faxcahu na ngue da zä gani m'muhmu p'u bí 'bui. I cohi ngue rá mmäcja Oja para zantho. Di thocra 'befi mi pe ra

Melquisedec.

7 Nuna ra Melquisedec mará dast'abi p'u ja ra hnini Salem. Nẽ guehna

Oja maguese rá mmácja na. Guehna ra Melquisedec bi ma bi c'at'ui ra Abraham 'mø mambá pengui ngue bá tapra tunhni yø dast'abi mađi nsuhmi. Mi the p'uya, ra Melquisedec bi 'yáp'Oja ngue di japra Abraham. ²Pe ra Abraham, nu'a te gâma cosa bá hap'u ja ra tunhni bá taħa, bi hyacra diezmo ngue bi dâpra mmácja Melquisedec. Nuna rá thúhu ra Melquisedec i nne da ma ngue ra dast'abi ngue øtra nho. Ngue bi ndast'abi p'u ja ra hnini Salem, janangue i hutyo ja'i ngue ra dast'abi di hojpabi yø ja'i di nsui. ³Pe nuna ra Melquisedec hinha nt'ot'i ngue di mma te'o rá papá, ogue te'o rá mamá. Ni xingui fadi te'o rá mboxita. Ni xingui fadi tema pa bá mi, ni xingui fadi tema pa bi du. Hontho nt'ot'i ngue mará mmácja. Janangue nuyá, gui nhyejpabi rá Ts'unt'u Oja ya, porque nuna guehna ra mmácja para zantho na.

⁴A nuyá, dami hyacju xandønho ra gienda hanja ya ngue mathoguitho bi hnu mansu ra Melquisedec. Porque ra Abraham guehna ra 'yu na ngue yø judío, pe nu te gâma cosa bá hannbabi yø dast'abi bi dapra tunhni, bi hyacra diezmo ngue bi dâpra Melquisedec. ⁵A nuya yø mmácja ngue yø mbom'meto ra Leví, di manda ra ley bi 'yotra Moisés ngue nu'a te gâma cosa tinyø ja'i, da gumbabi ra diezmo. Madague'a yø meni p'u bá fadi bá m'muhra Abraham, pe da gumbahma ra diezmo. ⁶Conque ra Leví hingrá meni ra Melquisedec, pe ra Melquisedec bi gumbabi ra diezmo ra Abraham nuna ya xi yarpabi Oja ngue di japi. Pe ra Melquisedec mahøn'a bi 'yáp'Oja ngue di japra Abraham. ⁷Ya fadi xanho hanja ya ngue nu ra ja'i mathoguitho hnu mansu, gue'a áp'Oja ngue di japra ja'i ngue co'a ga hnu mansu. ⁸A nuya yø mmácja 'buhya, nu te gâma cosa tinyø ja'i, jumbabi ra diezmo yø ja'i. Nu'mø bi du p'uya, n'nan'yo ra mmácja di thojpabi rá 'befi pefi. Pe nu-

na ra Melquisedec hndi nequi ngue bi guahrá 'befi na. Sinoque nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro tengutho 'mø ngue di 'butho. ⁹Nu'u yø mmácja ngue yø judío 'buhya, jumbabi ra diezmo yø ja'i. Pe gátho ya yø mmácja ya, gue'a ra Leví ra 'yu p'u bá fadi ngue bá m'muhya. A nuna ra Leví, gue'a ra Abraham rá 'yu p'u bá fadi ngue bá m'muhna. Janangue nu'mø mi hyacra diezmo ra Abraham ngue bi dâpra Melquisedec, a nuna ra Leví co gátho mi'da yø mmácja 'buhya, entho go ma dâpi ra diezmo ra Melquisedec. ¹⁰Porque nu'mø mambá hacra diezmo ra Abraham ngue bi dâpra mmácja Melquisedec, tengutho 'mø ngue bi gorpabi yø diezmo'u yø mbom'meto bi m'mu'a m'mefa.

¹¹Nuya yø mmácja ya, di japa nts'edi yø judío ngue da denna ley bi 'yotra Moisés. Embi ngue di siguetho tengutho bá øtra mmácja Aarón. Pe nuna ra ley sihyø judío ngue di cumple ya, ya hin'yu rá ts'edi na ngue da zâ di nhojpauí Oja yø ja'i na. Porque jatho ngue ma'da'yo man'na ra mmácja di m'mui, pe hinda detho'a te mi øtra mmácja Aarón. Sinoque di thocra 'befi mi pehra mmácja Melquisedec. ¹²A nuyá, ngue ya bi ma mapadi yø mmácja ya, xquet'a jatho ngue 'nehra ley di mpähya. ¹³Nuna ra 'da'yo mmácja mmamp'u ja ra Maca Libro ngue di m'muhya, guehna ra Jesucristo na. Pe nuna ra Jesús, hingrá meni ra Leví, sinoque rá meni ra Judá. 'Ne nuya yø meni ra Judá, hinjam'mø to xi bõni ngue dra mmácja ya. ¹⁴Ya fadi xanho ngue nuna ra Hmu Jesús, ra meni na ngue ra Judá. Pe nu'mø mambá exyø mmácja ra Moisés, nuya yø meni ra Judá hinte bi ma ngue di nja yø 'befi ngue di mmácja ya.

¹⁵Ja di nequi ua xanho ya ngue ma'da'yo man'na ra mmácja di m'mui

ngue di tocrá 'befi mī pēhrá mmácja Melquisedec. ¹⁶Nuna rá ley gá 'yo yø judío ngue i mma to di mmácja, hinga guehna rá ley bi 'yēxra Jesucristo na ngue di mmácja ná. Sinoque bi mmácja ná rá Jesucristo porque jase rá ts'edi ngue di m'mui para zantho. ¹⁷Porque guese Oja bi 'yēxna rá mmácja ná ngue bi 'yēmbi: “Gue'e grá mmácja para zantho ya. Gui thocrá 'befi mī pēhrá mmácja Melquisedec”, bi 'yēmbi. ¹⁸Porque ya bi zep'u rá ts'edi ná rá ley mađi manda yø hya manī n'yo yø ja'i m'met'o ya. Ya hin'yu rá ts'edi rá ley ngue da yanyø ja'i. ¹⁹Nuna rá ley bi 'yotra Moisés, hinjonni ja'i xta nzá xti hojpabi. Pe ja man'na rá hya ya ngue man'na tate ja rá ts'edi, porque guehna di nhojpauí Oja yø ja'i na.

²⁰Guese Oja bi yat'i ngue di mmácja ná rá Jesucristo. ²¹Gátho mī'da yø mmácja da thotyø 'befi pefi ngue yø mmácja. Pe nuna rá Jesucristo hønse ná ngue Oja ya xi yat'i te gāma hya nt'ot'i p'u ja rá Macá Libro ngue Oja bi 'yēmbi: “Guecá drá Ojagá, majuanī te dí xi'i. Nuna rá hya dí xi'i, hinjonda zā di pádi. A nuyá, gue'e grá mmácja para zantho ya. Gui thocrá 'befi mī pēhrá mmácja Melquisedec”, bi 'yēmbi. ²²Janangue nuna rá Jesús, ma datho ja rá ts'edi ná rá cohi bi nja 'mø mī t'ets'i ngue'a rá ts'edi'a rá cohi mī ja m'met'o.

²³Nu mī'da yø mmácja xa m'mui, gá xa ndu. Nu'mø bi du p'uya, n'nan'yo to di thojpabi yø 'befi. A nuyá, mandønngu dyø mmácja xa m'mui, pe gá xa thogui. ²⁴Pe nuna rá Jesús, ya hinda du ná. Nu'a te rá 'befi pefi ngue rá mmácja, ya hinjam'mø da thogui, porque ya hinjondi ponnbi. ²⁵Janangue nuya yø ja'i ya o rá 'ye Oja ya ngue bi 'yēc'ei rá Jesús, ya hīndi m'mehyø te. Porque nuna rá Jesús ya rá 'befitho'a ngue rá mmácja para zantho p'u ha 'bu Oja ngue da máxyø ja'i nuya ēc'ei.

²⁶Nuna rá Jesús, guehna rá 'bet'o mmácja ma datho ngue nmi homhmu na. Hangu rá pa gá rá nho øt'e. Hin'yu rá ts'oqui. Hinjam'mø ngue di nnu manho yø ts'oqui øtyø ja'i. A nup'u mahets'i bí 'buhya, ma datho ngue bi hnu mansu ya. ²⁷A nuya yø judío ngue yø 'bet'o mmácja, n'na pa ngu n'na pa ørpabi rá 'bøt'e Oja ngue yø ts'oquise. M'mefa p'uya, ja da 'yøtra 'bøt'e ngue di nhohyø ts'oqui mī'da yø ja'i. Pe nuna rá Jesús honda n'na ndi bi ndāse ngue bi tho, para zantho bi nōpa 'bøt'e yø ja'i. ²⁸A nuna rá ley bi 'yotra Moisés, nuya yø ja'i ets'i ngue dra 'bet'o mmácja, ja yø ts'oqui yø ja'i. M'mefa guehna rá ley ná, guese Oja cohi ntestigo na rá hya bi ma ngue rá Ts'unt'use bi 'yets'i ngue para zantho rá m'met'o mmácja. Madits'u te dađi 'bedi, para zantho øt'e xanho'a te rá 'befi.

8 Nuna rá hya ma datho ja ts'edi ngue guí pahmu ya, guehna rá hya ngue rá Jesucristo di nnōpa 'bet'o mmácjahu naya. Ne ya bí hup'u mahets'i ha bí ja rá n'yei Oja ná. ²Nup'u mahets'i bí 'bu Oja, bí ja rá 'befi ngue rá 'bet'o mmácja. Hinga guecua ja yø nija bi hocyø ja'i øtra 'befi ngue rá 'bet'o mmácja ná.

³Nu'a rá 'befi ja yø 'bet'o mmácja, t'ets'i ngue da 'yørpabi rá 'bøt'e Oja. Janangue rá Jesucristo xquet'a mī jatho ngue bi 'yørpabi rá 'bøt'e Oja. ⁴Pe hinga guecua ja rá ximhai 'buhra Jesús. Nu'mø ngue ja di 'bucua, ya hinguí sá da t'ēmbi ngue rá 'bet'o mmácja 'mø, porque yø 'bet'o mmácja 'bucua ja rá ximhai, di sigue øtho yø 'bøt'e di manda rá ley bi 'yotra Moisés. ⁵Pe nu'a te yø 'befi yø mmácja 'bucua ja rá ximhai, høntho øt'e tengutho rá forma bi ja mahets'i. Porque nu'mø mī nyauí Oja rá Moisés, bi 'yēmbi: “Damī benī xanho te rá forma dá ut'a'i p'u ja rá t'øhø dá nyauí, da ngu'a rá forma rá nija gui hocyá”, bi 'yēmbi. ⁶A nuju

ya, ngue ma 'bet'o mmäcjahü na ra Jesucristo, tate xandø nzaqui rá 'befi pefi ngue'a ra 'befi pehyø mmäcja ua ja ra häi. Porque xandønho ra 'da'yo cohi bi hoqui ngue'a ra nyogui cohi mi ja m'met'o. Nunä ra 'da'yo cohi bi nja ya, mathoguitho xandønho ra hyä di yat'Oja ngue di nja.

⁷Nu'a ra cohi mi ja m'met'o, hinjonni ja'i bi bønï ngue xta 'yøt'e te bi manda Oja. Janangue Oja bi hyoni ha di japi ngue ma'da'yo man'na ra cohi bi nja. ⁸I nnu Oja ngue hingui øtyø ja'i'a ra hyä di manda. Janangue mmanna Maca Libro ngue Oja bi 'yena: "Da 'yehra pa ngue nuya yø judio ngue yø mmengu Israel conyø mmengu Judea, ma'da'yo man'na ra cohi ga cohme. ⁹N'nan'yo man'na ra cohi di nja. Ya hinda ngu'a tengutho ra cohi dá co'be'u yø nyogui ja'i 'mø yø pa dambá jupju ja ra häi Egipto. Porque nunä ra hyä dá co'be yø ja'i ngue xta 'yøt'e, himbi 'yøt'e. Janangue dá hecäp'u yø ja'i.

¹⁰Bá ep'u ra pa di nja na ra cohi di mma ngue ga co'be yø ja'i Israel. Nu'mø ya bi nja na ra hyä na, ga japyø ja'i ngue da dinyø mmui hanja na ra hyä dadi manda, di nja mpähä yø ja'i da 'yøtya yø hyä dadi 'bepi da 'yøt'e. Nugä p'uya, gueque drá Ojagä ya yø ja'i ya. Nuya p'uya, guehya ma ja'i ya. ¹¹Di ngüe di nnoho, Gä da badi te'ogui. Ya himma hyoni ngue ja da xännbabi yø mmic'eïui oque yø cu ja da xännbi te'ogui. Porque 'da di batyø ja'i te'ogui. ¹²Nu'a ra nts'o xa 'yøtyø ja'i, ga punnbabi. Ya hinnï mantho ga mbennbabi yø ts'oqui xa 'yøtyø ja'i", bi 'yën'Oja. ¹³A nuyá, Oja i mma ngue ma'da'yo man'na ra cohi di nja. Nu'a ra nyogui cohi mi ja m'met'o, di nequi xanho ngue ya bi thogui, porque ma'da'yo man'na ra cohi di nja. Nunä ra nyogui cohi mi ja, ya bi zep'u na.

danne Oja yø ja'i. Pe nup'u mi øtyø ndanne yø ja'i, gue'a ra nija ja ua ja ra ximhäi. ²Nu'a ra nija mi ja ua ja ra ximhäi, mi ja yoho yø cuarto. Nu'a rá müdi ra cuarto gui nhuti ngue ra xequi xa nduxqui. Nup'u mbo ra cuarto, jap'u ra mfoxiyo. 'Ne jap'u ra mexa hapu t'aspabi yø thuhme Oja ngue da nu. ³Nu'a man'na ra cuarto brá ja mbo, nup'u ja ra goxthi, zap'u ra ulu ngue nnopa jut'i ra goxthi. Nup'u mbo p'uya, gue'a ra xequi mathoguitho xa nduxqui. ⁴Brá jap'u n'na ra altar ngue ra oro, ja zøp'u ra bopo. 'Ne jap'u n'na ra huada ngue Gä ra oro maxøts'e, guehna ra huada m'mets'i ra nyogui cohi mi ja m'met'o naya. Nup'u mbo ra huada, op'u n'na ra ts'øye ngue Gä ra oro, ja op'u ra thuhme ni hu ngue ra maná. Da guehrá tøhø ra Aarón nuna bi 'doqui, ja op'u ja ra huada na. 'Ne ja cup'u ja ra huada'u yø xindo nt'ot'i rá ley Oja, ngue ra nyogui cohi mi ja m'met'o. ⁵Nup'u maxøts'e ra huada, 'da'a n'na nguadi yø hyo ra huada mahoqui yoho yø anxe di nzøtyø zahua p'u maxøts'e ra huada. Porque nup'u maxøts'e ra huada ja m'møt'e p'u ra ji gui nhohyø ts'oqui yø ja'i. Pe nuyá, hingui ja ngue 'bexca xi'ahü hanja na ra hyä naya.

⁶Guehna ra forma mi jap'u ja ra nija m'met'o naya. A nu'a rá müdi ra cuarto, n'na pa ngu n'na pa cutyø mmäcja ngue øt'a te yø 'befi i ja. ⁷Pe nu'a rá yoho ra cuarto brá ja mbo ngue mathoguitho xa nduxqui, høndra 'bet'o mmäcja ja ra nt'edi ngue curbu. 'Ne høndra n'na ndi n'na jeya i sä ngue da yat'ambo. Nu'mø bi yat'ambo p'uya, ni de ra ji da pøt'e ngue di hocse rá ts'oqui, ne xquet'a ni de ra ji da pøt'e ngue di nhohyø ts'oqui mi'da yø ja'i. ⁸Nuya yø hyä ja uaya, ra Espiritu Santo nnepe ngue ga pahmu hanja na ra hyä ngue ra yogui cohi mi ja m'met'o. Mente yø tiempo ngue øtyø ndanne yø mmäcja p'u rá müdi ra cuarto, ya hin'yü

9 Nu'a ra nyogui cohi mi ja m'met'o, xandøngu yø hyä nt'ot'i ngue ha di

ra nt'edi to da tho'ambo ra cuarto nu-
na mathoguitho xa nduxqui. ⁹Nuya yø
hya ya, di nequi xanho ngue nuya yø
'bøt'e ørpabi Oja yø mmäcja, hin'yu rá
ts'edi ngue da hyät'i da hyajpa ra nts'o
ja yø mmui yø ja'i. ¹⁰Nuya yø hya mi ja
m'met'o, gue'a ngue da huantho yø cosa
da zi yø ja'i, i xihyø ja'i tema forma di
mpet'e para ngue da zä da danne Oja. Pe
gätho ya yø hya ya, bi nja rá ts'edi te mi
øtyø ja'i mente tobe hinmani nja ra 'da'yo
cohi bi 'yøt'ui Oja yø ja'i.

¹¹Pe nuyá, ya bá ehra Cristo nuna bi
gohi ngue ma 'bet'o mmäcjahu ya. 'Ne
guehna bá hangahu ra nho mi ja ngue
di nja naya. Nup'u ja ra nija di mpehra
Cristo ngue ra 'bet'o mmäcja ya, tate
ngue xandønho. Hinga ngu ra nija ja ua
ja ra häi ngue ra ja'i bi hoqui. ¹²Ra Cristo
bi yurbu ja ra xequi mathoguitho xa
nduxqui. Pe rá jise ra Cristo ní hya ngue
da pøt'e. Ya hingrá ji ra ndani ogue rá ji
ra chivo ní hya ngue da pøt'e, tengutho
øtyø mmäcja ua ja ra häi. 'Ne ya hinga
xøxtí yutho ya, sinoque n'na nditho bi
yut'i para zantho ngue bi yanju. ¹³Nu'a
rá ji ra ndani, ogue rá ji ra chivo, ogue
rá 'bospi ra ngøndani zøp'u ja ra altar,
nu'mø bi njapyø ja'i nuya t'embí ngue
n'youi ra ts'oqui yø do'yo, ya di nhohrá
do'yo ra ja'i. ¹⁴Goma guehrá ji ra Cristo
ngue ma datho ja rá ts'edi ya. Porque
guese ra Espíritu Santo nuna 'bui para
zantho bi hatra ts'edi ra Cristo bi ndäse
ngue da tho ngue bi nøpa 'bøt'e Oja.
Conque ra Cristo, hin'yu rá ts'oqui. Pe bi
männá ji ngue bi hoga ma ts'oquihü, mi
ja ngue xcá mähä ra castigo. Pe nuyá, nu-
na majuaní ngue Oja i 'bui, ya säp'u ga
hä ra ts'edi ga thannehu naya.

¹⁵Gue'a ra hya'a ya, ngue ra Jesu-
cristo go bi hocra 'da'yo cohi ja naya. Ja-
nangue nuya yø ja'i nzon'na Oja ya ngue
da 'yeg'eí ra Cristo, nu'a ra nho xa yar-
pabi Oja yø ja'i ngue di unni para zan-
tho, go di tocabi ya to nzofu. Porque ra

Jesucristo gue'a i du'a ngue bi hoga ma
ts'oquihü xa nja mente bi nja rá ts'edi ra
ley mi ja m'met'o.

¹⁶Ya guí nnuhu ngue nu'mø bi nan-
ga n'na ra sucua hapu di consta'a te ja
ngue di nja m'mefa, nu'mø bi du'a to bi
hocra sucua, nu'a ra sucua bi xots'i. Nu-
na ra hya bi zohra du, i ja rá ts'edi ra
hya m'mefa. ¹⁷Pe mente ngue 'bura ja'i
bi xoxra sucua, tobe hin'yu rá ts'edi ra
sucua. A nu'mø bi du'a to bi xoxra sucua,
gue'mø ja rá ts'edi ra sucua 'mø. ¹⁸I njar-
batho na ra nyogui cohi mi ja m'met'o ya.
Nu'mø bi tho yø mbo'oni ngue da 'bøt'e,
ya ja rá ts'edi ra ley. ¹⁹Nu ra Moisés,
mi juadi bi xihyø ja'i na te gäma hya di
manda ra ley, bi gaca n'na nt'o ra isopo, i
n'youi ra xide'yo xa ntheni. Nup'u ja rá ji
yø ndani 'nehyø chivo, bi japra dehe, ja
bi dímbu ra t'o. Nu'a ra ji p'uya, bi nas-
pabi p'u ja ra Libro ngue ra ley, xquet'a
bi japra ji gätho yø ja'i. ²⁰Bi 'yembyø
ja'i p'uya: "Nuyá, gá cohmu ra cohi Oja
ya, ya bi xi'ahu tema hya ja ngue gdí
n'yohu. Nuna ra ji jaua ya, guehna di
hatra ts'edi ra hya bi xi'ahu Oja naya",
bi 'yembi. ²¹Ra Moisés bi naspabi ra ji
p'u ja ra nija 'ne bi naspabi ra ji te gäma
cosa ja mbonnija. ²²Nt'ot'i p'u ja ra ley
ngue rá ji yø zu'e i tho, nup'u ha pe ra ji,
ya co mmanho. Pe mente hinte ho ra ja'i
ngue da 'yøtra 'bøt'e, hin'yu rá mpunnbi
ra ts'oqui.

²³Nuua ja ra ximhäi, para ngue da
gommanho yø cosa i ja, mama hyonitho
rá ji yø zu'e mi tho ngue ra 'bøt'e, ngue
majapi yø cosa. Pe nup'u mahets'i ya,
xquet'a bí jap'u ra 'bøt'e ngue ma datho
ja rá ts'edi. ²⁴Janangue ra Cristo ya hin-
ga guehra nija ja ua ja ra häi bi hocyø
ja'i ja rá 'befi ngue ra mmäcja ya. Porque
ra nija ja ua ja ra ximhäi, høntho uhra
forma te bí ja mahets'i. Ra Cristo p'uya,
ya bi yurbu mahets'i bí 'bu Oja ngue da

mäxçahu. ²⁵ A nuna ra 'bet'o mmäcja ua ja ra häi, nup'u ja ra cuarto mathogui-tho xa nduxqui, njeya njeya cut'ambo ra mmäcja ngue bi pörpabi rá ji yø zu'ë i tho, ya híngrá jise bi pöt'e. Pe ra Cristo híngrá xøxtí dutho ngue hõnda gohi ngue ra 'böt'e. ²⁶ Nu'mø da ngu'a ngue xøxtí dutho, astá gue'mø mamba fu'a nximhäi xtabá ts'ännbi ngue xøxti dutho 'mø. Pe nuna te bi nja ya, nu'mø ni ma da gaxyø pa, ra Cristo bi zøcua, 'në bi ndäse ngue da tho. Pe n'na nditho bi du para zantho, da gohi ngue ra 'böt'e. Bi gurpi gätho yø ts'oqui yø ja'i. ²⁷ A nuyá, nu hangu yø ja'i 'bui, gätho ja ngue da du, pe hõnda n'na ndi da du. M'mefa p'uya da hyaspabi ra güenda Oja te xa n'yo yø ja'i. ²⁸ Njar-butho ra Cristo ya, n'na nditho bi du, bi gohi ngue ra 'böt'e. Mandøngu dyø ja'i bi hojpabi yø ts'oqui. A nuyá, mahõnda ep'u ya, pe ya hindí 'yehë ngue da gurpabi yø ts'oqui yø ja'i ya, sinoque di 'yehë ngue da yanyø ja'i nuya tømí ngue da ep'u.

10 Nuna ra Moisés bi 'yotra ley da n'yo yø judío. Pe nuna ra ley bi 'yot'i, tengutho 'mø ngue drá xahatho na te ra nho ja ngue di nja m'mefa. Porque conna ley, himbi nequi xanho hanja na ra hya di nja m'mefa. Nuya yø ja'i mi thanne Oja, mi øtyø 'böt'e di manda ra ley. Pe nuna ra 'böt'e øtyø ja'i, hinxma ma hajpabi yø ts'oqui yø ja'i na, porque njeya njeya øtho ra 'böt'e yø ja'i mahøn'a. ² Nu'mø ngue da gue'a di nhohrá ts'oqui ra ja'i'a, ngue da 'yøt'e te gäma hya di manda ra ley, ya hinní mantho ngue da 'yøtyø 'böt'e yø ja'i 'mø. Porque nu ra ja'i øtra 'böt'e, n'na nditho 'mø gna ngue di hocrá ts'oqui, ya hinguí nne ngue nimantho da du rá mmui ra ja'i da 'yena ngue ja rá ts'oqui. ³ Ja di nequi p'uya ngue nuya yø ja'i njeya njeya øtho yø 'böt'e, i sodyø mmui ngue jadyø ts'oqui. ⁴ Nu rá ji ra ndani ogue ra chivo 'mø bi tho, hínjam'mø da zä da hyajpa yø ts'oqui yø ja'i.

⁵ Janangue ra Cristo, nu'mø ya ja ngue da ecua ja ra ximhäi, enna hya bi xi Oja: “Nu'u yø zu'ë ho yø ja'i ngue pöt'e, hinguí nnu manho ngue gue'a di hocyø ts'oqui yø ja'i'a. Sinoque guá sänni ngue bá nja ma do'yo ngue guehna da gohi ngue ra 'böt'e na. ⁶ Nu'u yø zu'ë ho yø ja'i ngue øt'a'i ra 'böt'e, 'në uhyø ngø, zøp'u ja ra altar ngue di hocyø ts'oqui yø ja'i, ya hín-ga gue'a guí nnu manho'a ya. ⁷ Janangue dí engá p'uya: Dí 'bucä ua ya ma Oja'i. Ga øt'a'a te guí nnu manho. Tengutho ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro te ja ngue ga thogui, gue'a di nja'a ya”, bi 'yena.

⁸ Rá mudi bi xi Oja ra Cristo, bi 'yem-bi ngue i patho ngue Oja hinguí nnu manho'u yø zu'ë ho yø ja'i ngue ørpabi ra 'böt'e ngue di hocyø ts'oqui yø ja'i. Ni xinga gue'u yø zu'ë ho yø ja'i ngue uhyø ngø p'u ja ra altar ngue di nnu manho Oja. Madague'a ngue nt'ot'i p'u ja ra ley'a te gä øtyø ja'i, pe ngutho hinguí nnu manho Oja te øtyø ja'i. ⁹ Pe ra Cristo mahømbi xi Oja, bi 'yembi: “Dí 'bucä ua ya ma Oja'i. Ga øt'a'a te guí nnu manho”, bi 'yembi. Ja di nequi ua ya ngue ya bi zep'u'u yø 'böt'e mi øtyø ja'i, go da ze'a te bi 'yøtra Cristo bi gohi ngue ra 'böt'e. ¹⁰ Porque ra Jesucristo bi 'yøt'e te nnu manho Oja. Pe n'na nditho bi du, bi gohi ngue rá 'böt'e Oja. Para zantho bi hojpabi yø ts'oqui yø ja'i.

¹¹ Pe nu'u yø mmäcja ngue yø judío, n'na pa ngu n'na pa di siguetho hodyø zu'ë ngue ørpabi ra 'böt'e Oja. Pe nuya yø 'böt'e øtyø ja'i, hínjam'mø da zä ngue da hyacra ts'oqui ya. ¹² A nuna ra Jesu-cristo, hõnda n'na ndi bi du, para zantho bi gohi ngue ra 'böt'e. 'Në ya bí hup'u ja rá n'yei Oja ya. ¹³ A nup'u bí 'buhya, tømtho ngue da dapi gätho yø nsuiui. ¹⁴ Ja di nequi ua ya ngue n'na nditho bi du, para zantho bi gohi ngue ra 'böt'e ngue di punnbabi yø ts'oqui yø ja'i.

¹⁵ Ya dí pahmu ngue majuaní na ra hya na, porque ngu'a mmanna Espíritu Santo

p'u ja ra Maca Libro ngue ena: ¹⁶ "Bá ep'u ra pa di nja na ra cohi di mma ngue ga cocä'be yø ja'i Israel. Nugä p'uya, ga japyø ja'i ngue da dinyø mmui hanja na ra hya dädi manda, di nja mpähä yø ja'i da 'yøtya yø hya dädi 'bepi da 'yøt'e", en'Oja. ¹⁷ Mahøn'a emp'uya: "Ya hinni mantho ga mbennabäi yø ts'oqui xa 'yøtyø ja'i", bi 'yena. ¹⁸ Janangue nuyá, Oja ya bi punnga ma ts'oquihü. Ya himma hyoni ngue ra 'bøt'e ga ørpañu Oja ya ngue di hoga ma ts'oquihü.

¹⁹ A nuua ja ra ximhäi, nup'u ja ra xequi mathoguitho xa nduxqui, høndra 'bet'o mmäcja mi sä da yat'i. Pe nuya ma zi cu'ahü, gä da zä ga thohmu p'u ja rá hmi rá dä Oja ya. Porque guese ra Jesucristo bi du ngue bi hoga ma ts'oquihü. ²⁰ Mi zä mi du ra Jesucristo, bi xocra jut'i nu'a mi jurpu ha 'bu Oja. Bi xogahü ra 'yu ngue da zä ga thohmu p'u 'bu Oja. ²¹ Nuna ra Jesucristo di nnøpa 'bet'o mmäcjahü ya, guehna faxcahu p'u ha 'bu Oja naya. ²² Janangue ma ga cuathu p'u ha 'bu Oja ya. Ga thanne co gätho ma mmuihü, hinjam'mø ga nyobeniñu na ma nt'ec'eihü i ja. Nu'a ma ts'o nyomfenihü mi ja, ya bi 'beque. Da guehma do'yohü, bi meque para ngue da zä ga thohmu p'u 'bu Oja. ²³ Ma ga ha ra ts'edi ga ec'eihü ngue di nja ya yø hya di tömhmü di nja. Porque nuya yø hya xa yat'Oja ngue di nja, di njahma. ²⁴ Xquet'a ma ga honi ha gdä nhyathu ra ts'edi ngue man'na gdä mahma mmic'ei n'na ngu n'naju. Ne ga ha ra ts'edi ga øthu ra nho. ²⁵ I 'buhyø 'yec'ei ngue ya hingui pap'u ha di mpeti yø mmi'yec'eiuui ya. Pe hingui ja ngue ga tenthohü'a te øt'u, sinoque ma ga mmähä p'u ha di mpeti yø 'yec'ei, ga nhyatra ts'edi n'na ngu n'naju. I ja ts'editho ngue gue'a ga øthu'a, porque ya gui nnuhü, man'na ni guatyø pa ngue da ep'u ma Hmuñu Jesucristo.

²⁶ Pe nu ra ja'i ngue ya pädi ndana ra hya majuanü, ne sänni ngue ya di m'mu'a ngue ra nts'o da 'yøt'e, m'mefa ya hin'yu ra 'bøt'e di nhohrá ts'oqui da 'yøt'e. ²⁷ Sinoque høndra ndate sibi di danzø da japyø nsuiui Oja 'mø bi hyaspa ra güenda, gue'a tømü di ntheuia. ²⁸ Conque ra ley bi 'yotra Moisés, nu'mø to mi festho'a te ra hya mmamp'u ja ra ley, co yoho hyu yø testigo da hyørpa ra hya, ya hinjondi huequi, sinoque da tho. ²⁹ A xiya 'mø, çhague ngu gangu ra castigo da thogui te'o fespätho te mman'na Ts'ant'u Oja, da 'yembü ngue hñte ni bøntho ngue bi du rá Ts'ant'u Oja? Conque gue'a i du'a ngue bi hocra 'da'yo cohi, bi hyajpa ra nts'o yø ja'i. Pe yø ja'i, nu'a rá mate ra Espiritu Santo nne di uni, i thenma hyathobi. ³⁰ Pe ya di pahmu te da 'yøt'Oja. Porque bi 'yena: "Nugä go ni 'yehma xi ga jagä ra castigo. Go ga jut'ä'a te øtyø ja'i", bi 'yena. Ne bi man'Oja ngue da hyaspa ra güenda'u yø ja'i ya o rá 'ye. ³¹ Nuna Oja majuanü ngue 'bui, nu te'o da japra castigo, ra ndussutho te da thogui.

³² Damü bëmhmü yø pa xa thogui, nu'mø rá ts'utho xqui 'yec'eihü ra hya ya. Mathoguitho gä säñu ra n'u ngue bi zu'ahü yø ja'i. Pe gä hyät'i gä seti te bi 'yøt'ahü yø ja'i. ³³ Bi nja yø pa ngue bi mpeti yø ja'i ngue thenma hya'ahü, ne bi un'ahü. Mi'da ni mmi'yec'eihü p'uya gui hethohu ha gui unyø ja'i, pe hingä sutho gui 'yøt'e ngue ni amigohü to ma'uni. ³⁴ Nu'u yø 'yec'ei bi ma fädi, gä fäts'i ngue gä unhü te honi. Nu'mø bi fe'a te gui peshu, astä ja'ahü mpähä, porque gui pahmu ngue ma datho di muui na ra nho gui nthehu p'u mahets'i, ne para zantho i ja na. ³⁵ Damü hyahu zammü ngue gui sigue da ngut'a gui 'yøthu yø pa di map'u. Porque xandøngu ra njut'i bi ja mahets'i. ³⁶ Hønt'a ja ngue gui 'yøthu ya, damü seti te gä ra n'u gui thohmu. Damü ja ndum-

mui gui 'yörpahü rá pähä Oja, n'namhma ngue di toca'ahü nä rä hyä xä yat'Oja ngue di nja. ³⁷ Porque nt'ot'i p'ü ja rä Macä Libro nä rä hyä bi man'Oja ngue ena: “Ya himma 'ya'atho yø pa ya, ngue da ep'ü'a ja ngue da ehē. Ya hinnī mantho da hmanya ngue di 'betyø pa. ³⁸ Nu rä ja'i bi nhohrá ts'oqui, di nyanna te ngue bi 'yec'eigui. Pe nu rä ja'i hep'ü mä hyä, ya hindí nnu manho te øt'e”. ³⁹ Ague mä zi cu'ähu, hinga hehmü p'ü Oja, porque yø ja'i hep'ü Oja, gue'ü di m'me'ü. Pe nuju, ngue dá ec'eihu Oja, ya di nyanma tehu.

11 Nu rä ja'i ec'e'i ngue majuaní te mman'Oja, guehna rä ja'i haxa njuaní ngue di nja'a te tøm'i di nja. Pe di segura ngue majuaní di nja, madague'a ngue tobe hingui nnu te 'be'a ja ngue di nja. ² Nuna Oja, bi nu manho 'da yø nyogui ja'i xä m'muhma njam'mø porque bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja.

³ A nuyá, ngue dí ec'eihu ngue majuaní te mman'Oja ya, ya dí pahmu xanho ya ngue Oja hontho bi mä ngue di nja rä ximhäi, 'bexpi nja. Nu'a te gä dí nnuhu ngue ja ya, Oja bi hoqui. Porque mä m'met'o hin tema cosa mí ja.

⁴ Nu rä Abel bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja. Janangue nu'a rá 'bøt'e bi 'yøt'e bi nu manho Oja. Pe nuna rá 'bøt'e rä Caín, himbi nu manho Oja. Janangue di nequi ngue Oja bi hojpabi rá ts'oqui rä Abel ngue bi 'yec'e'i. A nuyá, madague'a ngue ya xä ndü rä Abel, pe di sigue xängathohü ngue ga øthu tengutho bi 'yøt'e ngue bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja.

⁵ Nu rä Enoc bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja. Oja p'üya bi zixmä tetho bi ma mahets'i. 'Beximbi dü nä, ya hinha mambi thingua ja rä ximhäi, porque Oja bi zits'i. 'Ne mmamp'ü ja rä Macä Libro ngue Oja mi nnu manho te maní n'yo rä Enoc, m'mefa p'üya bi zits'i. ⁶ Pe nu rä ja'i

hingui ec'e'i ngue majuaní te mman'Oja, ya hingui sä da 'yenna ja'i ngue nnu manho Oja te ga 'yo. A nuyá, nu rä ja'i nne ngue rá n'youi Oja, jatho ngue da 'yec'e'i rä ja'i ngue majuaní 'bu Oja, 'ne da 'yec'e'i ngue nu'ü yø ja'i hon'Oja, gue'ü di nsixui Oja'ü.

⁷ Nu rä Noé bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja. Bi 'yec'e'i 'mø mi xi Oja ngue di nja rä ndate, madague'a tobe di 'beta pa di nja'a te bi sifi. Pe bi hocra barco bi xi Oja ngue di hoqui. Ja di nyamp'ü rä Noé co 'ne'ü to 'bup'ü ja rá ngu. Rangu bi 'yec'e'i rä Noé nä rä hyä nä, ya di nequi ngue rä ts'oqui øtyø ja'i nu'ü hingui ec'e'i te mman'Oja. 'Ne bi ma mahojpi rá ts'oqui ngue bi 'yec'e'i ngue majuaní'a te bi xifi.

⁸ Nu rä Abraham bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja. Janangue nu'mø mi zon'na Oja, bi xifi ngue da bömp'ü mi 'bui, di map'ü ja rä häi xi xifi ngue da gohmi, 'ne bi 'yøt'e te bi xifi. Bi bömp'ü ja rä häi mi 'bui, bi ma. Ni xingui padi hapü daní mpa. ⁹ Mi zømp'ü ja rä häi xi yarpabi Oja ngue drá mmeti, bi dimp'üya ngue 'bup'ü yø ja'i yø mmeti rä häi. Pe rä Abraham bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja, bi mihi hap'ü di m'mui. Bi hocyø ngun'ulu, ja bi m'mup'ü. Mi m'muhra Isaac, ngut'a bi 'yøt'e. Mi m'muhra Jacob, ngut'a bi 'yøt'e, guehya bi tocabi rä hyä xi yat'Oja m'met'o ya p'üya. ¹⁰ Porque rä Abraham bi dø'mi ngue daní m'mup'ü ja rä danihni bí ja mahets'i. Guehna rä danihni ngue guesē Oja bi hoqui 'ne i ja para zantho nä.

¹¹ Xquet'a rä Sara bi 'yec'e'i ngue majuaní te mman'Oja. Janangue madague'a ya rä bødac'e'i, pe bi m'muhra ts'unt'ü bi xi Oja ngue di m'mui. ¹² Da guehra Abraham xquet'a ya rä bødac'e'i, ya bi tho rä ora p'ü ngue di m'muhyø basi. Pe madague'a, siempre bi m'muhra ts'unt'ü. Guehna bi nxandi, mandøngutho yø mbom'meto bi m'mui. Nu'a gan-

gu tengutho yø sø bí ja maya ogue tengutho yø 'bomu dehe jap'u ja rá nnengui ra jathe, hingui sä di 'bede hangu gangu.

¹³ Gätho ya yø ja'i ya, bi m'mui, pe bi du. 'Nē himbi nu'a te ra hya xi yarpabi Oja. Pe comma ngue ec'ei ngue majuaní te mman'Oja, janjuaní ngue di johya porque padí xanho ngue di nja'a ra hya di yat'Oja ngue di nja. Janangue mente ra pa bi m'mucua ja ra ximhäi, bi ma ngue hingyø ngungua, sinoque da ma, daní mpa mahets'i. ¹⁴ A nuya yø ja'i ngue nguna ra hya i mma, ya di nequi xanho ngue guehya yø ja'i honna häi hapu daní m'mui para zantho. ¹⁵ Pe hinga gup'u ja ra häi bá pøni honi ngue daní m'mui. Porque nu'mø da gue'a, mi ja ra tiempo ngue xta mmengui ha bi 'yēhe. ¹⁶ Nu'a ra häi honyø ja'i ngue daní m'mui, gue'a ra häi ma datho xandønho bí ja mahets'i. Janangue nuna Oja ya, ya hingui pes-rá sä 'mø mmanyø ja'i ngue embi: "Ma Oja'i". A nuna Oja, ya xa hojpabi n'na ra danihni hapu daní m'muhya yø ja'i.

¹⁷ Nuna Oja, bi ne ngue da ba'a njuani 'mø ngue ec'ei'a te bi xihra Abraham ogue hin'na. Bi xihra Abraham ngue da zixrá ts'unt'u Isaac ngue da hyo, da 'yørpa ra 'bøt'e Oja. Pe ra Abraham bi 'yec'ei te xi Oja, bi n'uní ngue xta hyo ra Isaac, xta 'yørpa ra 'bøt'e Oja. Ra Abraham bi 'yec'ei ngue majuaní te xi xi Oja ngue xi 'yēmbi: ¹⁸ "Nu'mø bi m'muhni ts'unt'u Isaac, di nxandi, di m'mui xandøngu ni 'beto", xi 'yēmbi. ¹⁹ Janangue ra Abraham bi 'yec'ei ngue majuaní ja rá ts'edi Oja ngue nu'mø xta ndu ra Isaac, ma'da'yo xti m'mui. Pe mi zä ngue himbi du ra Isaac, entho ja ma'da'yo bi m'mui, porque ra Abraham ya xi zänni ngue xta hyo.

²⁰ Nuna ra Isaac bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue ra Isaac bi zojpa ra hya yø ts'unt'u, bi xifi ngue da dinnbabi rá njapi Oja m'mefa. Guehna ra Jacob 'nehra Esaú.

²¹ Ra Jacob xquet'a bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue nu'mø ni ma da du, bi xi'u yoho yø ts'unt'u ra José ngue da dinnbabi rá njapi Oja. Nuna ra hya bi ma mente tosrá tøhø ngue bi danne Oja.

²² Ra José xquet'a bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue nu'mø ya ni ma da du, bi xihyø judío ngue da 'yēhra pa da bomp'u ja ra häi Egipto. 'Nē bi zohra hya ra José ngue nup'u Egipto hinda cop'u rá do'yo, sinoque da hyax'mø bi bomp'u Egipto.

²³ Rá papá 'nehrá mamá ra Moisés bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue nu'mø ra pa mi m'muhra Moisés himbi zudra hya bi manda ra dast'abi, ngue nu'mø bi m'muhyø ts'unt'u yø judío, da thopi. Mi nu ngue ra Moisés mazihotho 'mø mi m'mui. Nhyushna bi 'yagui.

²⁴ Ra Moisés bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue nu'mø mi ndan'yohu himbi nu manho ngue da gohi ngue rá tede na rá t'ixu ra dast'abi p'u ja ra häi Egipto. ²⁵ Sinoque bi ne ngue 'dap'u da zäui ra n'u yø ja'i Oja. Himbi ne xta 'yøtra ts'oqui ngue xta hyep'u Oja ngue xta ngop'u mi 'bui, nup'u zits'udyø pa xti nja mpähä. ²⁶ Nuna ra Moisés man'na xanho bi nu manho ngue da zä ra n'u tengutho ra n'u ja ngue da zä ra Cristo. Janangue nup'u Egipto himbi ne xtabá ngop'u ngue drá mmeti gätho ra menyü mi jap'u. Porque padí xanho ngue xandøngu rá njut'i Oja di nja m'mefa.

²⁷ Ra Moisés bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Bi bomp'u ja ra häi Egipto, himbi zutho ngue mbocue ra dast'abi. Himbi gohrá mmui, porque padí ngue n'youi Oja, madague'a hingui hetí. ²⁸ Ra Moisés bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja, bi 'bepi gätho yø judío ngue da hyo yø de'yo, da zä ra ngo ngue ra pascua. Nu rá ji yø de'yo da hyo, da gospabi p'u ja yø goxthi, n'namhma ngue

nu'mø bi thohra anxe ngue da hyo yø ts'unt'u maða, ya hinda hyopyø ts'unt'u yø judío.

²⁹ Yø judío bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue bi zä bi thop'u ja ra Thenga Jathe, tengutho 'mø ngue dra 'yönhäi p'u ni 'yo. Yø mmengu Egipto p'uya, xquet'a bi ne ngue xta thop'u ja ra jathe, pe bi go'mra jathe.

³⁰ Yø judío bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Nyoto ma pa bi thesra hnini Jericó. M'mefa p'uya bi xotyø jado maði thesra hnini. ³¹ Nuna n'na ra xisu ni hu ngue ra Rahab ra mmengu Jericó, mará 'yots'om'mäi na, xquet'a bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue hinga 'da'i duui yø mmengu Jericó, porque nuna ra xisu na, bi unna ts'äya'u yø judío bi ma bi axra häi m'met'o.

³² ¿Te 'be'a ga øt'e? ¿Ua xøgue mahyonitho ngue ga xi'ahu mi'da yø hya di 'bedi? Pe ya hinga mbongui ra ora ga xi'ahu te bi 'yøtra Gedeón, ra Barac, ra Sansón, ra Jetté, ra David, ra Samuel, co gätho yø pøngahya Oja. ³³ Nuya yø ja'i ya, gätho bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Janangue 'bu i'da bi 'yøtra tunhni, bi dapyø dast'abi mi nzaqui te mi mma. I 'bu i'da ngue bi 'yøtra ts'ut'abi xanho, bi nthui rá njapi Oja xi yarpí. I 'bu i'da ngue bi t'ennbu 'buhyo zate, pe himbi za yø zate. ³⁴ I 'bu i'da ngue bi thørbu ja ra sibi, pe himbi nzø. I 'bu i'da, ya ja ngue da tho conna juai, pe pongui. Nu'u yø ja'i t'embi ngue hinga njuani, gue'u bi hya ra ts'edi ngue bi ma ra tunhni nge bi dapyø nsuiui. ³⁵ I 'bu i'da yø xisu ngue nu'mø bi du yø basi, Oja bi 'yøt'e ngue nu'a xa ndu mahøndi m'mui.

I 'bu i'da p'uya, i nthut'i ngue ma'uni, sifi ngue nu'mø da hyep'u Oja, ya di mpommi ra ndate. Pe bi n'uni ngue da du, bi ne ngue di tocabi'a ra nho di nja 'mø dani nja ra mbennate m'mefa. ³⁶ Mi'da p'uya, bi zä ra n'u ngue bi 'bei. Ne bi zä ra n'u ngue rá n'yemma

hya yø ja'i. Mi'da p'uya, bi thut'i conyø cadena, bi ma fädi. ³⁷ Mi'da p'uya, ga ndutho'a ngue bi 'bundo. Mi'da p'uya, bi ma maheque made ra ja'i conna thegui. Mi'da p'uya, majapi ngue da 'yøt'a te xants'o, pe hingui nne. Mi'da p'uya, ra juai ga ndu. Mi'da p'uya, bi n'yo ndap'u bi zä ngue hin'yü ha di nsäya. Bi nopa he yø xid'e'yo ogue yø xi yø chivo bi hye. Mi'da p'uya, bi zä ra n'u ngue hyo-ya. Ne bi ma ma'uni, ga ra dummai ga 'bui. ³⁸ Nuya yø ja'i ya, yø ndø ho ja'i, hin hapu da hyannbabi yø ts'oc'ei 'bucua ja ra ximhäi. Pe bi zä ra n'u ngue bi n'yo dapo, ni xingui padi hapu dani mpa. Bi n'yop'u ja yø daxant'øho. Bi m'mup'u ja yø 'bido. Bi m'mup'u ja yø hyado brá ja mbo häi.

³⁹ Gätho ya yø ja'i ya, bi nu manho Oja, porque bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Pe tobe himma t'unnitho'a te xa yarpabi Oja ngue di unni. ⁴⁰ Porque Oja bi zänni ngue himbi nequi xanho hanja ra hya, asta guehyø pa dí 'buhmu ya. Ya xa nzän'Oja ngue nuya yø nyogui ja'i 'da gdá nuthohu na ra nho xa yat'Oja ngue di 'daju.

12 Ya dí nnuhu ya ngue mandøngu dyø ja'i bi zeti hangu ra n'u bi thogui, porque bi 'yec'ei ngue majuaní te mman'Oja. Da guecju ya, ma ga seti hangu ra n'u ja ngue ga thohmu. Nu'a dí padi ngue da 'yøcahu ra nts'oni, ma ga emhmu n'na nguadi'a. Nu'a ra ts'oqui di ts'onga ma nt'ec'ehu, ma ga hehmu p'u'a. Ma ga ja ndummuihu yø pa di map'u ya, ngue nu te nnecju Oja gdá n'yohu, gue'a ga øthu'a. ² Zant'a da zo ma mmuihu ra Jesucristo. Porque guehna bi 'yøt'e ngue dá ec'ei hu ngue majuaní te mman'Oja na. Ne go guehna da 'yøt'e ngue para zantho ga ec'ei hu xandønho. Nuna ra Jesús, madague'a ngue ra 'be'isä ngue to tup'u ja ra pont'i, pe nuna himbi 'besrá sä. Bi

zeti hangu ra n'u bi thop'u ja ra pont'i, porque pad'i ngue nu'mo mi tho'a te ra n'u bi za, ma datho ja mpaha ngue dami mmip'u ja ra n'yei Oja. ³Nu'mo mi unyo ts'oc'ei na ra Jesus, dami bemhmu hangu ra n'u bi za. Janangue nuyá, 'yo di cohni mmuihu 'mo di sahu ra n'u. ⁴Mente gui honi ha gdi hyehmu p'u ra ts'oqui ja ua ja ra ximhai, tobe hinguí sa da hyo'ahu yo ts'oc'ei.

⁵Mami pumbenihu na ra hya xi'ahu Oja ngue ya yo basi'ahu. Nup'u ja ra Maca Libro, nt'oti p'u ra hya ngue bi 'yen'Oja: "Ague ma basi'ahu, dami hyaju ra guenda xanho hanja ngue fep'ahu Oja. 'Yo di cohni mmuihu 'mo di hec'ahu Oja te gui othu. ⁶Porque Oja, nu'a ra ja'i di madi, nu'mo hinga gue'a otra ja'i, di hejpi. Nu yo ja'i ngue ya yo basi Oja, nu'mo hinga gue'a ote, i fei". ⁷Nu'mo ngue gui sahu ra n'u, dami bemhmu ngue nuna Oja ote ngue yo basi'ahu, guehna fep'ahu na. Porque gatho yo basi, nu'mo hinga gue'a ote, i fehyo papa. ⁸Gatho'u yo basi Oja, ga i fei, pe nu'mo hinguí nne ngue da mep'ahu Oja, zha di za gui 'yembi ngue ni Papahu Oja 'mo? ⁹Conque nu'mo mara ngueju, nu'a ma papa bi tecju. Nu'mo hinga gue'a di othu, i fegbahu. Pe xquet'a di nnu mansuhu. Janangue nuyá, goma gue'a ma Papahu bi 'bu mahets'i ga ena ngue hinga orpahu ma su ya. Porque nuna, i nnepe ngue nma'da'yo ma n'yomfenihu. ¹⁰Conque ma papahu 'bucua ja ra ximhai mente ra pa bi tecju, i fegbahu 'mo ena ngue orcahu ra nho. Pe nuna Oja 'mo ngue i fegbahu, majuaní ngue ni 'yup'u te orcahu, porque ga ra nho ote. I nnepe ngue ga ra nho gda n'yohu, tengutho Oja ngue ga ra nho ote. ¹¹Nu'mo ngue bi megbahu Oja, di sahu ra n'u, hindí nnu manhohu ra mfei di jacju. Pe nu'mo bi dinma mmuihu ngue da 'yorcahu ra nho'a te ote, ya hu

ma mmuihu p'uya. Ya man'natho ga ja ndummui ga n'yo manhohu.

¹²Janangue nuyá, dami hyahu ra ts'edi ya, di ndu xandonho ni n'yomfenihu. ¹³Dami hyaxhu n'na ra hoga n'yomfeni ngue gui n'yohu xanho, n'namhma ngue nu'u yo ja'i hinguí padi di n'yo xanho, da dinyo mmui ndana ra 'yu njuantho.

¹⁴Dami ja ndummui ngue 'yo gadi njunthu. Dami hyehmu p'u'a te gama nts'o i ja. Porque hinda nu Oja yo ja'i hinguí nne da hyep'u ra nts'o. ¹⁵Dami hyamhmu na ra mate Oja nne di 'da'ahu, 'yo gadi costhohu. Dami mfahmu xandonho, man'nan'yo mi 'yothu ngue to da boni di ts'onnbabi ra nt'ec'ei ja mi'da yo ja'i. ¹⁶'Yo gyo 'yots'om'maihu. 'Yo gui othu tengutho bi 'yotra Esau ngue bi mespatho ra njapi Oja. Porque nuna ra Esau, mi za mi ntú manthuhu, honda n'na ra nts'ihme i pa'a ra erensia madi tocabi porque guehna ma dana. ¹⁷Gui pahmu te bi 'yotra Esau. Janjuaní ngue hangu ra mben'a m'mefa ngue xta nzo ra 'ye'a te mi ja xti unna papa. Pe ya himbi za ha xti japra hya. Madague'a ngue janjuaní ja ra zon'a m'mefa, pe ya himbi dini ha xti xotra hya xi 'yote.

¹⁸Ague ma zi cu'ahu, nuna ra cohi bi 'dacju Oja ngue gda n'yohu ya, ma'da'yo na, hinga 'da'iguui'a ra nyogui cohi bi t'unna m'met'o yo judío ngue da n'yo. Nu'mo mambi t'unna nyogui cohi yo judío ya, nu'a ra t'ohu ja ua ja ra ximhai ba nya Oja, ja bi map'u. Bi nu yo ja'i ngue di yoxni yo sibi. Bi nu yo ja'i ngue ja ra ts'a'bexui. Bi nu yo ja'i ngue 'yo ra ndate ndahi. ¹⁹Bi 'yohyo ja'i ngue ya yo corneta. Bi 'yohyo ja'i ngue ba nya Oja ngue nzofu. Nuya yo ja'i bi 'yode ngue ts'ofu, bi nsu. Janangue bi 'yadi ngue ya hin-

nī mantho dā 'yøde temā hyā mman'Oja. ²⁰Porque øde te bī man'Oja ngue māda n'na rā mbo'ønītho dā guarbū ja rā nexant'øhø, dā tho ngue dā 'bundo, ogue dā tho conyø lansa. ²¹Janjuani ngue rā ndussutho te bī nū yø ja'i. Xquet'a 'neſe rā Moisés bi 'yēna: “Nugui, aſtā dī huaqui ngue dī ſu”.

²²A nūjū ya, nup'u nnā mähā, gue'a rā t'øhø Sión bī ja mahets'i ja rā hnīni bī 'bū Oja, ja nnā mähā p'uya. Guehna rā Jerusalén bī ja mahets'i naya. Nup'u, xinga m'medetho yø mahuaḥi yø anxē i 'bui. ²³Nu'mø gā bī mpeti yø anxē ngue dā 'yeſpabi Oja, 'dap'u ga m'muhmu ya yø baſi Oja ya xā cuarpabi yø thūhu p'u mahets'i. A nuna mā Ojahū guehna rā ts'ut'abi nā ngue gātho yø ja'i. Nuya yø nyogui ja'i ya xā ndu 'ne xā hojpabi Oja yø ts'oqui, gā dādī ncuḥu ya. ²⁴Nuna rā Jesús, bi hocra 'da'yo cohi ja ya. Nū rá ji bī māni, i ja rā ts'edi ngue di hoga mā ts'oquiḥu, hinga ngu rá ji rā Abel ngue n'äst'abitho.

²⁵Janangue nuyá, dami mfähmu xandønho ya, man'nan'yo mi 'yøt'e ngue gui feſpathohū rá hyā nā Oja nzocjū. Ya guí nnuḥu ngue himbi mpommi rā castigo ya yø ja'i bī meſpatho rá hyā Oja 'mø rā pa mi zocua ja rā ximhäi. Goma guehya ngue gui 'yēna gā mpomhmu rā castigo 'mø gā feſpathohū te mman'Oja nuna bī nzocsegahū aſtā mahets'i. ²⁶Nu'mø yø pa xā thogui, nū'mø bá nya Oja ngue nzohyø ja'i ua ja rā häi, aſtā di 'yan'ahäi. A nuyá, mahøn'a en'Oja: “Nu'mø ngue høndā nyagā ya, gā øt'e ngue di 'yan'ahäi 'ne gā øt'e ngue di 'yan'a te bī ja maya”, bi 'yēna. ²⁷Ngue ngūna rā hyā mman'Oja dā yør'mø hømbá nya ya, ya dī nequi ngue Oja dā hyajpabi yø 'befi te gā bi hoqui. Nū te dā bōni ngue hīndi 'yani, gue'a dī nja para zantho'a. ²⁸Nuna rā xequi hīndi 'yani, guep'u ha dī manda Oja ja gā m'muhmu p'u. Janangue nuyá,

ma gā ja mammadiḥu Oja ya. Ma ga thanneḥu Oja tengutho nnu manho ngue gā ørpahū. Porque Oja nī 'yup'u ngue mathoguitho gā nnu mansuḥu. ²⁹Porque Oja rā ndussutho, tengutho rā sibi ngue di juadi ūdi ha ſudi.

13 Hangu rā pa, dami mmadi n'na ngu n'na'ahū, tengutho 'mø ngue ega dī ncuḥu. ²Mami pumbeniḥu ya, ngue nu'mø to bi zøp'u ja nī nguḥu, dami unhnū rā ts'āya. Porque 'bū i'da yø ja'i di unna ts'āya p'u ja yø ngu, pe hinguī padī ngue'mø yø anxē Oja'u di unna ts'āya.

³Nu'mø to bi n'ofadi, dami fāxhu te honi. Dami fāxhu gui 'yø'ni güendahū tengutho 'mø ngue go gdi ofadiḥu. Gui fāxhu'u sä rā n'u ngue ma'uni. Gui 'yø'ni güendahū entho go gui thohmu'a te rā n'u thogui.

⁴Nū gātho yø ja'i ya xā nthati, dā zupyø nthati bi 'yøt'e. 'Yo di homman'na dī m'muhmi. Porque Oja dā hyaspabi rā güenda yø 'yots'om'mäi.

⁵'Yo sä guí emhmu ngue gue'a rā meḅnyu mā datho dī muui. Dami conformahū'a te ts'u maçosa di 'da'ahū Oja. Porque Oja i ēna: “Nugā, hīn dadi pumbeni'i. 'Ne hinga hec'atho'i”. ⁶Janangue nuya mā mmui gdā mamhmu nā rā hyā ja ua ya ngue ēna: “Nuna mā Oja, guehna fāxcagui nā. Ya hīndi sugā 'mø ja temā hyā mbēngagui yø ja'i”.

⁷Dami beḅhmu te manī n'yo'u yø mamhya bi xi'ahū rá hyā Oja. Dami mepyahū'a te rā nho bi 'yøt'e mente bī m'mui, dā ngu'a gui 'yøthu. A nuya yø mamhya mi dū xanho yø nt'ec'ei ya, dami njathu p'uya, dī ndu xanho nī nt'ec'eihū.

⁸Nuna rā Jesucristo, ngu'mø yø pa xā thogui, xi mmangudya, xquetho para zantho nā, hīnjam'mø ngue dadi mpadi. ⁹Janangue mami n'uni dā thā'ahū ngue hønt'o bi zā mā xādi gui tenhnū ngue hīnda 'da'iguui nā rā hyā guí ec'eihū ya.

Dami hyannbahū rā mate Oja di 'da'ahū, gue'a di zajni nt'ec'eihū'a. 'Yo di hä'ahū ya yō ja'i hajtho te si, porque hinga gue'a di zacrā nt'ec'eī rā ja'i'a ngue da hyajtho te da zi.

¹⁰ A nuja, guehna rā Jesucristo di nnōpa 'bōt'e ngue di nhohma ts'oquihū. A nuya yō 'bet'o mmäcja ngue yō judío, 'be ho yō zu'ē ngue ørpabi rā 'bōt'e Oja ya, 'nē ja rā 'bōt'e ngue hin'yu rā nt'edi da za rā ngō pøtyō ja'i. ¹¹ Nu rā ji rā zu'ē i tho, haxra mmäcja nī ma mbonnija, ja rā xequi mathoguitho xa nduxqui ja bi porbu rā ji gui nhohyō ts'oqui yō ja'i. Rā ngō p'uya bi nt'udi maxōts'e rā hnini.

¹² Njarbutho rā Jesús, bi zā rā n'u ngue bá tho maxōts'e rā hnini. Nu'a rā ji bi mām'mø mi du, guehna nnōpa 'bōt'e yō ja'i ngue i nhohma ts'oquihū na. ¹³ I embyō ja'i ngue rā 'be'isā te t'ørpa rā Jesús ngue bá tho maxōts'e rā hnini. Pe ma ga tenhmahū rā Jesús, madague'a t'embī ngue rā 'be'isā ngue dí ec'eihū rā Jesús.

¹⁴ Porque nuya ja rā ximhäi, hin'yu gahu ua n'na rā hnini ngue di ja para zantho. Sinoque dí tømhmū man'na rā hnini, nuna ja ngue di nja m'mefa. ¹⁵ Janangue nuyá, ma ga ja mammadihū Oja para zantho, porque nuna rā Jesucristo mā 'bet'o mmäcjahū p'u 'bu Oja, go guehna haxpu 'bu Oja'a te nnā ja mammadihū Oja na. ¹⁶ Mami pumbenihū, zant'a dami 'yøthū rā nho, guí fäxni mmic'eihū co nu'a te guí peshū. Porque gue'a di nequi ngue gadi ja mammadihū Oja'a. A nu'mø ngu'a gui 'yøthū, da numanho Oja te gui øthū.

¹⁷ Nu'u yō n'yohu di manda p'u ja rā nija, dami 'yøt'e te da xi'ahū. Gui 'yørpahū masu xanho, porque gue'u fät'a nī tehū'u. I padī ngue nu'a rā 'befi øt'e, bá ep'u rā pa di dāpra güenda Oja. Janangue dami

'yøt'e ngue di johyatho nī mädihū, 'yo gui honnbahū ngue ha di du yō mmui. Porque nu'mø hingui 'yec'eī te xi'ahū, ya hingui säp'u da mä'ahū xanho.

¹⁸ Dami marcahū Oja, porque nugui dí enā ngue ya xanho te nnā 'yo, 'nē dí nne ga sigue ngue nimantho ga n'yo xanho. ¹⁹ Nu'mø gā marcahū Oja, dami 'yähmu ngue da yøt'Oja ngue n'nahmantho ga mmagā p'u ga ma nu'ahū.

²⁰ Nuna Oja bi 'yøt'e ngue bi bennate rā Hmu Jesucristo 'mø mi du. Nu'a rā ji bi mām'mø mi du, gue'a rā ji di ja ts'edi para zantho ngue di nja rā 'da'yo cohi i ja. I øt'e ngue nuna rā Cristo, guehna mā Macā Mädihū na. 'Nē øt'Oja ngue yō 'yec'eī di mmadi n'na ngu n'na. ²¹ Dí nnegā ya ngue da 'yøt'Oja ngue da zäp'u gui 'yørpahū'a te gā rá pähä, hinte di m'medi. Da ne Oja ngue connā ts'edi rā Jesucristo gui cohmu tengutho nnepe ngue gui cohmu. A nuyá, ma ga espahū rā Cristo para zantho. Da ngut'atho.

²² Ague mā zi cu'ahū, dami 'yøde xanho nā rā hya ja ua dí xi'ahū. Ya dá xi'i ha gdi japi te gui 'yøthū, pe hinga yap'utho pa rā hya. ²³ Dí pen'nahū rā hya ngue nuna mā cuhū rā Timoteo mi ofadi, ya bi bōts'e. A nuyá, nu'mø ngue himma ya'atho da zøcua ya, 'da gdā me'be p'u ngue ga ma zengua'ahū.

²⁴ Dadi zengua gätho'u yō mamhya 'bup'u. Da gue'u mi'da mā cuhū, gā dadi zengua. A nuya mā cuhū ngue yō mmengu Italia xquet'a di zengua'ahū.

²⁵ Oja di japi gätho'ahū. Da ngut'atho.

Ra Santiago

Ja ua ra carta bi 'yo'tra Santiago.

1 Nugä drá Santiago, rá mefigä Oja, 'ne rá mefigä ma Hmuhu Jesu-cristo. Dadi zenguagä'u ma cu ngue yø mbom'metoju ra Israel, nu'u 'bui ndap'u bi zä gä rá nguñi nximhäi.

²Ague ma zi cu'ahu, dami johyahu ngue'mø 'dama 'dan'yo man'u guí sähu. ³Porque guí pahmu ngue nu'mø guí sähu ra n'u, 'ne himbi nts'onni nt'ec'eihu i ja, ya man'natho gui seti te guí thohmu 'mø. ⁴Dami seti xandønho te guí thohmu, n'namhma ngue man'na di ndu ni nt'ec'eihu p'uya, hinte da t'embi ngue di 'bedi. ⁵Nu ra ja'i ngue hingui padi ha di japi te thogui, da 'yap'a Oja ngue da mäts'i. A nuna Oja da xännbi ha di japi. Nuna Oja emmei di ho di mfäxte, hingui ena ngue hin'na. ⁶Pe nne da 'yec'ei ra ja'i ngue Oja da mäts'i, 'yo di yobení. Porque nu ra ja'i ngue hinga n'nat'a mbeni, ni maua, ni manu rá n'yomfeni, ø'te tengutho ra jathe 'mø enna ndähi. ⁷Nu ra ja'i ngue yobení, nuna Oja hinte di unni. ⁸Nu ra ja'i ngue n'na ra hya da zänni, 'ne yobení, hinjam'mø di tinná mmui ndana gue'a eda 'yø't'e.

⁹A nu ra 'yec'ei ngue hyoya, t'embi ngue hinte di muui, pe di johya hmaha. Porque Oja embi ngue di muui ra hyoya. ¹⁰Pe nu ra 'yec'ei ngue ra mmemmeti, di johya hmaha 'mø bi dinná mmui ngue nu'a rá menyu i ja, hinte di muui p'u ja rá hmi rá dä Oja. Porque gätho yø mmemmeti da thotho. Ya guí nnuhu yø paxi 'mø bi ndøni, hinga ya'a ra pa hä't'i. ¹¹Nu'a ga mpa ra hyadi 'mø ma pa, ra paxi da 'yot'i, ya da dährá døni, ya di m'm'e'a te ganho.

Njarbutho ra mmemmeti 'mø di xandra menyu ya ngue nnepe xangu di nja, pe nu'mø bi du, da zoträ menyu xa xandi.

¹²Ra mmenthi di nthuei ra ja'i da zeti hangu ra n'u da thogui. Porque nu'a da zeti te thogui, mman'Oja ngue para zantho 'dap'u di m'muhmi. Guehna di yar-pabi Oja ya yø ja'i di ma Oja co gätho yø mmui naya. ¹³Nu'mø te'o so rá mmui ngue da 'yøtra nts'o, 'yo sä di ena ngue Oja di bennbabi'a ra nts'o nne da 'yø't'e. Porque Oja hingui so rá mmui'a ngue temä nts'o da 'yø't'a, 'ne hinda bennbabi yø ja'i ngue da 'yøtra nts'o. ¹⁴N'na ngu n'na yø ja'i, i sose rá mmui'a ra nts'o nne da 'yø't'e. ¹⁵Nu'mø ngue ya bi nja'a ra nts'o so rá mmui ra ja'i da 'yø't'e, ya ra ts'oqui bi 'yøtra ja'i. Nuna ra ja'i ngue ra 'yø't'its'oqui, ya ndømäte dra castigo 'mø ngue di sigue.

¹⁶Ague ma zi cu'ahu, nu'a ra nts'o so ni mmui gui 'yøthu, 'yo sä guí emhmu ngue Oja di ben'nahua. ¹⁷Porque nu'a di 'dacju Oja, gätho gue'a tate xanho'a. Nuna Oja bádi un'a ra nho p'uya, gue'a bi 'yøtyø nyot'i bí ja maya. Nuya yø nyot'i ya, di pähyø hmi ya, pe Oja hinha gui pä'a te mman'a, nu'a mma, i mma. ¹⁸Nu'mø ma ec'eihu na ra hya majuani, nuna Oja bá sänni ngue bi 'dacju ra 'da'yo te. Bi zigahu p'u 'buhyø ja'i para ngue dyø müdi 'yec'eihu na. M'mefa p'uya, xangu mi'da yø ja'i da 'yec'ei ra hya.

¹⁹Ague ma zi cu'ahu, nu'mø toni ja'i da zo'ahu, dami 'yørpahu masu. Hante ngue gui nyahu, 'be hyacra güenda 'mø xanho te guí nne gui mmamhmu, oque hin'na. Nu'mø guí mbøcuehu, hyacra güenda ngue'mø ni 'yup'u gui mbøcuehu, oque hin'na. ²⁰Porque nu ra ja'i mbøcue, hingui ø't'a te ra nho nnep'a Oja da 'yø't'e. ²¹Janangue nuyá, dami hyehmu p'u'a te

gä xants'o. 'Yo nimantho guí øthua te hinga njuani. Dami hyahni mmui gui 'yec'eihu na ra hya bi ma nthuhu p'u ja ni mmuihu. A nuna ra hya na, ja rá ts'edi ngue da yan'na ni tehu.

²² Pe dami 'yøthua te xän'nahu na ra hoga 'da'yo hya. 'Yo sä guí hä'ni mmuihu ngue gui 'yena ngue høntho gui 'yøxthohu ra hya. Nu'a, hin'na'a. ²³ Nu'a te'o høntho nne ngue da 'yøde te mmanna hoga 'da'yo hya, 'ne hinguí øt'a te mman'na hya, i øt'e tengutho n'na ra ja'i hetrá hmi conna hye. ²⁴ Nu'mø hetra hye, i nnu rá hmi, pe nu'mø bi gu ra hye p'uya, ya di pumbeni tengu rá hmi. ²⁵ Nu ra ja'i bi 'yet'a mmui xandønho'a te ra hya di manda Oja, himbi pumbeni, nu te øde i hma, i øt'e, guehna ra ja'i di jap'a Oja te ga 'yo na. Porque ra hya di manda Oja, tate ngue xandønho, 'ne nuya yø ja'i ec'ei te mmanna ra hya na, guehya ho yø mmui ngue nne da 'yøt'e te di manda Oja ya.

²⁶ Nu te'o gátho hinguí sammrá jani ngue xants'o ga ya, 'yo sä di hätrá mmui, da 'yena ngue ra 'yec'ei. Nuna ra ja'i na, ya säditho ngue thanne Oja na. ²⁷ Nuna Oja ma Papáhu, i nne na ngue nu ra ja'i majuaní ngue ra 'yec'ei, da 'yøt'e te rá nsäui rá nt'ec'ei. Da 'yørpabi ra 'bäxte yø basi hinjongui 'bui. 'Ne da 'yørpabi ra 'bäxte yø 'danxu 'mø hin'yü te da hyoni. 'Ne hinda 'yøtra nts'o ga 'yo yø ja'i ua ja ra ximhäi.

2 Ague ma zi cu'ahu, ngue guí ec'eihu na ma Hmuhu Jesucristo maguese, ya hinguí ho ngue'mø guí huanthohu to guí nne guí mahmu. ² Xi'mø da yurbu ha gadi mpetihu n'na ra mmemmeti di ha n'na ra mfo'ye ngue ra oro, di he ra ulu xanho. Xquet'a da 'yut'a n'na ra hyoya hinga njuani rá he. ³ Ne go guí nnu mansuhu na ra n'yohu xanho rá he p'uya, gui 'yemphu p'uya: "Dami micua ja ra

nthuts'i xanho", gui 'yemphu. Pe nuna ra hyoya p'uya, gui 'yemphu na: "Nu'a'i gá 'bähnu, ogue dami micua häi". ⁴ Xi'mø ngue ngu'a gui 'yøthu, ya guí huantho to gadi mahmu 'mø. Æntho go guí nts'ut'abihu ngue go gui sänhnu ndana gue'a ra ja'i di muui, ndana hinte di muui. Ya hinga hoga n'yomfeni'a p'uya.

⁵ Ague ma zi cu'ahu, nuna Oja, ya xpa huan'nu yø hyoya ua ja ra ximhäi, ngue nu'mø bi 'yec'ei Oja, entho di mmemmeti, hinda gue'a ja xangu rá menyu. Porque nuya yø hyoya, nu'a ra nho di un'Oja p'u ha di manda, go di tocabi ya. Guehna ra nho ma yat'ibi ya yø ja'i di ma Oja co gátho yø mmui ya. ⁶ Pe nu'ahu gadi 'berpahu rá sä yø hyoya. Go guí nnu mansuhu ya yø mmemmeti, conque guehya yø ja'i di puc'ahu ya. Nu'mø hinga 'yøthua te di manda ya, da ma mabent'i'ahu, da ts'ixahu p'u ja ra ts'ut'abi. ⁷ Ya fadi ngue guí ec'eihu ra Cristo. ¿Hanja ngue go guí nnu manhohu ya yø mmemmeti i ya mants'o 'mø i hnøn'a rá maca thuhu na ra Cristo?

⁸ Nup'u ja ra Maca Libro i nt'ot'i p'u ra Ley i tate ngue mi'da yø ley, i ena: "Dami mahni mmic'eiuí tengutho gni ne ngue di ma mammadi'i". Nu'mø ngue majuaní guí øthua te mmanna ra ley na, ya xanho te guí øthu 'mø. ⁹ Pe nu'mø guí huantho yø ja'i gadi mahmu, ya ra ts'oqui guí øthu 'mø. Ya guí festhohu'a te mmamp'u ja rá ley Oja. ¹⁰ Xi'mø ngue n'na ra ja'i da 'yøt'e gátho'a te nt'ot'i p'u ja ra ley, pe con n'na parte di 'bedi hinda 'yøt'e, ya festho ra ley. Ya sutho 'mø hinte bi 'yøt'e te mmamp'u ja ra ley. ¹¹ Porque guese Oja bi 'yena: "Yo grá 'yots'om'mäi". Mahøn'a ena: "Yo grá hyote". A nuyá, nu'mø hinga 'yots'om'mäi ra ja'i, pe ra hyote, ya festho'a te mmamp'u ja ra ley. ¹² Gä ra hya manho gdi nyahu. Nu'a te guí øthu, dague'a te nnu manho Oja gui 'yøthu. Porque guí pahmu ngue da that's'ahu ra güenda conna 'da'yo ley bi zän'Oja ngue

dī n'yo yø ja'i nuya bi nyani. ¹³ A nuyá, nu ra ja'i ngue hīndi huēcrá mmic'eiui, hīnda ma mahuequi 'mø bi thaspabi ra güenda. Pe nu ra ja'i ngue ja rá nhuecate, nu'mø bi thaxra güenda, hīnte dī njapi.

¹⁴ Ague mā zi cū'ahū, nu ra ja'i ena ngue ra 'yēc'ei 'ne hīn temā nho dī nne da 'yøt'e, ya sāditho ngue ena ra 'yēc'ei ra ja'i. ¿Ua da zā dī nyanna ja'i ngue hōntho da 'yēna ngue ja rá nt'ēc'ei? ¹⁵ Xi'mø ngue dī 'buhma cū ngue ra n'yohū ogue ra xisu, hīn'yu ra ulu da hye, ogue hīn'yu te da zi. ¹⁶ Nu n'na'ahū p'uya da 'yēmbi: “Da hyū nī mmui ya. Nuya hīndi se'i ya, 'ne hīngui tū ra thuhū ya”, da 'yēmbi. Pe nu'mø hīndi unna ulu da hye 'ne hīndi unni te da zi, ¿ndana ra nho ena ør'mø? ¹⁷ Njarbutho ra ja'i ena ngue ja rá nt'ēc'ei ya. Nu'mø hīngui nne ngue temā nho da 'yøt'e, ya hīmma juani ngue ra 'yēc'ei ra ja'i.

¹⁸ Xi'mø di 'bui to da 'yēna: “Nuya 'bui to ja rá nt'ēc'ei, xīmmi 'bui to øtra nho”, da 'yēna. Ga embuya: “¿Ha di zā dī nequi ngue ja nī nt'ēc'ei 'ne hīn temā nho dī fadi ngue guí øt'e? A nugā, ya da zā guí padi ngue ja mā nt'ēc'ei co nu'a te ra nho dí øt'e”, ga embi. ¹⁹ A nu'i, guí ec'ei ngue n'natho Oja. Xanho ngue guí ec'ei ngue hōnda n'na Oja i 'bui. Pe xquet'a 'nehyø ts'onthi i ec'ei ngue n'natho Oja. Nja ngue nu'x yø ts'onthi i huaqui ngue su'a te da thogui. ²⁰ Nu'i, di 'be'a'i ra n'yomfēni. ¿Ua hīngui padi ngue ra nt'ēc'ei hīn temā nho n'youi, hīmma juani ngue ra 'yēc'ei ra ja'i? ²¹ Nu mā mboxitahu ra Abraham bi 'yøt'e te bi xi Oja. Janangue bi hojpabi yø ts'oqui. Porque bi n'unī ngue xta hyo rá ts'unt'u ngue xta 'yørpabi ra 'bøt'e Oja. ²² Ya guí nnuhu ngue hīnga hōntho bi nja rá nt'ēc'ei ra Abraham, sinoque bi 'yøt'e te rá nsāui rá nt'ēc'ei. Co nu'a te bi 'yøt'e, dī nequi ngue majuanī ja rá nt'ēc'ei. ²³ Ya bi nja'a te nt'ot'i p'u ja ra

Maça Libro ngue ena: “Rā Abraham bi 'yēc'ei ngue dī nja'a te ra hya bi xi Oja. Nu'a i 'yēc'ei p'uya, Oja bi hojpabi”. 'Ne Oja bi 'yøt'e ngue rá amigo ra Abraham.

²⁴ Ya guí nnuhu ngue nuna Oja, di hojpa yø ts'oqui yø ja'i ngue øtra nho. Pe ngue da 'yēna ja'i ngue hōntho ec'ei, ya di punnbabi, nu'a, hīn'na'a. ²⁵ Nu ra Rahab, mará 'yots'om'māi na, pe Oja bi hojpabi yø ts'oqui ngue'a ra nho bi 'yøt'e. Porque nu'x yø m'menhni ra Josué bi ma di axra häi, bi zømp'u mi 'buhna ra xisu. Nu'mø mi thon'x yø m'menhni, bi 'yagui 'ne bi xifi ngue n'nanni man'na ra 'yu dī mengui, n'namhma ngue hīndi mbent'i. ²⁶ Xi ra ja'i ngue ya xandu, ya hīnte pefi. Njarbutho ra ja'i ngue hīmma juani ra 'yēc'ei ya, hīn temā nho dī nequi ngue di øt'e.

3 Ague mā zi cū'ahū, nu'ahū ya, hīngui sä ngue to bi zā da 'yēna ngue dī nxännbate rá hya Oja. Porque ya guí pahmu ngue nugāhe ngue dí xännbatehe rá hya Oja, mā datho ngue hascahe ra güenda Oja, a nu'x hīngui xännbate nzāni'u. ² Gäthogahu ya, xangu yø nnidi hīnga gue'a te dí øthu. Nu ra ja'i da 'yēna ngue gā gue'a ra hya mmanya, rá nzequi gā ra nho ga 'yo na ra ja'i na. Porque nu ra ja'i majuanī ngue padi da zamrá jani, guehna da zā da zamrá mmui ngue'a te rá pähä rá do'yo na. ³ Nu'mø majapi ra freno p'u ja rá ne yø ndøfani, ya sä di ts'ammī p'uya, hīnte di ja. Nu'p'u go da t'ēmbi dī ma, ja dī map'u. ⁴ Nu yø barco, xannoho'u. Nu'mø bi nthēui ra ndahi i tønhi, pe hīngui ani. Porque nu'a di 'yoni, hōntho da 'yannba rá nt'annbi ngue dī n'yo, ya da ma ra barco nu'p'u go da nepe dī ma. ⁵ A nu mā janihu ya, gue'a n'na ra parte n'youi mā do'yohū ngue zitchu. Pe nu'mø dá nyahu, nu'a n'na ne pømma nehū, xangu nja'a.

Nu ra sibi ya, nu'mø ja bi müdi bi nzø, ra t'uspi. Pe da zä di juadi da 'yu'a n'na ra daxant'øhø 'mø bi ndaspi. ⁶ Njarbutho ma janihu ya, entho ra sibi na. Di ts'onna ja'i porque nu'a ra nts'o ja ua ja ra ximhai, ga go mmanna ma janihu. Brä thep'u ja ra nidu'a ra sibi üdi. Porque mente ra pa 'buhra ja'i, 'bumman'u ra ja'i ngue ra ts'omhya pønnä ne. ⁷ A nu ra ja'i, i sä ngue di maxubi yø zu'ë 'bui, yø zate, yø ts'int'su, yø c'eya, 'nehyø zu'ë 'bup'u ja ra jathe di maxubi yø ja'i. ⁸ Pe nu rá jani ra ja'i, hinjogui pøni ngue da hyäti da zammi. Porque gue'a n'na ra nts'o'a ngue hingui sä di ts'ammü. Nu ra c'eya 'mø bi za ra ja'i, i tu ra ja'i. Njarbutho ma janihu ya, mman'i'da yø hya ngue n'youi ra ndate. ⁹ A nuyá, nuna ma janihu nná espahu Oja nuna ma Papahu. Guehna ma janihu nná samhmu yø ja'i na. Conque Oja go øt'a ngue ra ja'i ja rá te tengutho Oja. ¹⁰ Nuna ma nehü espa Oja, guehna ma nehü sate na. Ague ma zi cu'ahu, hingui ho ngue ngu'a ga øthu. ¹¹ Xip'u pøhra hojtehe, hingui sä ngue ja da bop'u ra ts'othe. ¹² Ague ma zi cu'ahu, hingui sä ngue nup'u ja ra za ngue ra igo ja di nzup'u ra ndät'ä ni hu ngue ra aceituna. Hingui sä ngue nup'u ja rá 'yu ra uva ja di nzup'u ra igo. Hingui sä ngue nup'u pø ra ts'othe, 'dap'u da bøhmi ra hojtehe.

¹³ Nu'mø to pøni ngue ra njammü ya, øt'ammü ra hya øde, ya da hnu ndana ra ja'i da 'yøtra nho. Nu'a ra hya padi, gue'a øt'a, ne hingui espase'a te øt'e. ¹⁴ I ja man'na ra hya ya, nu ra ja'i ngue ra zeya, ra nequisui, honi ha di nu manhose yø ja'i, guehna ra ja'i himma juani ngue ra njammü na. ¹⁵ A nuna ra hya pahya yø ja'i njap'u, himma juani ngue Oja di bennbabi ra hya mma. Gue'a ra hya pahyø ja'i 'bucua ja ra ximhai padi. Di theui tengutho rá n'yomfeni ra zithu na ra hya na. ¹⁶ Porque nup'u ja ra nts'eya,

ya høndra sui ja. N'na ngu n'na yø ja'i honi ha di hnu mansuse, ya hin tema ntho jap'u. ¹⁷ Pe nu ra ja'i ngue Oja øt'e ngue ra njammü, rá müditho di nequi ngue ga ra nho ga 'yo ra ja'i. 'Ne hin-gra nequisui, hinjondi njunt'ui, di jam-mansu rá mmic'eiui. I ja rá yemmü. I øtra nho. Hingui huantho'a fäts'i. Co ga rá mmü ga 'yøt'a te øt'e. ¹⁸ Nu ra ja'i di ja ndummü ngue honi ha di nhojpau'u di njunt'ui, ya da zä di m'mü mmanho m'mefa.

4 ¿Ua hingui pahmu hanja ngue gadi njunthu, xøgue høndra nmemhya gui pefi n'na ngu n'na'ahu? Nu'a ra ts'on'yomfeni ja'ahu, gue'a tap'ahu'a, hingui sä gui 'yøthu ra nho. ² Guí nnehü n'na ra cosa, pe hingui sä gui tímhmü, gui nhotehu p'uya. Nu'mø te ga nupabi ni mmic'eiü, gadi seyabahu. Guí fuhmu ra njunt'i p'uya, guí nemhya n'na ngu n'na'ahu. Pe nu te guí nnehü, hindi n'na'ahu, porque hinga gue'a Oja guí äphu. ³ A nu'mø ja te guí äphu Oja, hindi 'da'ahu, porque hinga gue'a ni 'yup'u di un'a te guí äphu Oja. Hontho guí nne ngue di ja te gui umhmü p'u ha guí øni pahähu. ⁴ ¿Hanja ngue guí hehmü p'u Oja? ¿Ua hingui pahmu ngue nuya yø ja'i øt'a te ga 'yo yø ja'i 'bucua ja ra ximhai, gue'u yø nsuiui Oja'u? Janangue nu to bi zä ngue nne da 'yøt'a te ra nts'o ga 'yo yø ja'i ua ja ra ximhai, gue'a cohi ngue rá nsuiui Oja'a. ⁵ ¿Ua guí emhmü ngue hinte ni bontho'a te mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Nuna Oja, bá penhna Espiritu Santo ngue da macju ua. Guehna hingui nne naya ngue ga hehmü p'u Oja"? ⁶ Nuna Oja, øtra mate ngue emmei fäxcahu. Porque nup'u ja ra Maca Libro, i ena: "Nuna Oja, hingui nnu manho yø ja'i di 'yets'i. A nuyá, nu'u hindi 'yets'i, gue'u fäx'u", i ena. ⁷ Damü nehü ya ngue gui 'yørpahu rá pahä Oja. 'Yo guí ørpahu

rá pähä rä zithu, n'namhma ngue da hyc'ahü p'ü. ⁸Dami 'yot'e ngue man'na gdí pahmu Oja. A nuna Oja, da 'yot'e ngue man'na di dinni mmuihu hanja na. Ague gyø 'yot'its'oquihu, dami hyehmu p'ü rä nts'o gni 'yohu. A nu yø ja'i ngue di ho rä pähä ja ua ja rä ximhäi 'ne ximmi nne Oja, da hyahyø mmui da hyep'ü rä nts'o ja yø mmui yø ja'i, da den'ü Oja. ⁹Da du ni mmuihu, dami m'mu ndummui ngue ja ni ts'oquihu. Nu'mø to thede ngue ja mpähä, da gohi ngue rä ts'on'i'a rá thede. Nu'mø gadi johyahu, da gohi ngue rä dummu'a gui johya. ¹⁰Nu'mø gui thannehu Oja, dami m'mumma nhuehihu. Oja da 'yets'ahü 'mø ngu'a gui 'yøthu.

¹¹Ague ma zi cu'ahü, ogadi n'yembähäi te gni 'yo n'na ngu n'na'ahü. Nu te'o ngue en'a häi te ga 'yo rá mmic'eiu, ogue haspa rä güenda te ga 'yo, guehna rä ja'i hingui nnu manho te mmanná ley Oja na, embi ngue hinga gue'a i mma. Pe xi'mø gui haxhu rä güenda te mmanna ley, 'ne hingui øthu'a te rä hya mmanna ley, ya gui sänse te gdí n'yohu tengutho rä ts'ut'abi ngue di mmandase. ¹²Pe hont'a Oja 'bui ngue bi unna ley, 'ne nu'á, gue'a rä ts'ut'abi'a. Nu'á, go da man'a ndana rä ja'i di nyani, ndana da ma rä castigo. Pe nu'ahü, ¿te go mangü'ahü ngue gui haspa rä güenda mi'da yø ja'i te ga 'yo?

¹³I 'bu i'da ngue di n'yembi: “Nuya, ogue nixudi, ga mmähä p'ü ja n'na rä danihni. Ga ma m'muhmu p'ü n'na jeya, ga honi te ga pehmu, ga tahmu rä menyü”, di n'yembi. Pe nu to mmanna tengu na, da 'yøhna rä hya ja ua. ¹⁴Nu'i, hingui padi te ja ngue di nja nixudi. Hingui padi tema pa gui tü. Gui nnu 'mø ngue ja n'na rä gui, ja gui nnu ngue jap'ü,

ja gui nnu ya hin'yü p'ü, n'na zihmantho di m'medi. Gui njarbutho ya, gui thotho. ¹⁵Nguna rä hya ja ngue gui mma, gui 'yena: “Nu'mø da ne Oja ngue ga m'muhmu njammü pa, ga øthu'a te rä 'befi da zä ga øthu”, gui 'yena. ¹⁶Pe nu'i, ya gni 'bu'a ngue gadi 'yex'mø gui ya. 'Ne nu'a rä n'yets'i gui øt'e, hingui ho'a. ¹⁷Nu rä ja'i padi ndana guehna rä nho da 'yot'e, pe hingui øt'e, gue'a rä ts'oqui'a p'üya, ngue hingui nne da 'yøtra nho i padi.

5 Ague gyø mmemmetihu, dami 'yøhmü na rä hya jaua. Ga ma'a ts'onü ngue'a rä n'ü ja ngue gui thohmu. ²Nu'a te gui peshu, ya xa 'ya. Nu yø hoga ulu xcá peshu, ya xa nzi yø zü'ë. ³Xa mboxjuatho ni menyuhu ngue rä oro 'ne rä t'axi. Pe ngue xa mboxjuatho ni menyuhu, ya di nequi ngue nu'ü yø ja'i hin'yü rä menyü, hinga 'yørpahu rä 'bäxte. Janangue guehna rä castigo gui thohmu na. Porque xøque xa petitho ni menyü gadi xanthu asta guehyø pa ja p'üya. ⁴Nu'ü yø mefi bi mpep'ü ja ni huahihu, hinga unhna yø nzäbi. Di yap'ahü ngue hinga juthu. Nuna Oja di mandase'a te gäma cosa i ja, øde te mmanya yø mefi di yapate. ⁵Nuua ja rä ximhäi, janjuaü ngue gá m'mumma pähähu. Xøgue xa noc'athohu tengutho rä ts'udi manogui ngue da tho. ⁶Nu'ahü, nuya yø ja'i hinte ndupate, go gui sänhnu ngue da tho ya. Nuya p'üya, hingui täqui te gui sänhnu.

⁷Janangue nuya ma zi cu'ahü, ogadi xøhni mmuihu, dami tømhmü'a ma Hmühu Jesucristo mente da zønna pa da ehë. Conque nu'mø bi duhrá huahi n'na rä ja'i, hinda xøtrá mmui, tømü astata gue'mø bi nja'a rá müdi thogui rä 'ye. A nu'mø bi n'ye'a rá yondi p'üya, ya padi ngue di nxofo. ⁸Xquet'a dami

njathu p'uya, 'yo gadi xøhni mmuihu. Porque ra pa da ep'u ra Hmu Jesucristo ya ni map'u.

⁹Ague ma zi cu'ahu, 'yo gadi nyapi n'na ngu n'na'ahu, n'namhma ngue hinda thats'ahu ra güenda. Porque nuna ra ts'ut'abi ja ngue da hyaxra güenda, guehna Oja na. Pe ya ni ma da ep'u na. ¹⁰Nu'u yø pøngahya Oja himbi xøhyø mmui, madague'a ja ra ora ngue bi zä ra n'u. Dami njathu p'uya, 'yo gadi xøhni mmuihu. ¹¹Porque dí pahmu ngue ra mmenthí bi nthui ya yø pøngahya bi zeti hangú ra n'u bi thogui. Gá 'yøhmu te ra n'u bi thohra Job, 'ne bi zeti. Xquet'a guí pahmu'a te ra nho bi 'yørpabi Oja 'mø rá nzegui. Pe nuna Oja emmei ja rá nhuecate, 'ne ja rá yemmui.

¹²A nuya ma zi cu'ahu, ja ua man'na ra hya ja ts'editho ga xi'ahu. 'Yo te guí exhu ntestigo 'mø guí yahú, ni xingra c'amahets'i, ni xingra häi, hin tema man'na ma cosa gui 'yexhu ntestigo. Nu'mø guí yahú, dami 'yemhmu: "ahá", ya hont'a guí mmamhmu'a. Nu'mø guí 'yemhmu ngue hin'na, ya hont'a. Oguí nnehu ngue da men'nahú ra castigo Oja co nuna te ra hya guí mmamhmu.

¹³Nu'mø 'bui to sä ra n'u, da mat'Oja. Nu'mø to di johya, da dutyø alabansa.

¹⁴Nu'mø to di hyenni, da zon'u to 'bet'o p'u ja ra nija ngue da marpabi Oja. Da gospa ra aceite ra därquehi mente täprä 'bäxte ma Hmuhu Jesucristo. ¹⁵Nu'mø da 'yec'ei yø ja'i ngue ra Jesucristo da 'yøt'e ngue da yanna därquehi 'mø äprä 'bäxte, ra därquehi da zä. Nu'mø sä ra n'u ra därquehi ngue yø ts'oqui xá 'yøt'e, Oja ja rá mpunnbate. ¹⁶Janangu nu'mø ja rá ts'oqui ra därquehi, da ma, n'namhma guí mmarpahu Oja. Ra därquehi da zä ha hëmbi. A nu ra hoja'i 'mø ngue janjuani rá mmui ga mmat'Oja, Oja i fäts'i. ¹⁷Nu ra pøngahya Elías xquet'a ra ja'itho'a tenguthoju. Pe janjuani ngue rá mmui i mat'Oja, bi 'yäpi ngue händi n'ye. 'Ne himbi n'ye nhyu jeya made. ¹⁸Nu'mø mi mat'Oja mahøn'a p'uya, ngue bi 'yähra 'ye, mahømbi n'ye p'uya. Bi nja yø huahi yø ja'i bi uahi.

¹⁹Ague ma zi cu'ahu, nu'mø 'bui te'o xa hyep'u na ra hya majuani, nu'a n'na'ahu p'uya, da japi ngue da pengui mahøn'a. ²⁰Dami pahmu ya ngue nu to di 'bärpa rá mmui rá mmic'eiu ngue da hyep'u ra nts'o ga 'yo, ya bi yanna ja'i mi ja ngue da ma ra castigo. Nu te gä rá ts'oqui xa 'yøt'e, gä bi mpunnbabi.

1 ra Bedu

Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Bedu.

1 Nugá drá Bedu, rá representantegá ra Jesucristo. Dádi zenguagá'u to bá sohyø häi, 'bup'u ja yø 'dan'yo häi. 'Bu i'da p'u Ponto, 'nep'u Galacia, 'nep'u Capadocia, 'nep'u Asia, 'nep'u Bitinia. ²Bá huan'náhu Oja má Papáhu, porque nuná, ya pađi te ja ngue di nja m'mefa. Rá Espiritu Santo bi 'yø'te ngue guí cohmu ngue yø ja'i Oja. I nne Oja ngue gui 'yøthu'a te di 'bep'áhu ra Jesucristo, gue'a di hoc'a ni ts'oquihua'á conná nguehrá ji bi máni. Dí nnegá ngue emmei di 'da'áhu rá njapi Oja 'ne da hyut'a ni mmuihu.

³Ma ga espáhu Oja, nuna rá Oja 'ne rá Papá má Hmúhu Jesucristo. Guehna emmei bi 'dacju rá mate na, porque bi 'yø'te ngue ma'da'yo dá m'múhmu. Ma'da'yo dá m'múhmu ngue bi ben-nate rá Jesucristo p'u ha bi t'águi. Janangue zant'a dí tømhmua'á te di 'dacju Oja ya. ⁴Nu te di n'nacju, hingyø cosa ngue di m'medi, oque di nts'oni, oque di m'manhni. Sinoque dí tømhmua'á rá nho bí ja mahets'i xa nzän'Oja di 'dacju. ⁵Rángue guí ec'eihu Oja, nuya m'mädi'áhu conná ts'edi Oja astá gue'mø rá pa rá nzequi. Nu'mø bi zønna pa p'uya, guí pahmu xandønho te gá rá nho di n'na'áhu rángue bi yan'áhu.

⁶Janangue dami johyahu ya, madague'a di nja'mø da du ni mmuihu ngue 'dama 'dan'yo man'u guí thohmu. ⁷Porque guí thohmu rá n'u ngue di ts'á ni nt'ec'eihu. Guí pahmu ngue rá oro, xangu rá muui, pe di m'medi. Pe nuna rá oro, gup'u ja rá sibi ts'á na ngue'mø 'datho oque hin'na. A nuyá, nup'u ja rá hmi rá dá Oja, man'natho di muui na ni nt'ec'eihu i ja, ngue rá muui rá oro.

Nu'mø guí thohmu rá n'u, 'ne majuaní guí ec'eihu Oja, Oja da nu manho'áhu 'ne da 'yets'áhu 'mø rá pa da ep'u rá Jesucristo. ⁸Nu'a rá Jesucristo gadi mahmu ya, madague'a hingá nuhu. Nu'á, guí ec'eihu ya, madague'a hingui hethu. Pe gadi johyahu co n'na rá páhä hingui sá di hma te ganho. ⁹Rángue guí ec'eihu ya, di nyanni tehu.

¹⁰Yø pøngahya Oja, bi 'bet'o rá hya ngue'a rá mate Oja di 'da'áhu. Nuya yø pøngahya ya, bi ja ndummui bi hyoni te 'be'a nne da 'yø'tOja ha di nyanyø ja'i. ¹¹Porque rá Cristo bi 'yø'te ngue n'youi rá Espiritu Santo ya yø pøngahya. Nuna rá Espiritu Santo, bi japi da 'yotra hya ngue rá Cristo i ja ngue da zä rá n'u, m'mefa p'uya, di mmandase. Pe nuya yø pøngahya ya, bi ne extá mبادi te'o má ja'i na da bõni ngue rá Cristo, oque tema pa di m'mui. Emmei bi hyoni ha di dini hanja rá hya. ¹²Nuya p'uya, bi t'ut'i ngue hinda fadi te ga mbønna hya bi 'yot'i, asta ja guehyø pa dí 'buhmu ya da fadi. A nuyá, nu te bi 'yot'u yø pøngahya'u, ya gá timhmu te ga mbønna hya 'mø mi si'áhu rá hoga 'da'yo hya ya. Porque nu to bi xi'áhu rá hya, gue'a rá Espiritu Santo bá 'bennbabi mahets'i bi hatra ts'edi. Ya gá pahmu ya yø hya ya, guehya emmei nne da bahyø anxe Oja ya.

¹³Janangue dami tunní n'yomfënihu, 'ne dami samse ni n'yomfënihu. Gui cämfëni guí tømhmua'á rá mate Oja di 'da'áhu 'mø bá ehra Jesucristo. ¹⁴Nu te di 'bep'áhu na Oja má Papáhu, gue'a gui 'yøthu'a. Nu'a rá nts'o xca 'yøthu m'met'o 'mø hingmani pahmu Oja, 'yo nimantho guí øthu'a ya. ¹⁵Nuna Oja bi zo'áhu ngue dyø basi'áhu. Nuyá, tengutho Oja ngue tate xanho, xquet'a gui njathu p'uya ngue tate txanho te gdí n'yohu. ¹⁶Nup'u ja rá Macá Libro, nt'ot'i p'u rá hya ngue é-na: "Dami 'yøthu'a tate xanho, porque

nugä tate xanhogä”, en'Oja. ¹⁷Nu'mø guí mmat'Ojahu, guí emhmu p'uya: “Ma Papá'i Oja”, guí emhmu. Pe nuna Oja, hinda huantho ndana ra ja'i da hyaspa ra güenda te nná 'yo n'na ngu n'naju na. Janangue jatho guí n'yo mansuha mente ra pa guí 'yohu ua ja ra ximhäi. ¹⁸Nu'mø mam'met'o säditho te gmani m'muhmu tengutho bi 'yut'a ni mboxitahu. A nuyá, ya guí pahmu'a te ra njut'i bi nja ngue bi ma mapoh'ahu. Nu'ahu, hingra oro ogue ra t'axi bi njut'i ngue guí mpohmu. ¹⁹Sinoque gá mpohmu conná maça ji bi männa Cristo mø mi du. Bi tho ra Cristo tengutho mø bi tho n'na ra de'yo ngue da t'otra 'bøt'e ne hinte mants'o di ja, sinoque di tate xtanho. ²⁰Nuna ra Cristo, hante ngue di nhohra ximhäi, ya bá ts'ännbi ngue da du. Pe bi zonna pa bi m'mucua ja ra ximhäi ne bi du conná guecju. ²¹A nuyá, rángue gá pahmu ra Cristo, ya guí ec'eihu Oja ya. Nuna Oja bi xoxpu ha bi t'ähra Cristo ne bi 'yespabi. Janangue nuna guí ec'eihu ya, guehna Oja na. A nu'a ra nho bí ja mahets'i guí tømhmü, guehna Oja di 'da'ahu na.

²²Nu'a te mmanna ra hya majuaní gue'a guí øthua, nu'a ra nts'o mi ja ni mmuihu m'met'o, bi hyacra Espiritu Santo'a. A nuyá, ya majuaní gadi mahni cuhu ya. Janangue dami ja ndum-mui guí sigue guí mahni cu n'na ngu n'na'ahu. ²³Nuna rá hoga 'da'yo hya Oja, i ja para zantho na. Rángue gá 'yec'eihu na ra hya ya, ya ja'ahu ra 'da'yo te. Himbi n'na'ahu ra te ngue di njap'u rá nzegui, sinoque guehna ra te i ja para zantho bi n'na'ahu. ²⁴Nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ra hya ngue ena: “Nu gátho yø ja'i 'bui, tengutho yø paxi ngue da thotho. Nu'a ra nho ga 'buhyo ja'i, tengutho yø doni yø paxi ngue da thotho. Ra paxi da 'yot'i, da dährá doni p'uya. ²⁵Pe nuna rá hya Oja, ja para zantho na”. Nuná, guehna ra hya na ngue ra hoga 'da'yo hya bi ma ma øte'ahu.

2 A nuyá, dami hyehmu p'u'a te gä-ma nts'o i ja. O guí nnehu ngue maxøts'etho di nequi ngue xta nho ni mmuihu, sinoque dami nehu ngue da gue'a te majuaní guí mmamhmu. O guí seyahu. O to guí nnømman'uhu. ²Nu yø 'uene ngue ts'udra pa xa mmi, i nne dra xi'ba ngue di zacyø do'yo. Guí njathu p'uya, dami nehu na rá hya Oja ngue n'nat'a, para ngue di zajni 'da'yo tehu. Man'na man'na gdí timhmü ra hya, asta gue'mø da zadi guí mpohmu. ³Nuna guí 'yøthu ya, porque ya bi dinni mmuihu ngue xanho rá mate Oja.

⁴Man'na gdí hyomhmü hanja na ra Cristo. Nuná, tengutho n'na ra do ngue rá mudi bi thømba rá ngu Oja. Yø ja'i bi ne bi 'yenna ra do na, pe Oja bá huanhni ngue da hyømba rá ngu. ⁵Dami ne ngue da nøpa do'ahu Oja p'u ha nthøe n'na ra ngu ngamhmat'Oja. Ne gue'ahu da nøpa mmácja'ahu para ngue guí mmat'Ojahu. I nnu manho'ahu Oja, porque guí ec'eihu ra Jesucristo. ⁶Nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue Oja i ena: “Nup'u Sión, ga pecä p'u n'na ra do ngue da nøpa ts'at'i ma ngu. Gue'a n'na ra do ngue ra thanhni, ngue tate di muui. Nu to da 'yec'ei na ra do na, hinjam'mø da zonna pa da 'yenna ja'i ngue himma juani'a te ec'ei”.

⁷A nuyá ngue guí ec'eihu ra Cristo, ya guí pahmu ngue tate di muui na. Pe nt'ot'i te da thohya yø ja'i hingui ec'ei, i ena: “Nuna ra do himbi nu manho yø hyønñigu, guehna ra do brá 'bepo p'u brá fuhra jado na”. ⁸Xquet'a nt'ot'i ra hya ngue ena: “Guehna ra do da 'yøt'e ngue di fesyo ja'i na. Guehna ra mædo da 'yøt'e ngue da dähyo ja'i na”. Nuyá yø ja'i di fes'na ra do na, tengutho xpa ts'ännbi da thogui to hingui ec'eibi rá hya Oja.

⁹Pe gue'ahu ya yø ja'i yø thanhni Oja. Gue'ahu ya yø mmácja thanne na Oja ma dast'abihu. Nu'ahu, ya gá hyehmu p'u ra

nts'o ngue ya yø ja'i'ahu Oja. Janangue gui tunsu ra hya ngue tate xanho Oja. Guehna bi zo'ahu m'ø gmí 'yohu p'u ja ra 'bexui ngue ra nts'o, ngue gdí mähä p'u ja rá nyot'i Oja. ¹⁰ Nu'mø man'na ra pa, himmayø ja'i'ahu Oja 'mø. Pe nuyá, ya yø ja'i'ahu Oja ya. Nu'mø man'na ra pa, himmi tinni mmuihu hanja na rá mate Oja 'mø. Pe nuyá, ya bi 'da'ahu rá mate Oja ya.

¹¹ Ague ma zi cu'ahu, gue'ahu hingyø mmenguhu ua ja ra ximhäi, porque gyø mmenguhu mahets'i. A nuua, guí säy-athohu ua. Dí xi'ahu ngue 'yo di tap'ahu ra nts'o so ni mmuihu. Jatho ngue gui samsæ ni mmuihu. ¹² Dami n'yo man-hohu p'u ha 'buhyø ja'i hingui ec'ei ra Cristo. Nuyá, guehya nnømman'u'ahu ya, embi ngue gyø ts'oc'ei hu. Pe da zøn-na pa da badi ngue majuaní xanho te guí øthu. Janangue da 'yespabi Oja 'mø ra pa da zocua.

¹³ A nuyá, rángue guí nne gui yør-pahu rá pähä Oja, dami 'yøthu'a te di manda yø n'yohu xa t'ets'i ngue ja yø cargo. Nu'a ra dast'abi di manda p'u ja ni häi guí 'buhmu, dami 'yec'ei hu. ¹⁴ Dami 'yec'ei hu ra gobierno xa 'yexra dast'abi ngue da gotyø ts'oc'ei 'ne da nu manho'u yø ja'i øtra nho. ¹⁵ I nne Oja ngue gui 'yøthu ra nho n'namhma da gatyø hya'u yø m'memmu ja'i hingui padi hanja ra hya. ¹⁶ A nuyá, ngue bi thøgahu p'u ra ley nuna madi ja ts'edi ngue ga mmähä ra castigo ya, ya hindi mandagahu naya. Pe 'yo sä guí emhmu ngue sätho mahøn-ga øthu ra nts'o. Nu'á, ya hin'na'a. Dami nehü ngue ya guí ohu rá 'ye Oja. Nu te di 'bep'ahu Oja gui 'yøthu, dami 'yøthu. ¹⁷ Dami nu mansuhü gätho yø ja'i. Dami mahni mmi'yec'ei hu. Ma datho guí suhu Oja. Dami 'yørpahu masu ra dast'abi 'bet'o ngue di manda p'u ja ni häihu.

¹⁸ Ague gyø hmiquihu, dami 'yec'ei ni hmuhu, 'ne dami nu mansuhü. Hinga hønt'u yø hoja'i ya mantudi gui 'yec'ei hu, sinoque xquet'a 'ne'u ya manzaqui gui 'yec'ei hu. ¹⁹ Nuna Oja, i nnu manho to sä ra n'u hingui ja te rángue'a, di n'uni sä ra n'u ngue nne da 'yørpa rá pähä Oja. ²⁰ Pe nu'mø guí øthu ra ts'oqui 'ne gue'a ga 'bep'ahu'a, madague'a gui seti te t'øt'ahu, pe ya hin'yu te di nu manho'ahu Oja 'mø. A nu'mø ngue ra nho guí øthu, 'ne bi ma ma'uni'ahu, 'ne gá sethu, ya gue'a di nu manho'ahu Oja'a. ²¹ Porque guehna i ts'o'ahu na ngue gui njahu p'u. Nu ra Cristo bi zä ra n'u conná nguecju. Tengu bi 'yøtra Cristo, da ngu'a gui 'yøthu ya. ²² Porque ra Cristo himbi 'yøtra ts'oqui, 'ne hin tema fehni bi thinnbi. ²³ Nu'mø mi ts'ani, hin madi cots'a te ga ts'ani. Nu'mø mi zä ra n'u, himbi pihyø ja'i. Sinoque di dädra güenda te t'ørpe co nuna Oja haxra güenda xanho. ²⁴ Ra Cristo bi 'domba rá do'yo p'u ja ra pont'i, bi tho conná nguehma ts'oqui hu. Bi ne ngue ya da zep'u ra ts'oqui dí øthu, nnepe ngue gä ra nho gdá m'muhmu. Bi n'uni ngue bi zetrá do'yo, go bi tho'a ra ndate mi ja ngue xa thohmu. ²⁵ Ya xqui hyehmu ra 'yu tengutho yø de'yo 'mø bi n'ueñi. Pe nuya gá penju p'u 'buhni madi fät'a ni tehu.

3 Ague gyø xisuhu, dami 'yec'ei ni dammehü. Nu ra xisu 'mø 'buhrá damme ngue hingui ec'ei rá hya Oja, da zønna pa da 'yec'ei 'mø da nu'a te ra nho gní 'buhmu. Himma hyoni te guí xihmu ngue di 'yec'ei ra hya. ² Porque ra n'yohu da hyacra güenda hanja ngue guí 'bu mmanhohu, 'ne ja ni ts'uhü. ³ Nu'a te gdí nhocju, hinga høntho gui xø ni yahü ngue mahotho di nequi, ogue gui surpahu yø oro, ogue gui hyehu ra

ulu tate xanho. ⁴Nu'a te gdí nhocju, gue'a te di nzai ngue dra dōni mbo ni mmuihu. Nu'mø gui yahū, mazihotho gdí nyahu. Nuná, guehna emmei di ho Oja na. ⁵Manjam'mø ngu'a maní nhocyo xisu ngue mi nnu mansu Oja. Mi nnōx Oja ne mi ec'ei yø damme. ⁶Tengu ra Sara bi 'yec'ei ra Abraham, ne i hutí ngue rá hmu. Nuná ra Sara hinte bi zu, bi 'yøt'a te xanho. A nu'ahu, ya gue'ahu yø t'ixu'ahu naya, ngue'mø gui 'yøthu tengutho bi 'yø'na.

⁷Yø n'yohu xquet'a dí xifi, dami m'muhmu xanho ni xisuhu. Gui 'yørpahu masu, porque yø xisu hingui nzaqui tengutho ga nzaqui'ahu. Dami suhu porque xquet'a 'nghya 'da'in'da'a' thohu ra mate ngue ra 'da'yo te. Guehna gui 'yøthu naya, n'namhma ngue nu'mø gui mmat'Ojahū, da 'yø Oja te gui xihmu.

⁸Ja ua na ra hya gui 'yøt'e gätho'ahu. Gui 'yøt'e ngue xøgue da 'da'igu ni n'yomfenihu. Dami 'yøt'e tengutho 'mø egadi ncuhu. Di nja ni yemmuihu. Ogadi 'yex'mø gui yahū. ⁹Nu'mø xants'o te øt'ahu n'na ra ja'i, 'yo gadi cospahu te øt'e. Nu'mø ts'an'ahu, 'yo gui satehu. Hante dami 'yäphu Oja ngue di japi to san'ahu. Ya gui pahmu ngue gue'a i zo'ahu Oja'a, n'namhma di jap'ahu Oja. ¹⁰Ngu'a nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Nu'mø gui nne gui ho'a te gni 'buhmu, ogue gui nne gui nnuhu yø pa xanho, dami samni jani 'mø gui yahū, 'yo gui ya mantsohu. Ne 'yo gui mmanna fehni p'u ha gui yahū. ¹¹Dami hyehmu p'u ra nts'o, dami 'yøthu ra nho. Dami ja ndummui gui hyoni ha gdí hojpa yø mmui'u s'ahu. ¹²Porque Oja i nnu manho 'mø hetyo hoja'i. A nu'mø bi mat'Oja p'uya, Oja ørpa masu te xifi. Pe nu yø ja'i xants'o te øt'e, hingui nnu manho Oja 'mø heti'".

¹³¿Te'o gui ena di un'ahu 'mø gui øthu ra nho? ¹⁴A nu'mø gui sähu ra n'u ngue ra nho gui øthu, ra mmenthi gá nthehu 'mø. Nu'mø bi pi'ahu yø ja'i, osä gui suhu, 'yo dadi fetni mmuihu. ¹⁵Dami nu man-suhu ra Cristo, porque gue'a ni Hmu'ahu. Nu'mø to da 'yänni hanja'a ni nt'ec'eihu i ja, zant'a ya gdí padi te gdí thahmu. Nu to nzo'ahu, 'yørpahu masu, pe gui nya manhuehi ha gdí nyahu. ¹⁶Nu'a gui pahmu ngue xanho, gue'a gui 'yøthu'a. Janangu da mes'yø sä'u nomman'u ahu ngue gui ec'eihu ra Cristo. ¹⁷Xi'mø nne Oja ngue gui sähu ra n'u, man'na xanho gui sähu ra n'u ngue gui nne gui 'yøthu ra nho, hinda gue'a gui sähu ra n'u ngue di ja ni ts'oquihu. ¹⁸Ra Cristo bi zä ra n'u ngue bi tho. Gue'a i nhogui para zantho gä ma ts'oquihu'a. Nuná ra Cristo ngue ra hoja'i, bi du rángue ma ts'oquihu, para ngue ga nhojpahu Oja. Majuani bi du rá do'yo ra Cristo, pe himbi du rá te. ¹⁹Hante di bennate ra Cristo, bi ma bá xi'a n'na ra hya'u yø ánima ofädi. ²⁰Guehya yø ja'i himbi 'yec'ei ra hya 'mø ra tiempo bi hocrá barco ra Noé, bi zerpabi yø ja'i Oja. Høndi hyato nja'i bi nyani ngue bi 'yo ra barco gä nja ra ndate 'ye. ²¹Njarbutho na ra hya si'ahu ya, gui nyamhmu 'mø gui nxixyahū rángue bi bennate ra Cristo 'mø mi du. Nu'mø gui nxixyahū, hinga høntho ngue da bo ni do'yohu, sinoque gue'a ra hmeya'a ngue gui äphu Oja ngue di hoc'a ni ts'oquihu. ²²A nuyá, bi ma mahets'i ra Cristo, bí 'bup'u bí ja rá n'yei Oja. Gä di manda yø anxe, gätho'u bí ja yø 'befi mahets'i, gä di manda.

4 Bi zä ra n'u ra Cristo 'mø mi m'mucua ja ra ximhäi. Da gue'ahu ya, 'yo gui su gui sähu ra n'u, porque nu to sä ra n'u, gue'a hep'u ra ts'oqui'a. ²A nuyá, mente ra pa gui 'buhmu ua, 'yo gui øthu'a ra

nts'o nnopa pähä yø ja'i, sinoque gue'a rá pähä Oja gui 'yøthu. ³Da zep'u'a ra nts'o xcá 'yøthu yø pa xa thogui ngue gmi øthu tengutho øtyø ja'i hingui ec'ei Oja. Guehya yø ja'i hingui nne di ts'ammí, øt'a te yø pähäse. I iti, di hi yø ja'i p'u øt'a ngo, hinha rá nzequi si sei. A nu'mø thanne yø dähmu, xants'o te øt'e. ⁴Nuya yø ja'i ya, hingui 'yo yø mmui hanja, ngue ya hingui nne gui 'yøthu'a te ra nts'o øt'e. Janangue nnømman'u ahü. ⁵Nuyá, guehya da hyaspa ra güenda Oja ya. Porque Oja, ya xa nzänni ngue da hyaspa ra güenda'u i te, 'ne'u xandu. ⁶A nuya yø ja'i ya xandu, bi sihra hoga 'da'yo hya 'mø manjam'mø. Nu to gá bi 'yec'ei na ra hya na, tengutho Oja ngue 'bui para zantho, njarbutho ya yø ja'i ya, 'buhyø te, madague'a ya xandu yø do'yo. Porque Oja bá sännbi ngue da dü gátho yø ja'i.

⁷N'na pa ngu n'na pa bá cuatrá pa ngue da gúa'a nximhäi. Janangue dami samni n'yomfenihü, dami padi xanho ha gdi mat'Ojahü. ⁸Nu'a ma datho ja ngue gui 'yøthu ya, jatho ngue emmei gui mmaði n'na ngu n'na'ahü. Porque ra ja'i di mahrá mmic'eiui, madague'a thojpatho hingui ho te ørpabi, pe di punnbi. ⁹Co n'na ra pähä, dami n'unna ts'äya n'na ngu n'na'ahü p'u ja ni ngumhmü. ¹⁰N'na ngu n'na'ahü di 'da'ahü ra ts'edi Oja ngue da zä gui 'yøthu 'dama 'dan'yo ma'befi, n'namhma ngue gui faxni cühu. Dami 'yøt'e xanho ra 'befi bi n'na'ahü. ¹¹Nu to bá ts'ännbi ngue da manna hya, pe gue da gue'a rá hya Oja da ma. Nu to bá ts'ännbi ngue da 'yøtra 'bäxte, da 'yørhma ra 'bäxte nnep'a Oja da 'yøt'e. Nu te gá gui øthu, dami 'yøthu ngue nu to ec'ei ra Jesucristo da 'yespabi Oja. Nuná, guehna tate na, 'ne ja rá ts'edi para zantho. Da ngut'atho.

¹²Ague ma zi cu'ahü, ogadi 'yøthohü 'mø bi ts'u'ahü. Porque jatho ngue da ts'u'ahü, n'namhma di nequi ngue'mø dü ni nt'ec'eiü oque hin'na. ¹³Dami johyahu 'mø gui sähu ra n'u tengutho bi zä ra Cristo. A nu'mø bi zøcua'a, ma datho gui johyahu p'uya. Porque di nequi ngue maguese. ¹⁴Nu'mø nnømman'u ahü yø ja'i ngue gui ec'eiü ra Cristo, ra mmen-thi gá nthehu 'mø. Gue'a gui nequi'a ngue gui n'yohu na ra Espiritu Santo maguese. A nuya yø ja'i nnømman'u Oja, pe nu'ahü p'uya, gui nnu mansuhü Oja. ¹⁵Nu to øtra ts'oqui, jatho ngue da zä ra n'u. Tengu yø hyote, yø be, yø ts'oc'ei, 'ne'u di nthintyø asunto ja yø mmic'eiui. Pe nu'ahü mamí njahu p'u. ¹⁶A nu'mø to sä ra n'u ngue tenna Cristo, 'yo di pesrá sä, sinoque di ja mammadi Oja ngue ec'ei ra Cristo. ¹⁷Ya bi zønna pa da müdi da hyaspa ra güenda Oja yø ja'i. Pe rá müditho da thascahu ra güenda ngue ya yø basigahu Oja. ¿Pe Hague ngu ra castigo da nu'u to hingui ec'ei na rá hoga 'da'yo hya Oja 'mø? ¹⁸Nguna nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue ena: "Xi'mø ra hoja'i, xanhenñitho ha di nyani, ¿hapu go di nequi'a ja rá ts'oqui 'ne hingui su Oja 'mø?" ¹⁹A nuyá, nu'mø ya xpa nzän'Oja ngue da zä ra n'u to øtra nho, di siguehma yø ja'i da 'yøtra nho, 'ne di däpyø te Oja. Nuna Oja bá zänni ngue bá m'muhyø ja'i, hingui hegahu na.

5 Nuya yø n'yohu 'bet'o p'u gadi mpetihu, xquet'a 'necä 'da'igu ma 'be-figä'be'u, ngue dadi japä majuaní yø ja'i ha bi nja ngue bi dü ra Cristo. Nuna ra ts'edi di unna Cristo 'mø bá ghe, 'da dí tocatogähe na. Jap'u n'na ra hya dí nne ga xi'ahü ya. ²Ague n'yø'ahü, dami fähmu ya yø ja'i xá pet'a Oja p'u ha gui 'buhmu. Pe hingrá ts'editho gdi fähmu,

sinoque mpähä gdí fähmu. 'Ne 'yo guí ørpahú rá 'befi Oja ngue rá mnyu guí nnehú, sinoque guí fähmu yø ja'i co n'na rá pähätho. ³'Yo guí nne ngue guí mandahu yø ja'i guí fähmu. Nuya yø ja'i xa pet'a Oja, dami cámbahú rá 'yu te da m'mui. ⁴A nu'mø bi zøcua rá Hmu yø mádi, nu'a rá njapi Oja di 'da'ahú hínjam'mø da thogui.

⁵Xquet'a yø ts'unt'u dí xifi, nuya yø n'yohu 'bet'o p'u ha gadi mpetihu, dami 'yec'ei te xi'ahu. A nuyá, gätho'ahu, 'yo gadi 'yex'mø guí yahú. Porque Oja hingui nnu manho'u di 'yets'i, pe di unná mate ya yø ja'i hndi 'yets'i. ⁶Janangue ogadi 'yexhu, porque guí pahmu ngue hønse Oja ja rá ts'edi. 'Ne da 'yehra pa ngue da 'yets'ahu Oja. ⁷Nu'a te guí hemphu, dami xihmu Oja, porque guehna fá'ahu na.

⁸Dami samni n'yomfenihu, dami mfähmu xanho. Porque nu'a ni nsuihu gue'a rá zithu'a, øt'e tengutho n'na rá zate i gue, di thet'i ngue honi to da za. ⁹Nu'a rá zithu dami tønhnú. Dami zajni mmuihu conná nguehni nt'ec'eihi. Ya guí padi ngue nu'a rá n'u guí sähu, xquet'a ngut'a thohni cuhu 'bui gä rá

ximhäi. ¹⁰Guese Oja bádi uni gätho rá mate, bi zon'nahú ngue para zantho di toca'ahu rá ts'edi di unna Cristo. Nu'mø ya bi tho'a rá n'u guí sähu, ya mits'udyø pa da 'yøt'Oja ngue ya hín temá nts'o nma thín'nahú, da 'yøt'e ngue guí nduhu, ya rá seguro ngue hínste guí jahú. ¹¹Nuna Oja, tate ja rá ts'edi para zantho. Da ngut'atho.

¹²Ja ua rá carta dí pen'nahú, da gaxma cuhu rá Silvano. Dami 'yec'ei te da xi'ahu na. Himma ya'møtho dá ot'ahu ná rá sucua jaua. Dí nne ngue ga ha'ahu rá ts'edi, dadi ja'ahu majuaní ngue nuna rá hya dá ot'i, ja mmangua ha di njap'u di jap'ahu Oja. Co nuna rá hya naya, gä duhu.

¹³I pen'nahú rá nzengua ya ni cuhu 'bucua Babilonia, nuya yø thanhni Oja tengutho'ahu. Nuna rá Marco, entho ma ts'unt'ugä na, xquet'a di zengua'ahu. ¹⁴Dami nzengua n'na ngu n'na'ahu, co n'na rá beso tengutho guí nnu mansu'u exa di ncu. Dí nne ngue da hyu ni mmui gätho'ahu ngue guí n'yohu rá Jesucristo.

2 ra Bedu

Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Bedu.

1 Nugä drá Simu, 'ne drá Bedu, rá me-figä rá Jesucristo, 'ne rá representantegä'a. Dadi zengua'u to gä ja ra hoga nt'ec'ei jagähe ua. Porque manä ma Yantehu Jesucristo, guehna ma Ojahu i nne na ngue to bi zä ma ja'i da 'yec'ei. ²Di nne ngue man'na gdí pahmu Oja co 'nehna ma Hmuhu Jesucristo, n'namhma ngue man'na di jap'ahu 'ne man'na di hyut'a ni mmuihu.

³Ya 'yo ma mmuihu ngue nzonngahu ra Jesucristo, porque ya timma mmuihu ngue maguese na. Rangue dí pahmu ra Cristo ya, i ja rá ts'edi Oja da 'yot'e ngue nuna ra hya rá n'youi ma nt'ec'ei, guehna gdá 'yohu na. ⁴Janangue tate mazihotho ra hya mayat'i ngue di n'nacju. 'Necju da zä ga othu ra nho ya, tengutho Oja ngue gä ra nho ot'e. Ya hinni mantho ga nne ga othu ra nts'o ja ua ja ra ximhäi ya.

⁵Janangue hinga hont'a di nja ni nt'ec'ei, dami ja ndummui ngue man'na gdí n'yo manhohu. Hinga hont'a gdí n'yo manhohu, dami 'yot'e ngue man'na di xohni n'yomfenihu. ⁶Hinga hont'a di xohni n'yomfenihu, dami samse ni mmuihu. Hinga hont'a gdí samse ni mmuihu, dami seti te guí thohmu. Hinga hont'a gdí seti te guí thohmu, dami 'yorpahu rá pähä Oja. ⁷Hinga hont'a gdí 'yorpahu rá pähä Oja, dami mahni cuhu. Hinga hont'a gdí mahni cuhu, dami mahmu gätho mi'da yot'ja'i. ⁸A nu'mø ngue guí othu ya yot'hyä dí xi'ahu ya, 'ne gadi ja ndummuihu ngue hinte di m'medi, ya hinjonda 'yembu ngue hinga gue'a guí othu p'uya. Ya hinga särbutho gä pahmu na ma

Hmuhu Jesucristo p'uya. ⁹Pe nu te'o hingui otya yot'hyä dí xi'ahu ya, guehya njot'i yot'n'yomfeni ya, tengutho 'mø di xädä, hingui tinyø mmui ngue Oja bi punnbabi yot'tsoqui xa 'yot'a m'met'o.

¹⁰Janangue nuya ma zi cu'ahu, dami ja ndummui guí n'yo manhohu, n'namhma ngue di nequi ngue bá huan'nhu Oja, janangue bi zon'nhu. Nu'mø guí 'yothu na ra hya naya, ya hinha gni nhyehmu Oja p'uya. ¹¹Gue'a gdi segurahu'a ngue nup'u ha di manda para zantho na ma Yantehu ra Hmu Jesucristo, di n'na'ahu ra nt'edi guí thohmu.

¹²Janangue thojpatho dí nne ga ben'nhu ya yot'hyä ya, madague'a ya guí pahmu hanja, 'ne hingui yobeni hu ngue majuanu te mmanna ra hya bi san'nhu. ¹³Mente dí 'bui, dí ena ngue xanho te dí ot'e ngue di nzop'a ni nzaquihu ngue guí 'yohmu ya yot'hyä ya. ¹⁴Porque ma Hmuhu Jesucristo ya xa xiqui ngue himma ya'atho ga tu. ¹⁵Janangue di hogä ma mmui ngue dí xi'ahu na ra hya na, n'namhma ngue nu'mø ya xcá tugä, zant'a da zo ni mmuihu ya yot'hyä ya xtä xi'ahu.

¹⁶Ya dá xän'nhu ra hya ngue jase rá ts'edi na ma Hmuhu Jesucristo, 'ne mahonda ecua na. Nuna ra hya na, hinga cuento na ngue dá ts'anho. Sinoque conma dä dá nuhe ngue maguese na ra Jesucristo. ¹⁷A nuna Oja rá Papá na, bá nya maya ngue espabi, bi 'yena: "Nuna 'bucua ya, guehna ma Ts'unt'u dadi madi. A nuyá, januanu ngue ja gampähä conná guehna", bi 'yena. ¹⁸Nu'a ra ora ngue nmi 'bucähe p'u ja ra nduxca nyuni na ma Hmuhu Jesucristo, nguna ra hya dá ocähe ngue bá man'Oja bá nya maya.

¹⁹Ya dí haxhu njuani, ngue majuanu na ra hya bi 'yotyø pongahya Oja. Mahyonitho guí xähu na ra hya na, asta

gue'mø bi xoc'a ni mmuihu xandønho ra Cristo. Porque nuna ra hya na, tengutho n'na ra lámpara mayot'i p'u ja ra 'bexui astá gue'mø bá pøxra haxasø 'mø ni ma da hyats'i. ²⁰I jatho guí pahmu ngue nuna ra hya bi 'yotyø pøngahya Oja p'u ja ra Maca Libro, hingyø n'yomfenise yø pøngahya ya yø hya bi 'yot'i. ²¹Pe nuna ra hya bi manyø pøngahya Oja, hinjam'mø ngue yø hyase bi ma, sinoque gue'a ra Espiritu Santo di bennbabi ra hya mmam'mø bi xihyø ja'i rá hya Oja.

2 Nu'mø yø pa xathogui, mi pøn'i da yø judío ngue yø fehni pøngahya. Pe xquet'a di njarbu p'u guí 'buhmu ya, da bomp'u yø fehni xännbate. Nt'aguitho gui cutyø hya, porque himma juani na ra hya xännbate. Di ts'onyo ja'i ec'ei te mma. Nuya yø fehni xännbate, da gøn'a ra Hmu Jesucristo yø Yante. Pe ya ra castigo xønni da thogui nguehna ra hya da ma. ²Xangu yø ja'i da den'na ra nts'o ga 'yo ya yø fehni xännbate. Go yø ts'oqui ya ngue nuya yø ja'i hingyø 'yec'ei nnømman'u na majuaní ngue ra hoga nt'ec'ei jaju. ³Nuya yø fehni xännbate, i nne da guc'ahu ra menyu co nu'u yø fehni i mma. Pe Oja, ya manjam'møtho xpá nzänni ngue da ma ra castigo ya yø ja'i njar'u. Bá ep'u ra pa ngue ra castigo da thogui.

⁴Porque Oja, himbi punnba'u yø anxé bi 'yøtra ts'oqui, sinoque bi hyørbu ja ra nidu, bi dut'i conyo cadena, bi gorbu ja ra 'bexui. I njot'i astá gue'mø ra pa daní thaspa ra güenda. ⁵Ni xinga gue'u yø nyogui ja'i bi m'mu 'mø manjam'mø xti punnbabi Oja. Sinoque bi go'mra dehe 'mø mi nja ra ndate 'ye bi jua'u yø ts'oc'ei. Høndi hyato nja'i conna Noé'u bi bongui ngue gátho. Guehna ra Noé bi xihyø ts'oc'ei ngue xti n'yo xanho. ⁶Xquet'a bi jua Oja ra danihni Sodoma 'nehra danihni Gomorra. Bi 'yudi astá gue'mø mi gohi

bi m'mospi. Bi 'yøt'a Oja na ra ndate na, n'namhma ngue nuya yø ja'i xants'o te ga 'yo, da badi ngue ja ra castigo da thogui. ⁷A nuna ra Lot ngue mará hoga n'yohu na, bi yan'Oja na. Nuna ra Lot madi unná n'yomfeni ngue nnutho te ga 'buhyø ja'i xants'o ga 'yo. ⁸Nuna ra hoga n'yohu, nup'u mi 'buhyø ts'oc'ei, ja mi 'bup'u. N'na pa ngu n'na pa tár'man'u rá mmui ngue øde te mmanyø ja'i, 'ne i nnuse te gáma nts'o ga 'buhyø ja'i. ⁹A nu yø ja'i ya thanne Oja, nu'mø ja'a man'u thogui, da zä da yan'Oja. Pe yø ts'oc'ei ejpatho ra castigo da tho 'mø ra pa daní thaxra güenda. ¹⁰Nuna Oja, ma datho da japa castigo gátho yø ja'i xants'o ga 'yo, guehya øt'a te yø pähäse, nu'a ra hya di manda Oja, 'be xingui ørpatho ra güenda'a.

Nuya yø fehni xännbate hingui hant'a ga ya, ena ngue pase. Hingui su da zan'u tate ja yø ts'edi. ¹¹Conque yø anxé, man'na tate ja yø ts'edi, pe nu'mø 'bup'u ja rá hmi rá dá Oja, hingui sänni da zan'u cohyø ts'edi. ¹²Pe nuya yø n'yohu ya, hingui tinyø mmui ngue tate ja yø ts'edi ya sani. 'Bui tengutho yø zu'e, nu'a te so yø mmui, gue'a øt'a. Nu ra zu'e nu'a ja rá danyu, i tho'mø bi zo. Njarbutho ya yø ja'i ya, ngue da du. ¹³Da ma ra castigo ya yø ja'i ya, ngue di unnba yø mmui yø mmic'eiui. Porque di ho da 'yøtra nts'o so yø mmui, madague'a fadi. Nuya yø ja'i ya, nu'mø pap'u ja ra ngo guí øthu, pes'yø sä yø 'yec'ei 'mø bi nu ngue 'bup'u. Pe 'be xingui tár'man'u yø mmui'a te ra nts'o øt'e. ¹⁴N'na ra xisu da nu, n'na di ho. Hinha rá nzegui'a ra ts'oqui øt'e. Di ts'onnba yø mmui yø ja'i hingui nzaqui yø nt'ec'ei. Nu te gä suhyø dä, i nne ngue gä dyø mmeti. Guehya yø ja'i da ma ra castigo ya. ¹⁵Gä ra m'medi ga 'yo, nu'a ra hya njuantho, i hep'u'a. I øt'e tengutho bi 'yøtra fehni pøngahya Balaam nuna rá ts'unt'u ra Beor. Ra ts'oqui bi 'yøt'e ngue bi ne xta ndahra menyu. ¹⁶Nuna rá

burru ra Balaam bi nya tengutho ra ja'i, bi hejpabi'a ra ts'oqui mi nne xta 'yot'e. Bi zambabi ra mmui ra pongahya, ena mi loco.

¹⁷Nuya yø n'yohu ya, hinte manho da 'yot'ahu. Guí nnuhu n'na ra poso 'mø xa xä ra dehe, oque n'na ra jogui 'mø hingui 'ye, njarbatho yø hya ya. Guehya da map'u ja ra castigo, ja ra ts'a'bexui para zantho ya. ¹⁸Porque espabi yø hya i mma, pe hinte di xui te mma. Nja ngue nuya yø ja'i ya xa hyep'u ra nts'o man' n'yo, i orpabi ngue di unna nt'edi honda 'yotra nts'o tengutho ga 'yo mi'da yø ja'i. ¹⁹I xihyø ja'i ngue da 'yot'a te da nepyø mmui da 'yot'e. Pe 'nese ya hingui sä da hyep'u ra nts'o ga 'yo ya. N'na ngu n'na ra ja'i, nu'a te ra 'yu xa bent'i, ya hingui nne da hyegui. ²⁰Nu ra ja'i ya bi hyep'u ra nts'o jaua ja ra ximhäi ngue bi ba'a ma Yantehu ra Hmu Jesucristo, 'ne hondi 'bätrá mmui ngue da 'yotra nts'o, ya man'na xanhets'i ra ts'oqui bi 'yot'e ngue'a te ra ts'oqui mi ja m'met'o. ²¹Man'na xanho ngue hinxta mba'a ra 'yu njuantho ya yø ja'i ya, ngue nu'mø mi badi hanja ra hya, m'mefa bi hyep'u'a ra maca hya bi 'bep'a Oja xti n'yo. ²²Go bi 'yotya yø ja'i ya yø hya mahyequi, ngue ena: "Ra fo'yo, mahombi zi ra ts'odi xi zogui. Nu ra ts'udi ja bi ma m'met'e, mahombi yurbu ja ra xabohäi".

3 Ague ma zi cu'ahu, ya ra yoho na ra carta dá ot'ä ya ngue ga pen'nahu. Mente guehya yoho yø carta ya, janjuani dadi ben'nahu na te ra hya ya xa si'ahu, porque di nnegä ngue gui hyaxu n'na ra hoga n'yomfeni. ²Dami bemhmua te ra hya bi manyø maca pongahya Oja 'mø yø pa xathogui. Da gue'a ma Yantehu ra Hmu Jesucristo dami bemhmua te ra hya bi manda. Nu'u yø representante ra Cristo, ya bi xän'nahu hanja ra hya. ³Dami 'yörpahu ra güenda na

ra hya jaua ya. Nu'mø hante da gua'a nximhäi, di m'muhyø ja'i da dentho na ma nt'ec'eihu i ja, guehya da 'yotho'a te Gä yø pähäse xants'o. ⁴Da 'yena: "Guí mmamhmu ngue ra Cristo bi ma ngue da ehé. Xiya, çhapu 'buhya? Ua ngut'a mpa xa thogui gue'mø xa ndu yø ndiua, 'ne xquetho te di nnuhu ngue ja, asta gue'mø mambá fu'a nximhäi", da 'yena. ⁵Nuya yø ja'i ya, nnerbu ena ngue hingui padi hanja ra hya, ya fadi ngue Oja bi hocra c'ammahets'i 'nehra häi. 'Ne bi zänni ngue bi n'ca ra häi made ra dehe, 'ne gue'a ra dehe gui mpepra häi 'mø bi n'ye ya. ⁶'Ne xquet'a gue'a ra dehe bi go'ma häi 'mø manjam'mø. Porque bi ma majuadi yø ja'i mi 'bu'a nximhäi ngue bi nja ra ndate 'ye. ⁷Pe nuya te di nnuhu bi ja maya, daguecua ja ra häi, nuna Oja, ya xa nzänni ngue di nzø conna sibi. I nt'ejpitho ngue di nzø 'mø ra pa dani nja ra ts'ut'abi. A nuya yø ts'oc'ei da ma ra castigo ya.

⁸Honda n'na ra hya ja ya ma zi cu'ahu. O gadi pumbenihu. Nup'u ga mben'a ma Hmuhu Jesucristo, nu'a n'na pa, tengutho 'mø da n'na mahuah'i njeya'a. Nu'a n'na mahuah'i njeya p'uya, tengutho 'mø da n'na patho p'u ga mben'a. ⁹Nuna ma Hmuhu Jesucristo bi ma ngue da ep'u. Pe nuyá, 'buhyø ja'i embi ngue ya bi thohra pa p'u da ehé. Pe hingui thohra pa p'u da ehé, sinoque 'bet'o serpabi yø ja'i, hingui nnepe da ma ra castigo yø ja'i, i nnepe ngue gätho yø ja'i di 'bätyø mmui da hyep'u ra nts'o ga 'yo.

¹⁰Nu ra pa da ep'u ra Hmu, da gue'mø ra ora ngue hingui fadi, tengutho ra be 'mø da zohø ngue ra xui hingui fadi. Nu'a ra ora'a, asta dadi thoni ra c'amahets'i. Nu te di nequi bi ja maya, Gä da guadi di nzø. Nua häi p'uya, nu te Gä jaua, Gä di nzø. ¹¹Guehna ja ngue di ma majuadi te Gä ja naya. Janangue ma datho i nne ngue gui nsuphu ha gdi thannehu Oja mente ra pa guí m'muhmu ua. ¹²A nuyá,

ya guí tømhmü ngue da zønna pa da ε Oja. Dami ja ndummiü ngue di nja rá 'befi Oja, n'namhma ngue n'nahmantho da ep'u. Nu'a ra pa'a, nu te bí ja maya di nzø conna sibi. Nu te gä bí ja maya da migui conna sibi. ¹³Pe Oja, ya xa yarcahu ngue di nja ra 'da'yo c'amahets'i, 'ne di nja ra 'da'yo häi. Nuna ra 'da'yo häi na, gä ra nho da m'mühyø ja'i. Guehna nthø'mitho di nja naya.

¹⁴Janangue nuya ma zi cu'ahu, mente guí tømhmü ya yø cosa ma'da'yo di nja ya, dami ja ndummiü ngue hin tema nts'o da din'nahü Oja. Nu'a te hinda zu'ahu Oja, gue'a gui 'yøthu'a. ¹⁵Dami pahmu ngue nu'a hinguá 'ye'a ma Hmühu Jesucristo, porque nnepe da dinyø mmü mi'da yø ja'i ha di nyanyø te. Nuna ra hya dí xi'ahu ya, xquet'a ngut'atho ra hya bi cuarpü ja ra carta bi men'nahü ma cühu ra Pablo. Gue'a Oja bi bennabi na ra hya bi men'nahü.

¹⁶Gätho'u mi'da yø carta bi 'yot'i, bi

cuarpü ya yø hya dí xi'ahu ya, madague'a ja 'da yø carta xanhenni ha ga thini te ga mbøni. Nu'u yø ja'i hinguü padi xanho ra sucua p'uya, hinguü nzaqui yø nt'ec'ei, i nne da ma te ga mbøn'a te mmamp'u ja ra sucua, pe hinga guep'u ga mma. Njarbutho mi'da yø hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ya, nu te ga mbøni, hinga guep'u ga mmanyø ja'i. Ya di jase ra ja'i p'u da ma ra castigo.

¹⁷Ague ma zi cu'ahu, ya guí pahmu ya yø hya bi si'ahu m'met'o ngue di m'mühyø fehni xännbate. Janangue dami mfähmu ya, 'yo guí nnehu ngue nuya yø hyäte, da ja'i gui 'yøthu'a ra nts'o ga 'yo ya. Mami ts'onni nt'ec'eihu i ja ngue go gdí mähä'u. ¹⁸Hante gue dami nehu ngue nu'a rá mate na ra Hmu Jesucristo bi yanju, man'na gdi timhmü hanja. Dami 'yø'te ngue man'na di dinni mmüihu xanho te'o na. A nuna, guehna t'espabi na hangu ra pa para zantho. Da ngut'atho.

1 ra Xuua

Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Xuua.

1 Nuna ra Jesucristo di unna 'da'yo te, dadi cuat'ahu ua ja ra carta te'o na. Guehna ya mi 'bui hangu ra pa na, hante ngue di nnohyo cosa i ja. Da øhme te bi mamp'u ha bi nya. Di 'bähme p'u di hēthe. Majuani dá nuhe, 'ne dá thädi conma 'yehe. ²Nuna di unna 'da'yo te, bi 'yot'e ngue da fadi te'o na. Dá nuhe, janangue nuya dadi jahe majuani ngue dá nuhe. Nuyá, dí xi'ahu ngue nuna di unna 'da'yo te, hin'yu ha bá fadi 'ne hinha rá nzegui ngue 'bui. Nuna, mambi 'bup'u bí 'bührá Papá, pe bi zocua ngue dá nnuhe. ³Dí xi'ahu ngue dá nugähe na, 'ne dá øsehe te bi ma, n'namhma ngue 'ne'ahu 'da gdá n'amigohu na Oja ma Papáhu, conna Jesucristo rá Ts'unt'u Oja. ⁴Nuya dí ot'ahu ya yø hya jaua, n'namhma ngue man'na mathoguitho gui johyahu.

⁵Nuna ra hya bi xänngahe ra Jesucristo, guehna dí xi'ahu naya, ngue nuna Oja xandønho, hin tema hya dadi nequi ngue hinga njuani. ⁶Nu'mø dí ena ngue dadi n'amigohu Oja, 'ne hinga njuani te dí øthu, ya di nequi ngue himma juani te dí mmamhmu. 'Ne himma juani ngue dí padi ga øthu ra nho. ⁷A nu'mø dí 'yo manhohu tengutho Oja ngue Gä ra nho øt'e, majuani ngue dadi n'amigo n'na ngu n'naju 'mø. 'Ne di nhogui gätho ma ts'oquihu conná guehrá ji bi männa Jesucristo.

⁸A nu'mø ga ena ngue hin'yu ma ts'oquihu, dadi nhyäsehü 'mø, himma juani te dí mmamhmu. ⁹Pe nu'mø ga xihmu Oja ngue ja ma ts'oquihu, di punnga ma ts'oquihu, di hogahü'a te gäma nts'ohü i ja. Porque Oja da 'yot'a te ni 'yup'u, di punngahu tengutho bi ma.

¹⁰Pe nu'mø ga ena ngue hin tema ts'oqui xtá øthu, nu'mø ya dí nnu bethanihu Oja 'mø. Nuna rá hya Oja p'uya, ya hinga edi ec'eihu.

2 Ague ma basi'ahu, dí ot'ahu ya yø hya jaua n'namhma ngue hingu 'yøthu ra ts'oqui. Pe nu'mø to bi 'yot'ra ts'oqui, i 'bua ma hojpatehu p'u bí 'buhma Papáhu. Nuna guehna ra Jesucristo na, 'ne guehna hin'yu rá ts'oqui na. ²Nuna ra Jesucristo bi du ngue bi hoga ma ts'oquihu, 'ne hinga hongtho gahu, sinoque bi du ngue di hojpabi yø ts'oqui gätho yø ja'i 'bua nximhäi.

³Nu'mø dí øthu te di manda Oja, ya dí haxhu njuani ngue dí pahmu Oja 'mø. ⁴Pe nu te'o ngue ena: "Nugä dí pacä Oja", i ena, pe hingu øt'e te di manda Oja, nuna, guehna ra ja'i fehni na, himma juani ngue rá mpadiui Oja. ⁵Nu ra ja'i ngue øt'e te di manda Oja, guehna majuani ngue padi xanho ha di ma Oja na. Gue'a gui nequi ngue n'youi Oja ra ja'i'a. ⁶A nu ra ja'i ena ngue n'youi Oja, i ja ngue di n'yo tengutho i n'yo ra Jesucristo 'mø mi m'mäcua.

⁷Ague ma zi cu'ahu, nuna ra hya dá ot'a ua ja ra carta dadi 'bep'ahu gui 'yøthu ya, himma 'da'yo na. Guehna ra hya bi m'mep'i gui 'yøthu 'mø gamba ec'eihu ra hoga 'da'yo hya ma m'met'o na. ⁸A nuyá, entho ma'da'yo na ra hya dadi 'bep'i gui 'yøthu ya, porque majuani ngue nuna ra hya na, ja di uecra 'bexui yucua ja ra ximhäi na. A nuya ngue ndap'u bi zä ma'yoní ra hya ya, entho di dayot'a n'na ra nyot'i p'u ni ma ra hya. Nuna ra Jesucristo, nu te Gä mmanna ra hya jaua, Gä bi 'yot'e. A nuyá, xquet'a 'ne'ahu gui øthu'a te mmanna ra hya naya.

⁹Nu ra ja'i ena ngue ya xanho te ga 'yo, pe nnu man'u drá cu, guehna ra ja'i

di siguetho ngue xants'o ga 'yo na. ¹⁰ Nu ra ja'i di mahrá cu, ya xanho te ga 'yo. Hin'yu p'u di t'embí ngue go rá ts'oqui p'u o'tra ts'oqui mi'da yø ja'i. ¹¹ Pe nu ra ja'i ngue nnu man'u drá cu, emma 'bui, pe ra nts'o ga 'yo. Hinguí padí te da n'yo, porque nu'a ra nts'o ja rá mmui, gue'a corpa rá n'yomfeni'a.

¹² Ague ma basi'ahu, nguna ra hya dí ot'ahu ua ja ra carta jaua, porque ya bi punnga ma ts'oquihu Oja ngue bi du ra Jesucristo conná nguecju. ¹³ A nu yø da-ja'i, nguna ra hya dí ot'ahu ua ja ra carta, porque bi zoni gá pahmu te'o na ya mi 'bui hante ngue di nhohyø cosa i ja. A nu yø ts'unt'u, nguna ra hya dí ot'ahu ua ja ra carta, porque ya gá taphu ra zithu.

Ague ma basi'ahu, nguna ra hya dí ot'ahu ua ja ra carta, porque bi zoni gá pahmu Oja ma Papáhu. ¹⁴ A nu yø da-ja'i, nguna ra hya dí ot'ahu ua ja ra carta, porque bi zoni gá pahmu te'o na ya mi 'bui hante ngue di nhohyø cosa i ja. A nu yø ts'unt'u, nguna ra hya dí ot'ahu ua ja ra carta, porque guí duhu ngue gá 'yec'eihu rá hya Oja p'u ja ni mmuihu. Ya gá taphu ra zithu.

¹⁵ Yo gadi hohu ra nts'o jaua ja ra ximhäi. Nu to di ho ra nts'o jaua ja ra ximhäi, guehna ra ja'i hinguí padí di ma'a ma Papáhu na. ¹⁶ Porque nu'a te gá ra nts'o jaua ja ra ximhäi, hingrá ts'anni Oja, sinoque rá ts'annise yø ja'i. Nu yø ja'i ot'a te yø pähäse. Nu te gá hetí, gá nne ngue dyø mmeti, di 'yets'i ngue'a te ga 'bui. ¹⁷ Pe yø ja'i da thogui, da gue'a te yø pähä yø ja'i da thogui. Pe nu ra ja'i o'rpabi rá pähä Oja i 'bui para zantho.

¹⁸ Ague ma basi'ahu, ya ni ma da gaxra pa ya. Nu'ahu, ya xcá 'yøhmü ngue rá nsuii ra Cristo i ja ngue di m'mui. A nuyá, ya 'bui xangu yø ja'i su'a ra Cristo ya. Janangue dí pahmu ngue ya ni ma da gaxra pa. ¹⁹ Nu ra ja'i ngue rá nsuii

ra Cristo, guehna himma juani ngue ma mmi'yec'eihu na, janangue 'uegue. A nu'mø nmajuani ngue ma mmi'yec'eihu, 'daua gdi n'yohu 'mø. Pe i 'uegue para ngue di nequi xanho ngue himma juani ma mmi'yec'eihu.

²⁰ Pe nu'ahu, ya bá pen'nahü ra Espíritu Santo ra Cristo. Guehna ra Espíritu Santo øt'e ngue guí pahmu ndana ra hya majuani, ndana himma juani. ²¹ Hindá ot'a ua ja ra carta 'da yø hya hinguí pahmu, sinoque ya guí pahmu ngue majuani ya yø hya dí xi'ahu. 'Ne guí pahmu ngue nuna ra hya majuani, hin tema fehni n'youi.

²² Ma ga pahmu ndana ra ja'i fehni ya. Nuna ra fehni ya, guehna ra ja'i i mma ngue ra Jesús hinga guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na. Nuna p'uya, guehna rá nsuii ra Cristo na, porque cøn'a ra Papá, 'ne cønnbabi rá Ts'unt'u Oja. ²³ Nu ra ja'i embi ngue hinga guehna ra Jesús rá Ts'unt'u Oja, guehna hinguí n'youi ra Papá na. Pe nu ra ja'i i mma ngue ra Jesucristo, guehna rá Ts'unt'u Oja na, guehna ra ja'i n'youi ra Papá na.

²⁴ Janangue dami 'yet'ammuihu na ra hya rá mudi gá 'yøhmü. Nu'mø ngue guí et'ammuihu na ra hya rá mudi gá 'yøhmü, ya guí n'yohu rá Ts'unt'u Oja 'mø, xquet'a 'ne'a ra Papá guí n'yohu p'uya. ²⁵ 'Ne xquet'a ra Jesucristo bi yat'i ngue di 'dacju ra 'da'yo te para zantho.

²⁶ Dí ot'ahu na ra hya na, n'namhma guí pahmu ngue 'yop'u 'da ngue nne da hya'ahu. ²⁷ Ra Jesucristo bá penhna Espíritu Santo da mä'ahu. Janangue nuyá, ya himma hyoni ngue to da xän'nahü te'o ya yø fehni dí xi'ahu ya. Porque guese'a ra Espíritu Santo da xän'nahü gätho, ndana majuani, ndana himma juani. A nu'a te da xän'nahü na ra Espíritu Santo, gá gue'a majuani, hingra fehni. Janangue nuyá, hont'a ra Cristo da 'yo ni mmuihu ya, porque gue'a xän'nahü ra Espíritu Santo'a.

²⁸ Ague ma basi'ahu, hont'a ra Cristo da 'yo ma mmuihu ya, n'namhma ga hahu nzammui 'mø dá nuhu'a, ya hinga pes'ma sähu 'mø bá ehē. ²⁹ Ya guí pahmu ngue ra Jesucristo, ga ra nho i n'yo'a. Xquet'a jatho ngue guí pahmu ya ngue nu to ga 'yo manho, gue'u yø basi Oja'u.

3 Ma ga pahmu ya ngue majuaní di macju na Oja ma Papáhu, porque nuyá, ya yø basi gahu Oja ya. 'Nē majuaní ngue guecju yø basi gahu Oja. Pe mi'da yø ja'i, hingui padí ngue yø basi gahu Oja'u, porque yø ja'i hingui pa Oja. ² Ague ma zi cu'ahu, ya yø basi gahu Oja ya, 'nē tobe hindí pahmu xanho tengu ga cohmu 'mø rá nzequi. Pe dí pahmu ngue nu'mø bá ehra Jesucristo, ya ga cohmu tengutho'a, porque ya ga nnurpahú rá hmi tengu. ³ Nu te'o gá tømí ngue dá gohi tengutho ra Jesucristo, ya hep'u ra nts'o, i nne di n'yo xanho ra ja'i tengutho i n'yo ra Jesucristo.

⁴ Nu to gá øtra ts'oqui, guehya nuis-pabi rá ley Oja ya. Porque ra ts'oqui, gue'a ngue nuhíts'i ra ley'a. ⁵ Ya guí pahmu ngue ra Jesucristo bá ecua ja ra ximhäi ngue di hoga ma ts'oquihu. Pe nuná, hin tema ts'oqui bi 'yø'na. ⁶ Nu to gátho n'youi ra Jesucristo, ya hindí siguetho øtra ts'oqui. Pe nu to gá øtra ts'oqui, guehya hingui timp'u ja yø mmui hanja na ra Jesucristo ya, 'nē hingui padí te'o na ra Cristo.

⁷ Ague ma basi'ahu, 'yo to di há'ahu ngue gui 'yøthu ra ts'oqui. Nu ra ja'i 'yo manho, ya xanho tengutho ra Jesucristo xanho'a. ⁸ Pe nu'u ga 'yot'a ngue ra ts'oqui øt'e, ra zithu n'youi'u. Porque ra zithu di siguetho øtra ts'oqui'a, asta gue'mø mambí dæ'mí bá øtra ts'oqui. Janangue bá ecua rá Ts'ant'u Oja ngue di ts'onnbá rá 'befi ra zithu.

⁹ Nu'u yø basi Oja, ya hingui øtra ts'oqui, porque ya bi nthui ra 'da'yo te

di un'Oja. Ya hingui nne di sigue dá 'yøtra ts'oqui, porque ya yø basi Oja. ¹⁰ Ja di nequi ua ya, ndana gue'a yø basi Oja, ndana gue'a yø basi ra zithu. Nu to gá hingui nne dá 'yøtra nho, ogue hingui nne di mahrá mmic'eiui, guehya hingyø basi Oja ya.

¹¹ Nuna ra hya rá müdi gá 'yøhmü, guehna mmanna ngue n'na ngu n'nahü, jatho ga madí gátho ma mmi'yec'eihu. ¹² Hinga øthu tengutho ra Caín ngue mará n'youi ra zithu, janangue bi hyo rá n'yohü. ¿Ha bi nja ngue bi hyo? Bi hyo, porque ra Caín xants'o te mi øt'e, janangue bi seyabi rá n'yohü nuna mi øtra nho.

¹³ Ague ma zi cu'ahu, nu'mø bi nu man'u'ahu yø ja'i ua ja ra ximhäi, 'yo gadi 'yøthohü hanja. ¹⁴ Porque mam'met'o emma dí 'bühmü, pe entho ya xtáda tuhü. A nuyá, ya dá nthehu ra 'da'yo te ya. Dí pahmu ngue dá nthehu ra 'da'yo te, porque dadí mahma cühü. Nu to hindí mahyø cu, emma 'bui, pe entho ya xæ ndü. ¹⁵ Nu to gá nnu man'u rá cu, sutho ngue ra hyote. 'Nē guí pahmu ngue nu'a ya ga 'bu'a ngue ra hyote, hinga n'na di nthui ra 'da'yo te. ¹⁶ Ra Cristo bi 'yurcahu te ga mbøn'a ngue di mahrá mmic'eiui n'na, ngue bi n'uni bi dü conná guecju. Xquet'a ga njathu p'uya, nu'mø ja ngue dá thøjü conná guehema cühü, ya dá zä. ¹⁷ Xi n'na ra ja'i ngue xangu te pets'i, 'nē dá nu rá cu ngue hin'yu te dá hyoni, nu'mø hindí huequi ngue di unni te honi, ¿hague dá nzä dá 'yena ngue di ma Oja p'u ja rá mmui 'mø? ¹⁸ Ague ma basi'ahu, hinga hontho dá bømma nehü ngue dadí mahma mmic'eihu, sinoque di nequi ngue majuaní dadí mahmu, ma ga fáxhu ma mmic'eihu.

¹⁹Nu'mø majuaní dadí mahma mmic'eihu, ya dí pahmu njuani ngue dí øthu'a te mmanná hya Oja 'mø. Ya majuaní ngue hu ma mmuihu ngue ya hinda zæcju Oja p'uya. ²⁰Xi'mø ngue su ma mmuihu ngue hindí øthu xanho'a te mmanna hya, pe nu'a go da man'Oja, gue'a dí nja'a, hinga nu'a go ga mmamhmu. Porque pase Oja te øt'e. ²¹A nuya ma zi cu'ahu, nu'mø ya hinguí su ma mmuihu ya, ya säp'u ga hahu ra ts'edi ga nzohmu Oja 'mø. ²²Nu'mø te gäma cosa ga äphu Oja, di 'dacju Oja te dí nnehu, porque nuya yø hya di manda, dí ec'eihu, nu te nnu manho Oja, gue'a dí øthu'a. ²³Nuna ra hya di manda Oja, guehna ngue ga ec'eihu ra Jesucristo rá Ts'unt'u. 'Në ga øthu te di manda na p'uya ngue n'na ngu n'naju ga madí gätho ma mmí'yec'eihu. ²⁴Nu to gä øt'a te ra hya di manda Oja, ya yø n'youi Oja. Nu'a nná pahmu ngue dí n'yohu Oja, ngue bá penngahu ra Espíritu Santo.

4 Ague ma zi cu'ahu, nu to bi zä ma ja'i da 'yena ngue ra Espíritu Santo di bennbabi ra hya da ma, 'yo sä 'bexque'a guí ec'eihu te mma. 'Be damí hyæcju ra güenda xandønho te ra hya mma, n'namhma guí pahmu ngue'mø majuaní rá hya Oja mma, oque hin'na. Porque xangu yø fehni pøngahya ya 'yo ndap'u bi zä. ²Nuyá, ga xi'ahu ha gdí pahmu ngue'mø majuaní ra Espíritu Santo di bennba ra hya mmanna ja'i oque hin'na. Nu to gätho mmanya ngue ra Jesucristo majuaní bi nja'i, guehna rá hya Oja mmanna. ³Pe nu to gätho mmanya ngue himbi nja'i ra Jesucristo, guehna hinguí n'youi ra Espíritu Santo na, sinoque guehna ra hya ngue rá nsuii ra Cristo na. Pe ya xcá 'yøhmü ngue ja ngue di n'yo

ua ja ra ximhäi'a ra hya ngue ra fehni. 'Në ya 'yo'a ra hya'a ya.

⁴Ague ma basi'ahu, ya yø ja'i'ahu Oja ya. Janangue ya gá taphu'u yø fehni pøngahya. Porque nuna ra Espíritu Santo guí n'yohu, man'na xanzaqui na ngue'a ra zithu n'youi yø ja'i ua ja ra ximhäi. ⁵Nu'u yø fehni pøngahya, yø n'yohu yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi'u, janangue mman'a te ja ua ja ra ximhäi. Yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi p'uya, nnu manho ra hya mmanya yø fehni. ⁶Pe nuju, ya yø ja'igahu Oja. Nu te'o ya rá mpadiui Oja ya, di ho da 'yøhya yø hya dí xänbähe yø ja'i. Pe nu to hingrá mpadiui Oja, hinguí nne da 'yøhya yø hya dí xänbähe yø ja'i. Guehna gdá pahmu naya ndana ra ja'i majuaní ra hya mma, ndana ra ja'i himma juani te mma.

⁷Ague ma zi cu'ahu, nu'u ma mmí'yec'eihu ya, jatho ngue ga mmahmu n'na ngu n'naju'u ya. Porque nu'a di mahrá mmic'eiu, guehna øt'a te rá ts'änni Oja na. Nu'a di mahrá mmic'eiu, gue'a rá basi Oja'a. Gue'a rá mpadiui Oja'a. ⁸A nu'a hindí mahrá mmic'eiu, hingrá mpadiui Oja'a, porque Oja di madí gätho yø ja'i. ⁹Ja di nequi p'uya ngue di macju Oja, porque bá penhná 'dants'unt'u ua ja ra ximhäi, para ngue da zäp'u ga nthehu ra 'da'yo te conná ngue'a. ¹⁰Xinda hangu gadi mahmu Oja, pe hinjam'mø da zä ga ørpahu tengutho guí macju. Pe bi 'yurcahu Oja ha guí macju, ngue bá penhua rá Ts'unt'u ngue da du ngue di hoga ma ts'oquihu.

¹¹Ague ma zi cu'ahu, nu'mø ngu'a bi 'yøt'Oja ngue i macju, nu'u ma mmí'yec'eihu, jatho ngue ga mmahmu n'na ngu n'naju'u ya. ¹²Nuna Oja, hinjam'mø to di nnu na. Pe nu'mø dadí mma'dí n'na ngu n'naju, ya dí n'yohu Oja 'mø. 'Në majuaní dadí mahmu Oja 'mø.

¹³Nuna Oja bá penngahu ra Espiritu Santo, guehna øt'e ngue ga pahmu ngue dí n'yohu Oja. ¹⁴Nuna rá Tsunt'u Oja, dá nusegähe na, janangue dadi jahe majuaní ngue ra Papá bá penhna Tsunt'u ua ja ra ximhäi ngue da yanyø ja'i. ¹⁵Nu ra ja'i mma ngue ec'ei ngue rá Tsunt'u Oja na ra Jesús, guehna ra ja'i rá n'youi Oja na, ngu Oja, ngu ra ja'i hinha gui nhyegui. ¹⁶Ya dí pahmu ngue di macju Oja, nu'a dí ec'ei hu ngue majuaní'a.

Nuna Oja di madi gätho yø ja'i. Janangue nu ra ja'i di mahrá mmic'eui, ya rá n'youi Oja ra ja'i, n'na ngu n'na hinha gui nhyegui. ¹⁷Jatho ga mahmu Oja co gätho ma mmuihu, n'namhma ngue ya hinte ga suhu 'mø ra pa dani hyaxra güenda. A nuua ja ra ximhäi ya, nuna Oja rá Papá na ra Jesucristo, guehna ma Papáhu na. ¹⁸Nu ra ja'i ngue rá mmui gui ma Oja ya, ya hingui su da zu Oja ra ja'i. ¿Teni mantho da zu ra ja'i 'mø ya rá mmui gui madi? Su ra ja'i da zu Oja, pe gue'mø hingrá mmui gui madi.

¹⁹A nuju dadi mahmu Oja ya, porque bi dimma mmuihu ngue rá mudi go bi macju Oja. ²⁰A nu ra ja'i da 'yena ngue di ma Oja, pe nnu man'u drá cu, guehna ra ja'i fehni na. Porque ra ja'i hinda mahrá cu nuna i nnu, ¿hague da nzä di ma Oja nuna hingui nnu 'mø? ²¹Guehna ra hya di manda Oja naya ngue nu ra ja'i ena ngue di ma Oja, jatho di mahrá cu.

5 Nu to gätho ec'ei ngue ra Jesús guehna ra Cristo na, guehna ra ja'i rá basi Oja na. A nuyá, nu ra ja'i di mahrá mm'in'yohuui, co 'ne'u yø basi na ra n'yohu ma madi jatho ngue da ma ma madi. ²Janangue nu'mø dadi mahmu Oja, ne dí øthua ra hya di manda, ya dí pahmu ngue nu'u yø basi Oja jatho da ma ma madi. ³Porque ra ja'i di ma Oja, gue'a øt'e te di manda Oja'a. Nu'a te gä di manda Oja, gä øt'e, hingui nnu man-

hennitho da 'yøt'e. ⁴Porque nu to gätho ya 'bui ngue rá basi Oja, ya hep'u ra nts'o jaua ja ra ximhäi. Nuna ma nt'ec'ei hu i ja, guehna ga thapra nts'o jaua ja ra ximhäi na. ⁵Hinjongui sä da hyep'u ra nts'o jaua ja ra ximhäi, høndya yø ja'i ec'ei ngue rá Tsunt'u Oja na ra Jesús, guehya yø ja'i hep'u ra nts'o ya.

⁶Mambá ecua ra Jesucristo, bi fadi ngue rá Tsunt'u Oja 'mø mi nxixya p'u ja ra dehe 'ne'mø mi máná ji p'u bi du. Pe hinga hontho bi nxixya, sinoque bi nxixya 'ne bi tho. Guese ra Espiritu Santo di ja majuaní te'o na ra Jesucristo. A nuna ra Espiritu Santo gä majuaní te mma. ⁷Pe nuya hyu ya, badi ja majuaní p'u mahets'i ngue ra Jesucristo guehna rá Tsunt'u Oja na. Nu'a rá mudi, gue'a rá Papá. Rá yoho, gue'a rá Tsunt'u Oja, nuna øt'e ngue fadi hanja Oja. Rá hyu p'uya, gue'a ra Espiritu Santo. Nuya hyu ya, 'da'igu mma. ⁸Ne'cua ja ra ximhäi, guehya di ja majuaní ya hyu yø hya ya, ja dí haxhu p'u njuani ngue rá Tsunt'u Oja na ra Jesucristo. Nu'a rá mudi, ra Espiritu Santo øt'e ngue timma mmuihu hanja ra hya. A nu'a rá yoho, bi nequi xanho 'mø mi nja ra nxixya. A nu'a rá hyu, bi fadi xanho 'mø mi tho ra Jesucristo. Gätho ya hyu ya, 'da'igu mma ngue guehna rá Tsunt'u Oja na. ⁹Xi'mø bi man'a n'na ra hya yø ja'i 'ne dá ec'ei hu te bi ma, goma gue Oja hinga ec'ei hu te mmamp'uya. A nuna Oja, guehna di jase majuaní te'o na rá Tsunt'u na. ¹⁰Nu'a ec'eibi rá Tsunt'u Oja, pase p'u ja rá mmui ra ja'i ngue majuaní te ec'ei. Nu'a hingui ec'ei'a te mman'Oja, guehna ra ja'i nnu bethani Oja na, porque hingui ec'ei'a ra hya bi man'Oja ngue te'o na rá Tsunt'u. ¹¹Guese Oja di jacju majuaní ngue di 'dajju ra 'da'yo te para zantho. 'Ne nuna ra 'da'yo te na, di n'nacju 'mø ga ec'ei hu rá Tsunt'u Oja. ¹²Nu'a to n'youi

rá Ts'unt'u Oja, ya ja ra 'da'yo te. Pe nu to hingui n'youi rá Ts'unt'u Oja, ya hin'yü ra 'da'yo te.

¹³Nüya to ec'ebí rá Ts'unt'u Oja, dá cuarpabi ra carta ya yø hya jaua, dí nnepe da badi ngue ja ra 'da'yo te para zantho. ¹⁴Nü'mø dá mat'Ojahü, di hahu nzammüi, porque dí haxü njuani ngue nü'mø dí äphu Oja n'na ra cosa nü'a da ne di 'dajü, nüna Oja ørpa masu te dí xihmü. ¹⁵Nü'mø dí pahmü ngue ørcahu masu Oja 'mø tema cosa dí äphu, nü'mø dá mat'Ojahü p'uya, dí pahmü ngue di 'dajü Oja te dí äphu.

¹⁶Nü'mø to padi ngue bi 'yø't'a n'na ra ts'oqui rá cu, 'në da zä di mpunnbi, da marpabi Oja. Oja p'uya di unna 'da'yo te 'mø ngue sä di mpunnbabi rá ts'oqui. Porque ja ra ts'oqui ngue hin'yü rá punnbi, ya ra castigotho tømra ja'i.

Nüna ra ts'oqui na, hinte dí xi'ahü ngue da zä gui marpahü Oja ra ja'i ngue di mpunnbi. ¹⁷Nü'a te xants'o, gä ra ts'oqui'a. Pe ja ra ts'oqui ngue sä di mpunnbabi ra ja'i. ¹⁸Dí pahmü ngue ra ja'i nnøpa Papá Oja, ya hinga 'yø't'a ngue ra ts'oqui da 'yø't'e. Porque rá Ts'unt'u Oja fähra ja'i ha ni ma, ya himma japi ra zithü di ts'onnbä rá mmüi ra ja'i.

¹⁹A nüyá, dí pahmü ngue yø basigahü Oja ya. A nüya gätho mi'da yø ja'i 'bui rá ngüni nximhäi, gä o rá 'ye ra zithü.

²⁰A nüyá, ya dí pahmü ngue rá Ts'unt'u Oja bá ecua, 'në ya bi xoga ma n'yomfenihü ngue dá pahmü ndana gue'a majuani Oja. A nüyá, ya dí n'yohü'a majuani Oja ya, guehna ra Jesucristo rá Ts'unt'u Oja na. Guehna majuani ngue Oja na, 'në di unna 'da'yo te para zantho.

²¹Ague ma basi'ahü, 'yo gui thannehü yø dahmü. Da ngut'atho.

2 ra Xuua

Ja ua rá yoho ra carta bi 'yo'tra Xuua.

1 Nugä dí 'bet'o ngue rá hya Oja, dadi zenguagä nā mā cū ngue rá xisu rá thanhni Oja. Xquet'a 'ne'u ni basi dadi zengua. A nugä, majuaní ngue gä dadi ma'ahü. 'Ne hinga hõngthogä, sinoque di ma'ahü gätho ya to pahna ra hya majuaní. ²Porque gäthogahu ya, 'da'igu mā nt'ec'eihu i ja. 'Ne dí pahmu njuani ngue guehna majuaní na. Guehna ga ec'eihu para zantho naya.

³Nuna Oja mā Papáhu, da guehna ra Jesucristo rá Ts'unt'u, di huegahu, di 'dajü rá njapi, da hyurca mā mmuihu. Da 'yot'e ngue ga haxhu nā ra hya majuaní 'ne da 'yot'e ngue ga mahma mmi'yec'eihu.

⁴Emmei dadi johya, porque dí haxa njuani ngue nū 'da ni ts'unt'u ya haxra hya majuaní tengutho di 'bejpahu Oja mā Papáhu ngue ga øthu. ⁵A nuya mā zi cū'i, dí nne ga xi'i n'na ra hya ya. A nuna ra hya ga xi'i, himma 'da'yo nā, sinoque 'da'iguui nā ra hya bi m'mejpahu m'met'o ga øthu. Ngut'a dí xi'i ya ngue n'na ngu n'naju, jatho ga mađi gätho mā mmi'yec'eihu. ⁶Nu'mø dadi mahmu Oja, gue'mø dí øthü'a te di manda Oja 'mø. A nuna ra hya di manda Oja p'uya, guehna ra hya ya xcá 'yøhmu m'met'o nā, gue'a ngue di mahrá mmi'eiui n'na.

⁷Guehna dí xi'i naya, porque nūua ja ra ximhäi, ya xangu yø mmamhya 'youa ngue yø fehni. Nuya p'uya, i mma ngue ra Jesucristo himma juani bi nja'i. Nu ra ja'i ngue nguna ra hya mmanya, guehna ra hyäte nā, 'ne rá nsuiui ra Cristo. ⁸Dami mfähmu n'namhma ngue hĩndi m'me'a ra 'befi guí øthu. Dami nehu ngue da ma mā juati xanho ra njut'i di n'na'ahü.

⁹Nu ra ja'i ngue hinga hõnt'a te ra hya bi nxännbate ra Cristo nne da mā, sinoque mmammi'da yø hya ngue himbi nxännbate ra Cristo, guehna ra ja'i hingui n'youi Oja nā. Pe nū ra ja'i ngue hõnt'a te ra hya bi nxännbate ra Cristo i mma, nuná, guehna n'youi ra Papá nā, da gue'a rá Ts'unt'u Oja n'youi. ¹⁰Nu'mø to da zøp'u guí 'buhmu, da 'ye-nā ngue da xän'nahu rá hya Oja, pe hingui xännbate'a ra hya bi nxännbate ra Cristo, 'yo gadi unna ts'äya p'u ja ni ngumhmu, 'ne 'yo gadi zenguahü. ¹¹Porque nu'a di zengua nā ra ja'i nā, tengutho 'mø dadi hatra ts'edi ngue di nxännbate'a ra hya hinga gue'a.

¹²Xangu mi'da yø hya dí nne ga xi'ahü. Pe hĩndi nne ga cuati gätho yø hya ua ja ra carta ga pen'nahu. Porque dí tømí ga mmap'u ga mā nu'ahü, n'namhma ga nyaschü, man'natho di njaju mpähä p'uya. ¹³Dí zengua'i ya yø ts'unt'u ni juhue, xquet'a rá thanhni Oja nā.

3 ra Xuua

Ja ua rá hyu ra carta bi 'yo'tra Xuua.

1 Nugä dí 'bet'o ngue rá hya Oja, dadi zengua'i, ague ma ndø'amigo Gayo. Janjuani dadi ma'i.

² Ague ma zi cu'i, dí äpä Oja ngue da mäxa'i te guí øt'e. 'Nē dí äpi ngue xta nzaqui'i, tengutho ga nzaqui ni nt'ec'ei i ja. ³ Janjuani dá johya 'mø ma øde te mmanya ma cūhū bá sōmp'u guí 'bui. Mi zä mi zøcua, bi xiqui ngue gue'a ra hya majuani guí hats'i. ⁴ Hin'yugui man'na ra johya jag'mø dí øde ngue nuya ma basi ya haxhna ra hya majuani.

⁵ Ague ma zi cu'i, ya xanho te guí øt'e ngue guí ørpabi ra 'bäxte'u ma cūhū, ma- daque'a n'nanni ni 'yēhē, pe guí fäts'i.

⁶ Mambá pengya ma cūhū, bá sōmp'u guí 'bui. Nu'mø ma mpetihe, bi xicje ngue emmei gadi madi. A nuyá, nu'mø bi mapu mahøn'a, dami 'yøtra mate ngue guí fäts'i te honi n'namhma da zä di sigue'a te ga 'yo. Gui 'yørpabi tengutho nne Oja ngue guí 'yøt'e. ⁷ Porque nu'u 'yo ngue ørpabi rá 'befi ra Jesucristo. Nuya yø mefi ya, hingui tømī ngue gue'u yø ja'i hingui ec'ei Oja da mäts'i.

⁸ Janangue jatho ga fäxhu'u to mmanna ra hya majuani, n'namhma ngue gätho gahu ga mfäxhu'a te ga 'yo ra hya.

⁹ Nugä dá ot'a n'na ra carta ga pennbabi yø ja'i di mpeti p'u ja ra nija. Pe nuna ra Diótrefes ngue nne di m'met'o p'u 'buhyø 'yec'ei, hingui ørpatho masu te dí xifi. ¹⁰ Janangue nu'mø ga mmagä p'uya, ga xi'ahu hanja ngue hingui säya mmanyø fehni connä ngueque. 'Nē hinga høn'ta øt'a p'uya, sinoque hīndi unna ts'äya'u ma cūhū sōmp'u 'bui. Nu'u te'o nne di unna ts'äya, hingui nnepe, 'nē høn'athi p'u ha di mpeti yø 'yec'ei.

¹¹ Ague ma zi cu'i, 'yo guí øt'e tengu na ra nts'o øt'a dí xi'i ya. Sinoque gue'a xanho guí 'yøt'e. Nu ra ja'i øt'a te xanho, gue'a rá basi Oja'a. Pe nu'a to øt'a te xants'o, ya hīngrá mpadiui Oja'a.

¹² Gätho yø ja'i i nnømmanho na ra Demetrio, 'nē majuani'a te dí øde i hma. Nugähe xquet'a dadi jahe majuani ngue xanho te ga 'yo na, 'nē guí pahmu ngue nu'mø dá mangähe n'na ra hya, majuani'a te dí mmam'me.

¹³ I ja mi'da yø hya dí nne ga xi'i, pe hīndi nne gä ga cuatä ua ja ra carta yø hya. ¹⁴ Porque dí tømī ngue hīmma ya'atho ga mmap'u, ya da zä ga nyaseui p'uya.

¹⁵ Da hyut'a ni mmui Oja. Di zengua'i ni amigo 'bucua. 'Yøra ra mate dami zengua quits'u n'na ngu n'na'u ma amigogähe 'bup'u guí 'buhmu.

Ra Judas

Ja ua ra carta bi 'yo'tra Judas.

1 Nugä drá Judas, rá mefigä rá Jesucristo, dadí n'yohugä'be rá Jacobo. Dadi zengua to gä bi zon'na Oja. Emmei di ma'ahu Oja. Ra Jesucristo p'uya, fä'ahu. ²Dí nne ngue man'na di dinni mmuihu ngue di huec'ahu Oja. Dí nne ngue emmei di ma'ahu Oja 'ne da hyut'a ni mmuihu.

³Ague ma zi cu'ahu, janjuani dá ne ngue xca ot'ahu ra carta ya yø hya n'youi na ra nho dá nthehu ngue ya dá nyamhmu. Pe jap'u man'na ra hya ja ts'editho ga otra carta ga pen'nahu p'u. 'Yo guí nnehu ngue to di ts'onna ra hya dí ec'eihu, guehna ra hya i ja para zantho na. Pe n'na nditho bi un'Oja te'o gä o rá 'ye. ⁴A nuyá, 'bu i'da yø ja'i ngue hingyø hoga 'yec'ei. I häte, guehya mmana ngue sä ga siguetho ga øthu ra nts'o, porque ja rá mpunnbate Oja, i ena. Pe ngue nguna ra hya mma, ya cøn'a ma Ojahu, co 'ne'a ma Hmuhu Jesucristo cøni. A nuya p'uya, ya manjam'møtho nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue guehya yø ja'i da ma ra castigo ya.

⁵Madague'a ya guí pahmu na ra hya ga xi'ahu ya, pe dí nne ga ben'nahu te xa 'yøt'Oja yø pa xa thogui. Porque nu'mø mambá jup'u ja ra häi Egipto ya yø ja'i Israel, m'mefa p'uya, bi hyo'u to himbi 'yec'ei te bi ma. ⁶Dami bemhmu te bi tho'u yø anxe himbi zupra 'befi mi pefi, sinoque bi zop'u'a te mi pep'u mahets'i. Nuna Oja, xa ndut'i conyø cadena p'u ja ra 'bexui mente da zønna pa di nja ra ts'ut'abi. ⁷'Ne dami bemhmu te bi jap'a Oja'u yø mmengu p'u ja ra hnini Sodoma 'nehra hnini Gomorra comi'da yø hnini guerp'utho mambí ja. Mi

njap'u yø ja'i mi 'bup'u ngue 'yots'om'mäi tengutho øtyø ja'i 'bup'u guí 'buhmu ya ngue 'yots'om'mäi. 'Bu i'da ngue yø mmün'yohuse madi 'berpa rá sä tengutho 'mø dra xisu. Pe bi nzø ya yø hnini ya n'namhma ngue nu to gätho øtyø ts'oqui da badi ngue di njapra castigo m'mefa conna sibi para zantho.

⁸Tengutho dí xi'ahu ya, xquet'a njarbutho'a te øtyø fehni xänbata p'u guí 'buhmu. Nu'u, di ts'antyo dá, ena ngue bi t'uti ngue da zä da 'yøt'a xants'o ngue di ts'onnyø do'yo. Embi ngue hingui ja ts'edi ga øthu ya yø hya di 'bejpahu Oja ga øthu. 'Ne nnømman'u'u tate ja yø ts'edi. ⁹Nu'mø mi du ra Moisés, nu'a ra 'bet'o anxe Miguel bi njun'ma hyai ra zithu ngue di nuennbabi rá do'yo. Pe nu'a ra Miguel himbi hya ra ts'edi xta nnømman'u ra zithu, xta 'yembi ngue da ma ra castigo. Sinoque høntho embi: "Di hec'a'i Oja", bi 'yembi. ¹⁰Pe nuya yø n'yohu dí xi'ahu ya, nnømman'u'u ja yø ts'edi 'ne hingui padi hanja. Tengutho yø zu'e ngue hin'yu yø n'yomfeni, nu'a ra nts'o so yø mmui gue'a øt'a, njarbutho ya dí xi'ahu ya, guehya di m'mehya.

¹¹Nuya yø ja'i ya, hague ngu ra n'u da zä ya. Porque tenthø ra nts'o bi 'yøtra Cafn. A nuya p'uya, øtra ts'oqui ngue da dahra menyü, tengutho bi 'yøtra Balaam. Pe di m'medi tengutho ra Coré, di m'medi ngue himbi ne xta 'yøde te mman'Oja. ¹²Nu'mø pap'u ja ra ngo guí øthu ya yø ja'i dí xi'ahu ya, di 'berpabi yø sä'u yø ja'i njuantho yø 'yec'ei. Porque nuya yø ja'i ya di ho di nsihme, pe hingui nnu man'su mi'da yø ja'i 'bup'u ja ra ngo. Høntho nne ngue di nniyase. A nuyá, hin tema nho da 'yøt'ahu ya. Ya guí nnuhu n'na ra jogui 'mø bá ha ra ndahi, 'ne himbi n'ye, njarbutho ya. Nuyá, guehya tengutho yø za hingui zø'mø bi zønna pa di nzadi. Ya xandu, janangue hingui zadi, 'ne majuaní ngue xandu ngue nu'mø mi sat'i, bi c'uts'i. ¹³Nuya yø ja'i ngue høn-

dra nts'o ga 'yo, guehya yø ja'i gui nhyej-pa yø funthe jap'u ja ra jathe ya, nup'u ni gohra ts'othe xants'o rá fugui hots'e, njar-batho ya. Guehya tengutho yø sø 'mø dadi pomp'u thogui. Guehya da ma ra castigo para zantho ya, da map'u ja ra ts'a'bexui.

¹⁴Dato yø papá bi m'mui bá fadi asta ra Adán, mi m'mu'a rá yoto, ya ra Enoc. Guehna ra Enoc bi ma te di nja, bi 'yena: "Nu'mø bá eua Oja, yø mahuahitho yø maca anxé da n'youi. ¹⁵Dá ehe ngue da 'yøpa ra ts'ut'abi gátho yø ja'i. Gátho yø ts'oc'ei hingui ec'ei Oja da ma ra castigo gue'a te gáma nts'o xa 'yøt'e, da gue'a te gáma ts'omhya xa xi Oja p'u ha ya", bi 'yena. ¹⁶Nuya yø nemhya, hinjongui pøni ngue di nnu manho. I nne ngue nu'a te go nnepyø mmui da 'yøt'e, gue'a di nja'a. Nu'mø ya, ena ngue pase. Di hoqui te xihyø ja'i, para ngue da zäp'u da gujpabi te honi.

¹⁷Ague ma zi cu'ahu, dami bemhmu na ra hya bi xi'ahu m'met'o ya yø representante ma Hmuhu Jesucristo. ¹⁸Nuyá, bi ma ngue hante da gaxyø pa di 'yep'u, di m'mahyø ja'i ngue da dentho'u yø hya xanduxqui. Guehya yø ja'i da 'yøtho'a ra nts'o so yø mmui ya. ¹⁹Guehya yø n'yohu 'uenyø ja'i ya. Gue'a ra 'yu cam-

base yø n'yomfeni da 'yøt'e. Hinga gue'a ra 'yu di unna Espiritu Santo ga 'yo. ²⁰Pe ague ma zi cu'ahu, dami 'yøt'e ngue man'na di ndu ni maca nt'ec'ei i ja. Nu'mø gui mmat'Ojahu, dami unna 'yu ra Espiritu Santo ngue di ben'nhu te gui mmahmu. ²¹Yo gadi unthohu rá mate Oja. Nuna ma Hmuhu Jesucristo ja rá nhucate na. Ma ga tømhmü ngue di 'dacju ra te para zantho.

²²Nu to yobeni, dami hathu ra ts'edi ngue 'yo di thät'i. ²³Pe nu'u ya xa thät'i, dami yani, tengutho 'mø gui hya'a n'na ra nzunza di o sibi ngue hingui nnepe da guadi di nzø, gui jarbu. Di nja ni nhucatehu ngue mi'da yø ja'i, pe dami mfähmu, mami njahu p'u tengu øt'u. Nup'u gdi bemhmu ya yø ja'i ya, tengutho 'mø xanguahyø ulu ngue'a ra nts'o ga 'yo, hingui sä ha di mbennbi.

²⁴Hønse Oja ja rá mfadi, 'ne ja rá ts'edi ngue fä'ahu hingui 'yøthu ra ts'oqui. Oja da 'yøt'e ngue hinte mants'o da din'nhu 'mø ra pa gui m'mähmu p'u ja rá hmi rá dä. Nu'a ra ora'a p'uya, ya da zä gui johyah. ²⁵Nuna Oja bi yanju conná nguehra Jesucristo. Maguesé Oja ngue jase rá ts'edi, 'ne guehna tate hangu ra pa para zantho na. Da ngut'atho.

Apocalipsis

Nuna ra Jesucristo, ja ua ya yø hya bi 'yutra Xuua, bi japi da badi te ja ngue di nja m'mefa.

1 Nuya yø hya ja ua, guehya nnepra Jesucristo da fadi hanja ya. Oja bi japa Jesucristo ngue nu'u yø mefi Oja, da badi hanja ya yø hya ja ngue n'na zihmantho di nja. Nugä drá Xuua, ra Jesucristo bá penngagui rá anxé, bi jaqui dá padí hanja na ra hya na. ²Ma ga xi'ahu te gä dá nu. Ga xi'ahu hanja na te gäma hya dá øde. Ra Jesucristo bi xiqui xanho hanja na rá hya Oja.

³Nuna rá hya Oja bi t'urqui, ra mmenthi di nthéui te'o da manna hya p'u ha di mpeti yø 'yec'ei. 'Ne xquet'a ra mmenthi di nthéui yø ja'i da 'yøde hanja ya yø hya nt'ot'i. Nu te ra hya da 'yøde, gue'a da 'yøt'a. A nuya yø hya ja ua, himma ya'atho di nja ya.

⁴Nugä drá Xuua dadi zenguagä'u yø 'yec'ei rá m'mup'u yoto yø hñini rá njap'u ja ra häi Asia. Oja di jap'ahu 'ne da hyut'a ni mmuihu. Nuna Oja i 'buhya, ximman-gu dyø pa xa thogui ya mi 'bui, 'nehyø pa di map'u, hangü yø pa di sigue di m'mui. Di jap'ahu na ra Espiritu Santo, nuna entho yoto yø nyot'i i nequi p'u ni hyandrä nthuts'i Oja. ⁵Di jap'ahu na ra Jesucristo, guehna xifi xanho yø ja'i hanja Oja na. Go rá muditho bi bennate 'mø mi du na, 'ne guehna ja rá ts'edi ngue di manda gätho yø dast'abi 'bucua ja ra ximhäi na. Guehna ra Cristo di macju 'ne bi du. Nu'a rá ji bi mäni, gue'a i hoga ma ts'oquihu'a. ⁶Nuna ra Cristo øt'e ngue ma n'yohu p'u ha di manda ngue ndast'abi. Bi 'daju ra 'befi ngue dyø mmäcjahu, para ngue da zäp'u ga thannehu na Oja rá Papá. A nuyá, ma ga espahu na ra

Cristo maguese, ngue ja rá ts'edi para zantho. Da ngut'atho.

⁷A nuyá, nuna ra Cristo, nu'mø bi zøhø di 'ye mahets'i, da n'youi ra gui. Gätho yø ja'i da nu. Nuya yø ja'i bi cuarpü ja ra pont'i da nu 'mø bi zøhø. Nu'mø bi nu yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi, gä di nya dum-mui. Da ngut'atho.

⁸Nuna ma Hmuhu Oja jase rá ts'edi, nguna ra hya xicju, i ena: "A nugä para zantho dí 'bui, porque ya nmi 'bucä p'u bá fadi bá nja yø cosa ja ya. Da guehya, nu yø cosa i ja, jap'u rá nzegui, pe nugä ga sigue ga m'mui para zantho", i ena. Porque nuna Oja i 'buhya, ximman-gu dyø pa xa thogui ya mi 'bui, 'nehyø pa di map'u, hangü yø pa di sigue di m'mui.

⁹Nugä drá Xuua, gä dadi ncuhu, gäthogahu, ya ma n'yohu ra Jesucristo. A nuyá, di tocagahu ngue dí sähu ra n'u ya. Pe gä dí ohu rá 'ye ra Cristo nuna di hacju ra ts'edi ngue ga seti hangü ra n'u ja ngue ga thohmu. A nu'mø ma m'mucä p'u Patmos, ja n'na ra t'uhäi ja made ra jathe, ja dá op'u ra fadi. Bi joqui ngue dá mambrá hya Oja, dá xicä yø ja'i te'o na ra Jesucristo. ¹⁰Nuna n'na ra pa ngue mi thanne yø ja'i ra Hmu Jesús, ra Espiritu Santo bi pärcagui ma nthandi, 'da ma'dan'yo dá nu. Dá øcua ja ma xutha ngue nts'edi ga nzoca n'na n'cei. Nup'u dá øde, tengutho 'mø bi 'bixtra corneta. ¹¹Nu'a bi zoqui bi 'yengui:

—A nugä para zantho dí 'bui, porque ya nmi 'bucä p'u bá fadi bá nja yø cosa i ja ya. Da guehya, nu yø cosa i ja, jap'u rá nzegui, pe nugä ga sigue ga m'mui para zantho. Ague Xuua, dami cuatra sücua te gä gui nnu ya. Gui pennbá ra sücua yø 'yec'ei 'bu'u yoto yø hñini rá njap'u ja ra häi Asia. Nuya yoto yø hñini ya, guehna ra hñini Efeso, ra hñini Esmirna, ra hñini Pérgamo, ra hñini Tiatira, ra

hnini Sardis, ra hnini Filadelfia, ra hnini Laodicea.

¹² Nugä drá Xuua, dá 'bärbüya ngue dá het'a nzoqui. Pe nü'mø ma 'bät'i, dá nü yoto yø mfoxiyo ngue ra oro. ¹³ Nup'u ja'u yoto yø mfoxiyo p'üya, dá het'i ngue et'inde n'na ra n'yohu. He rá he söt'e asta yø gua. Rá tiya p'üya, gä ra oro di ngut'i. ¹⁴ Yø xtá p'üya, gä ra t'axi, ená ra t'axca xide'yo ogue ra t'axca se. Yø dä p'üya, di yoxni tengutho rá thai ra sibi. ¹⁵ Yø gua p'üya, di yoxni tengutho ra t'egui 'mø bá pømp'u ja ra orno ngue xa mma mats'uxt'i xandønho. Nu'a ga nt'ode 'mø bi nya p'üya, tengutho gui hi ra ndate dehe. ¹⁶ Nup'u ja rá 'ye ngue rá n'yei, i ha yoto yø sø. I pømp'u ja rá ne n'na ra ts'anjuai ja yoho yø heti. Rá hmi p'üya, di yoxni tengutho gui yotra hyadi 'mø hinte juti.

¹⁷ Ma herpu 'bäi, dá tägui tengutho n'na ra du, dá sop'u ja yø gua. Bi macrá 'ye ngue ra n'yei, bi doscagui, bi 'yengui:

—'Yo guí su. Go guecä dí 'bui para zantho, porque ya nmi 'bucä p'u bá fudi bá nja yø cosa i ja ya. Da guehya, nü yø cosa i ja, jap'u rá nzegui, pe nugä ga sigue ga m'mui para zantho. ¹⁸ Guecä dí 'bui hangü ra pa. 'Ne bi hnu ngue dá tu, pe nuya dí 'bui para zantho ya. Go dí hagä ra nsogui ngue ra ndate, go dí hagä ra nsogui p'u 'buhyø ánima. ¹⁹ A nuyá, dami cuatro sucuá te gäma hya guí nnu ya. Cuatra sucuá'a te bi nja ya, da gue'a te di nja m'mefa. ²⁰ Nuyá, ga xi'i te ga mbønya yoto yø sø gä nuua ja ma n'yeigä ya. Co 'nehya yoto yø mfoxiyo ngue ra oro di mäsqui, ga xi'i te ga mbøni. Nuya yoto yø sø gä nu, guehya ga mbøni ngue yoto yø mefi Oja ya. Guehya 'bet'o p'u di mpeti yø 'yec'ei ngue yoto yø hnini ya. A nuya yoto yø mfoxiyo gä nu, guehya ga mbøni ngue yoto 'bui yø 'yec'ei ya.

2 Dami 'yotra carta, gui pennbabi rá mefi Oja 'bet'o p'u 'buhyø 'yec'ei'a ra hnini Efeso. Ja ua ya yø hya gui 'yot'i, gui 'yembi: "Nguna ra hya mmanna ja yoto yø sø p'u ja rá n'yei, nuna di therbu made ha ja yoto yø mfoxiyo ngue ra oro. I ená: ² Dí pacä te gä guí øthu. Dí padí ngue guí ha ra ts'edi guí ørpuhu rá 'befi Oja. 'Ne guí seti hangü ra n'u guí thohmu. Dí pacä ngue hin gadi nsixu yø ts'oc'ei. 'Ne dí padí ngue pønyø ja'i ngue nne da hyä'ahu, i ená ngue ma representante. Pe gä hyaspahu ra güenda te ga 'yo ya yø ja'i ya, 'ne gä tinnbahu ngue guehya fehni ya. ³ Guí seti hangü ra n'u guí thohmu, 'ne 'bu i'da ngue emmei ørcagui ma 'befi, hinha ga ngohyø mmui. ⁴ Pe nugä jap'u n'na ra hya nná su'ahu. Nuna ra hya na ngue zits'utho gadi macju, ya hinni mantho gadi macju tengutho p'u bá fudi, ngue janjuani gä hyo ni mmui gä macju. ⁵ Dami beni ha bi njap'u guá ets'i ngue gadi macju. A nuyá, dami 'bäni mmuihu n'na zihmantho, dami macju tengutho gmi øthu m'met'o. A nü'mø ngue hinguí nne gui macju, ga mmagä p'u ngue ga hacä ni mfoxiyohu p'u ha ja. ⁶ A nuna n'na ra hya jap'u guí øthu, dí nnu manhogä na, ngue madits'u guí nnu manhoh'u yø hya xännbabi yø ja'i ra Nicolás. A nugä p'üya, xquet'a 'nequi madits'u dí nnu manhogä na ra hya na. ⁷ Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhya yø hya ja ua xihyø 'yec'ei ra Espiritu Santo, i ená: Nu ra ja'i da bøni ngue da dapra nts'o i ja, ga unna nt'edi ngue da zaprá ndät'a ra za 'bäp'u ja rá nhuaza Oja. Nü'mø bi za ra ndät'a ra ja'i, ra ja'i p'üya di m'mui para zantho, i ená".

⁸ Dami 'yotra carta, gui pennbabi rá mefi Oja 'bet'o p'u 'buhyø 'yec'ei'a ra hnini Esmirna. Ja ua ya yø hya gui 'yot'i, gui

'yembi: "Nguna ra hya mmanna ya mi 'bu 'mø mambá fúdi bá nja yø cosa i ja ya, 'ne di sigue di m'mui para zantho. Guehna bi du na, pe mahømbi m'mui. I ena: ⁹Dí pacá te gá guí øthu. Dí padí ngue xangu ra n'nu guí sáhu. 'ne dí padí ngue guí hyoyahu, ngue hin'yu ra menyu. Pe madague'a, tate di muii na ra nho di 'da'ahu Oja. Dí padí ngue nnømman'u'ahu yø ja'i nuya ena ngue yø judío. Pe nuya yø ja'i ya, guehya hingyø ja'i Oja ya, sinoque guehya yø ja'i ra zithu ya. ¹⁰Yo guí suh'a te ra n'u ja ngue guí thohmu ya. Porque ra zithu di nja ra pa da 'yot'e ngue guí 'nofádihu. Ja da fap'u p'uya ngue'mø majuaní guí ec'eigahu xanho, oque hin'na. Di sä'ahu ra n'u n'net'a ma pa, pe 'yogui hegahu madague'a gui tuhu. Cabo ga jut'ahu conna 'da'yo te para zantho. ¹¹Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhya yø hya ja ua xihyø 'yec'ei ra Espíritu Santo, i ena: Nu ra ja'i da bøní ngue da dapra nts'o i ja, ya hinda tho'a rá yondi ra ndate, i ena".

¹²Dami 'yotra carta, gui pennbabi rá mefi Oja 'bet'o p'u 'buhyø 'yec'ei'a ra hnini Pérgamo. Ja ua ya yø hya gui 'yot'i, gui 'yembi: "Nguna ra hya mmanna pønna ne n'na ra juai mandø nts'atho, ja yoho yø heti, i ena: ¹³Dí pacá te gá guí øthu. Dí padí ngue guí 'buhmu p'u ha 'buhyø ja'i di manda ra zithu. Pe dí padí ngue guí ec'eigahu xandønho. Nu'mø ra pa mi hatra ts'edi ra zithu'u ni mmenguhu ya, ngue bi bentra Antipas bi hyo, bi xpi ngue xifi xanho yø ja'i hanja'a ma hya, pe hingá hyegahu. ¹⁴A nuyá, jap'u 'da yø hya guí øthu ngue hindí nnu manhogá. Porque nuna ra hya bi nxännbate manjam'mø ra Balaam, 'bup'u 'da ni amigohu ngue tena ra hya na. Guehna bi xännbabi ra Balac, bi xifi ngue da japyø judío da 'yotra ts'oqui, ngue da zi'a te pørpabi yø

dahmu, m'mefa p'uya di n'yots'om'mäi. ¹⁵Nuna man'na ra hya p'uya, xquet'a 'bup'u 'da ni amigohu ngue tena hya bi nxännbate ra Nicolás. Conque nuna ra hya xännbate na, madits'u ngue dí nnu manhogá na. ¹⁶Pe nuyá, 'yo gadí unna 'yu yø ja'i ngue di xähya yø hya bi nxännbate na dí xi'ahu ya. Dami xihyø ja'i ngue nuna ra hya xännbi, da hyep'u. Porque nu'mø himbi ne yø ja'i da hyep'u na ra hya di xädi, ga mmasegá p'u. Nuya yø ja'i hingui nne da hyep'u ya yø hya di xädi, ga säsegá'be conna juai pømma ne. ¹⁷Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhya yø hya ja ua xihyø 'yec'ei ra Espíritu Santo, i ena: Nu to da bøní ngue da dapra nts'o i ja, ga japi da zi ra hme bí ja mahets'i, guehna ra hme hingui facua ja ra ximhäi na. 'Ne ga unna n'na ra t'udo xa nt'axi. Nuna ra t'udo ga unni, nt'ot'i n'na ra thuhu ma'da'yo, hinjongui padí hanja. Sinoque ja ngue da base hanja'a to da hyanna do, i ena".

¹⁸Dami 'yotra carta, gui pennbabi rá mefi Oja 'bet'o p'u 'buhyø 'yec'ei'a ra hnini Tiatira. Ja ua ya yø hya gui 'yot'i, gui 'yembi: "Nguna ra hya mmanna Ts'ant'u Oja, nuna di yoxni yø dä tengutho gui 'yotra' thai ra sibi. Yø gua p'uya, di yoxni tengutho ra t'egui mats'uxt'i xandønho. I ena: ¹⁹Dí pacá te gá guí øthu. Dí padí ngue gadí macju 'ne dí padí ngue n'na ngu n'na gadí mmahmu. Dí padí ngue guí ec'eigahu xandønho. Dí padí ngue guí ørpahu rá 'befi Oja. Dí padí ngue nu'a te ra n'u guí thohmu, gá guí sethu. Dí padí ngue nu'a te ra nho guí øthu, man'na tate xanho te guí øthu ya, ngue'mø rá müdi. ²⁰Pe nugá, jap'u n'na ra hya nna su'ahu. Porque nuna ra hya xännbate ra Jezabel, gadí unthohu ra 'yu. Nuna ra xisu na, i ena ngue Oja di bennbabi ra hya xännbate, pe himma juani. Porque dí padí ngue hät'u yø ja'i xännbi. Embi

ngue sätho di n'yots'om'mäi ra ja'i, ne embi ngue sätho da za ra ngø pørpabi yø dahmu. ²¹ Nugä dí tømä na ra Jezabel, xamhmatho da hyep'u'a rá n'yots'om'mäi ga 'yo, pe hingui nne da hyep'u. ²² Jananguue nuyá, ga japi di hyenni da 'yoxrá t'ots'i. Ga japi da zä ra n'u. Nu to gä xa hyät'i ngue n'yots'om'mäiui, nu'mø hindi 'bät'yø mmui ya hät'i ngue da hyep'u ra nts'o øt'e, xquet'a ga japi ngue mathogutho da zä ra n'u. ²³ Nuna ra Jezabel, ga hogä yø ja'i nuya xa hyät'i, i nnøpe ngue yø basi. Ja da bap'u yø 'yec'ei 'bui ndap'u bi zä p'uya ngue dí parbabi yø n'yomfeni yø ja'i, nu te gäma hya mbemp'u ja yø mmui n'na ngu n'na, gä dí padi. N'na ngu n'na'ahu, nu te gä guí øthu gue'a ra njut'i di nja'a.

²⁴ Pe nuna ra Jezabel xännbate ra hya p'u ja ra hnini Tiatira, xangu hingui nne gui tenhu na ra hya na. Porque nuya yø hya exa di xähyø ja'i ngue nne da badi xandønho te ega 'yo rá hya ra zithu, ya hingui nne gui xähu ya yø hya ya. Pe conni parte, ya hin'yu te gdá su'ahu. ²⁵ Nuna ra hya ya xcá benthu, dami sigue ngue gue'a gdí n'yohu'a ya, asta gue'mø dá ecä mahøn'a. ²⁶ A nuyá, nu to da bõni ngue da dapra nts'o i ja, ne da 'yøt'e te dadi 'bepi, ne di sigue da 'yøt'e asta guep'u rá nzegui, guehna ra ja'i ga unná cargo ngue di manda yø nación. ²⁷ Ma Papá bi 'dajma cargo, ga ja'ahu p'uya ga 'da'a ni cargohu. Pe mandø nzaquitho ra ts'edi ga 'da'ahu. Nu'mø himbi 'yøtyø ja'i na ra hya guí xihmu da 'yøt'e, gui japhu yø ja'i tengutho 'mø bi thespa ra t'egui n'na ra ts'øye, ngue 'bexti mpøde. ²⁸ Xquet'a ga 'da'ahu ra dasø bí pøx'mø xudi. ²⁹ Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhna ra hya xihyø 'yec'ei ra Espiritu Santo".

3 Dami 'yotra carta, gui pennbabi rá mefi Oja 'bet'o p'u 'buhyø 'yec'ei'a ra hnini Sardis. Ja ua ya yø hya gui 'yot'i,

gui 'yembi: "Nguna ra hya mmanna to pennbabi ra Espiritu Santo ya yoto yø hnini, nuna ha yoto yø sø. I ena: Dí pacä te gä guí øthu. Dí padi ngue nup'u ha guí yahu, guí ena ngue ya guí øthu xandønho rá 'befi Oja. Dí pacä p'uya ngue himma juani guí n'yohu rá ts'edi Oja. ² 'Yo nimantho guí säyathohu, dami mpefi ngue gui hãthu ra ts'edi yø ja'i. 'Yo guí nnehu ngue nimantho da hyep'u Oja mi'da yø ja'i. Porque dí nnugä ngue guí säyathohu, guehna hingui nnu manho ma Ojagä naya. ³ Man'nan'yo mi 'yøt'e ngue gui pumbeni ya yø hya bi sän'nahu. Nu te gäma hya bi si'i gui 'yøthu, da gue'a gui 'yøthu'a. 'Yo nimantho gui säyathohu. Nu'mø hingä ja ndummui gui 'yøthu ya yø hya dí xi'ahu ya, jagui thambenihu ya ga søcä p'u guí 'buhmu, tengutho 'mø bi zøhra be, porque hingui pahmu tema ora ga søhø. ⁴ Pe dí padi ngue nup'u ja ra hnini Sardis, 'bap'u 'da yø 'yec'ei ngue hindi ts'on'yø he bi un'Oja. Guehya 'dap'u ga n'yo'be ya, da hye yø t'axca he. Gue'a yø njut'i'a ngue himbi ts'on'yø he bi t'unni. ⁵ A nuyá, nu to da bõni ngue da dapra nts'o i ja, gue'a da hye rá t'axca he'a, ne hinga thujpabi rá thuhu p'u ja ra libro nt'oti yø thuhu ya yø ja'i ja ra 'da'yo te. Nup'u 'buhma Papá, conyø anxø 'dap'u 'buhmi, ja ga mmangä p'u ngue guehya ma ja'i ya. ⁶ Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhna ra hya xihyø 'yec'ei ra Espiritu Santo".

⁷ Dami 'yotra carta gui pennbabi rá mefi Oja 'bet'o p'u 'buhyø 'yec'ei'a ra hnini Filadelfia. Ja ua ya yø hya gui 'yot'i, gui 'yembi: "Nguna ra hya mmanna majuaní ngue gä ra nho øt'e, ne nu'a ra hya mma gä majuaní. Guehna hannbabi rá nsogui ra dast'abi David. Nu'mø bi xocra goxthi, hinjongui sä da nøt'e. Nu'mø bi nøtra goxthi, hinjongui sä da xoqui. I ena: ⁸ Dí pacä te gä guí øthu. Dí padi ngue nuna

ma 'befi, mađi zits'u guí ha ra ts'edi gui 'yøthu na ra 'befi na. A nu'a gni 'yørpahu masu na ra hya dí mma, hinguí cõngahu ma thuhu, janangue dá xoc'ahu n'na ra goxthi ngue hinjongui sá da nøt'e. ⁹A nuya yø ja'i o rá 'ye ra zithu, guehya exa ena ngue yø judío ya, pe himma juani ngue guehya ma ja'igá ya, sinoque fehni. A nuya yø ja'i ya, ga japá ngue di ndantøhmü p'u ha guí 'buhmu. Ja da bap'u p'uya ngue dadi ma'ahu. ¹⁰Nugá dí xi'ahu ngue gui seti hangu ra n'u ja ngue gui thohmu. Nuna ra hya dá 'bep'i gui 'yøthu, gue'a gá 'yøthu'a. Janangue nuyá, ga faxahu 'mø gá sáhu ra n'u da thogui gátho yø ja'i 'bui rá nguñi nximhäi. Ja da fap'u ndana ra ja'i da bøni ngue xanho rá nt'ec'ei. ¹¹N'na zihmantho ga ma ecá. 'Yo gadi thøhmu na ra hya ya xca benthü, n'namhma ngue hinga n'nan'yo to di tocabi ra njut'i ja ngue di n'na'ahu. ¹²A nuyá, nu to da bøni ngue da dapra nts'o i ja, gue'a da gohi ngue drá døts'e rá ngu ma Oja'a. 'Ne hinjam'mø da 'uemp'u di m'mäi. Nu'a rá thuhu ma Oja, ga cuarpabi ra ja'i. 'Ne ga cuarpabi ra ja'i rá thuhu na ra 'da'yo Jerusalén bí ja mahets'i, gue'a rá hñini ma Oja'a. 'Ne xquet'a ga cuarpabi ra ja'i ma 'da'yo thuhu. ¹³Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhna ra hya xihyø 'yec'ei ra Espiritu Santo”.

¹⁴Dami 'yotra carta, gui pennbabi rá mefi Oja 'bet'o p'u 'buhyø 'yec'ei'a ra hñini Laodicea. Ja ua ya yø hya gui 'yot'i, gui 'yembi: “Nguna ra hya mmanna zant'a majuaní te mma. Nuna xifi xandønho yø ja'i hanja na ra hya majuaní. Conná nguehna bi nhogui te gäma cosa bi zän'Oja ngue bi nja. I ena: ¹⁵Dí pacá te gá guí øthu. Dí padi ngue ni xinga gue'a gui hyegagui p'u, ni xinga gue'a gdi ha ra ts'edi gui tennagui ma hya. A nuyá, i nne gui sänni te gui 'yøt'e. O bien ngue gui hyegagui p'u, ogue xin-

gui hya ra ts'edi gui tennagui ma hya. ¹⁶Pe comma ngue xøgue zi juat'atho gui ec'ei'gui, nuya njuantho gui mma thi ya. ¹⁷Gui ena ngue ya gyø mmemmetihu, ya hñte gadi 'behmu. Ya gá gue'a te guí øt'e guí emhmu ya. ¿Ua hin gadi umhmu ra güenda ngue ra 'yanthi gá nthehu? Porque mađi zits'u te di ja'ahu. Guí hyoyahu nup'u go bi zä. Gyø xädähu nup'u go bi zä. Conque ni xingra ulu di ja ngue gui hyehu. ¹⁸Janangue dí xi'ahu ngue gui tãngbahü ra oro ma datho xandønho, ya xpá thop'u ja ra sibi. Nu'mø ngue da guehna di ja'ahu na, ya majuaní ngue gui mmemmetihu 'mø. 'Ne gui tãngbahü ra ulu tate mandø nt'axitho gui hyehu, n'namhma ngue ya hinni mantho gui pes'ni sá ngue da hin'yu te gui hyehu. Dami tãngbahü ra 'yethi ni hu ngue ra colirio, di coxni dähü, n'namhma ngue da zä ni nxädä gui thohmu. ¹⁹A nugui, nu'u gá dadi mađi, nu'mø hinga gue'a ga 'yo, nugá dí fei ngue dadi hejpi te øt'e. Janangue nuyá, ga fep'ahu 'mø ngue hinguí hya ra ts'edi gui 'bäni mmuihu ya. ²⁰Dí 'bäcä p'u ja ra goxthi di nzonhnategä. Nu ra ja'i da 'yøde te dí xifi, da xogagui rá mmui ga cut'i. Ga nsäya p'u ja rá mmui ra ja'i. Ga 'n'amigo'be, 'dap'u ga nsihme'be. ²¹A nuyá, nu ra ja'i da bøni ngue da dapra nts'o i ja, ga unna nt'edi ngue 'dap'u ga mmi'be p'u dadi manda. Tenguthogä ngue dá dapra nts'o, janangue nup'u di manda ma Papá 'dap'u dí hu'be. ²²Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhna ra hya xihyø 'yec'ei ra Espiritu Santo”.

4 Mi tho'a te gäma hya dá nugá p'uya, mahøndä nnøts'e ngue da hanmahets'i. Dá handa n'na ra goxthi ngue nsoqui. Nu'a nmi ya'be p'uya, nu'mø nzoqui, ena gue'mø m'mixt'i ra corneta'a ga ya. Bi 'yengui:

—Bí 'yecua ya. Ga ut'a'i te ja ngue di nja m'mefa —bi 'yengui.

²Nu'a ra ora'a p'uya, bi pärcagui ma nthandi ra Espiritu Santo. Dá handa n'na ra nthuts'i bí ja mahets'i. Nup'u ja ra nthuts'i p'uya, ja hup'u Oja. ³Nuna dá handi ngue huxpu ja rá nthuts'i, dá nu ngue di yoxni p'u hudi, tengutho gui yoxni ra dospí ngue ra jaspe, n'youi ra cuhu xa ntheni ngue ra cornalina. Nup'u hudi, jap'u n'na ra nyot'i ngue ra sano, gá ra juxhmu. ⁴Xá 'yet'inde 'däte magoho yø nthuts'i p'u hudi. N'na ngu n'na'u yø nthuts'i hup'u n'na nc'ei, gá he yø t'axca he. 'Da'a n'na ra corona ngue ra oro oxyø ya. ⁵Nup'u hu Oja, ja pøp'u yø hüei, ja nexpu yø ngäni 'mø bi nya. Nup'u ni hyandrä nthuts'i Oja, jap'u yoto yø nyot'i ngue danzø. Gue'u nnøpa ts'edi ra Espiritu Santo'u yø nyot'i. ⁶Nup'u ja ra xequi socra nthuts'i p'uya, titho tengutho ra jathe p'u gui nequi. Pe thotrá nhandi ra ja'i tengutho ra xito.

Nup'u ja ra nthuts'i, gá goho yø ts'at'i 'bäi 'da'a n'na'u ja yø te. Ngu rá hmi, ngu rá xutha, gá ja yø dá. ⁷Nu'a rá mudi, di nequi tengutho n'na ra dafanzate. Nu'a rá yoho, di nequi tengutho n'na ra ndøtoro. Nu'a rá hyu, ja rá hmi tengutho ra ja'i. Nu'a rá goho, di nequi tengutho ra dátäni di hmahyø zahua. ⁸Gá goho, i ja 'dato yø zahua n'na ngu n'na. Nup'u ja yø zahua, ngu yø 'bizahua, ngu maxøts'e, gá ma zinni ja yø dá. Ra pa, ra xui hingui säya ngue ena:

—Nuna Oja na, guehna ma datho di nsupi. Guehna ma datho di nsupi. Guehna ma datho di nsupi. Guehna Oja ra hmu na ngue jase rá ts'edi, guehna 'buhna ya, 'nehyo pa xa thogui ya mi 'bui, 'nehyo pa di map'u, hangu yø pa di sigue di m'mui —i ena.

⁹Nguna ra hya ga 'yespabi Oja 'ne di ja mamma'di Oja. N'na ndi ngu n'na ndi da 'yespabi Oja, ¹⁰nu'u 'däte magoho huxyø nthuts'i di mäspu hu Oja, gá ndantyøhmu ngue thanne Oja nuna 'bui para za-

ntho. N'na ngu n'na enyø corona ngue sop'u ni hyant'Oja. I ena:

¹¹—Ague ma Oja'i, gue'e ma Hmu'ahe. Gue'e ni 'yup'u mathoguitho da hnu mansu'i. 'Ne ni 'yup'u da t'ets'a'i, porque jase ni ts'edi ngue gá hoqui tanto yø cosa i ja. Nu'i, bi nja'i mpähä guá sänni te bi nja, gue'a ja'a ya.

5 Nuna Oja huxpu ja rá nthuts'i, dá hetí ngue fo rá n'yei n'na ra súcua ngue m'mäni. Nt'ot'i mbo ra súcua 'ne nt'ot'i maxøts'e. Nup'u ja rá nyani ra súcua n'youi yoto yø seyo sammí ngue hindí nxudi. ²Dá nu n'na ra anxø ngue mandø nzaquitho ga ya, ra ndøts'edi ga 'yøtra nt'änni, i ena:

—¿To da bøni di ntäte ya ngue da zä da xøjpa yø seyo samra súcua, para ngue di nxudi? —bi 'yena.

³Pe hinjombi bøni ngue xtä nzä da xudi, ni xinga guep'u mahets'i, ni xinga guecua ja ra häi, ni xinga guep'u 'bahyø ánima. Hinjombi bøni ngue xtä nzä xtä xøjpa yø seyo ra súcua ngue xtä nnu te nt'ot'i. ⁴Nugä p'uya janjuani ngue di zoni, porque hinjombi bøni ngue xtä xøcyø seyo ngue xtä nnu yø letra nt'ot'i ra súcua. ⁵Nu'u 'däte magoho nja'i, bi 'yenga n'na:

—Yo nimantho guí zoni, porque nuna ni hu ngue ra dafanzate, rá mení ra Judá 'ne rá mení ra dast'abi David, go bi dahna ya. Go da zä da xøcya yoto yø seyo samra súcua naya.

⁶Dá nugä n'na ra De'yo ngue 'bäp'u 'bu Oja p'uya. Di nequi ngue n'yodui yø medi bi nja 'mø mi tho. Xa 'yet'inde'u di mäspu 'bu Oja. Ja yoto yø dani, ja yoto yø dá. Nuya yø dá p'uya, guehya nne da ma ngue ra Espiritu Santo handi gá rá nguni nximhäi. ⁷Nuna ra De'yo, bi gan-na súcua mi ca rá n'yei Oja p'u hudi. ⁸Mi ganna súcua p'uya, nuya goho i 'bäi n'na ngu n'na yø ts'at'i ra nthuts'i, co 'nehya

'däte mā goho hup'u ja yø nthuts'i, gä bi ndantyøhmū p'u 'bähra De'yo. I hä 'da'a n'na rā 'bida nī hū ngue rā arpa. Nē the 'da'a n'na rā mohi ngue rā oro, yup'u rā hoga bopo. Nunā rā bopo, guehna rá mh-mat'Oja øtyø ja'i ya o rá 'ye Oja na. ⁹Nē tutā n'na rā thūhū ngue ma'da'yo, i en-nā thūhū: "Nu'i, gue'e ní 'yup'u ngue gui canna sucua, gui xøjpa yø seyo n'yoi. Porque gue'e bi tho'i, 'nē conni ji gā jur-pābi yø ts'ouqui yø ja'i ya o rá 'ye Oja. Guehya yø ja'i 'bui ndap'u bi zä yø häi, 'nē 'dama 'dan'yo yø hya gā nya n'na ngu n'na. ¹⁰Gā unyø 'befi yø ja'i ngue dyø mmäcja, para ngue da dannese Oja. 'Nē gā unyø 'befi yø ja'i ngue di ndast'abi, ngue di manda gä rā ximhäi".

¹¹Ma nū mahøn'a p'uya, dá nū ngue mandøngu dyø anxe xá 'yēt'inde'u 'däte magoho di mäts'u goho 'bäp'u ja yø ts'at'i rā nthuts'i. Pe nu'a gāngu yø anxe dá nugä, yø mahuahī ngue yø mahuahī'a gandøngu yø mahuahī yø anxe dá nugä ngue tūhū. ¹²Janjuani ngue rā ndøts'edi gā 'yena:

—Nunā rā De'yo bi tho, guehna ní 'yup'u ngue da 'yēspābi yø ja'i na. Da manyø ja'i ngue guehna jase rá ts'edi na, 'nē di manda'a te gāma cosa i ja, go guehna jase rá mfādi na. Janangue ní 'yup'u da hnu mansu 'nē da t'ēspi.

¹³Dá øcä p'uya ngue mandøngutho i tūhū. Gätho'a te bá sän'Oja ngue ja yø te, gä tūhū, ngup'u mahets'i, nguua ja rā ximhäi, ngup'u 'buhyø ánima, ngup'u ja yø jathe. Gä 'da ga 'yenthō:

—Nunā Oja hup'u ja rá nthuts'i, co 'nehra De'yo, guehya ma datho nne ngue da hnu mansu ya. 'Nē da hma ngue maguese ja yø ts'edi. Guehya jatho ngue da t'ēspi hangu rā pa ya —i ena.

¹⁴A nu'u goho i 'bäi n'na ngu n'na yø ts'at'i rā nthuts'i, 'da ga 'yenthō:

—Xandønho ngue ngu'a di nja —bi 'yena.

A nuya mi 'däte magoho di mäspu hū Oja p'uya, gä bi ndantyøhmū ngue thanne Oja nuna 'bui para zantho.

6 Dá nugä rā De'yo p'uya, ngue bi xøts'a rá mudi'u yoto yø seyo. Nu'a n'na'u goho 'bäp'u ja yø ts'at'i rā nthuts'i p'uya, rā ndø ts'edi gā ya, enā rā ngäni p'u dá øde ngue engui:

—Bí 'yēcua, n'namhma gui hyeti xanho —bi 'yengui.

²Ma nhannigä p'uya, dá nū n'na rā t'axa ndøfani. Nu'a rā tøgue, fo rá 'ye n'na rā nsa. Bi t'unna n'na rā corona. Bi ma p'uya ngue da øtra tunhni. Pe himbā thapi. Nunā, ndap'u bi zä nī ma bí tåhra tunhni.

³Nu'a rā De'yo p'uya, mi xøts'a rá yoho rā seyo. Bi 'yengä'a rá yoho 'bäp'u ja rá ts'at'i rā nthuts'i p'uya:

—Bí 'yēcua, n'namhma gui hyeti xanho —bi 'yengui.

⁴Ma nugä p'uya, bá ep'u n'na rā then-ga ndøfani. Nu'a rā tøgue, bi t'unna ts'edi ngue da japi di ndunhyø ja'i 'bucua ja rā ximhäi. N'na ngu n'na di nhyo. Bi t'unna n'na rā majuai.

⁵Nu'a rā De'yo p'uya, mi xøts'a rá hyu rā seyo. Bi 'yengä'a rá hyu 'bäp'u ja rá ts'at'i rā nthuts'i p'uya:

—Bí 'yēcua, n'namhma gui hyeti xanho —bi 'yengui.

Ma nhannigä p'uya, dá nū n'na rā 'bondøfani. Nu'a rā tøgue p'uya hä n'na rā pesa. ⁶Dá øcä p'uya ngue bá nya'a hup'u made hapu 'bä'u goho 'bäp'u ja yø ts'at'i rā nthuts'i. Bi 'yena:

—Nu'a n'na kilo rā trigo, di muui'a te nthaha n'na pa rā nzäbi. Nu'a hyu kilo rā cebada, di muui'a te nthaha n'na pa rā nzäbi. Pe rā aceite 'nehra vino hindā nexrá muui'a —bi 'yena.

⁷Rā De'yo p'uya, mi xøts'a rá goho rā seyo. Bi 'yengä'a rá goho i 'bäp'u ja rá ts'at'i rā nthuts'i p'uya:

—Bí 'yegua, n'namhma gui hyeti xanho —bi 'yengui.

⁸Ma nhannigä p'uya, dá nu n'na ra nduhmi ndofani. Nu'a ra togue p'uya ni hu ngue ra Ndate. Nup'u ja rá xutha ra togue, bá 'befa p'u'a ra xequi 'buhyo ánima. Guehna bi t'unná ts'edi ngue da hyo n'na cuarto yø ja'i 'bu'a nximhäi na. Da japi ngue di nhyo yø ja'i p'u ja yø tunhni di nja, da du yø ja'i ngue ra thuhu. Da du yø ja'i ngue ra guehi. Da du yø ja'i ngue da za yø zate.

⁹Ra De'yo p'uya, mi xøts'a rá cut'a ra seyo. Dá nugä yø te yø ánima xa tho ngue mmambrá hya Oja. Guehya hingui säya'a maní manna hya, janangue bi tho. Nuya p'uya, gä 'bup'u ja ra altar. ¹⁰Yø ánima p'uya, nts'edi gá 'yena:

—Ague grá Hmu ma Oja'i, gue'e majuaní ngue gä rá nho guí øt'e. 'Nē dí paçähe ngue di nja'a te ra hya xcá ma ngue di nja. Xiya, ¿asta njam'mø gui hyaspabi ra güenda ya yø ja'i 'bu'a nximhäi bi hyogähe ya? —i ena.

¹¹Bi t'unyø t'axca he ya yø ánima n'äst'abi, pe bi sifi ngue di nsäyahma mits'u ra pa. Da dømits'u, asta gue'mø da zudi ngue da thopya yø cu ørpa rá 'befi ra Cristo, tengutho i du ya yø ánima.

¹²Ra De'yo p'uya, mi xøts'a rá 'dato ra seyo. Dá nu ngue mathoguitho bi 'yan'ahäi. Ra hyadi bi gohi ngue ra pothi tengu ra 'bo'ulu. Ra zana bi gohi tengu ra ji ngue xa ntheni. ¹³Bá høhyø sø maya bi zo häi. Guí nnu 'mø ngue huatra ndahi yø 'ya'igo, 'da guá hyomtho ngue so häi, bi njarbutho. ¹⁴Ra c'ammahets'i p'uya, bi m'medi tengutho 'mø m'mäni n'na xit'o ra xucua. Yø t'øhø 'nēhyø t'uhäi ja made ra jathe, gä bi damp'u ha ja. ¹⁵Yø dast'abi 'bu'a nximhäi p'uya, gätho yø hmu, gätho yø mmemmeti, gätho yø general, gätho mi'da yø ja'i ja yø ts'edi, gue'u 'buhyo hmu, gue'u hinjo'o yø hmu, gä bi 'dagui, bi n'yamp'u ja yø 'bido. Bi yurbu ja yø

hyado ja mbo ra häi. ¹⁶Yø ja'i bi 'yembyø t'øhø, bi 'yembyø nyuni:

—Bá tähma ya, n'namhma guí cogbahe, hinda dingähe na hup'u ja rá nthuts'i. Porque ra ndussutho ra castigo da ja ra De'yo, hinda nne ga thocähe'a ra castigo'a. ¹⁷Nuya mfaði ngue bi zøhra pa di nja ra castigo ya. Ya hinjonda zä da däqui te di nja ya —i enyø ja'i.

7 Mi tho'a te dá nugä p'uya, mahøndä handi goho yø anxe 'bäi ngoho mats'at'i nximhäi, ngue samra ndahi n'na ngu n'na. Hinda japi tema ndahi di n'yo maxøts'e ra häi, ni xinga gup'u ja ra jathe di japi di n'yo ra ndahi. Hinda japra ndahi ngue tema za da 'yani. ²Dá nugä man'na ra anxe p'uya, ngue bí 'yep'u ni bøxyadi. Hannbabi rá seyo na majuaní ngue Oja i 'bui. Nuna ra anxe, ra ndøts'edi i matya goho yø anxe xi t'unyø ts'edi ngue da 'yøtra ndate p'u ja ra häi 'nep'u ja ra jathe. ³Bi 'yembi:

—'Yo sä tema ndate guí øthu p'u ja ra häi, ni xinga gup'u ja ra jathe, ni xingyø za, 'be ga mmepyagähe ya yø ja'i yø mēfi Oja, da ma ma seyobi yø de yø ja'i —bi 'yembi.

⁴Dá øcä hangu gangu ya yø ja'i bi me rá seyo Oja p'u ja yø de. Nuya 'de'ma yoho yø ts'unt'u ra Israel, nu hangu yø mení 'bui, n'na ciento 'nē yote magoho mahuahí bi zudi. ⁵Nuna ra Judá, nuya yø mení bi m'mu'a m'mefa, bi zu'i 'de'mayo mahuahí bi ma ma seyo. Nuna ra Rubén, nuya yø mení bi m'mu'a m'mefa, bi zu'i 'de'mayo mahuahí bi ma ma seyo. Nuna ra Gad, nuya yø mení bi m'mu'a m'mefa, bi zu'i 'de'mayo mahuahí bi ma ma seyo. ⁶Nuna ra Aser, nuya yø mení bi m'mu'a m'mefa, bi zu'i 'de'mayo mahuahí bi ma ma seyo. Nuna ra Neftalí, nuya yø mení bi m'mu'a m'mefa, bi zu'i 'de'mayo mahuahí bi ma ma seyo. Nuna ra Manasés, nuya yø mení bi m'mu'a

m'mefa, bi z'u'i 'de'mayo mahuahī bī ma mā seyo. ⁷Nuna ra Simeón, nuya yø menī bī m'mu'a m'mefa, bi z'u'i 'de'mayo mahuahī bī ma mā seyo. Nuna ra Leví, nuya yø menī bī m'mu'a m'mefa, bi z'u'i 'de'mayo mahuahī bī ma mā seyo. Nuna ra Isacar, nuya yø menī bī m'mu'a m'mefa, bi z'u'i 'de'mayo mahuahī bī ma mā seyo. ⁸Nuna ra Zabulón, nuya yø menī bī m'mu'a m'mefa, bi z'u'i 'de'mayo mahuahī bī ma mā seyo. Nuna ra José, nuya yø menī bī m'mu'a m'mefa, bi z'u'i 'de'mayo mahuahī bī ma mā seyo. Nuna ra Benjamín, nuya yø menī bī m'mu'a m'mefa, bi z'u'i 'de'mayo mahuahī bī ma mā seyo.

⁹Mi tho'a te gä dá nugä p'uya, mahøndá nhanni, pe mandøngu dyø ja'i dá nu ngue xpí 'yehē 'dama 'dan'yo yø häi, ndap'u bi zä yø xequi, ndø yap'utho yø mmøngu 'da. 'Nē 'dama 'dan'yo yø hya ga ya n'na ngu n'na. Gä 'bäp'u ni hyant'a huxrá nthuts'i ha 'bähra De'yo. Pe mandøngu dyø ja'i 'bup'u, hingui sä di 'bede. Pe gä he yø t'axca he, 'nē gä ca yø palma. ¹⁰Gätho yø ja'i, gä mafi, pe ra ndøts'edi ga 'yena:

—Nuna mā Ojahū hūhnu ja rá nthuts'i ya, guehna bi yanju na, co 'nehra De'yo mā Yantehū —i enyø ja'i.

¹¹Gätho yø anxe, xa 'yēt'inde ya 'däte magoho et'inde ya goho 'bähyø ts'at'i ra nthuts'i, gä bi ndant'yøhmū p'uya ngue thanne Oja. ¹²I ena:

—Majuani ngue ngu'a bī nja ya. Pe nuyá, ma ga ja mā mmadihu Oja hangū ra pa ya. Porque nuna guehna jatho ngue ga espahu na. Guehna jase rá mfadi na. Guehna mā datho ja ngue da hnu mansu na. 'Nē jase rá ts'edi. Nu te sänni ngue di nja, gue'a nja'a. Da ngut'atho.

¹³Nu'a n'na'u 'däte magoho p'uya bi 'yänngui, i ena:

—¿Te'o ya he yø t'axca he? ¿Hapu gue xpí 'yehē? —bi 'yengui.

¹⁴Nugä p'uya dí embi:

—Ague grá hmu, nu'i go guí padī te'o. Ya engbuya:

—Nuyū, guehyū mathoguitho xa nzä ra ndate yū. 'Nē guehyū bī menyø he, bi bo yø he conná ji ra De'yo. ¹⁵Janangue ja 'bähnu ni hyandrä nhudi Oja ya. Ra pa ra xui thanne Oja nu hudi. Nuna Oja ya, guehna fädi ngue hinte da ja. ¹⁶A nuyá, ya hinnī mantho di ntū manthūhū. Ya hinnī mantho di ntuthe. Ya hinnī mantho da zä ra n'u'a gampa ra hyadi. ¹⁷Porque nuna ra De'yo 'bähnu ja rá nhudi Oja ya, guehna rá mädi yø ja'i na. 'Nē da zixpu pøhra dehe ngue ra 'da'yo te. Nu'u yø guidä i ja ngue xa nzoni, da dujpabi Oja.

8 Nuna ra De'yo, mi xøts'a rá yoto ra seyo n'youi ra sacua. Nup'u mahets'i comma maden'ora hinte bi 'yani. ²Mi tho'a ra ora'a p'uya, dá nugä yoto yø anxe 'bäp'u ni hyandrä nthuts'i Oja. Nuya yø anxe bi t'unni 'da'a n'na ra corneta.

³Hømbá ep'u man'na ra anxe p'uya, bá den'na ra t'uts'i gä ra oro. Bi m'mäp'u ja ra altar. Pe xandøngu yø bopo bi t'unni ngue da yuspa ra t'uts'i, da japra bopo p'u ja ra altar ngue ra oro. Ja n'youi p'u yø mhmat'Oja yø ja'i nuya o rá 'ye Oja. ⁴Nu'a rá 'bifi ra bopo bi japra anxe p'u hu Oja p'uya, ja n'youi p'u yø mhmat'Oja yø ja'i nuya o rá 'ye Oja. ⁵Ra anxe p'uya, nuna ra t'uts'i the, bi 'yutyø despi mi cøxpū ja ra altar. Bi 'yembū ja ra ximhäi p'uya. Bi nja yø ngäni, bī nja yø huei. Bi 'yan'ahäi. Janjuani ngue ra ndihī.

⁶Nuya yoto yø anxe ha 'da'a n'na yø corneta p'uya, bī nsä ngue da mixt'i.

⁷Nu'a rá müdi ra anxe bī mixtrá corneta. Bī nja yø ndo. Bī nja yø sibi n'youi

ra ji. Gä bi 'yembu ja ra ximhäi. Bi nzø n'na xequi ra häi p'uya, pe himbi zu hmade bi nzø. Nup'u ja ra häi bi nzø, bi nzø yø za, bi nzø yø c'amdapo.

⁸Nu'a rá yoho ra anxe p'uya, bi mix-trá corneta. Nu'a dá nugä bi t'embu ja ra jathe p'uya, tengutho n'na ra daxant'ohø 'mø ni danzø. Nup'u ja ra jathe bi zo, bi gohi ngue ra ji ra dehe. Pe himbi zu hmade ra jathe bi nji. ⁹Nup'u ha bi nji ra dehe p'uya, Gä bi du yø zu'ε mi 'bup'u. Yø barco mi 'yo maxøts'e ra dehe, Gä bi m'medi.

¹⁰Nu'a rá hyu ra anxe p'uya, bi mix-trá corneta. Bá tä'a n'na ra dasø mahets'i p'uya, bá danzø. Bi zo ra sø p'u ja yø dathe 'nep'u pøhyø t'uthe bi zo. Pe himbi zu hmade yø dehe ja nximhäi bi zo. ¹¹Nuna ra dasø, ni hu ngue ra ndate gandønju. Nup'u ja yø dehe bi zo, Gä bi juhyø dehe. Mandøngu dyø ja'i bi du ngue xanju ra dehe bi zi.

¹²Nu'a rá goho ra anxe p'uya, bi mix-trá corneta. Bi boca n'na parte ra hyadi, pe himbi zu hmade ra hyadi bi boqui. Xquet'a bi boca n'na parte ra zana. 'Nε bi boca n'na parte yø sø. Nu'mø ra pa, ngoho ora m'mexui ua ja ra ximhäi. Nu'mø ra xui, ngoho ora ngue hin tema sø di nequi.

¹³Dá handä man'na ra anxe p'uya, ngue bí 'yo mahets'i. Ra ndø ts'edi ga 'yena:

—Huɛcate. Huɛcate. Huɛcate yø ja'i 'bu'a nximhäi 'mø bi mixtyø corneta ya mi hyu yø anxe di 'behya —bi 'yena.

9 Nuna rá cut'a ra anxe p'uya, bi mix-trá corneta. Dá handä n'na ra sø bá tä mahets'i. Mi zøcua ja ra ximhäi, bi nequi ngue ra anxe, bi t'unna n'na ra nsogui ngue rá nsogui ra ots'i hinha rá nzegui ganhe. ²Mi xospa rá njo'mi ra ots'i, bá pøxra 'bifi tengutho rá 'bifi n'na ra orno. Nu'a ra 'bifi bá pøts'e, bi go'ma häi, bi

'berpabi rá thai ra hyadi. ³Nup'u ja ra 'bifi p'uya, n'youi p'u yø mmäcja t'axi, so häi. Nu'u yø mmäcja t'axi p'uya bi t'unyø ts'edi ngue da za yø ja'i tengutho ga sate yø ixtehe ua ja ra häi. ⁴Bi si p'uya ngue hinda ts'onnyø c'amdapo ja ua ja ra häi. Ni xingyø za di ts'oni. Sinoque bi sifi ngue da za yø ja'i nuya hingu'i n'youi rá seyo Oja p'u ja yø de. ⁵Nuya yø ja'i da za, bi sifi ngue hinda hyo, sinoque ncüt'a zana bi t'unna nt'edi ngue di sätra n'u yø ja'i. Pe nu'a ga n'u p'u sa, tengutho gan'u p'u sa ra ixtehe 'mø bi za ra ja'i. ⁶Nu'u yø ja'i da za p'uya, da ne ngue da du ngue'a gan'u 'mø bi za, pe hinda zä da du. Mada ne yø ja'i da du, pe hinda ntheui ra ndate ya yø ja'i di sä ra n'u.

⁷Nuya yø mmäcja t'axi, nup'u gui nequi, ena yø ndøfani ya xa nsä ngue da ma ra tunhni. Nup'u ja yø ya, oxa n'na ra corona ngue ra oro. Yø hmi p'uya, rá hmi ra ja'i gui nequi. ⁸Ja yø xta tengutho n'na ra xisu. Yø ts'i p'uya, ena yø ts'i yø da-fanzate. ⁹Gä ra t'egui yø njudi ja yø tiya. Nu'a gui hi yø zahua, tengutho gui hi yø carro 'mø jutyø ndøfani ni tih ngue ni ma ra tunhni. ¹⁰Ja yø ts'u, tengutho yø ts'u yø ixtehe ngue ja yø 'bite. Di sätra ndate yø ja'i 'mø bi mihi. Pe ncüt'a zana tho ma t'unni ra nt'edi ngue da mihyø ja'i. ¹¹Nuya yø mmäcja t'axi, 'buhyø hmu di manda, guehna n'na ra anxe di manda p'u ja ra ots'i hinha rá nzegui ganhe. Nuna ra anxe na, nu'a ra hya ngue ra ebreo gui hut ngue ra Abadón. Nu ra hya ngue ra griego p'uya gui hut ngue ra Apolión, i nne da manna ra hya na ngue ra Hyote.

¹²Ya rá muditho ra ndate na p'uya. Pe tobe di 'berhmi yoho di nja.

¹³Mi mixtrá corneta'a rá 'dato ra anxe p'uya. Dá øde ngue bá nya n'na nc'ei p'u made ha maqui goho yø dani ra altar ngue ra oro, ha ni hyant'a Oja. ¹⁴Nuna bá nya p'uya, bi zo'a rá 'dato ra anxe mi ha rá corneta, bi 'yembi:

—Damí xoqui goho yø anxe nthat'i p'u jonna dathe Eufrates.

¹⁵ Bi ma mathøgue'u goho yø anxe p'uya ngue da hyo n'na parte yø ja'i 'bu'a nximhäi. Pe hinda zu hmäde da hyo. Ya yø 'befitho'a, gue'a bá ts'ännbi ngue da 'yør'mø bi zønna ora, bi zønna pa, bi zønna jeya ngue da 'yøt'a te ja ngue da 'yøt'e. ¹⁶ Dá öcä p'uya, ngue mma hangu gangu yø tøgue ngue yø ts'edi ni n'youi'u goho yø anxe. Bi ma ngue yo ciento miyones yø ts'edi ni n'youi.

¹⁷ Guehna bi zuhma dä naya, dá nu yø ndøfani, dá nu yø tøgue. Nup'u ja yø tiya yø tøgue, gä ra t'egui yø njudi. N'youi yø cuhu ngue ra theni, ra c'angui, ra c'axt'i, n'youi p'u ja yø njudi. Yø ndøfani p'uya, gna yø ya yø dafanzate yø ya. Yø ne yø ndøfani p'uya, pønyø sibi, pønyø 'bifi yuni ngue ra asufre. ¹⁸ Bi hyo yø ja'i ya hyu yø ndate pønyø ne yø ndøfani. Pe nu hangu gangu yø ja'i 'bui, himbi zu hmäde bi hyo. ¹⁹ A nuya yø ndøfani, n'youi ra ndate yø ne, n'youi ra ndate yø ts'u. Porque yø ts'u yø ndøfani, ja yø ya ngue sate tengutho ra c'eya 'mø sa yø ja'i.

²⁰ Pe nuya yø ja'i bi bongui, ngue hin'i du ya yø ndate ya, himbi ne bi 'bät'yø mmui ngue xta hyep'u yø dahmu. Sinoque bi siguetho ngue thanne yø ts'onthi. Bi siguetho thanne yø dahmu ngue ra oro, oque ra t'axi, oque ra bronze, oque ra do, oque ra za. Conque nuya yø dahmu thanne yø ja'i, hingui 'yo, hingui zø yø dä, hingui øhra hya 'mø nzohyø ja'i. ²¹ Himbi ne xta hyep'u'a te man'i n'yo yø ja'i. Bi siguetho bi nhote, bi siguetho bi n'ete, bi siguetho bi n'yots'om'mäi, bi siguetho bi mpe.

10 Mandø nzaquitho man'na ra anxe dá nugä ngue bí 'ye mahets'i bá o ra gui. Rá ya ra anxe, n'youi ra sano ngue ra 'becjani. Rá hmi p'uya, di yoxni tengu ra hyadi. Yø gua, gä ra sibi. ² Ca rá 'ye

n'na ra súcua. Nu'a rá gua ngue ra n'yei, brá nnerbu ja ra jathe. Nu rá gua ngue ra gaha, brá nnerbu ja ra häi. ³ Dá øde ngue ra ndøts'edi ga ya, tengu 'mø gue ra ndøzate ngue nne di mmafi, njarbatho. Mi juadi bi mmafi, yoto yø ngäni dá øde ngue bi thoni. ⁴ Mi thoni'u yoto yø ngäni bá nya p'uya, dá ne xca cuatra súcua'u yø hya bi ma. Pe dá ø p'uya ngue bá nya mahets'i Oja, bi 'yengui:

—Nuna ra hya bi man'u yoto yø ngäni bi nya ya, 'yo gadi cuatra súcua, n'namhma ngue hinda fadi hanja ra hya —bi 'yengui.

⁵ A nuna ra anxe dá nugä ngue brá nnerbu ja ra jathe, man'na rá gua p'uya brá nnerbu ja ra häi, bi 'yesmaya rá 'ye ngue ra n'yei p'uya. ⁶ I exa ntestigo Oja nuna 'bui para zantho, bi hoqui te bí ja maya, bi hocra häi, bi hocra jathe, bi hoqui te gäma cosa i ja. Bi 'yena:

—A nuyá, ya da guehra ora ja p'uya. Ya hinni mantho da thotra pa ya. ⁷ Porque nu'mø bi zønna ora da mixtra corneta'a rá yoto ra anxe, ya bi nja gätho'a te xpä nzän'Oja di nja p'uya. Nuna rá hya Oja xa japyø pøngahya xa xi-hyø ja'i, ya gä bi nja'a te xa hmamp'uya.

⁸ Nu'a xtadá øde ngue bá nya mahets'i p'uya, mahømbi zoqui, bi 'yengui:

—Ní ma ya. Damí cannbabi ra súcua ca rá 'ye ra anxe brá nnerbu ja ra jathe, man'na rá gua p'uya brá nnerbu ja ra häi —bi 'yengui.

⁹ Dá magä p'u 'bähra anxe p'uya, ngue dá äpra súcua ca rá 'ye. Nuna ra anxe bi 'yengui:

—Ja ua ra súcua. Damí sa. Nup'u ja ni ne xta n'u ra súcua tengutho ra t'afi. Pe nu'mø bi zøt'a mbo ni mmui, ya xta nju —bi 'yengui.

¹⁰ Dá cangä ra súcua mi ca rá 'ye ra anxe p'uya ngue dá sa. Nu'mø ma yafi, xan'u tengutho ra t'afi. Pe nu'mø ma tut'i, ya mandø njutho. ¹¹ Ya bi t'engä p'uya:

—A nuyá, nuna te ra hya ja ngue da thogui gátho yø ja'i nuya 'dama 'dan'yo yø hya ga ya ya, conyø dast'abi, gui mma te ja ngue da thohya yø ja'i ya.

11 Bi n'naca n'na ra t'o ngue ra t'eni p'uya. Bi t'engui:

—Ga 'yo ya, dami 'yennbabi rá nija Oja, 'ne dami 'yenna altar. Dami pede hangú yø ja'i ndanne p'u ja ra nija. ²Pe nu'a ra thinnija, 'yogui eni. Porque nu'a, gue'a di t'unyø 'dan'yo ja'i'a. Nuya yø 'dan'yo ja'i, guehya yote ma yoshna dá nepa hái rá maca danihni Oja ya. ³Ga penhá yoho ma m'menhni da mangbagui ma hya, mente gue'a n'na mahuahi 'ne yociento 'ne hyate ma pa. A nuya p'uya da hye yø he ngue di m'mu ndum-mui —bi 'yena.

⁴Nuya yonc'ei ya, guehya ga nnøpe ngue yonza yø olivo ya. 'Ne guehya ga nnøpe ngue yoho yø mfoxiyo jap'u ni hyant'Oja di manda nximhäi. ⁵Nu'mø toni ja'i da ne da hyo ya yonc'ei ya, hinda zä da hyo. Porque pønna sibi yø ne, di juadi da 'yuhyø nsuiui. Janangue nu to da ne da hyo, go da duse ra ja'i nne di nhote. ⁶Nuya p'uya, ja yø ts'edi ngue da zä da 'yøt'e ngue hinda 'nye mente ra pa da mambrá hya Oja. 'Ne xquet'a ja yø ts'edi ngue da zä da 'yøt'e ngue da gohi di nji ra dehe. 'Ne ja yø ts'edi ngue nuua ja ra ximhäi, da 'yøt'e ngue di nja yø ndate n'u, hont'a goma ora da nepe di nja. ⁷Nu'mø bi juahyø 'befi ngue da manna hya, nu'a ra ndate zu'ε bi pøxpü ja ra ots'i hinha rá nzegui ganhe, guehna da 'yørpabi ra tunhni na, da dapi 'ne da hyo ya yonc'ei ya. ⁸Nuya yø ánima bi tho, nu yø do'yo bomp'u ja yø caye ja ra danihni bi ma macuati ra pont'i ra Hmu Jesús. Nuna ra hnini na, gui nhyejpabi ra hnini Sodoma 'ne gui nhyejpabi ra hái Egipto. ⁹Nhyu pa made bi m'momp'u yø ánima. Himbi ma nt'ägui, porque bi

hnepe ngue da nu yø ja'i nuya 'bui ndap'u bi zä ngue 'dama 'dan'yo yø hya ga ya. ¹⁰Nuya yø ja'i 'bu'a nximhäi 'mø bi nu ngue ya xa ndu, asta øt'ango ngue di johya. Nu te tini n'na ngu n'na di mpennbi. Porque nuna rá hya Oja mi mmambya yonc'ei bi du, janjuani ngue madi unna yø mmui yø ja'i. ¹¹Pe nu'mø mi gua'a nhyu pa made ngue bomp'u yø ánima, Oja bi 'yøt'e ngue mahombi m'mui. Nu to gä bi nu ngue ya 'bui mahøn'a, janjuani ngue bi nsu. ¹²A nuya yonc'ei mi mmambrá hya Oja m'met'o p'uya, bi 'yøde ngue bi ts'o mahets'i, bi t'embi:

—Bí 'yehmi ua ya —t'embi.

Bi ma mahets'i p'uya, bi 'yo n'na ra gui. Nu'u yø nsuiui p'uya bi nutho ha i ma maya. ¹³Nu'a ra ora'a p'uya, janjuani ngue bi 'yan'ahäi. Nu hangú ga ndøngu yø ngu jap'u ja ra danihni, nu'a n'na ciento yø ngu, 'det'a yø ngu bi xot'i. 'Ne yoto mahuahi nja'i bi du ngue'a i 'yan'ahäi. A nu'u yø ja'i himbi du p'uya, janjuani ngue bi nsu. Bi manyø ja'i p'uya ngue janjuani ja rá ts'edi Oja bí 'bu mahets'i.

¹⁴Ya bi tho'a rá yoho ra ndate ya, pe mahombá erp'a rá hyu ra ndate di nja.

¹⁵Bi mixtrá corneta'a rá yoto ra anxe p'uya. Nu'u bá nya mahets'i p'uya ra ndøts'edi ga nt'øde ra hya bi ma ngue ena:

—A nuyá, nuna Oja co 'nehra Cristo, ya da 'yuhrá ts'edi ya, ngue para zantho di manda gä ra ximhäi.

¹⁶A nu'u 'däte magoho di mäspu ja rá nhudi Oja, gä bi m'memfo häi ngue bi danne Oja. ¹⁷Gä 'da ga 'yenthø:

—Dadi ja mammadi'ahe ya grá Hmu. Gue'e grá Oja ngue jase ni ts'edi. Gue'e gui 'buhya, 'ne ya gmi 'bui mente yø pa xa thogui, 'ne gui sigue gui m'mui mente yø pa di map'u. Jammadigae ya ma Oja'i ngue ya gä d'u'mi gui manda te gä ja

ya. ¹⁸A nuya yø ja'i 'bu'a nximhäi mi mbøcue, xa mmestho ni hya. A nuyá, xquet'a ya bi zønna pa gui mbøcue ya. Nu yø ánima xandu, ya bi nzønna ora gui hyaspa rá güenda ya. Guí unyø nzäbi ni mafi xa mmamp'a ni hya. Gätho yø ja'i ya o ni 'ye di ngüe di nnoho, te'o ngue nnu mansu'i, Gä gui unyø nzäbi. Ya bi zønna ora gui jua'u yø ja'i øtra nts'oni ua ja ra ximhäi ya, ngue'a te gäma nts'o t'e.

¹⁹Dá nugä p'uya ngue bi xohrá nija Oja bí ja mahets'i. Nup'u mbonnija, di nequi ngue jap'u ra huada m'mets'i ra cohi bi gohmi m'met'o Oja yø ja'i. Bi nja yø hui, janjuani di hi yø ngäni. Bi 'yan'a häi, bi nja yø ndate ndo.

12 Bi nequi p'u mahets'i n'na ra hmeya ngue n'na ra xisu di mpäxa n'na ra ulu ja rá hmi tengu gui yotra hyadi. Nup'u tögue di nequi ngue ra zana nnets'i. Rá ya p'uya, oxá n'na ra corona n'youi 'de'ma yoho yø sø. ²Nuna ra xisu p'uya, ya há rá basi, pe mafi ngue sä ra n'u ngue ya di m'meni.

³Mahøndá handä mahets'i p'uya, dá nu man'na ra hmeya ngue n'na ra ndate ts'ozu'e xa ntheni, ja yoto yø ya, ja 'det'a yø dani. 'Da'a n'na ra corona oxyø ya. ⁴Di futrá ts'u ngue bi hømyø sø bí ja maya, so ua ja ra häi. Pe himbi zu hmäde'a gangu yø sø bá hømmi. Ra ndate zu'e p'uya, bi m'mäp'u ni hyandra xisu há rá basi. Høn-tho di m'meni, 'bexta zaprá basi. ⁵Nuna ra xisu mi há ra basi, bi m'muhrá ts'unt'u nuna ja ngue da zedi di manda ua ja ra ximhäi. Pe nuna ra ts'unt'u bi zixpu bí 'bu Oja ngue 'dap'u dani mmihmi. ⁶Nuna ra xisu bi 'dagui, i map'u bí ja ra dapo, ya xi zännbabi Oja n'na ra xequi di m'mui. Ja di t'unnbu te da zi mente n'na mahuañi 'ne yociento 'ne hyate ma pa.

⁷Mi tho'a p'uya, bi nja n'na ra datunhni p'u mahets'i. Bi 'yøtra tunhni'a rá hmu yø anxe ni hu ngue ra Miguel.

Bi mfäxui mi'da yø anxe di manda. Bi ndunhui na ra ndate zu'e, 'ne xquet'a bi mfäxui yø anxe na p'uya. ⁸Pe nuna ra ndate zu'e, bí 'behra tunhni p'u mahets'i. Ya hin'yu ha di m'mui. ⁹Nuna ra ndate zu'e bá t'engua ja ra ximhäi, Gä bá n'youi yø anxe di manda. Nuna, guehna ra nyo-gui c'eya ni hu ngue ra zithu 'ne ra Satanás. Guehna hätyø ja'i 'bui Gä rá nguni nximhäi naya.

¹⁰Mahøndá øde ngue bá nya maya man'na, pe ra ndøts'edi ga 'yena:

—Ya bi zønna ora da yan'Oja yø ja'i ya. Oja ya udi ngue ja rá ts'edi, da guehra Cristo ya udi ngue ja rá ts'edi. Porque nuna ra pa ra xui madi yahma cuhu p'u ha 'bu Oja, ya bá thøn'athi naya. ¹¹Guehya ma cuhu bi dapra zithu ya, porque nu'a i du ra De'yo, ja rá ts'edi ngue bi hojpa yø ts'oqui. Guehya himbi zu bi ma ngue ec'ei ra De'yo ya. Himbi zu bi man-na hya, madague'a bi tho. ¹²Bí ja ra johya mahets'i. Di johya to Gä bí 'bup'u. Pe huecate yø ja'i 'bup'u ja ra häi, da gue'u 'bup'u ja ra jathe, huecate. Porque nup'u ja ra ximhäi ya, ja 'bup'u ra zithu. Janjuani ngue mbøcue ya, porque padi ngue ya mits'u dra pa da thaspa ra güenda —bi 'yena.

¹³Nuna ra ndate zu'e 'mø mambá t'engua ja ra ximhäi, bi hyoni ha 'buhra xisu nuna xi m'muhrá ts'unt'u, porque sui. ¹⁴Pe nuna ra xisu, Oja bi japi ngue bi nja yø zahua tengutho n'na ra pents'u, ngue bi zä bi 'dagui. Bi zop'u ra ndate zu'e, bi map'u ja n'na ra dapo xi zännba Oja ngue di m'mui. Nup'u ja ra xequi bi zøni, ja bi t'unnbu te bi zi mente nhyu jeya made. ¹⁵Nu'a ra ndate zu'e, bi bønna dehe p'u ja rá ne, bi gohi ngue ra ndate dehe. Bi nepe ngue xta nduxra xisu 'mø xt'i nthuei. ¹⁶Pe ra xisu, bi mäxra häi ngue bi dutra dehe bá pømp'u ja rá ne ra ndate zu'e. ¹⁷Janangue nuna ra ndate zu'e mathoguitho bi mbøcue ngue sühna ra xisu himbi zudi. Bi ma p'uya ngue

bi 'yørpabi ra tũnhni'u yø basi ra xisu. Nuyá, guehya yø ja'i øt'e te di manda Oja ya, hingui nne da hye'a ra hya bi zohra Jesucristo.

13 Dá m'mäcä p'u ja ra nenga jathe p'uya. Dá handi ngue bá pøxma xøts'e ra dehe man'na ra ndate ts'ozu'e ja yoto yø ya, ja 'det'a yø dani, 'da'a n'na ra corona oxyø dani. Yø ya p'uya, nt'ot'i p'u yø thũhu ngue hingui nnu manho Oja. ²Nuna ra ndate ts'ozu'e, di nequi tengu ra tigre. Ja yø gua tengutho yø gua ra oso. Rá ne p'uya, tengutho rá ne ra dafanzate. Nuna man'na ra ts'ozu'e ngue ra theni p'uya, guehna ra zithu na, bi japi bi nja rá ts'edi na ra ndate ts'ozu'e bá pøxpø ja ra jathe. Bi unná nthuts'i ngue da mi, di manda'u to di manda ra zithu. ³Nuna ra ts'ozu'e p'uya, di nequi ngue xí ts'ennbabi n'na rá ya, ya ja ngue da du. Pe bi zä rá ts'et'i mi ja. Mi nu yø ja'i ngue bi zä rá ts'et'i, bi nsu gátho yø ja'i 'bui rá nguni nximhäi p'uya, ya i mähä yø ja'i na ra ndate zu'e p'uya. ⁴Bi danne yø ja'i ra zithu p'uya, porque bi bahyø ja'i ngue gue'a ra zithu xí unna ts'edi ra ndate ts'ozu'e. 'Nese'a ra ndate ts'ozu'e bi danne yø ja'i p'uya. I enyø ja'i:

—¿Hapø gue 'buhman'na ngue tate tengu na ra ndate zu'e? ¿Te'o da bøni ngue da zä di ndunhui na? —enyø ja'i.

⁵Bi t'unná ts'edi na ra ndate ts'ozu'e p'uya ngue bi xohrá ne, bi nya. Bi manyø hya ngue di 'yets'i, 'ne bi manyø hya ngue nømman'u Oja. 'Ne yote ma yoshna bi ts'ännbi ngue di nja rá ts'edi. ⁶Bi nømman'u Oja p'uya. Bí nømman'ubi rá thũhu. Bi nømman'ubi rá nija Oja, co gátho'u bí 'bu mahets'i bi nømman'u. ⁷Bi t'unná nt'edi p'uya ngue da 'yørpabi ra tũnhni yø ja'i ya o rá 'ye Oja, 'ne da dapi. 'Ne bi t'unná nt'edi ngue di manda gátho yø ja'i 'bui ndap'u bi zä yø häi, ngue 'dama 'dan'yo yø hya ga ya. ⁸Nuna ra

ndate ts'ozu'e p'uya, gátho yø ja'i 'bui rá nguni nximhäi, gä bi danne. Guehya yø ja'i hinga nt'ot'ibi yø thũhu p'u ja ra libro ca ra De'yo nuna bi tho. Nuna ra libro na, hante di nhohra ximhäi ya bá nt'ot'ibi yø thũhu te'o gátho ja ngue di nthui ra 'da'yo te.

⁹Nu ra ja'i ja rá gu, da 'yøhya yø hya ja ua. ¹⁰Nu ra ja'i sixrá mmic'eiu ngue da got'i, xquet'a 'nese ra gote da jot'i. Nu ra ja'i da hyo rá mmic'eiu cona juai, xquet'a ra hyote jatho ngue di du cona juai. Janangue nuya yø ja'i ya o rá 'ye Oja, jatho ngue da zeti hangu ra n'u ja ngue da thogui, 'ne da 'yec'ei xanho ngue di nja'a te ra hya bi man'Oja ngue di nja.

¹¹Mahøndá nugä man'na ra ts'ozu'e p'uya ngue bá pøxma xøts'e ra häi. Nuna p'uya, ja yoho yø dani tengutho ra De'yo. A nu'mø mi nya, bi nya tengutho ga ya ra zithu nuna ra thenga zu'e. ¹²Nu'a te gä rá ts'edi mi ja m'met'o na ra ndate ts'ozu'e rá mudi, gue'a rá ts'edi bi japi bi nja'a, i nnutho te gä bi 'yøt'e. Nuna rá yoho ra ts'ozu'e bá pøxpø ja ra häi, bi japyø ja'i 'bu'a nximhäi ngue da danne na ra ndate ts'ozu'e xpí bøxpø ja ra dehe, nuna xi zä rá ts'et'i m'met'o. ¹³Nuna rá yoho ra ndate ts'ozu'e p'uya bi 'yøtyø milagro, yø hmi yø dä yø ja'i asta øt'e ngue bi tähyø sibi mahets'i, so ua ja ra ximhäi. ¹⁴Bi t'unná ts'edi ngue da 'yøtyø milagro mente n'youi na rá mmits'o zu'eui rá mudi. Bi nepe ngue gue'a di hyätyø ja'i 'bu'a nximhäi ngue di mähä. Bi xihyø ja'i p'uya ngue bi hoca n'na ra dahmu di nequi tengutho rá hmi na ra ndate ts'ozu'e xi ts'eni cona juai 'ne xi zä rá ts'et'i. ¹⁵Mi hocra dahmu yø ja'i p'uya, nu'a rá yoho ra ndate ts'ozu'e xpí bøxa häi, bi t'unná ts'edi ngue bi japi bi nja rá te ra dahmu ngue di nya. 'Ne di manda na ra dahmu, ngue da tho'u yø ja'i hinda ne da danne. ¹⁶Nuna ra ts'ozu'e p'uya, bi ja ts'edi ngue gátho yø ja'i da ma mamarcabi yø 'ye ngue yø n'yei oque yø de. Gä

bí ma mamarca yø ja'i, dīngüe dīnnoho, yø mmemmeti, yø hyoya, gue'u 'būhyø hmu, gue'u hīnjo'o yø hmu, gā bí ma mamarca. ¹⁷ Ya hīnjondā zā dā dāi 'nē hīnjondā zā dā mā ngue'mø hīngüi n'youi rā marca ngue rā thūhu rā ndate ts'ozu'ē, ogue gue'u hangü yø número n'youi rā thūhu. ¹⁸ I nne ngue dī n'yomfēni xānho rā ja'i, para ngue dā dīnya yø hya ja ua. Dā zānnbi hangü yø número pøts'e ngue n'youi rā thūhu rā ndate ts'ozu'ē. Gue'a rā número n'youi rā thūhu rā ja'i'a. Nuna rā número nā, guehna ngue 'dato ciento 'nē hyate ma'dato.

14 Ma nhannigā mahøn'a p'uya, dá nugā rā De'yo 'bāp'u ja rā nyuni Sión. 'Dap'u 'bāhmi'u n'na ciento 'nē yote magoho mahuahī nja'i. Guehya nt'ot'ibi rá thūhu rā De'yo p'u ja yø dē ya, conná thūhu rá Papá. ² Mahøndā øcā mī'da yø hya bí ja mahets'i. Pe rā ndøts'edi gā nt'øde yø hya. Nup'u dá øde ngue gui hī yø hya, tengutho gui hī yø dehe, ogue tengutho p'u gui thonī rā ngāni p'u dá øde. Yø me'bida ngue yø arpa p'uya xāndøngu dá øde. ³ Guehya tūtā n'na rā 'da'yo thūhu p'u nī hyandrā nhūdi Oja ya, hapu hūhya 'dāte magoho dī māspu hū Oja, hapu 'bā'u goho 'bāp'u ja yø ts'at'i rā nthuts'i. Nuna rā thūhu tūtī, hīnjongüi padī temā thūhu, sinoque pase'u n'na ciento 'nē yote magoho mahuahī, guehya yø ja'i bí nyanyø te ua ja rā xīmhäi ya. ⁴ Guehya yø ja'i hīnha gā hye Oja, bí nsupī hangü rā pa. 'Nē n'youi rā De'yo hapu nī ma. Guehya yø ja'i rá muditho bí ma mapøhø p'u 'būhyø ja'i nxīmhäi ya, para ngue dā zo rá 'ye Oja co 'nēhra De'yo dā zo rá 'ye. ⁵ Guehya yø ja'i hīnjam'mø bí manna fehni ya. Nuna Oja, hīn tema nts'o bi dīnnbi ngue di zui.

⁶ Dā handā man'na rā anxe bí 'yo maya p'uya. I mmanna hoga 'da'yo hya nuna ja rá ts'edi para zantho. Bi xihra hya yø ja'i 'bui gā rá nguni nxīmhäi, nuya yø ja'i 'dama 'dan'yo yø hya gā ya. ⁷ Pe rā ndøts'edi gā nt'øde rā hya bí ma, bi 'yembyø ja'i:

—Dami sūhu Oja. Dami 'yespahū, porque nuna Oja, ya bi zønna ora dā hyaspa rā güenda yø ja'i ya. Dami thannehu nā Oja bi hoqui te gā bí ja maya, 'nē bi hoqui te jaua ja rā häi. 'Nē bi hoqui te gā jap'u ja rā jathe. 'Nē bi xityø dehe hapu gā pøhø —bi 'yembyø ja'i.

⁸ Mahømbā erputho man'na rā anxe p'uya. Bi 'yena:

—Bi guadi. Bi guahra dānihni Babilonia. Porque guehya yø ja'i Babilonia bi gutra 'yu nā rā nts'o øtyø ja'i 'bū'a nxīmhäi. I tentho'a te rā nts'o øtyø ja'i Babilonia.

⁹ Nuna rá hyu rā anxe bá nya maya p'uya, rā ndøts'edi gā 'yena:

—Nu to gā thanne rā ndate ts'ozu'ē 'nē thannebi rá dahmu, ogue dī n'uni dā ma mamarcabi rá dē ogue rá 'ye, ¹⁰ guehya yø ja'i dī nthēui rā castigo xā nzān'Oja ya. Porque nuya yø ja'i su Oja, ya xā nzān-nī ngue di sātra ndate p'u ja rā sibi di danzø conna asufre. Dā nudyø anxe Oja, dā guehra De'yo dā nutho te dā thohya yø ja'i ya. ¹¹ Nu'a rā 'bifi dā pøxpū ha dā zā rā ndate yø ja'i, para zantho dī nja rā 'bifi. Rā pa rā xui dā zā rā ndate to thanne rā ndate ts'ozu'ē ogue thannebi rá dahmu, ogue mā marca rā ja'i connā thūhu rā ndate zu'ē. ¹² Janangue nuya yø ja'i ya o rá 'ye Oja, jatho ngue dā zeti hangü rā n'u ja ngue dā thogui. Dā 'yøt'e te dī manda Oja, 'nē 'yo di he'a gā 'yec'ei rā Jesús.

¹³ Dā øcā man'na bá nya mahets'i p'uya, bi 'yengui:

—Dami cuatrá sũcuã ya yø hyã jaua ya. Rã mmenthi di nthœui yø 'yec'ei di du'a ngue ørpa rá 'befi ra Jesús. Porque guehna rá hyã mmana Espíritu Santo nã ngue ɛna: “Ya bi zep'u'a te gã rá n'u xã thogui. Nu'a rá 'befi Oja xã 'yørpe, bí ja rá njut'i p'u mahets'i”.

¹⁴ Mahøndã handã maya p'uya, dá nu n'na rá t'axcã gui, huxpũ n'na nc'ei, oxrá ya n'na rá corona ngue ra oro. I hæ rá t'exu het'i xandõnho. ¹⁵ Nup'u ja rá nija bí ja mahets'i p'uya, bá pømp'u n'na rá anxe ngue rá ndøts'edi gã mmat'a huxma xøts'e rá gui. Bi 'yembí:

—Ya bi yaxyø hmudã ja gã rá ximhäi. Ya bi zønna ora gui hyets'i —bi 'yembí.

¹⁶ Nuna huxpũ ja rá gui p'uya, bi hyexyø hmudã mi jap'u ja rá häi. Gä bi peti.

¹⁷ Bá pøm man'na rá anxe p'u bí ja rá nija mahets'i p'uya. Bá hyã man'na rá t'exu ngue het'i xandõnho. ¹⁸ Nup'u ja rá altar, bá nẽxpũ man'na rá anxe ngue ja rá ts'edi ngue dá ja rá sibi. Rã ndøts'edi gã mmat'a hæ rá t'exu p'uya, bi 'yembí:

—Ya bi yaxyø uva jap'u ja rá ximhäi. Dami hyequi —bi 'yembí.

¹⁹ Nuna rá anxe ts'o p'uya, bi hyecyø uva mi jap'u ja rá ximhäi, gã bi peti. N'narbu bi gatyø uva ngue dá the'mi. Nuna rá hyã nã p'uya, i nne dá ma ngue rá ndate castigo dá ja Oja. ²⁰ Nu'u yø uva bi ma nthœ'mi p'u ma xøts'e rá danihni. Nup'u bi ma nthœ'mi yø uva, nu'a rá ngui bi bõni, gã rá ji. Nu'a gã 'yensyø ya yø ndøfaní mø njumbí rá freno, nup'u ha pøxrá ne, gue'a ganhe rá ji'a. Nu'a gan-zant'i p'u ha ja yø ji, bi ma astã hyu ciento kilómetro.

15 Dã handã mahets'i man'na rá hmeyã ngue mathoguitho rá ndussũtho. Dã nu yoto yø anxe. N'na

ngu n'na ya yø anxe, i hæ rá n'u ja ngue dá ja. Nu'mø bi nja ya yoto yø ndate n'u, ya bi nja gãtho'a te rá castigo ja ngue dá ja Oja p'uya.

² Dã nugã n'na rá xequi ngue titho, tengutho rá jathe p'u gui nẽqui, di nẽqui tengutho rá xito mø brã o rá sibi mbo. Ja tøm'u gãtho ya yø ja'i xi dapra ndate ts'ozu'ẽ p'uya, ngue himbi ne bi dannebi rá dahmu. 'Nẽ himbi ne yø ja'i xtã mma mamarca connã número n'youi rá thũhu rá ndate ts'ozu'ẽ. Gä hæ yø 'bida xi un'Oja. ³ I tutra thũhu mi tutra Moisés rá mæfi Oja. Guehna rá thũhu turpabi rá D'e'yo p'u ha 'bãi. I ɛna:

—Mathoguitho mazihotho te gui øt'e grã Hmu, mã Oja'i. I jase ni ts'edi. Majuaní ngue gã xanho te gui øt'e. Grã dast'abi ngue yø ja'i 'bui rá nguní nximhäi. ⁴ ¿Te'o dá bõnya grã Hmu ngue dá 'yena hinda nu mansu'i? ¿Te'o dá bõni ngue dá 'yena hinda zã dá 'yets'a'i? Porque høn'atho'i ngue gã rá nho gui øt'e. A nuyã, dá ɛhe gãtho yø ja'i 'bu'a nximhäi ya ngue dá danne'i. Porque ya bi nu yø ja'i te gui øt'e, gã gue'a ní 'yup'u gui øt'e —bi 'yena.

⁵ Mi tho'a p'uya, dá nugã ngue bi xohra nija bí ja mahets'i. Nup'u mbonnija, ja dá nugã p'u rá xequi mathoguitho xã nduxqui, ja m'mets'i p'u yø xindo nt'ot'i rá ley Oja. ⁶ Nup'u ja rá nija p'uya, bá pømp'u yoto yø anxe ya xtã nu m'met'o ngue bá hyã rá ndate n'u ja ngue dá ja. Gä di t'axcã he, 'nẽ gã di ngutra oro yø tiya. ⁷ Nu'a n'na 'bãp'u ja rá nhudi Oja p'uya, bi unni 'da'a n'na rá mohi ngue rá oro'u yoto yø anxe. Nup'u ja yø mohi bi unni, ja yup'u rá ndate castigo dá ja Oja nuna 'bui para zantho. ⁸ Nup'u mbonnija p'uya, yup'u rá 'bifi n'youi rá ts'edi Oja maguese. Pẽ hinjongui sã dá yut'ambo nnija. Dã zã, pẽ astã gue'mø gã bi nja'u yoto yø ndate n'u ja ngue dá ja ya yoto yø anxe.

16 Mahøndá ócá man'na ra hya bá nya p'u ja ra nija mahets'i p'uya. Pe ra ndòts'edi ga xi'u yoto yø anxe, bi 'yembi:

—Ní mähä ya. Nu'u yoto yø mohi guí theu ngue n'youi ra castigo da ja Oja, dami 'yømmi p'u ja ra ximhäi ya —bi 'yembi.

²Nu'a rá mudi ra anxe p'uya, nu'a rá mohi mi the, bi 'yomp'u ja ra häi. A nuya gátho yø ja'i mi n'youi rá marca ra ndate ts'ozu'e p'uya, ne xi dannebi rá dahmu, bi nja yø ndate sasi ngue mandø n'utho.

³Rá yoho ra anxe p'uya, nu'a rá mohi mi the, bi 'yomp'u ja ra jathe. Ra dehe p'uya bi gohi ngue ra ji, ena bi ts'enna ánima. Gátho'u mi ja yø te p'u ja ra jathe, gá bi du.

⁴Rá hyu ra anxe p'uya, nu'a rá mohi mi the, bi 'yomp'u ja yø dathe, gátho p'u ha pøhyø dehe. A nuyá, gátho yø dehe, gá bi gohi ngue ra ji. ⁵Dá øde ngue bá nya ra anxe nu'a bi ts'onýø dehe, bi 'yena:

—Nu'i grá Hmu ma Oja'i, gue'e guí 'buhya. Mente yø pa xa thogui xcá m'mui. Pe gá ra nho gni 'bui. A nuyá, nu'a ra castigo guí øtya, ya ni 'yup'u'a ya.

⁶Porque nuya gadi japa castigo ya, guehya bi hyo yø ja'i o ni 'ye ya, nehyø pøngahya xa mmamp'a'i ni hya, gá xa hyo. Janangue guí unyø njut'i ya, gá japi ngue bi zi ra dehe bi nji.

⁷Dá ócá mahøn'a p'uya ngue bá nya man'na p'u ja ra altar. Bi 'yena:

—Nu'i grá Hmu ma Oja'i, gue'e majuaní ngue jase ni ts'edi. Nu'a te ra castigo guí øtya, ya ni 'yup'u'a ya —bi 'yena.

⁸Rá goho ra anxe p'uya, nu'a rá mohi mi the, bi 'yomp'u ja ra hyadi. Ra hyadi p'uya man'na mandø mpatho. Mathogui tho uhyø ja'i'a ga ndømpa. ⁹Mathogui tho bi nzø yø ja'i ngue'a te ga ndømpa ra hyadi. Pe hingui nne yø ja'i di 'bätyø mmui ngue di n'uní da 'yespabi Oja.

Sinoque man'na nnømman'u na Oja ja rá ts'edi ngue bí pennbabi ra n'u thogui.

¹⁰Rá cut'a ra anxe p'uya, nu'a rá mohi mi the, bi 'yønnbabi p'u ja rá nthuts'i ra ndate ts'ozu'e. Nup'u ha gá di manda na p'uya, gá bi gohi ngue ra 'bexui. Asta sa yø janí yø ja'i ngue sä ra ndate. ¹¹Pe madague'a bi zä ra ndate yø ja'i ngue yø ndate sasi, himbi ne xtí 'bätyø mmui ngue xta hyep'u ra nts'o ga 'yo. Sinoque ena man'na bi nømman'u na Oja bí 'bu mahets'i.

¹²Rá 'dato ra anxe p'uya, nu'a rá mohi mi the, bi 'yomp'u ja ra dathe Eufates. Ra dathe p'uya bi 'yot'i, para ngue da zä da tho'u yø ts'edi yø dast'abi mambá ep'u, ni 'yep'u ni bøxyadi.

¹³Dá nugä p'u ja rá ne ra ndate ts'ozu'e xa ntheni, 'nep'u ja rá ne'a rá mmits'o zu'eui, 'nep'u ja rá ne'a ra fehni pøngahya, 'da'a n'na ra ts'onthi bá pømp'u ja yø ne, di nequi tengutho ra 'ue. ¹⁴Guehya yø ts'onthi da zä da 'yøtyø milagro. Bi bøní ngue dí peti gátho yø dast'abi 'bu'a nximhäi. Nu'mø ra pa da ep'u na Oja jase rá ts'edi ngue da hyaspa ra güenda gátho yø ja'i, guehya da nanguí ngue da 'yørpabi ra datunhni Oja ya.

¹⁵Gátho ya yø ja'i øhya yø hya nt'ot'í ua, dami 'yøhmü xanho na ra hya mman-na Cristo, bi 'yena:

—Nu ra pa ga ma ehē, n'na zihmantho ga søhø, tengutho 'mø ha bi zønna be, hingui fadi tema pa da zøhø, di njarbutho. Pe rá mmenthi di ntheui to hingui aha, i fährá t'axca he n'namhma ngue hindí n'yo mangøtho, ne hinda mesrá sä ngue da hin'yu rá t'axca he da hye —i ena.

¹⁶Nu'u yø dast'abi bá ts'i p'uya, bi mpeti p'u ja ra xequi gui hutyo ja'i ga ya ra hya ngue ra ebreo, ngue ra Armagedón.

¹⁷Rá yoto ra anxe p'uya, nu'a rá mohi mi the, bi 'yomp'u ja ra ndahi. Nu'a ra ni-

ja bi ja mahets'i ha ja rá nhudi Oja, ja bá nya p'u man'na, pe ra ndots'edi ga 'yena:

—Ja bi zep'u'a te ja ngue di nja ya —bi 'yena.

¹⁸ Bi nja yø huci p'uya, bi nja yø ngäni. Janjuani ngue ra ndihí. Bi 'yan'ahäi, mathoguitho ra ndots'edi i 'yani. Mente yø pa xa m'muhyø ja'i ua ja ra ximhäi, hinjam'mø xi nja'a te bi nja. ¹⁹ Nuna ra danihni Babilonia, hyu xequi bi bõni ngue bi t'i'ahäi. A nuya gätho yø hnini ja rá nguni nximhäi, gä bi xot'i. Oja bi unná njut'i'a ra hnini Babilonia, bi mennbabi ra castigo ngue sui. ²⁰ Gätho yø t'uhäi ja made yø jathe, 'ne yø t'ohø, ya hinha mambi nequi. ²¹ Bi zoxyø ja'i yø ndate ndo bi nja. Pe mandø nnohotho, yote kilo ganhyu n'na ra ndo. Pe yø ja'i p'uya, nu'a ga nzä ra ndate ngue yø ndo bi nja, ena gue gue'a man'na ga nnømman'u Oja'a.

17 Bá é'a n'na'u yoto yø anxe mi the yø mohi p'uya. Bi 'yengui:

—Bí 'yecua ya. Ga ut'a'i ra castigo da thohna xisu mathoguitho ra 'yots'om'mäi, huxma xøts'e ra jathe. ² Yø dast'abi 'bui gä rá nguni nximhäi, gä xa n'yots'om'mäiui na ra xisu na. Da guehyø ja'i 'bui gä rá nguni ra ximhäi, gä xa itibi ngue di sitra sei ngue rá 'yots'om'mäi —bi 'yengui.

³ Ra Espíritu Santo bi pärcä ma nthandi. Ra anxe bi zixcagui p'u bí ja ra dapó. Ja dá nugä p'u n'na ra xisu huxma xøts'e ra ndate ts'ozu'e xantheni, xpí bõxpü ja ra dehe. Nup'u ja rá do'yo na ra ts'ozu'e p'uya, ma zinni p'u yø thuhu nu'u mma ngue hingui nnu manho Oja. Nuna ra ts'ozu'e ja yoto yø ya 'ne ja 'det'a yø dani. ⁴ Nuna ra xisu p'uya, ra 'bojupoi rá he connä theni. N'youi yø döní ngue ra oro rá he, n'youi yø ts'udo mazihotho gui nequi, n'youi yø do ni hu ngue ra perla. I the n'na ra mohi ngue ra oro. Nu'a te gä rá nts'o xa 'yøt'e, gue'a pop'u

ja rá mohi'a, porque ja rá ts'oqui na ra xisu ngue ra 'yots'om'mäi. ⁵ Nt'ot'i n'na ra thuhu p'u ja rá de ra xisu ngue hingui fadi te ga mbõni. Pe nu'a ga mbõnna ra hya na ngue ena: “Nuna ra danihni Babilonia, guehna ra mamá na ngue gätho yø 'yots'om'mäi 'bu'a nximhäi, 'ne'a te gäma nts'o i ja”. ⁶ Nuna ra xisu, dá nu ngue iti. Porque xa nzipyø ji ya yø ja'i Oja xa thopi ngue hingui nsäya mma hanja na ra Jesús. A nugä p'uya dadi 'yøtho hanja te dá nu. ⁷ Ra anxe p'uya bi 'yengui:

—¿Hanja ngue gadi 'yøtho? Nugä ga xi'i te ga mbõn'a te gä nu ya, ngue ra xisu, huxrá xutha ra ndate ts'ozu'e, nuna ja yoto yø ya, 'ne ja 'det'a yø dani. ⁸ Nuna ra ndate ts'ozu'e gä nu ya, guehna ya fadi ngue mi'bu'a m'met'o naya, 'ne nuya hinha madi nequi ngue di 'buhya. Pe hõnda pøxpü ja ra ots'i hinha rá nzequi ganhe. Rá nzequi p'uya da ma ra castigo. Asta gue'mø mambá fu'a nximhäi, ya bá nt'ot'i p'u ja ra libro yø thuhu ya yø ja'i ja ngue di nthui ra 'da'yo te. Pe nuya yø ja'i hinga nt'ot'ibi yø thuhu p'u ja ra libro, nu'mø bi nu ngue di 'bui mahõn'a ra ndate ts'ozu'e, dadi 'yøtho.

⁹ Nuya yø hya jaua, i nne ngue da dani xanho rá n'yomfëni ra ja'i, para ngue da dini xanho hanja ra hya. Nuya yoto yø ya ra ndate ts'ozu'e, guehya ga mbõni ngue yoto yø nyuni nnõpa nthuts'i ra xisu ya. ¹⁰ Ne xquet'a nuya yoto yø ya i ja, ga mbõni ngue yoto yø dast'abi. Ya bi du'u cut'a yø dast'abi. A nu'a n'na'u p'uya, i nts'ut'abitho ya. A nu man'na p'uya, tobe hindí bentrá cargo. Pe nu'mø ya bi mi ngue di bentrá cargo, hinga ya'atho di nts'ut'abi. ¹¹ Nuna ra ndate ts'ozu'e mi fadi ngue mi 'bu'a m'met'o, 'ne hinha madi nequi ngue di 'buhya, guehna rá hyato ra dast'abi di m'muhna. Mayø n'youi'u yoto yø dast'abi m'met'o. Rá nzequi ya, ya da ma ra castigo.

¹² A nu'u 'det'a yø dani gä nurpi, gue'u ga mbõni ngue 'det'a yø dast'abi'u. A

nuyá, tobe hindi bentyø cargo ngue di ndast'abi ya, pe nu'mø ya bi bentyø cargo ngue di ndast'abi, 'da di ndast'abiui na ra ndate ts'ozu'e p'uya. Pe høndá n'na ora di ndast'abi. ¹³Nuya 'det'a yø dast'abi 'da'igu da ma. Di nhecayá, ngue nu te da manna ra ndate ts'ozu'e, gue'a da 'yot'a. ¹⁴Guehya da 'yørpa ra tunhni ra De'yo ya. Pe ra De'yo di ntatetho, porque guehna ra Hmu na ngue yø hmu. Guehna ra dast'abi na ngue yø dast'abi. A nuya yo ja'i hinha ni hyehra De'yo p'uya, ya yø n'yohu, porque guehya yø thanhni Oja ya. Janangue bi zohni ngue da 'yec'ei ra De'yo.

¹⁵Ra anxe p'uya mahombi 'yengui:

—Nuna ra jathe gá nu ngue huxra xisu ngue ra 'yots'om'mäi ya, ga mbøni ngue guehya yø nación i ja gá ra ximhäi ya. Guehya yø ja'i 'bup'u ja yø hnini, 'dama 'dan'yo yø hya ga ya ya. ¹⁶Nu'u 'det'a yø dani gá nurpabi ra ndate ts'ozu'e, guehya da nu man'u'a ra xisu ngue ra 'yots'om'mäi ya. Guehya di sätra n'u ra xisu, asta da möjpa ra xisu ngue da za. Nu te di pongui da 'yudi. ¹⁷Nuya 'det'a yø dast'abi bi nhecayá ngue 'da'igu da 'yot'e. Di n'uni ngue ra ts'ozu'e bi unyø ts'edi, ya gá 'yørpa Oja'a ngue ngu'a da 'yot'e n'namhma ngue di nja'a te xpa nzän'Oja ngue di nja. ¹⁸Nuna ra xisu gá nu p'uya, gá mbøni ngue guehna ra danihni di manda gätho yø dast'abi 'bu'a nximhäi na.

'yots'om'mäi ga 'yo. Nu'u yø dast'abi 'bui rá nguni nximhäi, gá yø 'yots'om'mäi, porque øt'e tengutho mi øtya yø ja'i mi 'bup'u ja ra hnini. Gätho yø pøhø 'bu'a nximhäi, gätho xa mmemmeti ngue mathoguithe mani unyø menyü ya yø ja'i ya.

⁴Dá øcä man'na ra hya bí 'yē mahets'i p'uya, bi 'yena:

—Ague ma ja'i'ahu, dami pømhmu p'u ja ra danihni. 'Yogui øthu'a ra ts'oqui øtyø mmengu p'u, n'namhma ngue hingui thohmu'a ra castigo da tho'u. ⁵Porque nuya yø ts'oqui øt'e, xøgue ja di fixta p'u, i søni asta mahets'i. Nuna Oja p'uya, ya hingui hät'i da zeti hangu ra nts'o øtyø ja'i.

⁶Bi sihyø anxe p'uya, bi t'embí:

—Dami jahu ra castigo ya. Nu te xa 'yørpabi yø ja'i xa'uni, ndoble ra n'uni guí japhu ya. Nu'a te ga nzaqui ra vino xa unyø ja'i ngue xa nzi ya, ndoble drá nzaqui ra vino gui unhnä da zi ya. ⁷Mathoguithe xanja mpähä yø ja'i, xa 'yets'i ngue mi ja yø menyü. Gue'a mathoguithe ra n'u gui säthu'a ya. Porque mi emp'u ja yø mmui: “enthø di ndast'abihu ua dí 'buhmu, hinte dadi 'behmu, 'ne hinjam'mø da 'yehra pa ga nnuhu ra dummui”, mi ena. ⁸Janangue nuyá, n'na patho di nja ra ndate da thohya. Di nzoni, di ntu manthuhu, da du yø ja'i, di nzø ra hnini. Porque jase rá ts'edi na ra Hmu Oja, ngue da japra castigo na ra hnini na.

⁹Nu'u yø dast'abi 'bu'a nximhäi ngue 'da'igu xa 'yot'ui ngue 'yots'om'mäi 'ne xa 'yets'i ngue ja yø menyü, guehya di nya dummui ya, 'ne di nzom'mø bi nu bi nangra 'bifi ngue di nzø ra hnini. ¹⁰Yap'utho da 'bähyø ja'i ngue da hyandi te di nja. Porque da zu yø ja'i'a ra castigo di nja. Da 'yembra hnini p'uya: “Hucate ra danihni Babilonia. Mi ja rá ts'edi, pe nuya n'na ts'uquits'utho i nja ra castigo bi thohya”, da 'yenyø ja'i.

18 Mi tho'a te dá nugá p'uya, mahøndá nugá man'na ra anxe bí 'yē mahets'i. Di nequi ngue xandø nzaqui, asta gá ra ximhäi di yot'a te gui yoxni. ²Pe ra ndøts'edi ga mafi, i ena:

—Bi guadi. Bi guahra danihni Babilonia. Bi gohi ngue yø ngu yø ts'onthi ya. Ja bi 'yørbu yø 'bafi yø ts'int'su xandønts'o. ³Porque gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi xa itibi ra vino jap'u ngue'a rá

¹¹ Nu'u yø pøhø 'bui gä rá nguñi nximhäi, di nya dümmui 'nē di nzoni ngue te dā thohra danihni. Porque ya hinjo'o to dā dāmbyo 'beni bá du ngue dā mā. ¹² Ya hinjo'o to dā dāmbyo 'beni ngue ra oro, ogue rā t'axi, ogue yø ts'udo mazihotho, ogue yø perla. Ya hinda thānyø hoga ulu ni hu ngue rā lino, ogue yø seda, ogue yø 'bojupoi, ogue yø theni. Ya hinda thānyø za 'dama 'dan'yo ga yñi, ni xinga gue'u yø dani mahotho gui nequi 'mø bi ma mahoqui, ogue yø hoga za, ogue yø bronze, ogue yø t'egui, ogue yø do ngue rā mármol. ¹³ Ya hinjonda dāmbyo 'beni ngue yø canela, ogue yø cosa mahoqui ngue mahotho ga yñi, rā bopo t'uts'i, rā mirra, rā perfume, rā vino, rā aceite, rā hojuni ngue rā trigo. Ya hinjonda dānyø ndani, ogue yø de'yo, ogue yø ndofani. Ya hinjonda dānyø carro. Ya hinjonda dāmbya yø ja'i pä ngue øtra 'befi hingui taha. ¹⁴ Yø pøhø p'uya dā 'yembra hñini: "Nu'u yø cosa mathoguiho mađi ho'a ni mmui gui si ya, ya hin'yü p'u'a ya. Para zantho gá 'behni menyu co gätho'a temā cosa mi øt'a'i rā nho", dā 'yembí.

¹⁵ Nu'u yø pøhø mađi pøhya yø cosa ya, janjuani ngue xā mmemmetitho ngue'a te mi päp'u ja rā hñini. Pe nuya yø ja'i ya, yap'utho dā 'bāi ngue su'a rā castigo di njap'u ja rā hñini. Di nya dümmui p'uya, asta dāra zoni. ¹⁶ Dā 'yēna: "Huecate rā danihni. Mi 'bui tengutho n'na rā xisu ngue mi he yø ndøhoga ulu. Mi he yø ulu ngue rā 'bojupoi. Mi he yø ulu ngue yø theni, n'youi yø dōni ngue rā oro, n'youi yø ts'udo mazihotho, n'youi yø perla. ¹⁷ Pe nuyá, n'na ts'uquits'utho i guadi te mi pesya", dā 'yēna.

Yø barco 'yop'u ja yø jathe, op'u yø ja'i ngue yø hmu, conyo pasajero, gätho'u to ja yø 'befi, yap'utho dā nsāya yø barco ngue dā hyandyø ja'i te di nja. ¹⁸ Nu'mø bi hyandi ngue ya di nzo rā danihni

p'uya, asta dāra mahyø ja'i. Dā 'yēna: "¿Hapü gue ja man'na rā danihni tengü nü rā hñini nü?" ¹⁹ Dā 'yuxyø fonthäi yø ya yø ja'i p'uya, di nzoni. Di nya dümmui, dā 'yēna: "Huecate rā danihni. Gätho'u to di 'yonyø barco p'u ja yø jathe, xā mmemmetitho ngue ja mi mpäp'u ja rā hñini, ngue mayøndø mmemmeti yø mehñini. Pe nuya, n'na ts'uquits'utho i guadi te mi pets'i", dā 'yēna.

²⁰ Gä di johya'u bí 'bu mahets'i conná ngue'a te bi thohra danihni. Di johya yø representante rā Cristo, co gätho yø pøngahya Oja. Gätho mi'da yø ja'i ya o rá 'ye Oja, gä di johya, Nu'a rā castigo bi njapra hñini, bi hyaspa rā güenda Oja'a te xā ja'ahu yø ja'i ya.

²¹ Man'na rā anxē p'uya, mandø nzaquitho, bi hyaxa n'na rā ndødo ngue hingma nets'i'a ganhyu, entho rā molino. Bi 'yennbu ja rā jathe p'uya. Bi 'yembí:

—Tengutho rā do jaua ya ngue hin hapü nma hñu, di njarbutho nā rā danihni Babilonia ya. Ya hin hapü nmi nequi mahøn'a. ²² Nup'u ja yø caye rā hñini, ya hinjam'mø nma t'øde mahøn'a ngue di m'muhyø me'bida ngue yø arpa. Ya hinma t'øde ngue di m'muhyø mixt'a corneta ogue yø flauta. Ya hinma hñu ngue di m'muhyø mefi 'dama 'dan'yo mā'befi dā 'yøt'e. Ya hinma t'øde ngue dadi hi yø njuni. ²³ Ya hinni mantho dā hñu ngue høndi nja yø nyot'i ngue yø lámpara. Ya hinni mantho dā hñu ngue høn dadi hi yø ja'i p'u di nja rā nthati. Da guahra danihni, madague'a entho mayø hmu'u mađi mpøp'u ja rā danihni. Nu'a te yø nt'ete mani n'yo, mi häti gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi.

²⁴ Rā danihni Babilonia bi njapra castigo, porque xā hyopyø pøngahya Oja, 'nē xā hyo mi'da yø ja'i ngue o rá 'ye Oja. Go yø ts'oqui p'u tho yø ja'i ya o rá 'ye Oja ya gä rá nguñi nximhäi.

19 Mì tho'a p'uya, mahøndá ócä m'í'da yø hya p'u mahets'i ngue mandøngu dyø ja'i rá ndøts'edi ga 'yena: —Ma ga espahu Oja ya. Porque guehna ma Yantehu na. 'Nε guehna maguese ja rá ts'edi na. ²Porque nuna Oja haspabi rá güenda yø ja'i, gá majuaní ngue gue'a ní 'yup'u øt'e. A nuyá, bi japra castigo yø ja'i Babilonia ya. Nuna ra hnini na, entho n'na rá xisu ngue rá 'yots'om'mái. Xa ts'oní gá rá ximhäi ngue'a te rá n'yots'om'mái ga 'yo. Nuna Oja p'uya, di cots'i te xa njapyø mefi xa thopi.

³Mahømbi 'yenyø ja'i p'uya:

—Ma ga espahu Oja. Porque nuna rá 'bifi rá danihni bi nzø, hinha di nsäya nu, di mfuni para zantho —bi 'yena.

⁴Nuya 'däte magoho di mäspu ja rá nhudi Oja p'uya, co 'ne'u goho 'bäp'u ja yø ts'ant'i rá nthuts'i, gá bi m'memfo häi ngue bi danne Oja p'u hudi. Bi 'yembuya:

—Januaní ngue ní 'yup'u te bi hma. A nuyá, ma ga espahu Oja ya —bi 'yena.

⁵Nup'u hu Oja p'uya, bi t'ø hman'na rá hya ngue bi 'yena:

—Nu to gá suprá xudi Oja ya, da danne, da 'yespabi Oja di ngüe di nnoho —bi 'yena.

⁶Nu'u yø hya dá øde, mandøngu dyø ja'i di hi yø hya, tengutho p'u gui hi yø ndøthe, tengutho p'u ga nt'øde rá ngäni. Bi 'yenna hya:

—Nuna Oja ma Hmuhu ya, ma ga espahu. Porque guehna jase rá ts'edi ngue ndap'u bi zä di manda na. ⁷Ma ga johyahu ya, di nja'ahu mpähä ngue ga espahu Oja. Porque ya bi zønna ora di nthatra De'yo. Nuna rá xisu da me, ya xa nsä. ⁸Porque bi n'uní bi ma mahete rá hoga ulu xa nt'axi, di yoxni.

Nuna rá t'axca he, guehna ga mbøni ngue gá rá nho ga 'yo yø ja'i ya o rá 'ye Oja na. ⁹Nuna rá anxε p'uya bi 'yengui:

—Damí cuarta súcua ya yø hya ja ua ya. Rá mmenthi bi ntheu to bi t'ørpa rá invitación ngue da nu rá ngo p'u di nthatra De'yo.

Mahømbi 'yengui:

—Nuya yø hya gá cuarta súcua ya, guehya majuaní ngue rá hya Oja ya.

¹⁰Nugä p'uya, dá ndatyøhmu p'u 'bähra anxε ngue dí nne xca thanne. Pe rá anxε bi 'yengui:

—Hin'na, 'yo gui thannegui. Nugä xquet'a rá mefigui Oja tengutho'i ngue rá mefi'i Oja, tengutho'u m'í'da ní cu ngue ha rá ts'edi mmambrá hya rá Jesús. Hønsε Oja i ja ngue da ma nthanne —bi 'yengui.

Nu'u di mpefi ngue mmambrá hya rá Jesús, gue'u yø pøngahya Oja'u.

¹¹Dá nu p'uya ngue bá xohra c'amahets'i. Bi nequi n'na rá t'axa ndøfani, huxpu n'na nc'ei. Nuna rá tøgue p'uya, guehna fadi ngue hinha ga hye Oja, gá majuaní te mma. Gá gue'a te øt'e. Porque nu'a rá tunhni øt'e, gá majuaní ngue gue'a ra ts'ut'abi ní 'yup'u øt'e. ¹²Yø dá p'uya, di yoxni tengutho gui 'yotrá thai rá sibi. 'Nε xangu yø corona jap'u ja rá ya. Nt'ot'i n'na rá thuhu p'u ja rá de ngue hingui fadi te ga mbøni. I pase teni bøni. ¹³Nu rá he, njots'i rá ji. Nuna gui hu rá thuhu, guehna ní hu ngue rá Hya Oja. ¹⁴Gá ní den'u yø ts'edi bí 'bu mahets'i, pe gá di tøgue huxyø t'axa ndøfani. 'Nε gá he yø hoga ulu ngue yø t'axca he. ¹⁵Nup'u ja rá ne rá tøgue ní 'bet'o p'uya, pømp'u rá juai ngue het'i xandønho. Gue'a di ndunhui yø ja'i 'bu'a nximhäi'a. 'Nε da zedi ngue di manda yø ja'i. Nu'mø bi hyaspa rá güenda yø ja'i, da nehí conyø gua tengutho 'mø tem'yø uva rá ja'i

conyø gua. Dá japi dá zi rá vino nu'a n'youi rá ndate castigo dá ja ná Oja jase rá ts'edi. ¹⁶ Nup'u ja rá pahni 'nehrá guxendehe nt'ot'i p'u n'na rá thuhü ngue ena: "Guehna rá dast'abi naya ngue yø dast'abi 'bui. Guehna rá hmu naya ngue yø hmu 'bui", bi 'yena.

¹⁷ Dá handä man'na rá anxe ngue 'bäp'u ja rá hyadi p'uya. I mmatyø ts'int's'u 'yo maya. Pe rá ndøts'edi ga nzofø, bi 'yembí:

—Damí mpetihü ya. Porque dá 'yøt'ahu n'na rá dants'ihme Oja. ¹⁸ Nuya gui saphu yø ngø yø dast'abi ya. Gui saphu yø ngø yø general, gätho yø ja'i ngue yø nexhmitte. Gui saphu yø ngø yø ndøfani. Gui saphu yø ngø yø tøgue. Gui saphu yø ngø yø ja'i 'buhyø hmu, dague'u hijnjo'o yø hmu, di ngüe di nnoho, gä gui saphu yø ngø.

¹⁹ Dá nugä rá ndate ts'ozu'ë p'uya, gätho yø dast'abi 'bu'a nximhäi, gä n'youi yø ts'edi. Ya xi mpeti ngue dá 'yørpabi rá tunhni'a rá tøgue huxrá ndøfani co gätho'u yø ts'edi ná p'uya. ²⁰ Nuna rá ndate ts'ozu'ë p'uya, bi ma mabent'i ngue dá jot'i, 'da i mbent'ui ná rá fehni pøngahya xi 'yøtyø milagro m'met'o, ngue xi unná ts'edi ná rá ndate ts'ozu'ë. Porque gue'u yø milagro bi 'yøtra fehni pøngahya i hyärpa yø mmui yø ja'i nuya bi n'uní bi me rá marca rá ndate ts'ozu'ë, 'ne bi n'unyø ja'i bi dannebi rá dahmu. Janangue nuna rá ndate ts'ozu'ë ya, co 'nehna rá fehni pøngahya, 'da i thøtho p'u ja rá zabi danzø conna sibi ngue rá asufre ya. ²¹ A nuya yø ja'i ngue yø 'yøt'a tunhni p'uya, i du conna juai pønna ne rá tøgue. Nu'u yø ngø yø ánima p'uya, gue'a i nniya yø ts'int's'u 'yo maya'a ngue bi zapyø ngø.

nzegui ganhe. Bā cā rá 'ye n'na rá ndø cadena. ² Nuna rá anxe p'uya, bi benra ndate ts'ozu'ë, nuna rá nyogui c'eya, ga mbøni ngue rá zithu ni hü ngue rá Satanás. N'na mahuahí njeya bi dut'i. ³ Bi hyørbu ja rá ots'i hinha rá nzegui ganhe p'uya. Ja bi gorbu rá zithu. Bi japra seyo maxøts'e rá ots'i para ngue hinní mantho dá hyätyø ja'i 'bu'a nximhäi, asta gue'mø bi zøn'a n'na mahuahí njeya. Nu'mø bi tho'a n'na mahuahí njeya p'uya, mahøn-dä ma mathøgue njammí pa.

⁴ Mí tho'a te dá nugä p'uya, dá nu xangu yø nthuts'i. Ja hup'u'u xi bentyø cargo ngue di nts'ut'abi dá hyaxra güenda. Guehya yø ja'i xi tho ya ngue bi t'øjpa yø ya. Bi n'upi ngue hingui säya mma hanja ná rá hya Oja, hingui säya mma hanja ná rá hya bi nxännbate rá Jesús. Guehya yø ja'i himbi n'uní xta ndanne rá ndate ts'ozu'ë ya. 'Ne himbi dannebi rá dahmu. Xquet'a himbi n'uní ngue xta ma mamarcabi yø de, ogue yø 'ye. Dá nugä ya yø ja'i p'uya ngue mahømbi m'mui, 'ne 'dap'u bi nts'ut'abiui rá Cristo n'na mahuahí njeya. ⁵ Guehya yø ja'i rá mudi bi bennate ya. Pe nu'u m'ida yø ánima hinga 'bexpi bennate'u, sinoque ja bi bennate 'mø mí gua'a n'na mahuahí njeya. ⁶ Rá mmenthi bi nthuei yø ja'i di nthuei rá njapi Oja ngue rá mudi di bennate. Guehya dá gohi ngue yø mmäcja dá danne Oja co 'nehra Cristo dá danne. 'Ne 'dap'u di nts'ut'abiui rá Cristo n'na mahuahí njeya. Guehya yø ja'i hinda tho'a rá nyondi rá ndate di nja ya.

⁷ Nu'mø mí gua'a n'na mahuahí njeya p'uya, bi ma mathøgue rá zithu p'u ofädi. ⁸ Mahømbi ma dá hyätyø ja'i 'bui gä rá nguni nximhäi. Gue'u yø ja'i gui nhuti ngue rá Gog 'nehra Magog. Bi ma di pe-tyø ja'i ngue dá 'yørpabi rá tunhni Oja. Pe mandøngu dyø ja'i bi peti, tengutho gangu yø 'bomu dehe p'u ja rá jathe. ⁹ Bá nangyø ja'i gä rá nguni nximhäi. Bi mä-

20 Mí tho'a te dá nugä p'uya, dá nu man'na rá anxe bí 'ye mahets'i bá hyännbabi rá nsogui rá ots'i hinha rá

ra danihni 'buhyo ja'i Oja. Guehna ra hnini di ma Oja na. Pe bi 'yot'Oja p'uya ngue ba tähyo sibi mahets'i. Bi juadi bi 'yudi gätho yo nsuiui. ¹⁰Nuna ra zithu xi hyätyo ja'i p'uya, bi thörbu ja ra zabi danzø connä sibi ngue ra asufre. Guehna ra zabi xi thötra ndate ts'ozu'e na p'uya co 'ne'a ra fehni pöngahya xi thörbu. Nup'u bi thörbüya, ra pa ra xui ja da ma ma'uni p'u para zantho.

¹¹Dä nugä n'na ra t'axa nthuts'i ngue ja hup'u Oja. Pe nup'u hu Oja p'uya, ra häi 'nehra c'amahets'i, ga bi m'merputho, ya hinha mambi nequi. ¹²Dä nugä yo ánima p'uya ngue 'bup'u 'bu Oja, di ngüe di nnoho, ga 'bup'u. Bi ma nsots'i yo libro p'uya. Co 'ne'a man'na ra libro bi ma nsots'i, gue'a ra libro ngue mma to ga bi nthui ra 'da'yo te. Nu'u yo ánima p'uya, bi thaspabi ra güenda te xi n'yo. Porque nu te ga xa 'yotyö ja'i, ga nt'ot'i p'u ja yo libro. ¹³Bup'u yo ánima xa ndup'u ja yo jathe. Nu hangu yo ánima xa ndu, ga 'bup'u. Ga bi thaspabi ra güenda te xa 'yot'e n'na ngu n'na. ¹⁴Ya hinda du yo ja'i, sinoque di m'mup'u ja ra castigo entho ra zabi di n'cuats'i connä sibi, gue'a rá yondi ra ndate'a p'uya. ¹⁵Nu to ga himbi thinnbabi yo thuhu ngue da nt'ot'i p'u ja ra libro ngue mma to di nthui ra 'da'yo te, ga bi thörbu ja ra zabi di danzø.

21 M'mefa p'uya, dá nugä ra 'da'yo c'amahets'i 'nehra 'da'yo häi. Nu'a ra c'amahets'i mi ja m'met'o 'nehra häi mi ja m'met'o, bi m'merputho. A nu yo jathe mi ja, xquet'a ga bi m'merpu. ²Nugä drá Xuua, dá nugä ra maca danihni ngue ra 'da'yo Jerusalén bí 'ye mahets'i bí 'bu Oja. Xi nhoqui tengutho n'na ra novia 'mø xa nhoqui ngue da me rá ndø. ³Dä øcä n'na ra hya bí 'ye mahets'i p'uya, pe ra ndøts'edi ga 'yena:

—A nuyá, nuna Oja 'dap'u 'buhmi yo ja'i naya. 'Ne gue'u yo ja'i Oja'u. Yo ja'i p'uya, nuna Oja guehna yo Oja na. ⁴Nuna Oja, da dujpabi yo guidä yo ja'i mi ja m'met'o. Ya hinda du yo ja'i. Ya hindi nzoni, ya hindi nya dümmui. Ya hindi hyenni. Porque nu hangu ra n'u mi ja m'met'o, ga bi zep'u.

⁵Nuna Oja hup'u ja rá nthuts'i p'uya, bi 'yena:

—Nuyá, ya dá øt'a ngue ga bi gom'dan'yo te mi ja m'met'o ya —bi' yena.

Mahombi nya p'uya, bi 'yengui:

—Dami cuatro sacua ya yo hya ga mmangä ya. Porque nuya yo hya di mmangä, ga majuani. Guehya sä ngue gui 'yec'ei ya yo hya di xi'i ya —bi 'yengui.

⁶Mahombi 'yengbüya:

—Ya bi nja'a te ga mi ja ngue di nja ya. A nugä di 'bui para zantho. Porque ya nmi 'bucä p'u bá fudi bá nja yo cosa ja ya. Da guehya nu yo cosa i ja, jap'u rá nzegui, pe nugä ga sigue ga m'mui para zantho. A nuyá, nu to tuthe, nup'u pøhra dehe ngue ra 'da'yo te, ga japi da zitho, hinte da gut'i. ⁷Nguna ga ørpe to da bøn'i ngue da dapra nts'o i ja. Gue'a da gohi ngue ma basi'a. Nugä p'uya, gueque drá Oja gra ja'i. ⁸Pe yo ja'i ngue su da zä ra n'u connä gueque, da gue'u bi hyep'u ma hya, yo ts'oc'ei, yo hyote, yo 'yots'om'mäi, yo 'yete, 'ne'u thanne yo dahmu, gätho yo mambethani, guehya di tocabi da map'u ja ra zabi di n'cuats'i ngue di danzø connä asufre ya. Gue'a rá yondi ra ndate'a p'uya.

⁹Bá e'a n'na'u yoto yo anxé mi theyø mohi ngue yu'u yoto yo ndate di nja, bi 'yengui:

—Bí 'yecua ya. Ga ut'a'i ra novia, rá xisu ra De'yo.

¹⁰Ra Espiritu Santo bi pärca ma nthandi. Dá nu ngue ra anxé bi zixcagui p'u bí ja n'na ra danyuni xandønhets'i. Ja dá nugá p'u ra macá danihni Jerusalén ngue bí 'yε mahets'i bí 'b'u Oja. ¹¹Nuna ra danihni p'uya di yoxni, porque ja 'bup'u Oja. Nu'a gui yoxni, tengutho gui yoxni yø do mazihotho, tengu yø do ngue ra jaspe. Nthanditho asta mbo ra hñini, porque ra hñini, ja tengutho ra xito ngue thotrá nthandi ra ja'i. ¹²Nuna ra hñini p'uya, gá ra jado rá nyani. 'Nε xanhets'i ra jado n'youi. Ja 'de'ma yoho yø goxthi. N'na ngu n'na yø goxthi p'uya, 'bái 'da'a n'na ra anxé. Nup'u ja yø goxthi p'uya, nt'ot'i p'u yø thuhu'u 'de'ma yoho yø ts'unt'u ra Israel. ¹³Nup'u ja rá hyo ra hñini ngue ni bøxyadi, ja hyu yø goxthi. Nup'u ja rá hyo ra hñini ni gohi ngue norte, ja hyu yø goxthi. Nup'u ja rá hyo ra hñini ni gohi ngue sur, ja hyu yø goxthi. Nup'u ja rá hyo ra hñini ni hyu ra hyadi, ja hyu yø goxthi. ¹⁴Nu'a ra jado di thesra hñini p'uya, nup'u bá fudi, n'youi 'de'ma yoho yø do ngue brá bebo. N'na ngu n'na'u yø do, nt'ot'i p'u yø thuhu'u 'de'ma yonc'ei yø representante ra De'yo.

¹⁵Nuna ra anxé bi zocá p'uya, ha n'na ra t'o ngue ra oro ngue di 'yenna danihni. Co 'nehyø goxthi da 'yennbi, conna jado di thesra hñini da 'yeni. ¹⁶Ra danihni p'uya, ja goho yø ts'at'i, gá 'da'igu ga njunni gá goho yø hyo. Ra anxé p'uya bi 'yenna danihni conna t'o i ha. Nu'a bi zuhra t'eni 'mø mi 'yeni, yo mahuahí nε yo ciento kilómetro ga njunni ra hñini. Gá 'da'igu ga njunni gá goho yø hyo. Co 'ne'a ga nhets'i yø ngu, gá 'da'igu. ¹⁷Mi 'yenna jado di thesra danihni p'uya, tengutho yø t'eni yø ja'i di 'yoni, njarbutho ra t'eni bi 'yøtra anxé. Bi zui hyate ma-goho metro ra t'eni.

¹⁸Nuna ra jado di thesra hñini p'uya, gá gue'u yø do mazihotho ni hu ngue ra jaspe n'youi. Ra hñini p'uya gá ra oro, pømhyats'i ra hñini tengutho ra xito.

¹⁹Nu'u yø do brá n'youi ra nduçjado, mazihotho yø do n'youi. 'Dama 'dan'yo yø cuhu yø dønì n'youi. Nu'a rá mudi ra do, ra dospi ni hu ngue ra jaspe. Nu'a rá yoho ra do, ra c'anga do ni hu ngue ra zafiro. Nu'a rá hyu ra do, ra 'boc'angui ni hu ngue ra ágata. Nu rá goho ra do, ra juxhmu ni hu ngue ra esmeralda. ²⁰Nu'a rá cat'a ra do, ra mego ra do, ma uants'i ra t'axi ni hu ngue ra ónice. Nu'a rá 'dato ra do, ra thenga do ni hu ngue ra cor-nalina. Nu'a rá yoto ra do, ra c'axt'i ni hu ngue ra crisólito. Nu'a rá hyato ra do, ra juxhmu ni hu ngue ra berilo. Nu'a rá guto ra do, ra c'axt'i ni hu ngue ra topacio. Nu'a rá 'det'a ra do, xa nc'ammì ni hu ngue ra crisoprasa. Nu'a rá 'de'ma'da ra do, ra c'angui ni hu ngue ra jacinto. Nu'a rá 'de'ma yoho ra do, ra 'bojupoi ni hu ngue ra amatista. ²¹A nu'u 'de'ma yoho yø goxthi p'uya, gá ra perla'u 'de'ma yoho yø jut'i. N'na ra perla bi zits'i n'na ngu n'na yø jut'i. Nu'u yø caye ra danihni gá ra oro. Pømhyats'i yø caye tengutho ra xito.

²²Nup'u ja ra hñini, hñite ni nija dá nugá p'u. Porque nuna Oja ma Hmuhu jase rá ts'edi, guehna 'bui gá rá nguni ra hñini na. Da guehra De'yo p'uya, xquet'a 'bui gá rá nguni ra hñini. ²³Nup'u ja ra hñini, ya himma hyoni p'u rá nyot'i ra hyadi, oque rá nyot'i ra zana di yorbu. Porque Oja co 'nehra De'yo, gue'u di yot'i gá rá nguni ra hñini'u. ²⁴Nu'a ra nyot'i bi nεpxu ja ra danihni, gue'a nnøpa nyot'i yø ja'i 'bup'u ja yø nación. Nu'u yø dast'abi 'bui gá rá nguni nximhai, nu te gäma cosa pets'i, gá penhni, ní map'u ja ra hñini ngue madäpi Oja. Porque nu'a te mat'unni Oja, gue'a ga ndanne Oja yø ja'i'a. ²⁵Nu'u yø goxthi jap'u ja ra hñini, hangu ra pa nsoqui. Porque ya hin'yu p'u ra xui. ²⁶Nu hangu yø ja'i 'bup'u ja yø nación, nu te gá pets'i, gá haxpu ja ra danihni ngue madäpi Oja, porque gue'a ga ndanne Oja yø ja'i'a. ²⁷Nup'u

ja ra hnini, ya hin tema nts'o da ma macut'i p'u. Nu ra ja'i xants'o te ga 'yo, ya hinda yurbu'a. Ni xinga gue'u yø ja'i mmanna fehni da yurbu. Nu'u yø ja'i da ma macut'i p'u, gue'u yø ja'i nt'ot'ibi yø thuhu p'u ja ra libro ca ra De'yo. Porque nuna ra libro na, ja nt'ot'i p'u yø thuhu ya yø ja'i di ntheui ra 'da'yo te.

22 M'mefa p'uya, mahombi 'yurcagui ra anxë p'u ja rá nhudi Oja co 'nehra De'yo, ja bí pøp'u n'na ra ndø hogdehe di unna 'da'yo te. Di yoxni ra dehe tengü gui yotra xito. ²Nuna ra dacaye jap'u ja ra hnini, made ra caye o rá 'yu ra dehe. 'Da'a n'na nguadi yø hyo ra dehe p'uya, 'bäp'u yø za di unna 'da'yo te. 'De'ma yondi züdi ngue n'na jeya. Porque n'nashna ngu n'nashna züdi. Nu'u yø xi ra za p'uya, gue'a ra nt'øthe ua ja ra ximhäi'a. ³Hinjam'mø tema nts'o di njap'u ngue di nja ra castigo. Porque Oja co 'nehra De'yo, nup'u ja ra hnini ja rá nhudi p'u. Nu'u yø ja'i Oja p'uya, ja 'bup'u ngue thanne. ⁴Nuya yø ja'i ya, dá nurpa rá hmi Oja, 'ne nt'ot'ibi rá thuhu Oja p'u ja yø de yø ja'i. ⁵Ya hin'yu ra xui p'u ja ra hnini. Yø ja'i 'bup'u, ya hingui honyø lámpara di nyot'i. Ni xingra hyadi di honi ngue di yorpi. Porque guehna Oja yø nyot'i yø ja'i. A nu'u yø ja'i 'bup'u ja ra hnini, gue'u di ndast'abi hangü ra pa'u.

⁶Nuna ra anxë p'uya bi 'yengui:

—Nuya yø hya ja ua, gä majuani ya. Da zä gui 'yec'ei gätho ya yø hya ya. Nuna ra Hmu ma Ojahu, nu'mø yø pa xathogui, xa bennbabi yø pøngahya ya yø hya bi ma. Pe nu ra ora ja p'uya, nuna ra hya ja ngue di nja n'na zihmantho, guese rá anxë Oja bá penhya ngue da xipyø mefi Oja ya yø hya ja ua.

⁷Nuna ra Jesús bi 'yena:

—N'na zihmantho 'mø dá ecä —bi 'yena.

Ra mmenthi di ntheui yø ja'i da 'yec'ei na ra hya ja ua, 'ne da 'yøt'ya yø hya nt'ot'i ra libro ja ua.

⁸Nugä drá Xuua, go dá øcä ya yø hya ja ua. Nu te dá nu, gue'a ra hya nt'ot'i'a. Høntho dá øde 'ne da nu'a te ja ngue ga nnu, dá ndantyøhmü p'uya ngue di nne xcä thanne ra anxë bi 'yurcagui ya yø hya dá nu. ⁹Pe ra anxë bi 'yengui:

—Hin'na, ogui thannegui. Porque xquet'a rá mefithogä Oja tengutho'i ngue rá mefi'i Oja. Co 'ne'u ni cu mmambrä hya Oja, co 'ne'u yø ja'i ec'ei na ra hya na 'ne di ho da 'yøt'e te gäma hya nt'ot'i ra libro ja ua, gä yø mefitho Oja. A nu'i, dami thanne Oja —bi 'yengui.

¹⁰Pe mahombi 'yengui:

—Yogui co'mra hya nt'ot'i ra libro ja ua. Porque man'na ni guatra pa di nja ya yø hya nt'ot'i ua. ¹¹Nu ra ja'i ngue nne di siguetho rá nts'oc'ei, ya di siguehma rá nts'oc'ei 'mø —ena—. Nu ra ja'i di ho da 'yøtra nts'o, ya di siguehma da 'yøtra nts'o 'mø —ena—. Pe nu ra ja'i di ho da 'yøtra nho, di siguehma da 'yøtra nho. A nu ra ja'i ya xa unnä mmui Oja, di siguehma da den'Oja, 'yonjam'mø di hegui.

¹²Ra Jesús mahombi 'yena:

—A nuyá, n'na zihmantho 'mø dá ecä. Ga ma hannbabi yø nzäbi n'na ngu n'na yø ja'i ngue ga jut'i. Ogue xanho, ogue xants'o te xa 'yøt'e, gue'a yø nzäbi da hyan'a. ¹³A nugä dí 'bui para zantho, porque ya nmi 'bucä p'u bá fädi bá nja yø cosa ja ya. Da guehya, nu yø cosa ja ya, jap'u rá nzegui, pe nugä ga sigu ga m'mui para zantho.

¹⁴Ra mmenthi bi ntheui ra ja'i da menyø he ngue hangü ra pa xtä nt'axi. Porque guehya yø ja'i di njapi da zaprä ndät'a ra za di unna 'da'yo te ya. 'Ne di njapi da yurbu ja ra danihni. ¹⁵Pe nu'u

yø ja'i hĩmbi 'yɛc'ɛi ya yø hya ja ua, da gop'u thi'u. Yø 'yete, yø 'yots'om'mäi, yø hyote, da guehyø ja'i thanne yø dahmu, 'nehyo mambethani, ga da go'a thi.

¹⁶ Ra Jesús mahømbi 'yena:

—Nugä drá Jesús, dá penhnä mä anxe bi manya yø hya ja ua, n'namhma da sifi gätho yø 'yɛc'ɛi di mpeti ndap'u bi zä. Go guecä rá mbom'metogä ra David, 'ne go guecä'a ra dasø bí pøx'mø xudi di dayot'i rá thai —bi 'yena.

¹⁷ Nu'a ra Espiritu Santo co 'nehrá xisu ra De'yo, i ena n'na ngu n'na:

—Bá ehɛ.

A nu to gätho øhya yø hya ja ua, xquet'a jatho da 'yena:

—Bá ehɛ —da 'yena.

Nu ra ja'i tuthe, dá ehɛ da zidra dehe nuna di unna 'da'yo te. Hinte da gut'i.

¹⁸ Nu to ga øde hanja na rá hya Oja nt'ot'i ra libro ja ua, dami 'yøhma xanho hanja na ra hya na. Nu to da hyuts'i zits'u ra hya ja ua, xquet'a Oja da hyuspabi'a ra ndate nt'ot'i ra libro ja ua. ¹⁹ Nu ra ja'i da hyaqui zits'u ya yø hya nt'ot'i ra libro ja ua, xquet'a da hyajpabi Oja rá thuhu ra ja'i p'u ja ra libro nt'ot'i yø thuhu yø ja'i di nthui ra 'da'yo te. Ya hindi njapra ja'i di m'mup'u ja ra maca danihni mmanna libro ja ua.

²⁰ Nu'a mmanya yø hya ja ua, i ena:

—N'na zihmantho 'mø dá ecä —i ena.

Xanho ngue ngu'a di nja. Bá ehɛ grá Hmu Jesús.

²¹ A nuyá, nuna mä Hmuhu Jesucristo, di japi gätho'ahũ. Da ngut'atho.